

ס פ ר

שאלות ותשובות שארי'ת יהודה

אשר השאיר אחריו ברכה כבוד קדושת
אאמו"ר הרב הגאון החריף ובקי

מו"ה רבי יהודה צבי בלוהם זצוק"ל
אב"ד דק"ק האנשוביץ והגלילות תבכ"א

בן לאותו גאון אדיר מרן רבי **עמרם בלוהם** זת"ע
בעמח"ס **שו"ת בית שערים**, נין ונכד לנשיא אלוקים
מרן רבי **עמרם חסידא** זת"ע מ"כ בצפת ולמעלה בקודש
מגזע תרשישים מהר"ל **מפרג ובעל תוסיו"ט** זת"ע ועכ"י

הוצאתי לאור בחמלת ה' עלי ממעט כי"ק
שנשארו לפליטה לאחר השואה האיומה כאוד מוצל מאש

יוסף דוב בלום
בן לאאמו"ר המחבר זצ"ל

ירושלים. שנת תשל"ג

Published by

Mishne Halachoth Gedoloth Institute

Under the leadership of
Rabbi Menashe Klein
of Ungvar

Dean of Yeshiva Beth Shearim
1578 53rd Street
Brooklyn, NY 11219

לרכוש ספר זה או תקליטור תורני של כל הספרים
עם תוכנית חיפוש ובתבנית צילום, להתקשר:

To purchase printed copies of this volume or a Compact Disk
containing all the volumes in searchable text files & PDF format,
contact:

ארה"ב (888) 498-8642 Toll Free
ניו יורק (718) 851-0806 New York
ארץ ישראל (02) 587-0613 Israel
MishnaHalachos@mail.com

תרומתכם תאפשר לנו להמשיך בהפצת תורה בישראל

Your financial contribution is appreciated as it will help us continue to spread torah
through publishing seforim and making them available on computer.

נא לשלוח תרומתכם החשובה:

Please send your generous donations to:
Machon Mishne Halachos
3301 W. Strathmore Ave.
Baltimore, MD 21215
USA

כל הזכויות שמורות תשס"ד

Copyright © 2004

המעוניינים יכולים להשיג את הספר לפי הכתובת
יוסף ד. בלום, ירושלים, רח' חובבי ציון 13.

מכ"ק מאת הרה"ג המפורסם מוה"ר אברהם יצחק גליק זצ"ל בעמח"ס שו"ת יד יצחק אב"ד
דק"ק טאלטשוואו — שעמו עמד המחבר זצ"ל בקשר מכתבים

קשה על אורח חיים ודרכי תורה שולחנות פורים

אם לא נעזר בעזרת המערכת אשר תרומתה אדם המעולה היה וקל מעט עם וכו' מעט קשה
ועכ"פ חג מיוחד כד מזה הודיעו לנו קודם זמנך לכתוב המעולה והמלא וכו'.

מכתבו המעולה קבלתי פתח המערכת והמחבר כי המערכת על אורח חיים ודרכי תורה שולחנות פורים
קשה על אורח חיים ודרכי תורה שולחנות פורים וכו' מעט קשה ועכ"פ חג מיוחד כד מזה הודיעו לנו קודם זמנך לכתוב המעולה והמלא וכו'.

לתי ה' של התוס' דגם בח"ש איכא ע' דא"ז וע"ז שפיר
כתבתי תירוצי הנ"ל וא"ש הכל.
ומ"ש עמ"ש בסי' כ"א דכהן מצורע נדחה מקדושתו והק'
מיבמור די' ה' ע"א דאמרי' שומע אני אף כהן מצורע כן ת"ל
זקנו דחיי דאיצטריך דסד"א בכהן הואיל וריבה בהן הכי מצוות
יתירות הרי כיון דמצורע נדחה מקדושתו עכ"ד ולי א"ש
דהכי אמרינן דיהי' נדחה מקדושתו לעולם הלא לאחר שיתרפא
מצרעתו יחזור לקדושתו כשאר כהן ושפיר ה"א לענין זקנו
כיון דאח"כ כשיתרפא יהי' קדוש כשאר כהן ויהי' מגולח בלא
זקן מש"ה גם עכשיו שייך בו הלאו דלא יגלחו לכן צריך קרא
אבל כאן דדנין רק לפי מעשהו של עכשיו שנכנס לפניו
ממחיצתו שפיר י"ל דעתה נדחה מקדושתו וז"ב ונכון לענ"ד.
ומ"ש לדחות עיקר הקושי משום דזה הלאו הנל"ע שייך גם
במצורע ישראל בנכנס לפניו ממחיצתו גם בכהן לא לקי עכ"ד
בעיני א"ז מספיק דמ"מ כיון דחוינן בלאו דגרושה לכהן אפי'
בנל"ע לוקה כמ"ש רש"י בתמורה שהבאתי שם שפיר י"ל
דה"נ לוקה בלאו הנל"ע כיון דכבר מצינו בעלמא דבכהן חמור
יותר, בפרט דכאן גם בישראל משכחת מלקות בלאו הנל"ע
כגון בקיימו ול"ק או בביטלו ול"ב א"כ י"ל דכהן בכל גווגי
לוקה. ויותר א"י להאריך כעת, ואסיים בברכת כ"ט סלה —
קרנו למעלה כנפש אוהבו ידידו מוקירו ומכבדו

בעזה"י אור ליום ב' דר"ח אדר תרס"ט טאלטשוואו יע"א
שלום וברכה משמי המערכה לכבוד י"ג וחביבי הרב
המאוה"ג חריף ובקי משנתו זך ונקי מוכתר במעלות ומידות
חכם חידות כ"ש מו"ה יהודא צבי בלום נ"י אב"ד בק"ק
האנשאווין והגליל יע"א.
מכתבו הנעים קבלתי בש"ק העבר ושמתתי כי חיבורי בא
לידו והן אמנם רבו מאוד טרודתי בכ"ז הנחתי הכל עומד
ועינתי ביקרת דבריו אשר ערך איזה הערות ואמהר להשיבו
מפה"כ.
מ"ש לעורר עמ"ש בחיבורי שו"ת י"צ ח"ג סי"ד לתרך
קו' המנ"ח דל"ל ליכא בח"ש עשה דאינו זכות והפמ"ג כתב
כן רק אני הק' דאמאי לא אמר הש"ס דר"י ל"א כר"ל משום
דבח"ש איכא ע' דאינו זכות עכ"ד ואני תמה איך לא ראה
דאני הרגשתי בקושי' זו ורמזתי עלי' בסוף דברי שם שכתבתי
דעדיין יש לעורר לר"י לתי קמא של התוס' שם יע"ש דהדרא
קושי' התוס' לדוכתא דממ"א דר"י לא כר"ל משום דלדידי'
איכא ע' דא"ז בח"ש וקצרתי שם ועתה אפרש שיחתי יותר
דבאמת הכריעו התוס' שם כתי' ה' דהמ"ל בשלא כדה"נ
וא"כ גם על קושי' זו י"ל כן והפמ"ג כתב כן לפי תי' ה' של
התוס' דהוא העיקר אבל קושי' המנ"ח שפיר הי' ק' לר"ל גם

אברהם יצחק גליק

הסכמת הרבנים הגאונים המפורסמים שמלפנים ישבו על מדין בעואב"י במדינת הונגריא

הרה"ג הישיש רבי ישראל וועלץ שליט"א
בעיה"ק ירושלים תובב"א

ב"ה ירושלים ת"ו יום ב' תולדות תשל"א לפ"ק

חיים וברכה שלו' וכט"ס לכבוד הרבני המר"מ
בתו"י שלשלת היחסין מהר"ר יוסף זב בלוס ג"י
ויזרה.

מע"כ הקשה לשאול ממני הסכמה על ספר שו"ת
שארית יהודה ממר אביו הגה"צ רבי יהודה צבי בלוס
וצ"ל שה"י אב"ד דק"ק האנשוביץ (בן הגאון האדיר
מרן עמרם בלוס וצ"ל בעל ספרי שו"ת בית שערים
ועוד גין ונכר להגאון הצדיק מרן עמרם חסידא זי"ע
ועכ"י).

האמת אני כי הנני מונע את עצמי להיות כשר
המסכים על מחברים כי לא נעלם ממני מן ערכי
ואיצטלא זו להסכים על ספרים ראוי רק לגדולי הדור
הרבנים המפורסמים ולא בי הוא — ברם מד אביו
הגה"צ מפורסם ה"י ושמעו הולך במדינת אונגארן
והשיב לכל שואל דבר ה' זו הלכה ואין צריך שום
הסכמה — ובודאי מצוה כפולה ומכופלת עושה מע"כ
נ"י להוציא התשובות חידושים של מד אביו הגאון
לאור ולזכות בהן את הרבים ויהיו שפתותיו רובבות
בקבר הוא גמ"ח של אמת עם החיים ועם הצדיק
המחבר מד אביו וצ"ל זי"ע החי חיי נצח בצל צח —
ה' יזכהו לברך על המוגמר וזכות תורתו וצדקתו
תעמוד לו ולנו ע"ע.

כעתירת המצפה לרחמי שמים בכל רגע

הרב ישראל וועלץ

הרה"ג רבי יצחק יעקב ווייס שליט"א
פוסק הדור ראב"ד לכל מקהלות האשכנזים
בעיה"ק ירושלים תובב"א
בעמ"ח שו"ת „מנחת יצחק”

בס"ד ירושלים עהקת"ו

הן כל ראתה עיני בהגלות לפני עליהם לתרופה מאת הספר שו"ת „שארית
יהודה” שהמה שארית מכתבי יד אשר השאיר אחריו ברכה הרב הגאון הגדול מהר"ר
יהודה צבי בלוס ולה"ה שה"י אב"ד ק"ק האנשוביץ והגליל בן לאותו צדיק גאון
הגאונים מהר"ר עמרם וצ"ל בעמ"ח ספר שו"ת בית שערים על ד' חלקי שו"ע הנודע
בכל שערים המצוינים בהלכה. הנה הרב הגאון הנ"ל ז"ל המחבר ספר הנוכחי ה"י
נודע לגאון ובקי בד' חלקי שו"ע השאיר אחריו כמה חיבורים בשו"ת חידושי
סוגיות, כאשר העיד עליו אחיו הרב הגאון מריה משה נחום ז"ל הי"ד דומ"ץ דק"ק
גראסוודייץ יצ"ו (אשר קרוב לעשרים שנה ישבנו יחד להבחלה בהבד"צ בעיר ואם
בישראל דק"ק גראסוודייץ יצ"ו ער שנת השואה שנשלח בעה"ד למקום הפרעניות
בצוותא עם מריה רבנו הגאון האדיר מהר"פ ולה"ה הי"ד עם רבנות ישראל הי"ד ונקם
ישיב לצדו ונזכה שיקיים מאה"כ ונקיתי דמם לא נקיתי ה' שוכן בציון) בהקדמתו
לשו"ת בית שערים חיו"ד כותב עליו שה"י מלא וגדוש בתורה ויראה שה"י ממש לא
פסק פומי' מגרסא כולה יומא ושם לילות כימים ולא מש מאהלה של תורה ורוב ימיו
ה"י ניעור כל הלילה ובבוקר הוציאו אותו אחרים בברכת התורה, ישב בתענית
בשני חמישי וכ" עכ"ל. המעט מהקונטרס שה"י לפני מעיד על הכלל כולו שלו
זרע עם גבורה לישא וליתן במלחמתה של תורה. הא לגמרא הוא לסברא. קולע אל
השערה כאחד מן הגבורים בגבורה של תורה. ה"י כאשר רבים ישתו מבאר תורתו
ישמחו לקראתם ולעומתם ברוך יאמרו על ברכת הנהנין בנתינת טעם לשבח ולפאר
ועלה לרצון לפני כל שוחרי תודה ויהי נועם ה' עליהם ויתברכו ממקור הברכות
ונזכה כולנו בתשועת עולמים ובביאת משיח צדקנו בב"א.

ע"ז בעה"ח לכבוד לומדי התורה שנת השמיטה תשל"ג לפ"ק

יצחק יעקב ווייס, ראב"ד פק"ק ירושלים ת"ו

הַמְכַמֵּת

דעתי ולבי לחוקקי ישראל גדולים חקרי לב המתנדבים בעם להרכיב ולהגדיל תורה וללומדי ושוחרי התורה ולבקשם הביאו ברכה לבתיכם והצלחה במעשה ידיכם זה ספר שארית יהודה אוד מוצל מאש אחר התורבן האיום הנודא לכלל ישראל אשר הרשעים הארורים הנאצים ימ"ש שדטו והשמירו כל מחמדי ישראל בגוף ונפש בגשם ורוח בעוניה. מאת ה' היתה זאת היא נפלאת מעינינו שלאחר הגלגולים גולה אחר גולה נמצא הכתי"ק כמעט מורק בין האשפות והי' זה לגס ולאות שמן השמים הסכימו עליו שיהיה זה לשארית יהודה וצבי ה' בו להיות תודתו מבררת בין התלמידים ושפתותיו דובבות בקבר.

ברם זכור לטוב ובואו ונחזיק טובה לש"כ ידידי הרבני המסואר בנשי"ק וכר' מוה"ר יוסף דב בלום הי"ו בן המחבר וצלה"ה אשר טרח ועמל בכל כחותיו החלושים להוציא מכח לפועל תעלומת החכמה מכת"ק הג"ל ושקע מכחו והונו, לכבוד קונו, לכבוד אביו בחייו ואף אחר מותו, ויהי' ה' אלוקיו עמו, להברותו ולהחלימו בבדיות גופא ונהורא, ברוך אשר יקים את דברי התורה, ויזכה לקבל פני משיח צדקינו עד מתים יחיו במהרה בימינו, ולראות דורות ישרים מצאצאיו, וכאש"ל מיוצאי חלציו עבגצ"א.

דברי הכותב לכבוד התורה העמוס בעבודת הקודש בכתף ישא ברעדה

ובלב ונפש מנשה הקטן
בעמח"ס משנה הלכות

הרה"ג רבי מנשה הקטן (קליין) שליט"א אבדק"ק אונגוואר
ור"מ דישיבת בית שערם בברוקלין ניו יארק
בעל נכדת אחי המחבר הרהגה"צ רבי בנציון בלוהם הי"ד
אבדק"ק בערטויאופאלו

י"ג טבת התשל"ג ברוקלין נ"י יצו"א

וזאת ליהודה ויאמר שמע ה' קול יהודה ואל עמו תביאנו ידיו רב לו בש"ס ופוסקים צולל במים אדירים נקיט חומרי מתנייתא, וכל הני מילי מעליותא ברית כרותה לראשונים ומקיים שבעה לאחרונים, שפתותיו שושנים, חציו שנונים, ועזר מצריו תהי' מתנתא, לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא, עט סופר מהיר, אשר הניח אחריו איש טהור לשארית יהודה, צבי וחמיד ורגיג, מוכן לסעודה, הלא למשמע און נכספה נפשי, מי יתן לי מדבשו ואטעמנו, עתה זכיתי לראות כמה עלים לתרופה, מנופה כסלת נפה בפלפולא חריפתא, מחברת הקודש אשר דלה דלה מבאר ישן וחדש, בשכלו הישר, עשה העקב למישור ארשו ארש זבת חלב ודבש, מסוף ועד ראש, חכו ממתקים, אמרותיו מווקקות שבעתיים קול דודי דופק הרב הגאון מעוז ומגדול חריף ובקי טוע"ה קדוש יאמר לו כש"ת מוה"ר יהודה צבי וצלה"ה בלוהם אבדק"ק הנשוויטץ, בן לאותו צדיק חסיד ועניו ראש גולת אריאל רשכבה"ג מרן ר' עמרם גאון וצוקלה"ה בלוהם בעמח"ס בית שערם וש"ס.

ואף כי אני מן הנמנעים לעלות בהסכמה על ספרים המתחדשים לבקרים אמנם לכבוד דו"ז דין רפיש מדבית אבא לא אמנע להביע

✱

✱

✱

הקדמת בן המחר

אודה ה' בכל לבב ובתוך רבים אהללנו, שהחינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה זכיתי להוציא לאור תעלומה ולהעלות על מזבח הדפוס שארית מכתבי יד קודש, אשר השאיר אחריו ברכה והמה בכתובים, מאוצר בלו"ס אבא מארי הרב הגאון הצדיק מוה"ר יהודה צבי בלוהם וצללה"ה שהיה אבדק"ק האנשוביץ והגליל, בן לאותו צדיק גאון הגאונים המפורסם וארוך בדורו זקני מרן רבי עמרם בלוהם וצוק"ל בעהמח"ס שו"ת בית שערים על ד' חלקי שו"ע.¹ (ונכד הגאון ר' עמרם חסידא וצוק"ל, נפטר בעיה"ק צפת ת"ו ט"ז חשוון תק"ץ), ולאמו הרבנית הצדקנית מרת חיה שרה ע"ה מטע תרשימים וגאונים בת הרה"ג יוסף דב כהנא העללער ז"ל [נכדת הגאון הגדול מרן יהודה כהנא העללער וצוק"ל בעמ"ס קונטרס הספקות ותרומת הכרי (אחי בעל קצות החושן) מצאצאי רבנו בעל תוספות יום טוב זת"ע, ולמעלה בקודש].

אמרת אספרה כמו איך נתגללו כתבי יד אלה והוחזרו בחלקם אלי, אחרי שכבר נחשבו כאבודים ולאחר יאוש. כתבי היד נשמרו בידי אחי הרבני מו"ה חיים ישעי' ז"ל, שהי' גר בזלאטא-מאראווע שבמדינת סלובקיה. כאשר כבשו הצוררים הנאצים הארורים חבל ארץ זו, הצליח אחי הנ"ל להבריח אלי בשנת תש"ב חלק מכתבי יד קדשו של כ"ק אאמו"ר לעיר הבירה בודאפעסט בה שהיתי בשליחות הגוינט ושנחשבה בשעתו כמקום מבטחים.²

בשנת תש"ד עלה הכורת גם על היהדות ההונגרית המפוארה, כאשר פרץ צר ואויב הרע גם לגבולות מדינה זו וגזירת כליון והשמדה נגדה גם עליה. אמי מורתי אני ומשפחתי היינו בין הנולים למחנה ברג'בלון, בחדש תמוז אותה השנה.

טכסתי עצות בלבבי מיד עם פרסום גזירת הגירוש והפסתי דרכים איך להביא את כתבי היד, האוצר היקר לי, ששמרתי עליו מכל משמר, למקום מבטחים. והנה הקרה ד' לפני את היקר באדם ידידי הרבני מו"ה אברהם שמואל בנימין פרוידיגר ז"ל מראשי קה"י בודאפעסט; מנכדי הגאון בעל חת"ס זצ"ל, אשר ברשותו היה ספר תורה של הגאון הקדוש רבנו ר' נתן אדלר זצ"ל; הלה הביע נכונות לגנוז את כתבי היד של אבא מארי זצ"ל יחד עם הס"ת המ"ל. אמרתי טובים השניים — זכותא דבי תרי עדיף — אך מאת ה' היתה זאת שעוד בטרם שהספיק ר' אברהם שמואל בנימין הנ"ל לקיים הבטחתו ולגנוז את הפקדון, הופצצה העיר בודאפעסט קשות וגם ביתה של משפחת פרוידיגר נהרס כליל. המשפחה אמנם הספיקה להמלט יחד עם הס"ת היקר, אך גורל כתבי היד לא נודע כל זה סיפר לי ר' אברהם שמואל בנימין ז"ל בהגיעו ארצה בשנת תש"ו. מובן שהצטערתי צער גדול על האוצר היקר שאבד ונשבה ארון אלקים.

אמי מורתי ע"ה ואני עם משפחתי הצלחנו בחמלת ה' עלינו ובזכות אבותינו הקדושים לצאת בשלום, אחרי סבל רב מניא ההריגה, מחנה הריכוז ברג'בלון, ולעלות לארצנו הקדושה ערב ר"ה תש"ו ולהתיישב בתוככי ירושלים דדהבא, קרתא דשופריא. בהיותי בוינה בשליחות מצוה בשנת תש"ט, פגשתי שם בא' דחנוכה את ש"ב הרב הגאון הגדול מו"ה גבריאל אילאוויץ שליט"א שהיה אבדק"ק שאמשון, אשר הצליח להמלט באותו יום יחד עם משפחתו מהונגריה ולשמחתי הרבה גילה את אזני, כי נמצאים תחת ידו כתבי יד, שקרוב לוודאי הם כתבי יד של אבא מארי זצ"ל. ממי נודע לי, שבמשך המלחמה ומיד לאחריה רוכזו תשמישי קדושה, ספרי קודש וכתבי יד שונים בלשכה המרכזית של היהדות החרדית (לאנדעסקנצליא). ש"ב הרב הנ"ל חטט בין ערימות הספרים ומצא חבילה שהכילה תשובות בחתימת י"ק של אבא מארי זצ"ל הוא המשיך לחפש ומצא עוד תכריך של כתבי יד המכילים חידושי סוגיות ואסף איש טהור מאשר מצא, דאתא לידיה משמע. כעבור כמה שנים הגיעו לידי. אברך ה' שהחזיר לי לפחות חלק מאבדתי, יחי שמו מבורך מעתה ועד עולם.

קראתי שם הספר בשם הנאות לו "שארית יהודה" כי הספר הזה וכתבי יד על חידושי סוגיות שנמצאים תחת ידי (ה' ינמור בעדי שאוכל גם כן להוציאם לאור בקרוב), הם שאריות ורק קומץ קטן ומעט מזעיר שנשאר לפליטה ממש כאוד מוצל מאש (בהרבה תשובות חסר ההמשך) מהמון הכתבים שהיו התומים באוצרות אאמו"ר המחבר ז"ל. ויהי רעוא שאוכל לקיים בזה מאמר חז"ל: "מכבדו בחייו ומכבדו במותו" (קידושין ל"א — ע"ב) לדאבוני ולצערי הרב לא זכיתי לכבדו הרבה בחייו, כי ראיתו לאחרונה כד הוי"ט טליא כבר עשר. במלחמת העולם הראשונה בשנת תרע"ד, כשפרץ חיל רוסיה והתקרב לגבולות המחוז בו גרנו, נאלצנו לברוח מחמת המציק. עם שוך הקרבות באותה הגזרה, חזר אבינו זצ"ל לבדו לקהלתו לאסוף סביבו את צאן מרעיתו ורק כעבור שנה חזרה גם אמי מורתי ע"ה למקום מגורנו האנשוביץ, אבל אנו הבנים והבנות נשארו מפוזרים ומפורדים אצל קרובינו, חלק חזר אחרי שנה נוספת. בזכותי נפל לחסות בצלו של כ"ק דודי הרהגה"צ מו"ה בן-ציון בלוהם זצ"ל, שהיה אז האבדק"ק סארוואש, במשך כשלוש שנים.³

1. חלק או"ח שפ"א תשובות מונקאטש תרס"ט, חלק יו"ד תמ"ט תשובות גראסווארדין תש"א. כשמונה מאות תשובות על שו"ע אבן עזר וחושן משפט שכבר היו מסודרות לדפוס וכן חידושים על כל הש"ס וחידושי אגדה נאבדו לצערנו במלחמת העולם השנייה וחבל על דאבדין.

2. מספר חדשים לאחר שקבלתי את כתבי היד, גזרו הצוררים גזירת השמדה על אחינו בני"י בסלובקיה אך הצלחתי, אחרי מאמצים רבים, בחמלת ה' עלי ובזכות אבותי הקדושים להציל את אמי מורתי ע"ה, את אחי הנ"ל עם משפחתו מגירוש וחשמדה. אחי ומשפחתו זכו בהשתדלותי בשנת תש"ג לעלות ארצה, בעוד שאמי מורתי ע"ה נשארה אצלי בבודאפעסט.

3. דודי הגאון הנ"ל חו"ל את ספר "עריבי פסחים", פירוש להגדה של פסח לכ"ק זקנו.

ה ק ד מ ה

קוה קויתי לחוג את הברימצוה שלי בחיק הורי היקרים ובחוג המשפחה, אך אחרת נגזר מן השמים, כי כחדשיים לפני זה, גלה יקרנו וניטל כבוד מביתנו בפטירת עטרת ראשנו אבינו זצ"ל.

והנה מדרך המולידים לספר בשבח ותהלת המחבר, ברם, כאמור לעיל, כמעט שלא הכרתיו ומוכרח אני לקצר במקום שאמרו להארץ. אמנם המפורסמות אינן צריכות ראייה וטול קורא בין עיניך ואתה תחזה בספר הנוכחי, אשר לו נדפסה בזה, את גודל בקיאותו בש"ס ופוסקים ושכל רז לא הוה אניט ליה. אך פטור בלא כלום אי אפשר, לכן אספתי כעמיר גורנה מה שמצאתי כתוב בספרים ומה שמעתי מפי תלמידים וידידים על אודותיו, על גדלותו בתורה ובצדקות, למען ידע דור אחרון בנים יולדו, ויכירו במקצת את מקור מחצבתם, המחבר הגאון והצדיק הגדול הזה.

אבא מארי זצ"ל נולד בשנת תרל"ב בעיר מאדע מקום שם שימש כ"ק זקנו ברבנות באותו הזמן. גם במעלליו התנכר נער ומשחר טל ילדותו למד בהתמדה רבה ובשקידה יתירה ועלה מעלה מעלה בתורה וביראת שמים. לא הצלחתי לברר מי היו רבותיו ובאילו ישיבות למד בבחורות, אך נעלה מכל ספק הוא, כי דרך לימודו נחל מאביו הגאון זצ"ל ומבור מחצבתו באר מים חיים שאב אור תורתו, ואף לאחר חתונתו בעצתו ינחנו בסדר לימודו וכה דברי אביו הגאון זצ"ל בהשובת בית שערס (או"ח סי' ר"ה): "שמחתי במכתביך ובפרט עם כתב האחרון, אשר בו הודעתני כי קבעת עתך לתורה ולתעודה, יהי' ד' עמך ותצליח בכל דרכיך דרכי תורה ויראת ד' ואשבע נחת מכם. ואשר נועצת עמי על סדר לימודך, דעתי שתלמד שיעורים מס' חולין עם הראשונים ופוסקים להבין על בוריה ולא תבלה זמן הרבה לחדש חידושים רק לפעמים. ושיעור פשוט תלמד מס' נדה ושו"ע הלכות נדה, או מס' שבת ושו"ע או"ח הלכות שבת, כי הלכתא רבתא לשבתא, ומ"מ תלמוד בכל יום דף אחד בשו"ע או"ח וגם מספרי מוסר ומדרש אל תנה ידך, אז תשכיל בכל אשר תעשה". וכך כותב אאמו"ר בעצמו (סי' — קל"ט): "רק ממעין תורתו שאבתי ואנא אפילו כחלא לגבי חמרא לא הוינא לגבי אבא קדוש ישראל זצוק"ל, כי בסברתו הישרה אין דומה לו". עם כל זאת לא נרתע מלחלוק על דבריו וכן הוא ממשיך בדבריו בתשובה הנ"ל: "בכל זאת קים לי בגויה, שאין נחת רוח לפניו בעלמא דקשטו, רק שבניו יעסקו בתורה ויפלטו בדבריו, אפי' אם יסתרו את דבריו, אם עכ"פ הם חושבים בדעתם, שכוונו האמת, נחת רוח לפניו ונעשה רצונו, כי גם בחיים חיותו לא היתה שמחה אחרת לפניו רק שבניו וב"ב יהיו עמלים בתורה".

בהיותו כבן ח"י הוסמך להוראה ונתעטר בעטרת חכמים ע"י כמה מגדולי הרבנים המפורסמים בהונגריה.

בהגיעו לפרק האיש המקדש נשא לאשה את אמי מורתי מרת רבקה (ע"ה) בתו של הגאון הצדיק המפורסם מו"ח ישעי' עהרנפלד, נכד הגאון בעל חת"ס זצ"ל שהי' אב בית דין בראוויץ, שאראש-מאטאק ואח"כ אבדק"ק שוראגי בעמח"ס שבט סופר על התורה.⁴ בבית חותנו ישב כמה שנים על התורה והעבודה, בהתמדה עצומה ולילה כיום יאיר כחשכה כאורה. בהיותו כבן עשרים וחמש שנה בשנת תרנ"ז נקרא אחר כבוד ונתקבל לרב ואב"ד בק"ק האנשוביץ והגלילות, כממלא מקומו של הגאון האדיר מוה"ר אליעזר חיים דייטש בעמח"ס שו"ת "תבואת השדה" ושאר ספרים. גם שם הרביץ תורה לעדרים והעמיד תלמידים הרבה ולא סר שבט מיהודה.

חיבתו לתלמידיו בפרט ולומדי תורה בכלל, היתה ללא גבול ומסירותו להרביץ תורה היתה בבחינת יותר ממה שהעל רוצה לינוק, הפרה רוצה להיניק, וכך הוא כותב בתחילת תשובה סי' כ"ו: " שאני טרוד גדול כי אני לומד עם הנערים הגדולים שהגיעו להבין גפ"ת, כי אין כאן מלמד בשבילם.⁵ הוא נהל את עדתו על מי מנוחות ובדרכי נועם. אהבת התורה ואהבת ישראל התמזגו אצלו לחטיבה אחת, אך לעת הצורך גבה לבו בדרכי ד' כגבור ואיש מלחמה, בקנאו את קנאת ה' צבאות, שלא לוותר אפילו על קצוה של יו"ד בנוגע למנהגי ישראל ולא נשא פנים למי שהתנהג שלא כשורה. הוא דגל ג"כ בסיסמת הח"ס זצ"ל "חדש אסור מן התורה" וכשרצו, לדוגמא, לזלזל באמירת המיטות, שהיה נהוג בקהלה מקדם קדמתה, הוא נלחם נגדם וכך הוא כותב: "שאינני מניח לבטל המנהג מימי קדם שאמרו מיוטים, אזרתי כגבור חלצי ולא הנחתי לזוז אפילו זיז כ"ש וזכות אבותי עמדה לי". ובתשובה סי' ע"ב הוא כותב: "ולעשות כך חולין הוא לנו, והעושה חדשות אפשר שקוצץ בנטיעות ובאילן".

ידידי ורעי הרבני היקף מו"ח שמואל יהודה ציפסר נ"י (גר כעת בפ"א) מתלמידי המחבר זצ"ל, כתב לי על תולדות חייו, ולמלן כמה קטעים ממנו: "נאמן לתפקידו — כמרא דאתרא — ניגש מיד לייסד ישיבה, בה למדו עשרות תלמידים בהתמדה רבה וכן ארגן שיעורי קבע בכל ערב אחרי תפלת ערבית עבור הבעלי-ביתים, בו למדו פרשת השבוע, דף גמרא עם תוספות ושולחן ערוך או"ח כל אחד השתתף בשיעורים לפי השגתו. סדר יומו של רבנו זצ"ל היה מלא תדוש ומרגלא בפומיה, שהזמן לא מספיק בשבילו למלא חובתו כלפי בוראו. רבנו היה מן הזריזים המקדימים למצוה, בחורף השכים מספר שעות לפני התפלה בצבור ובקיץ כבר בעלות השחר התחיל בעבודת הבוי"ת. בשעות אלה התעמק בלימודיו לאסוקי שמעתתא אליבא דהילכתא, אח"כ טבל את גופו הקדוש במקוה טהרה והמשיך בשירות ובתשבחות בנעים זמירות ישראל והיה בין עשרה הראשונים בבית הכנסת. התפלל תפלותיו בכונה עצומה ובחלתהבות ובדמעות שליש ועמד במשך כל התפלה הן בחול הן בשבת וגם בימים טובים וימים נוראים. אחרי קר"ש בתפילין דר"ת, למד כמה סעיפים בשו"ע או"ח, עפ"י רוב בהלכות שבת ובפרוס החגים מעניני דיומא. אחרי טעימת פת שחרית, כדטעים בר בי רב ועייל לכלה, התחיל מיד ללמוד סוגיא מסוגיות הש"ס עם תלמידי הישיבה בעיון רב עם ראשונים, אחרונים ופוסקים ולא שקט ולא נח עד שהבינו כולם עומק הדין ומיצוי ההלכה. אחר הצהרים הורה הוראות איסור והיתר ושעב כסאות למשפט לשפוט בין איש ובין רעהו בדיני ממונות.

המצוות היו חביבות עליו מאוד מאוד וביתר שאת היה מדקדק באפיית המצות ובמיוחד במצות מצוה עשה הכל בתלהבות

4. בהוצאת אאמו"ר בשנת תרס"ג.

5. זה היה בזמן מלחמת העולם הראשונה.

ה ק ד מ ה

ובשמחה. בעשיית הסוכה בסיכוכה ובקישוטה השקיע כל כחו לקיים "זה קלי ואנוהו" וכל שבעת ימי חג ממש לא מש מתוכה ועשאה קבע באכילה, שתייה, שינה ולימוד. בשמיני עצרת אכל כל סעודותיו בסוכה אך לא היה ישן בה. כל ליל א' של חג היה מצפה בהשתוקקות לרגע שתבוא מצות ד' מינים לידו ויקיימנה וכשהגיע הזמן קיים את המצוה בהתלהבות בדמעות גיל ושמחה עצומה. בז' פרקים בשנה דרש רבנו זצ"ל בעניני דיומא בטוב טעם ודעת בהלכה, באגדה, דינים, ומוסר להורות לעם את הדרך ולכו בה, ואלו הן: בשבת הגדול, ביום ב' דשבועות, בשבת נחמו, לפני תקיעת שופר, בשבת תשובה ולפני כל נדרי. לדרשות אלו באו גם בעלי בתים מכפרי הסביבה ע"י ערובי תחומין לשמוע דרשותיו הנלהבות ולהשומעים ינעם. מנהגו היה לשבות כמה שבתות בשנה בישובים הגדולים שהיו שייכים למרותו, ללמדם דרך החיים ואת המעשה אשר יעשון.

כשפרצה מלחמת העולם הראשונה התחיל ללמוד עם כמה בחורים, סוגיות הדנות בתקנות עגונות בעמקות גדולה וחידיש בהן הלכות, אותן הציג לפני גדולי הדור ובמיוחד הגאון המפורסם מו"ה הרב שמואל אנגל זצ"ל אבדק"ק ראדאמישלא, שהי' אז איתן מושבו בעיר קאשווי. הרבה פעמים נסע לבקרו ולישא וליתן אתו בהלכה. הגאון הנ"ל התפעל מאוד מרבנו זצ"ל וגמר עליו את ההלל באמרו, שמחידושו ניכר, כי אילן גדול מתפתח בעולם התורני, אשר עתיד להיות אחד מעמודי התווך בהוראה שאפשר לסמוך עליו בכל תחומי ההלכה וכל הדבר הקשה אליו יביאון.

כעשרים שנה שימש ברבנות בקהלה זו, למד ולימד תורה ונתחבב מאוד על בני קהלתו וכמים הפנים לפנים, הלא כה דבריו בהקדמה לספר "שבת סופר": "אפריון נמטייה לקהל עדתי ק"ק האנשוביץ והגליל תע"א, אנשיה אנשי מדות ומחזיקים אותי ואת ביתי בכבוד".

הוא עמד בקשר מכתבים עם גאוני המדינה ואהבה וחיבה יתירה נודעת לו מאת גאון הדור הרה"ג ר' מרדכי ליב ווינקלר זצ"ל בעל שו"ת "לבושי מרדכי" אבדק"ק מאדע, (בקהלה זו שימש לפנים ברבנות אבי המחבר בעל שו"ת "בית שערים" זקני ר' עמרם חסידיא זת"ע. גם גאון זה פנה אליו — בשאלות שונות, כמו שכותב אמו"ר זצ"ל: "והוד"ג במקום גדולתו שם ענותנותו הציג לפני קושיא שהקשה אדם קשה כבדול (תשובה סי' פ"ב)".

אחיו הגאון הצדיק מו"ה משה נחום בלוהם הי"ד דומו"ץ זק"ק גראסורדיין הי"ד בהקדמתו לשו"ת בית שערים כותב עליו: "אחי הגאון המפורסם, צדיק כביר מו"ה יודא צבי זצ"ל, שהיה אבדק"ק האנשוביץ, נודע בשערים לגאון ובקי בד' חלקי שו"ע והשאיר אחריו כמה חיבורים בשו"ת וחידישי סוגיות. היה מלא וגדוש בתורה ויר"ט, ממש לא פסק פומיה מגירסא כולא יומא וגם לילות שם כימים ולא מש מאוהלה של תורה ורוב ימיו היה נעור כל הלילה, ובבוקר הוציאו אותו אחרים בברכת התורה. כמה שנים ישב בתענית שני וחמישי והיה נחבא אל הכלים והצניע לכת ולא החזיק טיבנותא לנפשיה. בערב חג מתן תורה שנת תרע"ז נקטף בעודו באבו בחצי ימיו, בן מ"ה שנה נתבקש בישיבה של מעלה ושבה נשמתו הטהורה לבית אביה כנעוריה".

היה נוהג לשגן כל יום בע"פ ח"י פרקי משניות, שכל הסדרים היו שגורים על פיו. אחד מיקירי וחשובי בעלי בתים מהאנשוביץ, בשמו ר' דוד הכהן ז"ל, סיפר לי, כי פעם נודמן לו לנסוע ביחד עם כ"ק אמו"ר ז"ל בעגלה, נסיעה של כשלוש שעות והבחין בו, כי בעת כל הנסיעה רחושי מרחשין שפוטתיה בלי הרף. קודם חשב שמתפלל הוא תפלת הדרך ואחר כך הרהיב עוז בנפשו ושאלו: מה מקום לתפלה ארוכה כזו ואמו"ר ענהו, שמשגן פרקי משניות על הסדר. ר' דוד כהן החזיק בידו ספר לקוטי צבי המכיל בתוכו כמה מסכתות משניות ולפי בקשתו של אמו"ר ז"ל, בחן אותו בכל המסכתות ואמרם לפניו בע"פ מבלי להחסיר אף מלה ונוכח לדעת כמה רב חילי' לאורייתא. מסירות נפשו על כל מצוה ומצוה היתה הפלא ופלא והשתדל לעשותה בכל ההידורים, כנזכר למעלה.

אמי מורתי ע"ה סיפרה לי, כי כאשר חלה את חליו, אשר ימות בו, ואמו הצדקת שהיתה גרה בברטווי-אויפאלו לא ידעה על חליו, הופיע זקני הקדוש רבנו עמרם זת"ע אלי' בחלום ואמר לה שתסע מיד להאנשוביץ וכך עשתה. היא הגיעה מספר ימים לפני פטירתו. כשהודיעו לאבא זצ"ל על בוא אמו, בכדי להחיות את נפשו ולהעורר בו רצון עז לקום מערש הדוי ולנסוע העירה ולקיים מצות כיבוד אם בקבלת פניה בתחנת הרכבת. רק בקושי רב השפיעו עליו לוותר על זה, כשהסבירו לו, כי הנסיעה כרוכה ממש בסכנת נפשות בשבילו, ואז הוא ביקש לאפשר לו לצעוד לפחות כמה צעדים לקראתה בתוך החדר.

בימי הספירה חלה במחלה קשה דלקת ריאות, ואח"כ סתימת אוטם הלב וכל עמל הרופאים לרפאותו עלו בתהו, מצבו הורע מיום ליום. בליל שבת ערב שבועות זמן מתן תורתנו עמדו תלמידיו על יד מטתו ולא פסק פומיה להתפלל בזה הלשון: "אמן אמן עס זאלל ווערדן וואהר, דאס משיח זאלל קאממען דיעזעס יאהר". לפני נץ החמה קרא לאחד התלמידים שישבו על יד מטתו ואמר לו: אני רוצה לקבל עלי עול מלכות שמים וצוה לאסוף מנין ע"י מטתו והתחיל בדביקות לומר שמע ישראל ויצאה נשמתו באחד בקדושה ובטהרה, לדאבון משפחתו וקהילתו. וקראו אז עם המקונן (בקניה המתחלת מי יתן ראשי מים), "החודש אשר נהפך ליגון וצרה, ביום מתן דת שברתי להתאשרה, וביום נתינתה כמו כן אז חזרה, עלתה לה למרום למקום מדורה, עם תיקה ונרתקה והדורשה וחוקרה, לומדה ושונה באישון כמו באורה, שימו נא על לבבכם מספד מר לקשרה, כי שקולה הריגתם להתאבל ולהתעפרה, כשריפת בית אלקינא האולם והבירה".

הובא לקבורה למחרתו ביום א' דשבועות. בתוך השבעה, ואחרי השלושים נספד כהלכה על ידי גדולי רבנים, שבאו ממרחקים לחלוק כבוד לרב רבנו וביניהם חתנו, אחיו ושאר קרובי משפחתו הרבנים.

בכ"ד חשוון תשל"א זכיתי, אחרי מאמצים רבים, בעור צורי וגואלי ללקט עצמותיו הקדושות, מארץ נכריה ולחלולותם לארץ הקודש ונסמן במעלה הר הזיתים, אשר על פני ירושלים מקדם, על יד קבר בנו אחי מו"ה חיים ישעי' ז"ל. וזה הנוסח אשר נחרת על מצבתו החדשה בהר הזיתים.⁶

ה ק ד מ ה

פ. נ.

הרב הגאון הגדול בדורו
מוהר"ה יהודה צבי בלוהם זצ"ל
אב"ד ור"מ דק"ק האנשוויץ
בעל שו"ת "שארית יהודה"

בן גאון עולם מרן עמרם בלוהם זצ"ל
בעל שו"ת "בית שערים"

גוי"ג להגה"ק, ר' עמרם חסידא מנ"כ בצפת
ולבעל תוספיו"ט זת"ע

חתן הגה"צ ר' ישעיהו עהרנפלד זצ"ל
אב"ד שורני בעמח"ס "שבט סופר" עה"ת

ידו חזקה במכמני הש"ס והפוסקים
השיב דבר ד' זו הלכה למרחקים
ותיק וחסיד נקי כפים וצדיק תמים
דורו לא הי' אלמן בהאירו לארץ ולדרים
הרביץ תורה והעמיד תלמידים הגונים

צבי ישראל פאר וחמדת הימים
נפ' בן מ"ה ה' סיון תרע"ז
והועלו עצמותיו ביום כד' חשוון תשל"א.

ת.נ.צ.ב.ה

על אלה אני בוכיה עיני ירדו מים :

על פטירת אמי מורתי עט"ר הרבנית הצדקנית מרת רבקה ע"ה שושילתא דיחוסא, בת הגה"צ כקש"ת מו"ה ישעיהו עהרנפלד אב"ד שוראני זצ"ל, נכד מרן חת"ס זת"ע וזוגתו הרבנית הצדקנית מרת בלימה ע"ה. לא תספיק הקולמוס לתאר כראוי את מעלותיה ומדותיה התרומיות וכל השבחים שנשבחו לשמה, רבות בנות עשו חיל והיא עלתה על כולנה. זכרה לה אלקה לטובה את אשר היתה לעזר ולסעד לבעלה קדוש אאמו"ר המחבר זצ"ל. מעת פטירת אבינו זצ"ל לא הסירה בגדי אלמנותה מעליה. לא יאומן כי יסופר הצרות וההרפתקאות דעדה עליה ; מעתה עליה היה מוטל לחנך לגדל ולפרנס לבדה חמשת היתומים. עוד בחיות אאמו"ר בחיים חיותו שיכלו את אחי הילד שאול דוד ז"ל שנפטר בהיותו בן ארבע וחצי שנים ונטמן בהאנשוויץ וזכר בתוך הספר בסימן ק"מ בתחילת התשובה.

במרוצת השנים מתו על פניה :

אחי הרבני היקר המרי"מ בחפלות חכמים ושלמות מעשים מו"ה חיים ישעיהו ז"ל שנפטר בן מ"ג שנה בדמי ימיו, כ"ה שבט תש"ו לאחר שהצליח להמלט על נפשו יחד עם משפחתו ולהתישב בירושלים עיה"ק. הובל למנוחת עולמים בהר הזיתים. אחותי החשובה וטובת הלב מרת פנינה פערל ע"ה, אשת חבר הרבני החרף ובקי מו"ה ישראל חיים פרידמן ז"ל, שנפטרה בלי בניים ביום ה' אייר תש"ג, מקום מנוחתה בבית העלמין נחלת יצחק בתל-אביב. ותט שכמה לסבול וקבלה כל זאת באהבה ובהכנעה, ולא כהתה עינה ולא נס ליחה. נפטרה בשיבה טובה בשנת תשעים ואחת לחייה ביום כ"א מר חשוון תשכ"ה והובלה למנוחת עולמים בהר המנוחות בעיה"ק ירושלים. בעל הרחמים יסתירה בסתר כנפיו לעולמים ונשמתה תהי צרורה בצרור החיים ותנוח בשלום על משכבה עד יקוצו וירגנו שוכני עפר.

חמותי האשה, החשובה והצדקנית מרת רבקה בת הרבני מו"ה שלמה רוטשילד ז"ל פור נתנה לאביונים, נפטרה ביום א' דר"ה תרצ"ז והועלו עצמותיה לארצנו הקדושה ונטמנה במעלה הר הזיתים תנצ"ה. דודתי הצדקנית המהוללה מגזע היחוס הרבנית מרת גולדה ע"ה אשת כבוד אדוני דודי הקדוש הרהגה"צ מו"ה בן-ציון זצוק"ל שנפטרה בניו-יורק בשיבה טובה. דודתי אחות אמי מורתי ע"ה הרבנית החשובה והצנועה מרת מירל ע"ה אשת כבוד אדמו"ר דודי הקדוש הרהגה"צ מאיר ליב פרייא זצוק"ל הי"ד שנפטרה ב' דר"ה חשוון תש"א.

ה ק ד מ ה

דמוע תדמע עיני ואלכה שדה בוכים על הסתלקות:
גיסי הרב הגאון החריף ובקי מו"ה עקיבא גלזנר זצ"ל בעמח"ס "דור דורים" וס' "עקבי הצאן" אבדק"ק טשיקסגראד,
אח"כ ממלא מקום אבי המחבר זצ"ל בהאנשויץ במשך שלש שנים ולאחרונה אב"ד דקהילת החרדים קלויזנבורג אחרי השואה
כאשר היה בין נצולי ברגנבלון התיישב בציריך ושם שבק חיים כל חי ביום כט' תשרי תשי"ז והובל לקבורה בבית העלמין סנהדריה
בירושלים.

גיסי הממאר לשם ולתהלה הנגיד מו"ה יצחק אליעזר הלוי הרש ז"ל (מניצולי השואה) שהיה אגן יקרה בפאוסא
שבמחוז סילאדי, טרנסילבניה של"ח בשיבה טובה ו' באב תשל"ב במלבורן, אשר באוסטרליה.
גיסי אשת נעוריו של אחי ר' עמרם נ"י מרת חיה הלה בת ר' שמואל ז"ל שנפטרה בלא בניס בתאונה בחו"ל ביום כ"ד מר
חשוון תשכ"ב והובאה למנוחת עולמים בר"ח כסלו, בת"א.
תהי נפשם צרורה בצרור החיים עד ישמע קול מבשר ואומר עלוי הצלת השרון כי קמו ישיני חברון.

זכרה אלקי לטובה את אחותי היקרה וטובת הלב הרבנית החשובה והצנועה, מרת מרים הינדל תחי' אלמנת גיסי המנוח
הרה"ג הגדול מו"ה, עקיבא גלזנר זצ"ל עם כל ב"ב הי"ו, אחותי היקרה והחשובה אשת חיל, מרת בת-ציון זלאתא תי', אלמנת
גיסי מו"ה יצחק אליעזר הלוי ז"ל, עם כל יו"ח הי"ו.

אחי היקר ר' עמרם נ"י, שקיים מצות כבוד אם ביתר שאת בגופו ובממונו והשתתף גם מכספו להדפיסת ספר הנוכחי דמר
אבינו זצוק"ל.

גיסי החשובה וטובת הלב מרת דבורה תחי', אלמנת אחי המנוח מו"ה חיים ישעי' ז"ל, אשר לא הסירה את בגדי אלמנותה
מעליה. זכרה לה ד' לטובה שטפלה באמנו הרבנית ע"ה ומצוה רבה זו תעמוד לה שתשבע רוב נחת מכל יו"ח עמו"ש.
אני טרם אכלה לדבר אפרוש כפי בתפלה אל ה', אנא ברוך נא את זוגתי אשת נעורי החשובה והצנועה מגע היחס, מרת
זלדה תחי' בת מו"ה הרבני המו"מ מו"ה יוסף דוכס הי"ד, שעמדה לימיני בכל התלאות והימים הקשים שעברו עלינו, יחד עם
בננו מו"ה יהודה צבי נ"י וזוגתו מרת מוריה תחי' בת הרב הגאון מו"ה בנימין צבי יהודה אלתר רבינוביץ-תאומים שליט"א, ובנם
הילד אריאל דוד ובתם הילדה אפרת חפציבה הי"ו. בננו מו"ה מנחם עמרם נ"י וזוגתו מרת מרים לאה תחי' בת הרבני מו"ה זיידל
שלום משה ז'וקובסקי ז"ל, מיקירי ירושלים, ובנותיהם הילדה רבקה, רונית, אסתר, ואלישבע הי"ו. בתנו מרת לאה תחי' עם בעלה
מו"ה ישראל נ"י בן ר' שמואל ויטמן נ"י מיקירי קהילת קראקאו, בתם הילדה רבקה-רות תי' ובניהם דניאל חיים ואוריאל אליהו
הי"ו.

זכות אאמו"ר המחבר זצ"ל דנפיש, תעמוד לי ולמשפחתי ולזרעו אחריו שלא תמוש התורה מפינו ומפי זרענו וזרעו עד
עולם ונזכה ללכת באורחותיו עד יקיצו וירננו שוכני עפר ונזכה לבני ציון וירושלים במהרה בימינו אכי"ר.

ערב חג השבועות תשל"ג. יומא דהילולא של רבנו אאמו"ר המחבר זצלה"ה

יוסף דב בלוהם

ה ע ר ה :

שמו של כ"ק אבי זצוק"ל חתום בספר הרבה פעמים בשם "העברי" והוא קיצור משמו ושם אביו הגדול באופן זה:
—הודה—רש—בן—ר—בנו ע"מרם. לפעמים חתם גם בשם ריצב"ע או יעב"ץ והם ר"ת משמו ושם אביו הקדוש זצ"ל.

מצבת זכרון לקדושי המשפחה אשר עלו על המוקד במשרפות אושוויץ הי"ד.

אלה אזכרה ואשפכה עלי נפשי :

על כבוד חמי הישיש איש האשכולות בעל מדות תרומיות צדיק תמים אבי יתומים ואלמנות, אשר פזר נתן לאביונים הרבני מו"ה יוסף דוכס הי"ד נכד הרהגה"צ מו"ה יוסף דוכס ז"ל שהיה מגיד מישרים בפרשבורג בימי מרן הח"ס זצ"ל מצאצאי רבנו הנשיא דון יצחק אברבנאל ז"ל. עלה על המוקד על קידוש שמו יתב' בן פד' שנה ביום ז' סיון תש"ד יחד עם בניו ובנותיו, נכדיו וניניו ביחד כשבעים נפש. בנו הרבני מו"ה שלמה ואשתו מרת אסתר, בנו מו"ה צבי ואשתו מרת לאה, בנו מו"ה אליהו ואשתו מרת חנה, בתו האשה מרת חיה שרה, בתו מרת גיטל עם בעלה הרבני מו"ה יצחק אייזיק ווייס, בתו אלישבע עם בעלה ש"ב הרבני מו"ה שרגא פייש פישמן, בתו מרת בלימה עם בעלה הרבני מו"ה אברהם זאב וולברג, בתו מרת אסתר עם בעלה מו"ה אברהם מנדל עם משפחותיהם, הי"ד ויזכור עקידתם.

אדוני דודי הרה"ג הגדול, אחי אאמו"ר זצ"ל, המפורסם כקש"ת מו"ה בנציון בלוהם שהיה אבדק"ק סארוואש ואח"כ ממלא מקום אביו הגאון מרן רבי עמרם זצ"ל בק"ק בערעטיו-אויפאלו, הי"ד, (אשר נתגדלתי בביתו בברחי ממקום מגוריו במלחמת העולם הראשונה, זכרה לו אלקי לטובה) יצאה נשמתו בנגעטא בודאפעסט כ' טבת תש"ה מזלעפות רעב תחת הכיבוש הנאצי. הובא לקבורה על תנאי במרתף ואח"כ נקבר בבית העלמין בעיר בודאפעסט הי"ד.

אדוני דודי הרה"ג הגדול אחי המחבר זצ"ל הרב המפורסם כקש"ת מו"ה משה נחום בלוהם זצ"ל שהי' דומ"ץ בעיר גראסווארדיץ עם אשתו הרבנית הצדקנית מרת חיה ע"ה בת הגאון הקדוש מו"ה מאזעס חיים ליטש-רוזנבוים הי"ד אבדק"ק קלינדוארדיין — בניהם הבחורים המופלגים בתורה וי"ש : עמרם, גרשון, יודא צבי, שמואל-שמעלקא ומאיר-אריה ובתם מאשא הי"ד.

אדמו"ר דודי הרה"ג הגדול הצדיק וקדוש כקש"ת מו"ה מאיר לייב פרייא זצ"ל, חתן זקני הרהגה"צ וממילא מקומו ברבנות שוראני ובניו : הרה"ג הגדול מו"ה ישע' עם אשתו מרת גננדיל ויו"ת. הרה"ג החריף מו"ה משה ואשתו אסתר ויו"ת. והב' המופ' דוד הי"ד.

דודתי אחות אאמו"ר אשה יראת ה' היא תתהלל, הצנועה וחסודה מרת חוה ע"ה הי"ד אשת הרבני היקר מו"ה מנשה קליין ז"ל, ראש קהלת דברצין.

מרת נעמי [בת גיסי הרה"ג רבי עקיבא גלזנר ז"ל, ובת אחותי מרת מרים הינדל תחי'] עם בעלה מו"ה דב מוטצן וילדם משה צבי הי"ד.

דודי אחי אמי מורתי הרבני המפואר ומוכתר בנימוסין מו"ה שמואל עהרנפלד זצ"ל, אבן יקרה בעיר מיכלוביץ, חתן דודו הרה"ג מו"ה שמעון עהרנפלד זצ"ל אב"ד דשם, אשתו שרל ובנם המופלג הרב ישע' שהי' אבדק"ק זענטא, יוגוסלביה עם משפחתו.

ותהי זאת מצבת זכרון לקהילה הקדושה המפוארת לשם ולתהלה שבה שמשו בקודש מקדמא דנא, גאונים וצדיקים, ק"ק האנשוביץ (גירלט, קאפי) וכל הישובים שבסביבה, אשר מצודת הגאון המחבר זצ"ל היתה פרושה עליהם, שנחרבה ע"י הנאצים הארורים ימ"ש וחרם, על כל מוסדותיה ובראשם החברה קדישא דגמ"ח שלפי פנקס החברה היתה קיימת כבר בשנת תקמ"ב וכן חברת תלמוד תורה לתמיכת בני-עניים, שמהם תצא תורה וחברת ביקור חולים למתן משען וסעד לחולים נזקקים, ועוד. אנשיה היו רובם ככולם יראים ושלמים לומדי תורה שחנכו ילדיהם על ברכי התורה והיראה, רודפי צדקה וחסד שנספו בימי השואה עקה"ש הם נשיהם וילדיהם יחד עם ששת מיליוני אחינו בני' הי"ד. ולא נשארו מהם רק אחד מעיר ושנים ממשפחה.

ארץ אל תכסי זמם

אפיריון נמטי' לכבוד הרב האברך המפואר מהו'
שלמה נויבירט שליט"א מקרית צאנז שטרט ועמל
בסידור ובהגהת הספר

פ ת ח ה ת י ב ה

לוח ראשי-תיבות הגמצאים בספר, עפ"י רוב הקשות, ובדרך כלל סדרנום בלי אותיות השימוש כגון: ב, ד, ו, כ, מ' וכדומה.

א

א"א אי אסרת, אשת איש, אי אתה, אינו אדם, אשל אברהם א"א אלא אי א"א אמרת אין אדם חומא א"א"ל אי אתה יכול להזימה א"ל אתה יכול להזימה, איכא למימר א"א"כ אלא אם כן א"א"ר אדוני אבי מורי ורבי א"ב אי בעי, אין בישול, אין ב"ג, אין בו א"א"ב אין בישול אחר בישול א"ב"ק"י אב בית דין קהלת יראים א"ב"ט אבות הסומאה א"ב"י אינו בן יומו א"ב"ש אין ביעור חסן אלא שריפה א"ב"מ אבני מילואים א"ב"מ"ח אבר מן החי א"ר"ד או דילמא א"ה"ג אין הכי נמי א"ה"ע אהבה עזה א"ה"ק"ב"ה אמר הק"ב"ה א"ה"ק ארון הקודש א"ה"ר אהבה רבה א"ו, א"ו"ו אלא ודאי א"ר"א אב ואם א"ר"ב אותו ואת בנו א"ו"ה איסור והיתר, אומות העולם א"ו"ו אור זרוע א"ר"מ אוכלין ומשקין א"ר"נ אוכל נפש, אוכל נבלות א"ר"ס אברים ופדרים א"ו"ר אב"י ור"ב א"ח אין חוששין, אינו חייב א"ח"ז אחר זמנו, אחר זמן, א"ח"פ אחר הפסח א"ח"ע"א איסור חל על איסור א"ח"ס אחר פסח א"ס אלו טריפות א"י איסור א"י אינו יודע, אינו יכול, אינו יוצא א"ה"ג איסור הנאה א"י"ח אינו יוצא ידי חובתו א"כ אין כאן א"כ"מ אין כאן מקומו א"ל אין לומר, אין להקשות, איכא למימר א"ל"ה אי לא הכי א"ל"ס אין להם סוף א"ל"ת"ה אי לא תימא הכי א"ר א"ל"ר אליהו ר"ב א"מ"א אמר אב"י א"מ"ר אדוני מורי ורבי א"מ אינה סקודשת, אינו מוקדש, אין מוציאין אינו מוכח א"מ"ר אמר ר' חסנא, אמר ר' א"ג אינו נראה, אלו נערות, אינו נאמן, אינם נאמנים, א"נ"ד אונסדארף א"נ"ה"ג אנשי כנסת הגדולה א"ס"ב"ג אסור בהנאה א"ע"מ"ה"ד אין עונשין מן הדין א"ע"כ"ה אלא על כרחך א"ע"מ אי עבד מהני א"ע"ל"מ אי עבד לא מהני א"פ"ה אפילו הכי א"פ"ל אפשר לומר, אפשר לתרץ א"פ"ת אפילו תימא א"צ אינו צריך, אין צריכין א"צ"ל אין צריך לומר א"ק אינו קונה, א"ק"ב"ז אשר קדשנו במצוותיו וצונו א"ר אמר ר' חמנא אליהו ר"ב אינה ראויה א"ר"א"ד אמר ר' יהודה אמר ר' א"ש אתי שפיר א"ש"נ"ע אין שליח נעשה עד א"ש"ל"ד"ע אין שליח לדבר עבירה א"ת אשם תלוי א"ת"מ"ל, א"ת"ל אם תימצי לומר.

ב

ב"א בינת אדם, בית אפרים, בן אחי, בת אחותו ב"א"י ברוך אתה ה' ב"א"ה"ח באתי על החתום ב"ב בני ביתו ב"ב"א בבת אחת ב"ב"ח בשר בזלב ב"ו"ח ב"ו"ב"ח בן גרושה ובן חלוצה ב"ה"ב, ב"ה"ב בדק הבית ב"ד"י בדין ישראל ב"ר"ד בשר דם ב"ש ברי ושמה ב"ה"ז בזמן הזה ב"ח בן חורין ב"ט ב' טענות ב"י בל יראה, בל ימצא בן יוסו ב"ה"ש בין השמשות ב"י"ד בית דין ב"ד"ש בידי שמים ב"ה"כ בית הכוסות ב"ה"ס בית הספק ב"כ"ש בכור שור ב"ל"א"ה בלאו הכי ב"ל"א"ה"ג בלאו הכי נמי ב"ל"ו"ח בלב ונפש חפצה ב"ל"ס בלי ספק ב"מ בר מיצרא, בני מעיים ב"מ"כ בסחילת כבודו ב"מ"כ"ת במחילת כבוד תורתו ב"נ"י בנוסח ישן ב"נ"מ בני מעיים ב"מ"ק"ח במקום חזקה ב"ע בן ענאי ב"ע"ד בעל דין, בעל דברים ב"ע"ח בעל חוב, בעלי חיים ב"ע"ו"י, ב"ע"י בעוד יום ב"ע"מ בעי מיניה ב"מ"ע בפני עצמו ב"ר ביאה ראשונה ב"ש בית שמואל, בית שערים, בן שנתו ב"ש"נ"מ"ה"ע בשר שנתעלם מן העין ב"ת"ר בתר רוב ב"ת בל תוסיף, בל תלין.

ג

ג"א"י גאון ישראל ג"ע גילוי עריות ג"פ גמ פיסורין גמ פשוט, ג"א גניבה ואבדיה ג"ט גנב וטבח ג"י גירסא ג"ל"מ גלוי מילתא ג"ר"ד גרוסוורדיין.

ד

ד"א"י דאורייתא ד"א דף א' ד"ב דף ב' וכו'. ד"ב"מ דין בר מיצרא ד"ג"מ, ד"ג"מ דגול מרבבה ד"ו"ז דחי זקני ד"ה"ה ד' וה' ד"ר"ס דופן סתמתו דו"ש"ט דורש שלומו וטובתו דו"ש"ת דורש שלום תורתו ד"ה"ל"מ דבר הגורם לממון ד"ה"ח דרך החיים ד"מ"ד דינא דסלכותא דינא ד"י דין ישראל ד"מ דיחוי מעיקרא ד"מ"א דמשק אליעזר ד"ס דברי סופרים ד"ע"ד ד' על ד' ד"פ"ח דברי פי חכם חן ד"ש"א"מ דבר שאינו מתכוין ד"ש"ב"ע דבר שבערוה ד"ש"ל"ב"ל דבר שלא בא לעולם ד"ש"ל"מ דבר שיש לו מתירים.

ה

ה"ב"ע"ל הבא עלינו לטובה ה"ג האי גיטא הג"ל הגאון ז"ל ה"ד היכי דמי, היינו דווקא ה"ה"ג הוא הדין נמי ה"ד"ל הדרא לדוכתא ה"ד"ק"ל הדרא קושיא לדוכתא ה"ד"ג"נ"י הדרת גאון נרו יאיר ה"ר"א הוה אמינא ה"ו"ו הנשווין ה"ר"ל הוה ל' הוה לן ה"ל"ל הוה ל' למימר ה"מ"ל הוה מצי למימר ה"ו"ג הזמן גרמא ה"ח ה' חדשים ה"ח"ה"ש החיים והשלום ה"ט, ה"י"ט היינו טעמא ה"ל"מ, ה"ל"מ"ס הלכה למשה מסיני ה"מ הוי מצי, הני מילי ה"מ"ל"א היתר מצטרף לאיסור ה"ע"ב"ל העבר עלינו לטובה ה"פ"מ הפסד מרובה ה"ש"ל הרי שלך לפניך ה"ש הלכות שבת, שחיסה ה"ש"א"ג היקף שאינו ניכר ה"ת"ס התראת ספק.

ו

ו"א"ו ו"ו"ו (ו"ו) ות"מ"מ ותן סל ומסר ות"ל"מ ותו לא מ"ד.

ז

ז"א זה אינו, זאת אומרת ז"א"ח"ז זה אחר זה ז"ב"ל"א זה בורר לו אחד ז"א"ש זה אומר שאולין ז"א"ל זה אומר לקוחין ז"ר"ז זה זה, זולת זאת ז"ה"ג זה זה גורם ז"ל"ז זה לזה ז"י ד' ימים ז"נ"ד ד' נקיים ז"ע"ז זה עם זה.

ח

ח"א חיי אדם, חכמת אדם ח"ב חיבת ביאה ח"ה"ר"ל חתיכה הראויה להתכבד ח"ה"י חיי חוות יאיר ח"ה"ש חס ושלום, חריף ושנון ח"ה"ב חריף ובקי ח"ה"מ חמץ ומצה ח"ב"י חנוך בית יהודה ח"ה"ק חופה קונה ח"ה"ג חופת נדה ח"ה"ז חצי זית ח"ה"ק"ג חזקת הגוף ח"ה"ק"מ חזקת מרא, חזקת מסון ח"ה"י חמץ ידוע ח"ה"כ חייב כרת, חייבי כריתות ח"ל חייבי לאוין ח"מ חייב מיתה, חייבי מיתות ח"מ"ב"ד חייבי מיתת בית דין ח"מ"ח חלקת מחוקק ח"מ"ש חייבי מיתה שוגגין ח"ן חכמת נסתר ח"ר חלק ראשון ח"ש חלק שני, חצי שיעור ח"ש"א"ר"ל חתיכה שאינה ראויה להתכבד ח"ש"א"ב"ס חולה שאין בו סכנה ח"ש"י"ב"ס חולה שיש בו סכנה ח"ש"א"י חמץ שאינו ידוע ח"ש"ר"ק חרש שומע וקטן ח"ת חק תוכות.

פתח התיבה

מט"א מטה אפרים מט"ד מטרתדורף מיכ מנחת כהן, מראה כהן מכ"ק מכתב קדשו מ"ל מה לי, מאי למימרא מללה"ג מצוות לאו להנות ניתנו מ"מ מקרא מגילה מה מצינו ממה"מ מלך מלכי המלכים מנ"ח מנחת חנוך מנח"י מנחת ישראל מנפ"מ מאי נפקא מינה מ"ס מר סבר מסלפ"ת מסיח לפי תומו מ"ע מראית עין מע"י מעשה ידי מעיור"ס מעשה יום טוב מעל"ע מעת לעת, מעבר לעבר מע"מ מחצה על מחצה מע"ש מעשר שני מעשה"ק מעשה הקרבנות מ"פ מאי פריך מי פירות מפה"ג מפרשת הגמרא מצ"כ מצוות צריכות כוונה מצ"ע מצד עצמו מקו"ח מקור חיים מק"ט מקבל סומאה, מקח טעות מ"ר מדרש רבה, משה רבנו משאצל"ג מלאכה שאינה צריכה לגופה משב"ז משבצות זהב משר"ה, משה מ"ה משום הכי מש"ל מה שכתבתי לעיל משכחת ליה משכ"ל משכחת ליה משר"י מוציא שם רע מת"כ מתנות כהונה מתנ"ע מתנות עניים מתשאל"מ מתוך שאינו יכול לישבע משלם מ"ת מה תאמר, מתן תורה.

ג

ג' נאמר ג"ד נידון דידן גר"ט נותן טעם, נבלות וטריפות נוטל"מ, נוטלפ"ג נותן טעם לפגם גר"ג נושא ונותן, נראה ונדחה ג"ח נר חנוכה נח"ץ, ג"ץ נחלת צבי נט"י נטילת ידים נמ"ע נשמתו, נשמתם עדן נמ"י, נמוקי יוסף נמוקי יוסף ג"ג נעשית נבלה נקוה"כ נקודות הכסף נש"א נשמת אדם.

ט

ט' ספק, ספר ס"ד ספק דרוסה סד"א, סד"א ספיא דאורייתא סד"ר ספיא דרבנן, סימנים דרבנן סד"ט סדרי טהרה סוד"ה סוף דבור המתחיל ס"ח ספר חסידים ס"ט סדרי טהרה, ספק טריפה, ספק טומאה סל"ד סימנים לאו דאורייתא ס"מ סימן מובהק ס"ס ספק ספיא סמ"י ספק מלוה ישנה סע"א סוף עמוד אי סע"ב סוף עמוד ב' ס"פ סוף פרק ספד"ר ספיא דרבנן ספ"ג ספק נפשות ס"ש ספק שבועה סתו"ס ספר תורה תפילין ומזוזות.

ע

ע"ג עד אחד נאמן ע"ב עשרה באב עביה"כ עזרת בית הכנסת, עובי בית הכנסות ע"ד על דבר, דרך, על דת ער"ז עובי דינר זהב עדל"ת עשה דוחה לא תעשה עה"פ עוד הפעם, על הפסוק עה"ת על התורה עה"ע על העבודה עה"ח עולת החודש עול"ת עשה ולא תעשה עוכה"ד עונשין מן הדין ע"ז עדים זוממים ע"ח עירובי חצרות עיה"ג עיר הנדחת עיישה"ה עיין שם הענין עי"כ על ידי כן עי"ש על ידי שליח עי"ת על ידי תערובת עכארי"א על כל אחד ואחד עכ"ח על כרחך, כרחו עכחצ"ל על כרחך צריך לומר עכ"י על כל ישראל עכתו"ד עד כאן תורף דבריו עמ"י עמו ישראל ענ"י על נטילת ידים ענב"א עיניו נתן באחרת ע"ע עבד עברי, עגלה ערופה, עבר עליו עעה"פ עבר עליו הפסח עע"ז עובד עבודה זרה עמד"ת על פי דין תורה ע"ש עולת שבת ע"ת עירוב תבשילין ע"ת עירובי תחומין.

פ

פ' פלוני, פסק, פרק, פסוק פ"א פרה אדומה פא"ד פרק אלו דברים טא"ט פרק אלו טרפות פא"ג פרק אלו נערות פא"פ פנים אל פנים טב"מ פרק במה מדליקין פ"ג פרט גדול פה"מ פלג המנחה פוי"ק פסח וקדשים פוי"ש פתילות ושמינים פט"ח פטר חמור טיה"מ פירוש המשניות פכ"ש פרק כל שעה פמשר"פ פחות משה פרוטה פ"ג פרסומי ניסא, פקוח נפש פנר"ט פגול נותר וטמא פס"ר פסיק רישא פסחא"ק פסולי המוקדשין פ"פ פתח פתוח פקנ"פ פקוח נפש פ"ש

ט

ט"א טריפה אינה חיה טב"ע טביעת עין טבר"מ טעה בדבר מצוה ט"ג טיב גיטין ט"ד טיפת דם טו"א טורי אבן, טומאת אוכלין טוטו"ד טוב טעם ודעת טו"מ טומאת מת טו"ת טלית ותפילין ט"ח טריפה תיה, טענו חייטם, טיפת חלב ט"ס טעות סופר טע"כ טעם כעיקר טעה"מ טעם המלך.

י

יב"א יצחק בן אברהם יב"ש יוסף בן שמעון יב"ח י"ב חודש יד"ש ידי שמים יד"א ידי אדם ידינ"פ ידיד נפשי יהר"מ יהי רצון מלפניך יר"א יום א' יר"ב יום ב' וכו' י"ט י' טפחים יוט"ר יום טוב ראשון יוט"ש יום טוב שני י"ח יוצא ידי חובתו יו"ת יום תרועה ילד"ק יש לדקדק יס"ב יד סולדת בו יטה"ת יסודי התורה יע"ש, יעו"ש יעיון שם יעו"י יעלה ויבא יע"ד יערת דבש יקנ"ה יין קידוש נר הבדלה יקנה"ז יין קידוש נר הבדלה זמן ישלד"ע יש שליח לדבר עבירה יש"ש ים של שלמה

כ

כ' כתבו כתב כאו"א כל אחד ואחד כאו"ל כבתה אין זקוק לה כאכ"פ כדי אכילת פרס כאל"ש כל אשר לך שלום כ"ב (ספר) כלבו כ"ד כל דבר, כמה דוכתי כ"ה כל הבשר, כופר הכל כה"כ כלאי הכרס כה"כ כל התורה כולה כוח"ט כתיבה וחתימה טובה כו"ל כבתה זקוק לה כ"ח כלי חרס כלאח"י כלאחר יד כ"מ כסף משנה, כל מקום כלי מתכות, כלי מנוקב, כמה מקומות כמ"ש כמ"ש כמו שכתבתי, שכתב, שכתבו כמ"ש"ל כמו שכתבתי לעיל כמ"פ כמה פעמים כמ"ח כבוד מורי חמי כנ"י כנפי יונה כ"ע כולי עלמא, כתבי עת כפ"ת כפות תמרים כ"ק כדי קליפה כקש"ת כבוד קדושת שם תפארת כ"ר כלי ראשון כ"ש כלי שני, כל שהוא כלי שיר, כל שכן, כל שעה כש"כ כל שכן כשא"מ כלי שאינו מנוקב כת"ק כתיב קודש.

ל

ל' לשון ל"א לא אמרינו, לא אזלינו לאח"י לאחר יד לאח"מ לאחר מיתה לאח"ש לאחר שחיטה ל"ב לא בעינו, לא בעי, לא בטיל, לבי"א לב אריה ל"ג לא גזרו, לא גזר, לא גזרינו ל"ד לא דמי, לאו דוקא להבחיל"ח להבדיל בין חיים לחיים ל"ה לא הוי לה"ג להנות ניתנו להגלי"ע לאו הניתק לעשה לה"פ לחם הפנים ל"י לומר ל"מ לוקה ומשלם ל"ח לא חיישינו, לחם משנה, לחם חמדות לכ"ש לא כל שכן ל"ל לית ל"י, למה ל"י לל"ק ללישנא קמא ללי"ב ללישנא בתרא ללה"ג לאו להנות ניתנו לפ"ז לפני זמנו לפ"ע לפני עוור לפמשה"ד לפני משורת הדין לפ"ת לפי תומו לצי"ש לצאת ידי שמים ל"ק לא קשה, לא קניא, לישנא קמא לק"מ לא קשה מידי ל"ש לא שנא, לא שייך לשאב"מ לאו שאין בו מעשה ל"ת לא תעשה, לא תעביד, לא תביא.

מ

מ' מדרש מ"א מקום אחר, מים אחרונים, מאכלות אסורות מאה"ג מאור הגולה מא"ל מאי איכא למימר מאצ"כ מצוות אין צריכות כוונה מ"ב מחזיק ברכה מ"ט מבית מביחתי מבי"א מספר בני ישראל מ"מ מודה במקצת, מין במינו מבש"א"מ מין בשאינו מינו מג"ע מגדל עוז מג"ש מגיני שלמה מ"ר מדרש מהב"ע מצוה הבאה בעבירה מהדו"ג מהדור"א ג' מהדו"ק מהדור"א קמא מה"ד מן הדין מה"ח מן החי מה"ט מהאי טעמא מה"ע מראית העין מה"ש מלאכי השרת מה"ת מן התורה, מהיכי תיתי מ"מ משא ומתן, מורה מורינו מ"ע מוכת עץ מ"ש משתה ומשחה מ"ח מחנה חיים, מנחת חנוך

פתח התיבה

ת

תב"ש תבואות שור תוה"ב תורת הבית תר"ז תוך זמנו תו"ה תורת חיים, תורת חסאת תויו"כ תוספות יוס כיפורים תרי"ז תוספות ישנים תרי"כ תורת כהנים, תוספות כתובה תולב"ח תובע לבעל חוב תרי"מ תרומות ומעשרות תו"ש תורת שלמים תח"י תחת יד, ידו ת"ט תרומה סמאה תי תירק, תירוץ תיב"ח תוך י"ב חודש ת"כ תקיעת כף תכא"פ תוך כדי אכילת פרס ת"ל תיפוק ליי תנדב"ח תנא דבי חזקיה ת"ע תפילת ערבית תפ"י תפארת ישראל תקנ"ח תקנת חכמים תק"ש תקיעת שופר תרה"י תרומת הדשן תש"ר תפילין של ראש תש"י תפילין של יד תשר"ת תפילין של רבנו תם תשרש"י תפילין של רש"י תשב"ר תנוקות של בית רבן

תרגום מילים לועזיות המובאות בספר זה

אלגמיינער ייד צייטונג — עתון יהודי עממי (יצא לאור בהונגריה)
אויסריימען — לבער אדעל — תואר אצילות באראניע — בארון
ביטרזיל — ירק בראנטוויינברענער — יצרן י"ש ומשקאות חריפים
בעשטעלונג — הזמנה בארשט — משקה שעושים מסלק בארז"ע —
בורסה גלאנץ — חבריק גראסיסט — סיטונאי הוי"ט צוקער — גוש
סוכר גולמי העלער — פרוטה וואהלפראזעס — יור וועדת בחירות
זעקסיל — שטר חוב זוגעלאק — חותמת שעוה זאגע — בית מלאכה
לנסירת עצים טראגט'ס מיינע קליידער אין ביהמ"ד — הביאו בגדי
לבית המדרש! טראט"ע — שטר יענער — ינואר כתרים --
מטבע הנקרא במקוריותו: „קראון“ לא"ג — לאק וכל דבר חבריק
ליפערפריסט — תאר"ך הספקה מינוטן — רגעים מארמלאט — ריבה
פעטראליאנמגאז תאורת נפט וגז עלעקטרישע בלייכטונג — תאורה
חשמלית פאבריק — בית חרושת פאבריקאנט — בעל בית חרושת
פינאנצוואכע — מוכסים ציגאריע — סיגריה פאקטארא — חשבון
צוואנציגער — מין מטבע צאהלבאר אונד קלאגבאר — מקום
התשלום, מקום התביעה קונסטליר — אמנים קאמידאט — מחוז
קאפאן — תלוש קערצענבלייכטונג — תאורה בנרות קאנדידאטן
מועמדים קארטאמל — תפוחי אדמה קנצלייא — משרד קאפיא —
העתקה קונקראנסיאויס — ספר מילים (קונקורדנציא) ראה"ר רער
— צנוור קאלטע אומשלאגע — קומפרסד'ים קרים קרימינאל פראצעס
— תביעה פלילית רעגיסטר — פנקס רישום רעצעפט — מרשם
שלוסט שליססע — חזקה מכירה שפירטוס — ספירט שטעמפל —
חותמת שטעמפיהלגעבער — החותם בחותמת שלאנגענראהר — צינו:
תעשיית מסולסל בצורת נחש שטייער קאמטיאן — וועדת שומה
שפארער — כלי קיבול לנר (מכבה את הנר בהגיעו לגודל מסוים).

פסח שני פר"ד פרשת דרכים פמ"א פנים מאירות פרדריא פרקי
דרכי אליעזר פ"ק פה קדוש פג"ה פרק גיד הנשה פדה"ב פדיון הבן.

צ

צוה"ג צומת הגידין צלע"ג צריך לעיון גדול צע"ג צריך עיון גדול
צע"ק צריך עיון קצת צ"צ צמח צדק.

ק

קאו"ג קטן אוכל נבילות קו"ה קל וחומר קר קושיא קו"א קונטרס
אחרון קו"ע קום עשה קומור קול מראה וריח קו"ד קורט דס
קונה"ס קונטרס הספיקות קה"ח קידוש החודש קה"ת קריאת התורה
ק"ז קדושת זקני קלוי"ב קלויזנבורג ק"ע קרבן עדה קע"א קבל
עליו אחריות ק"פ קרבן פסח ק"ק קצת קשה, קדשים קלים, קהלה
קדושה קק"ל קצת קשה לי ק"ר ק' רבנים ק"ש קרבן שבועה קשה"ע
קרבן שבועת העדים. ק' קפיטל.

ר

ראד"מ רבי אליעזר דמילה ראג"ד ראגנדרף רב"ק רוצה בקיומו
רבה"ע רבון העולמים רה"ק ראש קהלה ר"ח רוב וחזקה רע"א ריש
עמוד א', רבי עקיבא איגור רע"ב ריש עמוד ב' רסי, רסי"י ריש סימן
ר"פ ריש פרק רס"ק ריש פרק קמא רפ"ב ריש פרק בתרא רסאד"מ
ריש פרק אחד דיני ממונות.

ש

שאאי"ל שאי אתה יכול להזימה שאי"ל שאתה יכול להזימה שא"ה
שאני הכא שא"כ שאינה ראויה שאשי"י שבר אל שבר יחדיו ידבקו
שבוי"י שבות יעקב ש"ב שאר בשרי, שביתת בהמה שבה"ע שבועת
העדות שה"פ שבועת הפקדון ש"ג שיירי גולה שד"ח שדי חמד שה"ג
שהזמן גרמא שויר"ט שבת ויום טוב שוא"ת שב ואל תעשה שוי"מ
שואל ומשיב, שבירה ומתה שוי"פ שוה פרוטה שוי"ש שאלה ושכירות
שומר שכר ש"ח שומר חנם שח"ח שחומי חוץ ש"י שלושים יום, של
יד שיו"ט שמחת יום טוב שכה"ג שיירי כנסת הגדולה שלכ"ס
שלכס"ד שלא כסדרן שלה"ק של"ה הקדוש שלכד"א שלא כדרך
אכילה שלכדה"ג שלא כדרך הנאה שמי"י שמא יעבירונו, יטה, יכתוב
שנ"ע שליח נעשה עד שע"מ שלש עשרה מדות ש"פ של פסח, שוה
פרוטה שפי"ד שפתי דעת, שפיר דמי ש"ק שריפת קדשים ש"ר של
ראש, שם רע ש"ש שם שמים, שב שמעתתא, שמן שריפה, של
שלמים, שומר שכר ששא"כ שליחו על אדם כמותו.

לוח הטעות והתיקון

עמוד 6 טור 1 ד"ה היום שורה 10 : בהרבה, צ"ל : בהרבה מקומות
 עמוד 7 טור 2 ד"ה אבל שורה 16 : ולא, צ"ל : ונא
 עמוד 1 טור 1 שורה 19 : הזכר, צ"ל : הזכיר
 עמוד 12 טור 1 ד"ה ואולי שורה 4 : התרה, צ"ל : התורה
 14 טור 2 ד"ה ובהרי 15 : בקריאתה, צ"ל : בקריאתו
 יב טור 1 ד"ה ומ"ש לאסור 5 : דבשבתון, צ"ל : דשבתון
 28 טור 1 ד"ה המג"א 5 : ס"ה, צ"ל : ס"פ
 ט"ז טור 1 ד"ה כבוד : וחבירי, צ"ל : וחביבי
 32 טור 2 שורה 20 : שניתנו, צ"ל : שניתנה
 40 טור 1 ד"ה אמנם 2 : בזמינו, צ"ל : בזמינו
 שם ד"ה וזה שורה 5 : ה"ד, צ"ל : פ"א ה"ד
 שם טור 2 ד"ה הנה 8 : משמם, צ"ל : מטעם
 כא טור 1 שורה 12 : שם, צ"ל : לשם
 שם טור 2 ד"ה ועוד 1 : להשמט, צ"ל : להשמט
 42 טור 2 : שורות 4-5 נתחלפו
 כג טור 2 ד"ה אלא 13 : ורואה, צ"ל : ורואה אני
 כו טור 1 ד"ה ובזה 3 : והיק, צ"ל : והק'
 כז טור 2 ד"ה אמנם 3 : תינוקת, צ"ל : תנוקות
 ל טור 2 שורה 6 : דתולדה, צ"ל : דאתולדה
 שם ד"ה ולפענ"ד 1 : כותב, צ"ל : כתבו
 60 טור 1 ד"ה ועונ"ל 4 : כ"ש, צ"ל : זין כ"ש
 64 טור 2 שורה 7 : דה"א, צ"ל : דפ"א
 ל"ג טור 1 ד"ה עמ"ש 5 : לבעל, צ"ל : לבעל האיבעיא
 שם ד"ה ומ"ש 7 : נכרי, צ"ל : מנכרי
 שם טור 2 שורה 3 : לימא, צ"ל : ליומא
 66 טור 2 שורה 19 : ואין, צ"ל : ואף
 לו טור 2 ד"ה והנה 4 : המומנים, צ"ל : הממונים
 לו טור 1 ד"ה ובכל 7 : הלא, צ"ל : הלא
 שם טור 2 ד"ה והנה 1 : במבש"ז, צ"ל : במשב"ז
 לה טור 1 ד"ה והנה 8 : מיעטיה, צ"ל : מיעטה
 לט טור 1 ד"ה ומעתה 3 : שהרהונא, צ"ל : שהרהינה
 שם שורה 22 : ממג"א, צ"ל : מג"א
 מג טור 2 ד"ה ועונ"ל 1 : ח"ל, צ"ל : ל"ה
 מה טור 1 ד"ה ומה 1 : פט"ז, צ"ל : פט"ו

מו טור 1 ד"ה אבל 5 : הלבשה, צ"ל : הלישה
 מט טור 1 ד"ה אבל 5 : וגר"א, צ"ל : בגר"א
 100 טור 2 ד"ה אלא 10 : הכונת, צ"ל : הכונה
 108 טור 2 ד"ה ומה 18 : לפני תיבת אבל צ"ל : מאכל
 114 טור 1 ד"ה מיהו 7 : כסינא, צ"ל : כסונא
 סא טור 1 ד"ה ג 13 : דהני, צ"ל : דהוי
 שם טור 2 שורה 9 : סברת, צ"ל : סברות
 שם שורה 12 : גמורה, צ"ל : גרועה
 סב טור 2 ד"ה אלא 3 : יעבירנו, צ"ל : יזכירנו
 126 טור 1 ד"ה ואתה 17 : איסרים, צ"ל : איסורים
 130 טור 2 שורה 1 : לה"ג, צ"ל : דמצות לה"ג
 סו טור 1 ד"ה אך 18 : אריכתא, צ"ל : תקיעה אריכתא
 שם טור 2 ד"ה ולא 5 : פשיט, צ"ל : פשיטא
 סז טור 2 ד"ה ואל 11 : אומר, צ"ל : אומר א"צ
 136 טור 1 ד"ה ועתה 7 : אמר, צ"ל : אומרים
 156 טור 1 ד"ה ועונ"ל 8 : קודם, צ"ל : ד"ה קודם
 עט טור 1 ד"ה ומה שהאר"ך 1 : דאי צ"ל : דאי
 158 טור 1 ד"ה והנה 6 : בשוחט, צ"ל : בשוחט בסכין
 160 טור 2 ד"ה וגם 8 : יהפך, צ"ל : יהפך
 פא טור 1 ד"ה הנה 10 : העיקר, צ"ל : העיקור
 שם טור 2 ד"ה ובזה 7 : עיקר צ"ל : עיקור
 פב טור 2 ד"ה והנה 10 : ולא, צ"ל : ולכן
 170 טור 1 ד"ה אינו 13 : נקט אינו
 פח טור 2 ד"ה והנה 8 : וכלוב, צ"ל : מכלוב
 פט טור 2 שורה 9 : יבוש, צ"ל : יבש
 188 טור 2 ד"ה שני 21 : חומרות, צ"ל : חתיכות
 צו טור 1 ד"ה ע"ה 7 : בגמ', צ"ל : בג"מ (בגיעולי מדין)
 192 טור 1 שורה 5 : והא, צ"ל : יהא
 צח טור 1 ד"ה אמנם 11 : כתב, צ"ל : כתם
 שם טור 2 שורה 4 : בשלה צ"ל : בשלא
 210 טור 2 ד"ה אבל 25 : במגילה, צ"ל : במילה
 220 טור 2 שורה לפני הסוף : העטרה, צ"ל : העטרה הגדולה
 קיב טור 2 ד"ה אלא דקשי' 10 : דהרי, צ"ל : דהר

שאלות ותשובות

שארית יהודה

חלק אורח חיים

סימן א'

בענין כלאים בציצית

בעה"ת אור ליום ג' ואתחנן העתר לנו תפילתנו לפ"ג.
ברכות שמים מעל, לבתשבות מהרל, כבוד אהובי רעי
חביבי הרבני החריף ובקי מו"ה צבי פריערבאנו ג"י במאנדאק.
אחרי ד"ש מה שחמה ע"ד קדוש חזי רבו מאור הגולה
זלוק"ל צ"ש או"ח סי' ח' שכתב ליישב קושי ברית
אברהם ח"ך ילפינן עדל"ת מכלאים צליות דלמא צליות ה"ט
משום דמללה"י וכלאים אינו אסור אלא היכי דאיכא הנאה
לבישה ות"י צ"ש דל"ש מללה"י אלא צמורה שהיא אקרקפתא
שמחויב לחזור עליה ולעשותה דכזה שייך שניתנו לעול על
אורחיהם אבל צמורת צליות דא"צ אינו לוצע כלל בגד של ד'
כנפות וא"י צליות ל"ש שניתן לעול על אורחו כ"ע מודו דלכה"י
וחמה שנעלם ממנו דברי כ"מ פ"א מצליות הי"א דמ"ש
הרמב"ם ולא משל עיה"ע עממא לאו משום דאסור הנאה הוא
דהא מללה"י הרי דגם צליות שייך מללה"י.

כיון דמלד אחר יש לו לער שנהנה מאיה"י ועושה איסור ח"כ
ילא שכרו צהפסדו דמה שנהנה מלד שעושה מלוא מפסיד ע"י
שעושה איסור וא"כ ליכא שום הנאה והנה הנפ"מ פשוט
לעטעם שלי צודאי מתהני צהדי מלוא אסור דל"ל דנגד הנאות
הגוף שיש לו יש לו לער מחמת אויה"י דא"כ אפי' בלא מלוא
נמי יהי מותר ליהנות כי תמורת הנאות יש לו לער שנהנה
מאיה"י ח"ו נגד הנאה המלוא ילא שכרו צהפסדה ע"י
האיסור אבל לא צהנאה הגוף משא"כ לעטעם דרש"י שפיר י"ל
דגם מתהני צהדי מלוא מותר ויצוחר לקמן איזה עעמים צזה
והנה לעטעם שלי דמפסיד ההנאה ע"י האיסור ח"כ אפי'
צמלוא דלאו אקרקפתא דגברא מונח נמי אמרינן מללה"י
ולפ"ז צ"ש קאי לשיעות דמתהני צהדי מלוא שריא דע"ז סוצב
והולך קושי צ"א דלכני שיעות דמתהני צהדי מלוא אסור
צודאי ל"ש צכלאים צליות מללה"י כיון דיש לו הנאה לבישה
ולכן שפיר כתב דצמורה שאינה חיוצות ל"ש מללה"י משא"כ
כ"מ דקאי צאיסור הנאה של עיה"ע דליכא ולא צעי הנאה
לבישה וס"ל דעטעם דמללה"י כמ"ש משום שינא שכרו צהפסדו
ח"כ אפי' צמורה דלאו חיוצות שפיר כתב דמללה"י.

המשך התשובה חסר.

סימן ב'

בדין תפילין שהי' רצועה מתחת למעברתא,
אי הוי חציצה

שוב"ס להרבני המופלג מו"ה אביגדור משה ג"י סופר
סח"ם בסטראפקעו.

הנה צאתי צזה לחוות דעתי ע"ד אשר תיקן פה תפילין
שאחר שהכנים הרצועה צלד שאין הקשר לתוך
המעצרתא כפפה למטה מן המעצרתא וחזר והכניסה לתוך
המעצרתא צלותו לז שהכנים צתחילה כדי שהרצועה תהי'
דחוקה צתוך המעצרתא ולא תזוז הי"ד מן התפילין וא"כ
חולץ הרצועה צין המעצרתא להצטר אס אין צזה משום חלילה,

והנה ראיתי צב"א צפנים או"ח סי' ג' שז"ד לומר כן ודחה
מכ"מ הנ"ל ולפענ"ד דיחוי צצעלים לא הוי דיחוי
צודאי לאחר דגילתה החורה דאמרינן עדל"ת ח"כ יכול לעשות
צגד כמו שיראה אפי' צדי כנפות כמצוחר צתוס' כחוצות דף
מ' ואם עשה צגד של ד' כנפות הרי מחויב לעשות צליות ושפיר
חו הוי לעול על אורחו ואמרינן מללה"י לכן כתב הכ"מ דשייך
מללה"י אבל צ"ש קאי אס"ד לא אמרינן עדל"ת ח"כ ח"י
לעשות צגד שיצבור על איסור כלאים כמש"כ תוס' כחוצות
הכ"ל וא"כ אין לו צגד של ד' כנפות וכיון דאינו מחויב לעשותה
לא הוי לעול על אורחו ול"ש מללה"י.

ועת"ל דהנה מלצד העטעם שכתב רש"י אהא דאמרינן
מללה"י ל"ל עוד עטעם אחר עפמ"ש תוס' חולין דף
ח' ד"ה מותר דמשי"ה מותר לשחוט צסכין של ע"ז דמקלקל
הוא אף שהוא מתקן להוליא מידי אצמיה"ת מ"מ לא חשיב
נהנה מע"א כיון שקלקולו יתר על תיקונו ע"ש ולפ"ז י"ל
דמשי"ה אמרינן מללה"י והנאה המלוא לא חשיבה הנאה

דמי ואמאי חוץ הא הוי מצ"מ וכן ק"ל מהא דקיי"ל בשו"ע שם סעי' כ"ח לא תאחוז בה חצירתה צידיה בשעת עבילה אלא"כ רפתה ידיה וכו' ע"ש ואמאי אפי' תאחוז צידיה נמי לא הוי חליצה דהוי מצ"מ ואינו חוץ, ולי' לפמ"ש תוס' סוכה דל"ז ע"א ד"ה כי היכי, דמידי דלאו אורחיה סברא הוא דחוץ אפי' מצ"מ והני כולבו לאו אורחיה לכן שפיר אמרין דחוץ.

יבזה י"ל לישב מה שעמד כפי"ת שם ע"צ לא לרוץ איניש לולבא בהושענא דלמא נתרי ערפי והוי חליצה ורצא אמר מצ"מ אינו חוץ ושבו אמיר לא ליגוז אינש לולבא בהושענא דמשתיירי הולא והוי חליצה ורצ"א מצ"מ אינו חוץ, דתתרי מימרא ל"ל, ולהכ"ל י"ל דהא דתתרי ערפי הוי מילתא דאורחיה והוי"א דשם ס"ל לרצא דמצ"מ אינו חוץ אבל צדק דלא ליגוז דלא הוי אורחיה ס"ל נמי לרצא דחוץ קמ"ל דלא דזה נמי הוי אורחיה ואי הוי קתני הך הוי"א דדוקא הכא ס"ל לרצא דחוץ משום דהוי דלאו אורחיה אבל בלא לרוץ מודה קמ"ל.

ועוד י"ל בזה דרצא קאמר מצ"מ חוץ היינו רק מדרבנן לחומרא אבל מדא"ר שפיר מודה דמצ"מ אינו חוץ, ובזה מיושב קו' תוס' סוכה שם [ע"א] ד"ה כי היכי שהקי מהא דבכורות גבי חמורה שלא ציכרה וילדה שני זכרים ורבנן לימא קסבר מקל"ת רחם מקדש דאי כולי רחם מקדש נהי דא"ל לנמ"ס חליצה מיהא איכא אר"א מצ"מ אינו חוץ ולפמ"ש יוחא דהתם לענין קדושת צבור דהוי מה"ט מודה רצא דמצ"מ אינו חוץ וכן מהאי דיומא הניח מזרק תוך מרק דמיצטי' לי אי מצ"מ חוץ או לא ומסיק דאינו חוץ התם נמי מדאורייתא מיירי ומודה רצא דאינו חוץ אלא מדרבנן ס"ל דחוץ ולפ"ז ק"ל איך קאמר לא לרוץ וכו' כיון דקאמר דלמא נתרי ערפי א"כ אינו צרור שגשרו עליו והוי סד"ר ולקולא אף ז"א דהרי אין עושין ספיקא דרבנן צידים, והנה הא דאין עושין ספיקא דרבנן צידים הוא נוצע מהא דאין עושין ס"ם צידים ע"י [בהגהות] יד שאלו יו"ד ס"י כ"ג ס"ה ולפ"ד מחש"ק ס"י תס"ז [סק"צ] צדעת מג"א ס"ל דעושין ס"ם צידים וה"ה ספיקא דרבנן ולפ"ז אי הוי קתני לא ליגוז סד"א התם אוסר רצא משום דהוי ודאי [ע"י רש"י שם ד"ה דמשתיירין] אבל בלא לרוץ מודה דמותר דס"ל עושין ספיקא דרבנן צידים לכן איצטריך לא לרוץ משום רצותא דרצא ולא ליגוז משום רצותא דרצא דאפי' צודאי מתיר.

רבסגנון זה י"ל עוד עפ"מ"ש תוס' הני"ל דלרצא מספקא לי אי מצ"מ חוץ א"כ הוי צבאי דלא לרוץ ס"ם שמא אינו חוץ ושמא לא יגשרו העליו, וס"ל דאין עושין ס"ם צידים ורצא ס"ל כדעת מג"א ואיצטריך לתרוויהו, לא לרוץ לרצא דאסור ולא ליגוז לרצא דמותר.

ואפשר דהר"ע ע"ס המעברתא הוי מין בשאינו מינו ולכ"ע חוץ לא מיצטי' לפי מה שנוהגין עכשיו שעושין הקליפה והמעברתא מן קלף והר"ע ע"ס מעור דהוי מצ"מ א"כ אף דגם הקלף נעשה מעור מ"מ הא חזינן בשמעתין דע"ז ס"י [ע"א] דחמרא חדתא וחמרא עתיקי אף דמצטן אחד

ינאו הוי לאצוי מצ"מ ולרצא דלזיל בתר שמא מ"מ כתב החת"ס שם [ד"ה צת"ר] דדום הפך ודס השעיר אזלינן בתר חזותא לענין זריקה וא"כ כש"כ כאן דהוי מצ"מ דלא שוב בשמא ואפי' אס עשו שניהם מקלף דרלוועת נמי כשרים מקלף כמ"ש בקס"ת הסופר כלל כ"ג ס"א והמעברתא כשר נמי מעור כמ"ש שם כלל כ"א [ס"א] מ"מ כיון שהעור והקלף של הצתים אינן לריכין עיבוד כלל או שאינו מעובד לשמה [בשעת הדחק] כמ"ש שם והרלוועת לריכין שיהי מעובדין לשמה א"כ כיון דמשונים צדיניהם אפשר דאין להם דין מצ"מ ומאינו כעין זה בסוכה י"ז ע"צ כיון דלא שוו שיעורייהו להדדי לא מיצטרפי וכן בכריתות ד' ע"צ אף דס' דס' דמנו חלוק מצטרו וכו' שזה בצרת זה בלאו אין מצטרפין ואף שאין דומה ז"ל קל"ת דמיון הוא לסבר את האוזן.

ג] אמנם אף דלא הוי מצ"מ או אפי' דהוי מצ"מ מ"מ כיון דלאו אורחיהו צבאי חוץ מ"מ כיון דהוי לנאותא אינו חוץ וכדאמר רצא בסוכה ל"ז [ע"א] ועכ"ה צמצ"מ מיירי דאליה הו"ל למימר מצ"מ אינו חוץ דאינו ס"ל הכי התם, וכן מצואר מדברי פנים מאירות ח"ג ס"י ל"צ שכתב להחיר למשוח הקלף בלא"ג ולא הוי חליצה כדעת בני יונה משום דכל לנאותא אינו חוץ והתם נמי הוי מצ"מ וכו"כ להדיא מג"א ס"י תרנ"א [סק"צ ובת"ר ס"ד] אמנם ראיתי בלשכת הסופר כלל צ' סק"ד שכתב עליו דיש לחלק ולא ציאר החילוק, ולפענ"ד נראה החילוק כך דהנה צענין הידור מלוא יש שני אופנים חדא הידור שאחז"ל בגון אגד לולב כדאי סוכה ל"ג [ע"א] או לולב ואתרוג ארוך כמ"ש מג"א ס"י תרע"ז סק"ג וכדומה, ויש הידור מסקנת בני אדם כמו שנתא להם שהערצא להושענא יב"י כל הצדדים שוים ולא יב"י עליהם רק מעט עלים ובחמת מצואר צרמ"א ס"י תרס"ד [ס"ד] שהוא מכווער, וכן אובצים אס האתרוג נקי לגמרי אף שאין לו שום מעלה ובחמת עפ"ד המצואר ס"י תרמ"ה ס"י צרמ"א ושם סוסי צמג"א נראה דאינו כן, הם אובצים שהתפילין יב"י להם גלאר"ץ וח"א צנשמת אדם כלל י"ד [סק"ג] חוץ להחמיר וצית מאיר הסכים עמו אף שצו"י [מהדו"ק חל"ה ס"י א'] מתיר בזה מ"מ גם הוא מודה שאין זה הידור, והנה הא דלנאותא אינו חוץ היינו משום דלנאותא הוי שייך להמלוא דזה אלו ואנובו כתיב וכיון דשייך להמלוא הוי כגוף אחד ואינו חוץ והתינה צהידור שאחז"ל שהוא הידור אבל צהידור שהוא ע"פ מסקנת בני אדם אף דאינו כנגד הדין מ"מ מה שנתא לזה אינו נאה לזה וכשם שפרצופיהו משונות כך דעתיהו משונות איך אפשר לומר דלנאותא אינו חוץ הא לגבי אחרינא אינו לנאותא ולפ"ז למשוח הקלף בלא"ג מאן יימר שזה נאה אולי נאה יותר אס הדבר נשאר צעצעו כמשעשע ע"י המלאות בני אדם וכן אנו רואין צמנינו הרצא קונסעליר שאובצים ומחדרים אחר דבר שהוא צעצע מדבר שנטעש צידי אדם מאן יימר שזה לנאותא וע"י נשמת אדם הני"ל.

ועוד י"ל עפ"מ"ש ח"ר ס"י תרנ"א [סעי' א' סק"ג] לאסור לצבוע הלולב צפיטרו"ל משום דכל מילתא דלחזותא עבדא לא בטל וא"כ שפיר כל לנאותא אינו חוץ משום דבטל לגבי המלוא אבל למשוח הקלף בלא"ג דהוי לחזותא אינו בטל.

סימן ג'

בדין נכנס למ"ד בתוך הה"א ותיקנו
אי הוי שלא כסדרו

בעה"ת יום ג' הגני גותו לו. את בריתי שלום מא"ה
ברכו"ת לפק"ק הו"ו יע"א.

יושב באתר עליון, יראהו בנחמת ירושלים וציון, אהובי
ידידי הרבני המופלג ושנון, ושמו ינון, מו"ה משה שפארק נ"י
בכפר גיראלט.

אשר שאל אודות התפילין שנמלא בשל ראש צפי והי' אם
שמוע שנכנס ראשו של למ"ד בתוך חלל הה"א ותיקנו
הסופר אם אינו נפסל משום שלא כסדרן, הגב הסכמת
הפמג"ד סי' ל"ב סק"מ באשל ובקסת סי' ז' בלשכת סק"ז
דזדיענד אינו פסול אם נכנס לתוך אזור ה' או ח' רק יש
ליזכר לכתחילה וכדעת מג"א סי' ל"ב סק"מ ועי' באה"ע
ושע"ת שם ולפ"ז נ"ל עפ"מ דאמרינן במשנה פ"ג דכלים מ"ה
וחכ"א הטופל את הצריח עהור דדוקא אם הטפילה לריכה
לכלי עמא דחשובה ככלי אצל אם אין הכלי לריכה לטפילה
טעור ע"ש וה"כ כיון דאין התפילין לריכין לתיקון זה לא מקרי
תיקון.

וב"ל ראי' לזה מהא דקיימ"ל סי' ל"ב סכ"ה שאם לא היו
מקנת יודיין שעל האלפייין וכי' נוגעים בגוף האות
והחינוק ללא חכים ולא עפש מכירם שאע"פ שכתב לפניהם
יכול לחזור ולתקנם דכיון דלורת האות היתה ניכרת ליכא
משום כתבן שלא כסדרן והמעין צב"ו [צב"ו ל"ו ד"ה ומש"כ
רבינו ובכל וכי'] שהציה דאם אינם נוגעים פסולים מ"מ כיון
דקודם שנתקנו ג"כ שם אות עליהם יכול לתקנם ולא מקרי
שלא כסדרן כש"כ בנידון דידן שאין כאן פסול כלל, דאינו נפסל
משום שלא כסדרן אם תיקנם, ועי' מג"א סק"ז דאם רגל
הכ"ף מגיע לסוף צלי היקף ראשי לגרנו ועי' קסת סי' ט'
סי"ה לענין עוקץ שמחלי של יו"ד דמועיל תיקון ולא מקרי שלא
כסדרן.

המשך התשובה חסר.

סימן ד'

בדין הנחת תפילין דר"ת אי מיחזי כיוהרא

בעה"ת עש"ק ה' נצב עליו מתפתחין תרע"א דרחמי
לפק"ק האנשאוויתץ יע"א.

ישא הרים שלום לאחי יקירי חבבי כנפשי רחימי ואהובי
הרבני החריף ובקי, זך ובקי איש חמודות, מושלם במעלות
ובמדות מו"ה בא"ר נ"י וכל מרבית ביתך לשלום יפקדו.

קבלתי מכתבך ואודות שאלתך שרבים מפקפקים עליך
שאינך מניח גם תשרית ועיניך שפיר חזו מ"ש
צש"ע סי' ל"ד [סעי' ג'] שלא יעשה כן אלא מי שמוחק

וחת"ם צהכות ללשכת דהכ דברי פמ"א וז"ל אין כוונת בני
יונה שח"י חליצה פוסלת אלא ליטנא בעלמא כיון
שהטיחה שטוחים על הקלף מפסיק צין הדיו לקלף ולא נכתב
סי"ת על הקלף אלא על הטיחה המונחת עות על הקלף וידוע
שכשגורדין את הטיחה לא נשאר שום רושם כתיבה על הקלף
נמלא סי"ת נכתב על דבר אחר שלא על הקלף אטו אם ידבק
נייר על הקלף ויכתוב עליו יוכשר ע"ש, ולריך אני לעשות לי
רצ להצין דבריו הקדושים דהא כל חליצה הוי צכה"ג דאם
נדבק צנץ על האדם הטובל דהוי חליצה הוא ג"כ רק מה"ע
משום דהצנץ מפסיק צין המים להגוף והמים אינו רק על
הצנץ ולא על הגוף, וכן צהאי דזכחים ט"ו ע"ב עומד ע"ג
כלים ג"כ הכלים מפסיקים צין גופו לרצפה, וכן בתפילין
להניח ע"ג בגד הצגד מפסיק צין גופו לתפילין, וגם מ"ש אטו
אם ידבק נייר על הקלף ויכתוב עליו יוכשר לא זכיתי להצין
אה"כ דאם הוא דבק ועפ"י דין צטל לגבו באמת מותר לכתוב
עליו כמו על לא"ג לדעת פמ"א.

אבל באמת דברי החת"ם שצעתים מזוקקים דנהי דצטל
לגבי הקלף והוי כגוף אחד מ"מ אינו נעשה קלף וכמו
תנן וצטלו צסוכה ד' [ע"א] דנהי דצטל לגבי עפר מ"מ אינו
עפר שיהי' ראוי לכסות צו וכמו כן כאן צטל הוא לגבי הקלף
ונעשה גוף אחד מ"מ אינו קלף ולכן אם כותב ע"ז אינו כותב
על קלף ומשום זה פסול מש"כ לענין עבילה נצטל לגבי הגוף
שאינו מקפיד עליו אינו חוץ דהוי כגופו וצאו המים על גופו
והיינו דכתב אח"כ דכאן לשון חליצה הוא לשון מושאל וכמ"ש
הר"ן והריעצ"א צסוכה [ל"ז ע"א] דאין חליצה פוסלת צולב
דאין לנו קרא לפסול חליצה אלא צטילה ובתפילין ע"ש ואפ"ה
נקט לשון חליצה.

ואמנם לפענ"ד אינו דומה נידון דידן להאי דלולב ונידון
פמ"א דצטלמא צולב אם לא יעשה האגד לא יקיים
ואנוהו ולא יהי' הידור מצוה וכן אם לא ימנע הקלף צלא"ג
לא יהי' לצן וצביר כ"כ ולכן אם רוצה לנאותה לריך לעשות
האגד והמשיחה כדי לנאותה לכן אינו חוץ מש"כ בנידון
דידן יוכל ליזכר שלא תזוז היו"ד מן התפילין אפי' אם אינו
עושה המלאכה ה"ל וכמו שכל ישראל נזכרין, אלא קל הוא
שהקילו המתחכמים שלא יערך להשיגה ע"ז וצלא"ה לא תזוז
א"כ יוכל להיות נוי זו אפי' צלי חליצה אז שפיר חוץ ולא
הוי כל לנאותה אינו חוץ.

סוף דבר לפענ"ד לאו שפיר למיעבד הכי רק לא יסיה דעתו
מן התפילין וישגיח שכו"ד לא תזוז מן התפילין, ולעשות
כן הוא לנו חולין, והעושה חדשות אפשר דקוץ צנטיעות
וצאילן וכל משאלות צינו יתמלאון.

כנפש החותם בברכת התורה ולומדיה.

העברי"י

עיקר חזן לנו לבטל כעת מלות חפילין אשר לר"ת וסויעתיה לא קיים מלות חפילין וחזן ספק מוליא מידי ודאי.

והמעצין צ"י (סי ל"ד צ"ה ומלאתי) שכתב וכמדומה הואיל ולא נהגו מחזי כיוהרא משמע כצרכי דאם נהגו כן לא מיחזי כיוהרא אמנם מחקים נחבונן שבימים הראשונים הי' מחזיקים ליוהרא למי שמיניהם וחינו מוחזק ומפורסם בחסידות ועובד לפורנן של ראשונים מאלצב של אחרונים ואמרינן שצנת מי"ע חפילין לריבין גוף נקי כאלישע צעל כנפים לכן למה יכניס עלמו צמידי דלאו חיובא לכן לדעתו עוד חזון למועד ואל תמהר להיות נמנה למופלג בחסידות וחזון למועד.

ומה שכתבת למי"ש צ"י סי עי דחתן אם לא יקרא ק"ש מחזי כיוהרא דצאר פעמים נראה שמכווין וה"ל אם לא יניח תשרית מחזי כיוהרא משום דמכווין בתשרשי לכן אינו מניח תשרית צמח"כ ח"י מה אהב סח וכי הא דחזן מניחין תשרית משום שא"י לכווין הלא הוא משום דאיש פשוט כמונו ח"ל לנהוג חומרות מה שאינו מחויב והלואי שיקיים מה שמחויב וח"כ אם אינו מניח תשרית נראה רק שמחזיק עלמו לאיש פשוט ואינו מכווין בתשרשי לכן אינו מוסיף חומרות ועוד לו יהי כדברך עכ"פ מזה אינו מוכח שמכווין בתשרשי דבאמת גם שם אינו מכווין רק מניח כמו שכל ישראל מניחין שלא יהי קרקפתא דלא מנה חפילין ועיי ר"ה י"ז, ועוד דדמי כעוכלא לדנא החס דק"ש דכ"ע קורין דמשום דבלא"ה לא מכווני שפיר אם הוא יוליא עלמו מן הכלל הוי יוהרא משא"כ כאן דאינו מוליא עלמו מן הכלל אדרבה שמכניס עלמו לכלל כמו שעושין רוב ישראל הפשוטין רק אינו מכניס עלמו לכלל יחידי סגולה לא מיחזי כיוהרא.

אחיד הנאמן דרשו"ט.

חק' יודא צבי בלוהם

סימן ה'

בנוסח היה"ר אחר הקרבנות

בעה"ת צו"ג שנת עזרת ישראל לפק"ק ה"ו.

בין כסא לעשור, ישמע קול מבשר, כי בקרא דרור לכל בשר, ויחתם לחיים בספר, כבוד ידידי הרבני המופלג בתורה ובראיה חו"ש מו"ה דוד נתן לעזר ג"י בכפר קוואקעוויטש יצ"א.

אודות נוסח רצה"ע שצמידורי אשכנזים אחר הקרבנות דאמר לכן יהר"מ וכי כמה שנאמר ונשלמה פרים שפתנו ונאמר ושחט אותו וכי ונאמר זאת התורה וכי ומה ראייה מייתי מקרא דושחט אותו וכי וניחא ליב עפ"מ דאיתא צמדי (ויק"ר פ"ב י"א) דצטעה שקורא מקרא זה לפונה לפני ה' הקב"ה זוכר עקדת יצחק בן אברהם הרי כשקורא מקרא

ומפורסם בחסידות ומה שהציוא צטעה"ת [סק"ו] צטס צרכ"י [צלות א'] דאם רוב בני תורה וגם קלת צעלי צתים מניחים לא מיחזי כיוהרא וצאה"ע הציוא צטס תשרי מהר"ש הלוי וצבות יעקב ח"צ סי מ"ד דאפי' מקלת עושין כן מחזי כיוהרא, הגה צתשובה של צצ"י לא מיירי כלל מתשרית רק מחצורה שמתאספין לקונו על חורבן ציהמ"ק וע"ז נווח השצ"י כיון שנעשה צפרהס"א מקרי יוהרא [ומה אני קורא תגר על אותן הרבנים שעושין חלות כשנוסעין על מסילת הצרזל או שמניחין להקיץ הצחורים שיצואו לעשות חלות צפומצי ואינו כן דעת הרא"ש שהציוא צצ"י שם] אבל לעשות צלנעה שפיר דמי ע"ש וח"כ צתשרית נמי אם מניחים צלנעה לית לן צה וכמדומה לי שראיתי כן צחיזה מקום שיניחם צציתו ולא צציה"כ וכעת אינוי זוכר וכן משמע צצאה"ע ה"ל שכתב שהיה נוהג להניח תשרית צפרהס"א דמשמע דוקא משום דצפרהס"א הי' קפיד כ"כ וכ"מ צצ"י חו"ה סי תקנ"ד סכ"צ דהכי דאינו ניכר שעושה ממתת חסידות מותר לנהוג צמתת חסידות ועיי צמג"א סכ"ד, וצרכ"י תקע"ה וצסי תקפ"א סק"ע, ואפשר דהכי דייקי לשון המחבר שכתב לא יעשה כן וכי ולא כתב ולא יניח תשרית אלא מי שמוחזק ומפורסם בחסידות משום דבאמת מותר להניחם רק משום דקאי אדלעיל מיניה, שמניחין ביחד תשרשי ותשרית וזה עכ"ה צציה"כ ולכן כתב ולא יעשה כן דהיינו להניחם צציה"כ אבל צלנעה שפיר דמי.

ובתשובת צצ"י שם כתב השואל טעמה אחרונה דלא יעשה כן אלא מי שמוחזק ומפורסם בחסידות עפ"מ דאמרינן שבת (י"ד ע"א) דמשויה גזרו שג' לוגין שאובין יטמאו דצראשונה היו רוחלין אחר עבילה צמים שאובין ואמרו חזן אלו מטערינן אלא אלו לכך גזרו שיעמאו וח"כ י"ל דה"ה כאן שיש לגזור שאם יניחו שניהם יחזרו ויאמרו דכל ר"ת הוא אליבא דהלכתא ולא יניחו של רש"י כלל לכך גזרו ואמרו דלא יניחו רק המפורסם בחסידות ושוב חזן לגזור שיעשו והנה אף שאחרונים משתמשים בצצרה זו הרבה עיי חת"ס אה"ע ח"א סוס"י ק"ע וצ"ש חו"ה סי שני"א ד"ה וראיתי, מ"מ כאן לא נהירא לי דא"כ בתקיעות דמיושב ובתקיעות דמעומד ר"ה דף ע"ז נמי ניחוש שיאמרו דתקיעות דמיושב המה העיקר ולא תקיעות דמעומד שהם על סדר הצרכות מיהו צזה י"ל דצדצר שנעשה צליצור ליכא למיחש לעשות זה ואם מתפלל ציחיד צאמת אינו תוקע רק תקיעות דמיושב כמצואר צאו"ה סי תקל"ב ס"ב ועיי סי תקל"ג ס"ב צהג"ה אמנם אכתי קשה מיו"ע שני של גלות שיאמרו לא הראשון עיקר אלא השני לכן ג"ל דדוקא צמים שאובין שהם קצבו ונהגו צעלמם ליתן ג' לוגין מים שאובין יש לחוש שיאמר לא אלו אלא אלו מטערינן אבל היכי דחכמים תקנו לנו לעשות מלוא חזן לחוש שיגררו צתר דצבנן וניחו מלעשות הדא"ר כיון דמלואו ועומד הוא יעשה שניהם כמו שמחויב ולא יעשה מלואו צעצירה וה"כ צתשרית אם נימא שמחויב להניחם משום ספק יקיים שניהם כמו צצני יו"ע של גלויות ולא יצטל להניח תשרשי צצציל שמניח תשרית, ועוד דהתם ליתן ג' לוגין מים שאובין ליכא מלוא כלל לכן שלא יאמרו חזן אלו אלו מטערינן גזרו עליהם עומאה כי חזן הפסד צזה אם יגזרו עליהם עומאה משא"כ כאן משום חשש שמה יאמרו שתשרית

זה מזכיר העקידה אפי"פ שבאמת לא נקרב יחזק ומוכה דגם צמה שמזכיר הקרבנות הרי הוא כאלו הקריבם.

לא נהירא לי כלל אצל לא אכנס לענינים אלו צעלפולים, ויותר י"ל עפ"ד חננ"א שביא הילקוט פי וירא רמז די שבשעה שישראל מקריבין תמידין ע"ג מזבח וקורחין את המקרא זה לפונה לפני ה' זוכר עקידת יצ"א ע"ש ולפי"ן כיון דאמר ושלמה פרים שפתונו א"כ כבר הקריב תמידין לכן קורא גם פסוק זה כדי שהי' יזכור עקידת יחזק אצל אינו מצוה שום ראייה. *

* כנראה שחסר ואין זה סוף התשובה.

סימן ו

בענין הכוונה בפסוק פותח את ידך

בעה"ת ה' בראשית תער"ב תפילתינו לפק"ק האנשא-וויטץ יע"א.

ישא ברכה, מאלוקי המערכה, כבוד אחי יקירי וחביבי כנפשי הרבני המופלג בהפלגת חכמים וגבונים, בחריפות ובקיאות לו עשרת מונים, מו"ה בארד ג"י.

היום געתי בהמון ערדתי להשיב צד"ת מה שתמכת עמי"ש צסידורים שיכווין באשרי צפסוק פותח את ידך ס"ת חתך שהוא השם הממונה על פרנסה דכא כחז ד"מ ארי"ה ס"י תר"ה [סק"ג] שיאמר חליפתי תמורת כפרתי ר"ת חתך הוא השר הממונה על החיים והא' אין מלאך אחד עושה שתי שליחות, הנה אף כי אין דעתי נוחה להשיב צענינים אלו ומה לאנשים כמוני דצברים העומדים צרמו של עולם ואסור לנו לעסוק בזה ועיי' מ"ש רמ"א יו"ד ס"ד וש"ך שם סק"ו ופ"ת שם סק"ד צ"ש חו"י וח"י ה' פסח ס"י תפ"ט סק"א וצדושי הל"ח בהרבה ואני תמה עליך מה ראית על ככה והלא ראית התנהגות קדוש אצונו מאור הגולה זוק"ל אף שכמדומה לי שהי' לו יד ושם צחי"ן בכל זאת לא נשמע מפיו הקדוש לא דבר ולא חזי דבר ומה יעשו איחזי קור כמוני ואפשר שהי' אסור לי להשיב בזה אפי' ע"ד פשטות דצברים הנלמדים בגמ' וצפוסקים כי צסוד ה' מי יצוה אמנם חשתי שאם שגיתי ה' הטוב יכפר בעדי.

ותחילה אני אומר כי צסידורים כחז חת"ך הוא שם קדוש ונורא ונקרא שם הפרנסה בין המקובלים ע"כ, א"כ כחזו שהוא שם וד"מ כחז כי הוא מלאך הממונה על החיים ואפשר שהם שני ענינים נפרדים כמוצן.

אבל אפי' אם הוא ענין אחד נ"ל עפ"מ דאמרינן צרכות ל"ג מזכירין גבורות גשמים צתחיית המתים ואמרינן צגמ"י מ"ע אר"י מתוך ששקולה צתחיית המתים לפיכך קבעוה צתחיה"מ ופי' העור צסי"ד דכ"ש שתחיה"מ חיים לעולם

כך גשמים חיים לעולם וצסי"ד כחז העור לפי שצחג נידונין על המים וכי כל חיי אדם תלוין צמים ועיי' מ"י צראשית פי"ג ואם אין מער אין ארץ ואם אין שניהם אין אדם והרבה גמרות ואגדות ופיוטים מצוה"ר שטיקר חיות האדם תלוין צגשמים ועיי' תענית דף צ' ע"צ א"ל גשמים היינו פרנסה ע"ש א"כ עיקר חיות האדם תלוין צפרנסה א"כ חיים ופרנסה הוא ענין אחד ולפי"ן למ"ש הרמב"ן ושפתי חכמים שהצאת דצניהם להללה עושה שתי שליחות א"כ ה"ה שתי שליחות לחיים ופרנסה.

ועו"ל עפ"מ"ש תוס' צ"מ דפ"ו ע"צ ד"ה ההוא דדוקא צפ"א אין מלאך אחד עושה שתי שליחות אצל לאחר שגמר שליחות אחד יכול לעשות שליחות אחר ג"כ לק"מ דלאחר שנתן פרנסה נותן חיות ול"ש אין מלאך אחד עושה שתי שליחות, ומה שהצאתי צ"ש רמב"ן דצניהם צהללה מקרי שליחות אחד כ"כ גם תוס' ה"ל.

עוד נ"ל עפ"מ דאמרינן תענית דף ח' ע"צ ניצעי רחמי אכפנא דכי יהיב רחמנא שובעא לחיי הוא דיהיב דכתיב פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון ע"ש וא"כ לעולם הוא ממונה על הפרנסה אך כיון שנותן פרנסה עכ"ה הוא ממונה על החיים דכי יהיב שובעא לחיי הוא דיהיב.

רבה יש ליתן טעם לנוסח המחזורים שכתוב צסוף תפילה גשם ועל תחילה לשובע ולא לרצון ואח"כ לחיים ולא למות שהוא תמורה שצביק העיקר חיים ונקט תחילה העפל הגם ש"ל שתחילה מצקש דבר מוטע ואח"כ דבר גדול וכדאמרינן צגמ"י אמנם להג"ל יוחא כיון דמצקש שובע עכ"ה גם לחיים מתפלל דכי יהיב רחמנא שובעא לחיי הוא דיהיב והיינו לשובע ולא לרצון ממילא יהיה לחיים ולא למות אכ"ה.

ואגב הנני לעוררך כי צשו"ע ס"י נ"א ס"ז וצעור וצ"י שהציאו הפוסקים כחזו סתם שלריך לכווין צפסוק פותח את ידך ולא כחזו שיכווין השם חת"ך ולאנשים כמוני די שיכוונו פירש המילות ועיי' ח"י הג"ל שהצאתי וחראה עד כמה הדברים מגיעים.

דמה שתמכת ע"ד קדוש אצונו מאור הגולה זוק"ל צצ"ש ארי"ה ס"י שפ"א שכתב דרבו צכלל רעבו מטו"ז ארי"ה ס"י תר"ו שכתב מדאמרינן יצקש מטו מחזירו אין רבו צכלל ולכן צריך לילך ולפייסו כמה פעמים דע אחי כי לשון תורה לחוד ולשון חכמים לחוד וצלשון תורה רבו צכלל רעבו וצילדותי הצאתי כמה ראיות לדברי קדוש אצונו זוק"ל אצל צלשון חכמים ודאי אין רבו צכלל חזירו וכדאמרינן עשה לך רב וקנה לך חצר.

אחיד הנאמן הודו"ת באה"ר ועזה.

הק' יודא צבי בלוהם

סימן ז

בדין חזקה בש"ץ

בעה"ת ב' צו מא"ה ברכו"ת לפק"ק הו"ו יע"א.

בחדש האביב, רב טוב, להגגידים היקרים, תמימים וישרים, אהובים וברורים, אקרו"ט דישוב גיראלט יצ"ו יהי כבוד ה' חופף עליהם כל הימים.

אתמרל לעת ערב צאתי לביתי ועיינתי עוד הפעם אודות שקבל דשם נמנו וגמרנו שאם השו"ב רוצה לירד לפני התיבה אין רשית לאדם אחר אצל אס הוא אינו רוצה אין לו רשות לכבד איש אחר רק הגבאי וכבד מי שירד לפני התיבה והשוחט הרעיש וכתב חירופין וגדופין על הקהל ועלי שהוא כנגד השו"ע והדין וצוה הנני כחרש לא אשמע וכאלם לא אפתח פיו.

אבל צגוף הדין פשוט כציעא צכותחא שהדין עם הקהל כמי"ש רמ"א סי' נ"ג סכ"ב דאין לאדם להתפלל בלא רצון הקהל ואם מתפלל בחזקה אין ענין אמן אחר צרכותיו וחזר ונשנית סי' תקפ"א [סי"א] וא"כ פשוט שאם השו"ב יכבד ואין הקהל רוצה בזה מתפלל נגד רצון הקהל, ועיי' באה"ע סי' נ"ג סקל"ה קהל שחלקו תפילת ר"ה ויוה"כ כנהוג אס חלה אחד מהם ולא יוכל אחד להתפלל אינו רשאי להעמיד איש אחר צמקומו וציד הקהל דוקא להעמידו ע"ש וכל מי שצקי צדינים אלו יודע שאין חילוק בזה בין ר"ה ויוה"כ לשאר ימות השנה ולכן הציאו באה"ע כאן ורמז עליו רק צה ר"ה צסי תקפ"א [סק"ז] וכבר נשנית משנה זו בארוכה שאין הש"ץ רשאי לכבד לאיש אחר, צשו"ת בית שערס לקדוש צבי מאח"ר הגולה צאו"ח סי' רע"א הרבה עעמים הגונים אשר כל אחד כדאי לעלמו וישן כי ספר הנ"ל מצוי נא לעיי שם ואיני מערית עלמי להעתיק הדברים.

ומ"ש השו"ב שרק הוא רשאי לכבד ולא הקהל מרמ"א סי' נ"ג סכ"ה ש"ץ שהזקין ורוצה למנות צנו וכו' ואין הציבור יכולין למחות וכש"כ לאיש אחר הצל יפלה פיהו חדא דדוקא צנו יכול ליקח ולא איש אחר [עיי' צמג"א סקל"ג צסס הרשצ"א דכלל גדול אמרו צכל המינויים שהצן קודם עיי"ש"ה] ומ"ש דיכול לכבד צנו אפי"פ שאינו נשוי זה אמת שאינו נשוי מותר עפ"י ש"ע אפי"כ ראיתי מעולם גזכרים בזה והעעם אכתוב צרמז כי צימים ההם וצוה"ז יש לחוש על מקרא שכתוב [ישע"א א — ע"ו] גם כי תרצו תפלה איני שמע ידיכם דמים מלאו ועיי' נדה ד"ג ע"ב אלו המנאפין ציד זה ל"ש צנשוי.

אבל עעה בזה עעות גדול כדרכו שאינו מצין דצר לאישורו דהרי דין זה של רמ"א הוא מרשצ"א וצד"מ [שם סק"ז] הציא לשון הרשצ"א [שו"ת ח"א סי' ש] ח"ל ש"ץ שהזקין ורוצה למנות צנו לסייעו לפרקים ורוב הקהל רוצים צו ומיעוט מוחים הדין עם הש"ץ ע"ש הרי מפורש ויאל דדוקא אס רוב הקהל רוצים יכול למנותו אצל בלא"ה לא ולכן מ"ש רמ"א ואין הצבור יכולין למחות הוא כלפי מ"ש המחצר שם סי"ע דגם יחיד מעכצ צמינוי הש"ץ כתב כאן דא"י למחות והיינו יחיד וא"כ אדרבה מצוחר דצלי רצון רוב הקהל אפי' צנו א"י למנות.

רשוב הציא ראי ממי"ש צאה"ע סי' נ"ג סק"ע ש"ץ שלא רצה להיות עוד ש"ץ וקצלו אחר צמקומו א"ל רשות כיון דצידו עוד להיות ש"ץ, ודוקא מהקהל א"ל ליעול רשות אצל מהש"ץ השני לריך ליעול רשות ע"ש גם זה דצרי הצאי דהוא מיירי לענין סירוב וכן מפורש צשע"ת סי' תקפ"א סוסק"ז וכאשר אמרתי לו פא"פ, וגם משם ראי להיפוך דדוקא צש"ץ שהי כבר מרוצה להקהל והקהל היה רוצה שיהי נשאר ש"ץ רק הוא לא רצה לכן א"ל רשות מהקהל שהרי הם מרוצים צו וכמ"ש שם שעי"ת הנ"ל להדיא אצל איש אחר צודאי לריך רשות מהקהל ומ"ש דלריך רשות מהש"ץ השני אפשר משום דהוא רצה להתפלל אצל בלא"ה הוא זכות הקהל וכל מי שיש לו מוח צקדקדו ואינו חולק על האמת יראה שכן הוא וכבר הורה זקן קדוש צבי זקוק"ל צצ"ש הנ"ל, לכן לדעתי אותו פרטי וכללי שעשו הוא ע"פ החורה שו"ע ואין לשנות אותו ומי שאינו רוצה לקיימו כיון שאין ידינו תקיפה מה עלינו לעשות.

והנני חותם בברכת פסח כשר ושיו"ט הבע"ל, אב"ד

העבר"י

סימן ח

בדין עשיית מנין בנפרד בעזרת ביהכ"נ

להנ"ל

אודות שאיזה אנשים עושין מנין בעזרת ציהכ"י ומציאים שמה ס"ת לקרות אס שפיר דמי למיעבד הכי.

הנה המחצר סי' ז' ס"ע ישחדל אדם להתפלל צציהכ"כ עם הציבור וכי מג"א שם סקנ"ו אפי"פ שיכול להתפלל צציתו בעשרה מי"מ צרוצ עם הדרת מלך, וע"ש סי"א מי שיש לו ציהכ"י צעירו ואינו נכנס צו להתפלל נקרא שכן רע וגורם גלות לו ולצניו ועיי' סח"י צרמ"א דאפי' מי שתורתו אומנותו דנכון להתפלל צציהמ"ד ואפי"ה לא ירגיל עלמו לעשות כן שלא ילמדו ע"ה ע"ש, ומ"ש השוחט דרך לחוק שכאשר הייתי שם צצצת שירה גם אני התפללתי בעזרת ציהכ"י, הנה תל"י"ת עשיתי דין עפמי"ש צשר"ע או"ח סי' רע"ו ס"ה דדוקא אס הקור גדול מותר לעשות מדורה להתחמם כנגדו אצל לא כשאין הקור גדול כ"כ ואפי' הגשים התפללו בעזרת נשים לכן התפללתי [בעזרת] צציהכ"י וכן נכון לעשות לדקדק בזה עכ"פ צציהכ"כ כמי"ש צ"ש [חאו"ת] סי' נ"ו.

ועוד נ"ל עעם לאסור דהרי מצוחר צאו"ח סי' ק"א ס"ב דאף שא"י לכיין אא"כ מגציה קולו אפי"כ צצבור אסור דאחי למערד לצורה וכן שם ס"ג צרמ"א מ"מ זכרו שלא להגציה קולם יותר מדאי וכתב באה"ע סק"ו דאו יכלל אחד את צצירו וא"כ כש"כ כאן דצמקום זה מתפללים תפלה בלחש

וזמקום זה אומרים קדושה בקול רם היש בלבול גדול מזה, ועוד בזמן שיש קור גדול ואין הנשים הולכות לצידי"כ לכן מקילין ואין מחפלי"י שם אבל כשאין הקור גדול וגם הנשים הולכות מוטב להחפלי"י כעצמ"כ שגם הנשים ישמעו קדיש וקדושה וזכרו וזפרט פ' זכור ופי' פרה דלכרבה שיטות הוא מכ"ת כמ"ש מג"ח רס"י תרפ"ח וצמ"ח מל"ה תר"ג חוכך בזה שגם נשים יהיו מחוייבות שהוא מ"ע שאין הזמן גרמא וגם איכא לאו דלא השכח.

ומה שעושה ליגות מדברי המרדכי שהבאתי דאסור להולך הס"ת בשביל שאיזה אנשים רולים לקרות בזמקום אחר וכופל ומשלש "מרדכי" "מרדכי" כדי שילגלג על הנגיד היקר ר' מרדכי ליכטיג נ"י הנה זה דרך צרות להחל במרדכי הקדוש שאין לנו כדאין להזכיר שמו הקדוש כדי להיות בועה כמדקרות חרב לאיש פשוט ודברי המרדכי הם צמ"י ר"ה ספ"ק וז"ל בני אדם החזושים צבית האסורים אין מציאין אל"ס ס"ת אפי' צר"ה ויוה"כ כדאמרי' בירושלמי בפרק ב' לא [ה"א] בכל אחר את אמר הולכין אחר תורה והכא תימא מוליכין תורה אללו אלמא ע"י צנ"א שהם גדולים התורה נחעלה בהם והא תמן מוליכין אורייתא גבי ריש גלותא אר"י צר' בון תמן ע"י שזרעו של דוד משוקט שם אינון עבדין כמנהג אצותיהם עכ"ל מבואר דדוקא לגבי ריש גלותא מותר להולך אללו התורה אבל לגבי שאר צנ"א הולכין אחר התורה.

ומ"ש בקיאות גדול דדברי המרדכי הנ"ל לא הוצא צש"ע לא ידע כי דברי [המחבר] או"ח ס"י קל"ה ס"י ילאו מדברי המרדכי הנ"ל וכמו שז"יין שם בסוף הג"ה, ומה שעשה צ"י פרה במנחה שקראו צתורה וכנס לצידי"כ ולקח הס"ת וקרא שם ציחידות לא ידע שאסור לל"ח ולהניח ס"ת כשהוא פתוח כמ"ש צש"ע ס"י קמ"ו ס"א.

ובזה הגני חותם בברכה משולשת אב"ד.

העבר"י

סימן ט'

בדין הנוגע בראשו אי בעי נטילת ידים

בעה"ת יום עש"ק לס' הגני נותן את בריתי שלום תער"ב תפילתינו לפק"ק האגושאוויטץ יע"א.

יושב בסתר עליון, יראהו בבגין אפריון, ויחוס על עם עני ואביון, כבוד מר דיני"פ הרב הגאון הגדול המפורסם צו"ג הי חסיד הי עניו כקש"ת מו"ה מרדכי ליב וזינקלער ג"י אבדק"ק מאד יצ"ו בעהמ"ח ספר לבושי מרדכי.

כצאת השמש בצבורתו הופיע עלי אור תורתו והתענגתי מזיו חכמתו אשר זרח על פני חבל ע"י ספרו הנחמד לבושי מרדכי אשר הול"ח לאור עולם חמדתי וישעתי שעות לש"י צו ופריו מתוק לחכי וה"י לי איזה הערות אבל כל הימים

לרבות גם הלילות עלי חמם עתי וזמני ע"י ענייני מאויפאלא אף כי ספק גדול אללי אם נסיק אפי' כדמסיק תעלא מצי כרבה כי הם אין שומעין לקול תורה ואף שהרבה גדולים גם מזקני הדור אסרו הוראתו של הרב.... אמנם למען להראו כהדר"ג נ"י אות ארבה כי שתיתי צלמא את דצריו אל"ע איזה הערה ויזכה שיפולו מעיניו חול"ה וחכמתו צח"ן תרונה עד ביאת הגואל צ"א.

ראיתי בחאו"ח ס"י א' שהעורר ע"ד פמג"ד ס"י ל"א צאשל סק"ג שכתב להיות נזר צשעת הנחת תפילין של ראש שלא יגע בידו צשערות ראשו דצעי נטילה וכ"כ צסי' קס"ב צאשל [סק"ג] ורוב העולם אפי' המדקדקין אינם נזהרים בזה וכהדר"ג נ"י כתב שאין בידו להכריע ואין יתמי דיתמי מה נענה אצתרי' אמנם תורה הוא וללמוד אני לריך ואצאר כיד ה' הטובה עלי.

והגה מלשון המחבר צסי' ד' [סעי' כ"א] שכתב הלשון שלא לחכך צראשו וכן צסי' ל"ב ס"ז אם חיכך צראשו וכן צסי' קס"ד [ס"ב] שחיכך צראשו משמע דמשום נגיעה לחוד אינו לריך נטילה דחיכוך לאו נגיעה הוא אלא שמתגרד צראשו דצחולין דף נ"ג [ע"א] אמריין הול"ח ולפורן יושבת לו בצבו אימר צכותל נחכך והא ודאי דמשום נגיעה צכותל לחוד לא הוי יושבת לו לפורן בצבו וע"י לשון העור יו"ד ס"י נ"א לפי שדרך הבהמה להחחכך צכותלים נקצ צד העצה ודחק וכנסם כל עובי הירך, והרי ע"י נגיעה לצד לא הוי נכנס צקופא לגיו אלא ע"י שגורדת ודוחקת עלמא צכתלים וכמו שהנסיון מעיד שדרכן של צהמות להתגרד ולא לנגוע לצד צכותל וכן מהא דאמריין צ"ק דף פ' ע"ב מתריעין על החיכוך צשבת וכן החס ושאר פורענויות המתרחשות וצאות על הציבור כגון חיכוך ופירש"י שחין שמתחכך האדם עלי' והיינו ודאי לאו נגיעה לחוד אלא גרידה ואיוב יוכיח שנקח צשחין והכתוב העיד עליו [איוב צ' - ח] ויקח לו חרש להתגרד, אלמא דשחין צעי גרידה וכתוב חיכוך וע"י צ"ק מ"ד [ע"א] שור שח"י מחכך צכותל וכן צנזיר נ"ע ע"א מהו לחוך וע"י צמפרש מהו לחוך בידו או בצגדו כדי להעציר את השער כדי שיהי נושר ע"י חיכוך והרי השיער אינו נושר ע"י נגיעה דהרי מבואר צמג"ח רס"י שכ"ז דאפי' ע"י מגרדת משער חזיר אין נושרין השערות ורק ע"י מסרק כמו שאמר צסי' ש"ג [סק"ב צ] וע"י מחש"ק, אעכ"ה דהוי גירוד גדול שע"כ נושרין השערות ומוכת דחיכוך הוי גירוד ולא נגיעה, וכן צשבת ס"ה ע"א נשים המסוללות ופירש"י מתחככות משום תאות שמיש ע"ש והא ודאי דמשום תאות שמיש לא הוי נגיעה לחוד ומשום זה לא הוי פסולות לכהונה או"י דהוי גירוד, וא"כ לדברי פשטות לשון המחבר פשיטא שאין לריך נטילה אחרי הנחת תפילין של ראש וכן משמע צאל"י ס"י קס"ב סק"י דצנגיעה צראשו אין לריך נטילה.

אלא שהפמג"ד הול"ח דינו מדברי מג"ח ס"י קס"ב סק"ד שפי' דברי המחבר נטל ידו אחת ושפשפה צראשו דהאי צראשו צכובע צצראשו דאלו צראשו ממש תקשי מסי' קס"ד דחיכוך צראשו נטמא ידו וכבר הביא הדרג"י דברי תוספות חדשים צידיס פ"ב מ"ג דהכא כיון דהוא לנגב שרי ולא נטמא

ידו וכ"כ בהגב בשו"ע, [ובמפתחות מסופק הד"ג ממי ילא הג"ה, ומדברי מחש"ק נראה שהם דברי ר"מ רבקה].

אבל לפענ"ד אפי' למג"ח דינו של פמג"ד אינו מוכח דעיי בערוך ערך שף שפי דשף ג"כ לשון נחמך כמו האי דב"ק כ"ג כגון דשף אלמי וכן פירש"י בב"ק שם ע"ב ד"ה דשף אלמי כשנתחככה בכותל וכו' ע"ש וא"כ האי ושפספה בראשו ג"כ שמחך ידו בראשו לכן שפיר כתב מג"ח דמיירי בכובע אבל בנגיעה בראשו מאן דכר שמי' לר"ך כובע.

דעונ"ל לחלק עפ"מ שמינו הרבה פעמים בפוסקים לחלק לגבי תערובות אם הי' הדבר נגזר או לא כמ"ש רמ"ח [יו"ד] בס"י ל"א ס"ב ועי' ש"ך ס"י ס"ע סקס"ד דדבר יבש שרי יותר מדבר לח והיינו משום דדבר לח מסתבך ומסתריך יותר זיה מדבר יבש ע"ש וה"ל אפי' נימא דמשפספה הוי נמי רק נגיעה מ"מ היינו דוקא משום דנעל ידיו והם לחים לכן מסתבך זיה עפי' מלמולי זיעה ואפי' עיי נגיעה אבל אם היד יבש אז אינה נעמאת כולה בנגיעה ומודה מג"ח דאינו לר"ך נעילה.

רבזה יש ליישב מה שחמה הדרגתיי במפתחות על פרמ"ג ומחלה"ש שכולן פירשו דברי המג"ח שנגיעה לבד לר"ך נע"י מפני שפירש שהשף בראשו בכובע דוקא מס"י ל"א [סעי' ד'] שכתב לענין גלוי ראש שלא להזכיר אזכרה אפי' בהנחת ידו על ראשו ובמחש"ל מחיר כמ"ש מג"ח [סק"ד] א"כ ש"מ דנגיעה לבד אין לר"ך נעילה ע"ש הנה ממג"ח לק"מ דהוא באתת כתב דאין לסמוך אדברי מהרש"ל ואפשר מה"ע משום דס"ל דנגיעה נמי לר"ך נעילה וכמ"ש בס"י קס"ב וגם מדברי מחש"ק אין כאן תמיה דהוא לא הזכיר איסור נגיעה וס"ל דשפספה היינו חיכוך רק מדברי פמג"ד שהוא ס"ל דנגיעה נמי אסור ופסק כדברי מהרש"ל בהנחת יד על ראשו מקרי כיוסוי וקשה הא הוי נגיעה בראשו ולפמ"ש ניחא דגם הפמג"ד לא אסר נגיעה אלא בידים לחים אחר שנעל ידיו כי אז מדבק בקל מלמולי זיעה אבל ביד יבש גם הוא מודה דאין איסור בנגיעה וא"ש.

אבל נכונים גם דבריו דבס"י ל"א מיירי שמינה ידו מחוץ לקף היד עד הזרוע דעיי"כ ודאי א"ל נעילה דחוץ מקפ היד בלא"ה מקום מכוסה ועל מה יעול ע"ש ולפענ"ד ראי' לדבריו דאם נוגע בגופו חוץ מידו במקומות המכוסים דא"ל נעילה מהא דקיי"ל ס"י ע"ג [ס"ח] שנים שהיו ישנים בטלית אחד ובשר שניהם נוגעים זה בזה לא יקרא ק"ש א"כ הי' טלית מפסקת ביניהם ממתניהם ולמטה ע"ש ועי' בב"י [בד"ה ומ"ש] דמתניהם ולמטה איכא חשש הרהור אבל ממתניהם ולמטה שרי ואף דגופו של זה נוגע בגופו של חבירו במקומות המכוסים ואיך שרי לקרות ק"ש א"ו דדוקא בידו אסור ליגע במקומות המכוסים אבל בשאר כל הגוף מותר ליגע אפי' במקומות המכוסים.

אמנם אפי' לדעת פמג"ד דנגיעה בראשו נמי לר"ך נעילה מ"מ גבי הנחת תש"ר כ"ל דאין לדקדק בזה ומתחילה ליתוי לומר עפ"מ דלמרינן בכריתות דף י"ד ע"א שאני

שעיר המשלח להכשירו דיוה"כ כן וכו" כיון להכשירו בהנחת תש"ר כן ליכא איסורא, אלא דב"ש א"ח ס"י מ"ע שפי' עפ"ד הר"ן שבת כ"ב דלהדליק נר שבת או של זיהכ"כ מנר חנוכה שייך ביזוי מצוה אבל ג"ח מניח היינו מצוה בשביל אותו מצוה גופא ל"ש ביזוי מצוה והיינו דקאמר דשפיר מחללין יוה"כ בשביל מצוה יוה"כ גופא אבל לחלל שבת בשביל יוה"כ אסור ע"ש א"כ הי"ג לנגוע בראש בשביל מצוה תפילין לא שרי.

ומ"מ כ"ל עפ"מ"ש הש"ך יו"ד ס"י רס"ה [סקי"ח] דאין לר"ך לכסות ערות הקטן בשעת הברכה מילה אף דיש שיטות דגם בערות קטן איכא משום והי' מחניך קדוש כיון דלתקוני מילה קאתי קרינן זיה שפיר והי' מחניך קדוש ואינו אותה שעה משום ולא יראה בך ערות דבר ע"ש הרי משום תקוני מילה שרי ולא יראה בך ערות דבר וה"ל משום הנחת תש"ר שרי לנגוע בראש אף דיכול ליעול דהתם נמי יכול לכסות.

דנ"ל ראי' לזה מהא דקיי"ל בא"ח ס"י ע"ד ס"ג אם האדם מחבק גופו בזרועותיו דיינין לו כהפסקה ופי' באה"ע שם סק"ח דמיירי שעומד במים ללולים ולבו ג"כ תוך המים ולר"ך להפסיק בין לבו לערותו די בזה להפסיק ע"ש ואמאי יהי' מותר לקרות ק"ש הלא ידיו נוגעין במקומות המכוסים ולר"ך נעילה א"ו משום דלורך ק"ש הוא הו"ל תקוני ק"ש ושרי כמו גבי מילה.

רבזה ניחא נמי מה דתמוה לכאורה בסדר החליצה [למכר"מ בעל ס"ג נדפס בשו"ע] בס"י ס"ג שהב"ד צודקין את רגל היבס וצין אלבעותיו ואח"כ בס"י ס"ו שברב מלבי"ם המנעל ליבס ונוגע במקומות המכוסים ולא מלאחי בשום מקום שר"ך ליעול ידיו וגם כמדומה לא ראינו לרבני קשיא דהוי מזדכרי בכ"י א"ו כ"ל כיון דלורך תיקוני חליצה הוי א"ל נעילה.

אבל על אותן שזכרים צוה וכורכין ידיהם בטלית של מצוה ומתקנין התפילין שבראש יש לעיי קאת מהא דלמרינן פסחים נ"ו [ע"א] גבי יששכר איש כפר ברקאי דהוי כר"ך ידיה בשריאי ועבד עבודה ופירש"י שם ועוד דבזיון הוא א"כ לכאורה חומרא דאתי לדי קולא הוא דנהי' לדעת פמג"ד לר"ך למיעבד הכי מ"מ לדעת המחבר וא"ר דס"ל דנגיעה בראש שרי א"כ אם כורך ידיו בטלית ומחקן התפילין בראש הוי בזיון לתפילין שאינו מחקן בידו דהרי אין שום איסור לאחוז התפילין ערום בלי מטפת כמ"ש מג"ח ס"י קמ"ז סק"ח, אמנם רש"י בכריתות כ"ח רע"ב פ"י שלא ילכלך ידיו בבשר ודם וכ"כ תוס' סוכה [דף ל"ז ע"א] ד"ה דבעינא נראה דדוקא אם אינו רוצה שילכלך עלמו עיי' מצוה זהו אסור אבל כאן אינו מטעם זה רק שלפי דעתו יש איסור בנגיעה בראש ועושה משום כבוד ברכת התפילין שפיר ליכא איסורא משום זה, אמנם אותן שאינם זוכרים לפענ"ד יש להם על מה לסמוך ובכל מקום שכלכה רופפת פוק חזי מה עמא דבר, ולא לשים ענינו הבדולחים על דברים אלה ולהשיבני דעתו.

ידידו הנאמן החותם באה"ר ואה"ע.

חק' יודא צבי בלוהם

סימן י'

בענין נוסח השמו"ע ועוד

בעה"ת יום א' לס' ראה כי עת לחננה כי בא לפק"ק הו"ו יע"א.

על דבר אשר שללנו אודות מה שיש מוסיפין הרבה דברים בחפלת שמי"ע והרי הטור סופר ומונה מס' קי"ג עד ס' קכ"ג כל צרכה וצרכה כמה אוחיות הוא נגד כמה פסוקים וא"כ מוליחין הדבר מן המכוון, הגה בימי חרפי שלחתי דבר זה לקדוש אבי מאורי הגולה זלוק"ל והשיב לי דבמה שמוסיף לא נפסד הכוונה רק צמה שגורע נפסד הכוונה, וכמה גדולים דברי חכמי ישראל ואפי' שיחת חולין שלהם לריך לימוד ומלחתי שכן מפורש ברמ"א אר"ח ס' רס"ג דהאשה ששכחה פ"א להדליק מדלקת כל ימיה ג' נרות כי יכולין להוסיף על דבר המכוון נגד דבר אחר ובלבד שלא יפחות הרי מפורש בדבריו.

אבל בלחשי"ג י"ל דא"ל לזה דברי קוי"ל באר"ח ס' קי"ט דאם רצה להוסיף בכל צרכות מהאמנעי מעין הצרכה מוסיף ואם הוא לרכי רבים יוסיף בסוף הצרכה ע"ש אבל בחתילת הצרכה לא יוסיף כמי"ש רמ"א שם [ס"ח] ולכן אינו נכון מה שאומרי' הרבה אז הרחמן שמע קולינו כיון שהוא בחתילת הצרכה ועי' בסידור יעצ"ן, ואיש כמוני היום מתפלל ככל המון ישראל וצוה אלך לבטח דרכי.

ומה ששאל אם יותר טוב שהתינוקות ילמדו צבית הספר החומש כסדר עד שילמדו כולה או ילמדו קצת בכל שבע מפרשת השבוע, עי' רש"י שבת י"א ד"ה החזן שפי' ורואה היכן קורין תשצ"ר צבצת זו וכי ויודע שהיא פרשה של שבת זו ע"ש משמע שצבצת שבעה הי קורין פרשה המיוחדת לשבת זו.

ומה ששאל אשת אב איהן יקראו הצנים אם אמי או באופן אחר כמו שנהגו צכמה מקומות לקרותה דודתי, עי' כתובות ק"ג ע"א דרבי לוי לזניו הזכרו צכצוד אמכם ופריך דאף הוא ומסיק אשת אב הוי ואפי"ה אמר להם הזכרו צכצוד אמכם הרי דקראו אותה אם.

המשך התשובה חסר.

סימן י"א

בדין גר דמסופק אי אמר משיב הרוח והמסתעף

בעה"ת אור ליום ה' שמות מא"ה ברכ"ת לפק"ק האנושאויטץ יע"א.

ע"ד גר שנתגייר אחר סוכות מיד ומסתפק אם אמר בחפלה משיב הרוח ומוריד הגשם אי לריך לחזור ולהתפלל או לא ולפענ"ד פשוט עפי"מ שמצוהו ברמ"א ס' קי"ד ס"ח דכמו

שהוא רגיל מזכיר והוא מירושלמי פ"א מתענית כ"א דאר"י חזקה כל למי"ד יום מה שהוא למוד מזכיר עיי' פוסקים שהציחוהו וא"כ נראה דדוקא מי שהוא רגיל לומר בלי משיב הרוח זה לריך לחזור צתוך למי"ד יום אבל כך גר שלא הי' רגיל לומר בלי משיב הרוח רק עם משיב הרוח חזקה שהזכיר וא"ל לחזור, ואל תשיבני ממה שסיים בירושלמי שם מיכן והילך מה שזורך יזכיר דנראה שלזה שיזכיר מה שלריך רגילת של למי"ד יום לריך אבל בלתי רגילת זאת אינו מזכיר מה שלריך ז"א דא"כ רישא וסיפא סתרי אהדדי אלא דבא להשמיעני שהרגילות מוחזק בלמי"ד יום דא"ל"ה לא הוי ידעין אימתי נקרא רגיל ובאמת מכאן הוליא מהר"מ [צהגרות מיימוניות פ"י מהל' תפלה אות ה'] דכשמרגיל עצמו ל' פעמים כנגד ל' תפלות שבלמי"ד יום מקרי רגיל דמרישא ליכא למשמע כח דהוי דאמר"י כל ל' יום מה שהוא למוד מזכיר מי"מ לא הוי מוכח רק שהרגילות נעקר בלי יום אבל אכתי לא מקרי מוחזק ומלינו דכוותי' ציו"ד ס' קפ"ט דאפי' ראתה צ"פ שזה נעקר הווסת צפ"א ששינתה ראייתה ולקביעות לריך ג"פ ועיי' צ"ק דל"ז ע"א לענין שור המועד ועיי' טו"ז ס' תכ"צ [סק"ח] מה.

וזה י"ל דעת רמ"א ס' תכ"ד [ס"ח] שפסק דבספק אם אמר יעלה ויצא א"ל לחזור ותמה עוי"ז דעל מה סמך צוה ועוד דכל למי"ד מה שהוא רגיל מזכיר ולהי"ל צחמת מירושלמי הוליא כן דס"ל דלא מקרי רגיל רק אם הוחזק למי"ד יום ואז לריך לעקירה ג"כ למי"ד יום אבל אם לא הוחזק למי"ד יום אז נעקר הרגילות אפי' צפ"א כמו צווסת הי"ל ולפי"ו כיון דלא משכחת ליה שיהי' מוחזק להתפלל שלשים ימים שלימים בלי יעוי"י א"כ לא הוחזק למי"ד יום ממילא נעקר צפ"א ולכן א"ל להחזיר כיון דהוי ספק ואין כאן חזקה וכן מורה לשונו בד"מ שהביא מג"א שם ס' תכ"צ סק"ד דלא דמי למי"ש ס' קי"ד שאם נסתפק אם אמר משיב הרוח לריך לחזור דלא כן אלא בדבר שנתרגל בו הרבה משא"כ כאן דלעולם לא מלינו ל' יום שאינו מזכיר יעוי"י לא מקרי הרגל הרי שדעתו דבחפלת החול לא מקרי מוחזק להזכיר בלי יעוי"י כיון שלא הוחזק ש"י נעקר צפ"א.

ומה שחמה מג"א דעינינו רואות שההרגל להתפלל בלא יעוי"י אפי' תמה דהרי עינינו רואות שההרגל להתפלל בשבת תפילת שבת ולא תפילת חול ואחד מני אלף שטועה להתפלל תפילת חול בשבת אפי"פ שרגיל יותר להתפלל תפילת חול וכמו כן איתרמי שמזכיר מאורע שאר ימים בתפילה שלא בזמנה כמי"ש באר"ח ס' ק"ח ס"ב, מיהו מתפילת שבת יש ליישב עפמי"ש תוס' סוף מגילה ד"ה והשונה שהיו רגילין לשנות המשניות צמורה לפי שהיו שונין אותן ע"פ ועיי"כ הוי נזכרין יותר ע"ש ולפי"ו י"ל דבחפילת שבת כיון שרגילין ע"פ רוב להתפלל בניגון שבת עיי"כ נזכרין. שהוא שבת ומזכרין אבל בר"ח שמתפלל בניגון חול שכית השכחה ואינו אומר יעוי"י.

עכ"פ מצוהו דדעת רמ"א דכל שאינו מוחזק למי"ד יום לא מקרי רגיל ויוכל להיות שאמרה ועכ"פ חזקה שלא אמרה ליכא ולמג"א אזלין בחר מה שרגיל ביותר וקצת דמיון לזה ציו"ד ס' י"ז ס"ג ודוקא כשיש לפנינו וכי' אבל כשיש לפנינו מצבצב דם ולא ידענו צמה תולין צמנוי, וראיתי בא"ר

דכתב בלא הזכיר ר"ח בשחרית והתפלל מוסף ח"ל שוב לחזור להתפלל שחרית משום דלא גרע דיעבד ליחיד מלכתחלה רבים וגם משום דהוי ספק ולהג"ל בלא"ה אינו לריך להתפלל משום דהוי כהזכיר לחח"ז ולי"ע.

ובזה הגני אומר שלום רבך.

העבר"י

סימן י"ב

בדין כהן שנשא גרושה אי לקרותו לתורה

בעה"ת אור ליום ה' לס' נצבים העתר לנו תפילתינו לפ"ג. בצאת השנה, יפרח כשושנה, וכוח"ט יהי' לו למנה, כבוד אהובי ידינ"פ הרבני המופלג הנגיד מו"ה מצחם רובין נ"י גבאי ביישוב קאפי.

קבלתי מכתבו היום וחשתי ולא התמהמהתי להשיב על אחר בקולר אמרים אודות כהן שנשא גרושה אם מותר לקרות בתורה ראשון או מפעיר ואם מגיע לו עלייה לגמרי הנה אם לקרותו ראשון הדין מצוה בלא"ה סי קכ"ח [סעי' מ'] כהן שנשא גרושה לא ישא כפיו ואין נוהגין בו קדושה אפי' לקרות בתורה ראשון ע"ש הרי מצוה דאסור ואני תמה על מעלתו שכתב שהדבר הזה יהי' צמוד שלא יהי' מחלוקת ובאמת סוד ה' ליראיו אבל לא נגד איש העובר לאו מפורש בתורה וכל כי הני מילי ליחאמרו משמי צפומצ"י דכהן שנשא גרושה אסור לקרותו ראשון.

ואם לקרותו מפעיר ואם מגיע לו עלייה כלל הנה אף שפמג"ד [סי קמ"ח] באשל סק"ח כתב דהפסול לעדות אין רשאי לעלות מ"מ לא ראיתי בשום קבלה דהוי מזדריב בהכי ואפי' במעמד רבני קשישאי ולא מיחו דבזר אדרבה מכבדין הדאקטארין ואדוואקאטען בעליות אפי' שהם מורדין ופושעים מחללי שבתות וצועלי נדות אוכלי נוי"ע שקן ועבזר וכמעט עוצרין בכה"כ מאל"ף ועד תי"ו והרבה שוטים נוהגין בהם עוד סלסול וקורין אותם בשם מורינו וכן שאר עבריינים מכבדין ביותר ואין פולה פה ומלפנך.

ובאמת מסידור הקרוואין בשו"ע ארי"ח סי קל"ו שאחר כהן ולוי קוראין היותר מכובדין בתורה ויראה ואח"כ שאר העם אח"כ ודאי שכל איש ישראל בהמוני שאינו עובר לאוין מפורשים בתורה צפרהסיא תדיר יש לו קדימה נגד עבריינים אלו ועי' צחת"ס ארי"ח סי ט"ו בשם רבו רבי נתן הדלער זי"ע שלא הניח לקרות ללוי צו"ע של סוכות שקורין להם וקלי וכרמל לא תאכלו מי שמיקל בחדש ואינו נוהר בו כי יברך עה"ת ויקרא לפניו מקרא זה ושוב ישחה שבר וי"ש ויאכל פתו המחומן בשמרי שבר שלרוב הפוסקים גם בזה"ז

סי קי"ד סק"ח שמסוק להלכה כדעת מג"ח דספק אמר יעו"י חוזר דדוקא במשיב הרוח וחתו"מ שהורגל בו ביותר שאמרו כמו חזי שנה בלי הפסק ולכך צעי' ל' תפילות להוציא מהרגל אבל יעו"י שלא הורגל בו אפי' בפחות מל' תפילות מו"יאו מהרגלו ע"ש והוא תמוה דהא גם בתפילה בלי יעו"י לא הורגל ל' יום אח"כ כאן נמי אפי' בפחות מל' מו"יאו מהרגלו וא"כ ליכא חזקה מה שהוא למוד מזכיר וא"כ אמאי חוזר הא הוי ספק, ואף דקיי"ל סי קי"ז דאם הוא מסופק אם התפלל חוזר ומתפלל ועי' מהש"ק [בסק"ח] דאף דהוי דרבנן לא אזלין לקולא מ"מ כבר כתב חו"ד סי קי"י דיני ס"ס אית כי דאדעתא דחוב איסורא אית צ"י ורק אדעתא דנדבה חוזר ומתפלל וא"כ בספק אם לא הזכיר מעין המאורע נמי אדעתא דחוב אינו חוזר, ועו"ל עפ"מ"ש מל"מ פ"ד דבכורות שלהי ה"א שכתב דלי"א סד"ר לקולא אלא היכי דנעשה שום דבר המחירו ואין אנו יודעין אם נעשה בזמן המחירו או אם נעשה כשיעור המחירו אבל אם אנו מסתפקין אעיקרא דינא אם נעשה לו דבר המחירו בכה"ג לא אזלין לקולא ולפ"ו אם מסופק אם התפלל או לא דהספק אם נעשה דבר המחירו אזלין לחומרא אבל בספק אם הזכיר מעין המאורע בדודאי נעשה דבר המחירו אלא דהספק אם נעשה בצופן המחירו אזלין לקולא וא"כ אמאי חוזר.

ולפ"ו נולד דין חדש דאם עומד בתפילת שמי"ע ומסופק אם הזכיר חג הסוכות או שמי"ע למג"ח אזלין בחר מה שרגיל ביותר ולריך לחזור ולהתפלל ולרמ"ח אינו חוזר דדוקא בתפילת שחרית אינו חוזר משום שכבר נעקר פ"ח בערבית אבל אם עומד בערבית ומסופק דלא נעקר פ"ח אף לרמ"ח חוזר.

ולפ"מ"ש דל' יום לריך לעקור הרגילות אבל אם אינו רגיל להיפך מה שהוא לריך מזכיר נפשט מה שמסופק צב"י יד יחזק ח"צ סי ל' באשה שלא מלחה מעולם ופ"ח בשלה מעלמה וא"י אם מלחה אם גם בכה"ג ס"ל לטו"ז [יו"ד] סי ס"ט סק"ד דסיריכה נקיט ואחי ולהג"ל י"ל דטו"ז סי חכ"ב הוציא דינו לענין מליחה מכאן דאזלין בחר רגילות ע"ש אח"כ כמו דאמרי' כאן דל' יום לריך רק לעקור הרגילות אבל בלתי זאת אם אינו רגיל כלל מה שהוא לריך מזכיר ה"ה כאן לענין מליחה ודאי עשהה כמו שצריכה, ועו"ל דאין הפי' צטו"ז דהרגילות הוא על הפעולה והמעשה של המליחה אלא דהרגילות הוא שכל צת ישראל כך נתגדלה שאין מצטלין בשר בלי מליחה והיא כך חקוק בצרכונה לכן בודאי עשהה מה שהיא מחויבת וכמו שהרגילות הוא שאינה אוכלת בתענית אפי' שהיא רגילה לאכול בכל יום וכן בכל המצות רק לענין התפילה אמרי' בירושלמי שהציה חו' צ"צ דקס"ד ע"צ ד"ה עיון מחוקקת עיבותא לרישא דכי מעו למודים כרע גרמיה ע"ש ואינו שם על לב כלל מה שהוא אומר לכן לריך הרגילות בלשוננו אבל בלא"ה עושה כמו שהוא מחויב וס"ל לטו"ז דודאי מלחה.

ובהדי שותא ראיתי צב"י תו"ח ארי"ח סי קי"ד סי"א שכתב בשם מוק"ל דדוקא אם נזכר מיד לריך לחזור אבל לאחר זמן לא ולפע"ד תמוה מדברי מג"ח סי קכ"ו סק"ג

דאורייתא וכיוצא בזה וכי ע"ש אי"כ מי שעובר בעכו"ר רוצ או כהת"כ איך יקראו אותו ויבדק עליה והוא אינו מקוימו.

ואפשר שזה כוונת הירושלמי שהביא רמב"ן פי"ב כי תבוא בפסוק ארור אשר לא יקים את דברי התורה הזאת וקאמר בירושלמי [סוטה פ"ז ה"ד] וכי יש תורה גופלת רבי שמעון בן יקים אומר זה החזן דהרי כתב רמ"א א"ח סי' רפ"ב [סעי' ג'] ואין איסור לקרות ע"ה נכבד ועשיר וגדול הדור לפני ת"ח כי אין זה בזיון לת"ח רק כבוד לתורה שמתכבדת באנשים גדולים ע"ש הרי שעי"י הקוראים לריך שיהיה התורה מתכבדת וא"כ מי שעובר עכ"ת אין התורה מתכבדת על ידו אדרבה מתבזת ע"י ועי"י רש"י שנת י"א ע"א ד"ה החזן חזן הכנסת המקרא את שבעה הקוראים בתורה ועי' בערוך אות החי"ת שחזן פי"ז ותרגום רואה חוזה שהוא לריך לראות הא"ך יקרא והא"ך קורא ב"ה לקרות בתורה מכל דבריו שם נראה שהוא ממונה ע"ז לקרות ב"ה ועי' מג"א סי' קל"ה סק"ע שבזמניהם ה"י הש"ך קורא למו שירל"ה ע"ש ועכשיו ממונה ע"ז הגבאי, והיינו דאמר ארור אשר לא יקים את דברי התורה הזאת רק משפיל אותה ומי המשפילה וקאמר הירושלמי זה החזן שקורא לקרות בתורה אנשים שאינם מהוגנים.

צפירות אע"ג שהוא עברייני מלרפין אותו למנין עשרה להתפלל עמו ועי' שם צ"ע סק"ב דאם עבר עזירה לחוד אע"פ שהוא עברייני מלטרף ולפי"ז עכשיו דאסור לדנות מטעם המלך והשנים ועי' רמ"א סוף סי' של"ד דנכחו להקל מלמחות בעוברי עזירה שיש לחוש שיהיו עומדין על גופינו ומאודינו וכיון שאין מנדין אותו צפירות מותר לרפוי לעשרה וכש"כ לקרוא לתורה דאפי' קטן ואשה עולין למנין שבעה ע"י שו"ע א"ח סי' רפ"ב ס"ג, ובנידון דין בלא"ה נראה מדברי המחבר סי' קכ"ח סי"מ שכחב כהן שנשא גרושה לא ישא כפיו ואין נוהגין בו קדושה אפי' לקרות בתורה ראשון ומדכתב המחבר א"ח ודאפי' גרשה משמע דעד השתא הוי מיירי שעדיין דר עמה באיסור ואפי"ה קאמר דוקא לקרותו ראשון אסור משמע דמפטיר מותר לקרותו והראשונים שהביאו ב"י כולם נקטו לקרותו ראשון ומשמע דמפטיר מותר לכן אם יש לחוש למחלוקת כמ"ש מעלתו יש להקל לקרוא אותו מפטיר כדי שלא יהי' קטעות ומריבות בבית תפלתכם כי א"ח המנהג לילך בערכאות צמחז זה וגורם שבעות וחילול השם די והותר והתורה דרכי דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום.

והגני חותם בשלום ידידו הנאמן.

הק' יודא צבי בלוהם

סימן י"ג

בדין חסירות ויתירות בס"ת אי יש להוציא אחרת

בעה"ת אור ליום ב' לסי' וישמעו כי פקד ה' את בני ישראל לפק"ק האנשאוויטץ.

אודות השאלה שצ"ח העב"ל הרגיש הקורא שבמוספי החג דביום הששי ב' ונסכיה חסר יוד אחר הכי' אם לריך להוציא אחרת דבס"ת שבה מוכן לקרות בחוכה אין לקרות של ר"ח דבסידור דה"ח הביא בשם א"ר דביום שמואלין ב' ס"ת וגמלא עשות בראשון אין לוקחין השני שהוליא לקרות זה רק מוליאין מיד אחרת רק עיקר השאלה אם צביל עשות זה לריכין להוציא אחרת או לא.

הנה צבאי דין שביום שמואלין ב' ס"ת וגמלא עשות בראשון דאין לוקחין השני לקרות זו הנני שולח לך העתק מ"ש צבנין זה ולפי דעתי הפעוטה יש לקרות זו אצל לענין אם להוציא אחרת צביל עשות זה יש לעיין.

והנה הרמ"א צ"ח קמ"ג [ס"ד] כי דמשום חסירות ויתירות אין להוציא אחר שאין ס"ת שלנו מדוייקי כ"כ שנאמר שהאחר יהי' יותר כשר ויש לפרש דבריו דה"ע דכיון דאין לא בקיאות בחסירות ויתרות כדאמרי' בקידושין דף ל' ע"א א"כ מאן יימר לן שאם לפי ראות עינינו הוא חסר או יתיר שבאמת כך הוא אפשר אין כאן חסירות ויתירות ולמה נוליא אחרת ולפי"ז אם מלינו שחכ"ל דרשו איזה דבר מן החסר או יתיר כמו

מיהו יש ללמוד עליהם זכות שילא להם ממ"ש מג"א סי' קל"ו דצמקום שמוכרין המלות יכולין לקרות למו שירלו ועי' מג"א סי' קל"ה סק"ז דמשום זה מצטלין גם מ"ע דוקדשתו לקרוא הכהן ראשון ועי' צ"ח א"ח סי' מ"ו ודרכן לנדור ולגדוב לעוצת הקהל ולעניינים לכן לא דקו רצון צבאי מילתא.

רעוד י"ל דסומכין אהא דאמרין כריתות דף ו' ע"ב כל תענית שאין זו מפושעי ישראל אינו תענית שהרי חלצנה ריחה רע ומנאה הכתוב עם סממני הקטורת ועי' א"ח סי' תרי"ע [ס"א] ובא"ה"ע שם [סק"ב] ובחיי' פי' נשא הביאו הפרישה סי' תרי"ע [סק"א] ומשו"ה אין דוחין ואדרבה מקרבין אותן כמו החלצנה לקטורת.

וארלי יש סמך מהאי עובדא דאיתא במדרש עשרת הדברות צלאו דלא תנאף שאותו איש צא על נערה המאורסה ציוה"כ ומת ואח"כ נולד לו בן והבדילוהו מקהל ישראל וקרב ר"ע את בנו ולמדו צרכות התרה וביום השבת לוח לקרותו ומיד כשצירך הוליאוהו מגיהנום והבניסו לגן עדן ע"ש ועי' רמ"א יו"ד סי' שצ"ו ס"ה דמה"ע נוהגין האבלים להפטיר צבאי לכן קורין גם הפושעים לתורה להיעיב עם אבותיהם אשר המיתה כפרה להם.

רעונ"ל דבאמת תמוה דהרי קוי"ל צו"ד סי' של"ד [ס"א] העובר על דבר איסור מנדין אותו לאלתר וכתב הש"ך שם סק"ב דמשמע אפי' צלא התראה מנדין א"כ אותן המורדין והפושעים צר נידוי הם והרי קוי"ל בא"ח סי' נ"ה ס"ב מנודה אין מלרפין אותו לכל דבר שנריך עשרה א"כ אין מלרפין אותו לקריאת התורה ולכבד אותו לקרות בתורה אך זה ליתא דהא כתב רמ"א סי' של"ד ס"ב דאם לא נידוהו

בהכשר יותר והרי קי"ל באו"מ סי' ח' ס"ט קודם שיצרך ישיב בחושי הלוני'ת אם הם כשרים כדי שלא יצרך לבעול ועי' מג"א שם [סקי"א] ללא סמכי אחזקה משום היכי דאיכא לברורי מצררי אף דצרכה לבעול לדעת מג"א סי' רע"ו סק"ז הוי רק דרצנן ומכש"כ דרך צרכה כמי"ש עו"ז א"ח סי' מ"ו סק"ז מי"מ לריך לברר כדי שלא יעשה צרכה לבעול אף דהוי רק ספק ה"ה הבא נהי דהוי ספק מי"מ גם צכ"ג לריך לברר ולתקן אעכ"ה דאפי' יוליא אחרת נמי לא יהי מצורר שכשר שגם לאחרים יש טעות בחסר ויתיר וצכ"ג א"ל לברר כמי"ש קדוש אבינו מאור הגולה צ"ש או"ח סוס"י א' ע"ש דבר נחמד.

ואדרבא נוצ"י מדויל ידי משתלים שכתב דג"מ צ"ח קמ"ג דאין להרבות צרכה במקום פלוגתא ויגמור כל הסדרה עם זה שנמלא הטעות באמלע קריאתו ויצרך אחר גמר כל הסדרה צרכה אחרונה הרי דס"ל דאין לברר על ספר שנמלא בו טעות וא"כ כיון שכל ספרים שלנו צעוב"ר אינם מדוייקי' ויש בהם טעותים א"כ איך מצרכין עליהם ואין פולח פה ומלפ"ף ועכ"ה א"ל דאיכו נמי ס"ל דהספק על הטעות שנמלא אם הוא טעות כיון שאין לנו בקיאות בחסר ויתיר ולכן שפיר יש לברר כיון דהוי ספק אם זה טעות ושמא הלכה כהרמב"ם ועי' צ"י יו"ד סי' רע"ט [צסוד"ה ומ"ש] צ"ש הר"ן דמותר לקרות צס"ת פסול וכמי"ש פמ"ג צ"ח קמ"ג [צאשל סק"צ צד"ה ודע] דאם יש ס"ם אין להוליא אחרת וכ"ז אם החסר והיתיר הוי ספק אבל אם הוא ודאי טעות מכה דרשות חז"ל וליכא ס"ם שפיר אין לברר ולריך להוליא אחרת.

ועוד כיון דד"מ הכ"ל מחלק בין טעות מעט שאין להוליא אחרת לטעות גדול שיש להוליא אחרת וצ"ח מה שהוא שכיח צשאר ספרים למה דלא שכיח צשאר ספרים א"כ שפיר י"ל דחסר ויתיר שהוא נגד דרשת חז"ל הוי טעות גמור והרי קמן דלא שכיח צשאר ספרים וכיון דלא שכיח שפיר לריך להוליא אחרת.

דמ"מ י"ל דצנידון נוצ"י שהי כתוב אשר תקראו אותם מלא צויו"ו דצרי נוצ"י שרירין וקיימין דנהי דרש"י צרי"ה [שם צד"ה אחס] כתב דרש"י אחס אפי' שוגגי' מדלא כתי' אותם צ"ח וכן פי' המפרש להרמב"ם צ"ח קה"ח פ"צ [ה"ל י'] והגה"מ שם אבל זה תמוה דהרי ר"ע הוא דאמר הכא משמע דס"ל יש אם למסורת וצכמה דוכתי אמרי' דר"ע יש אם למקרא ס"ל ועי' תוס' סוכה דף א' ע"ב ד"ה ורבי שמעון, ועי' עו"א שעמד צ"ח [סופ"צ דר"ה צד"ה אחס] אבל מלאתי צפיר"ה שם צש"ם ויילגא שפי' א"ל אמור א"ל ה"י לו לכתוב חלה מועדי ה' מקראי קודש ודוי', למה כתוב אשר תקראו אחס ג"פ, אלא ללמד שאין מועדים עד שתקראו יום פלוני מועד, ולמה ג"פ כתי' תקראו ללמד אפי' שוגגים מוטעי' ואפי' מזידין אין מועד אלא מה שתקראו ע"ש הרי דאין דרשת חז"ל כלל מדכתי' אותם חסר אלא מייחורה דתקראו כנראה מדבריו שכי' ולמה ג"פ תקראו וא"כ אין ראי' מדרשת חז"ל דאחס אתא צחסר א' ועכ"פ הוי ספק כיון דלדעת ר"ח שכל דצריו דצרי קבלה לאו מאחס דרש"י לי שפיר פסק נוצ"י דאין להוליא אחרת [ואע"ג דאיכו לא חזי דצרי ר"ח מדלא הביאו,

גבי חמישייתו דמרב"י מן היו"ד חמישיית הרבב שפיר יש להוליא אחרת שהרי כאן חזינן צקיאין צחסר ויתיר וכמי"ש ח"א כלל ל"א אות ל"ד צשם א"ר וא"כ ג"כ צני"ד יפה כתבת כיון דאמרי' שבת ק"ג מדכתי' צשני ונסכיהם צששי ונסכיה וצשציעי כמשפטם הרי מי"מ יו"ד מי"מ רמז לניסוך המים מה"ת צחג א"כ גם כאן ה"י חז"ל צקיאין צחסירות ויתירות ויש להוליא אחרת.

אבל נוצ"י"ת א"ח סי' י"ב [וחזר ונשנה צחיו"ד סי' קע"ח] ס"ל דטעמא דרמ"א משום דאין תועלת בהול"ת ס"ת אחרת לפי שקרוב הדבר שגם צשאר ספרים יש טעות צחסר ויתיר ומי"ט פסק שם דאם נמלא צפרשת אמור אשר תקראו אותם מלא וי"ו אין להוליא אחרת אף דרש"י צרי"ה דף כ"ה [פ"א] אחס ג"פ אחס אפי' שוגגי' וכ"י הרי דאף דכאן ה"י צקיאין צחסר מי"מ אין תועלת להוליא אחרת שגם צאחרת ימלא טעותי' כאלו א"כ ה"ה צני"ד.

רב"ט שערי אפרים ש"י אות ל"ג תמה עליו דא"כ צטעות גמור נמי נימא הכי שאין להוליא אחרת שגם צאחרת ימלא טעותים, ואחר אלף מחילות לפעני"ד ז"א דז"ל די"מ ציו"ד סי' רע"ט [סק"ג] ול"י צודאי אם נמלא צה טעות מעט צחסירות וציתירות וצדומה יש לנהוג כצברי האגור [היינו שלא להוליא אחרת] דצעוב"ר לא נמלא ס"ת צזכ"ז שאין צה טעות הזה אבל אם נמלא צה טעות גדול שאין שכיח צשאר ספרים יש לנהוג כצברי צ"י ע"ש א"כ החילוק מצוה"ר דדוקא אם טעות כזה שכיח גם צשאר ספרים כגון חסר ויתיר אין להוליא אחרת אבל טעות גמור שאין שכיח צשאר ספרים א"כ ירויה צס"ת אחרת שלא יהי טעות זה שפיר יש להוליא אחרת.

רמה שתמה עליו עוד מדצרי מהרמ"ל [סי' ל'] שהצ"ה מג"א שם סק"ז דאם כתב רחצה במקום רחצו מקרי שינוי לשון אע"ג דאפשר לקרותו צחול"ם כמו אהלה מי"מ גם שם יש טעם לדבר למה כתוב צה"א הרי דאם יש טעם דלא נכתב ה"ה ג"כ מוציאין אחרת וה"ה צאשר תקראו אחס וגם צזה החילוק פשוט לפעני"ד כמי"ש מהרמ"ל דרחצה במקום רחצו מקרי שינוי לשון צצמבטל ומורגש היטב צצטוי שפתים רק דק"ל ה"ה אפשר לתקן הלשון דיקרא צחול"ם אף דכתוב ה"ה כמו צאהלה לזה ת"י דשם איכא טעם למה כתוב ה"ה במקום וי"ו דמקרי צחול"ם א"כ משמע דמקום אחר היכי דנקרא צחול"ם לריך להיות וי"ו וא"כ אי כתב ה"ה איננו נקרא צחול"ם שפיר הוי שינוי לשון משא"כ צאותם ואחס דא"ל א' לקרותו צחול"ם דהרבה אחס איכא צלא א' והרבה צ"ח לא הוי שינוי לשון.

אבל מה שנסחי"ע נוצ"י צחסר ויתיר א"מ אחרת רק משום דגם צשאר ספרים יש טעותים כאלו מנשן רמ"א שכתב שאין ס"ת שלנו מדוייקי' כל כך שנאמר שהאחר יהי יותר כשר הרי דדוקא משום שגם האחרים אין מדוייקי' לגמרי אין מוציאין אחרת ולפעני"ד אפי' אי נימא דהטעם משום דלא ידעינן אם הוא טעות שאין לנו בקיאות צחסר ויתיר ג"כ לריכין להא שאין ס"ת שלנו מדוייקי' דאם לא נימא הכי נהי דמספקי' לן אם זה הוי טעות מי"מ ה"י לריך להוליא אחרת שהוא צחזקת כשרות שאין צה טעות זה ואיכא תקנה למיעבד

וגם מ"ש צארון שלא נעשה להשתמש תמיד מותר לעשות כסא וכש"כ שלחן גם ז"א דהרי זהא דאם מותר לעשות מקדושה קדושה כיוולא זו איכא פלפול גדול צראשוניס ועיי עור וצ"י ומג"א ועו"א רפי קנ"ג אבל שלחן שאינו תשמיש קדושה כלל צודאי אסור לעשות מארון אפי אין הס"ת מונח זה תמיד כמו שאסור לעשות מכסא שאין הס"ת מונח זה תמיד שרפרף כמבואר שם ס"ו, ועוד לפענ"ד ארון זה אף שצקין אין הס"ת מונח בו מ"מ לא מקרי שלא נעשה להשתמש תמיד והוא עשוי להשתמש תמיד כשיש ס"ת רק עכשיו הוי כמו שאין להם ס"ת, ועיי צם' זהר הרקיע סוף שורש שלישי דמיון לסברא זו, הגע עלמך קהל שאין להם רק ס"ת אחת וכי נימא משום שמוציאין אותו לקרות בו אין הארון עשוי להשתמש בו תמיד זה וודאי אינו וה"ל דכוותי'.

מחהש"ק שעמד צדכריו ופי' כ"ק אומרי מאור הגולה ז"ע הכ"מ דהפי' כך כיון דאמרי' המתחיל במלוא אומרי' לו גמור אי"כ זה שמתחיל להתפלל ערבית ילעך להתפלל ג"כ סליחות כיון שהוא התחיל במלוא לכן אמרי' שמי שמתפלל סליחות יתפלל ערבית מקודם כדי שיהי' הוא המתחיל במלוא ויאמרו לו גמור ודפח"ח ש"י וה"ל דכוותי' דאם יקראו צס"ת אחרת ה"י קרואי עכ"ה ילערכו להשלים בזה המפטיר משום כיון דאיתעביד צי חדא מלוא ליעביד צי מלוא אחרניא לכן עובד יותר לקרות צס"ת המוכן למפטיר ויקראו בו גם למפטיר זה הנלענ"ד.

פק"ק האגושאוויטץ יע"א אור ליום ד' וארא תרס"ח לפ"ק.

הק' יודא צבי בלוהם

סימן ט"ז

ע"ד אה"ק שמניחין בו ס"ת רק בחורף אם מותר לעשות ממנו שולחן לקריאת התורה

בעה"ת אור ליום ג' ז' חנוכה העתר לנו תפילתינו לפ"ג.

קבלתי מכתבך כאשר הייתי באויפאלו ועתה באתי להשיבך אשר שאלת אה"ק שאין מניחין בו ס"ת רק בחורף כשמתפללין צביהמ"ד אם מותר לעשות ממנו שלחן שקורין עליו ודעתך נוטה להתיר ולפענ"ד פשוט דאסור דהרי מבואר צש"ע סי' קנ"ד ס"ה דארגז שנותנים בו ס"ת הוי תשמישי קדושה שהוא תשמיש ס"ת עלמנו משא"כ השלחן אין נותנים עליו הס"ת רק ע"י מטפחת שנותנים הס"ת על המטפחת אי"כ הוי השלחן רק תשמיש דתשמיש מה"ט כיון שאין מניחין הס"ת עליו צלי צגד פרוסה ואין לו אלא דין ציה"כ עיי צ"י שם ומג"א סק"ד וסק"ו והוי הורדה מקדושה דאסור כמבואר צמגילה ר"פ צני העיר וכמ"ש רמ"א שם ס"ו דאין לעשות מן כלונסאות הפרוכת עלים שמסמנים בו הקריאה משום שאין קדושים כמו הם.

ומ"ש דאפי צארון מותר ליתן עליה ותפילין ושאר ספרים לא ראי' יפה שהם מחירין רק צשעה שס"ת מונח בו אבל אם הוליא הס"ת החליע מג"א סק"ד דאסור ליתן בו ספרים אפי לפי שעה וכן דעת עו"א ואם יעשו ממנו שלחן אין הס"ת מונח בו ואסור ליתן בו שאר ספרים ועו"א.

ומ"ש כיון שאין הס"ת מונח בו רק צחורף דומה למ"ש עו"א סק"ז צאה"ק שנעשה לזמן שאם עשו אח"כ ארון אחר נתבטלה קדושה של הראשון צמחכ"ת דמיא כעוכלא לדנא התם מעיקרא לא נעשה רק לזמן ולא הוקלה למלתו שיהיה אה"ק לכן קדושתו צעילה אבל הכא נעשה אה"ק לעולם רק שאין משתמשים בו אלא לזמן ידוע אבל שיהי' משתמשים בו לעולם לזמן ידוע זה שפיר יש בו קדושה.

אבל מ"ש דלדברי עו"א שם דהא דאסור לעשות מקדושה חמורה קדושה קלה היינו כל זמן שראוי לקדושה גדולה אבל אם אינו ראוי לזה רק לקלה עפי עדיף שיעשה ממנה קלה ממה שיהי' פנוי ותגזו וה"ל כיון שעשו ארון אחר וישאר הראשון פנוי מוטב שיעשה ממנו שלחן ממה שיהא פנוי, הנה לפענ"ד אף לדברי עו"א אינו מותר רק מקדושה חמורה קדושה קלה אבל עכ"פ גם עכשיו יהיה תשמישי קדושה רק תשמישי קדושה קלה אבל צנ"ד לעשות שלחן שאין בו קדושה כמו"ש ומוציאין מקדושתו לגמרי אולי גם עו"א מודה דאסור.

ואמנם האחרונים דחו דברי עו"א והקיפוהו צחצילי קושיות הרבה הפרמ"ג צמשצ"ז סק"ז תמה עליו מהאי תיבה דאירפט דכורסיא אסור דמשמע אפי אינו ראוי לעשות זוערתי נמי אסור כמ"ש רש"י שם מגילה דכ"ו משום דהוי הורדה מקדושתו ולא אמרינן שמוטב לעשות בו קדושה קלה משיגגז, וצבכור שור מגילה דף כ"ו הקשה מיומא דף י"ב שהקשה רבי למ"ד שמתיר ללבוש לכהן הדיוט צגדי כה"ג שהשתמש צהם ציוה"כ דכתיו והניחם שם שאין ראוי ללבושם ציוה"כ אחר והשיב רבי צגדים שנשתמש צהם קדושה חמורה ישתמש צהם קדושה קלה יעיי"ש ולסברת העו"א מה הקשה רבי כיון דתורה אסרה לכה"ג להשתמש צהן ציוה"כ הכא וא"כ אינם ראויים עוד לקדושה חמורה ומותר לשנותם לקדושה קלה ועוב יותר שילבש אותם כהן הדיוט מלגנא אותם אפי יותר עוב גניזה מלהוריד מקדושה חמורה לקדושה קלה, ועוד

ומ"ש מס"ו דאין עושין מתיבה כסא לס"ת וכי מג"א סק"א העטם משום דס"ת מונח תמיד צתיבה והכסא אין מניחין עליו ס"ת אלא לפעמים וא"כ צארון שלא נעשה להשתמש בו תמיד מותר לעשות ממנו כסא וכש"כ שמוחר לעשות ממנו שלחן שקורין עליו צס"ת צליצור דלולי עדיף קדושתיה מנייה דאף שמתמשים צשלחן גם להניח ספרים אחרים ועלית ותפילין וכדומה הרי לדעת מהרש"ל שהציא מג"א ועו"א שם זה מותר גם צאה"ק עכ"ד וצמחכ"ת עעית צזה דכסא המוזכר צש"ע הוא תשמיש קדושה כמבואר צס"ג ואף ששניהם תשמיש קדושה אפי"ה אסור לעשות מתיבה כסא שתיבה קדושתו למעלה מקדושת הכסא כמ"ש מג"א אבל שלחן שאינו תשמיש קדושה כלל כמ"ש פשיטא דאסור לעשותו מארון שהוא תשמיש קדושה אפי אם אין ס"ת מונח צה תמיד

תיבה זוערתי אסור כורסיה אבל בלא"ה שפיר דמי ואדרבה לשון הגמי נוח יותר לפרש כן תיבה דאירפט מיעבד תיבה זוערתי שרי כורסיה אסור היינו אם יכול לעשות בין זוערתי בין כורסיה אבל אם א"י לעשות רק כורסיה שפיר דמי למיעבד כדי שלא יהיה פנוי משום תשמיש.

אבל לפענ"ד נראה דהא דקאמר עו"ז דעוב יותר להשתמש בקדושה קלה משיהיה פנוי לגמרי היינו דוקא אם נשאר בקדושתו הראשונה כמו האה"ק שאסור לקרותו ארנא כדאמרי בשבט פז"מ ועיי' מג"א סוסק"ד או לענין מ"ש מג"א סק"ע דאסור לאבד תשמישי קדושה דהוי ככלל לא תעשון כן לה' אלוקיכם או לענין ליכנות ממנו אם נשאר בקדושתו כמו שהיה מקודם אף שמשתמשין בו קדושה קלה אז אמרינן כיון שנשאר בקדושתו וצחשיבתו רק שנשתמש בקדושה קלה מותר משיהיה פנוי לגמרי כיון שהדבר גופא נשאר בקדושתו ואין כאן הורדה מקדושתו משא"כ לשנות גוף הדבר ולהוציא מקדושתו חמורה לקדושה קלה שנשתנה לגמרי ממה שהיה קודם מודה עו"ז דאסור ולפ"ז מיושבים כל הקושי דבאמת לעשות כורסיה אסור אפי' באין יכול לעשות זוערתי כיון דמוליא מקדושתו קדושת הארון שהיה לו מקודם וכן בצגדי כהונה שהיו מיוחדים לעבודת יוה"כ מוליאו מקדושתו וכן אבני מזבח שיוצאי מקדושת מזבח לקדושת עזרה וכן הנשיא יוצא מקדושתו שמקודם לגמרי וכן הכ"ס יוצא מקדושתו ס"ת לקדושת מזוזה שם מודה עו"ז דאסור ועמא רבה אית צ"י דאלת"ה אין לך דבר שיטמוד בקדושתו דאם נימא שמא"ה"ק מותר לעשות כסא שישתמש קדושה קלה כיון שאינו ראוי לקדושת חמורה ושזו אם אח"כ לא תהי' ראוי עוד לכסא שזו תאמר יעשה ממנו שרפרף כדי שישתמש עכ"פ קדושה קלה כיון שאינו ראוי לקדושת חמורה להיות כסא ותרד מעה מעה עד שתוליאנו לגמרי לחולין זה לא אמרינן והעו"ז לא אמר רק שישתמש קדושה קלה אבל גוף הדבר ישאר בקדושתו חמורה זה מותר ולדעתי הוא אמת נכון.

ומצתה בנידון דידן לעשות מאה"ק שלחן הרי אתה מוליאו מקדושתו החמורה לקדושה קלה גם עו"ז מודה דאסור ולעו"ז אינו מותר רק שיהא נשאר אה"ק רק כיון שא"א לשמש בו לנורך אה"ק אז היה מותר לשמש בו גם לנורך שלחן אבל לעשות שלחן אסור ועוד גם העו"ז לא התיר אלא אם אינו ראוי עוד לתשמיש ראשון כגון שנתקלקל וכהאי תיבותא דאירפט במגילה כ"ו אבל בנידון דידן היה ראוי לתשמיש ראשון רק שאין לנורך בו כעת כיון שעשו אחרת צוה גם לעו"ז אסור לכן לפענ"ד אין לעשות מאה"ק הזה שלחן זה הכללפנ"ד.

והגני חוהם בברכה שלימה.

הק' יודא צבי בלוהם

מע"ז דף נ"ב שאלמו שגזו אבני מזבח ששקלו אנשי יון ופריך לתצרינהו ולהשתמש בהן הדיוט ומשני לאו אורח ארעה דבר שנשתמש בהן גבוה ישחמש בהן הדיוט וקשה הא דתתם היה לבנות מהם מזבח רק א"א דאבנים שלימות צעינן אבל עכ"פ היה להם לבנות מהם עזרות ולשכות הבית דיש להם ג"כ קדושה הגם שהמה כנגד קדושת מזבח קדושה קלה הלא להעו"ז עוב להוריד מקדושת חמורה לקלה מליגנוז או"י עוב גניזה מלהוריד מקדושת חמורה לקלה, ועוד הק' מדברי הרמב"ם פ"ו מסנהדרין נשיא שחטא מלקין אותו ואינו חוזר לשכרותו וגם אינו חוזר להיות כאחד משאר סנהדרין שמעלין בקדוש ואין מורידין ולהעו"ז כיון שאינו ראוי לנשיא וראוי לאחד מן הסנהדרין למה אין מורידין אותו הלא עוב להיות מן הסנהדרין מלהיות נדחה לגמרי ע"ש, ובצ"ש אר"ה ס"י ס"ה הקשה השואל ממנחות ל"ב ס"ח שצלה ותפילין שבלו אין עושין מהם מזוזה לפי שאין מורידין מקדושת חמורה לקדושה קלה והרי ס"ח שצלה נגזו כמבואר ס"י קנ"ד ס"ה א"כ יותר עוב לעשות קדושה קלה משיגזו וכבר קדמו בקושי' זו נוצי"ת וי"ד ס"י קפ"ד.

ובב"ש שם ת"י דעו"ז שם דיוק בלישני' בהנך מילי פ"י בתשמישי קדושה אז מועב שישתמש קדושה קלה משיגזו אבל בקדושה עלמה שאפי' הוא בטל ממלותו נמי קדוש כמו ס"ת שאע"פ שאין קורין בו נמי עומד בקדושתו וכן תפילין הם בקדושתן אפי' אין מניחין אותם והם קדושת חמורה לכן אין מורידין אותו לקדושה קלה ודפח"ה ש"י ועפ"ד אלה יש ליישב קושי' בצו"ש דצגדי כהונה נמי לאו תשמישי נינהו דהא צ"י תורה צבדיא כתיב ועשית צגדי קודש ואף שפירש אצ"ע שם נקראו כן בצבור שישרתוהו במקום הקדש מ"מ אפי' אינו עובד בהם נמי קדושים. שזו צא לידי ס' מרגלויות עובד פ"י ע"ד אצ"ע וכתב שם במקור חיים עמ"ש אצ"ע או ע"ד ולא יקדשו את העם בצגדיהם ר"ל כי בצגדים יש קדושה כאשר אמר יחזקאל ולא יקדשו את העם בצגדיהם שנראה מזה כי הצגדים היו קדושים ע"ש ודבריי נראים יותר דהרי אפי' אי צגדי כהונה ניתנו להנות בהם היינו משום דלא ניתנה תורה למה"ש כדאמרינן קידושין נ"ד אבל לכתחלה אסור ללושן אפי' במקדש כמ"ש תוס' יומא ס"ט ע"א ד"ה צגדי וכשבלו ודאי מועלין בהם כדאמרי' התם בקידושין הרי אפי' אין משתמשין בהם נמי יש בהם קדושה ולא הוי תשמישי קדושה אלא קדושה עלמה ועיי' עירכין ע"ז דצגדי כהונה עלמם מכפרין והם בעלמם קדושים אפי' אין עובדין בהם ועיי' יומא ז' דלר"ש אין מראה אפי' אינו על מלחו ומודה עו"ז שיגזו משישתמשו בהם קדושה קלה דאפי' לא ישתמשו בהם כלל ג"כ עומדים בקדושתן ולק"מ מצגדי כה"ג וכן אבני מזבח הוא גופא קדוש ולא תשמיש קדושה וכדאמרי' מנחות ל"ט בתחילה תשמישי מזבח ועכשיו מזבח גופא ואפי' לא הקריבו עליו קרבנות נמי קדוש וכן הנשיא אפשר שאינו תשמיש קדושה רק קדושה עלמו.

ולקושי' פמג"ד י"ל היכן מוזכר התם דכורסיה אסור אפי' ליכא למיעבד זוערתי דילמא דוקא ציכול למיעבד

סימן ט"ז

בעניני נט"י ואמאי אין מברכין על רחיצת ידיים

בעה"ת עש"ק יתרו מא"ה ברכו"ת לפק"ק הג"ו יע"א.
ישא ברכה, מאלוקי המערכה, כבוד אהרן ידידי הרבני
המופלג ושנון איש חמדות, מושלם במעלות ובמדות מו"ה
אלחנו יצחק גרינזאדל נ"י.

כל השבוע לא רחיתי לכחוב כי ידעתי שצטע"ב ערוד בעסקיו
ולא יתן עינו על מכתבי וצט"ק הצע"ל יע"י צו אחר
שלמד פירש"י על הפי ואיזה דינים צט"ע ואודות אשר של
מדוע אנו מצרכין על נעילת ידיים והו"ל למימר על רחילת ידיים
ע"י ערוך ערך נעל שכתב פי רחילת תרגום ירושלמי ורחלו
ארכן ובניו ממנו ויסבון מניה צנעילת דכ"ח פי כלי
מיוחד לנעילה ועל שמו נאמרת רחילת ידיים נעילה עכ"ל
וכ"כ בצדורכהס והוא צשלי ד"צ ע"צ צדפוס וורשא
תל"ה ותיקנו הצרכה צלשון זה למטן יהי ניכר שצרכין
כלי כמבואר צא"ח סי קני"ע [ס"ח] וע"י עו"ז או"ח רסי
ד. וצאצודרהס כתב עוד טעם אחר שהוא לשון הגבחה
כדמתרגמי ותשאלני רוח ונעלתי רוחא, וכתיב וינעלם וינעלם
כל ימי עולם והיינו דאמרינן צפ"ק דסוטה [ד' ע"ב] שהנועל
ידיו לריך להגביהם למעלה שלא יבאו המים שחוץ לפרק ויחזרו
ויעמאו את הידיים ע"ש.

וראיתי בצאצודרהס שם שכתב רמז למה שאחזכ"ל שבת ס"ב
ע"צ דהמזלזל צנע"י צא לידי עניות דר"ת על צנעילת
ידיים הוא עני והוא קשה ה"א על נעילת ידיים הוא כשרוחץ
את ידיו ואז אדרבה אין כאן עניות כדאמרינן שם אנה משאי
מלוא חפני מיא ויהיב לי מלוא חפני עיבותא וע"י כעין דקדוק
זה צט"ז או"ח סוסי תקפ"ה לענין שופר, אבל לדבריו י"ל
דמשי"ה תיקנו כן ענ"י לרמז דבר זה.

אבל צל"ה י"ל דמשי"ה לא תיקנו לומר על רחילת ידיים
דלא היו משמע דנעילה לא מהני וצאמח מהני כמבואר
סי קני"ה ס"ג ועל נקיות נמי ליכא לצרך דלאז הוא משמע
דמהני אפי' לקנה ידיו צרור וצט"ר כמבואר צסי ד' סכ"ב
ואי הוא מצרך על עכרת ידיים הוא משמע דוקא אם הם
עמאות לריך נעילה וצאמח סתם ידיים אפי' אין להם שום
עומאה כלל נמי לריך נעילה כמבואר רסי קני"ה.

ועי"ל עפמ"ש רש"י שבת ס"ב ע"ב ד"ה משא ולא משא
שאינו רוחץ ומשפסף יפה אלא משע מים כגון
רביעית מלומלם ע"ש הרי דרוחץ משמע צמים הרבה וא"כ אי
הוי מצרך על רחילת ידיים הוי משמע דצעינן מים הרבה וצאמח
לא צעינן רק רביעית כמבואר צא"ח שם [ס"ו].

ועי"י צילקוע תשא [סוף רמז שפ"ו] דאי קדושים תהיו
מכאן אמרו כל האוכל צלא רחילת ידיים סימן רע לו
ועליו הוא אומר והיה כשמעו את דברי האלה וכר לא יאצה
הי סלוח לו מכאן אמרו כל האוכל צלא נע"י כצא על אשת
איש ע"ש והוא תמוה פתח צרחילה ומסיים צנעילה ועוד
מעיקרא אמר דסימן רע הוא לו ומסיים דהוי כצא על אשת
איש ועוד היכי מוכח מהאי קרא דסימן רע הוא וגם מעיקרא
אמר דקרא אתי דסימן רע הוא לו ואח"כ מוכיח מהאי קרא

דהוי כצא על אשת איש, וי"ל דהנה צשצת שם קאמר צצא
דאם משא ולא משא והיינו שלא רחץ צצרכה מים לית לן צצה
ור"ת קאמר אנה משאי מלא חפני מיא ויהבו לי מלא חפני
עיבותא, מבואר דכדי שלא יבא לידי עניות א"ל מים הרבה רק
להעשיר לריך מלוא חפני מים, ונראה דהא דאמרי סוטה דף
ד' ע"ב כל האוכל צלא נע"י כאלו צא על אשה זונה דכתיב כי
צעד וכר תלוי צהא דצא לידי עניות עפ"מ שפירשתי פירש"י
פי נשא צבי סוטה שפי מה כתי למעלה וכר אם אשה מעכב
מתנות כהונה חייך שצנערך לצא אללו להביא לו את הסוטה
וג"ל דתחילה פירש"י ואיש את קדשיו לו יהיו שאין שדכו
עושה אלא המעשר אם לא יתן מתנות כהונה ע"ש וא"כ יהי
עני ותחשוד אותו אשתו משום שלכוב אחר הזנות כי צעד
אשה זונה עד ככר לחם לכן גם האשה תזנה כדאמרי מגילה
ד"צ [ע"ח] איבזו צקרי ואיתתיה צצולניא ותהי סוטה והבן
היעבד וא"כ המזלזל צנע"י וצא לידי עניות נמי נחשד על הזנות
והיינו דהוי כאלו צא על אשת איש או אשה זונה אך זה רק אם
לא נעל כלל אבל אם נעל מעט ולא רחץ נהי דאינו מעשיר אבל
אינו צא לידי עניות, וע"י עירובין כ"א ע"ב א"ל תן לי מים
שאעול ידי א"ל לשחות אין מגיעין ליעול ידיך מגיעין א"ל מה
אעשה וכר וע"י תוד"ה מועצ, שהחמיר על ענמו הי והנה מי
שאוכל הרבה ושצב ודשן לריך לשחות הרבה ואין המים
מגיעין ליעול ידיו, ואות רע נאמר על מניעת העשירות
כמבואר צרע"ב פ"ה מאצות מ"ג צפי עיניו רעה וכר, וזה
כוונה הילקוע קדושים תהיו מכאן אמרו כל האוכל צלא רחילת
ידיים היינו מעט מים משא ולא משא סימן רע לו רע דייקא
שאינו מתעשר אע"פ שאינו מעני ועליו הוא אומר והי צשמעו
וכר למטן ספות הרבה שירבה לחכול ויהי שצב את הצמאה
שיהי צמא ולא יגיע מים לרחילת ידיים היינו הרבה לא יאצה
הי סלוח לו וא"כ על מניעת רחילת ידיים הוא רק סימן רע
שאינו מעשיר לכן מכאן אמרו כל האוכל צלא נע"י שאפי' מעט
אינו נעל א"כ הוי מזלזל צנע"י דצא לידי עניות כצא על א"ח
דמציא נמי לידי עניות כנ"ל.

אך צע"ק דילקוע יליף מים ראשונים מקדושים וצצרכות דף
נ"ג סע"ב יליף מקדושים מים אחרונים ומים ראשונים
מוכתקדשס, ומי ששלו הכסף וצב, עשירות לנו יהיב, ולעוב
יהי כל מה דעביד.

כנפש ידירו החותם באהבה.

העבר"י

סימן י"ז

בדין ליטול למים אחרונים ברוך

בעה"ת ה' לסי' מנורת זהב תער"ג לפק"ק האנושאויטץ
יע"א.
החיים והברכה, מאלוקי המערכה, לכבוד ידינ"פ הרב
הגאון הגדול כקש"ת מו"ה נתנאל פריעד הכהן נ"י אבדק"ק
ב' אויוואראש יע"א.

שמחתי צד"ת וכר ומה שנשאל אם מותר ליעול למים
אחרונים צשעת דחוק כיון דכל משקים

רְבִזָּה יש ליישצ מה שעמד מהרש"א צח"א כיון דכל יום עכ"ה מכניסין לו כדי ליעול ידים וכדי לשחות דהרי לא הרגיש ר"ע עד עכשיו וא"כ מ"ש היום מיומים שאמר לו השומר היום מימך מרוצין ולפמ"ש ניחא דצשאר ימים כי מכנים לו גם שאר משקין ומהם נטל לנטילת מים אחרונים אך היום לא הביא שאר משקין וכה לריך להביא מים יותר שיהיה במקום שאר משקין הן לשחיה הן לנטילת מים אחרונים לכן א"ל היום מימך מרוצין דייקא היום.

אבל גם גוף קושי רבי"ף אינו מכיר דהרי כתבו תוס' עירובין ד"ז רע"ב [צד"ה מים] דעכשיו לא נהגו צמים אחרונים לפי שאין לנו רגילין לעבל אצבעותינו צמלח אחר אכילה ע"ש א"כ אפשר שגם ר"ע לא עבל אצבעותיו צמלח כשהי צבית האסורים ולכן לא הי לריך כלל למים אחרונים.

ומה"ט אינו מבין מ"ש צ"ס הדרישה [סי קפ"א] דמים אחרונים משום צרכת המזון לריך ורוק אינו דרך קדושה ואינו מועיל לשום דבר שבקדושה לנקות ידיו ולדברי תוס' הג"ל ז"א דא"כ גם עכשיו הי לנו ליזהר צמים אחרונים כיון דמשום צהמ"ז אחיה, וכן תמוה לי מזה ע"ד מהרש"א ח"א צרכות ס"פ חלו דברים שכתב דהא דאמרינן [בחולין ק"ה] משום סכנה היינו לאחרים אבל לעצמו פסול נמי איכא ע"ש וא"כ אמאי כתבו תוס' שעכשיו אין נזהרין הלא המצדך פסול לצדך כל זמן שלא נטל ובאמת המצדך נקט משום רוח רעה שורה עליו וא"כ ס"ל נמי דעכשיו אינו חוצה.

אמנם לדקו דבריו שאין ליעול ידיו למים אחרונים צרוק דהקריבנהו נח לפחתך הירלך וכי ולא צלצד לפני מלך צו"ד אינו עושה כן אלא אפי לפני אדם פשוט אינם עושין כן וכש"כ לפני ממה"מ הקצ"ה, ושמן שהי צו עכבר אין מדליקין צבי"כ משום דמאוס [צש"ע או"ח סי קנ"ד ס"ב] וזה מאוס ג"כ כמ"ש רש"י שבת קכ"א סוף ע"ב ד"ה רוק וכן קיי"ל צה"ח סי שט"ז ס"א צמחצר ודלא כמ"ש מג"א [סקכ"ה] שם, ואחכ"ל סוף פל"ד [צרכות נ"ג ע"ב] כשם שמוכס פסול לעבודה כך פסול לצרכה וכשדיו מלאים רוק ג"כ ידיו מזהמות ואדרבה פסול לצרכה ולא שנימא שהוא הכשר צרכה.

ות"ל עוד טעם לאסור דהרי דעת מג"א סי קע"ע סק"א צבין נטילת ידים ממים אחרונים אסור להפסיק אפי צדיבור דלא ככ"מ ועי מחכש"ק ולצו"ש שם, וכ"כ צ"י שם דאפי צשיחה אסור להפסיק צין מים אחרונים לצרכה והיינו דאמרינן חיבך לנט"י צרכה וכ"כ שמי"ק צרכות מי"ב צחד תירורן והנה דעת מג"א סי קס"ו סק"ג דצמקום שצריכין חיבך אפי הליכה מועעת הוי הפסק ולאו דוקא הליכה אלא אפי צשהוי צעומד צמקום אחד כמ"ש מחכש"ק שם ועי חכס צבי סי קכ"ח, והנה אמרינן צסנהדרין ק"א ע"א דאסור להצרי ש"ש על הרקיקה והכי קיי"ל צו"ד סי קע"ע ס"ח דרוק ואח"כ קורא פסוק מה"ח אין לו חלק לעוה"ב ע"ש ולפ"ז אס יעול ידיו צרוק למים אחרונים אסור לו לצדך מיד וא"כ יהי הפסק צנע"י לצרכה ואסור לכן אין ליעול צרוק,

כשרים ואף צרוק לאו משקה כיון דמכשיר יועיל לנקות והצ"ח הדרי"ג מעירובין ד"ז דתנן פטורים מרחילת ידים ואמר אצ"י ל"ש אלא מים ראשונים אבל מים אחרונים חוצה ואס חיתא דאפשר ליעול צרוק צמים אחרונים ואין לך שעת דחק גדול ממחנה אעכ"ה צרוק לא יועיל עכ"ד ובמח"כ שגג צזה דילמא צאמת צרוק נטלו ידיהם למ"א הי כשר דהא לא אמרינן אלא דחוצה ליעול ובאמת נטלו צרוק הי כשר, ור"תי ליישצ דבריו דק"ע צירושלמי עירובין פ"א פי דפטורים מרחילת ידים לאכילה ולחפלה ודי להם צנקיות ידיהם צעפר ע"ש וכיון דגם לאכילה צעינן נקיות ידים ש"מ דלענין מים אחרונים צעינן מים וע"ז תיקשי ליה דתיסגי צרוק אבל צאמת ז"א דאין הפי אבל מים אחרונים חוצה צעפי מים אלא דלא סגי צנקיון עפר כיון שהוא להצביר הרוח רעה כמ"ש צש"ע סי קפ"א ס"ב ולהצביר הרוח הרעה אינו מועיל נקיון עפר כמ"ש המחצר סי ד סכ"ב אלא צעפי מה שהוא כשר למים אחרונים וה"ה רוק הי כשר אבל מים צאמת לא צעי.

ועוד דצרי ק"ע גופא תמוהים דלא מנלתי צסום מקום דנקיון עפר יועיל לנטילת ידים לאכילה וגם אצ"י דקאמר ל"ש אלא מים ראשונים משמע דמתני לא מיירי כלל מחפלה דח"ה הו"ל למימר ל"ש אלא לאכילה ולחפלה, לכן נראה דהפירוש מרחילת ידים דמתני צמתני הו"ה רק לאכילה ולא מיירי מחפילה כלל רק דק"ע מדעת עצמו כתב איך הדין צחפלה והוי"ו של וחפילה אינו מוסף על ענין ראשון רק כיון דמתני פוטר מרחילת ידים לאכילה כדמשמע מדברי אצ"י וק"ל אמאי לא אשמעינן איך הדין צחפילה ע"ז כתב צחפילה סגי צנקיון עפר, אך אינו חובך אס מחויבים כלל צחפלה צמחנה דהעוסק צמלוח פטור מן המלוח והדבר ל"ע.

וראיתי צספר קול סופר פ"א דעירובין [מ"י] שכתב על משנה הג"ל דמשו"ה קתני פטרו צמחנה לאשמעינן דאינו רשאי להחמיר ונקרא הדיוט אס מחמיר ע"ש וזה תימא דא"כ איך קאמר אצ"י אבל מים אחרונים חוצה ולא הו"ל למימר אלא מים אחרונים רשות ורשאי להחמיר ואס נימא דצאמת הו"ה דקתני חוצה הפי שיכול לחייב עצמו א"כ נדחו דבריו ג"כ דיכול ליעול צרוק אס יראה אבל חיוב ליכא אלא דלפרש מ"א חוצה היינו שרשאי לחייב עצמו מלצד שהוא דוחק גם גוף הפי אינו ובמחכ"ח אישחמיטתיה מיניה דצרי תוס' עירובין כ"א ע"ב ד"ה מוטב שכתבו אע"ג דצפ"ק אמר ארצ"ע דברים פטורים צמחנה רחילת ידים וכ"ש צמקום סכנה מחמיר על עצמו היה, והרי אינו רשאי להחמיר כיון דקתני פטור הרי נקרא הדיוט אס מחמיר.

שוב הביא דמותר ליעול מ"א צרוק מהך דעירובין כ"א צמעשה דר"ע אמרו לא טעם כלום עד שהביא לו מים וחקי רבי"ף צעינן יעקב [ומעלתו כתב שלא צדקדוק מהרש"א צח"א] הלא מים אחרונים חמור ממים ראשונים ואמאי לא חשש על מ"א ע"ש אי"ו משום דמותר ליעול צרוק, ולפענ"ד יש לדחות כיון דיהושע הגרסי הביא לו לאכול ולשחות הביא לו לשחות גם שאר משקין ומהם הי נטל לנטילת מים אחרונים דכשרים כמבואר סי קפ"א.

סימן י"ח

בענין שביתת בהמתו בשותפות נכרי

בעה"ת.

להגאון מו"ה נתנאל פריעד נ"י אבדק"ק ב' איזוואראש י"ע"א.

ראיתי בספרו פני מצין צסי' מ"ח שנשאל בישראל שיש לו בהמות בשותפות עם נכרי והנכרי עובד בשבת איך שרי הא ישראל מלווה על שביחת בהמתו והביא הא דקיי"ל בש"ע ס"י רמ"ו דבשותפות מותר בהתנו מעיקרא וכתב הטעם משום דבשבת הוי לגמרי בהמתו של עכו"ם וצחול ציוס כנגדו יהיה בהמת ישראל.

ראני תמה הלא לענין שביחת בהמה צודאי לא מהני תנאי שגימא שבשבת הוא בהמת נכרי דבמה קני ליה הנכרי חלק הישראל וברי אמרינן צ"כ דל"ז ע"כ שנים שלקחו וכו' ובהמה בשותפות וכו' ובהמה אסורה משום דקא ייקי תחומים מהדדי ואמאי תהיה אסורה משום זה הלא יכולין להתנות דמה שיונק חלק זה מחלק חצירו יהיה שלו וכן להיפוך ואפי' אח"ל דעל מה שינקי מהדדי אין להתנות ולהקנות זה לזה דהוי דשלצ"ל אף שיש לי להשיב ע"ז מ"מ הא קיי"ל צה"ח ס"י ש"ז ס"י דכל הבשר כרגלי שניהם ואמאי הא משכחה לה כשהתנו וא"כ יוכל להיות כרגלי אחד משניהם ואמאי דוקא כרגלי שניהם, ובעבד חליו עבד וחליו צ"ח צ"צ ד"ג [ע"א] דאמרינן לישא צ"ח א"י ואמאי נימא שיתנה שאותו יוס שעובד את עלמו יהיה צ"ח ומוחר צבת חורין אע"כ כיון שבגוף זה איכא איסור עבדות אסור וכל התנאים לא יועילו לזה כ"ג כיון דחליו של בהמה זו הוא לישראל כל התנאים שבועלים לא יועילו לבעל איסור שביחת בהמה.

אלא דכאמת יורה דרכו דהא דכתב בשו"ע דמותר לעשות צה מלאכה אם התנו לאו על איסור שביחת בהמתו קאי דאיסור שביחת בהמה ליכא כיון שיש לגוי חלק צה ועכ"כ של ישראל עושה מלאכה אלא הא דצבי התנו הוא משום שכר שבת שלא יעול הישראל ע"ז לריך התנו וכ"כ מג"א שם במקומו סק"ג ועי' מחהש"ק ודג"מ שם ואני תמה איך אישחמיטתיה מיניה דצרו שם במקומו.

אלא שמעלתו תמה דאי הטעם דל"ג שביחת בהמה בשותפות משום דנכרי עושה מלאכה בעכ"כ של ישראל מי כופה ישראל שיכניס עלמו לשותפות עם עכו"ם ויהיה אח"כ אונס כיון דתחלתו צרוף, ולפענ"ד עפמ"ש צ"י ס"י רמ"ד [בסוד"ה ומ"ש רבי' וה"מ] דאיך מותר לשכור העכו"ם לקבל המכס הא איכא חשש שיבוא לידי איסור דאירייתא ויכתוב ותייך כיון דבשעת קנייה לא עבד איסורא ולכי מעו שבת כבר קנוי הוא שרי להשכיר לעכו"ם לקבל לו המכס משום פסידא ע"ש וה"ג בשעת קנייה מותר להשתתף עמו ואח"כ כשצא שבת כיון דעבד בעכ"כ של ישראל ליכא עוד משום שביחת בהמה.

ואפי' לדעת רמ"א ס"י קס"ו דס"ל דהפסק צעינן כ"צ תמה מ"מ כיון דלענין שאר דברים לריך שיהיה הפסק כ"צ תמה ה"ה לענין להזכיר ש"ש אחר הרקיקה צעינן הפסק גדול כ"כ ובעין דאמרינן סוכה דף י' ע"א כהכשרה כך פסולה מה הכשרה צעשרה אף פסולה צעשרה.

ואל ישיבני מדברי מחהש"ק ס"י קס"ו שפי' דברי מג"א צמ"ש ועי' ס"י קפ"א דמבואר שם דבמים אחרונים אין מכבדין להקדים אחד להצירו כ"א צחמשה האחרונים מתחילין מן המצרך צהמ"ז צכדי שיעול אחריו ארבע צנ"א וצנח"כ יסדר לעלמו ארבע צרכות של צהמ"ז הרי דאפי' צמים אחרונים דודאי לריך תיכף לנעילה צרכה מ"מ הותר שהי"י מועטת כהאי מ"מ היינו דוקא לצורך אצל צחגס אפי' שהי"י מועטת אסור ע"ש עכ"פ מבואר דלצורך א"ל שיהי' תיכף לנעילה צרכה וא"כ ה"ה הוי הפסק לצורך משום שא"י לצרך מיד דהוי מזכיר ש"ש על הרקיקה אצל צחמת חילוק רצ ציניהם דהתם ההפסק כדי שיוכל לצרך והכא ההפסק משום דאסור לצרך וזה הוי הפסק יותר כדמנינו צראשונים [ע"י צ"י אר"ח רס"י ס"ה] לענין שכה כדי לגמור את כולו דאם אסור לו לצרך שהמים שותחין על צרכיו הוי הפסק יותר ולריך לחזור לראש מאם לא הוי כה"ג.

מידו לפ"ז רק צרוק של עלמו אסור ליעול אצל אם אחר רוקק מותר לצרך או אפשר דאפי' צרקיקה של אחר נמי אסור להזכיר ש"ש. וש"ש ע"י יתקדש, ונזכה לצרכה מלא וגדוש.

כנפשו ונפש ידידו הגאמן דוש"ט באהבה.

הק' יודא צבי בלוחם

סימן י"ח

בדין ברכת האילנות באייר

בעה"ת שוכ"ט לאהובי תלמידי הב' המופלג ושגוז כ"ה יעקב ב"י.

מה ששאלת אם יש לצרך על פרחי האילנות גם צחדש אייר צמקום קר שאין מלצבין קודם הנני להשיבך שהמחש"ק ס"י רכ"ו כתב דיש לצרך גם צחדש אחר ויומי ניסן לאו דוקא ואף שצבריו אין לריכין חיזוק מ"מ ע"י צצ"י יו"ד ס"י ר"א גבי אצוה דשמואל עביד להו לצנחיה מקולות ציומי ניסן ומפלי להו ציומי תשרי שהאריך דלאו דוקא אלא כל השנה הדין כך הרי דיומי ניסן ותשרי לאו דוקא ולדעת הרצב שיעות אפי' איחר לצרך ויכל לצרך קודם שגדלו הפירות ואז ג"כ אינו מצרך ציומי ניסן כיון שאריך זמן שיתגדלו יותר מחודש אחד ומכש"כ היכי שלא יוכל לצרך דמצרך אפי' צחדש אייר ותל"מ [עי' בהגהות ח"ס שמה].

והי' בזה שלום רבך.

העבר"י

לא הוי דיחוי כיון דזמן קצוב להיות רחוי ליום השמיני ע"ש מצואר דדבר שידוע שיהי מותר לא מקרי דיחוי ולפי"ז מיושצ היעב צזחיס אין יודעים אס יהיה ניכרים לצסוף לכן מקרי דיחוי אצל הכא כיון דדינא דניפוק חדא להדי כלבא והנך כולכו לשחרי הרי מעיקרא יודעין שיהי מותר א"כ לא נחה מעולם כמו צמחוסר זמן וא"ש, והנה יש לי עוד הרבה דברים להשיג אצל הזמן בוגד צי ואי"ה לכשאפנה אולי אז צעהי"ת אשים עיני על דצריי.

הגני בזה ידדו מחו' החותם באהבה.

הק' יודא צבי בלוהם

סימן כ

ע"ד היתר המכירה לגבי איסור
דשביתת בהמתו והמסתעף

בעה"ת ג' בא מא"ה ברכו"ת לפק"ק האנשאויטץ יע"א.

נשאלתי באיזה אופן יהי מותר להשכיר הסוסים לזאג"ע שיוליכו העצים מן היער להזאג"ע הסמוך לה שלא יהי נכשל באיסור שבת.

תשובה. מעולם מנעתי עלמני ליתן איזה היתר לעבוד עבודה בשבת כי כמעט החילול שבת הוא כעיר פרולה אין חומה אצל יען כל הדיינים והרבנים היושבים על כסא הוראה הסמוכין לכאן נותנים החיורים ואינם יולאים צמיון וצעה"צ דפה וכל סביבתינו צעה"ר נתדלדלו וירדו מנכסיהם ועי"ז גס עניים צני תורה ויראי ה' סובלים הרבה דוחק כי אין להם שום משען ומשענה ואם יחמירו עליהם יקמלו עוד יותר לפתוה את ידם לכן יען לא דצר חדש הוא וכבר הלכו צו נמושות אמרתי לעבור פרשתא דא וחתיי וחי יילנו משגיאות ויראלו מתורתו נפללות.

האחרונים הביאו דעת הל"ל סי' ל"ה דאלו שיש להם סוסים ועגלות ומוליכין משאות בשבת צשכר ומוכרין צכוונה לעכו"ם כדי להפקיע איסור שבת עוצרים ע"ד חכמים וראוי לקונסם ע"ש ומי"ש צאה"ע כן [צס"י רמ"ו סק"י צ] על שם הצי"ח ע"י אי"ר שמרעיש עי"ז, אלא דפמג"ד סי' קמ"א צאשל סק"ע חולק עליו דהא ליכא איסור רק משום שביחת צהמתו והרי אינו עושה שום מלאכה דחי רק שמוליא מרה"י להי"ר ומעציר ד"א צרה"ר ולדין דלית לנו רה"ר הוי רק שבות וכל צעלמו שבות צבהמה לא גזרו כדל"י צפי' מי שהחשיך ורס"י רס"ו וסי' ש"ה סכ"צ וכ"ג ואפי' נחמיר צכרמלית מי"מ יש לסמוך אהפקר או מכירה לשבת כיון דאין עושין שום מלאכה ע"ש וכן פסק תוס' שבת סי' רמ"ו סקט"ז דלדין דאין לנו רה"ר דחי רק כרמלית א"כ לדעת מג"א דשבות מותר צבהמה מותר צהולכת סחורה צסוסים של ישראל צאופן שהעגלון לא

שנית נ"ל עפמ"ש הר"ן נדרים ר"פ השותפין [צד"ה רלצ"י] דצחצר שאין צו דין חלוקה אמרינן מדאורייתא יש צרירה וצשעה שכל אחד משתמש צו אמרינן הוצר הדצר למפרע שעל שעה זו קנוי לו קנין הגוף צכולו וצדידיה קא משתמש ולא צדחצריה ע"ש וה"י כיון דהנכרי משתמש צחלקו אמרינן הוצר הדצר למפרע צצחותו שעה קנוי לו לגמרי קנין הגוף ושפיר אין הישראל עוצר משום שביחת צבהמה וע"י מג"א סי' תרנ"ח סק"י ע"ד רמ"א שם ס"ו.

ופר"מ נ"י ניחא ליה עפ"ד צית אפרים שצחת"ם אר"ח סי' ס"ב [צד"ה והנה הרצ"י] דצשביחת צהמתו אינו מלווה אלא צעושה מלאכת ישראל אצל מלאכת גוי ואין ישראל נהנה כלל לא נחסר ולכן מותר כשהוא צעכ"ח של ישראל אלא שחמה עליו מדצרי רש"י ע"ז דף ע"ו ע"א גזירה משום שאלה ופירש"י דחתי לאושלי צהמתו לעכו"ם ועציד צה מלאכה צשבת וקעצב צלאו דכתיב לא תעשה וכו' וכל צהמתך דהשתא צהמת ישראל הוא ומלווה על שביחת צהמתו וכתב שרבו הקדוש לא מלא מענה, ואני צער ולא אדע דכרי צית אפרים מיירי שאין ישראל נהנה כלל ממלאכה שהרי נסתייע גס מדצרי רצינו ה"י דמייתי צ"י [סוף] סי' ש"ה ושם מיירי שרצב עליה שלא מדעת ישראל א"כ צחמת אינו נהנה משא"כ [כאן] צודאי יחזיק ליה הנכרי עוצה עבוד ששאלה ליה וא"כ ישראל נהנה מן המלאכה, ושנית צודאי אס הנכרי לוקחו מעלמו ועושה מלאכתו צלי ידיעת ישראל שפיר שרי וליכא משום שביחת צהמתו אצל אס ישראל מסרו לו לעשות מלאכה אז אפי' אינו מלאכת ישראל נמי איכא משום שביחת צהמתו.

אבל לפענ"ד קשה מדצרי תוס' ע"ז ד"ה ושמעה שהק' וא"ת ל"ל עעמא דמחמר ת"ל משום שביחת צהמתו לחוד ולדצרי צ"ח לא הק' תוס' מידי דכרי הלוקח רולה לנסות הצבהמה ומוכר יותר נוח לו אס אינו מנסה א"כ משום שביחת צהמתו ליכא שאין הישראל נהנה ולכן קאמר משום מחמר וא"ע

שוב כתב להחיר צבהמה של שותפין עפמ"ש מקו"ח צהבותיו למג"א סי' רס"ו דצ"ו צהמות הוי כשנים שעשו מלאכה דפעורים ומה דצאדם פעור אצל אסור צבהמה מותר לכתחלה ולפי"ז חידש דצבהמה אחת חליו של נכרי וחליו של ישראל ג"כ י"ל דהוי כשנים שעשו מלאכה שפעורים ע"כ ואני תמה עליו דצשני צהמות שפיר כתב מקו"ח דפעור משום דהוי זה יכול וזה יכול אצל צבהמה אחת הוי כזה א"י וזה א"י דפסק הרמז"ם פ"א משבת הע"ז דשניהם חייבים.

עוד ראיתי צסי' קל"ע תמה אהא דתמורה לי דפריך ניפוק חדא להדא כלבא והנך כולכו לישחרי כיון דקודם שיצרו נחה תו אינו חוזר ונראה כמי"ש רש"י צצחים ע"ג ע"צ ד"ה אי מקריב אהא דאמ"ר השתא דאמרי רצנן לא נקריב אי נקריב לא מרלה הואיל ונחה שוב אינו חוזר ונראה הרי דאף משום תערובות הוי דיחוי ומה שהשיב לו הרצ נ"י צסי' ר' דצע"ח אין נדחין ופר"מ ת"י צעוטו"ד אצל צלא"ה אינו דהלא גס צה"י דצצחים מיירי מצע"ח ואפי"ה כתב רש"י שנחה, ולפענ"ד עפמ"ש תוס' פסחים דל"ה ד"ה ש"מ דמחוסר זמן

יהי שכירו של ישראל שמוליך הסוסים ע"ש, וכדאי הפמג"ד וח"ו"ש לסמוך עליהם אפי' שלא בשעת הדחק.

אלא שח"ו"ש סי' ש"ה סקכ"ו הק' ע"ד מג"א דס"ל דשבות צבהמה מותר וגם לכרמלית שרי צבהמה ללא צד כל בני דברים ומצויא רחיה מר"פ מי שהחשיך דכל שצחצרו פטור אבל אסור צבהמה מותר לכתחלה והרי התם לא התירו אלא בקושי גדול משום פסידא אבל במקום דליכא פסידא מנ"ל ועוד דצפסחים דס"ו ע"ב גבי מחמר כלאחר יד דלא שרי אלא במקום מצוה ואם איתא לדברי מג"א קשה מאי אריא במקום מצוה ת"ל דגם צמילי דרשות נמי שרי וכתב עוד דעל הגמי ועל המרדכי שהם דברי שו"ע שם סכ"ב אין להקשות משום דא"ל דלא כתבו כן אלא גבי שציתא צבהמתו דלא אסרו צו שבות אבל צמחמיר דאית ציה תרתי איסורא מחמת שציתא צבהמתו וגם עביד איסורא בגופא גס המה ס"ל דאסרו ציה גס משום שבות אבל על המג"א תקשי שפיר דמצויא רחיה מהא דכל שצחצרו פטור אבל אסור צבהמה מותר לכתחלה והא גס שם מיירי ממחמר ואפ"ה שרי לפ"ד מג"א ומ"ש ממחמר כלאח"י שלא התירו אלא במקום מצוה א"ו דדברי מג"א דחויין מעיקרא, אבל מחש"ק סי' ש"ה סק"ו דחה דבריו שהוא רק משום שהבין דמג"א מתיר שבות גס לענין מחמר לכתחלה אבל ז"א דלא הביא כלל ענין מחמר רק הא כל שצחצרו פטור אבל אסור צבהמה מותר לכתחלה ומוכח דשבות צבהמה מותר לכתחלה אבל שבות דמחמר לא הותר לכתחלה אלא במקום פסידא והגמי לא קאמר רק כיון דשבות צבהמה מותר בעלמא לכתחלה א"כ לענין מחמר נמי שבות צבהמה קיל משבות דגופא ולכן אמרי' דעדיף טפי ליתנו על חמורו מליתנו על הצבהמה.

כן מדפריך והא מחמר דל"ש איסור מחמר אלא צאיסור רה"ר כדמוכח פ' המולא תפילין ע"ש ואף שלפי מיעוט בקיאותי לא ידעתי מאין יאל לו כן צפי המולא תפילין מ"מ נאמן עלי רבינו מהרש"א שכן הוא ולפ"ז המג"א דקאי לענין איסור מחמר צכרמלית כמבואר בדבריו סי' ש"ה סק"ו וס"ל דמשו"ה ליכא איסור מחמר צכרמלית משום כל שצחצרו פטור אבל אסור צבהמה מותר לכתחלה אך כ"ז לענין כרמלית אבל שאר שבותים מודה מג"א דאסור צמחמר ומיושבים כל הקושי.

ואף שדבר זה לאמיתו של תורה מ"מ נ"ל עוד ליישב מהא דשבת דלא התירו השבות אלא משום פסידא עפמ"ש רש"י צד"ה כל שצגופו דכשהיא מהלכת מניחו עליה וכשהיא עומדת נוטלו הימנה הטעם דפטור משום דהוי כשנים שעשאו מלאכה דפטור ואסור מדרבנן ולפ"ז ק"ל איך אמרינן כל שצחצרו פטור אבל אסור צמחמור מותר לכתחלה הא כתב מקור חיים צבהמות על מג"א סי' רס"ו דלענין מחמר ושציתא צבהמה אפי' שנים שעשאו מלאכה חייב כגון ששני סוסים חורשים וכדומה ע"ש א"כ אמאי מותר כאן כיון דכל הטעם דפטור משום דהוי כשנים שעשאו מלאכה וזה חייב צבהמה ונ"ל דצאמת מלד הצבהמה אף שמהלכה נעשית ע"י שניהם אסור בכל זאת משום צבהמה זו עושה מלאכה ומ"ש צבהמה אחת או שנים הלא האדם שעליו חל האיסור הוא אחד אבל האיסור רק על האדם ואם האדם עושה עם הצבהמה הלא מלד האדם הוי שנים שעשאו מלאכה פטור ולכן עם הצבהמה מותר רק רבנן הוא דגזרו משום דשני צבהמות אסור וכאן משום הפסד החמירו לכתחלה וכ"ז צשבות דשנים שעשאו לא התירו אלא משום הפסד משום דמלד הצבהמה אסור אבל שאר שבותים כגון צכרמלית צאמת מותר לכתחלה אפי' איסור מחמר.

ותורת אמת צפיהו של מחש"ק דכ"כ תוס' פסחים דס"ו ע"ב ד"ה הנח וא"ת והא צמתני אסר שבות דרבנן כיון דאפשר לעשות מע"ש וי"ל שבות צבהמתו קיל משבות עלמו ע"ש והתם לענין מחמר מיירי ואפ"ה כתבו תוס' דשבות צבהמה קיל משבות דאדם והוא ממש כדברי מחש"ק.

ועכ"ח נ"ל כן דהרי אמרינן ר"פ מי שהחשיך אין עמו נכרי מניחו על החמור ופריך עעמא דאין עמו נכרי הא יש עמו נכרי יביצ ליה מ"ע חמור אחה מלווה על שציתתו ע"ש וק"ל דהרי הא דנתנו על החמור מוקמינן ליה צגמי כשהיא מהלכת מניחו עליה כשהיא עומדת נוטלו הימנה ע"ש דאסור משום שבות ואי נימא דגם לענין מחמר שבות צבהמה מותר לכתחלה אמאי צאמת אס' יש עמו נכרי יביצ ליה הא צבהמה מותר לכתחלה וצנכרי עכ"פ איכא שבות דאמירה לנכרי אעכ"ח דלענין מחמר לא הותרה שבות צבהמה ולכן יותר עוב לעבור אשבות דאמירה לנכרי מלעבור אשבות דמחמר כנ"ל אבל אס' אינו מחמר אחר הצבהמה רק משום שציתת צבהמה הותרה שבות לכתחלה וצנה אפי' חו"ש נמי מודה דשבות מותר לכתחלה כמ"ש לדעת המרדכי כנ"ל.

עוד כתב החו"ש דאיסור שבות איכא נמי צבהמה דתוס' שבת דח"ו כתבו דלמ"ד שציתת כלים דאין גס שבות אסור וא"כ ה"ה שציתת צבהמתו ע"ש ואיני יודע על איזה דיבור כוון אבל לפטנ"ד מתוד"ה ולימא נראה להיפוך שהרי כתבו דלרצה אין עעמא דצ"ש משום שציתת כלים משום דקתני הני דאין עביד להו צשבת חייב חטאת גזרו צ"ש עם חשכה משמע דעעמא דצ"ש משום גזירה ולא משום שציתת כלים ע"ש הרי דאין הוי עעמא משום שציתת כלים לא אמרי' עעמא דגזירה דצשציתת כלים ל"ש משום שבות.

ועצ"ל דצשבת שם ילפינן שציתת כלים מקרא דובכל אשר אמרת אליכם תשמרו וצילקוט הביא נמי המכילתא ובכל אשר וכו' לרבות דברים שהן משום שבות והרי דברים שהן משום שבות עכ"ח לאו דאין דשבות הוי דרבנן רק אסמכתא בעלמא דאסמכתו אהאי קרא ולכן שציתת כלים דילפי' מהאי קרא ראו' שיהי' שבות אסור דגם השבותים אסמכתו אהאי קרא אבל שציתת צבהמה דמקרא אחרינא ילפי' ואין לנו זכר לשבותים צאמת השבותים מותרים צבהמה.

ובס' מהרמ"ש חו"ה סי' ק"ד דעתו לאסור צעגלן ואינו רולה לסמוך אהא דאין לנו צזה"ז רה"ר דאין ושיקך דבריו מבוארים סי' קכ"ע דכתב ליישב קושי' חו"ש כנ"ל

ובשאיני לענמי נ"ל צכוונת מג"א עפמ"ש מהרש"א פסחים דס"ו ע"א צתוד"ה תוחב לו שכתבו משמע צשמעתין די' איסור רה"ר צירושלים וכתב מהרש"א דמשמע

דעיקר הא מילתא אי שבות מותר צבהמה פליגו צי דעות צשו"ע סי' רס"ו ס"ב לדיעה הראשונה אפי' במחמר ל"ג משום שבות ומה שלא החמירו התם רק משום דאין אדם מעמיד עלמו על ממונו היינו משום דחשש קרוב הוא שיבוא לידי איסור דאח' אמנם שיעות י"א דמחמר אסור וביאר המ"מ צפ"כ משבת דהוי כעושה האדם בעלמו וממילא ואפי' בצרמלית ולפ"ז כתב כיון דכללי המחבר דצ"מ שהביא דיעה ראשונה צסתם והשני צשם י"א הסכמתו כדיעה הראשונה והנה לענין צרמלית שפיר כתב מג"א דשבות מותר דהעיקר כדיעה ראשונה דשבות מותר צבהמה אמנם לענין רה"ר דידן דדיעה ראשונה צסי' שמי"ה דגם צזה"ז שייך רה"ר איכא סי"ם לאיסורא ולכן אסור שבות צרה"ר דידן צבהמה עכ"ד.

ואחר מחכ"ת הגדולה דצרו חונם מוצנים לי מ"ש דהוי סי"ם לחומר'א שמה שבות אסור צבהמה ושמה גס צזה"ז יש לנו רה"ר דאח' אינו מוצן דכמו כן יש סי"ם לקולא שמה שבות מותר דהלא מאן דמתיר שבות צבהמה מתיר אפי' רה"ר גמור ואח"ל אסור דילמא אין לנו רה"ר דאח' והוי תרי דרצן וכל ה'לדין שווין הן היתר והן איסור כמוצן וא"כ הוי פלוגתא צדרצן דקוי"ל צחוי"מ סי' כ"ה צרמ"א ע"ש דהולכין אחר המיקל וא"כ אזלין לקולא דשבות מותר צבהמה.

ומ"ש כיון דהמחבר סי' שמי"ה הביא סתם דיש לנו רה"ר דאח' ש"מ דכן עיקר אינני מצין דהרי הרמ"א סוס"י שמי"ו פסק להדיא דכל רשויות שלנו הם צרמלית הרי שהכריע דאין לנו רה"ר דאח' ועי' מג"א סי' שמי"ה סק"ז שהביא שהמחבר בעלמו סי' ש"ג סח"י כ' דאין לנו עכשיו רה"ר דאח' וכן נראה מדברי מחש"ק רסי' שכ"ע והכ"א כלל מ"ו סי' י"ע דיותר עוב להוליא לרה"ר מלכצות הדליקה כיון דצזה"ז אין לנו רה"ר דאח'.

וגם מ"ש דצי דיעות צשו"ע פליגי צזה אין לו שום פי' דהרי הפלוגתא שם רק אס' לאחר שעשה עקירה והנחה כשהיא מהלכת אס' יש איסור מחמר לדיעה ראשונה מותר להנהיגה צקול ולא לדיעה צי' אבל לעולם י"ל לדיעה ראשונה שבות אסור צמחמר והא דכתב שם מג"א סק"ז דשבות מותר צבהמה היינו לענין שציתת צהמה וכמ"ש מחש"ק הני"ל צפי' דצרי הצי"מ וגם לדיעה צי' י"ל דשבות מותר רק צשמנהיגה צקול הוי מחמר ממש ולא שבות ויש לי עוד להאריך אבל אין צורך כי א"י פירושן של דברים.

ומהרמ"ש שם ה'ק' ע"ד מחש"ק הני"ל דרק לענין שציתת צהמה החירו שבות ולא לענין מחמר דהרי כתבו תוס' שצת דני"ד רע"ב דאפי' צבהמה חיישינן דלמא מפסיק ואחי' לאתווי וזה שייך אס' הצעלים שם א"כ לענין זה נמי דלפעמים יהי' שם ויחמרו ע"ש, והנה א"ל דקושיתו הי' כיון דגם צבהמה חיישינן דלמא מפסיק ואחי' לאתווי עכ"ה דגזרו שבות צבהמה זה שיבוש דהאי גזירה אינו צבהמה אלא צאדם ושפיר גזרינן אלא דקושיתו דאין מותר שבות לענין שציתת צהמה הא כיון דלענין מחמר אסור יש לחוש ג"כ שיחמר וצזה שבות אסור, ולפעני"ד לק"מ חדא דהתם שפיר

חיישינן דלמא מפסיק ואחי' לאתווי דאס' יעציר ד"א צרה"ר יעשה איסור סקילה וצזה שפיר גזרו כדאמר' ציצמות קי"ע רישא איסור כרת חששו סיפא איסור לאו לא חששו שא"כ צבהמה אפי' יחמר ליכא רק איסור לאו ולא חששו, שנית צבאחי' דילמא מפסיק ואחי' לאתווי עושה מעשה צגופא לכן חששו משא"כ צמחמר אפי' יחמר ליכא מעשה צגופא ולא חששו ועי' הסי"מ צפ"כ משבת, וראהי' לזה דהרי צצבת קני"ג לא ראה להתירו להוליכו פחות פחות מדי' אמות משום דילמא אחי' לאתווי ד"א צרה"ר ולהניחו על חמורו דהיינו כשהיא מהלכת מניחו עליה כשהיא עומדת נוטלו הימנה לא חיישינן אף דכתב מג"א סי' רס"ו סק"ז דיש לחוש שלא יזהר צכך ועכ"ה צריך לחלק או משום דפחות פחות מד"א דחיישינן דילמא אחי' לאתווי הוא משום דהוי איסור כרת או עושה מעשה צגופו ולא צבהמה, ועוד יש לחלק צצבה דילמא מיפסק ואחי' לאתווי יעשה איסור דאורייתא דמעציר ד"א מה"ת אסור משא"כ שצבות לענין שציתת צהמתו שחושש דלמא יחמר אחר צהמתו הרי אפי' יחמר לא יעשה רק שבות וא"כ דומה קלת לגזירה לגזירה דלא גזרינן ולק"מ.

שוב כתב ליישב דצרי הגרע"א צמי"א פרק צמה צהמה דשציתת צהמה היכא דליכא מחמר דהוי רק עשה אי' נשים חייבות או לא והק' צתו"י הרי אמרינן דפרתו של ראצ"ע של שכונתו היתה וא"כ מוכח דגם נשים חייבות ות"י מהרמ"ש וז"ל ולפעני"ד לפ"מ דגזרו צהמה משום דנפול ואחי' לאתווי עכ"ה שכיח אדם אצל צהמה וכל דשכיח אדם אמרינן צפסחים סי' וצצבת קני"ג דאיכא משום מחמר ולכן פשיעא דגם צאשה מסתמא אסורה לאלת אס' יש עליה דצר של משוי' ע"ש וכל דצרו אין להם הצנה דמי"ש וכל דשכיח אדם אמרי' דאיכא משום מחמר לא ידעתי מה קאמר דודאחי' צלי אדם ל"ש כלל איסור דמחמר ועי' היעצ' פירש"י שצת קני"ג ע"ב ד"ה ורחמנא אמר אבל אחתי אפשר וודאחי' הוא דאפי' איכא אדם וליכא משום מחמר אס' אינו מחמר אחריה ואי' דכוונתו דלעולם אפשר דצאשה ל"ש שציתת צהמה מ"מ אסור לאשה משום דילמא מיפסק ואחי' לאתווי והו"ל לראצ"ע למחות משום הך גזירה וצמחכ"ת אישתמיעתיה מנייה דצרי זקני תוס' יו"ט פ"ב דצ"ה מ"ח שכתב דפרתו של ראצ"ע הוי צצבת כמו שפירש"י ור"ן שם משום דצו"ע ליכא שום איסור דאין אדם מצווה על שציתת צהמה צו"ע ע"ש ואי' נימא דלאו משום שציתת צהמה אחינן עלה אלא משום גזירה א"כ אחאי' נקטו רש"י ור"ן צצבת דצו"ע ליכא שציתת צהמה דלמא נקטו שצת משום דצו"ע ליכא חשש דילמא נפלו ואחי' לאתווי דמותר להעציר צו"ע ד"א.

ואולי יש ליישב דצרו דהוא נמי מודה דכלל אלו שאסורה צבהמה לאלת איכא משום שציתת צהמה וכמשפירש"י ותוס' ר"פ צמה צהמה אלא שמוסיף עוד איסור משום דלמא אחי' לאתווי וא"כ י"ל דראצ"ע אף דלא הוי משום שציתת צהמתו מ"מ הי' צריך למחות משום איסור דרצן דאחי' לאתווי ועדיין ל"ע אס' צמידי דרצן כה"ג מחויב למחות ועי' ראשונים צ"ה ד"ל, ואס' נימא דצריך למחית צלח"ה י"ל נהי דאין אשה מצווה על שציתת צהמה מה"ת מ"מ י"ל מדרצן. היא מצווה על שציתת צהמה ומש"ה הי' צריך למחות.

ידוע לשום אדם שהוא של ישראל ושוב כתב שם משום דהוי קובע מלאכתו בשבת הא באמת אין כאן שום מלאכה ויתר העעמים זולתי ל"ש כאן ומהיות עוב יתן את חלקו בהלואה כמ"ש בשו"ע, ומחמת איסור תחומין כבר כתב הפמג"ד שם כיון שהבהמות רחוקין מצעליהן יותר מתחום והדעתא דעכו"ם המוליכין לא קנו כלל שציתן אף במקומן לכן לדעתו אין צוה שום איסור.

ואחר כל חלה חני תפלה להי שבזכות אבותי הקדושים נמ"ע יעזרנו שדבר שנלעזר בו אותו לדיק קדוש אבי זנוק"ל אל יכשל בו זרעו אשר מעולם לא נתן שום היתר לעבוד בשבת שלא ילא תקלה מידי גם בהיתר זה והלואי שאזכה שגם איש זה לא ילעזר לו, ושכר שבת, ונלרבו הי כצבת, ויתן לנו ידים רחבת, ובעה"ח.

העבר"י

סימן כ"א

עוד בהנ"ל ובענין שביתת בהמה ומחמר ביו"ט

בעה"ת אור לארבעה עשר לירח תשרי תרס"ז לפק"ק האגושאוויטץ יע"א.

בשאלתי מאחד מפה אשר יש לו צקבלנות מקאמידאט להוליך האצנים לחיקון הדרכים היינו השאטענן וכבר הי לריך שיהי הגמר מלאכה דהיינו שכל האצנים הנריכי לזה יהי מוגחים ומסודרי על ידי הדרך ומחמת שמירת שבת לא הי יכול להשלים הסכום הנריך וימי החורף ממשמשי וצאי וא"י מחי יהי צאפשרות עוד להשלים וצכל יום ויום אפשר שיצואו מהקאמידאט שימסרו להם ואם לא יוכל למסרו יהי נידון צקנסות הרצה והפסדו רצ מאוד ושמונה סוסים ועצדים העושי מלאכתן צזה עולה ג"כ לסכום רצ שאוכלי וחינם עושים וצקש להחיר לו לעשות מלאכתו עכ"פ ציום עיז של חג הסוכות הצע"ל. והמעשה אשר המה עושי הוא שעצדיו ומשרתיו עועני העגלות צאצנים ומוליכים אותם צסוסים לאיזה פרסאות חוץ לתחום. ולחומר הענין וההפסד גדול נתתי אל לצי לעיי צבה מלתא וחי יחונני דעת וצינה שלא חכשל חו"ש צדצר הלכה.

כתב הצ"י סי תל"ה צשם הכל צו שציתת צבהמ ומחמר י"א שאחר שנקרה מלאכה הי"ו ציו"ע צכלל ל"ת כל מלאכה אלל צחוה"מ ודאי מותר וי"א שאפי ציו"ע מותר שאין לאוסרה רק בשבת שפרע לך צה הכתוב ע"כ וכי ציי וא"י טעמו של המתיר דהא כיון דמקשינן יו"ע לשבת חוץ מקצת דברים שנחפרשו צתלמוד ושציתת צבהמ אינה מכללס האיך אפשר לומר שהיא מותרת ציו"ע ואע"פ שלא כתצה הכתוב ציו"ע כל שאר מלאכות ג"כ לא נכתבו ציו"ע צפרע ומלא חתעה כל מלאכה ילפינן להו וה"י דכוותי ומיהו צבה ח"ל דשציתת צבהמו ומחמר לאו צכלל ל"ת כ"מ ניבחו

אבל גוף הספק לא זכיתי להצין והנה חוסי רע"א אין לי אלל לפענ"ד מצואר דהרי הקי הראשונים ע"ז דע"ז וכן בשבת קנ"ג דאמאי נקט התם וכן צפסחים האיסור משום מחמר ולא משום שציתת צבהמ ע"ש ואי נימא דצאשה ל"ש איסור שציתת צבהמ מאי קשי לכו הא אינטריך לעעמא דמחמר לאסור גם צנשים חעכ"ח דגם צנשים איכא טעמא דאיסורא משום שציתת צבהמ.

שוב כתב ליישב קושי חו"ש דל"ג בשציתת צבהמ עפמ"ש ניצוי"ק חאו"ח סי כ"ח דצאי עשה לא גזרו חכמ"ל ולא עשו הרחקה לכ"ע וצאיסור לאו תלי צפלוגתא דר"ן ורצא ציצמות קי"ע דלר"ג צאי לאו גזרו וא"כ הי"ע צאיסור מחמר לא גזרו על שצות ע"ש ולפענ"ד יש לפקפק עפ"מ דאמרינן ציצמות ד"ו שאני לאוי דצבת דחמירי ופירש"י משום דמחלל שבת כעע"ז והתם לענין מחמר איירי וא"כ אף דצשאר לאוי לא עשו הרחקה מ"מ צלאו דמחמר דחמיר שפיר עשו הרחקה.

רמ"ש מהרמ"ש סי ק"ד טעמא לאסור העגלות עפ"מ דאמרינן צילה י"ד ע"צ ואצע"א שאני צו מר שמואל דאיכא פריעותא דעצדי ואסרו צקטנה משום דיעשו צגדולה ויאמרו צקטנה עשינו והמג"א צסי חק"ד סק"ו צשם ישי"ש פסק כהאי תירוץ וצדורינו איכא ג"כ פריעותא דעצדו צאיסור וחומרים צהיתר עשינו ע"ש ולפענ"ד ז"א דגמי מעיקרא משני ודלמא צמכתשת קטנה עצדוה דחוייה דהוה דייק טפי ודלמא מאתמול עצדוה דחוייה דהוי קלויף להריה ח"כ ש"מ דלתי ואצע"א עכ"ה דח"א להכיר ולכן שפיר חיישינן משא"כ כאן ליכא למיחש שיאמרו שעשו צהיתר חע"פ שנעשה צאיסור הא אפשר לצרר הדבר ויאמרו תא וחייתי עטר מכירה שעשית ועיי יו"ד סי קי"ח.

רמ"ש לאסור עפמ"ש הרמצי"ן עה"ת פי אמור צפסוק שצתון צכרון תרועה שנלטוינו מה"ת להיות לנו מנוחה אפי לדברים שאין מלאכה וכתב דלפ"ז פשיעא דאיכא צנידון שלנו משום שציתת צבהמ כיון דצגופו אסור מה"ת ולא זכיתי להצין כיון דצגופו ליכא שום איסור לאו רק איסור עשה דשצתתון ליכא למיסרי צבהמה כיון דצבהמה ל"ש שום איסור עשה ואפי לענין מחמר כמ"ש הריטב"א יצמות ל"ו צשם ר"י וכ"כ הרשצ"א שם.

כללא של דבר צנ"ד דאין כאן איסור מחמר דהגוי שהוא מחמר חינן אפי משרתו של ישראל ולדין לפ"מ דקי"ל ל"ל רה"ר דאורייתא רק כרמלית ולכ"ע ליכא משום שציתת צבהמ ואפי לאותן שיעות דגם עכשוי איכא רה"ר דאורייתא מ"מ זה דוקא צרה"ר ממש אלל צנידון דידן הם מוליכין ציער שאין שם דרך מעצר לצרים רק להציא העצים לצאג"ע כתב ח"א כלל מ"ע סי"ה דלפוסקים חוץ מהרמצי"ם הוי כרמלית ע"ש וא"כ לדעתי לענין שציתת צבהמ אין כאן שום איסור וליתר שאת יעשה שותפות עם העכו"ם ואז ודאי ליכא משום שציתת צבהמ כמצואר סי רמ"ז סי"ה ואף דקדוש אבי מאויר הגולה צשו"ת צ"ש סי ל"י החמיר מאוד כשלא הי שותפין מתחילה מ"מ צנ"ד ל"ש טעמים שלו דהוא אסור משום מ"ע דכבר נחפרסם שהוא של ישראל לחוד וכאן ל"ש זה שלא הי

ועיי' ביצה ל"ו ע"א החס הוא בשבת דאסור משום דחמור אבל יו"ט דקיל שפ"ד ע"ש ור"י דיו"ט דקיל לא גזרו צבמה א"י הולאה וא"כ פרתו של רב"ע דה"י א"י הולאה דלא אסור כלל צבמה דיו"ט שפיר לריך רש"י לפרש בשבת.

דמ"ט לא זכיתי להבין דברי מג"א צ"ח רמ"ו סק"י"ב ש"כ ומדברי ש"ל א"ר דהתם מייירי שהעכו"ם רוכב עלי ומביא עלי משאות וזה אפי' צאדם מותר דהא אין א"י הולאה דיו"ט אלא שאסור מדרבנן כמו"ש ס"י תל"ה ס"ג ע"ש ולא זכיתי להבין דברי המג"א צ"ח תקי"ח סק"ג פ' דהולאה שלא לנרד כלל כגון חבנים לוקה עליהם ודלא כרש"י הנ"ל וא"כ מ"ש צ"ח תל"ה סק"ה אין לפרש משום שציתת צבמה שהרי אדם עלמו מותר להוליא דיו"ט עכ"ל שיש לנרד קל"ה דאל"ה הרי אדם לוקה עלי וא"כ גם על צבמתו מותר העכ"ל שיש לנרד קל"ה ולכן ליכא משום שציתת צבמתו וכ"כ מחש"ק שם ומסתמא הולאה משא הוא לנרד קל"ה ע"ש מש"כ ש"ל מייירי שהנכרי מוליא לעלמו והאדם כשמוליא לנרד נכרי בודאי לוקה וא"כ לשיטתו אי נימא דיש א"י שציתת צבמה דיו"ט בודאי אסור וכיון דש"ל מתיר גם צ"ח עכ"ל משום דס"ל דא"י מלווה על שציתת צבמתו. גם לא זכיתי להבין מ"ש דש"ל מייירי דוקא לענין א"י הולאה דז"ל שם צ"ח ס"י ש"ה בסופו רה"ג נשאל מהו ליתן סוס או פרה או חמור לעכו"ם שירעה אותם ויניחם בידו והעכו"ם רוכב עליהם ועושה בהם לרכיב והשיב דכיון שלא צשכירות נתן לו מותר ואם עושה בהם העכו"ם לרכיב אין עליו כלום דשלא מדעתו הוא עושה ואם רואה אותו מותר בידו ואם נתנה לו קודם לחג א"ל אפי' למחות בידו ובלבד שלא ימתין שכירות מן העכו"ם ע"ש וע"ז כצ"י דמדכ' ואם נתנה לו קודם לחג א"ל אפי' למחות בידו נראה שטעמו משום דס"ל א"י מלווה על שציתת צבמתו ע"ש וא"כ רישא מייירי בשבת וכי העעס דמותר משום דשלא מדעתו הוא עושה וא"כ כל המלאכות מותרות מטעם זה רק כשרואה לריך למחות וא"כ צסיפא דמייירי דיו"ט נמי מכל מלאכות מייירי כדמשמע לשונו ואם עושה בהם העכו"ם לרכיב דמשמע כל מה שריך ואפ"ה א"ל למחות ש"מ דשציתת צבמה מותר דיו"ט.

אבל הרמ"א ס"י רמ"ו ותוס' יו"ט ביצה הנ"ל פסקו לכה"י דא"י מלווה על שציתת צבמתו וכ"כ דעת טו"ז ס"י תל"ה סק"ג ומה שהק' ע"ז בתוס' רעק"א ממתני' דביצה ל"ו ע"כ דקתני אין בין שבת לדיו"ט אלא א"י בלבד ולא קחשיב ג"כ שציתת צבמה ולי נראה דלק"מ כמו"ש הריעב"א במגילה ז' ע"ב אחר האריכות ולענין יו"ט קאמר שא"כ יו"ט לשבת צענין א"י מלאכות אלא מלאכת א"י בלבד ע"ש הרי דמייירי רק מהחילוק שיש בין יו"ט לשבת לענין המלאכות אבל שציתת צבמה דלאו בכלל מלאכה הוא לא קחשיב.

מצורף לזה עוד דלהרצ"ב שיטות צ"ח ש"ח ס"ז דעכשיו אין רה"ר דא"י והסכימו כן הטו"ז ומג"א שם והרי כ' מג"א ס"י ש"ה סק"ו דבכרמלית ליכא משום שציתת צבמתו דכל שצחצחו פטור אבל אסור צבמתו מותר לכתחלה ועיי' מג"א ס"י רס"ו סק"ז וצרה"ר גופא דעת פני"י דהולאה ליכא א"י דא"י שציתת צבמה כמו"ש וגם מטעם א"י תחומי אין

שהרי אינם מכלל מ' אבות מלאכות ולא מתולדותיהן אלא לאו לעלמו יחד לו קרא והלכך אפשר דכיון דלא כחצה רחמנא דיו"ט מישרא שרי אבל א"י שיהא כן דעת הפוסקי' שהרי סתמו דצריכס לומר שיו"ט שוב לשבת לכ"ד חוץ מהולאה והעברה ולא הוליא שציתת צבמה ומחמר מן הכלל אלמא ס"ל דצו"ט נמי אסורים. ולפענ"ד י"ל דצאמת הא"י דיעה דמתיר שציתת צבמה דיו"ט הי"ע דס"ל דא"י בכלל דל"ת כ"מ אלא עשה גרידה דלמטן ינוח שורך וחמורך כמו"ש תוס' שבת נ"א ע"ב ד"ה צ"ח דאדם מוחר על שציתת צבמתו דכתי' למטן ינוח ע"ש וכ"כ מדברי רש"י שבת ח"י ע"א ד"ה לרבות שציתת כלים כ' דכתי' לעיל מניי למטן ינוח שורך וחמורך וכוונתו כיון דמקרא דלמטן ינוח מרצ"י שציתת צבמה לכן קרא דובכל אשר אמרת אליכם תשמרו מרצ"י שציתת כלים ע"ש וכיון דהאי קרא דמרצ"י מניי שציתת צבמה צהדי בשבת כתי' ששת ימים תעשה מלאכתך וציוס השביעי תשבות אין לנו לאסור דיו"ט ומותר ש"ב. ועוד אפי' אם ה"י מיוחד לאו לעלמו ג"כ לא ה"י אסור דיו"ט עפ"מ"ש תוס' פסחי' ה' ע"ב ד"ה לחלק דלמ"ד ללא יולאה לא ה"י אסור דיו"ט כיון דאין שם מלאכה עלי ע"ש ועיי' תוס' ביצה כ"ג רע"א וכ"כ האחרונים גם לענין מעביר ד"ה צרה"ר כיון דלאו מל"ת כל מלאכה ילפי' לי אלא דהלכתא גמירי לי דוקא בשבת אסור להעביר ד"ה צרה"ר ולא דיו"ט ולפי"ז כיון דשציתת צבמה אינו בכלל אבות מלאכות ולא הוי בכלל דל"ת כל מלאכה אינו אסור רק בשבת ולא דיו"ט.

אלא דרש"י צ"ח ע"ו ע"א ד"ה גזרה משום שאלה כתב אי שרינן לצוני צבמה גם הלא חיישי' למאי דעבדה מלאכה בשבת אחי הוא לאשולי צבמתו לעכו"ם ועבד מלאכה בשבת וקעבר בלאו דכתי' ל"ת כל מלאכה וגו' וכל צבמתך דכשתא צבמת ישראל היא ומלווה על שציתתה ע"ש מצוחר דס"ל דשציתת צבמתו מל"ת כ"מ ילפי' לי כיון דהו"ל לאוסרו דיו"ט וק"ל דמרש"י בשבת הנ"ל נראה דס"ל דש"ב מלמטן ינוח ילפי' ועוד דצ"ח כ"ג גזי פרתו יולאה ברצועה שבין קרני פירש"י שצבת משמע דוקא בשבת אסור לחכמים אבל דיו"ט מותר מצוחר דס"ל דא"י מלווה על ש"ב דיו"ט וכ"כ תוס' דיו"ט שם וכיון דלרש"י ש"ב מל"ת כ"מ ילפי' א"כ אסור דיו"ט כמו בשבת ונ"ל עפ"מ"ש פני"י שבת נ"א ע"ב דהוליא לר"ה אפי' צאדם מלאכה גרועה היא ולא בכלל ל"ת כ"מ הוא א"י לאו דילפי' לה צאפי נפשה מקרא דלא ילא דכתי' קמן או מקרא דויעבדו קול צמחנה דכתי' צמשכן וכו' וא"כ משמע דל"ש הך מלחא צבמה כלל מדא"י אלא מדרבנן והכי משמע צפ"ק דעכו"ם דל"ש א"י שציתת צבמה דא"י אלא כגון חרישה ועחינה וכיוצא בה ע"ש ולפי"ז כיון דדעת רש"י צ"ח י"ב דאמר מ"חך שהותרה הולאה לנרד הותרה נמי שלא לנרד כלל ואפי' חבנים מותר להוליא מה"ת ומדרבנן הוא דאסור אפי' לגבי אדם כמו"ש תוס' שם א"כ י"ל דצאמת שציתת צבמה כגון חרישה וזריעה וכיוצא בו מלאכות השבות צאמת מל"ת כל מלאכה ילפי' ואלו אסורי' גם דיו"ט כיון דבכלל ל"ת כל מלאכה הוא מש"כ הולאה צבמה דשבת גופא רק מדרבנן אסור א"כ דיו"ט דליכא א"י הולאה אפי' גזי אדם לשיטת רש"י א"כ לא גזרו צבמה כלל כדאמר ר"פ מי שהחשיך כל שצחצחו פטור אבל אסור צבמה מותר לכתחלה ועיי' מג"א ס"י ר"פ,

רוכזין ע"ג צהמה משום שציתת צהמתו וזה גבי יו"ט מתני ומג"א דחה דבריו הנ"ל דעפ"ד מהרש"ל מצוארים היעב דברי הש"ס ר"ה דף ל"ב ע"ב ולא רוכזין ע"ג צהמה השתא דרכן אמרת דא"י מיצעי ורש"י דחק בפירושו ולצסוף כ' ויש גמגום בדבר ונראה צעוני ללא גרסא לי ולפ"ד מהרש"ל הנ"ל דצרכיבה איכא משום שציתת צהמתו ואדם מלווה עלי' ציו"ט שפי' קאמר דא"י מיצעי דצחמת הא דאין רוכזין ע"ג צהמה מדא"י אסור.

סימן כ"ב

במי שקיבל שבת מבעו"י אי מותר לומר לגוי לעשות לו מלאכה

בעה"ת יום ב' תצא הקטרי לנו תפילתינו לפק"ק ה"ו יע"א.

כוח"ט לכבוד ידידי הרב הגאון הגדול, שבה עוז ומגדול, גפן המודל, סיני ועוקר הרים, מאיר בתורתו לארץ ולדרימ, מרביץ תורה לעדרים, כקש"ת מו"ה אליעזר חיים דייטש נ"י אבדק"ק באגהאד יע"א.

הן היום הליע לפני תלמידו הרבני החו"ש מו"ה יצחק ראזענבערג נ"י חידוש דין דאיתמר צי מדרשא דמר הדרי"ג נ"י ויען כי דבריו נפלאו ממני אמרתי אחווה דעי גם אנכי ונא לשום עניני לעובד על הדברים האלה ולהודיעני דעתו הרמה.

ההוא אמר דמי שקבל עליו שבת מצעו"י אסור לומר לגוי לעשות לו מלאכה אף דמותר לומר לישראל חצירו שעדיין לא קיבל שבת לעשות לו מלאכה כמצואר צאו"ה סי' רס"ג סו"ז ע"ש וחיליה ידידי משום דקש"י ליה דאמאי מותר לו לומר לחצירו לעשות מלאכה הא אמירה לגוי שצבת לעשות מלאכה אסור אף שהגוי מותר א"כ הי"א אף שישראל אחר לא קיבל עדיין שבת מ"מ כיון דזה כבר קיבל שבת יהיה אסור לומר לו לעשות מלאכה ויש עוד לחזק הקושי עפמ"ש העו"ז שם וז"ל אלא העטם היא דאיסור אמירה לא נאסר אפי' שצבת גמור רק צחם הוא אסור לכל ישראל משא"כ אם מותר לזה שצבת הי"א מותר להשני לומר לעשותו וא"כ הכא כיון דהגוי מותר במלאכה כל היום אמאי יהיה אסור לישראל לומר לו לעשות מלאכה דהא גוי הוי דינו ככל יום שבת כמו ישראל קודם כניסת השבת וע"ז חידש דעטם דאסרו חכמים אמירה לנכרי אף דמה"ת מותר מה ראו חכמים לאסור אמירה צמה שמה"ת מותר עפמ"ש הרמב"ן פ' אמור עה"פ יהיה לכם שצחון שמי שעוסק כל היום אפי' בדברים שאין צהם איסור מלאכה מ"מ מלות שצחון לא קיים וא"כ אם יהיה מותר לומר לגוי לעשות לו מלאכה יוכל להחטסק צזה כל היום לינך לכמה גויים לזה יאמר לעשות מלאכה זו ולזה יאמר לעשות מלאכה אחרת ויהיה כל היום דעתו צעניני מלאכתו וציעל מלות שצחון מה"ת, וכ"ז צאמירה לגוי ששייך כל השבת משא"כ לומר לישראל שעדיין לא קבל שבת צזה לא יוכל לצא לידי ציעול

כאן רק א"י דרכן ציו"ט לרוב ראשונים וכאן לליכא רק א"י הולאה וא"י תחומי צכרמלית לענין שציתת צהמה צודאי מותר ואין כאן שום א"י צמקום הפסד גדול וכמו"ש מג"א סי' רמ"ד סק"י"ז שצבת שצבת צמקום הפסד גדול שלא ישחקע ממון ישראל ציד עכ"מ מותר וכש"כ שלכתחלה יולאו הממון מידו צשציל שלא יגמר מלאכתו עצור קנס דמותר.

ואכתי יש לעיין עפמ"ש הרמב"ן צחומש שהצ"א גם חת"ס חו"מ סי' קל"ה שגלעונו מה"ת להיות לנו מנוחה ציו"ט אפי' מדברים שאין מלאכה לא שיערה כל היום למדוד התצואות ולשקול הפירות והמתנות ולמלא החציות יין ולפנות הכלים וגם האצנים מצית לבית וממקום למקום ואם היחה עיר מוקפת חומה ולתחת ועולות יהי עומדים על החמורים ואף יין ועצבים ותאנים וכל משא יצאו ציו"ט ויהי השוק מלא לכל מו"מ ויהי התנות פתוח והחנוני מקיף והשולחנים על שולחנם והצובים לפניכם ויהיו הפועלים משכמי' למלאכתן ומשכירי' עמנן כחול לדברים אלו וכיו"ל צהן והותרו הימים עוצים ואפי' השבת עממה שצכל זה אין צהם משום מלאכה לכך אמרה תורה שצחון שיהי יום שציתת ומנוחה לא יום עורה מלאכה ע"ש הרי נראה דזאת גופא צמה שעוסק צמסחרו ומשגיח על עסקו צשויו"ט צזה גופא עוצר אעשה דשצחון אף לפי הנראה מדברי חת"ס שם וצצילה ר"פ משולין דדוקא אם הוא צעלמו עוסק ומשגיח על עניניו אז עוצר אעשה דשצחון אצל אם הוא אינו משגיח כלל והכל נעשה גם צימי החול ע"י הנכרי והוא יושב צציתו ואינו נראה כלל צמקום שטוענים אז ליכא א"י דשצחון ויותר מזה הותר צוצ"י תנינא חו"ה סי' כ"ט שמתר להיות התנות פתוח שצבת אם הנכרי יושב צה גם צימי החול ואין שום יהודי יושב עמו ולא חשש משום דברי הרמב"ן כיון דמסחרו נעשה שצבת עוצר אעשה דשצחון וחינו מעטם הנ"ל כיון שאין הישראל עוסק צו ואינו משגיח עליו ליכא א"י דא"י היינו עשה דשצחון וה"י דכות"י. וגם משום מ"ע ליכא כמו"ש צוצ"י שם דשצבת דשצבת ל"ח לחשדא וכאן נמי איכא שצבת דשצבת א"י הולאה וא"י תחומי ציו"ט צצהמה צכרמלית כמו"ש"ל.

ומתחלה עלה צמחשצתי דליתר שאת ומהיות עוב לעשות הערמת מכירה שצחון צד"ה ח"ר סי' ז' שוב תישצתי עפמ"ש חת"ס אה"ע ח"ר סי' ק"ע על ענין אחר עפ"מ דאמרי שצבת י"ד אלא ח"ר שהיו אומרי' לא אלו מעהרי' אלא אלו מעהרי' ע"ש וה"י יש לחוש שיאמרו דהערמת מכירה מהני ולא שאר היתירים ועי"ז יצואו ויקילו גם שצבת על הערמת מכירה שעומד על קנה רלון כמו"ש ד"ח צעלמו ולכן מהיות עוב שלא לעשות.

ואחר הדברים האלה לא הרהצתי צנפשי עוז ולא מלאני לצי להתיר צלתי שאלת גדול הדור שליט"א ובי' אלוקיני יגיעני לרגלים ולמועדים, כולו ממחקים וכולו מחמדים, ציראת ה' יחדיו מלומדים.

הק' יודא צבי בלוהם

ודברי רש"ל שהצ"א מג"א סרמ"ו סק"י"ז דס"ל דאדם מלווה על ש"צ ציו"ט והצ"א ראי' מירושלמי דאמר דאין

זה לפי שנתראה מראשונים שם משום דהוי כמו קבלת נדר
 שהיה אסור במלאכה מצדו וע"י תשובת עו"ז או"ח סי' ת"ר
 שכתב דלא עדיף משצועה והנה צודאי היכי דאיכא עליו
 איסור שבת אז אמירה לנכרי אסור אבל אם אינו אסור משום
 איסור שבת רק מכא נדר אז באמת אינו אסור אמירה לנכרי
 כיון דלאו מכא איסור שבת נאסר ומשו"ה מותר לומר לחבירו
 לעשות לו מלאכה וה"ה לנכרי דלכא לא קבל עליהו.

ובאמת הדבר מפורש להדיא ברמ"א או"ח סי' רס"א שכתב
 וכן מי שקבל עליו שבת שעה או צ' קודם חשיכה
 יכול לומר להדליק הכר ושאר דברים שאריך וכתב מג"א סק"ז
 אפי' שלא במקום מלוא הרי דמותר אמירה לנכרי אפי' כשקבל
 עליו שבת רק כשכל הצבור מקבל שבת אז אסור אמירה לנכרי
 והתם צ"ח רס"ג עכ"ה מיירי שלא כל הצבור קבל עליו שבת
 וא"כ גם אמירה לנכרי מותר דל"ה אלא מיירי כשכל הצבור
 כבר קבלו שבת א"כ גם חבירו אפי' לא התפלל נמי אסור
 במלאכה דבאר צבור גריר כמבואר שם ס"י"ג ו"ג להדיא ע"ש.

ובדמות ראינו מהא דאמר דאמר דאמר דאמר ק"כ ע"ה לא ישכור
 אדם פועלים בשבת ולא יאמר אדם לחבירו לשכור
 לו פועלים ופריך בגמ' מ"ש הוא ומ"ש חבירו אר"פ חזר נכרי
 מתקין לה ר"ה אמירה לנכרי שבת ופירש"י וכבר סתמה רבי
 למתני נכרי שבת לכבות אין אומרי לו ככה ע"ש ואי כדבריו
 מ"ש דילמא הך מתני בשבת גופא ומשו"ה אין אומרי לו
 ככה והכא סתם רבי ששבת כבר יראה רק הוא עדיין לא
 התפלל ולא הבדיל ועדיין שבת עליו דאסור לומר לנכרי לשכור
 לו פועלים משא"כ לחבירו ישראל שפיר מותר לומר לשכור לו
 פועלים אבל אמירה לנכרי אסור כשקבל מעצמו שבת, וצ"ח
 היה יחא דקדוק קלוש דלא כלל יחד לא ישכור וכ"ו ולא יאמר
 לחבירו וכ"ו בשבת דהך בשבת תיקום גם על ולא יאמר אבל
 אי נימא כנ"ל א"כ הך ולא יאמר באמת לא מיירי בשבת אלא
 עכ"ה דאם אין עליו עוד איסור שבת אלא שהוא קבל עליו
 שבת פשיטא דאמירה לנכרי מותר וכדעת מג"א ורק כשכל
 הצבור קבל עליו שבת אז הוא שבת לכל מילי ודבריו צ"ח
 במחכ"ת אין להם שום שחר, ואורינן יבקר כשחר. ובי אשר
 בנו צ"ח, ישועתינו לא תאחר.

כגפשו הטהורה ונפש ידידו הנאמן הדרוש"ת באהבה.

העבר"י

סימן כ"ג

**אם מותר לפחות הדלקת מספר הנרות
 מרגילות הנשים**

בעה"ת יום ד' דעשי"ת שנת עו"ד אקב"ץ עלי"ן
 לזקבצ"י לפק"ק הו"ו י"א.

בעת רעש המלחמה עלה השער של הנרות עשרים פעמים
 מכאשר היו וגם הנרות לייכטער הו"רנו ליתן לנכרי

מ"ע דשבתון דשבת שניהם ישבתו הוא וחבירו ל"ש איסור
 אמירה כלל ומעתה אם כבר קבל שבת אסור לומר לגוי לעשות
 לו מלאכה חיישין שיאמר לו בשבת ג"כ לעשות מלאכה וצ"ח
 איכא חשש ספק איסור דא"ו ומשו"ה נקט המחבר רק
 שישאל חבירו מותר לומר לעשות לו מלאכה דלישראל ליכא
 חשש שיאמר לו בשבת ג"כ ע"כ.

והנה לדבריו כשמסובין בשלש סעודות וממשיך סעודתו
 צלילה דמבואר ברמ"א שם דמותר לומר לישראל
 חבירו להדליק לו את הכר דדוקא לישראל חבירו שכבר התפלל
 מותר לומר כן אבל לא לנכרי והעולם אין נוהגין כן והשפחות
 נכריות מדליקין ע"פ אמירת ישראל אלל גדולים לדיקים באין
 מוחה וח"ה לומר שכולם נכשלו באיסור אמירה לעכו"ם לכן
 לצ"ח לא כן ידמה כאשר אצ"ח.

ראני תמה עליו דצ"ח ד' ל' [ע"ה] איבעי להו מהו שיאמר
 אדם לנכרי חסום פרחי ודוש צ"ח מי אמרינן כי אמרי
 אמירה לנכרי שבת הכ"ח לענין שבת דאיסור סקילה אבל
 חסימה דאיסור לאו לא או"ד ל"ש ע"ש ולדבריו מה קמיבעי
 ליה הא כל הטעם דאסור אמירה לנכרי משום דשמה יבא הוא
 בעלמו לאיסור דא"ו עשה דשבתון והתינה בשבת אבל בשאר
 איסורי אפי' אם יורה ככל פט"ס לנכרי לא יבא לאיסור דא"ו
 צודאי שבת מותר דמה ראו חכמים על ככה לאסור דבר
 המותר מה"ת א"ו דטעם זה ליתא ואפי' לא יבא לאיסור דא"ו
 נמי אמירה לנכרי אסור ומשו"ה צ"ח מיבעי ליה.

ועוד תימא צעני דהא קו"ל באו"ח סי' ש"ז ס"ה דאפי'
 באיסור דרבנן אסור לומר לעכו"ם שיעשה אלא אם
 יש מקל"ת חולי או לורך הרבה או מפני מלוא והרי באיסור
 דרבנן לא יוכל לבא לאיס' שבתון ואפי' יעשה כן כל היום
 ואמאי אסור אמירה לעכו"ם אך ז"ה דגם באיסור דרבנן נמי
 אסור משום שבתון דהרי אמרי ר"ה דל"ג יו"ע עול"ת הוא
 והתם באיסור דרבנן מיירי א"כ י"ל דמשו"ה אסור אמירה
 לנכרי בשבת דרבנן שמה אם יורה לנכרי לעשות איסור דרבנן
 יבוא לידי איסור שבתון דרבנן וכל מה דתקון רבנן כעין דא"ו
 תקון אלא דלפ"ז כמו לענין שבתון דרבנן לא חיישין במקל"ת
 חולי או לורך הרבה או מפני מלוא כן לענין שבתון דא"ו נמי
 לא ניחוש ולא אישתמיט בשום מקום לומר רק דבאיסור דא"ו
 אפי' לורך מלוא אסור לומר לעכו"ם.

ועוד אמאי קאמר התם צ"ח דה"ח בשבת אסור אמירה
 לעכו"ם משום דאיסור סקילה הא לדבריו לאו משום
 איסור סקילה אסרוהו אלא משום דיוכל לבוא לאיסור עשה
 דשבתון ואפי' לדעת חת"ם יו"ד סי' רנ"א דגם בעשה דשבתון
 איכא כרת מ"מ מ"ש דנקט סקילה וגם בדברי חת"ם יש
 להאריך ואכ"מ.

אך גוף הסדרה שיעשה ע"י נכרי כל מלאכה צקציעות הוא
 אסור מדא"ו מכא איסור עשה דשבתון כבר קדמה קדוש
 אבי מאו"ר הגולה זקוק"ל צ"ח או"ח סי' פ"ט ופי' צ"ח
 המכילתא שהביא רש"י פ' צ"ח בפסוק כל מלאכה לא יעשה
 אפי' ע"י אחרים.

וגוף ההוכחה מהא דמותר לומר לחבירו שיעשה לו מלאכה
 כשקבל שבת ואמירה לנכרי בשבת אסור לא קרב זה אל

דכמו דמחויב להרבות בנרות שבת שרגיל צו כמו כן רגיל צניח ומחויב לקיימו ואם ירבה צניח כדי לעשות כרגילותו יצטל ניח לגמרי ולא יעשה לא כרגילותו צניח ולא מה שמחויב לכן אמרי שיצטל רגילותו ויקיים כפי חיובו וכך הוא שורת הדין מוטב שיצטל רגילותו משיצטל מה שמחויב מדרבנן אבל בעלמא אפשר לזריך התרה אם לא מטעם שכתבתי דמטיקרא לא קיבל רגילותו צכה"ג כמו"ש רמ"א או"ח סי' תקס"ח מיהו חטנית צ' וה' צ' או אפי' בעשי"ת ואירע ברית מילה מלוא לאכול וא"ל התרה כי לא נהגו להתענות צכה"ג ע"ש וה"ע דכותאי לא נהגו להדליק אם הם צוקר כ"ב.

אבל לפענ"ד מה שנהגו הנשים להרבות בנרות אינו כלל משום כבוד היום השבת רק שמורה חדשה מאתם תלא שצטערה שגולד להם תימוק או צטערה שחולה להם תימוק מוסיפין נרות, ואני לא ראינו עוד צטערה מקום אפי' רמז מלוא מה כי מ"ש רמ"א באו"ח סי' תר"י ונוהגין שכל איש גדול או קטן עושין לו נר היינו צויה"כ וגם העיד המג"א שם שעכשיו אין עושין אלא לנשוי ע"ש וגם שכתב רש"א שיש לחוש למה שאמרו הנשים הזקנות ודאי לא נאמר על נשי הזמן הזה אשר כל מגמותם וכל דקתתם שיזכו שהבן והבת כשעירים ירקדו הרבה על החתונות.

אלא דהרבה נרות מוסיפין מחמת ששכחה איזה פעמים להדליק והכב מדברי רמ"א סי' רס"ג שפי' וכן נהגו האשה ששכחה פעם אחת להדליק מדלקת כל ימיה ג' נרות מלשון זה נראה דדוקא אם שכחה מהב' נרות שהם לנגד זכור ושמור לריכה להוסיף נר אחד וגם מ"ש מג"א שם ואם שכחה כ"פ לריכה להוסיף בכל פעם היינו נמי אם שכחה ולא הדליקה אפי' שתי נרות אז לריכה להוסיף ועוד דברי רמ"א צרור מללו ששכחה פ"א להדליק דהיינו שלא הדליקה כלל אבל אם הדליקה אפי' אחת אינה לריכה להוסיף.

אלא שידידי הגאבדק"ק מאד נ"י נראה שהבין צדברי הא"ר שם שאפי' שכחה מריבוי הנרות נמי לריכה להוסיף ולפענ"ד אינו כן ח"ל מהרי"ל שצבי"א ד"מ אשה ששכחה ולא הדליקה נר בשבת שצריכה כל ימיה להוסיף על נר של מלוא ומזה הול"א הא"ר שאפי' רגילה צ' מדליקה יותר וזה אמת שדעת מהרי"ל שצריכה להוסיף אפי' על מה שרגילה אבל גם מהרי"ל כתב ששכחה ולא הדליקה נר בשבת משמע שלא הדליקה שום נר דלא הדליקה כלל ואז לריכה להוסיף אבל אם הדליקה אפי' נר אחד רק שפיתחה ושכחה מריבוי הנרות גם מהרי"ל מודה שא"ל להוסיף וגם א"ר לא אמר רק שאם לא הדליקה כלל שצריכה להוסיף אבל אם הדליקה רק שלא הדליקה כמו שהיתה רגילה א"ל להוסיף וזה צרור, דל"כ הו"ל למימר ששכחה ולא הדליקה נר א' ממה שרגילה לכן אם לא שכחה להדליק רק ששכחה נר אחד ממה שרגילה אין לריכה להוסיף.

ועוד דהרי כתב מג"א סי' רמ"ב דאם נתיקר שער הדגים נכון לתקן שלא יקנו דגים וראיה ממשנה ספ"א דכריתות ע"ש וה"ע נכון לתקן שלא ירבו בנרות אלא דיש לחלק דהתם דוקא אם נתיקרו לישראל משא"כ כאן כרי

המלחמה עד שלא היה באפשרות להדליק לנשים סכום נרות של שבת כאשר היו רגילים עד עכשיו ונשאלתי אם מותר לפחות בנרות מרגילותם שהיו רגילים להרבות בנרות.

תשובה, תחילה יש לבאר מהי המלוא צריבוי הנרות, הכה התוס' שבת סי' רס"ג הק' דברי הרמב"ם אהדדי דצפ"ה משבת ה"א כתב דהדלקת הנר הוא בכלל עונג שבת וצפ"ל הלכה ה' כתב שהוא בכלל כבוד היום ומשום זה י"ל לחלק דצמקום אכילה הוי עונג שבת ושלא צמקום אכילה מקרי כבוד היום ע"ש וק"מ מדברי מ"מ צפ"ה שם שכתב שהרמב"ם הול"א מהא דפי' צמה מדליקין אריא"ר הדלקת הנר בשבת חובה ופי' והוא מפני כבוד שבת ע"ש וכ"כ רש"י שם חובה כבוד שבת שאין סעודה חשובה אלא צמקום אור כעין יממא הרי דאפי' צמקום אכילה קרי ליה כבוד היום לא עונג שבת, ועוד דאמרי שבת ק"מ ע"א ולקדוש ה' מכבוד א"ל זה יוה"כ שאין צו לא אכילה ולא שתייה אמרה תורה כזדהו צכסות נקיייה ואמאי לא אמר כזדהו בנרות דאפי' שלא צמקום אכילה מקרי כבוד היום א"י דאין נפי"מ כלל צה.

ראמנ"ם העור או"ח סי' תר"י כתב ונוהגין צכ"מ להרבות נרות צבתו כנסיות משום דכת' על כן באורים כצדו ה' ומתרגמינן צפנסיוא יקרו ה' ואמרי ולקדוש ה' מכבוד זה יוה"כ שאין צו לא אכילה ולא שתייה כזדהו צכסות נקיייה על כן מכבדין אותו בכל מיני כבודים ע"ש מצואר מדבריו דבאמת מכבדין יוה"כ גם בנרות דגם זהו בכלל כבוד היום, אלא דמדבריו שפי' ונוהגין צכ"מ להרבות נרות נראה דגם ריבוי הנרות הוי כבוד היום וא"כ בלא"ה היה אפשר ליישב דברי הרמב"ם דצפ"ה מיירי מנר אחד וזהו בכלל עונג שבת משא"כ צפ"ל מיירי מריבוי הנרות וזהו רק בכלל כבוד היום ואף שכתב יוה"כ נר דלוק בלשון יחיד מ"מ אפשר דעל המותר קאי דהיינו חוץ מה שדולק לשם עונג שבת, וכן נראה מדברי הרמב"ם דצפ"ל ה"ז כתב דבכלל עונג הוא לתקן חצויל שמן וכי' וכל המרבה בהולאות שבת ובתיקון מאכלים רבים ועובדים ה"ז משובח ומדוע צפ"ה כשכתב עונג הנר לא כתב כשמרבה בהולאות ע"ז להרבות נרות אם יש לו משלו דהרי הוא משובח א"י דמה שמרבה נרות אינו בכלל עונג רק בכלל כבוד היום, ועי' עו"ז או"ח סי' תקי"ד סק"ח שריבוי הנרות הוי רק בכלל כבוד היום.

והנה מעולם לא שמעתי שמי שהיה רגיל להרבות בהולאות שבת ואח"כ העני דחיקא ליה שעתא שיהיה לריך התרה ע"ז דכיון דכתב הרמב"ם צפ"ל ה"ז בהולאות שבת הכל לפי ממונו ע"ש א"כ מעיקרא לא קצלוהו להרבות בהולאות אלא לפי ממונו ואם העני אם מול"א פחות הוא לפי ממונו וכמו דאם א"י להרבות צבשר ודגים אינו לריך התרה כמו כן אם א"י להרבות בנרות א"ל התרה.

וידידי הנאמן אבדק"ק מאד נ"י כתב אלי צמכתבו שא"ל התרה ממ"ש מג"א סי' רס"ג סק"מ דנכי דנר שבת קודם לניח וליון קידוש מ"מ אם יש לו נר סגי ויקנה אח"כ לקידוש או לניח ע"ש והא לריך להדליק הנרות כמו שהיה רגיל וא"כ סגי צנר אחד א"י דא"ל התרה ובמחכ"ת אין זה ראייה

נתייקר לכל אי"ה לתקן כן אמנם מחו"ש נראה דגם הכס
בכריתות נתייקר לכל אפי"ה נכנס ר"ג ולימד וכו' אבל בלא"ה
יש לחלק דהתם גבי דגים ידעו שאם יתקנו שלא יקנו יוזל
השער משא"כ בנידון דידן אפי"ה אם אחד לא ירצה צנרות
אם כל העולם לא יעשה כן לא יוזל השער.

סוף דבר אינני רואה שום מלצה רבה צריצוי הנרות והגשים
צוה"ז סוצרים שזהו עיקר שמירת שבת ולהניח הצחלות
לסרוק שערוטיהן אינם מדקדקי כלל וכהנה עבירות חמורות
וכל לדקתם הוא להרבות נרות לכן י"ל להחיר שאין צריכין
להרבות וידקדקו בשאר דברים של שמירת שבת קודש ומהיות
עוב יניחו להחירם צפני ג' דהיינו שמטיקרא ישאל הצעל על
הקמתו שהיה מרובה ונתן ממונו ע"ז ואח"כ תשאל היא על
מנהגה, וידקדקו לשמור ש"ק בשמחה ולא צתוגה, ולא יזידו
ולא ישגו, להפוך העונג לנגע, וצדצרים המותרים תחייגע,
אכ"י.

העבר"י

סימן כ"ד

בדין השפארע"ר שתוחבין בו הנרות
שגורם לכיבוי הנר

בעה"ת ג' חוקת התורה מא"ה ברכו"ת לפק"ק הו"ו יע"א.

ברכות שמים מעל לבתשבחות מהולל, כבוד אחי יקירי
וחביבי כנפשי הרב הגדול בתורה, מעוטר בתפארה, מו"ה
משה נהום נ"י וכל מרבית ביתך לשלום יפקדו.

זה כמה שאלת ממני על אודות שנוהגין ליתר צנרות שמדליקין
לש"ק שפארע"ר"ל והוא כלי שעשוי למעלה כמין שני דפים
זה על זה מנוקצין נקב כעצוי הכר זה שלא כנגד זה ומושכין
אותן עד שמגיעין הנקצים זה כנגד זה ולא תוחבין בתוך
הנקצין הנר וכשדולק עד שמגיע לנקצים שוב מתקרצין זה
אלל זה עד שצאו הנקצין לזורה הראשונה זה שלא כנגד זה
ומתוך כך מכבין את הנר והא הוי גרם וקירוצ כיצוי לאסור
כמצואר צו"ח סוסי רס"ה, ואצו"ה היום אל העיון להשיב
כיד ה' העוצה עלי.

המג"א סי רס"ה סק"י אסור ליתן מים בתוך הקנה שעומד
צו נר שעוב כדי שיכבה כשיצא עד המים דהא
מתכווין לכיבוי והאש נופל לתוכו ממש להמים והם תחת
האש, והנה הך טעמא דמתכווין לכיבוי יאל למג"א מדברי
תוס' שבת ס"ה כירה שכתבו ומה שרגילין לתת מים בצוכות
שקורין לאמפ"א ונותנין עליה שמן צע"ש אין זה קרוי קירוצ
כיצוי דכיון שאין מתכווין לכיבוי אלא להגביח את השמן ל"ש
למגזר מידי שמא יעשה בשבת ע"ש מצואר דאם הוא מתכווין
לכיבוי שפיר גזרינן שמא יעשה בשבת וק"ל עוצא מה זה
שכתבו דל"ש למיגזר מידי שמא יעשה בשבת הא כיון שכתבו

דהכיתר הוא משום שאינו מתכווין לכיבוי אי"כ אפי"ה צולאי
יעשה בשבת ויתן מים לתוך הצוכות נמי שרי דהא קיי"ל
דש"מ מותר ואפי"ה נימא דהוי כאן פס"ר מ"מ הא כתבו תוס'
שבת מ"א ע"ב ד"ה מיחס דצמלאכה שאל"ג אינו מתכווין
מותר אפי"ה היכי דהוי פס"ר לר"ש כדמוכה מהך דכריתות
וכאן הוי משאל"ג כמ"ש תוס' וא"כ אפי"ה איכא פס"ר נמי
מותר, ולא עוד אלא דלפענ"ד אין כאן פס"ר כלל דהרי הרא"ש
כתב בטעם היחר ליתן המים לתוך הלאמפ"א דאין כאן גרם
כיצוי כלל דאפי"ה לא יתן לתוכו מים כשיכלה השמן תכבה
הפתילה ע"ש ונהי דתוס' לא ניחא לכו צבאי היתירא מ"מ
אהני דלא הוי פס"ר דכשיכלה השמן תכבה הפתילה צלי מעשה
שלו אפי"ה צלי מים וא"כ פס"ר ועוד ק"ל מ"ש תוס' דאין זה
מקרי קירוצ כיצוי דכיון שאין מתכווין לכיבוי וכו' משמע
דאם מתכווין מקרי קירוצ כיצוי ואמאי הא כתבו תוס' דקירוצ
כיצוי הוא שיתחיל ליתן המים קודם נפילת הנילוות וקודם
גמר הנתינה יפלו ומכבה צידים או שמא יגביה הכלי עם
נפילת הנילוות ע"ש והרי הדרך ליתן מים תחילה תוך
הלאמפ"א ואח"כ נותן השמן ומדליק וא"כ כשנותן המים
בלאמפ"א ליכא למיחס לכל אלו כלל ואמאי יהי אסור ו"ל
כיון דבלא"ה אי"י להדליק בשבת ועכ"ה שנותן המים בשבת
כשכבר דולק ואז שפיר איכא קירוצ כיצוי דאיכא למיחס ג"כ
שקודם גמר נתינת המים לתוך השמן יפלו ומכבה צידים או
שמא יתן המים כ"כ עד שהשמן יעלה למעלה מן הפתילה
ויכבה הפתילה גופא או שמא כאשר ישפוך המים יפול על
הפתילה גופא ויכבדו ולכן דומה ממש לנותן מים תוך הכלי
שחתה הנר ולריך לטעמא דש"מ ובשבת מדרבנן אסור.

וב"ל דזה כוונת תו"ש שם סק"י"ב ומחש"ק סק"ט שכתב
דאם מתכווין לכיבוי חיישינן שמא יעשה בשבת גרם
כיצוי צלוותו ענין שאין צו הצערה והדלקה משום דק"ל דתוס'
כתבו שאם היא מלאכה גמורה מותר לעשותו צע"ש ולא
חיישינן שמא יעשה בשבת כמו צשריית דיו וסממנים וא"כ
כשנותן המים בלאמפ"א נותן תחילה המים ואח"כ השמן
ואח"כ מדליק וא"כ ליכא למיחס שידליק בשבת לכן כתבו
שיעשה גרם כיצוי צלוותו ענין שאין צו הצערה והדלקה ולכן
אסור ולפ"ז אם הגרם כיצוי בלאמפ"א הוא כמ"ש שיעלה
המים למעלה מן הפתילה וכו' אי"כ כל החששות אלו שייכי
צנר של שמן כיון שצריך ליתן המים למעלה מן הפתילה בשבת
אבל צנר חלב ושעור דליכא כל אלו החששות כיון שהוא צולע
הצנר מן הנר וכשנותן המים נחנו למטה הרבה מן הפתילה
צלמת היה מותר ואפשר דזה טעם המתירים שהצו"ה צבאי"ע
ושע"ת שם שמתיר ליתן המים צנר וצקנה.

אל"א דק"ל אמ"ש איך אפשר לומר דגם הכא יש לחוש שיתן
המים בשבת ועיי"כ יצוא לדי כיצוי הא כיון שהשמן
הוי צסים לאיסור ועיי" שנותן המים עולה השמן למעלה וא"כ
הוא מעלעל המוקצה וא"כ ל"ל דזהו חשש גרם כיצוי שיתן
המים בשבת ו"ל דאותן שיעות ס"ל כמ"ש רמ"א סי רס"ה
דמוקצה צנגיעה מותר אף אם יש חשש שיתנדנד כמ"ש מג"א
ומחש"ק שם סק"ד וכאן נמי הוי רק נגיעה ששופך המים
לתוך הלאמפ"א ואח"כ מתנדנד השמן וזה מותר ואפשר דהוי
טלעול מן הצד כמצואר סי ש"א ס"ח ולא גרע מהך דס"ע

שמה יעשה בשבת דאפי' אם יעשה כן ג"כ אין כאן איסור כיון שהוא לא כיוון לשום כיצוי וזוהו מדוייק נמי שכתב ל"ש למגור מידי שמה יעשה והוליל' ולא יעשה כן בשבת וכמ"ש בתוס' שבת הג"ל דיודע שאסור להדליק אלא הכוונה דאפי' יתן לתוכו מים נמי ל"ש למגור דאפי' יבזה צידים ליכא שום איסור כיון דהוא לאו לכיצוי איכווין וזוהו נכון לשון המשנה ולא יתן לתוכו מים מפני שהוא מבזה והוליל' מפני שמבזה אלא הפי מפני שהוא מבזה מכווין לכיצוי וא"כ אם יבזה צידים שפיר עבד איסורא.

ורבמ"א שם פסק דאפי' מתכווין לכיצוי שרי מאחר שאין המים צעין אלא תחת השמן לא הוי אלא גרס כיצוי ופי' העו"ז דבריו שמכווין לכיצוי שלא יתקלקל הכלי והסכים עמו חו"ש ופמג"ד שם אצל המג"א הצין שכוונתו לכיצוי שיסאר השמן ושיאל לו לרמ"א כן מדברי הסמ"ג שכי' אסור ליתן לתוך הכלי מים וכו' שכיון שהמים צעין ובודאי יפלו הניצולות וצונות כיצוי הוא נותן המים הרי דמשמע דלאיסורא תרתי צעינן שיהי' המים צעין וכוונת כיצוי אצל אם אינו צעין אף דאיכא כוונת כיצוי מותר וע"ז תמה מג"א מדמסיים הסמ"ג אצל אלו ללוות שנותנים שם מים להגביה השמן או שלא ישבר הכלי מותר משמע דדוקא לכוונת הגביה השמן או שלא ישבר הכלי מותר ומ"ש בתחילה שהמים צעין היינו לחלק דדוקא בכלים שרי רצנן לעשות מחילה דיש הפסק בין המים להאש אצל כאן אין שום הפסק לכן הוי קירוב כיצוי ואסור ועי' מחש"ק שם ולא זכיתי להצין דעיקר חסר מן הספר דע"ז עדיין תקשו קושי' תוס' מירושלמי דמתיר מחילה של מים וכן מהאי דעלית שאחז' זו האור דמותר והרי שם המים צעין ויותר הי' נראה דכוון לחלק צין עושין מחילות לכאן צמה דכתב ובודאי יפלו הניצולות דכאן בודאי יבזה הניצולות משא"כ צהאי דעושין מחילות רק ספק הוי שמה ישברו הכלים ויבזה הדליקה ועי' ח"י הר"ן שבת דק"צ ע"ב.

ולד"א דמסתפינא הייתי אומר דבאמת רמ"א מתיר אפי' אם מכוון לכיצוי ממש כמו בעושין מחילות בכלים דכיון שהמים תחת השמן הוי השמן מחילה למים ואמר' כה"ג בשבת ד"ה ע"ב שכן ע"ג היין וכו' וע"ש רש"י ד"ה לא פסל דמסיק ולענין שבת נמי הוי כדבר אחר האף על המים דלאו היינו הנחתו ע"ש וא"כ הי"י הוי השמן כדבר אחר והוי כמו מחילה דמותר גרס כיצוי אפי' מכווין ומה"ע מותר ליתן מים לתוך הלאמפ"א אפי' מכווין דלאיסורא תרתי צעינן שהמים צעין וכוונת כיצוי ומ"ש אצל אלו ללוות שנותנים שם המים להגביה השמן אינו נתינת טעם להיתר נתינת המים דאז הוליל' כיון שאין נותנים שם אלא להגביה השמן וכמו"ש תוס' ורשב"א אלא ראונו לומר למה נתנו שם מים כיון שאין צורך לכיצוי הלא כשתכלה השמן תבזה הפחילה ממילא וכמ"ש הרא"ש לכן כתב שנותנין שם להגביה השמן אצל כוונתו לכבות דאלו להגביה השמן הי' יכול ליתן עוד שמן או אבן ושאר דברים להגביה השמן וצפרע למ"ש פני"י שבת דמ"א דדשא"מ אינו מותר רק אם מתשבתו ניכרת מתוך מעשיו וכאן אינו ניכר שכוונתו רק להגביה כיון שהי' יכול להגביה ע"י ד"א כמו"ש א"כ אפי' אינו מכווין נמי אסור אע"כ משום דאינו צעין והשמן הוי מחילה.

שם פירות העמומים בתנן או בקש המוקלין יכול לתחוב צבם מחט וכי וינעלם והקש נעטר מאליו וה"י הוא שופך המים ואינו נוגע בשמן המוקלה המתנדנד מאליו והדבר נריך תלמוד.

אמנם הא"ר סי' רס"ה סק"י כתב דאדרבה מה"ע גופא דאסור צטלעול מותר ליתן מים צנר של חלב עפ"מ שהציה צשם הכ"צ טעם שנותנים מים צשמן מצעו"י משום דטעם המשנה דאין נותנים כלי עם מים מצעו"י כדי שלא יתנו שם בשבת והך גזירה לא שייכא בכלי שהדליקו צו שהכל יודעין שאסור ליגע צו משחשכה ומשום גורם לכיצוי ליכא לפי שזוהו הגורם נעשה מצעו"י ע"כ וא"כ ודאי דה"ה צנר חלב דמותר ע"ש והנה אף שכתב הכ"צ דהך גזירה ל"ש בכלי שהדליקו צו שאסור ליגע צו אין סתירה למ"ש דאיכוו ס"ל כה"מ שהציה מג"א ומחש"ק שם דאסור ליגע צמוקלה היכי דיתנדנד וכן מורה לשונו שכתב שאסור ליגע צו ולא כתב שאסור לצטלעול ע"מ דנגיעה צלצד הוא דהוי רק דאסור משום שיתנדנד ושאר שיטות דלא תירלו הכי משום דס"ל דאין צוה שום איסור דמותר ליגע אפי' היכי דיתנדנד וכמו"ש.

אלא דלפי"ז לא זכיתי להצין אף יליף הא"ר מזה היתירה לנר של חלב דצשלמא צנר של שמן שפיר כתב הכ"צ לשיעו"ת דאין חשש שיתן מים בשבת משום דאסור ליגע והיינו שיתנדנד ע"י נגיעה שהשמן יעלה למעלה אצל צנר של חלב דאין כאן שום נדנד א"כ לא הוי רק נגיעה צמוקלה ומוקלה צנגיעה היכי דליכא חשש שיתנדנד אין כאן שום איסור לכ"ע ושפיר יש לחוש שיעשה כן בשבת.

ועדיין ק"ל אדברי תוס' הג"ל דמשמע מדבריהם דדוקא אם מכווין לקירוב כיצוי אסור אצל צגורם כיצוי אפי' מכווין נמי מותר והכי מיירי מתני' דשבת ק"צ גבי ועושין מחילה בכל הכלים וא"כ מ"פ התם אר"י דאוסר גרס כיצוי מהא דהרי שהיה השם כתוב לו על צצרו דס"ל לר"י דגרס מחיקה מותר ומאי קש"י הכא צגורם כיצוי מכווין לכבות ולכן אסר ר"י אצל צהך שהיה השם וכו' דאינו מכווין למחיקה והוי דשא"מ שפיר מותר לכן נ"ל דיל"ד צלשון התוס' אין זה קרוי קירוב כיצוי דכיון שאינו מתכווין וכו' הלא צאמת גם זה נקרא קירוב כיצוי רק שאין איסור משום שאינו מכוון כמו צבה"כ כמו גורר אדם דצאמת חפר הקרקע אלא שלא הי' מתכווין לחפור וה"י דכוותי', לכן נ"ל דכוונת התוס' הוא כך דהרי קירוב כיצוי פי' התוס' דשמה צשעה שיתן המים יבזה צידים ולפי"ז י"ל דה"ע דאסור דצאמת הוא מכווין לכבות הניצולות ולתכלית זה נתן המים שיכצו רק על כיצוי זה אין איסור ועי' מג"א סי' שט"ז סק"ע ועו"ז שם סוסק"ח ולכן אם עושה אח"כ כיצוי ממש שפיר אסור דהרי לכיצוי איתכווין ודמ"א להא דאמר' שבת דע"ב ע"ב אצ"י אמר חייב דהא קמכוון לחתיכה אצל אם נותן המים צנר להגביה את השמן דלא איתכווין לשום כיצוי דמ"א להא דאמר' התם נתכווין להגביה את התלוש וחתך את המחוצר דפטור לכ"ע והכא דלא מיירי מפטור וחייב דהוי משאל"ג מותר לגמרי והיינו שכתבו תוס' אין זה קרוי קירוב כיצוי דהיינו שמה יבזה צידים דכיון שאינו מתכווין לכיצוי כלל אלא להגביה את השמן ל"ש למגור מידי

ואפשר דס"ל דלא קי"ל כהך דעליה וגם הרי"ף דחאו מהלכה ועי מלחמות שם ואפשר דס"ל כמ"ש תוס' דשאני הך דעליה דאינו חלל שלל תחפשט האור, חלל דבאמת לריך ביאור דגם במחילות של מים איכא למימר הכי שנותן מים שלא תחפשט האור יותר ודמיה ממש לעליה ואפשר דבאמת צותן מים צעליה נבלע המים בצגד ואינו צעין משא"כ במחילות של מים הוא צעין אך ה"ל שלא תחפשט האור לא משמע הכי שיהי מותר מטעם שאינו צעין.

אלא דלכל הפירושים וחילוקים צין הך דהכא להא דעושין מחילות בכלים משום דכאן המים צעין או שפול להדיא לתוך המים כמ"ש תוס' ק"ל עוצא מ"פ צשצת ק"צ מהרי שיהי שם כתוב על צשרו ומשני אליצא דר"י מחוך שאדם צהול על ממונו אי שרית ליה אחי לביצויי א"ה קשיא דרצנן אדרצנן ומה התם וכי הכא לכ"ש ומה כש"כ נהי דגזי מחילות איכא גריעותא דאדם צהול וכי מ"מ יש צו מעליותא שאינו צעין ואינו נופל להדיא משא"כ צהך דהרי שהי השם וכי הרי המים צעין שימחוק וגם יורד להדיא לתוך המים ולכן שפיר אסרו ו"ל כיון דמסיק לר"י מחוך שאדם צהול וכי ומשוי"ה אומר במחילה ואמאי מתיר צהך דשם הא שם הוי גריעותא שהמים צעין ויורד להדיא לתוך המים ועכ"ה דגמי ל"ל חילוקים אלו ואין שום נפ"מ אס המים צעין או שנופל להדיא ופריך שפיר.

ובזה מיושב היעצ קושי תוס' שם ד"ה א"ה שהקי הא בלא"ה קשי דרצנן אדרצנן ולפמ"ש מעיקרא לק"מ אדרצנן ד"ל קושיא לתא דשאני הך דשם שהמים צעין וגם יורד להדיא תוך המים לכן אסרו רצנן משא"כ במחילה דכלים דאינו צעין ואינו נופל להדיא תוך הכלים שפיר מחירים משא"כ השתא דמסיק אליצא דר"י דאין זה גריעותא דא"כ אמאי מתיר צשם שפיר פריך א"ה קשיא דרצנן אדרצנן.

ועוד ק"ל מ"פ התם אי לא מיהדק עיילי ציה מיא ופירש"י ואינו מגין מלמחוק ומאי קושי הא עכ"פ א"הני שאינו יורד לתוך המים להדיא ולמ"ש דגמי ל"ל האי סברא ניחא חבל קשה לומר כן, לכן נ"ל צכוונת תוס' עפ"מ דאמרין סנהדרין כפתו צחמה ומת וכי חייב סוף חמה לצא וכי פטור ופירש"י שלא היה ההורג מזומן להריגה ע"ש ולפ"ז נ"ל דזה החילוק צנותן מים תחת הנר כיון דיש צבר ניולאות ומזמין הכיצוי להאש ולכן אסור משא"כ צעליה או מחילות של מים צתי הראשון אינו מזמין המים להאש חלל סוף האש לצא אל המים לכן שרי כאן כמו דהתם פטור צסוף החמה לצא וזה מקרי גרם כיצוי כמו התם דהוי גורם ולפ"ז צהאי דהרי שיהי שם כתוב על צשרו נמי לא מזמין הוא המחיקה חלל השם צא אל המחיקה וזה מקרי גורם ופריך שפיר ולפ"ז גם מ"ש הסמ"ג שהמים צעין היינו נמי מהי"ע שמזמין הכיצוי להאש ומעתה אס האש צא לכיצוי והוא סופו לצוא הוי גרם כיצוי ומותר וא"כ אס נתן מים צקה שהנר צתוכה שהאש צא למים מקרי גרם כיצוי ושרי.

ובאמת גם המג"א הביא ד"מ דמתיר כיון שנותן המים קודם שמדליק השמן שרי דליכא למיגזר שיעשה כן

שוב כתב מג"א טעם לאיסור משום שהאש נופל לתוכו ממש וכן ג"כ דברי תוס' וראשונים צשצת מ"ז ע"ב דר"ת מחלק צין גרם כיצוי לקירוב כיצוי דהתם הוא דשרי לעשות מחילה מכלים שיש צתוכן מים שאינו מכצה כלום עד שיתצקעו הכלים חבל הכא אין הפסק צין מים לניולאות ומיד נכצה והוי צמחילות מים דאיסורא כמו מחילות שלג וצדד וע"ז הקי תוס' מירושלמי ומעליה שאחז צהן האור וכתבו ונראה דלפי הש"ס שלנו יש לחלק דצמחילה של מים אע"ג דאין דבר מפסיק מ"מ שרי שאין האש נופלת לתוך המים להדיא כי הכא שהמים תחת הניולאות ומקרב כיצויין עפי ומהרש"ל ומהרש"א ומהרמ"ל נתחצטו צפי דברי תוס' חדל דמ"פ מירושלמי דמוקי מתניי כר"י משום דלרצנן מחילות של מים שרי כיון דגמי דידן פליג אירושלמי ומיקוי נמי רצנן שפי ר"ת לפי גמי דידן דמחילות של מים אסירי וזהו כתב מהרש"ל נהי דצפירוש הסוגי פליגי חבל צעיקר הדין דמחילי של מים לא פליגי ומהרש"א ומהרמ"ל כתבו דבאמת עיקר הקושיא מהך דעליה שאחז צו האור שנראה דגם גמי דידן ס"ל כירושלמי דמחילות של מים מותר לרצנן וגם צהך ונראה כתב מהרש"ל דלא קאי אדרברי ר"ת ולמהרש"א ומהרמ"ל קאי אר"ת צפי הסוגי רק על הדין לא הסכים תוס' עם ר"ת וע"ד מהרש"ל כתבו שמפרש צדךך רחוק ואינו מתפלל תפילת הצינינו להצין מקלת דצריהם הקדושים וצכות צבותינו הקדושים יאיר עיני להצין ולהשכיל דצריהם.

לכן שערתי צנפשי כוונת מהרש"ל דבאמת הקי מירושלמי דכיון דירושלמי לא מוקי רצנן משום דס"ל דמחילות של מים מותר חבל אלו היה אסור הוי אחיא רצנן דכאן נמי מחילות של מים הוא ולפ"ז תקשי עוצא לר"ת כיון דס"ל דש"ס דידן אסרו מחילות של מים למה לריכין לתרן מפני שמקריב כיצוי לימח אפ"ת רצנן שאני הכא דהוי מחילה של מים ואין כוונת מהרש"ל דהקושי על גוף הדין מירושלמי דמחילה של מים מותר חלל מה שמצואר צירושלמי דזה הוי מחילה של מים ושוב הקי מעליה דש"ס דידן באמת מתיר מחילה וע"ז כתב דנראה דלפי הש"ס שלנו וכי דהיינו אס לא הי ר"ת מדמה הך דהכא למחילות של מים כמו הירושלמי הי אפשר לחלק ולומר דבאמת גמי שלנו מתיר מחילות של מים רק דגמי דידן לא ס"ל דהך דהכא נמי הוי מחילות של מים דאפשר לחלק וכי והסבר על החילוק נ"ל עפמ"ש תוס' צ"ק דע"ז ע"ב ד"ה כל דצשעת שחיטה כיון דלריך עוד לקבל הדם צכום קודם הצריקה ל"ל צשעת שחיטה כל העומד לזרוק כזרוק דמי ועי חת"ס יו"ד סי קצ"ה וצ"ש יו"ד הי נדה ע"ש ולפ"ז צשלמח צמחילות של מים כיון דלריך עוד לדלוק עד שיגיע אל המחילה ל"ל דהוי מכצה צידים כיון דמשעת הנתונה עד הכיצוי יש הפסק מעשה שישרוף עד אותו מקום משא"כ כאן דמשעת נתונה עד הכיצוי ליכא הפסק מעשה אחרת שפיר מקרי כאלו מכצה צידים ולפ"ז גם צנר של שעורה או חלב יש הפסק מעשה צין האש לכיצוי היינו הדלקת הנר שפיר הי מותר ליתן מים צתוך הקנה כדי שיכצה.

ועוד כתב מג"א טעם לאיסור כיון שהמים צעין והם תחת האש וזהו טעמו של סמ"ג צפירוש קירוב כיצוי ולא זכיתי להצין דהרי גם צעליה שאחז צו האור מלד אחד מותר ליתן עליו מים מלד אחר והרי גם שם המים צעין ואפ"ה שרי

ועתה הנני להליע לפניך מה שאמרחי בימים אלו במג"א
 סי' רס"ז סק"א שהביא בשם הרה"מ דאפי קידש
 מצעו"י מותר לו לאכול בערב בקידוש זה וכו' ובמרדכי פ"ב
 דמגילה כתב דאפי למ"ד תוס' שבת דרבנן אפי"ה יולא
 משחשיכה בקידוש זה כיון דנשעה שמקדש יבוא אח"כ לחיוב
 דאפי והקי מג"א דהא קטן אינו מוניה הגדול ואפי"ג שיבא
 אח"כ לידי חיוב דאפי ולפענ"ד נראה עפמ"ש מלי"מ פ"ד ה"ז
 דקטן שקידש ציומא דמשלם זמני' אס' הביא שערות אף דעדיין
 קטן הוא מ"מ מהני הקידושין כיון דאינו חסר אלא זמן לא
 הוי דשלג"ל דזמן ממילא קאתי אבל אס' לא הביא שערות הוי
 כמחוסר מעשה ומקרי דשלג"ל ע"ש ולפי"ז שפיר יש לחלק גם
 כאן כשקידש בחיוב דרבנן מהני לדאפי כיון דאינו חסר אלא
 זמן וזמן ממילא קאתי אבל קטן דמחוסר שערות הוי כמחוסר
 מעשה שפיר אינו מוליא ויש לי אריכות דברים בענין זה
 וכאשר יבואו דבריך אשר אני מלפני בכליון עינים אבוא
 בארוכה בעה"ת.

אחיך מתבקד ומגשק

הקי' יודא צבי בלוהם

סימן כ"ז

בדין אמירה לנכרי בכיבוי נרות ביהכ"נ

בעה"ת ה' וירא והעתר לנו תפילתינו לפ"ג האנושאויטץ
 יע"א.
 בימי החורף, שלום רב, לכבוד אהו"י גיסי הרה"ג המהולל
 מו"ה מאיר ליב נ"י אבדק"ק שוראן יע"א.

מכתבך קבלתי אחמול ואף שאני ערוד גדול כי אני לומד
 עם נערים הגדולים שהגיעו להבין גפ"ת שאין כאן
 מלמד בכל זאת לקחתי מעט פנאי לעיי בשאלתך.

אודות שנהגו במקומך מימים קדמונים שלא לכבות הנרות
 בלילי שבתות ויו"ט צביהכני"ס ועתה צונים צביהכני"ס
 חדשה ורואים לעשות תמורת קערלע"י צעלייכטונג אלטעטעליין
 או פערטאליאנמגא"ז צעלייכטונג שא"א שלא לכבות כי יבערו
 הנרות אז כל הלילה וכל היום ואין לך הפסד גדול מזה אם יש
 להמליא איזה היתר ע"ז וכחצת כי לא חפשת עדיין בשו"ת
 רק ראתי ספר לבושי מרדכי שנו"ג בדבר זה ובקשת לחוות
 דעתי הפעוטה בזה, ואנכי אינני כדאי ששלחת אלי אמנם
 הואיל ודפקת על פתחא זוטא שלי לא אשיב פניך ריקס והי'
 ינחני בדרך האמת, לכווין האמת ויאיר עיני בחורתו תורת
 אמת.

הנה דעת מג"א סי' ש"ז דשבות עיי' אמירה לעכו"ם מותר
 במקום הפסד גדול וילא לו כן מדברי הר"ן סי' שפ' חצית
 שהקי' אהא דלנור שעלו בו קשקשין ממעכן ברגלו וכו' דמתקן
 כלאח"י הוא ובמקום פסידא לא גזרו ציה רבנן והקי' כיון

בשבת ולטעם זה צנר מותר ליתן מים אלא שהמג"א פקפק
 כיון שלא הביאו בשו"ע ש"מ דל"ל האי סברא ונ"ל כיון דרמ"א
 מתיר אפי' מתכווין לכיבוי עכ"ל ליכא למיחש שיעשה כן בשבת
 לכווין לכבות וא"כ א"ל להביאו משום שלא יעשה כן בשבת
 מחמת הדלקה דהא גם מחמת כוונת כיבוי לא יעשה בשבת.

ועוד כתב מג"א דלרא"ש אין כיבוי כלל בשמן דאפי' לא
 יתן לתוכה מים כשיכלה השמן תכבה הפתילה ואין
 נתינת מים ממחרים הכיבוי וא"כ אפי' בשבת שרי כשעכו"ם
 מדליקו לנורך חולה ע"ש ואף שמג"א כתב דאין כיבוי בשמן
 מ"מ נ"ל דגם צנר נמי דינא הכי דא"ר כתב סק"ע דקרוצ למים
 מתכבה אף בעוד שיש קלח שמן וכן הנסיון מעיד וא"כ נתינת
 המים ממחרים הכיבוי דאי לית ציה מים לא נשתייר אפי'
 קורטוב שמן ועכ"ל דמשום מקלח שמן שנשאר אינו מקרי
 מכבה כלל דעל מוטע כזה אינו מקפיד כלל וא"כ אפי' צנר
 שצחוק הקנה מה שמשתייר עיי' המים לא מקרי מכבה כלל
 כי בשביל דבר מוטע כזה אינו רואה לכבות.

ומעתה בהני שפארע"ר כיון דצאה"ט ושע"ת וא"ר מתירין
 אפי' ליתן מים בתוך הקנה ואף שמג"א אומר
 אפשר דדוקא צשרואה לכבות בשביל שישאר הנר אבל אם נותן
 מים שלא יתקלקל הכלי באמת שרי וכאן בהני שפארע"ר הוא
 רק שלא יתקלקל הכלי דהיינו נרות של כסף ואינו מתכווין לכיבוי
 כלל והאש אינו נופל לתוכו ממש כמו צמים ואינו הגורם
 כיבוי בעולם כמו צמים שהוא צעין וצפרט אס' ילטופו לסניף
 מ"ש אני העני אין כאן איסור, והי' עינינו יאיר, לראות באור
 הצהיר, באור חדש על ליון תאיר, וציוס שכולו שבת ינלרנו
 כצנח.

כנפשך ונפש אחיך הודו"ת באהבה ובחיבה יתירה.

העבר"י

סימן כ"ה

ע"ד המג"א בקידוש מבעו"י אם מותר לו
 לאכול בלילה בקידוש זה

בעה"ת עש"ק שמותרע"ג לפק"ק הר"ר יע"א.

כבוד אחי יקירי וחבירי כנפשי הגאון נ"י

מכרתלי מכתבי תכיר כי קשה עלי הכתיבה כי יש לי מיוחש
 באצבע ויש לי יסורים גדולים ל"ע לכן הנני כותב
 בקיבור כי קבלתי התשעים כתרים ששלחת והייתי ערוד מאוד
 בענין חויפאלו אשר לא העלנו אפי' כדמסיק תעלה מצי כרצא
 וכל תחצולות וחריפות אנוש המה הכל והודות להי' הטוב לכן
 לא השבתי מיד והנה הקאפאן אשר עליו הי' נכתבי שמות
 המתנדבים נאצד לי וכעת בל"ם אתה זוכר אותם לכן תמחול
 מיד לכתוב עוד הפעם מי המה, זו"ל אין אתנו חדשות
 והחוכי"ש אתנו ועל כן נקור לשמוע גם ממך במהרה.

במקום פסידא ומה ענין שמיטה אלל הר סיני דאף דבמקום פסידא אין דוחין שבות דשבות מ"מ במקום מלוא שפיר יש לדחות כמו דעדלי"ת דל"ש במקום פסידא ובאמת עעמא צעי אמאי השוה הרמז"ס פסידא למלוא דשבות מותר צו אלל הדבר נכון עפ"מ"ש הזכר הרקיע לחשב"ן בהקדמתו שורש האי וז"ל ובמקומות שיש אבוד ממון מחמת ספקא דרבנן הדבר הוא יותר פשוט שהם חייבין להקל בספקו לפי שיש להם על מה שיסמכו וזה בתורה ובגון מה שאמרו צפ"א"ע מ"ע ע"צ עריפה דאף ואתה אומר התורה חסה על ממון של ישראל הא באיסורין דרבנן אס אמרו כן להתיר ספקו יפה הן עושין שאין לנו לאבד ממון של ישראל שהוא ודאי דאף משום ספד"ר וזה שאמרו בהרבה מקומות להפסד מרובה הששו להפסד מועט לא חששו עכ"ל מצוה מדבריו שלא להפסיד ממון של ישראל דאף הוא וא"כ שפיר כתב הרמז"ס דכמו דשבות דשבות נדחה מפני מלוא כן נדחה במקום פסידא דזה נמי מלוא דאף שלא להפסיד ממון של ישראל וא"כ שפיר כתב הר"ן כדאשכחן דלא דחינן שבות דשבות במקום פסידא אף דהוי מלוא כ"כ דלא דחינן בשאר מלות ולפ"ז הר"ן כאן קאי לדעת הרמז"ן דס"ל דאף במקום מלוא לא התירו שבות דשבות אלל צמילה לפי שניתנו שבת לידחות אללה אלל בשאר מלוא לא לכן גם במקום פסידא לא התירו וסובר כתי שני שצ"י חבית אלל לדידן דקיי"ל דכל מלוא דחינן שבות דשבות שפיר אמרינן דאפי' במקום פסידא מותר שבות דשבות.

רבוזה מיושב נמי מה שהק' עוד בא"ר מסי' ש"ז ס"י"ט וכוונתו דאמרי' החס סחורה הנפסדת בשבת ע"י גשמים או דבר אחר וכו' ומפסיד ממון וכו' מותר לקרות עכו"ם אע"פ שודאי יודע שהעכו"ם יניל הכמון וכו' וקשה הא משום הפסד ממון מותר אפי' לומר לעכו"ם להניל ע"ש ולפ"מ"ש דהא דמותר אמירה לעכו"ם בשבות משום הפסד ממון הוא משום התורה חסה על ממון של ישראל והרי כתב החשב"ן הני"ל דזה לא מהני רק להפסד מרובה ולא להפסד מועט ולפ"ז המג"א לא התיר אלל בהפסד גדול דשייך התורה חסה משא"כ כאן דקאמר ונפסדת דמיירי שנתקלקל או די"ל דמיירי שאין כאן הפסד גדול ול"ש התורה חסה ולכן אסרו שבות דשבות ולא התירו אלל לקרותו.

ועונ'ל צוה לנכאורה דברי המג"א תמוהים דהרי אמרי' בכתובות ד"ע ע"צ והא"ר"א דליקה התירו לומר כל המכבה אינו מפסיד דליקה למעוטי מאי לאו למעוטי כה"ג לא למעוטי שאר איסורים דשבת ע"ש הרי מצוה להדיא דאפי' לומר כל המניל אינו מפסיד אסור לומר וכש"כ דאמירה לעכו"ם צפירוש דאסור אפי' במקום הפסד דומיא דליקה, אמנם כד דייקת צדברי רש"י ד"ה שאר איסורי דשבת שפי' דחמירי ולא התירו בהן לומר העושה לי מלאכה זו וכו' הרי דדייק וכתב מלאכה זו היינו מה שהיא מלאכה גמורה אסור לומר כל המניל במלאכה גמורה אלל מה שהוא משום שבות באמת מותר אלל דבדליקה אף שיש צו לך מלאכה גמורה כשצריך לפחמין כמ"ש הר"ן התירו לומר כל המכבה, וכמה לזקו דברי צפירש"י ע"י שמ"ק ש"י שאר איסורי דשבת דאסור לומר כל המדליק את האור או קולר תצוהתו אינו מפסיד אלל גם כיצוי וכו' רש"י צמדה"ק ע"ש הרי מפורש

דכיצוי הוי משאל"ג דמותר מה"ת ולמה אסור לכבות דליקה ואפי' ע"י גוי אסור כדאמרי' שבת קכ"א נכרי שבת לכבות אין אומרים לו כבה ותי' כיון דאס הכיצוי צריך לגופו לעשות פחמין אסור מה"ת ואין הכל בקיחין לחלק בין לריכה לגופו אסרי אפי' במקום פסידא, ומה שאסרו ע"י גוי הוא משום דאחי לכיצוי צעלמו דאדם צהול על ממונו, ושנית דצינור שהוא כללח"י התירו אלל שבות כדרכו אפי' במקום פסידא כמו בכיצוי ע"י גוי נמי אסור ע"ש וא"כ לתי' השני אפי' במקום פסידא לא התירו אלל כללח"י אלל שבות כדרכו אפי' במקום פסידא כמו בכיצוי ע"י גוי נמי אסור רק לתי' הראשון אמרי' דבאמת שבות מותר במקום פסידא רק דכיצוי החמירו משום שא"י לחלק בין צריך לגופה או לא ובגוי אסור משום דצהול על ממונו ולפי תי' זה כתב מג"א דשבות במקום פסידא מותר עכ"פ ע"י עכו"ם ושלא כדרכו אפי' ע"י ישראל אלל בכיצוי אפי' לפי תי' זה אסור וכדאמרי' בהדיא נכרי שבת לכבות אין אומרים לו כבה וזה צרור כשמש להמעין, ולפ"ז פשוט שאין להתיר לכבות הנרות צביה"כ ע"י עכו"ם אפי' במקום פסידא.

אמנם לפ"מ שהצנתי מדברי הר"ן דהא דכיצוי אסור ע"י גוי היינו משום דאדם צהול על ממונו ואי שרית ליה לכיצוי ע"י גוי אחי לכיצוי איהו גופיה ולפ"ז במקום דליכא חשש צהילות שפיר הוי כיצוי כמו שאר שבותים ע"י עכו"ם ושרי במקום הפסד גדול וכן מצוה צסי' של"ד ס"א דדוקא צני הבית שהדליקה צו איכא חשש צהלה אלל צבתים הקרוצים יכולים להניל דליכא חשש צהילות ע"י צצ"י שם ולאילו התירו אפי' לעלגל מעות ודצרים המוקלים במקום פסידא ולפ"ז בכיצוי נרות צביה"כ דליכא חשש צהילות שרי ע"י עכו"ם במקום הפסד גדול.

אלא דבאל"י רבה חולק אגוף הדין של מג"א דאמירה לעכו"ם בשבות במקום פסידא מותר ותמה כי סמ"ך על חד שנוי"א דר"ן נגד גדולים הרבה שהזכיר האוסרים ע"ש ולא זכיתי להבין הרי לדעת המחבר הג"י ברמז"ס או יהי' לדבר צורך הרבה דזה הכונה לפסידא כמ"ש מחה"ש"ק שם סק"ז והסכים המחבר לדבריו וגם הראצ"ד הסכים לזה כמ"ש מג"א דראצ"ד הק' במקום פסידא מותר אפי' ע"י ישראל כמו צנור הני"ל וא"כ איכא חבל צביאים הרמז"ס וראצ"ד והמחבר ור"ן אחד תי' ודעת רש"י שאכתוב צסמוך דשבות ע"י עכו"ם מותר במקום הפסד וכן הסכמת האחרוני' חוסי' שבת סי' ש"ז סק"י"צ וצסי' רס"ז סוסק"א הציא דגם א"ר גופא ס"ל דשבות דשבות שרי לצורך גדול דהיינו פסידא כמ"ש מחה"ש"ק הני"ל וכן דעת חיי אדם כלל ס"ב ס"ו.

שוב הק' דר"ן גופיה ס"פ ראד"מ משמע שלא ס"ל כהך שנוי"א והוא משום דהר"ן כתב לדעת הרמז"ן דשבות דשבות נמי לא שרי אלל צמילה לצד לפי שניתנה שבת לידחות אללה אלל בשאר מלות אין דוחין שבות כלל כדאשכחן דלא דחינן שבות דשבות במקום פסידא וזו היא שטינו נכרי שבת לכבות אין אומרים לו כבה ואל תכבה ואע"ג דהוי שבות דמשאל"ג ולפענ"ד לק"מ דלכאורה דברי הר"ן צריכין ציאור דאין כתב דבשאר מלות אין דוחין שבות כלל כדאשכחן וכו'

דכוונת רש"י דדוקא במלאכה גמורה אסור לומר כל המליל
אבל בשבות אפי' אמירה לעכו"ם להדיא מותר ולפי' מיושב
קושי ח"ר מסעי י"ע ד"ל דמג"א ס"ל דהך מייירי במלאכה
גמורה ולכן לא שרי אלא לקרותו אף דאיכא הפסד אבל בשבות
שפיר שרי אמירה לעכו"ם במקום הפסד גדול.

ואחרי שעמדנו דברי מג"א על מעמד שפיר אמרי' דגם
בכינוי במקום דליכא בהילות שרי ע"י עכו"ם כיון
דהוי שבות דשבות דמותר במקום הפסד גדול כמ"ש, אבל
כ"ל דאפי' לדעת ח"ר דלא התירו שבות דשבות במקום הפסד
בכל זאת יש להתיר לכבות הנרות בצביכ"ג עפ"מ"ש מג"א סי'
שלי"ד סק"ל דמשום כחצי קודש י"א דשרי לכבות ועמ"ש
סכ"ג דשם כ' דשבות דאמירה לעכו"ם שרי מפני ציון כתי"ק
ע"ש ח"כ ה"ג משום חשש דליקה בצביכ"ג ויש ס"ח וכתי"ק
בצביכ"ג שרי לכבות לכ"ע ומש"ה לא ראיתי בגלילות אלו
שמוכרים בזה אדרבה בכל מקום שהייתי מניחים לכבות הנרות
וע"י פמג"ד באשל סי' תר"ו בצנורך ומורה בודאי שרי שבות
דשבות.

ועדיין יש לעי' כמה שכתב מג"א סי' תר"ו סק"ד ונהגו
ליקח עכו"ם לשמור הנרות שלא יבא חו"ש לידי
דליקה ומכאן זה נהגו לומר לו לכבות ולהדליק נראה דאסור
לומר לכבות מפני הדליקה אלא דשם הפ"י ע"י שלוקחין אותו
לשמור הנרות מקילין גם לומר לכבות אפי' במקום דליכא
חשש דליקה ואפשר דעיקר אזהרה קאי על ולהדליק.

אלא דפמג"ד סי' ש"ז באשל סק"ז כ' דגם מג"א לא התיר
אלא בהפסד הבא פתאום ושכ"כ הרא"ש ומכש"כ אם
היה יודע לפני שבת דאסור להליל במקום שבות אפי' ע"י
עכו"ם ע"ש ותמוה צעוני דהרי כתב צ"י סוסי' רמ"ד דישתאל
הקונים המכס ושוכרין עכו"ם לקבל המכס בשבת דשרי משום
הפסד ממנוס דבשעת קנייה אין איסור ושוב בשבת שרי משום
פסידא ע"ש היעב מצוחר שאפי' היה יודע מן ההפסד קודם
שבת וגם ההפסד לא בא פתאום שהרי ידע שיהיה הפסד
בשבת אם לא ישכור עכו"ם ואפי"ה שרי משום פסידא, וצ"ל
דמ"ש דאם היה יודע לפני שבת היינו שידע מן ההפסד שהיה
קודם שבת עוד הפסד לכן אסור להליל בשבת שהיה לו להליל
קודם השבת אבל מה שידע שיהיה הפסד בשבת וקודם לזה
לא היה הפסד מותר להליל דלא היה יכול להליל קודם השבת
וכן יש לפרש מ"ש הרא"ש הפסד הבא פתאום דהיינו שלא היה
אפשר להליל מקודם שהרי כתב הפסד הבא פתאום כגון אם
נתרועע חבית של יין והולך לאיבוד דאפשר שנתרועע כבר רק
שהוא לא ידע ולא היה יכול להליל מקודם מקרי פתאום שבעת
נודע לו ההפסד דשרי ובכריתות ד"ע ע"א אמרי' פתאום זה
אונס ע"ש הרי דאם היה אונס ולא יכול להליל מקודם מקרי
פתאום ואף שרמב"ן סוף פ' בהעלותך פ"י כי פתאום דבר
שלא עלה על לב אדם או ענין מהירות ע"ש מ"מ כיון דאונס
נמי משמע שפיר יש לפרש כן דברי הרא"ש שלא תקשי מצ"י
כ"ל ולפי' צ"י נהי שידע מקודם שיהיה הפסד מ"מ אונס
הוא דהא ח"י להליל מקודם וגם מוכרח להדליק נרות
בצביכ"ג כ"ע מודי דאמירה לעכו"ם במקום שבות דכיוצא
בהפסד גדול שרי.

זה לי הרבה שנים ראיתי בספרא דאגדתא דרי"א פלעקטלעם
זוק"ל וכעת חיפשתי חיפוש אחר חיפוש ומלאתי בעולת
חודש דרוש ו' שמרעיש עולמות על כיצוי הנרות בצביכ"ג ומ"ש
מדברי מג"א וח"ר כחצתי דעתי בזה ומ"ש שאין לחוש לדליקה
דשומר מלוח לא ידע דבר רע ולפענ"ד כמו דקיי"ל באו"ח סי'
תל"ג ס"ז דהכי דשכיח היזיקא ל"א שלוחי מלוח אינן ניזוקין
כן ל"א שומר מלוח וכו' במקום דשכיח היזיקא ואש צנעורה
ולא ידליק והוי שכיח היזיקא.

ועונ"ל עפ"מ"ש קדוש אבי מאו"ר הגולה זוק"ל צ"ש חי"ד
סי' ש"ל בישב קושי עשרי ל"ד יו"ד סי' קע"ב שהק'
למ"ש נוצי"ק אה"ע סי' ה' דבייבוס ל"ש חשש קטלנית משום
דשומר מלוח וכו' וח"כ במתו אחיו מחמת מילה אמאי אין
מלין אותו משום חשש סכנה נימא שומר מלוח וכתב קדוש
אבי דהיה יכול להקשות על הלכה רווחת בישראל דפקי"פ
דוחה שבת ואמאי נימא שומר מלוח אבל הדבר ברור עפ"מ"ש
הרמב"ם צ"ח המשנה יומא פ"ג דאין הלכה כרמב"ח כי זה
אינו מועיל אלא בדרך סגולה וחכ"א כי אין עוברין על המלואת
אלא ברפואה בלבד ר"ל בדברים המרפאים בעצב והוא דבר
אמיתי הול"א הדעת והנסיון הקרוי לאמת אבל להתרפאות
בדברים שהם מרפאים בסגולתן אסור כי כחם חלוש אינו מלד
הדעת ונסיונו רחוק והוא עענה חלושה ע"ש ולפי' ודאי גבי
קטלנית שהסכנה אינו בדרך העצב לא מיבעי למ"ד מזל גורם
שידאי אינו בעצב אלא אפי' למ"ד משני גורם אין זה דרך
העצב והרופאים מכחישי'ן זאת לכן מהני נמי רפואה שלא
בדרך העצב אלא בדרך סגולתי דהיינו ע"י קיום המלואת ואמרי'
שומר מלוח וכו' משא"כ בפק"פ שהסכנה הוא בעצב כדאמרי'
וכן במתו אחיו מחמת מילה הסכנה הוא בעצב כדאמרי'
ביבמות ע"ב איכא משפחה דרפי דמא ואיכא משפחה דקמייע
דמא וכיון שהסכנה היא בדרך העצב לא מהני רק רפואה
בדרך העצב ולא רפואה בדרך סגולת שומר מלוח וע"י רמב"ן
פ' בחוקותי שהתורה לא תסמוך דינים על הנס ע"ש וח"כ ה"ג
שהגר הדולק יגרום דליקה הוא בדרך העצב ואינו מועיל לזה
שומר מלוח שהוא בדרך סגולה וכן לשאר סברות שכתבו שם
ל"ש כאן שומר מלוח וכו'.

רמ"ש שישכרו וישב ומשמר עד שכבו כל הנרות ז"א דהתינה
במקום דאפשר במקום דלא אפשר מא"ל ומ"ש ללמ"ס
ע"י נרות קטנים שלא יהיו דולקות יותר כ"א בעוד שהצנור
מתפללין, ע"י מג"א סי' תרע"ב סק"ג שיש היודר מלוח בנרות
ארוכים והם נאים ביותר וע"י סוסי' תרי"א צמג"א צ"ש
הילקוט וא"כ לריך להדליק נרות ארוכים וגדולים ומלוח קטני
לכן בשעת הדלקה עושה מלוח אם הם ארוכים ואח"כ יוכל
לסמוך על דעת מג"א לפמ"ש שמתיר אמירה לעכו"ם בשבות
במקום הפסד גדול.

סרף דבר כיון שהציא עוכ"ה שם צ"ש שז יעקב סי' ע"ז
שמתייר להניח לכבות הנרות בצביכ"ג ע"י עכו"ם ואף
שכתב שחולק עליו מ"מ עדיין לא זכיתי לאורו בזה לכן אותן
מקומות שנהגו היתר יש להם על מה לסמוך וכמו"ש.

אבל מה נעשה לאחיותינו ציוס שידבר בו במקומך שנהגו
משנים קדמוניות שלא לכבות הנרות בצביכ"ג וקרוי

הדבר שנהגו כן ע"פ רבנים מובהקים שהיה להם משום דס"ל כחותן שיטות דשבות דשבות אסור אפי' במקום הפסד וא"כ כיון שנהגו כך ס"ל לפרי"ח סי' תל"ו צ"ע הרבה ראשונים שאין לו התרה ואל על זרעם וכן דעת חת"ס אר"ח סי' קכ"ג ועי' חת"ס ח"ו סי' א' וא"כ לריב"ן לנהוג כצ"ע קדמוניות שלא לכבות.

אלא שדורך הרב החו"צ מו"ה עקיבא סופר ז"ל המליץ המלצה חדשה שהנכרי יהיה קבלן להחיר צביהכ"ג ויתנו לו שכר קלוב לשנה בעבור שיחירו פני הגרות צביהכ"ג וא"כ כל מה שיטעה על דעתיה דנפשיה קעביד ולהבחיל"ח הגאב"ד מאד נ"י בספרו [לבושי מרדכי] סי' נ"ח קלסו ומוסיף שיטעו תנאי עם העכו"ם שאם ינוח הגרות דולקים יותר ממה שזריבין לזמן התפילה יהיה באחריות הנכרי.

ראנכי לא אוכל בזה לזייר גורת הקבלנות לענין הכיבוי דהרי הן בעלמאקטריש"ע או בגא"ז באלעטעליין בעלייכוטונג הוא באופן זה לאחר שמשכו להצית הקנים והכלים הנריכים לזה סוג הדלקה משלמין לפי ערך הזמן וסכום הגרות הדולקים או לפי מדה ומשקל ומשורה שדלק ומלך הפאצריק ויכל להיות דולק כל הלילה וכל היום רק שזריך לשלם עבור זה וא"כ מה ענין קבלנות לכאן בכל קבלנות הנכרי עושה מלאכה ואין ישראל נהנה ממנו ואינו חפץ בו שיטעה המלאכה צ"ע כי אף אם יעשה בחול יהיה לו הנאה כמו שעושה צ"ע רק להנכרי נייח יותר לעבוד צ"ע א"כ אדעתא דנפשיה קעביד כי ישראל אינו רואה במלאכה שבת כלל לכן שרי מדינה במקום דשרי משא"כ בנדון דידן אין הנכרי רואה לעשות מלאכה הכיבוי והוא היה רואה שיהיה הולך ודולק כל היום וכל הלילה רק ישראל רואה שיכבה הגרות כי אינו רואה לשלם עבור מה שדולק לאחר שעבר זמן התפילה ולהשיג תכלית זה מתנה שלא ישלם רק לפי ערך הזמן שזריבין וממילא יהיה הנכרי מוכרח לכבות ולעשות מלאכה זו צ"ע וא"כ צ"ע השכירות הקבלנות מכריחו שיכבה צ"ע ואף שאינו אומר לו בפירוש שיכבה מ"מ אופן השכירות נראה וניכר כוונתו שמכריחו לכבות וזה לפענ"ד אסור כאשר אבאר בעה"ת:

א) קיי"ל בסי' רמ"ד ס"ה אם שכר עכו"ם לשנה או לשנתיים שיכתוב או שיארוג לו בגד ה"ז כותב ואורג צ"ע וכי וכתב החו"ש דאם מקפיד עליו למהר לגמרו באופן שזריך לעשות צ"ע פשיטא דאסור לכ"ע דהוי כאלו אומר לו עשה צ"ע ע"ש ולפ"ז היש קפידא יותר מכאן שהנכרי יכבה אותו והוי כאלו אומר לו בפירוש שיכבה צ"ע אף אם יהיה בקבלנות נמי אסור לכ"ע ועי' חת"ס סי' פ"ט ב) כתב המחבר סי' רמ"ז ס"ג אם שכרו לימים דבר קלוב בכל יום בהליכתו ובחזרתו אלא שאינו מקפיד עמו מתי ילך אם הוא צ"ע אסור דכשיולא צ"ע נראה כאלו התנה עמו כך ע"ש ואף דד"ן זה לא מיירי בקל"ן מ"מ דינו בקל"ן כמ"ש לבו"ש שם במג"א סק"ו מ"מ נראה כאלו התנה עמו צ"ע ואסור כש"כ כאן דנראה דהתנה בפירוש שיכבה ואסור ג) בסי' ש"ז ס"ג קיי"ל אסור ליתן לעכו"ם מעות מע"ש לקנות לו צ"ע וכתב מג"א סק"ג דמשמע בהדיא אפי' אינו אומר לו לקנות צ"ע אסור כיון דא"א לו לקנות כי אם צ"ע דאי

אומר לו לקנות אפי' צ"ע אסור ע"ש הרי כיון דנכרי מצד כוונת ישראל לקנות צ"ע אסור ה"ה כאן כיון דנראה וניכר שכוונתו שיכבה צ"ע דאסור.

שנית בכל קבלנות אם הנכרי מקבל לעשות עבודה השדה של ישראל והרי הוא שלוחו של ישראל לעבוד שדה וכמ"ש חו"ש רסי' רמ"ג אכל רק למלאכה היתר בחול ואם הנכרי עושה צ"ע אדעתא דנפשיה קעביד כי מה שמסר ישראל לנכרי אין בו מלאכה אסור שכל מלאכה שעובד צ"ע של ישראל יוכל להיות צ"ע חול מזד ישראל משא"כ כאן שהנכרי מקבל על עצמו שהוא יתן הגרות והמאורות צביהכ"ג וזה אין שום אסור רק שיש כאן גם מלאכה אסור היינו כיבוי הגרות צ"ע שהוא מוטל על ישראל לעשות ורק ע"י שמקבל ליתן הגרות והמאורות יקבל על עצמו לעשות גם מלאכה הכיבוי האסור צ"ע הוי שלוחו של ישראל ואסור צ"ע שמקבל לעשות מלאכה היתר לישראל אינו רשאי עוד לעשות מלאכה אסור לישראל וזה פשוט וצ"ע.

ושלישים על כולו כל דין קבלנות שהותר צ"ע מדינה היינו שפורע לנכרי שיטעו שדהו אינו משום שיטעה מלאכתו גם צ"ע אלא שאינו רואה לעבוד בעצמו אלא דאעפ"כ סד"ח דאסור משום דגוי עובד צ"ע לזאת מהני קבלנות כיון דאין ישראל מכווין מלאכתו צ"ע אלא דנכרי מדעת נפשו הוא עושה שרי במקום דשרי אכל אם ישראל מוסר מלאכתו בקבלנות כדי שהנכרי יעבוד צ"ע מה דלישראל אסור בזה לא מהני קבלנות ודמיון לזה מ"ש מג"א סי' רס"ו סק"ט דבמעביר ד"א צרי"ר אם עמד לפוש תוך ד"א פטור אכל אם עומד כדי שלא יבוא לידי אסור חייב דלא הוי עומד לפוש ועי' עו"י סי' של"ד סק"ג דאם נתן התפילין לתוך הארנקי אסור להזילם רק אם הניח אותם בלח"ה אז מותר להזילם מפני הדליקה וכ"כ מג"א שם סק"ב וה"כ דכוותי' דבקבלנות מותר משום דמה שהנכרי עובד צ"ע לאו לדעת ישראל הוא אלא אדעתא דנפשיה קעביד אכל אם ישראל נתן בקבלנות מותר משום דמה שהנכרי עובד צ"ע לאו לדעת ישראל הוא עושה ומה לי אם מרמז לו בידו דאסור או מרמז לו ע"י שמקבלו לעבוד עבודתו.

ראמנם לו יהיה כדבריו דזה הוי קבלנות מ"מ הא גם בקבלנות אינו שרי אלא צ"ע של עכו"ם וכמבואר בסי' רמ"ד בכל סעיף וסעיף וכאן הרי עושה צ"ע של ישראל ועוד דהא כתב עו"י רסי' רמ"ד דהשפחות אסורים לעשות מלאכה צ"ע ישראל צ"ע משום הרואים שלא יאמרו מלאכה של ישראל הוא עושה מבואר דאפי' מלאכה עצמם אסורים לעשות צ"ע ישראל וא"כ גם כאן אפי' הכיבוי הוי מלאכה נכרי מ"מ צ"ע של ישראל אסור מפני הרואים וז"ל דס"ל דלית לן למיחוש למ"ע משום שהוא לזורך רבים וצ"ע ליכא חשדא כמ"ש מג"א סי' רמ"ד סק"ח.

אך גם זה ליתא דהרי כתב הא"ר שם סק"ה ותו"ש סק"ז דלענין אסור דרבנן אפי' צ"ע ליכא חשדא וא"כ כאן כיבוי דהוי דרבנן שפיר חיישין לחשדא ואסור משום מ"ע, ועוד דהא דעת חש"י פניו שהביא ש"ע"ת סי' רמ"ד דאין להתיר

קייט וכתב שאין לסמוך עליהם] אז לפענ"ד יש להחיר כי בלא"ה פסק רמ"א בחו"מ סי' כ"ה דבא"ה אס' יש מחלוקת בין החכמים באיסור דרבנן נלך אחר המיקל וזפרט שהמג"א המיקל וכאן קיימו וקבלו עליהם כל ישראל להורות כמג"א דמתיר שבות דשבות במקום הפסד ועיי' בש"ך יו"ד סי' רמ"ב בקילור הנכבד א"ה א"ה ז' ואור חדש על ליון תליר ועיינו בתורת ה' יאיר, וכנשר על גזליו קנו יעיר, ותכנה זמורה ירושלים העיר, ויגון ואנחה ה' מאתנו יסיר, ואז שיר חדש לפניו נשיר.

כנפשו וכנפש גיטך הנאמן דש"ט באהבה רבת.

העבר"י

סימן כ"ז

אודות החלב שמביאים מכפר לעיר בש"ק

בעה"ת אור ליום ה' וישב תערב תפילתינו לפק"ק האנשאוויטץ י"ע"א.

ישאו הרים שלום, לאוצר בלום, כבוד אהובי ידידי הרב הגאון המפורסם כש"ת מו"ה ברוך נח פישער ג"י אב"ד דק"ק עפריעס י"ע"א.

יקרת מכתבו הגיעני צעתו אודות החלב שמביאים מכפרים לעיירות ביום ש"ק ומאזי הרבה במקום כבודו אחי היתר יש צד דאס המוכר השולח החלב הוא ישראל יש בו מסייע ידי עוזרי עצירה ואס' הוא נכרי עכ"פ קונה אותה בשבת ואפי' אינו נוטל הישראל החלב מ"מ ביתו קונה לו ואס' מביאים חוץ לתחום אסורה בכדי שיעשה ופרי"מ נ"י האריך בכל פרט ופרט ומה אדע אשר לא ידע אמנם יען שכח שמשתוקק לשמוע דעתי וגם בקש ממני פא"פ לחוות את דעתי אמרתי לעשות רצון לדיק חפלתי ואעצור פרשתא דא ואחתי"י כיד ה' העוצה עלי וחי' יאילנו משגיאות שלא אכשל בדבר הלכה חר"ש.

והנה הדריג כתב כיון דהמנהג שעושין שלום על החלב על שנה אז על חזי שנה ויען כי דרך התגרים בזמנינו שקונין עיי' שליססע א"כ נהי דעת דו"ז בקלו"ח סי' ר"א ובנתיבות דקנין סעימותא לא מהני לשלז"ל מ"מ כבר כתב חת"ס חו"מ סי' ס"ו וזד"ח סי' כ"א וזש"מ ח"ב סי' ע"ל דהכי דמנהג הסוחרים לקנות בסעימותא גם דשלז"ל נמי קונה [והנה ספר שו"מ אין לי וגם ד"ח אין לי רק ח"ד ושם לא מלאחתי] אבל ראיתי לשרי המלקע הנקרא ספר דברי גאוניס כלל כ"ד סי' ה' שהביא חבל נביאים שסוברים כן ובאמת מפורש יולא מתשובת הרא"ש כלל י"ג סי' כ' שכחב להדיא אף שחכירות אלמטוני"ה הוי דשלז"ל מ"מ כיון דמנהג כן קונה מדין סעימותא ע"ש.

ראני לא זכיתי להבין דברי כתב בתשובת הרא"ש כלל י"ב סי' ג' דהא דסתמותא קונה היינו דוקא שנעשה מעשה

בקבלות אלא אס' הרוז נוהגים לעשות בקבלות אבל בלא"ה לא וכן נראה מנז"יק סי' י"ב ולפ"ז אפי' נימא דזביהכ"ג מותר בקבלות אפי' אין הרוז נוהג בקבלות אבל עכ"פ יש מקלח מן המקלח שנוהגין בקבלות אבל בני"ד ליכא שום אדם שהאורה והדלקה צביתו יהיה באופן זה בקבלות אז אפי' ברבים איכא חשש מ"ע ולא יעלה על דעת שום אדם שהוא בקבלות ושפיר אסור, ואף לפמ"ש חת"ס סי' ס' דחשש דאורחים ליכא אלא זביהודי שדר בין הגוים ואין רואה אותו לכן יש מקום לחשד שטובר על איסורים אבל דבר בין ישראלים ליכא חשד דאורחים שלא יחשדוהו באפקרותא שיעצור על איסור צפרהסיא בקהל ועדה ומשום בני העיר אפשר בהכרח, הנה דבר זה היה נוהג בימים הקדמונים שהיה יראת ה' על פניהם אז הבושה אבל צעוק צימים בהם ובזמן הזה שגברו המצוי פנים על הארץ וכל אשר הישר צעינו יעשה ואין מונע שפיר איכא חשדא.

דמ"ש הגאב"ד מאד נ"י שם אס' הוא בקבלות אז אפי' לומר לו שיכבה מותר דהוי כמו כבה דליקתך שכי מג"א סי' ט"ז סקכ"ט, עי' ח"ר שם שהביא צעם זקני מעי"ע שחולק ע"ז ואיסור, וגם בלא"ה נ"ל דגם זה אינו מותר אלא צביתו של גוי אבל צביתו של ישראל שפיר אסור משום מ"ע דיאמרו של ישראל הוא שהרי אפי' מלאכת עכו"ם אסור צביתו של ישראל משום מ"ע כעו"ז הני"ל, ועוד דוקא אס' הכר עכו"ם דולק לנורך נכרי ויכל לומר לו כבה נרך אבל כאן כיון שקיבל עליו להדליק לנורך ישראל א"כ אחר שהדליקו כבר נקנה לישראל ואף שסוג הדלקה זו הוי רק שלהבת מ"מ גם שלהבת אפשר לקנות כמבואר צביתו ע"ל ע"א, ועוד שגם ישראל נהנה מן הכיבוי דליכא סכנת דליקה ומ"ש צמאורות אלו ליכא סכנת דליקה הנסיון מכחיש זה, לכן מעטמים אלו קשה צעינו להחיר וגם מ"ש שם בקיבוץ הקהל ע"ד בני תורה יחירו מנהגם קשה צעינו לעשות נגד דעת חת"ס א"ה סי' קכ"ב דס"ל דקבלה כזו אין לו התרה.

אבל לפענ"ד המוצר שדרכים הוא לדעתי כי מעולם לא קבלו בני קהלתך על עצמם שלא לכבות הנרות שהרי הם מניחים לכבות עיי' נכרי צביתו ועי' מהרשד"ם חו"ד סי' מ' שכחב שזכ"מ שאנו אומרים מנהג לריך שזכוונת המכוון קבלו עליהם כן ודעתם היה לנהוג כן לעולם ע"ש וצרו צעינו שצני קהלתך לא קבלו באופן זה והנה כתב שם מהרשד"ם והוצא ג"כ צפרי"ח סי' תל"ז דס"ל בדבר שיש צו מחלוקת בין החכמים ובמקום אחד נהגו כדברי האוסרים לא קבלו עליהם איסור חדש לשיבא נראה כמו נדר שהרי איסור זה אסור ועומד היה לדעת אותו חכם וכתב דאס' יש להם חכם מובהק יכול להורות קולא בדבר שהרי הם לא נהגו כן אלא ע"פ אותו פוסק לאסור כסבורים שהדין כך וכיון שהרוב יש לו ראיות לסתור דברי אותו פוסק אינן חייבין לילך אלא אחר השופע אשר יהיה בימים ההם ועל פיו יחנו ועל פיו יסעו ונמלא שהמנהג הראשון ע"פ אותו פוסק היה מנהג צענות וכבר כתבתי שצמנהג צענות יש להחיר בפשיעות אף בלא התרה עכ"ל לכן לפענ"ד אס' יש לך ראיות מוכרות כדעת מג"א וש"ז יעקב דשבות דשבות במקום הפסד מותר אפי' צבינו ויסכימו אתך שני גדולים מקני הדור [לא גדולים שהזכיר צנז"ח סי'

אבל לפענ"ד נראה עפ"מ"ש צ"ש או"ח סי' רס"ד דאם מקנב צחול והקנין נגמר בשבת מותר דבה דמקח וממכר אסור כחצ רש"י צ"ל ל"ז הוא מן המקרה דכתיב ממזל חפץ ודבר דבר זה שייך רק בשעה שמקנה ולא בשעת חלות הקנין שאז ליכא משום ודבר דבר שהרי אינו עושה כלום וכש"כ לעטם שני דאסור משום דלתי לדי כתיבת שער מכירה זה שייך רק בשעת הקנאה ולא בשעת חלות הקנין והביא ראייה ברורה לזה ע"ש.

ולפענ"ד נראה עוד ראייה לזה מהא דאמרין צ"ל מ' מי שזמן אללו אורחים לא יוליכו בידם מנות אלא א"כ זכה להם מנותיהם מעיו"ט ועיי' פירש"י דקאי לענין איסור תחומין דמיידי שהאורחים מעיר אחרת והוא תמורה הלל אפי' האורחים מעיר הזאת ואפי' בלא איסור תחומין נמי אסור להוליך בידם מנות לפמ"ש מג"א סי' ש"ז סקט"ו דאסור ליתן מתנה בשבת ויו"ט ואתרוג בסוכות שרי משום דהוי מעמ"ל מ"ש דקתני גבי תחומין אבל להג"ל ניחא דמשום איסור קנין היה די אם היה אומר מעיו"ט שיתן להם מתנה ואף שהקנין נעשה ביו"ט אין איסור כג"ל ולא היה צריך שיזכר להם ע"י אחר אבל לענין איסור תחומין צריך שיזכר להם ע"י אחר וצ"ל א"כ אסור.

ועוד ג"ל ראייה לזה מהא דאמרין צ"ל ל"ז ע"א השואל כלי מחצירו מעיו"ט כרגלי השואל וכחצ הר"ן אע"פ שלא נתנו אלא צו"ע דאע"ג דליתא מעיו"ט אלא דבור בעלמא אפי"ה הוי כרגלי השואל והרי אמרין צ"מ ל"ט ע"א כשם שחקנו משיכה בלקוחות כך חקנו משיכה בשומרים והכי קו"ל בחו"מ סי' ש"ז ס"ב א"כ צריך לעשות משיכה צו"ע ותקשי לאותן שיטות בחו"מ סי' כ"ח דמקח הנעשה בשבת אמרין אע"ל"מ איך הוי כרגלי השואל הא הקנין צעל איז כיון שהשאלו מעיו"ט אף שהקנין נגמר צו"ע אין כאן איסור מו"מ ושרי צו"ע ושפיר קנה לכן הוי כרגלי השואל, ומעשה בנידון דידן כיון שהשלוסם כבר נעשה ורק הקנין נגמר בשבת וא"ל לדבר בזה וגם אין חשש שמא יכחז א"כ אין איסור מקח וממכר בזה.

רמ"ש דאם לא עשה שלוםס א"כ ביתו קונה לו החלב ונעשה הקנין בשבת ואסור רק יש תקנה שלא ישלם המעות מקודם בעבור החלב שגשלה לו בשבת ויתנה עם המוכר החלב שאינו רואה לקנות לו החלב בשבת ואף אם נתן לו רשות ליתן החלב לתוך ביתו אבל עכ"ז החלב אינו שלו ושיהיה בידו לשלוח בחזרה ואלא יקנה החלב עד אשר יפתחנו צמ"ש ואז אינו קונה לו ביתו בעכ"ה ולא נעשה הקנין בשבת ודומה למ"ש רמ"א או"ח סי' ש"ז סכ"ה עב"ה המצויאים תבואה בשבת לישראל שהייבוס להם והישראל נתן לו מפתחו לאורו והעב"ה נתנו לשם ומודדים ומונים יש מי שמתיר דעב"הם במלאכת עמ"מ עוסק ואינו של ישראל עד אחר המדידה ויחשוב עמו א"כ והביא גם דברי שו"מ מהד"ג ח"ב סי' ק"פ שדומה לנידון הג"ל והנה סי' שו"מ אין לי אבל מה שהביא מדברי רמ"א הנה שם מצואר להיפוך שאין צריך להתנות כלל שלא יקנה ביתו ואפי' אינו מתנה נמי אינו קונה והוא עפ"מ דאמרין צ"מ דל"ז ע"כ דהיתירא ניחא ליה דליקני איסורא

אבל דביבור בעלמא לא ע"ש וא"כ לא מיבעיא לפרש"י צ"מ ע"ד דסתומא היינו שרושמן על המקח א"כ לא משכחת כלל קנין סטימותא דדבר שלא צא לעולם כיון דאינו בעולם א"כ לרשום אלא אפי' לפיר"ה דסתומא הוא שתוקט כפו ככך וא"כ יכול לעשות מעשה אפי' דש"לצ"ל מ"מ צהך נידון מדברי הרא"ש בכלל י"ג סי' כ' נראה להדיא מכל האריכות הבענות שלא היה שום הקיעת כף א"כ לא היה רק דיבור בעלמא ולא הוי קנין סטימותא כלל וכ"כ קדוש אבי זוק"ל צ"ש חו"מ [כת"י] ה' מו"מ ואפי' דדבר שצא לעולם לא היה קונה ואיך כחצ דאפי' דש"לצ"ל נמי קונה.

אמנם כד דייקת דצברי תשובות הרא"ש כלל י"ג סי' כ' שכתב וכיון שנהגו כן הוי קנין דאין צו חזרה והנך תיבות דאין צו חזרה הוא שפת יתר ועוד דהא כל קנין אינו רק לזה שלא יהיה צו חזרה רק שיהיה של הקונה ואיך כחצ דאין צו חזרה לכן ג"ל עפ"מ"ש בית שערים או"ח סי' קנ"ה ד"ה ואכתי שהוליא מדברי רש"א גיטין דף י"ד שכתב דהא דאמר שמואל דינא דמלכותא דינא היינו שאין המוכר יכול לחזור צו עוד שכבר הופקעה ממנו השדה דינא דמלכותא וכי דמצואר דינא דמלכותא הוא רק להפקיר מן המוכר ולא להקנות ללוקח ע"ש [זה כציר תמתי ע"ד רש"א הג"ל מהא דאמרין צ"ב ג"ד ע"כ והאמר שמואל דמ"ד ומלכא אמר לא ליקני ארעא אלא באגרת ומה קושי' הא דינא דמלכותא לא מהני שיקנה הלוקח רק להוליא מכות מוכר וא"כ שפיר כל הקודם בהם זכה] ועכ"פ מצואר מרש"א וצ"ש הג"ל דינא דמלכותא לא מהני רק לחייב המוכר אבל הלוקח אינו קונה ועיי' שיטת הר"ף גיטין י"א ופנ"י בסוגי' דמעמ"ש, והנה כתב הסמ"ע צ"ב סי' ר"ט סק"ה דאף דאין אדם מקנה דש"לצ"ל מ"מ יכול לחייב עצמו דש"לצ"ל רק דצ"ס סי' סע"י א' הביא שם הסמ"ע פלוגתא דקודם שצא לעולם אי יכול לחזור והיינו דכחצ הרא"ש בתשובה דהוי קנין דאין צו חזרה דהיינו הקנין סטימותא דש"לצ"ל אינו מועיל רק שא"י לחזור המוכר אבל הלוקח באמת אינו קונה כיון דלא עשה מעשה א"כ אינו מועיל אפי' היה דש"לצ"ל כמ"ל.

ומה"ט אני חוכך באותן קנינים שנהגו הסוחרים צומנינו דלענ"ד כולם הם רק התחייבות אבל לא קנין דאם עשה שלוםס על המקח נהי שהמוכר מחויב להעמיד לו מקחו אבל ברור שא"י לומר ללוקח נשרפו חטוף בעלייה וא"כ מה קנין הוא זה רק התחייבות הוא דהוי ועיי' בחו"מ סי' ר"ט ס"ו הפוסק על שער שצטוק וקובל דמיס ולא היה אותו המין שפסק עליו ברשות מוכר חייב לקנות וליתן ללוקח מה שפסק ואם חזר מקבל מי שפרע ועיי' תיבות שם שאפי' יש למוכר אותו מין רק כיון שאינו חייב ליתן אותן דוקא ויכול ליתן אחרים לא קנה רק למי שפרע ע"ש זה ממש הקנינים שנהגו הסוחרים צומנינו אבל לא שיהיה קנין ממש דיכול לומר לו נשרפו חטוף בעלייה רק התחייבות למוכר ואם חזר צריך לקבל מי שפרע ועיי' מהרמ"ש או"ח סי' רכ"ה והדבר צריך התבוננות גדול ברוב דיני חזרות ולפ"ז בנידון דידן אפי' עשה שלוםס על החלב מ"מ לא קנה כלל ורק בשעה שמקבל החלב קונה זה נעשה בשבת ואסור משום מקח וממכר, ועיי' צ"ש סי' קנ"ה ד"ה אבל שהאריך בזה.

ובאמת קושי׳ זו תקשי גם לדעת הראש׳ש שבת דקמ״ו שכתב דשאני התם לזכא דליכא חשדא דאיסורא דלאי משום שרואין אותו שטושה כלאחיי ע״ש מצוחר נמי מדבריו שמחלק בין איסור דלאי לדרבנן לענין חדרי חדרים והוא תמוה דא״כ מאי פריך עליה דרב מהא ולא צוזג אפי׳ שפקוק שהוא רק איסור דרבנן ולכן בחזר מותר ולי״ל דראש׳ש נמי ס״ל כמש״ל ביישוב דעת רמ״א דהא דמחזי כמאן דאזיל לחינגא היינו שהולך בקביעות על יום השוק שהוא איסור עשה דלאי ולכן פריך שפיר דהו״ל למימר ואפי׳ בחזר דאיסור דאורייתא אפי׳ בחדרי חדרים אסור.

רמה שהקי׳ ע״ד רמ״א משבת דף כ״ג חנר שיש לו ב׳ פתחים דלריך להדליק בשניהם ש״מ דאפי׳ באיסור דרבנן נמי חישינן למ״ע, והנה לפמ״ש בחידושי לחוכה ליישב קושי׳ ב״י מהא דאסור לעבור אחורי ביהכ״ג בשעה שהלכוד מחפללין ואי איכא פיתחא אחריני מותר ולא אמרינן מדבחהי לא עייל בבאי נמי לא עייל ואמרתו בשלמא ב״ה שהוא משום פרסומי ניסא ואחרים לריכין לראות נ״ח שלו דלריך להדליק כדי שיראו אחרים לכן אם לא יראו פרסום הנס איכא חשדא משא״כ בביהכ״ג אינו מחויב לילך לביהכ״ג כדי שיראו אחרים שהולך רק שלא יראו בהיפוך שאינו הולך דמה״ע אסור לילך אחורי ביהכ״ג ואי איכא פתחא אחריני לא יראו אחרים שאינו הולך וכיון שלא יראו כן ליכא חשדא ולפי״ז י״ל דדוקא התם חישינן בדרבנן לחשדא משום דעיקר מילתא לאחריני תיקנו לכן איכא חשדא משא״כ בשאר איסור דרבנן באמת לא חישינן לחשדא.

אמנם כבר כתב הפלתי בסי׳ פ״ז דככל מקום גם רמ״א חייש אפי׳ באיסור דרבנן למ״ע ודוקא בחלב שקדים לא חייש משום דבאמת לאו חלב הוא ע״ש ולא תקשי כלל רק מה שתמה ע״ד רמ״א סי׳ ש״ז עכ״פ המציאה תבואה בשבת לישראל שחייבים להם והישראל נותן לו מפתחו לחלוטו והעכו״ם נתנו לשם ומוודים ומונים יש מי שמחיר דעכו״ם במלככת עלמו עוסק וכו׳ ואמאי לא יהיה אסור משום מ״ע ולפענ״ד י״ל עפ״מ דאמרינן ע״ז י״ד מפני שהוא כמליל מידם ועיי׳ מג״א סי׳ רמ״ד סקו״ז וכיון דלא אסרו חכמים משום ממזוא חפץ כדי שלא ישתקע הממון ביד נכרי מכש״כ דלא חשו אמ״ע כדי שלא ישתקע הממון ביד עכו״ם.

אבל לפענ״ד ל״ש כאן חשש דמ״ע והוא עפ״מ דאמרינן ר״ה כ״ד ע״ז וע״ז מ״ג ע״ז והא האי ב׳ כנישחא וכו׳ ולא חישי לחשדא ומשני רבים שאני ע״ש ועיי׳ מג״א סי׳ רמ״ד סק״ה וא״כ ה״ג כיון דהאי חלב לזורך רבים נינהו שזריכין החלב ואין מציאין לאדם אחד הוי כמו רבים ול״ש חשדא בדודאי בהיתירא הוא.

רצוד עפ״מ דאמרינן בילה ד״ו ע״ז עדות מסורה לז״ד בילה לכל מסורה ע״ש וה״ג כיון שבמיים ההם הרב אב״ד משגיח על דברים האלו שיהיה הכל בהכשר ויתרון ולא הוי מסורה לכל לכן ליכא למיחש שנעשה באיסור כי הם זכירים בזה.

וכדי לעשות עלהו״ע יש לעשות עפ״מ דקו״ל באו״ח סי׳ רמ״ה ס״א דאם ישראל ועכו״ם שותפין בחנות בסחורה

לא ניחא ליה דליקני וכן בנדריים ל״ה ע״א מקבל יכול דאמר היתירא בעיתו איסורא לא בעיתו ובאיסור דרבנן נמי אמרינן הכי כמצוחר באו״ח סי׳ תמ״ה ס״ב באם העכו״ם מציא דורון חמץ ביום אחרון של פסח וסיים ועוב שיאמר שאינו רוצה שיקנה לו רשותו וכתב בעו״ז דבאמת מדינא א״ל אמירה כלל דאיסורא לא ניחא ליה דליקני והתם באיסור דרבנן מיירי ביו״ע אחרון של פסח ואף שכתב שם ח״י סק״ט דדוקא דורון אמרינן סתמא דאיסורא לא ניחא ליה דליקני אבל אם העכו״ם מציא לבית ישראל למכור או להפקידו אז נריך הישראל לומר בפירוש שאינו רוצה לקבלו א״כ ה״ג מכירה הוא דהוי ונריך לומר בפירוש שאינו רוצה שיקנה לו ביתו זה אינו דהרי חזרה בלדו שכתב ח״י שלא יתחייב באחריות ובחמץ אפי׳ בחיוב אחריות אפי׳ באלם נמי עובר בבי׳ לכן נריך לומר בפירוש שאינו רוצה לקנות אפי׳ בחיוב אחריות אבל בעלמא דאין קנין בחיוב אחריות אפי׳ לא אמר בפירוש נמי אינו קונה.

רמה שחושש אפי׳ אם יהיה הקנין בהיתר מ״מ איכא חשש מ״ע שהקנין נעשה בשבת באיסור ולדעת הש״ך בסי׳ פ״ו סק״ו לענין חלב שקדים צבצר עוף דאפי׳ באיסור דרבנן נמי חישינן למ״ע ודעת רמ״א דס״ל דבאיסור דרבנן לא חישינן למראית עין תמוה כמצוחר צפרק במה האשה יולאת ולא צוזג שבין קרנייה דמחזי כמאן דאזיל לחינגא, והנה לשון זה לא נמצא בשום מקום רק ולא צוזג שהוא פקוק בשבת י״ד ע״ב וס״ד אבל פלא בעיני שהוא קושי׳ הש״ך בסי׳ פ״ז ומעלתו הביאו ונעלם ממנו סוף דבריו.

אבל לפענ״ד י״ל דס״ל דטעמא דאיסור משום דמחזי כמאן דאזיל לחינגא הוי מ״ע באיסור דאורייתא והוא עפמ״ש הרמב״ן בנימוקו חומש פי אמור צפסוק יהיה לכם שבתון שכתב ונ״ל וכו׳ שנלעונו מהי״ת להיות לנו מנוחה ביו״ע אפי׳ מדברים שאינן מלאכה לא שיערר כל היום וכו׳ ויהיה בשוק מלא לכל מו״מ וכו׳ לכן אמרה תורה שבתון שיהיה יום שבתה ומנוחה לא יום עורר ממלאכה ע״ש ועיי׳ ב״ש או״ח א״י ק״י ד״ה אמנם שהביא כן משאר ראשונים וליון גם חת״ס חו״מ סי׳ קל״ה עכ״פ מצוחר דאם הולך בקביעות לחינגא אסור מהי״ת ועיי׳ ב״ש או״ח סי׳ פ״ע וא״כ שפיר חישינן למראית עין משום מ״ע דשבתון א״כ י״ל דאין המראית עין דאזיל לחינגא באקראי דהוי איסור דרבנן ללא חשש שהולך בקביעות לכן יש חשש מ״ע שיחשדוהו שעובר איסור עשה דלאי אבל בדרבנן ליכא מ״ע.

אבל מה שהביא הדרגני׳ בשם נ״ל דרמ״א נמי מודה דאפי׳ באיסור דרבנן שייך נמי משום מ״ע ללא דס״ל דבחדרי חדרים אינו אסור באיסור דרבנן ואז ל״ש משום מ״ע ומיושב נמי קושי׳ הש״ך מתום כחוצות סי׳ ד״ה ממעטן ע״ש אבל לא זכיתי להבין דאכתי האריך מיושב מהא דשבת ס״ד דפריך ארצ דס״ל כ״מ שאסרו חכמים מפני מ״ע אפי׳ בחדרי חדרים אסור מהא ולא צוזג אפי׳ שפקוק ותניא פוקק לה זוג בצוארה ומעויל עמה בחזר ש״מ דבחדרי חדרים מותר והו״ל לשנויי דרב מיירי באיסור דאורייתא ואסור בחדרי חדרים והאי באיסור דרבנן מיירי ועכ״ח כיון דלא משני הכי ש״מ דבאיסור דרבנן נמי אפי׳ בחדרי חדרים אסור.

אם התנו מתחילה בשעה שצא להסתחף שיהיה שטר השבת לעכו"ם לצדו וכי ושטר יום אחד כנגד יום השבת לישראל לצדו מותר ע"ש וא"כ ה"נ יוכל לעשות שותפות עם המוכר ויתנה שיהיה שטר השבת לעכו"ם לצדו ואז אין שום חשש. ושומר כהלכתו שבת, יגלהו ה' כצנת, וזכה לתורה תמימה נפש משיבת.

כנפשו היפה ונפש ידידו הרו"ת חותם באהבה.

הק' יודא צבי בלוהם
בק"ק הג"ל והגליל יע"א

סימן כ"ח

עוד בהג"ל

בעה"ת אור ליום עש"ק לס' שמות תערב תפילתינו לפק"ק האגושאוויטץ יע"א.

ברכה ושלום, וחיים עד עולם, לכבוד אהובי ידינ"פ הרב הגאון המפורסם כקש"ת מו"ה ברוך נח פישער נ"י אבדק"ק עפריעם.

גיה"ק הגיעני וראיתי שצממה דברים העמים צכוונתי דברים שלא עלו על דעתי ומהפך והסיע אותם לדברים אחרים לכן אמרתי אבוא בתשובה מאהבה.

אודות תשובת הרא"ש כלל י"ג סי' כ' שהוליאו ממנו האחרונים דבקנין סיעומתא מהני אפי' לדשנז"ל ואני עמדתי עליהם כמבואר במכתבי [אור ליום ה' וישב תע"ר] ולקמן, והדרגתי כתב שהקשתי הא סיעומתא לרש"י דוקא שנושה רושם על הצדיות ולר"ח שחוקט כף לחזירו ושם צנידון הרא"ש לא היה לא ת"כ ולא רשימה דל"ש כלל בדשנז"ע ואיך כתב הרא"ש שקונה מטעם סיעומתא וע"ז האריך דרא"ש כתב רק מדין סיעומתא והיינו כמו שמהני רושם לרש"י ות"כ לר"ח ה"נ מהני זה כיון שהסותרים נהגו לקנות זו, הנה לא נעלם דבר זה ממני תל"ת ומי שלומד הדין צחו"מ סי' ר"א שכתב המחבר וכן כל דבר שנהגו החגרים לקנות זו יראה שכן הוא ומע"כ מראה מקום הוא לי לעיי' בתשרי הרא"ש ואמלא כדבריו והוא פשוט צשו"ע הג"ל אבל מעולם לא עלה על דעתי להקשות כן וא"י איך מלא מקום בדברי תלנות כן.

אלא דקושיתי היה כיון לדעת הרא"ש לא היו קנין סיעומתא אלא אם עושה מעשה ולא דיבור בעלמא וא"כ כיון לדעת רש"י לריך לעשות המעשה במקח גופא וזה ודאי לא אפשר בדשנז"ל אלא אפי' לדעת ר"ח מ"מ אינו מוכר בתשובת הרא"ש שהיה שם מעשה וע"ז לדקו דבריו שגם שם צנידון הרא"ש היה מעשה היינו המסירה ליד החוכר אבל אין צי אשמה כי בתשרי הרא"ש שלי כתוב וצמסירתה למוכר וא"כ צמסירה למוכר אין כאן מעשה קנין ואין דעתי נוחה

לכגיה צספרים אמנם אם בתשובת הרא"ש שלו כתב לחוכר ניחא אבל לדעת רש"י שצריך לעשות מעשה במקח גופא עדיין קשיא כנ"ל.

לכן ילאתי לחלק דהא דס"ל להרא"ש דקנין סיעומתא מהני בדשנז"ל היינו רק לענין שח"י נחזור ומשוי"ה דייק הרא"ש וכתב וכיון דנהגו כן הוי קנין דאין צו חזרה ומעלתו תלה צי צוקי סריקו והעמיד צכוונתי שכתבתי דכל קנין סיעומתא לח הוי קנין רק לענין לח"י לחזור והערות ענמו לדחות דבר זה והוכיח כן מדברי הרא"ש הג"ל גם זה עירחא צחנם כי תל"ת למדתי הדין צשו"ע סי' ר"א וזה כמה נודע לי שאם מנהג הסותרים לקנות קנין גמור קנין לגמרי כמבואר שם צשו"ע ולא עוד אלא שדעת חת"ם צברצה מקומות שהוא קנין דאורייתא ממש ומהני לענין חמץ וצבור וכדומה וצאלו ודאי לריבין קנין גמור ואני לא אמרתי אלא לענין דשנז"ל לא מהני קנין סיעומתא רק להא שח"י לחזור ומענתו נראה צכוון היפך דברי כדי שיהי מקום לדחותם.

ובר מן דין הרי מבואר צחו"מ סי' ר"א דהכל תלוי צמנהג הסותרים דאם המנהג שקונה רק לענין מי שפרע קונה לענין זה ואם מנהג המדינה הוא לקנות קנין גמור קונה קנין גמור וא"כ י"ל שצממת לא היה המנהג צזה רק דקונה לענין שאין צו חזרה ומשוי"ה כתב דאין צו חזרה.

ומעלתו תמה ע"ז דהא הרא"ש כתב לעיל מנייה גבי טענה שראובן החוכר הסתלק ענמו ומחל החכירות וכתב הרא"ש דלא מהני ואמאי כיון דלא קנה רק לענין שח"י לחזור א"כ יכול למחול ההתחייבות למוכר, הנה מלכד ש"ל דרא"ש על כל טענה וטענה משיב וזיל הכא קמדחי לה וזיל הכא קמדחי לה אבל לפענ"ד לק"מ דהרי כתב הרא"ש דלא מהני ההסתלקות צדיבור צלכד כיון שקנה ע"י מעשה לריך גם ההסתלקות ע"י מעשה וא"כ צממת לא קני רק לענין דאין צו חזרה אבל לענין זה גופא שיקנה לענין שאין יכול לחזור היה לריך מעשה המסירה כמ"ש מעלתו וכיון דלענין הקנין דאין צו חזרה לריך מעשה גם לענין הסתלקות מזה גופא לריך ג"כ מעשה כן ס"ל להרא"ש ולכן לא היה מהני ההסתלקות צדיבור צלכד הא למה זה דומה למי שנתן כסף דקנה לענין מי שפרע וכל זמן שלא יחזור המעות צרלון הלוקח איכא מי שפרע.

ומ"ש שכוונת הרא"ש לאפקוי ממ"ש הקלו"ה צדשנז"ל שיוכל לחזור קודם צב"ל וכו"א שסיעומתא צדשנז"ל מהני רק שאם אח"כ צא לעולם לא לריך קנין מחדש אבל קודם צב"ל מהני חזרה קמ"ל דאין צו חזרה והנה דברי קלו"ה לא זיין מעלתו איך מקום צבודו שאם הדברים כפשוטן כמ"ש מעלתו הוא תמוה הלא גמרא ערוכה יצמות ל"ג ע"א דפליגי ר"ה ור"י וקיי"ל כר"י דאפי' לאחר צב"ל נמי יוכל לחזור וא"י מה חידושו של קלו"ה נא להודיעני מקומו איך ואחת אצקשו שפעם אחרת אם ירלה לעיין צדברי ימחול לעיי' היעב ונרויח שלא נצטרך לצלות הזמן צכתובת מכתבים.

ובזה הגני חותם בברכה.

הק' יודא צבי בלוהם

סימן כ"ט

עוד להנ"ל

בעה"ת.

קבלתי מכתבו ומ"ש דמשי"ה לא כתב רמ"א סופי ש"ז שיחשוב שלא יקנה לו ביתו דאינו לריך כיון דאינו של ישראל עד אחר המדידה משא"כ כאלו צחלצ שהכלים ידועים צמדותם שפיר קונה לו ביתו רק אם יתנה שלא יקנה, לדעתי גם כאלו צחלצ נהי שהכלים ידועים צמדותם מ"מ לריך למדוד ולראות אם המוכר לא רמאו ונתן צהם כפי הסכום שהם מחזיקים וגם שנתן חלצ ואינו מעורב צמים וא"כ ג"כ אינו קונה עד אחר שיפתחו ודומה ממש לדברי רמ"א.

אבל לפענ"ד הא דכתב רמ"א ואינה של ישראל עד אחר המדידה ויחשוב עמו אף דבלא"ה אמרינן איסורא לא ניחא ליה דליקני היינו צתם אבל כאלו דקאמר והישראל נותן לו מפתחו לאולרו הרי הוא כמי שגילה דעתו שרואה שיקנה לו ביתו והו"א דאסור עד שיאמר בפירוש שאינו רואה שיקנה לו ביתו לכן כתב דבלא"ה אינו קונה עד שיחשוב וימדוד ומשי"ה א"ל לומר בפירוש שאינו רואה שיקנה לו ביתו.

שוב כתב שממה שהצאתי נגדו מסי' תמ"ח אדרבה ראינו לדבריו שכתב המחבר ועוב שיאמר שחלרו לא יקנה לו אני שמח מאוד שהייתי תניא דמסייע לו אבל מ"מ כשאני לעלמי איני רואה שום ראי כי הוא כתב צמכתו צמדינה לריך להחנות שלא יקנה לו ביתו ומחבר כתב רק מהיות עוב גם המחבר לא כתב זאת רק לענין חמץ כיון דאפי' אינו צרשותו של אדם עשאה הכתוב כאלו הוא צרשותו הרי שאפי' איסורא ולא ניחא ליה דליקני נמי קנה אבל צשאר דברים שפיר אמרינן איסורא לא ניחא ליה דליקני ואפי' משום מהיות עוב א"ל להחנות בפירוש שאינו רואה שיקנה לו ביתו איסורא.

ומה שהאריך בחלוקה דרבנן דגם להמחבר הנ"ל מדינה א"ל שיחנה בפירוש שלא יקנה לו ביתו משום שהוא צאקראי אבל כאלו צנידון דידן לענין החלצ הוא דבר תמידי והתנה עם המוכר שמי יום ציומו ישלח החלצ ניכר מתוך מעשיו שרואה שציתו יקנה החלצ, והנה יש לו דמיון לסצרתו צדג"מ יו"ד סי' ע"ו דצבהמה כיון שהשש צכל הבהמות תמיד החמירו אם שחטה תוך שצעה אבל ציצמה שהוא רק צאקראי לא חיישינן ע"ש אבל מ"מ לפענ"ד כיון שהא"ש הזה צא לצ"ד לשאלו איך יעשה כדת של תורה גלי דעתיה דלא ניחא ליה דליקני איסורא ועיי' עווי"ד סי' צ"ע דהשאלו אינו רואה לעשות איסור.

ומה שהקי' לדעת הרמב"ן צחומש ושאר ראשונים שהציה צ"ש או"ח סי' ק"י דמו"מ צקציעות אסור מדא"ו למה אסרו מו"מ צאקראי שמח יכתוב או משום מוליה מרשות לרשות ואסמכיה אקרא דמלוא חפליך אמאי לא גזרו משום מו"מ צקציעות לק"מ לפענ"ד דהרי גם צקציעות אינו אסור רק משום איסור עשה דצצתון וא"כ גם הגזירות חכמים לא היה אלא צאיסור עשה אבל השתא דאסרו משום שמח יכתוב או

משום שמוליא מרשות לרשות איתא איסור עשה ולי"ת מדרבנן ועיי' ר"ה ל"ב ע"ב דצגזירות דרבנן צשויו"ע איכא עול"ת.

ומה שהשיב על מה שהצאתי ראינו לדברי קדוש אבי זלוק"ל שאם הקנין נגמר צשצת ליכא איסור מו"מ ממחני' דהשאלו ודחה דהתם משום שזורך יו"ע הוא גם אני עמדתי צזה אבל דברי צנויים ע"ד מג"א דס"ל דאתרוג ציו"ע ראשון אסור אי' לאו משום דנותן צמעמ"ל והוא נמי לזורך יו"ע כמ"ש חוסי' צי"ה ד"ב ה"ג ועוד דהא קיי"ל צאו"ח סי' חרנ"ב דאסור לאכול קודם שיטעלו וצפרע ציוע"ר וא"כ האתרוג ג"כ לורך שמחת יו"ע.

ובזה הגני חותם בברכה שלימה.

הק' יודא צבי בלוהם

סימן ל'

עוד להנ"ל

בעה"ת אור ליום עש"ק בא תער"ב תפילתינו לפק"ק דאנושאוייטץ יע"א.

יקרתו הגיעני והגני כמשיב מפני הכבוד צקיולור נמרץ, אם יותר נוח לפר"מ לפרש צדברי רש"י שאינו לריך מעשה צגוף המקח גם אני מצטל דעתי, אבל מ"ש דמיד כשצא החלצ לצינו קונה מדיני דמלכותא ונהי שאם רימה אותו יוכל לטעון על המקח אבל אם הוא כראוי הרי הוא שלו למפרע צבר כצחתי צמכתוי הראשון צשם הרשצ"א גיעין דף י' וצצ"ש או"ח סי' קנ"ה דדיני דמלכותא אינו מועיל רק לענין שא"י לחזור אבל לא שיקנה, גם מ"ש שהוא שלו למפרע הנה לפמ"ש שג"א סי' א' דהיכי דצדרבנן אחיא לידי קולא אי אמרינן אין צרירה א"כ ה"ג לענין מו"מ דרבנן מיירי יותר אמרינן אין צרירה ואינו שלו למפרע ולא יקנה.

ומה שדחה מה שכתבתי דצחמץ צקנין קל ואפי' צחיוצ אחריות עובר צצ"י משום דעשאו הכתוב כאלו הוא צרשותו לכן כתב המחבר צסי' תמ"ח שעוב שיאמר שאינו רואה לקנות משא"כ צשאר איסורים וע"ז תמה דמה מהני אם אומר דלא ניחא ליה דליקני כיון שהכתוב עשאו כאלו הוא צרשותו א"ו דלא אמרי הכי אלא צחמץ של ישראל אבל לא שצצביל זה יעבור על חמץ שאינו שלו ואני אומר ולטעמך איך מהני הציעול שהוא מטעם הפקר צחמץ של ישראל כיון דעשאו הכתוב כאלו הוא צרשותו ונבי דעשאו הכתוב כאלו הוא צרשותו מ"מ עיי' ציעול מגלי דעתי שרואה להפקיע האיסור וכמ"ש המרדכי רפ"ק דפסחים דמשי"ה לא צעי ג' וא"כ ה"ג עיי' שיאמר גלי דעתי שאינו רואה לקנות ושוב לא עשאו הכתוב כאלו הוא צרשותו.

אבל כונתי היה יפן שלענין חמץ צאחה אחיזה כגון צחיוצ אחריות או עיי' הוה"ל ועיי' פנ"י שם צפסחים מ"ו

סימן ל"א

בדין טלטול התפילין בשבת ע"י הטלית

בהש"ת א' לס' גזר שמן משחת אלוקיו עליו לפק"ק האנשאוויטץ יע"א.

בכ"ד למספר, בריתי אתך אל תופר, חכם וסופר, אהובי ש"ב יקירי הרבני החר"ף ושנון, שמו יגון, במעשה ידי ארנן, מו"ה יעקב דוד בלום ב"י וכו"ל.

הידים באתי אל העיון בדבר אשר שאלת צמי ששכה העלית צבים הגדול אשר הוא וגם התפילין מונחים בו, מכו ליעול העלית ממנו בשבת, כיון שמטלטל גם התפילין דאסור לעלטל בשבת והארכת צלפול, וכשאתי לעלמי אף שפשוט צעיני שמוחר ליעול העלית מחוכה כאשר יבואר מ"מ לאהבתך אשעשע קלת צד"ת לפלפולא בעלמא.

הנה גוף הדבר אם יש איסור לעלטל תפילין בשבת במחלוקת שנויה בצו"ח סי' ש"ח ודעת רמ"א שם סעי' ח' דאין לעלטלם כי אם לצורך דהיינו דאין להם דין כחצי קודש ואוכלין דמוחר לעלטלם אפי' שלא לצורך כלל, אלא דיש להם דין כלי שמלאכתו להיחר המבואר שם לעיל מיני דמוחר לעלטל לצורך הכלי שלא ישבר או לא יגנב, אבל לצורך גופו או למקומו לא צעיק תפילין ועי' במג"א שם סק"י"א, אלא שמג"א שם וטו"ז סק"ג תמה עליו כיון דטעמא שמוחר לעלטלם משמם דאפי' אי שבת לאו זמן תפילין הוא מ"מ אין איסור להניחם כמ"ש צ"י בשם מהר"א וכיון דאינהו ס"ל צסי' ל"א דאסור להניח בשבת וי"ע תפילין איך שרי לכו בעלטול, ולפענ"ד אפי' כיון דתוס' ביב"ד דף ע"ד הכי ותוס' עירובין ל"ו ד"ה ימים ס"ל דאפילו שבת לאו זמן תפילין אפי"ה מותר להניחם, ומתוס' דף ס' שבת ד"ה לא שהביא מג"א שם מוכח דס"ל דאי שבת לאו זמן תפילין אסור להניחם בשבת, ועי' ריב"צ"א עירובין שם וש"אג"א סי' מ"א וא"כ י"ל דמהצד ורמ"א דס"ל שבת לאו זמן תפילין ספוקי מספקא לכו הלכה כמאן אם מותר להניחם בשבועות"ע או לא, לכן לענין גוף ההנחה דילפינן מוכי' לך לאות, ושור"י"ע לא צעי אות דהוא דאי' אזלו לחומרא דאסור להניחם כמו בכל סד"צי משא"כ כאן לענין איסור טלטול מוק"ה שהוא דרבנן וכיון דספיקא דאפשר דמוחר להניחם פסקי לקולא דמוחר לעלטלם.

אמנם יש להשיב ע"ז כיון דעיקר היתר טלטול תפילין הוא משום דאפשר להניחם והוי ככלי שמלאכתו להיחר אבל להמחר דאוסר להניחם נהי דמשום ספיקא הוא מ"מ כיון דא"י להניחם אסור לעלטלם דעכ"פ לא הוי כלי שמלאכתו להיחר כיון דאסור להניחם ועוד דצ"ש א"י"ח סי' רס"א ורס"ב חוכך להחמיר דספק איסור מוק"ה אף דהוא דרבנן אזלינן לחומרא ע"ש א"כ אפי' ספיקא הוי נמי אסור לעלטלם.

לכן י"ל דאפי' להני שיעות דס"ל אי שבת לאו זמן תפילין אסור להניחם היינו דוקא אם מניחם לשם מורה שיהי' לאות על ידו אבל במניחם צפירוש שלא לשם מורה ליכא איסורא ועיון לשון באה"ט סי' ל"א שכתב אסור היינו אם

בתוד"ה הואיל או כדאמרין פסחים ד"ו ע"ב שמה ימלא גלוסקא יפה ודעתיה עלה כי ע"י זכות קל נכנס לרשותו לעבור חב"י זה דוקא בחמץ כמ"ש פניי לענין הואיל וה"ט משום דחזיקן דהתורה העמידה ברשותו אף שאינו ברשותו לכן לריך לגלות דעתו שאינו רוצה לקנות ולא בשאר איסורים.

ומה שדחה עמ"ש לכן כתב רש"י דמו"מ אסור שמה יכתוב ולא משום מו"מ קבוע שאסור מה"ת יען דלא לא הוי זיה אלא עשה ומשום שמה יכתוב איכא עול"ת ומעלתו דהו כיון שאין הטעם מוזכר בגמ' אלא רש"י אמרו והול"ל טעם זה ולדעתי לא עלי תלויותיו דבלא"ה תמורה מני"ל לרש"י שמטעם זה אסור חכמים אבל האמת יורה דרכו שרש"י סמך על מה דאמרין שבת דקמ"ח דהלואה ציו"ע אסור משום שמ"י ע"ש וא"כ כש"כ מקח וממכר דיש לאסור מה"ט וא"כ שפיר כתב רש"י משום שמ"י כדי שיהיה עול"ת כמו דהלואה וכש"כ הוא.

אמנם י"ל להעיר דלעטם שמ"י א"כ לפמ"ש רמ"א סי' ש"ו ס"י"א דכתב גלחות אינו אלא מדרבנן וא"כ בזמינו שכל הכתבים ושטרות נעשה בכתב גלחות א"כ מו"מ הוי גולג"ז ולא גזרינן והיה מותר אמנם באמת כבר דחה הנובי"י דברי רמ"א מהלכה וגם אני חזון הרביתי במק"א, וגם כבר כתבו תוס' חולין דק"ד ע"ה ד"ה ומנא שאין לדמות גזירות חכמים זו לזו אלא במקום שהש"ס מדמה ע"ש וא"כ יש מקומות שגזרינן גולג"ז ועיי' תוס' שבת כ"ד רע"א ונקו"כ א"כ סי' ל' צטו"ז סק"י"ב.

דזה ה"י כוונת נחמיה בן חכליה כי י"ג שאחר שהזכיר אותם על מו"מ בשבת הזכיר אותם על שנשאו נשים נכריות וע"כ צביהם מדברים בלשון העמים, והוא תמורה מה שייכות ז"ל ועוד נהי שאסור לשון העמים כדאי' במד' דצרכות שלא שינו לשונם נגאלו ואמרין צירושלמי שבת ה"ד שהוא מ"י"ח דבר שגזרו על לשונם וצקידושין ל"ו נראה דאפי' לדבר בצלחות ה"שון אסור מ"מ עדיין לא גזרו אמנם להני"ל ניחא כי ה"י ירא שאם ידברו בלשון העמים אז גם כתבם יהיה כן כתב גלחות וא"כ ממילא ליתא לאזהרה דמו"מ שאסור משום שמה יכתוב וכיון דאיסור כתב גלחות מדרבנן ממילא מותר צמו"מ דהוי גולג"ז לכן סמכו אזהרה דנשים נכריות שע"כ צביהם מדברים בלשון העמים לא"י מו"מ בשבת, וצ"ה ניחא שבאמת מכאן הול"ת רש"י דאי מו"מ משום שמ"י כיון שהזכיר אותם אחר אי מו"מ על לשון העמים ש"מ דאי לא הא שידברו בלשון יהדות לא קיימו הא איסור מו"מ שהוא משום שמ"י וכתב גלחות מותר וזה מוכרח דרש"י ביב"ד ד"ה אין פוסקין דמים פי' דמו"מ אסור בשו"י"ט מקרא דנחמ"י הנ"ל והתם כתב משום שמ"י ולהכ"ל באמת מקרא דנחמ"י מוכח אי מו"מ ומהתם מוכח נמי שהוא משום שמ"י כמ"ש והכל חד.

ידידו הגאון.

הק' יודא צבי בלוהם

רע"ב מותר למחבר רמ"א לטלטל תפילין אפי' שלא לזורך גופו ומקומו אלא שטו"ז ומג"א שם חולקין וס"ל דאסור לטלטלם אם לא לזורך גופו ומקומו וכן הסכמת אחרונים א"ר ותו"ש ופמ"ג וא"כ דין כלי שמלאכתו לאיסור יש לתפילין ומ"מ נ"ל דמותר לטלטלם ליעול הטלית מן התיק דאפילו בכלי שמלאכתו לאיסור קי"ל שם סעי' ג' דמותר לטלטל לזורך גופו כגון קורנס של זהבים או נפתים לפזעו בו אגוזים וכש"כ כאן ליעול הטלית להתפלל בו דהוי לזורך גופו.

רעוד דהא אין לורך לטלטלם כלל רק להשמע הטלית מהכים ודומה ממש להא דקיי"ל צסי' ש"ח ס"ד מעל חדש מותר לשממו מעל הדפוס אפי' שמלאכתו לאיסור כיון דשם כלי עליו דמותר לטלטלם לזורך מקומו, וה"ל דכוותי.

רעוד נ"ל דהא קיי"ל צה"ח ס"י י"ג דאם נפסק אחד מן הצלילות ומחציתם לישב בלא עלית דיכול ללוששו בלא צלילות מכה כבוד הצריות וכתב שם המג"א דאף בשבת נהי דא"י לעשות בו צלילות וא"כ אינו עובר בעשה דגדילים תעשה לך, אבל עכ"פ איסורא דרבנן איכא לישב בדי' כנפות בלא צלילות ומשום כבוד הצריות התירו ע"ש א"כ ה"ל כיון דמוקצה לא הוי אלא דרבנן, מותר בשביל שישב ויתעטף בטלית כמו בהם.

רמ"ש להתיר משום דהכים צסים [לטלטל] לטלית ותפילין הוי צסים לדבר האסור ולדבר המותר דקיי"ל צה"ח ס"י ש"י ס"ח צמחיה שיש עליו אפר מצטיי שמוחר לטלטל, ושצרי עלים שאסור צלטעול מותר לטלטלם כשדבר המותר חשוב מדבר האיסור וא"כ מותר לטלטלם, ולפענ"ד ז"ל דמבואר מתוס' שבת סקח"י ובהגהות לבוש דבשניהם שווים אסור לטלטלם וכאן לא בלבד ד"ל דטלית ותפילין שוין בשחיבותן אלא דאפ"ל בתפילין הן מחמת קדושתן הן מחמת נחילותן ולורך שיש בהם דלא סגי דלא מנח תפילין ואם אינו לובש הטלית אינו עושה איסור דחשיבו יותר מהטלית וא"כ אסור לטלטלם.

אבל צחמת אין ראייה מהתם כלל, דהא לזורך גופו ולזורך מקומו גם התם מותר לטלטל כמבואר שם צרמ"א וע"י ס"י ש"ח סק"ז וכאן הרי הוא לורך גופו כמ"ל ומותר לטלטלם, ועוד אם היינו דנין אם מותר לטלטל הכים שבו הטו"ת היה אפשר לדון מטעם צסים לדבר האסור ולדבר המותר אבל כאן אין לנו דנין רק על הטלית ולא על הכים ואין לו ענין כלל להתם, ועוד דדוקא לטלטל הכלי שעליו האיסור וההיתר יש לדון מטעם דהוי צסים לדבר האסור ולדבר המותר, אבל ליעול ממנו ההיתר אין שום איסור כי אינו מטלטל האיסור כלל, ואפי' נימא דצמה שנטעו ממנו מקרי נגיעה, וע"י חולין דף ע"ב ע"ב צשעת פרישתן מאציהון מקצלות עומאה, וכריתות ט"ו ע"ב, מ"מ מוקצה מותר צנגיעה ע"י מג"א ס"י ש"ח סקכ"א ושו"ע שם סעי' מ"ב.

ועתה נצא למקום ישב דברי המחבר שעמדת עליהם שכתב צסי' ש"י ס"ח דמותר לטלטל המחמה וכגון שדבר המותר חשוב מדבר האיסור משמע דבשניהם שווין אסור,

מניחם לשם מצוה ואז עובר משום כל חוסף משמע דאפי' האיסור שהוא משום דש' ויו"ע א"ל נמי ליכא רק צמכווין לשם מצוה אבל צחינו מכווין לשם מצוה אין איסור להניחם, וכן מפורש צפמג"ד צמשצ"ז סק"ג ע"ש, וצוה מיושב מה שיש לדקדק צציהה דף ט"ו ר"ש שרא להו לרבנן לשדורי תפילין ציומא עבא ע"ש והוא תמוה כיון דס"ל דמותר לטלטלם א"כ כל אדם מותר לשלוט תפילין ציו"ט והול"ל ר"ש שרא לשדורי תפילין ציו"ט ולהנ"ל ניחא דצחמת כיון דשוו"ט לאו זמן תפילין א"כ אסור להניחם ואסורים גם צלטעול, אלא כשמכווין שלא לשם מצוה מותר להניחם ואז מותר לטלטלם והחנינה רצון דידינו לכווין שלא לשם מצוה מותר לטלטלם ולשלחם, אבל לכ"ע דחינם יודעין לכווין שלא שם מצוה, וע"י צ"ש אר"ח ס"י שני"א צחמת אסור לשלחם ולטלטלם וא"ש.

רלפ"ז כיון דבתפילין אפשר דמותר להניחם ואפשר דאסור להניחם אם מכווין לשם מצוה שפיר פסק רמ"א דמותר לטלטלם דהא כתב מג"א ס"י ש"ח סק"ט דכלי שמלאכתו לאיסור ולהיתר הוי בכלי שמלאכתו להיתר ומותר וה"ל דאפשר להניחם ואפשר שלא להניחם הוי בכלי שמלאכתו לאיסור ולהיתר דמותר לטלטל.

ובהכי מיושב נמי מה שהק' מג"א מתוס' שבת דף ס' שכתבו שם ד"ה לא ונלר"י דאפי' לרבנן דר"א דשרי וכו' אפי' דשלוה משום שו"ע כמו לזורך גופו מדשרינן לשלוה דברים שמלאכתן לאיסור והכי מצינו דדברים שמלאכתן לאיסור מותר לשלוה עכ"ל מדשרינן לשלוה תפילין, והוא דבר שמלאכתו לאיסור הרי מוכח דאסור להניח תפילין ומשו"ה הוי ככלים שמלאכתן לאיסור ולהנ"ל ניחא דצחמת שבת הק' על מג"א ה"ל דכלי שמלאכתו לאיסור ולהיתר הוי בכלי שמלאכתו להיתר דצסי' ש"י"ג כתב דקנה שמוסקין בו זיתים אפי' שמעלין בו ג"כ מקרי מלאכתו לאיסור, ותיך דהתם עיקרם לאיסור והכא מיירי שעשוי לשניהם, ולפ"ז י"ל דגם התוס' מודו דהכי דחינו מכווין לשם מצוה ליכא איסור כלל להניחם רק דסביר ל"י כיון דעיקרן עשוין להניחם לשם מצוה מקרי תפילין כלי שמלאכתו לאיסור והשו"ע לא ס"ל הכי אלא דמקרי עשוי לשניהם והוי בכלי שמלאכתו להיתר וכנ"ל.

רבוה נדחה מ"ש המג"א שם דאל"כ לדידיה למה אין מניחין תפילין בשבת וע"י דג"מ שם שאין לו שחר אבל המחב"ש"ק פ"י כוונתן דאם נימא דמותר להניחם אפי' אי שבת לאו זמן תפילין אמאי אין מניחין כדי שעכ"פ יקבל שכר כמו שאינו מצוה ועושה וכמו נשים צמ"ע שהז"ג ע"ש וע"ד רחם גדול אמרתי ליישב עפ"מ דקיי"ל אר"ח ס"י ל"ה דחולה מעיים פטור מתפילין וכתב שם מג"א דאסור להחמיר להניחם ע"ש והנה אמרינן סנהדרין ק"א כל ימי עני רעים והאיכא שבתות ויו"ע כדשמואל דא"ש שנוי ווסת תחילת חולי מעיים ופירש"י משנה ווסת ואוכל יותר ממה שרגיל לאכול היינו תחלת חולי מעיים וא"כ איך לן בשבת חולי מעיים ואסור להניחם כנ"ל, אמנם להנ"ל דמחבר נמי ס"ל דאסור להניחם צשוו"ט רק כשמכווין שלא לשם מצוה מותר אין כאן קושי כלל שיניחם ויקבל שכר כאינו מצוה ועושה דאם יניחם בשביל מצוה צחמת אסור רק כשמכווין. שלא לשם מצוה וא"כ אין כאן שכר כלל.

מחייב רב אמר משום לזבוע ופירש"י שזבוע את הצער של בית השחיטה ע"ש וכדמסיק התם בגמ' ניחא ל' דליתווס בית השחיטה ומוכח דיש לזביעה באוכלין ותי' דבאמת רב ס"ל דיש לזביעה באוכלין ואף דקיי"ל דשיבד אסור מדרבנן באוכלין מי"מ לזביעה באוכלין רק כיון דקיי"ל דאין עיבד באוכלין ה"ה דאין לזביעה כחז' התו"ש דאפי' מדרבנן מותר דבעיבד ה"ט משום דמיחזי כעביד אבל לזביעה לא ע"ש ואכתי טעמא צבי מ"ש דלא אמרי נמי לזביעה דאסור מדרבנן משום דמיחזי כעביעה וי"ל דבשלמא למלוח הרבה חתיכות לזון שפיר אסור מדרבנן משום דמיחזי כעביד שהרי דרך לעבד גם העור במלח כמו"ש רש"י ב"ה דף י"א ד"ה שמולחין עליו אבל לזביעה במשקה הפירות שאין דרך לזבוע בהם כלל וכמ"ש מג"א סקכ"ד דאפי' על בגד הוי רק דרך לכלוך והוא רק חומרא יתירה ואין דרך לזבוע בזה לא מיחזי כעביעה שפיר מותר אפי' מדרבנן ולפ"ז אפי' אם הוי דרך לזביעה בכך מ"מ באוכלין אינו אסור רק מדרבנן כמו עיבד.

רבזה נדחה מ"ש צ"ח דבכרכוס שדרכו לזבועו צו וכן האומנין המתקנין מיני מרקחת ולזבועין לזבועים וכן מוכרי יין שדרכן לזבוע חוששני להם מחמת לדעת הסמ"ג והיראים שפסקו דשוחט צשצת חייב משום לזבוע כרב ע"ש ולפמ"ש אפי' לזבוע האוכלים צדבר שדרכו לזבוע לא הוי רק מדרבנן דלעביד מדמי' לי ואין כאן חטאת כלל, אבל בלא"ה אם הוא חושש לדעת הסמ"ג והיראים דיש לזביעה באוכלין א"כ ל"ל שצבועו צדבר שדרכו לזבוע אפי' צדבר שאין דרכו לזבוע נמי יהי חייב חטאת דדס ודאי אין דרכו לזבוע צו ואפי"ה חייב חטאת משום לזבוע א"כ ה"ה כאן אפי' צדבר שאין דרכו לזבוע יהי חייב חטאת לכן י"ל דדוקא כשזבועו כדי למכרו אסור ואז אסור אפי' צדבר שאין דרכו לזבוע דאם לריך לעשות כן כדי לזבועו מקרי שפיר לזביעה ועיי' פמ"ג צ"ח שכתב כן דאם עושה כן ולזבועו כדי למכרו אסור וכן נראה מדברי צינת אדם גופא שם צמה שמפרש דעת הרא"ש שהצ"ח ד"מ אבל אם עושה צביתו לזכרו אז צדבר שאין דרכו לזבוע אפי' איסור דרבנן ליכא.

רבזה מיושצ היעצ דצרי הגמ' צשצת שם [דף ע"ה ע"ב] אמר רב מילתא דאמרי אימא צי מילתא דלא ליתו דרי צתראי וליחכי עלי לזבוע צמאי ניחא לי ע"ש ותמכו האחרוני' אטו מאן דיליף כר"י דמלשאל"ג חייב ליחכו עליו ולהנ"ל כיון דלזבועו צדס ודס אין דרך לזבוע צו ואמאי יהי חייב משום לזבוע והיינו דליחכו שאין דרך לזבוע צדס וע"ז משני ניחא דלותווס בית השחיטה ואז שפיר הוי דרך לזביעה ותייב. ואין להשיב ע"ז ממה דקיי"ל בצו"ח סי' שצ"ח סמ"ח דאסור להניח בגד על מכה שיולא ממנו דס מפני שהדס יצבע אותו ע"ש זה אינו דהמחבר צזה לשיטתו שכתב צסי' ש"כ שהאוכל תותים או שאר פירות הצבועים לריך לזכר שלא יגע צידיו לזבועת צצגדיו או צמפה משום לזבוע והרי צפירות ודאי אין דרך לזבוע ואפי"ה אסור והיינו משום דעכ"פ צצגד ראו לזבוע וה"כ צדס אף שאין דרך לזבוע רק כיון שהמפה ראו לזבוע אסור אבל לזבוע אוכלין צדס ודאי אין איסור כיון שאין דרך לזבוע רק אם עושה כדי למכרו דאז הוי דרך לזביעה ותייב חטאת לסמ"ג ויראים.

ושז כתב צסיפא אבל אם דבר האיסור חשוב יותר מדבר המותר צעל אללו ואסור לעלטלו דמשמע דוקא אם האיסור חשוב יותר אסור אבל צשניהם שווין מותר, ולפענ"ד נראה דבאמת יש לדקדק צדצרייו דכאן צסיפא כתב חשוב יותר וצרישא לא הזכיר הציבה יותר והוא יתור לשון וגם צרישא לא כתב צעל אללו להיתר וכאן כתב צשצת אללו לכן י"ל דקמ"ל דין חדש לפמ"ש דאף דאסור לעלטל הכלי שהוא צסים לדבר האסור ולדבר המותר אם שניהם שווין צחשיבותן מ"מ ההיתר מותר ליעול משם, וכ"ז אם שניהם שווין אבל אם האיסור חשוב יותר אז צעל להיתר אללו, ואף ההיתר אסור לעלטל וליעול משם ועי' רש"י ב"ה י"ד ע"ב ד"ה מי איכא ואפי' לעלטלו והא צביולי מיעוטא לגבי רוצא כי נעשה הכל איסור וזה שכתב אבל אם דבר האיסור חשוב יותר היינו הרבה יותר מההיתר צעל אללו גם ההיתר ואסור לעלטלו ולכן לריך להיות חשוב יותר כדי שההיתר יתצטל אללו וצדרייו כראי מולקות ואין כאן קושי כלל דבאמת שניהם שווין אסורים גם לפי הסיפא וא"ש.

רמה ששאלת מהו החשיבות אם צדמים שהוא ציוקר מדבר האחר א"כ לריך אמרינן צשצת מ"ז קרעין דצי רבי מי חשיצי הא גם לרבי שווים יותר זה אינו קושי כלל כיון דצי רבי עשירים הוי לא היו מקפידים על דבר קל כזה, ולא נחשב צעיניהם רק כעפר ורבי דמצינת דוד קאתי קוים צו המקרא שכתוב צמלכיס א"י אין כסף נחשב צימי שלמה למאומה ועי' שם פסוק כ"ז והחשיבות יוכל להיות או מלד שוויו או מלד לורך שצו או שאר דצרים שגורמים חשיבות וכל דצריך צזה הם ערצוצים שאין לעמוד עליהם.

סוף דבר אף שנוהגים ליקח העלית מן הכיס שיש צו גם תפילין מע"ש ומנהג ישראל תורה הוא ועי' צצ"י רסי' ש"ה אבל אם שכתו שם מותר ליעלו צשצת לפענ"ד והמחמיר צזה אינו אלא מן המתמיהין.

ובזה הגני אומר שלום ש"ב אוהבך דושו"ט.

הק' יודא צבי בלוהם

סימן ל"ב

בדין צביעה באוכלין

בעה"ת יום ד' בראשית תרס"ט לפק"ק האגושאוויטץ יע"א.

נשאלתי אם מותר לזבוע העוגות שנקראי עארטען צמשקה פירות האדומי' שקורין מארמאלאט ציו"ט, הנה צצו"ח סוסי' ש"כ כתב המחבר אבל אם לזבוע פחו צמשקה הפירות לית לן צב דאין לזביעה באוכלין ע"ש וכל האחרוני' תמכו על דין זה מהא דשצת ע"ה דאמרי שוחט משום מאי

אסור בין בחמין בין בלזון וקאמר לימא מסייע ליה כל חיובי עבילות עובלין כדרכן בין בחי"ב בין ביוה"כ במאי חילומא בחמין עבילה בחמין מי איכא שאובין וינהו דלמה לא אמר עבילה בחמין מי איכא הא איחא משום גזירת מרחלאות והשואל עמד בזה ע"ד תוס' ד"ה עבילה ונטה מדברי הגמ' בלי שום טעם.

ראני אינו יודע מה קושי לא מיבעי להני שיטות דכלו שאוב דא"ו וודאי יותר ניחא ליה להקשות קושי יותר חמורה דאפי' מדא"ו אסור ואפי' להני שיטות דכלו שאוב דרבנן מ"מ הא אמרינן שבת ע"ל דר"ש מחיר לרחוץ אפי' בחמין ע"ש פירש"י ד"ה והאי חנא ורלה להוכיח אפי' אליבא דר"ש.

אבל קושטא קאמינא שאינו יכול להבין קושיהו דכלא רבא להוכיח מהא דרוחץ בחי"ב אי"כ יותר ניחא ליה להקשות קושי דקאי אחי"ב משאי"כ גזירת מרחלאות בשבת ל"ש בחי"ב אלא ביוה"כ ופריך מידי דקאי אחי"ב שפיקר הוכחה מזו ועוד דהוי"א דבאמת ביוה"כ אסור משום גזירת מרחלאות אבל בחי"ב באמת אפי' בחמין מותר וליכא שום הוכחה שוב ראיתי שגם הדרי"ג נ"י הרגיש בזה אלא שהקדים לזה דברי המרדכי שהובא בשו"ע סוס"י ר"א דאין להטיל שאובין במקוה משום גזירת מרחלאות וא"י איזה לורך לדברי המרדכי בזה כאן ועוד הא קאי ליישב דברי הגו"ב"י ושם היה המעשה שהיו מטילין שאובין למקוה כן באובין וכן בפראג שבי שהזכיר הבלנין שזילו המים מצטו"י שתי שעות עכ"ל דלא חש לדברי המרדכי.

ועלה דעתו ליישב דאפשר דס"ל הדרגניי דמרדכי לא אסר רק במקוה אבל במעין שפיר דמי להטיל שאובין ומעשה דנוצ"י היה במעין אבל באמת ז"א דהרי ראיות המרדכי מדלא משני הגמ' שהטילו במקוה מים חמין ש"מ דאסור ואי נימא דבמעין שרי להטיל הו"מ לשנויי שמיירי שהטיל תוך המעין וראיתי שש"כ הדרי"ג לפי תירוטו ע"פ סד"ע.

ועונ"ל ביישוב קושי הכ"ל דהנה איסור גזירת מרחלאות בשבת כ"י מג"א רס"י שכ"ו גזירה שמה יבא להחם בשבת וכן מצואר בגמ' ע"ש וק"ל לפמ"ש הלבוש הביאו עו"ז או"ח ס"י תרכ"ו סק"ב דבמלוא ל"ש אין מצטלין איסור לכתחלה כיון דהטעם דאין מצטלין שמה יבא להתיר כל האיסור ובמלוא ל"ש זה כיון דלמלוא קא מקוין לא יעשה המלוא בעצירה אי"כ תקשי בעבילת אשה מה גזירת מרחלאות שייך כיון שהאיסור שמה יבא להחם בשבת וכיון דלמלוא מקוין לא חטשה המלוא בעצירה, אך ז"א דהרי קו"ל יו"ד ס"י קל"ז דעבילה בזמנה לאו מלוא ואפי' למ"ד מלוא מ"מ בנשים בזה"ל שעל כל עיפת דם יושבות ז' נקיים אינו מוכרח שעבילה בזמנה הוא ע"י צ"י שם וכיון דלאו מלוא הוא שפיר איכא משום גזרת מרחלאות וכו"ל לדין אבל מתני' דכל חיובי עבילות כתבו תוס' בי"ה ח"י ע"ב דעכ"ח ס"ל עבילה בזמנה מלוא אי"כ י"ל קושיהו לאמת דעבילת מלוא לא גזרו גזירת מרחלאות.

אמנם מלשון המחבר שכחז אבל אם לוצע פתו במשקה הפירות משמע דדוקא אם הלצע הוא מין אוכל וגם הנלצע הוא מין אוכל אז מותר דאין לציפה באוכלין וכן בהאי דסי' ש"ט דנותן בי"ה לתוך החרדל ח"ט"ג דעושה לו מראה נמי שניהם מיני אוכלים הם ומשו"ה חולק בד"מ על מהר"א מינץ שאוסר ליתן יין אדום לתוך יין לבן בשבת כיון דהוי שני מיני אוכלים אבל אי חדא מינייכו אינו מין אוכל שפיר י"ל דהייז חטאת והא דכתב המחבר לענין שלא יגע בידיו הלבושות במשקה פירות בצגד וכן שלא יתן צגד על מכה שמו"הא דס' דרק אסור ולא כתב דהייז היינו משום דהוי דשא"מ ומותר ואף דהוי פס"ר מ"מ אפשר דהוי פס"ר דלא ניחא לי ולפ"ז ביהאי דשוחט בשבת כיון דאמר"י סוף מכות דנפשו של אדם ק"ה באכילת דם לא הוי לענין זה מין אוכל כלל ושפיר קאמר דהייז חטאת והחם באמת מקוין ללצוע ול"ע.

ועוד נראה לפענ"ד דרמב"ם פכ"ב משבת הכ"ג כ"י הלצוע מאבות מלאכות לפיכך אסור לאשה להעביר סרק על פני מפני שהוא ללצוע וכתב במ"ה במלאכת לוצע שגראה דסרק ע"פ הוא רק דרבנן כי בכל הפרקים ההם כותב רק איסורי דרבנן [ובל"ה נראה כן דכתב רק מפני שהוא ללצוע ולא לוצע ממש] והוא תמ"ה אמאי לא יהי סרק על פניה לוצע ממש ואסור מדאורייתא ולפענ"ד נראה דרמב"ם ס"ל דמלאכת לוצע לא הוי רק אם הדבר הנלצע קולט הלצע ונעשית גוף אחד עם הלצע ועי"י צ"ק ק"א אבל בסרק על פני לא נקלט הלצע בפני רק הוא כמו שמשוח עליו הלצע ונותן הלצע בלד הנלצע זה לא הוי מלאכת לוצע ולכן אינו אסור רק מדרבנן וכן נמי ביהאי עארטען אפי' אם הי' לוצעי ללצע ממש כיון שאין הלצע נקלט בתוכה לא הוי לוצע.

המורים מדברים הכ"ל (א) דבשניהם מין מאכל מותר ללצוע אפי' לכתחלה (ב) דאם אחד דרכו ללצוע זו או שדרך ללצוע אותו דבר אסור מדרבנן משום דמחזי כלציפה (ג) אם עושה הלציפה כדי למכור אותו דבר אפי' אין דרך ללצוע זו אסור מדא"ו לסמ"ג ויראים דפסקו כר"ב (ד) דוקא אם מקוין ללצוע אז אכיר מדא"ו (ה) דוקא אם קולט הלצע אבל אם הוא משיחה בעלמא לא ולפ"ז הני עארטען דשניהם מין מאכל ואין דרך ללצוע במארמאלאט למי שעושה לאורכו לא כדי למכרו וגם אינה קולטת הלצע מותר לכ"ע ורק מהיות אפשר לעשות ע"י נכרי כנלפענ"ד.

הק' יודא צבי בלוחם

סימן ל"ג

בענין טבילה בליל ש"ק

להגאבדק"ק מאר ג"י.

מה שהק' ע"ד נוצי"ת ס"י כ"ה לענין עבילה בליל ש"ק מהא דתענית י"ג דק' אהא דכל שהוא משום אבל וכו'

סימן ל"ד

בענין ריבוי בשיעורין

בעה"ת ג' וה' ברך מאה ברכות לפק"ק הו"י יע"א.
אל הר המור, הנותן שמן למאור, הגאון עולם, נופך ספיר
יהלום, כקש"ת מו"ה אליעזר דייטש נ"י אבדק"ק באניהאד
יע"א.

מב"ק הגיעני צימי התשובה והימים ימי ציקורי מעשי ה'
ואח"כ ימי החג ומחמת קדושת המועד לא יכולתי
לכתוב ואחר החג נחליתי והייתי כלוא בחדר המטות ל"ע
ועתה כי עוב לי תלי"ת שמתי עיני על דבריו שהשיב על
קושיתי והנה חוזר על הראשונות וען כתבתי בקיטור ונתתי
מקום לטעות לכן אצאר יותר ואפרש שיחתי ונראה דבר מי
יקום.

ע"ד הר"ן צ"ל ד"ז דנראה מדבריו שהבין הא דבעי הגמ'
מנחות ס"ד חולה שאמדוכו לשתי גרוגרות ויש שתי
גרוגרות בשתי עוקלין ושלש בעוקץ אחת כי מינייכו מייחתינן
שתיים מייחתינן דחזו לי או"ד שלש מייחתינן דקא ממעטא קלירה
דריבוי בשיעורין איכא חיוב סקילה וחיוב חטאת דאלי"ה מה
קמיבעיא ליה פשיטא דשלש בעוקץ אחד מייחתי דליכא רק
חיוב סקילה אחת משא"כ בשתי גרוגרות בשתי עוקלין איכא
חרי חיוב סקילה וכדמקשה הר"ן התם לרשב"א דס"ל דריבוי
בשיעורין רק דרבנן ע"ש ועכ"ה דס"ל דאיכא חיוב חטאת
וחיוב סקילה ואף שמעשה הקלירה היה צהייתר לחולה ולא
היה רק מעשה אחד אפ"ה יש סבירא לומר דחיוב חטאת
משום ריבוי בשיעורין וע"ז הקשיתי מהא דאמרין כריתות
דע"ז ע"א איבעי להו קלר וקלר מ"ל אר"א וכו' או"ד טעמיה
דר"א התם משום דאי אפשר לו לערבן לביאות זו בזו להכי
אר"א חייב על כל אחת ואחת אבל קלר בגרוגרת וחזר וקלר
בגרוגרת בהעלם אחת כיון דאפשר לו לערבן שתי גרוגרות
בצ"א אינו חייב חלל אחת ומסיק ר"י טעמא דר"א התם
משום דא"א לו לערבן אבל אפשר לו לערבן אינו חייב חלל
אחת ולדעת הר"ן הכ"ל נהי דיכול לערבן בצ"א מ"מ הא הוי
ריבוי בשיעורין וחיוב חטאת על הריבוי בשיעורין ג"כ אי"כ
שפיר חייב בקלר וקלר שתי חטאות זכו תוכן קושיתי.

דע"ז השיב הדרגני"י וז"ל הנה מעכ"ה נ"י הבין בדברי
הר"ן דעל כל ריבוי בשיעורין יש חיוב חטאת בפ"ע אפי'
בהעלם אחד אמנם לבי לא כן ידמה דהר"ן ודאי לא יחלוק דעל
מלאכה אחת אפי' כמ"ס בהעלם אחת אינו חייב חלל חטאת
אחת והרי בפירוט אמרין בצ"ק צ' ע"א דר"א מחייב אתולדה
במקום אז דמשמע בפירוש הא אז ואז בהעלם אחת לר"א
ג"כ ליכא רק חטאת אחת ועיי' רש"י צ"ק שם ובמס' כריתות
שם פריך ל"י אבוי לרבה להדיא מהא דר"א מחייב אתולדה
במקום אז הא אז ואז אינו חייב חלל חטאת אחת רבה
ס"ל אליבא דר"א דאפי' אז ואז חייב שני חטאות ומ"מ רבה
ג"כ מודה דאפי' לר"א אם קלר שני גרוגרות בצ"א אינו חייב
חלל חטאת אחת כמצוהר בגמ' שם בפירוש אלו דבריו.

ראני אומר מעולם לא עלה על דעתי להבין בדברי הר"ן
דס"ל דריבוי בשיעורין חייב שתי חטאות בהעלם

אך כלך לדרך זה ד"ל על קושיתי הכ"ל דצ"חמח בעבילת מלוא
לא הוי גזרו גזירת מרחלאות רק משום דאסרו עבילת
רשות גזרו נמי על עבילת מלוא משום לא פלוג אבל צ"חמח
בעבילת מלוא לחוד לא גזרי חלל משום דרחינת רשות אסור
וכ"ז בשבת אבל ביוה"כ דכל רחינת רשות אסור מה"ת ולא
גזרו כלל משום גזירת מרחלאות א"כ עבילת מלוא לא אסור
משום לא פלוג צ"חמח שרי ולא גזרי משום גזרת מרחלאות
ופריך הגמ' שפיר.

רמ"ש ליישב דברי ירושלמי צ"ל פ"ב ה"ב וחדם בשבת שכן
חדם עובל לקריו בשבת ותמה עליו דאמאי יהי מותר
לעבול לקריו ותי' דעבילת קרי לאו משום עברה הוה ועזרה
חקן כמ"ס בגמ' ברכות דף כ"ב דצ"חמח אסור צתורה
כדאמרין צ"ק פ"ב וא"כ ל"ש מתקן דהא איתא אפי' בלא
עברה כלל חלל תקנה תקנו כה"ל וז"ש בירושלמי דהא חדם
עובל לקריו בשבת דבזה ודאי ל"ש מתקן כלל ולזה גם עבילת
עברה ממש ג"כ מותר כמ"ס בגמ' דחדם נראה כמיקר ה"ה
הכא נאמר יותר דחדם נראה כעבילת קריו דאינו מתקן וש"ז
אפי' עובל לעברה אינו נראה כמתקן וקלס"י ל"י ואני תמה
אע"ו רק בטומאה ועברה שייך טעמא דמתקן הלל גם
בהפרשת תרומה ומעשרות ע"י מג"א ס"י רס"א סק"ב אי"כ
ה"ג כיון דמעיקרא אסור צתורה ואחר שטבל מותר ג"כ
מקרי מתקן, ואם כונתו משום דהוי רק דרבנן מתקנת עזרה לכן
לא מקרי מתקן כמ"ס מג"א ס"י שכ"ג סק"א הכה גוף דבר
זה כבר כתב מג"א ס"י שכ"ו סק"ה אבל דברי ירושלמי אינם
מיושבים דלמה נקט שכן חדם עובל לקריו הו"ל למימר שכן
עובלין לעומתה דרבנן שזכו עיקר תירוול.

אבל לפענ"ד נראה כונתו עפ"מ"ש הל"ה צ"ל ח"י מפני
שנראה כמתקן דצ"חמח משום הטובל בעצמו ליכא חשש
מתקן דאם הוא ע"ה א"י מגזירות חכמים ואם יבוא לשאל
למה יאסרו לו הלל יכולין לומר לו מותר אתה לעבול
שהעבילה אינה כמו תיקון כלי ופשיטא שאם הוא בעצמו
אורבא מרבנן דל"ש למגזר גזירה זו ואמנם גזירת חכמים היתה
בשביל הרואה כשיראה שזה עובל מעומתו יסבור שהעבילה
חשוב תיקון ממש ויבוא לתקן כלי ולכן קאמר משום דנראה
כמתקן והרואה יטעה בכך אבל בחדם נראה כמיקר ולא
יטעה הרואה ע"ש ולפ"ז עיקר החשש מתקן משום זה שא"י
ולא שאל מעולם אם מותר לעבול כדי שהב"ד יוכלו לומר לו
שאינו כמתקן כלי אבל מי שצ"חמח כבר ה"י לו שאלה זו אינו
עושה שהרי כששאל אמרו לו הב"ד שמוחר ואינו כמתקן
ולפ"ז שאלה שכמעט ה"י לכל ישראל ולכל אחד כבר אמר
הב"ד שמוחר ואין צו משום מתקן ונתפשט הדבר בכל ישראל
שפיר מותר וליכא למיחש משום הרואים והרי קי"ל או"ח
ס"י ר"פ דתש"מ מתענוגי שבת הוא אי"כ אין לך כמעט חדם
מישראל שלא נעמא בקרי בשבת וצ"ל לשאל צ"ח המותר
לעבול והב"ד השיבו דמותר ואין משום מתקן אי"כ ליכא
למיחש אם חדם יעבול שהרואה יתקן כלי דהלל יודע שבחדם
ליכא משום מתקן והיינו דקאמר בירושלמי וחדם בשבת שכן
חדם עובל לקריו בשבת והיינו דדייק בשבת ויודע שבחדם
ליכא משום מתקן וא"ש.

שם ולא הוי עבד"מ ועשה מלוא ועיי' ענין סברה זו צ"ש
א"י"ח סי' שצ"ז לענין מהצ"ט.

אלא דלפ"ז דבריו נדחים דאיך אפשר לומר דהר"ן לא
קאמר דבריבוי צשיעורין איכא חיוב חטאת רק בשלר"ך
לחולה דצשיעור ראשון ליכא חיוב חטאת אבל בעלמא צאמת
ליכא חיוב צריבוי צשיעורין דהרי צאמת מסקינן התם צמנחות
פשיטא דשלשה מייחטין הרי דצחולה לא מחייבין צריבוי
צשיעורין א"כ למה נפ"מ כתב הר"ן דבריבוי צשיעורין איכא
חיוב חטאת אר"ו דאפי' בעלמא נמי חייב צריבוי צשיעורין,
ומה שיק' דהוי שני זיתי חלב צבעלם אחד ולפענ"ד עפ"מ
שחמה כ"מ רפ"ו משגגות ע"ד הרמב"ם שפסק דשני זיתי
חלב צבעלם אחד אע"פ שהן בגי' תמחויין אינו חייב חלה אחת
דאמאי לא פסק כר"י דהוא רביה דר"ע וס"ל דתמחויין
מחלקין ע"ש וי"ל דצאמת הר"ן הכי ס"ל כר"י דתמחויין
מחלקין ואמרינן כריתות דע"ז ע"ב ורואה שהדברים קו"ח מה
מצח אחת שאין גופין מוחלקין חייב על כל אר"ה משום
תמחויין מוחלקים חמשה זבחים דגופין מוחלקין לא כש"כ
ולפ"ז הו' דל"ז ואז צבעלם אחד אינו חייב חלה אחת היינו
כשאין גופין מוחלקין כגון אפה מעיסה אחת שתי זיתים או
אפי' שתי עיסות ג"כ לא מקרי גופין מוחלקין אבל צריבוי
צשיעורין כגון שלש גרוגרות דכל אחד ואחד גוף לעלמו צאמת
ס"ל להר"ן דאפי' צבעלם אחד נמי חייב על כאר"ה דגופין
מוחלקין.

ובזה י"ל ליישב קושי' מנ"ח צמוסך שבת לדעת הר"ן הג"ל
איך אמרינן השוחט צצבת וציו"כ שחיטתו כשרה הא
כבר תמה מהר"ע אמאי שחיטתו כשרה נימא כל מילתא
דאמר רחמנא לא תעביד אעל"מ ות"י דאפי' חס לא מהני ג"כ
לא יחוקן האיסור דהרי תיקון להול"ה מידי אצמיה"ה והרי
אמרי' חולין ל"ג דאין מזמנין נכרים על צני"מ משום דצמיתה
תלי' מילתא רק דגמי' דחי מי איכא מידי דלנכרי אסור ולישראל
שרי ועפ"ז כתב תצ"ש צסי' כ"ז דהיכי דאסור לישראל משום
איסור נבלה ול"ש מא"מ צאמת אין מזמנין נכרי על צני"מ
ולפ"ז תקשי נימא אעל"מ ואי דאינו מתקן הא עכ"פ מתקן
שהצני מעים אסורים לצ"י והוי מקלקל לגבי צני מעים וזה
ג"כ תיקון דעכ"פ אינו חייב משום ריבוי צשיעורין ולפ"ש
ניחא דצאמת אין לחייב משום ריבוי צשיעורין משום דהוי אז
ואז צבעלם אחד רק משום דהוי גופין מוחלקין דכל גרוגרת
וגרוגרת הוי גוף שלם צפ"ע אבל כאן הצני"מ עם הצמיה הוי
גוף אחד א"כ צאמת הוי אז ואז צבעלם אחד ואינו חייב חלה
אחת ליכא לחיובי משום ריבוי צשיעורין וא"ש.

וראמ"ם מה שז"ין לעיי' צספרו פרי השדה ח"ג סי' ל' ואינו
תח"י ושאלתי וראיתי שכתב שם ליישב קושי' מנ"ח
הג"ל וז"ל דלא נוכל לומר שמשום שחיטת שבת יאסרו הצני"מ
לצ"י כיון דלגבי צ"י ליכא איסור שחיטת שבת כלל ואם לאו
האיסור היו מותרין הצני"מ לצ"י ג"כ משום מא"מ חו' ל"ל
דמשום ששחט צצבת יאסרו הצני"מ לצ"י כיון דלגבי צ"י
ליכא איסור שבת כלל ממילא ל"ל דע"י ששחט צצבת יהיו
הצני"מ נאסרים לצ"י עכ"ד וכונתו נעלמה ממני דהא אמרי'
חולין דקכ"א ע"ב דישראל ששחט צמיה עמאה לעכרים וכו'

אחד והוא דבר שאפי' תצ"ר יודעין ולא נעלם ממני שמעתין
דכריתות ושמעתין דצבת צוב רק זאת דבר צרור דשמעתין
דכריתות ס"ל דלר"ה אפי' צאז ואז צבעלם אחד נמי חייב
תרחי' דלר"ה מה קמייבעיה ליה צק"ר וק"ר צבעלם אחד דהוי
אז ואז פשיטא דפטור דהוי אז ואז ואפי' ר"י דס"ל דצק"ר
וק"ר אינו חייב חלה אחת נמי ס"ל דצאז ואז חייב תרחי'
דלר"ה למה לרי"ך לעטמא דאפשר לו לערבן ת"ל משום דהוי
אז ואז [וצאמת לל"ע אמאי פריך צביי מהא דר"ה מחייב על
ולדי מלצכות דגם לר"י הוי מצי פריך דל"ל עטמא דאפשר
לו לערבן ת"ל דהוי אז ואז ואפשר דניחא ל"י יותר להקשות
על רצה דרינא דרצה ליתא אבל לר"י לא קשה רק בעעס]
וא"כ שפיר קשה שמעתין דהכא דכיון דס"ל דעל אז ואז נמי
חייב תרחי' רק דרלה לפוערו משום דאפשר לערבן והרי אי
אמרינן דעל ריבוי צשיעורין נמי חייב א"כ אפי' אפשר לערבן
נמי הוי ריבוי צשיעורין מה תאמר דהוי אז ואז הא שמעתין
דידן ס"ל דעל אז ואז נמי חייב תרחי' וא"כ איך ס"ל גמי'
דידן סברה הר"ן דריבוי צשיעורין איכא חיוב חטאת.

ורממילא דנדחה נמי מ"ש דבריבוי צשיעורין ליכא חיובא
רק אם צשיעור הראשון פטור כגון שלר"ך לחולה
והיה לרי"ך לגרוגרת אחת ס"ל להר"ן דעל הגרוגרת השני'
חייב חטאת אחת דכיון דמה שהיה מותר לק"ר גרוגרת השני'
לא היה רק מלד דחוי' ולא היתר גמור כאר"י ציו"ע משו"ה
ס"ל להר"ן דעל מה שהרצה צצבת יותר מכפי שהיה לרי"ך
לחולה ע"ז איכא חיוב חטאת אבל היכי שיש חיוב חטאת ממש
צגרוגרת הראשון שאין כאן חולה פשיטא דגם הר"ן מודה
דלכ"ע ליכא רק חיוב חטאת אחד כמו צשני זיתי חלב צבעלם
אחד והכר"ן צבה, הנה מלצד שאינו רואה שום חילוק בין שני
החירואים שלו דצניהם אחי' עלה דאין לחייבו צאז אחד שני
פעמים רק צתי' ראשון ס"ל דעל אז ואז אין לחייבו צ"פ
וצתי' שני אחי' עלה דצראשון פטור משום דהיא לחולה, אבל
להג"ל זה ודאי אמת דלדידן דאינו חייב צאז ואז אז אינו
חייב צריבוי צשיעורין רק אם צשיעור הראשון ליכא חיוב אבל
הקושי' היה לגמי' דידן דחייב צאז ואז א"כ אפי' חייב
צשיעור הראשון גם צריבוי צשיעורין יש לנו לחייבו אם צריבוי
צשיעורין איכא חיוב חטאת, וקילור הדברים דאם חייב על
ריבוי צשיעורין א"כ פשיטא דלשמעתין דכריתות הו"ל לחייבו
שחים וא"כ תקשי דעת הר"ן מגמי' דהכא.

ועוד ק"ל ע"ד הר"ן דלדבריו צאמת אין לחייב משום ריבוי
צשיעורין רק גבי חולה משום דאינו חייב על השיעור
הראשון דלר"ה הוי שני זיתי חלב כמ"ש גם דדרגני' א"כ גם
על הריבוי צשיעורין אין לחייבו חטאת משום דהוי עבד"מ ועשה
מלוא דאמרי' צכ"ד דפטור מחטאת ואיך כתב הר"ן דעל
ריבוי צשיעורין איכא חיוב חטאת ואפשר דלא אמרינן עבד"מ
ועשה מלוא פטור חלה אם צאותו הדבר שנעשה העצירה
נעשה המלוא כמו צהול"ה לולב סוכה מ"צ צצאותו לולב
שנעשה העצירה נעשה המלוא או צתינוקת שבת קל"ז
שהעצירה נעשה צתינוק של ע"ש וצו נעשה המלוא אבל כאן
צגרוגרות היותר מכשיעור נעשה העצירה וצזה לא נעשה
המלוא כי החולה א"ל לחותו גרוגרת דומה להא דאמרי'
סוכה שם כגון שהצואו מלשכה שאינו מצוקרין ועיי' צפירש"י

ובכ"ה"ג לכ"ע אמריי על"מ עיי' רמב"ן ורש"א יבמות ק"ג ועו"א ר"ה דכ"ח.

אלא דלפ"ז מיושב היעז דהרי כל העטם דאמריי שיהי פטור משום ריבויי זשיעורין היינו משום דנימא על"מ והרי הא דאמריי ל"מ הוא משום דחילל שבת וא"כ איך נימא דהא דחילל שבת יהי גורם לפטור אותו ולומר שלא חילל שבת ויהי פטור דומיא דסברת מהר"מ זינעט על קושי מהר"ש מקינון זנחל איתן ועיי' שו"ת ז"ש אר"ח סי' ק"ח וסי' ק"ט, וגם לפמ"ש שם סוסי ק"ט זבהב דברי מהר"ט מיושב קושי מני"ח זכ"ש מיושב קושי השואל שם סי' ק"ח ואין פנאי להאריך.

והנה ראייתו זכ"י דברי ירמיהו זכ"י משבת שהקי להר"ן הנ"ל מהא דאמריי זמנחות שם שמת שזעב תינוק זים והפריש מזודתו להעלות דגים והעלה דגים ותינוק זכא אמר פטור זיל זתר מעשיו ודעת רש"י והרמב"ם שם דאפי' זלא שמת פטור והרי להר"ן אפי' זשמת שזעב התינוק הרי הוסיף זמעשה דאסור מדא"י ואחר חלף מחילות ז"ל דשגג זזה דר"ן זכז דמרצה זשיעורין אסור אס זאותו הריבויי שייך המלאכה והוא אותו מלאכה גופא שהוא זחלק זלא ריבויי דגם זגרוגרת השלישית איכא משום קצירה כמו זגרוגרת הראשונה לולא משום החולה זשא"כ כאן הרי זכז הרמב"ם פ"י משבת הי"ע הזד דזר שדרך מינו לאוד אותו חייב אי"כ ל"ש זבי תינוק איסור זידה כלל ולא נעשה זו שום איסור רק איסור זידה נעשה זדגים שהעלה ואס זזה פטור משום דאזלין זתר מעשיו אי"כ אין כאן ריבויי זשיעורין שיתחייב עליו משום זידה כלל ואין ענין כלל לדברי הר"ן.

ואמנם מה שהקי הר"ן לדעת הרש"א דס"ל דריבויי זשיעורין אסור רק מדרבנן אי"כ מה קמזעי ליה פשיטא זשלש מייתי דריבויי זשיעורא לא מיתסר אלא מדרבנן ורבו קצירה מיתסר מדא"י ע"ש וז"ל דאמריין חולין דקכ"ז תלמיים זזמקו זלחיזיהן מעמאות עומאת אולקין והתולש מהן זשבת חייב ועיי' פירש"י שם דמיירי דלא יזשו עוקציהן ע"ש והנה זיו"ד סי' ל"ו זיבש גרע מלמקה והנה כאן דקתני זבי איבעי אמדוהו לשתי גרוגרות ויש שתי גרוגרות והרי זכל הש"ס דקתני גרוגרות מיירי שיזשו לגמרי והר"א דכאן זחולין דקתני זלמקה זזמת נקט תאנה ולא גרוגרת אי"כ גם הכא מיירי שיזשו לגמרי וליכא מדא"י איסור קצירה דאף זשתי גרוגרות אין הקצירה אסור מדא"י כיון שיזשו לכן שפיר זעי אחז מייתנין דקולהו מילתא דרבנן הוא ואף דזשוי"ע סי' של"ו סי"ז נקט תלמיים יזשים אפשר דמתזר ס"ל כדעת הרמב"ם שזביא מג"ה שם סק"א דגם זיזשים שייך תלישה ועיי' מחה"ש"ק סק"ז זבל רש"א ס"ל כדעת רש"י שהזביא מג"ה שם דזיזשים לגמרי ליכא תלישה ומיושב קושי הר"ן.

זבזה אצא זברכת הרופא ה' ישלח דברו וירפאהו זיוסף לו זח ורב אונים זנפשו ונפש יידו הנאמן.

חקי יודא זבי זלוחם
אב"ד בק"ק האו"ו והגליל יע"א

ומפרכסת זכר הפורש זמנה כפורש מה"ח ועיי' פירש"י שם ד"ה אינה לאזכרים והרי אי לאו איסור עומאת ה"י מותר גם לז"י דמא"מ והרי ז"י אינו אסור זעומאת אי"כ נימא נמי דעי' איסור עומאת ל"ל שיהי אסור לז"י זבל הדבר זכור כמ"ש חוסי חולין דף ל"ג דכיון דלישראל אסור משום עומאת ל"ש מא"מ וה"י אס נימא על"מ ושחיעתו פסולה הרי אסורה זנזלה ול"ש מא"מ שפיר אסור לז"י ועיי' זכ"ש סי' כ"ז.

אבל מ"ש שם זאופן האי דדוקא אס וכול לעשות מלאכה זכל אחד זפ"ע אז חייב משום ריבויי זשיעורין זבל כאן זבהמה אי"ח לעשות רק זמלאכה אחת אינו חייב משום ריבויי זשיעורין זכון מאוד הגם זשמ"ח לא זבין וס"ל דאפי' אס וכול לשחוט זבהמה קטנה ושחט זבהמה גדולה נמי חייב משום ריבויי זשיעורין מ"מ נראה דברי דרגז"י זכונים.

ועוד ז"ל זיישוב קושיות מני"ח הנ"ל דלכאורה ק"ל לפי זבנתו הנ"ל זזיכול לשחוט זבהמה קטנה ושחט זבהמה גדולה נמי איכא חייב משום ריבויי זשיעורין אי"כ מאי קמזעי ל"י זשלש זעוקץ אחת דנראה דמיירי זשלשה תלמיים ולדבריו הו"ל למיזעי זתאנה אחת שהיא גדולה זשלשה דגם זזה איכא משום ריבויי זשיעורין ומ"ש דנקט זלשה זבל ז"ל עפ"י דאמריין זבת ל"ג המוליא אולקין פחות מכשיעור זכלי פטור אף על הכלי שהכלי עפלה לו ע"ש וה"י אס ה"י תאנה אחת כיון דזשתי גרוגרות זמנה מותר זלריך לחולה גם מה זגדול יותר מזה דהיינו זגרוגרת השלישית זבתאנה נמי מותרת שהיא עפלה לזנים ופטור אף על זז זבל אס הם שלשה תלמיים אז אינו עפל שהיא השזבה זפני עזמה ושייך למיזעי אי חייב או לא ולפ"ז זבני מעים ודאי עפלים לגבי זבהמה זבטלים ואין כאן שום ריבויי זשיעורין שמתחייב עליו זפ"ע.

ועני"ל עפמ"ש קדוש זבי מאו"ר הגולה זנוק"ל זשו"ת ז"ש אר"ח סי' כ"ג וק"ה ורנ"א דסברת מהר"ט הוא כך דל"ש על"מ אלא זדבר שהפעולה הנמשך ממעשה העזירה הוא אסור זכון תמורה אי לאו דגלי קרא וה"י הוא ותמורתו יהי קודש הו"א דל"מ ופעולה שנמשך ממעשה העזירה שהמיר שיהי תמורה הוא זבטל וממילא מתוקן האיסור זכאן ולהזבא שאינו תמורה ונתקיים רזון התורה שלא ימירו ולא יהי תמורה וכן כל הני דמייתי שם זתמורה קפידות התורה היה שלא יעשה המעשה כדי שלא יהי זפעולס הפעולה הנמשך מן המעשה זבל זשוחט זשבת דהפעולה הנמשך ממעשה השחיעה יהי מותר זזכילה אינו נגד רזון התורה רק מעשה השחיעה וזעולת זשמה זזה אי"ח להחזיר ל"ש זיה על"מ ע"ש ולפ"ז גם לענין זבני מעים שיהיו מותרים אין הפעולה זז אסורה ול"ש זזה על"מ.

אבל זני תמה על גוף קושי מני"ח דהא אמריי זתמורה ד' ע"ז למ"ד על"מ והאי דלקי משום דעבר אמיימרא דרחמנא אי"כ לו יהי זדבריו דאמריין על"מ מ"מ מז"ה אי"ח למפטרי מן העונש דסוף כל סוף עבר אמיימרא דרחמנא וז"ל דכאן שאני דכיון דאמריין דלא מהני אי"כ לא תיקן כלום והוי מקלקל ולא עבר אמיימרא דרחמנא שאין כאן חילול זבת

סימן ל"ה

אם איכא במילה מלאכת גוזז

בעה"ת ג' תולדות תער"ג לפק"ק האגושאוויטץ יע"א.
שלומים מרובים, כטל וכרביבים, לכבוד אהר' יודי הרה"ג
מו"ה דוד שליטעפסעל ג"י.

בזו הרגע הגיעני יקרתו וחות זה מדבר וכו' ומה שכעיר
ע"ד שמי"ק כתובות ד"ז דמילה שייך מלאכת גוזז אי"כ
האיך יליף ר"ש דמקלקל בחצורה חייב ממילה בשבת דק"ו
דח"כ ל"ל קרא הא אינעריך קרא מכה מלאכת גוזז, הנה
באריכות הגדול של שמי"ק שם לא יכולתי למאז ואין ברצוני
לשפוט מבחון אבל לפום רהיעא לפענ"ד לק"מ דבאמת האי
גזירה הוי משאל"ל כיון שא"ל הגזירה אלא דהשמי"ק קאי אליבא
דרי"י דס"ל משאל"ל חייב אבל לרי"ש לשיטתו ודאי פטור משום
גזירה ושפיר הוכיח דמקלקל בחצורה חייב.

שנית נ"ל דאפי' אי בחיתוך הערלה שייך משום גזירה מ"מ
בפריעה ודאי ליכא משום גזירה וקרא דמתיר מילה
בשבת גם פריעה מתיר דמל ולא פרע כאלו לא מל וכיון
דאינעריך למשרי גם הפריעה ש"מ דבעלמא מקלקל בחצורה
חייב.

ועצ"ל עפמ"ש השי"ך רס"י רס"ב דבעבר ומל לרי"ך להטויף
דס ברית ציוס השמיני אי"כ שפיר הוכיח ממל תוך
חי דמטויף דס ברית דשרי בשבת דקרא דציוס השמיני ע"ז נמו
קאי ומדאינעריך קרא ע"ז ש"מ דמקלקל בחצורה חייב ומשום
גזירה ליכא דכבר נחתך הערלה *

• נראה שחסר המשך התשובה.

סימן ל"ז

בענין מכשירי מילה

בעה"ת ה' הדברים תער"ג לפק"ק הרי"ו יע"א.
בין המצרים, ה' קרנך ירים, אחי יקירי הרב הגדול תח"ב
מו"ה משה נחום ג"י.

קבלתי מכתבך בעתו ורציתי להשיב בארוכה ויען לא עלתה
צדי אבוא בקלרה ע"ד קושייתך בשבת דקל"ב דקאמר
ואס"ד הלכה קו"ח מהלכה מי אחי ופי' חי כר"ן דקושי
הגמי קאי לרצנן אבל לרי"א דיליף מכשירי מילה מקרא שפיר
יליף מילה גופא ממכשירי מילה וק"ל הא רצנן דרי"א בר"פ הוא
רי"ע וא"כ מי"פ קו"ח מהלכה מי אחי הא כתב הגר"ח פ"ג
דידוס דרי"ע ס"ל דילפינן קו"ח מהלכה וכו"כ שמי"ק צ"ק דחיי
ע"ב, והנה לא זכיתי להצין דכיון דהלכה כרי"ע מחזירו וגם
רי"י נמו ס"ל צנזיר נ"ו דילפינן קו"ח מהלכה כמי"ש הגר"ח

שם ועוד דהא ר"א ס"ל דלא ילפינן קו"ח מהלכה ולית הלכתא
כוותי דקו"ח ר"א שמוחי הוא וא"כ איך פריך ככמה דוכתי
קו"ח מהלכה מי אחי הא אדרבה כך בהלכה דילפינן קו"ח
מהלכה ורי"ע

ובגוף קושייתך יש לדחות דכיון דראצ"ע עכ"ח נמו ס"ל
כרצנן דמכשירין אינו דוחה שבת וא"כ ס"ל דמילה
דדוחה שבת הלכה וא"כ יליף פקנ"פ ממילה בקו"ח הא לא
ילפינן קו"ח מהלכה וצפרע לפי ג"י כאן בשבת דגרס במתני
דנזיר ראצ"ע ואיכו באמת ס"ל דלא ילפינן קו"ח מהלכה.

רשנית נ"ל דהרי צנזיר נ"ו מיצעי להו עלם כשעורה הלכה
ורציעית דס קו"ח וכו' או"ד רציעית דס הלכה ועלם
כשעורה קו"ח ומסיק עלם כשעורה הלכה ורציעית דס קו"ח
ע"ש ולפ"ז החומר כתיב בחורה דרציעית דס שמעמא אדם
באובל עיי' סנהדרי דף ד' ע"א ולכן י"ל דס"ל לרי"ע דילפינן
התם קו"ח מהלכה אבל היכי דגם החומר אינו כתיב בחורה
כמו האי דפקנ"פ אפשר דרי"ע נמי מודה דלא דנין קו"ח
מהלכה.

ונא עיי' שבת שם ע"ב דקאמר תינה גדול דכתיב זהו צפר
וק"ל גדול ל"ל קרא לדעת ריב"א דאף דאין עדל"ת ועשה
היינו דל"ת נחה רק דעל העשה אמרי' מה אולמא וכהנא
אולמא דעשה דמילה שהוא ברכת בגדול מעשה דלרעת שאינו
ברכת וא"כ פשיטא דימול ויש לי בזה הרהורי דברים ואין
פנאי להאריך.

ובזה הגני חוחם בברוך אחיך

העבר"י

סימן ל"ז

אם מותר לילך בשבת להגיד דעתו בעד
בחירת ציר לועד המדינה

בעה"ת יום ג' לסד' מטהו יפרח העתר לנו תפלתינו
לפ"ג.
יזרח כאור הבוקר, חכם וסופר, אשכול הכופר, אחי יקירי
אהובי ידינ"פ הרב הגאון מו"ה בן ציון ג"י אבדק"ק סארוואש
יע"א.

קבלתי מכתבך ונתתי אל לבי לעיין בנידון אשר העלת לפני
ואם אינני כדאי והגון לכך אך לא לקצוע הלכה
לדורות באחי רק למי"מ של הלכה וזה תורף שאלתך כי בחירת
ציר המשולח לוועד המדינה נקבע במקומך ליום ש"ק אם מותר
לישראל לילך למקום הוועד להגיד דעתו לעובת אחד
הקאנדידאטען ויפרד לר' ראשים [א] אם אין בזה משום
עובדא דחול [ב] יען שרבים מקבלין שכר עבור אמירת חוות
דעתם אם אין בזה משום שכר שבת [ג] מפני שדעות הצוחרים

נכתבין בספר צ"ק שהוא מלאכה דאורייתא [ד] הוואהלפראזע"ם דשם הוא יהודי מחלל שבת צפרהביא אם אין כזה משום לפ"ע.

והנה לפי הנסיון שלי אין הוואהלפראזע"ם כותב בעלמי שום דבר רק עומדים לפניו שנים או שלשה סופרים והוא אינו עושה רק איזה רושם וסימן על הרעגיסטער אשר כתובים עליו אותן שיש להם רשות להגיד חוות דעתם אם כבר אמרו דעתם ולריך ציבור אם רושם אסור ואיזה רושם אסור ואיזה מן המאוחר אל המוקדם וכו' ינילנו משגיאות, ויראני מתורתו נפלאות שלא אכשל בדבר הלכה: הנה מדברי רש"י שבת ק"ג ע"א ד"ה משום רושם פי' סימן שהיו עושין בקרשי המשכן וכו' ואחא ר"י למימר דאפי' לא כתב אלא רשם שני רשימות בעלמא לסימן חייב ע"ש מצואר מדבריו דלר"י חייב משום שני רשימות אבל לת"ק דהתם באמת אינו חייב משום רושם וכן נראה מדברי הר"ן דהתם גרסו בדברי ת"ק משני סממניות ופי' אחת בדיו ואחת בסיקרא ולא מיירי מרושם וסימן והלכה כת"ק כמצואר צרמז"ם פי"א משבת הי"ד וע"י מג"א סי' שם סק"ז.

אבל הרע"ב וצפירוש המשניות לרמז"ם גרסו בדברי ת"ק משני סממניות ופירשו כגון שכתבו אי' לסימן אחד וכו' לסימן שנים ע"ש מצואר דגם לת"ק אסור לעשות רושם וסימן וכן פסק הרמז"ם שם הי"ז דרושם תולדת כותב הוא ע"ש מצואר דחייב לכ"ע ארושם וסימן.

אלא דק"ל כיון דלת"ק נמי חייב אסימן שעושה אי"כ מאי דחקי לר"י התם בגמ' לאוקמא מתני' דקתני דחייב צשמאל כ"י יוסי דמחייב משום רושם וצשמאל רושם מיכא הוי כפירש"י הא שפיר מלי אחי' כת"ק וצשמאל חייב משום רושם כמו לר"י והרמז"ם גופא צפירוש המשניות כתב אבל צשמאל אינו אלא רושם לא כותב הרי דס"ל דצשמאל רושם הוי ושפיר אחיא כת"ק [ב] ק"ל דרמז"ם גופא כתב שם צכ"י"ד דהכותב צשמאלו פטור ע"ש ואמאי הא עכ"פ רושם הוי כמ"ש צפי' המשנה ורושם נמי תולדה דכותב הוא [ג] ק"ל דתניא צירושלמי פי"ב ה"ג מאן סימיינית ר"י ע"ש ואמאי מוקי ליה כר"י הא כת"ק נמי אחיא דמחייב ארושם משום תולדה דכותב לשיטת הרמז"ם ולפירושו [ד] ק"ל מהא דאמרין שבת ק"ה לא קשיא הא דצעי זיוני הא דלא צעי זיוני ולרמז"ם תקשי נהי דצעי זיוני ולא הוי כותב מ"מ ליחייב משום רושם צשלמא לרש"י דס"ל דלת"ק אינו חייב משום רושם אחי' שפיר דאחיא כת"ק וכיון דצעי זיוני לא הוי כתיבה ושפיר פטור אבל לרמז"ם קשיא.

הן אמת שהרמז"ם פי"א הביא הכך דחלק גג החי"ת ונעשה שני זיינין דחייב ולא חילק בין היכי דצעי זיוני ללא צעי זיוני וכבר תמה עליו ש"ג דמ"ט ותי' דס"ל צפירוש הגמ' כירא"ז שכתב היה לריך לכתוב שני זיינין כסבור שהוא לריך לכתוב אותיות אחרות והתחיל לכתוב חי"ת ועלו צידו שני זיינין שהיה לריך להן אם עלו צידו הזיינין מזיינין צזויות שלהן כהלכתן ה"ז חייב שהרי כתב שתי האותיות הצריכות לו כמצואר צקונטרס הראיות. ואם לא היו הזיונים

מזיינים צזויות שלהם פטור שהרי הוא לריך לזיין ואלו דומין לחי"ת ולא חייבו צרושם צי' אותיות אלא כשהיא צריכה להם ע"ש ולפ"ז מיושב קושיתי דאף דחייב ארושם מ"מ לריך שיכיה צמקום שצריך להם והפי' צגמי כאן הא דצעי זיוני היינו צמקום שצריך להם חייב והא דלא צעי זיוני צמקום שאין לריך להם פטור וא"כ נהי דעשה רושם מ"מ כיון שאין הרושם צמקום שצריך לו פטור וע"י חת"ם חי' שבת שם.

ובזה יש ליישב קושי' תוסיו"ט שהק' לפי' הרמז"ם והרע"ב דצ' סממיות היינו שכותבין אי' לסימן אחד וכו' לסימן שנים דל"ל דיתחייב משום רושם ת"ל דהו"ל כותב צי' אותיות מצ' שמות וצפשיעות כ"ל כנ"ל עפ"מ דאמרין שבת ק"ד ע"ב כתב אות אחת צעצריא ואחת צליפורי חייב כתיבה הוא אלא שמהוסר קריבה ופריך והתנן כתב על שני כותלי הבית ועל שני דפי פנקס ואין נהגין זה עם זה פטור התם מהוסר מעשה דקריבה הכא לאו מהוסר מעשה דקריבה ועיי' צפירש"י שם ולפי"ז אי' משום כותב אי' כתב צשני מקומות ומחוסר מעשה דקריבה אינו חייב משום כותב אבל משום רושם אי' הווי צמקום שצריך להם אפי' מהוסר מעשה דקריבה נמי חייב כיון דעשה רושם משני סממיות צמקומם וכדברי ש"ג הג"ל.

אבל כ"ל עוד דתוס' שבת ק"ד רע"ב ד"ה נכתובין הק' אצרייתא דנכתובין לכתוב אות אחת ועלו צידו שתיים חייב אמאי חייב מ"ש מנכתובין לצרוק שתיים וזרק ד' ותי' דמיירי שהיה לריך לכתוב שתי אותיות איזה שתי אותיות שיכיו דהשתא נכתובין לדבר איסור וגם נעשית מחשבתו וצמתני דפטור משום דצעי זיוני ע"ש ולפי"ז צכותב אם נכתובין לכתוב שתי אותיות אלו וכתב שתי אותיות אחרות פטור דהרי לא נעשית מחשבתו ועיי' תוס' כריתות דף י"ט רע"ב דאפי' נכתובין לחתוך מחובר זה וחתך מחובר אחר פטור ועיי' צ"ש אר"ה סי' קכ"צ וקכ"ד וקכ"ט משא"כ לענין רושם דאין נפ"מ איזה אותיות יהיה רק שיטעה רושם אז שפיר חייב כמ"ש תוס' אי"כ שפיר משכחת ליה דמשום כותב אינו חייב רק משום רושם ולפי"ז י"ל דהיינו פירושו צגמי הא דצעי לזיוני היכי שצריך לאותן אותיות שהיו מזיינים ומלויינים צמחשבתו לעשותם ועלו צידו אחרות פטור וצרייתא דקתני חייב דלא צעי זיוני היינו שהאותיות יהי' מזיינים ומלויינים רק איזה שיכיה יכולים להיות חייב ומיושב קושיתי דנהי דחייב משום רושם אבל צאופן אם לריך דוקא אותיות מיוחדות לעשות רושם ועלו צידו אחרות הרי לא נעשית מחשבתו ושפיר פטור.

רע"ז צישוב קושיתי עפ"מ צ"ש סי' קכ"צ צכוונת רש"י צמתני דהכותב צי' אותיות צין משם אחד ופירש"י כגון אל"ף אל"ף ועיי' בתוס' רע"א מה שכתב ע"ז ותי' צ"ש דאף דכותב אי' אי' דאין להם כוונה פטור מ"מ אם כותב אי' צדף אחד ואי' צדף שני שנדע שהוא צן זגנו דשפיר יש לו כוונה שפיר חייב ולפי"ז י"ל דהיינו דקאמר הא דצעי זיוני רק לסימן אז שני אותיות אלו יש להם כוונה אז חייב הא דלא צעי זיוני רק לכתיבה וצאופן ששני אותיות אין להם כוונה אז פטור רק דלפי"ז י"ל דגרסי' צגמי והתניא ולא ממתני' קפריך דצמתני קתני נכתובין לכתוב חי"ת וכתב צי' זיינין וכו' זיינין שפיר יש להם פירוש אז ואמאי פטור ועכ"ה והתניא גרסי' וא"ש :

ועדיין שלשה נפלאו ממני שהקשיתי ע"ד הרמז"ם לכן נ"ל דהרמז"ם בפירוט המשנה כתב דלתי"ק נמי חייב משום רושם אלא דלתי"ק לא הוי רק תולדה דכותב ולר"י הוי רושם אב מלאכה והנה לתי"ק דרושם הוי תולדה ובודאי לרי"ך להיות התולדה דומה לאב ממש דבאופן שחייב על אב חייב על התולדה וכן הפטור באופן שהוא פטור על אב כגון כללחר יד ה"ע דפטור התולדה דל"ל דעל אב פטור כללח"י ועל התולדה חייב דל"כ יפה כח הבן מכחו ועיי' ב"ק דף צ' דגבי שבת תולדותיהן כיוצא בהן ועיי' רי"ף ורמ"ש ועיי' תוס' שבת ע"ג ע"ב ד"ה מפרק ולפ"ז כיון דכותב בשמאל פטור ה"ה רושם נמי פטור ושפיר כתב הרמז"ם דפטור בשמאל ואינו חייב משום רושם דכיון דלענין כתיבה פטור דהוי כללח"י ה"ה לענין רושם דפטור בשמאל והיינו דכתב בפירוט המשנה אבל כתיבה שמאל אינו אלא רושם לא כותב וכיון דלא הוי כותב גם משום רושם אינו חייב ומש"ה לא מוקי מחני' כתי"ק דאף דחייב משום רושם ובשמאל נמי הוי רושם מ"מ הוי רק רושם כללח"י ופטור עליה, והירושלמי נמי מודה דלתי"ק נמי חייב ארושם דהוי תולדה דכותב אלא כיון דכל הני אמתי' דאבות מלאכות מ' חסר אחת קאי ומפרש לא ניחא ליה למימר דבהאי מחני' קתני נמי תולדות אלא ודאי רק אבות מפרשי ולהכי מוקי ליה כר"י דס"ל דרושם הוי אב.

ומעתה אפשר לומר דבעלמא מחלוקת ולא פליגי רק בפירוט המשנה אבל לענין הדין רש"י נמי מודה להרמז"ם דלתי"ק חייב משום רושם ורק לר"י ארושם בעלמא נמי חייב ולא לתי"ק ובהא רמז"ם נמי מודה דאף דחייב לתי"ק ארושם אבל לא ארושם בעלמא ולרי"ך ביחוד על חיוב רושם חייב והנה התוס' וה"ק לפי הרמז"ם והרע"ב דשני סמניות היינו שכותבין א' לסימן אחד וב' לסימן שנים דהא מרישא שמעת לה הכותב צ' אותיות מב' שמות וכתב ועו"ל שלא נכתובו לא' וב' ממש אלא דדוגמא נקטינכו ומשנתנו בשאר רישומין וסמניות קאמרה וכגון הסימנין שרגילין לעשות בהן המספר ומאגשי הודו העתיקום ע"ש הרי דבדבר שרגילין לעשות סימן ורושם אסור ובזה מדויק לשון המשנה דקתני תחילה בין משני סמניות ואח"כ בכל לשון ולפירש"י דשני סמניות היינו בין דדיו בין בסיקרא ואין לו ענין כלל לסמניות מ"ש דהקדיתו סמניות צרישא יותר הו"ל למחני הכותב צ' אותיות וכו' בכל לשון דבכל לשון על הכותב קאי אמנם לדברי הרמז"ם וכפ"י תוס' ור"ע דרושם לאו דוקא אותיות אלא אפי' צמה שדרכו לרשם היינו המספר מאגשי הודו שפיר קתני משני סמניות בכל לשון דבין הכותב ובין הרושם בכל לשון חייב וכדברי תוס' ור"ע הנ"ל דאותיות לאו דוקא.

ובזה נ"ל ליישב רמ"א סי' ש"ו סי"א שכתב דכתב גלחות שלהם אינו אסור רק מדרבנן והוא דעת אר"י וכן הביא המג"א סי' ש"ס בשם הגה"מ וצ"ח"ר סי' ש"ו הביא שכן דעת אגודה ומעולם תמתי ע"ז דאפי' נימא דלא הוי כתב אפתי ליחייב משום רושם דרושם מיהא הוי וכמו"ש תוס' ור"ע הנ"ל ועוד ק"ל דהא קתני במתני' בהדיא בכל לשון חייב ועיי' פירש"י.

שוב מלאחי שכבר עמד בזה נוציית סי' ל"ג ותי' דס"ל דמאי דקתני בכל לשון היינו לשון לע"ז אבל הכתב לרי"ך

להיות אשורית ולפי שהכותב צ' אותיות דחייב אינו חייב אלא"כ השתי אותיות הללו הם בשום מקום תיבה אחת וע"ז אמרה המשנה שאפי' אינה תיבה בלשון הקודש אם הם תיבה בשום לשון וכתבם בכתב אשורית חייב ע"ש ולא זכיתי להבין דהרי אמרינן בירושלמי מהו בכל לשון אפי' אל"ף אלפ"א ופי' ק"ע דאלפ"א לשון יון כמו אלף בלשון הקודש הרי דאפי' אם הכתב יון נמי חייב וא"ל שיהיה כתב אשורית.

אבל לפענ"ד נראה דהם ס"ל דהאי בכל לשון לא קאי רק אשתי סמניות דהיינו רושם אסור בכל לשון באופן שהרגילו לרשום בשאר לשונות אבל כתיבה אינו אסור רק בכתב ולשון אשורית ולפ"ז מיושב נמי קושי' ראשונה דעל כתב גלחות ליכא לחיובא משום רושם כיון דאין דרך לעשות רושם בזה ס"ל דאינו חייב משום רושם ועיי' ברמז"ם פ"א משבת ה"יז רושם תולדה כותב הוא כיצד הרושם רשמים ונורות וכו' כדרך שהלירין רושמיין וכו' הרי שהרושם לרי"ך להיות כמו שדרך לרשום אבל בלח"ה אינו חייב.

ובחי' חת"ם שבת שם כתב דפלוגתא ר"י ורבנן בהא דמיייתי מג"א סי' ש"מ דלחשוכת רמ"א הכותב על דפי ספר אין צו לא כותב ולא מוחק כיון דעשוי לפתוח ולנעול ועט"ז שם ומג"א ס"ל שהוא חייב חטאת והנה עד י"א או י"ב הוי הלויים כותבים ח"י אות בקרש זה וח"י בשני וכן באדניס ולתי"ק הוי כתיבה מעליא אפי"ג דעשוי לפרוק ולהחזיר נמלא לא הוי רושם במקדש ואינו אב מלאכה ולר"י אין זה כתיבה אלא רושם בעלמא והוי רושם אב מלאכה וכתיבה נמי הוי מאות י"א י"ב ואילך כתבו עכ"פ אות אחד שלם והא דבעינן צ' אותיות כתב רמ"א בתשובה דזה הלל"מ ככל שיעורין ע"ש ואני תמה עליו דהרי פריך בירושלמי וחס לומר שמא יתן שלמטן למעלן וכו' וע"ש בק"ע דלר"י פריך ומאי קושי' הלא אז לא נזדווג ח"י אות שבדף זה לח"י אות שבדף השני וא"כ ליכא למיעטי שיתן שלמטן למעלן וכן תקשי מהא דפריך שמא יתן שבפנים בחוץ ושבחוץ בפנים הלא לא יזדווגו הב' חלחי אותיות אר"י לר"י לא היה שום אות כתוב על דפיין רק חיוב רושם ואותו רושם היה בעצמי הקרשים וכמ"ש צשירי הקרבן ד"ה וחס וא"כ אינו תלוי כלל בפלוגתא מג"א הנ"ל רק ר"י סובר שהיה רושם בעלמא לכן ס"ל דרושם בעלמא נמי הוי אב מלאכה ולרבנן ה"י נרשמים באותיות ולדידכו שפיר לא קשה קושי' ירושלמי וחס ולכן פי' ק"ע דקושי' ירושלמי רק לר"י ולא היה רושם במשכן לכן ס"ל לרבנן דלא הוי אב מלאכה וא"ש. ומ"מ גוף הדין דאותיות שצורות הוי רשימה מצואר בפמג"ד אר"ח סוסי' ל"ו במשצ"ז שכתב ולפ"ז אם כתב אותיות שצורות בשבת צ' אותיות אם נכתובין כך חייב כמו רושם ולר"ת פטור דאין כשר כה"ג בס"ת א"כ בח"י אות על דף זה וח"י על דף אחר ודאי פטור דלא הוי כתיבה בס"ת.

ואמנם כ"ז לענין חיוב חטאת אבל לענין איסורא מצואר צ"ב ש"מ ס"ה דמותר לרשום בלפורן על הספר כמו שרשמיין לסימן שאין זה דבר המתקיים וכתב העו"ז שם משום דהוי תרתי לתיבותא רושם אחד ובדבר שאינו מתקיים ועיי' מג"א שם סק"ע וסק"י ועיי' פמג"ד בא"ח ובמשצ"ז שם ובח"ה ה' שבת כלל ל"ז ובספר זכרון משה שלו אות מ' מצואר

דרכן כמיש תויש סי קיל סקיה וכמו שהבאת בשם חתים וי"ד סי קליא.

ג) ארזות שנוטל שכר עבור חוות דעתו והוי שכר שבת וכחצת דדוקא אס בלי שכר לא היה עושה מקרי שכר שבת אבל אס גם בלאיה היה עושה אותו דבר אפי נוטל שכר לא מקרי שכר שבת וישבת בזה קושי עוי"ז סי תקפיה על הר"ש שמתיר לחזנים ליקח שכר וקשה מהאי דשוכר את הפועל לשמור את הפרה דשאני גבי חזנים דבלאיה היו מתפללין, ברוך שכוונתי לדעתך וגם אני רגיל ליישב בן קושי עוי"ז אבל כאן לא כוונת יפה שאם בלאיה היה מגיד חוות דעתו באמת לא היו נותנין לו שכר עבור זה ורק נותנין שלא יגיד דעתו על קאנדידאט אחר אי"כ מקבל שכר על מעשיו.

וגם מה שישבת בזה דברי הרמב"ם בפ"ו מה' שבת שהביא הכך דשוכר את הפועל לשמור פרה ותינוק והשמיט לשמור את הזרעים וכחצת לפי סברתך הג"ל דבמקום מלוא שבלאיה ג"כ היה עושה ליכא שכר שבת וא"כ סד"א דלשמור פרה ותינוק שהוא ג"כ מלוא ובלאיה היה עושה ליכא שכר שבת ולריך לאשמעינן דאיכא שכר שבת אבל בזרעים דליכא שום מלוא בשמירתן ובדאי לא היו שומרים בלא שכר פשיטא דאסור משום שכר שבת וא"ל להביא את הזרעים ע"כ ואני תמה עליך איך איסתמיטתיה מייך דברי רש"י ב"מ ג"ח ע"א שפי' לשמור את הזרעים שדה המזכרת חרוב לעומר קודם לפסח שבטים יום כדאמר ר' איג בשביעית ספיחים לעומר ושתי הלחם ועי"ש בתוס' ד"ה לשמור הרי דגם בזרעים מיירי משום שכר שבת והו"ל להביא גם זרעים.

אבל לפענ"ד נראה ביישוב דברי הרמב"ם שהשמיט דתודיה לשמור הקי' היאך מותר להקריב העומר מן אותן זרעים הא לא הוי ממשקה ישראל דמשומר אסור ותי' ב"מ דף ג"ח שלא היה מוחה לעולם מליקה רק שהיה מודיען שיחידים לעומר ומעלמן היו נמנעין מליקה ע"ש ולפי תירוץ קשי' לי איך קתני בצרייתא לשמור את הזרעים אין נותנין לו שכר שבת הלא בשבת אין לריך שמירה כלל דבלאיה שום אדם מישראל לא ילקוט מן הממוצר משום איסור שבת ואין לריך להזהירם אי"כ אין כאן שום שמירה ושום שכר שבת וא"ל דצרייתא לא נחית לאשמעינן איסור שכר שבת אלא ענין חיוב אחריות של שומרים אחי לאשמעינן דאם אינו מקבל שכר של שבת אינו חייב עליו ומתי אחריות שבת עליו וללדדין קתני דבפרה ותינוק אין אחריות שבת עליו משום איסור שכר שבת ובזרעים משום דאין מגיע לו שכר שאין צורך לשמירה וכנ"ל וכל זה כאן משום דחיוב שומרין אחי לאשמעינן אבל הרמב"ם דהביא הכך דינא בהלכות שבת לענין איסור שכר שבת באמת לריך להשמיט לשמור את הזרעים דהתם לאו משום איסור שכר שבת אינו נוטל שכרו אלא משום שאין לריך לשמירה וא"ש.

והנה בע"ז דף כ"ו אמרין סבר ר"י למימר אולודי עכו"ם בשבתא בשכר שרי משום איבה א"ל אצוי יכלה למימר דידן דמינטרי שבתא מחללין דידכו דלא מינטרי שבתא לא מחללין משמע דלאצוי נמי אס היה חשש איבה היה שרי

דדבר המתקיים כמו שעושה הוואהלפראזעם אפי' רועם אחד אסור ומכש"כ לרוב שיטות דגם במלכת שבת ח"ש אסור מה"ט הוא איסור דאי' ואף ד"ל דכ"ז רק ברועם שדרך לעשות אותו רועם וכמו"ש המחבר כמו שרושמין לסימן ונראה מדבריו שדרך לעשות אותו לסימן מ"מ י"ל דמדרכנן אסור ולא מלאני לבי להקל ודעת פניי בתשובה שהביא קדוש אצונו ב"ש אר"ח סי' ע"ע דאפי' באיסור דרכנן עובר אלפ"ע דאי' ומכש"כ כשכותב ממש בכתב שלהם ודאי אסור לילך וליתן דעתו שעובר אלפ"ע ומסייע ידי עוברי עבירה לחלל שבת ובמחכ"ט עתה ב"מ"ש שיהיה מותר משום איבה וחלילה לאיסור דאי' לא הותר משום איבה עיי' תוס' ע"ז כ"ו ד"ה שכר וש"ע אר"ח סי' ק"ל.

ב) אם אין הוואהלפראזעם יהודי והנכרים כותבין על מי שהגיד ישראל את דעתו בכתב גלחות י"ל דלדקו דברי מר יודי הגאון אצ"ד מאד נ"י דמותר לילך ולהגיד דעתו חדא משום דדעת רמ"א דבכתב שלהם לא הוי רק שבת ובחמירה לנכרי לא הוי רק שבת דשבת וגם שאינו נעשה עפ"י ציווי ישראל כמו"ש נוצ"ט סי' כ"ט וע"ז דחית דנוצ"י לא מתיר רק אס מלוא קודם שבת ואני אומר דנידון דידן עדיפא מדנוצ"י דהתם עכ"פ מלוא לו ערצ שבת והנכרי עושה בשבת משא"כ בנידון דידן שאינו מלוא כלל והיהודי מוחל לו שלא יכתוב כלל ומ"ש שניחא ליה לישראל שיכתבו מלוי בספר אי' על מה ולמה ולחיה לורך.

רמ"ש דל"ד לנידון דנוצ"י דהנכרי לא היה מוכרח לכתוב בשבת ורק לעוצת עצמו ואדעתיה דנפשיה קעביד משא"כ צ"ד שמוכרח לכתוב מפני חק המלכות וא"א בלא זה ולפענ"ד אדרבה היינו דאחני ליה דהכי מבואר באר"ח סי' רמ"ה ס"ד דיכול הישראל ליתן לעכו"ם מעות להתעסק בהם ואע"פ שהעכו"ם נושא ונותן בהם בשבת חולק עמו כל השכר בשוה מפני שאין מלאכה זו מוטלת על ישראל לעשותה וכו' וכן אין העסק ניכר ממני הוא ע"ש וא"כ ה"י אין העסק זה לכתוב על מי שאומר דעתו אינה מוטלת על ישראל לעשותה רק מכח חק המדינה ומהכרח שכר המדינה מוכרח הנכרי לכתוב וגם ידוע וניכר לכל שעושה רק מהכרח שרי המדינה ואין שומע לו לישראל בזה ואינו עושה לעוצת ישראל אין כאן שום איסור ידוע שלאו אדעתיה דישראל אלא על דעת שרי המדינה כותב.

ועוד דהרי כתב מג"א רס"י רמ"ד עושה לעצמו פי' דאין קפידא לישראל בזה דאם לא יעשהו היום יעשהו למחר ועיי' מחהש"ק ולצ"ש אף דעושה לישראל מ"מ כיון דלא איכפת ליה ואינו מקפיד שיעשה בשבת מותר וה"י אין הישראל מקפיד כלל שיעשה בשבת ואולי יותר נוח לו שיהיה הבחירה בחול וא"כ אין בזה שום דל איסור.

וגם מחמת שהכתב גלחות להרבה שיטות שהבאתי לעיל וגם אחת הבאת בשם תשי' שצ' יעקב להתיר במקום הפסד לערוך כתבים ע"י נכרים לערכאות בכתב שלהם וכן בספר אמרי נועם מתיר לרופא לישראל לכתוב רעלעפט בשבת ע"י נכרי וודאי יש לסמוך אכל הני רבותא משום חשש איבה ושלוס מלכות כמו דמותר ליילד עכו"ם היכי דליכא רק איסור

ואמאי הא איכא שכר שבת ואמאי יהיה בשכר מותר הא שכר שבת אסור ומזה רליתי לדון דהיכי דלא שריה ליה רק משום איבה ובלא"ה היה אסור אז מותר ליקח שכרו כדי שלא יאכל הנכרי בגיזתיה ועיי בתשובת י"א ואל"כ בנידון דידן נמי היה שכרו מותר שלא ירויחו הנכרים.

א י"ל דדוקא אם מקבל שכרו משום יום השבת אז הוי שכר שבת ואסור אבל אם אינו מקבל השכר על היום אלא על המעשה אפי' אם עושה מעשה זו בשבת לא הוי שכר שבת ושרי וזוה מיושב דעת הר"ש משום דהחזונים אינם שכיר יום אלא קבלנות הוא דהוי ולא הוי שכר שבת והיה יוחא גם כהאי דעי' ובנידון דידן נמי שרי אבל לא נראה כן מדברי הפוסקים.

שוב מלאתי צריעצ"א ע"ז שם שעמד צוה וכתב חלודי בשבת בשכר ונועלו וזרקו לים ששכר שבת אסור ומיושב קושיתי הנ"ל גם רליתי שם שכתב דאפי' איסור דרבנן לא שרי משום איבה ודלא כתום' שבת וחתי"ם שהבאנו לעיל.

לכן חשבתי למשפט דעת הר"ש הוא כך דודאי מי שדרכו צ"כ להשכיר עלמו לפועל מדי יום ציומו ועכשיו השכיר עלמו לשמר את הפרה או התיווק שהוא מלוה אבל באמת גם בלי מלוה היה משכיר עלמו לכן אמרין דאפי' שעכשיו מושכר למלוה מ"מ הוי שכר שבת ואסור דהוא על שכרו צ"ל לא לקיים המלוה משא"כ הר"ש מייירי שאין דרכו צ"כ להשכיר עלמו ולולא המלוה לא היה משכיר עלמו א"כ עיקר כוונתו המלוה לכן שכרו מותר בשבת. והיינו דקאמר הר"ש דהא נותנים שכר לקיים המלוה אבל לולא המלוה לא היה שכר כלל והמלוה גורם השכר לא הוי שכר שבת והתם קתני השוכר את הפועל היינו פועל ידוע שמשכיר עלמו ועיקר כוונתו השכר ולא איכפת ליה המלוה אין המלוה גורם היתר שכר שבת.

ובזה י"ל ליישב דעת המחבר שכתב צסי' תקפ"ה הנוטל שכר לתקוע שופר וכו' אינו רואה מאותו שכר סימן צרכה וכתב מג"ח שם אבל איסורא ליכא וה"ק תוס"ש סי' ש"ו דהתם ס"ה כתב להשכיר חזנים וכו' מבואר דס"ל דאיסורא נמי איכא ולפמ"ש א"ש דודאי החזנים שדרכן צ"כ להשכיר עלמם לשורר ולזמר לכן אף אם משכיר עלמו להתפלל אבל הוא רק מקיים המלוה כדי לקבל שכרו הוי שכר שבת ואסור משא"כ כאן מדייק המחבר הנוטל שכר לתקוע שופר צרי"ה או כדי להתפלל אבל בלא"ה לא היה משכיר עלמו ולא היה נועל שכר באמת אין כאן איסור רק משום אין רואה סימן צרכה.

אבל קושטא דמילתא קאמינא דאין כאן שכר שבת משום דאין כאן שכר כל עיקר ודוקא אם מחויב ליתן לו שכרו ויולאת צדייני' אפי' בערכאות של עכו"ם זהו מקרי שכר ואסור בשבת אבל שכר שאין צו חיוב וא"י להוליאו כלל ואדרבה עושה יעגש על זה לא מקרי שכר ואינו אסור משום שכר שבת. אלא מחנה בעלמא הוא דקיהיב ליה ושפיר מותר.

וענין ל' דשכר שבת לא חמיר משוכר את הפועל לעשות עמו ציו"ג והרי בגוף חליפי יו"ג ועי' כתבו תוס' צעי"ז ס"ב ע"ב דהיכי דמשך הנכרי האיסור אללו שוב לא הוי חליפי יו"ג ועי' וחליפין מותרים ועיי ר"ן ורמב"ן שנתחבטו לפ"ז אמאי קנסו לפועל דשכרו אסור וכתב הר"ן משום דדמיא למכר דנפרע לאלתר ע"ש באריכות ולפ"ז כאן בנידון דידן שכר קודם שבת נתן לו שכרו משלם ואפשר שאין כאן עוד צעילס כי כבר הוליא אותו ליכא שכר שבת כלל.

ובזה היה אפשר לי ליישב גם דעת הר"ש דהוא מייירי שכר נתנו לו השכר קודם שבת לכן לדבר מלוה שרי ואין כאן שכר שבת והכי דייקי לישינה דכתב דהא נותנין שכר לקיים המלוה ולא כתב שיקיים לשון עבר אלא לשון עתיד לקיים המלוה הרי שקבל כבר השכר כדי לקיים ציוס מחר המלוה משא"כ בשוכר את הפועל דשכירות אינה משתלמת אלא לצסוף הוי שכר שבת ואסור.

ובזה יוחא נמי דעת המחבר דכאן צסי' תקפ"ה כתב הנוטל שכר לתקוע צעתי' וכבר נעל שכרו קודם שבת לכן אין צו איסור רק אינו רואה סימן צרכה משא"כ צסי' דמשכיר חזנים כתב ושכירות אינה משתלמת אלא לצסוף לכן שכרו אסור.

ד ואודות חשש עובדא דחול והבאת מיעצ"ן סי' קס"ז שמתיר לילך על הבאח"ע צסי' וכתשובת צ"ש סי' ק"ג מתיר לילך אל השעיייער קאמיססיון אי מהתם יש לדחות דהם לא התירו רק משום הפסד ממנו כמבואר שם אבל בלא"ה א"י שום איסור אי משום ההילוך הא מותר לעייל בשבת כמ"ש רמ"א סי' ש"א ואי משום שמגיד דעתו הא רש"י שבת קי"ג ע"ב פ"י ודבר דבר דרק צענין מו"מ אסור ואי כתום' היינו כשמדבר הרבה צמילי דעלמא עיי' צפנים צמיר שהציאו וצירושלמי פט"ו דשבת ה"ג וצלוס ירושלים שם לכן לדעתי הפעטה אין צוה איסור רק כשהואלהלפראזע"ם יהודי ולכן כתבתי לך מיד שתדבר עמו כשתגיד דעתך לא יעשה הרושם.

ובזה הגני חותם בכל חתמי ברכות שבמקדש אחיד אוהבך.

הק' יודא צבי בלוהם

סימן ל"ח

ע"ד האיסור בהתכת הנר והדבקתה

בעה"ת ה' ואתחנן ימלטם מכל רעו"ת בזאת השנה לפק"ק הו"ו יע"א.

אודות השו"צ אשר צהכנסת שבת באמירת לכו נרננה לקח נר מיליקארצ"ע והתיכה אלל נר אחר ודבקו צהנרות וכבר היה ציהש"מ וכאשר גערו הרב דמתא השיב שעדין לא

קיבל את השבת ולא עלתה בדעתו שיעשה חיוב איכור רק הרב ז"ל עליו שמחוייב לקבל חטובה מכו החטובה.

תשובה תחילה אשיב בעיקר הדין באיזה סוג מלאכה היא המעשה הזו והנה הלכה רווחת בישראל דהממרה חלב חייב משום ממחק עיי' באל"ה רבה סי' שיי"ד סק"י"ח זשם הראשון דחלב ושומן דינו כשעור וח"א כלל ל"ד ל"ה אות ד' הביאו וכ"כ במשניות הפ"י אות ל' וכאן כשדבוקו ע"ג הנרות היה ממרח הנר והוא חולדה ממחק שחייב עליו זכ"ש כמ"ש המ"ח במלאכה ממחק.

עוד מלאכה איכא מלאכה מצטל דהרי הביא מג"א סי' שיי"ח סק"י זשם הרמז"ם דהממסמם שעוב או חלב חייב משום מצטל וא"כ זשעה שהתיכה עשה מלאכה מצטל אמנם זה יש לחקור שני דברים [א] כמה השיעור ציטול זה דהרי זפ"ט משנה כחז הרמז"ם שיעורים משונים להרבה דברים [ב] כיון דזשעה עשייה הנר כבר נחצטל החלב א"כ אפשר דהו ל"ש עוד ציטול גבי דאין ציטול אחר ציטול כמו דבזר מאלל דקיי"ל סי' שיי"ח ס"ד דבזר יבש אין ציטול אחר ציטול והדבר לריך תלמוד.

והנה הרמז"ם פ"ט משנה ה"ו המחיק ה"ו ממניי מחכות כ"ש וכן הממסם את הדונג או את החלב וכו' וכיון שכחז דמניי מחכות חייב המחיק זכ"ש וע"ז קאי וכן הממסם את הדונג או את החלב א"כ גם הממסם חלב זכ"ש, אלא דראיתי בראש יוסף שנה ע"ד ע"ז שכחז אדברי הרמז"ם הנ"ל א"י או כ"ש כלומי איזה מין אי כ"ש זשיעור כמ"ש זעוחן פ"ה מה"ש הט"ז דלמד שיעור עוחן משיעור ההולאה וליון שיבאר זפתחה ל"ה שנה, אך זריש פרקין כחז הרמז"ם לענין אפיייה וציטול זשיעור כגרוגרת ולענין מים חמים כדי רחילה אבר קטן ולענין ציטול סממנים שיעור אחר וכבר תמה הכ"מ מאין הוליה שיעורין אלו והמז"ש זקריח ספר ושיעור כל אחד למאי דחזי מים לכדי רחילה אבר קטן ז"ש וא"כ זשעור דחזי כדי ליתן על פי נקב קטן של יין כדאמר"י שנה דף פ' ע"א וא"כ על שיעור זה חייב זבהמססה וא"כ י"ל דזחלב נמי זשיעור זה חייב.

ועי"ל עפ"מ"ש המ"מ פ"ח משנה סוף הט"ז גבי מלאכה עוחן וחלוקי השיעורין למד רבינו מחלוקיהן זהולאה וכמו שיתבאר פ"ה שהולאה האוכלין כגרוגרת והמחכות זכ"ש והע"ים כדי לצטל כגרוגרת זביאה קלה ע"ש ואם לענין עוחן השיעור כמו לענין הולאה שפיר י"ל דגם לענין ציטול הו השיעור כמו זהולאה וכיון דזהולאה מחכות השיעור זכ"ש ה"ה לענין ציטול וזשעור כמ"ש"ל כדי ליתן ע"פ נקב קטן וכן פסק הרמז"ם פ"ח ה"י וכיון דכלל חלב ושעור זחדא מחאה גם לענין ציטול שוין דשיעורין כנ"ל.

ועי"ל ראיח דזכהכח זכרול חייב זכ"ש דרמז"ם פ"ז כ"ה כחז המזעיר כ"ש חייב וכו' וזסוף הלכה זו כחז המחמם את זכרול כדי ללרפו זמים ה"ז חולדה מזעיר וחייב והק"י הראש"ד שם דלמה לא אמר הרמז"ם משום מצטל והזין המג"א סי' שיי"ח סק"י דקושי הראש"ד. היה דהרי

דעה הרמז"ם זפ"ט דמתיק את המחכה חייב משום מצטל ואי נימא דזכהכח זכרול חייב זכ"ש מה קושי"ה הא הכא קאי הרמז"ם אמ"ש זתחילת הפרק דמזעיר חייב זכ"ש וא"כ גם מ"ש המחמם את זכרול מייירי זכ"ש וזכ"ש חייב משום מצטל לכן כחז משום מצעיר א"י דגם זמצטל שיעורו זכ"ש ונפשט ספיקו של ראש יוסף הנ"ל וממילא כיון דרמז"ם כלליהו לחלב זכדי מחכות ש"מ דגם זחלב שיעורו זכ"ש.

ומהכא מוכח נמי דזמחכות אמרי"ה יש ציטול אחר ציטול דאל"ה מה הק"י הראש"ד הא יש לומר דהא דכחז הרמז"ם דחייב משום מצטל היינו אס מעולם לא החיכו אצל אס כבר החיכו פעם אחת דכבר נחצטל וחו חייב משום ציטול דאין ציטול אחר ציטול לכן חייב משום מצעיר א"י אפי"ה כבר נחצטל פ"ה אפי"ה אס החיכו פעם אחת אפי"ה חייב משום מצטל.

ועוד יש להביא ראיח דהרי הראש"ד הנ"ל זביא ראיח דמחמם זכרול חייב משום מצטל מהא דאמר"י שנה ע"ד ע"ז דשדא סיכחא לחחונה חייב משום מצטל וא"כ ס"ל דהאי סיכחא מייירי זיחד של זכרול ודלח כמו שזביא המ"מ זפ"ט משנה ה"ו זשם רש"י דמייירי זיחד של עץ וכיון דזיחד של זכרול מייירי הכי זשעה ששע"ה היחד כבר החיכו אחר ואיך זשדא לחחונה חייב משום מצטל ועכ"ה דיש ציטול אחר ציטול זכהכח זכרול.

ועי"ל דאמר"י זינה ל"ד אלא שופת את הקדירה מאי קעביד ארשז"ל הכא זקדירה חדשה עסקין ומשום לצון רעפים נגעו זו ומעולם ק"ל ע"ז לדעה הרמז"ם דהמצטל כ"ה עד שיעשו חרם חייב משום מצטל ולמה קאמר משום ליבון רעפים נגעו זו שהוא משום מכה זפטיש כמ"ש הראש"ש זינה שם, ול"ל דרנוז"ם זחמה מפרש העעם דחייב משום מצטל ולא משום מכה זפטיש ומ"ה"ע כשהביא הרמז"ם זכ"ד שם כך דאחד נתן את האור וכו' ואחד נתן את הקדירה וכו' כולם חייבים משום מצטל זחמה מחוייב רק משום מצטל, אלא דראש"ד תמה עליו דאמאי לא מוקי לה זקדירה חדשה וכחז הש"ג דכיון דטעמא של הרמז"ם משום מצטל אין חילוק בין ישנה לחדשה ע"ש והרי ישנה כבר נחצטל פ"ה ואיך יתחייב משום ציטול זפעם שניה ועכ"ה דיש ציטול אחר ציטול.

אבל מלאחי לשני שרי זבאות ישראל שנתעוררו זה המ"ח זמוסך השנה זמלאכה אופה וחפ"י זמשניות זכלכלת שנה מלאכה אופה ומציא שם הרבה רחיות דיש ציטול אחר ציטול ומהא דזינה כיוונתי לדעתו ושניהם מצ"אים ראיח מיזמות ד"ו ע"ז דמיחה שריפה אינה דוחה שנה הרי יכול ליקח האבר שכבר הותך מעיקרא אעכ"ה דיש ציטול אחר ציטול זמחכות והנה זה יש לדחות קלה דהרי אפשר להחיק האבר ע"י עכו"ם ועכ"ה דקרא דכל מושזוחיכס דמיחה שריפה חייב דוחה שנה זדליכה עכו"ם ה"ה ד"ל דמייירי זאבר שלא החיכו מעולם, אך המ"ח כחז דחליא זפלוגתא אי זלח יש ציטול אחר ציטול משום דפעולה ראשונה אינה ניכרת א"כ גם זמחכות יבאח"ז ולאותן שיעות דגם זלח א"כ אחר ציטול ה"ה זמחכות זכוותיה והניח זל"ע ואף שיש לי

איזה פקפוקים מ"מ אין נפ"מ בנידון דידן דהרי קוי"ל סי' ש"ח דכלה יב"א"ב ח"כ גם במחכות יב"א"ב ושפיר חייב.

והנה כתב הרמב"ם פ"ד משגגות דאם עשה מעשה אחד שהוא חייב עליו משום שמות הרבה חייב על כל שם ושם ע"ש וכן פסק הרמב"ם שם פ"ז הי"ב החותה גחלים בשבת שהוא מכבה את העלויות ומדליק את התחנות אם נתכוון לכבות ולהצטיר חייב שמים והרי החם מעשה אחד הוא דהוי מ"מ משום דהוי שני שמות לשיטת הרמב"ם הבערה וכיבוי חייב שמים וא"כ ה"א חפ"י היה מעשה אחד היה חייב שמים משום שני שמות ביטול וממחק וכש"כ בדמחמ עבר ע"ז בשני מעשים דמלאכת ביטול היה בשעה שהפסיד הכר ומלאכת ממחק היה בשעה שדצקו, ועכ"ל דלא היה שגגת שבת אלא שגגת מלאכות והוא עפ"מ דאמרי פסחים ד"ב הוא עלמו מחזיר עליו לשפרו מיכל קאכיל וה"א הוא בעלמו מתפלל ואומר לכו נרננה בניגון שבת אינו זוכר שהוא שבת הא דחיי אינו ועכ"ל דחייב שמים כמו בעושה שתי מלאכות בהעלם אחד.

ומלבד אלה עבר עוד על איסור מוקלה דרצון כמבואר אר"ח סי' רע"ט דחפ"י כבה אסור לעטלו וכש"כ בשעה שדולק ובדג"מ סוסי שלי"ד החמיר בעלגול נר דלוק משאר איסור מוקלה משום דאיכא נמי חשש כיבוי ואם עבר על איסור מוקלה מחמת יראה הפסד ממון מיקל להתענות בה"ב ומהר"ם דהחמיר להתענות בא"י תחומין מ' יום משום שלא היה מיראת הפסד ממון וא"כ כש"כ באיסור מוקלה בליכא הפסד ממון ובפרט מוקלה כזו דיש חשש כיבוי דלריך להתענות ארבעים יום.

ובשלי"ה פסק בדרך חיים תוכחה מוסר ד"ה שמינית דלפי חיובי הקרצן לריך לעשות סדר התשובה ואם מחויב שתי עמאות לריך לעשות שתי פעמים סדר התשובה וא"כ בנידון דידן שעבר על ב' איסורי סקילה לריך לעשות סדר התשובה שני פעמים וגם על איסור מוקלה שעבר, והנה מבואר באר"ח ססי שלי"ד דבעבר וחילל שבת לריך להתענות מ' יום ב"ה ולא ישחה יין ולא יאכל בשר ויתן במקום חטאת ח"י פשוטים ללדקה ע"ש, והנה כאן דעשה צין השמשות ליכא חיוב חטאת רק אשם תלוי כמו"ש הרמב"ם פ"ח משגגות ה"ב שבת וחול ועשה מלאכות באחת מהן וא"י באיזו יום עשה וכו' ה"ז מביא אשם תלוי ועיי' לח"מ שם דכוונת הרמב"ם דקאי על ספק דהיינו ביהש"מ.

וקדוש אצי מאו"ר הגולה זלוק"ל צ"ש אר"ח סי' רל"ז כתב ע"פ מג"א סי' שלי"ד דעכשיו אין נמלא כבש לקנות בזול לריך ליתן כפי שקונין הפחות שבכבשים שקונין באותו זמן דא"כ לריך לקנות שם כבשים צן ע' או י' ימים ע"ש ולפ"ז כיון דקוי"ל דא"ל לריך להיות צן שתי שנים ואינו צא אלא בכסף שקלים כמ"ש הרמב"ם פ"ד מפסוהמ"ק הכ"ב, והנה רש"י פ' ויקרא פ' כסף שקלים שיהא שוה צ' סלעים וכ"כ הרמב"ם שם כמה פעמים שהוא צ' סלעים ובתח"ס יו"ד סי' רפ"א כתב דחמשה סלעים של פדיון בכור הוא עשרים לוואלניגער נמלא ד' לוואלניגער הוא סלע וא"כ א"ל בכסף שקלים הוא שמונה לוואלניגער, ובצ"ש שם כתב דלוואלניגער הוא חמשה ושלשים ל"ל של עכשיו שהם בממון שלנו שצעים

העללער ושמה פעמים שצעים הוא חמש מאות וששים העללער שהם חמשה כתרים וששים העללער ויען שהוא מחויב שתי אשמות לריך ליתן אחד עשר כתרים ועשרים העללער רק צדק אני מסופק אם השמות מחלקות לא"ל כמו שמחלקות לחטאות כמו דאמרינן דידיעות מחלקות לספק כמו שמחלקות לחטאות ואפשר דכש"כ הוא רק יען שלפי שעה נעלם ממני אינוני אומר צדק דבר רק כיון שנוגע רק לממון ואינו נכון להמתין אולי יודע לו ויפטר מאשם כמ"ש קדוש אצי צ"ש אר"ח סי' צ' לכן יתן צעד שני אשמות ולפ"ז לריך ליתן ללדקה אחד עשר כתרים ועשרים ל"ל צעד שני אשמות ולהתענות ק"ב יום עבור איסור ביטול ואיסור ממחק וגם עבור איסור מוקלה ארבעים יום כדעת הר"מ בדג"מ הג"ל.

אמנם כל זה באדם אחר אבל השתא הכא בשוחט דמתא יש להקל כל מה דאפשר דהכי קוי"ל באר"ח סי' תקע"א סי"ב דמלמדי תינוקת דינס כתי"ה שאינו ראוי לישב בתענית שממעט במלאכת שמים ומג"א סק"ג החמיר עוד שהרי גזול את הצריות שממעטין במלאכת צעה"ב והביא שם ס"ח דכל העוסקים בצרכי רבים כגון שדוללים דינס כמלמדים ע"ש וא"כ קוי"ה צ"ב של קוי"ה צשו"ב דמתא דלריך מחינות וישוה הדעת הרבה בצדיקה הסכין שלא להרבות עליו בתעניות כי חו"ש יכול להכשיל רבים במאכלות אסורות גו"ע ר"ל לכן יתן ללדקה י"א כתרים ועשרים הע"ל צעד האשמות ולא יתענה יותר מג' תעניות תענית א' בכל שבוט ג' שבוטות וגם אלו בג' תעניות יתענה ביום צ' ולא ביום ה' וציוס ו' ששוחטין לכבוד שבת ושאר התעניות יתן צעד כל תענית ד' ל"ל שהם שמה העללער ללדקה כמו"ש קדוש אצי צ"ש אר"ח סי' רל"ז ולא צפ"א רק בכל יום.

וכל זה מדינא אבל הרבה יש להתאונן על חרצן הדור שהשו"ב והש"ץ נקהל ועדה לא ישיגו על מעשיו שיהי מחוקקים ולא יזכר צביהש"מ מאיסורים חמורים של שבת ואיסור מוקלה חפ"י סבר שעדיין אינו צביהש"מ מ"מ ה"י לו לעלות על מחשבתו פן הוא סמוך לציבש"מ ותוספת שבת להרבה שיטות דא"י ואף שא"י מהו איסור ביטול ואיסור ממחק כי הוא ע"ה גדול כפי שאני מכיר אותו וכדי בזיון וק"ף אבל עכ"פ יודע שאסור ליגע בנר והיה לו לזכר חפ"י לפי דעתו שחשב שעדיין אינו צביהש"מ מ"מ משום ספיקא היה לו להפריש אך אין יראה ה' במקום הזה מכמה מעשים מכוערים ויודע אני שאע"פ שהקלתי עליו לא יקיים שום דבר כי מי יאמר לו מה תעשה וספרי מוסר הכתובים בעברי דייטש שבי יכול לקרות בו אינו נוטל בידיו או שילמוד הקי"ור שו"ע בעברי דייטש שידע איזה דין אינו עולה על דעתו ואת בניו לא הניח ללמוד ומה שהלכו בבית הספר השתדל אלל עמי הארלות שיפרעו עבורם מחצרת ת"ת כי המה אנשי צריות ואוהביו ומחזיקים בידו בכל עוז האיש כזה ישמע לרצ שמוסק בתורה ומקיים את דברי התורה הזאת ככתוב צשו"ע והוא עושה כאשר לבו חפץ ואף אין דבר שיקפיד שיהיו ע"פ השו"ע ואע"פ נכון להעלים עינו כי יהיה רק מחלוקת צחנס וא"א להעמיד הדת על תלה ואקוה להי' כי עוד יעזור לנו ויתגלה קלונו צרכים צ"א.

והגני חותם בברכת התורה ואהבה רבה לה' ולעובדיו ביראה.
העבר"י

סימן ל"ט

בענין זורק ד"א בר"ה דרך למעלה מי' והמסתנף

בעה"ת אור ליום ה' לס' ויברך אותו שם לפק"ק האגור שאוויטץ יע"א.

שאלה זו נזרקה מפי חצורת הלומדים פה הזורק ד"א זרה"ר דרך למעלה מעשרה שהוא מקום פטור מהו שיהי' חייב כיון שהוא דרך מקום פטור.

תשובה, הרמב"ם פ"ד משבת הע"ו כתב המוליא מרה"י לרה"ר ועבר על מקום פטור שהיה צנייהן בהליכתו חייב שמהלך אינו כעומד ואין לריך לומר בזורק שעבר החפץ במקום פטור שאינו חשוב כמי שנה שם ע"ש מבואר מדבריו דאפי' עובר במקום פטור כיון דנעקר ונה במקום חיוז חייב כה"ג בזורק ד"א זרה"ר דרך מקום פטור חייב.

ואמנם לכאורה לא דמי כלל דהא האי דינא דרמב"ם ינא ממה דפסק כרבנן בשבת דף ה' ע"ב דהמוליא מחנות לפלטיא דרך סטיו חייב ומפרשין בגמ' דטעמא דרבנן משום דהוה כמוליא מרה"י לרשות הרבים דרך גדי רה"ר דהולאה כזו הוי במשכן כמ"ש תוס' שם ד"ו צ"ח מידי וד"ה המושיע ועי' שאר ראשונים ע"ש א"כ במוליא מרה"י לרה"ר דרך מקום פטור דכוותיה הוי במשכן לכן שפיר חייב משא"כ בזורק ד"א זרה"ר דאמרין שבת דל"ו ע"ב ד"א זרה"ר גמרא גמירי לה ע"ש ולא משום דהוי דכוותיה במשכן מנ"ל באמת דחייב, ואלדרכה מגמ' מוכח דהסבירא נותנת שיהי' פטור דפריך לרבנן היכי אשכחנא כה"ג דחייב ומסיק כנ"ל משום דהוי לדין במשכן ועי' פנ"י וחת"ס ש"מ דאי לא דהוי במשכן באמת פטור וא"כ צ"ח זרה"ר דלא הוי כוותיה במשכן מנ"ל דחייב.

ובזה יש ליישב ק"י תוס' ד"ה בשלמא לבי"ע מהלך כעומד מה לריך לה"ע לימא בשלמא לבי"ע לא אשכחן כה"ג דמחייב כדפריך מה"ע לרבנן דאי משום דמודה בזורק קאמר הי"ע הא אכתי לא ידע דמודה בזורק דאי ידע לפרוך נמי לבי"ע אזורק ומושיע היכי אשכחן ובפשיטות נ"ל דלכאורה ק"ל מ"פ היכי אשכחנא כה"ג דחייב הלא מלינו גבי מושיע דחייב אפי' למעלה מעשרה כדאמרין ר"פ הזורק אף דלמעלה מעשרה הוי מקום פטור ונ"ל דמוליא ממושיע ליכא למילף דנהי דמושיע חייב משום שכך היה במשכן אבל מוליא דלא הוי הכי במשכן שיוליאו דרך מקום פטור ליכא למילף ממושיע וכ"ז מוליא ממושיע ליכא למילף אבל זורק שפיר מלינן למילף ממושיע וכדאמרין לעיל ד' ע"ב ור"פ הזורק וא"כ שפיר ידע דבי"ע מודה בזורק ועכ"ח ס"ל מהלך כעומד ואפ"ה לא מלי פריך היכי אשכחן כה"ג דחייב דשפיר מלינן במושיע וזורק ממושיע ילפינן שפיר.

אך לפמ"ש י"ל דהנה הירושלמי בק' לבי"ע דמהלך כעומד מעביר ד"א זרה"ר דחייב המ"ל וכתבו תוס' דס"ל ד"א זרה"ר הלכתא גמירי לה וכתבו תוס' לפ"ז אפי' כעומד לפוש נמי חייב דהא כל מהלך כעומד ואפ"ה גלי הלכתא דחייב ולא

מיחשיב העמידה להנחה א"כ הי"ע כעומד לפוש נמי לא מקרי הנחה ע"ש ולפ"ז מבואר לבי"ע דאפי' הפסיק המעשה בפטור אפי"ה חייב ועי' בפנ"י שפי' כן א"כ שפיר מלינו לחייב המוליא מחנות לפלטיא דרך סטיו אף שעובר דרך מקום פטור והפסיק מעשה החיוז לולא דאמרין מהלך כעומד ולפ"ז י"ל דבאמת הי"ע דרבנן דס"ל מהלך לאו כעומד דמי דהוכיחו כן מהא דמעביר ד"א זרה"ר חייב ולא ס"ל דהלכתא גמירי ללא דמהלך לאו כעומד וא"כ כעומד לפוש שפיר חייב ולא מלינו שאם נפסק המעשה שיהי' פטור והיינו דקאמר בגמ' נהי נמי דקסברי לאו כעומד כדמוכח ממעביר ד"א זרה"ר דחייב אבל היכי אשכחנא כה"ג דחייב היינו משום דמהלך לאו כעומד ליכא לאשכוחי דיכי' חייב כה"ג ולפ"ז מיושב קושי' תוס' דל"ל לבי"ע פטור משום דלא אשכחנא כה"ג דחייב כיון דבאמת ס"ל לבי"ע מהלך כעומד מלד הסבירא א"כ שפיר אשכחנא כה"ג דחייב כעומד לפוש.

ובזה מיושב נמי קושי' תוס' צ"ח ה"ל למקט המוליא דחייבי ציה לעיל ולפמ"ש ניחא כיון דקושי' הגמ' הי' דנהי ממעביר ד"א זרה"ר מוכח דמהלך לאו כעומד מ"מ משום זה מוכח דהפסק בפטור פטור והיינו היכי אשכחנא דכה"ג דחייב ע"ז שפיר הויב לו ממעביר ד"א דמלינו כה"ג דפטור דבהכי איירי ולא ממוליא וא"ש.

ת"ל שזה דעת רש"י שבת דף ע"י רע"ה שפי' המעביר חפץ מתחילת ד' לסוף ד' זרה"ר אפי' שהעבירו דרך עליו חייב שהגבירו למעלה מי' ללא שליט ציה אויר רה"ר והוי מקום פטור והקי' תוס' דא"כ ה"ל למפרך מרבנן דאמרו המוליא מחנות לפלטיא דרך סטיו חייב ומ"פ נמי לימא תהוי תיובתא דרבא לימא הא רבנן קיימי כוותיה ע"ש ולפמ"ש ניחא מאוד דהרי במוליא מרה"י לרה"ר דרך מקום פטור הסבירא יותר דחייב דכה"ג הוי במשכן כנ"ל אבל ד"א דהלכתא גמירי לה לא ידעינן דיכי' חייב כשהעבירו דרך מקום פטור וא"כ עכ"ח ק"י הגמ' במכש"כ דהשתא במעביר ד"א דרך מקום פטור קאמר רבא דחייב כש"כ במוליא ואיך קאמר ואם נעל ונתן שלושתן פטורים ולכן יותר ניחא למפרך מרבא שהוא במכש"כ מלמפרך מרבנן ללא הוי אלא רמינהו אהדדי ולפ"ז מיושב קושי' שניה דרבא לא מלי למימר הא רבנן קיימי כוותיה דרבנן נמי לא אמרי אלא במוליא מחנות לפלטיא דרך סטיו משום דהוי כוותיה במשכן אבל במעביר ד"א זרה"ר דהלכתא גמירי לה שפיר י"ל דס"ל לרבנן דפטור.

אלא דלפ"ז מבואר להדיא מרבא דאפי' במעביר ד"א זרה"ר דרך מקום פטור חייב אף דהלכתא גמירי לה וא"כ הי"ע זורק דמ"ש, אבל נ"ל דמהכא ליכא למפשע מידי דחת"ס ח' שבת בק' לגמ' דילן דס"ל דבי"ע מודה בזורק דחייב עכ"ח ל"ל דהוי במשכן לדי רה"ר וכמו"ש תוד"ה המושיע א"כ אמאי פוטר המוליא מחנות לפלטיא דרך סטיו כיון דכך הוי במשכן וע"ז נאמר אל ינא איש ממקומו א"כ על הולאה זו נאמר איסור הולאה ואיך שייך לומר דפטור ונ"ל ליישב דלכאורה ק"ל מ"פ היכי אשכחנא כה"ג דחייב הא רבא אמר לקמן דף ח' [ע"ה] אפי' אינה רחבה ו' פטור מ"ע אי אפשר לקרומיות של קנה שלא יעלו למעלה מעשרה ע"ש מבואר דאם מקלפת

אעכ"ח משום דזורק פשיטא ליה דחייב כיון דהזורק לא עבר במקום פטור אלא אפי' בהני דעבר במוזיא ואיך דעבר במקום פטור אפי' חייב.

אבל דברי ראש יוסף הבי"ל תמוהים צעני דאמאי אמרינן בשבת ז"א ע"כ המוזיא אוכלין ונתנן על האסקופה בין שחזר והוליאן וכו' פטור ומוקי לה באסקופה כרמלית וטעמא דנה בכרמלית הא לא נח בכרמלית מחייב ומוקי מתני' דלא כצ"ע הא שפיר מני אחיא כצ"ע ומתני' מיירי שהוליא ע"י הושטה דלא הלך וא"כ ודאי אי לא נח בכרמלית חייב וז"ע.

אך גם דברי רשב"א הבי"ל קשים לי מהא דאמרינן שבת ז"א ע"כ מרה"י לרה"י ועובר ברה"ר עלמה ר"ע מחייב וחכמים פוערים מדקאמר מרה"ר עלמה פשיטא למטה מעשרה פלגי ובמאי חילומא במעביר למטה מעשרה הוא דמחייב למעלה מעשרה לא מחייב והאר"א המוזיא משוי למעלה מעשרה חייב וכו' אלא לאו בזורק וכו' ולדברי הרשב"א הבי"ל דיש חילוק בין אם המעביר עלמו עובר במקום פטור או במקום חייב א"כ שפיר מני לאוקמא במעביר ואפי"ה דוקא עובר ברה"ר עלמה אבל למעלה מעשרה כשעובר המעביר אינו חייב והא דאר"א המוזיא משא למעלה מעשרה חייב היינו כשהמעביר במקום חייב, אך זה שיבוש דרשב"א שפיר כתב דרבנן לא מני למימר דאשכחן כה"ג גבי משא דבני קהת דשאני התם דהם היו במקום חייב ובמוזיא מחנות לפלטיא דרך סטיו המוזיא הי' בעלמו במקום פטור אבל לאחר דאשכחין מוזיא דרך ידיו רה"ר א"כ גם המוזיא הי' במקום פטור ואפי"ה חייב שפיר לא מנינן לחלק ככה"ג ופריך שפיר.

אלא אי קשי' לי הא קשי' לי דפני' לעיל הי' ע"כ הקי' דאמאי לא נקיט לפלוגתייהו איפכא במוזיא מחנות לסטיו דרך פלטיא דרבנן פערי דמהלך לאו כעומד וצ"ע מחייב והכי הו' שפיר טעמי למחני כחא דהיתירא אליבא דרבנן ותי' דאיפכא לא פסיקא ליה כיון דסתם רה"ר הו' רחב ע"ז אמר וא"כ אפי' לרבנן איכא למימר דחייב משום דמעביר ד"א ברה"ר ע"ש א"כ מ"פ הגמ' חילומא במעביר למטה מעשרה הוא דמחייב למעלה מעשרה לא מחייב והאר"א וכו' ואמאי לא פריך דאי במעביר מ"ע דרבנן דפערי עכ"פ ליחייבו משום מעביר ד"א ברה"ר כדברי פני' הבי"ל, אך ז"א לפמ"ש רש"י שבת ז"א ע"כ ד"ה דמדלי חד שפי' דאלו משום נפילת רה"ר ליכא חייב חטאת דמתעסק הוא אלא הולאה ולא נחביון לזרוק לרה"ר ע"ש וכדאמרינן נמי התם ע"כ אי להכא קצעי לה להכא לא קצעי לה וכו' ועי' בפירש"י וכיון דלא היה כוונתו ומחשבתו להעביר ד"א ברה"ר לא חייב עלי' משום מעביר ד"א ברה"ר.

אלא דלפ"ז קשה תירוטו של פני' דאיך אפשר לומר דלרבנן היה חייב משום מעביר ד"א ברה"ר הא לא מכווין להעביר ד"א ברה"ר דרך למעלה מעשרה דחייב אע"ג דאי ומח"ע גוף קושיתו לק"מ דנהי דס"ל לצ"ע מהלך כעומד הו' מנח ליה למעלה מעשרה פטור ולכאורה תמוה כיון דכי רובלא חשיב ואזיל מוזיא ומושיע ומעביר אמאי שייך זורק

חפץ למעלה מעשרה הו' במקום פטור ופטור ולפ"ז תקשי איך אמרינן שבת ז"א ע"כ המוזיא משא למעלה מיד עפחים חייב שכן משא בני קהת ע"ש א"כ מבואר דאפי' אם עבר במקום פטור נמי חייב וה"ה מחנות לפלטיא דרך סטיו שוב מלאחי שזכיתי לכווין לדברי הרשב"א ותי' מסתברא דהתם משום שמעביר עלמו במקום חייב עומד ולא עובר במקום פטור אבל כאן שהוא עובר במקום פטור ממש כבי הא לא אשכחן אלא ידיו רה"ר ע"ש ולפ"ז י"ל דלצ"ע באמת רק במוזיא מחנות לפלטיא דרך סטיו משום שעובר במקום פטור פטור אצל אם בעלמו אינו עובר במקום פטור שפיר י"ל דחייב ועי' ראש יוסף כאן שכתב לתרץ דהא דנקט במתני' הליור צעני ועשיר משום דר"ה למחני דין הולאה אפי' לצ"ע דכשמוזיא מרה"י לרה"ר דסתם בתים יש להם לדין פטור לצ"ע משא"כ כשעומד במקומו והוליא כך דל"ש מהלך כעומד שפיר חייב ולדברי הרשב"א ניחא מאוד דדוקא אם האדם עובר במקום פטור אז פטור לצ"ע אבל אם עמד במקומו והוליא כך שפיר חייב ולפ"ז מיושב קושי' חת"ס דנהי דאיסור ההולאה נאמר מרה"י לרה"ר דרך לדין מ"מ מיירי שלא הלך ממקום הלדדין רק עמד במקומו וכן הוליא א"כ ליכא למויפטר משום מהלך כעומד אבל כשהוא מהלך באמת פטור, ובזה מדוייק היעב מה דילפינן איסור הולאה מאל ילא איש ממקומו ודרשינן אל יוליא כמו"ש חוסי' ריש מכילתין ד"ה פשע והיינו כני"ל דדוקא אם לא ילא איש ממקומו ואינו מהלך אז אל יוליא הולאה אסור אבל אם מהלך דמהלך כעומד אז באמת פטור ואינו חייב משום אל יוליא ולפ"ז י"ל דהיכי דהוא בעלמו במקום פטור אז מעביר דרך מקום פטור פטור והא דקאמר רבא אע"פ שהעבירו דרך עליו חייב היינו שהחפץ הי' רק במקום פטור אבל הוא הי' במקום חייב כמו מוזיא משא למעלה מיו"ד ובה מדוייק הלשון שהעבירו דרך עליו דהיינו שבאופן זה היה מקום פטור אבל בזורק דרך מקום פטור שכל החפץ והכל הוא במקום פטור ליכא למויפטר מהתם דחייב.

אלא דלפ"ז תקשי מ"פ לימא תיבוי חיובתא דרבא הא לא דמי כלל באסקופה הוא עומד בעלמו במקום פטור מש"ה פטור משא"כ ברבא לפמ"ש מיירי שהוא במקום חייב רק שהחפץ במקום פטור לכן שפיר חייב וכמ"ש הרשב"א אמנם כד דייקת בלישנא דצרייתא דקתני ואם נעל ונתן שלשתן פעורים והאי שלשתן פעורים הוא תמוה דמקמ"ל פשיטא דבעה"ב והעני פטור דהא דרשינן בעשותה העושה את כולה ולא עושה את מקלחתה לכן י"ל דהאי ואם נעל ונתן אכולהו קאי דאפי' אם הבעה"ב נעל ונתן או עני נמי פעורים והיינו משום דעבר דרך פטור וא"כ שפיר פריך גם לרבא וגם גבי אסקופה לא הי' הבעה"ב או העני עומד במקום פטור ואפי"ה פעורים ומ"ש דרבא מחייב וע"ז משני שפיר התם לא נח והכא נת.

ואמנם לפ"ז בזורק נמי גבי דהחפץ עבר במקום פטור מ"מ האדם לא היה במקום פטור וגם החפץ לא נח במקום פטור ג"כ חייב וכמו המעביר חפץ, וכן י"ל להוכיח מדברי חוסי' שבת ז' ע"כ דהתם שכתבו ומוזיא ומושיע ומעביר ד"א ברה"ר דרך למעלה מעשרה דחייב אע"ג דאי הו' מנח ליה למעלה מעשרה פטור ולכאורה תמוה כיון דכי רובלא חשיב ואזיל מוזיא ומושיע ומעביר אמאי שייך זורק

מחשבת אי"כ ל"ל דלחייב לב"ע משום מהלך כעומד כיון
לא נתכווין להוציא לרה"ר משא"כ בהוציא מחנות לפלטיא
דרך סטיו נהי דנתכוין להוציא לפלטיא מ"מ כיון דעביד הנחה
במקום פטור ליכא לחיובי עוד.

בזורק מודה ר"א דבכה"ג דחייב במעביר פטור בזורק אי"כ
מוכח בזורק ד"א ברה"ר דרך מקום פטור אפי' היה העקיבה
ובהנחה במקום חיוב נמי פטור, ולפ"ז נראה דמה דלא חשיב
חוס' שבת ד"ו ד"ה התם זורק צדדי הכך משום דס"ל באמת
דזורק ד"א ברה"ר דרך מקום פטור באמת פטור.

ואמנם מה שחירץ פניי דהא דאמרין בכל דוכתא כחא
דהיתירא עדיף היינו היכי דמותר לכתחילה משא"כ
הכא דלא פליגי ב"ע וחכמים אלא לענין חיוב חטאת דלכ"ע
מיבא אסור לכתחילה ככל פטורי דשבת דפטור אבל אסור
אי"כ היי רבותא עפי דרבנן מחייבו חטאת ולא אמרינן דמיייתי
חולין לעזרה נכון מאוד ונ"ל ראי' לדבריו מהא דאמרין שבת
ל"ד ע"ז מה"ד רבנן בכלי נמי פטרי והא דקתני זו בזו להודיעך
כחו דר"א קמ"ל וכאן נמי תקשי אדרבה הו"ל להשמיענו כחא
דהיתירא דרבנן דכחא דהיתירא עדיף א"ו"י משום דרבנן פטרי
רק מחייבו חטאת אבל איסורא איכא וכמ"ש מ"מ פ"ע משבת
ה"ח ע"ש אי"כ אדרבה כחו דר"א עדיף דמחייבו חטאת, אלא
דגם ע"ז יש להקשות מהא דאמרין שבת ל"ז ופליגא דר"א
דאר"א מחייבו היה ר"ע אפי' למעלה מעשרה והאי דקתני
רה"ר ע"מא להודיעך כחן דרבנן והרי ה"ג לרבנן אסור
לכתחילה ואי"כ הו"ל להשמיענו למעלה מעשרה כחו דר"ע
דאפי"ה חייבו חטאת ואפשר דזה תלי בהא דפליגי ארז חלקי
שם ואיכו ס"ל דכחא דהיתירא עדיף אפי' רק אסור לכתחילה
ואי"כ אינו מוכרח והדבר ל"ע.

אלא אי כד דייקת שפיר ז"א דהרי הרשב"א פי' דברי הגמ'
הנ"ל וז"ל לאו למימרא שהמעביר מרה"י לרה"י דרך
רה"ר ולא הניחו ברה"ר שיהיה חיוב אלא ה"ק במאי אילימא
במעביר דוקא אבל לא בזורק ומשום דקלועה לאו כמי שהונחה
דמי אלא דמעביר הוא דחייב ומשום דס"ל לר"ע דמהלך
כעומד אי"כ אפי' למעלה מעשרה נמי ובר"א ע"ש ולפ"ז הא
דקאמר אלא לאו בזורק לא מייירי בכה"ג דמייירי במעביר
שעשה עקיבה והנחה במקום חיוב אלא אר"ע קאי דעשה
עקיבה והנחה ברה"י ואי"כ בכה"ג שפיר פטור ר"ע דהכל הי'
במקום פטור אבל כשעקיבה והנחה במקום חיוב אלא שהלך
דרך מקום פטור לא מוכח מכאן כלום, ואפי' לדעת חוס' שבת
ל"ז ע"א ד"ה שבועות ויותר מפורש בתוס' עירובין ל"ג ע"א
ד"ה והא דמעביר מרה"י לרה"י דרך רה"ר חייב והיינו
דקאמר והאר"א המוציא וכו' ג"כ לא מוכח כלל דזורק דרך
מקום פטור שהוא פטור אלא ד"ל בזורק מרה"י לרה"י דרך
רה"ר פטור.

ומ"מ נ"ל לדעת התוס' הנ"ל כיון שאין קפידא על עקיבה
והנחה אם הוא במקום חיוב או לא דהרי אפי' עקיבה
ברה"י והנחה ברה"י נמי חייב אי"כ י"ל דבהעברת ד"א ברה"ר
עיקר הקפידא על העברה לא על עקיבה והנחה אי"כ בזורק
ד"א ברה"ר דרך מקום פטור נהי דעקיבה והנחה היה במקום
חיוב מ"מ כיון שהעברה לא היה ברה"ר פטור דמשום עקיבה
והנחה זה אינו עיקר החיוב והעברה ג"כ היה במקום פטור.

אבל לפענ"ד נראה בישוב קושי פניי לא מיבעי לדעת קדוש
אבי מאור הגולה ז"וק"ל בשו"ת בית שערים א"ו"ח
סי' שני"ג דל"ע צמול"א מרה"י לרה"ר נמי פטור דכשרגלו אחד
ברה"ר הוא רגלו ברה"י והוי כעומד ברה"י וברה"ר ולא הוי
עקיבה מרה"י לגמרי ולא הנחה ברה"ר לגמרי ואפי' כשמוציא
אחי"כ גם רגלו השני פטור כמו בזורא דקני ע"ש וודאי לק"מ
ואפי' למאי דהדר ביה צ"ח בסי' שני"ד מכח הקושיות שהקשיתי
עליו מ"מ לפי דעת ירושלמי נשאר בסברתו ואי"כ לא מני
למינקט בכה"ג, וכן למ"ש תוס' כתובות ל"א רע"ב דאפי' לב"ע
ל"א מהלך כעומד אלא כשעובר דרך מקום פטור אבל לא
במקום חיוב נמי לק"מ אלא אפי' לדעת חו"י שבת הי' ע"ז
בתוד"ה מהלך דס"ל דלאו משום הפסק כרמלית ס"ל ב"ע
מהלך כעומד וכן ס"ל דב"ע מודה צמול"א מרה"י לרה"ר
דחייב נמי נ"ל דלק"מ דאי הוי אשמעינן בכה"ג סד"א דוקא
צמול"א מחנות לסטיו דרך פלטיא פטור משום דפלטיא הוי
מקום חיוב ובמקום חיובא ל"ל מהלך כעומד אבל צמול"א
מחנות לפלטיא דרך סטיו ועובר דרך מקום פטור אינהו נמי
מודי דמהלך כעומד ופטור וב"ע ס"ל דאפי' במקום חיוב
מהלך כעומד ולא הוי ידעינן דרבנן צמול"א מחנות לפלטיא דרך
סטיו חיובי מחייבו משו"ה נקט בכה"ג וא"ש.

ובזה נ"ל ליישב ק"ח הא דאמרין שבת הי' היה טעון אוכלין
ומשקין ונכנס ויוצא כל היום כולו אינו חייב עד
שיעמוד חמ"א והוא שעמד לפוש ממאי מדאמר מר תוך ד"א
עמד לפוש פטור לכתף חייב וכו' ועמדו אחרונים אהא דקאמר
ממאי הלא היינו הך ולכ"ל י"ל דבאמת היה אפשר לומר
דאפי' לכתף נמי הוי הנחה אך דמעביר ד"א ברה"ר דאין
קפידא כ"כ על עקיבה והנחה דאפי' הוא ברה"י נמי מקרי
עקיבה והנחה ואפי"ה עמד לכתף לא מקרי הנחה כש"כ היכי
דב"ע עקיבה והנחה גמורה דלכתף לא הוי הנחה.

אבל נ"ל ראי' דזורק ד"א ברה"ר דרך מקום פטור פטור
מהא דאמרין שבת ל"ז אילימא במעביר וכו' והאר"א
המוציא משוי למעלה מעשרה חייב שכן משא בני קהת אלא
לאו בזורק ולמעלה מעשרה הוא דמחייבו למעלה מעשרה לא
מחייבו ע"ש והרי צ"ח דינא דר"א הי' העקיבה וההנחה במקום
חיוב דאל"ה לא חייבו וכדאמרין שבת ט' גבי המעביר ד"א
ברה"ר דרך עלייה הכא נח ע"ש ואפי"ה מוקי לה בזורק משמע

ולפמ"ש י"ל דה"ע דר"יף שלא מלאחי בשום מקום שהצ"ח
הך דרצח המעביר חפץ מתחילת ד' לסוף ד' אע"פ
שהעבירו דרך עליו חייב וצפרק המלניע הביא הא דר"א
המוציא משוי למעלה מעשרה עפחים חייב שכן משא בני קהת
ז"ל כנ"ל דס"ל נמי המעביר מרה"י לרה"י דרך רה"ר פטור
ואי"כ אין קפידא כ"כ על עקיבה והנחה רק על העברה ולכן
אם העביר דרך מקום פטור אין כאן חיוב כלל אבל מוציא
מרה"י לרה"ר דעיקר החיוב העקיבה והנחה אז אפי' דרך
מקום פטור חייב.

דהנה באמת כבר חיבטי לי לגמ' בצי"י זו בשבת דף ל"ט ע"ב
דקאמר צ"ח ר"מ מרצח עמוד ברה"ר גבוח עשרה

ולחיפוף אי"כ ליתני הך דבור ותלייתה דעיקר אחי לאשמועינן דאפי' עבר דרך מקום פטור נמי חייב במקום אחר וממילא הוי ידעינן דכמו דהזורק דומה להולאה וחייב בזריקה כמו בהולאה ומ"ש דקצטו התנא הכא זין הזריקות או"ו משום דיש סברה לומר דלא ליחייב בזריקה כגון שירד ממקום הפטור צאלכסון דסד"א דהוי כה כמו קמ"ל ושפיר מוכח דמיירי צאלכסון מדקתני הכא צהך פירקן.

ובזה י"ל ע"ד נחות הא דקתני א"ל מתניתין הוא אהא שיליה לר"י א"ל מתניתין הוא אהא שיליה לאזיי א"ל מתניתין למה כפלה הגמרא ג' פעמים אהא שיליה ומתניתין הוא הו"ל למימר בקיבור וכן אר"י וכן אמ"א וגם מה דאמ"ל כולבו צרוקה דהדדי תפיתו ופירש"י כולכם רוק אחד אתם רוקקים ולבאורה אין זה הפי' של צרוקה דהדדי דמשמע שכולן רוקקין כל אחד צפ"ע רק ציחד וגם קשה לדברי רש"י שאין המשל דומה לנמשל דנמשל אמרו כולם תירוץ כל אחד צפ"ע ורוק אחד משמע שרוק אחד רוקקין יחד והי' לריבין זה לזה שיביה רוק אחד וצפ"ע עמד אהא דקאמר ואת לא תסברא והתן משמע דמטיקרה לאו מהך מתני' צעי למיפשט ולפמ"ש דעיקר הפשיעות מהך מתני' משום דעכ"ה צורק צאלכסון דסד"א דאיתו חייב מיירי משום דקתני הך מתני' צהאי פירקין צהדי זריקות אחר דקתני צריש פירקין דזורק חייב כמו מוליא ומכניס וכמ"ש"ל והיינו דקאמר לי' מתניתין הוא היינו מתני' דריש פירקין ועדיין לא ידע מה שפשט לו אהא שיליה לר"י א"ל מתניתין שיראה המילענא דפרקין ועדיין לא הבין איך נפשט אהא שיליה לאזיי א"ל מתניתין הוא היינו סיפא דפרקין דכולבו מיירי מהזורק ומוכח כג"ל כמ"ש א"ל כולבו צרוקה דהדדי תפיתו דהך שלשה מתניתין הוא שייכי צהדי הדדי והיינו דפרש"י רוק אחד שיביה רוק אחד אתם רוקקים לריבין כולן לרוק א"ל ואת לא תסברא והתן הנוטל מהן והנותן על גבן חייב ומהא גופא נפשט האיבעי דאתי ג"כ ממקום פטור ואפ"ה חייב רק דלא נימא דלא מיירי צורק לכן לריבין הבודחה מהרישא והסיפא ולא הוי כולבו צרוקה דהדדי תפיתו וע"ז דהא דילמא מתני' צמחט וכ"ו.

והנה מתוס' בג"ל מצואר דאפי' אם זורק דרך מקום פטור נמי חייב היכי דכא מכחו רק שהולך צאלכסון פטור דלאו מכחו הוא ואף שקשי' לי עובא דהרי אמרינן סנהדרין ע"ז ע"צ זרק לרור למעלה והלכה לזרדין והכרה דחייב ומפרשינן משום דכחו הרי שאפי' זרק למעלה והלכה לזרדיס נמי מקרי כחו ול"ע ליישב דברי התוס' אצל עכ"פ כשהולך מכחו חייב וא"כ צורק ד"א שהולך נמי מכחו אי"כ אפי' דרך מקום פטור חייב.

ובצל המאור כתב דליכא למיפשט מכל הני משום דמצרייתוח וימירות אמוראים לא ראה למיפשט ומתני' אלימא לכו למפשט מינה דלא מיכפל תנא לאשמועינן מחט דעילא צמורשא וע"י צפ"ע ונראה מדבריו דלא שצקינן מה דפשיטא לכו לרצה ור"י ואזיי משום דמיצעי ליה לר"מ ואינבו לא ס"ל מה שדחה דצמחט איירי.

וברשב"א וריטב"א צסס הרמב"ן תי דדוקא הכא מיצעי לי' משום דכשנח נכי דעומד צמקום חיוצ מ"מ

ורחב ארבע זורק ונח על גביו מהו מי אמרינן הרי עקירה צאיסור הרי הנחה צאיסור או"ד כיון דממקום פטור קאתיא לא וצעי למיפשטיה צמתני' דהנוטל מהן ונותן על גבן חייב ודחי ליה דמתני' צמחט וכ"י א"כ דרמיא צהריאל ע"ש וא"כ הוי איבעי דלא איפשטיה דצדא"י אזלינן לחומרא וע"י יד מלאכי סי' תרל"ד וסי' תרל"ה אצל כל זה לענין הולאות רכ"י לרה"ר או להיפוף אצל לענין מעצור ד"א צרה"ר דקוי"ל הלכתא גמיירי לה איכא פלוגתא זין האחרוני' אי ספיקא לקולא או לא וקדוש אצו מאו"ר הגולה זוק"ל צצ"ש יו"ד הלכות שמחות מסיק דספק הללמ"ס אזלינן לחומרא אי"כ ה"ג לחומרא אצל עכ"פ חיוצ חטאת ליכא.

והראשונים הך דאמאי לא פשט מהאי דהמוליא מחנות לפלטיא דרך סטיו חייב ואחד המוליא וכ"י ואחד הזורק וכן מהא דהמוליא משוי למעלה מעשרה חייב [ולפי דברי הרשב"א שהצאתי לעיל יש ליישב דהמוליא משוי למעלה מעשרה ה"ט חייב משום דהמוליא עומד צמקום חיוצ] וכן מהא דרצא המעצור ד"א דרך עלייה חייב ועוד תניא ריבז"י געץ קנה צרי"ה וצראשו ערסקל זורק ונח ע"ג חייב ואוקמינן צריש מכלתין למעלה מעשרה ועוד תניא עמוד צרה"ר גבוח עשרה ורחב ד' וכ"י זורק ונח ע"ג חייב וכל הני ממקום פטור קאתינן וע"י צרשצ"א, וצתוס' תירלו דוקא כשפסקו כחו צמקום פטור קמיצטיא ליה כגון שזרק למעלה מעשרה כנגד אויר רה"ר וירד האצן צאלכסון ונחה על עמוד דירידה זו אינו מכחו הראשון אלא כה כמו הוא וכיון דממקום פטור קא אחיא יש הפסק זין עקירה ראשונה להנחה אצל אם זרק ממש כנגד העמוד שלא הלכה צאלכסון כלל אלא הלכה מכחו עד העמוד ודאי חייב ודוקא צורק מיצעי ליה כדפי' אצל מוליא ומכניס פשיטא ליה דחייב והא דמייתי ראה מהנושא ונותן חייב משום דמשמע ליה דמיירי צכל ענין זין צורק וכ"י ע"ש ומהרש"א הך דאין פשיט ליה ממתני' נכי דמיירי צורק מ"מ דילמא מיירי שלא הלכה צאלכסון כהך דאחד הזורק דפ"ק דמקוי לה צכה"ג ותי' דהתם מיירי עכ"ה שלא צאלכסון דומיא דמוליא ומושיט דקתני נמי התם אצל צורק דהכא משמע דאיירי צכל ענין דומיא דזורק דרישא דאיירי צכל ענין ע"ש ולא זכיתי להבין חדא מנא ידעינן דרישא מיירי אפי' צאלכסון דנימא דסיפא דומיא דרישא ועוד השתא התם דקתני צהדיא ואחד הזורק אמרינן דהוי שלא צאלכסון דומיא מאי דקתני מוליא ומושיט כש"כ הכא שלא קתני צהדיא הזורק אלא שהוא ככלל צמאי דקתני הנוטל מהן והנותן ע"ג שהוא מוליא ומושיט כש"כ דהוי דומיא דמוליא ומושיט שהוא שלא צאלכסון וע"י מהרמ"ל שפי' להיפוף דאדרבה כיון דנכלל צמתני' מוליא ומושיט זורק ציחד אמרינן כמו דמוליא ומושיט הוא צאלכסון ה"ה זורק ע"ש.

ולפענ"ד נראה דצמתת תמוה דכולבו מתני' דהך פירקין מהזורק מיירי ע"י צהס והך מתני' ממוליא ומושיט מיירי מ"ש דקצטו תנא להך מתני' הכא וצריש מכילתין הו"ל למתני' ונראה דהיינו שהכריחו תוס' לומר דמיירי גם צורק דומיא דרישא דמיירי צהזורק וכן כל המתני' דפרקין אעכ"ה דהך נמי מהזורק מיירי אלא דאכתי קשה אמאי קתני הכא כיון דסתם לן תנא ריש פירקין דהזורק חייב זין מרה"י לרה"ר

עובר דרך מקום פטור דחייב לכן י"ל דכל הני הכי ס"ל דזריקה
הוי במשכן וילפינן מהתם דחייב אפי' עובר דרך מקום פטור
משא"כ ר"מ ס"ל דהלכתא גמירי לה ולא ילפינן ממשכן לכן
שפיר צעי ולפי"ז מעביר ד"א צרה"ר וכש"כ זורק דלר"ע הלכתא
גמירי לה וליכא למילף מלידי רה"ר.

אמנם מלאתי צירושלמי הג"ל היב עומד צרה"ר זרק למעלה
מעשרה רואין שאם תפול אם נחה בתוך ד"א פטור
ואם לאו חייב מצואר להדיא דזורק ד"א צרה"ר ועבר דרך
מקום פטור חייב וגם לא מלינו צראשונים שחלקו צדיקים אלו
צין ד"א צרה"ר או המוליא מרה"י לרה"ר וצמוליא מצואר
מראשונים הג"ל דחייב אפי' עבר דרך מקום פטור ה"ה צורק
ד"א צרה"ר ועבר דרך מקום פטור כנלפענ"ד.

דלפמ"ש יש ליישב דעת הר"י"ף בשצת ו' שהציה דברי צ"ע
דמהלך כעומד ומה דתני ר"י עלה מודה צ"ע
צורק וכתבו הראשונים דנראה דפסק כצ"ע ותמוה עליו
הרצה ולהג"ל י"ל דצאמת פסק כרצון אך כיון דטעמא דרצון
משום דמלינו לדין במשכן חזינן דהולאה דרך מקום פטור
חייב וא"כ י"ל דמעביר ד"א צרה"ר דהוי הלכתא גמירי לה
לא ילפינן ממשכן ופטור כשהעביר דרך מקום פטור לכן מציא
דצ"ע מודה צורק אף דהלכתא גמירי לה אפי"ה ילפינן מלידי
רה"ר שהיה במשכן ה"ה דמעביר ד"א צרה"ר אף דהלכתא
גמירי נמי ילפינן ממשכן דדרך מקום פטור וחייב ומש"ה
ניחא נמי דלא הציא הך דרצא שהעביר דרך עליה שעמדתי
עליו לעיל משום דס"ל כפירש"י דרצא אחא לאשמעי' דאפי'
כשהעבירו דרך מקום פטור דחייב וכיון שהציא דצ"ע מודה
צורק אף דהוי הלכתא ה"ה דמעביר ד"א צרה"ר דהוא
הלכתא גמירי חייב אפי' העביר דרך מקום פטור וא"ל לך
דרצא.

הק' יודא צבי בלוהם
בק"ק הג"ל והגליל יצ"א

סימן מ'

בענין עקירה והנחה ע"ג מקום ד'

בעה"ת מוש"ק לס' בד יברך ישראל תער"ג לפק"ק
האנושאויטץ יצ"א.

ישא ברכה, מאלוקי המערכה, לכבוד אחי יקירי וחביבי
כנפשי הרבני החריף ובקי, זך ונקי, כעמר נקי, איש חמודות,
מושלם במעלות ומדות, רבתי בדיעות, כש"ת מו"ה משה נחום
נ"י באור בהיר.

אשתקד ערכת לפני קושי' אחת וכעת אני חוזר ושונה
הלכות אלו עיינתי בדבריך והנני להשיב על מה
שעמדת בתוס' שצת דף ד' ע"ב ד"ה זרק שהקי' לספרים דגרסי
לקמן בצורק וכו' דלר"י לא חייב רבי שתיים דאינו חייב

כל החפץ נח צאור מקום פטור לכן הו"א ג"כ שיהיה פטור
משא"כ בכל הני דלפיל גבי דעבר במקום פטור מ"מ אח"כ
כשנח הוא במקום חיוב לכן פשיטא דחייב ע"ש, וצוה ניחא
נמי מה שהקשיתי משצת ד"ק ע"א זרק למעלה מעשרה והלכה
ונחה צחור כ"ש צאנו למחלוקת ר"מ ורצון דאמרי אין חוקקין
להשלים לא מיחייב אצל אי חוקקין להשלים ה"ה חייב אף דזרק
למעלה מעשרה ועבר דרך מקום פטור אעכ"ה ה"ע דאי
חוקקין להשלים ה"ה נח צרה"י ובמקום חיוב פשיטא דחייב אף
דעבר דרך מקום פטור.

ואפשר דה"ע דקתני במתני' הנוטל מהן והנותן על גבן
והו"ל למתני הנוטל על גבן או הנותן עליהם ולרמב"ן
הג"ל י"ל עפ"מ דאמרינן לעיל ד' דילמא הנחה הוא דלא צעי
הא עקירה צעי הרי דהנחה סגי בכל דהו משום קלוטה או
צאמת צכ"ש כדאמרי' ד"ק לר"ך הנחה ע"ג משהו אצל עקירה
צעי עקירה חשובה ולפי"ז י"ל דהא דמספקא ל"י אי מה שהוא
צאור מקום פטור הוי מקום חיוב היינו דוקא לענין הנחה
אבל לענין עקירה פשיטא ל"י דלא מהני ומש"ה צעי זרק
ונח ולא עקר זרק כיון כשהוא צאור מקום פטור לא הוי
עקירה שיתחייב עליה והיינו דקתני מתני' הנוטל מהן
שהעקירה לריכה להיות מהן ולא מע"ג דהוי אור מקום פטור
ולא מקרי עקירה רק והנותן ע"ג לענין הנחה מהני אף דהוי
במקום פטור.

אלא דרשב"א תמה עליו דהא צמוליא משא למעלה מעשרה
ועמד לפוש נמי חייב אף דהנחה צאור מקום פטור,
ולפי"ד רשב"א שהצאתי כמה פעמים לעיל דהיכי דהמעביר
עומד במקום חיוב חייב אף שהחפץ במקום פטור לק"מ, אבל
בלא"ה לק"מ דרשב"א הך עוד ממעביר ד"א צרה"ר דרך
עלייה דחייב אף דעמד בסוף ד' וצאמת פירש"י לעיל דף ט'
התם נח הכא לא נח במקום פטור והו"ל עקירה מרה"ר
והנחה צרה"ר ע"ש דהרי דצאמת דוקא אם עקירה והנחה
במקום חיוב חייב וא"כ צאמת בעמד לפוש י"ל דצאמת פטור
כיון דלא היה הנחה במקום חיוב, וא"כ לפי דברי הרמב"ן
נמי הצורק ד"א צרה"ר דרך מקום פטור חייב כיון דנח במקום
חיוב.

אך מה שאני חוכך הוא דלפענ"ד ה"ה נראה ליישב קושי'
תוס' וראשונים הג"ל דצדף ל"ז זרק ד"א צרה"ר מנלן
דחייב אלא אר"ה שכן אורגי יריעות זורקין צוכיאר וכו' והא
במקום פטור קאזלא אלא שכן אורגי יריעות זורקין צוכיאר
לשאליהן ודילמא גבי הדדי הוו יתצי וק"ל דכיון דקאמר והא
במקום פטור דהיינו צין דופני היריעה כפרש"י וא"כ איך
קאמר אלא שכן אורגי יריעות זורקין הא עובר דרך מקום
פטור אעכ"ה דאפי' דרך מקום פטור נמי חייב אך ז"א דגמי'
קאי הכא אי ילפינן זורק ממשכן ושם צאמת מוכח דאם עובר
דרך מקום פטור נמי חייב כדאמרינן לעיל דף וי"ז שכן לדי
רה"ר ע"ש משא"כ צעי דר"מ היה למאי דמסיק דזורק הלכתא
גמירי לה ולא ילפינן ממשכן וכמו שהארכתי לעיל וא"כ לא
מלינו למילף מהתם דאם עובר דרך מקום פטור צרה"ר דחייב
אמנם מצואר צירושלמי פ' הצורק סוף ה"א דזריקה ילפינן
ממשכן א"כ גם לענין זריקה מלינו למילף מלידי רה"ר דאם

לעקירה סגי בכ"ש דבאמת כתבו תוס' לעיל הא דפריך בפשיטות והא בעינן עקירה והנחה מע"ג מקום דע"ד דקרא כתיב אל ילא איש ממקומו ומשמע דקאי נמי אחפץ וכו' ואין מקום חסוד בפחות מדי ועי' רש"י"א וא"כ למ"ד קלוטה כמי שהנחה דמיא וס"ל דלא בעינן מקום כלל וזה נגד קרא מפורש ועכ"ה לריך לחלק דקרא לא מיירי רק מעקירה ולא מהנחה דאל ילא אעקירה קאי משא"כ למ"ד דבעינן זוז כ"ש א"כ הכי לריך מקום רק דס"ל דאפי' בפחות מדי נמי מקרי מקום חסוד א"כ באמת אין חילוק בין עקירה להנחה דמג"ל לחלק אם לא ע"י ההכרח כמו לר"ע שדבריו לא יהיו נגד קרא מפורש ע"ש וכ"כ חת"ס בחדושו ופלא שלא ראה שכבר קדמו מור"ס מלוצלין במקומו ולפ"ז מיושב היטב כיון דבאמת קאמר רבי גם הכי דזרק ונח ע"ג זוז כ"ש א"כ עכ"ה ס"ל דבעינן מקום וא"כ אין נפ"מ בין עקירה להנחה שפיר קאמר ריא"ש מחייב היה רבי שמים.

ובזה יש ליישב פירש"י ד"ה ודילמא אכל עקירה צעי מע"ג מקום ד' מדלל קתני ר"ע מחייב שמים וכו' והקי תוס' הא רבי נמי אמר רק חייב סתם ואפי"ה קאמר ר"י מחייב היה רבי שמים ולהג"ל ניחא דבאמת מהא דקאמר סתם חייב לא הייתי אומר דחייב שמים רק משום דאמר בעלמא דצעי זוז כ"ש וא"כ אין סברא לחלק בין עקירה והנחה לכן עכ"ה חייב דקאמר משמע שמים אכל ר"ע דלא מלינו בשום מקום דבעינן זוז כ"ש א"כ אי ס"ל באמת דאין חילוק בין עקירה להנחה ולא בעינן בשום דוכתא מקום ד' הו"ל למימר בפירוש חייב שמים ומדלל קאמר ש"מ עקירה הוא דלא צעי הא הנחה צעי.

ובשאיני לענמי ה"י ג"ל כוונת תוס' דדוקא אקלוטה דר"ע איכא למיפרכ' ודילמא עקירה הוא דלא צעי הא הנחה צעי ולא ארבי דצעי ונח ע"ג זוז כ"ש דפג"י הקי אמאי דפי תוס' דמשו"ה פשיטא לי לש"ס דבעינן מקום דע"ד משום דמסתמא כך היה במשקן או משום דקרא דאל ילא משמע הכי א"כ מאי משני הש"ס ר"ע הוא או רבי דאכתי תקשי הכי קושי גופא אהנך תנאי ומה אולמא הכי צרייתא דיחידאא עפי מהך סתם מתני, ונ"ל דתוס' דף ה' ע"ב ד"ה צעלמא הקי לר"ע דקלוטה כמי שהנחה דמיא זורק ד"ה צרה"ר הכי משכחת ליה ותי' דהלכתא גמירי לה וכתבו אח"כ דאפשר דלר"ע דאפי' עמד אח"כ חוץ לד"ה אלא קלטה אחר או כלב או שגשפה נמי חייב דלא צעי הנחה ומקום צד"ה צרה"ר ועי' חת"ס שם דילפינן מהלכה דדוקא קו"ח לא ילפינן מהלכה ולפ"ז י"ל דר"ע יליף באמת מהלכתא דזורק ד"ה צרה"ר דלא צעי מקום ודלא כדמשמע מקרא וכו"ה בהולאה והכנסה נמי לא צעי מקום דאתי הלכתא ואפקי למשמעותא דקרא ולפ"ז שפיר משני ר"ע הוא דס"ל קלוטה כמי שהנחה וא"כ בזורק ד"ה צרה"ר מוכח דלא צעי מקום וכו"ה בהולאה והכנסה מרה"י לרה"ר ומיושב קושי פג"י כנ"ל ועי' פריך הגמ' שפיר כיון דרק מד"ה מרה"ר דהלכתא גמירי לה יליף דלא צעי מקום והכי מהתם לא מוכח רק דלא צעי הנחה דאפי' אם קלטה אחר או כלב נמי חייב אכל עקירה שפיר י"ל דצעי וכ"ז למאן דס"ל קלוטה אכל לרבי דצעי זוז כ"ש א"כ זורק ד"ה צרה"ר שפיר משכח ליה כשזרק ונח ע"ג זוז כ"ש ולא

אחולדה במקום אכל א"כ מה תי' ר"י הא מני רבי הוא אכתי תקשי דילמא הנחה היא דלא צעי הא עקירה צעי ע"ש וק"ל איך מקשה תוס' דילמא לא נשמע רק דהנחה הוא דלא צעי הא עקירה צעי דהא הצרייתא חיירי כשזרק מרה"ר לרה"ר ורה"י באמלע ומחייב רבי על הולאה שהיא אכל ולא על הכנסה שהיא תולדה דתולדה במקום אכל לא מחייב רבי וא"כ אדרבה איפכא שמעינן דאעקירה לא צעי מקום ד' דהא צצרייתא דרבי עקירה של הולאה שעליה מחייב רבי לא היה במקום ד' ויותר קשה לפמ"ש הרש"י"ה הביאו תו"י דף ג' דהנחה פשיטא ליה יותר דהנחה גופו כהנחת חפץ במקומו דמי והאחרונים משתמשים בסברא זו גם לענין קלוטה ע"ש וכיון דעקירה נשמע מרבי דא"ל מקום ד' כש"כ הנחה ועי' תוד"ה דילמא כאן, אלו דבריו.

ולפענ"ד אפי' ריח קושי אין כאן דתוד"ה ודילמא כותב דמשו"ה נקט הא עקירה צעיה דהכי נוטלין מחיבתן שהיה צכן דע"ד וכן קרא דאל ילא איש ממקומו בעקירה מיירי ע"ש והרי הא דאינו חייב אחולדה במקום אכל היינו כשמחויב על האכל כמבואר ב"ק ד"צ ופירש"י שבת דע"ה ע"ב ד"ה לאפוקי וא"כ כאן דקושי תוס' דנימא דילמא הנחה היא דלא צעי הא עקירה צעי וא"כ לא יתחייב על האכל כיון דלא הוי ממקום ד' א"כ שפיר מחויב על התולדה ולק"מ.

ועוד י"ל דלק"מ דהא כתב הרש"י"ה צחי אהא דא"ש מחייב היה רבי שמים פי' וס"ל להאי מתרץ השתא דהא דנקטה רבי צורק מרה"ר לרה"ר ורה"י באמלע לאו דוקא אלא ה"ה זורק מרה"י לרה"י ורה"ר באמלע הרי דצכה"ג נמי מחייב רבי ורבי צהכי נמי מיירי וע"ז שפיר קשה ודילמא הנחה הוא דלא צעי ולא ודילמא עקירה הוא דלא צעי.

אבל באמת לא עמדת על כוונת תוס' דהרי המהרש"א פי' דתוס' בצין דהא דאמר אלא הא רבי הוא מדברי ר"י וע"ז ל"ש להקשות דילמא הנחה אמרינן דרבי מחייב שמים וע"ז הקי תוס' דא"ל לומר כן דר"י לא ס"ל דרבי מחייב שמים א"כ עכ"ה הא דאר"י הא מני רבי הוא עכ"ה רבי דזוז והדק"ל מה תי' ר"י מהך דזוז אכתי תקשי דילמא הנחה הוא דלא צעי הא עקירה צעי ע"ש ועי' במהרמ"ל וא"כ עיקר קושי תוס' דקושי ראשונה צמה שאמר הא מני רבי הוא רבי דזוז וקשה דילמא הנחה הוא דלא צעי הא עקירה צעי ולא אהא דרבי דהזורק מרה"ר לרה"ר וא"כ קושיתך בעלה לגמרי שאין כאן לא אכל ולא תולדה.

אלא אי קשי' הא קשי' מה שהקי מהרמ"ל בתוס' ד"ה ודילמא דמג"ל לריא"ש גופא דרבי מחייב שמים דילמא רבי מחייב אחת קאמר דהנחה הוא דלא צעי הא עקירה צעי וכמו דפריך בפשיטות אריע הכי קושי א"כ גם לרבי י"ל כן ואמאי פשיט ליה לשמואל אליבא דרבי עפי מדריע וכן הקי פג"י ולפענ"ד נראה עפמ"ש מהרמ"ל בתוד"ה זרק כוונת תוס' דדוקא אקלוטה דר"ע לויכא הנחה כלל איכא למיפרכ' הא עקירה צעי אכל ארבי דצעי הנחה ע"ג זוז כ"ש ה"ה

עקירה לא צעו ממקום א"כ הא דקתני ונה ע"ג ז"ל כ"ש מיירי ד"א צרה"ר לכן הולך רש"י לפרש דמיירי ד"א צרה"ר אבל לקמן דקאי אליבא דר"ה ואיכו הא ס"ל דאינו חייב אלא אחת א"כ שפיר מלין למימר הנחה הוא דלא צעו וכמה לריך להיות מקום עקירה ס"ל לר"ה דרבי צעמו פירש ז"ל כ"ש לכן פירש"י שם מרה"ר לרה"י וא"ש.

רעוד כ"ל בהקדם ליישב קושי תוס' ד"ה זרק דאכתי תקשה הנחה הוא דלא צעו הא עקירה צעו וני"ל דתוד"ה ודלמא כצדו דמשו"ה עקירה צעו דהא דצעו מקום מאל יאז איש ממקומו יליף ליה וצעקירה מיירי והנה תוס' שהצאתי לעיל כמה פעמים כצדו דלמ"ד קלוטה כמה שהנחה דמי עכ"ח ס"ל ד"א צרה"ר הלכתא גמירי לה א"כ הכך אל יאז לא קאי ד"א צרה"ר והנה רבי נמי ס"ל קלוטה כמה שהנחה דמיא כדמוכח מהך דזרק מרה"ר לרה"ר ורה"י באמצע א"כ ד"א צרה"ר הלכתא גמירי ולא קאי עליה אל יאז ולכן פירש"י זרק דמיירי ד"א צרה"ר דלא קאי עליה אל יאז וא"כ ליכא לאקשווי דילמא הנחה הוא דלא צעו הא עקירה צעו כיון דאל יאז דמיירי מעקירה לא קאי ד"א צרה"ר אין נפ"מ בין עקירה להנחה, אלא דז"א כיון דשאני ליה בין הולאה מרשות לרשות ל"א צרה"ר דבהולאה דקרא דאל יאז קאי עליה צעו מקום ולא ד"א צרה"ר דאל יאז לא קאי עליה א"כ מה משני רבי הוא דזרק ונה וכו' דמיירי לפירש"י צרה"ר דילמא דוקא ד"א צרה"ר לא צעו מקום ד' אבל בהולאה דמתני' דעליה קאי אל יאז שפיר צעו מקום ד' וני"ל עפ"מ"ש ח"י חת"ם שצ"ח ל"ב ע"א ד"ה נמלא דבקר' לא מפורש הולאה אלא שהמוליא גופו מרה"י לרה"ר אך העומד במקומו ומושיע לרשות אחר דקתני צמתני אינו מפורש בקרא ע"ש ולפ"ז לק"מ כיון דההולאה דמתני' קאי דאינו מפורש בקרא שפיר קאמר רבי הוא דצמו דס"ל דאל יאז איש ממקומו ולא קאי ד"א צרה"ר משום דאינו מפורש בקרא ה"ה אהך הולאה נמי לא קאי כיון דאינו מפורש בקרא.

רבוה מיושב היעב מה שעמד פני"י שהצאתי לעיל חתום ד"ה והא צעיא עקירה שכתבו דהא דצעו עקירה והנחה מאל יאז איש ממקומו ילפין ליה א"כ מה משני ר"ע או רבי או אחרים הוא דאכתי תקשי אהנך תנאי דלא צעו מקום ד' הא מפורש בקרא דצעו ולהני"ל ניחא מאד דבאמת הכך אל יאז לא מיירי רק בהולאה שמפורש בקרא שמוליא גופו מרה"י לרה"ר אלא דהמקשה ס"ל דאפי' בהולאה שאינו מפורש בקרא בגווי דמתני' שעומד ברשות ומוליא נמי דינא הכי ומדמי הולאות להדדי ע"ז קאמר דהני תנאי נינהו דס"ל דצמקום שאינו מפורש בקרא לא צעו מקום ד' וא"כ אדרבה דברים שאינם מפורשים בקרא מודמי להדדי א"כ בהולאה דמתני' לא צעו מקום ד' וכמו"ש והוא נכון מאוד.

וכן מ"ש חתום דפריך והא צעיא עקירה משום דצמטקן מסתמא ה"י כך וגם ע"ז תמה פני"י אהא דמוקי מתני' כהני תנאי דלא צעו מקום ד' דגם לדידהו תקשי הא צמטקן ה"י מקום ד' ולפענ"ד עפ"מ"ש בית שער"ס חו"ה ס"י כ"ד דאם הסבירא הוא קלוטה כמי שהנחה לענין שאר דברים א"כ מקרי

הו"ל הלכתא גמירי וצעי הנחה וא"כ לא יליף ממעביר כלל אדרבה מעביר יליף מהולאה והנחה א"כ ליכא למיפריך דילמא הנחה היא דלא צעו דממעביר לא מוכח רק דלא צעו הנחה דהא רבי לא יליף ממעביר ולפ"ז נמי מיושב קושי הני"ל דר"י שפיר ידע דחייב רבי שחיס מדקתני ז"ל כ"ש עכ"ח לא יליף ממעביר ד"א צרה"ר וא"כ ליכא לאקשווי ודילמא הנחה היא דלא צעו וכו' וכו"ל.

רבוה כ"ל ליישב פירש"י ד"ה זרק מרה"ר מתחילת ד' לסוף ד' וכו' ותמה פני"י מי הכריחו לפרש כן ועוד דרש"י גופי' לקמן דף ז' ע"ב צהא דמקשה הש"ס אדר"ה נעץ קנה לימא כרבי ס"ל ומייתי הכך בריתא דזרק ונה ע"ג ז"ל כ"ש ומפרש רש"י שם דקס"ד מרה"ר לרה"י מיירי וא"כ אמאי מפרש כאן צעוין אחר ולפ"מ"ש נכון מאוד דרש"י רצה ליישב שלא תקשי קושי תוס' דגם ארבי מלין להקשות דילמא הנחה הוא דלא צעו הא עקירה צעו לזה פירש"י דרבי צעו נח ע"ג ז"ל כ"ש צמטקן ד"א צרה"ר וא"כ לא יליף מהתם דלא צעו מקום וא"כ ליכא לאקשווי ודילמא הנחה כיון דלא מד"א צרה"ר יליף ולי"ש הכך קושי כמ"ש.

אבל יחי' הפירוש בדברי תוס' איך שיכיה מה שתמה מהרש"א דצדריהם אמאי לא תקשי לכו בצפשוטות משמעטון מאי תירין ר"ז מהא דאחרים דאכתי תקשי ליה דילמא הנחה וכו' כמו דפריך לרבה לא זכיתי להבין ד"ל דר"י ס"ל לאמת כמ"ש תוס' ד"ה הכך קושי דילמא הנחה וכו' אלא אקלוטה דר"ע דלא צעו שום מקום אבל אי צעו מקום כ"ש ל"ש הכך קושי וכיון דאחרים צעוין שאחר מקבל החפץ וא"כ לריכין מקום רק לא מקום חשוב מדע"ד וא"כ ליכא לאקשווי ודילמא הנחה וכו' אלא דהגמי דחה דאפי' צכה"ג נמי יש לחלק בין עקירה להנחה וכמ"ש תוס' דהגמי לא ס"ל האי סבירא אבל אר"ז לק"מ כמ"ש.

רענ"ל ציטוט פירש"י דזרק מרה"ר מתחילת ד' לסוף ד' והפני"י תמה כני"ל דמהרש"א הכך אמה שחירן תוס' דל"ש להקשות ודילמא הנחה הוא דלא צעו אלא אקלוטה דר"ע ולא היכי דצעו הנחה ע"ג כ"ש דהא באמת לא צעו הנחה ע"ג ז"ל כ"ש דהרי ס"ל זרק מרה"ר לרה"ר ורה"י באמצע חייב וא"כ שוב קשיא דילמא הנחה וכו' כדפרכין לרבה דמוקי כר"ע דהא מתני' נמי בהנחה כ"ש מיירי אלא כיון דלר"ע בלאו הנחה כ"ש סגי פרכין וה"ה לרבי וכו' ע"ש, וני"ל ליישב דבאמת משום דס"ל דזרק מרה"ר לרה"ר ורה"י באמצע משו"ה צעו נח ע"ג ז"ל כ"ש דכבר הצאתי לעיל דברי תוס' ד"ה דלמ"ד קלוטה כמי שהנחה לא משכחת זרק ד"א צרה"ר אלא אי הלכתא גמירי לה וני"ל דרבי דסובר ג"כ קלוטה כמה שהנחה דמיא ס"ל מכח קושי תוס' דצד"א צרה"ר צעו הנחה ע"ג ז"ל כ"ש דאל"ה ד"א צרה"ר לא משכחת ליה ומיושב קושי מהרש"א דבאמת צעו ז"ל כ"ש בזרק ד"א צרה"ר וממילא מיושב קושי פני"י דרש"י הוכרח לפרש צמטקן ד"א צרה"ר כדי שלא תקשי קושי מהרש"א הני"ל ולפ"ז מיושב גם קושי שניה שלפניה ד"ל דרש"י נמי גרם כמו שהביא תוס' בשם ר"ת יחי' ר"י וקא קשי ל"י ור"ח הוא דמשני אן אדר"י מתנין ליה ולפ"ז כיון דר"י ס"ל דמחייב שחיס עכ"ח גם

זה דומיא דמשכן וא"כ שפיר משני דאחיא כמ"ד קלוטה כמי שהונחה ושפיר הוי דומיא דמשכן.

אך דברי ז"ש לא זכיתי להבין חדא לפמ"ש תוס' שבת דף צ"ג ד"ה פשט דבכל אבות מלאכות לא צעי שיהיו החולדות במשכן ובהולאה דמלאכה גרועה היא צעינן שיהיה גם החולדה במשכן והשתא החולדה דא"ל שיהי דומה ממש לאב ואפ"ה לא צעינן שיהי במשכן ובהולאה צעינן מכש"כ האב שנריך שיהי במשכן בודאי לריך שיהי דומה ממש לאב כמו שהיה במשכן וא"כ נהי דאמרין קלוטה כמי שהונחה מ"מ דומה ממש למשכן לא הוי ועי' פנ"י שבת דל"ד בתוד"ה שהחיו וצ"ש אר"ח ס"י חל"ר בד"ה אמנם פנ"י.

שנית מה שהביא קדוש אבי מאיר הגולה זוק"ל רחיה לזה משבת ק' דפירש"י דאם עכבתו הרוח באויר מעט והוא פחית מג' סמוך לארץ הוי הגחה ונהי דמעטם לצוד אחינן עלה מ"מ הא במשכן היה הגחה ממש אעכ"ח כיון דאמרין לצוד הוי דומיא דמשכן ועי"ז אני שואל מדויל ידיה משתלים עפמ"ש שם באותו תשובה רחיה לדברי השואל דלא אמרינן קלוטה אלא במקום שאין קפידה בפרטי הגחה משמעתינן דאמרין דר"ע דס"ל קלוטה כמי שהונחה לא צעי מקום ד' ואי נימא דאפי' במקום דאיכא קפידה על פרטי הגחה נמי אמרינן קלוטה כמי שהונחה איך מוכח דלא צעי מקום ד' הא כיון דהוא באויר מקום ד' הוי כמו שהונחה במקום ד' אעכ"ה במקום ד' שיש קפידה בפרטי הגחה ל"ש קלוטה כלל ע"ש וא"כ בשלמא זהא דאמרין לצוד שפיר הוי דומיא דמשכן דמכח דין לצוד אמרינן דנה ע"ג מקום ד' דומיא דמשכן אבל כאן כיון דמכח דין קלוטה כמי שהונחה לא אמרינן דהוי כאלו נח במקום ד' א"כ באמת אינו דומה למשכן כיון דלא הוי במקום ד'.

ועפ"ד קדוש אבינו זוק"ל האחרונים נ"ל ליישב היעב נכון קושי מהר"ע שהביא חת"ם צשמעתינן דקאמר הא מני ר"ע הוא מני"ל דלא אחיא כרבנן דילמא בקלוטה באויר פליגי אבל מודו דלא צעינן מקום ד' אלא בכ"ש סגי וכן הקי פנ"י ונ"ל תוס' כתבו דצעינן מקום ד' משום דמסתמא כך היה במשכן והקי פנ"י איך פליגי הני תנאי וס"ל דלא צעינן מקום ד' ונ"ל עפמ"ש תוס' שבת ד"ו ע"א ד"ה המושיע וי"ל דלצ"ע מו"יא דרך לדי נמי פטור אפי"ג דהיה במשכן משום דמהלך כעומד דמי אבל בזורק ומושיע דרך סעיו יליף מזורק ומושיע דרך לדי ע"ש מצואר מדבריו דאפי' אם היה במשכן מ"מ כיון שעי"פ כללים ודיני התורה לא הוי מלאכה אינו חייב ועי' פנ"י צשמעתינן בד"ה דר"ע סבר שכתב כן מדעת עגמו ולפ"ז לפמ"ש קדוש אבינו זוק"ל דל"ה קלוטה כמה שהונחה אלא היכי דלא צעינן מקום פרטי ומקום מסויים וכיון דר"ע ס"ל קלוטה כמה שהונחה עכ"ה דלא צעינן מקום דע"ד ואף דהוי במשכן מ"מ כיון שהוא נגד הדין לא איכפת לן כמו לצ"ע ושפיר קאמר הא מני ר"ע הוא וכו"ז לר"ע דס"ל קלוטה כמה שהונחה ועכ"ה דלא צעי מקום דע"ד ולא איכפת לן כמה דהוי במשכן אבל רבנן אי ס"ל דל"ה קלוטה כמה שהונחה דמ"א ל"ל דס"ל דסגי במקום כ"ש כיון דהוי במשכן מקום ד' לריך להיות דומה למשכן וכקושי פנ"י לאמת.

ראמנם מ"ש פנ"י שם דלענין ידו של אדם צרה"ר בלא"ה פריך בגמ' שפיר צפשיעות כיון דלא הוי מקום דע"ד הו"ל מקום פטור וכו' מ"מ לענין מקום פטור משמע לכאורה דאין לחלק למאי דס"ד דידו של אדם תשובה ע"ש ולפום ריהטא תמוה צעינן תוס' ס"פ הזורק ד"ה והוליה כתבו דאפי"ג דפיו למעלה מיו"ד ואינו רחב ד' צעל הוא אגב רה"ר ע"ש הרי דבמקום פטור של אדם צעל הוא אגב רה"ר וא"כ ה"כ הכי נהי דידו הוי מקום פטור מ"מ צעל הוא לגבי רה"ר ושפיר חייב ואי נימא דקושי הגמ' היה אצטע"ב שצומד צפנים צרה"י ואינו צעל חדא דצרה"י ל"ש מקום פטור ועוד דהא כתב הרשב"ה דצרה"י באמת לא צעינן מקום ד' והוא פלא, אבל באמת נ"ל ליישב דברי פנ"י עפמ"ש תוד"ה אלא דלא אמרינן מהשבתו משוי ליה מקום אלא היכי דלא נימא ליה צעינן אחר אלא צעינן זה אבל הכא אינו חושש אם מקבל דידו או צעלי אחר ע"ש ולפ"ז הא דכתבו שם דבמקום פטור של איברי אדם צעלים לגבי רה"ר היינו החס משום דמהשבתו היה דוקא צעינן זה ומכני מהשבתו שיהי צעל לגבי רה"ר ועי' מהרש"ה שם אבל כאן דאינו חושש באיזה ענין שנה לא מהני מהשבתו שיהי צעל המקום פטור דאדם לגבי רה"ר.

אלא אי קשיא לי הוא זהא דאמר ודילמא הגחה הוא דלא צעיה הא עקירה צעיה ופירש"י מדלא קתני ר"ע מחייב שתיס אחת משום הולאה ואחת משום הכנסה וק"ל אפי' אי עקירה צעי והגחה לא צעי מ"מ הו"ל למתני חייב שתיס דפנ"י ד"ה ע"כ עמד אמאי קתני המו"יא מחנות לפלטיא דרך סעיו חייב וצ"ע פטור יותר הו"ל למתני המו"יא מחנות לסעיו דרך פלטיא פטור וצ"ע מחייב כדי להשמיטנו כחא דהיתירה דרבנן ותירץ דלא פסוקא ליה דסתם רה"ר רחב י"ו אמה א"כ לרבנן נמי חייב משום מעצור ד"ה צרה"ר א"כ ה"ג לר"ע בזורק לרה"י דרך רה"ר ליחייב שתיס משום זורק ד"ה צרה"ר לאותו ד שבתוס' שם דלר"ע דס"ל קלוטה כמי שהונחה אפי' לא נח נמי חייב, ונ"ל דמהרש"ה עמד ע"ד תוס' ד"ה בשלמא שכתבו וכן קלוטה לר"ע אם אמר כמי שהונחה דמ"א חוץ לד"ה וכו' דאמאי לא מספקא ליה לתוס' נמי בזרק ונח בתוך ד"ה דכיון דצורק ד"ה צרה"ר ל"ה קלוטה כמי שהונחה דמי אפי"ג דבעלמא כמי שהונחה לר"ע אם חייב לר"ע אפי' זרק ונח תוך ד"ה אם לאו דדומיא דכחא מספקא ליה לצ"ע דמהלך כעומד אם עמד לפוש תוך ד"ה ולפענ"ד נראה ליישב דודאי לצ"ע דס"ל מהלך כעומד הרי לריך שיעשה עקירה והגחה רק דס"ל דצמה שמגזיח רגליו עושה עקירה וכשמניחן עושה הגחה ולפ"ז שפיר מספקא להו לתוס' בד"ה צרה"ר כיון דהלכתא גמירי לה ולא חשבינן כל עקירות והנחות שעושה תוך ד"ה כמ"ש תוס' שם דמה"ע חייב לצ"ע א"כ אפי' עשה הגחה ממש שעמד לפוש נמי לא חשבינן הגחה דהרי גם דמהלך גופא עושה הגחה ולא חשבינן ליה ה"ה עומד לפוש נמי לא נחשב הגחה משא"כ לר"ע דס"ל קלוטה כמי שהונחה דמי היינו משום דס"ל דלא צעינן הגחה כלל וכדפריך הכא דילמא הגחה הוא דלא צעי ומש"ה חייב בזורק ד"ה צרה"ר דבאמת לא עביד הגחה שפיר י"ל דאם עמד לפוש ועביד הגחה שפיר מקרי הגחה ופטור ואפ"ה חוץ לד"ה אפי' צלי הגחה נמי חייב דלא צעי הגחה ולפ"ז מיושב קושיתו דפנ"י כתב כן משום דסבר דאי הוי קתני מחנות לסעיו דרך פלטיא

שפיר כתב פניו ד"ל דס"ל לרבנן שחייב משום ד"א זרה"ר היינו משום דהוי מלין למימר דלענין ד"א זרה"ר דהלכתא גמירי לה מודי רבנן דמהלך כעומד וקטעיד עקירה והנחה זרה"ר לכן חייב משום מעצור ד"א זרה"ר אבל לר"ע דס"ל קלוטה כמי שהונחה והמרינן הנחה הוא דלא צעי הא עקירה צעי ל"ל דלחייב משום זורק ד"א זרה"ר דכיון דלא עשה עקירה הא"ך יתחייב עלה ושאפיר לא קתני דחייב שתיס משום מעצור ד"א זרה"ר.

ומה דקשי' לי הוא עמ"ש מהרש"א בתוד"ה אבל שהק' דאכתי יש הוכחה דעכ"ח למטה מעשרה חייב במושיע דאח"ל פטור א"כ באידך גיסא דקאמר דפליגי בלמעלה מעשרה או ילפינן זורק ממושיע או לא אבל למטה מי ד"ה חייב דקלוטה וכו' לימא אבל למטה מעשרה ד"ה פטור דקלוטה לאו כמי שהונחה אבל אי למטה מי חייב במושיע אז לא מלי למימר ד"ה פטור למטה מי דהא מאן דיליף זורק ממושיע חייב אע"ג דקלוטה לאו כמי שהונחה דמי ע"ש ולפענ"ד תמוה דהרי חוס' דחו ראיית דמושיע חייב למטה מעשרה ד"ל דפטור ואפ"ה לא קאמר למעלה מיו"ד ד"ה חייב דא"כ מתני דהזורק אמאן תרמי ע"ש א"כ נדחה גם ראיית מהרש"א דלעולם י"ל מושיע פטור למטה מעשרה ואפ"ה לא קאמר אבל למטה מיו"ד ד"ה פטור דא"כ מתני דשבת דף ק' ע"א דקתני למטה מיי"ט כזורק בארץ הזורק בארץ ד"א חייב כמאן תרמי וזכה תנוה דעתך.

אח"ך דושו"ט חותם בברכה.

הק' יודא צבי בלוהם

סימן מ"א

הערות בריש עירובין

בעה"ת לאחי יקירי וחביבי כנפשי וכו' מוה"ר בן ציון ג"ה.

מה שהבאת קושיא קדוש אצוני מאו"ר הגולה זלוק"ל בתוס' עירובין ד"ב ע"ב ד"ה צין שכתבו אע"ג דג' עמודים היו עומדים ברוחב הפתח אמרי' דאתי אוירא דהאי גיסא ודהאי גיסא ומצטל ליה וכו' ע"ש וקשה דצדף יו"ד ע"ב ד"ה ואלצעים כתבו דאוירא דעלמא לא אמר דאתי ומצטל אלא באויר שאני חושבו כסתום, ואני תמה אטו גברא אגברא קרמית דתוס' כתבו כן בשם הרי"ב"א והוא פירש צדף צ' אהא דבגובה כתי' פי' אחר בתוד"ה ואלצע"א ותוס' שצד"ה צין שפי' כפירש"י כתבו צד"י דככלים ל"א דאוירא מצטל ליה.

שנית י"ל דתוס' לא כתבו רק אס הפרוץ כעומד אז אי אינו חושבו כסתום לא אמרינן דאתי אוירא דה"ג ודה"ג ומצטל ליה אבל אס הפרוץ מרובה מעומד אז גם צכה"ג אמרינן דאתי אוירא ומצטל ליה וסברא זו כבר מוזכר צ"ש או"ח סי' קל"ה בשם הרי"ב"א.

ומה שהקשית שם דף ד' דאתי הלכתא ללצוד מצואר ללצוד הלל"מ וא"כ א"ך פליגי ר"מ ור"י בסוכה ובכ"ד אי אמרינן לצוד צד' עפחים הא בהלל"מ ל"ש פלוגתא כמ"ש רמב"ם בהקדמה לזרעים עיי' פלתי רסי' ל"ט, ולפענ"ד לק"מ דכוונת הרמב"ם דבהלל"מ ל"ש פלוגתא היינו אס נלעונו כן עיי' מרע"ה דזה צרור שכך נלעונו וכמ"ל מניה לענין אחרוג ושאר דברים שמפורשים בתורה דל"ש פלוגתא ע"ש אבל באיזה אופן נלעונו צזה שפיר שייך פלוגתא אפי' במפורש בקרא כמו קידושי ופליגי צ"ש וצ"ה ח"א צדינר וח"א צפרועה והרמב"ם קחשיב שיעורין הלל"מ והרי לענין חמץ פליגי צ"ש וצ"ה ח"א צכזית ואידך צכותבת וה"ג דין לצוד הלל"מ וזכה לא פליגי כלל אבל באיזה אופן נאמר דין לצוד אס צג' עפחים או צד' שפיר שייך פלוגתא וקיאור הדברים על הכלל ל"ש פלוגתא אבל על הפרט שפיר שייך וזה צרור.

ועתה אציע לפניך איזה הערות ואצקשך בצקשת אלק שחשיב לי חיש מהר ד"ב מ"ש גצי סוכה דתני פסולה וכו' וק"ל הלא בסוכה הוה קרקפתא דגברא לישב בסוכה וצפרט ליל ראשון לכן קתני פסולה לישב צה משא"כ במצוי א"ן חיוב עליו שיהי מצוי כשרה רק אס רואה לכן קתני שאס רואה צכך ימעט.

ד"ה ע"א והכח בגזירה שמה יפחות קמיפלגי ועיי' פירש"י וק"ל הא אמרי' לעיל דף ג' מצוי דלרבים מדכרי אהדדי ולא חיישי' לאי קלשת ליה ע"ש א"כ אמאי נגזור שמה יפחות הלא מדכרי אהדדי.

שם ע"ב בתוד"ה אותו במצוי רחב יותר משמונה וק"ך א"ך אמר אה"כ לא אמרן אלא במצוי שמונה הא לא מלי מיירי משמונה כחוס'.

שם תוד"ה קו"ח כתבו אבל שיועיל וכו' דדיו לצח מה"ד לכה"ת כנדון כמו לחי ואינני מצין דדיו שייך לומר על המלמד דהלמד דיו שיהי כמלמד אבל ל"א בשום דוכתא דיו שיהי כקולא שצו וללע"ג.

ד"ך תוד"ה כ"לד הק' דתחתיהן של עגלות א"ך הוי רה"ר ואני תמה שהרי צטל לרה"ר כמ"ש תוס' שם ע"ב ד"ה וכ"ת לענין מצוי המפולש לשני ר"ה דהוי כר"ה זל"ע.

סימן מ"ב

בענין עירוב משום דירה או משום קנין

בעה"ת ג' ויגש אדר"ח ו' חנוכה העת"ר לנו תפילתינו לפ"ק הו"ו יצ"א.

ביומא דחנוכה, שלום וברכה, וגם יגון ואנחה, לריכא בר ריכא אחי יקירי הרבני הח"ב מו"ה מא"ר ג"י ובאל"ש

כל מכתבך הגיעו לידי אבל אינני צקו הצריאות ולכן הנני צקלירת אומר ע"ד קושייתך בסוכה ג' דקתני וא"ן מערבין

רעונ"ל דוקא אם יש ודאי איסור תחומין וספק אם נעשה דבר המתירו כמו זהאי דעירובין ל"ב דהספק אם ה"י העירוב קיים ציהש"מ אז אפי' בתחומין מחמירים בדשיל"מ והיינו הך דצ"ב אצל כאן דהספק אם יש כאן איסור תחומין כלל דלמא עדים דאחמול ניכוו החס כתבו חוסי דמקילין צ"י עירוב אף דהוי דשיל"מ וכמדומה שהל"מ צסוגי דר"ח סגן הכהנים העיר כעין זה וא"י לסיימו כי אין אחי.

אבל ל"ט למ"ש הל"מ צ"ב דלענין טלעול ל"ש דשיל"מ דרואה לטלעול היום ורואה לטלעול מחר א"כ צ"ב דצ"ב לענין להוליך המים ומלא ח"ך שייך דשיל"מ הלא רואה להוליך היום ורואה להוליך למחר, וישן אני כותב מצלי עיון צספרים יהי דברי מועטים.

והגני חותם בברכה ידידו.

העבר"י

מהאגושאו"טץ מתגורר פה בברחי מפני חיל רוסיא

סימן מ"ד

עוד להנ"ל

אתמול לעת ערב הגיעני נועם מכתבו ואצוה היום אל העיון ומ"ש שכוונתי צתי הראשון ל"י היכלי שן נהניתי ולא ראיתי ולא שמעתי מעולם ס' זה.

רא"ש ציישוב הרמצי"ם פ"ח מיו"ע דלא הביא ספק צ"ב נולדה ציו"ע או צחול דאסור ע"פ קושי צרוך טעם ע"ד זהר הרקיע דסד"ר לקולא משום דכך התנו חכמים צספיקס לילך לקולא א"כ מ"ע מחמירין צ"י דשיל"מ ה"א לא גזרו צספיקן ותי דכמו צרוז אמרי כל היכי דאיכא לצרורי מצררי כן צסד"ר א"כ דשיל"מ דיכולין לצרר שיהי היתר לגמרי לא מתירין הספק, לא נהירא לי כלל דצרוז אמרי דלא התירו הרוז אלא כשא"א לצרר אצל כשאפשר לצרר לא התירו עד שיצרר משא"כ כאן דחכמים גזרו איסור על הדבר ואם צספיקא לא גזרו אין כאן איסור כלל דצלתי גזירתם אין כאן שום איסור א"כ כמו דצביתר אינו מצרר כן צסד"ר א"ל לצרר דליכא שום איסור צעולם זה פשוט ונכון.

אבל לפענ"ד ציישוב קושי צרוך טעם אשר תל"ית עמדתו צזה מדעתא דנפשאי עפמ"ש צתשי אחת צכוונה רמ"א יו"ד ס' ק"צ דצנריך להוציא הולאות אין דנין דין דשיל"מ עפמ"ש הזהר הרקיע שם צטעמא שחכמים כך התנו ח"ל דצמקום ש"ש הפסד ממון הסברה נותנת דסד"ר לקולא מהא דאמרי חולין מ"ע ע"צ עריפה דחי ואחה אומר התורה חסה על ממונן של ישראל משמע ה"א צאיסורין דרצנן אם אמרו כן להחיר ספיקן יפה הן עושין שאין לנו לאצד ממונן של ישראל שהוא דחי משום סד"ר ע"ש לשונו הזהב וכ"ז צשאר סד"ר

צו דהוא מהטעם שאינו ראוי לדירה כמ"ש רש"י ע"צ ד"ה דלא חזי א"כ ל"ל תו למתני ואין מניחין צו העירוב דכיון דמקום צמניחין צו העירוב הוא משום דהוי כאלו כולם דרים שם וא"כ פשיעא שאין מניחין צו העירוב, ולפענ"ד לק"מ דהוי מניחא למימר דעירוב משום קנין כדאמר שמואל צפי מי שהוליאוכו וא"כ שפיר מניחין צו עירוב קמ"ל דלא אלא דהוא משום דירה ועכ"פ אינו פשיעא דצדבר ש"ש פלוגתא אינו פשיעא כ"כ כמ"ש חוסי צ"מ דע"ו ע"צ ד"ה ונתן, ולשמואל דס"ל צאמה שהוא משום דירה קמ"ל דאין מקני רשותא צצציל צית דלא חזי לדירה כמ"ש חוסי שם ד"ה ואין.

רעונ"ל עפ"מ דקו"ל דצית צמניחין צו העירוב אין נותן פת עיי' או"ח ס' שס"ו ס"ג וסד"א דכיון דאין מערבין צו ואינו נותן פת הוא משום דהדין דצצית שאין צו ד"א על ד"א שם נותנין העירוב ולכן א"ל ליתן פת ולא משום דלא מיחשב דירה לכן איצטרך למתני ואין מניחין שם עירוב ולגלות אחי דהטעם דאין מערבין הוא משום דלא הוי דירה וצוה תנוח דעתך כעת.

אח"ך הגאמן ודרשו"ט.

העבר"י

סימן מ"ג

ע"ד דשיל"מ בעירוב

בעה"ת עש"ק וישב כאור הבוקר העת"ר לנו תפילתינו לפק"ק ק' איווראש יצ"א.

צפרא טבא למר ידינ"פ הגאון אבדפ"ה ג"י.

שחר קמתי לעיי דצבר הקושיא אשר אמר עם הספר צתוסי עירובין דמ"ה ע"צ דמשני הוי ספק דצריהס וספק דצריהס להקל והק' תוסי ה"א הו"ל דשיל"מ דספק אסור ותי בעירוב הקילו וצצ"ב ע"ל גצי מ"ס ומלא אמרי דין דשיל"מ נמי לענין עירוב, והנה אנכי פה צמעט ספרים ואפי' ספרי רב אלפס אין לי לכן הנני כותב רק כמו שרשום צצכרוני דדוקא לענין ספק דשיל"מ הקילו בעירוב דצלא"ה כתב הפנ"י דהא דס' דשיל"מ לחומרא היינו דוקא לטעמא דרש"י משום עד שחאלנו צאיסור חאלנו צביתר אצל לטעמא של הר"ן משום דשוק צאיסור והיתר ל"ש ס' דשיל"מ לחומרא וכמדומה שהל"מ האריך דהני רצנן צמנחות דס"ח צחדש פליגי אר"א וס"ל נמי דאפי' צספק דשיל"מ אזלינן לקולא וכן מוכח מהא דעירובי מ"ו דס"ל לריצ"ל הלכה כדברי המיקל בעירוב ואמאי ה"א ס' דשיל"מ אלא עכ"מ דבעירוב הקילו צ"י דשיל"מ, וכן מהא דעירובין ל"ה הנשרף ונאצד ספק קודם ציהש"מ דהני תנאי דמקילין ק' אמאי ה"א ס' דשיל"מ הוא והני דמחמירים אמרי צגמי משום דאזלי צתר חזקה או לא ות"ל משום דהוי ס' דשיל"מ אעכ"מ כנ"ל אצל לענין ציעול אפי' בעירוב אמרי דשיל"מ אינו בטל.

דאס נאסור יכיה הפסד ממון של ישראל אבל בדשילי"מ שאין לו שום הפסד ויאכלנו למחר שפיר אזלין לחומרא דל"ש התורה חסה על ממון של ישראל וא"ש.

רביישוב דעת הרמב"ם כ"ל ע"ד פלפול דשני טעמים איכא בדשילי"מ דלא בטיל (א) רש"י פ"י משום עד שתאכלנו באיסור תאכלנו בהיתר (ב) טעם הר"ן בנדרים כ"ג משום דשור באיסור והיתר וכתבו האחרונים דנפ"מ בין שני הטעמים צ" דברים דלרש"י ס' דשילי"מ אסור דשייך עד שתאכלנו צ"מ איסור תאכלנו בהיתר אבל לטעם הר"ן אין לאסור רק תערובות ולא ספק ועיי' צ"ש אר"ח ס' רס"א ושנית דלרש"י גם במין בשאינו מינו אמרי' דשילי"מ לא בטיל דשייך ביה עד שתאכלנו אבל לטעם הר"ן ל"ש דשילי"מ אלא במצ"מ ובזה מיושב קושי' תוס' ביצה ע"ל שהק' איך שייך גבי מים ומלח דשילי"מ הא הוי אינו מינו ולהכ"ל ניחא דכרי ר"ח קאמר לה הכי ואיכו הא ס"ל בביצה ג' דס' דשילי"מ נמי אסור וא"כ עכ"ח ס"ל טעמא דרש"י משום עד שתאכלנו א"כ באמת בא"מ נמי שייך דין דשילי"מ ועיי' פניו ביצה ג' וכ"ז לר"ח אבל הרמב"ם דפסק בפט"ו ממ"א ה"ב דבא"מ דשילי"מ בטיל וא"כ ל"ל טעמא דעד שתאכלנו באמת ס' דשילי"מ מותר וא"ש.

רמ"ש ליישב קושי' ע"ד ל"ה שכי' דבטלעול ל"ש דשילי"מ שרואה לטלעול היום ולמחר והקשי' מתחומין דמשני ר"ח דשילי"מ והרי רואה להוליך היום ולמחר וע"ז כתב דהתם אין דנין עיקר לאכילה ושייך דשילי"מ במחכ"ח בטלעול ביצה ג"כ יש לדון לענין אכילה דשייך בזה דשילי"מ ועיי' תוס' ביצה רע"א בת"י הא' של הר"י ואפ"ה קאמר ל"ה דלענין טלעול ל"ש דשילי"מ ועיי' צ"ש אר"ח ס' רס"א.

ובזה הנני יודיו דוש"ת באהבה.

העבר"י

סימן מ"ה

בדין השוכר בית מחברו בע"פ

בעה"ת מש"ק תצוה תרס"ה לפ"ק. אהר"ב ב"א יד"ב"פ הב' החז"ש כה"ר יצחק יעקב נ"י.

ע"ד הטור אר"ח ס' תל"ז בהשוכר בית מחבירו צ"ד וא"י אם הוא בדוק אם לאו אם הוא בעיר שואלו והק' צ"י אמאי כי איתא למשכיר קמן שילי' לי ולא סמכי' אחזקה מ"ש מצהמה דאיתא קמן ואפ"ה לא בדקי' לה בכולהו עריפות אלא מוקמי' לה אחזקה ובי' בהגהות מהר"ח וז"ל דלק"מ דהתם איכא ר"ח דבהמה בחזקה כשרה עמדה וגם איכא רובא דרוב בהמות כשרות הן אבל הכא ליכא אלא רובא דחזקה מכח רוב חתי' דהואיל ורוב העולם בדקי' אמרי' שהוא בחזקה בדוק אבל חזקה ליכא ע"ש, והקשי' לפ"ד מ"פ בחולי' י"א לר"י דחייש למיעוטא הי"ע דלא אכיל בשרא וכ"ת הי"ע

פויק מא"ל ע"ש הא אמרי' יצמות פיי"ע דבחזקה ורובא לא חייש ר"מ למיעוטא א"כ שפיר מצי אכיל כיון דאיכא לבהמה ר"ח — ואני תמה עליך למה היית נער עד הכא הלא מכל הסוגי' מופרך דאיך מצי למיפק מכל בני ילפותא דאזלי' בת"ר דלמא עריפה הוא דלמא באמת לא אזלי' בת"ר אלא היכא דאיכא ר"ח אבל בת"ר לחוד באמת לא אזלי' ועוד הא כתבו כל הראשונים גבי ילפותא דה"א דחזקה כשרות דבהמה לאו חזקה הוא דהוי חזקה שלא נתצררה ולא נודעת אפי' שעה אחת לא אזלי' בתרה ואיך כ' דיש לבהמה חזקה כשרות משולדה הא הוי חזקה שלא נתצררה אמנם כ"ל דצ"ר נכונים דהא דאמרי' דחזקה כשרות דבהמה הוי חזקה שלא נתצררה היינו לפי קושי' הראשונים דלא מוכח דאזלי' בת"ר מפ"ה דהתם הטעם משום חזקה שפי' כתבו התוס' דאי לא אזלי' בת"ר הוי חזקה שלא נתצררה ולא הוי חזקה אבל למאי דמסקי' דאזלי' בת"ר ולפי הפשט הוי רוב וודאי ואינו מכניס עמאי דדיני השמ"ק צ"מ ו' א"כ בכל בהמה משולדה מזכיר שהיא כשרה מכוח רוב בהמות בחזקה כשרות ואנו מחזקי' לכל ענינים וא"כ באמת בחר דמסקי' דאזלי' בת"ר שפיר יש לכל בהמה חזקה כשרות אבל אי נימא דלא אזלי' בת"ר באמת אין לבהמה ח"כ דהוי חזקה שלא נתצררה א"כ ל"ל דבכל בני ילפותא הטעם משום דהוי ר"ח דאי לא אזלי' בת"ר ליתא לחזקה כלל דהוי חזקה שלא נתצררה וא"כ לר"י דחייש למיעוטא ולא אזיל בת"ר באמת ליכא חזקה כשרות דבהמה דמעולם לא נתצררה שהיא כשירה ופריך שפיר דר"מ איך אכל בשרא דרק לדין דאזלי' בת"ר יש כשרות לבהמה משעה שנולדה משא"כ בבית דמעולם לא הוחזק לבדוק רק עכש' אנו רואי' להחזיקו ובשעה זו יכולי' לצרר ועדיין לא הוחזק לכן ליכא חזקה רק רוב.

או י"ל בכוונתו עפ"מ שהביא מגן אברהם ס' ח' סק"ח צ"ש דב"ח דגם בלי"ת לא אוקמי' אחזקתו כיון שאין החזקה בטבע ממילא אלא מכח אדם שתיקן הלי"ת ורובא דתלי' במעשה לא חשיב רוב ע"ש והיינו דכי' כיון דחזקה זו אחי' מכח דרוב העולם בדקי' חז' הוי רובא דתלי' במעשה ולא אזלי' בתרי' — והי' לי להאריך הרבה בזה אם צרוב היכי דיכולי' לצרורי מצררי' אבל כעת אין הזמן מסכים.

ומה שהקשי' כיון דנדרי' נאמרי' בכל לשון אמאי לא קחשיב לכו במתני' דסוטה ל"ב לק"מ כמו"ש תוס' שצועות ע"ל ד"ה ואלי' נאמרה דמשו"ה לא קתני נמי שצועות הדיוקין שצועות ציעוי' דאיכא שום גוונא בהני דתני' דלית' בהני להכי' תני' לכו בלחודייהו ע"ש ועיי' תויו"ע צסוטה שם — וכונת הר"ן נדרי' צ' ע"ב ד"ה פתח היינו דלא מחסר צרישא לכותבו בטעות ואם רואה ללמוד ידות אינו שונה כימי' אבל זאת דלא תני' מידי זה שפיר מצינו ולכן לק"מ מהאי דנז"ר ד' גבי מה בין נזיר עולם דחסורי' מחסרה כדאמרי' בגמ' ולא תני' מידי וא"ש כי קלרתי. מכתבך כבר אינם צידי ויהי' כבודך מחול.

דושו"ט כל הימים דודך מחבקך.

הק' ריצב"ע יודא צבי בלוהם

סימן מ"ד

בסוגיא דהמשכיר בית לחברו

בעה"ת ג' לס' וצויתי את ברכתי עת הקץ לפק"ק
האנושאויטץ יע"א.
בימי הספירה, ישרי' עמיד נהורה, אהובי גיסי ידינ"פ
הרב הגדול בתורה וביראה כש"ת מהור"ר יצחק צבי
לעבאויטש נ"י אבדק"ק אקועשד יע"א.

עד הנה לא באתי אל הנחלה ואל המנוחה לשים עיני עדי"ת
שכתבת מיום א' שמיני והיום פניתי מכל עמלי לעיני צבס
כפי אשר חשיג ידו צעכה"ת.

עמ"ש ליישב קושי' פניי פסחי ד' צע"מ מרנצ"י המשכיר
בית לחצירו צי"ד על מי לצדוק על המשכיר לצדוק
דחמירא דידי הוא אר"ד על השוכר לצדוק דאיסורא ברשותי
קאי ופי' רש"י צד"ה ברשותי קאי שכרי עתה הבית שלו וכי
הפני' דמשמע מזה דפשיטא לי לבעל שהבית הזה של השוכר
דשכירות קני' ואפי"ה מיצטו לי וכו' וקי' דלקמן ד"ו מסקינן
דשכירות לא קני' ומוכחין לה ממתני' דע"ז לא ישכור ביתו
לנכרי ע"ש וכחצת ליישב עפ"מ שהבית מג"א סי' רמ"ו סק"ח
צבס הג"א דלפי' דשכירות ל"ק מ"מ לחומרא אמרי' דקני'
ע"ש וא"כ שפיר פירש"י הכא דהשוכר מחויב לצדוק מלד
דבבית שלו מלד שכירות דקני' לחומרא וע"כ גם כן מהגמ'
ראי' ממחזה דחייב השוכר לעשות מזוה משום דשכירות
קני' לחומרא ותימא צע"מ שפני' לא עמד צזה — ולפענ"ד
ז"א דאפי' דשכירות קני' לחומרא והוא של השוכר מ"מ כש"כ
דהוי של משכיר דהשוכר לא קני' חלל לחומרא וביתו של
משכיר הוי אפי' לקולא א"כ אמאי נימא דעל השוכר לצדוק
משום דלחומרא הבית שלו הוא אדרבה יצדוק המשכיר משום
דבבית שלו הוא אפי' לקולא והוי יותר ביתו של משכיר —
ועוד ל"ל למימר דהמשכיר יצדוק דחמירא דידי הוא ת"ל
דלריך לצדוק משום דבבית שלו הוא — ועוד דוחק צע"מ נומר
דצס"ד הוי ס"ל דעעמא דעל השוכר לעשות מזוה משום
דשכירות קני' לחומרא חוץ מזה מש"ל דאז הסדרא נותנת
יותר שעל המשכיר לעשות מזוה שהוא ביתו אפי' לקולא
דצבס מקום דלחייבין אי שכירות קני' לחומרא או לא אינו
מציא הך צרייתא להוכיח מינה דשכירות קני'.

וכן אם שכר צבמה וחמר אחר' צבצת חייב חטאת דשכירות
קני' קלת ע"ש והרי בזמן דחייב אז יד ישראל תקיפה וצד"י
ל"א שכירות לימא ממכר הוא חוץ מצבאונאה וגם איך כי קני'
קלת הלא צדיניהם קני' לגמרי וכמו"ש הרא"ש דממכר הוא —
ועוד לפענ"ד הפי' צר"א דשכירות קני' קלת היינו שהשוכר ג"כ
קונה מקלת ששכר והוי כאלו היו שותפי' צדבר הזה ועיי' חוסי'
עירובי' כ"א ע"א ד"ה ה"ק וליחא למ"ש.

אבל לפענ"ד נראה ציישוב קושי' מג"א הני"ל דלכא"י ק"ל
אמאי דמסקינן צע"ז ע"ו דשכירות לא קני' מתוספתא
שהבית חוסי' ערכין כ"א הני"ל עמד צבכ"צ והקדושה ח"מ עד
שחזור לרשותו וכל מה שנהנה ממנו ה"ז מקודשת עמד השוכר
והקדושה ה"ז מקודשת עד שחלל מרשותו ומעלה שכר להקדש
ע"ש והכי קוי"ל צעוש"ע יו"ד סי' רכ"א ס"ז והכי אמרי'
צכ"ד איש כי יקדיש ביתו א"כ מה ביתו ברשותו אף כל
ברשותו וגדשן ונגזן שיהיה ח"י להקדישו זה לפי שאינו שלו
וחכ לפי שאינו ברשותו ואי שכירות ל"ק שוכר היכי מלי
להקדישו הא אינו שלו וא"א יכול להקדיש דבר שאינו שלו —
וני"ל עפ"מ שהבית עיב גיטין צסוגי' דק"ה צבס הלח"מ דאף
דשכירות ל"ק מ"מ לאותו דבר שמושכר לו לתשמיש קני' לו
לגמרי' גם הגוף צודאי לדבר אחר שלא שכרו ומשתמש בו לא
קנה אבל לאותו דבר ששכרו ומשתמש בו לגמרי' קני' לו ועיי'
ר"ן נדרי' ר"פ השותפין. ולכן כי רש"י ע"ז ע"ו ד"ה גזירה
חתי הוא לאישולי צבמתו לעכו"ם ועמיד צה מלאכה צבצת
וכי ולא כי דחתי לאישולי צבמתו לעבוד צו מלאכה צבצת
דודאי אם משאל או משכיר לעבוד צו מלאכה צבצת כל
שעה שמושאל או מושכר לו לאותו מלאכה ועל אותו זמן
שמשתמש צו אותו מלאכה גם הגוף קנוי לו לגמרי' רק החשש
שלא ישכיר ולא ישאל לו למלאכה צבצת והעכו"ם יעבוד צו
מלאכה מדעת עלמא לאותו מלאכה לא מושאל ומושכר לו והוא
של ישראל נמלא דעובר צלאו דליית כל מלאכה וכו' וכל צבמתך
ולפי"ז צבאי דתוספתא ששכר ביתו ממנו הנה כל זמן שמושכר
לו ולאותו תשמיש ששכרו קנוי לו לגמרי' ושפיר יכול להקדישו
ולפי"ז מיושב קושי' מג"א דר"א שפיר כי דאם שכר צבמה
וחמר אחר' צבצת חייב חטאת דלאותו תשמיש ששכרו קנוי
לו לגמרי' וגם הגוף שלו לאותו זמן שמושכר לו משא"כ ישראל
ששכר פרה מכהן שפיר מאכילה כרשיני' תרומה דהרי לאותו
דבר ישאכילנה אינו מושכר לו ועיי' חוסי' שם ד"ה ישראל
ולענין זה צודאי לא הוי שלו חלל של כהן ושפיר מותרת לאכול
כרשיני' תרומה.

ובהכי ניחא נמי דצרי רש"י דמ"ש דעתה הוא שלו היינו
לאותו תשמיש שמושכר אללו היא קנוי' לו לגמרי'
ולכן צעי כיון דלאותו תשמיש שמושכר אללו גם הגוף קנוי לו
אם עליו מוטל בדדיקה וע"ז פשיט שפיר ממחזה דעל השוכר
לעשות מזוה כיון דלאותו תשמיש שמושכר אללו הוא קנוי לו
לגמרי' מוטל עליו המזוה ה"ה בדדיקה מוטל עליו משא"כ
מהאי דאף צמקום שאמרו להשכיר לא לבית דירה אמרו וכו'
לא מלי מליפשט מידי דמתחם לא מוכח רק דלמאי שלא
השכירו דהיינו תשמיש אחר שלא הושכר לו איך הגוף קנוי לו
א"כ לא מלי מליפשט מיני צעי דהכא דאם קנוי לו אותו
תשמיש שמושכר אללו שיהי' עליו חובת מלוה.

ובמ"ש ליישב קושי' מג"א שם שהקי' על הג"א הני"ל דשכירות
קני' לחומרא אמאי אמרי' ע"ז ע"ו ישראל ששכר פרה
מכהן מאכילה כרשיני' תרומה משמע דאפי' לקולא אמרי'
שכירות לא קני' ע"ש וכחצת דעעמו של הג"א עפ"מ הרא"ש
ספ"ק דע"ז דצב"ז ידיהם תקיפה וצדיניהם שכירות ליומא
ממכר הוא ולכן איך להקפיד אפי' מכנים הגוי עכו"ם צבית
ששכר מישראל ע"ש וה"י מבי"ע צישראל ששכר נכרי צבמה
כיון דצדיניהם שכירות קני' לכן יש להחמיר והתינה ישראל
מנכרי' אבל ישראל מישראל דל"ש הי"ע ל"ש לומר דשכירות קני'
לחומרא ולכן שפיר מאכילה כרשיני' תרומה — הנה צזה
כיוונה להגוף מפי' לאדא נ"י צספרו יד יוסף שם אבל לא
נהירא לי דמחש"ק כי דקושי' מג"א קאי אר"א צבג"א וד"ן

ועונ"ל זיישוז קושי פניי דלכאף ק"ל עוצה דהתם צע"ז דרנה להוכיח דשכירות ל"ק מהאי דע"ז דלא לזית דירה אמרו דחי לה התם דשאני ע"ז דחמירא דכתי לא תציה תועבה צביתך א"כ אמאי צפסחי ד"ו דפריך למימרא דשכירות קני מהאי דע"ז הכ"ל ודחי לה שאני הכא דאפקי לה רחמנה בלשון לא ימלא מי שמלוי בידך ילא זה שאין מלוי בידך אמאי לא דחי דשאני ע"ז דחמירא דכתי ולי"ת תועבה אל ביתך. ונ"ל עפמ"ש הריעצ"א צע"ז שם ופרקי שאני ע"ז דחמירא דכתי לא ידבק בידך מאומה וכתי לא תציה תועבה אל ביתך שלא יגרסם להכניס ע"ז חוץ ביתו כלל ואפי הכי דאגרה או שאלה דמ"מ שמו עליו וביתך קרינן צי ע"ש ולפ"ז י"ל דצפסחי קאי קושי לבתר דמסיק התם דשאני ע"ז דחמירא מדכתי לא תציה תועבה אל ביתך ואע"פ שהשכירו מקרי ביתו א"כ איך מפרש ר"א עממא דמשו"ה יוחד לו בית אין זקוק לו לבטרו שי לא ימלא צבתיכם וכו' ונכרי לביתא דנפשי קמעיל אע"פ דכתי צבתיכם אפי"ה אם משכירו לא מקרי ביתו דישראל וצע"ז אמרי דמקרי ביתך וכדמשני התם דע"ז חמירא דכתי ולי"ת תועבה אל ביתך וע"ז דחי שפיר דשכירות ודאי לא קני שיהי נקרא ביתו רק דהכא צחמ"ן שאני אף דכתי צבתיכם מ"מ כתי לא ימלא ואמרי מי שמלוי בידך וכו' עכ"פ עיקר הוכחה דשם דשכירות ל"ק דיש לדחות דשאני ע"ז דחמירא ואי למיפשע מוניי דמיקרי ביתו של משכיר זה אין ענין להא דעל השוכר לבדוק כמובן ותל"מ. ואצקשך שחשים עינך על הדברים ואת אשר יש אתך להשיב תשיב צחשוצה שלימה מלפניך.

הרבה שיש לסמוך עליו צאוסורין אמנם חני מכיר את האיש ואת שיחו כי הוא מן החדשים וספרים חילונים וחכמי אוה"ע הם המה לו לעינים לדחות כל מנהגי ישראל הישנים וכל דברי חכז"ל כגון לילך לבתי ערעראות וקרקיסאות המה לנחוק צעיניו כי הימים ההם וצוה"ז א"א לנהוג כך ולילך כל היום בגילוי הראש הוא מן המנות ויד ליד לא ינקה הוא שועה וכהנה רבות ורוב הרבנים שנתנו התעודה שהוא נאמן המה קרוביו וגם מהצ"ד של עירו שנים מהם קרוביו הפסולים לעדות והרבה מהם הרחיק עדותו שהם מארץ מרחקים ועוד תיובה קחזינא שכולן לאסכודי אגברא קאתי אצל על גוף השפיריעום אינם מעידים כלל ועכ"פ כאשר הוא נאמן כן הרבנים נאמנים שלא יגלו את סודו איך הוא עושה השפיריעום ומדוע לא יגלה עכ"פ לאחד איך הוא נעשה והרה"ג מצערגסאז נ"י הפרזו על המדה וכתב ואמרנו ישר לכל אשר יאמר הוא כשר והוא נאמן ככל דבריו ויכולין לסמוך עליו כי שוחד הרווחת ממנו לא יעשוהו כי ברוב עושר וכבוד הי צרכהו עכ"ל ואני אומר צווא ונאמן יותר ע"ד חכז"ל שאמרו יש לו מנה רולה מאתים ועל דברי החכם מכל אדם אוהב כסף לא ישבע כסף ואין להעשיר יותר כדי להרבות הונו וכבודו ולפזר ממון הרבה להשיג אדע"ל או צאראני"ע אשר חומד ומתאוה זה שנים הרבה ולהרבות כבוד ביתו כאחד השרים בכל ענינים ושיהי כל העולם כפוף תחתיו והכל יהי נעשה כרצונו וכחפצו וכל התנהגותיו שכתבתי הם דברים גלויים וידועים לכל ואפשר להתבצר אצל גליתי עפח וכסיתי עפחיים לכן מסופק אנכי אם יש לו חזקת כשרות דהרי צביא צ"י רסי קו"ע צשם הרמב"ם דצוה"ז אין לוקחין יין בכל מקום אלא מאדם שהחזק בכשרות וד"מ כתב שכן משמע קל"ה דעת העור וא"ש ואיש כזה אינו מוחזק בחזקת כשרות ואפי מחזקת סתם בני אדם ילא דהרי אמרי צשבת דף מ ע"א האי מאן דעבר אדרבנן שרי למיקרי ליה עברינא ע"ש וצפרט צמקום שיכול להרויח ממון הרבה דא"נ.

והנני חותם בכל חותמי ברכות שבמקדש גיסך מחבקר.

הק' יודא צבי בלוהם

סימן מ"ז

ע"ד השפיריטוס לפסח

בעה"ת יום א' לס' תשא מא"ה ברכו"ת לפק"ק הו"ו יע"א.

בימי הפורים, נזכה לעלות לבית מקדשינו ראש ההרים, ברננים ושירים, במצלתים ונבלות וכנורים, כבוד יידי הרב הגאון המהולל בתשבחות, גודר גדרים ופרצות, כש"ת מו"ה משה כ"ץ נ"י אבדק"ק נייטרא יע"א.

מכתבו אשר ערך לרצני מדינתנו הי"ו וכן אלי וציקס לחוות דעתי אודות השפיריעום של פסח אשר התחילו לעשות כעת והגאצ"ד דק"ק אוני"ד נ"י פרסם לאסרו ועעמו ונמוקו עמו אך הגאצדק"ק ראגענדארף כתב ג' עעמים לאסרו ואני לא ראיתי דבריו רק כפי שראיתי המתירים שהם צ"ד מגרו"ד נ"י והרב מקארלסרובע ועוד לורצא מרצנן שהציאו דבריו, והנה חופן עשייתו נעלמה מכל הרבנים רק לריכין לסמוך על הפאצריקנט צעלמו והוא איש אמיד וכבד צמדינתנו מחמת עשרו ואליומותו והציה תעדות מרצנים

אמנם אפי נניח שנעשה צהכשר עכ"פ כיון שיש מפקפקי הרבה למה נכנס צפרצה דחוקא להכשירה כדי שהאיש הזה ירצה הונו ויהי כל העולם כפופים תחתיו וחוק לת"ח ויראים ושלומים כדרכו חלוי הי הדבר נוגע לעוצת ישראל מחויבים אנתנו לדחוקי ולמשכוני אנפשאן אדרך המיקל אצל לא ילמיח מזה שום עוצה לשום צר ישראל כי גם עד הנה מכרו י"ש צבתי משקאות צאופן שמכרו לנכרי והוא מכר לכן א"י עעם להחירו אפי נעשה צהכשר ועתה נצוה על סדר דצריהם והנה כל דברי המתירים אחד הם ונכללים צדברי הרה"ג מו"ה פנחס לימענעצוים נ"י ראצ"ד מגרו"ד שהם צנוים לסחור דברי הרה"ג מראגענדארף נ"י שכתב שלשה עעמים לאסור:

א) ע"פ דברי הדג"מ צסי תמ"ג ס"צ שכתב לאסור אכילת שמן זית צפסח משום דאתי לאחלופי צשאר שמנים וחולק על המג"א שמתיר ומהה המליא צחשף יד ילחק ח"ג לאסור צאכילת שמן הנעשה מפרחי שמש ג"כ משום דאתי לאחלופי וכן צשפיריעום הכ"ל יש לחוש לאחלופי צשל חמ"ן, וע"ז כתב דצשמן זית גופא מתיר שאילת יעצ"ן ח"צ סי ס"ה וכן צחשף קשת שלמה יו"ד קע"ז ומהרש"ם ח"א פוסי קפ"ג

צ' שיש כח צוה לכל צי"ד וצי"ד לעשות גדרים וסייגים לתורה ועי"י רמב"ם פכ"ד מסנהדרין ופי"ב מממרים כפי דעתם וצינודין דידן שפיר יש לגזור מטעם זה כי לא עברו עוד שתי שנים אשר נתגלה לעיני כל כי כמה רבנים נכשלו והכשילו רבים צאיסור חמץ ע"י שנתנו הכשרים על י"ש שזיפים והיתה שערורי גדולה עד שגזרו שלא יתנו עוד שום הכשר לכן מטעם זה בלבד הי ראוי לאסרו.

אמנם במחכ"ת של המתיר לא כוון יפה דנהי דרבה לא שרי לממחי קדירה בחסוכי משום דמיתלף כמ"ש עו"י ס"י תס"ג מ"מ גזירה קטניות לא חזר בגמ' ואיך גזרו עליו ומה תי הפרי"ח אבל כוונתו מצויר דכיון דחשש איחלופי כבר מוזכר בגמ' א"כ כשנראה לחכמי הדור דגם לענין קטניות יש חשש איחלופי אין זה גזירה חדשה רק הוא בכלל גזירת הש"ס וכמו שהביא העור יו"ד ס"י קל"ד דעת הרמב"ן דאסור לבעול על דם עוהר משום דגם דם עוהר הי בכלל חומרא דר"ז דרואה טיפת דם כחרדל יושבת עליו שצטב נקיים וכן בכל דבר שיש לאחלופי הוא בכלל גזירת הש"ס.

רמה שהביא דברי פרי"ח בסי' תס"א הנה פרי"ח הוסיף שם ומה בכך אשה אחת עתה צדין ע"ש הרי דמשום מקרה אחד אין גזרין גזירה וכבר מוזכר סברא זו בחומים ס"י צ' באורים סק"א וחולק שם על הסמ"ע ע"ש אבל צדבר הכוזה ומלוי צגשים ועצדים וקטנים מלה פעמים ציום שפיר יש לחוש דילמא אחי לאחלופי וגם סברא כזו מוזכר בדג"מ ציו"ד סוס"י ע"ו, גם תמה אני שהביא דברי פרי"ח כאלו הוא הללמ"ס והלא המג"א סוס"י תס"ג הביא דברי כה"ג דגם בקמח ממלה אפוי חיישי דילמא אחי לאחלופי צשאר קמח וא"כ לדברי מג"א שפיר יש לחוש לאחלופי והוא אינו חושש לשום דבר אפי' לדברי מג"א.

רמה שהביא מדברי בה"מ ולח"מ הוא ענין אחר דראצ"ד ר"ה לפרש מה דאמרו בגמ' דמותר ללוש צחלב ושמן ודצב היינו דוקא צזרזין שאופין מיד ע"ז כתב הרה"מ ולח"מ כיון דבגמ' סתמא קתני דמותר מ"ל לחלק צזה ולא קרא גזירה חדשה אבל שאין לחדש גזירות חדשות אין לנו.

רמה שהביא מירושלמי דאין מחדשין ואין מוסיפין על הגזירה, הנה ירושלמי זרעים אין לי אבל לפעמ"ד כוונתו עפ"מ שהביא מחהש"ק ס"י קנ"ג סקל"ח צשם חשוצות הרא"ש דבכל תקנה אין להוסיף על לשון התקנה וצתקנת הראצ"ד וחכמי הדור לא מוזכר רק ציב"כ וספרים אבל לא מעשר ע"ש וכן כאן הפי דאין מוסיפין על הגזירה כיון דצגזירה לא חזר רק דבר זה אין אומרים שגם דברים אחרים היו בכלל הגזירה אבל אכתי יש לנו לגזור גזירות חדשות דומיא דהך גזירה.

רמ"ש דשמן מקטניות נאסר כיון שכבר חל עליו שם איסור קטניות ולא פקע כמו צחלב שחלבו נכרי לא דמי כעוכלא לדנא החם החלב נאסר ונשאר צאיסורה אף שעשה הגזירות משא"כ כאן כשעשה השמן קודם פסח עדיין אין כאן שום איסור ואמאי ישאר צאיסורה שלא הי עליו ואף

מציא ראי' להתיר מדכתב רמ"א ס"י תס"ג גבי ותיקא שנעשה משמן וקמח דאסור משום דהוי מ"פ ומוכה דצלא"ה מותר שמן יע"ש עכ"ד המתיר, הנה מיעצ"ן שם נראה שהרבה נהגו לאסרו וגם לאו היעצ"ן חתום על אותו חשוצה אלא חלמיו ומאן יימר כי דעתו דעת מכרעת נגד הדג"מ וגם אגב גררר הזכיר מהו אבל דבריו שם הולכין וסוצצין על ענין הו"ע לוקער וכל כי האי אין לסמוך עליו וגם צהו"ע לוקער גופא כתב היעצ"ן בעלמו שם אף דמותר מ"מ לא אכלו וכן לענין ש"ז נמי אפי' מותר מדינא אין לאכלו וכן דעת קדושים אצמ"ר זלוק"ל צצית שערים ארי"ח ס"י רע"ו ובעל ייטב לב לענין שמן הנעשה מפרחי חמה ולא ר"ו להתירו וכן הוא לענין שפיריטום הג"ל והמתירים שמן זית אפשר משום דהי שעת הדחק וספר צית שלמה ומהרש"ס אין לי לעיין צהם ולענין שפיריטום ודאי ליכא שעת הדחק.

רמה שהביא מהרש"ס ראי' מותיקא הג"ל ושריה לי מארי' לפעמ"ד אין ראי' כלל דהרי רק אלו צני אשכ"ז נוהגין צגזירת קטניות אבל לא צשאר מדינות ולכן הוצרך רמ"א לאסור ותיקא משום מי פירות כדי שיהי אסור גם לצני ספרד צמקום שדבר מלך ודחו צגזירת קטניות לא הגיע עיי' צ"י ס"י תנ"ג ושערי חשוצה שם ועוד אפשר דלא אסרו השמן מקטניות אלא דוקא כשהוא צעין אבל לא כשהוא מעורב צמאלל ואינו ניכר כלל כמו דקטניות גופא אינו אסור הצערוצות אפי' ליכא ס"י כמ"ש חיי"י ס"י תנ"ג סק"ה ואפשר דהקמח רוצ נגד השמן ואינו אסור משום גזירת קטניות אלא משום מ"פ.

שרב כתב המתיר מלצד זה ל"ד לשמן דהתם הטעם משום דצשעה שאסרו קטניות משום גזירה דאחי לאחלופי כמצויר צצ"י תנ"ג גם שמן הנעשה מהם הי' בכלל הגזירה כמו צחלב שחלבו נכרי דאפי' הגזירות הנעשים ממנו אסורים כמצויר ציו"ד סקט"ו ס"א צהג"ה וכיון דשמן מקטניות נאסרו עמאז כל השמנים עיי' תשי' צית שערים ארי"ח ס"י רע"ו הגם דהוי גזירה לגזירה מ"מ צחומרת הפוסקים כתב צכרתו ס"י ס"ו סק"ג מלוי גלגל"ז עכ"פ כ"ז צשמן שפיר יש לחוש לאחלופי אלו קטניות ולי"ה גזירה חדשה אבל להוסיף על הגזירה ולחוש לאחלופי צשפיריטום של פסח מני"ל הא הרי כבר נודע מ"ש צירושלמי פ"ב דצצועות ה"ד דאין מחדשין ואין מוסיפין על הגזירה וכה"ג כתב בה"מ פ"ה מחמץ דאין לנו לחדש גזירות מדעתינו ופי' צלח"מ משום דהוי גזירה חדשה ועיי' צפרי"ח ס"י תנ"ג שתמה מה"ע גם על גזירת קטניות גופא וכתב דיש סמך מפכ"ש דרבה לא שרי לממחי קדירה בחסוכי והיינו קמח של עדשים הוא מין קטניות ורבה אסר משום דאחי למיתלף צדגן ולי"ה גזירה חדשה יע"ש וצסי' תס"א סק"צ שכתב דאין לנו לגזור גזירות מדעתנו וכל שמותר מעיקר הדין עדיין צפסחא ולא חיישינן למראית העין יע"ש א"כ הי"ג אין לנו לגזור גזירה חדשה צשפיריטום שיש לחוש לאחלופי וכמו דלא מלוי שחששו לה צשאר משקאות ש"פ עכ"ד.

הנה צגוף הדבר אם יש כח להגדולים צצדור לעשות תקנות וגזירות צריך אריכות גדול ואכ"מ אבל עכ"פ לצורך שעה אם רואים שהעם פרועים צעצירות מצויר צחוי"מ ס"י

שכתב מג"א סי' תמ"ז סק"ד דחמץ מקרי שמו עליו היינו משום דשם חמץ הוי שם איסור משא"כ שם קטניות וצפרט לפמ"ש אחרונים דכל חי' דרבנן הוי איסור גזרתי ולא איסור חפלא ועיי' בית שערס או"ח סי' רמ"ו דודאי לא הוי עליו שם איסור ואפ"ה צחלב שחלצו נכרי אסור דזכו כדאי' כמ"ש הש"ך צדיני ס"ס אות י"ז ח"י ע"ש היטב וביארתי דבריו במקום אחר.

וצד שהקי' דאיך אסרו כל השמנים לפמ"ש הר"ן שבת ר"פ השואל לענין לראות במראה מחכת דשאר מראות שרי דלמלא במין אחד השוו מדותיהם אבל להחמיר במין אחר אטו אותה המין שראוי לחוש בו לא מחמירי' ולפענ"ד לק"מ עפמ"ש קדוש חצי מאור"ר בגולה ז'וק"ל דמדינתא שמן קטניות נמי מותר דל"ש דילמא אחי' לאחלופי דה' מיני דגן דהרי אין עושין שמן מה' מיני דגן ולפ"ז יחא בשלמא במראה ל"ש לאסור שאר מראות אטו מראות ממתכות כיון דהאי' במראה של מתכות שמא יגזוז שערך וזה ל"ש בשאר מראות ולא גזרו שאינו מינו אטו מינו משא"כ בשמן דאין טעם לאסור שמן הבא מקטניות ואפ"ה אסרו שפיר יש לאסור כל השמנים ועיי' כעין זה בטו"ז סי' קט"ז סק"י.

שנית י"ל דבמראות שפיר הוי שני מינים דמה שמראה מחכת משמשת שגוזזת השער אין משמשת שאר מראות לכן אין לגזור מין אחר אטו מין הגאסר אבל שמן נהי דזה שמן קטניות וזה שמן זית וזה שמן פרחי חמה מ"מ מין אחד הוא וכמ"ש רש"י ע"ז דס"ו ע"א דפלפל ארוך ופלפל לבן ופלפל שחור מין אחד הם וה"כ דכות"י.

ועוד י"ל דמה דסתם הר"ן צפירושו להרי"ף מפרש דחי' שבת דקמ"ט וז"ל אבל מראה שאינה של מחכת אפי' אינה קבועה שרי אפי' לת"ק ואע"ג דאית ליה לדרבא שאני הכא דגזירה רחוקה הוא שילך להביא זוג או מספרים מעלמא ויחזור עם המספרים למקום רחוק או להמראה הקבועה או שאינה קבועה שאין דרך העולם שיחנאה צפני כל בני הבית אלא במקום נטוי וצבא שיעורא רבה א"א דלא מידכר אבל הא דרבא ליכא שיעורא רבה ולא מידכר ע"ש וכעין זה כתבו חוס' חולין ד"י"ד דבמידי דצבי מרא' וחלינא ל"ש שמא יתלוש דעד דמציא מרא' וחלינא מידכר ע"ש הרי מפורש דהתם משו"ה לא גזרינן מין זה אטו מין הגאסר דליכא למיחש בזה כלל אבל בשמן אף שהם שני מינים שפיר איכא למיגזר הא אטו הא.

והוא צבי' ו' אות י"א ושם אדרבא הביא שעמק הלכה התיר דאין לחוש לאחלופי ואעתיק דבריו וז"ל העמק הלכה ה' פסח סי' קל"ד כתב צ"ח הנעשה מתפ"א או מן שטערק"י שקורין גריקע אס' מותר לשתותו צפסח והביא דברי הח"א שאוסר יטן שהוא נעשה ממין קטניות והוא חולק עליו ומתיר וכתב בתשובה ולי"ח לאחלופי דצ"ד דחיישי' למראית העין אינו אלא צנראה שהוא איסור ורחוק הדבר לתלות בדבר היתר שאינו מלוי כמו צפ"צ דצבר רחוק הוא שיתלה צפ"פ שאינו הווה וכן נשרו כליו וסולס של עליי' וכן צחולין צשוק לא יעשה כן וצוזג שאינו פקוק משא"כ צדבר שיוכל להיות היתר כמו איסור לא חיישינן דאחי' לאחלופי דאי"כ מלא לא יוכל שמא יאמרו שהוא חמץ וציימיהם לא היתה משונה לרתם יעיי' צפסחים ז' ע"א וד"ע ע"ב שומן לא יוכל שמא הוא חלב יעיי' צכרתי סי' פ"ז סק"ז שום משקה לא נשתה צפסח שמא הוא שער וי"ש חמץ ה"כ בשעת שתיית הי"ש ליכא למיחש לאחלופי ועד כאן לא חשש רבא צפ"כ"ש למימחי קדירה צפסחים אלא דהתם צפסח בשעת עשי' ודאי חיישי' משא"כ צנעשה קודם פסח ליכא למיחש למידי דהיודע שעושהו לפסח רואה שאין בו חשש חימוץ ומי שאינו יודע מלאכתו אי' שנעשה צפסח וכה"ג כתב המג"א צבי' תמ"ד גבי מרחץ [והביא צסס צנו ראי' לזה מעירובין ע"ה ע"ב מאן דידע ידע ומאן דלא ידע סבר לחגיגי מוגיר וממגילה כ"ב ע"ב מאן דעייל שוילי משויל ע"ש] וכבר כתב הח"י צבי' תס"ד שמתיר תערובות רוב צחרדל ומיני קטניות כל שאין לורת החרדל ניכר והסכים לדבריו הפרמ"ג לכן אין צוה שום איסור ישחו רבים צטוב לצ וכי' ולריך לקנותו ממוחזק צכשרות כיו"ד סק"י"ע וצבי' ס"ה דאין לוקחין רק ממוחזק צכשרות וגם בכל י"ש שקונים לפסח צריך ליזהר צוה הארכתי צוה לפי שראיתי קלת מחמירים צוה וכבר עסקתי צוה עם גאוני זמנינו ואין פולה פה למלוא מקום להחמיר וכי' לכן ישחו ויתענגו וישמחו צד' עכ"ל צעמק הלכה והנך רואה להיפוך ממשי"כ הרה"ג דראג"ד שהעמק הלכה חולק אדרבא הוא הסכים להתיר צכשרות נכונות ולדקו דבריו דאי"כ שום משקה לא נשתה צפסח וכיון דעי"ז לא גזרי' גם ציי"ש הנעשה מתפוחי אדמה ושיפיריטום של פסח אין לגזור דלא מלינו גזירה לחלאין וכמ"ש המלחמות צרפ"ק דבינה דכל מדות חכמים כן הוא לגזור דבר ולא חלי' דבר ואין גזירה לח"ש מפני שאין גזרינן לחלאין ועיי' כה"ג צמג"א סי' קל"ה סק"ד דאין תקנה לחלאין ע"ש ועוד הביא צסס שם ארי' או"ח סי' ת' דמתיר עכ"ד.

הנה מ"ש דצח"א וצחכ"א לא נזכר משום אחלופי הוא טעות דכיון דאוסר י"ש הנעשה מקטניות וצקטניות גופא הוי הטעם משום אחלופי ואסרינן אפי' משקה היולא מהן כש"כ דיש לאסור משקה י"ש משום חשש אחלופי י"ש גופא שהיא חמץ גמור וזה פשוט ולדקו דברי האוסר ומ"ש מדברי שד"ח ועמק הלכה ספרים אלו אין לי ולא ידעתי מי הי' העמק הלכה ואף שהשד"ח מציאו אין ראייה כי הוא צבר צגוצרין שהרי הביא גם מחברי זמנינו הי"ז אמנם יהי' מי שיכהי' תורה הוא וללמוד אני צריך וכל דבריו אינם מוצאים לי.

מ"ש דלא אסרו משום מה"ע אלא צנראה יותר שהוא איסור משהוא היתר כמו צפ"צ (לא ידעתי ר"ת אלו)

צ עפ"ד ח"א שכתב לאסור י"ש הנעשה מתפוחי אדמה או שטערק שקורין גריקע והגם שאנו אוכלין תפוחי אדמה צעלמס מ"מ הי"ש הנעשה מהם אסור משום דאחי' לאחלופי צשאר י"ש והביא צס' עמק הלכה שהוצא צשד"ה הי' חו"מ והגם שהשד"ח חולק ע"ז מ"מ צעי הכרעה מן הגדולים עכ"ד האוסר מכאן ואילך דברי המתיר וז"ל הנה מה שהביא שהח"א אסר הי"ש הנעשה מתפוחי אדמה משום דאחי' לאחלופי לא נמלא טעם הזה צח"א רק טעמו הוא משום דהוי צכלל קטניות דאסור לעשות י"ש מהם כמצואר נשי"א שאלה ל"ב עש"ה, וגם זה שנראה מדבריו שהעמק הלכה הסכים לזה רק השד"ח חולק עליו ולא ל"ן כלל המקום צשד"ח

אבל אני צער ולא אדע מדוע יש לתלות יותר במוליד הסולם
לעניה גגו הוא לריך מליטול יונים שצטובך או צוג שאינו
פקוק משום דיחשדוהו שהולך לחינגה מדוע נראה יותר שהולך
לחינגה ואנו רואים צה"ז כשהולך לחינגה הולך בלי זוג וכן
האי דנשרו כליו צדרך צמים ג"כ אינו נראה יותר שכובסן
משנפלו צמים גם לא מלחתי צראשונים זאת.

ומ"ש דאי חיישינן לחלופי מלה לא ניכול שמא יאמרו
שהוא חמץ לא ידעתי מדוע סובב קושי"ז זו על ח"ה
שחוסר י"ש ולא הקשו בן על גוף גזירת קטניות שאסרו משום
מעשה קדירה דהי מניי דגן דמלה לא ניכול אבל צאמת זה
טעות כמ"ש פלתי דדוקא צאותו מין כגון חלב אשה שהוא
צאמת חלב רק שהתורה התיירה יש לחוש למח"ע ונחלופי
משח"כ בחלב שקדים שאינו חלב כלל רק הוא לשון מושאל
והוא מין אחר אין חשש שמא לחלופי עיי"ה סי' פ"ז סק"ז ועיי'
ר"ן ע"ז דס"ו שהצ"ח צשם הרמב"ן דשחור ועיסה משח"כ
מקרי מצ"מ אף שאינו שוב לא צשמה ולא צטעמא משום
דאם ימתין העיסה יהי שאור ע"ש משמע דבלח"ה הי'
מצשח"מ ח"כ צמנה שנאפה דאינו שוב לחמץ לא צשמה ולא
צטעמא לא צלשון תורה ולא צלשון צנ"ה ואחר שנאפה לא
יעשה עוד חמץ הוי מצשח"מ לכן לא חיישינן לחלופי משח"כ
צגזירת קטניות אפי' אינו שוב צטעמא מ"מ שוב צשמה שזה
מעשה קדירה וזה מעשה קדירה ואין להם שם לזוי שפיר
חיישינן לחלופי, ומה"ע מ"ש עוד לא נשתה שום משקה שמא
הוא שכר וי"ש דבר זה אינו דשכר וי"ש אינס שוין לא
צשמה ולא צטעמא וגם צמראה משונים ממים ויין או י"ש
שזיפין ואיך ניחוש לחלופי משח"כ צשפיריעום של פסח
שדומה צשמה וצטעמא וצמראה לשפיריעום של חמץ וודאי יש
לחוש לחלופי ואסור.

שעושהו לפסח רואה שאין צו חשש חימוץ ומי שח"י מלכתו
ח"י שנעשה צפסח וכה"ג כתב מג"א סי' תמ"ד גבי מרחץ ע"כ
סברא זו אינוי מכיר כלל מנפ"מ אס נעשה קודם פסח הלא
צקטניות אפי' צשלים קודם פסח נמי אסור לאוכלם צפסח וגם
גוף הדבר מי שיודע וכו' אין לו שום שחר כי החשש הוא שעי"ה
יעשו צזה כמ"ש ח"ה לענין גזירת קטניות וגם כאן יעשו
ע"ה כשיראו שמוכרים שפיריעום צפסח יאמרו קמו רצנן
צהאי מילתא דשפיריעום אין צו חשש חימוץ ויאכלנו וישתו
שפיריעום ויעצרו צכל רגע ורגע על צל יראה ואיסור אכילת
חמץ חו"ש, ומה שהצ"ח מדברי מג"ה צל"ם הוא ע"ם וכונתו
על סי' רמ"ד אבל שם לא זכר מזה כלל ואפשר כוונתו על סי'
רמ"ג סק"ד כשאין רוחנין צו אלא צ"צ צלצד והם ידעי
שהשכירו לעכו"ם ואיש אחר כשיראה עשן יוצא צשצת לא ידע
דשל ישראל הוא ע"ש ואין זה ענין לכאן התם ל"ש מה"ע
משח"ה מותר משח"כ אותו שלא ידע יטעה צשפיריעום אין
כאן חשש חמץ כנ"ל, ומה"ע נדחה גם מהאי דעירובין ומגילה
דהתם צאמת אין כאן שום איסור רק משום חשד ואמרי' דלא
יחשדו כי מאן ידע ידע ומאן דלא ידע ג"כ לא יחשדו אותו
אי אגריי מוגיר ואין זה ענין לכאן כמ"ש, ומ"ש שמיני קטניות
צטלים צרוב ג"כ לא ידעתי מה ענין לכאן ואי משום דהיכי
דאין זורת קטניות ניכר מותר הי"ה לענין י"ש אינו מוכרח
דהרי חזינן הרבה אסרי' גם השמן הנעשה מקטניות אף שאין
זורת הקטניות ניכר, ומ"ש דכיון דלא גזרו שאר משקין אטו
שכר וי"ש כן אין לגזור שפיריעום ש"פ אטו שפיריעום חמץ
משום דאין גזירה לחלואין כמ"ש מלחמות רפ"ק דצ"ה הנה
לפמש"ל דאטו שכר וי"ש ל"ש משום לחלופי כיון דהוא מין
אחר משח"כ צשפיריעום ח"כ אין כאן גזירה לחלואין וכ"כ
מלחמות שם לענין שויו"ע.

אמנם ח"י הלא האוסר כתב שחולקין על ח"ה ולריבין גדול
להכריע ח"כ מה יועיל צמה שהצ"ח דעת מחירים
ואינו מכריע כלל הלא כמו בן יש אסורים מגדולי אחרונים
קדוש אבי זאוק"ל ובעל ייעב לצ צב"ש חו"ה סי' רע"ו וכל מה
שכתב המתיר נראה דכחא דהתיירא עדיף ליה ומה שמו"א
צספרים שנוטים לקולא מצ"ה ומעלים עין מן החמירים ואינו
מכריע כלל וכן לא יעשה.

ג) **כתב** נאסור ע"פ תשו' מ"ה ומהרמ"ש דאסרו למכור
צחוה"מ של פסח לנכרים משום מה"ע ומשום
דחתי לחלופי כי מי יודע שזה קמח ש"פ ה"ד דחתי לחלופי
צשפיריעום של כל השנה, ועי"ז כתב המתיר שמהרמ"ש לא
אסר משום לחלופי אלא משום מה"ע ואם הי' כותב פיתקא
על החנות שהוא קמח ש"פ היב מתיר קשה לפלפל צזה נייתי
ספרי ונחזי כי כל דבריו סובצים גם אחשש לחלופי וגם לא
כתב דמהני פיתקא כמו צשקדים דהוא חשש שלוחתין התצוה
ואיכא חשש איסור דארי וכבר כתב רמ"ה דדוקא לענין צשר
עוף מהני כשהניש שקדים וכאן דהוי חשש איסור דארי לא
מהני זאת ואין להאריך.

אלא דהמתיר ילא לדון צדבר חדש דכיון שנתפרסם צמכתבי
העתים שיש שפיריעום של פסח וגם נוהגים לרשום על
החציות וללוחות ש"פ ל"ח למראית העין כיון דיש ליה קלא

והרב מקארלסרוהע והאי זורצא מרצנן כתבו צדרך שחוק
והחול דח"כ זוקער ש"פ לא יאכלו וכן ליגאריע משום
דחלופי צשל כל השנה ואני אומר דילמא צאמת אסור לאוכלם
וכן דעת מהרמ"ש צחו"ה סי' ר"ה לענין ליגאריע וכן צסי'
רמ"ז שם לענין זוקער ועוד מי דמי אטו ליגאריע זוקער
של כל ימות השנה איסור חמץ אית צבו דליחוש לשמה לחלופי
הלא הם כשרים צלי פקפוק אי' חמץ רק משום שלא הי'
זהירים לעשותו לשם פסח נזכרים צהם אבל אפי' יחליפו אין
כאן איסור לכן לא חיישינן לחלופי, וגם מ"ש שלא ישתו
ארצב כוסות של יין כשר אטו חשש יין שנתערב צו י"ש ז"ה
כיון שאין צעלמותו איסור אין כאן חשש לחלופי גם מ"ש שלא
יאכלו מלות שמורים אטו חשש אינס שמורים ג"כ לא יוצן
ואטו אינס שמורים לשם מלות מלה אסורים לאוכלם גם כתב
הרב הנ"ל דאין גזרינן גזירה על הצבור אח"כ רוב הצבור
יכולין לעמוד צה ואני אומר עד האידנא קודם צבא ישועה זו
של שפיריעום של פסח ג"כ הי' יכולים לעמוד צה צלעדו כן גם
עכשיו יכולים לעמוד צלעדו ויען שהוא איבוד זמן לעפל צדבר
לכן אשים אל המדבר ד"ת מו"ה פנחס נ"י פני.

ומ"ש עמק הלכה ועד כאן לא חשש רצח צפכ"ש למימחי
קדירה צחסוסי אלא דהתם צפסח ודאי חיישינן
משח"כ צנעשה קודם פסח ליכא למיחש למידי דהיודע

הא שאני התם דהוי ה' מייע אצל הפי הפשוט דאין כהן רק מייע אחת רק דהרבה מלות תלויות צב וכוחה הוא ג"כ בלאו דנצלה אצל אינו רק מייע אחת ולק"מ.

רגם על הנוצ"י לק"מ מגמ' הג"ל דהוא שפיר כחצ כיון דלפטר שמייע זה יוצא לידי איסור סקילה מוכח דגם באיסור כרת סמכין על אומן לא מרעי' אומנתי' אצל הכא ל"ל רק דהוי איסור עשה ולא איסור סקילה דמנא ידעינן שיצוא לאי' כרת.

רמה שהציו מתשו' ארי' דבי עילאי צסוף חאו"ח באצני זכרון אות יו"ד שכתב בהפקפוק ששמעתי אס' לחפות בפסח פת מן מין הנאכל בלי שום פקפוק הנקראים קארעחפל שיש ביכולת לחפות פת ממין זה שלא יהא ניכר שום הפרש והבדל בין פת זה שהוא נאפה ממין זה ובין פת הנאפה מחמץ גמור שמפקפקין בזה משום מה"ע הנה מלאחי קעת צפ"ח יו"ד סי' ס"ז שהציו מפירו' פרי"ח על או"ח דמתיר צסי' חס"א צענין שכיולא בזה עכתו"ד, ולפענ"ד אין משס' ראי'ה כלל כי כאן צמקומי' אופין פת זה אצל אינו ראוי לאכלו צענין כלל רק עושין ממנו חצטלין וא"כ הוא מין אחר לגמרי, ועוד דמבואר בפסחים ד"ז גבי פת שפשה שאינו ניכר איזה חמץ ואיזה מלה וא"כ כיון דצממן הגמרא לא חיישי' באותו דבר אמה"ע שוב אין לנו רשות להוסיף גזירות אצל צשפיריטום שלא ה"י צומן הש"ס והוא המלאה חדשה אין רא"י מש"ס, ומה"ע נדחה מי"ש באות א' דאין להוסיף על הגזירות ואין עושין גזירות חדשות היינו דוקא צדבר שכבר ה"י צומן התלמוד והס' לא גזרו אף אין לנו לעשות גזירות חדשות אצל צדבר שלא ה"י צומן התלמוד שפיר יש לנו לתקן תקנות ולגדור גדרים לקיום החוב"ק.

ד) אבל לפענ"ד נראה עוד טעם לאיסור עפ"מ דאמרין בינה י"ד ע"כ הא לן והא לכו זפירש"י דאית להו עבדי דמזלזלי ועושין בגדולה ואומרי' צקענה עשינו וכן מסיק שאני צ"י מר שמואל דאיכא פריעותא דעבדי ומג"א סי' תק"ד סק"ו הציו כן להלכה וא"כ השתא הכא איכא צעוה"ר פריעות יחירה וימכרו שפיריטום של חמץ בתורת של פסח ר"ל ויכשלו כל העולם באיסור חמץ.

כל"ל של דבר דעתי נועה לאיסור אפי' אס' באמת אין צו איסור חמץ וכל זאת לא כתבתי רק כדי שלא יאמרו לא דקו רצנן בהאי מילתא וכן הציו הרבנים האוסרים שכ"כ מהרש"ק זי"ע צספרו חכמת שלמה צסי' חס"ז וסי"ס צזה"ל וצפרע לפי פרצות הדור הלאו"י היה צדינו לאסור אפי' יי"ש ש"פ מה טוב היה וכמה מכשולים נמשך מזה כבר רק שאין צדינו לגזור מה שכבר נפרץ אך כיון דעל הישנים אנו צושין חס' לנו להוסיף על החדשים ולפרץ יותר פרצה וכו' עכ"ד הקדושים, ויודע אני צצירור שאלו איש אחר ה"י עושה שפיריטום זה ה"י מכנפי כל הרבנים וה"י אוסרים אותו אצל צשביל צברא אלימי הזה לא חיישי' לחלופי וכבר יש לי ידיעה שהקאנלליית כתב לדודי הרב ממוהאליוויטץ נ"י שיתאמץ שלא ילא הדבר באיסור באסיפת רבנים שה"י שס', אצל באמת אני חושש שהוא חמץ ממש וכמו שה"י צשלאוואוויטץ והרבה שנים

כמו דלא חיישינן צצוקטר ש"פ והציו ראיות לזה דצקול ל"ח למה"ע מסועה מי"ג ע"כ מילדה פחותה מטפה חייבת צערלה וכו' אצל כולי כרס קלא אית ליה וכן שס' לענין חורגתא הגדולה צין האחין ואמרי' ולא הוא קלא אית לה ובהגהות אש"ר"י פי' צבהמה המקשה אות ה"י דדבר שו"ל קול צצ"פ ל"ח למה"ע ולחלופי, והוא עשות גדול צמחכ"ת דהרי רש"י צסועה שס' ד"ה קלא כתב הכל אומרים כרס יש לפלוני משונה מכל הכרמים ע"ש הרי דדוקא אס' הקול מחמת שהוא משונה אז נודע לכל וכן לענין קלוע צ"פ צחולין דע"ה ע"כ אמרי' כל מילתא דתמייה מידבר דכירי לה אינשי אצל צמקום דאין כאן שום תמייה ושום שינוי אין שום קול ומה דאותו האיש הנוגע מפקי לקלא זהו מעשה אנוש להביל דמה צהביל צה ובהביל ילא אעו כ"ע קורין האללגמי יוד לייטונג או אפי' איזה מכ"ע וכמה שקרים כתוצים שס' ותימה על ח"ח כמותו שכתב דבר כזה.

שוב כתב דאין ראיה מהא דיצמות ל"ו איכא אינש דהוי צחלילה ולא הוי צהכרה ז"א דשא"ה דהכרה הוא רק באותו מקום ושפיר יש לחוש להצאים ממקומות אחרים דלא ידע מהכרה וצנידון דידן ל"ש זאת שכבר נתפרסם בעלות העתים, לא דבר נכונה כי גם החלילה לא היה רק באותו מקום ואותן הצאים ממקומות אחרים לא ידעו לא מן החלילה ולא מן הכרה ואס' יודע למקומות אחרים מן החלילה כן יודע גם הככרה, ועכ"ה דאיכא דשמע צהא ולא שמע צהא וא"כ כאן נמי איכא למיחש להכי.

רמה שהציו מהך דמנחות וליכתבי אדיסקי אדיסקי ליקום וליסמוך אמר רבא השתא חמץ צפסח ויוה"כ דכרת סמכין אדיסקי הכא דעשה צעלמא לא כש"כ ע"ש לא ידעתי מה קאמר הא כשמשני הגמ' גזירה משום טעימה לא מיירי כלל משום מה"ע אלא דאדיסקי מהני ללמוד אותן איך הדין כמו שפירש"י שס' והלוצעין יעשו כדן אצל צמקום דיש חשש מה"ע לא מהני אדיסקי דאעו כ"ע יראו הדיסקי.

רמה שהקי' מכאן ע"ד נוצ"ת סי' ע"כ גבי אומן לא מרעה אומנתי' דסמכין גבי ל"ית לקנות מן הנכרי דל"ית דדוקא צמנות ל"ית אצל באיסור לאו וכש"כ איסור כרת לא סמכין אומר אני שעלית איסור סקילה הוא אס' יולא צו צרה"ר צצנת שאס' ה"ל"ית פסולים חייב על הולאה צצנת ול"ע מכאן דמבואר להדיא דל"ית ל"ה רק עשה ועוד מדברי הר"ן הידוע צפ"צ דיומא דהרבה איסורי' לאוין חמורים מכרת אחד א"כ ה"י צל"ית מבואר צמנחות מ"ד ע"א דכל שאין לו ל"ית צצגדו עובר צה' עשין וחמירי מאיסור כרת ועו"י צשע"מ פ"ד מנ"א דאין חילוק צריצוי' לאוין צצ"ה לזאח"ז ע"ש וגם צל"ית הרי עובר צכל עת שהולך צדי' כנפות צלי ל"ית צעשה ע"ש ולפענ"ד לק"מ דהרבה איסורי' לאוין חמורים היינו לאו דנצלה שהוא צמלקות כדאמרי' סנהדרין דף י' ע"א דמלקית צמקום מיתה עומדת אצל איסור עשה לא ומכש"כ דהרבה מי"ע דלא חמירי מאיסורי' כרת וע"י תוס' יוה"כ יומא דפ"ו וצל"ית לא הוי רק מי"ע, ועוד הר"ן קאמר הרבה איסורי' נצלה דאכל כזית וכזית עובר בלאו דנצלה אעו ה"י מי"ע דל"ית איכא, א"כ איך ילפי' מכלאים צל"ית עדל"ית

הכשילו רעים ר"ל וכמו"ש רע"א זי"ע בהגהות שו"ע יו"ד אשר נדפס בשנת תרכ"ב דפוס צעלנין ולעתיד דבריו לקמן לכן כל צד ישראל ירחק ממנו ולא עמאלו קרא למו, ולדיק מתהלך בחומו, יחי הלכה כמוחו וכו' עמו.

כנפשו ונפש החותם בכל חתמי ברכות שבמקדש.

העבר"י

העתק מכתב רע"א זצוק"ל זי"ע

הרי ערי ישראל ואדיריהם, שדי תורה נטורי קרתא ורבניהם, חכמיהם ונבניהם, ראשיהם ונכבדיהם וכל בית ישראל כולו שלומכם ישנא לחדא.

חננו חנוני אתם רעי שמעו שמעו מלתי ואחותי אשר באזניכם היום אדברה את אשר חזיתי אספדה הנה אנכי וקנתי ושכתי וכוהותי הגופנים אשר כל הימים אשר אני חי מעט ורעים היו, הנה עתה יום יום יצטרו ויחפרו עייב יהיו דברי מעטים, והנני משמיע דברי אתכם אשר כנטל החול וכנטל הכבד יכבדו על לכבי עצורים זה זמן מה כאלו בעצמותי ולא אוכל כלכל אתם עוד, הנה זה שנים לא כבירים חדשות נעשה בארץ לא שערום אבותינו כי הוציאנו אנגמים בראנשוויינ-ברענגער להוציא שפיריטום למסוק ממנו משקה יין שרוף על חג הפסח מתפוחי אדמה הנקרא ערדאבספע"ל והעירו עליהם בתי דינים אשר במקומות מרשבותם שנעשה בהכשר בדקדוק החיובי ליחסי דפסחא יש אשר סמכו ונשענו על הדברים שהונד להם מפי מגידי אבות, ויש המדקדקים אשר לחומר איסור חמץ לא היה נכון לבם במוח על עדות אחרים כי עין בעין ראו מעשה ידי האמן מהחל מעשיהו עד אם בלו לעשות, אפס בכל זאת אחר עבור שנה או שנתיים נודע ונגלה תרמית וערמת האומנים החסאים האלה בנפשותם היום בעצמם נתנו תורה כי בשאט נפש וערמת לבם הסתירו עצה להמשיך עליהם דבר המחמיץ בלתי יודע גם להעומדים עליהם מהחל ועד בלה והוא כי הטילו חמץ תוך בארות ואגמים אשר מתוכם שאבו המים אל השפיריטום ומאז נודע הדבר כי קשה מאוד וכמעט אין ביכולת ידי אמן גם היותר מהיר במלאבתו להוציא שפיריטום מתפוחי אדמה אלו אשר ראוי למסוק יין שרוף בלתי אם נתחמץ ואם כי המצא ימצא עוד אחר או שניים במדינה המתבררים בלבבם לאמרו להם לפרם נתנה הידיעה הזאת ורו זה לא אנס להו לעשות בלתי תערובות חמץ, גם לא יסג לבנו להאמין להם הנה עכ"פ הם מעוטא דמעוטא ולא שכיח ונוסף עכ"ז אי גם היבנא להו כי כן הוא שנעשה משקה זה באמת בלי שום תערובות חמץ, עוד רחוק בעיני ורחוי וזה לשנות אותו כימי דפסחא מטעם הכמוס עמדי וצפון בקרבי, העת לא עת לגלותו ביזם, ולפי יהמה בחלילים בזכרי זאת ואחוזני צירים וחבלים על עם די כי יפלו במהמורות ינקשו וילכדו בחבלי עון ובמשכולים גדולים.

ע"כ קמתי והתעוררתי חצני ונערתני לבלתי התמהמה עוד לעשות להי להודיע צערי ויגתי לרבים ולאמור באסור נמור לשנות ביזמא דפסחא יין שרוף העשוי משפיריטום היוצא מתפוחי אדמה ועון העובר בעון המסעירים והי בכד מאוד כשותה וכמ שקת לישראל חמץ דגן גמור

אף אם יהי כתב הכשר שעשו בלי תערובות חמץ כלל ואני נוזר לכל הפרים למשמעתי להזהר ממנו ומתערובתו, ואליכם אישים החרדים על דבר הי קול אקרא כל מי שלמד זמן ברישיתי מנעורי עד היום הזה אף להגדיים שנעשו תישיבים והמה גדולים ומזכים ממני, אני מבקש ופוקד בפקודת חזקה להחזיק במעוז הדבר הזה ולפרסם איסור במקומות ממשלתם, לכל יהי לאבן נגף ולצור מכשול לבית ישראל ולחכמי הדור כולם הקרובים והרחוקים ישרים וצדיקים אשר הוקמו והורמו לרעות את עם הי על נחלי ונהרי התורה והיראה עליכם אחי ורבותי אישים דברתי ומסיל אנכי שאלתי ובקשתי לשום לב על הדבר הזה ולהסכים דעתכם הגדולה לדעתי הנמצכה והשפילה להרים המבשולה ולהסיר התקלה ולאסור איסור על נפש השוטה משקה זו ביזמא דפסחא ולפשוט אסורי בכל גלילותם ולכל בני ישראל יהי אור במשבותם, כאשר לא יטמאו נפשו ורוחם ונשמתם.

דברי הכותב וחותם לכבוד השם ולכבוד תורתו הקדושה, אשר נתנה לנו ע"י אביר הרועים למרשה, פה פאזען בידה כסליו בעשרים יום בו בשנת תקצ"ו לפ"ק.

עקיבא בהמהר"ם גינו זצ"ל

סימן מ"ח

ע"ד הי"ש שלקחו ממנו השלטון ונתיאש כבר מזה ואחר הפסח החזירוהו אי הוי חמץ שעבר עליו הפסח

בעה"ת הי' הדברים העתר לנו תפילתינו לפק"ק הי"ו יע"א.

אידות אשר שאל איש אחד היה מוזג ומוכר יין שרף בלי רשיון הפקידה וכאשר נודע בדבר נטלו הפינאנשוואכט ממנו הי"ש וזה היה אחז ימים קודם פסח וכו' התיאש עלמו ממנו ולא עלה בדעתו למכרו ערצ פסח לעכ"י כי היה צרור אללו ששוב לא יחזירוהו לו ואחר צי חדשים ילא הפקידה לקנוס אותו בלחזי זכו' וחס"כ הלך לשלול כיון שכתוב רק שקנסו אותו בלחזי זכובים מה נעשה עם הי"ש ונתן לו בחזרה ועתה נפשו צשאלתו אם מותר לשתותו אם אין צו משום חמץ של ישראל שעבר עליו הפסח.

והנה דרשתי ומקרתי אלל מוזגי י"ש וסותרים אם ע"פ חוקי המדינה נוטלין גם הי"ש לערכאות מאיש המוזג י"ש בלי רשיון או לא ואין אומר דבר צרור רק שהצנתי כי תלוי בדעת המומנים לאיש אחד קונסין ליעול הי"ש ולאחר אין קונסין צדק וגם אפשר שמחויבין ליעול את הי"ש אך הם צעלמס אין מתנהגין ואין מחזיקין בחוקי המדינה.

תשובה בדבר לריך תלמוד ויפרד לכמה ראשים וכל אחד ואחד כדאי לעלמו ולריך עיון רב ואיש כמוני היום

אם גם המג"א הכי ס"ל והכא בחוב שיש עליו משכון מיירי וא"כ שפיר מקרי נהנה מאיכ"ג ולריך לפדותו.

וע"ד חידוד היה נ"ל ליישב דלכאורה ק"ל לפמ"ש הרמב"ן ב"ב קע"ז דפריעת בע"ה מלוה וכופין אותו כמו שכופין בכל מ"ע בכתובות דפ"ו וא"כ למה לריך לאוקמא מחני דנדריס דפורע את חובו כחנן או דיהיב ליה ע"מ שלא לפרוע הא שפיר מותר כיון דקיי"ל מלות לאו להינות ניתנו ולגורך מלוה שרי ליה להנות מאיכ"ג וכמו"ש רמ"א ס"י רכ"א ס"ב דבכל דבר מלוה מותר ליהנות ממנו, א"כ גם כאן שפיר שרי להינות ממנו שיפרע לו חובו ומכש"כ להני שיעות דס"ל דמתכני בהדי מלוה שרי דמותר ליהנות משום מללה"ג ה"ג וכמו בהמודר הנאה מחזירו דמותר לתקוע לו תקיעה של מלוה בא"ח ס"י תקפ"ע ול"ל דבאמת למאן דס"ל דמללה"ג באמת שרי לפרוע מה"ע רק כיון דאיכא מ"ד דמלות להנות ניתנו כמבואר ברי"ב כ"ה ונדריס ל"ז ע"ב ואלו צידיהו מוקי לה כחנן או כדמוקי רבא אצל למ"ד מללה"ג שפיר מותר לפרוע חובו מה"ע.

ובזה יש ליישב קושי העור יו"ד ס"י רכ"ג על הרמב"ם בפי"ה מגדריס ה"ח ש"ז זה הבן האסור בירושת אביו אם נתן ירושת אביו לאחיו או לבניו ה"ז מותר וכן אם פרע בחובו או בכתובת אשתו ולריך להודיען שאלו נכסי אבי שאסרן עלי וכתב העור ואינו מצין דבריו היאך יהיה מותר לו לפרוע חובו מנכסים האסורין עליו הרי הוא נהנה מהם ע"ש ולמ"ש כיון דקיי"ל מלות לאו להינות ניתנו שפיר מותר לפרוע חובו מאיכ"ג.

אך כל זה כשחייב לישראל כיון דאיכא מלוה צפריעתו אצל בידון מג"א שחייב לגוי דאין מלוה צפריעת חובו אדרבה אפי' הפקעת הלוואתו מותר שפיר אסור לפרוע מאיכ"ג ושפיר כתב לריך לפדותו שלא יהיה פורע חובו מאיכ"ג.

ועוד נ"ל עפ"מ שהצ"ח עו"ז יו"ד ס"י רכ"ג שבר"ן פ"ה במ"ש הרמב"ם ולריך להודיען שאלו נכסי אבי דהך הודעה הוא שהוא כמו הפקר ולכן י"ל דבחמ"ן דחזין דאע"פ שאין צרשותו של אדם עשאן הכתוב כאלו הוא צרשותו א"כ לא מהני ההפקר הזה שהוא איכ"ג כיון דעשאו הכתוב כאלו הוא צרשותו ואסור לפרוע מאיכ"ג.

ועוד נ"ל עפ"מ הח"י ס"י ת"ס סק"ד דבחמ"ן של נכרי בצאחריות דישראל דעובר אב"י ואסור לאחרי"פ משום חמ"ן שע"ע הפסח אפי"ה מותר להחזירו לעכו"ם וא"ל לקנותו ממנו כי הוא א"ל לשלם לנכרי ממעותיו כדי שלא יכשל ישראל אחר באיסור חמ"ן שע"ע הפסח ע"ש ולפ"ז שם צב"ק דקתני ובעלי חוב צאין ונפרעין נהי שהוא עבד איסורא שנהנה מאיכ"ג מ"מ אין הבעלי חוב לריבין לוותר החוב כדי שלא יכשל בנו באיסור נדר ושפיר גוזין ממנו משא"כ כאן שפיר לריך לפרוע ולפדותו כדי שלא יכשל הוא בעלמו באיכ"ג ועיי' רמ"א א"ח ס"י תרנ"ו.

ובזה שהק' עוד מקו"ח מחו"מ ס"י קכ"ח ס"ב מי שנתפס על חזירו ולקח עכו"ם ממנו בגלל חזירו אין חייב לו לשלם

אינו כדאי ואינו ראוי והגון לכך להכניס ראשו בין הכרים גדולים אמנם תורה הוא וללמוד אני לריך ובי יליני מכל טעות ושגיחות, ויראלו מתורתו נפלאות, לכויין הלכה לאמיחה, גל עיני ומתורתך נפלאות אביעה, אכ"ר.

תנן ההם בחולין דקל"א ע"א הרי שאנסו בית המלך את גרנו אם בחובו חייב לעשר אם באנפרות פטור מלעשר ע"ש ומזה הול"ה המג"א בסי' תמ"א סק"ג בעכו"ם שהלוח לישראל על חמ"ו אי לא א"ל מעכשיו אם מחויב לפדותו מן העכו"ם ולבערו דא"כ פורע חובו מאיסורי הנאה ע"ש ולפ"ז גם כאן אם ע"י שאין מחזיקין ה"ש לערכאות הקנס בממון פחות מאם היו מחזיקין ה"ש א"כ גם הוא פורע חובו מאיסורי הנאה דע"כ משלם קנס פחות וגורם לו הרוחת ממון וא"כ היה מחויב לפדותו ולבערו ואם לא עשה כן עבר אב"י וקנסין ליה כדין חמ"ן שעבר עליו הפסח.

אמנם מלכד שאין הנדון דומה לראיה דשלתמא בהלוח מנכרי הרי תלוי הדבר בדעתו שאם רוצה לשלם לו החוב הרי הנכרי מחויב להחזיר לו המשכון לכן שפיר מחויב לפדותו דאם אינו פודה פורע חובו מאיכ"ג משא"כ כאן שאין הדבר תלוי בדעתו דאפשר אפי' אם ירצה לפדותו לא יתנו לו אינו מחויב אפי' לחזור ולפדותו וכמ"ש מג"א שם סק"ד דבישראל שהלוח לעכו"ם על חמ"ו דפסח אין לישראל מחויב לבערו דעדיין הוא צרשות העכו"ם דשמת יפדנו וה"ג כיון דאפשר שלא יחזירנו אינו מחויב לפדותו.

אבל גם דברי מג"א לריבין ביאור דהא לא קרב זא"ז דבאנס מלך גרנו שפיר חייב לעשר כיון דפתיך ציה חלקו של כהן א"כ איך זה עושה סחורה צפרתו של חזירו ואיך יאכל הלה וחדי וישלם חובו מממון של חזירו וכן פירש"י בחולין דקל"א חייב לעשר וליתן לכהן שהרי הוא עמוכר ע"ש משו"ה חייב לעשר משא"כ בחמ"ן נהי דאסבה"ג מ"מ כיון דאינו משלם מממון של חזירו שפיר א"ל לפדותו, ועוד ק"ל הא דקיי"ל בחו"מ ס"י שמי"ה ס"ב בה"ה דהפקעת הלוואתו מותר וא"כ אינו נהנה כלל מאיכ"ג דצ"ל"ה היה אפשר להפקיע הלוואתו ועכ"פ הוי אפשר ולא קמכווין דלותר בצפסחים דכ"ה.

ובמקור חיים שם תמה עליו מהא דצ"ק דק"ט גבי מודר הנאה מצנו דאמרי דלוח ובע"ה צאין ונפרעין ממנו אף דהנכסין הן עליו איכ"ג ואפי"ה כשהבע"ה לוקחין אותן בחובן א"ל לפדותן וליתן אחרים תחתיבן, וכן תנן גבי מודר הנאה מחזירו נדריס דל"ג דאפי' לכתחלה פורע לו את חובו אף שנכסי המדיר איכ"ג הן על המודר אלמא דהיכא דאסרה רחמנא הנאה לא נאסר כי אם הנאה שצ"ח לו ריוח מחדש אצל פריעת בע"ה הוי כמניעת היזק והצרתת ארי דלא מיקרי הנאה ע"ש ולפענ"ד הנה מ"ש דאפי' לכתחלה פורע לו חובו אינו צרור ועיי' ש"ך יו"ד ס"י רכ"ג סק"ד צ"ש הצ"ח והפרישה דדוקא צדיעבד מותר ולא קאי באיסור נדר אצל לכתחלה אסור לפרוע, ועוד דהא הצי"ה הש"ך ס"י רכ"א סק"ו חבל נציאים דאסור לפרוע חובו כשהוא צעור או משכון כיון שהוא חוב צרור ושכן דעת הסמ"ע ס"י קכ"ח סק"ג וא"כ אין תימא

שהחמץ גופא של ישראל והוא רק ספק אם יעלוכו ממנו דעובר.

יש להעיר דמקו"ה סי' תי"מ סק"ג כתב דעיקר הטעם בזה דאמרי' הואיל אי מייגנב או מיתביד ובעתו לשלומי כדודכו דמי הוא מה"ט דיהיה שלו למפרע עפ"מ דאמרי' צ"מ ל"ד דכל שומר כשמשלם אחר שנגנב זוכה בשבחה דאחי מעלמא כגון בכפל וציוקר מטעם דנעשה כאומר לו לכשחגג ותשלימני תהא פרחי קגויה לך מעכשיו או סמוך לגניבה ע"ש וא"כ לטו"ז ה"ל דכל דאפשר שיהיה שלו לגמרי חשיב יותר גורם לממון מאחריות ע"ש משו"ה חייב לצער ועיי' ג"ה פסחים שעמד בזה רק שדחה מכה אחת קושיות ולדברי מקו"ה שהביא דברי טו"ז ה"ל כל אלו הקושיות מיושבים היטב ע"ש, ועכ"פ כיון דגם באחריות הוי הטעם משום דאפשר שיהיה שלו א"כ איך הוי ספק שאפשר שיהיה שלו כש"כ מאחריות הא באחריות שפיר עובר כיון דאפשר שיהיה שלו וגם יש חיוב אחריות משא"כ בישראל שהלכה את הנכרי לזיכא רק אותו ספק שיהיה שלו אבל אין כאן שום אחריות כמ"ש תוס' בפסחים ד"א ע"כ א"כ אדרבה אחריות חמור.

אלא ללא זכיתי להבין דאיך אפשר לי דטעמא דעובר כשקע"ה משום דאפשר שיהיה שלו כ"ל ואמאי הא כיון דרק סמוך לגניבה נקנה לו לרצא בר"פ המפקיד א"כ איסורא לא ניחא ליה דליקני כדאמרי' צ"מ ל"ו ע"כ ועיי' סי' תמ"ח ס"ב וצטו"ז שם וא"כ אינו קונה ובודאי לא יהיה שלו ואמאי עובר הא משום אחריות לחודא אינו עובר.

והנה ראיתי במצ"ז שכתב לחמץ זה מהני ציטול, וזכר יש להשוות דעת מג"ה סק"ד שכתב בזה דינא דישאל שאלוה לעכו"ם על חמנו וז"ל ל"ל דפסח אין ישראל מחוייב לצער דעדין הוא ברשות העכו"ם דשמא יפדנו ואפי' זה העכו"ם בפסח ונתן דמיו מותר להניח לעכו"ם ליעלו וכמ"ש סי' ת"ם וכתב עליו הדג"מ וברש"י בפסחים ד"א ע"כ ד"ה הגעתיך לא משמע כן ולהג"ל ניחא דרש"י מיירי בשלא ציטלו ולכן עובר למפרע משא"כ מג"ה דמייירי לידן שכבר העיד ח"י סי' תמ"ח סק"כ דכ"ע מצטלין צו"ה"ז וא"כ אינו עובר צ"כ לכן אינו מחוייב לצער וא"כ אין כאן מחלוקת דעו"ז מיירי בשלא ציטלו ולכן עובר למפרע ומג"ה מיירי כשציטלו.

שוב מלאתי שכבר העיר בזה צ"ר שם סק"ה ושמתחי והביא שם צ"ש שכתב נראה דאם ציטל ישראל מהני לגבי חמץ זה ג"כ וצ"ר שם מדד לפרשו אם לאחרי"פ אותו חמץ מותר בהנאה או לא ומסיק דיש להקל לענין חמץ שעשה"פ בזה ולפענ"ד נראה סברה ישרה דהנה הא דחמץ של ישראל שעשה"פ אסור אע"פ שציטלו כתב טו"ז ומג"ה סוסי' תמ"ח דחיישינן שמא יערים לומר שציטלו אע"פ שלא ציטל והדבר לריך ביאור דאי חיישינן שרואה להתיר איסור ואע"פ שלא ציטלו יאמר שציטלו א"כ לאיזה תכלית צא לשאל עליו הרי יכול להתיר לעצמו ויאכל באיסורו ועיי' צטו"ז סי' ל"ט שוגג מותרים במזיד אסורים ואין לחוש שמא יצואו לרבות במזיד שאם באנו לחוש לזה גם לא נאמין לו מה שאומר שלא ריבב וסי' דכותיה אבל הפי' הוא כן שאם יראה שנתיר לו

ואי פריעת צ"ח מקרי הנאה א"כ הא קו"ל זה נהנה זה חסר חייב ולפענ"ד התם שאני דאין זה ממי שנחפס ממנו מהנכו כלום ולא פרע עבורו כלום ולא צ"ע דידי זיל אשטעי דיני ביהדי נכרי וכי צציל שהנכרי גזל ממך אשלם.

אבל קמייחא קשי' ונ"ל עפ"מ דאמרי' צ"ק ד"ה ע"כ דחמץ בפסח הכל מלווין עליו לצערו א"כ החמץ הזה מיועד לקיים בו מצות השבחה לכל ישראל וא"כ אין החמץ הזה שלו כלל רק של כל ישראל לקיים בו המצוה וא"כ איך ישלם הוא חובו דדבר שהוא שייך לכל ישראל לקיים בו המצוה ושפיר מדמי ליה מג"ה לאדם המלך את גרנו דכמו דהתם משלם חובו מממונו של כהן כן כאן משלם חובו מממון שהוא של כל ישראל לקיים בו מצות השבחה ודברי מג"ה נכונים.

ועוד נ"ל ציישוב קושי' מקו"ה מהדרת הנאה דהרי מצואר צח"מ סי' קכ"ט הרבה אופנים כשהמלוה נפרע מן הערב מצלי שתצב הלוה תחילה והנה כתב הר"ן בגיעין י"ג דטעמא דמוכר שט"ח לחצירו וחזר ומחלו מחול משום דיש למלוה על הלוה שיעבוד הגוף ויעבוד נכסים ויעבוד הנכסים אינו אלא מדין ערב כדאמרי' נכסוהו דבר אינש אינון ערבין ציה ומלוה לא מלי מצדין אלא שעבוד נכסים מפני שהוא יכול לתופסם בחובו אבל שעבוד הגוף לא מלי מצדין אלא לעולם גבי מלוה הוא וכשכחא מוחל ללוה שעבוד הגוף שעבוד נכסים שאינו אלא מדין ערב ממילא פקע ע"ש ולפ"ז י"ל נהי דהודר את הלוה הנאה מ"מ אין המדיר פורע חובו של הלוה רק פורע חובו של הערב דהיינו הנכסים והנכסים מותרים ליהנות ממנו דבאמת הם אינם נכנים כלל מזה שמסלק השעבוד מהם ואף שנסתלק אה"כ ממנו גם שעבוד הגוף מ"מ הנאה זו בזה לו מן הערב לכן פורע לו חובו משא"כ שהוא צטלמו פורע באי"כ בודאי אסור ושפיר כתב מג"ה דלריך לפדותו.

ובכל זאת אין הנידון דין דומה לדינו של מג"ה ולהאי דאם המלך את גרנו בחובו דרש"י בחולין דקל"ה כתב אם בחובו שהיה חייב לו דבר קלוב ממון הרי נראה דדוקא אם אנסו משום דבר קלוב ולא נעל יותר רק כדי שיהיה מסולק הדבר קלוב אז חייב לעשר דכיון דגם ע"י המעשר נפרע אותו דבר קלוב אבל אם אינו נוטל צציל דבר קלוב אז ליכא למימר שהוא פרע חובו דמעשר הלא אין כאן שום חוב שנימא שגם ע"י מעשר נפרע וא"כ לא פטר עצמו ואת חובו דמעשר וא"כ צנידון דין שאינו דבר קלוב לא מקרי פורע חובו באי"כ כ"ל ואדרבה דמיא יותר להא דאמרי' אם באנפרות פטור דפירש"י בהפסד ועל חנם והיינו כנידון ופטור וא"כ אין לריך לפדותו.

אמנם כל זה אם בודאי היה נחלט הי"ש אלל הערכאות אבל כיון שאפשר שיחנו לו בחזרה א"כ הדבר תלוי בפלוגתא העו"ז ומג"ה סוסי' תמ"ח דבספק אם היה שלו לגמרי ודאי עובר צ"כ במכש"כ מאחריות דשם אין שום ד' שיהיה החמץ עצמו של ישראל ואפי"ה עובר כש"כ היכי שאפשר שהחמץ עצמו של ישראל וא"כ הי"כ כיון שאפשר שיחנו לו בחזרה בודאי עובר והוא כש"כ מדינו של טו"ז דשם החמץ של נכרי רק שאפשר שיהיה של ישראל עובר, כש"כ צנידון דין

תוס' פסחים ד"ו ד"ה התם דדוקא דזר שהיה שלו לא נפקא מרשותו משום הואיל אבל דזר דלא היה שלו מעולם לא נכנס לרשותו מטעם הואיל ותליית כיוונתי לזה מדעתא דנפשאי ועיי' יריעות שלמה סי' ס"א אות י"א ולפ"ז כאן דמיירי שאין החמץ שלו רק של הנכרי רק מטעם הואיל נימא שעובר ז"א דמטעם הואיל אינו נכנס לרשותו שיעבור ומג"א סי' תמ"ח מיירי מחמץ שלו לכן נושא ונותן מטעם הואיל.

ובעין זה אמרתי ליישב מה שתמה בח"י סי' תמ"א סק"ו דל"ל משכנו צידו לשיטות דס"ל דישאל שהפקיד חמצו אלל עכו"ם אע"פ שקבל עליו האחריות עכ"ל אסור אי"כ אף שהחמץ ציד עכו"ם נאסר כיון שהישראל קני ליה למפרע הו"ל כהפקיד אלל עכו"ם ע"ש ואמרתי עפמ"ש תוס' פסחים הג"ל גבי בהמת ארנוגה דאם מתחילה היה הבהמה של נכרי ואי צעי זוזי ולא משכה שקול בהמה נפקא מרשותי אבל כשבהמה של ישראל ומני מסלק זוזי לא נכנסה לרשותו ע"ש ולפ"ז יחא ישראל שהפקיד חמצו אלל עכו"ם אע"פ שקבל עליו האחריות אינו יולא מרשותו ועובר אבל כאן שהחמץ של נכרי אסר העכו"ם מחוייב באחריות אינו נכנס לרשות ישראל שיעבור עליו.

ולפענ"ד סברת מג"א עפמ"ש צ"ש או"ח סי' ל"ז ליישב דעת הרי"ף פ"ב דשעועת ושאר שיטות דהא דאמרי צנדה ס"ז ע"ב אבל אמרו חכמים אסור לעשות כן אשתמיש קאי אי"כ לשיטות הסוברים סדא"ז מה"ת לחומרא אמאי אמרי' אבל אמרו חכמים אסור לעשות הא מה"ת אסור ואפי' לשיטת הרמב"ם דרק מדרבנן לחומרא מ"מ אין חדש צוה דאמרו חכמים שהרי בכל התורה סדא"ז לחומרא מדרבנן ות"י דל"א סדא"ז לחומרא אלא אם יש ספק שזד האיסור כבר הוא בעולם אבל כאן בשעת השמיש עדיין אין זד האיסור בעולם אלא החשש שמא תראה ותסתור ויביח זד איסור למפרע צכה"ג לא אמרי' סדא"ז לחומרא רק כאן החמירו חכמים שאסור לעשות כן משום חומרא ע"ש ולפ"ז כאן נמי קודם פסח אין כאן זד איסור בעולם לכן שפיר שרי לקיימו ואין לריך לבצעו משא"כ אח"כ אסר נחצור שהוא של ישראל שפיר אסור אבל לבצעו אינו לריך כיון שאין אי בעולם אפי' מדרבנן לקולא, ולפ"ז צידון דידן נמי אינו עובר צב"י על חמץ זה.

ועוד נ"ל עפמ"ש האשר"י רפ"ק דפסחים דבהפקיד חמצו אלל נכרי או אלל ישראל חצירו לשיטות הרי"ו דהוי ברשות המפקיד וחייב לבצעו מה"ת משום כיון שהשאלו הנפקד ציתו לשמירת ממונו ציתו דמפקיד קרינן ציה ע"ש ולפ"ז צידון דידן כיון דאפשר שיקנסו אותו שגם הי"ש יהי לאולר המלך אי"כ אינו משאל את ציתו להמפקיד כי הוא לריך לשמרו בצביל ענמו ולכן שפיר אינו עובר כאן צב"י ע"ש או"ח סי' קנ"ה.

אלא דקשי' ע"ז מהא דפסחים דל"א וכן אי צשוי"ע או"ח סי' תמ"א צנכרי שהלוח את ישראל על חמצו לריך שיהיה המשכון אלל הגוי ושומר לו הישראל מעכשיו ואל"ה עובר ואמאי הא כיון דהמשכון אלל הנכרי צודאי לא השאלו

כשציעלו שזר אסר פעם אחרת יתרמי שלא יצטלו ויעבור עליו הפסח יתיר לענמו ויאמר שמשו"ה התיר לענמו משום שציעלו, ועיי' מג"א רסי' תקנ"ו וסי' תקנ"ט סק"ט דלא חיישינן דינמא אחי למיסריך אלא צדצר שקביעי ל"י שתא אבל צדצר שלא קביעי צכל שתא רק דאיתרומי איתרמי לא חיישינן דמאן יימר דאיתרמי עוד כזה ע"ש ולפ"ז הי"ג אמרי' דוקא צחמץ שלו שהוא רגיל צכל שנה שיהיה לו חמץ חיישינן דאם יתירוכו כשציעלו שתא צרוצ השנים יתיר לענמו אפי' כשלא ציעלו ויאמר שציעלו משא"כ בישראל שהלוח לעכו"ם שהוא דזר שאינו רגיל צכל שנה לא חיישינן שמא יערים כיון שהתירוכו לו עכשיו כשציעלו שיתיר לענמו כשלא ציעלו כיון שאינו דזר הבורח ועיי' דג"מ יו"ד סי' ע"ו ענין סברא זו והוי כאתרי מני יימר שמא לא ילוח ואם ילוח מאן יימר שלא יצטלו ולפ"ז צנידון דידן דהוא ודאי דזר שאינו רגיל ודזר הבורח שפיר יש להחיר כשציעלו.

ועדיין אני אומר שזה גופא אסר אפשר שיהיה שלו אף כשציעלו אי אסור אח"כ או לא צמחלוקת שנויה דהרי כתב המחבר סי' תמ"ח ס"ג דלא מהני כשנותן החמץ לנכרי צמעמ"ל והציא מג"א סק"ה שהוא רק חומרא צעלמא והצו דלא לוסוף עלה והציא פמג"ד צאשל צשס אי"ר דמותה לאח"כ"פ אמנס דעת דרצ"ז שהציא מג"א נראה כיון שהדזר תלוי וכל ימי הפסח אינו מצורר שהוא של גוי וכיון דהוי הדזר ספק הישראל עובר ועיי' מחהש"ק שם הרי דנראה שאסור לאח"כ"פ מיהו יש לדחות דרצ"ז מיירי כשלא ציעלו אבל כשציעלו צחמת מותר לאח"כ"פ צנידון הג"ל דלא קביעי ורגיל צכל שתא שזר עיינתי צרצ"ז גופא [ומלויין צטעות צמג"א סי' ק"מ והוא סי' ר"מ] ונראה שם שהוא מיירי בישראל שהפקיד חמצו אלל עכו"ם והוא ס"ל דאינו עובר צב"י מה"ת כשיטת הגאונים ורק מדרבנן עובר [והרבה יש להאריך צזה כי מכל מה שהציא מג"א צשמו אינו מוזכר שם והדזר לריך תלמוד] אבל כבר דחה מג"א דבריו וא"כ יש להחיר אח"כ"פ.

ובמקרה תמה ע"ד מג"א סי' תמ"א דאם אינו עובר ואינו חייב לבצעו אמאי אסור אח"כ"פ הא עיקר האיסור מחמץ אחר פסח אינו רק מטעם קנס על מה שלא ציערו והכא אינו חייב צציעורו ולא עבר ואין שום סברא לומר שעבר למפרע ות"י דכמו צכל תנאים שתולה צממון שיכול לומר הרינו כאלו התקצלתי וכ"י הי"ג צהלואה על חמץ שיכול המלוח למחול על תנאי והלואה קיימת וכיון צציד המלוח שלא יהיה החמץ שלו מותר לקיימו צפסח וכ"י אבל אס צחמת אח"כ"פ רואה לקיים התנאי כדי שאס לא יפרע לו העכו"ם שיהיה כל החמץ שלו למפרע ודאי דאיגלחי מילתא למפרע שעבר צב"י ע"ש וק"ל הא מג"א הבין צאופן אחד צכוונת דרצ"ז הג"ל דמשו"ה לא מהני מעמ"ל צחמץ הואיל וציד הגוי שלא לקיים התנאי ודזר שהוא צידו לעשות ושלא לקיים התנאי הוי כאלו נעשה ולא קיים הגוי התנאי וע"ז דחה מג"א כיון דאין ההואיל ציד ישראל אלא ציד הגוי ואז אין הישראל עובר מטעם הואיל ע"ש ולפ"ז תקשי מה ת"י מקו"ח דאינו עובר משום צצידו למחול התנאי מ"מ כיון צצידו שלא למחול נימא הואיל צצידו שלא למחול יהיה עובר משום הואיל, אמנס נ"ל דלק"מ עפמ"ש קדוש צבי מאו"ר הגולה זאק"ל צב"ש או"ח סי' רי"ט עפמ"ש

ציתו דהמפקיד קרינא ציה מי"מ הוי נמי ציתו של הנפקד ועיי מקו"ח שם דמהי"ע הנפקד נמי עובר ולפי"ז ציחד לו צית נהי דהשאל ציתו לשמירת ממונו דעכו"ם מי"מ לא הוי כמקבל אחריות חמנו של עכו"ם ציתו של עכו"ם כיון דהתם הוי רק דעכו"ם וכאן הוי נמי ציתו של ישראל ולכן שפיר עובר.

שוב ראיתי שצ"ש גופא שם סי' קנ"ה עמד צזה ודחה וז"ל ואל"ל דנהי דהוי ציתו של השואל מי"מ הוא נמי ציתו של משאלו כמו דפסקין צסי' ש"ג סי"ג דבחצר המושכר קונה למשכיר ועיי' צסי' ר"ם סי"ד דקונה מליאה לשיניהם דז"א רק לדבר אחר דלאו להכי אגריה והשאלו אצל נגזי דבר שהשכיר לו או השאלו הוי רק של השוכר והשואל דמהי"ע אם לקח המשכיר או המשאל חפץ זה מהשוכר או השואל לא קנה מדין חצר ע"ש, אצל לפענ"ד אם כן הוא יש ליישב קושי מהר"מ מרגליות עפמ"ש מקו"ח סי' ת"ם סק"צ דמשו"ה צמקבל אחריות חמנו של עכו"ם ציתו של עכו"ם אינו חייב לצער משום דהא דבחיוצ אחריות חייב לצער הוא משום דכל שומר שאינו רואה לישבע ומשלם זכה צשצחא דחתי מעלמא וכו' דנעשה כחומר לו לכשחגגז ותשלמני תהא פרחי קנויה לך מעכשיו או סמוך לגניבה ע"ש ועיי' סוסי' תמ"א כתב דכל שיש ספק שאפשר שיכה שלו לגמרי חשבו יותר גלי"מ מאחריות ע"ש מש"ה חייב לצער ולפי"ז צקבל אחריות חמנו של עכו"ם ציתו של עכו"ם דהא מעטס דהנפקד לא קניא ליה רק כשעומד ציתו או צאגס אצל כשעומד ציתו של מפקיד דכ"ע לא קני כמצוחר שם צרי"פ המפקיד ע"ש ולפי"ז מיושב היטב דכיון דציתו של מפקיד אינו קונה א"כ א"א שיכה שלו לגמרי א"כ אינו עובר כלל ושפיר מקבל אחריות חמנן של עכו"ם ציתו של עכו"ם אינו עובר כלל דא"א שיכה שלו לגמרי.

ועפ"ד האלה י"ל ליישב דעת הלבו"ש שהביא הל"ח פסחים דף כ' שהעתיק דברי השו"ע סי' ת"ם ישראל שהפקיד חמנו אצל ישראל חצירו או אצל העכו"ם אע"פ שקבל עליו הנפקד אחריות עובר עליו (אף) המפקיד ולא כתב אף המפקיד כמו שהגיה באר הגולה ותמה עליו הל"ח וצ"ח הגולה וכו' מה צ"כ שחייב המפקיד לצער מי"מ כיון שחזון צשצביל אחריות נחשב כשלו אם הוא של א"י למה לא יחשב ג"כ כשלו צשצביל אחריות אם הוא של ישראל וכו' מה צ"כ שהמפקיד עובר אטו צשצביל זה לא יעבור הנפקד ע"ש ולפמ"ש י"ל דצ"ש א"י"ח סי' קנ"ט כתב דדברי מקו"ח הנ"ל לא נאמרו כשחייב באחריות מכח חק מלכות דדוקא אם יכול לפטור עצמו צשצוטה אז י"ל דאם ישלם ולא ישבע מקנה לו צשצחא דחא מעלמא אצל אם הוא מחוייב באחריות מדינא דמלכותא אז א"י לפטור עצמו צשצוטה באמת אינו מקנה לו והנה כתב חיי רסי' ת"ם דהא דעכו"ם שהפקיד חמנו לישראל וחייב באחריות לא שחייב צדין תורה דהא קיי"ל בחו"מ סי' ש"א דאין דין שומרים לעכו"ם ועכ"ה דמייירי שחייב באחריות מכח דינא דמלכותא וא"י לפטור עצמו צשצוטה אז באמת אינו נקנה לו וא"כ אמאי עובר צמקבל אחריות חמנו של עכו"ם כיון דא"א שיכה שלו וז"ל דמייירי כגון שקבל צפירוש לדון צדיני ישראל ושיכה לו דין שומרים כישראל וא"כ יכול לפטור עצמו צשצוטה וממילא כשישלם ולא ישבע מקנה לי צשצחא דחתי מעלמא, והנה הא

את ציתו לשמירת ממונו דהמפקיד כי הוא שמרו ולרכו שיכה מונח צציתו לגוביינא א"כ צלא"ה אינו עובר הישראל ועיי מקו"ח סי' ת"מ סק"ה.

ונ"ל דצ"ש א"י"ח סי' קנ"ה הק' ג"כ לדעת הרא"ש הנ"ל לדבריו אמאי חלקו רוב ראשונים על דעת ר"ת דס"ל דייחד לו צית אינו עובר משום דהוי כמקבל אחריות חמנו של עכו"ם ציתו של עכו"ם ואמאי פליגי עליו כיון שייחד לו צית א"כ השאל את ציתו לשמירת ממונו דהמפקיד נכרי א"כ אפי' צייחד נמי הוי מקבל אחריות חמנו של עכו"ם ציתו של עכו"ם, וצסי' קנ"ז הביא צשם מהר"מ מרגליות עובה שהק' להיפוך אף משכחת קבלת אחריות חמנו של נכרי צצית הנכרי הא צקבלת אחריות משו"ה עובר צצ"י הואיל ואלו מייגנצ ומיתציד צרשותיה קאי והחמנן שלו וא"כ גם הצית שלו מהי"ע וא"כ אמאי אינו עובר צצ"י גם צצית הנכרי ע"ש.

והנה יש לי צזה איה תירולים חדא דהא דאינו עובר צחמנו של עכו"ם צציתו של עכו"ם באחריות הישראל הוא משום דלא חשיב מלוי כמ"ש התוס' פסחים ד"ו ד"ה יחד ועיי מקו"ח סי' ת"מ סק"ה דכמו דממעטין כשיחד לו צית אף דשכירות לא קניא מקרא דלא ימלא מחמת שאינו מלוי אללו כן מרצין מקרא דלא ימלא כשהחמנן של השוכר והוא צציתו המושכר לו כיון שהוא מלוי אללו דאין סברא כלל דרחמנא מיעטיה תרווייהו וכו' וצודאי כיון דדרשינן מלא ימלא דבעינן מלוי העיקר תלוי צמי שמלוי אללו החמנן נגד זה קרוי ציתו ולפי"ז כיון דהכל תלוי צמלוי א"כ אפי' יחד לו צית נמי מקרי מלוי אללו דחמנן של השואל מקרי מלוי אלל המשאל וחמנו של עכו"ם צציתו של עכו"ם אפי' באחריות הישראל לא מקרי מלוי משא"כ כשהפקיד חמנו אלל אחר כיון דהנפקד השאל ציתו לשמירת ממונו דהמפקיד מי"מ כיון דהמפקיד נמי מלוי אלל ממונו שפיר עובר.

וראיה לזה מהא דקיי"ל צשו"ע סי' ת"ם סי"ד הישראל שהפקיד חמנו אלל ישראל חצירו או אלל עכו"ם אע"פ שקבל עליו הנפקד אחריות עובר עליו אף המפקיד ע"ש והרי כיון שהנפקד השאל את ציתו לשמירת ממונו דהמפקיד א"כ אינו מלוי אללו ואמאי עובר ליהוי כמקבל אחריות על חמנו של עכו"ם צציתו של עכו"ם א"י כיון דהוא צציתו מקרי מלוי אללו וא"כ ה"ה ציחד לו צית נמי מקרי מלוי אלל ישראל ולכן עובר.

ועני"ל עפ"י"ד תוס' שהצחתי לעיל דאם היתה הצהמה תחילה של נכרי ואי צעי זוזי ולא משכה שקיל צהמה נפקא מרשותיה אצל כשצהמה של ישראל ומלי מסלק צוזי לא נכנסה לרשותו ע"ש ולפי"ז י"ל דהא דנפקד השאל ציתו לשמירת ממונו דהמפקיד אינו מועיל רק כיון שהחמנן של המפקיד שלא ילא מרשותו אצל אם הוא מקבל אחריות חמנו של עכו"ם צציתו של עכו"ם שנימא כיון שהשאל את ציתו שיכנס לרשותו לראת אינו מועיל הא סברא שהשאל את ציתו לשמירת ממונו ומיושב קושי מהר"מ מרגליות.

וביישוב קושי קדוש אצי זוק"ל י"ל דנהי דכתב הרא"ש כיון שהשאל את ציתו לשמירת ממונו דהמפקיד

ליכא לאוקמא כ"ל דאז בשל גבזה הול"ל דעובר ופריך שפיר אמאי אתה רואה של אחרים וא"ש.

ובזה ניחא נמי מה שעמדו אחרונים בסוגי דפסחים ה"ל דמעיקרא העמיד הגמ' דבריו על מה דקתני בצרייתא חין לי אלא בנכרי שלא כבשתו והדר העמיד על מה דקתני בצרייתא יכול יעמין ויקבל פקדונות וצרייתא קתני תחילה יכול יעמין והדר חין לי אלא בנכרי וא"כ הו"ל לגמרא לפרש תחילה מה דקתני יכול יעמין ואח"כ הו"ל לפרש מה דקתני חין לי אלא בנכרי שכבשתו ולפמ"ש ניחא מאוד דמעיקרא לא הו"מ להקשות אהא דיכול יעמין ויקבל פקדונות מן הנכרים ת"ל לא ימלא הא אמרת רישא שלך אי אתה רואה אבל אתה רואה של אחרים ד"ל דשל אחרים מותר היינו מישראל וכקושי א"ר אבל מדקמשי רבא אהא דחין לי אלא בנכרי שלא כבשתו וכי דארישא קאי שלך אי אתה רואה אבל אתה רואה של אחרים דהיינו בנכרי שלא כבשתו א"כ אחרים שקבלו צפקדון מנכרי א"כ שוב תקשי הא אמרת רישא וכי וא"כ שפיר אינעריך לפרש תחילה האי דחין לי אלא בנכרי שכבשתו שהוא מאוחר בצרייתא.

ומצתה מיושב היעב קושי צ"ש דאמאי עובר ביחד לו בית כשקבל אחריות כיון דנפקד משאיל ביתו לשמירת ממנו דמפקיד א"כ ביתו של נכרי הוא ואי דבוי ביתו של נפקד ג"כ כמו דחלז המושכר הוי נמי דמשכיר מ"מ לגבי דבר שהשכירו או השאילו הוי רק דשוכר ולפמ"ש לק"מ נהי דלדבר שהשכירו או השאילו הוי חלז דהשואל או השוכר היינו בישראל שקונה בחלז ומסר לו כל הזכות שיש בו וכן גם זכות לקנות בתורת חלז אבל ביחד לו בית לנכרי כיון דחין נכרי קונה בחלז כ"ל וא"כ נשאר זכות זה אלל הנפקד המשאיל וא"כ שפיר קונה לכשתגנב ומשו"ה שפיר עובר וא"ש.

וביישוב קושי א"ר י"ל פשוט למ"ש מקו"ה דעס שטובר כשקבל עליו אחריות משום דמקנה לו לכשתגנב וא"כ כל זה ניחא לאחר שכבר ידעין שחייב באחריות וא"כ יכול לפטור עצמו בצבועה ולכן מקנה לו כשישלים ולא ישבע וא"כ אפשר שיהיה שלו לכן עובר אבל כל זמן שלא ידעין שחייב באחריות ל"ש כלל שמקנה לו לכשתגנב לכן לריך לתרן תחילה שקיבל עליו אחריות ושוב י"ל כמו"ש לעיל.

ועוד נ"ל ציישוב קושי צ"ש ה"ל דל"ח פסחים ד"ה ע"ב בעעס הלבוש דהמפקיד חמלו אלל ישראל חין הנפקד עובר כיון דחמץ של ישראל שעבר עליו הפסח אפי' לר"ש אסור בהנאה מטעם קנס א"כ מיד כשבא שש ונאסר בהנאה פסקה האחריות של הנפקד כיון שאינו שוק כלום וכיון דליכא חיוב אחריות אינו עובר עליו ע"ש ולפ"ז הייתי אומר דה"ע דר"א"ש דס"ל שהנפקד השאיל ביתו לשמירת ממנו דהמפקיד משום דס"ל דאיסור צ"י איכא רק אס איכא שני דברים ביחד דהיינו שיהיה לו חיזה זכות ושיעבוד ואח"כ בהחמץ וגם שיהיה צביתו וא"כ המפקיד חמלו לישראל לא היה שום אדם עובר עליו, הנפקד נהי דהוי צביתו מ"מ פסקה זכות שלו כיון דחין כאן חיוב אחריות והמפקיד אף דהוי שלו מ"מ אינו צביתו לזה חידש הר"א"ש דמ"מ המפקיד עובר כיון דהנפקד חין לריך

דחלז המושכר אף דלענין מליאה קונה נמי למשכיר מ"מ חמץ של השוכר אינו נקנה למשכיר היינו משום דמאי מכר ראשון לשני כל זכות שתצוא לידו ושכירות ליומי ממכר הוא וכיון דלמשכיר יש זכות לקנות ע"י החלז מסר אותו זכות לשוכר ורק לענין מליאה אמרי' דלזו אדעת' דהכי אגרי' וא"כ אינו מושכר לו לענין מליאה ומשו"ה קונה נמי למשכיר ולפ"ז נ"ל דהמשכיר חזירו לנכרי שפיר קונה המשכיר אפי' חפץ של השוכר דבשלמא בשוכר ישראל כיון דקונה בחלזו וא"כ מסר המשכיר כל זכות שיש לו בחלזו כיון דגם השוכר לריך לחלז לזכות זו משא"כ בשוכר נכרי דלכרזה פוסקים שהציא ח"י ומחשבי"ק סי' תמ"ח דחין חלז קונה לנכרי משום דחלז מטעם שליחות ואין שליחות לנכרי וא"כ חין לורך לנכרי שיקנה ע"י כיון דאינו קונה ונשאר זכות זה למשכיר וא"כ שפיר קונה אפי' חפץ של שוכר ולפ"ז מיושב היעב דעת הלבוש דכשהפקיד אלל ישראל כיון דהנפקד השאיל את ביתו לשמירת ממנו דהמפקיד א"כ החלז מושאל להמפקיד א"כ לא משכחת ליה שיהיה הנפקד עובר דל"ל לכשתגנב תהי קנויה לך דבמה יקנה הנפקד חמץ של השואל כיון דהוא מושאל להמפקיד וא"כ אי אפשר שיהיה חמץ שלו ומשום אחריות לחוד אינו עובר משא"כ כשנכרי הפקיד אלל ישראל באחריות נהי דישראל השאיל את ביתו לשמירת ממנו דמפקיד עכו"ם מ"מ כיון דחין לורך לנכרי לזכות זה א"כ נשאר זכות זה למשכיר ושפיר קונה הנפקד אפי' חפץ של השוכר ואפשר שיהיה שלו לכן שפיר עובר הנפקד וא"ש.

ובזה מיושב נמי מה שהקי' אלי רבה לדעת הלבוש מ"פ הגמ' פסחים ה' ע"ב אמר מר יכול יעמין ויקבל פקדונות מן הנכרים ת"ל לא ימלא האמרת רישא שלך אי אתה רואה אבל אתה רואה של אחרים ושל גבזה ומה קושי' דילמא של אחרים מותר מיירי בישראל דחין הנפקד עובר אבל מנכרי שפיר אסור ולפמ"ש א"ש דטעמא דמישראל אינו עובר הנפקד משום דמשאיל את ביתו להמפקיד והוי חזירו של המפקיד ושוב לא יוכל לקנות הנפקד החפץ של השואל כ"ל אבל בנכרי כיון שאין חלז קונה לו ונשאר קנין החלז להמשכיר שפיר קונה חפץ השוכר ומשו"ה עובר ולפ"ז לפמ"ש דו"ז צקלו"ה רסי' ר"ש דחין חלז להקדש ואינו קונה ע"י חלז א"כ אס הקדש הפקיד אללו והשאיל את ביתו לממנו של הקדש אבל זכות קנין החלז נשאר להנפקד המשאיל וא"כ שפיר קונה אותו לכשתגנב דככה"ג המשאיל קונה חפץ של השוכר ולפ"ז ל"ל דהאי של אחרים מיירי של ישראל דהא קתני בהדיה אבל אתה רואה וכי של גבזה ואי נימא דאתה רואה של אחרים מיירי בישראל וכ"ל א"כ תקשי אמאי של גבזה אתה רואה הא שם זכות קנין החלז נשאר של הנפקד ושפיר קונה לכשתגנב ואפשר שיהיה שלו וא"כ שפיר עובר ומשו"ה לא מלי לאוקמא של אחרים בשל ישראל דא"כ הא דאתה רואה כ"ל וא"כ בשל גבזה שפיר עובר ואמאי קתני דגם בשל גבזה אתה רואה וצ"ה מיושב נמי מה שדקדק הל"ח הא עיקר קושי' הגמ' הוא רק ממה דאתה רואה של אחרים וא"כ למה האריך להביא גם הכך דאתה רואה של גבזה ולהכ"ל ניחא דבלא"ה לא הוי פריך מידי מהא דאתה רואה של אחרים דהוי מוקמינן לה בשל אחרים של ישראל וכקושי' א"ר אבל כיון דקתני נמי של גבזה עכ"ה

תו לשומרו שלא יגנז ויאבד כיון שפסקה חיוב אחריות שלו לכן השאילו את ציתו לשמירת ממונו דמפקיד.

ובזה מיושב היטב קושי עו"ז סי' ת"ם סק"ד שהקי' לדעת הרא"ש גם בעכו"ם שהפקיד חמלו אלל ישראל נימא כך שהשאיל את ציתו לשמירת ממונו דבעכו"ם המפקיד ואמאי עובר ולהג"ל מיושב היטב דדוקא אם ישראל הפקיד אלל ישראל כיון דפסקה חיוב אחריות ואין הנפקד לריך לשמרו שאינו שוב כלום לכן השאיל את ציתו לשמירת ממונו דמפקיד כי הוא אינו לריך לציתו לשמור אותו שלא יבא לידי חיוב אחריות משא"כ בנכרי שהפקיד חמלו לישראל כיון דחמלו של נכרי אפי' אם ישראל עובר בצ"י מ"מ אינו אסור אחר"פ כמ"ש ח"י סי' ת"מ סק"ד וא"כ איכא חיוב אחריות ועוד אפי' אם אסור בהנאה מ"מ לנכרי אינו אסור בהנאה ופיר חייב באחריות וא"כ א"י להשאיל את ציתו לשמירת ממונו דעכו"ם המפקיד כי לריך את ציתו לשמרו שלא יגנז ויאבד ויתחייב באחריות ולכן שפיר עובר בעכו"ם שהפקיד אלל ישראל.

ולפ"ז מיושב נמי קושי ב"ש דאפי' יחד לו בית ל"ל דהשאיל את ציתו לשמירת ממונו כיון דהישראל לריך לציתו לשמרו מגניבה ואבירה שלא יתחייב באחריות לכן שפיר עובר משא"כ מקבל אחריות חמלו של עכו"ם בציתו של עכו"ם אינו עובר דבעינן תרתי אחריות וציתו של ישראל וליכא אלא חדא היינו אחריות.

ומצתה מיושב נמי מה שהקשיתי דל"ל שיאמר ישראל מעכשיו בנכרי שהלוה את ישראל על חמלו ת"ל כיון שהרהרונא אלל הנכרי אינו בצתיכס ול"ל דנכרי משאיל את ציתו לשמירת ממונו דישראל כיון דהוא לריך לציתו לשמרו לגזיניא או לפמש"ל שלא יגנז ויאבד דמלוה על משכון שומר שבר הוא דהנה מג"א סי' תמ"א סק"ד כתב דישראל שהלוה לעכו"ם על חמלו אין הישראל מחויב לבערו וכבר הבאתי לעיל מה שיש לתמוה עליו ותי מקו"ח לפי שהצריכה ציד ישראל לתציע חובו ולבעול הקנס וע"ש שכתב דהוי כתנאי וצידו של המלוה למחול ולפ"ז ה"י בעכו"ם שהלוה את ישראל על חמלו כיון שציד בעכו"ם למחול התנאי אם כן הרי הוא של ישראל דכיון דהוא א"ל עוד משאיל את ציתו לממונו של נפקד וא"כ שפיר עובר כך י"ל אי לא אמר מעכשיו [ואף שמקו"ח ס"ל כן אפי' באומר מעכשיו מ"מ י"ל דהרא"ש לא ס"ל כן רק בלא אמר מעכשיו] אבל באמר מעכשיו כתב יד אפרים במג"א סק"ג דמעכשיו הוי כמכירה ואפי' באוגסין אינו חייב הלוה כמו בשאר מלוה על המשכון וס"ל להרא"ש דאז אין הצריכה ציד המלוה לכן שפיר לריך למעכשיו ולא מבני מה שאינו צית ישראל אבל צנ"ד כיון דאפי' לא יקנסו אותו שה"ש אינו שייך לערכאות מ"מ הם מחויבים באחריות אפי' אחריות אוגסין כל זמן שהוא בציתם וא"כ לריך להם ציתם לשומרו ממגו"א ואוגסין שוב אינם משאילים ציתם לשמירת ממונו דמפקיד והוי חמלו של ישראל בציתו של עכו"ם על אחריות דעכו"ם ואפי' להרא"ש אינו עובר.

והשתא דאתית להכי י"ל אפי' לדעת מקו"ח סי' ת"ם לדעת הרא"ש הג"ל אפי' אינו משאיל לו את ציתו ואז אינו

עובר מה"ט מ"מ מדרבנן חייב המפקיד לבער מ"מ י"ל עפ"מ"ש הל"ה פסחים ה' לדעת הגאונים דס"ל דהנפקד חייב לבער מה"ט מ"מ מדרבנן חייב גם המפקיד וכמ"ש הר"ן ריש פסחים והביא ראייה מנכרי שהלוה את ישראל על חמלו ותי הל"ה דהיינו דוקא אם הנפקד לא קיבל עליו אלא אחריות דגו"א ואחריות אוגסין נשאר על המפקיד אבל אם אחריות אוגסין לא נשאר על המפקיד אז אפי' מדרבנן אינו חייב לבער ע"ש וא"כ ה"י לדעת הרא"ש היכי דאין הנפקד משאיל את ציתו לשמירת ממונו דהמפקיד דאין המפקיד עובר מה"ט אלא מדרבנן היינו אם עכ"פ חיוב אחריות אוגסין על המפקיד אבל אם גם חיוב אחריות אוגסין אינו על המפקיד אז אף מדרבנן אינו חייב לבער.

ויש לעורר עוד לפמ"ש ב"ש חו"מ סי' קנ"ה דמכח דינא דמלכותא דינא יולא רק מרשות של אותו שהיה שלו אבל אינו נכנס לרשותו וא"כ כאן נהי דינא מרשות ישראל מ"מ לא נכנס לרשות ערכאות וא"כ לא הוי רק כמו הפקר והרי קיי"ל סי' תמ"ח ס"ה דחמ"פ שציעולו וכתב המג"א שם סק"ח דה"י המפקיד חמלו דאסור אחר"פ ולפ"ז צידון דידן נמי אסור, אבל זה לקי"מ דהנה קיי"ל בחו"מ סי' שס"ט ס"ה וכן מלך שכעס על אחד מעבדיו וכו' ולקח שדכו או חזירו אינו גזל ומותר ליהנות והלוקחה מהמלך הרי הוא שלו ואין הבעלים מויליין מידו ע"ש הרי דהמלך קנה דינא דמלכותא ועכ"ח ל"ל דדוקא לענין להוליא מזה ולהכניס לאיש אחר אמרי' דלא מהני דינא דמלכותא אלא להוליא אבל היכי שהמלכות מכניס ונוטל לעצמו באמת נכנס לרשותו דמלכות וקונה לגמרי מכח דינא דמלכותא וא"כ ה"י שלקחוהו למלכות שפיר נקנה למלכות ואין הישראל עובר.

והטור"ז הק' לרא"ש הג"ל דמוקי האי דמכילתא דקתני ילא חמלו של ישראל ברשות עכו"ם שהוא שלו ואינו ברשותו מיירי בהלוואה וא"כ צרישא חמלו של עכו"ם ברשות ישראל נמי מיירי בהלוואה וא"כ אמאי אינו עובר כיון דסתם הלוואה הוא באחריות המלוה, ולפענ"ד לפי דעת מג"א בסי' תמ"א סק"ד דצפסח אין הישראל מחויב לבערו דעדיין הוא ברשות העכו"ם יהיה העעס אין שיהיה בדברי מג"א מ"מ שפיר אינו מחויב לבערו וממילא דלא קשה נמי מה שהקי' מקו"ח דכיון דמיירי בהלוואה עכ"ה מיירי דאמר מעכשיו וא"כ צרישא נמי מיירי במעכשיו ואמאי אינו עובר הישראל ולהג"ל לדברי מג"א אינו מחויב לבערו כמ"ש.

ומה שהקי' עו"ז דא"כ בעכו"ם שהפקיד לחמלו אלל ישראל נימא כך והו"ל ציתו של עכו"ם ול"ל צפסחים ד"ז יחד לו צית ולפמש"ל דדוקא כיון שנאסר אחר הפסח ופסקה חיוב אחריות לכן משאיל הנפקד ליתן למפקיד ולפ"ז לפמ"ש ח"י סי' ת"ם דעכו"ם שהפקיד אלל ישראל על אחריות דישראל אינו אסור בהנאה אחר הפסח וא"כ לא פסקה באחריות דישראל שוב לריך לציתו שישמור אותו ולא יתחייב בגו"א וא"כ אינו משאיל לו את ציתו להמפקיד ולכן לריך ליחד לו צית.

אמנם העו"ז כתב בעעס דהמפקיד חמלו אלל אחר עובר משום דבצתיכס אלא ימלא קאי דמיירי בקבלת אחריות

עוד יש לעורר לשיטת הרמב"ם שהביא המחבר צ"ח ת"ס דאפי' באחריות מכה אלמות עובר א"כ ה"ה מכה אלמות אם נעל חמלו של ישראל באלמות שוב אין הישראל עובר וכדאמר' צ"ק דק"ו דאם נעלה מסיקין אומר לו הש"ל ואין הגזן חייב דאונס הוא ה"ה נמי אם נעלה החמץ מישראל נמי אינו עובר אלא שהטו"ז חוכך הרבה בדברי הרמב"ם צ"ח ת"מ ופוסק דמי שפוסק כדברי הראש"ד באחריות אלמות אינו עובר לא הפסיד ואם לחומר' ל"ל דברי הרמב"ם כש"כ לקולא.

והנה הטו"ז הק' לדברי הרמב"ם דמי' בגמ' ד"ו אלא למי' כממון דמי לא ימלא ל"ל הא אלטריך לאשמעין דגבי אונס ג"כ אם ידע שבאונס ישלם אף שאינו חייב לשלם כדידה דמי והנה הפשוט כמ"ש במש"ז לכיון דגורם לממון כממון דמי א"כ גם גורם לממון ע"י אונס הוא בכלל זה ותל"ת כיוונתי מדעתי דנפשי, ועו"ל דגם הרמב"ם לא אמרה אלא לפ"מ דקיי"ל דבר הגורם לממון לאו כממון דמי רק דגלי תורה לא ימלא דאפי' על אינו ממון עובר ה"ה דעל אחריות אלמות נמי עובר דמ"ל אחריות שקיבל דעובר אף דאינו ממון ה"ה אחריות אלמות נמי עובר אף שאינו ממון.

ומה שהק' מאי דאמ"ר בעירו וכי' דבאזכר אופן קאמר דא"ל שיתן לעכו"ם אחר הא לא מהני בזה וכש"כ לפמ"ש רמ"א אפי' חזר והפקידו וכי' ע"ש ולפענ"ד לא מיבעיא לדעת מג"א שם סק"א דישאל שקבל חמלו של עכו"ם באחריות והפקידו אלל עכו"ם אחר באחריות דאינו עובר א"כ ה"ה הכא נהי דחייב באחריות מ"מ כיון שמסרו לעכו"ם אחר באחריות פעור אלא אפי' לדעת ח"י בסק"ו דלא מהני כשמסרו לעכו"ם אחר מ"מ היינו דוקא אם הישראל קבל עליו אחריות לא מהני כיון שלא נמסר לעכו"ם אחר רק באחריות כזה אבל באחריות דאלמות כיון שהוא אחריות קלוש אחי אחריות גמור שמסר לנכרי ומפקיע ליה מאחריות קלוש דאלמות.

ועו"ל עפמ"ש צ"ח א"ח סי' קנ"ז דחייב אחריות מתחיל משעה שבה הפקדון לידו דס"ל דלאו מיגבד או נאכד הקנה אותו התורה למפרע משעת משיכה לשומר ולשיטת הסוצרים דחייב שומרים הוא משעת אונסין ס"ל דהקנין מתחיל בשעת משיכה ואינו נגמר עד רגע קודם הגו"א אם יגבד או נאכד כמו במשך פרה זו ולא תקנה עד אחר ל' יום ע"ש וכ"ז כשקבל בעלמו אחריות או שהתורה רמי עליו האחריות ולכן שפיר כתב ח"י כיון שכבר נתחייב באחריות ונתחייב צביעורו א"י לסלק מזה החיוב צמה שמסרו לעכו"ם באחריות כמו שא"י לסלק מחמץ שלו ממש צמה שמסרו לעכו"ם אחר אבל באחריות דאלמות דאין כאן שוב חיוב עליו אפי' אחר שנגבד ונאכד רק שאותו האלם צה בגזילה עליו ליקח את שלו מודה ח"י שמהני כשמסרו לעכו"ם אחר באחריות כיון שהוא אינו מסלק עלמו משום חיוב.

שוב הק' עו"ז וז"ל וע"ק דקאמר בגמ' הא דקביל עליו אחריות ואז אסור אף חמץ של אחרים כדא"ר בעירו דמלשון שקיבל עליו אחריות לא משמע שישראל עלמו קיבל עליו אחריות לא באונס וא"כ הא"ך מייתי ראיה מרצא עכ"ל

דדבר הגורם לממון לאו כממון דמי רק דהכא גלי רחמנה דכממון דמי וא"כ קאי קרא דצתיכם על הידוע היינו על גורם לממון כשאינו צתיכם אינו עובר אבל על ממון גופא עובר אפי' כשאינו צתיכו וא"כ צנידון דידן לכאורה שפיר עובר דברי הוא ממון שלו ממש אבל כד דייקת לא דמי כלל דצפקדון שפיר עובר כיון שצצירור יצוא צחורה לידו שפיר הוי שלו וברי כתבו תוס' צ"מ ד"ו ע"א ד"ה הקדישה דפקדון שיש לו ציד אחרים יכול להקדישה דהוי צרשותו ולכן שפיר עובר משא"כ צנידון דידן כיון דהוי רק ספק אם יחזירוהו לו דאמרינן דהא דעובר הוא צמכש"כ מאחריות כמ"ש עו"ז סוס' תמ"א א"כ דיו לצא מן הדין להיות כנידון וגם ספק יהיה שלו הוי בכלל לא ימלא א"כ גם ספק הוי בכלל הידוע וא"כ גם צזה רק צתיכו עובר אבל לא צתיכו של נכרים וא"כ צנידון דידן כיון דהוי ספק אם יחזירוהו לו אינו עובר אם הוא צתיכו של עכו"ם.

ובזה יש ליישב דברי רש"י פסחים ד"ה ע"ב ד"ה למי' שפי' ר' שמעון קאמר ליה צצ"ק ע"א קדשים שחייב באחריותו חייב וכבר עמד הל"ת דדבריו הם תמוהים ומקמ"ל צזה דמנפ"מ אם ר"ש ס"ל הכי דהגל"מ כממון דמי או תנא אחר ולפמ"ש ניחא דהנה ג' דברים מרבינן מלא ימלא אחד חיוב אחריות וגם ספק אם יהיה שלו דעובר ועוד באחריות אם הדרא צענייה דזה הוי כמו ספק אחריות ונהי דהגל"מ כממון דמי מ"מ וגם צספק ממון ממש עובר מ"מ ספק דהגל"מ לא הוי ידעין אפי' למי' דהגל"מ כממון דמי דעובר אי לאו קרא דלא ימלא ולפ"ז קשה איך קאמר הניחא למי' דהגל"מ כממון דמי אלא למי' לאו כממון דמי מא"ל הא גם דהדרה צענייה דהוי ספק דהגל"מ ו"ל דבאמת להך לישנא קמא באמת ס"ל דאינו עובר אלא דוקא אם באמת חייב לשלם דהוי דהגל"מ ממש אבל אי הדרה צענייה דלא הוי רק ספק דהגל"מ באמת אינו עובר רק כשהוא מחויב באחריות ובאמת נגבד ונאכד אז אמרי' דלמפרע הוא עובר ולא אינטריך קרא ע"ז, והנה אמרי' צצבעות דל"ב ע"ב ומחלוקת צעדי סועה צעדי סתירה מ"ס דהגל"מ כממון דמי וחייב ומ"ס לאו כממון דמי ופירש"י דלר"א דמחייב צמשציע ע"א דממון משום דהגל"מ מחייב נמי צהני שאלו העידו שמה היו גורמין לה שתהא מודה מיראת צדיקת המים ע"ש והרי העדים הם רק ספק דהגל"מ שאפי' תודה הם רק גורמין וכיון דהוי ספק שמה תודה הוי ספק דהגל"מ ואפי' הכי חייב ר"א וא"כ הוכי קאמר הניחא הא גם למי' דהגל"מ כממון דמי אינטריך לא ימלא לספק דהגל"מ לזה תי' רש"י ר"ש קאמר ל' צצ"ק קדשים שחייב באחריותו חייב והיינו דהוא ס"ל דדוקא דדבר הגורם לממון ממש אמרי' כממון דמי כמו התם ולא צספק דהגל"מ ושפיר קאמר הניחא ועדיין ל"ע.

ובזה יש ליישב מה שעמד מקו"ח ומש"ז על הטו"ז איך כתב דלמי' דהגל"מ אין כאן חידוש דהא הש"ס קאמר לא ימלא ל"ל וקאמר סד"א כיון דאי חיחא הדרה צענייה א"כ גם למי' כממון דמי יש כאן חידוש ולמ"ש אני תמה דהא דאמרי' דגם למי' דהגל"מ כממון דמי יש כאן חידוש היינו ללישנא צתרא אבל לל"ק אדרבה אמרי' דלמי' דהגל"מ כממון דמי ניחא ועו"ז כתב דבריו לל"ק כמבואר צדבריו.

אחר הפסח משום שחמץ שצבר עליו הפסח ה"ה הכא דאינו אסור לאחכ"פ.

ועוד דשע"ת סי' תמ"ח צ"ש חיים שאל דהא דקו"ל דאם הוא שוגג או אנוס ולא ציערו אסור לאחכ"פ היינו דוקא כשידע שיש חמץ אלא שהיה אנוס מלצערו אצל אם איי שיש לו חמץ כלל שצריך לצערו צכה"ג מותר לאחכ"פ וה"ה נמי הכא צ"ד שאפי' יודע שיש לו חמץ אצל איי לצערו כיון שא"א לו למכרו שאינו צרשותו או קסבר שאינו שלו אנוס כה"ג מותר לאחכ"פ.

ועוד דהא כתב מקו"ח סי' תמ"ח דאם הפקיר ג' ימים קודם הפסח ומכש"כ זמן רב קודם הפסח אף דחייב בציעור מ"מ אם עבר ולא ציערו לא נאסר וכאן נתיאש כשנטלו ממנו ולא היה לו שום תקוה שיחזירוהו לו וגם אתי לרשות זוכה היינו הערכאות עיי' היטב מקו"ח ה"ל ואף דהיה יאוש שלא מדעת מ"מ כיון שהיתה אצורה ממנו ומכל אדם אף יאוש שלא מדעת מהני ועיי' עוד ש"ך חו"מ סי' שני"ח ועיי' מקו"ח סי' ת"מ סק"א.

ועוד דכתש"י פנ"י באחד ששכח למכור יי"ש ועבר עה"פ כתב להחזיר דיי"ש אינו רק חמץ מדרבנן וכיון ששכח הו"ל כאנוס עיי"ש מכש"כ כאן דקסבר שאין החמץ שלו עוד שיש לסמוך עי"ז דיי"ש אינו רק דרבנן ומותר לאחכ"פ.

ועוד כיון שהיה מעורב בחובו הרבה מים וא"כ הוי תערובות חמץ וגם לר"א אינו אסור לשהותו אלא מדרבנן לדעת צ"י סי' תמ"ז ולרבנן שרי לגמרי צשהייה עיי"ש ומעשה כיון דהרבה שיטות דחמץ שצבר עה"פ מותר בהנאה לאחכ"פ לכן לפענ"ד חמץ זה מותר למכרו לאחכ"פ לעכ"מ אצל ישראל לא ישתה ממנו וצפרט שעי' ציטול צרוב שמוחר למכרו. ובזה הגני חותם בברכה.

העבר"י
בק"ק הג"ל

סימן מ"ט

ע"ד שהזמין י"ש מביח"ר פושעי ישראל
והם שלחו לו בחג הפסח

בעה"ת יום ג' ב"ב ל"ה למבי"א תערב תפילתינו לפק"ק האנושאויטץ יע"א.
בימי הספירה, ישריה עמ' נהורא תלמידי התורני המופלג הנגיד מו"ה חיים ברוך שאהנפעלד ג"י ביישוב פילעק יע"א.

מכתב הגיעני צעתו ויען כי אין דרכי להשיב לצעה"צ צדבר הלכה למעשה כי צעה"צ טרוד צעסקיו ואין לו

ודברים אלו אין להם שום הצנח חדא דמרבא שפיר מיייתי ראייה דהשתא באחריות דאלמות עובר צצ"י כש"כ אי חייב באחריות מן הדין דעובר ועי' יד אפרים ויש לפקפק קצת על דבריו וגם מ"ש לא משמע שישראל עלמו קע"א והוא טעות מפורש דהו"ל למיכתב משמע שישראל עלמו קע"א וצמשצ"ו מחק האי לא, ונ"ל לפרש דבריו דהנה הך דינא דבאחריות דאלמות עובר אינו מפורש צדברי רבא שהיה אחריות דאלמות רק שהרמב"ם מפרש כן והראיה שהרמב"ד מפרש דהיה מחק ודין המלכות אלא שהרמב"ם מפרש כן דהאחריות היה מכה אלמות וא"כ באמת מנ"ל הא ונ"ל דלשון לא ימלא דמיניה ילפינן דצקט"א חייב משמע בכל אחריות בין שהאחריות מדינא בין שהאחריות מכה אלמות כיון שהוא גורם לממון עובר דמה לי גורם לממון עיי' שהוא קיבל או עיי' אלמות דבין כך ובין כך גורם לממון הוי דילפי' מלא ימלא דכאן בחמץ גורם לממון הוי ומשום דקרא הכי משמע לכן מפרש הרמב"ם דגם רבא מייירי צכה"ג ולפ"ז דברי טו"ז נדרש כמין חומר דמלשון היינו מלשון דלא ימלא דילפינן מיניה שקיבל עליו אחריות לא משמע שישראל עלמו קיבל עליו אחריות לא באונס אלא דגם באונס נמי משמע [ואין הפי' כמו שהבין פמג"ד דכוונתו דמשמע רק שקיבל עיי' אחריות ולא שהוי אחריות באונס] אלא דקרא משמע תרווייהו וא"כ דקרא הכי משמע מאי מיייתי מרבא הא הוי כיבודי ועוד לקרא כיון דרבא א"א לפרש דמיירי באלמות אלא משום דקרא הכי משמע א"כ אינו מוכח מרבא כלום זהו קושי' טו"ז.

ולפמ"ש י"ל דחיי סי' ת"ס סק"א תמה איך חייב הישראל באחריות כשקבל פקדון מנכרי הא אין דין שומרים לנכרי ותי' דמיירי בהתנה צפירוש וקבל אחריות אע"ג דמדינא אין חייב לשלם מ"מ כיון דמחק ודין המלכות חייב באחריות מחויב לצער והרי חייב אחריות שהוא מחק ודין המלכות אין החיוב מתחיל רק כשנגנב ונאבד כי כל הדינים צשומרים שנאמרו למשה מסיני אינם ע"פ דין וחק המלכות וה"ה דאינו נקנה לו משעת משיכה רק משעת גניבה ואפי"ה חייב צציעורו מצוחר דאפי' אין החיוב משעת משיכה נמי עובר וא"כ ה"ה באחריות דאלמות ג"כ עובר ולפ"ז גם הרמב"ם היה מפרש דרבא מייירי כשהחיוב מכה חק ודין המלכות רק שאין נפ"מ בין זה להיכי דהחיוב מכה אלמות וגמי מיייתי דרבא דאפי' באחריות דחק המלכות עובר והא דקתני הא דקביל אחריות מייירי צכה"ג וא"כ שפיר מיייתי דרבא כנ"ל וא"ש.

והשתא אני אומר כיון דאלמות מהני שיעבור צצ"י אף שאחריות מתחיל רק מגניבה ומועיל שיהי צרשות ישראל א"כ מכש"כ דמהני האלמות דקו"ל צחו"מ סי' שס"ט סי"ח שאם המלך לקח שדכו דקנאו שלא יעבור כיון דמשעה שלקחה שוב אינו של ישראל ואינו עובר עליו דהאלמות התחיל מיד כשלקחה כיון דאין החמץ שלו וגדולה מזו כתב צנוצ"י מהדו"ק סי' כ' דהגוזל חמץ מהצבור דאין הנגזל עובר צצ"י כיון דהאחריות הוא על הגזלן ואינו צציתו של נגזל ואינו יכול למכרו כיון שאינו צרשותו אינו עובר וכש"כ כאן דהתם יכול להוליאו צדיינים וכאן שאפשר שיהי נחלט לערכאות ואינו צציתו והאחריות על הערכאות והוא איי למכרו כיון שאינו צרשותו ודאי אינו עובר וכיון שכתב התם הגוצ"י דאינו אסור

התפילה ותקיעות צסוי תקפ"א כן רק ישראל יש לכם זכות זה לעסוק בתורה ולא האומות.

ועוד כיון דאינו דומה כלל לגזל כמי"ש אי"כ אמאי יהיה חייב מיתה אפי' ציד"ש הא לאו גזל הוא, ועוד אי נימא דצעי דנהוי ממש גזל אי"כ גס למ"ד משום דהוי כנערה המאורסה לריך להיות ממש דומה לצא על נערה המאורסה ומאי ביאה יש כאן ואיזה הערעה ואי"כ אמאי יתחייב משום נערה המאורסה אח"כ דאינו לריך להיות דומה ממש ואי"כ גס למ"ד משום גזל מקרי גזל אפי' אינו מחסרו.

ומה שתי צ"מ דרמז"ם פ"ה הא דפריך הגמי וליחשצ"י צדדי שצע מלות היינו לענין איסור ולא לענין קטלא דאינו נהרג אלא על שצע מלות ע"ש ולא זכיתי להצין דהרי אמרינן סנהדרין ע"כ עכו"ם שצצת ח"מ ש"י יום ולילה לא ישבותו ואמר מר אזכרה שלהן זו היא מיתתן ואי"כ האיך קאמר זהו מיתתן הא אין כאן שום חיוב מיתה.

ולפענ"ד נראה ביישוב דעת הרמז"ם דצפ"י ה"א כתב דצ"י שגג צלחת ממלותיו פטור מכלום וכ"י צד"א שגג צלחת ממלות ועבר צלא כוונה כגון שצעל אשת חצירו ודמה שהיא אשתו וכ"י והק' הלח"מ הא קי"ל דצ"י א"ל התראה ואי"כ אפי' בשוגג נמי חייב ותירץ דא"ל התראה שידע שהוא אסור כמי"ש הרמז"ם מפני שהיה לו ללמוד אצל א"ס שגג צלחת חצירו משום שסבור שהיא אשתו ע"כ צלחת לריך התראה כיון דצדדי אינשי דעמי צכגון זה ע"ש, ולפ"י צככרי שצצת נמי אפשר דעמי וכסבור שכבר עשה מלאכה ולריך התראה שידע שלא עשה דעל שוגג כזה לריך התראה וק"ל הא אמרינן שצעות ג' ע"כ שצעות שאוכל כבר זה היום ועבר היום ולא אכלה ר"י ור"ל דאמרי תרווייהו אינו לוקה וכ"י ר"ל אמר אינו לוקה משום דהוי הת"ם ול"ש התראה והרי האו דעכו"ם שצצת ר"ל הוא דקאמר ליה ואי"כ כיון דלריך התראה איך מהני התראה הא הוי הת"ם דשמא יעשה עוד מלאכה כמו התם דילמא יאכל ועכ"ה ל"ל דס"ל לר"ל דגוי א"ל התראה כלל ואפי' אמודי דאינו תלוי צלימוד רק צמידו דעמי אינשי נמי חייב אפי' צלא התראה ולכן פריך הגמי וליחשצ"י צדדי שצע מלות וכ"י לר"ל אצל הרמז"ם דפסק צככ"ג שוגג פטור אי"כ לריך התראה וצככרי שצצת הוי הת"ם אי"כ א"ל לחיובי צדדי אדם רק ציד"ש כמו צכל הת"ם וא"ש.

ומה"ט ניחא נמי הא דפסק הרמז"ם צעכו"ם שעסק בתורה דחייב מיתה צדדי שמיים והוא נגד הגמי דפריך וליחשצ"י צדדי אינך ולהני"ל ניחא דהרי כתב מהרש"א צכ"א שצת ל"א דמשו"ה למד הלל ע"ס האו גוי עד והזר הקרב יומת אף דעכו"ם העוסק בתורה ח"מ משום דצא לגייר ע"ש ואף דאין זה גירות כיון דצא לשם דצר אחר כמי"ש מהרש"א שם מ"מ חישב שמא יתגייר צלמת ע"ש הרי אף דלא הוי גירות מ"מ כיון דאפשר שיתגייר שפיר מותר ללמוד תורה ולפ"י ק"ל איך אמרינן עכו"ם העוסק בתורה ח"מ הא הוי הת"ם דילמא יתגייר ואז מותר ללמוד תורה אך זה שיבוש דהרי ר"י הוא דאמר עכו"ם העוסק בתורה ח"מ ואיבו הא ס"ל מכות ע"י ע"כ הת"ם שמייה התראה ואי"כ שפיר ח"מ דמקרי התראה

הצנה צדצר הוראה וגס כי אין דרכי להורות צלחריה דחצרי אצל עתה ראייתי כי כותב אחיה ד"ח דכתיב ציה ענה וגס כי כל השאלה הוא דצר שאין צו ממש לצאת הנני לעשה ראונו והנני צתשובה מלהצה ע"ד שאלתו שאלה עשה צעשטעללונג ע"י הנוסע מהפאצריק של פושעי ישראל מצעסערטענצנחניא צחודש יענער למספרס על יין שרף והליפערפירסע כתוב צהקאפייע י"ד ימים אחר פסח והס שלחו הי"ש ציוס אי' דפסח וצחוב"מ צא הסחורה ללוקה ולא פדה הלוקה ולא ציעלו ולא מכרו כי לא ידע שיצא צפסח כדת מה לעשות צמשקים הללו אחר פסח, ואין זו שאלה כלל דאפי' לא קנה הלוקה מ"מ הוא של מוכר וגס הוא ישראל והוי חמץ של ישראל שעבר עליו הפסח דאסור צהגאה כמבואר צאח"מ סי' תמ"ח ורק א"ס המוכר הוי נכרי הוי לריכין לדון צזה א"ס קנה הלוקה או לא אי הוי חמץ שעבר עליו הפסח או לא אצל עכשוי צודאי אסור צהגאה, אצל לא יפה עשה האיש הזה שקנה ממושעי ישראל ששלח לו י"ד ימים אח"כ כי כבר כתב ח"י סי' תמ"ח סק"ד דלא יקנו מן המומרים מיד אח"כ"פ כי הוא חמץ שעבר עליו הפסח וזה האיש נכשל צו ע"כ.

ומ"ש ליישב דעת הרמז"ם פ"י ממלכים ה"ע דעכו"ם שצצת או עסק צתורה חייב מיתה צדדי שמיים והק' נושאי כליו דאי"כ מ"פ צסנהדרין י"ח ע"כ וני"ע ע"א וליחשצ"י גצי שצע מלות הא שצע מלות חייב צדדי אדם והני רק ציד"ש חייב וכתב לתרץ והצ"ח כל הגמי מע"ז דע"א אצל תוכן דצרו עפ"מי"ש צמ"ס ע"ז שם ד"ה ואי שכתבו דודאי אי גזל ש"י"פ דהוי ממונא לגצי ישראל וחסרו אית ליה למימר כדפרישית אצל פחות מש"י"פ שלא חיסר הישראל דלאו ממונא הוא וגס ממון הנכרי לא נחצבה שהרי לא קנאה משו"ה פריך אמאי נהרג ומשני דצערי לישראל וע"ז הק' למ"ד דאסור לעסוק צתורה משום גזל ואמאי הרי לא חסרו מידי צמה שלומד וגס לא צערי לישראל ואמאי ינהג צדדי אדם לפיכך כתב הרמז"ם דאינו חייב מיתה רק ציד"ש עכ"ד.

והנה לא תירץ כלום נהי דזהו עעמא של הרמז"ם אצל אכתי תקשי אמאי פריך הגמי וליחשצ"י ולא ס"ל דרק ציד"ש חייב משום עעמא שכתב צרמז"ם, ועוד דהא לא תירץ רק למ"ד דאסור לעסוק בתורה משום גזל ואכתי מאי משני למ"ד משום מאורסה דהוי כנערה המאורסה דצסקילה, ועוד תינה צעכו"ם העוסק בתורה אצל אכתי מה משני אהא דעכו"ם שצצת ועוד דקושי' על הרמז"ם הוי דלישני תירוצ' זה דמשו"ה אינו מונחו גצי שצע מלות משום דאלו אין צהס חיוב רק ציד"ש וע"ז תירץ דלפי מה דמשני משום גזל ניחא והנה הקושי' הוי דאי"ל לתי זה ואפי"ה לא מלי למיחשצ"יכו.

ומה שהק' הרי לא חסרו מידי ומאי גזל איכא צעסק התורה לק"מ לפענ"ד דודאי צדצר שא"ס יש לו לאדם הרי מרצה לעלמו וא"ס אין לו אותו דצר הרי חסר לו אז א"ס צא אחר ונועלו לא הוי גזל רק א"ס חסרו וכחוס' הני"ל אצל צדצר שאין צו ממש ואינו ניכר החסרון או היתרון אז שפיר מקרי גזל אפי' אינו מחסרו דגס מקודס לא הוי ניכר היתרון וכל איסור גזל של נכרי צעסק התורה דומה ממש לענין חזקת

דקאמר אין מוסרין ד"ת לכותי אס רואה להיות כותי שמי מגיד דבריו ליעקב רק משום חקיו ומשפטיו לישאל שמקיימים המלות אבל לא עשה כן לכל גוי שהגוי אינו רואה בעשייה ובשמירה לכן ומשפטים כל ידעום אין לורך שיהי לו ידיעה צזה.

סימן נ'

בענין אפר חמץ

בעיה"ת עש"ק לס' ואהבך וברכך שנת ימלטם מכל רעו"ת בזאת השנה לפק"ק הו"ו יע"א.

בחדש אב, שלוחו תרב, להאי צורב, העוסק בחוקי חורב, כבוד אהובי ידידי הרבני החריף ובקי, קנקנא חדתא דאית בי' עתיקא, כעמר גקי, מוה"ר שמואל זאב שלעזינגער ג"י.

יקרתך הגיעני זה שמונה ימים ושמתתי בו כמולא שלל רב כי נתקיים בו כל המקבל עליו עול תורה פורקן ממנו עול מלכות כי מלכד הצרות הכלליים יש הרבה לרות פרעיים כי ע"פ רוב מופלגי תורה אסורים באזיקים ובעצמות עול המלכות וריקים ופוחזים יושבים שאין ושקע צביתם ואין מחריד ומוסיפין העל על פשע כי פרקו עול תורה והמלוא יען אשר לא נעשה פתגם המלך צהררה ואמרתו לפרש בני ליון היקרים שהם בני ליון המלוניים צהלכה וכן המסולאים צפז שמרמז עה"ת כדכתי הנחמדים מחבז ומפז רב איכה נחשבו לנבלי חרש שמכניסין אותן לכבשונית כן המה נחונים במקום הרג ושריפה לזה מתרץ מע"י יולר והוא עפ"מ דאיתא בני ילקוט תהלים י"א אר"י היולר הזה כשבדוק את כבשונו אינו בודק קנקנים מרועעים וכו' והוא בודק קנקנים יפים שאפי' מקיש עליהם כמה פעמים אינם נשברים כך אין הקצ"ה בודק את הרשעים שאין יכולין לעמוד את מי בודק את הצדיקים וכיון שהוא כמע"י יולר לכן נחשבו לנבלי חרש והאומר לעולמו די יאמר לנרתונו די, ועתה אשיב עד"ת ואחר אחרון אני בא.

אשר בדיק לן בדברי מג"א רס"י תמ"ה שתמה על הרמב"ם שפסק דחמץ אפרו אסור ואפי"ה פסק שמוחר לשרפו ובסוף פסוקה"ק פסק דכל הנקברין לא ישרפו שאע"פ שהוא מחמיר בשריפתו הרי הקול באפרן שאפר הנקברין אסור ותי דה"ק לא ישרוף לנהוג בו דין גשרפין להיות נהנה באפרן אבל אם ראה לשרפו שלא ליהנות באפרן שרי ולא גזרינן שמה יכהה באפרו ע"ש וע"ז בקי א"כ מי"פ צתמורה ל"ד שיער הכזיר יקבר ומיניהו האורג וכו' משיער הכזיר ופטר חמור צשק ידלק השק ומוקי לה כר"י דאמר אס רואה להחמיר על עצמו לשרוף את הנקברין רשאי ע"ש הא מלי אחיה נמי כרבנן והך דידלק מיירי שאינו רואה ליהנות מאפרן דאז אפי' לרבנן מותר לשרוף הנקברין.

דהנה צפשיעות נ"ל דלק"מ דהרי המג"א מסוים שם וכ"כ מהר"ל שורפו וקוצר הפחמין א"כ עכ"מ כוונת מג"א

ומשו"ה פריך וליחשציה צהדי אינך וכ"ז לר"י אבל הרמב"ם דפסק צפ"ה משצעות ה"צ דלאו שאינו מפורש צתורה הת"ם ל"ש התראה א"כ עכו"ם העוסק צתורה הוי הת"ם שפיר פסק דאינו חייב צדיי אדם רק ציד"ש.

מיהו קושיתי הנ"ל דעכו"ם העוסק צתורה ח"מ דהוי הת"ם יש לדחות עפ"מ"ש תוס' כתובות דף ל"ג ד"ה ניתרי דלא הוי הת"ם אלא אס גם למותרה הוי ספק ע"ש וא"כ כאן יודע הנכרי שאינו רואה לגייר ולא הוי ספק למותרה ולא הוי הת"ם וגם אני חוכך אס צנכרי שייך האי דינא דהת"ם שמיה התראה ואין פנאי לצרר כעת.

ומדברי הרמב"ם הנ"ל שכתב עכו"ם שעוסק צתורה ח"מ וכו' כללו של דבר אין מניחין אותן לחדש דבר ולעשות מלות לעלמן מדעתן מצואר מדבריו דהאיסור הוא אס הוא מחזיק עלמו שמחויב צדצר ומלווה לעסוק צתורה או לשצות יוס אחד זה אסור למדתי יישוצ נכון לקושי תוס' חגיגה דף י"ג ד"ה אין מוסרין ד"ת לכותי שהקי דת"ל דכותי העוסק צתורה ח"מ והמלמדו עוצר אלפ"ע ע"ש ולהנ"ל דוקא אס אומר שהוא מחויב ומלווה ללמוד ומחדש מלות לעלמו אז חייב מיתה אבל כאן מיירי שמודה שהוא אינו מלווה ורק לישאל ניתנה התורה ואז אין כאן חיוב מיתה אפי"ה אין מוסרין ד"ת לכותי משום מגיד דבריו ליעקב, ומקרא מוכיח עמ"ש דצ"י ואחחנן כתי ושמתם ועשיתם כי היא חכמתכם וצנתכם לעיני העמים אשר ישמעון את כל החקים האלה ואמרו וכו' וכן אח"כ ומי גוי גדול אשר לו חקים וכו' ומהיכן ישמעון הא עכו"ם העוסק צתורה ח"מ וכן בסועה ל"ה אמרין שעל צננים כתב משה התורה צשצעים לשון וע"ז נחתם גזר דינס של או"ה שהיה להם ללמוד ולא למדו ופירש"י דא"כ שילמדו למה ציאר אותם צשצעים לשון ע"ש ואמאי הא עכו"ם העוסק צתורה וכו' ולפמ"ש א"ש דכשאינו לומד מחמת שהוא מלווה ומודה שרק ישראל נעווי אין כאן חיוב מיתה, ולמ"ש מהרש"א שצת הנ"ל דהיכי דכוונתו להתגייר מותר יש לדחות האי דסועה ולפמ"ש ניחא עפי וצוה נדחה הרבה ראיות שהצ"ה עו"ה צחגיגה דתנאים למדו להמינים והנכרים דינים ולפמ"ש ניחא יען שהודו שהם אינם מלווין רק הישראל ואז אין איסור, וצרוך שנתן תורה לעמו ישראל צקדושתו ונעט צלצינו אהבתו ויראתו.

כנפש רבו דו"ש.

הקי' יודא צבי בלוהם

רע"ד אגדה נ"ל ליישב קושי תוס' חגיגה הנ"ל דהנה עיקר תכלית התורה הוא ללמוד וללמד לשמור ולעשות וגדול התלמוד שמצ"ה לידי מעשה ולכן אס הנכרי לומד כדי לקיים אין איסור וכמ"ש מהרש"א שצת הנ"ל דאס רואה להתגייר מותר ללמדו אמנם כל זה אס רואה להתגייר אבל אס אינו רואה להתגייר אע"פ שרואה לקיים אפי"ה אסור כי צאתת אינו מקיים ועיי' קידושין ע' ע"צ צפירש"י קשים גרים לישאל ולפ"ז מיושב היעב דעכו"ם העוסק צתורה צלצד כצחכמה צעלמא ואינו רואה לקיים זה ודאי חייב מיתה אבל אפי' רואה לקיימם רק שרואה להשאר נכרי קאמר הכא דאסור והיינו

דבריו חלה צמח שתי קושי תוס' מחצ"פ וצוה יפה תי ועיין בפניי בפנים זהו האמת.

אבל ידע ידידי נ"י כי אף שגאונים וגדולים העידו על ספר צ"ש שמימות החת"ם לא נראה כבושם הזה ועיי' בס' הרי צשמים להגאון מסערי ומכרש"ם להגאון מצערחאן זקוק"ל שמפלפלין בדבריו כאשר היה עוד בחיים חיותו אף שיצב בקרן זווית באויפאלו בין אנשים פוחזים וריקים וגם מדתו מדת האמת אין לשער ולא נשא פנים לשום אדם ואם כל זאת כמעט כל המדינה מדעזעין ותהלתו מלאה הארץ כי היה בעל סברה ישרה אשר אין דומה לו יהיה סופר ומונה כל אותיות שכתורה ליישצם על מכונם בכל זאת אין חידוש אם אדם כמורה אשר כל ימיו עני ורעים ולמד מתוך זער וש"ל אם ימלא אחד מחלף שכאשר לא כתב להלכה חלה לפלפולא הגם שאמר לי שגם הפלפולא שלו הוא להלכה מ"מ בדבר כזה ליישצ איזה דברי גדולי אחרונים הגם שהיה מייגע גם ע"ד פנ"י עד שהיה מזיע אם לא היה מדקדק כ"כ בדבריו הקדושים ועיי' כ"מ פ"ו משגות ה"ו שהביא מבנו של הרמב"ם שכתב ואפשר שנתעלם זה המקום ממנו צעת שכתב יראה לי ואם בארזים נפלה שלהבת וכי מכש"כ בדורות אחרונים.

ולפענ"ד נראה קצת ביישוב דברי פנ"י דברי אין כוונת פנ"י דחמץ ופנו"ט אסור שלכדה"י דאסור ליהנות שלכדה"י דברי אם אכל או נהנה שלכדה"י לא עבר על הללו דלא יאכל רק ציעל מ"ע דשריפה כמ"ש צ"ש שם והרי א"י לצטלו דברי אמרי כתובות פ"ו עשה סוכה ואינו עושה כופין אותו עד שיאמר רולא אני וכלן נמי מ"ע דברי מונה הרמב"ם במלוה ל"א לשרוף הנותר וחמץ דשריפה מנותר ילפין ליה משא"כ בכלאים דליכא מ"ע לשרפו ואסור שלכדה"י משום דלא כתי' צבו אכילה אבל לא המ"ע גורם שאסור שלכדה"י וא"כ שפיר קתני כה"כ דברי אמרי גיטין פ"ד בשלמא צער חזיר אפשר דאכלה ולקיא הרי דלאכול איסור הוי צידו ועיי' תוס' סוכה ל"ג ע"א ד"ה נקטס דמקרי צידו ללקטן אשי"פ דאסור ולכן שפיר כתב הפנ"י דחמץ ופנו"ט כיון דאסור ליהנות שלכדה"י מכח העשה דרמיא עליה וכופין אותו לקיימו פשיעא דא"מ אבל צכה"כ וצ"ח אף דאסור שלכדה"י מ"מ הוי צידו ליהנות שלכדה"י אפי"ה א"מ כיון דלא סמכא דעתא ועיקר הרבותא דמתני דאפי' שלכדה"י א"מ משא"כ חמץ ופנו"ט לא משכחת שיקדש אותו אפי' שלכדה"י.

אבל מ"ש ליישצ דברי צ"ש דהא כל הטעם דאפרו מותר משום דאין לך דבר שנעשה מלוחו ומועלין בו וא"כ שריפת קדשים הוי מ"ע שהז"ג ואם שרפו אותו נשים אפרו אסור וא"כ לא מני למיתני פנו"ט דצכה"כ שפיר איכא רבותא דאף דיכולה ליהנות מאפרו אפי"ה א"מ משא"כ בפנו"ט פשיעא דא"מ דאפי' מאפרו א"י ליהנות כיון שלא נעשית מלוחו, הנה צוה שגג הרצב הלל יכולה לעשות איש שליח שישרפנו ונעשית מלוחו והיא תהנה מאפרו, והרי לדעת הרצב אחרונים מ"ע דתשציתו הוי מ"ע שהז"ג ונשים פעורות [ויודע אני שאינו כן דעת שג"א סי' פ"ב ולל"ח פסחים ד"ה רע"א] ואי לאו דחמץ מן הנקצרים היה באמת מותר אף אם אשה שרפתו, ומ"ש כיון דאינה מחויבת לא נעשית המלוה הרי

דאם רצה לשרפו שלא ליהנות באפרו רשאי היינו שקוצר אפרו וא"כ מדקתני ידלק סתם ולא קתני שאפרו יקצר עכ"ה דא"ל לקצור את אפרו וא"כ לא מני אחיה כרצון דלדידכו אפרו לריך קצורה משא"כ לר"י א"ל קצורה כדמוכח ממתני דא"ל אינו מותר לשנות ואמאי הא רצון נמי ס"ל דאם אינו נהנה מאפרו מותר לשרפו או"ו משום דלר"י א"ל לקצרו וע"ז א"ל אינו מותר לשנות אם אינו קצרו.

ועונ"ל ליישצ אפי' נימא דלרצון א"ל לקצרו חלה שלא יהנה מהם דלכאורה קשה לכיון דכל הנקצרים לא ישרפו גזרינן שמה יצואו ליהנות באפרו אמאי באמת מותר לשרפו ניחוש שמה יצוא לדי תקלה אך ז"א דברי קיי"ל יו"ד סי' נ"ו ועיי' ש"ך שם סקמ"ז דכל שלא לריך לשהות רק כ"א יום לא חיישינן לתקלה רק אם לריך לשהות יצ"ה חיישינן לתקלה ולפ"ז דוקא בחמץ מותר בהנאה לאחרי"פ דקיי"ל כר"ש וכש"כ דאפרו מותר לאחרי"פ לכן ס"ל דמותר לשרפו דשמה יהנה מאפרו צפסח ליכא למיחש דלזמן מועט לא חיישינן לתקלה משא"כ צהאי דשיער נזיר דלעולם יש לחוש לתקלה דאסור לעולם מודו דאסור לשרפו ולהכי מוקי לה כר"י.

ועונ"ל דקושי הגמי הוא כך דברי בגמי אמרי חצ"פ ישרף סתם לן תנא כר"י דאמר אצ"ה חלה שריפה ולכאורה קשה כיון דגם לרצון מני שורפו א"כ אחיה נמי כרצון אך ז"א כיון דלרצון הוא בין הנשרפין ובין הנקצרים לא מני למיתני כלל צצצא דנקצרים לא שייכי משום דהוי גם מן הנשרפין צצצא דנשרפין לא מני למיתני משום דהוי גם מן הנקצרים ולפ"ז היינו דקפריך שיער הגזיר יקצר ורמינהו וכי משיער הגזיר וכי ידלק השק וכיון דהוא בין בשריפה בין בקצורה איך קתני במתני צבדי נקצרים ע"ז משני כאן צנזיר עמא דהך נזיר דקתני במתני הוא רק מן הנקצרים והדר משני דאחי כר"י דכל הנקצרים אם רצה להחמיר ע"ע רשאי וא"כ שפיר קתני צבדי נקצרים כיון שמבקצרים הוא ואפי"ה ידלק השק כמו בכל הנקצרים אבל לרצון לא מני למיתני כמו דלא קתני חצ"פ וא"ש.

ומה שהק' על שו"ת צ"ש סי' קפ"ז שרואה ליישצ דברי פנ"י קידושין נ"ו צמ"ש ליישצ קושי תוס' דלא קתני חצ"פ משום דחצ"פ אסור גם שלכדה"י וצוה מתוך גם קושי תוס' דלא קתני פגול נותר וטמא משום דאלו ג"כ אסורי שלכדה"י ופשיעא דא"מ ולא לריך למיתני וכל הרואה ישחומס דהא קתני במתני כה"כ וצ"ח דאסורין ג"כ שלכדה"י ותי' צ"ש דעד כאן לא הולך לומר דאשי"פ בשלכדה"י א"מ חלה צבדי איה"י שהן מן הנקצרים דאפרו אסור אבל צכה"כ שהוא מן הנשרפין דאפרו מותר אשי"פ דאסור שלכדה"י שפיר אשמעינן אשי"ג דיכולה ליהנות באפרה שו"פ אפי"ה אינה מקודשת מטעם שכתבו תוס' דלא סמכא דעתא וע"ז תמה הא פנו"ט דאפרו מותר כמבואר בתמורה ואמאי לא קתני פנו"ט, ובמח"כ אין כאן קושי כלל רק יפה העיר שצ"ש לא קיים דברי פנ"י חלה צמח שתי קושי תוס' דלמה לא קתני חצ"פ אבל צמח שפנ"י תי' צוה קושי תוס' אחרת דלמה לא קתני פנו"ט עדיין הדחיה ע"ד פנ"י במקומה עומדת והוא לא נחית לקיים

ואינו הוכחה שסוצרת שמחויבת וא"כ ניחא ממיכל צת שאול ואשתו של יונה שהם לא אמרו שמחויבת שפיר ליכא צ"ת.

רמ"ש לסחור דכריו ממ"ש מהרמ"ש א"ח ס"י ב"ז דס"ל דאפי' נטרף ממילא הוי נעשה מלותו וה"ה אם שרפו אשה כבר כתבתי דעתי צזה אצל לא היה לריך להציה ממרחק לחמו כי הדבר מפורש בתמורה שם דקאמר כגון דנפלה דליקה צעלי הקדש מאליה דלא הוי אינש דלימעול משמע דהנך דטעונין שריפה צלל מעילה אפי' נפלה דליקה מאליה אין אפרן אסור לעולם דאין לך דבר שנעשה מלותו ומועלין צו.

ובזה הנני דושו"ס כל הימים באה"ר וחיבה יתירה, והנני חותם בברכת התורה, וזוכה בעגלא ובזמן קריב במהרה, לראות בשכלול האולם והבירה, ידידו

העבר"י

סימן נ"א

עוד להנ"ל

בעה"ת יו"א נח עו"ד אקב"ץ עלי"ו לגקבצ"ו לפק"ק הו"ו יע"א.

מכתב הגיעני צעתו ויען הימים ימי ציקורי מעשי ה' הנחתיו מן הלד והיום עיינתי צהם ומ"ש דאצ"מ כתשובה ס"י י"ע כתב לייצב תוס' תמורה דלמה לא קתני חמץ צפסח צמתני אם הוא מהנשרפין או מן הנקצרי והציה פליאה נשצב מצו הגאבדק"ק שימלאי נ"י שכתב צגליון הספר דצאמת קתני חצ"פ, ידע ידידי נ"י שאין זה נכנס אפי' צגדר קושי' כי האצ"מ ידע עברי צגמ ועכ"ח נאמן עלי דדיין שלפניו היה גמ' דלא קתני חצ"פ ושכן הק' תוס' דצכגון זה אפי' תינוק צר צי רצ אינו טועה ואין להשיב עליו.

והנה שהק' אהא דפריך צתמורה ל"ד ונקצרין אפרן אסור והתני וכי וצשר המת שנפרכו עהורין מאי לאו עהורין ומותרין ומאי קושי' הא מת מלה צקצורה מה"ת דתתי כי קצור תקצרו ציום ההוא וא"כ נעשית מלותו ומשו"ה מותר, לק"מ דא"כ מ"ש דקתני שנפרכו אפי' לא נפרכו כלל רק שנקצר פ"א ג"כ הוא נעשית מלותו וצדין היה לו להיות מותר אעכ"ס דלאו משום דנעשית מלותו ס"ל דצשר המת שנפרכו מותר אלא משום דהנקצרין אפרן מותר, ומעלתו חשצ שקושייתו הוא קושי' נוצייק יו"ד ס"י ז' וצאמת הנוצ"י לא קאי על הגמ' וגם לאו צתורת קושי' אחי עלה אלא צתורת א"ת דצמת אפרן ז"ל מותר משום דנעשה מלותו לזה תי' דצאמת אין החיוצ לקצרו משום איסורא דידיה כמו הנשרפין ערלה וככ"כ אל"א משום צזונא ולכך ל"ש שנעשית מלותו ולדידי ז"ע חדא הא לא קיי"ל כר"ש דר"ש עעמא דקרא צצ"מ דקט"ו וא"כ אין קאמר

צליית נשים פטורות כמצואר צא"ח ס"י י"ז ואפ"ה קיי"ל שם רס"י יו"ד דאשה צשרה לעשותן א"כ ה"ג אף דאינה מחויבת מ"מ צשרה לשורפן, ועוד דאפי' לא מתקיים המצוה נמי אין מועלין צו דלכאורה קשה אמאי צנקצרים אפרן אסור הא ג"כ נעשית מלותן שנקצרו ועיי' מקו"ח ס"י תמ"ה ושמעתי מקדוש אצי מחו"ר הגולה זוק"ל שאמר דאין הפי' שהם צקצורה שצריך לקוצרם רק החיוצ שיהיה קצורים ועומדים וא"כ ה"ג צשריפה אין הפי' שישרפו רק שיהיו נשרפין וצזה נעשית מלותו יהיה אין שיהיה כיון דנשרף נעשה מלותן ואין מועלין צו.

ובהדי שותא אודיעהו מענין לענין צלותו ענין שני דצרים עיי' פסחים ד"ז המקדש משש שעות וכי ופירש"י המקדש אשה ושאלני צ"ה רצוני החו"צ מו"ה ארי' ליב שטערן נ"י צן הגאבדק"ק לודאש נ"י דהך אשה היא מיותר, גם אמר לי שצ צחד מפורסם אשר מחזיק עלמו שלומד יפה על הדף השיצ לו שהוא טעות דאיטעריך לומר אשה כדי שלא נטעה דמייירי שהקדיש איזה דבר ואני אומר השתא שותא דינוקא לא ידע לימד על הדף הוא המקדיש איזה דבר יצוא יו"ד אחר הדל"ת ולא צמקדש כדאי צצ"ה ל"ז ע"ה דקתני אלו שהן משום רשות לא מקדשין ואלו הם משום מלה לא מקדישין הרי מפורש החילוק צין מקדש למקדיש.

ראני השצתי לו עפמ"ש המל"מ רפ"ה מאישות שמדד לומר דאם האשה חולה שיצ"ם אז מקודשת צאיה"ג דאף דאינו שזה כלום להאיש מ"מ א"ל שיתן הוא רק שחקבל האשה והרי שזה להאשה, והנה דעת מג"א רס"י תמ"ג דמשש ולמעלה ליכא צ"י אלא עשה דתשציתו איכא ולפ"ז אי נימא דאשה אינה מחויבת צמ"ע דתשציתו דהוי מ"ע שהז"ג א"כ אמאי המקדש משש שעות ולמעלה אין חוששין לקידושו הא האשה המקבלת א"ל לצערו ועכ"ח או דהאיש לריך ליתן והוא אינו נותן כיון שלדידיה אינו שזה כלום או שגם האשה מחויבת צמ"ע דתשציתו כדעת שג"א ונוצ"י והיינו דקאמר המקדש אשה דלאשה היה סצרא לומר דמקודשת כמ"ש אפי"ה א"ח לקידושו.

עוד אודיעהו צענין זה יעיי' רש"י ר"ה ל"ג ע"ה ד"ה הא נשים פי' דפטורות לגמרי דמ"ע שהז"ג הוא וכי תקעי איכא צל תוס' ותוס' הק' ממיכל צת שאול שהיתה מנחת תפילין ואשתו של יונה שהיתה עולה לרגל ולא מיחו צהן חכמים ואמאי הא איכא צ"ת ואמרתיו דבר אמיתי צשנדקדק צדצרי רש"י שאמר וכי תקעי והול"ל וכי מקיימי דהלל אכל מ"ע שהז"ג קאי ונ"ל דרמז"ם פ"צ מממרים ה"ע כתב דמי שאומר צשר עוף צחלב מה"ת ה"ז עוצר צצ"ת אצל אם מודה שאינו מה"ת רק חכמים אסרוהו אין זה צ"ת והנה תקיעת שופר אסור משום צצות כדאי שם צגמ' ועיי' מג"א ס"י תקפ"ח סק"ד ורק כדי לקיים המ"ע מותר לתקוע וא"כ אשה שאינה מחויבת אסורה לתקוע ואם תוקעת עכ"ח משום דצצרה שהיא מחויבת ושפיר איכא צ"ת שאומרת על דבר שאינה מחויבת שמחויבת והיינו דפירש"י וכי תקעי איכא צ"ת דע"י התקיעה מוכח שצצרה שמחויבת ויש צ"ת אצל צמה שצומעת קול שופר ליכא צ"ת כיון דלא עצדי איסורא

סימן נ"ב

בענין דשיל"מ ובדברי המלחמות בפ' כ"ש
דדשיל"מ אי בטיל תליא במחלוקת

בעה"ת א' לס' גם ברוך יהיה העתר לנו תפילתינו לפ"ג
האנושאודיטץ יע"א.

אריה שאג, חמיד ורגיג, הבחור המופלג, מלא פלג, חריף
ושנון וריחו כלבנון, שמו ינון, ב"א אהובי ורב חביבי מו"ה
ארי' ליב שטערן נ"י.

כבר עברו ימים וחדשים מאז באו דבריך אלי ואני עמוס
התללות עד אין לשער ואין לספר ורק אנסה אולי יהיה
ה' עמדי לצע זממי להשיבך עדי"ת וזה החילי בעזר לורי
וגואלי:

כתבת ליישב דברי הרמב"ן במלחמות פסחים דף כ"ט שהק'
לרי יוחנן דס"ל חמץ לאחר זמנו כר"ש ואפי"ה סובר
דחמץ חוץ זמנו בנו"ט ואמאי הא הוי דשיל"מ ותי הרמב"ן
דגוף הדיון של דשיל"מ לא בטיל במחלוקת שנויה ור"ש סובר כן
בגדרים נ"ה ע"א ורבנן פליגי עליה ור"י א"ל אגא דאמרי
כרבנן ע"ש והק' הגאון מהר"ש לאנדא ז"ל לדבריו איך מלאנו
ידינו ורגלינו בסוגיא דביצה ג' דמשני ר"א לעולם ספק יו"ט
ספק חול והוי דשיל"מ ואפי"ה דרבנן ל"ב הלל גם ר' יוחנן
סובר דביצה אסורה משום משקין שזבו כדאי' ביצה ד"ג ע"א
וא"כ גם על ר"י קשה קושי' הש"ס ספיקא אמאי אסור סד"ר
הוא ול"ל כדמשני ר"א דהא ר"י ל"ל דשיל"מ ל"ב, וכחצת
דל"ה הק' דמי' אי אמרת ס' עריפה דבר שאין לו מתירין
הוא ותבטל ברובא דילמא הכ' ברייתא ר"י הוא דס"ל מצ"מ
ל"ב ותי הגאון מהרד"ד שם בבג"ה ע"פ השיטות דאס'
נחערצה קאי על ספיקון וע"פ שיטת הרמב"ם דסד"א לחומר'
הוא רק מדרבנן א"כ לק"מ דכבר כתבו תוס' ורשב"א חולין דף
ל"ט ע"ב דביצה שאני דבאי' דרבנן מודה ר"י דמצ"מ בטיל,
אלא דהריב"ז שם דחה דזריהס וכתב ונראה דשאי"ה
שהאיסור בטלמו הוא גרוע שהוא זיעא בעלמא וכשם שהתירו
במית דביצי לפי שהוא ולא כלום, וכתבת הוכחה לדעת תוס'
ורשב"א הנ"ל דכתשו בשמים ראש ס"י זי' הק' לר"י דמצ"מ
ל"ב האי כלל' דשיל"מ ל"ב ל"ל דהוא ג"כ רק במצ"מ אמנס
להנ"ל ניחא דדרבנן מצ"מ בטיל ואלטרין כלל' דשיל"מ לענין
איסור דרבנן וכ"ז למאן דאית ליה כלל' דשיל"מ אבל ר"י דל"ל
הא דשיל"מ ל"ב שפיר י"ל דר"י ס"ל אפי' דרבנן מצ"מ לא
בטיל וכיון דעיקר קושיות הש"ס לפי דברי מהרד"ד הוא רק
אי ס"ל דר"י דרבנן ל"ל מצ"מ ל"ב וא"כ לרי יוחנן דל"ל
דשיל"מ ל"ב וא"כ אפי' דרבנן מצ"מ ל"ב לא קשה קושי'
הש"ס דאיכא למימר דאית כר"י עכ"ד.

הנה קורא עליך אס חכס לבך בני ישמח לצי גם אני אבל
לפענ"ד לפי דברי הרמב"ן דשיל"מ ל"ב במחלוקת
שנויה שפיר י"ל דאפי' במין בשאינו מינו אינו בטול דהרי עיקר
הוכחה דשיל"מ ל"ב רק במצ"מ הוא ממתני' דגדרים נ"ג
דקתני אס יש צו בנו"ט אסור וק"ל להר"ן הא גדרים דשיל"מ
הוא ול"ב וקושי' זו הכריחו לומר דמתני' מייירי בשא"מ ואפי'

דמלות קצורת המת משום ציונה, ועוד הא אמרי סנהדרין
מ"ה רמז לקצורת מתים מה"ת הרי ללא קתני רמז אלא דבאמת
הרמב"ם פ"ב מאבל נקט דמלוא לקצור ומקורו מכאן נראה
שהיא באמת מלוא, אך ק"ק מדוע באמת לא קתני במתני'
צבא דאלו כן הנקצרים ג"כ מת ואפשר ללא קתני אלא אלו
שאין צבן מלוא רק שקוצרין אותו כדי שלא יצואו לדי
תקלה אבל מת הקצורה לאו משום תקלה אלא משום מלוא.

שוב הביא קושי' בשם רבו הנ"ל למ"ש מ"ה מתק"ל דעגלה
ערופה מלוא בקצורה מה"ת ובמהרמ"ש על תר"י"ג מלות
מכ"ג ס"ל דגם פטר חמור מלוא בקצורה דילפינן ערופה
ערופה מע"ע ואכ"ק דמה משני אקושי' הגמ' ופטי"ח בשק
ידלק השק דר"י הוא דאמר אס רואה לשרוף את הנקצרים
רשאי דע"כ לא קאמר ר"י זאת רק באותן הנקצרים דהוא משום
תקלה מותר לשרוף אותן ול"ה שמה יהנה מאפרן אבל פטי"ח
דמלוא בקצורה מה"ת וגם השיער אין רשאי לשרוף ולבטל
מלות התורה והרי מת דמלותו בקצורה ודאי אסור לשרוף גם
לר"י, ובמח"כ אין התחלה לקושיותו הלל ר"י קאי אנקצרין
דמתני' דחולק את"ק דמתני' וס"ל דאס רואה להחמיר לשרוף
את הנקצרים דקתני במתני' רשאי ובמתני' קתני נמי ע"ע
ופטי"ח ש"מ דס"ל דגם אלו שהם מלוא בקצורה נמי רשאי
לשרופן ולק"מ.

וגם מה דפשיעא ליה כיון שהם מלוא בקצורה אסור לבטל
מ"ע ולשורפם אישתמיתיה מיניה דברי תוס' חולין דף
קכ"ה ע"ב ד"ה יכול הוא שכתבו דהתם צמת שלם דאין
דרכו לשרפו ע"ש מצואר בהדיא דע"כ מותר לשרפו והרי אב
לכולן דמלוא בקצורה הוא מת ואפי"ה מותר לשרפו וא"כ כשי"כ
ע"ע ופטי"ח דמותר לשרפו ושפיר קאמר ר"י הוא ועיי' מ"ה
מה"ת יו"ד ס' מ"ב.

אבל גם דברי הגאונים הנ"ל לא זכיתי להבין דא"כ אמאי
לא קתני במתני' גם מת שהוא מן הנקצרים ותיירו'ו הנ"ל
משום דהוי מלוא ל"ש כאן דהרי קתני גם ע"ע ופטי"ח, ועוד
צמת מלוא לקצור משום ציונה או משום כפרה כדאמרי
סנהדרין דף מ"ו הנ"ל ועיי' ח"י הר"ן שם ואיך ילוף ע"ע
ופטי"ח ממת דל"ש כל הני טעמים.

אבל לדידי קשי' למ"ש תוס' נדה דנ"ה ע"א ד"ה שמה
דעור אדם אינו אסור בהנאה וגם עור ע"ע מותר
בהנאה ללא נפקא ליה אלא מדכתי' זה כפרה בקדשים ועור
קדשים מותרין בהנאה וא"כ אמאי יהיה שער פטי"ח אסבה"ג
וחמור מהעור. וה' עינינו בתורתו יאיר, עדי אור חדש על
יון תאיר.

ידידו החותם בברוך

העבר"י

ממחני אינו מוכח כלל דבא"מ דשיל"מ צטיל די"ל דמיירי שנאכל כולו ולכן לא היו דשיל"מ אמנס כ"ז לטעמא דרש"י אצל הרמב"ם כתב יראה לי משום דאיהו ס"ל כטעמא דר"ן דשיל"מ לא צטיל משום דהוי מצ"מ ואז ל"ל דמיירי בנאכל כולו דאפ"ה הוי דשיל"מ ואז מוכח ממחני דבא"מ צטיל וע"ז הביא לא יהיה זה שיש לו מתירין חמור מטבל שהרי אפשר לתקנו וקי דמכ"ת א"א לתקנו ול"ש עד שתאכלנו וא"ך הוי דשיל"מ ועכ"ח דלא כטעמא דרש"י וא"כ שפיר שלא צמינו צנו"ע ודו"ק היעב כי הוא דבר נחמד.

ראמנ דכריך בלא"ה דחיים כיון דאתה קאי ליישב שיטת הרמב"ן דשיל"מ במחלוקת שנויה א"כ בלא"ה לק"מ קושי בשמים ראש דאפשר דר"י דס"ל מצ"מ לא צטיל לית ליה כלל הך כללא דשיל"מ ל"ב ומאן דס"ל דשיל"מ ל"ב ס"ל באמת דמצ"מ צטיל ואי לרש"י דפסק מצ"מ צטיל בחולין דק"ע ואפ"ה ס"ל דינא דשיל"מ הלא לרש"י דאמר דשיל"מ ל"ב משום עד שתאכלנו ע"י ציטול תאכלנו בלא ציטול שפיר י"ל דאפי' בא"מ ל"ב וכמ"ש האחרונים ג"כ, ועוד כיון דלדבריך דלר"י דל"ל דינא דשיל"מ לא צטיל לא קשה קושי הגמ' מג"ל להקשות לרב יתח ורב יוסף דלמא אינהו גמי כר"י ס"ל דשיל"מ צטיל ושפיר מני אתה כר"י כמ"ש דהרי כתב הריב"ז ע"ז ע"ג דכל הנהו אמוראים צבינה ט"ל דלא משני משום דשיל"מ כר"י הוא משום דל"ל דשיל"מ לא צטיל וא"כ ר"י ור"י דילמא גמי ס"ל דשיל"מ צטיל ולא קשה קושי הגמ' כמ"ש.

והנה מלבד שכתבתי לעיל לטעמא דרש"י י"ל דאפי' בא"מ דשיל"מ לא צטיל ל"ל להוכיח מדברי רש"י גופא שכתב דכ"ה אפי' באלף ואע"ג דמדא"ו חד צתרי צטיל דכת"י אחרי רבים לבעות וכו' והוא תמוה דהרי כאן מיירי שנתערבה בשאר צינ"ס ואז הוי מצ"מ ומצ"מ לא ילפינן מאחרי רבים דחד צתרי צטיל דהרי רש"י ס"ל מצ"מ לא צטיל ורק לענין א"מ כתב רש"י חולין ל"ח ע"כ דילפי' מאחרי רבים ומאי קושי מאחרי רבים דרק אינו מינו ילפי' מהתם א"ו משום דרש"י ס"ל דבא"מ גמי דשיל"מ ל"ב ופריך שפיר ולק"מ קושי בשמים ראש כמ"ש.

ועוד דפני' צינ"ה ח"ל כתב דהא דלר"י מצ"מ ל"ב סברא הוא כיון שהטעם והממשות שווין מתחזק האיסור ודס הפר ודס השעיר גילוי מילתא בעלמא הוא דחולין מקדשים לא ילפינן וע"י חת"ס ע"ז ס"ו שכתב ביישוב סברת רש"י דס"ל דהא דמצ"מ לא צטיל הוא רק אם שוב בשמא ושוב בטעמא ולפ"ז גם לר"י דמצ"מ ל"ב לריכין לדינא דשיל"מ דהרי כתב הש"ך ס"י ק"צ דבדשיל"מ אזלי' בתר שמא וא"כ משום מצ"מ לא הוי אסור כיון דאינו שוב בטעמא ואילתריך דינא דשיל"מ וע"י צ"ש א"ח ס"י רס"א ביישוב דעת הרמב"ם ה"ל.

ולפ"ז יש ליישב קושי הל"ה שהקי' מ"פ אלא אי אמרת ס"ע דבר שאין לו מתירין הוא ותחבטל ברוכא דלמא הך צרייתא ר"י הוא דס"ל מצ"מ ל"ב ולהג"ל ניחא דהרי קי"ל דצינ"ה וצינ"ה הוי מצ"מ בשמא אצל בטעמא אינס שוים לא

דשיל"מ צנו"ע אצל לדעת הרמב"ן אין כאן קושי דמחני אחיא כמ"ד דשיל"מ גמי צטיל ומשו"ה קחני צנו"ע וא"כ י"ל לדין דשיל"מ ל"ב היינו אפי' במש"א"מ ולא קשה קושי בשמים ראש וליתא לדבריך.

ובזה היה ניחא דעת הרמב"ם פט"ו ממ"א שכתב יראה לי דאפי' דשיל"מ אס נתערב בא"מ צטיל והרמב"ד השיג עליו שהוא משנה שלימה והיינו מחני הג"ל ולפמ"ש הרמב"ם ג"כ ס"ל דשיל"מ ל"ב במחלוקת שנויה וא"כ ממחני לא מוכח מידי דלמא אחיא כמ"ד דל"ל דשיל"מ ל"ב רק כיון דהוא פסק כמ"ד דשיל"מ ל"ב ניחא לו לאוקמא מחני כהך מ"ד ולכן כתב ויראה לי אצל הוכחה ליכא כמ"ש.

ועוד ביישוב דעת הרמב"ם ה"ל בשנדקדק עוד בדבריו צמ"ש לא יהיה זה שיש לו מתירין חמור מטבל שהרי אפשר לתקנו ואעפ"כ שלא צמינו צנו"ע ע"ש ולא זכיתי להבין שהרי הוא תפוס טעם הירושלמי בפט"ו ממ"א ה"ו דעבל אינו צטיל משום דהוי דשיל"מ וכמ"ש כ"מ שם א"כ מבואר בהדיא לענין עבל דשיל"מ ל"ב אלא במצ"מ ולא במש"א"מ א"כ מאי הוי שכתב יראה לי ואם יש לדחות ואין לדמות דשיל"מ דעבל לשאר דשיל"מ א"כ איך מיייתי הרמב"ם ראייה מטבל לשאר דשיל"מ, וי"ל דקדוש אבי מא"ר הגולה ז"ע צ"ש א"ח ס"י רס"ד ה"ק מ"פ ה"ר"ן אמחני אס יש צו צנו"ע אסור הו' נדרים דשיל"מ הוא ואפי' באלף לא צטיל הו' אי אמרי' דנתבטל לא הוי דשיל"מ דהוי כאלו נאכל כולו דאין נשאלין עליה וא"כ מהיכי חיתי לומר דלא נתבטל והוי דשיל"מ נימא דנתבטל ולא הוי דשיל"מ דלא מני לאיתשולי עליה ותי צתי השני דכיון דקודם הציטול דשיל"מ הוא דאז מני לאיתשולי עליה דיינין ליה כמו קודם הציטול כמבואר דברים אלו בתוס' חולין ק' ועו"ז א"ח ס"י תרע"ג ע"ש והנה כ"ז ניחא לדעת ה"ר"ן דס"ל דשיל"מ לא צטיל משום דהוי מצ"מ א"כ כיון דקודם הציטול דשיל"מ הוא לא צטיל מש"א"כ לטעמא דרש"י דשיל"מ לא צטיל משום דעד שתאכלנו באיסור ע"י ציטול תאכלנו בהיתר בלא ציטול וא"כ באיסור נדר שנתערב כיון דאין נשאלין עליה דהוי כאלו נאכל כולו א"כ לא משכחת ליה שיאכלנו בהיתר דהרי לא מני לאיתשולי עליה באמת לא הוי דשיל"מ ולא קשה קושי ה"ר"ן דמאי מיירי שנתבטל כולו ולא הוי דשיל"מ כנ"ל ואינו מוכח דבא"מ דשיל"מ צטיל ממחני.

ובכל החזיון הזה תמלא ג"כ צמ"ח מרפ"ד וע"ש שכתב לטעמא דרש"י הג"ל גם עבל לא הוי דשיל"מ דג"כ ל"ש עד שתאכלנו ע"י ציטול תאכלנו בהיתר צלי ציטול כיון דמדא"ו צטיל לא מני מפריש עליה ממק"א כמו שהאריך שם בראיות ברורות ורק מדרבנן יכול לתקנו א"כ למא תחבט"ל ל"ב הלא אי אינו יכול לתקנו כמו שהדין מדאורייתא שפיר הוי אין לו מתירין ושפיר צטיל וא"כ כיון דמדא"ו א"י לתקנו לא הוי דשיל"מ דל"ש עד שתאכלנו ע"י ציטול תאכלנו בלא ציטול דלא משכחת ליה שיאכלנו בלא ציטול כיון דלא מני מפריש עלי' ממק"א ע"ש וא"כ מדעבל הוי דשיל"מ מוכח שלא כטעם רש"י וכיון דלא אמרי' טעמא דרש"י א"כ אפי' נתבטל הוי דשיל"מ דיינין ליה כמו שהיה קודם ציטול וקשה קושי ה"ר"ן אמחני וי"ל דמיירי במש"א"מ דשיל"מ ולפ"ז

מצטיה צינה טכורה עם צינה עמאה ודאי אינס שווין צטעמא
 אלא אפי צינה תרנגולת וצינה צר אוואז נמי אינס שווין
 צטעמא כאשר הנסיון מעיד אי"כ אם נתערבה עם צינה
 תרנגולת ולא ידעינן איזה מהם עריפה מזל מצ"מ שפיר צטיל
 כיון דאינה שוב צטעמא אי"כ ויל דס"ט מיירי צכה"ג ואי"כ
 אפי לר"י צטיל.

והרווחו צזכ ליישב ג"כ קושי הש"ך סי ק"צ אמ"ש
 המחבר ס"צ צשס יש מי שאומר דס"ט לא הוי
 דשיל"מ משמע דאיכא מ"ד דהוי דשיל"מ אי"כ מ"פ אלא ספק
 עריפה דבר שאין לו מתירין הוא ותצטל צרובא הלא גם ס"ט
 הוי דשיל"מ ולפמ"ש דכאן מיירי שנתערבה צינה תרנגולת
 עם צינים של צר אוואז ולא ידעינן הי מיניהו עריפה אי"כ
 מעולם לא יחברר אם היא כשירה דהרי ודאי עריפה יש כאן
 אך לא ידעינן הי מיניהו שפיר פריך דבר שאל"מ הוא ודו"ק.

אבל צחמת לא ניחא לי צכך תירון על קושי הל"מ דלמה
 נימא דמיירי צמשכתח ליה דנתערבה צינים שאינם
 שווין צטעמא ותקשה קושי הגמי הלא יותר נכון למימר דלא
 מיירי צחופן זה ולא קשה קושי הגמי ומה"ט לא ניחא לי
 צתירון הל"מ דציבש ציבש ל"ל לר"י מצ"מ לא צטיל דמני"ל
 למקשן דמיירי ציבש ציבש כדי להקשות דלמא מיירי שכבר
 נערפה צקערה ואז לר"י מצ"מ לא צטיל, וגם על תי מהרד"ד
 ז"ל יש לפקפק קלת כיון דסדא"ו תלוי צפלוגתא דר"פ ספק
 אכל אי חתיכה אחת שנינו או שתי חתיכות שנינו אפי"ל דר"י
 ס"ל צי חתיכות שנינו וס"ל דסדא"ו מה"ט לחומרנו ועוד אפי
 ס"ל הכי מצ"מ יש לומר דהא דס"ל צאיסור דרצנן מצ"מ צטיל
 היינו דוקא כשעיקרה מדרצנן אכל היכי דעיקרה מה"ט אף
 שהוא מדרצנן מצ"מ מחמיר דאמרי מצ"מ לא צטיל וכדאמרי
 צכה"ג לענין אין מצטלון איסור לכתחלה עיי ש"ך סי ל"ט
 סק"ו.

לכן נלפענ"ד דזה כציר הקשיתי למ"ש לל"מ דהא דמשני
 אחתן לס"ט דמאי קישור וענין ס"ט לכאן ורש"י נדחק
 צזה ותי דמיירי צו"ט ולענין איסור עלטול שאם הוא ס"ט
 כיון דאסור צאכילה מוקלה הוא ואסור עלטולה וצזה ניחא
 מה שעמד צ"ש סי רס"א לשיטות רש"י צינה צי ושמ"ק שם
 דהא דאסור לרצה משום הכנה מדא"ה היינו לענין אכילה
 והנאה אכל לא לענין עלטול ועיי צ"ש סי שני"ג וכיון דצרייתא
 לענין עלטול איירי גם לרצה קשה סד"ר הוא ולהג"ל ניחא
 כיון דמדא"ה אסור צאכילה דהוי סדא"ו ממילא אסור צעלטול
 דכיון דאינו רשאי לאכול מוקלה הוא וכמו צס"ט, ולפ"ז ק"ל
 למ"ש תוס' צכורות דכ"ה דלענין עומאת משא ל"ש ציטול
 דסוף סוף הוא נושא קיזה נצילה אי"כ מ"פ אלא ס"ט דבר
 שאין לו מתירין הוא ותצטל צרובא הא עלטול מוקלה דמיה
 ממש לעומאת משא ולי"ש שום ציטול דסוף סוף מעלטל האיסור
 אפי נתערב צאלף ושפיר קתני כאן כולן אסורות אפי צס"ט,
 אח"ז רק מלאתי שגם הפמ"ג צפתיחה לתערובות דין דשיל"מ
 העיר קלת מענין זה וז"ל עפמ"ש מג"א סי תקי"ג סק"ג
 דצדשיל"מ ל"א כל דפריש מרובא פריש ועיי פ"ת רסי ק"צ
 ולפ"ז ו"ל דהא דקתני נתערבה צאלף כולן אסורות עלטול היינו
 אפי פירש אחד מהם נמי אסור והיינו דפריך אלא ס"ט

ומשו"כ אסור לעלטול מ"מ צנתערבה כיון דאי עריפה נתצטל
 צרובא דדבר שאין לו מתירין הוא נהי דלעלטול כולו צידא אסור
 משום דהוי כעומאת משא מ"מ צצטל צרובא היינו דאם פירש
 אחד מהם נימא כל דפריש מרובא פריש כיון דצחמת אין כאן
 אי דעריפה דנתצטל ורק לענין עלטול יחד אסור אכל אם
 פירש ליכא עטמא למיסריה מצואר דקושי הגמי היה רק אם
 פירש אחד מהם יהיה מותר לעלטול וצרייתא קתני נתערבה
 כולן אסורות אפי כאו"א צפ"ט אסור לעלטול, ולפ"ז מיושב
 קושי לל"מ דנימא דצרייתא ר"י הוא דס"ל מצ"מ לא צטיל
 דאפי אי ר"י נמי תקשי דנהי דס"ל מצ"מ ל"צ מ"מ מודה
 דאמרינן כל דפריש מרובא פריש אפי צמצ"מ משום דלי"ש
 שהאיסור מתחזק וכמצואר צצחיים ע"ג צכל דצרים חצובים
 דק"ל מצ"מ לא צטיל כגון צע"ה ואפ"ה פריך כהם דנימא כל
 דפריש מרובא פריש וא"ש.

אבל קושטא קאמינא דקושיתי לק"מ דצשלמא עומאת משא
 אינו תלוי כלל צאיסור שהרי נצלה שאינה ראויה לגר לא
 הוי נצלה לענין אכילה ולענין עומאת משא הוי נצלה עד
 שנפסל מאכילה כל צמצואר כ"ז צצכורות כ"ג שם לכן שפיר
 שייך לומר דלענין עומאת משא ל"ש ציטול משא"כ כאן
 שהאיסור עלטול תלוי צאיסור אכילה דמשום דהוי ס"ט ואסור
 צאכילה אסור נמי צעלטול ואי"כ שפיר פריך אלא ס"ט
 דשאל"מ הוא ותצטל צרובא וכיון דאיסור עריפה נתצטל ומותר
 צאכילה שוב אין כאן איסור עלטול ולי"ש לומר דמ"מ מעלטל
 האיסור דכיון דפקע מיניה איסור אכילה פקע מיניה נמי
 איסור עלטול אכל עומאת חזינן אף דפקע איסור אכילה
 העומאת לא פקע שפיר שייך לומר דלא מהני ציטול וזה
 חמת ויל"ז וחידוש שהפמ"ג שם לא עמד צזה מצ"מ גם מש"ל
 ניחא.

דעוד נ"ל דהנה א"א דצרייתא מיירי צס"ט לריך ציחור מה
 ענין ס"ט לכאן ונ"ל עפמ"ש שהצ"ח אחרונים צשס ל"ז
 דס"ט שנחלצה צו"ט ונתערבה אף דגם לאחר יאטרך לציטול
 ולא תהא מותרת צלי ציטול אפי"ה צו"ט אסורה ולא מהני
 לה ציטול דכל כמה דמני למיעבד צלי ציטול לענין איסור יו"ט
 עבדינן ע"ש ואי"כ ו"ל דצכה"ג מיירי צגמ סיפא אחתן לס"ט
 שגולדה צו"ט ואפ"ה אסורה.

ובזה נ"ל ליישב קושיה הש"ך סי ק"צ דמשמע מדברי המחבר
 דאיכא מ"ד דס"ט הוי דשיל"מ אי"כ אלא ס"ט
 דשאל"מ הוא ותצטל צרובא הא גם ס"ט הוי דשיל"מ ואינו
 צטל ונ"ל דלכאורה קשה לל"ז הג"ל כיון מיירי צס"ט שגולדה
 צו"ט ולענין יו"ט דנין אותה דשיל"מ מ"פ דשאל"מ הוא
 ותצטל צרובא הא שפיר הוי דשיל"מ דמיירי צס"ט שגולדה
 צו"ט, ונ"ל דפמ"ג צפתיחה לתערובות כתב דדינו של ל"ז
 תלוי צטעמים דשיל"מ דלעטמיה דרש"י שפיר אסור משום
 דעד שחאכלנו צאיסור צו"ט ע"י ציטול משום איסור נולד
 חאכלנו צהיתר צחול צלי ציטול איסור נולד ואלו לעטס הרין
 כיון דהוי ס"ט ואינו שוב צאיסור והיתר שפיר גם איסור נולד
 צטל דלא הוי מצ"מ כיון דאינו שוב צאו"ה, והנה בקי אחרונים
 כיון דמקשה ידע דשיל"מ לא צטיל אמאי לא ידע נמי דספיקא
 נמי אסור ותי פני"י דס"ל דשיל"מ לא צטיל משום מצ"מ וזה

רבוה אמרתי טעם הגון למ"ש תוסי חולין ל"ט ע"כ ד"ה שאני דבאיסור דרבנן ס"ל לר"י מצ"מ בעל משום דהא דאמר ר"י מצ"מ ל"ב הוא משום ספיקא כמ"ש לכן באיסור דא"י ספיקא דא"י לחומרא אבל באיסור דרבנן דסד"ר לקולא שפיר אמרי מצ"מ בע"ל.

רבי יצחק קושי מהר"ש לאנדא ז"ל דלכאורה ק"ל איך הו"ל חמץ דשיל"מ הא בחמץ איכא נמי איך צ"י ולריך לבערו אי"כ לא יהיה לו מתירין כיון שיצטרנו עוד קודם שיהי' לו היחר ועי"ה רמב"ן שם שהעיר דזה, וי"ל עפ"י הרעב"ה ע"ז דע"ג ע"כ דהא דמצ"מ לא בע"ל היינו דוקא לענין איסור אכילה אבל לענין אה"י ושאר דברים אמרי מצ"מ בע"ל ע"ש, ולפ"ז נוחא דחמץ שנתערב א"ל לבערו דזה מצ"מ בע"ל ושפיר הו"ל דשיל"מ ועי"ה מג"א רס"י תמ"ב, ולפ"ז ר"י נמי ס"ל דשיל"מ לא בע"ל אבל דוקא אם בעין יש לו מתירין כמו ב"ב שגולדה צ"י"ט אבל בחמץ כיון דבעינו לא יהיה לו מתירין ש"ך לבערו רק ע"י שנתערב יש לו מתירין אי"כ ס"ל לר"י כיון דרק ע"י הבעול יש לו מתירין היאך אפשר לומר דלא בע"ל משום דיש לו מתירין כיון דעיקר המתירין בא ע"י הבעול והוא דומה ממש לסדרת ר"מ דנעטה ז"י"ט על קושי הר"ש מקיטון דל"ש קבוע לענין נחל איתן כיון דעיקר האיסור הוא מכח רוב דע"י לאו עריפה ובל"ס יודע לך סברא ז'.

רבוה יש ליישב דברי הרמב"ן שכתב אמר לך ר"י פליגי רבנן עליה דר"ש דאמר וכו' כל דשיל"מ וכו' לא נתנו בו חכמים שיטור ואנא דאמרי כרבנן ע"ש והוא הפלא ופלא דרבנן לא פליגי אר"ש דשיל"מ בע"ל אלא פליגי עליה לענין שביעית אף דהו"ל דשיל"מ ואפ"ה לא בע"ל ור"ש ס"ל דשיל"מ בע"ל אבל בהא כ"ע מודו דשיל"מ ואיך קאמר דאנא דאמרי כרבנן, ולפענ"ד נראה דזה פליגי תוס' דר"ש מחשיב שביעית לדשיל"מ לענין ציטור אבל לא לענין אכילה כמבואר שם וס"ל להר"ן משום דכיון דאפשר לאכלו קודם הציטור אבל הרמב"ן לא פי' כן אלא דטעמא דר"ש דהו"ל דשיל"מ משום דהאי תערובות שנתערב קודם הציטור אם ימתין עד לאחר הציטור תהי' מותרת דמ"ש אם נתערב קודם הציטור שיהי' אסורה מכאשר נתערב לאחר הציטור דמותרת ובע"ל א"י אותו תערובות גופו שנתערב קודם הציטור יש לו היחר לאחר הציטור לכן ס"ל לר"ש דמה"ע אין לו בע"ל קודם הציטור כיון דלאחר הציטור תהי' ליה היחר הו"ל דשיל"מ ואינו בע"ל קודם הציטור וס"ל לר"ש דאף אם האיסור בעינו לא תהי' לו היחר מ"מ כיון דלתערובות תהי' היחר מקרי דשיל"מ וא"כ חמץ נמי אף דבעינא לא תהי' לו מתירין ש"ך לבערו מ"מ התערובות יש לו מתירין אבל ר"י אמר לך אנא דאמרי כרבנן דפליגי תוס' וס"ל דשביעית מקרי דשיל"מ משום דאף דתערובות יהי' לו מתירין מ"מ בעינא אין לו אי"כ גם חמץ לא הו"ל דשיל"מ דאף דתערובות יהי' לו מתירין מ"מ בעינא לא יהי' לו מתירין כיון דלריך לבערו.

רענ"ל ביישוב קושיה מהרש"ל ע"פ קושיה הנ"ל דאיך יהי' מתירין לחמץ הא רריך לבערו וי"ל דזה קשה רק א"א דטעמיה דרש"י דעד שחאלנו באיסור חאלנו בהיחר והרי לא

אין לו ענין לספק אבל ר"א חידש לו דטעמיה דשיל"מ משום דעד שחאלנו בא"י ואז ספיקה נמי אסורה וא"כ המקשן לשיעורו דס"ל דשיל"מ לא בע"ל משום מצ"מ באמת ל"ש דינא של ל"ל פריך שפיר דשיל"מ ותבע"ל ברובא, ועי"ה אחרונים שכתבו דהא דס"ע דשיל"מ הוא דוקא לטעמא דרש"י דעד שחאלנו בספק איסור חאלנו בודאי היחר בלי בע"ל אבל להר"ן לא הו"ל דשיל"מ כיון דאסור מספק אינו שוב בא"י, ולפ"ז מיישב קושיה הש"ך דלכתר דמסקי ר"א ספק דשיל"מ אסור עכ"ה הטעם משום עד שחאלנו באיסור חאלנו בהיחר ואז ס"ע הו"ל דשיל"מ אבל המקשן דלא ידע דספק דשיל"מ אסור עכ"ה הא דשיל"מ לא בע"ל משום דאינו שוב בא"י וא"כ ס"ע באמת לא הו"ל דשיל"מ ולהכי פריך דשיל"מ הוא ולפ"ז נוחא כיון דעכ"ה בס"ע שגולדה צ"י"ט מייורי דאליה אין לו קישור לרישא רק דפריך דלא אין לו מתירין ותבע"ל מה תאמר דאח"כ כר"י ומשום מצ"מ לא בע"ל כיון דהאי דינא אין לו שום שייכות דלבע"ל דאפי' בספק עריפה שלא נולדה צ"י"ט נמי שייך האי דינא ואין לו קישור דלבע"ל לכן מוקי כר"י.

רעפ"ד האלה דגמי מייורי מס"ע שגולדה צ"י"ט ואסור משום דשיל"מ נ"ל דבר שכלי ביישוב קושיה הל"ה דלכאורה רריך טעמא אמאי לר"י מצ"מ לא בע"ל בע"ל הא לא הו"ל שוב בא"י כמ"ש הר"ן דנדר"י י"ג דה"ע דרבנן דס"ל מצ"מ בע"ל ומדוע מיתן ר"י בזה וי"ל דדעת תה"ד שצ"מ"א א"י"ה ס"י חרע"ג שכתב דנ"ה שנתערב ברוב אינו בע"ל משום דהו"ל דבר שצמנין ואף שמוכרין נרות במשקל מ"מ אזלינן בחר מה שהיה קודם הבעול דהו"ל דבר שצמנין ואינו בע"ל ועו"ל חולק שם וס"ל דאזלינן בחר אחר הבעול וכיון דאחר הבעול לא הו"ל דבר שצמנין לא דיינין ליה כדבר שצמנין ושפיר בע"ל ע"ש ולפ"ז רבנן סברי דאזלינן ודינן על הדבר מה שהיתה קודם הבעול וכיון דקודם הבעול הוא אסור ואינו שוב בא"י שפיר בע"ל משא"כ ר"י ס"ל דדיינין מה שהיה אחר הבעול שיהי' מותר ויהי' שוב שוב בא"י שפיר הו"ל מצ"מ ואינו בע"ל ולפ"ז ס"ע שגולדה צ"י"ט אפי' דיינין ליה כמו שהיתה אחר הבעול דס"ע בע"ל מ"מ הרי אסורה משום איסור גולד אי"כ גם אחר הבעול אינו שוב בא"י גם לר"י מצ"מ בע"ל כנ"ל ולפ"ז המקשן פריך דאפי' ס"ע שגולדה צ"י"ט הו"ל דשיל"מ כיון דגם למחר אסורה משום עריפה ולא תהי' לו מתירין בלא בע"ל אי"כ גם עכשיו תבע"ל ברוב מה תאמר דאח"כ כר"י דס"ל מצ"מ ל"ב ז"א דס"ע שגולדה צ"י"ט אפי' לר"י בע"ל מצ"מ כיון דאינו שוב בא"י אחר הבעול.

והשתא דאח"כ להכי י"ל עוד דלכאורה קשה למ"ש דטעמא דר"י מצ"מ לא בע"ל משום דאזלינן בחר אחר הבעול והו"ל שוב בא"י אדרבה נימא להיפוך עכשיו דאינו בע"ל הרי אסור ואינו שוב בא"י ולא הו"ל מצ"מ ובע"ל ואם נימא כן שוב י"ל להיפוך דאינו בע"ל וי"ל לפמ"ש תוס' צ"מ ד"ה אף לענין עלה עליה זכר ופי' בו בצרוך טעם דבענין כזה הו"ל כספיקא וצדא"י אזלינן לחומרא וא"כ גם לענין מצ"מ דלא בע"ל הו"ל סד"י ואמרי דלא בע"ל אי"כ כל הטעם דמצ"מ לא בע"ל הוא משום ספיקא וא"כ כל זה בודאי איסור אבל כאן בס"ע אפי' לר"י מצ"מ בע"ל דהו"ל ס"ס אם אינו עריפה ואח"כ עריפה דלמא בכה"ג בע"ל.

עריפה שיש עליו חלה איסור אחר דכרי כבר מוסכם מכל הפוסקים דאפי' צם"ס ואפי' צס"ד"ר היבא דאיכא לזכורי מצריין וא"כ צילת ס"ע עריפות דרבנן אף דס"ד"ר לקולא מ"מ הוא אסור כיון דאיכא לזכורי וכך אסור דאיכא לזכורי יש לו היתר כשתצטרר שאינה עריפה לכן אמרי דלא מהני ליה ציעול דלהך איסור דאסור מטעם דאיכא לזכורי יש לו היתר והוי דשיל"מ ותו ליכא לאקשווי דממני"פ יהיה מותר דנהי דמותר אחר הציעול ממני"פ מ"מ אותו איסור שהיה עליו מכה דאיכא לזכורי אותו האיסור אין לו ציעול ודו"ק ומכש"כ לפ"מ שכתבו אחרונים דהא דשיל"מ אינו צעל הוא משום דאין מצטלין איסור לכתחלה וגם הא דאיכא לזכורי מצריין הוא משום דהוי עטמא דהוי כמצטל איסור לכתחלה ולכן צס"ט דהוא דין איכא לזכורי ואין מצטלין אותו לכתחלה איתא נמי בדין דשיל"מ מה"ע.

ומה שהקשה צם' בגדי שש ע"ד חו"י שדחה דברי ל"ל מדברי הרמב"ם דס"ל סדא"ו מה"ת לקולא דכרי ל"ל קאי אליבא דרשב"א דחולק על הרמב"ם ולפענ"ד י"ל כוונתו דראיתו הוא מדברי הרמב"ם דקשה עליו מה"ת וכמו שהקי עליו הרשב"א בקידושין על הרמב"ם מה"ת דמביא על הספק ועכ"ל ר"ק לחלק כמ"ש כ"מ פ"ב מא"צ דשאני ליה צין ספק אי כרת לכו' אי לאו אי"כ רח"ת ל"ל אפי' אליבא דרשב"א נמי יש לדחות ולחלק דצספק כרת כיון שמחויב עליו א"ת וודאי שס איסור עליו חבל צאיסור לאו דליכא א"ת צספק יש לומר דליכא שס איסור עליו.

אבל אחת לא הועלת צתירוףך שהקשית מגמי דאמאי לא משני צס"ע ואפ"ה אינו צעל דהוי דשיל"מ ולא יישצת כלום ע"ש רק צתי ראשון יישצת דלא קשה עליו קושי ל"ל דממני"פ מותר חבל עדין הקושי מגמי צמקומה עומדת וכן צתי שני לא יישצת רק דלא קשה עליו מה שהקי ישיע"ק דל"ל דס"ע הוי דשיל"מ אס תחיה יצ"ח או חלד לפמ"ש הש"ך יו"ד סי' ק"ז סקמ"ח צשס מהרש"ל דאע"ג דקוי"ל עריפה אינה חיה היינו רוב חבל מיעוט חיה אי"כ צעכ"ח אפי' אחר שיהיה מותר לא יהיה מותר רק מכה רוב אי"כ מיד תוכל לסמוך על ציעול צרובא חבל מגמי לא יישצת כלום.

ולפענ"ד קושי ישיע"ק לא קשה על הרמב"ם דס"ל דס"ע הוי דשיל"מ כמ"ש כ"מ הכ"ל דקושי ישיע"ק לא קשה חלה לעטמי דרש"י דעד שתחללו צאיסור צציעול תחללו צלא ציעול וס"ע דלא משכחת שתחללו צלי סמיכה על הרוב לא הוי דשיל"מ דלמה ימתין לסמוך על הרוב יחללו מיד צסמיכה על ציעול צרוב משא"כ לשיטת ר"ן משום דהוי מצ"מ ולא צעל נהי דלא יהיה לו היתר רק ע"י הרוב מ"מ כיון שיהיה מותר יהיה מאיזה טעם שיהיה הוי מצ"מ ולא צעל וכבר כתבתי דעת הרמב"ם דשיל"מ ל"צ משום דהוי מצ"מ אי"כ לשיטת"י לא קשה קושי ישיע"ק.

אבל אני תמה על דבריו בכל צילה איך הוי דשיל"מ חלה גם אחר יו"ע אין הצילה כשירה רק מטעם רוב דלמא התרגולת עריפה חלה דחזקין צתי"ר כדאמרי חולין י"א יומא ג"כ כיון דסוף כל סוף לא תחללו רק על סמך רוב אי"כ

יחללו בהיתר חבל לעטמיה דר"ן משום דסופו שיהיה מותר מקרי שוב צא"ה והוי מצ"מ אי"כ חמץ סופו שיהיה יותר שפיר מקרי מצ"מ ולא צעיל וע"ז כתב הרמב"ן דר"י ל"ל האי עטמא וא"כ חמץ הוי דשיל"מ דל"ש עטמיה דרש"י כ"ל חבל חמץ לענין צילה דחידש ר"ח דאפי' ספק אסור דשיל"מ ואפי' דרובן לא צעיל נמי ל"ל עטמיה דר"ן חלה עטמיה דרש"י דלא אפי' ספק אסור ואפי' דרובן לא צעיל כמ"ש חל"ה שס שפיר ס"ל דשיל"מ לא צעיל.

ומה שהקשיתי ע"ד הכ"מ פ"ז מעכו"ם ה"י שכתב דמשו"ה מלר"ך הרמב"ם צרמוני צדן שלשה תערובות מפני שהוא דבר שאפשר שיהיה לו מתירין אס יתפרדו הרמונים ואע"ג דלהרשב"א לא חשיב צכה"ג דשיל"מ כדמשמע צטו"ד סי' ק"ב להרמב"ם חשיב אי"כ תקשי להרמב"ם קושיות הש"ך צסי' ק"ב מ"פ הש"ס חל"ה ס"ע דשיל"מ הוא ותצטל צרובא הא לדעת הרמב"ם גם ס"ע הוי דשיל"מ וכתבת דהשואל צל"ל סי' ס"ע הק' הליך ס"ע דשיל"מ ואינו צעל הא ממני"פ שרי אי עריפה הרי נתצטל ואי נתצטר שאינו עריפה ודאי שרי ות"י חל"ל דאפי' אי חל"כ יהיה מותר מ"מ עכשו אסורה מספק וסדא"ו אסור מה"ת ורא"י מה"ת שאע"פ שאפשר שיתצטר שיהא מותר מ"מ עכשו הוא אסור מספק והביא צם' בגדי ישע יו"ד סי' ק"ב צשס חו"י צהשטמות שכתב עליו דאישטמיעתיך מניה דברי הרמב"ם פ"ב מה' אי"כ דס"ל כל הספיקות מוד"ם והוא דחה דבריו דהרי צשיטת רשב"א קיימו ואיכו ס"ל סדא"ו לחומרה וא"כ להרמב"ם דס"ל כל הספיקות לקולא ול"ל כתי ל"ל וא"כ לא הוי ס"ע דשיל"מ.

ולפענ"ד קושיותו לק"מ דכרי מצואר צד"מ שס דעטמא דמתירין צג' תערובות הוא משום ס"ס והוא מגמי צכחים ע"ד וא"כ אס נימא דרמוני צדן הוי דשיל"מ ל"ל דס"ל להרמב"ם דס"ס מותר דשיל"מ וע"י חל"ה צילה ג' דאפי' ספק אחד צגופא וס' אחד צתערובות מותר דשיל"מ וא"כ צלא"ה לא קשה דלמא צס"ע ואפ"ה צנתערבו כולן אסורות משום דהוי דשיל"מ דז"ח דאפי' הוי דשיל"מ מ"מ שרי משום ס"ס שמה אינו עריפה ודלמא לא הוי אותה צילה שהוא ס"ע, וגם י"ל דרמב"ם ס"ל כהני שיטות דנתערבו לא קאי על ספיקא חלה מייירי צוודאי ע"י חת"ס צילה ג' אי"כ צלא"ה לא קשה קושי הש"ך דלא מייירי כלל מס"ע וזה תימא על הש"ך שהקשה כן, וצלא"ה ג"כ יש לדחות קושי הש"ך דס"ע הוי דשיל"מ רק לפ"מ דקוי"ל דעריפה אינה חיה חבל למ"ד דנ"ח ויולדת לא הוי דשיל"מ וגמי פריך למ"ד דנ"ח.

וביישוב קושי השואל צל"ל הא ס"ע ממני"פ מותר ולא הוי דשיל"מ כ"ל עפמ"ש ליישצ קושי הש"ך הכ"ל דרש"י פי צד"ה לס"ע ספק נולדה מתרגולת עריפה ואמאי לא פירש שנולדה מתרגולת ס"ע חלה משום דצכה"ג צחמת לא הוי פריך הש"ס חל"ה ס"ע דשיל"מ הוא דצכה"ג דשיל"מ הוא כקושי הש"ך לכן פירש ספק נולדה מתרגולת עריפה דהיינו דהספק הוא אס היא מתרגולת כשירה או מתרגולת ודאי עריפה אי"כ צכה"ג תשאר צספיקא לעולם שלא יתצטר לעולם שהיא כשירה ולא תקשי להני שיטות מגמי ומעתה גם קושי ל"ל לק"מ דאין הפ"י דס"ע הוי דשיל"מ מכה איסור

במינו, וגם אני תמה על גוף דברי כ"מ שהקי אמאי לא נקט ר"י ור"ל חוץ מחמץ בפסח ות"י משום דלא חיירי ר"י ור"ל חלה מאיסורי תורה שאין להם מחירין וזה צא הרמב"ם לתרץ בדבריו והרי הרמב"ם שם צה"ו תפס טעם הירושלמי לעיקר דעבל לא בעיל משום דהוי דשיל"מ הרי דמייירי ר"י ור"ל גם מדשיל"מ שוב קשה אמאי לא נקטו חמץ בפסח.

לכן נ"ל בכוונתו דהרמב"ן הקי איך הוי חמץ דשיל"מ הא קנים ר"ש אף לאחרי"פ ומה שתי' דחכמים לא להקל חלה להחמיר קנסו קשה קל"ה לטעמיה דהר"ן משום דשם היתר עליו הא כיון דאסור לו יהיה דמדרבנן הוא אסור מ"מ אין עליו שם היתר דא"כ נימא בכל איסור דרבנן זין שהוא מותר מה"ט דלא יהיה לו ציטול כיון דמדאורי' שם היתר עליו הוי מצ"מ ולא בעיל וחכמים לא צאו להקל חלה להחמיר וצאמת לא אמרי' הכי חלה כיון דשם איסור מדרבנן עליו נקרא איסור ובעיל א"כ בחמץ נמי נימא הכי ומ"ע ס"ל לר"י צאמת דחמץ בנר"ע דאיב"ו ס"ל כטעם הר"ן דשיל"מ אינו בעיל דהוי מצ"מ וכיון דר"ש קנים לאחרי"פ לא הוי מצ"מ ובעל חמץ לטעמי' דרש"י דעד שתאכלנו ע"י ציטול תאכלנו בלי ציטול גם חמץ הוי דשיל"מ דהוי דאיסור גופא אין לו היתר מ"מ התערובות יש לו היתר דתערובות לא קנים ושפיר הוי דשיל"מ ואף דלכאורה לטעמי' דרש"י גם צמצמ"מ הוי לן למימר דשיל"מ וכמש"ל כמה פעמים מ"מ יש סברא לחלק כמ"ש עו"ז יו"ד סי' ק"ח סק"ו וסי' ק"צ סק"ה דצמצמ"מ נקראת על שם האיסור לכן אינו בעל משא"כ צמצמ"מ נקראת על שם היתר ע"ש.

ובזה נ"ל לפרש דברי הרמב"ם פט"ו ממ"א ה"ב שכתב יראה לי דשיל"מ ל"ב רק מצמ"מ ולא צמ"מ וכתב אח"כ ואל תתמה חמץ בפסח שחורה אמרה כל מחמלת לא תאכלו לפיכך החמירו צו והוא תמורה מגיל מכל מחמלת הוא דמצמצמ"מ אינו בעל ועוד הא דשיל"מ ל"ב מדרבנן הוא והאיך מייחסי רח"ה מקרא ועי' צ"ש או"ח סי' קל"ט דבר אמיחי' בזה, אבל לפמ"ש ניחא דהרי הא דילפינן דתערובות חמץ אסור מכל מחמלת ילפינן לה בפסחים דמ"ג וד' מיני מדינה שהם אינם מינו דאסורים מכל מחמלת ילפינן לכו הרי דבחמץ אפי' נהרע צמ"מ נקראת על שם האיסור ואמרי' דהוא ככלל מחמלת ונקראת על שם החמץ ועי' מג"א סי' תמ"ב סק"ד דחמץ שמו עליו וכיון דבחמץ גם צמ"מ נקראת על שם האיסור גם צמ"מ דשיל"מ ל"ב והיינו שכתב הרמב"ם ואל תתמה על חמץ בפסח דאפי' צאינו מינו לא בעיל משום דהוי דשיל"מ שהתורה אמרה כל מחמלת דמניה ילפינן תערובות חמץ א"כ גם צמ"מ נקראת על שם האיסור ולכן לא בעיל ולפ"ז דברי הרמב"ם צה"ט כראי מולקו"ס חז"פ וכי לפי שאין התערובות אסורה לעולם שהרי אחרי"פ תהי' כל התערובות מותרת אף שגוף החמץ אין לו היתר א"כ אין כטעם כר"ן משום דהוי מצ"מ כיון דחמץ גופא אסור לא הוי מצ"מ חלה כטעם רש"י דעד שתאכלנו ציטול תאכלנו בלי ציטול וש"יך גם גצי תערובות וגם חמץ הוי דשיל"מ וכיון דאזלינן בטעמיה דרש"י עכ"ח החילוק זין מצ"מ לצמ"מ שזה נקרא על שם איסור וזה נקרא על שם היתר וא"כ בחמץ גם צמ"מ נקראת על שם איסור לכן כתב לפיכך דהיינו משום

גם היום חסמוך על הרוב וי"ל דהתם בענין העריפות חסמוך על הרוב א"כ גם עכשיו כשנתעברה חסמוך על הרוב באיסור עריפות משא"כ כאן נהי דלענין עריפות נסמוך על הרוב מ"מ משום איסור נולד צו"ע שלמחר יהיה מותר בלא רוב לכן שפיר אמרי' דאסור היום ולא יסמוך על הרוב.

ומה שהקשית ע"ד כ"מ פט"ו ממ"א ה"ב שכתב ע"ד הרמב"ם שכתב חמץ בפסח אפי' שהוא מאיסורי תורה אינו בכללותו אלו לפי שאין התערובות אסורה לעולם שהרי לאחר הפסח תהיה כל התערובות מותרת כמו שביארנו לפיכך אסור צמ"ש זין צמ"מ זין שלא צמ"מ וכתב הכ"מ צא לתרץ למה לא אמרו ר"י ור"ל וחזן מחמץ בפסח שזין צמ"מ זין שלא צמ"מ צמ"ש ונתן טעם מפני שהוא דשיל"מ ולא חיירי ר"י ור"ל חלה באיסורי תורה שאין להם מחירין ע"ש והוא פליאה נשגבה הא ר"י אמר בדה"א בפסחים דף כ"ט ע"ב דחמץ צמ"מ צמ"ש ומיד בהשקפה ראשונה עלה בדעתי דכ"מ לא צא לתרץ חלה לר"ל דל"ל חמץ צמ"מ צמ"ש מדוע לא נקט וחזן מחמץ"פ ואגב שטפיה נקט נמי ר"י אבל עיקר הקושי מר"ל ומלאתי צמ"מ וי"ד סי' ל"ב שהקשה קושי' זו ות"י כן ותיחי לי שזכיתי לכיין לדבריו הקדושים.

אבל לפענ"ד נראה עוד דילד"ק מ"ש הרמב"ם שאין התערובות אסורה לעולם שהרי אחרי"פ תהיה כל התערובות מותרת למה נקט הרמב"ם שהתערובות תהיה מותרת חלה החמץ גופא מותר לאחרי"פ דקו"ל כר"ש ושפיר הוי דשיל"מ ואף דקנים ר"ש מ"מ לא קנים להקל ושלח יהא דשיל"מ חלה להחמיר כמ"ש הרמב"ן בפסחים כ"ט וא"כ מדאורייתא מותר לאחרי"פ והול"ל שחמץ גופא מותר לאחרי"פ מה"ט משו"ה הוי דשיל"מ חמץ ז"א דב"ש סי' רס"א כתב דצאמת לטעמיה דרש"י דעד שתאכלנו ע"י ציטול תאכלנו בלא ציטול לא הוי חמץ דשיל"מ דכיון דקנים ר"ש שוב לא יאכלנו לעולם ונהי דלא להקל חלה להחמיר סוף סוף לא יאכלנו ביהתר ולא הוי דשיל"מ ולא אמרי' דחמץ הוי דשיל"מ חלה לטעמי' דר"ן משום מצ"מ וה"כ חמץ כיון דמותר מה"ט הוי מצ"מ ולא קנים, ועי' צ"ש שם שכתב דהא דכתב הרמב"ן דר"י ל"ל דשיל"מ ל"ב היינו דלא ס"ל טעמיה דהר"ן משום מצ"מ אבל בגוף הדין מודה דשיל"מ ל"ב מטעמי דעד שתאכלנו ע"י ציטול תאכלנו בלא ציטול וא"כ לא הוי חמץ דשיל"מ ולכן נקט הרמב"ם שאין התערובות אסורה לעולם אבל החמץ שפיר אסור לעולם ובכ"ג לר"י לא הוי דשיל"מ והיינו דהוי ק"ל לכ"מ מ"ע נקט אין התערובות אסורה לעולם ע"ז קאמר צא לתרץ למה לא אמרו ר"י ור"ל וחזן מחמץ בפסח היינו מדוע צאמת לית לכו דחמץ הוי דשיל"מ חלה לא עלה על דעתו להקשות מדוע לא נקט גם חמץ בפסח כקושי' הנ"ל דר"י ס"ל דחמץ בפסח צמ"ש חלה דקושי' ע"ז גופא מדוע ס"ל שהוא צמ"ש הא הוי דשיל"מ ונתן טעם מפני שהוא דשיל"מ היינו התערובות חלה גוף החמץ אסור וא"כ לר"י לא הוי דשיל"מ ושפיר בעיל ולא חיירי ר"י ור"ל חלה באיסורי תורה שאין להם מחירין שאינו בעל חלה חמץ שהוא אין לו מחירין שפיר בעל.

אבל צאמת לא ניחא לי בפירוש זה דאז קשה מאי לפיכך דקאמר הרמב"ם לפיכך אסור צמ"ש זין צמ"מ זין שלא

דווקא התערבות יש לו מתירין כ"ל וכרש"י לפיכך אומר כ"ש בין זמינו בין שלא זמינו, וכבר כתבתי דר"י ס"ל כעטם כר"ן וא"כ חמץ אף התערבות יש לו היתר לא הוי דשיל"מ והיינו שכתב כ"מ צא לתרץ למה לא אמרו ר"י ור"ל וחזן מחמץ בפסח היינו למה צאמת לא ס"ל דחמץ ה"ו דשיל"מ ונתן טעם מפני שהוא דשיל"מ היינו רק התערבות כמ"ש והם מייכי בדשאל"מ היינו התערבות אין לו מתירין כל זמן שהאיסור בתוכו רק אם האיסור גופא יש לו מתירין דס"ל כר"ן וא"כ לדידהו חמץ אין לו מתירין ודו"ק.
ובזה תנוח דעתך דודך הנאמן החפץ בהצלחתך.

העבר"י

סימן נ"ג

ע"ד הרמב"ם דאינו לוקה על חמץ בב"י אלא בקנה חמץ

בעה"ת יו"ב יו"ד ניסן עזרת ישראל לפק"ק הו"ו יע"א.

את חג המצות, תחוג בדיצות, ושובע שמחות, ממצון הברכות, לחתני יקירי אתי ידינ"פ הרה"ג המהולל, אין גומרין עליז את ההלל, חריף ובקי בגמרא וסברא, ידיו ידיו יורה יורה, מו"ה עקיבא נ"י אבדק"ק ששיקסערעדא יע"א ולגות ביתו בתי היקרה, צפירת תפארה כחמה ברה, הרבנית מ' מרים היגדל תי לאו"יט.

אם אמנם נפישו מילי דפסחא וטרדות רבות סביב שחו עלי בכל זאת אמרתי לאו אורח ארעא להיות עגרת דברים על שני כחוצים הבאים כאחד דז"ת אשר שמחתי בהן כמולא שלל רב לכן גערתי בהמון ערודתי להשיב לך בקולור להראות כי ערבים עלי דברך עד אפנה מכל עמלי ואז אבוא בעב"ית צא"ש רחצת ידים ואחר אחרון חציב אשר הערות ע"ד קדוש אבי מאו"ר הגולה זלוק"ל וכי הוא זה:

הרמב"ם פ"א מחו"מ ה"ב כתב דאינו לוקה על צ"י וצ"י אלא"כ קנה חמץ בפסח או חמלו כדי שיעשה צי מעשה והקי השולל צ"ש או"ח ס"י ק"ע הא בשעת הלישה עדיין לא נתחמץ אלא אחר שיטור חימוץ ואז כבר נסתלקו ודיו וע"ז תי קדוש אבי זלוק"ל עפ"מ"ש נמוק"י צ"ק כ"ב הא"ך מדליקין נר ע"ש עם חשיכה ודולק בשבת כיון דאשו משום חזיו איתרביחי הוי כאלו הדליק הוא בשבת ותי דבחץ חשבינן שעשה כל המעשה מעשה שיגא החץ מידו ולכן חייב וה"נ הוי כאלו עשה כל המעשה מע"ש וה"נ אס נתן לחוכו שאור בשעת לישה והלכה ונתחמלה אפי' אחר כמה שעות הוי כאלו הוא עשה כל המעשה חימוץ מעשה ראשונה ושפיר יש צו מעשה ולוקה ובהדיא אמרי צמנחות דנ"י הניח שאור ע"ג עיסה והלך ויש צו לו ונתחמלה מאליה חייב כמעשה שבת וע"ז ינאת לחלק דודאי לענין שבת ולענין מנחות דהתורה אמרה לא תעשה או לא תאפה אמרי דמיד שעשה האדם המעשה שהוא

ללורך זה הוי כאלו נגמרת צאומה שעב שעשאו האדם אצל גבי חמץ לא יראה לך כתיי וכי נאמר דכשגומר חייב למפרע על שעת הלישה משום לא יראה זה לא יעלה על הדעת שיטבור על לא יראה כל זמן שאין החמץ צעולם וכיון דזמן שטובר על צ"י אינו עושה שום מעשה איך נדון אותו ללאו שיש צו מעשה כיון דהמעשה כבר נסתלק, וממנחות אדרבה סתירה לדבריו דמשם מוכח שהמעשה כבר נגמרת בשעת הלישה או בשעת הנחת השאור וצ"י אינו עובר אלא בשעה שנתחמץ ממש דהא לא יראה לך כתיי אלו דברך.

ובהשקפה ראשונה חשבתי כי כנים דברך אצל כד דייקת שפיר תראה שלא כיוונת והרי צורק חץ לחצירו והומת דבשעה שהמית את האדם לא עשה הזורק שום מעשה ואמאי יתחייב ועכ"ח יען דמשום כחו נכנס החץ בחצירו אף שצאומה שעה לא עשה שום מעשה מקרי כאלו עשה מעשה וכן לענין צ"י אף שבשעה שנתחמץ לא עזיד שום מעשה ואמאי ילקה ועכ"ח כיון דמשום שעי' נתחמץ שפיר מקרי שהוא עשה מעשה כדי שילקה וכן הוא צמנחות אף שבשעה שנתחמץ לא עזיד שום מעשה מ"מ כיון שעי' נעשית החימוץ מקרי מעשה ומעולם לא עלה ע"ד קדוש אבי זלוק"ל לומר שיתחייב למפרע קודם שנעשית החימוץ דאפי' בחץ גופא אינו חייב קודם שהומת האדם ואם צא אחד והעמיד תרים כנגדו ולא הזיק החץ צאמת פטור וכן צאשו וא"ך כתב הנמוק"י דהוי כאלו המית אותו בשעה שזרקו אלא דכפי הפשוע דאף שבשעת החיוב ליכא מעשה מ"מ כיון שקודם לזה עשה מעשה זמן החיוב משעת המעשה מלטרפין יחד כאלו הכל נעשה בשעה אחת רק בקושיהו ה"י ס"ל דהמעשה גריר צתר זמן החיוב וע"ז הוי ק"ל איך מדליקין נר בשבת וע"ז השיב דהחיוב גריר צתר המעשה והוי כאלו הדליק צע"ש וכאלו המית בשעה שזרק וכן כאן כאלו נתחמץ בשעת לישה אצל צאמת אינו חייב משעת לישה כמו שאינו חייב משעה שזרק החץ רק כשצא החיוב מלטרף לזמן המעשה וה"נ צ"י לאחר שנתחמץ מלטרף לזמן הלישה כדי שבהימוץ יהי ע"י מעשה וילקה, ואל תעשה לומר לאותן שיטות דצ"י ליכא צע"פ כמ"ש מג"א ס"י תמ"ג אס לש עיסה צע"פ ונתחמץ צלילה שלא יהיה עובר צלילה כמו צמדליק נר צע"ש דכאן שפיר עובר דאפי' צנתחמלה מאליה עובר רק שאינו לוקה כיון דזמן החיוב משעת מעשה אין מלטרפין כיון שהמעשה לא היה בזמן החיוב כסדרת נמוק"י.

אבל לפענ"ד יש לפקפק לאותו לישנא דאמרי כתובות ל"א התם אי צעי לאהדורי לא מני מהדר ליה הכי מני מהדר ליה א"כ שפיר יש לחלק בין זורק חץ ללש את העיסה דצורק חץ לא מהדר ליה משו"ה חייב משא"כ בלש את העיסה אינו מוכרח שיתחמץ דאפשר שיעיל צלון ואמאי יתחייב מלקות הא מני לבטל המעשה כאלו לא היה.

דמ"ש דאין כאן מצוא אחר מלומר שהרמב"ם היה ס"ל דלשחצ"מ לא מקרי אלא דבר שאין צו מעשה כלל אצל צמקום שבצירת הלוא צאח ע"י מעשה שפיר הוי לאו שיש צו מעשה, הנה לפי פשוטו אין לו הסבר דהרי אמרי כריחות ד' אצל בטלמא עקימת שפתיו הוי מעשה ואמאי והא על פי כתי ומשני הואיל ועדים זוממין ישנן צראייה ע"ש ואכתי נהי

דעיקר העבירה הוא צרכיה מ"מ הא לא בא חלא ע"י מעשה הגדה וא"כ מעורב צו מעשה ואמאי יהיה לאשחזב"מ.

אבל אני אמרתי כעין דצריך עפמ"ש תוס' שזועות י"ז ע"א ד"ה או דמשו"ה לובש כלאים לוקה בשהה כדי פשיעה ולבישה חף דהוי לשחזב"מ משום דתחילת הלבישה היה ע"י מעשה ע"ש ולפ"ז ה"כ כיון דתחילת החימוץ בא ע"י מעשה הלבישה מקרי שיש צו מעשה ולוקה וא"ש.

והגני חותם בברכת שמחת החג הבע"ל תשמחו ותתענגו על רוב שלום ועל יתר דבריך אשיב ג"כ בלי"ג חמיד הנאמן אוהבך בלונ"ח ודשו"ט כל הימים באה"ע וחיבה יתירה.

העבר"י

סימן נ"ד

עוד בהנ"ל

בעה"ת א' שמיני ח' למבי"א עזר"ת לפק"ק הו"ו יע"א.

באסרו חג פסח, תהלה ושבת, לדבר אמת רכב וצלח, כבוד חתני יקירי וחביבי כנפשי הרה"ג המפורסם לשם ולתפארת מו"ה עקיבא גלאזנער נ"י אבדק"ק טשיקסערעדא יע"א ולגות ביתו בתי החביבה המושלמת הרבנית מ' מרים הינדל תי לאו"ט.

שמע מינה מר"ע תלת, חכמה בינה ודעת, בשני כתובים הבאים כאלה צד"ת ובכל יום ויום אני מחבב דצריך חיבת החידו"ש שנעשה על תור"ת הקדש אבל האמת אהוב מכל אללך ואללי לכן אהוב דעי גם אנכי, כפי שיעלה על רוחי, מהחונן לאדם דעת ושיחה :

תמהת ע"ד תוס' פסחים כ"ט ע"ב ד"ה ר"י שהוכיחו משם דמשהה חמץ ע"מ לצערו אינו עובר עליו משום דהוי להנלי"ע הא לא דמי לשאר להנלי"ע דצאונם שגירש והחזיר גרושתו הרי נתקיים תכלית הליווי דולו תהי לאשה שהרי אשתו או בגזילה הרי החפץ ביד בעליו אבל בחמץ איך יתוקן הלאו שעבר צב"י ע"י שמצערו אח"כ הרי אין כוונת התורה לצער חמץ רק שלא יהיה צרשותו וכיון דסוף כל סוף היתה צרשותו איך יתוקן אח"כ ומכא קושיי זו נראה לך דהוי"ע דרמב"ם דס"ל הקונה חמץ בפסח לוקה דלא דמיא לשאר להנלי"ע ואעפ"כ ס"ל דדעת הרמב"ם דמשהה חמץ ע"מ לצערו אינו עובר עליו וכמוכח מגמ' דהתם אלא העטם דכל דדעתו לצערו לא מקרי שהוא צרשותו דבלא"ה אינו צרשותו של אדם אלא שעשאו הכתוב כאלו הוא צרשותו אבל לא אדם דעתו לצערו צו לי שני פקפוקים חדא דו"ל להיפוך כיון דחזינו דלענין צ"י אע"פ שאינו שלו באמת אפ"ה עובר דבסיבה קטנה אוקמא רחמנא צרשותיה כמו בקבלת אחריות בפסחי ד"ה ע"ב או משום הואיל וא"צ מיתשיל עליה בפסחים מ"ו ועיי' פנ"י שם שכ"כ ועובר צב"י מכש"כ שאינו יולא מרשותיה ע"י סיבה קטנה דדעתו לצערו וסברא כזו מוזכר בתוס' פסחים ד"ו גבי צהמת ארנוגא.

ולפענ"ד אין כוונת התורה באכילת קדשים כדי לצערו ע"י אכילה דהרי אמרי פסחים ד"ט ע"ב וכמה דכהנים לא אכלו צער בעלים לא מתכפרי דתניה ואכלו אותם וכי הרי דכוונת התורה באכילת קדשים כדי שיתכפרו הבעלים ולא שיהא מצוער מן העולם ולא סגי בלא"ה, ועוד איך אמרין פסחים פ"ט ע"א חלא משום דקא ממעט באכילת שלמים דאלו פסח ליום וליילה ואלו שלמים לשני ימים וליילה אחד ע"ש ואמאי ידחה זה ולא יעשה פסח בשביל דממעט באכילתו כיון דעיקר התכלית רק שיהיה מצוער מ"ל ציעור ע"י אכילה או ע"י שריפה ואיחא איסור יש צמה שממעט בזמן אכילתו, ועוד הא לרוב שיטות הראשונים באו"ח סי' תמ"ג ציעור חמץ הוא דוקא שלכדה"י ואפ"י לעפת צעה"מ דגם ע"י אכילה יכול לצערו כצר כחצ שו"ת צ"ש או"ח סי' קפ"ו דגם לדידיה מדרבנן אסור ולאחרים חוץ מצעלים אסור לאכלו ע"ש ועכ"פ גם לדידיה יכול לאכלו שלכדה"א דגם זה מקרי ציעור וא"כ אם תכלית אכילת קדשים כדי לצערו מהעולם גם קדשים יכול לאכול שלכדה"א ובאמת ז"א דהרי אמרי חולין ק"ל ע"ב למשחה לגדולה כדרך שהמלכים אוכלים ומזה למדו כל גדולי אחרונים דקדשים אסור לאכול שלכדה"א ועכ"ה דלאו מעטם ציעור הוא וא"כ איך יתוקן הלאו צנותר ע"י שריפה ואפ"ה הוי להנלי"ע וה"ה צ"י דכוותיה.

מיהו צוה יש להשיב דאף דבחמץ מקרי ציעור אף שלכדה"א היינו משום דכתי' תשציתו משא"כ בקדשים דכתי' אכילה צעיון באמת כדרך אכילתן אלא דלפ"ז כיון דכתי' אכילה עכ"ה האכילה המלוה ועיי' רמב"ם רפ"י ממעשה הקרבנות ולא משום שמצערו דאל"כ איך אמרי סוף פסחים דמצרכים על הזבח ועיי' פרש"ש שם נוסח הצרכה על אכילת זבח ועיי' רמב"ם פ"ח מחו"מ ה"ז ואי כדצריך הו"ל לצרך על ציעור קדשים כמו גבי חמץ, ועוד מי נתן לו רשות לדרוש טעמא דקרא דאכילת קדשים הוא כדי שיצוער מן העולם הן אמת שאתה תלית עלמך באילן גדול המרדכי בפרק הגזול קמא סי' קל"ח שכתב אהא דרצה מפני מה אמרה תורה מצ"מ בעטנה ישבע כיון שהוא דבר תימא גם רבן מודי דדרשינן טעמא דקרא אבל הם רשאין ולא לנו.

רמ"ש דטעמא דמשהה חמץ ע"מ לצערו אינו עובר עליו הוא משום דחמץ אינו צרשותו של אדם אלא שעשאו הכתוב כאלו הוא צרשותו אבל לא אדם דעתו לצערו צוה יש לי שני פקפוקים חדא דו"ל להיפוך כיון דחזינו דלענין צ"י אע"פ שאינו שלו באמת אפ"ה עובר דבסיבה קטנה אוקמא רחמנא צרשותיה כמו בקבלת אחריות בפסחי ד"ה ע"ב או משום הואיל וא"צ מיתשיל עליה בפסחים מ"ו ועיי' פנ"י שם שכ"כ ועובר צב"י מכש"כ שאינו יולא מרשותיה ע"י סיבה קטנה דדעתו לצערו וסברא כזו מוזכר בתוס' פסחים ד"ו גבי צהמת ארנוגא.

שנית דכבר הק' האחרונים לשיטת התוס' ה"ל ממתני דפסחים דמ"ו כ"ג מפרשינן הא כיון דדעתו לצערו צערב הוי משהה חמץ ע"מ לצערו ואינו עובר עליו וכן ממה שפירשיי לא זהו חמץ שמוחזקין עליו וכי כיון דאינו שלו ואינו של כהן ת"ל משום דמשהה ע"מ לצערו ואמרת דמהר"מ מינץ

וכדאמר ליהדיא בפסחים ל"ה צפרעיה מאי קממעט ליה לא יראה ולא ימלא וכי ע"ש ולפמ"ש ח"ש דכל הטעם דאינו עובר עליו הוא משום דאמר מדשחח ניחא ליה מעיקרא נמי ניחא ליה לצטלו אבל אם קונה הרי חזין דלא ניחא ליה לצטרו ושפיר עובר.

ולפ"ז ה"ל דאמר דמשהב ע"מ לצטרו אינו עובר הוא משום דכיון דמזערו מוכח דניחא ליה מעיקרא ח"כ אם ע"י מלות הציעור מצטל מלוא אפשר לומר להיפוך דלא יצטרו כדי שלא יצטל המלוא ולפ"ז צהלה שנתמאת דמחויב לקיים מלות נתינה אמרי דלא יצטרו כדי ליתנה לכהן אם לא תחמיץ וש"כ כשהחמיץ שפיר עובר דאינו משהב ע"מ לצטרו ומיושב קושי אחרונים ה"ל.

שוב תמהת ע"ד תוס' ה"ל דאמאי לא הוכיחו דמשהב ע"מ לצטרו אינו עובר מהא דאמר תורה להשביח החמץ משש ולמעלה ולשיעת החוס' מלוא זו מחלתה רק לאחר זמן איסורו כידוע וא"כ איך אפשר הלא שבה זו שעה אחת וכדאמר אב"י דף ד' ע"ב דאך ציוס הראשון עכ"ל מעו"ט ועיי' שם בתוס' שהק' על רש"י וקושי' אין לה מוצן רק אם נאמר דמשהב ע"מ לצטרו אינו עובר וא"כ לפי האמת דחמץ חסור משש שעות ולמעלה אם נאמר דגם על צ"י עובר קשה הקושי' דהרי שבה זו שעה אחת ומוכרח דשהב ע"מ לצטרו אינו עובר וניחא לך דתוס' ס"ל כדעת מג"א רס"י תמ"ג דאינו עובר צ"י עד הלילה ודלא כנוצ"ק ס"י כ'.

הנה בגוף הקושי' דעכ"פ צרעג אחד עובר צ"י כבר עמד על מדוכה זו פניי פסחים ד' ד"ה וכת"י ולפענ"ד הי"ב נראה כיון דלריך לקיים מ"ע דתשביחו צקויע וחיוצו של עשה זו הוא אח"י איסורו ח"כ הוא אונס צתקנת התורה ואינו עובר וכמ"ש תוס' שבת ד' ד"ה קודם, ואיבע"ל סברא נמי הוא כיון דחמץ בלתי אינו צרשותו של אדם אלא שעשאו הכתוב כאלו הוא צרשותו הכסברא נותנת שלא עשאו הכתוב כאלו הוא צרשותו אם הוא מעוכב להשביחו ע"י התורה וא"כ צאותו רגע אינו עובר צ"י, ממילא ניחא נמי מה שעמדת ע"ד תוס' ד"ה וכת"י שכתבו וא"י לרי"י דהא תשביחו הצערה הוא ולא לזה הכתוב לשרפו אלא לאחר איסורו והרי עובר צ"י דבאמת צאותו רגע אינו עובר, אבל מ"ש דגם כאן ס"ל להתוס' דאינו עובר משום דמשהב ע"מ לצטרו תצרה בלדו דהרי הריי צעלמו פי' שם דמייחורא דקרא קדריש ואי ס"ל כאן דמשהב ע"מ לצטרו אינו עובר אין כאן ייתורא דאיצטריך תשביחו לעשה לנתק הלאו, וגם מ"ש דתוס' ס"ל משש ולמעלה אינו עובר צ"י אינו ראייה דתוס' קאי בגמ' חליצה דר"ש דלפ"ז ולאח"י אינו חסור מה"ת גם הנוצ"ק שם מודה דלר"ש ליכא צ"י משש ולמעלה.

אך יש לי ל"ע צרש"י ד"ה שצעת ימים וכת"י אך ציוס הראשון תשביחו הרי שבה זו שעה אחת ועכ"ל מעו"ט וכדמסיק אך חלק דהיינו משש ולמעלה חסור זה תמוה דהרי הגמ' קאי חליצה דר"מ וחליצה דר"י ורש"י דף ד' ע"א ד"ה צין לר"מ וכי כתב חמץ אינו חסור מה"ת צ"י ובאכילה אלא משש שעות משעברו שש שעות ע"ש וג"כ תקשי הרי שבה שעה

ס"י ה' הק' אמתי' ה"ל אמאי יעבור צ"י דלכאורה קשה להכי שיטות צ"י נמי אינו עובר אלא בזכות אמאי עובר כלל הא כיון דלשריפה עומד כחותי מכתת שיטורי, רק דגז"כ דלענין צ"י עובר ח"כ דלשריפה עומד משא"כ כאן במתי' דעומדת לשריפה משום חלה טמאה ולא משום חמץ ח"כ נימא כחותי מיכתת שיטורי וליכא צ"י ואמתי' עפמ"ש תוס' חולין פי' ע"כ ד"ה דכמה שכתבו דצמחוסר זמן כיון דחסור לזרוק לא אמרי' כל העומד לזרוק כזרוק דמי ולפ"ז ה"ל כיון דחסור לשרפו צ"י ע"כ לא כל העומד לשרוף כשרוף דמי ושפיר עובר ולפ"ז צרעג שיהיה מותר לשרפו שפיר נימא כל העומד וכי וכחותי מיכתת שיטורי ולא יעבור צ"י ולא יצטרך לשרפו וא"כ אינו משהב ע"מ לצטרו ושפיר עובר צ"י ולפ"ז לטעמא דידך דכיון דעתו לצטרו צהמת אינו צרשותו ואינו עובר עליו הדק"ל אמאי עובר צ"י צהאי מתי' הא דעתו לצטרו וא"כ לתקנה דלא תקרא לו שם ולא העלת לזון ולר"י משום דאינו שלו ולא של כהן אלא משום דצכ"ג ליתא לצי"י.

אבל לפענ"ד צכוונת תוס' דמעולם תמהתי שכתבו דמשו"ה משהב ע"מ לצטרו אינו עובר וטעמא משום דלא יראה ניתק לעשה ולכך אינו עובר כשמזערו לצסוף הא לא דמיא לשאר להנלי"ע דצכולהו לא אמרי' אלא שאינו לוקה אבל הלאו שפיר עבר ואיסורא קעביד וכן מורה לשון הרמב"ם פח"י מסנהדרין ה"ב וכל לאו שניתק לעשה אין לוקין עליו וכ"כ לשון רש"י מכות ע"ו ד"ה ה"ה שפי' עשה שאינו מתקיים אלא לאחר עזירת הלאו לנתק את הלאו מעונש מלקות הרי דרק שהעונש מנתק אבל איסורא כדקאי קאי וכן איחא צפסחים פ"ד צא הכתוב ליתן עשה אחר לית לומר שאין לוקה אבל שלא יעבור על הלאו משום דהוי נלי"ע לא שמענו, לכן ג"ל צכוונתם עפמ"ש דו"י בקלו"ה ס"י תס"ב ס"א דמי ששכח מחמת אונס לצטל חמץ צ"י קודם שש ואחר שש נזכר וצטל חמץ אינו עובר משום ניחוחא דמלוא אמרי' דמעיקרא נמי ניחא ליה ע"ש היעב, והנה יען דצחי' אלו לא נאמרה להלכה לא חכמים רק אדון דצדריו דרך פלפול דצ"ש ס"י קמ"ח סק"ד כתב דהיכי דעביד איסורא גצי הצעילה אמרי' עושה אדם צעילתו צעילת זנות ע"ש ומצורח יותר צמלי"מ פ"י מגירושין הח"י דמאן דעבר על איסור כרת לא חש ג"כ לצעילת זנות וכ"כ תה"ד ס"י כ"ט שכתב דמי שיש לו אשה ל"ש אין עושה צעילת זנות דאי בעל לשם קידושין פגע צהרגמ"ה ע"ש ולפ"ז לפמ"ש מהרש"ל הוצא צחו"ה פסחים ד"ב אות ע"י דאין ציטול מועיל רק לדחות הלאו דצ"י אבל צקיום עשה דתשביחו לא מהני לי ציטול ע"ש איך כתב קלו"ה מדעכשיו מצטלו גם מעיקרא ניחא ליה צציטולו הא אדרבה מדעכשיו לא מקיים העשה דתשביחו ח"כ חישין מדעושה איסור זה יעשה גם איסור אחר ולא ניחא ליה צציטולו אך כ"ז אם אינו מצטרו ואינו מקיים עשה דתשביחו אבל אם צהמת מצטרו ומקיים עשה דתשביחו שפיר אמרי' מדשחח ניחא ליה צציטולו גם מעיקרא ניחא ליה וזה שכתבו תוס' דמשהב חמץ ע"מ לצטרו אינו עובר כלל צ"י ולא עשה שום איסור דאמר מדשחח ניחא ליה מעיקרא נמי ניחא ליה וציעלה מעיקרא, וזה מיושבים הרב קושי' שהק' גמ"א ס"י פ"ב ע"ש והמלי"מ פ"א מחוי"מ נראה שלא הבין כן צכוונתם.

ובזה מיושב נמי דעת הרמב"ם פ"א מחוי"מ ה"ג דקונה חמץ צפסח או חמץ דעובר עליו והק' עליו הא הוי להנלי"ע

אין הוכיח ר"ע דתשציתו מעיו"ט דציו"ט לא מלי לשרפו ה"א
 צלחת ציו"ט שהוא כבר זמן איסורו א"ל לשרפו ועכ"ל דלר"ע
 גם לאח"י איסורו הוא רק צשריפה וא"כ מר"י לא הוי מקשה
 מידי דגם שאר השצתות בכלל אח"י איסור והק' רק מר"ע
 דלדידיה א"ל דגם לאח"י איסורו ג"כ רק צשריפה ותשציתו
 אינו השצתה אחרת.

וביישוב קושי תוסי הנ"ל נ"ל דצלחת יש לחמוה מני"ל
 דצטול הוי בכלל תשציתו מדל"א כתיב תצטרו הלא
 אי הוי כתי תצטרו הו"א שהוא דוקא צשריפה כדכתיב לא
 תצטרו ה"א וצלחת לרצנן דר"י השצתתו ככל דבר כדלמרי
 פסחים כ"ז ע"ב והתורה אמרה תשציתו ועוד איכא למטעי
 אי הוי כתי תצטרו דיכול להשציתו ע"י אכילה מלשון וצטר
 צטרה אחר וכדעת צעה"מ צאו"ח סי' תמ"ג ולכן כתי תשציתו
 שהוא שלכדה"ג וכדעת תוסי ורמ"ש פסחים דכ"ח רע"ב, לכן
 נ"ל דלכאורה ק"ל אמאי לא הוכיח ר"ע דתשציתו מעיו"ט כיון
 דמיניה ילפינן דצטול מהכי עכ"ל מעיו"ט דאי ציו"ט הוי
 לאח"י איסורו ולא מלי לצטל ליה אך ז"א דברי ר"י יליף דחמץ
 צשריפה צקו"ח מנוחר והק' אר"ח פסחים ז' ה"א קו"ח פריכה
 הוא דמה לחמץ שאפשר גם דצטול וקיל הוא מנוחר ולא
 צעי שריפה וגם כיון דצטול בלב מהכי כש"כ דמפרר וזורה
 לרוח דיועיל ותי דר"י ס"ל כדעת הרמב"ם וכלבו דלחמץ ידוע
 לא מהכי צטול ולח"י יליף דצ"ח אלא שריפה ע"ש ומילתא
 דמסתבר הוא דתשצ"י א"י לשרפו כיון שאינו צפניו וא"י אם
 יש לו חמץ ולפ"ז מיושב קושיתי הנ"ל דכיון דר"ע ס"ל דחמץ
 צשריפה כר"י דיליף מנוחר א"כ צחי"י מיירי דלא מהכי צטול
 ולא מלי למילף דעכ"ל תשציתו מעיו"ט משום דציו"ט לא
 מלי לצטל ה"א מיירי מהמץ דאפי' מעיו"ט לא מלי לצטל, אלא
 דלפ"ז תקשי מני"ל צלחת דחמץ שא"י אינו עובר כלל וא"ל
 אפי' לצטול, אך זה שיבוש דאי התורה לא מיירי אלא צחי"י
 והוא דינו צשריפה כדיליף מנוחר למה כתבה התורה תשציתו
 הו"ל למיכתב תצטרו דתשצ"י אינו לריך שום תקנה וח"י עכ"ל
 צשריפה ועכ"ל משום דתשציתו כולל גם צטול והיינו לתשצ"י
 שא"ל להשציתו באופן אחר, אך כ"ז לר"ע ור"י דס"ל דתשצ"י
 מנוחר וכנ"ל אכל לרצנן דר"י אינו מוכח מתשציתו דהשצתה
 בלב הוי השצתה דאילתריך לומר תשציתו כדי שדע דהשצתתו
 בכל דבר ולא שריפה בלבד ולפ"ז מיושב קושי תוסי דדוקא
 מדלר"ע דתשציתו הצטרה ויליף ליה מנוחר משו"ה מוכח
 השצתה בלב הוי השצתה והיינו שפירש"י מדכתיב תשציתו ולא
 כתי תצטרו דצ"ח אלא שריפה עכ"ל תשציתו לתשצ"י ואין
 תקנה אחרת רק דצטול ומוכח דצטול מהכי וא"ש.

ובזה מיושב פירש"י שם ד"ה ש"מ שכתבו מדל"א נפקא ליה
 דכתיב יום הראשון ועמדו האחרונים למה כתב רש"י
 בלשון שלילה מדל"א נפקא אלא דמשמע דאלו היה לו גם לימוד
 אחר מוכח דצ"ח אלא שריפה בלא אפי' אם היה לו לימוד
 אחר רק משום דיליף גם מזה מדל"א לרצנן דצ"ח לר"ע ש"מ כל
 הני, וגם עמד הל"ח ל"ל לרש"י למימר דמנוחר יליף ליה
 ולפמ"ש א"ש דעכ"ל כיון דמנוחר יליף ליה עכ"ל מיירי צחי"י
 כנ"ל אכל אי לא יליף מנוחר א"כ גם לח"י יש צטול וממילא
 מוכח גם מצטול דהוא עיו"ט וכיון דמשכתב ליה תקנה
 מעיו"ט ע"י צטול שוב אינו מוכח דר"ע ל"ל מתוך דילמא

ועבר צ"י ותירולו הנ"ל ל"ש דמ"ש שפיר א"ל גם ציו"ט ואינו
 עובר משום דלנוס בתקנת התורה.

רמיה שעמדת צה"ל דלר"ע א"ל הלא כבר נאמר אך ציוס
 הראשון תשציתו ומלינו להצטרה שהוא אב מלאכה
 דלמה לריך להביא הקרא דה"א תתנה דר"י סמוך ואמר דא"ל
 ר"ל דא"ל לדרוש הקרא דלא תשחט אלא מניה גופא מוכח
 כיון דמלינו להצטרה שהוא אב מלאכה ואי דר"ע לא סמוך
 לתנדצ"י אלא מיומרה צפ"ע אמר א"כ הכי הו"ל נאמר אך
 ציוס הראשון תשציתו ציו"ט או מעיו"ט כפי שגם ר"י אמר
 הכי ומכח דקדוק זה ס"ל דלשון תשציתו צטולו פירושו הצטרה
 דוקא ולא שאר מיני צטול ולזאת מביא הקרא ור"ל הלא כתי
 תשציתו וא"כ אינו מוטיל שאר מיני צטור רק הצטרה דדוקא
 ומלינו להצטרה שהוא אב מלאכה וזוה הארכת ליישב קושי
 תוסי דף ד' ד"ה מדל"א וקושי אחרונים בתוסי הנ"ל ופירש"י
 וקושי הגאון החריף העלום מו"ה שלמה קוועטש ז"ע כאשר
 יצארו לקמן והצתה ראה לדברך מירושלמי פכ"ש סוף הלכה
 א' שכתב כן שצריך להשצית החמץ שלא יראה ולא ימלא
 והיינו שריפה.

הנה זה לשון הירושלמי ר"א תשציתו שאור מצתיכם דבר
 שהוא צ"י וצ"י ואי זה זה צשריפה ופי' הק"ע דהשצתה
 זו יכה החמץ צ"י וצ"י והיינו צשריפה ע"ש ולדברך ל"ל
 למימר דבר שהיא צ"י וצ"י והיינו כיון דתשציתו מתקן הלאו
 דצ"י וצ"י לריך בהשצתה להיות צלופן שלא יראה ולא ימלא
 והלא בל"ח תשציתו פירושו שריפה והו"ל תשציתו זו שריפה,
 וגם גוף הדבר שיהיה מחלוקת התנאים צפי האות קשה לומר
 לפענ"ד וגם ה"א רש"י כתב תשציתו צטול מדל"א כתי תצטרו
 והרי אין זה הוכחה דגם אי כתי תשציתו פירושו הצטרה דוקא
 כמו שמפרשו ר"ע לדברך ומ"ל אי כתי תשציתו או תצטרו
 הלא הכל חד לשון שריפה, ועוד מה השיבו רצנן לר"י בפסחים
 כ"ז ע"ב והתורה אמרה תשציתו איזה סתירה בזה לדברי
 ר"י דילמא ס"ל דתשציתו פירושו הצטרה ואי דא"כ ל"ל קו"ח
 מלבד שיש לי בזה דחיות לימודים י"ל דמילתא דתתיה צקו"ח
 טרה וכתב לה קרא כדלמרי צטלמא, ועוד דה"א רש"י ס"ל
 פסחים ד"ה ע"ב ש"מ ס"ל כר"י דאין צטור חמץ אלא שריפה
 ויליף מנוחר הכי פירש"י להדיא דגם ר"י יליף מנוחר ולא
 משום תשציתו פירושו שריפה, אכל בל"ח לפי מיעוט ידיעתי
 צחניך אינו נופל לשון זה תשציתו על שריפה וספר
 קונקראנסיאוי"ם אין לי לעיני צו מאזה שורש הוא וכל מפרשי
 התורה גם הלועזיים מפרשי בלשון אשכנ"ז אוסריומטן, וגוף
 הדקדוק ג"כ אינו מצין דר"ע הוכיח דעכ"ל ה"א ציוס
 הראשון מעיו"ט דכיון דס"ל דתשציתו היינו ע"י הצטרה א"כ
 סתרו קראי דאך ציוס הראשון וכו' עם קרא דכל מלאכה לא
 תעשו אהדי אעכ"ל ה"א צעיו"ט וקאמר דא"ל דרשות רק
 צסחירת הקרא מוכח דמיירי צעיו"ט.

וגוף קושי אחרונים שעמדו ע"ד תוד"ה מדל"א פסחים ד'
 ע"ב שהק' לפירש"י דתשציתו היינו צטול ה"א ר"ע ס"ל
 מתשציתו הצטרה והק' דלמאי לא הק' מר"י דס"ל דצ"ח אלא
 שריפה לא שמיטת לי כלומר לא ס"ל דברי פירש"י פסחים י"ב
 ע"ב ד"ה שלא דלר"י אחר זמן איסורו השצתתו ככל דבר וא"כ

החורה להשגיחו לכן סברה לאוקמה קרא דמייתר על לפ"ז כר"י והחינה אי תשגיחו מעו"ט אבל אי נימא תשגיחו צו"ט ע"כ א"כ אין סברה לאוקמי קרא יותר על לפ"ז מלאח"ז ואז גם לאח"ז אסור כר"י והנה הק' החוס' פסחים דכ"ח ע"א ד"ה אמרו לו אמאי לא ילפי רבנן חמץ מנותר שהיא בשריפה ותי הפני"י לדיון חמץ קיל מנותר דנותר איסורו איסור עולם וחמץ לאחרי"פ מותר מה"י דקו"ל כר"ש א"כ א"א למילף חמץ מנותר רק ר"י לשיטתו דסובר חמץ לאח"ז אסור שפיר יליף מנותר יע"ש וא"כ אי הוי אמרי תשגיחו צו"ט ע"כ א"כ ר"י דחמץ לאח"ז ג"כ אסור כנ"ל וגם חן הוי ילפי חמץ מנותר שהיא בשריפה וממילא אסור לצטרו צו"ט והיינו דקאמר ר"ע עכ"ה תשגיחו מעו"ט דאי צו"ט ע"כ א"כ הדין דא"א ח"ל שריפה ומנינו להצטרה שהיא א"כ מלאכה וא"א לשרפו צו"ט אבל לפי האמת תשגיחו מעו"ט והלכה כר"ש דחמץ לאח"ז מותר באמת קו"ל כרבנן דהשגחתו ככ"ד ע"כ.

באמת אית ליה והא דאסור לשרפו צו"ט היינו משום דאמרי צילה כ"ה ע"כ דכל מלאכה שאפשר לעשותו מעו"ט אסור לעשותו צו"ט וא"כ ל"ל מתוך שהותרה דילמא באמת לא הותרה וגם ר"ע ס"ל סברה זו צ"פ אלו דברים ופראד"מ ושפיר כתב רש"י מדלא נפקא והיינו משום דילף מנותר ל"ל לימוד אחר מציעול אבל אי לא הוי יליף מנותר ואז מני למילף גם מציעול דלח"י נמי יש ציעול אז לא הוי מוכח מתוך כלל וכנ"ל ודו"ק.

שוב הבאת קושי הרא"ש מלוגיל שהביא פני"י מ"ל דר"ע ל"ל מתוך דהא אפי' ס"ל מתוך נמי אסור לשרוף חמץ צו"ט כיון דילף ליה מנותר ונותר גופא אינו דוחה יו"ט כדאי בכמה דוכתי דקבע ליה תורה צקר שני לשריפתו, ולפענ"ד נראה עפ"מ"ש מג"ש צ"ה י"צ דכתב ליישב קושי הרא"ש על רש"י דס"ל דאמרי מתוך אפי' ליכא לורך היום כלל א"כ מ"ט אסור שריפת קדשים צו"ט ותי דגם לרש"י לא הותר אלא שאפשר לעשותו לורך חו"ט אבל ציעור קדשים דמלוא ציעור מהשב מלאכה דרחמנא אהשיב להצטרות כרש"י צ"ה ה"ל ומלוא ציעור לא משכחת באו"ט ל"ש ציה מתוך ע"ש מצואר דהא דנותר אסור לשרפו צו"ט משום דיכול לצטרו גם בשאר דברים, ולפ"ז אי נימא דס"ל מתוך רק דחמץ ילפינן מנותר דאסור לשרפו א"כ עכ"ה אה"כ ל"ל דהשגחתו בכל דבר וא"כ אינו מוכח דס"ל א"א ח"ל שריפה ולכן מדקאמר ש"מ דר"ע ס"ל דאחרי"פ דלח"י יצטרו באופן אחר מוכח דס"ל ל"א מתוך דאי הוי אמרי שפיר היה יכול לשרפו.

והנה קושי זו אף שהוא דבר שכלי אבל אינו מוכרח כלל דודאי אי תשגיחו מיו"ט מוקמינן לקרא דאסור על לפ"ז אבל אי תשגיחו צו"ט אכתי אינו מוכרח לאוקמה על לאח"ז דכמו כן יש לאוקמה על לפ"ז ושניהם שווין ואי הוי אסרינן גם לאח"ז משום דלא הוי ידעינן קרא אריכא קאי ולא הוי מלינן למילף מנותר דנותר צבירור אסור לעולם משא"כ בחמץ אינו אסור אלא מכח ספק דלא ידעינן קרא אי קאי אלפ"ז או אלח"ז ולא ילפינן מנותר, שנית נהי דחמץ דילף מנותר עכ"ה ס"ל דחמץ לאח"ז עכ"ה אסור מ"מ אינו מוכרח לומר דחמץ דילף חמץ לאח"ז אסור דעכ"ה יליף מנותר דא"א ח"ל שריפה ולפ"ז שפיר נימא דתשגיחו מיו"ט וחמץ לאח"ז אסור אבל מ"מ אינו בשריפה משום דלא מנותר אלא משום דר"ע באמת ס"ל דאחרי"פ לכן א"א להיות צו"ט והוא פשוט ונכון.

ובזה י"ל פרפרת נאה אהא דאמרי ש"מ מדר"ע תלת ועמדו האחרונים דש"מ עוד דינים אחרים מדר"ע עיי' צ"ש אר"ה סי' קע"ב קושי צ"ש שעה"מ ולהניל י"ל דנקע בני תלת משום דמישך שייכי אהדדי דחוס' ד"ה לחלק כתבו מנ"ל הא דס"ל לחלק, ולפענ"ד עפ"מ שראיתי כמדומה צ"כ בגדי יו"ט ממברש"ק ז"ע וזה כ"כ שנים שראיתי אותו דהא דכתב רש"י שם דגם ליתן לפני בהמתו אסור משום דרחמנא אחשביה להצטרות היינו משום דהוא כעין תולדה להצטרות א"ש ע"ש וכ"ז ניחא אי הצטרה לחלק יאלת דהוי א"כ מלאכה וכיון דקרי ליה אבות יש לו תולדות משא"כ אי ללאו יאלת ואינו א"כ מלאכה א"כ גם תולדות ליכא ולי"א דרחמנא אחשביה להצטרות ולפ"ז נכון מאוד ש"מ דאחרי"פ ולא דבר אחר אע"פ דילף מנותר והתם מאכילה לבהמתו אלא דלפ"ז קשה נותר מ"ט אסור לצטרו נימא מתוך כקושי הרא"ש לזה תי' ש"מ הצטרה לחלק יאלת וא"כ איכא תולדה וגם שאר ציעור אסור ומה"ט ל"א מתוך כתי' מג"ש ולכן ש"מ דל"ל מתוך דא"כ הוי חמץ מותר לשרפו כנ"ל ולכן לא אמר ש"מ דינים אחרים ג"כ.

וגם ע"ד פני"י יש לי לדון שלא זכיתי להצין איך יליף ר"י חמץ מנותר הא חולין מקדשים לא ילפינן כדאמרי פסחים מ"ה ושצעות כ"ו ומהרש"א שצעות כתב דליכא מאן דפליג צ"ה וניחא לי דכשיליף ר"י חמץ מנותר צמה מנינו קולא הוא דילף מיניה דא"כ לא מלא עינים לשרפו יהא יושב ובעל וכדעת חוס' פסחים ד"ב דעל לאח"ז איסורו יליף דצ"י שריפה ולקולא שפיר ילפינן חולין מקדשים כמ"ש פני"י צ"מ מ"ו ע"ב ע"ש א"כ מה קושי דנותר אסור איסור עולם הא אדרבה השתא ניחא דאסור איסור עולם הוא דוקא בשריפה כש"כ חמץ דאינו אסור איסור עולם ודאי דא"א ח"ש ולפ"ז אפי' תשגיחו מעו"ט ואז לאח"ז אינו אסור כש"כ דא"א ח"ל שריפה ס"ל.

וזה שהבאת קושי המפורסמת מהגאון החריף העלום רבי שלמה קוועטש ז"ע שהקי' מנ"ל לפי האמת דס"ל לר"ע דאחרי"פ דילמא באמת סובר השגחה בכל דבר רק ר"ע הכי קאמר אי אמרת תשגיחו צו"ט ע"כ א"כ הדין דאחרי"פ וא"כ אסור לצטרו צו"ט אבל לפי האמת תשגיחו מעו"ט שוב אמרי השגחתו בכל דבר והסגנון כך הוא דהנה חן קו"ל בחמץ לאח"ז כר"ש ובחמץ לפ"ז קו"ל כר"י שהוא בלאו והעטם כתב הרא"ש בפסחים פכ"ש סוסי' ד' יען דלפ"ז נותר

ועוד יש לי פקפוק קלת דאי נימא דא"א למילף חמץ מנותר רק אי סברה לן דחמץ לאח"ז אסור אבל בלא"ה יש להשיב נותר אסור איסור עולם ולא חמץ א"כ השתא נמי דחמץ לאח"ז אסור יש להשיב נותר אסור איסור עולם בכרת וחמץ אינו אסור איסור עולם אלא בלאו, אך ז"א דהרי אמרי יבמות ק"ט מ"ל איסור לאו מ"ל איסור כרת, וצ"ה יש ליישב מה שעמד ל"ה צפירש"י שם דמנותר יליף ליה והוא שלא לורך ולהניל ניחא דלכאורה קשה מקמ"ל רבא דר"ע ס"ל

חסור לאח"י שפיר מלי לבטל ליה, ויש לי עוד אריכות דברים
הרבה צענינים חלו והזמן גרמא לשנות דרך קלה.

ולעילא מן כל ברכתא, יברכך בהני תלתא, בני חיי
ומזונא, ולישב במקומך במנוחה נכונה, עד נעלה לציון ברנה,
כנפשך ונפש חמיד הנאמן באה"ר אהבת אבות לבנים.

העבר"י

אז"ח חלל שריפה חלל כהדיו מפורש דצברי ר"ע דאל"ה אין
כאן הוכחה דתשציתו מעיו"ע חבל להג"ל שפיר אשמעין רבא
דייקא דס"ל מ"ל איסור לאו מ"ל איסור כרת דס"ל אז"ח
חלל שריפה ושפיר יליף מנוחר והיינו דהיה קשה לרש"י
מקמ"ל רבא זזה לזה תי דרבא אחי לאשמעין משום דמנוחר
יליף ליה ואיכא למימר שאני נותר דלעולם ברכת משא"כ חמץ
לזה קאמר רבא לשיעתו ניחא.

רע"ד פלפול נ"ל זיישוב מהרש"ק הג"ל דמג"ש תי דצרי
רש"י דמתשציתו ילפינן ציטול חף דר"ע יליף מיניה
הצטרה דר"ע ס"ל תרחי שמעת מינה הן ציטול והן הצטרה
ועמדו האחרונים א"כ מ"ע לא יליף ר"ע תשציתו מעיו"ע
דאי ציו"ע הא לאח"י איסורו לא מלי לבטלו ואמרת
ליישב דצבר עמדו האחרונים ע"ד ר"י דיליף חמץ מנוחר
לשריפה והשיבו חכמים על דבריו מדוע לא הדר ביה ותי
דמה שהשיבו לא מלא עליהם לשורפו יהא יושב בטל לא ק"ל
לר"י דס"ל תשציתו ג"כ השצחה בלב וא"כ יכול לבטלו ולפ"י
ולפמ"ש תוס' פסחים י"ב דעיקר דין ציטור צשריפה גבי חמץ
הוא לאח"י איסורו א"כ עכ"ה גם ציטול לאח"י איסורו דאם
אין לו עליהם לא ישב בטל כנ"ל ולפ"י כיון דר"ע ס"ל אז"ח א"ש
עכ"ה ס"ל דגם לאח"י איסורו מלי לבטל ולפ"י אי אליבא
דאמת ס"ל לר"א דחמץ לאו צשריפה א"כ לאח"י איסורו לא
מלי לבטל א"כ היה לו להוכיח דתשציתו מעיו"ע משום דלאח"י
איסורו לא מלי לבטל, והיינו דפירש"י מדלא יליף חלל משום
דאסור לשרפו מוכח דאז"ח חלל שריפה חבל אי הוי יליף
מדלא מלי לבטל אח"י איסורו אז עכ"ה הייתי מוכרח לומר
דל"ל הצחא"ש.

סימן ז"ה

בדין דרוצה בקיומו בחמץ

בצה"ת יום ג' תזריע תרע"ו לפק"ק הו"ו יע"א.

בין גאולה לגאולה, שמחה וצהלה, לאיש הנעלה, בתורה
וגדולה כבוד ידידי אהובי הרבני החרוץ ושנון, ורח לו כלבנות,
נגיד נגידות, מאנשי מדות, כמו"ה משה אריה ראומאנן נ"י
בק"ק עפריעס.

בדבר אשר עוררני מעכ"ת על מה שאנו נוהגין לכתוב צטור
מכירת חמץ מה שצריכין למדוד תהיה עד למדידה
וא"כ רוצה ישראל שיהיה החמץ קיים עד המדידה והיינו
עד לאחרי"פ והרי רוצה בקיומו של איכ"י אסור.

תשובה, כבר התעורר צוה צנשמת חדם ה' פסח שאלה ה'
ויצוארו דצרו א"י"ה לקמן ועתה אצאר קנת דין
רוצה בקיומו צחמץ שדעת העור סי' ת"ג והמחבר שפסקו שם
ס"ז דאסור להשכיר כלי לעכו"ם צפסח כדי שיצטל צו חמץ
והעם שרוצה בקיומו ע"י ד"א שלא יצקע הכלי והפרי"ח שם
דחאו מהלכה דהרי דעת רש"י ורשב"א דרביק ל"ש חלל צע"י
ויי"ג משום דישראל מלווה לצערם ע"י ע"ז ור"ן שם,
ולא זכיתי להבין דהרי גם צחמץ מחויב לצערם ומדרכנן אפי'
ציטול לא מהני רק ציטור ונ"ל דעכ"פ צחמץ של נכרי דאינו
מחויב לצערם לא היה לו לאסור רביק, אמנם לאסור רביק
צחצ"פ ילא מדצרי תוס' ע"ז דל"צ ושם מיירי אפי' צחמץ של
נכרים וע"י חת"ם שם וצ"ש ארי"ה סי' ר"ב.

ומה שהקי' מסי' תמ"ח ס"ב דאם עכו"ם מציה דורון לישראל
ציוס אחרון של פסח שמוחר צלילה ולא אסרינן ליה
מעטס רביק, לק"מ לפמ"ש קדוש אצי מארי"ר הגולה סי' קל"ז
דבהנאה שיהיה לו אחרי"פ ליכא משום רביק וצ"ל ע"ז רמז
שם צמ"ש קדוש אצי וקלת ראייה מסי' תמ"ח ס"ב ע"ש.

ומה שהציה מרשב"א צתשי' סי' קע"ז דאסר להיות יושב
ומשמר צשכר משמע דצחנס שפ"ד, והנה תשובת
הרשב"א אין לי חבל נראה שכונתו עמ"ש הר"ן צע"י צשם
הרמב"ן דאפי' צחנס אסור לשמור חצית יי"ג ואפי' פטרו גם
מן הפשיעה אסור משום רביק והציה כן מן התוספתא השוכר

ולפמ"ש ניחא מה שקאמר ריה"ג פסחים כ"ח תמה על
עלמך היאך חמץ אסור כל שצעה [וכבר הארכתי
צחידושי וצטור"ר נאצדו לי] ולהג"ל ניחא מאוד דקאמר
ומשעה שאסור צאכילה אסצבי"ג אחאן לת"ק והיינו ר"י
כפירש"י והקי' תמה ע"ע דס"ל דאז"ח חלל שריפה ועכ"ה
דיכול לבטל גם לאח"י איסורו דאל"כ יהא יושב וצטל א"כ
האיך חמץ אסור כל שצעה דכיון דאסור צהנאה לאו צרשוחיה
קיימא לבטלו.

אז"ח ציישוב קושי מהרש"ק צסגנון הג"ל דהנה הא חלל
מלי לבטל אח"י איסורו אמרי' צפסחי ד"ז ע"צ משום
דאינו צרשותו של חדם ע"ש ועפ"י חידשו שג"א וקוצ"ל על
הרמב"ם רפ"צ מחו"מ דלר"ש דס"ל דאחרי"פ מותר הרי הוא
דצר הגורם לממון וכממון דמי שפיר יכול לבטלו ולפ"י כל כמה
דלא ידעינן דחמץ לאח"י אסור ליכא להוכיח מהא דתשציתו
מעיו"ע דאי ציו"ע לא מלי לבטל דצחמץ גם לאח"י איסורו
מלי לבטל ולכן הוצרך ר"ע לומר תחילה דחמץ דוקא צשריפה
משום דיליף מנוחר ועכ"ה דלאח"י אסור ולכן שפיר מלי
להוכיח דתשציתו מעיו"ע גם משום דלאח"י איסורו לא מלי
לבטלו חבל צלא"ה ליכא הוכחה ולפ"י אי נימא דלמסקנא לא
ס"ל לר"ע אצחא"ש וא"כ חמץ לאח"י מותר צהנאה א"כ שפיר
י"ל דתשציתו ציו"ע והשצחה בלב הוי השצחה וכיון דאינו

בלא"ה לק"מ שהעמדותי דכריי ע"ד הר"ן, ופר"ח כתב דר"ן ס"ל דבצ"פ רב"ק ליכא.

ומ"ש הפר"ח דצליעה כיון דליתא בעין ליכא משום רב"ק וחרם הודרייני שצליעתו מרובה הו"ל כמאן דליתא לאיסורי צעיייה נחה מה שהעירותי ע"ד נשמת אדם הנ"ל דהכי דאינו עובר צ"י ליכא משום רב"ק והביא ראייה מחמלו של נכרי צביתו של נכרי על אחריות דישאל דשרי אף דרב"ק כיון דאי מייגנב או מיתביד יהיה חייב באחריות או"י כיון דאינו עובר משום צ"י ליכא משום רב"ק וע"ז הקשיתי הא הא דחצי"פ איכא משום רב"ק נוצע מחוס' ע"ז ל"ב סד"ה והא שכתבו דלריך לזכר שלא לעשות שום תשמיש בכלים הצולעים חצי"פ משום דהוי רב"ק ע"י ד"א והרי צליעה בכלי ליכא משום צ"י כמ"ש מג"א וא"כ גם משום רב"ק ליכא אמנם להנ"ל יש לחלק דחוס' לא כתבו אלא במקום דחמץ בעין כמו חרם הודרייני או בעין דמי ת"י דשעבה שמצטל בכלי החמץ בעין אז עובר אבל בשאר כלי שאין החמץ בעין באמת אינו עובר, ואולי יש לחלק עוד דצולעים בקדירה החמץ גופא ראוי לעבור עליו צ"י רק שאינו עובר משום דהוי מצוער לכן רב"ק שפיר אסור ביה משא"כ בחמץ של נכרי דחמץ גופא אינו ראוי לעבור צ"י ס"ל דרב"ק נמי מותר.

היצא לנו מזה דדברי נש"א נכונים וא"כ צידון דידן נמי כיון שמכר החמץ לנכרי ואין הישראל עובר אצ"י משום רב"ק נמי ליכא, וגם לפמ"ש קדוש אבי זקוק"ל צ"ש אר"ח ס"י ק"יז דל"ש רב"ק בחמלו של גוי רק אם יהי הנאה לישראל ע"י קיומו בפסח גופא אבל אם בא לו הנאה אחר"פ ל"ש רב"ק ע"ש א"כ ה"י לא יהיה לישראל הנאה רק אחר"פ כשימדוד ול"ש רב"ק, וגם לפ"מ שהביא צ"ש סוסי קרי"ה צ"ש שערי אפרים דאם רב"ק צ"ש ואינו עושה מעשה צידים מותר וא"כ ה"י צידון דידן רב"ק צ"ש וא"י וליכא משום רב"ק, וצ"ח מיושב נמי קושי פרי"ח מיושב ומשמר דהתם נמי רב"ק צ"ש וא"י, אלא דקדוש אבי זקוק"ל דחה שם דבריו וגם מהא דמי ת"י דאסור להשכיר כלי לעכו"ם בפסח כדי שיצטל בו חמץ דאסור משום רב"ק ופי' המג"א שרובה שישאר ויתקיים החמץ בחוכו שאם יעול החמץ מהקדירה צעודנו ע"ג האור יצקת הכלי ג"כ לא נראה כן דשם ג"כ רב"ק צ"ש וא"י חסור.

ועני"ל דדוקא אם הנחתו באה לו מגוף האיכ"י כמו כלי שיצטל בו חמץ שהנחתו שאין הכלי מתצקע בא ע"י חמץ גופא וכן בשכרו לשכור חצית י"י צע"ז ס"ג ע"ב הרי הנחתו באה לו ע"י חמץ גופא שמקבל שכר צע"ז י"י וכן אם אמר לו המתניו עד שאמכר הרי נהנה מגוף הי"י שהרי יודע שהנחתו יבא מהי"י גופא אז מחשבתו של רב"ק אסור משא"כ אם אין הנחתו באה מיי"י גופא או משאר איכ"י רק שגורם לו הנאה ורב"ק צ"ש הנאה שפיר יש לומר דשרי דגרם הנאה גופא ל"ע אמאי אסור ועיי' חת"ס יו"ד ס"י ק"ל וא"כ צידון דידן דאפי' שיהי לו גרם הנאה אינו רק דגורם שלא יהיה לו הפסד שע"כ יודע ויתצבר כמה חייב לו בזדאי מותר ואין כאן משום רב"ק.

אח הפועל ולעתותי ערב א"ל הולך את הלוגין למקום פי' אפי' שאין ישראל ראוי לעשות כן שכרו מותר והא לעתותי ערב עוצה צעלמא וצחנס עמיד גביה דהא איחייב ליה צע"כ צ"ש באגריה ואפי"ה קתני אפי"ה שאין ישראל ראוי לעשות כן ע"ש הרי דבמקום דרב"ק אסור א"כ אפי' צחנס אסור לשמור וכיון דרשב"א מחיר לשמור חמץ צחנס ש"מ רב"ק בחמץ ליכא, והנה מלבד שדעת העור דלא כרשב"א ואיכו ס"ל דבחמץ נמי איכא רב"ק ואפשר דס"ל דאסור לשמור אפי' צחנס נ"ל עוד עפ"מ"ש הר"ן ע"ז דף ס"ד ודאמר"י אבל אם אמר המתן עד שאמכור ע"ז ואצ"ה לך י"י ואצ"ה לך יש מפרשים דדוקא דצ"ש ניהליה אפותקי לא מוקרי רב"ק ע"ש ומזה י"א לי דדוקא אם האיכ"י של ישראל אז אסור רב"ק דבאפותקי הרי הוא של ישראל דהרי אין לוקח ואין היורש יכולין לסלקו בזוי כמבואר בחו"מ ס"י ק"יז וצ"ח ק"י ס"ג אבל אם האיכ"י של נכרי רואה בקיומו שרי וא"כ כששומר צחנס שאין מגיע שום תועלת לישראל מודה העור דרב"ק שרי צ"ש נכרי, ואין להקשות מהא דמי ת"י דאסור להשכיר כלי לנכרי אף דהתם נמי החמץ של נכרי מ"מ מגיע תועלת לישראל משא"כ כששומר צחנס דאין מגיע שום תועלת לישראל ואף דבמתן לי מגיע תועלת לישראל מ"מ תועלת זה לישראל גם אם לא ימכור דצע"כ נ"ל לריך לשלם חובו.

ומה שהק' מפסחים ה' א"ל רבא לצני מחוחא צעירו חמירא דצני חילא מציתייכו כיון דאלו מייגנב ואלו מיתבד צרשותייכו קאי ובעיתו לשלומי כדלכון דמי הא לאו הכי לא מחייב לצעורי ויכול להיות יושב ומשמר, הנה לפמ"ש"ל דהיכי דאין מגיע שום תועלת לישראל ליכא משום רב"ק גם זה לק"מ, וכן לפמ"ש נש"א דהיכי דליכא משום צ"י ליכא משום רב"ק לק"מ דכיון דאי לא צ"י לשלומי ליכא משום צ"י והוא של צני חילא ומכ"ט לא קשה נמי משמעתי דעכו"ם שהלואה את ישראל על חמלו וכן מעכו"ם שהרהיין פת פורני דכיון דאינו עובר עליו ליכא משום רב"ק ובלא"ה יש לי אריכות בזה.

ומה שהק' מדברי הרמב"ם פ"ה מיסוה"ת דמתיר לעשות רעיה מחמץ בפסח וליתער משום רב"ק וגם זה לק"מ לפ"מ שהצין קדוש אבי זקוק"ל צ"ש אר"ח סוסי קרי"ה דבמקום דאין הנחתו אסור גם משום רב"ק ליכא והאריך בזה בחו"י"ד ע"ש וא"כ כיון דמותר להניח הרעיה של חמץ ואינו אסור משום דנהנה מחמץ דהוי שלכדכ"ע ה"י דליכא משום רב"ק דאינו רואה בקיומו של איכ"י.

ומה שהתעורר הפר"ח מהא דפסחים לי' דשמואל אמר דקדירות בפסח לא ישכרו אבל משהי להו הא רב"ק תיתי לי שז"כ כ"צ שנים אשר עמדתו בזה ע"י צ"ש סוסי ר"ה אבל יפה ת"י קדוש אבי זקוק"ל כיון שאין הצליעה גורם לו שום הנאה ליכא משום רב"ק, וכן לפמ"ש נש"א דהיכי דאינו עובר צ"י ליכא משום רב"ק א"כ לפמ"ש מג"א רסי' תנ"א דצ"ע בכלי אינו נראה ומא"י ופ"ח דבהגהות יד אפרים דמשו"ה אין צו איסור צ"י וצ"י וא"כ רב"ק נמי ליכא אף קושיתו

סימן נ"ו

בדין מכירת חמץ ושבתות בהמתו

בעה"ת ב' תרומה מא"ה ברכו"ת לפק"ק האנושאויטץ יע"א.

שלומים מרובים, כטל וכרביבים, וחיים טובים לכבוד ש"ב אהובי הרב הג' המהולל בתשבחות בנשיק כש"ת מו"ה שפחה בוגם ע"פ ג"י אבדק"ק מט"ד יע"א.

מכתבו היקר קבלתי אודות החזרה מן הכיתר על מיקלח פ"מ מאויפאלו ואלף תודות לו וגם ספר היקר והנחמד שו"ת חתן סופר ממר אביו דודי הגאון זוק"ל ותשואות חן חן לו ואני אחזיק לו מלוא חפני עיבותא אין עובד אלא תורה.

הנה צאי ע"ה שאל שאל כמו"ה הגב"ל זוק"ל אס בשבת שנתוך הפסח מותר לעשות מלאכה צבחות וצבחות הזרועות חמץ כיון דהס מכורים צמירה גמורה להפקיע איסור חמץ של הזרעים ושל הצבחות האוכלות חמץ וליכא מ"ע דהכל יודעים שהס מכורים מהני נמי לענין להפקיע איסור שבת צבחה ודעת חמי ז"ל לאיסור ואחיו הגאון המחבר מטה להחיר ואמרתו אעבור פרשתא דא ואחייני ואני תפלה לה' שלא חכשל בצבר הלכה וכי הוא זה:

בענין מכירת חמץ נחשבו אחרונים הרבה ומג"א סי' תמ"ח סק"ד וח"י שם סק"ד הציוו צבס מ"ב דבחמץ בקנין כל דהו סגי רק שגילה דעתו דלא ניחא למיהוי זכותיה בגווה והיינו משום דבלא"ה אינו צרשותו של אדם אלא שעשאו הכחוצ כאלו הוא צרשותו בגילוי דעת סגי כמ"ש הר"ן רפ"ק דפסחים לענין הפקר ועיי מחהש"ק שם וצמקור חיים סי' תמ"ח סק"ה דחה דצ"י לא כתב זה רק לענין איסור צ"י דארי דכיון שיצא מרשותו שוב אינו עובר מדארי אצל הכא כמכירה לגמרי דהוא לפטור מציבור שתקנו חכמים אף אחר הביטול אי"כ מה צכך שיצא מרשותו בגלוי דעת הא כבר יצא מרשותו ע"י הביטול שציעול רק אכן ציעור דוקא צענין וכשנקבה ונעשה של הככרי הוי כציעור ע"ש ועיי לקדוש אצי מארי"ר הגולה צצ"ש או"ח סי' ר"כ מ"ש צזה אף מ"ש צתירון ראשון הס דצרי מקו"ח שם ופלא שלא הרגיש צזה ולפענ"ד נראה דהטעם שהצריכו חכמים ציעור הוא משום שמה אינו מצטל צלצ שלם כמ"ש הר"ן רפ"ק דפסחים דצטול זה תלוי צמחצתן של צני אדם ואין דעותיהן שוות ואפשר שיקלו צכך ולא יוליאוהו מלבן לגמרי ראו חכמים להחמיר שלא יספיק צטול והצריכוהו צדיקה וציעור ע"ש ולפ"ז כיון שמוכרו לנכרי ולא יפסיד החמץ צודאי מצטלו צלצ שלם ולזה מהני תקנת המכירה שיצטל צלצ שלם ומצתה אס הוא קסצר שמכרו כדן מכירה גמורה אף שצאמת ע"פ דין אינו מכירה מ"מ אס הוא קסצר כך אי"כ לדעתו לא יפסיד כלום צודאי ציעלו צלצ שלם ועיי צמנח"י צתורת השלמים סי' ו' כעין זה ועיי נוציק או"ח סי' ח"י ואף דקו"ל סי' תמ"ה דאפי' שגג או נאנס ולא ציער נמי אסור היינו הכי דלא עשה שום פעולה לצערו וחיישין שלא

אבל יותר נ"ל עפמ"ש הר"ן ע"ז ס"ד שם ומתני שאני דאיוכהו לא אמרי ליה מכור אותה ותן לנו דמיה ואיכו נמי לא אמר להו המתינו עד שאמכור אלא הכי אמרי ליה עד שאתה נותן לנו חצית שזה עשרה חן לנו עשרה דינרין שהן דמיה הלכך אין כאן צצ"ק כלל ע"ש ונ"ל כוונתו דדוקא אס צצ"ק של איה"צ כדי שיהנה אח"כ מאיה"צ זהו אסור כמו צכל הכי דלעיל ואפי' צאל המתן עד שאמכור הכי רולה צקיומו של יי"ג וע"ז כדי שימכור ויציא לו מעותיו אצל אס צצ"ק צצציל שלא יהנה מאיה"צ כמו צכך שלא אמר המתינו דאמרי שכוונתו עד שאתה נותן שזה עשרה חן לנו עשרה דינרין שהן דמיה אז צצ"ק מותר ולפ"ז צנידון דינן מה שרולה צקיומו הוא כדי שיוכל הנכרי לשלם לו המעות המגיע לו ולא יהנה מן החמץ אז שפיר רולה צקיומו מותר והוא הצמת לפענ"ד.

אבל צאמת לפ"מ שהעמיד מעלתו דצריו אין כאן תמיה כ"כ דאפי' יאצד קודם המדידה נמי לא יפסיד הישראל דיתצב מן הנכרי לפי ידיעתו ואומדן דעתו וכך יהיה מחויב לשלם, אלא דצנש"א הוסיף ואמר הא צצ"ק שאע"פ שצאמת חייב וגו"א אפי' צדיניהס מ"מ אס נגנצ ונאצד אפי' צד"ת פעור שהרי הישראל א"י כמה יתצב ממנו ויטעון הנכרי א"י אס נתחייצתי לך, ולפענ"ד גם זה לק"מ דכרי הא דא"י אס נתחייצתי פעור הוא משום דמוקמינן ממונא צצוקת מריה כמצואר צכתוצות די"צ וצתום' שם וכן צצ"ק ר"פ שור שגנח את הפרה ע"ש והתינה בישראל אצל צעכו"ס כתב השמ"ק ספ"ק דכתוצות צד"ה חילומא דגחיה דלגוי ליכא צוקת ממון וא"כ אפי' א"י אס נתחייצתי לך נמי העכו"ס חייב ושפיר אינו רולה צקיומו של חמץ.

וערנ"ל דצחור"מ סי' ע"ה סו"ט פסק המחבר טענו א"י כמה הלוייתוך אצל לפחות הלוייתוך שתי כסף ופרוטה או שטענו מנה והלה אומר אמת לויתי ממך וא"י כמה יש לצ"ד לחקור ולשאלו אע"פ שאינך יודע הסכום אתה יודע לכל הפחות שאתה חייב לו פרוטה ואס הודה הכי הודה צמקלת ומתשאל"מ ע"ש וא"כ ה"נ הישראל יתצב לפי ידיעתו והנכרי עכ"פ יודה צאזזה מדה ויהיה מצ"מ ומתשאל"מ וכיון שאין הנכרי לריך לשלם שוב לא הוי הישראל צצ"ק.

ואף שזה ניחא רק אס דנין עפד"ת מ"מ נ"ל כמ"ש חת"ס שמה"ט אין לריכין שטרות אלו שטעמפל כיון שהוא רק להפקיע איסור חמץ המלכות מחל השטעמפלגעציהר והניחו לדון צזה כרלונינו הכ"י לענין איסור צצ"ק הניחו הכל עד"ת ולכן אין צו שום חשש רולה צקיומו, והחי וקיים לעד, לצצינו יחד, לירא את שמו, וה' יהיה עמו.

כנפשו ונפש ידדו הגאמו הדושו"ט כל הימים, ובלה שנותיו בטוב ובנעימים.

העבר"י

ציעלו בלב שלם אצל כאן שמוכרו וקסצר שהיא מכירה גמורה
בזדאי ציעלה בלב שלם.

ומה שהק' מקו"ח דנהי דמוכר בגילוי דעת בלבד ילא מרשותו
מ"מ במה נכנס לרשות העכו"ם כיון שלא עשה זו
עכו"ם קנין המועיל במכירה לא קנה מעש"כ כשקנה בכסף ולא
עשה משיכה שלא עשה אפי' קנין המועיל לקנות דבר הפקר
ודאי דלא נעשה של הנכרי ע"ש ואני לא זכיתי להבזין דהרי
קיי"ל בחו"מ ברמ"א סי' קנ"ח ס"ה דאם התנו בהדיא דמעות
יקנו קנו לענין קרקעות וגבי ישראל קיי"ל דבר תורה מעות
קונות ולהרבה פוסקים בנכרי הוי קנין מה"ש שפיר מהני ולכן
אם התנו שיהי' קונה בכסף שפיר הוי קנין וקונה זו הנכרי
ועפ"ז יש להאריך הרבה בצכור ושאר ענינים ואכ"מ.

שוב כתב מקו"ח ואפי' אם עשה משיכה ולא נתן כסף דלא
כיון דע"י גילוי דעת ילא מרשותו ונעשה הפקר ומשיכה
הוי קנין לדבר הפקר מ"מ הרי הנכרי אדעתא דמכירה נחית
וחייב עלמו בכסף שצביל מכירתו ומשיכה לא הוי קנין במכירה
לדעת רש"י ויכול לחזור בו שלא ליתן דמים ולא נתכווין לקנותו
מן ההפקר לא קנה במשיכה ע"ש, הנה בגוף הדין אם משך
הנכרי דעת הנוצרי מהדו"ת אר"ח סי' ס"ג דקנה הנכרי כיון
דמשך מן ההפקר ע"ש, אצל לפענ"ד בלא"ה נראה עפ"מ"ש
נמוק"י אמתני דראה את המליאה ונפל עליה דאמר"י כיון
דנפל גלי דעתיה דלא ניחא ליה לדיקני דד"א וכתב נמוק"י
כיון דתקנת חכמים הוא שומעין לו באומר אי אפשי בתקנת
ע"ש ופי' קדוש אזי צ"ש אר"ח סי' קנ"ו דמשמע מדבריו
דבקנין דאף אם הוא באמת רצה לקנות החפץ אלא שרואה
לברור לעלמו קנין שאינו קנין אז קונה בעכ"ה כיון שהוא רואה
לקנות ולדעת שמי"ק אפי' בקנין דרבנן נמי אמרי הכי דקונה
בעכ"ה בקנין אם רואה לקנות וכ"כ חת"ס יו"ד סי' ש"י ע"ש
ולפ"ז אני אומר גם כאן כיון שהוא באמת רואה לקנות במשיכה
וקנין זה מהני בהפקר אלא שהוא רואה לעשות קנין זה במכר
ושם אין זה קנין שפיר קונה בעכ"ה מן ההפקר וכמו דהתם
מהני הקנין בעכ"ה אף שהוא רואה בקנין אחר כן ה"ע מהני
הקנין לדבר זה אף שהוא מכווין לעשות הקנין לדבר אחר כיון
שהוא רואה לקנות וא"כ לא קשה נמי מ"ש כיון דבמכירה
צטיין דעת מקנה ודעת קונה וא"כ נהי דהמקנה גמר ומקנה
מ"מ הקונה שהוא עכו"ם ולדידיה אין הפרש בין חמץ לשאר
דברים במה גמר וקונה ולהכ"ל כיון דרואה לקנות שפיר קונה
מן ההפקר במשיכה.

ומעתה כיון דהעטם דמכירת חמץ משום דגילוי דעת סגי
וקנין קלוש נמי סגי מ"מ זה מהני רק לענין חמץ
אצל לא מהני לענין איסור שציתת בהמה דלזה לא הוי קנין
כלל ואף דאנן מוכרין החמץ בקנין גמור יהיה אפי' בכסף
ובמשיכה אפי' נ"ל דלא מהני לענין שציתת בהמה דלכאורה
ק"ל דלפי הנראה מדברי מקו"ח הציעול קודם המכירה והרי
כיון דציעלה שהוא מטעם הפקר איך יכול למוכרה הא אין
אדם מוכר דבר שאינו שלו אמנם מלאחי בנוצ"י מהדו"ק
אר"ח סי' י"ט שכתב באמ"ע התשובה בכוונת הר"ן ריש פסחים
דמשו"ה מהני הפקר בכ"ע משום דבלא"ה אינו ברשותו של
אדם אלא שטעמו הכחוז כאלו הוא ברשותו בגילוי דעת

צעלמא סגי דהכונה שצבגיט זמן איסורו שאז בלא"ה אינו
ברשותו מהני בגילוי דעת הקדום דלא נחשביה הכחוז כאלו
הוא ברשותו נמלא עד שלא בא זמן איסורו לא ילא מרשותו
כלל ע"ש ובאמרי אש אר"ח סי' י"ט לא שם לבו לזה וא"כ
שפיר יכול למוכרו שעדיין הוא שלו וההפקר מזמן איסורו
מתחיל, אלא דלפ"ז תקשי כיון דמשעת איסורו מתחיל ההפקר
א"כ כל המכירה לא הוי רק עד זמן איסורו ומה הועילו חכמים
בתקנתן אך לפמ"ש"ל דשיקר המכירה הוא כדי שיהי' גילוי
דעת שצבטלו בלב שלם והגוי זוכה אח"כ מן ההפקר והוי של
נכרי ממילא או דההפקר מהני זכה כבר מן ההפקר ואם אינו
בלב שלם ולא הוי הפקר א"כ שפיר הוי מכירה לגוי דאינו
הפקר ושפיר יכול למוכרו ולפ"ז כיון דגם מטעם הפקר אחינן
עלה וכיון דהפקר זה לא מהני רק לגבי חמץ כמ"ש הר"ן א"כ
לענין שציתת בהמה דלא מהני הפקר שפיר אסור לעשות
מלאכה הנכרי שנקנה.

רבזה מיושב דעת צכור שור פסחים כ"צ שכתב דכל מכירת
חמץ הוא הערמה עובא שזה הקונה לאו גברא
דאורחיה מעולם לקנות כך וזה אין דרכו למכור כך ועל הרוב
הקונה הוא עני וקונה בכמה מאות חמץ כנהוג עתה שאין
מוכרין בדבר מוטע ושאר הוכחות עובא אלא נ"ל כיון
דהאיסור מדרבנן הוא דמדלאר צציעול צעלמא סגי וכל אחד
מצעל חממו בלב שלם כמ"ש הפוסקים דלריך ליתן כל ממונו
ולא יעבור על ל"ת וכ"ש איסור חמור כזה ולא נשאר כי אם
איסור דרבנן שלריך לצערו מן העולם הם אמרו והם אמרו
להחזיר מכירה זו ע"ש והק' עליו בכת"ס אר"ח סי' ס"ג דאם
ציעול כבר שוב איך מוכר לנכרי מה שכבר ציעול והפקיר ולהכ"ל
שפיר יכול למוכרו כי ההפקר אינו מתחיל רק משעת איסורו
ועד אותו זמן הוא שלו ושפיר יכול למוכרו.

אבל לפענ"ד בלא"ה לק"מ דכמו דלענין דאף אמרינן דחמץ
אינו ברשותו של אדם ושאו הכחוז כאלו הוא ברשותו
כן נמי אם ציעלו והפקירו וחכמים החמירו דלא די צציעול
אלא לריך לצער נמי אמרינן דאוקמוה ברשותו אף שאינו
ברשותו, ובזה מיושב נמי דעת מ"ב הג"ל דס"ל דקנין קלוש
מהני בחמץ משום דגילוי דעת סגי והיינו דכמו לענין מה
דאוקמי רחמנא ברשותיה סגי בגילוי דעת להוליא מרשותו
ע"י הפקר קלוש כן נמי לענין מה דאוקמי רחמנא ברשותיה סגי
בקנין קלוש להוליא מרשותיה ולפ"ז כיון דחכמים חייבוהו
צציעור ואוקמי ברשותיה אף שציעול שפיר יכול למכרו דלענין
זה אכתי מדרבנן ברשותיה הוא.

ערך הק' מקו"ח סוסי תמ"ח וחת"ס שם דכרי חזינן דמוכרין
בהמה כדי לפעור מן הצבורה והתם קיי"ל כחותן שיטות
דצכור צזכ"ז דאף ולא חיישינן להערמה ולפענ"ד לק"מ דהרי
כתב הצכור שור דהוי הערמה משום דאין דרכו של הגוי לקנות
זה אין דרכו למכור כך וכ"ז בחמץ אצל צצכור דרכו למכור
פרה וכל גוי דרכו לקנות פרה אין כאן חשש הערמה אצל לענין
חמץ שפיר הוי הערמה אלא דלענין חמץ מהני הערמה אצל
לענין שצת דלא מהני הערמה שפיר לא הוי מכירה כלל דהוי
הערמה.

ובחת"ס יו"ד סי' ש"י כתב דבחמץ לא צטנין שיקנה הגוי אלא שיאל מרשותו של ישראל משא"כ בצבור דצטנין שזכה הגוי בצבמה אבל בחמץ עיקר הכוונה שלא יהי חמלו של ישראל וכל שיאל מרשותו של ישראל אפי' בדרך הפקר אינו עובר והרי ישראל גמר ממכרו והוליא מרשותו בחמת ע"ש ולפי' לענין שבת דכתב החת"ס בעלמו באו"ח סי' ס"ב דהפקר מהני רק משום דכיון דהצבמה מושאל ומושכר לנכרי אם הפקירו אח"כ מקרי אחי לרשות זוכה א"כ קנין דמהני בחמץ לא מהני לענין שבידת צבמה שוב ראייתי שהמחבר בעלמו הרגיש בזה אבל לא הביא דברי חת"ס או"ח ה"ל שכתב דצבצת לריך שיהי אחי לרשות זוכה.

והנה דעת מו"ח הגז"ל דעתו לאסור דצמכירת חמץ סומכים על קנינים גרועים שאין קונין מה"ת אע"כ כיון דמהני מדרבנן אמרי הפקר צ"ד הפקר וזה די רק בחמץ דהפקר צ"ד אין עושה קנין אלא הפקעה כדילפינן מיחרס כל רכושו אבל צבצת דלא סמכין לכתחלה על הפקר לא מהני קנינים אלו על מלאכת שבת והנה מר אביו דודי הגאון המחבר ז"וק"ל תמה עליו דצלי הפקר צ"ד נמי מהני קנין דרבנן דאין כאן איסור דרבנן משום ציעור וכ"כ בתצו"ש דלכן מהני מכירת הערמה משום דהוי ציעור דרבנן, ולפענ"ד לא דמי לתצו"ש דלענין הערמה אפי' הי קנין דא"ר נמי לא מהני משום דהוי הערמה רק משום דהוי דרבנן מהני הערמה אפי' צקנין דרבנן משום הפקר צ"ד ואם ראייתו דציעור דרבנן לזה א"ל תצו"ש כי מלוא כל הפוסקים בזה אבל יש ליישב דברי חמי ז"ל דלא ניחא ליה בזה שהוא דרבנן לדעת הרמב"ם דס"ל דבחמץ ידוע לא מהני ציעול א"כ הציעור דא"ר לזה לריך לעטמא דהפקר צ"ד הפקר ועיי' מקו"ח סי' תמ"ח לענין אי מהני קנין דרבנן גבי חמץ.

ומ"ש בחתן סופר דהפקר צ"ד ל"ש ולא תקנו לענין מכירת חמץ, הנה זה פשוט דלא תקנו הקנין לענין מכירת חמץ גופא אבל כיון שתקנו קנין זה והוא מועיל הוא רק משום הפקר צ"ד ועיי' מקו"ח סי' תמ"ח וחת"ס ש"ד שהוא מטעם זה.

ועמ"ש מו"ח ז"ל דהפקר צ"ד אינו מועיל רק להוליא מרשותו ולא להקנות וכתב החתן סופר דזה רק אי ילפי מקרא דיחרס אבל למ"ד דיליף מאצות מנחילין מהני אפי' להקנות וכ"כ הרשב"א גיעון ל"ו ומקו"ח נעלם ממנו דברי הרשב"א ה"ל והנה המקו"ח כתב דמ"מ יליף שפיר כיון דע"י הפקר דידיהו יכולין לזכות בו וכוונתו נעלמה ממני ומלשון הרשב"א מפורש יולא דאפי' להקנות יכולין שהרי כתב ומינה שמטיין דכה צ"ד יפה להפקיר ממון מה ולזכותו לזה אפי' קודם שבאו לידו וכן מוכח מקרא דאלה הנחלות אשר נחלו דמה אצות מנחילין ואומרים שדה פלוני לפי' זוכה לו מיד ואף קודם שבאו לידו אף ראשים מנחילין לכל מי שירצו ואומרים ממון ראובן יהא לשמעון וזוכה בו מעתה שמעון ע"ש הרי דלא כמקו"ח דהפקר מהני שיהא יכולין לזכות בו דהרשב"א כתב דמיד שהפקירו זוכה בו השני.

אבל לפענ"ד נראה ליישב דברי מקו"ח עפמ"ש הרשב"א בנדרים ל"ד אהא דמסקינן ככרי עליך דאע"ג דיבני

ליה צמתנה אסור ואע"ג דככרי א"ל ואלו מת או שנתנה צמתנה לאחר ה"ז מותר כדמוכח בהשוחפין דמ"ז היינו דוקא בדנפק מרשותו קודם שצא לרשות מודר ואפי' מת ירשנו משום דאינו יורש אלא לאח"מ דכבר נפק מרשות המדיר ולא משום המוריש בזה לו נחלה אלא שהתורה זכתה לו הביאו צ"ש או"ח סוסי קני"ה מבוחר מדבריו דצירוש פקע רגע אחת כח המוריש ואח"כ זכתה התורה להיורש א"כ הא דראשים מנחילין ילפינן מהקישא דאצות א"כ גם גבי ראשים תחילה יולא מרשות זה ואח"כ יכולין להקנות לאחר דכעין דא"ר תקנו ולפי' היינו כוונת מקו"ח דודאי מודה לרשב"א דיכולין ג"כ להקנות לאחר אבל לא שהפקר מהני להוליא ולהכניס מרשות לרשות צ"א רק בתחילה מוליאין מה וכשפסק כחו מכניסין לרשות אחר וא"כ בודאי נכון דברי הרשב"א דיש להם כח גם להקנות אבל רק היכי דעשו צב"ג דהפקר שאלאחר יקנה אבל סתמא לא דהפקר צ"ד הפקר היינו רק להוליא מרשות זה אבל לא עשו התקנה להקנות גם לאחר כנ"ל לחומר הנושא.

ועמ"ש חמי ז"ל דצבצת לא מהני שיפקירה לכתחלה תמה דהפקר צפני ג' מהני לכתחלה כמ"ש מג"א סי' רמ"ו ולא גרע מכירה מהפקר צפני ג' דהא מוכר צפני כל ולא ידענו מה קאמר בשלמא דהפקר צפני ג' מהני שפיר כיון דגם מדרבנן הוי הפקר כדאי בנדרים ד' משא"כ צמכירת חמץ כיון דלא הוי מכירה אלא מדרבנן שפיר י"ל דלענין איסור שבידת צבמה דא"ר לא מהני.

אבל גם דברי חמי ז"ל לא ידעתי להולמם דמה ענין הפקר מה שהאדם מפקיר להפקר צ"ד דמה שהוא מפקיר לא מהני דאפשר אינו מפקיר בלב שלם משא"כ מה שהצ"ד מפקיר אפי' אינו בלב שלם נמי הפקר הוא וא"כ אינו עובר משום שבידת צבמה כיון דלאו ממוניה הוא, ועוד לפמ"ש צ"ש או"ח סי' קנ"ה ליישב קושי חת"ס יו"ד סי' שט"ז אהני שיעות דהפקר לא מהני בצבור וצחוספתא אמרי צבמת מדבר וגר שאין לו יורשין פטורה מן הצבורה עפמ"ש נמ"י צ"מ י"ב וקצו"ח ריש ה' הפקר דהפקר מדעת מקרי דעת אחרת מקנה ואם כן אם הוא מפקיר הצבור עדיין לא פסק כחו וכל הזוכה בו זוכה מכחו שפיר מקרי פטר רחם מישאל אבל צבמת מדבר וגר שמת דאין כאן דעת אחרת מקנה ע"ש באריכות וכן אני אומר כאן דאף מה שהוא מפקיר לא מהני היינו משום שעדיין לא פסק כח ממונו אבל דהפקר צ"ד בודאי פסק כח ממונו שפיר מהני.

אמנם מ"ש דאם כבר צא ליד הזוכה אפי' אי הפקר צ"ד אינו מקנה מ"מ קונה זה ודאי אמת וכ"כ מדברי רשב"א גיעין ה"ל שכתב דאפי' קודם שצא לידו יכול צ"ד להקנות משמע דאחר שצא לידו בודאי קונה וכ"כ חת"ס יו"ד סי' ש"ד אך א"י צמה זכה הנכרי בו מדא"ר כי מ"ש צמשיכה דבר דלא מדבריו צככי וצפרע שיהי כדן ועיי' מהרמ"ש סי' קנ"ד.

שרב מלאתי בתוספות שבת סוסי רמ"ו שכתב דצבמתו עשה כה רק קנין דרבנן ומלאכה דא"ר פשיעא ליה

שהחוס מעלה הכל בנלוך ומשׁה מממא העליון אכל בלא״ה אין חוס התחתון מממא לעליון כשאין כאן נלוך ע״ש וגם המרדכי ס״ל בן וצא״סורא עכ״פ לענין לכתחלה אמרינן נלוך חיבור ועיי פלתי סי ק״ה אות ח׳ ואפי׳ לדעת הפמ״ג צמשצ״ז סק״ו דהעו״ז דס״ל טעמיה דנלוך לריך גם לטעם דהכל עולה למעלה מ״מ כבר כתבתי כיון דרמ״א מחיר צדיעבד עכ״ח דאין להכשיר בזיעה וקייטור, ועכ״פ מדברי כולם נלמד דהכל לחוד אינו אוסר, וגם גוף הדיו דנלוך חיבור אפי׳ ציי״נ מדרבנן בעלמא הוא ולא אמרו חכמים להקל עליו אלא להחמיר וצודאחי אינו מוטיל נלוך להכשיר וכמ״ש הרמב״ם פ״ו מעו״א הלכה ה׳ דנלוך אינו חיבור לעברה ע״ש.

אלא דלפ״ז ק״ל להיפוך כיון דעיקר העומאה תלוי בנלוך א״כ הכל העולה ל״ל כלל בלא״ה חיחסר מכח נלוך ונ״ל דהנה קיי״ל ציו״ד סי קכ״ו ס״א דהא דאמרינן ציי״נ נלוך חיבור היינו דרואין היין שבתחתון האיסור מעורב בעליון שהוא היחר ע״ש ועיי עו״ז שם סק״ו, והנה אמרינן צמ״ו פ״י דמקואות צש״א אין מעבילין חמין בלון ולא לון צחמין לא יפס צרעים ולא רעים ציפוס ופי׳ הרא״ש אחר שדחה פיהר״ש דעברת המים צהשקה הוא משום דצטילי אגז מי המקוה וצברי צ״ש דלא צטילי אלא צמים כיולץ צהם וכ״מ צפי הרמב״ם ע״ש שכתב כי הכונה בעברת המים שהוא ישוב עם מי המקוה כדבר אחד מצוחר דחמין בלון ולון צחמין אינם מתערבין יפה ולפ״ז נהי דצ״ה פליגי עלה וס״ל דמתערבים יפה היינו משום דצחמת הם מעורבים ולא בלא יש צילה אכל היכי דאינו מעורב רק דלנו מחשיבים כאלו הוא מעורב ועוד דנימא שהוא מעורב יפה אפשר דס״ל נמי לצ״ה דלא אמרינן שנחשב שהחמין והלון מתערבים שפיר ועיי כעין זה צש״ך יו״ד סי ל״ה סק״ו דתרי רואין לא אמרינן ועיי פמג״ד צשפ״ד שם ולפ״ז נהי דנלוך חיבור ומחשיבין שהתחתון הוא בעליון מ״מ הרי אינו מעורב שם ועומד צפ״ע לכן לריך שהכל יעלה בנלוך ויתחמם העליון והרי הם שווין שפיר שייך נלוך וכן מודה לשון הרמב״ם צפי׳ המשניות שכתב ויעלה ההכל מן הנלוך מתוך הכלי החם העמא ויתחמם המשקה אשר בכלי העליון ע״ש הרי שזריך שיהיה גם העליון חם.

אלא דצחמת זה ניחא רק כאן לענין תערובות או״ה שזריך שיהיה מעורב האיסור בהיתר או שיתן טעם משא״כ לענין עומאת אוכלין דצנגיעה לחודא תליא מילתא שיעמא ואפי׳ אינו מעורב נמי מממא א״כ לו יהיה שאינו מתערב יפה מ״מ נגיעה לחוד הוא עמא, לכן עכ״ח ל״ל כמ״ש פירוש המשניות והרע״צ צמכשירין דמשו״ה צחס לחוך חס אינו עמא לת״ק משום דאין הפעולה ניכרת בעליון ולכן אף דנלוך חבור מ״מ לריך שהכל יעלה למעלה ויתחמם הנלוך והעליון שפ״י בן הפעולה ניכר בעליון ואמרינן נלוך חיבור, וצזה ניחא נמי מה שעמד פלתי סי ק״ה סק״ח לטעם העו״ז דמשום נלוך אסור א״כ אפי׳ צלוננים ושניהם חמין אסורין ולהביל ניחא כיון דאין הפעולה ניכרת בעליון ל״ש נלוך ואף דלענין י״נ אמרינן נלוך אף שאין הפעולה ניכרת בעליון מ״מ נראה דכולה מילתא דרבנן הוא וקיס להו לרבנן דהכל לא הוי נלוך אלא צהכי וציי״נ אפי׳ צלי שניכר הפעולה בעליון נמי אמרינן נלוך וכיון דרבנן הוא עכ״ח אין להגעיל צכך.

דאפי׳ להני שיעות דקנין דרבנן לא מהני דאוי אסורה לעשות מלאכה ומכשׁׁכ כצצבמתו שלו מדאוי ומוכרו לנכרי צקנין דרבנן צודאחי אסור לעשות מלאכה ולכן דעתי מסכמת לדעת מר חמי ז״ל להצחל״ת.

והנני שׁׁב הנאמן הדרשו״ט.

העבר״י

סימן נ״ז

ע״ד הגעלה ע״י הקיטור בכלי שאיסורו ע״י קיטור

בעה״ת יום ב׳ בשלח תער״ג לפק״ק האנושאויטץ יע״א.

בשבת השירה, ישרי עמיה נהורה, ברכה בכל ערוכה ושמורה, כבוד ידידי הרב הגדול בתורה, מעוטר בתפארה, חריף ובקי בגמרא וסברא מו״ה דוד נייאווירסה דיין מצויין בק״ק עפעריעס יע״א.

מכתבו היקר הגיעני צעתו ולא הרשני טעי מצוץ צשערי תשובה כי עמום התלחות אכתי ויהיה צודו הרב צעיני מחול ויהיה לבו נכון וצטוה שאפי׳ רגע אחד לא הייתי צספק צצודאחי לא ילץ מתחת ידו דבר שאינו מחוקן.

ובגוף הדבר אודות הכשר הכלים שמצשלים צהם י״ש לפסח אשר השלאנגענרחר היולץ מן היורה קשה להכשירה שכתב מעכ״ת שלא תחיר להכשיר השלאנגענרחר ע״י הקיטור והזיעה וההכל שעולה מן היורה אלא שידיי״פ הגאצדקיך מאד נ״י הביא בן צספרו לצושי מרדכי או״ח סי ע״ז וסי קכ״ו צשם הגאון מו״ה דוד שיק ז״ל כיון דלא נאסר אלא ע״י הקיטור והזיעה כאיסורו כך הכשרו וכצולעו כך פולעו, ומע״כ רמז ע״ד הרמב״ם פ״ז מהלכות עומאות אוכלין דהקיטור העולה מן המים כיולץ צו לכן אמרתי לעבור פרשתא דא ואחתי וחי יוליני משגיאות שלא אכשל חו״ש צדבר הלכה.

הנה הרמ״א יו״ד סי ק״ה סוף סעי ג׳ כתב אסור לערות מכלי שיש צו שומן כשר לנר דולק שיש צו חלב או שומן איסור והמה צברי המרדכי שהביא צד״מ שם אות ה׳ שהולץ בן ממחתי דפ״ה דמכשירין מ״י המערה מחס לחס מלון ללון עהור מלון לחס עמא וכו׳ וה״ה לאו״ה ע״ש והוא האי דינא שהביא מעכ״ת צשם הרמב״ם וכתב הש״ך שם סק״ח דמוכת מן הראיה שהביא המרדכי שאסור משום ההכל שעולה מן הכר למעלה ע״ש ואפי׳ מסויס רמ״א ע״ז וצדיעבד אין לחוש וכיון דאפי׳ לחומרלא לא מהני צדיעבד כשׁׁכ דלא יועיל להקל ולהכשיר, וכשׁׁכ לפי עו״ז סק״ו דהטעם דאסור דתחאה צבר ומחברו בנלוך ע״ש וא״כ המרדכי שהביא ראיה ממחתי עכ״ח דס״ל דגם צמחתי הטעם משום נלוך וכן הבין צמחתי כלל כ״ג אות י״צ שהרמב״ם פי הטעם משום נלוך וכ״כ התוסיו״ט שם שכתב וא״כ גם צברי הרב יכולין להתפרש

הרמ"א צ"ח ק"ה מיידי שהבבל והזיעה והקיעור עולה לאויר ואין דבר שמחזיק חומו והוא פחות מכ"ש שפיר אינה אוסרת כלל רק לכתחלה אסור.

ואחרי הדברים האלה נ"ל דא"י להגטיל השלאנגענראהר ע"י הקיעור והזיעה אף שזלעה רק ע"י הזיעה והנה לפמ"ש אין חוס הזיעה הבא לשלאנגענראהר יותר מחוס של כ"ש והנה קיי"ל צ"ח ק"ה ס"ט ס"ט א"י צה"ג אפי' לא הושם רק צכ"ש הכל אסור דמאחר שיש שם מלח וליר אפי' צכ"ש מצטל וכחצ הש"ך סק"ל"ח דה"ה א"י שם חומץ ושאר דבר חריף כה"ג מצטל אף צכ"ש ע"ש והנה עו"ז א"י ס"י תמ"ג סק"ד ומג"א ס"י תמ"ד סק"ה דיי"ש הוי דבר חזק וחריף ולפ"ז כשיצטלו בו יי"ש של חמץ נאסר צבישול גמור דזיעה חוס כ"ש יש לה והוי דבר חריף ומצטל גם צכ"ש כמו צכ"ר ואח"כ כשמגעיל במים חמין שאינו דבר חריף ואין לו אלא חוס כ"ש א"י להגטיל מה שזלע ע"י צבישול גמור לכן כאן בודאי לא מהני הגעלה ע"י קיעור דלא הוי כבולעו כך פונטו.

ועוד דהא כתב הב"ח הביאו ח"י ס"י תנ"ח סק"ח דלענין פסח יש להחמיר דאפי' כלי שרוצו שמישו צכ"ש לא יגעיל צכ"ש, ועוד דהכ"ח כלל נ"ז אות י' כתב דקל יותר להצליע ולהפליע ע"ש וא"כ נהי דהזיעה מצליע מ"מ אפשר דאין לה כח להפליע, ועוד דהא כתב הש"ך ס"י ק"ה דאפי' להני שיעות דכ"ש אינו אסור מ"מ בחמץ יש להחמיר דאפי' כ"ש אסור והשתא דאח"כ שם אסור ואל עליו משום חומר"א דחמץ צכ"ש כש"כ דלא פקע מנייה.

ועוד דהא כתב הרא"ש צכ"ש ס"י כ"ח אכל שפה היא על צהרה יבש אפי' היא נכנסת למרחץ ומזיעה דלחלוחית הזיעה אינה מחממת ע"ש הרי דס"ל דהזיעה אין לו כח כמו מים וא"כ ה"ה לענין הגעלה אין לו כח המים, מיהו מלאתי בח"י ס"י תס"ו סק"ו דרא"ש מיידי שאינו מזיע ממים חמים אלא מחוס האש אכל זיעה ממים חמים כמ"ש הריב"ש ס"י רנ"ה דזיעה היו"א מן המשקין הרי הוי כאותו משקה לכל דבר מ"מ נ"ל דאין להגטיל דהיינו דזיעת המים חמים מ"מ נ"ל דהוי חמין ועיי' ענין סב"ר זו צרש"י חונין דף קכ"א רע"ב ד"ה והוא שנכנסו דמחשבה מהני לעשות שאינו חובל כאוכל אכל לא מהני לעשות שיהי' חובל זה ואדרבה לפי ידיעתי הקיעור והזיעה נעשה כפלאי העצב ע"י תערובות הקור והחום א"כ זה צעלמו שיש קיעור זיעה הוא ההוכחה על התקררות הדבר ולכן א"י להפניע כלל וצתחילה הי' חוס יותר וא"י לשער באומדנות האדם.

ועוד דהא דעת הר"ן בשמעתין דט"ו דאין מגעילין בשום משקה אלא במים ואפי' נשתנה מראיתו של מי הגעלה אין להגטיל ואפי' לדעת רמ"א א"י ס"י תנ"ג דדזיעה מהני הגעלה גם בשאר משקין מ"מ זיעה אין לנו וצפרע לפמ"ש מהר"מ מטיקטין דזיעה הוי טעם וא"כ נהי דאוסרת מ"מ אין לו כח להפליע ומים הוא דמפליעין אכל לא טעם, ועוד דהא דעת פנ"י קידושי' בקר"א צפסק חדש דדוקא זיעה היו"א מן הפירות שדרכן לעשות משקה כיו"א צו אכל דבר שאין דרכו

ואמנם כבר מצוהר במחני' דרפ"צ דמכשירין דתנן צח צמים והזיע זיעתו עמאה, מרחץ עמאה זיעתה עמאה וכו' הצריכה שצצית הצית מזיע מחממת א"י עמאה זיעת כל הצית שמחמת הצריכה עמאה ע"ש ומזה למד צתשובות הרא"ש כלל כ"י דין כ"ו [ובספרי צ"י מלווין צעעות] הא דקיי"ל צ"ח ק"ה ס"י ל"ב ס"ח מחמת של חלב שנתנו צבירה תחת קדירה של צפר הזיעה עולה ונצלע בקדירה ואוסרתה הרי דזיעה היו"א מן הדבר חשוב כאותו דבר וא"כ שפיר תיהי ע"י הזיעה וקיעור והכל היו"א ע"י המים, וא"ל דהרא"ש רק מדרבנן אסר לה אכל מדאורייתא מודה דאין צו ממש ז"א דהרי דעת מהר"מ מטיקטין בהקדמה לר"י"ף יצמות דזיעה היו"א מן הדבר אסור מכה טעם כעיקר וכ"כ חכ"ן ס"י כ"י גם צעם שער אפרים וכ"מ מתוס' פסחים דף כ"ה ע"ב סוד"ה אלא ועיי' תוס' וראשונים חולין דל"ע ע"ב גבי שאני ליר דגים דזיעה צעלמא הוא דצשאר דברים הליר אסור מה"ה הרי דזיעה כעטם אותו הדבר [ואעפ"כ לא תקשו מ"ש לעיל דכולה מילתא דרבנן הוא דדוקא לענין חובל שייך ע"כ משום חוץ חובל יעטם כמ"ש רש"ח חולין דף ל"ה משא"כ לענין עומאה ועיי' תוס' צבורות כ"ג] ואפי' למ"ד ע"כ דרבנן מ"מ צצ"ה לכ"ע מה"ה והרא"ש מצצ"ה איירי ועכ"ה מה"ה א"כ שפיר תיהי הגעלה ע"י קיעור זיעה.

ומה"ט תימא ע"ד רמ"א שהסכים לדברי המחבר דהזיעה אוסרת הקדירה ואדרבה עוד מוסיף דאם היה חלב צמחצת לר"ך ששים צתצטיל נגד חלב שצקדירה הרי דס"ל דהזיעה אוסרת וא"כ אותה למ"ש צכ"י ק"ה דאם עירה שומן לתוך נר דולקת מותר דזיעה צצ"ה וצ"ן להש"ך וצ"ן לעו"ז ה"ל אמאי אינה אוסרת אפי' דזיעה משום הזיעה וההכל ונראה שזה עמאה של עו"ז שפירש משום דלוק מחבר ולא משום ההכל והזיעה משום דס"ל דהתם ליכא זיעה או משום דמנר הדולק אינו יולא זיעה כאשר הנסיון מעיד או דמיידי שהוא רחוק כ"כ שאין היד סולדת זיעה כמ"ש צכ"י ל"ב דל"ה אפי' דזיעה אסור א"י דליכא שום זיעה ורק משום נ"ק אסור לכתחלה אכל לפמ"ש הש"ך דאסור משום ההכל העולה למעלה קשה הא כאן אסור אפי' דזיעה.

לכן נ"ל דלכאורה תמוה אמאי נאסרת הקדירה מן הזיעה העולה מן המחצת ולדעת רמ"א אפי' צצטיל אסור מן הזיעה הא כתב הש"ך ס"י ק"ה סק"ח צעם תוס' העטם לחלק צין כלי ראשון לכלי שני דכ"ר כיון דעומד על האור דופנותיו חמין ומחזיק חומו זמן מרובה א"כ נראה דהכל תלוי צדפנות ע"ש וא"כ הזיעה העולה כבר יולא מצין הדפנות ואין לו אלא דין כלי שני [ואפשר דאפי' כ"ש לא הוי כיון דהאזיר מקררת חוס הזיעה כאשר החוש מעיד שהוא דבר שאין צו ממש וצבבל צח וצבבל יולא] וא"כ הא"ך תיאסר הקדירה הלא כבר נתקרה ואפי' נימא דהוי ככ"ש מ"מ הביא המחבר וכן מסקנת הש"ך דכ"ש אינו מצליע ומפליע ואפי' לאותה דעה דמצליע ומפליע מ"מ אינה אוסרת יותר מכ"ק וא"ך נאסר התצטיל הא הקדירה הוי כ"ק כמ"ש הש"ך ס"י ל"ב סק"ה, א"ך זה שיצב דהא הרא"ש מיידי שנתן המחבר צבירה והזיעה עולה צתוך הצירה לקדירה א"כ דופני וחוס הצירה מחזיקין חוס הזיעה ולכן שפיר אוסרת כמו כ"ר ועיי' תוס' פסחים ע"ה סד"ה וגרפו אכל

בכך באמת לא הוי רק זיעה, לכן נ"ל דאסור להגעיל ע"י קיעור וזיעה ואפי' דזיעבד לא מהני.

ויש לי ראייה לזה מהא דקו"ל באו"ח סי' תמ"א ס"ד דכסוי של ברזל שמכוסים בו הקדרה לריך הגעלה כיון שמויע בכל שעה מחוס הקדרה וכן שם סע"ו כסוי של ברזל שמשוימים אותו על החררה כשנאפית על הכירה לריך ליבון וכחז מג"א סק"ל לחד טעמא דלריך ליבון שמויעה מהבל החררה ע"ש ול"ל הגעלה וליבון כיון דלא נאסר רק מחמת הזיעה חסגי ליה הכשר ע"י הזיעה או"ו דהזיעה אינו פועל פליטת הכלים ולריך הכשר כרוז תשמישו אבל זיעה לא הוי הכשר.

וכן נראה דעת מג"א סי' תס"א סק"ב שכתב דלד עליון של תנור שנאסר ע"י זיעה כמ"ש מההש"ק שם מתלבן ע"י שלהבת אבל כוביא ע"ג התנור כיון שאין מסיקין בתוכו אס רואה להשתמש בו בפסח לריך להטיח מכל סביביו ולמעלה ע"ש ומח"ע כתב שם ח"י סק"ג שיש לנהוג בן ברע"ר ויש נוהגין להלבין ברע"ר ע"י גחלים וכן ראו לנהוג כל השנה בין מאכלי חלב ובשר ע"ש ועיי' מג"א סי' תנ"א סקמ"ד ול"ל להטיח את הכוביא למעלה בטיט או את הרע"ר כיון שלא נאסר רק ע"י זיעה שעלה למעלה חסגי ליה בהכשר ג"כ ע"י זיעה ויחממו קדירה של מים וע"י הזיעה שעולה ליחכשרי או"ו דע"י זיעה אינו פולט הבליעה אפי' היה רק ע"י זיעה.

ומה שחוכך דאין לסמוך על היתירו של חכ"ץ בסי' ע"ה לפניו י"ש דיישון לאחר י"ב חודש מהני לכל כלי איסור עפמ"ש מג"א סי' תמ"ז סקכ"ה דיי"ש לעולם אינו פוגם ולא משום דבר חריף אלא שכך עזבו כפי יושנו משביח יותר כמו בין צו"ד סי' קל"ז, ולפענ"ד לק"מ מחרי טעמי חדה עפמ"ש פ"ת יו"ד סי' קל"ז אות ג' בשם תשי' שז יעקב דהא דאינו פוגם דוקא בכלי עץ או חרס אבל בכלי מתכות אף יין נפגם ומח"ע התיר ביי"ש שנתבשל בדוד של נחושת של איסור לאחר מעל"ע ע"ש וג"ל ראייה לדבריו מחענית דף ז' ע"א ח"ל אביך רמי חמרא במאני דפחרא וכר רמיא לחמרא במאני דהבא וכספא ותקיף הכי דבכ"מ נפגם וא"כ הני יורות שמבשלין בהם י"ש דמתכות ניגהו שפיר מהני זהו יישון י"ב חודש ואפשר דאפי' באב"י נפגם, ואל תשיבני על ראייה הג"ל שאין למידין הלכות מאגדות ועיי' אריכות שו"ת בית שערס או"ח סי' שע"ד דבאמת אין לנו למידין מן אגדה רק אגדה מספרת האמת כמות שהוא עיי' חכ"ץ סי' ע"ו וב"ש הג"ל סי' ל"ה שכתבו בן.

אלא דיש לקהות כיון דבגמ' נקט רמי חמרא במאני דפחרא מוכח דכלי עץ נמי פוגם דאל"ה הו"ל למימר נמי במאני לזיבו אבל דוק מסיפא להיפוך דקתני רמיא לחמרא במאני דהבא וכספא ותקיף ולא נקט בכלי עץ וא"כ ליכא למשמע מיניה ועכ"פ כיון דאיכא למימר הכי ואיכא למימר הכי שפיר אסור וכמ"ש צ"י יו"ד סי' ק"ג דאם אינו נוי"ע לא נפגם ולא לשבח אסור ולכן בכלי עץ נמי אסור דאינו לא נפגם ולא לשבח.

ושנית שגג בזה דהא החכ"ץ בסי' ע"ה לאו מטעם נועלפ"ג אחי עלה אלא מטעם דלאחר יצ"ח הוי הטעם כעפרא

צעלמא ונתייבש עד שאין בו טעם משו"ה מותר ע"ש וא"כ נהי דצו"ש ל"ש נועלפ"ג מ"מ ייבוש שפיר שייך גבי כאשר הנסיון מעיד שכל חבית י"ש חסר לפי ערך הזמן שעומד ולק"מ אלא שצית שערים או"ח סוסי' ר"א כתב דלאחר יצ"ח מותר מטעם נועלפ"ג אבל הוא הרי ס"ל דאפי' צו"ש וכל דבר חריף הוי לאחר יצ"ח נועלפ"ג ע"ש.

ובגידון שנשאלתי עליו יש הרבה סניפין להחיר שרק לפני י"ב שנים צשלו בו חמץ ואח"כ צישל רק י"ש שזופין שלא לשם פסח ופ"א עבר יותר משני שנים שלא צישל כלל והיה אפ"ל דכל יום נעשה גיעול לחצירו כדאמרין סוף ע"ז וה"י כשצישל שלא לשם פסח אבל לא היה חמץ נעשה גיעול וגם דעת חכ"ץ סי' ע"ה להחיר כלי איסור לאחר יישון יצ"ח ומהני אפי' בחמץ כמ"ש אבל קדוש אבי מאו"ר הגולה זלוקו"ל בשו"ת בית שערס או"ח סי' ר"א שדא נרגא צהיתרים אלו לכן יעשה כמ"ש עו"ז סי' תנ"א סקכ"ז שיגעיל תחילה במים ואפר שיפגמו טעם וי"ש כמ"ש צו"ד סי' ל"ה ואח"כ יגעיל במים לצד באופן שיתן משפך על חלל השלאנגענראהר ובו הרבה אבנים מלובנים וישפוך עליהם החמין ומחיות עוב יתן גם איזה אבנים קטנים מלובנים בתוך הראהר אבל אופן הגעלה ע"י קיעור לא יזכר ולא יפקד. ודי' יפקוד אותנו ברחמים, ונזכה לחיים ארוכים בטוב וצניעוים, עד עמוד הכהן לאורים ותומים.

בנפשו ונפש ידידו החותם בברכת התורה ולומדיה.

הק' יודא צבי בלוהם
בק"ק הג"ל

סימן נ"ח

עוד להרב הנ"ל

ואחרון משובח שתמה בהא דקו"ל סי' תנ"א בעושי"ע דכל הכלים כפי תשמישן כך הכשירן אם בכ"ר הכשרן בכ"ר ואם בכ"ש הכשרן בכ"ש לפ"מ דקו"ל צו"ד סי' ק"ב דכלי שנחערצ צטיל ולא הוי דשיל"מ כיון שרריך להו"ה הולאות א"כ בכלי דבין כך ובין כך לריך להגעיל א"כ אמאי מהני בכ"ש משום דאלוין צת"ר הו' הוי כדשיל"מ ולריך לעשות באופן היותר מועיל, ולפענ"ד נראה עפמ"ש הש"ך סי' ק"י סקנ"ו בשם הרא"ש צתשובה דהא דדשיל"מ אפי' בסי"ם אסור היינו דוקא צתערצות דאע"ג דצעלמא מחיר משום סי"ם דדשיל"מ החמירו חז"ל דל"ב עי"ת אפי' בסי"ם דמנפ"מ להחיר צציעול בלא"ה יש לו היתר אבל סי"ם כי הוא שעל הצבואה אני אומר שהוא ישן והח"ל שהוא חדש שמה שרש קודם לעומר ואין כאן איסור חדש כלל כה"ג לא אסרינן סי"ם דשיל"מ ע"ש ומה"ט חודש צית שערים או"ח סי' ק"ה ד"ה ואודיע דגם היכי דרוז מעיד שאין כאן איסור אלזין צת"ר אפי' דשיל"מ דמנפ"מ לסי"ם או רוז ולפ"מ מיושב היעיב דכאן כיון דהרוז מעיד שלא נשתמש בו בכ"ר

ואין כאן איסור שפיר אזלין בחי' משא"כ צנתערצ כלי איסור מטעם ציעול אחינן עלה לא מהני רוב צדשילי'ם וא"ש.

רעונ"ל עפמ"ש האחרונים דהא דצדשילי'ם ל"ב הוא מטעם כיון דיכול לאכלו צהיתר צלי ציעול אס יאכל ע"י ציעול הו"ל מצטל איסור לכתחילה ואין מצטלין איסור לכתחלה, והנה מצואר רס"י תנ"צ דלריך להגעיל צפסח קודם טעה חמישית והוא קודם זמן איסורא ולפי"ז מיושב היעב דהרי כתב עו"ז או"ח ס"י תרכ"ו קודם זמן איסורא מותר לצטל איסור לכתחלה ומזה למד דחמץ מותר לצטל קודם פסח וא"כ אין כאן איסור צדשילי'ם קודם פסח ל"ש אין מצטלין א"י לכתחלה וא"ש.

והשתא דאחינא להכי חמינא עדיפי עפי דכיון דמגעיל קודם זמן איסורא א"כ צשעת הגעלה א"כ שום איסור ואין אנו לריכין לדון לא משום רוב ולא משום ציעול כי עדיין אין כאן איסור רק צשעה שמשחמט צפסח תיקשי היכי משחמט הא נהי דמשום רוב מותר מ"מ הא הוי צדשילי'ם ולא מהני רוב ז"א דעכשיו אס אין אחה רואה לסמוך על הרוב לריך טהה להגעיל צכ"ר ושוב אחה לריך להוליא הולאות אחרות וא"כ לא הוי צדשילי'ם ודו"ק.

רשישית י"ל דרמ"א יו"ד ס"י ק"צ כתב הא דצדשילי'ם אינו צטל היינו דוקא אס האיסור צעין או שיש עדיין ממשות האיסור צתערובות אצל עעמו צטל ותמהו עליו דא"כ למח לריך צתערובות כלום העטס דלא הוי צדשילי'ם משום דלריך להוליא הולאות הל"ל צצטעמו לצד אמרינן צדשילי'ם צטיל ותי חו"ד שס סק"ה כיון דרואה להתיר צכלום ציצטל צהס אינו מינו דהטעם לריך ציעול מדא"י וצדשילי'ם לא צטיל ע"ש מצואר דצתערובות כלום צלא"ה שייך ציעול ול"ה צדשילי'ם משום דטעס צטיל אפי צדשילי'ם אלא דלענין טעס א"מ לריך לעטס דל"ה צדשילי'ם משום דלריך להוליא הולאות ומעטה י"ל לחדש דאף דטע"כ דא"י מ"מ לשיטת ר"ת צתום חולין ל"ע וע"ז ס"ו אין לוקין על טע"כ ולא הוי אלא צעשה א"כ טעס כש"כ מחיר לגמרי דל"ש חזי לאצטרופי למלקות ואף דקדוש אצי מאו"ר הגולה זלוק"ל דחה לי סברה ז צצ"ש או"ח ס"י ק"ל וימלא נועס כי דצרו צצעתים מצוקקים מ"מ האחרונים השחמטו צסצרות אלו עיי כת"ס או"ח סו"ס קי"ד ע"ש ולפי"ז מיושב היעב דהרי כתבו התום פסחים דף ל' ע"א סוד"ה ולישנהו דחמץ אינו צבלע צכלי אלא משהו וע"ש צאחרונים א"כ ל"ש צדשילי'ם גבי משום דטעמו צטל שאינו אסור מה"ט ולא לריך לעטמי דלריך להוליא הולאות ומיושב קושיתו.

ומעתה י"ל עפ"ז עוד יישוב אחר דלפמ"ל דהא דצדשילי'ם ל"ב הוא מטעם דאין מצטלין איסור לכתחילה ולפי"ם דצמקוס דמותר לצטל איסור לכתחילה צאמת צדשילי'ם מותר ולפי"ז כיון דחמץ לא צבלע צקדירה אלא משהו והרי כתב הרשב"א הביאו עו"ז ס"י ל"א סקט"ו דצמסכו מותר לצטל איסור לכתחילה כיון שלעולם לא יצא לידי נתינת טעס שפיר צדשילי'ם מותר צקידרות חמץ.

רעונ"ל דידוע דעת המרדכי הביאו רמ"א יו"ד ס"י ק"צ וצאו"ח ס"י ש"צ ס"ב ועיי מג"א שס סק"ה כל איסור שלא היה ניכר קודם צנתערצ הוי צטל אע"פ שהוא דבר שילי'ם וכתב נוצי"ת יו"ד ס"י ג"ד דהטעם כיון דהמצטל היינו כרוצ צבר קנה הווי צעולם והאיסור לא קנה הווי צעולם [והאיסור צא אח"כ אזלין בחי' אפי צדשילי'ם וא"כ לק"מ דגם] לכן דין הוא שיתצטל אפי צדשילי'ם ע"ש ועיי צפלתו ס"י ק"צ ולפי"ז היכי דהרוצ צעולם והאיסור צא אח"כ אזלין בחי' אפי צדשילי'ם וא"כ לק"מ דגם כאן כרוצ שרוצ חשמישו צכ"ש צבר ה"י צעולם והאיסור צא אח"כ כשמשחמט צהס ופיר אזלין בחי' אפי צדשילי'ם.

והנה יש לי להאריך עוד אצל צבר הארכתי יותר מדאי לכן תהי פה צציתת קולמוסי ומעכ"ת הרמה יתענג על רוב שלום.

כנפשו וגפש החותם באהבה רבה מכברו ומוקירו כערכו הרם.

הק' יודא צבי בלוהם

רעונ"ל עפמ"ש תום חולין ד"ח ד"ה שלצנה דסס משמע דסכין צעי ליצון וצפר"ש משמע דסגי צהגעלה ואור"ת ד"ש לחלק גבי חמץ משום דהיתרא צלעי וכ"י ע"ש וכאשר יאקתי מים ע"י קדוש אצי מאו"ר הגולה זלוק"ל זה לי יותר מעשרים וחמש שנה אמר לי דפי התוספות הוא כך דלעולם ע"י הגעלה נמי יולאת הטעס רק שנשאר צו עוד מקצת טעס או משהו או טעס קלוש ולכן כשהוא צבלע צאיסור אין שס איסור פקע ממנו אצל כשהיתרא צלע נהי דנשאר עוד טעס קלוש גס לאחר הגעלה מ"מ א"י על טעס קלוש לחול שס איסור ולכן צחמץ סגי צהגעלה ועיי צ"י יו"ד ס"י ל"ב ד"ה כתב הרשב"א וימלא הדברים מצוארים ולפי"ז י"ל דכיון דרוב חשמישו צכ"ש אפי אס פ"א השחמט צכ"ר מ"מ ע"י הגעלה כ"ש אינו נשאר רק טעס קלוש ואינו חל שס איסור חמץ כלל א"כ מה הוי דל"א בחי' צדשילי'ם מ"מ הא אפי הוי ודאי איסור נמי סגי צהגעלה זו כיון דלא נשאר רק טעס קלוש אינו חל שס א"י חמץ עליו.

רעונ"ל עפ"מ דקו"ל צאו"ח ספק מוכן ציוט"ש מותר עיי ס"י תל"ז ס"ד ומשום דס"ס מותר צדשילי'ם ומ"ש רמ"א יו"ד ס"י ק"י סו"ס"ה ועוב להחמיר וכבר עמדו צזה צש"ך ועו"ז שס אצל מדינא י"ל דצאמת ס"ל דמותר והנה הא ד"ש לחוש שמה צשל צו צכלי שדרכו להשחמט צכ"ש צכ"ר עכ"ה ל"ל צציוס ע"פ השחמט צו צכ"ש דאז הוי מילתא דרמיא ומדכרא דכיר וצודאי לריך הגעלה צכ"ש אעכ"ה חשש שמה צזמן מן הזמנים השחמט צכ"ש ולפי"ז מיושב היעב דגם כאן יש ס"ס ספק לא נשחמט מעולם צכ"ש וחתמ"ל נשחמט דילמא עבר אח"כ מעלי"ע שלא נשחמט צו ומעטה י"ל דאפי לאותן שיטות דלא סמכין אס"ס צדשילי'ם היינו דוקא צספיקות שקולין אצל כאן שהרוצ שדרכן להשחמט צכ"ש מסייע להו לכ"ע סמכין אס"ס צדשילי'ם.

סימן נ"ט

ע"ד הבארשט שנותנים בו ביצה שלימה ויש חשש שהנכרים מטמינין הביצים בקמח

בעה"ת יום ה' י"ג ניסן מא"ה ברכו"ת הו"ו יע"א.

בפרוס הפסח, חיים וברכה לנצח, לאהובי ידידי הרבני מו"ה מרבי שרייבער נ"י.

ע"ד שאלתו שנוכחים הנשים ליתן ביצה שלימה חי תוך המשקה לוויקלצארשט שעושין על חג הפסח ויש נכרים שם שמטמינים הביצים בתוך הקמח וא"י אם אותה הביצה היא ג"כ מן הנכרי שמטמין מהו לשחוחו ולאכול ממנו בפסח, ולפענ"ד אין כאן ביה מיוחד כיון דרוב אינם מטמינים בקמח אזלינן בת"ר דמה"ט מצואר צו"ד סי' פ"ו סוס"א ללוקחין ביצים מן העכו"ם ואין חוששין להם שמה הם ביצי עריפה או נבלה וה"ה כאן וצ"ח שיה איסור חמץ לשאר איסורים כמצואר צ"ח תמ"ז ולא מיבעי' אם הביצה הנכרי למכור לביתו של ישראל דודאי מותר דאיכא ג"כ רובא כל דפרוש מרובא פרוש שאין מטמינים בקמח וגם רוב ביצים אינם מטמינים אלא אפי' אם הולך ישראל לביתו של עכו"ם או בשוק שכולם קבועים במקומן עכ"פ איכא רוב ביצים שלא היו עמונים וכל הנידון הזה דומה ממש לנידון חת"ם יו"ד סי' קכ"ב שדרך איזה ערלים לתחוב צמחט בצחוצות הפעומוות תחת הכנף ומתיר ואינו חושש משום נקיבת הריאה כיון דרוב נכרים אינם עושים כן ורובם אינם נוגעין בריאה והאוחזא יש לה חזקת היתר ומותר ליקח אפי' ממקום קביעות וה"ה צו"ד איכא כל הני רוב נכרים אינם מטמינים וגם רוב ביצים אינם מטמינים והביצה יש לה חזקת היתר לפסח משעה שגולדה וצפרט הצארשט דמותר אפי' אם היא הביצה עמון בקמח מ"מ נחבעל הצארשט קודם הפסח ואינו חוזר וניער כמ"ש האחרונים סי' תמ"ז ס"ד וכמו שהביא שעי"ת שם סק"ג צ"ח נוצ"י ועיי' עו"ז שם סק"ד שכן הדיון גם בקמח ועיי' מג"א סי' ת"ל וכ"כ הש"ך סי' ק"ע סק"ג וצפרט דרך הנשים לנקות כל דבר שעושים לדרך הפסח צקינוה והדחה ומכש"כ צבילים מחמירים הרבה ואין משחמשין אפי' בכלי שמצטלים הביצים והרי אפי' צנפה פסק המחבר סי' תנ"א סעי' ח"י דיש לנקות אותה ולשפשף אותה צמים יפה יפה ואף שרמ"א כתב שאין מגעילין הנפה מ"מ הח"י שם מיקל דיעבד אפי' בתוך הפסח כדעת המחבר והשתא צנפה מקילין שיש לה נקצי ארוגה שקשה מאוד לנקותה כאשר הגסיון מעיד מכש"כ צבילה שהיא חלקה שיש לקנחה יפה ולהכשירה וליתר שאת יוכל ליתן אותן למים רותחין והיו כמו חליטה ואף שמג"א סי' תנ"ד סק"ד מחמיר אפי' דיעבד דאין אנו צקיאין בחלטה מ"מ ליתר שאת יש לסמוך גם צ"ח, לכן לענ"ד אם קונה צביותו של עכו"ם יקנחם היטב קודם הפסח וישפספי' היטב צמים וכן דרכן של הנשים לעשות ויתנם לצבל צמים חמין ולענין הצארשט יש לנו עוד סניף לפ"מ שמקיל ח"י סי' תס"ז סקט"ז שמקיל לענין סולת שמעורב צדש משום שנהפך לדבש וכאן אנו רואין שאותה הביצה שמיניחים בצארשט נהפך כולה למשקה צארשט ואפי' בקליפה הקשה חוץ מן החלמון שעומד צפני הצארשט והיו

סימן ס'

אם מותר לאיש הנותן קמח ללישת המצות שיערה גם המים

בעה"ת יום ה' אמור תער"ב תפילתינו לפק"ק הו"ו יע"א.

בימי הספירה, ישרי' עמי' גהורה, ונוכה לראות בבנין בית הבחירה, כבוד ידידי הרבני המופלג בתורה וביראה וכו' מו"ה ישראל משה וויינבערגער נ"י ש"ץ ומו"ץ דק"ק העטהארש יע"א.

הנני לרלונו אשר בקש ממני לחוות את דעתי אודות אשר תיקן בעירו יען שאינו צנמצא פועלים כדי לרכו לאפיית מצה עמד ותיקן שאותו האיש שנותן הקמח לתוך העריבה שלשין הוא יערה גם המים רק שעומד מרחוק כי הניח לעשות ידות ארוכות הן לכלי שנותנים בו הקמח והן לכלי שמערין בו המים, והגאבדק"ק או"י נ"י כתב למקומו שאסור לעשות כן וציקש גם ממני לחוות דעתי.

והנה כבר מלתי אמורה פא"פ צאותו מעמד שהתוכה עם הגאון הנ"ל שגם דעתי נוטה לאיסור חמץ כיון דעמא לא קחזינא חמין יתומה לא קאמינא, וגם אמרתי לו שאפי' יהי מותר בכל זאת לא עוב עשה צעמו כיון שהוא דבר חדש לא שערום אבותינו ומעולם לא נשמע כמותו כי לו לשאל תחילה פי זקני גדולי הדור הי"ו ולא לתקן חדשות כי חדש אסור מה"ת ועתה אצאר עממי ונימוקי עמי.

עיינן רמב"ם פו"ד מאצב"ט הי"ב היתה ידו אחת עמאה וא"י איזבו אומרים שלא יעשה עהרות עד שיטול שתי ידיו וכתב המל"מ פ"ו דמקואות פ"ו דחיישינן דלמא יגע צשתי ידיו צעהרות ויעמאה צודאי מצואר דחיישינן שלא יזהר ליגע צעהרות רק צידו אחת והשתא התם דספק ידים דהוא מן הספקיות שטערו חכמים חששו לזה כש"כ כאן אם לא יהי זהיר יוכל לצוא לאיסור דאח, וכן מצינו צו"ד סי' ו' סכין שלדו אחד מגל וזדו השני יפה לא ישחוט צ"ד היפה לכתחלה שמה ישחוט צ"ד האחר הרי דחיישינן שלא יהי זהיר לעשות יפה ויהי נכשל, ואל ישיצני צנידון דידי אין לחוש שלא יהי זהיר כיון שיש לו היכר ע"י הידות ארוכות וכמו דמצואר צו"ד סי' פ"ח דאם יש לו היכר מותר להעלות צשר וגבינה על השלחן ז"א דהרי שם מצואר דהיכר לא הוי רק אם אינו רגיל להיות אצל אם דרכו להיות שם לא הוי היכר וה"י אם דרכו ורגיל בידות ארוכות אין כאן היכר וכן מצואר צו"ד סי' ו' דאפי'

העבר"י

כרך מעליה על הפגימה אסור לשחוט בו ולא אמרי' דהוי היכר וכ"כ תבוי"ש סי' ו' דאפי' עשה היכר צלד המגל ע"י דבר מה ואפי' בשעת הדחק לא מהני דכיון דכל לורתו כן לעולם חיישין שמא יבוא לשחוט צמגל צלדו היפה צלא היכר ויעטה וישחוט צלד המגל או שלא ישגיה פעם אחד על ההיכר ע"ש.

ואמנם מה שיש להשיב ע"ז הוא מהא דאמרין חולין ח' ע"ב גבי עבד דלריך שיהי' לו ג' סכונים וכו' ולתקן ליה חדא וכו' גזירא שמא יחתוך חלצים ואח"כ צטר השתא נמי מיחלף כיון דאלרכינהו תרי אית לי היכירא ע"ש פירש"י עושה זה סימן מצואר דע"י סימן יש לו היכירא אבל צאמת גם זה אינו עפמ"ש הפמג"ד סוסי' פ"ע צמשצ"ז צשס הלצוה דוהגין לעשות סימן צסכין חלצ ולא יעשה סימן צשל צטר פן יבוא אחר להשתמש בו חלצ כיון דרוצין חורטין של חלצ ע"ש והקי' קדוש חצי מחו"ר הגולה זלוק"ל צשו"ת צ"ש יו"ד דאכתי יעשה סימן על שניהם על של חלצ ועל של צטר ותי' דא"י לחרוץ צזה צטר וצזה חלצ דאכתי מיחלף ליה סימן צסימן וכתב דלכן מדויק רש"י ויעשה זה סימן צאחד חלצ לעשות סימן צשניהם לא מהני ע"ש ולפ"ז כאן דכל השני הכלים יש להם ידות ארוכות אין כאן היכר כלל ואסור.

ועוד דוקא היכר שידוע לכל העולם כולה שהיכר זה הוא מרמז ע"ז כמו צחריצים שעושין צסכין חולצת מקרי היכר חלצ היכר שאדם צודה מלצו לעשות היכר לא מקרי היכר ולא סמכין עלה וכמו דאמרי' צינה ח"י מתוך שלא הותרה לו חלצ ע"י דליו ע"ש ש"מ דוקא היכר דליו מהני ולא היכר אחר ולפ"ז צני"ד דליתנהו לכל בני אין כאן היכר שפיר איכא למיחש דאחי למיטעי ליתן כלי של מים לתוך הקמה וכן להיפוך וע"י מג"א סי' תקי"ע סקי"א דאין להגטיל מצטר לחלצ או להיפוך דילמא אחי למטעי וכש"כ כאן שעפ"י הרוצ הפועלים חלצ אפיית מלה הם גערים המנוערים מן המלות ואינם שמים לצ שיהי' צהכשר לכן לדעתו הוא אסור לעשות כן. והעבר אין והעמיד עדיין ויהי' זהיר ציותר שאפיית מלות יהי' צהכשר ויתרון.

כנפש ידידו הדשו"ט.

העבר"י

סימן ס"א

אם עדיף ליקח ג' מצות שמורים שנאפו בע"פ אבל לא הופרשו חלה או עדיף ליקח מצות שלא נאפו בע"פ

בעה"ת אח"פ ח' למספר מא"ה ברכו"ת לפק"ק הו"ו יע"א.
שוכ"ט לאהובי תלמידי הרבני החו"ש מו"ה וואלף פ"מ ג"י.

מה ששאלת שצביל צי דפסח הי' לך ג' מלות שמורים שנאפו צע"פ אח"ל חלצ לא נעלה מכן חלה אחז מהן עדיף

לעשות סדר חלו או שאר מלות שמורים שלא נאפו ע"פ אח"ל חלצ נעלה מכן חלה הקשית לשאול ממני וא"י מה חשיב לך כיון דשניהם כאחד עובים דהרי מצואר צו"ד סי' שכ"ג ס"א דאם רצה לאכול תחילה ואח"כ יפריש החלה צחור"ל מותר א"כ אין חשש צמה שלא נעלה מהם חלה ואותן שנאפו קודם פסח ג"כ כשרים ללחא צכן ואדרבה הא הביא מג"א סי' תני"ח דהעור כתב דהמדקקים נוהגים לאפות הכל קודם פסח שאם יתערב עמו משהו חמץ יתצטל וע"י צצ"י שס, ומ"מ כיון דכתב המחבר סי' תני"ח דוהגין שלא ללוש מלת מלוח עד ע"פ אח"ל וצטור הביא חבל צבאים שאין יולאין צאותן שנאפו קודם לכן לזאת יותר נכון ליקח אותן שנאפו ע"פ אח"פ שלא נעלה מכן חלה כי לפענ"ד אינם חייצין בחלה כלל דהרי מצואר צאו"ח סי' תני"ו ותני"ז שאין לשין שיעור חלה רק חנו נוהגין שנוטלין חלה אחר אפייתן שהסל מלרפן לחלה ואתה קצלת אותן בשעת אפייתן ומעולם לא נלטרפו לחלה אין כאן חיוב חלה כלל וצפרט שלדעת הל"ה פסחים דק"א וחת"ס אר"ח סי' קצ"ז וצסידור דרך החיים הלכות חלה הביאו דשיעור חלה הוא מה שיולא ע"י פ"ו ציאים וחצי צינה נהי דרק לענין הצרכה מקולין חלצ לענין הפרשה לא מ"מ נראה מדצריהם שהוא משום שלא רצו להקל נגד השו"ע חלצ לדינא ס"ל דאין חיוב חלה צשיעור שכתב צשו"ע והעיסה אינה גדולה לכן יותר נכון ליעול אותן שנאפו צע"פ אח"ל אפי' לא נעלה מכן חלה ויפריש אח"כ כי לריך לשייר מעט יותר משיעור חלה כמ"ש רמ"א יו"ד סי' שכ"ג כי אפשר היו מונוחים כל המלות תחלה על המטה דאפשר שילטרף לחלה חלצ לא יצרך כנלענ"ד.

והי' בזה שלום, רבך.

העבר"י

סימן ס"ב

בענין עדל"ת במצה של חדש

בעה"ת.

ישא ברכה, מאלוקי המערכה, כבוד אהו' ידידי הרבני תחריף וכו' מו"ה שמואל וואלף שלעזינגער ג"י.

מכתבו קצלתו ומ"ש ליישב קושי' רבי יונתן זלוק"ל צתום' קידושין דל"ח שהקי' אמאי לא חכלו מלה דעדל"ת דחדש דמה קשי' הא אמרי' תמורה ע"ז חלף וז' מלות הלכות נשתכחו צימי חלצו של משה ואמרי' ציומא פי' שאחת מכן היה שיעורין א"כ דילמא לא יאכל רק כזית והשיעור יותר מזית א"כ עמיד איסורא והמלוה לא קיים, ותי' עפמ"ש גאון ישראל וקדושו מו"ה חיים לצי מאנהיימער זלוק"ל לדחות ראיות חת"ס אר"ח סי' קצ"ז דמ"ע נמי מקיים צהנחת גרונו כמו ל"ת מקושי' תוס' הכ"ל דאי נימא דצמ"ע צעי' הנחת מיטיו א"כ אין עשה דמלה דוחה ל"ת דחדש כיון דלא הוי צעידנא דל"ת עובר צהנחת גרונו וע"ז תי' הגאון הכ"ל דפלוגתא דרי"ו ור"ל אי הנחת גרונו או הנחת מיטיו קאי צשיטת חזקי' ור"א ר"י

מכ"ת ליכא חשש דכיון דנשתכחו השיעורין ליכא מלקות וח"ש מותר מה"ת.

רעונ"ל דלח"מ פ"ה משבועות עמד אמאי לא יתחייב אח"ש נימא דלחשביה לאכילתו ותיי דמ"ח מרפ"ח דלא מחזקינן ליה דרשיעי שיאכל איסור אך כ"ז איסור בלבד משא"כ היכי דעביד נמי מלוה ואינוו רשע צודאי לחשביה ושפיר יולא ואף דעביד איסורא מי"מ אמריי עדל"ת.

רעונ"ל דהנה קיי"ל ח"ח לנמס וא"כ ח"ח שיאכל אדם רק כזית מלומס ועכ"ה שר"ך להיות גדול יותר מזית מה שאוכל לשם מלוה ועיי חוסי יומא ע"ט ד"ה בגרעינא וואמריי יומא פי' דאין צית הצליעה מחזיק יותר מציאת תרנגולת וא"כ כיון דלשם מלוה לריך קלת יותר אי"כ אף אם יטעה ויאכל שתי זיתים כצינת תרנגולת אי"כ יהיה האיסור פחות מהיתר ויתצטל בתוך ההיתר דדי אם בהיתר קלת יותר ולכן שפיר מני אכלי חדש כיון דלא אכלי יותר מצי זיתים שהרי נתצטל האיסור בהיתר.

רעונ"ל עפמ"ש דודי הגז"ל בספרו חתן סופר דעממא ע"ד בירושלמי שהביא ש"ך וח"מ סי' כ"ח דאונסא כמאן דלא עביד אמריי אכל אונסא כמאן דעביד לא אמריי ולפ"ז בכל עשה שא"א לקיימו בלי שעובר על ל"ת הרי הוא אונס דאם יקיים העשה יעבור על הל"ת ואם יקיים הל"ת יעבור על העשה וא"כ הוי אונס לכך אמריי דיקיים העשה ויעבור על הל"ת דנימא אונסא כמאן דלא עביד אכל אס יקיים הל"ת ויעבור על העשה הרי אונסא כמאן דעביד לא אמריי ולפ"ז סברא זו שייך נמי אפי' אם יאכל יותר מכשיעור דכיון דא"י השיעור כמה הוי והוא לריך לקיים המלוה אפי' אם יאכל יותר מכשיעור נימא ע"ז אונסא כמאן דלא עביד אכל אס לא יאכל כלל אונסא כמאן דעביד ל"א.

רעונ"ל עפמ"ש ישיע"ק דהא דעדל"ת היינו משום דהוי דשא"מ שאין מתכווין לעבור הל"ת אלא לקיים העשה ודשא"מ מותר בכה"כ אלא דלפ"ז ק"ל מי"פ בירושלמי דנימא עשה דמלך דוחה ל"ת דחדש הא קיי"ל מתעסק בחלבים ועריות חייב שכן נהגה בכריתות י"ע וא"כ באכילה שפיר חייב ולי"ל נהי דכשאוכל איסור שלא במתכווין חייב שכן נהגה היינו כשמתכווין לאכילה וליהנות רק שאינו מתכווין לאיסור אכל הכא שרצונו לקיים המלוה ל"ש לומר דאפי' כשאינו מתכווין יהיה חייב משום שנהנה דהא קיי"ל מללה"ג ולפ"ז אפי' אם יאכל יותר מכשיעור משום שסבר בכך המלוה אי"כ אינו מתכווין לאיסור רק למלוה ושכן נהגה ל"ש דמללה"ג. * ומה שהאריך עוד ביישוב דברי ירושלמי לא יכולתי לקרותו כי הכתב היה מטושטש.

ובזה הנני אומר שלום ידידו.

העבר"י

דס"ל הנחת גרונו צעי ס"ל דלא תאכל איה"ג משמע רק דכתורה גילתה דהנחת מכירת הנכרי מותר וכן שאר הנאות [ב"מ כוונתו הנאות משתרשי אכל לא הנאות בגוף] אכל הנחת גרונו אסור ור"ל ס"ל כחזקי דל"ת חי אכילה משמע וא"כ הנחת מיטיו צעינן והנה בירושלמי משני הקושי דחדש דשאני חדש דיש היתר לאיסורו וא"כ חדש ודאי אינו בכלל דלא תאכל איה"ג משמע וא"כ גם ר"י מודה לריך הנחת מיטיו ושפיר הוי צעידנא, ולפ"ז כתב למי"ש אחרונים דפלוגתא דח"ש אסור מה"ת או לא תליא בפלוגתא דהנחת גרונו דר"י לשיטתו דס"ל הנחת גרונו צעי ולכן ח"ש אסור מה"ת ור"ל דס"ל הנחת מיטיו ס"ל ח"ש מותר מה"ת וא"כ בחדש דכ"ע ס"ל הנחת מיטיו וא"כ ח"ש מותר מה"ת ולפ"ז אפי' השיעור צי' זתים והוא אכל זית ג"כ לא עביד איסורא דח"ש מותר.

הנה קושי חת"ס תמוה צעיני לא מיצעי לחי חי דהרשב"א ביצמות ד"ו דכל שאין הפסק בין התחלת המעשה עד גמר קיום המלוה הוי צעידנא ומשוי"ה סד"ח דבישול פתילה נמי הוי צעידנא ודאי לק"מ דה"ג אין הפסק בין הנחת גרונו להנחת מיטיו שפיר מקרי צעידנא אפי' חי גבי מלוה הנחת מיטיו צעינן אלא אפי' לדעת הרשב"א שם דגם זה לא מקרי צעידנא ועיי ברוך טעם דין עדל"ת פ"ח ג"כ מקרי הכא צעידנא דכ"י אמריי בכתובות דף ל' הכא אפשר לאכילה בלא הגזבה ומיתה ותשלומין אינן צאינן כחמת ע"ש אכל הנחת מיטיו דא"א בלא הנחת גרונו שפיר מקרי צאינן כחמת ושפיר הוי צעידנא. וגם תירוצו של מהרש"מ תמוה ציותר דלדידיה ר"י כר"א ס"ל דלא תאכל איה"ג משמע ובהדיא אמריי בירושלמי פ"ב דפסחים ה"א ר"ח צ"ס רבי יוחנן כ"מ ש"י לא תאכל אין את תופש חי' הנייה באיסור אכילה וכי' הרי דל"ל דר"א, וגם תירוצו אינו נכון דודאי אס יאמר הקושי דילמא השיעור צי' זתים והוא יאכל כזית ולא עביד מלוה ניחא תירוצו דאף דלא קיים המלוה וא"כ אכל ח"ש איסור אינו מזיק בחדש ח"ש מותר מה"ת אכל מה יענה אס נעמיד הקושי דילמא השיעור רק כזית והוא יאכל שני זתים וכמדומה שכן כתבה הא"ח"ה שם בקידושין דאז הקושי נהי דקיים המלוה מי"מ בכזית יותר שאכל עביד איסורא ולא עביד מלוה וכזה לא הועיל כלום במה שח"ש מותר בחדש ועל כל הענין יש לי לדון הרבה אכל אין הזמן מסכים להאריך.

ולפענ"ד נראה ציישוב קושי רבי ר' יונתן ז"ע בין אס החשש שיאכל פחות מכשיעור ובין החשש שיאכל יותר מכשיעור בכמה אנפין חדא כיון דנשתכחו השיעורין אי"כ לא היה באפשרות ללקות עליהם כיון שלא ידעו בצי"ד אס מחויב עלה או לא לא מיצעי למי"ד הת"ס לא שמייה התראה פשיעא דא"א לחייבו כיון דהוי הת"ס אלא אפי' למי"ד הת"ס שמייה התראה היינו משום דאפשרות הוא שיחייב עליו כמו בכל לאו הניתק לעשה במכות ע"ז דאס יצטל או לא יקיים העשה יהיה חייב משא"כ כיון שלא ידעו השיעור א"א שיהיה חייב, ולפ"ז לא משכחת כלל שיהיה לוקה והרי הא דח"ש אסור מה"ת הוא משום דחזי לאיצטרופי למלקות וכיון דמלקות ליכא ולי"ש חזי לאיצטרופי שפיר ח"ש מותר ועיי צ"י אר"ח סי' תרי"ב וצ"ש אר"ח סי' ק"ח וכת"ס אר"ח סוסי קי"ד וא"כ משום חשש דשמא השיעור צי' זתים והוא יאכל כזית וח"ש אסור

(*) ועיין עוד להלן סי' ק"ח.

סימן ס"ג

אם דין דיחוי אצל מצות שייך במצה

בעה"ת אור ליום ד' ויגש תרע"א דרחמי לפק"ק
האנושאויטץ יע"א.
ישראל אשר בו אתפאר, חבוש פאר, מימיו מי באר, כבוד
ידידי הרב הגאון המפורא, בנש"ק כש"ת מו"ה ישראל רייך
נ"י אבדק"ק באטארקעס יע"א.

אחרי דרך מצות השלום כבר הקדמתי בזמנר לתודה עבור
מנחתו מנחת ישראל על מס' עירובין אשר כוננו ידיו
לצאר וללצן שיטה זו וירד לעומקו של הלכה אשר כדני ברב
עובד ואף נחלתו שפרה עלי והשבעתי שובע שמחות מדבריו
היוקרים ומנחתו הטובה זכרו ה' שיפולו מעינותיו חולה לצרך
על המוגמר ולהגדיל תורה ולהאדירה, ולמען להראות לפרי"מ
כי ערבים עלי דבריו אמרתי להחזיק לו מלוא חפני עיבותא אין
עוב אלא תורה.

מה שנכתב בדף ע" ע"ב אי דין דיחוי אצל מלוא שייך
במלה ובזה ילא לתרץ קושי תוס' חולין ק"ב דר"ה לחס
עוני אמר רחמנא שהק' דהומ"ל אכילה כתיב ציה דבאמת צין
אי אמרינן דהמחה מלה איי"ח משום דאכילה כתיב ציה צין
אי הטעם משום דלאו לחס עוני הוא אי חזר והקפה כשר
והדרה לכשרותה רק אי נימא דיחוי אז חס הטעם משום
דאכילה כתיב ציה לא הוי דיחוי דאין הפסול מחמת ענמה אלא
מחמת גברא ששוחה אצל דאכילה יולא צה להכי קאמר לחס
עוני אמר רחמנא והאי לאו לחס הוא וא"כ הפסול מחמת
ענמה דנדחה שם לחס ממנה וא"כ אע"ג דהקפה אח"כ מ"מ
איי"ח משום דכבר נדחית אחר שנראית צניסות יו"ט והא
דבירו לא הוי דיחוי לא איכפת לן משום דגברא ונדחה לא
מהכי צידו כמ"ש תוס' סוכה ל"ג אלו דבריו בקלר.

והנה חס נחליע סברתו דהיכי דאין הפסול מחמת ענמו אלא
מחמת גברא לא מקרי דיחוי מיושב לי מה שעמדתי זה
כמה צהא דאמרינן צ"ב דף ל"ז אין אומרים קידוש היום אלא
על הוין הראוי ליוסף ע"ג מצבה ופריך למעוטי מאי ומסיק
לעולם למעוטי מגולה ואע"ג דעבריה צמסנת כר"ג חפ"ה
הקריבו נא לפחתך והוי ק"ל אמאי לא אמר דפסול משום
דיחוי דקודם שסגנו פסול וכיון דאידיחי אידיחי אי יש דיחוי אלא
מלוא אצל לפי דבריו ניחא דכיון שאין הפסול מחמת ענמה רק
מחמת גברא שסגנה הוא לו ל"ש דיחוי ופריך לעעמו דהקריבו
נא לפחתך.

אמנם לצדי לא כן ידמה ואפי' אין הפסול רק מחמת גברא
נמי שייך דיחוי דהכי כתב הר"ן צנדרים דף ח"י ע"ה
דכל ל"ת שצחורה המה איסורי גברא ולא איסורי חפלא ע"ש
וא"כ איך פליגי צמנחות דף נ"ד אי יש דיחוי צאיסורין או אין
דיחוי כיון דהאיסור על הגברא ולא על החפץ ל"ש כלל דין
דיחוי איזי דאפי' אין הפסול אלא מחמת גברא נמי שייך דיחוי.

ועוד דאמרינן צמנחות כ"ה דפריך עליה דזעירי מהא דהקפה
אח הדס ואכלו דחייב ומשני דהאי צהקפה צממה

דכדר ותו פריך ליה צממה נמי לימא הו"ל ואידיחי אידיחי
ע"ש והנה לא תאכל דגזי דם משמע שחיה דמיני ילפינן דשחיה
צכלל אכילה כמ"ש תוס' שצועות כ"ג ע"ה ד"ה גמר וכשהקפה
לא הוי צכלל משקה כמ"ש תוס' שם ואפי"ה אמרינן הכא דחס
ילא מכלל משקה שהקפה ואינו צמשמעות דלא תאכל לא הדרה
צמשמעות זה אפי' נעשה ללול דכיון דאידיחי אידיחי אי"כ ה"ה
צאכילה דכתיב גזי מלה דמשמע אוכל חס ילא מכלל אוכל
אפי' נכנס צכלל אוכל ע"י שהקפו אפי"ה נימא כיון דאידיחי
אידיחי כמו גזי דם.

ולא עוד אלא צצמחכ"ת אישחמיטתיה מנייה תוס' סוכה
ל"ב ע"ה שכתבו ולל"ק דפרישית דע"ז דכותי אפי' צלא
ציטול יולא כגון ציוע"ש דלא צבי לכס קשיא דהתם צאשרה
דכותי מיירי דיש לה ציטול ואפי"ה משמע דלא ילא מדחשיב
לה דיחוי וכו' ציוע"ר הוא דחשיב ליה דיחוי לפי שלא היה שלו
קודם ציטול אי"כ מי שנחנו לו לולב ציוע"ט לא ילא ע"ש ולדבריו
חילוק רב ציניהם צע"ז הוי פסול מחמת ענמה שהוא של ע"ז
לכן שייך דיחוי משא"כ צמו שנחנו לו לולב ציוע"ט אין הפסול
ענמה דלולב אינו פסול אלא מחמת גברא שאינו שלו ול"ש
דיחוי ושפיר יולא ותוס' מחלק אח"כ צין הדקיס ומדלא נחתו
לחילוק זה ש"מ דלא שמיע להו.

רגם צגוף הדבר דפשיטא ליה דחס המחה מלה פסול משום
דאכילה כתיב ציה אין הפסול מחמת המלה רק מחמת
גברא ששוחה אני חוכך הרצה דהרי צצרכות ל"ח ע"ב צצרייתא
דיולאין צרקיק השרוי וצמבושל שלא נימוח ורי"א דמבושל אפי'
שלא נימוח נמי אי"י ומסיק דעעמא דר"י משום דלא הוי טעם
מלה וכתיב הרשב"א דלר"מ נמי צעיון טעם מלה רק דס"ל
דמבושל אינו צטל טעם מלה וא"כ צרקיק השרוי שנימוח דלכ"ע
פסול הוי משום דצטל טעם מלה וכן נראה מהגהות אשל
אצרהם לאו"ח סי' חס"א ס"ד וא"כ הפסול מחמת ענמה שאין
לו טעם מלה.

רמ"ש דהי הטעם משום לחס עוני אפי' הקפה פסול משום
דנדחה תמורה צעיוני דא"כ צרייתא דחס מלה היא
איי"ח עכ"ח צחור והקפה מיירי משום דקאמר טעמיה משום
לחס עוני אי"כ עכ"ח רישא נמי צחור והקפה מיירי והא דקתני
חס חמץ הוא ענוש כרת מיירי נמי צחור והקפה דומיא דסיפא
אי"כ מ"פ אכילה כתיבה ציה הא שפיר מקרי אכילה כיון דחזר
והקפה.

ועוד דצטוטב ע"ו ע"ב צבי רצא נחאכמו והחזירן לחוך
כצשן האש ונחלצנו מהו מי אמרינן כיון דאידיחי אדחו
או"ד כיון דהדור הדור ע"ש והיינו משום דהחזירן לכצשן פנים
חדשות צא לכאן וכמ"ש תוס' פסחים ל' ע"ב ד"ה החורה הרי
היכי דו"ל פנים חדשות צא לכאן ל"ש דין דיחוי כלל כיון שלא
אוחו דבר שנדחה הוא וא"כ ה"ג חס חזר והקפה ל"ש כלל
דין דיחוי כיון דפנים חדשות צא לכאן דעכ"ה הקפה שנאפה
עוד הפעם צתגור מיירי דל"ה אלא צממה יש חשש חיומן
ע"י או"ח סי' תנ"ט אי"כ הוי פנים חדשות ול"ש דין דיחוי כלל.

ועוד דהא כתב פניו צצוכה ל"ג דאפי' למ"ד יש דיחוי אלא
מלוא אינו אלא מדרבנן דדוקא צקדשים הוא דגלי קרא

כי משחתם זהם מוס צם וא"כ חולין מקדשים לא ילפינן ע"ש
א"כ ל"ל דנחית לאשמעין דין דיחוי כיון דברייתא מדאורייתא
מיירי מחיוב כרת וללאת ידי חובת מלה מדאורייתא.

ומה שהצ"ח מחוס' סוכה ל"ג דזנראה ונדחה לא מהני מה
שצידו לתקן דלא ליכוי דיחוי הנה מהתם אין ראיא כ"כ
דהתם הצידו לתקן הוא באיסור שמתקן מנה לכן אמרינן
דצידו גרוע כזה שהוא ע"י איסור לא מהני רק לענין דיחוי
מעיקרא שאינו דיחוי גמור אבל זנראה ונדחה שהוא דיחוי
גמור לא מהני צידו גרוע שהוא באיסור וכמדומה שכן הצ"ח
הגאון כת"ס או"ח סי' קכ"א ולפ"ז כאן דהיא מעשה היחר
להקפות שפיר מקרי צידו אפי' זנראה ונדחה, ומה"ע דחיתי
מה שר"יחי ליישב קושי' מנחה כהן דזמנחות כ"ח דפריך
זחמה נמי לימא הואיל ואידחי אידחי וכו' והקי' מ"כ הלל
אמרינן בזבחים ל"ד ובכ"ד דהכי צידו לתקן לא הוי דיחוי
וה"ל כיון דזחמה הדר הרי צידו לתקן ולא הוי דיחוי ע"ש
ועלה בדעתו לומר כיון דהכא זנראה ונדחה מיירי לא מהני
צידו וכדברי פרי"מ אבל בזמנ' ז"ח כמ"ש דהכי צידו לא
הוי באיסור אפי' זנראה ונדחה נמי מהני צידו.

מידה קושי' מ"כ לפענ"ד לק"מ דלכאורה תמוה מ"פ הואיל
ואידחו אידחו הא אמרינן התם דהקפה את הדם ואכלו
חייב היינו אפי' זשעה שהוא קרוש א"כ לא נדחה מעולם דלא
היה לו מעולם שעת הכושר ולע"ג ומלאתי אח"כ שכבר עמד
זזה גם קדוש אצ"י אמור' מאור הגולה ז"וק"ל אבל נ"ל דכפי'
זגמי הוא כך כיון דעיקר החיוב כשהקפה היינו משום דהדרה
וכדאמרינן התם האי בהקפה זחמה דהדר וע"ז פריך הגמי
דאדרבה נימא כשקרוש פטור וא"כ אפי' אם הדר ללול נמי
פטור משום דאידחי ומ"ש דיהיה חייב כשקרוש משום שיהיה
ללול אחרי כן הלא אם יהיה פטור כשקרוש אז אפי' ללול נמי
יהיה פטור הואיל ואידחי אידחי, ומעשה נ"ל צברא ישרה דהא
דאמרינן כל שצידו לא הוי דיחוי היינו שמה שצידו פועל שאם
חוזר לכדמעיקרא כמו שהיה כשר ג"כ כמו שהיה כמו זקבל
הפסול וחזר וקבלה הכשר אמרינן דאם קבלה הכשר הרי הוא
כמו שהיה אבל זשעה שהוא ציד הפסול אינו כשר מכה זה
שצידו להחזירה לכשרותה או זענדים מרובין זסוכה ל"ג
שצידו למעטן מהני רק שאם ימעטן יהיה כשר אבל צידו
לא מהני זשעה שזענדים עליו יהיה כשר משא"כ כאן אם
נימא דמשום שצידו לעשותה ללול עכ"ח ל"ל דאפי' זשעה
שהקפה חייב כדס"ל לגמי זבדחיא האי בהקפה זחמה דהדר
ע"ז לא מהני צידו שיהיה חייב גם על אותה שעה שנדחה
ופריך שפיר הואיל ואידחי אידחי.

ועונ"ל זיישוב קושי' מ"כ דתוס' סוכה ל"ג ד"ה נקטם כתבו
והא דמדמי הכא הכא דכיסוי הדם דצידו לגלות
מ"מ היה לו לחשבו דיחוי הואיל ונפטור מלכסות לא נלחייב
להוליאו מן הדחוי כדי לחזור ולכסות ע"ש זבכת"ס או"ח סי'
קכ"ח תמה דהרי תוס' כתבו לעיל מיניה דאפי' היכי צידו
באיסור מקרי צידו וכש"כ דאפי' אם נפטור מלכסות מקרי
צידו ע"ש אבל דבזר נכון לפ"מ שהכביר קדוש אצ"י ז"וק"ל
זסוגי' דנפש דברי תוס' דדוקא זבזר שנפסל מהכשירו וצידו
להכשירו לא נדחה מהכשירו כיון שעומד לכך לתקנו אבל זבזר

שנפטור מחיובו אין לומר הואיל וצידו לחייב עלמו לא נדחה
דאדרבה כיון שנפטור אינו עומד לכך לחייב עלמו ושפיר הוי
דיחוי א"כ לק"מ דזבדס עומד לכך להכשירו לכן כיון שצידו
להכשירו לא מקרי דיחוי משא"כ כאן זכיסוי שאינו עומד לכך
זודאי לא יתחייב עלמו שפיר מקרי דיחוי אפי' הוי צידו
ולפ"ז אינו מוסיף והולך דזבזר שהוא היחר זודאי אינו עומד
לכך שיעשה ממנו איסור ויתחייב עלה אם יאכל דמה לו לזרה
הזאת ומעשה כאן זדס שהקפה זשעה שנקרש פטור זודאי
אינו עומד לכך שיעשו ללול ויעשה מהיחר איסור לכן אפי'
צידו מקרי דיחוי ושפיר פריך הואיל ואידחי אידחי.

ומה שני"ל זיישוב קושי' תוס' חולין ק"ב הג"ל דהומ"ל אכילה
כתוב זזה הוא דהנה רוב אחרונים כתבו דמשו"ה
אילטריך נפש לרבות השותה דלולי קרא ליכא לחיובי דהמחה
זבזר מאכל וגמטו הוי שלא כדרך אכילתן ואצוהן דכולן זסצברא
זו תורת חיים זחולין שס ואין הספר תח"י ועיי' גם זלז"ח
ולפ"ז ק"ל לפמ"ש מ"ח מזוה רפ"ח להקשות עפ"ד לח"מ פ"ה
משבועות דאמאי שלכד"ח מותר זבה"כ נימא דאחשביה
לאכילה ות"י דמוקמינן אותו זחזקת כשרות ולא מחזקינן ליה
זרשיעי ואמרינן דודאי לא אחשביה ע"ש וכ"ז באיסור אבל
זבי מזוה הסצברא נותנת להיפוך דמה"ע גופא דאין מחזקינן
ליה זרשיעי אלא לכשר זודאי אחשביה לאכילה כדי ללאת ידי
חובתו וזה זרור א"כ איך אמרינן ואם מלה היא איי"ח ואמאי
כיון דכל העעס זבהמחה משום דהוי שלכד"ח א"כ זמלה שפיר
יולא דאחשביה ונ"ל עפמ"ש תוס' חולין דף פ"א ע"א ד"ה
עולה דלא מהני חיבת הקודש אלא לענין דלע"ג דכשרוף דמי
משויא ליה אוכל אבל לא מהני לעשות אוכל האסור כמותר
ע"ש וה"ל אף דאחשביה מהני אבל רק לעשות מדבר שאינו
מאכל אבל לא מהני אחשביה שיהיה דוקא מאכל זה ולעשות
מדבר שאינו לחם לחם ועיי' פניי זרכות ל"ח ע"ב והרי הכא
אמרינן דאיי"ח משום דלחם עוני אמר רחמנא והאי לאו לחם
עוני הוא א"כ לא מהני אחשביה לעשותה לחם עוני אף החינה
אי עעמא משום לחם עוני אבל אי נימא משום אכילה כתוב
שפיר י"ל קושי'תי ללאת דאחשביה ושפיר היה יולא י"ח וא"ש.

רבזה מיושב היעב קושי' נוב"ק חיו"ד סי' ל"ה על דברי רש"י
פסחים ל"ה ע"א המחבו וגמטו וכו' אין איי"ח דלאו
דרך אכילה קאכל ליה ע"ש דוכי כעורה היא זו לפרש כדאמרינן
הכא זחולין דאיי"ח משום דלחם עוני אמר רחמנא והאי לאו
לחם עוני ולפמ"ש מיושב היעב דזחמת העעס דאיי"ח משום
דלאו דרך אכילה היא רק דע"ז י"ל אחשבי' רק משום דאמרינן
והאי לאו לחם עוני הוא לא מהני אחשביה כמ"ש וא"כ השתא
דאמרינן והאי לאו לחם עוני הוא שפיר איי"ח משום דלאו דרך
אכילה קאכל ליה וא"ש.

וראייתי זכת"ק של קדוש אצ"י ז"וק"ל שחמה זעיקר קושי'
תוס' הא שפיר אילטריך לעעס דלחם עוני כתוב
זזה כדי שלא תקשי רישא לסיפא דזחמנן חייב זבמלה איי"ח
משא"כ אי הוי אמרינן עעמיה דאיי"ח משום דאכילה כתוב זזה
הוי קשי' רישא לסיפא דמ"ש חמנן דחייב זבמלה איי"ח ולפענ"ד
נראה ליישב עפמ"ש רש"ח אהא דאמרינן זשלמא הקפה את
הדס חייב משום דאחשבוני אחשביה ללולא דאחשביה היה פטור

ליה היוו גבי לולב מטעם הניל והארכתי צוה אצל עכ"פ היה מצוהר דבשאר מלות כמו מלה ליש דין דיחוי כלל.

אמנם חזין ליה לקדמאי ובתראי דלא ס"ל הוה ותפסו לעיקר גם בשאר מלות דין דיחוי עיי רח"ש סוף מו"ק ועיי עו"ז יו"ד סוף סי' רס"ד ומג"א סי' תקפ"ו ובכמה מקומות הגם שהיה אפ"ל דבולב מדארי שייך דין דיחוי ובשאר מלות רק מדרבנן והדבר לריך תלמוד אמנם לשיטתיה דמר דלא עמד צוה ח"י מאי מספקא לי דבדואי דומה מלה לשאר מלות ואי בשאר מלות יש דיחוי גם גבי מלה י"ל כן ואי בשאר מלות ספיקא בוי עיי מג"א סי' תקפ"ו הניל ה"ג ספיקא ומ"ש מלה משאר מלות.

ואמנם י"ל לפשוט ספיקו מהא דאמרינן פסחים ל"ה ע"ב יכול יולא אדם ידי חובתו צמחה של עבל וכו' ת"ל ל"ת עליו חמץ מי שאיסורו משום כל תאכל חמץ יולא זה שאין איסורו משום כל תאכל חמץ אלא משום כל תאכל עבל ע"ש ומצוהר דוקא כל זמן שהוא באיסור איי"ח אצל אס מפריש ממנו תרומת מעשר ונתקן האיסור עבל דשפיר חל עליו איסור חמץ שפיר יולא צו ואמאי הוה כבר נדחה אלא עכ"ה דל"ש דיחוי.

ראכתי מלינו למימר דמבא לא נפשוט רק דדיחוי מעיקרא לא הוי דיחוי אצל נראה ונדחה דלא הוי דיחוי מנה ידעינן וגם מלינן לדחות דבאמת אפי' אס תיקנו והפריש תרומת מעשר נהי דמשום דשייך צו איסור חמץ יולא מי"מ משום איסור דיחוי ח"י ותנא לאו דיני דיחוי נחית לאשמעינן, ומה"ע נדחה מה שרציתי לפשוט מהא דאמרינן פסחים ל"ז ע"ב לא דכ"ע מעשה אילפס פטורים והבא כגון שחזר ואפאו בתנור קא מיפלגי דת"ק סבר כיון שחזר ואפאו בתנור לחם קרינן ציה ע"ש והנה בסוגי דהתם מדמי הכשר מלה לחיוב חלה ומה שחייב בחלה מקרי לחם וי"ח בפסח ועיי צ"י סי' תנ"ד וא"כ כיון דמעשה אילפס פטורים מחלה עכ"ה איי"ח ג"כ ואס נאפו אח"כ בתנור חייב בחלה ועכ"ה י"ח בפסח ואמאי הוה נדחה חו"י דל"ש דיחוי אצל גם זה דיחוי מעיקרא הוה וגם נהי דמשום לחם י"ח מי"מ משום דיחוי איי"ח וכנ"ל.

לכן י"ל דאמרינן פסחים מ"ה בשלמא בשלו ואח"כ ללא חייב דהא בשליה אלא ללא ואח"כ בשלו הוה לני אש הוה אמאי ומשני הוה מני ר"י דתניא יולאין וכו' ובמבואר שלא נימוח דר"מ רי"א וכו' ולכאורה קשה למ"ש מג"א סי' ש"ח סק"ב דיש לני אחר ביטול וה"ה דיש אפיה אחר ביטול כמ"ש מחלה"ש שם א"כ דילמא מיירי ברייתא שאפאו אחר הביטול ור"מ ס"ל דיש אפי' אחר ביטול לכן יולא צו ור"י ס"ל דאין אפיה אחר ביטול עיין מג"א שם סק"כ לכן איי"ח ושפיר מלי אחיה כר"מ ועולא דמוקי ליה התם כר"מ אמאי לא משני הכי ואי"ח א"כ אמאי נקט במבואר שלא נימוח אפי' בנימוח נמי יולא כיון שאפאו אח"כ י"ל רבותא קמ"ל לא מביעיה אס נימוח דנתבטלה אפיה ראשונה לגמרי בדואי מועיל אפיה שניה דיש אפיה אחר ביטול אלא אפי' לא נימוח ועדיין רושם אפיה ראשונה עליו סד"ה דאין אפיה שניה מועלת כיון דאין אפיה אחר אפיה כמצוהר בס"י ש"ח קמ"ל דכיון דביטול ובעל אפיה

כיון שלא חבנן דרך ברייתן רק כיון דאחשביה ונשתנה למעלותא אף דלא הוי כדרך ברייתן שפיר חייב ועיי מקו"ח סי' תס"ז סק"ב ולפ"ז יש ליישב דלא תקשי רישא לסיפא אהדדי דבחמץ אף שנשתנה מצרייתן מי"מ מיירי שנשתנה למעלותא שעשה משטורים שכר המדי ועיי אריכות פנ"י בפסק חדש שלו וזו חייב משא"כ במלה שהמחכו שעשה מלחם משקה נשתנה לגריעותא לכן איי"ח אמנם ז"ה דברי אמרינן בשלמא מלה לחם עוני אמ"ר והאי לאו לחם עוני הוה וא"כ אדרבה לא נשתנה לגריעותא דלאו לחם עוני הוה ועיי ראשונים ברכות ל"ח ותוס' פסחים מ"ה ע"ה ד"ה אצל שהיא מלה עשירה וא"כ ל"ל תי' הניל דלא תקשי רישא לסיפא אף כ"ז משום דאמרינן לאו לחם עוני הוה אצל תוס' הק' דלא נימא משום דלאו לחם עוני אלא משום דאכילה כתי' שפיר דלאו תקשי אהדדי ד"ל כנ"ל וא"ש.

ולפמ"ש י"ל קושי תוס' דלכאורה לרשב"ה הניל דמשו"ה איצטריך קרא נפש לרבות את השותה משום נשתנה מצרייתן א"כ תקשי צמחה שהמחה אמאי איי"ח הוה אמרינן כריתות דף ה' מה לכרמל שלא נשתנה מצרייתן ומשו"ה איצטריך לחם דאע"פ נשתנה מצרייתו נמי חייב א"כ גלי רחמנא דבלחם אינו חסרון אס נשתנה מצרייתן א"כ אפי' המחה נמי ליחייב אף ז"ה דאפי' נימא דאס נשתנה נמי חייב מי"מ הכא איי"ח משום דלאו לחם עוני הוה וא"כ מיושב קושי תוס' דאי משום דאכילה כתיב ציה באמת היה י"ח אפי' נשתנה כנ"ל רק משום דלחם עוני צעינן איי"ח, וצוה מיושב היטב מה שעמד נוצ"ק חו"ד סי' ל"ד דלמה לא נקט רק לחם אמ"ר והאי לאו לחם הוה ולהניל נימא דמשום לחם לחוד שפיר ה"י י"ח ואינו מוזק דנשתנה רק משום דלחם עוני צעינן לכן איי"ח דהאי לאו לחם עוני הוה.

ובעיקר הספק אי שייך דין דיחוי אצל מלה הנה בחידושי הרבתי להקשות על גוף דין הדיחוי אצל מלות דכיון דצמחות אפי' עשאן למלוה לא מיתסרי ומותר להשתמש בהן חול עיי מג"א סי' מ"ב סק"ו ועיי באו"ח סי' כ"ה דחועי זילית שנפסקו יכול לזרקן לאשפה וסי' תרס"ד סי"ח וסי' תרל"ה ובמג"א סק"ג וסק"ע א"כ בשלמא בקדשים גם קודם שנעשה מלותה ג"כ חל עליהם הקדושה לכן שייך דיחוי שנדחה ממה שהיה מזומן לעשות צו ולהקריבה משא"כ במלוה שאין עליו שום קדושה והוא דבר חול ואיזה דיחוי אצל מלות שייך ציה ועיי צמ"ח מהדו"ת סוף חו"מ ולכן יולאחי לדון בדבר חדש יען כי האיביעיה אי יש דיחוי אצל מלות או אין דיחוי נקט הש"ס בסוכה ל"ג ובצ"ז מ"ז רק בלולב וד' מינים ולא מלינו שיסתפק צמחות אחרת כגון צל"ית ושופר עכ"ה עעמא משום דלולב דמיה לקרבן כמ"ש הריעב"א בסוכה עי' משום שבה לרזות ומשו"ה דוקא בלולב שייך מהב"ע ועיי צלח"מ פ"ה מלולב ה"א שכתב ונראה דרבינו מפרש דשמואל ודאי ס"ל מהב"ע וה"ד ציוט"ר דהוי דומיה דקרבן ועיי חת"ס סוכה ל' שכתב דציוט"ר כיון דמומין פוסלין בלולב ילפינן ליה מקרבן ע"ש ולפ"ז דוקא בלולב שדמיה לקרבן ואיכא למ"ד לר"ך אגד ואפי' ח"ל אגד מלה לאגדו עכ"פ א"כ לר"ך קלת הזמנה לכן איכא למיבעי אי יש דיחוי או לא כיון דמיה לקרבן והגמי רבה לפשוט מכיסוי דאין דיחוי וע"ז השיב דר"ש גופא מספקא

דיחוי מעיקרה ללא הוי דיחוי תפשוט אבל נראה ונדחה חוזר ונראה לא תפשוט ומתוך דברי רש"י ד"ה יש דיחוי שכתב והשתא לא דייק בין ד"מ לנו"ג וכפ"ת עמד צ"ח מה לריך רש"י להוסיף האי והשתא דהא שפיר פשיע מכיסוי הדם דהשתא נו"ג אמרת אין דיחוי כש"כ דיחוי מעיקרה דנקטם ראשו.

והנה הולך לפי זה בדברי הגמ' דללא"ה אין תירומו עולה יפה דמני"ל למימר דכל הסוגי' הוי ס"ל דיחוי אלל מלוא דא"י וצין דיחוי מעיקרה וצין נו"ג יש דיחוי ורק לבסוף חזר ציה צלי שום טעם וסברא לומר דדיחוי דרבנן לכן דחיק ומוקי אנפשיה שכן הפי' בדברי הגמ' אבל אני תמה איך ילא דבר זה מפיו הטהור דא"כ תרתי תפשוט ותפשוט ל"ל הא צחד תפשוט נפשוט צין דיחוי מעיקרה צין נו"ג וגם למה מחלק דצאשחור מעיו"ע נפשוט דיחוי מעיקרה וצאשחור ציו"ע נפשוט נו"ג הלא ככל חדא נפשוט גם אידך והכי הול"ל הא עבר ומיעטן כשר צין אשחור ציו"ע וצין מעיו"ע תפשוט מיניה צין דיחוי מעיקרה וצין נראה ונדחה חוזר ונראה והכי סוגיות הש"ס בכל מקום.

ועוד דהא ר"י דנקט צאיצעי נקטם ראשו מעיו"ע ועלמה צו תמרה ציו"ע עכ"ח דיחוי דמעיקרה הוא דקמיצעי ליה ולדבריו שאין נפ"מ צין ד"מ לנו"ג בס"ד יותר הו"ל למינקט האיציעי בנראה ונדחה או עכ"פ סתם נקטם ראשו ועלמה צו תמרה דהוי מיירי צין ציו"ע צין צעיו"ע, ועוד כל דבריו צוויין דבס"ד הוי ס"ל דיחוי דא"י לכן אין חילוק צין דיחוי מעיקרה לנו"ג ואני תמה מני"ל הא דילמא לר"י בקדשים גופא דודאי דא"י נמי חילוק צין דיחוי מעיקרה לנו"ג ומסקא ליה בקדשים גופא אי ד"מ הוי דיחוי או לא ועיי' צמלוא הרועים צסוגי' דדיחוי אות כ' שכתב דר"י אפשר דס"ל דיחוי מעיקרה לא הוי דיחוי מהא דסנהדרין דמ"ז [ומ"ש ד"ז הוא טעות סופר] דהפריש קרבן ונשתטה וחזר ונשתפה ע"ש והתם בקרבן מיירי הגם שדבריו תמורהים צעיני דהרי התם ר"י משמיה דר' יוחנן אמרה ור' יוחנן צודאי ס"ל ד"מ הוי דיחוי כמצואר צקידושין דף ז' וכריתות דכ"ח מ"מ לר"י גופא שפיר י"ל דדיחוי מעיקרה לא הוי דיחוי א"כ גם צס"ד הוי ס"ל חילוק צין ד"מ לנו"ג כמו בקדשים.

ואמנם לפענ"ד טעמא אחרוני דצמלוא אין לחלק צין ד"מ לנו"ג דכבר הקשיתי צחידושי איך שייך דין דיחוי צמלוא הא כתב מג"ח סי' מ"ב סק"ו דצכל המלוא כגון ל"ית שופר ולולב נ"ח אפי' עשאן לכך לא מיתסרי ומותר להשתמש צהן חול א"כ כל זמן שלא עשה צהן המלוא אינו חל עליהם קדושה כלל עיי' או"ח סי' כ"ח צל"ית וסי' תרס"ד סי"ח וסי' תרל"ח מג"ח סק"ע וא"כ צשלמא בקדשים גם קודם שמקריצין חל עליהם קדושה לכן שייך דיחוי שנדחה ממה שהי' מזומן לעשות צו ולהקריצה משא"כ צמלוא שאין עליו שום קדושה ולא הזמנה למלוא וא"כ לא נדחה מן המלוא כי לא היה מוכן למלוא וא"כ מה דיחוי שייך שם ועיי' מ"ח חו"מ ח"ב צסופו והארכתי הרבה צחידושי לענין לולב דלריך והיא אריות גדול ואין עת האסף פה, לכן נ"ל דצמלוא מה"ע צאמת אין חילוק צין דיחוי מעיקרה לנו"ג דאפי' בנראה כיון דהזמנה לאו מילתא

ראשונה מועיל אפיה שניה להכשירה דיש אפיה אחר צישול ושפיר איתא כר"מ ונ"ל חדא מתרתי או דאפי' אפוא א"כ כיון שכבר נצטעל טעם מלה תו לא הדרה וממילא צנידון מעלחו ג"כ כיון שהמחה ונצטעל טעם מלה אפי' הקפה א"כ איי"ח דאין צו טעם מלה או משום דאי מצושל פסול אפי' אפוא א"כ נמי פסול משום דנדחה והואיל ואידחי אידחי ומפשע ספיקו דגם צמלה אמרינן דנדחה.

ובזה יש ליישב מה שראיתי צכתי"ק של קדוש אצי זוק"ל צחי' פסחים שעמד לדברי מג"ח דיש ללי אחר צישול דפריך צשלמא צשלו וא"כ ללא חייב דהא צשליה אלא וכי ולדברי מג"ח הני"ל כלפי לייא צשלו וא"כ ללא הוי ללי אש דיש לליה אחר צישול ואמאי חייב ולמ"ש ניחא כיון דצשלו נהי דללאו א"כ מ"מ צקדשים לכ"ע יש דיחוי ועיי' הציסול נדחה ושצ אינו חוזר ונראה. ובי' יקצן נדחינו מארבע כנפות הארץ, ויהי ציתנו צצית פרץ, לגדור גדלים ולעמוד צפרץ. כנפשו ונפש ידידו הודש"ת חותם באהבה רבה.

הק' יודא צבי בלוהם

סימן ס"ד

עוד בדין דיחוי אצל מצות

בעה"ת אור ליום ד' וה' ברך את אברהם תער"ג לפק"ק האנושאויטץ יע"א.

ישא ברכה מאת ה' כבוד ידידי אהובי הרב החריף ובקי בגמרא וסברא, מעוטר בתפארה, תפארת חכמים ונבונים, בפלפול ידיו לו רב עשרת מונים, כמו"ה אברהם איינהארן נ"י דיין בק"ק ג'שוראני יע"א.

יקרת מכתבו הגיעני צעתו אבל רבות ערדותי והזמן אינו מסור צידי ואני תלוי צדעת אחרים לכן אך היום אני מוכן להשיב על דבריו היקרים ויהי כבודו מחול.

וראשית דבר הביא קושי' כתי"ם או"ח סי' קכ"ח שהקי' לדעת פניי סוכה דל"ג שכתב דהא דאמרינן דיש דיחוי אלל מלוא הוי רק דרבנן ולכן פסקו הרי"ף והרא"ש האיציעי לקולא דספיקא דרבנן להקל ועיי' תמה איך ראה לפשוט האיציעי דר"י צנקטם ראשו מעיו"ע ועלמה צו תמרה ציו"ע ואי יש דיחוי או אין דיחוי מכיסוי הדם דאמרינן דלריך לכסות ש"מ אין דיחוי הא מדא"י ודאי אין דיחוי מ"מ צנקטם ראשו אפי"ה פסול דצדרבנן יש דיחוי ותי' הכתי"ם דפני' לא אמרה אלא למסקנא דמחלקינן צין דיחוי מעיקרה לנראה ונדחה עכ"ח אינו קדשים עכ"ח מדרבנן הדיחוי אבל מעיקרה כל השקלא ועריא הוי ס"ל דיחוי דא"י ופי' דברי הגמ' אי צאשחור מעיו"ע תפשוט דיחוי מעיקרה לא הוי דיחוי והי"ה נראה ונדחי' ואי צאשחור ציו"ע תפשוט נראה ונדחה דלא הוי דיחוי והי"ה דיחוי מעיקרה ומסיק לעולם דאשחור מעיקרה

ל"ד וצ"ד דהיכי דצידו לתקן לא הוי דיחוי וה"ג כיון דצחמה דהר הרי צידו לתקן ולא הוי דיחוי ע"ש [והארכתי בזה בחשף להרב במכתבארקעז] ולמ"ש יוחא דהרי כתב הרשב"א בחולין ק"ך דלכן בהקפה הסבירא שפטור משום דנשתנה מצרייתו א"כ לריך הצידו לפעול דמה שאינו דם יהיה דם לזה לא מהני מה שצידו וא"ש.

ואמנם לפמ"ש דרק מדרבנן אמרינן דאם חזר ונתגלה חייב לכסות ג"ל ליישב עיקר קושי תוס' דליך שייך דיחוי צביסוי הא צידו לגלות אצל לפעני"ד נראה סבירא דהא צידו מהני היינו אם יתקנו שיחזור לכדמטיקרא כמו שהיתה קודם דיחוי כמו צקבל הפסול לצבחים ל"ד דאם יחזור לכשר הרי הוא כמו אם מיד קבלה הכשר וכן כולן משא"כ כאן צביסוי אף אם יתקנו לא יחזור לכדמטיית' דמטיקרא היה חייב לכסות מה"ט ועכשיו רק מדרבנן זה לא מקרי צידו לתקנו שהרי אין צידו לתקנו כמו שהיה קודם הדיחוי וא"ש.

רמ"ש ליישב קושיתי ע"ד פנ"י הנ"ל מגמ' דקאמר או"ד ספוקי מספקא לי לחומרא אמרינן לקולא לא אמרינן ואי אמרת דרבנן לא משכחת ליה דלחומרא אמרינן דהא הוי סד"ר ולקולא וכתב עפמ"ש כת"ם צחצובה הנ"ל דדוקא כשנשאר האיבטי צתיקו דהוי ספק חסרון ידיעה לכל העולם אמרינן ספיקא דרבנן לקולא אצל כאן דאכתי לא אמר תיקו ל"א סד"ר לקולא דלא הוי ספק חסרון ידיעה לכל העולם, ולפעני"ד אי אפשר לומר דהיכי דנשאר צתיקו הוי חסרון ידיעה לכל העולם דהרי צ"ט ס"ח איבטי להו צפוגם מעיקרא וכו' ונשאר צתיקו ואפ"ה פשיע אח"כ דצפוגם מעיקרא מחלוקת הרי דאפי' צתיקו נמי לא הוי חסרון ידיעה לכל העולם, וגם מ"ש דאם לא נשאר האיבטי צתיקו הוי ספק חסרון ידיעה ולא אמרינן סד"ר לקולא ג"כ אינו מוכרח דהרי צב"ה י"ז ע"א דצטי עבר ואפה מאי ולא נשאר צתיקו ואפ"ה כתב הר"ן שם דאזלינן לקולא משום דהוי סד"ר ע"ש וכן מצוה צב"ה ספ"ק דצ"ט דג"כ לא נשאר האיבטי צתיקו ואפ"ה כתב הרא"ש כיון דלא איפשטא ספיקא דרבנן היא ואזלינן בה לקולא ועכ"ה שאין כללים אלו מוכרחים ועיי' יד מלאכי צלות תיקו אריכות גדול בזה.

רמ"ש ליישב הא דאמרינן בגמ' ומאן דמכשיר סבר ל"א יש דיחוי אצל מלוא ולא אמר צפשיטות דסבר אין דיחוי דכל שצידו לא הוי דיחוי וא"כ צענזים מרובות משליו דהוי צידו לא הוי דיחוי מדא"ר כיון שצידו למטען רק מדרבנן אין ממטעין דהוי מתקן מנא כמ"ש רש"י א"כ לא הוי דיחוי רק מדרבנן וא"כ אפי' אי לא ס"ל צודאי אין דיחוי רק דמספקא ליה ולא ס"ל נמי צודאי יש דיחוי נמי כשר משום דהוי סד"ר ולכן קאמר דמכשיר משום דסבר ל"א יש דיחוי אפי' אי נימא דלא ס"ל אין דיחוי כנ"ל ולפעני"ד זה נגד הגמ' צבוגי דלדבריו היכי דאין צידו צחמת דיחוי דא"ר רק צענזים דרבנן משום דמדא"ר שרי למטען אצל צנקטם ראשו צודאי דיחוי דא"ר דהרי אין צידו לתקן א"כ איך קאמר לימא כתנאי עבר ולקטן וכו' דלמ"ד אין דיחוי גם צנקטם אין דיחוי ומי דמי הכא הדיחוי מדרבנן משו"ה ס"ל אין דיחוי משא"כ צנקטם דנדהה מדא"ר קפיר י"ל דנדהה. וגם מדברי תוס' שהק' דנפשוט צטי דר"י

הוא אין כאן שום דיחוי דגם אם היה נראה לא חל עליה שום מלוא לכן לא מחלקינן בין דיחוי מעיקרא לנו"ג וכיון דאמרינן בגמ' דדיחוי מעיקרא נפשוט בה"ג נו"ג ואפשר דה"ט דרמב"ם פ"ח מלולב שסתם דעבר ולקטן כשר ולא חילק בין אשחור ציו"ט לאשחור מעיו"ט ולהנ"ל ניחא דר"ל דהיינו דגמ' לא נפשטה רק דיחוי מעיקרא מ"מ אין חילוק בין ד"מ לנו"ג כמ"ש.

וביישוב דברי רש"י שפי' והשתחא לא דייק ג"ל דכפ"ה כתב דצטי דר"י נפשט צמכש"כ מכיסוי דהשתחא צנו"ג אין דיחוי כש"כ דדיחוי מעיקרא צנקטם ראשו ע"ש וע"ז תקשי אכתי כדדחי או"ד ספוקי מספקא ליה לחומרא לקולא לא אמרינן דהיינו צנקטם כפירש"י הא אפי' אי מספקא ליה מ"מ איכא למימר דהא דלקולא לא אמרינן היינו צנו"ג דבהא מיירי אצל צנקטם דהוא דיחוי מעיקרא אינו מוכח מכאן דלקולא לא אמרינן לזה כתב רש"י והשתחא לא דייק ולכן אי מספקא ליה אפי' צד"מ נמי לקולא לא אמרינן.

ובגוף קושי כת"ם לפעני"ד לק"מ עפמ"ש רש"י חולין דפ"ז ע"א ד"ה הא אידחי ליה דהא כסהו ונתגלה פטור מלכסות ע"ש מצוה דס"ל לרש"י דכסהו הרוח כל זמן דלא אמרינן אין דיחוי הוי ס"ל דהוי כמו כסהו הוא ולפ"ז י"ל דס"ל לפנ"י דדיחוי אצל מלוא בין יש דיחוי או אין דיחוי הכל מדרבנן צעלמא הוא אצל מדא"ר אם ראוי למלוא ראוי ואם לאו אינו ראוי ובהאי דמנחות נ"ד כל היכי דמטיקרא הוי ציה והשתחא לית ציה הא לית ציה וכל היכי דמטיקרא לא הוי ציה והשתחא הוה ציה מדרבנן וכן צביסוי כיון דהמלוא הוא לכסות ואפי' אם חזר ונתגלה פטור צכסהו הוא ה"ה צכסהו הרוח אפי' חזר ונתגלה נמי פטור מלכסות דטיקר המלוא לכסותו וכיון דכסהו הרוח הוי כמי שאין לו מה לכסות ועיי' בעין סבירא זו צל"ה פסחים דף ע"ב לענין מל תוך ה' וצב"ה ס"י כ"ג ונ"ד ה"ג אין לו מה לכסות ואפי' חזר ונתגלה נמי פטור מדא"ר והא דקאמר כסהו הרוח חייב היינו מדרבנן משום דאין דיחוי כדמפרש דהוא רק מדרבנן אצל מדא"ר צחמת פטור ושאפיר פשיע נקטם מכיסוי.

ולפמ"ש י"ל דברי תוס' ד"ה נקטם שכתבו והא דמדמי הכי האי דכיסוי הדם דצידו לגלות מ"מ היה לו לחשבו דיחוי הואיל ונפטר מלכסות לא נתחייב להוליאו מן הדיחוי כדי לחזור ולכסות ע"ש וכמדומה שהאחרוני עמדו בזה דהשתחא ללקוט ענזים ציו"ט שהוא אסור אמרת דמקרי צידו וכשר ולא הוי דיחוי כש"כ הכא דמלוא קעביד דמקרי צידו ולפמ"ש י"ל דדוקא צענזים דאיכא הדם רק דלריך תיקון לענין התיקון מהני מה שצידו אצל כאן כיון דכסהו הרוח ופטור מלכסות ואין כאן שום מלוא לזה לא מהני מה שצידו לעשות מלוא דה"ה צידו לעשות גם מלוא אחרת כעין דאמרינן סוכה ד' ע"א התם הוא דחזית לדופן אצל הכא דלא חזית לדופן לא ועיי' פירש"י שם וה"ג היכי דאיכא מלוא רק שאינו ראוי מחמת הפסול דהיינו ענזים מהני מה שצידו אצל לעשות שאינו מלוא מלוא לזה לא מהני צידו.

ובזה יש ליישב קושי מנחת כהן צמנחות כ"א דפריך צחמה נמי לימא הואיל ואידחי אידחי וכו' דהא אמרי' צצחתי

ע"י שאלה נזקק להם ואפשר דבלי שאלה לא הי' דורש ותי' דא"כ לא הי' להם לומר אלא אל תעשו פסח ומדקאמר נמי ועלם שזריכו ללוחו היום ש"מ שדורשין ואחר הפי' הזה בגמ' ותוסי' אין התחלה לקושי הכ"ל דוי"ק ותראה.

אבקשך לשים עיניך על דברים אלה לטובה ולהשיבני תשובה שלימה גם מ"ש לך בענין קידוש צמורף העצר וגם שלח לי הקונטרס הכ"ל.

והגני אחיך מחבקר ומנשקך

העבר"י

סימן ס"ז

בענין הזכרת נשמות

בעה"ת יו"ד שלח ימלטם מכל רעו"ת בואת השנה לפק"ק הו"ו יע"א.
שוכ"ט לכבוד ידידי היקר ר' שלמה וזאלף נ"י.

אשר שאל אם מזכירין נשמות בשבת אחר שזעוה שחוא ע"י סיון, ימחול א"פ לעיי' בצמרי אש או"ח סי' נ"א שתי"ח ישמע עלמו להורות בענינים כאלה וכל כמה דאפשר אני שומע לקול דברו ואנו אין לנו אלא דברי מהר"ז מרגליות בספרו שערי אפרים כלל י' אות כ"ז שכתב דזימים שאין אומרים בהם תחנון אין מזכירין נשמות וחשיב ואזיל הימים שאין מזכירין וכתב ויש מוסיפין עד י"ג בסיון וא"כ אם אין אומרי' תחנון עד י"ג בסיון אין מזכירין נשמות.

ומה שתמה דזי"ע מזכירין ואמאי לא יהיו מזכירין ציוס שהוא רק מנהג קל שלא יאמרו תחנון אף שקשה להשיב לו בזה בכל זאת אמינא ליה עעמא עבא עפמ"ש העו"א מגילה דף ד' דמגילה בזמנה קורין אותו אפי' ביחיד ושלח בזמנה כגון בני הכפרים ציוס הכניסה קורין אותו דוקא בעשרה בזמנה כיון דאיכא היכר ופרסומי ניסא ע"י שאסור בהספד וצתענית וחייב בזמנות מנות ומשחה ושמחה לכן א"ל היכר ופרסומי ניסא בקריאת המגילה משא"כ שלא בזמנה דליכא שום היכר אחר ופרסום הנם רק קריאת המגילה לכן לריך עשרה שלא יחשבו שהוא כקורא בתורה ע"ש וכו"י דכוותיה ציו"ע שהוא ניכר שהוא יו"ע ע"י איסור עשיית מלאכה ומשחה ושמחה א"ל לעשות היכר ע"י איסור הזכרת נשמות משא"כ בשאר ימים שאין אומרי' תחנון שעיקר הביתר שהוא יומא דפגרי ע"י שאין מזכירין נשמות ואם יזכיר נשמות לא יהיה היכר כלל.

וידעתי שאיש כמותו יפקפק ע"ז דא"כ צתנוכה ופורים שיש היכר שהוא יו"ע ע"י הדלקת הנרות צתנוכה, ובקריאת מגילה ושלוח מנות צפורים יזכירו נשמות, ע"ז אני משיב לו דצתנוכה אין ההיכר אלא צלילה אבל בשחרית ליכא שום היכר ולכן לריכוך להיכר זה שאין אומרים תחנון ואין מזכירין נשמות וצפורים אף שצ"ד יש היכר מ"מ צע"ז ליכא

מדלקמן דמסיק דיתוי מעיקרא נפשוה הא לא דמי כנ"ל התם דהוי רק דיתוי דרבנן אמרינן דיתוי מעיקרא לא הוי דיתוי אבל כאן דהוי דיתוי דא"י שפיר אמרינן דנדחה. מלבד כל אלה יש לי לדון בגוף הסברה אבל אין הפנאי מסכים כעת.

לכן הגני חוהם בברכת התורה ולומדיה ידידו הדוש"ת באהבה.

הק' יודא צבי בלוהם

סימן ס"ח

ע"ד הש"ס בחולין י"ב פסח וקדשים מאי איכא למימר

ב"ה שמחת החג ופסח כשר, לאיש תם וישר, ברוך מבנים כאשר. אחי יקירי וחביבי כנפשי הרה"ג מו"ה בן ציון נ"י כאל"ש.

אחדשה"ט צלוק העתים הללו אין דעתי מיושבת לכתוב אגרת שלומים ויהי' כבודך מחול הנח אני לומד סוגי' תרומת חמץ ויש בידך קונטרס גדול מכ"ק אצונו זלוק"ל נח לשלחו צמחירות האפשרית למען אהנה ואשתעשע צו ולמנוחה גדולה יחשב לך, הנה מצחוץ בהרתי בחולין י"ב פסח וקדשים מא"ל דיבא עשה דפסח וידחה ס"ט וצפרע לראצ"י פסחים ק"צ דבזמן דאיכא פסח איכא מנה ומרור א"כ הוי שלשה עשה נגד ספק ל"ת אחת, ועוד ק"ל כיון דעל מנות ומרורים יאכלוהו כתי' ולראצ"י מטכצ"י זא"ז אפי' הוי עריפה ליבעל חד צתרי לרש"י חולין ל"ח ע"צ דמצש"מ חד צתרי בעל ואמא"ל דרבנן או דאין כוונתו לבעל ועיי' בית שערים תשו' לרד"ל ז"ש או צלעיסה שייך עע"כ ומזה ראי' לנצ"י דיבש ציבש אמא"ל דא"י או לדעת הראצ"ד צרשצ"ה חולין ל"ח שלא אמרה מלוח מה שסופו חכמים יאסרוה ע"ש צרש"י פי' שמיני קאפיטל י"א פסוק י"ג או אינו אלא לאסרן בהנחה ת"ל לא תאכלו באכילה אסורים בהנחה מותרין ע"ש והוא תמוה הא קו"ל כר"א דלא תאכלו נמי אידי"ג משמע וצפתתי חכמים פי' מדשני צמשנה תורה ממה שכתב לא יאכלו ש"מ דלא תאכלו לא משמע אידי"ג ע"ש וצוה יש ליישב קושי' תוסי' פסחים כ"ג ע"צ דנימא א"צ חמץ עיי"ת ומקשה דילפי' מכל מהמלאת לא תאכלו ולהג"ל כיון דצתמץ כתי' לא יאכל ושני אח"כ צדיצורי וכת' לא תאכלו גם לר"א לא משמע אידי"ג — אך דברי שפתי חכמים תמוהים מתוסי' דכ"ה ע"צ ד"ה יחד לפ"ז ע"ש. (ועיי' לקמן סי' קי"ז).

וע"ד קושי' מהרא"צ צ"ש סי' קמ"ז צתוסי' פסחים ד"ז שכתבו דלא הי' ל"ל אלא אל תעשו פסח והקי' דהי' ל"ל ועלם לא תשצרו צפ"ש דמיני ילפינן דאפי' עלם שיש צו מוח אין שוצרין ולפענ"ד לק"מ עפמ"ש עו"ז סי' תכ"ע דשואלון היינו שזריך להשיב על מה ששואלון ודורשין היינו מעלמו צלי שאלה רק שדורש מעלמו מה שזריך ללוחו היום ע"ש וא"כ יליף הגמ' שני דברים אלו מפ"ש שע"י שאלה אמר להם שיעשו פ"ש וגם דורשי' שאמר מעלמו ועלם לא תשצרו שזריכו ללוחו היום על עלם שיש צו מוח וע"ז הקי' תוסי' מג"ל שדורשי' שרק

דברצנן פס"ר אסור וגם דהרמז"ס צפ"א משנת ה"ז וצב"ז
שם וצפ"ז משגגות ה"ז דמלאכה שא"ל גופה חייב.

אלא שאני חוכך בזה דמג"ל דבדאי איכא נילולות הא אפשר
שחין שם שום נילולות ואז שפיר מותר משום דהוי
דשא"מ ופס"ר ליכא שכרי אינו בודאי נילולות ואפשר דמשום
זהירות יתירה הוא דקאמר הכי.

ולפענ"ד איכא עוד טעם לאסור עפמ"ש מג"א סי' רנ"ד
סק"ז דאסור ליקח הקדרה מע"ג הגחלים כיון
שחין נכבין עדיין ודחק עלמו לפרש לדעת הרמז"ס דאסור
ליעלו עד שידע שנכבה ועכ"פ לכתחלה אסור עיי' מההש"ק
וא"כ כאן נמי בשעה שזורק האפר נכבה הגחלת של הליגארט
וזה הנסיון מעיד שמיד שזורק האפר נשחר פני העליון של
הגחלת והוא מטעם שנכבה ונהי דהוי דשא"מ מ"מ פס"ר
מיהא הוי כג"ל ולכן לא נכון לעשות כן.

ובעה"ה פק"ק האנושאוייטץ אח"ש תער"ב תפילתינו
לפ"ק.

הק' יודא צבי בלוהם

סימן ס"ח

דין היאך יברך כשעושה עירוב תבשילין וע"ח ביחד

בעה"ת יום ג' לס' גם ברוך יהיה מאה ברכות לפק"ק
הו"ו יצ"א.

ה' יענה את שלום כבוד אחי יקירי וחביבי כנפשי מר
ינוקא גאון המהולל חו"ב מו"ה בן ציון נ"י אבדק"י סארוואש
יצ"א וכל מרבית ביתו לשלום יפקדו.

כבר הודעתך שזוע העבר מניעת מכתבי ותל"ת עוז לי
אבל עדיין לא נתרפא המכה והי' יתן שלא אלטריך חו"ש
לעמוד עיד הפעם תחת השגת הרופא והי' ישלח דברו וירפאני
במהרה למען לעמוד על המשמר עה"ת ועה"ע בזכות אבותינו
הקדושים נמ"ע והנה אתמול בלילה עיינתי בדבריך :

במה ששאלת צו"ע שחל להיות ע"ש שלריך להניח ע"ת
ועת"ה או ע"ה מעו"ע כולל יצרך והבאת דבמטה
אפרים סוס"י תקפ"א כתב דיכלול אותם בצרכה אחת אקצ"ו
על ע"ת ועת"ה וכן על ע"ה ואם אמר סתם על מלות עירוצין
די צרך וכ"כ בהגהות רע"ה או"ה סי' שס"ו לצרך סתם על
מלות עירוצין ותמכה עליהם דהרי קו"ל כר"י צסוכה דמ"ו
דאסור לצרך על צ' מלות כאחד כמ"ש מג"א סי' כ"ה סק"ע.

ראני מעולם נהגתי כדברי מע"ה [ובהגהות רע"ה אין לי]
אף שהי' לי פקפוק על דבריו כיבואר לקמן בכל זאת לא
הייתי זו מלחצו כי ידעתי אז אלך לצעה דרכי ואעשה כדת
של תורה וכל המהרהר אחר הוראתו כאלו מהרהר אחר
השכינה וכתו' הרב יגן עלינו ועכ"י בכל זאת אחר שנתעוררתי

שום היכר אחר רק זו ואם לא יזכירו נשמות צמ"ו וצ"ד יזכירו
יהיה ציון ל"ד וכמ"ש מג"א סי' קפ"ד סק"ז צספק צירך
בהמ"ז לרריך לצרך דגם צרכה ד' אף שהוא מדרבנן יצרך ולא
לזולו ציה וה"נ דכוותיה.

ועיין צצ"י סי' רפ"ד דנהגו להזכיר נשמות צשו"ע שהוא
יום מנוחה דוגמא לע"ל שגם המתים מתים צו ואינם
נדונין ראוי להזכירם למנוחה ולצרכה ולהתפלל עליהם ועיי'
צשערי אפרים שם צפתחי שערים סעי' ל"א צצ"י והי' מזכירים
לפי שהם ימי רצון משא"כ צשו"ע שאין לומר תחנונים מ"מ
מזכירין מטעם שיש להם מנוחה ע"ש וא"כ צאותן ימים שאין
אומרים תחנון שאינם ימי רצון ואינם יום מנוחה אין מזכירין
נשמות, רק לטעם צ"י אמאי אס' חל יום שאין אומרי' צו תחנון
צצצת ג"כ אין מ"נ ואע"ו משום דניתוסף ציה קדושה אין להם
מנוחה ולטעם שלי ניחא דלריכין היכר שהוא קלת יו"ע.

והנה הטעם שמזכירין נשמות כתב צ"י ע"פ הספרי כבר
לעמך ישראל אלו החיים אשר פדית אלו המתים מגיד
שהמתים לריכין כפרה ונ"ל עפ"מ דא"י צילקוט תהלים ק'
פ' על פסוק גפן מזרים תסיע מה הגפן הזה סומכין אותו על
גבי עלים יצשים והוא חי כך הם ישראל אינם חיים אלא
צזכות אבותיהם אע"פ שמתו ע"ש אך התינה אס' המתים יש
להם זכות אבל אס' חו"ש אין להם זכות אין לנו להשען עליהם
לכן לריכין החיים להשתדל שיהיה להם זכות למתים שיגן על
החיים וזה כבר לעמך ישראל אלו החיים שהחיים לריכין כפרה
אבל אין להם זכות לכן פדית אתה פודה אותם אלו המתים
היינו ע"י זכות המתים לכן מגיד שהמתים לריכין כפרה שיהי'
כדאי להגן על ישראל, וחי חי יזכור, עדי יגיע התור, ויקילו
ישנינו עפר, ויתנו לנפשם כופר, דומה דודי לעופר.
ידידו הדשו"ט באהבה.

העבר"י

סימן ס"ז

אם מותר לזרוק האפר מצגרי' בוערת ביו"ט

בעה"ת.

צ"ד אס' מותר לזרוק האפר מליגאר דולקת צו"ע, הנה
צס"י כת"ס חאו"ה כתב יען דרגילין להסיר הכשרף
צאלצט או לדוחפו צקיר וכמה פעמים נופל אש וניתק ממנו
נילולות שיש בהם ממש ויש צו משום כיצוי, ולפענ"ד יש לדון
צזה דהרי כיצוי הוי מלאכה שא"ל לגופה וכדאמרין צצצת ל"א
ולר"ש פטור מלאכה שא"ל לגופה אלא מדרבנן אסור ועיי' תוס' ס"פ
כירה ד"ה מפני וכאן הרי אינו מכווין לכבות אדרבה הוא
רואה שהליגארט יצטור יותר והוי דשא"מ דקו"ל דמותר אלא
דחאמר דהוי פס"ר והרי כתב מג"א סי' ש"ד צשם תה"ד
דפס"ר צדרבנן מותר ועיי' תוס' כריתות דף כ' ע"ב ד"ה
צצירא לי ונ"ל דהוא חושש לדעת מג"א שם דס"ל דאפי'

דבס הרצה דברים שכוללם יחד זה שפיר אסור אצל הכה שם עירוב חדה הוא שפיר כוללם צחד צרכה.

ובזה יוחא נמי מ״ש הרמז״ם סוף פ״א ממעשר ואם הפריש הכל זאח״ז מיד ולא סח ציניכן כוללן צצרכה אחת ומצרך להפריש תרומות ומעשרות והק' אחרונים דזה סותר מ״ש פ״א מה' צרכות ה״י היו לפניו מלות הרצה אינו מצרך אקצ״ו על המלות אלא מצרך עכא״ו צפ״ע ע״ש מצואר דס״ל דאסור לכלול הכל צצרכה אחת ולפמ״ש יוחא דדוקא צמלות מהרצה שמות אסור לכלול צצרכה אחת אצל שם תרומות ומעשרות חדה הוא אלא שיואל לכמה דרכים שפיר כוללן צצרכה אחת.

ובהכי יוחא נמי מה שעמדו אחרונים דצסוכה פסק ר״ז דהלכה כר״י מטעם דתן לו מעין צרכותיו וצצרכות ד״מ ע״א פסק דלא כר״י דאמר צורה מיני דשאים אף דהוא צעלמו מפרש דטעמא דר״י משום תן לו מעין צרכותיו ולהב״ל יוחא דרש״י צרכות דל״ה ע״א ד״ה צורה מיני דשאים פה לפי שיש צכלל פרי האדמה דשאים וזרעים ע״ש א״כ פרי האדמה חדה הוא אלא שיואל לכמה דברים ס״ל לר״ז דזה מקרי שפיר תן לו מעין צרכותיו.

ורבינו יונה הציה צשם כר״א שפי דהא דאמר הרי״ף דהמקדש הא צהא תליא רוצה לומר אע״פ שגראה כשני ענינים כיון ששתי הקדושות צאין צזמן אחד כמו קדושה אחת כוי ולפיכך חותם צשחיהם ע״ש וזה העעם יוחא נמי לענין עירוב דגם שם צאין צזמן אחד כולן כוי כמו עירוב אחת משא״כ צסוכה ולולב ותפילין וליגית שאין להם זמן מיוחד צצאין כולן צצ״א לכן אסור לכלולן צצרכה אחת.

ובה״ג שהציה רש״י גרם הכי חוץ מזו ומ״ש בני תרתי קדושי ניגוה ומודה רבי דחתמינן צבו צשחים אצל נחמה חדה מילתא וצחדא צעי למחתם ולפ״ז אין שום עעם צעירובין לערצניהו ולצרכוי אצל נ״ל דצחמת דברי צה״ג לריכין ציאור מה כוונתו לחלק צין מקדש השצת וישראל והזמנים וצין מושיע וצונה ורש״י הק' עליו שתי קושיות חמורות חדה דא״כ אית ליה לרבי חותמינן צשחים והכא כ״ע דהא צהא תליא ולא היה לו לכלול ולומר אין חותמינן צשחים ועוד רבי כי אמרה לאו אנחמה אמרה ונ״ל דלכאורה ילד״ק אמאי דקאמר רבי אין חותמינן צשחים והלא הפתיחה הוא קודם החתימה והול״ל אין פותחין צשחים לכן נ״ל דצחמת חמוה איך קאמר דאינו חותם צשחים משום אין עושינן מלות חצילות חצילות הא העעם צזה כתב רש״י צסוכה ד״ח שגראה כמי שהי עליו למשאוי וממחר לפרק משאו ע״ש א״כ כאן צצחמת אין לריך לחתום צשחים רק הוא מרלונו העוב חותם צשחים איך אפשר לומר שממחר לפרוק משאו הא אדרצה נוטל משאו על עצמו וחותם צשחים לפיכך נ״ל דהכא ארצה קאי דפתח צחדא וסיים צתרתו וזה אסור משום דכיון דסיים צתרתו נראה דמעיקרא היה עליו למשא לפתוח צשחים אצל אס פתח צשחים שפיר מותר לחתום צשחים ואין כאן משום אין עושינן מלות חצילות חצילות והיינו דקאמר אין חותמינן צשחים דכיון דפתח צחדא אסור לסיים צתרתו ומפרש משום דאין עושינן מלות חצילות חצילות היינו

ממך חמתיו אעצור פרשתא דא ואחניי ואני מחזיק לך מלוא חפני עיבותא אין עוב אלא תורה ובי יעזרני למען שמו שלא אכשל צדבר הלכה.

אמרין צצרכות דמ״ע ע״א רצ״ה איקלט לצי ריש גלותא פתח צחדא וסיים צתרתו אר״ח גצורתא למחתם צתרתו והתניא ר״א אין חותמינן צשחים וכר איתצבי לוי לרבי וכר מקדש השצת ישראל והזמנים חוץ מזו ומ״ש הכא חדה הוא הכס תרתו כל חדה וחדא צצפי נפשה ועטמא מאי אין חותמינן צשחים לפי שאין עושינן מלות חצילות חצילות ע״ש וא״כ דברי מנ״א חמוכים איך כתב כוללם יחד הא אין עושינן מלות חצילות חצילות, ומאה ק״ל נמי אהא דאמר צסוכה דמ״ו ע״א דמצרך על כא״ו צפ״ע דכתב צרוך הי יום יום צכל דבר ודבר תן לו מעין צצרכותי למה לריך להאי עטמא ת״ל משום דאין עושינן מלות חצילות חצילות.

מיהו צזה הי נ״ל דאי לאו העעם משום דצכל דבר ודבר תן לו מעין צצרכותיו אלא דצחמת מותר לצרך אחת על כולן אז לא הי אסור משום אין עושינן מלות חצילות חצילות דהרי קי״ל אר״ח ס״י רע״ו ס״ד כל המצרך צצרכה שא״ל הרי הוא כנשצב לשוא ועיי מנ״א שם וא״כ משום אסור לא תשא לא הוי משגחינן צהך דאין עושינן מלות חצילות חצילות דצכה״ג ל״ש לא משום דה״ל כענינא ולא משום שאינו מכווין דהרי אינו עושה רק שלא יעשה צצרכה שא״ל לכן לריך לעטמא תן לו מעין צצרכותיו, וצזה יוחא דצעי מ״ע דר״י דמצרך עכא״ו ולא צעי נמי מ״ע דח״ק דס״ל צצרכה אחת לכולן, ולהב״ל יוחא דכיון דח״ק לא ס״ל תן לו מעין צצרכותיו א״כ פשיעא דמצרך אחת לכולן משום דהוי צצרכה שא״ל וא״ל לשום עעם, אצל קמייחא קשי.

והנה רש״י צצרכות כתב הכא חדה הוא אין כאן אלא צצרכה מקדש שמצרך להקצ״ה שמקדש השצת והזמנים אצל מושיע ישראל וצונה ירושלים תרתו מילי ניגוה ואין כוללים שני דברים צצרכה אחת ע״ש והדבר אינו מוצן דמ״ש דצצת וישראל והזמנים מקרי חדה ומושיע וצונה תרתו אצל הדבר מוסצר עפמ״ש תוס' מכות ח״י ע״א ד״ה ולילקי דלא השצין לאו שצכללות אלא כגון אלי שכולל נא ומצושל אצל הכא שכולל כל יולא לצד ושם יולא חדה היא רק דהוי צכמה דרכים לא חשיב ליה לאו שצכללות ע״ש ולפ״ז ה״י שמצרך להקצ״ה שמקדש ושם מקדש אחד הוא רק שיואל כמה דרכים דהיינו צצת וישראל והזמנים לא מקרי כולל הרצה דברים אצל מושיע וצונה מקרי שכולל שני דברים כמו אלי אש שכולל נא ומצושל ועיי רצ״א, וכן נראה דעת הרי״ף שכתב הנך כל חדה וחדא צצנפי נפשי כתיבא אצל הכא הא צהא תליא ועיי צר״י הפי דמושיע וצונה יש כמה פסוקים שמצכיר צפ״ע מושיע וצונה והוי כולל שני דברים רק דרש״י אחי עלה משום דהלשון מושיע וצונה משחמע כא״ו צפ״ע והרי״ף אחי עלה משום דצקראי כתיבין צפ״ע אצל הכל עולה צקנה אחד ולפ״ז הכל נכון דשם עירוב חדה הוא עיי ערוך אות ערך אלא שיואל לכמה דרכים חחומין ותצשילין וחצירות לכן ל״ש מלות חצילות חצילות כמו צמקדש השצת וישראל והזמנים, ולפ״ז יוחא נמי דלק״מ מהך דסוכה דהתם מיירי שמצרך על לולב וסוכה ותפילין וליגית

דיהי נראה דבפתיחה היה עליו למשא ולא הזכיר שמים לכן יחתום נמי בחדא, והנה צ"ע שחל להיות בשבת מצואר בש"ע א"ח סי' תפ"ז דמזכיר את יום המנוח ואת יום חג המנוח א"כ התחיל בשמים לכן שפיר חותם נמי בשמים והיינו דקאמר בה"צ הני תרתי קדושי נינהו דמשיקרא הזכיר שמים ולכן מודה רבי דחתמין בשמים אבל נחמה חדא מילתא הוא דהיינו משיקרא לא אמר אלא חדא ולכן ובחדא צעי למיחתם דאל"כ היו מלות חזילות חזילות שהיה עליו למשא ומש"ה לא הזכיר אלא חדא משיקרא ומיושב"י קושי רש"י דבאמת ס"ל בכל מקום אין חותמין בשמים ורק היכי דהתחיל בשמים כמו במקדש ישראל והזמנים ס"ל דחותם בשמים ולפי"ן כאן בעירוב וכן במעשר ובדשאים דאין כאן פתיחה שפיר מותר לחתום בתרתי.

ראכתי תיקשי בכל הני הא צעינן תן לו מעין ברכותיו ונ"ל עפ"מ"ש קדוש אבינו מאור הגולה זוק"ל בשו"ת צ"ש א"ח סוס"י נ"צ בהסבר דברי מג"א דדוקא בשני מלות של חובה שייך חזילות חזילות דמיחזי שהוא עליו כמש"א וממחר לפרק משאו אבל במה שאינו חוב ל"ש זה דאם הוא עליו למשא לא היה צריך לעשות כלל ע"ש ולפי"ן מיושב"י מה שהקשיתי לעיל דלמה צריך לטעם דתן לו מעין ברכותיו ת"ל משום אין עושין מלות חזילות חזילות דהא צריך לאותן מלות דלא רמיא עלי חייב' לעשותן ומש"ה נקט רש"י בסוכה לישב בסוכה ולהתעטף צל"ת ג"כ דע"כ מייירי בחו"מ כיון דנקט להניח תפילין והרי בחו"מ אין חיוב לאכול פת כמצואר בא"ח סי' פק"ח ס"ז א"כ אינו מחויב בסוכה וכן ל"ית אינו חובה להשמיטני דמשום אלו צריך לטעם דתן לו מעין ברכותיו ולפי"ן מיושב"י כל הני דהרי עירובין נמי לאו חובה נינהו דע"ת הלא מצט"ל הוא לוי"ע ומה ששייר שייך לשבת ועת"ה וע"ה לא יוליא מרבי"י לה"י ואפשר דתו"מ אס' אינו רואה לאכול נמי אין חיוב להפריש וכש"כ צמיני דשאים שאינו חובה וא"כ ל"ש בכל הני אין עושין מלות חזילות חזילות דלאו חובה נינהו.

ועוד נ"ל בזה עפ"מ"ש צ"ש שם סוס"י נ"ג דמשום מלות חזילות חזילות ילא דדיעבד ע"ש וזה מצואר בדברי רבי דקאמר אין חותמין בשמים משום חזילות חזילות ולא קאמר לא ילא משום דבאמת ילא דדיעבד אין חוששין משום חזילות חזילות ורש"י דדוקא נקט ד"ה כל יום מעין של שבת דמצואר בא"ח סי' רס"ח ס"ד דאם לא הזכיר בתפלתו של שבת לא ילא דדכותי בתן לו מעין ברכותיו נמי אפי' דדיעבד לא ילא וא"כ לא מלי למימר הטעם משום חזילות חזילות דיולא דדיעבד ולפי"ן לק"מ אמע"ה אפרים ובמעשרות דנימא אין עושין מלות חזילות חזילות דהרי אמרי' יומא ד"ע ע"ה ונייתי אחרינא וניקרי ומשני ר"ל משום ברכה שא"ל ולפי"ן אס' התירו לומר דברים שבכתב ע"פ משום ברכה שא"ל דאמרי' בגיטין דף ס' ע"ב דדברים שבכתב אסור לאמרן בע"פ ויליף ליה מקרא כש"כ שיש להתיר חזילות חזילות דיולא דדיעבד שלא יעשה ברכה שא"ל כיון דדיעבד יולא כשכולל יחד וכן במעשרות מה"ע ל"ש חזילות חזילות.

וכר ואי לענין דיעבד פליגי הול"ל היו לפניו מלות ברכה וצריך ולי"ל משום רבותא דתי"ק דאפי' לכתחלה מתיר ז"א כיון דברכות דרבנן כחא דאיסורא עדיף טפי כמ"ש ל"ה ב"ה ד"ב ע"ב ועיי' צ"ש א"ח סי' קע"ח ד"ה ומה והו"ל למינקט פלוגתתם דדיעבד משום רבותא דר"י א"ו דדיעבד אפי' לר"י ילא ואפי"ה לא קאמר טעמא משום דאין עושין מלות חזילות חזילות דבאמת הסברה החלוונה שיצרך אחת לכולן משום דהוי ברכה שא"ל ומה"ע לא צעי מ"ע דתי"ק דזו הסברה פשיטא א"כ לא עלה ע"ד אדם לומר דיש בברכות משום חזילות חזילות כמש"ל דלאו משום דהוי עליו כמש"א מצרך אחת אלא משום שלא יעשה ברכה שא"ל רק משום דרש ר"י תן לו מעין ברכותיו א"כ צריך לצרך עכ"ה צפ"ע ולכן אס' כוללם יחד יש צו משום חזילות חזילות א"כ שני הטעמים דתן לו מעין ברכותיו וחזילות חזילות דהא נינהו דבאמת הטעם שיצרך עכ"ה צפ"ע משום חזילות חזילות רק דלא תקשי דל"ש בזה חזילות חזילות כמ"ש דעושה משום ברכה שא"ל לזה קאמר תן לו מעין ברכותיו ולפי"ן לפמש"ל בשם מג"א דבמורה שאינה חיוצית ל"א אין עושין מלות חזילות חזילות א"כ ניחא הן בעירובין הן בהפרשת מעשרות והן בדשאים דל"ה תן לו מעין ברכותיו דכיון דלאו חובה נינהו כמש"ל אין צו משום חזילות חזילות דרק מטעם זה אסור לכלול ברכה דברים בברכה אחת ותן לו מעין ברכותיו הוי רק תי' דלא הוי ברכה שא"ל.

ובזה ניחא נמי דלא תקשי מדברי מג"א סי' כ"ה סק"ע דאפי' לדעת העור דברכה על מלות תפילין קאי נמי אשל יד אפי"ה לא יאמר בחולם משום תן לו מעין ברכותיו ולפמ"ש ניחא דבתפילין שהיא מלוב חיוצית יש בהם משום חזילות חזילות לכן אסור לכלול שני דברים בברכה אחת.

ועוד נ"ל דטעמא דתן לו מעין ברכותיו משום שצריך לצרר הברכה שלא יהיה על דבר אחר שאין צו עכשיו שום שייכות וא"כ אס' מצרך על המלוות א"כ אפשר שקאי על מלות שאין להם שום שייכות עכשיו ואין הברכה מצוררת על איה מלות קאי לכן לא מהני ומש"ה כתב נמי מג"א ה"ל דלא יאמר מלות בחולם לכלול גם של יד משום דאינו מצורר על אחת מהם קאי אבל צמיני דשאים דקיי"ל דאין לצרך על שום דבר קודם שיהי' צידו עיי' סי' קס"ז ס"ג וסי' ר"ו ס"ד הרי מצורר אמאי קאי הברכה וכן בעירובי שהפת צידו שמצרך עליו עירובין מצורר הברכה אמאי קאי וכן לענין מעשרות שמפריש מהם מעשר ראשון ומע"ש. וכיון שמצורר ל"ש משום תן לו מעין ברכותיו.

אבל מ"ש דע"כ לא נחלקו ר"י ורבנן התם אלא במלות נפרדות לגמרי וכמ"ש רש"י שם ל"ית תפילין וסוכה ולולב שכל אחד קובע ברכה לעצמו אבל צ"י מלות שבכתב שזה כגון תש"י ותש"ר או תו"מ די בברכה אחת אף שהם צ"י מלות וה"י צע"ה וע"ת דכותי, ואף שהוא חילוקא דרבנן מ"מ עדיין קשה מדברי מג"א ה"ל דהרי אפי' בתש"י ותש"ר לא יצרך ברכה אחת על שניהם הלא ברכתן שוה.

ראמנ מלאתי שם שסתם צמט"ה מפרש צמנו צשו"ת בית אפרים חא"ח סי' ד' אפי"ע שאינו סובב על דין

ראמנ הכרנא צי דהרי בגמ' משמע דפליגי לענין לכתחלה דקאמר היו לפניו מלות ברכה אומר וכר' ר"ה מצרך

זה רק ע"ד הגר"א דס"ל דצרכה אחת יכול לפטור תשי"י ותשי"ר וקי עליו מהך דסוכה וגם הקי על הרמב"ם ור"י דס"ל דצין תשי"י וצין תשי"ר פוער צרכת להניח אף דס"ל שהם צי מלות דמשו"ה אין מעכצין זא"ז והא שצריך לצרך עכא"ה ות"י קושי זו ע"פ סברתך ה"ל דעכסים צרכה של תפילין הוא אחד ע"ש שהאריך.

אבל לפענ"ד נראה עפ"מ דקו"ל סי כ"ו ס"ה אצל מי שצריך על פירות שלפניו וא"כ הביאו לו יותר מאותו מין או מין אחר שצרכתו כצרכתו הראשון א"ל לצרך וה"כ פוער צרכתה אחת שני המינים כיון שצרכתו כצרכתו הראשון ואין צוה משום תן לו משני צרכותיו שהרי נתן לו מצרכותיו שצריך צרכה הראוי לו ודמיא לתקיעות דמיושב פוערין תקיעות דמשומד או צרכת על ציעור חמץ פוערת הציעור של שריפה.

דנ"ל ברור דמכ"ע א"ל לצרך צע"ה וע"ה ותע"ה עכא"ה דהרי מצוה צע"ה א"כ שצ"ה דעל ע"ה מצרך על מלות עירוב ולא יאמר ע"ה וכן לענין ע"ה צסי תנ"ו כתב ג"כ לומר רק על מלות עירוב ולא עירוב תחומין וכן לענין עירוב תצטילין כתב ג"כ שמצרך רק על מלות עירוב וא"כ צרכה אחת לכולן על מלות עירוב וכיון שהוא אותו מין פוער צרכתה אחת כולן ולפ"ז ה"י יולא אם ה"י אומר על מלות עירוב צלצד ולא ה"י פוער לכא"ה ומה"ע ניחא נמי לענין מעשר דגם שם כיון שהצרכה שוב פוער צרכתה אחת לכולן דהצרכה עכא"ה קאי.

שוב הקי איך כולל שבת ויו"ט צרכתה אחת וכן הא דסי ר"ה אם אכל מיני מזונות ופירות מזו מינין ושבת יין כולל כולן צרכתה אחת ולפמ"ל דהיכי דהצרכה מצוררת שלא קאי אדברים מקרי תן לו משני צרכותיו גם זה ניחא, וכן לפמ"ש במכתבך דהיכי דפוער כא"ה שרי רק שלא יכלול וסברא זו הזכיר גם הוא למידי אחרוני ג"כ ניחא.

שוב כתב דא"י לכלול הרבה דברים צרכתה אחת משום דהוי הפסק וכתב דעשיית המזבח לא הוי הפסק כמו דשחיטה לאו הפסק צין כיסוי וכיסוי הגם שזכיתי לכוין צוה אצל יש לחלק קלת דשחיטה וכיסוי מישך שייכי בהדדי והוי כחדא מילתא לכן לא הוי הפסק משא"כ צשאר מילי ויש לי הרבה הרהורי דברים על דבריו וגם יש מ"ש שנכללו בדבריו ואין כחי להאריך בדבריו.

וענ"ל ציישוב הך דסוכה ומעשר עפ"מ ליישב קושי דגו"מ רס"י כ"ה ע"ד המחבר שכתב שילבוש תחילה עלית משום מעלין בקודש ולא מורידין מדוע לא אמר משום תדיר ואמרתו דהא דתדיר קודם היינו דוקא בשני מלות חוביות דכיון שצריך לעשותן שניהם צריך להקדים התדיר אצל צליית שאינה חוביות איך נימא שנקדים אותו משום דתדיר הלא אינו מחויב לעשותו כלל נימא לא יעשה ואין כאן תדיר והוא קלת נגד סברת שג"ה צסי כ"ה ולפ"ז דוקא צסוכה ולולב ותפילין ולי"ת שאחד מהם קודם דתפילין או לי"ת ודאי קודם לכל או משום תדיר או משום מעלין בקודש מ"מ חד מצוה קודם להצרכתה א"כ איך יצרך ויפטור צרכתה מצוה

האחרת שעדיין אין חייב עליו כל זמן שלא קיים אותו שיש לו קדימה לכן א"י לפטור אותם צרכתה אחת אצל צעירובין שאינה מצוה חוביות א"כ אין לאחת קדימה להצרכתה שפיר יכול לצרך דהצרכה קאי אכולהו וכן ניחא דברי מג"ה לענין תפילין כיון שאחד יש לו קדימה א"י לצרך על האחרת שעדיין אין חייבא רמיא עליו ודו"ק.

כללא של דבר אין לזוז מדברי מע"ה ויצרך על ע"ה וע"ה ועת"ה או כהגות רע"ה על עירובין ואין צו שום חשש ופקפוק. והגני בזה דשה"ט אוהבך בלוג"ה אחיד.

העבר"י

סימן ס"ט

עוד בהנ"ל

בעה"ת מוש"ק וי"פ מא"ה ברכו"ת לפק"ק הו"ו יע"א. ביז גאולה לגאולה, שמחה וצהלה, לב"א אהובי תלמידי הב' המופלג ושנון, זית רענן, יפ"ת כ"ה שרגא פישמאן נ"י.

כאשר קבלתי מכתבך הראשון גמרתו צדעתי להשיבך אצל ידעת התלחות אשר מלאתני ע"י עניני אויפאלו עד שלא היה פנאי אפי' לצלוע את רוקי וכעת שוב נתחדשו ענינים חדשים וקשה לי להעלות הכל על הכתב ועתה כאשר הגיעני מכתבך שנית חפשי אחר הראשון ולא מלאתיו רק כמדומה לי שכתבת:

ע"ד מעה אפרים סוסי תקפ"ה דצו"ע שחל להיות ע"ש לצריך להניח עירובי תצטילין ואם צריך להניח גם ע"ה ועת"ה יכלול הכל צצרכה אחת אקצ"ו להניח ע"ה ועת"ה וע"ה וע"ז הקשיתי בהיותך פה מהא דאמרינן צרכות דמ"ע ע"ה דאמרי ועעמא מאי אין חותמין צשחים לפי שאין עושין מלות חבילות חבילות ע"ש מצוה דאין לכלול צצרכה אחת הרבה דברים וע"ז כתבת דצמלות דרבנן לא אמרי אין עושין מלות חבילות חבילות והצבת כן צשם פוסק אחד וכעת איני זוכר על שם מי הצבת כן.

דע כאשר הקשיתי לאחי דודך הרה"ג מבראזואש כ"י כתבתי צוה אריכות גדול וא"ה לי להכפיל הדברים לצן אשיב לך בקצירת אומר, עיי צ"ש ארי"ה סי כ"ג ד"ה ותו שהביא ראיה ברורה דגם צמלות דרבנן נמי אמרי אין עושין מלות חבילות חבילות, אמנם צמגדול עוז צרמב"ם פכ"ט משבת ה"יג ס"ל דצמלות דרבנן ל"ש חבילות חבילות דס"ל דמ"ש הרמב"ם שם שתי מלות של תורה הן לשלול צה צרכות של חופה דשתיבה מדרבנן וצאמת תמה עליו כתי"ם ארי"ה סי כ"ו מגני צרכות ה"ל ומ"ש לתרץ שם צסוף התשובה דהתם צצרכות העעם משום דמוריד כבוד שמים שמצרך צכללות ואינו מצרך צפרעיות ולא משום דהוי כמשא וצוה אין חילוק צין דל"ה

ויקנה"ז עושה תחילה להרצון ואפי' בלא דלוי ואחד דרצון אמרינן אין עושין מלות חבילות חבילות ע"ש ולפענ"ד אדרבה אם עושה תחילה דלוי יותר יש לחוש אדרצון שלא יהיה מיתזי כמשא כמבואר באו"ח סי' קפ"ד ס"ד דאם מסופק אם צריך בהמ"ז לרריך לחזור ולצרך מפני שהוא מה"ט וכתב מג"ח סק"ז דל"ל גם צרכה ד' דלא לזלוזי בה ועיי' סי' קפ"ח סי"ב ע"ש ואף דאם היה מסופק על צרכה רביעית בלבד לא היה לריך לצרך מ"מ כיון שמצרך תחילה צרכה דלוי יש לחוש לזלוזי אדרצון וא"כ ה"ג אם עושה תחילה מלוא דלוי יותר יש לחוש אמורה דרצון שלא יהיה עליו כמשא משום זלוזי ועוד יש לי לפקפק בצרכה חבל אין פנאי להאריך.

וביישוב דברי מגדל עוז ומע"ח נ"ל עפמ"ש תוס' מו"ק ד"ה ע"ב ד"ה לפי דהטעם שאין עושין מלות חבילות דבעינן שיהא לבו פנוי למלוא אחת ולא יפנה עצמה הימנה ע"ש והבינו אחרונים דאם עושה שתי מלות צפ"ח ח"י לכווין ולפ"ז ה"ט דמג"ע דבמלות דרצון עושין חבילות חבילות כיון דמלוא דרצון ח"י כוונה כמ"ש מג"ח סי' ס' סק"ג אך כ"ז במלוא שיש בו מעשה כמו צרכות דחופה לרריך כוס או בהניה עירובין שרריך לכאור"א ליטול פת משא"כ בצרכות דאין חותמין בשתיים דאין שם שום מעשה רק אמירה בעלמא וכתב ר"י ספ"ק דצרכות דמלוא דתליא באמירה לכ"ע לריך כוונה אפי' במלוא דרצון כמבואר שם שפיר אמרינן טעמא מאי וכ"י דהוי אמירה בלבד ולריך כוונה.

ועוד נ"ל ליישצ קושייתי אמע"ח דהוא נמי ס"ל כמג"ע דבמלוא דרצון ל"א אין עושין מלות חבילות חבילות משו"ה ס"ל דיכול לכלול כולם בצרכה אחת משא"כ בצרכות דמיירי בצבמ"ז דהיא דלוי רק נוסח הצרכה דרצון עכ"פ כיון דהוא גופא דלוי כדלוי דיינין ליה ואין עושין מלות חבילות חבילות וכבר מוזכר סברא זו בצת"ס שם, אך למג"ע אינו מועיל ת"י זה כיון דהוא מיירי מצרכות של חופה ואמרי' צמס' כלה הוצא בילקוט פ' חיי שרה מנין לצרכת חתנים מה"ט שני ויצרכו את רצקה לחותם ש"מ דגם צרכות החופה גופא מה"ט ואפ"ה כתב דל"ש אין עושין מלות חבילות חבילות. ורז ישועות, ממעון הצרכות.

כנפש דודך ורבך החותם בברכת שיר"ט.

העבר"י

סימן ע'

אם מותר לפתוח ביו"ט צלוחית יין שחתום בחותם אותיות

בעה"ת ה' ת"ם י"ט למספר מא"ה ברכות לפק"ק הו"ו יע"א.
בימי העומר, ה' ישמרהו מגזירת קל וחומר, לאהובי ידידי התורני מו"ה גאטטליעב ליב שווארשץ נ"י.

אשר שאל ששכח לפתוח הצלוחית שהיה בו יין לארבע כוסות פו"ט והיה חתום בצוועגעלאק והי' בו אותיות אם

לדרצון והביא זכר לדבר ולענין צרכה דלוי ודרצון שווין מרמ"ש סוכה שכי דאף דבמלוא דרצון ל"א מהצ"ע מ"מ נענין צרכה דלוי ודרצון שווין ע"ש.

ובמחכ"ת הגדולה מלבד שהרמ"ש כתב בפירושו דלא מסתבר לחלק בזהי מ"מ הרבה ראשונים מהגקים צרך אעפ"כ לפענ"ד אפי' זכר לדבר ליכא דהא דבמלוא דרצון ינא אף שהוא מהצ"ע היינו משום דנענין קיום המנוה מנוה דרצון קינ נכן אף שבה בעצירה נח קפדינן וינח משא"כ נענין הצרכה במהצ"ע דהוי מנחץ הוא מטעם העצירה שעבר וכך הוה לי לאו דלא תגזול ציוע"ר כמו ציוע"ש שהוא דרצון נכן גם במלוא דרצון הוי מנחץ ולפ"ז כיון דמלוא דרצון קינ שפיר י"נ דח"ל לצרך עכאור"א חלא כולל כוון בצרכה חתה.

ועוד אני תמה מדוע לא הביא ראיה ברורה לזה דלא יכלול כל הצרכות בצרכה אחת מגמי מפורשת סוכה דמ"ו ר"י"א מצרך עכאור"א ומפרשין דטעמא משום דכת"י צרוך ה' יום ויום וכ"י בכל דבר ודבר תן לו מעין צרכותיו ודחי הרב"ג הנ"ל נ"י הקשה מגמי הנ"ל חמט"א והכי קו"ל עיי' רמב"ם פ"י"א מה' צרכות ה"י ח"כ למה ליה לחדש סברות חנושות משום כבוד שמים חלא דבאמת לא בלבד שאין לו ראיה חלא גם סחירה נדבריו משם דרש"י שם ד"ה מלות הרבה נקט לולצ סוכה הפילין ל"ית שכו"ן מה"ט ולאפוקי מלוא דרצון יכול לכלול הרבה מלות בצרכה אחת ודלא ככת"ס ומח"ע לא קשה מכאן חמט"א אפרים דהוא כתב דינו לענין עירובין דכולהו מדרבנן, ועוד דבגמי צרכות אמרינן משום חין עושין מלות חבילות חבילות דהוא מטעם דהוי כמשוי' או משום דאינו מכווין כמ"ש תוס' מו"ק ד"ה ע"ב ד"ה לפי והוא פי' משום כבוד שמים שלא נזכר בשום מקום.

אבל דעה האחרונים כדעה צ"ש דגם בשתי מלות דרצון אמרינן אין עושין מלות חבילות חבילות והרמב"ם שכתב שתי מלות של תורה הן לאו לאפוקי שתי מלות דרצון חלא לאפוקי אחד של תורה ואחד דרצון וע"ז הביא בשם חת"ס שתמה מפסחים ק"צ ע"ב דאמרינן אין אומרים שתי קדושות על כוס אחד ומפרשין משום דאין עושין מלות חבילות חבילות ופריך מיקנ"ה ויקנה"ז דאומר קידוש והצדלה על כוס אחת והכי כתב המ"מ הביאו מג"ח סי' רע"א סק"א דקידוש ציו"ע הוי דרצון והכי הצדלה דלוי כמ"ש בה"מ פכ"ט משבת ח"כ הוי אחד דלוי ואחד דרצון ולכן שפיר אמרינן על כוס אחד כיון דזה ל"ש אין עושין מלות חבילות חבילות ועיי' צ"ש אור"ח סי' נ"ג דבר אמתיה צוה, ולפענ"ד נראה ליישצ עפמ"ש רש"י פסחים דמ"ו ע"ב ד"ה מדלוי לורכי שבת דשבת ויר"ע חדא קדושה היא דתרווייהו שבת איקרו ועיי' בי"ה דף ד' ע"א ורמב"ם פכ"ט משבת הח"י ולפ"ז נ"ל דהכ"מ ס"ל דהכי דהצדלה דלוי מ"מ רק הצדלה מקודש לחול חבל הצדלה מקודש לקודש דהיינו משבת ליו"ט דבלא"ה קדושה אחת הוא לאו דלוי הוא ח"כ ציקנ"ה ויקנה"ז שניהם דרצון ולא שפיר אמרינן אין עושין מלות חבילות חבילות ופריך שפיר.

אבל מ"ש כת"ס לתרץ דדוקא אם עשה תחילה דלוי אז לא חששו אדרצון אי מיתזי עליו כמשא חבל ציקנ"ה

מוחר לפתחו ביו"ט, הכה כעת אינני זוכר שיכה הדין בשו"ע שאסור לשבור חותם שיש בו אותיות רק בספר קטן הנקרא זכרו תורת משכ מבטל ח"א בסי' מ' אות וי"ו כתב דאסור לשבור חותם שיש בו אותיות ואפי' לומר לעכו"ם אסור ונראה שהוא נמשך אחר דברי מ"א א"ח סי' ש"ס ס"ג דאסור לשבור עוגה שכתב עליה כמין אותיות אע"פ שאינו מכווין רק לאכילה דהוי מוחק וה"ל כאן אבל הדג"מ שם דחה זאת בשתי ידיים דכיון דאין מוחק ע"מ לכתוב וגם דהוי מקלקל א"כ אם אינו מתכווין למוחק אפי' לדעת מג"א בסי' ש"ד דפס"ר דרבנן אסור כאן שרי ע"ש דמסיק דהמתמיר יחמיר לעלמו ולא לחתרים וא"כ ה"ה בחותם הנ"ל נמי איכא כל הני דאינו מוחק ע"מ לכתוב וגם הוי מקלקל ואינו מכווין שרי ומכש"כ לדבר מלוא של ארבע כוסות וכש"כ אם משברה ביד השמאל דקו"ל לענין כותב דהוי כלאח"י ופטור כמ"ש מג"א שם סק"ז ואפשר דה"ה לענין מחיקה הוי שלא כדרכו ביד שמאל והכי כתב מג"א סי' ש"ז סק"ז דשבות ע"י ישראל שלא כדרכו יש להחיר ע"י עכו"ם במקום הפסד וה"ה לזורך מלוא דשווין הם כמבואר במחבר שם.

אך מלשון הרמז"ם פ"ח משבת לא נראה דמחיקה בשמאל ע"מ לכתוב ויהי פטור דבהט"ו שם כשכותב הדין דאין הכותב חייב עד שיכתוב בדבר הרשום ועומד וכו' מסיים וכן אין המוחק חייב עד שימוחק כתב העומד מעל דבר העומד ובה"י דשכותב דין דהכותב בשמאל פטור אינו מסיים דין דהמוחק בשמאל ע"מ דלענין מחיקה ל"ש כלאחר יד שיכה פטור וא"כ אינו מותר ע"י ישראל מה"ט אבל כדאי הדג"מ לסמוך עליו אפי' שלא בשעת הדחק.

אמנם יכול להניח לשוברו ע"י עכו"ם דשבות דשבות במקום מלוא מותר ע"י עכו"ם כמבואר במג"א סי' ש"ז סק"ז וסי' תקפ"ח וסי' תרנ"ה וסי' תמ"ו במג"א סק"ב ולהרבה שיטות שמקילין אפי' במלחכה דאורייתא ואפי' נוגע הנכרי בללוותית אין חשש משום י"י כמבואר ביו"ד סי' קכ"ד ברמ"א סעי' י"ז ובש"ך שם סקמ"ג, ומהיות טוב יחזיק הישראל הללוותית בידו וככה ישברנה הנכרי החותם או שיכול לעשות ע"י קטן כיון דהוי דרבנן ובאיסור דרבנן שרי ליספי לי' בידים כמו שהביא מל"מ סוף הלכות מאכלות אסורות בשם הרשב"א ובזה תנוה דעתו.

ידידו החותם בברוך.

העבר"י

סימן ע"א

בש"ס ביצה דף כ"ה רע"א אפי' כזית חי מב"ט

בעה"ת אור ליום ב' אמור ל' למבי"א תרס"ו לפק"ק האגושאוויטץ יע"א.

בימי הספירה, ברכה ערוכה ושמורה, יצילהו ה' מכל צוקה וצרה, כבוד אהו' מחו' ידיג"פ הרב המאוה"ג המופלג בתורה וביראה בנש"ק מהור"ר שמעון סופר ג"י אבדק"ק סעגנרא יע"א.

מכתבו קבלתי בפרוס הפסח ויען נפישו מילי דפסחא לא הייתי עט סופר מהיר וגם אחר יו"ט לא הייתי

מופנה מכל ל' עד שהיום. גערחי בהמון ערדתי להשיב ע"ד הפלפול שבינינו ע"ד קושי מעין חכמה בזה דאמרי ב"ה כ"ה רע"א כזית חי מצ"ע. דלר"ע דל"ל מתוך וחייש למיעוטא איך מותר לשחוט ביו"ט דלמא עריפה הוא והוי שלא לזורך ואמרנו דיכול לאכול שלכד"א ומה"ט ס"ד צגמי' לומר מצ"ע במקום שטובחת אכילתה דהיינו צ"מ דאמרי' אוכליהן לאו צר אינש וע"ז כ' מעלתו ועדיין לריך תבלין כי לפ"ד הלא לאקמתא דממקום שטובחת אכילתה הלא כבר נתברר שהבכמה כשרה וא"כ יכול לאכול שפיר כדרך אכילה בלי שום חשש — וימחול א"פ כי זה טעות וכי בשביל שהוליא צ"מ כבר נתברר שהיא כשרה הלא עדיין אפשר שלא בדקה מכל ח"י עריפות דלמאן דחייש למיעוטא לריך לבדוק אחר כל ח"י עריפות ועיי' רשב"א חולי' ע' — וגם למ"ד. חיישי' למיעוטא א"א לבדוקו דחיישי' שמה במקום נקב קשחית כדפריך בחולי' י"א ע"ב.

רמ"ש גם לא נקרא שלכד"א אם אוכלו כמו שראוי לאכול אף שאוכלי' לאו אינשא כמבואר במפרשי' גם באוכלי' שאינם כמו בתחלה ואם לא נפסל מאכילת כלב כיון שלפ"מ שהמה כעת הוא אוכלו כמו שראוי כעת ולא יכול לתקנו לאכול בתיקון יתירה ע"כ הנה דבר זה לא נעלם ממני והם דברי ל"ח בפסחי' כ"ה צ"מ מקומות והרי כ' שם דמפירשי' לא נראה כן אבל בל"ח חשבתי צעת כתבי דסברא זו לא נאמרה רק אם מלך המאכל אמרי' דהוי שלכד"א אז אם א"י לתקנו בתיקון יתירה לא מקרי שלכד"א אבל אם מלך האדם האוכל הוא שלכד"א משום דלאו צר אינש א"כ נהי דא"י לתקן המאכל בתיקון יותר מ"מ האדם לאו צר אינש אם אוכלו שפיר מקרי שלכד"א.

אך לפענ"ד יש לפקפק דא"כ ה"מ מבכמה עריפה או נבלה מותר לאוכלו וזה לא אישתמיט בשום דוכתא לומר כן דבצ"מ של עריפה ונבלה מותר ומדברי תוס' וראשונים בשמעתין דמח"מ דלישראל שרי ולנכרי אסור מוכח להיפוך ועיי' חת"ס יו"ד סי' י"ט ותל"מ.

מגאי ידידו הדרוש"ט כל הימים מחו' הגאמן.

הק' יודא צבי בלוהם

סימן ע"ב

עוד בהנ"ל

בעה"ת אור ליום ד' וי"פ תרס"ו לפק"ק האגושאוויטץ יע"א.

ישא ברכה מאת ה' המופלא ומופלג בתורה זית רענן מהור"ר יוסף פארקאש ג"י בטי' פעטערפאלוא יע"א.

קבלתי מכתבו ויען נפישו מילי דפסחא אבוא בקלירא אומר להשיב על קושיתו בזה דאמרי' ב"ה כ"ה רע"א אפי' כזית חי מצ"ע דלמא עריפה הוא והוי שלא לזורך ואמרנו דיכול לאכול שלכד"א ומה"ט ס"ד צגמי' לומר מצ"ע במקום שטובחת אכילתה דהיינו צ"מ דאמרי' אוכליהן לאו צר אינש וע"ז כ' מעלתו ועדיין לריך תבלין כי לפ"ד הלא לאקמתא דממקום שטובחת אכילתה הלא כבר נתברר שהבכמה כשרה וא"כ יכול לאכול שפיר כדרך אכילה בלי שום חשש — וימחול א"פ כי זה טעות וכי בשביל שהוליא צ"מ כבר נתברר שהיא כשרה הלא עדיין אפשר שלא בדקה מכל ח"י עריפות דלמאן דחייש למיעוטא לריך לבדוק אחר כל ח"י עריפות ועיי' רשב"א חולי' ע' — וגם למ"ד. חיישי' למיעוטא א"א לבדוקו דחיישי' שמה במקום נקב קשחית כדפריך בחולי' י"א ע"ב.

הכתיבה והאריגה ויש מלאכות שישנן באו"י וגם באינו או"י והיינו הולאה ויש מלאכות שטיקנן באו"י כגון שחיטה ואפייה ובישול, והבערה כי שם שאינו בכלל או"י ממש ולפי"ז י"ל דר"ע ל"ל מתוך שהותרה לאורך הותרה נמי שלא לאורך רק גבי הבערה שאינו בכלל או"י התם ל"א מתוך והיינו גמי דפסחי אבל מלאכות שהם לאורך או"י כגון בשחיטה ואפי ובישול מודה דאמרי מתוך שהותרה לאורך הותרה נמי שלא לאורך ועיי' ל"ח צ"ה י"ב בתוס' ד"ה השוחט וישוע"ק או"י סי' תל"ה ש"כ ושפי' יכולי לשחוט לר"ע דבשחיטה מודה דאמרי מתוך.

ד) י"ל דל"ח הק' דמשמע דלכ"ע לרי"ך שחבה ראו"י לאדם שכרי ע"ד ת"ק דקאמר לאכול כזית ללי קאמר אפי' כזית חי וכו' עכ"ל שמיירי שאדם יאכל ממנה כזית ול"ל שיהי' ראו"י לאכילת אדם הא ר"ע אית לי צ"ה כ"א ע"כ נפש אפי' נפש בהמה במשמע וא"כ אפי' אינה ראו"י לאורך אדם נמי מותר לשחטו ותי' דבאמת מה"ת מותר אפי' אינה ראו"י לאדם ומדברנן הוא דאסור משום דמאחמול הי' מוכן לאדם ולא הוי מוכן לכלבים ואסור מדברנן משום מוקלה ע"ש. ולפי"ז נהי דר"ע חייש למיעוטא עכ"ל לאו דנימא שהוא עדיף מרוב אלא דמשוי' לי פלגא ופלגא וספיקא הוא לכן שפיר מותר לשחוט דאפי' אם כרי שיהי' עריפה ליכא רק איסורא דרבנן וכיון דספיקא הו"ל סד"ר לקולא.

ה) ג"ל דמחורתא עפ"מ"ש תוס' צ"ה י"ב ע"כ ד"ה הכא שכתבו וא"ת מה לורך איכא במשגל גיד כיון שהוא אסור י"ל כיון שהי' בדעתו של זה לאוכלו ממנו אפי' הוא עריפה מקרי לורך יו"ט ומותר לשחטו ואח"כ לא צעי למיכל. ובוה תנוח דעתו והגני חוהם בכל חתמי ברכות שבמקדש.

הק' יודא צבי בלוהם

סימן ע"ג

בסוגיא דשמא יעבירונו והמסתעף

בעה"ת ב' הדברים תרס"ו לפק"ק האגושאוויטץ יע"א. ברי"ח אב, שלום רב, וזוכה במהרה לגר המערב, כבוד אהוי גיסי חביבי הרב המאה"ג המופלא ומופלג בתורה וביראה מהור"ר מאיר ליב פרייא נ"י אבדק"ק שוראן יע"א.

את נדרי אשלמה להשיב היום עמ"ת אם כי קשה הדבר לפני כי בסוגיא דשמא יעבירונו כבר הלכו נימושות וגם אני בעניי הכינותי בסוגי' זו ציני חרפי קונערס לערך כי דפי אמנס למען אהבתך שמתי עיני על דריך ובעות אני במדת עובד ותומתך שלא יהי' לך עלי אם לא אשא פניך בדבר אשר לדעתי הפעוטה והדלה הדברים אינם מחוורים ויהי' כבודך מחול וזכר אחפלל תפלת רנצה"ק בכניסתו והי' יחוננו דעת וצינה לכי"ר.

ה) עמדת דלמה בסוכה מקשה רש"י למה לא נקע ויוליחו לרה"ר וצרי"ה מדוע לא מקשה ג"כ הכי שנית

ואיך יכול לאכול קודם הפשט ונתוח ללא בדקה עדיין מח"י עריפות ניחוש דלמא עריפה הוא — הנה זה וודאי לק"מ דכרי אמרי בפסחי מ"ו ע"כ עלה דהאי מתני' שיכול לאכול הימנה וכו' יכול אפי"ג ללא צעי למיכל ע"ש א"כ באמת אינו אוכל ממנו רק כיון שיש שהות עוד שיכול לאכול כזית ממנו מותר לשחטו ואינו עובר על אי' עריפה.

אמנם השע"ת ח"ג ר"ח פ"ה הביא בשם מעין חכמה להקשות עלה דרע"ק אטיקר שחיטה איך מני לשחטו ציו"ט כיון דחייש למיעוטא ניחוש דלמא עריפה הוא ועושה מלאכה שלא לאורך רק לרי"מ ליכא לאקשווי' דס"ל דאמרי מתוך שהותרה לאורך הותרה נמי שלא לאורך אבל ר"ע דס"ל בפסחי הי' ע"כ דל"א מתוך איך יכול לשחטו ע"ש ועיי' אמינא לי תרי ותלת עממי וימלא גם ישוב עוד לקושיות.

א) הפלתי צביה"ם אית לי עמד בהא דאמרי חולי י"א ע"כ ורי"מ האיך אכיל בישרא וכ"ת הי"ג פו"ק מא"ל למה בחר דוקא להקשות לרי"מ האיך אכיל בישרא הלא חזרתא קדמאה ר"ע וסויפתו כולם חוששי למיעוטא ואמתי עפ"מ"ש הל"ח ספ"ק דפסחי דכל חיובי מיתות יש להם חזקת פטור שאינו מחויב מיתה וא"כ הא דר"ע אלו היינו בסנהדרי לא נהרג אדם מעולם משום דהוי שילי דלמא במקום סייף נקב הוי דמינה שמעי' דר"ע חייש למיעוטא היינו משום דחזקת פטור מסייע להמיעוט משא"כ לענין עריפה כתבו תוס' בצורות כי ע"כ ד"ה חלב דאין חזקת אי' מסייע להמיעוט אפי' לענין חשש שמה במקום נקב קשחית כי מהרש"א בצורות שם דלאו בחזקת אי' שלא נשחטה עומדת ע"ש לכן באמת מודי ר"ע דל"ח למיעוטא ומש"ה לא פריך אלא לרי"מ וא"כ מיושב קושי' מעין חכמה ה"ל דשפיר מני לשחוט הבהמה לר"ע ציו"ט דלא חיישי' דלמא עריפה הוא דאין חזקת מסייע להמיעוט. (ועיין לקמן סי' קי"ז).

ב) בילדותי הקשיתי בהא דאמרי חולין י"ב פו"ק מא"ל לאותו ל"ד של הספק במל"מ פ"ה מיסוה"ת דמ"ע יולא באכילת שלכד"א א"כ שפיר הי' יכול לאכול פו"ק שלכד"א דמשום עריפה ליכא והמלצה יולא ומלאתי אח"כ שכבר עמדו אחרוני' בזה וכתבו דפו"ק אי' בשלכד"א עפ"מ דאמרי חולין קל"ב ע"כ למשחה לגדולה כדרך שהמלכים אוכלין והחנינה פו"ק משא"כ בהמה ציו"ט שפיר יכול לשחוט על סמך שיאכלנו שלכד"א ואפי' יהי' עריפה אין כאן אי' עריפה.

ובוה יש ליתן טעם למאי דס"ד בגמי שם לומר מצית עציחתה ממקום שעובחת אכילתה ופירש"י מצני מעים שהמאכל מתחך ומתעכל שם ועמדו בזה מה טעם יש בה לריך לאכול דוקא מאותו מקום וגם במכתבו הרגיש בזה ולהכ"ל ניחא דאמרי בנדרי' נ"ד ע"כ קרביים לאו צער ואוכליהן לאו צר אינש ועיי' עו"ז יו"ד רס"י ע"ה וא"כ היינו דאתא לאשמועי' כיון דלר"ע לא משכחת לי' שיהי' מותר לשחוט רק ע"ד שיאכל אח"כ שלכד"א וקאמר לריך לאכול ממקום שעובחת אכילתה דשם הוא שלכד"א דאוכליהן לאו צר אינש.

ג) י"ל עפ"מ"ש הרה"מ פ"ה מו"ט שחולק המלאכות לגי' מדרגות יש מלאכות שאין להם שייכות באו"י כמו

לש"י ועכ"ח ז"ל כן דל"ה מאי חעשה לדברי הר"ן שתי
 דמילכ לא חיישינן לש"י משום שאין הכל ערודין ויזכירוהו
 אכתי תקשי קושיתו אי נימא דעממא דשמ"י משום עדל"ת
 אמאי לא חיישינן דמילכ לש"י ותי"ש כ"ן לדבריך דאם
 הטעם משום עדל"ת ל"ש שיזכירוהו.

ב) אבל באמת ח"י מי הסיע דברי פניו לדבר אחר ומעולם
 לא עלה על דעתו לומר שיהי' חשש דש"י משום
 שיטעה דין עדל"ת דמי שיודע עדל"ת יודע ג"כ שאין עשה
 דשופר דוחה ל"ת ועשה דשבת שיש בו כרת והוא לא אמר דמס'
 מגילה רק שיטעה דין כר"א דר"פ ראד"מ דס"ל דמכשירי
 לולב ושופר דוחי' שבת משום דכתיב ציוס כמו גבי מילה ור"ע
 דר"י דלריך דמגילה טעמא אחרונה משום שעיניהם של עניים
 נשואות למ"מ כיון דהוא דרבנן לא יטעה דמכשירי מלוא דרבנן
 דוחה שבת אבל לרצה הוא משום ערדות המלוא ואחה בנית
 יסודך על דבריו שכתב דגם לרצה משום עדל"ת הוא זלולב.
 וזה ליתא ובאמת גם דבריו לא זכיתי להבין כיון דמגילה
 דרבנן ס"ל דלא יטעה דמכשירי מלוא דרבנן דוחים שבת ח"כ
 איך אפשר למימר דר"י הטעם זלולב שיטעה דמכשירי דוחה
 שבת כר"א כיון דרש"י פ"י שילך אלל בקי ללמוד נענועו וזרכתו
 וכיון שמדרבנן צעלמא הוא לא יטעה שנענועו וזרכתו ודחה
 שבת משום דמכשירי מלוא דרבנן יודע שאינם דוחה שבת
 וח"כ אמאי חששו לשמ"י ועיי' חת"ס צי"ה י"ב.

דאני תמה באמת לר"א דס"ל מכשירי שופר ולולב דוחי' שבת
 ח"כ אמאי גזרו ציו"ט של חג או ציו"ט של ר"ה שחל
 להיות בשבת שאין נוטלין לולב ואין תוקעין גזירה שמ"י ד"ה
 זרה"ר ה' כיון דמכשירי שופר ולולב דוחי' שבת שפיר מותר
 להעביר אותו ד"ה זרה"ר כמו דס"ל דר"פ ראד"מ דאם לא
 הביא כלי צע"ש מצית בשבת ומאי חששא איכא ה' אפי'
 לכתחילה מותר להעביר אותו וז"ל דבאמת מתני' דאין תוקעין
 ואין נוטלין לולב ורצה דמפרש טעמא משום גזירה דשמ"י קאי
 אליבא דהלכתא דלא קיי"ל כר"א ומכשירי לולב ושופר אינם
 דוחי' שבת ואסור להעבירם ד"ה זרה"ר ולכן שפיר גזרו
 אשמ"י אבל לר"א גופא דס"ל מכשירי לולב ושופר דוחי' שבת
 באמת ליכא חשש דשמ"י ומותר ליטול לולב ושופר [ונהי
 דזלולב לפירש"י שילך ללמוד נענועו וזרכתו גם לר"א אסור
 ליטול כמו"ש ועיי' חת"ס הג"ל אבל בשופר ודאי מותר לתקוע].

רבזה י"ל ק"י השע"מ פ"ב משופר לז"ש דס"ל צי"ה י"ב אין
 מוציאי' וכו' ולא את הלולב לרה"ר וכו' דל"ל מתוך
 שהותרה לצורך הותרה נמי שלא לצורך ח"כ ציו"ט נמי לא יטלו
 לולב ולא יתקעו בשופר משום גזרה דשמ"י ד"ה זרה"ר
 דלדידהו ציו"ט נמי איכא הך גזרה ע"ש ולפ"ז ניחא דיש לדקדק
 במתני' דצי"ה מ"ש דנקטו ולא את הלולב ולא נקטו ולא את
 השופר אבל למ"ש ניחא דחוס' נדה ז' ע"ב כתבו דר"א שמתני'
 מתלמידי צ"ש ואיכו ס"ל דמכשירי לולב ושופר דוחי' את השבת
 ועכ"ח כבית שמאי ס"ל ושמאי נמי ס"ל דמכשירי לולב ושופר
 דוחי' את השבת ח"כ האיך קתני ולא את הלולב כיון דמכשירי
 לולב אפי' את השבת דוחי' כש"כ יו"ט דוחים אך ז"א כיון
 דלולב כיון דאגזי' נפקי' צי' כדאמרינן סוכה מ"ב ע"א ועכ"ח
 שאין מוציאי' רק בשביל הנענוע וזרכתו ואלו מדרבנן הם

מדוע ממאן רש"י בתי' החוס' על קושי' הג"ל דמרה"י לרה"ר
 אית ל' הכירה דתי' זה פשוט יותר מת"י של רש"י וכתבת
 לישב דפני' כתב שתי' חוס' ורש"י תלוים צעטם גזירת שמ"י
 אי אמרינן משום זהילת המלוא ישכח ששבת הוא ח"כ יש לתרץ
 כחוס' דמרה"י לרה"ר אית ל' הכירה וזכר ששבת היום אבל
 אי אמרינן שסבת שמ"י הוא שידמה שעדל"ת ח"כ ליתא
 לחירונו של חוס' דאע"פ משום המחילות לא יטעה לומר עדל"ת
 ועכ"ח תי' רש"י עיקר עיי"ש והנה עמדו האחרונים למה
 פתח רבה ואמר הכל חייבים מ"ל חס הכל חייבים או לא
 הול"ל סתמא גזירה שמ"א יעלנו ותי' עפימ"ש הר"ן זר"ה דלכן
 לא גזרו דמילה שמ"י משום דליכא ערדה אלא על האב ואחרים
 אינם ערודים ויזכירוהו לפי"ז מדייק רבה שפיר הכל חייבים
 לאורני שכ"ן ל"ל שאחרים יזכירוהו מאחר שג"כ ערודים במלוא
 וח"כ יש לגזור שמ"י והתינה אי אמרינן דטעם שמ"י הוא
 משום זהילות המלוא פתח רבה שפיר הכל חייבים לאורני
 שעי' שהכל חייבים לא מדכר חד חברי' אבל אי אמרינן משום
 עדל"ת אז הקושי' במקומה עומדת למה ל' להקדים הכל
 חייבים ותי' המפרשים הג"ל אינו שייך כלל דאף חס אין הכל
 חייבים וערודים איכא למיחש ש"י מאחר שיסבור שעדל"ת
 וזהיתר הוא עושה ולפי"ז מיושב דקדוקים הג"ל דמס' ר"ה
 ובמגילה פתח רבה הכל חייבים עכ"ח טעם הגזירה הוא שעי'
 זהילות ישכח ששבת היום ע"כ לא מקשה רש"י מדוע לא נקט
 שמ"א ויוליאו מרה"י לרה"ר דפשוטא ל' תי' של חוס' דמרה"י
 לרה"ר ח"ל הכירה ע"י מחילות ומדכר שהוא שבת אבל דמס'
 סוכה דשבת רבה מלפתוח בזה כל חייבים עכ"ח ז"ל דגבי לולב
 לאו משום טעמא דזהילות נגע צו דאלי"כ הו"ל להקדים
 ולפתוח בזה כל חייבים צנעילת לולב דומי' דשופר ומגילה אי'
 מטעם עדל"ת גזרו צי' והקשה לרש"י שפיר מדוע לא נקט שמ"א
 ויוליאו מרה"י לרה"ר ששכיח יותר והולך לתרץ מה שתירץ
 עכ"ד.

והנה לפי דבריך ס"ל לרצה בסוכה הטעם דשמ"י הוא משום
 עדל"ת והנה לא יעלה ע"ד שום אדם לומר דמלוא
 דרבנן דוחה ל"ת מעשה דשבת שיש בו כרת דזאת אפי' חינוקות
 של בית רבן יודעי' דאין מלוא דרבנן דוחה אפי' אי' של תורה
 וח"כ איך אפשר לומר דכ"ן בסוכה הטעם משום דיסבור
 דעדל"ת היינו עשה דלולב דוחה שבת דה' רש"י פ"י בסוכה
 שמ"א ילך אלל בקי ללמוד נענועו או זרכתו שהוא מדרבנן
 צעלמא וח"כ ל"ש כ"ן עעות דין שיטעה עדל"ת וח"כ איך
 גזרו זלולב כלל שמ"א יעבירוהו שהוא משום עדל"ת כ"ן זלולב
 והלא ליכא טעות שהוא רוצה ללמוד נענועו וזרכתו וז"ה ל"ש
 עדל"ת. ועוד ערבך ערבא לריך אמרת בשופר הטעם משום
 זהילות וזלולב הטעם משום עדל"ת והוא גופא טעמא צעי'
 אמאי נייד רבה מסבתו דש"י משום זהילות ומאי דוחקי' כ"ן
 למידק טעמא אחרונה משום עדל"ת או יהי' הטעם משום
 זהילות צין בשופר צין זלולב או משום עדל"ת צשתיבה ולא
 יאמר גם בשופר ה' הכל חייבים או גם זלולב ומדוע שינה
 טעמו ומה סברא יש צזה הוא דבר שאין לו שחר.

רמ"ש דלטעם עדל"ת אפי' חס אין הכל ערודין וחייבין נמי
 איכא למיחש לש"י לא ידעתי אמאי ולמה הלך חס אין
 ערודין יזכירו אותו דלא אמרינן עדל"ת וליכא למיחש כלל

ד) דברי כת"ם הנ"ל כחצת מדעת עלמך וחידוש שלא ראת שזקינך יאמר לך רק שאתה הוספת דברים של מה בכך דבשיני האגשים שאינם בקיאי ורובא דרובא דעלמא אינם בקיאים מינה אי מוקףא שוה לשאר אי מלאכה דארי וזפרע להולאה והעברה כי לא קבלו מאבותיהם רק פשעיות הדברים וכו' הארכת וכו' הרבה אהו גיסי דברים כאלו הם נכונים לדברי האגדה לפרש המדרש אבל לא להלכה ולריך הדבר שיהי בנוי על גמרא ופוסקים וראשונים ואחרונים הגדולים לא על סברת שלנו כי אני כאלצע צרקק לא אהי בקירא לסברא כי מ"ש וזפרע להולאה והעברה אינו יודע מה ראת לדמות מוקףא להולאה והעברה אי משום דאמרין הולאה מלאכה גמורה היא הלא ע"ה זה שמדמה מוקףא להולאה איי שהולאה מלאכה גרוע היא ורוב העולם המחזיקים בתורת ה' מחזיקים בדין הולאה מלצרו דגים קטנים מדגים גדולים דמבאר באו"ח סי' ש"ט דהוא איי צורר וחיוב חטאת וכהנה רבות ויהי כבודך מחול אם הקולמוס פלעתיא דבר שלא כרצונך וכבודך.

אבל מ"ש חולם שזופר בשלמא איי שאסור לתקוע מדרבנן בכל שבתות ויו"ט מניין למימר טעמא דעדליית מאחר שרואה דבר"ה מותר לתקוע מחמת המלוא יצוא לטעות דגם שאר מלאכות נדחו אבל איי שאין שום איסור לתקוע בשבת ויו"ט של כל ימות השנה איי ל"ש צרי"ה שחל בשבת טעמא דעדליית וכחצת עוד הנה ר"י ורבה פליגי בתרתי ר"י לא ס"ל שחששו לשמ"י מטעם דבהילות רק מטעם עדליית ורבה ס"ל דגם מטעם דבהילות יש לחוש לשמ"י ד"ה צרי"ה (ב) ר"י ס"ל דחכמי אסרו לתקוע בכל שבתות ויו"ט משום שבות ורבה ס"ל דמותר לפי"ד הקדים רבה שפיר גבי שופר הכל חייבים בתק"ש משום דלשיעתי רק משום טעמא דבהילות חששו צו לשיי אבל לא מטעמא דעדליית דמהיכי תיתי יטעה בדבר מאחר שמתר בכל שבתות לתקוע אפי מדרבנן וכ"כ גבי מגילה הקדים הכל חייבים במקרא מגילה משום דרק מטעם דבהילות חששו צו לשיי אבל לא מטעמא דעדליית כיון דמותר לטעולה ולקרוא ממנה כל השנה אבל גבי לולב דאסור לטעול כל שבתות השנה וממילא יש לחוש שיטעה שמתר להוליא ג"כ לזרוך מלוא כמו"ש ניחא לי לרבה לתרץ סתם גזירה שמה וכו' בלי להקדים הכל חייבים כדי לתרץ אפי לר"י פליגי עליו בטעמא דבהילות אבל ר"י ס"ל דתק"ש אסור בשבת ויו"ט משום שבות וא"כ שפיר י"ל דגזרו על תק"ש צרי"ה שחל בשבת מטעמא דעדליית כמו שאמר רבה בלולב חולם במגילה דל"ש לכ"ע טעמא דעדליית וטעמא לא ס"ל לר"י ע"כ הולך לומר ולתרץ מפני שעיניהם של עניים וכו' ומיושב קושי תוס' דמגילה ושינוי לשון רבה מצרי"ה וצמגילה וגם מיושב מדמהו"ך רבה להקדים גבי שופר הכל חייבים מוכח דלידי תק"ש בכל שאר שבתות ויו"ט מותר מדרבנן דאלי"ב ל"ל לפתוח בהכל חייבים לאורני הטעם משום דבהילות הוא הלא בלא טעמא דבהילות ג"כ שפיר גזרו מטעם עדליית ואדרבה מלד עדליית ניחא לכ"ע אפי לר"י אי"ו דטעמא דעדליית ל"ש לרבה גבי שופר מפני שמתר כל השנה לתקוע ומוכח דלא גזרו חז"ל על מעשה חכמה וע"כ רדיית הפת דינו ג"כ הכי ושפי כי ר"ה דרדיית הפת מותר אפי מדרבנן ע"כ הנה מ"ש כמסתפק אי אסור לתקוע בשאר שבתות או לא דבר פשוט הוא דאסור והכי קיי"ל באו"ח סי'

ומכשירי מלוא דרבנן אינם דוחי לא את השבת ולא את היו"ט ולכן שפיר קתני בדיוק במתניתין ולא את הלולב דדוקא לולב אין מוליא דהוה מכשירי מלוא דרבנן דאפי לדידהו אינו דוחה וכ"ז בלולב אבל בשופר שהוא מלוא דארי שפיר מכשירי דוחה את השבת לכן ל"ל גזירה דשמ"י כלל אפי בשבת וכש"כ דביו"ט לא גזרו דאפי לכתחילה מותר להוליא דמכשירי דוחה את השבת וכש"כ את היו"ט.

ג) וענ"ל דאפי לר"י אף דס"ל מכשירי לולב ושופר דוחים את השבת אפי"ה שפיר ס"ל גזירה דשמ"י דפניי לסוכה הקשה לרש"י דס"ל שמה ילך אלל הבקי ללמוד הברכות א"כ ביוט"ר של פסח שחל להיות בשבת יהי אסור לקיים מלות מלוא גזירה שמה ילך אלל בקי ללמוד הברכות ויעצירו ד"ה צרי"ר כמו בלולב וכך הקי דיהי אסור לקדש ציו"ט שחל להיות בשבת משום גזירה שמה ילך אלל בקי ללמוד ויעצירו ד"ה בשבת וי"ל דטעם המלך בפ"ב משופר ותוס' חדשים רפ"ד בסוכה הקי"ה הא כיון דאפי הוליא השופר והלולב לרה"ר או העצורים ד"ה צרי"ר נמי פטור כדקתני סוכה מ"ה ע"כ ר"י יוט"ר של חג שחל להיות בשבת ושכח והוליא את הלולב לרה"ר פטור מפני שהוליא צרעות וכדמפרש התם בגמ' דהני טבדי"מ ועשה מלוא דפטור איי למה חששו שמ"י ד"ה צרי"ר הא אם יעצירו נמי לא עביד איסורא וכבר קדם אותם הסמ"ג דה"ל לולב וכו' וגזירה דרבה כך הוא שמ"י ד"ה לרה"ר אחר שילא צו ע"ש הרי שכי דעיקר החשש דשמ"י הוא לאחר שכבר ילך בלולב ובשופר אלל החכם יעצירו ד"ה צרי"ר והתינה בשופר ובלולב שפיר יש לחוש שהחכם ילמדנו הברכות ויולא י"ה אח"כ יעצירו משא"כ במלוא לאחר שילמדנו החכם הברכות וילא י"ה בכזית מלוא שוב לא יהי לו מה להעביר צרי"ר דכבר חכלה וכן בקידוש כבר שחה שפיר לא גזרי התם לשמ"י.

עכ"פ מבואר מדברי הסמ"ג דעיקר החשש שמ"י הוא לאחר שיי"ה ועיי תוס' ר"פ ראד"מ שכתבו דמשו"ה לא קתני שיצאו התינוק אלל הכלי משום דלאחר המילה יערכו להחזירו לאמו ולאחר שעשה המלוא שוב אין מכשירי דוחי את השבת וה"ה בשופר ובלולב לאחר שעשה המלוא אינו דוחה את השבת אפי לר"י וכיון דכל הגזירה דשמ"י הוא לאחר שעשה המלוא איי אפי לר"י אין מכשירי דוחה ושפיר יש לחוש לשמ"י.

וענ"ל ביישוב ק"י הנ"ל דלמה לא חיישין בפסח שחל להיות בשבת שמה ילך אלל בקי ללמוד הברכות ולא יאכל מלוא בליל פסח וכן מקידוש עפימ"ש כת"ם או"ח סי' ס"ט להסביר דברי פנ"י הנ"ל שיטעה בדין הלכה כר"ה דמכשירי דוחה את השבת כיון דתק"ש שבות ואסור בכל שבתות השנה וכן לולב אסור לטעול ובמקום מלוא התיירו כל אלה ולא יבין כי אלו התיירו רק משום שהם שבות לכן יעלה ע"ד כיון דאלו השבותי מותרים מותר נמי להעצור ד"ה צרי"ר משא"כ במגילה דאין לו מקום לטעות לא יעשה דמותר להעצור ע"ש וא"כ מיושב גם ק"י הנ"ל דדוקא בלולב ובשופר דיש מקום לטעות יש לחוש לשמ"י אבל במלוא ובקידוש דאין בהם שום שבות לא יהי לו מקום לטעות שמתר להעביר ד"ה צרי"ר ובחידושי הארכתא ואין עת האסיף פה.

לִי עֵצָה דַמְעָבִיר דִּיאָ צְרֵהִיר לֹא כְתִיבָא וְלֹא הוּי צַמְשָׁן רַק הַלְכָתָא גְמִירִי לֵה וְקִיּוּיֵל דַּאִין לַמְדִין מַהֲלַכָה אִיב אִין לַמְדִין יוֹיֵעַ מַשְׁבַּת לַעֲנוּן דִּיאָ כִּיּוּן דַּשְׁבַּת גּוֹפִי אִינוּ רַק הַלִּימ עִישׁ וְאִיב נִיחָא דְצוּיֵעַ תּוֹקְעִין וְנוֹטְלִין אִפִּי לְצִיֵּשׁ וְרִיעַ וְלֹא חִישׁוּיֵן לְשִׁמְיִי דַּאִפִּי יַעֲצִירֵנוּ לִיכָא אִיסּוּרָא דִּיאָ צְרֵהִיר לֹא נֶאֱסָרוּ וּמִיּוֹשְׁבַת גַּם קוֹ רִשִׁי דְלֹא רַבָּה לומר שֶׁמֶת יוֹלִיאֵנוּ מִשּׁוּם דַּאִיב תַּקְשִׁי לְצִיֵּשׁ וְרִיעַ כֻּכַל יוֹיֵעַ אִפִּי כַּשָּׁחַל צְחול נִיחּוֹשׁ לְשִׁמְיִי לְכֹן אֲמַר שִׁי וְחַה לִּישׁ צוּיֵעַ שַׁחַל צְחול כְּנִיֵל עִיב.

וּלְכַאֲרָה זֶה תְּמוּרָה כִּיּוּן דַּאִיבָא נְמִי חֲשַׁשׁ דְּשִׁמְיִי אֲמַאי לֹא אֲמַר גְּזִירָה שֶׁמֶת יוֹלִיאֵנוּ מְרַבִּי לְרַבִּיר וְאִם דַּתְקִשִׁי לְצִיֵּשׁ וְרִיעַ דְּלִיל מַחּוּךְ צוּיֵעַ שַׁחַל צְחול נְמִי נִיחּוֹשׁ לְשִׁמְיִי נִימָא אֲהִיֵּג לְאַחַר גְּזִירָה דְּשִׁמְיִי אִין נוֹטְלִין לוֹלֵב וְאִין תּוֹקְעִין לְדִידֵכוּ דִישׁ כַּח צִיד חֲכָמִים לַעֲקוֹר דְּבַר מַהִיֵּת וְלִדִּידֵכוּ צַחֲמָתָה גַּם צוּיֵעַ אִיבָא גְּזִירָה דְּשִׁמְיִי וְמַה אִיבָכַת לָךְ הֵא צַלְאִיָּה לֹא קִיּוּיֵל כּוֹתִיבֵכוּ.

אֲךָ זִיאָ דְּמַהֲרַמִּיפּ הַבִּיאָו מַגִּיָּא סִי תַּקְפִּיחַ סְקִיד הַקִּי דַּהֵא תַּקְיֵעָה שְׁבֻתָה נְמִי אִיבָא גְּזִירָה שֶׁמֶת יִתְקַן כִּישׁ וְאִיב נִימָא דַּאֲסוֹר מִשּׁוּם הָאִי גְּזִירָה וְהַעֲמִידוּ דְּצִרְיָהֶם צַמְקוּס עֶשֶׂה וְתִי דַּהֵאִי גְּזִירָה לֹא גָזַר בְּתַקְיֵישׁ דַּאִיב לֹא יִתְקַעוּ לַעֲלוּס דְּגַם צוּיֵעַ שִׁיךְ שֶׁמֶת יִתְקַן וְנִמְלָא שִׁיעֲקֵרוּ מִיַּע מַהִיֵּת אֲבַל גְּזִירָה דְּשִׁי לִישׁ אֲלֵא צַשְׁבַּת וּשְׁפִיר גָזַר עִישׁ וְכוּנְחָה דְּמִשּׁוּם שֶׁמֶת יִתְקַן כִּישׁ כִּיּוּן דַּאֲסוֹר גַּם צוּיֵעַ אִם נַחִיר צוּיֵעַ וְצַשְׁבַּת יִהִי אֲסוֹר מַחֲזִי כְּחוּכָא וְאִיטְלוּלָא דְּמִישׁ יוֹיֵעַ מַשְׁבַּת וְלַאֲסוֹר גַּם צוּיֵעַ עוֹקֵר מִיַּע וְעַכִּיחַ שֶׁלֹּא יִהִי אֲסוֹר גַּם צוּיֵעַ שַׁחַל צַשְׁבַּת אִיב צַעֲלָה הַגְּזִירָה לְגַמְרִי וּלְפִיִּיז הִיעַ נְמִי לְצִיֵּשׁ דַּלְאֲסוֹר גַּם צוּיֵעַ אִיאָ דַּאִיב צַעֲלָה מִיַּע מַהִיֵּת וְעַכִּיחַ לְרִיךְ אַחַה לומר דְּגַם צַשְׁבַּת מוֹתֵר לְצִיֵּשׁ וְאִיב צַעֲלָה הַגְּזִירָה לְגַמְרִי וְהִי מַתְנִי קַתְנִי יוֹיֵעַ שֶׁל רִיבָה שַׁחַל לִהְיוֹת צַשְׁבַּת צַמְקֵדָשׁ הִיּוּ תּוֹקְעִין אֲבַל לֹא צַמְדִינָה אִיב מַתְנִי דַּלֹּא כְּצִיֵּשׁ וְרִיעַ וּמַתְנִי סַחֲמָא קַתְנִי כְּמִישׁ שַׁעֲרִימַם שֶׁסְּ וְאִיב שְׁפִיר לֹא מְלִי לְמִתְנִי שֶׁמֶת יוֹלִיאֵנוּ דַּאִיב לְצִיֵּשׁ וְרִיעַ לִיכָא גְּזִירָה וְאִפִּי צַשְׁבַּת מוֹתֵר לִיעוּל וְלִכֹּן לֹא נִקַּע אֲלֵא שִׁמְיִי וּמִמִּילָא דְּשִׁיךְ נְמִי הָאִי גְּזִירָה אֲלִיבָא דְּצִיֵּשׁ וְרִיעַ.

רַבִּיזִין צְשׁוֹפֵר אִי נִימָא שֶׁמֶת יוֹלִיאֵנוּ עַכִּיחַ יִהִי אֲסוֹר אִפִּי צוּיֵעַ שַׁחַל לִהְיוֹת צְחול כְּנִיֵל מַשְׁאִיב צְלוּלֵב דַּתְנִי לוֹלֵב צַשְׁבַּת כִּיֵּד יוֹעִיר שֶׁל חַג שַׁחַל לִהְיוֹת צַשְׁבַּת לוֹלֵב צַשְׁבַּת וְשַׁחַר כֹּל הַיָּמִים עֶשֶׂה אִיב אִפִּי חַל לִהְיוֹת צַשְׁבַּת נְמִי לֹא גָזַר לְשִׁמְיִי שְׁפִיר קֶשֶׁה דִּנִּיתְנִי שֶׁמֶת יוֹלִיאֵנוּ וְאִי דַּאִיב צוּיֵעַ נְמִי אֲסוֹר לְצִיֵּשׁ וְרִיעַ — זִיאָ דַּהֵא צוּיֵעַ שַׁחַל לִהְיוֹת צַשְׁבַּת נְמִי לֹא גָזַר וְלֹא מַשְׁכַּחַת לִי שִׁיבִי אֲסוֹר צוּיֵעַ דַּאִפִּי צַשְׁבַּת נְמִי מוֹתֵר לִיעוּל וְאִיב לְצִיֵּשׁ צוּיֵעַ נְמִי מוֹתֵר שְׁפִיר הַקִּי דִּנִּיתְנִי שִׁמְיִי מַשְׁאִיב צְשׁוֹפֵר לֹא קֶשֶׁה כַּתִּי הַאֲחַרוּנִים כְּנִיֵל דְּמִשּׁוּם צִיֵּשׁ לְרִיךְ לְמִתְנִי שִׁמְיִי וְכְנִיֵל וְדוּיָק הִיעַב.

וּבִישׁוּב הַדְּקוּק אֲמַאי לֹא נִיחָא לְרִשִׁי לַחֲרַץ כְּחוּסִי מִשּׁוּם דְּמַרְבִּי לְרַבִּיר אִיחַת לִי הַכִּירָא הַגַּם שְׁגַם זֶה אִינוּ דְּקוּק מִיַּע נִיֵּל עַפִּיד הַסְּמִיגַּה שֶׁבְּצַחֲתִי לַעֲלוּ דְּמַשׁוּיָּה גָזַר שִׁמְיִי אֲףִי דְּהוּי עַצְדִּימַם וְעֶשֶׂה מַלְוָה דְּפִטוֹר מִשּׁוּם דְּעִיקֵר הַחֲשַׁשׁ לְאַחַר שְׁכַר יֵלֵא יַעֲצִירֵנוּ דִּיאָ צְרֵהִיר צַחֲרָתוֹ וּלְפִיִּיז לִיֵּל דְּשֶׁמֶת

שְׁלִיחַ וְכִיב הַרְמַצִּים כֹּאן צַפִּיב מַשׁוֹפֵר הִיּוּ שְׂבִי אֲעִיפּ שְׁכַתְקֵיעָה מִשּׁוּם שְׁבֻתָה וּמַהִי הִי שְׁתוֹקְעִין יִבַּח עֶשֶׂה שֶׁל תּוֹרָה וְיִדְחָה שְׁבֻתָה שֶׁל דְּצִרְיָהֶם וְהִינּוּ שְׁבֻתָה שֶׁל דְּצִרְיָהֶם שֶׁאֲסוֹר לַתְּקוּעַ מִשּׁוּם שֶׁמֶת יִתְקַן כְּלִי שִׁיר כְּמוֹיֵשׁ לְחִימַם שֶׁסְּ וְאִיחַת דְּהִיעַ דְּרַמַצִּים מִשּׁוּם דְּסִיֵּל כְּרִיִי וְלִדִּידִי צַחֲמָתָה אִיבָא אִיסּוּרָא מִשּׁוּם שֶׁמֶת יִתְקַן כִּישׁ וְכְמוֹיֵשׁ אֲחִיבִּי זֶה שִׁיבּוֹשׁ דְּרַמַצִּים פִּיאָ מַמְגִּילָה הִיֵּיג כִּי אִין קוֹרִין אַחַת הַמְגִּילָה צַשְׁבַּת גְּזִירָה שֶׁמֶת יַעוּל צִידוּ וְיִלךְ אֲלֵל מִי שֶׁהוּא צְקִי לְקַרְתוֹה וְיַעֲצִירֵנוּ דִּיאָ צְרֵהִיר הִי מְפּוֹרֵשׁ יוֹלֵא דְּסִיֵּל דְּרַבָּה גַּם צַמְגִּילָה מִשּׁוּם שִׁמְיִי וְלֹא כְּרִיִי וְכִיב חוּסִי סוּכָה מִיֵּג צְדִיָּה אִינוּהוּ אֲבַל צַתְקִישׁ אִיבָא מַעֲשֶׂה חֲכָמָה עִישׁ וְפִי מַגִּיָּא וּמַחֲשֵׁשִׁיק סִי תַּקְפִּיחַ סְקִיד דְּכוּנַת חוּסִי מִשּׁוּם שֶׁמֶת יִתְקַן כְּלִי שִׁיר עִישׁ וּמַעוּלָס לֹא מַסְחַפֵּק אֲדָם צֹזֵה וְהוּא הַלְכָה פְּסוּקָה.

וְלִכֹּן גַּם מִישׁ אֲחִיבִּי דְּרַבָּה וְרִיִי פְּלִיגִי צַחֲרָתִי וְכִי וְרַבָּה סִיֵּל דְּמוֹתֵר לַתְּקוּעַ כֻּכַל צַשְׁבַּת הַשְּׁנָה וְחַלִּילָה לומר כֹּן דַּאִין צֹזֵה שׁוּם חוּלֵק וְכִיֵּעַ מוֹדָה דַּאֲסוֹר לַתְּקוּעַ מִשּׁוּם שֶׁמֶת יִתְקַן כִּישׁ אֲלֵא דְּצֹזֵה שְׂבִי דְּרַבָּה סִיֵּל דְּמוֹתֵר לַתְּקוּעַ נַעֲלַם מִמֶּךָ גַּמְרִי מְפּוֹרֵשׁה עִירּוּבִין קִיד עִישׁ אִיֵּל רַבָּה לֹא אֲסָרוּ אֲלֵא קוּל שִׁיר עִישׁ הִי צַהֲדִיא דְּרַבָּה סִיֵּל דְּהַשְׁמַעַת קוּל אֲסוֹר מִשּׁוּם שֶׁמֶת יִתְקַן כִּישׁ.

גַּם מִישׁ כַּחַק דְּרַבָּה וְרִיִי פְּלִיגִי צַחֲרָתִי לֹא יַדְעָתִי הֵא אֲפּוּשִׁי פְּלוּגַתָּא לֹא מַפְשִׁיךְ וְצַפְרַע לְאֲפּוּשִׁי פְּלוּגַתָּא צַכְדִי צְלִי שׁוּם הַכְּרַח מְנִיֵּל הֵא. וּמִישׁ צִיִּישׁוּב קוֹ חוּסִי מַגִּילָה דְּרִיִי נִייד מַעֲטַמָּא דְּרַבָּה מִשּׁוּם דְּסִיֵּל גְּזִירָתָה שִׁמְיִי הוּא שִׁיעֲטָה צִדִּין וְצַמְגִּילָה לִישׁ כֹּן תִּימָא הִיּוּ זֶה אַחַה צַעֲלַמֶּךָ הַצַּחַת דְּצִרִי הַפְּנִיִי שְׂכִיב וְהוּא צַעֲלַמּוּ מַחֲרַץ שֶׁסְּ צֹזֵה קוֹ חוּסִי כְּנִיֵּל וְאִין נַעֲלַם מִמֶּךָ דְּצִרִי פְּנִיִי מִינִי וְצִי.

ה) דְּמָה שַׁעֲלָה צְרַעְיוּנִי כַּעַת צַעֲנִינִים אֲלוּ הוּא, הַנֵּה גּוֹף הַדְּקוּק מְדוּעַ לֹא מַקְשָׁה רִשִׁי גַם צַמְסִי רִיבָה וְצַמְגִּילָה דְּלִמָּה לֹא נִקַּע שֶׁמֶת יוֹלִיאֵנוּ כְּמוֹ שֶׁהַקִּי צַסוּכָה לֹא שְׁמִיעַ לִי כְּלומר לֹא סִיֵּל דְּלַהִיפֶךָ שֶׁמַּעֲנוּ אִם נִקַּע וְאֲמַר אִיחָה דְּבַר צִיִּי יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת דְּלִמָּה לִי לְהַשְׁמִיעֵנוּ וְכְמוֹ דְּפִרִיךְ הַגַּמִּי הַרַבָּה פְּעַמִּים הֲאֲמַר רַב חַדָּא זִימְנָא אֲבַל לְדַקֵּק וְלַהַקְשׁוֹת מְדוּעַ לֹא הַכְּפִיל הַדְּבָרִים כְּמַה פְּעַמִּים זֹאת לֹא שֶׁמַּעֲנוּ וְצַפְרַע עַל רִשִׁי שִׁישַׁב עַל כֹּל עִיפַת דִּיּוּ זִי נְקִיּוּס כְּמוֹיֵשׁ שְׁהִיֵּג.

וְאִם אֲפִשֵׁר דְּקוּקֵךְ אֲמַאי לֹא הַקְדִּים רִשִׁי לְהַקְשׁוֹת כֹּן צַמְסִי רִיבָה שֶׁהוּא קוּדָס לְמַסִּי סוּכָה לְשׁוֹךְ שְׁכַחַתָּה אֲמַאי לֹא מַקְשָׁה רִשִׁי כְּמוֹ כֹּן צַמְסִי רִיבָה אִינוּ נִרְאָה כֹּן אֲבַל גַּם זֶה אִינוּ דְּקוּק דְּהַחוּסִי יוֹיֵעַ מַסְדֵּר סוּכָה וְאֲחִיבִּי צִיָּה וְאַחַר צִיָּה מַסִּי רִיבָה וְכֻכַל אִי עַמְמוּ צְלוּוּ צַשֵּׁם הַרְמַצִּים הִי דְּמַסִּי סוּכָה קָדָם צַסְדֵּר לְמַסִּי רִיבָה.

וְלַמְעַן אֲהַבְתָּךְ אֲצַעֲיָא לָךְ עִיד פְּלַפּוּל דַּאֲחַרוּנִים כַּחֲצוּ לַחֲרַץ קוּשִׁי רִשִׁי דַּלֹּא נִקַּע שֶׁמֶת יוֹלִיאֵנוּ דְּשַׁעֲרִימַם הַקִּי לְצִיֵּשׁ וְרִיעַ דְּלִיל מַחּוּךְ שְׁכַחַתָּה לְלוּרֵךְ הַחֲתָרָה נְמִי שֶׁלֹּא לְלוּרֵךְ אִיךְ נוֹטְלִין לוֹלֵב צוּיֵעַ וְתוֹקְעִין צְשׁוֹפֵר צוּיֵעַ שֶׁאִינוּ חַל צַשְׁבַּת נִיחּוֹשׁ נְמִי שִׁמְיִי דִּיאָ צְרֵהִיר כְּמוֹ שְׁגָזְרוּ צוּיֵעַ שַׁחַל צַשְׁבַּת וְתִי עַפְמִישׁ צְלִימַם פִּיאָ מַהִי יוֹיֵעַ הִיֵּל דְּכִיּוּן דַּאֲמַרִּין שְׁבַת

קיי"ל גם צא"ח סי רע"ה לענין שמה יעה דמהני אם אשתו נותנת דעתה עליו שלא יעה וה"נ דכות"י.

אך ז"ל דהכח החשש שמ"י ד"ח צרה"ר ואמרי' נזיר י"ב א"ל קאמינא אנה אשה דלא נייד ופירש"י דכל כבודה בת מלך פנימה ע"ש הרי אשה אינה הולכת צרה"ר ועיין שבוטות ל' ע"ב וא"כ איך הנשים יכולין להזכירו אך כ"ז צרה"ר אבל צרה"י שפיר יכולי הנשים להזכירו שאינם ערודים ולכן ל"ל שמ"י דנשים יזכירוהו כנ"ל.

אלא דלפ"ז אמאי קאמר רבה גם צמגילה שמה יעצירנו ד"ח צרה"ר הו אמרינן מגילה ד' ע"ח נשים חייבות צמ"מ שאף הן היו צאותו הנס א"כ גם הנשים ערודים ולא יעצירנו א"כ הול"ל שמה יוליאנו ול"ל עפ"מ"ש מג"ח סי תרפ"ע סק"ו דאשה לא תקרא לעצמה אלא תשמע מהאנשים א"כ אינה ערודה כ"כ ושפיר יזכירוהו לכן גם כאן אמר שמ"י אלא דלפ"ז תקשי אמאי נשים אינם שומעין מ"מ צפורים שחל להיות בשבת כיון דהיא אינה קוראת ליכא חשש שמה חלך אלל צקי ללמוד שבלא"ה אינה קוראת ולא יבעלו ממקרא מגילה לזה הוסיף ר"י שעיניהם של עניים נשואות למ"מ ומה"ע גם נשים אינן קוראות.

ובפשיטת ה"י אפשר לתרן עפ"מ"ש תוס' סוכה מ"ג ד"ח אינהו דצופר החמירו גם בגבולין משום דאיכא מעשה חכמה ופי' מג"ח ומחש"מ"ק סי תקפ"ח סק"ד משום דאיכא צ' שבותים שמ"י ושמה יתקן כ"ש לכן אחמיר צ' עפי משא"כ צלולב דלא הוי רק עלעול בעלמא לא אחמור בגבולין כמ"מ"ש תוס' שם ולפ"ז כל כמה דקיל איסורא מקלין צ' לענין מלוא ולכן ס"ל לר"י דנהי דגם צלולב גזרו אשמ"י היינו משום דעכ"פ איכא גם איסור עלעול צהדי גזירת שמ"י לכן העמידו דצריכה דאינו דוחה שבת צמקדש אבל צמגילה דליכא שום א"י צהדי גזירת שמ"י ומשום גזירת שמ"י לחוד לא הוי אמרינן דדחי שבת לכן צא ר"י ומוסיף עוד טעם וסברא שי"ש לדחותה דליהוי כמו לולב א"כ גם ר"י ס"ל טעמא דשמ"י רק אפי' לרבה לריך טעם זה דמשום שמ"י לחוד לא הוי אמרינן דאינו דוחה שבת וע"י מחש"מ"ק ה"ל ותצין כי כניס דצרי.

(ח) **מה** שהקשית על שיטת ר"ח שבתוס' ר"פ יו"ע דרד"ת הפת מותר אפי' מדרבנן והולך לחלק בין קודם ובין אחר אפי' מני"ל כ"ז הלל יוחר מסתבר סברת דחכמים גזרו על כל מעשה חכמה ואין מן הצורך לחלק חילוק דחוק בין קודם ובין אחר אפי'ה. אהובי גיסי מי נתן לנו כח ורשות להכריע בין ר"ח ור"ת ולומר שסברת רבנו חס מסתבר יותר מסברת ר"ח מה לנו ומה חיינו הלל אהנו אינינו אפי' כאסקופה הנדרסת נגד דורות שלפנינו ואפי' להכריע נגד גדולי אחרונים אשר לפנינו אין לנו רשות ואם האחרונים כמלאכים אנו כנמלים קטנים וצער מדעת וחלילה לנו להכריע שסברת ר"ת יפה יותר מסברת ר"ח או להיפוך וצפרע צלי שום ראי' מגמ' רק ששכל שלנו נוטה יותר לזה וע"י שלי"ה שער האותיות אות ל"ח צד"ה והמלעיג. ומ"ש דלרבה לא גזרו צתק"ש משום שמה יתקן כ"ש הרי דלא גזרו על מעשה חכמה וה"ה על רד"ת הפת כבר הארכתי שזה טעות מכמה מקומות דאסור לתקוע בשבת משום

יוליאנו ליכא למיחוש משום היכרה דהרי חזינן שמעיקרא כשהלך לחכם ללמוד הוליאנו מרה"י לרה"ר ולא ה"י ל"י היכר ומני"ל לומר דעכשיו צחרתו יה"י לו היכר לכן ס"ל לרש"י דע"כ משום דרוב הולאות מרה"י לרה"ר פטור נקט שמ"י אלא דתוס' ס"ל שאר ת"י שנאמרו על קושי דהוי עבד"מ לכן ניחא להם למימר משום היכרה.

רמז שעמדו אחרונים דאמאי ל"ח צסוכה ג"כ הכל חייבים כמו צשופר וצמגילה הנכ מעולם תמהתי ע"ז דהרי הכח קאי אמתני' דקתני ושאר כל הימים ששה והיינו דציום ראשון שחל בשבת צמתח נועלין רק צשאר הימים אם חל יום הראשון דאז שבת צחובה"מ אז אין נועלין והנה אותן ששה ימים חוץ מיום הראשון אין חיוב צגבולין רק צמקדש נועלין מה"ת מדכת"ב ושמחתם לפני ד' אלקיכם כמ"מ"ש הרמב"ם פ"ז מנולב ה"ג א"כ על אותן ששה ימים לא מצי למימר הכל חייבים הו צמתח אין הכל חייבי' דמי שאינו צמקדש אינו מחויב מה"ת ואינו נועל ושפיר לא קתני הכל חייבי'.

ועצ"ל דלכא"י יש לדקדק אמאי דפירש"י שמה יך אלל צקי ללמוד הנענוע וצרכתו ואמאי לא פי' שילך ללמוד המלוא כמו צשופר וצמגילה ואי משום דמדאגב"י נפיק צ' הו מ"ל צשהפכו כמו דאמרי' צהא דר"י צמתני' וחששא שמה צהפכו יך אלל צקי וני"ל דצבר הצאתי הק"י למה חששו לשמ"י הו יעצירנו נמי פטור דעבד"מ ועשה מלוא פטור וגיסי מאז הגאון צבהמ"ם ילקוע הגרשוני צביא צספרו ח"ש לתרן עפ"י תוס' סוכה מ"ג ד"ה מה"ד ש"י דצחטאת דלא רמי מלוא לאכול על כהן זה דוקא ל"ש עבד"מ א"כ ה"נ צתק"ש אפשר להוליא עצמו ע"י אחר ע"ש [ואף שהדבר מפורקף אללי דלי"ד דצחטאת לא רמי המלוא על כהן זה אבל שופר החיוב רמי על כל אדם לשמוע קול שופר אבל כעת ניחא הדבר כמו שהו"א] אלא דלכא"י עדיין קשה צלולב דרש"ינן צסוכה מ"ח ע"צ ולקחתם שתי' לקיחה לכל אחד ואחד וא"כ צלולב המלוא רמי על כל אדם א"כ הדק"ל אמאי חששו לשמ"י הו אפי' יעצירנו יה"י עבד"מ ועשה מלוא דפטור אך ז"ל דהו כ"י העעה"מ פ"צ משופר דצמלוא דרבנן ל"ח עבד"מ ועשה מלוא פטור והתינה א"ח שילך ללמוד נענועו וצרכתו שהם דרבנן אבל אי נימא שילך ללמוד עיקר המלוא א"כ תקשי אמאי חששו לשמ"י הו הו עבד"מ ועפ"י"ז ניחא דרבה רנה לתרן דלא יקשה אגזירה דשמ"י דהוי עבד"מ לכן הקדים הכל חייבי' וממילא דהמלוא לאו עלי' דידי רמיא ול"ש עבד"מ לכן איכא גזירה דשמ"י משא"כ כאן צלולב לא אהני צזה דהרי לריך לקיחה לכל א"ח לכן לא הקדים זאת ורק רש"י צמתק לשונו מתרן הקושי מעבד"מ.

(ז) **ועל** קושי תוס' מגילה ד' ע"ב דכיון דצשופר וצלולב עכ"ה ס"ל לר"י טעמא דשמ"י א"כ אמאי נייד הכח מעטם זה וקאמר טעמא אחרונה משום שעיניהם של עניים נשואות למקרא מגילה ל"ל צהקדם ליישב ק"י רש"י אמאי לא נקט שמה יוליאנו דלכא"י ק"ל לדברי הר"ן דצמילה ל"ח לשמ"י דאין כאן ערדא אלא על האצ אחרים יזכירוהו משא"כ שופר ולולב דכ"ע ערודים לא יזכירוהו הו גם צשופר ולולב לאו כ"ע ערודים דנשים פטורות ממ"ע שה"ג וא"כ נשים יזכירוהו דהכי

שמה יתקן כ"ש ותוס' בעלמס הביאו כאן שתק"ש אכור מדרבנן.

אבל אנה אמינה לך טעם הגון מאי הכריח ר"ח לומר דרדוית הפת דקאמר הכא אפי' מדרבנן דטו"ז אר"ח סי' תקפ"ח סק"ה כ' דלהכי לא גזרו במילה אשמ"י משום דהביתר מפורש בתורה דכתיב וציוס השמיני דאפי' בשבת וכל מקום שהביתר מפורש מה"ת אין כח ביד חכמים לאסרו והוכפל הדברים צו"ד סי' קי"ז וצח"מ סי' צ' ועיי' פריי קידושין ע"ג שז' דסי' ממזר שמוחר נמי הביתר מפורש בתורה משום דכתי' ממזר ודרשין ממזר ודאי הוא דלא יבא הא ספק ממזר יבא וגם זה מקרי הביתר מפורש מה"ת ולפי"ז ק"ל איך אסרו חכמים תק"ש ורדוית הפת בשבת ד' הא אמרינן הכא כל מלאכת עבודה לא תעשו יתה תק"ש ורדוית הפת שהיא חכמה ואינה מלאכה וכיון דלאו מלאכה הוא מפורש בתורה להיתר דתורה לא אסרה רק מלאכה ומה שאינו מלאכה מותר כמו גזי סי' ממזר וא"כ אין כח ביד חכמים לאסרה וי"ל עפ"מ"ש ציני חרפי ליישב ק"י חו"י ע"ד טו"ז הבי"ל מהא דאסרו חכמים רבית נכרי אף דכתי' בתורה צפי' היתר ולנכרי תשיך דדוקא אס לאסור אותו דבר בלבד המפורש בתורה להחיר אין כח ביד חכמים אבל אס' אסרו דרך כלל דבר אחר ועי"ז נולד אי' גם על דבר מפורש בתורה יש כח בידם וכאן לא אסרו ריבית נכרי בפירוש רק אסרו דרך כלל שלא יהי' לנו עממס שום מגע ומו"מ ועי"כ ממילא נאסר גם ריבית נכרי וזה שפיר יש כח בידם ודבר זה נועה קלת לדברי חת"ס יו"ד סי' ק"ט וה"י לא אסרו צפירי' תק"ש רק דרך כלל אסרו כל השמעות קול וכלל זה נאסר ממילא תק"ש שפיר יש כח בידם לאסרו. אך התינה תק"ש אבל אכתי קשה מרדוית הפת דג"כ אינו מלאכה ומפורש בקרא להיתר איך אסרו חכמים הא הביתר מפורש בתורה לזה בא לתרן דבאמת אותו רדוית הפת המוזכר כאן וממעטי' מכל מלאכה וכו' שמפורש בתורה להיתר באמת לא אסרו חכמים ואותו רדוית הפת צמס' שבת דלאחר אפי' באמת לא ממעטי' מהכא.

טו וע"ד ק"י שעה"מ לבי"ש ור"ע דל"ל מתוך תקשי דצו"ט נמי לא יעלו ולבז ולא יתקעו משום גזירה דשמ"י ד"א צרה"ר ג"ל דלכא"י ק"ל לשיעת ריב"א שבתוס' חולין קמ"א רע"א דאף דאין עשה דוחה ל"ת ועשה היינו דעשה אינו נדחה אבל הל"ת נדחה וכי הנוצ"י בסוף מהדו"ק דעשה אינו נדחה משום דמאי אולמא האי עשה מהאי עשה אבל אס' עבר נדחה ג"כ עשה מ"זה דשז' אמרינן להיפוך מאי אולמא א"כ קשה איך גזרו בשופר ולולב אשמ"י ד"א צרה"ר הא עשה דשופר ולולב דוחה ל"ת דשבת דעדל"ת רק העשה שבת אינו דוחה משום מאי אולמא וכו' וא"כ שז' אס' יתרמי שיעצורנו ד"א צרה"ר נמי לא עביד איסורא ואדרבה מ"זה קעביד דאמרינן להיפוך מאי אולמא עשה דשבת מעשה דשופר ולולב ואין כאן אי' כלל אמאי גזרו אשמ"י אך זה שיבוש דל"ת דשבת הוא ל"ת שיש צו כרת ועשה דשופר ולולב אינו דוחה אותו ושפיר איכא למיחש שיעציר ד"א צרה"ר ועבר על אי' כרת אך התינה צו"ט שחל בשבת דל"ת שיש צו כרת ואינו נדחה מפני עשה דשופר ולולב שפיר איכא למיחש לשמ"י אבל צו"ט לבי"ש שפי' י"ל קושיתא לאמת דהל"ת נדחה וכשיעצורנו ד"א צרה"ר ג"כ לא עביד איסורא דמה אולמא עשה דיו"ט מעשה דשופר ולולב והכ"ן.

י ובהדי שותא נפל מילתא בלבאי ע"ד הרמב"ם פ"ב משופר ה"ו שז' ולמה אין תוקטין גזירה שמה יעלנו בידו ויוליכונו למי שיתקע לו ויעצורנו ד"א צרה"ר ועמדו אחרונים בזה שלא נקט שילך ללמוד התקיעה ואני אומר עד שתמהו ע"ד הרמב"ם תימא ע"ד רבה גופא דלא קאמר שמה יעלנה בידו וילך אלל צקי ללאת ויעצורנו ד"א צרה"ר ועוד בשלמא אי הולך ללאת שפיר י"ל שטרוד במ"זה וישכח שהוא שבת ויעצורנו ד"א צרה"ר אבל אס' הולך ללמוד מה ערדה שייך בזה הלא בזה אינו צהול דליכא שום מ"זה אדרבה איסורא איכא כמ"ש רמ"א אר"ח סי' תקל"ו דאין לתקוע בתום אך יוחא דהרי הכא צרי"ה אליבא דרבא קאי דרבא הוא דמשני מדאי' משרי שרי ורבנן הוא דגזרו צי' כדרבה וכו' ורבא הוא דקאמר צרי"ה כ"ח זאת אומרת התוקע לשיר ילא ואמרי' עלה בגמ' אלמא קסבר רבא מאל"כ ועוד לגי' הרא"ש גרסי' התם רבה ורבה גופי' ס"ל מאל"כ וא"כ אפי' ילך ללמוד לחכס נמי יולא בתקיעות אלו דמאל"כ ושפיר טרוד הוא במ"זה אפי' אס' ילך ללמוד וכ"ז לרבה דס"ל מאל"כ אבל הרמב"ם דפי' פ"ב משופר ה"ד דל"כ וצמה שהולך ללמוד אי"י א"כ שז' בזה לילך ללמוד אין כאן צהילות מ"זה וליכא למיחש לשמ"י שפיר נקט שיוליכונו למי שיתקע לו דאס' הוא טרוד וצהול על המ"זה יש חשש שמ"י.

וכ"ז בשופר דהוי מ"זה דאורויתא וא"י בלימוד א"כ ליכא צהילות המ"זה לריך למינקט שיתקע לו ללאת י"ח משא"כ במגילה שהוא רק דרבנן והרי כ' מג"א סי' סי' סק"ג דאפי' למ"ד מ"כ היינו דוקא במ"זה דאי' אבל במ"זה דרבנן א"כ ע"ש א"כ גם צמה שילמוד י"ח שפי' נקט הרמב"ם צפ"א ממגילה שמה ילך אלל צקי ללמוד דכיון דיולא בלימוד הוי טרוד במ"זה ואיכא צהילות ולא קשה דאמאי בשופר נקט שיתקע לו וכאן שמה ילך אלל צקי ללמוד ולהכ"ל יוחא.

וה' יזכנו ללמוד וללמד בתורה שנתונה בהר החמד, ובבית ה' נזכה לעמוד ובה נהגה יומם ולילה תמיד החיים וחסד עלינו תמיד. כאות נפשך היפה ונפש גיטך אהבך בלונ"ה מחבקד וחותרם בברוד.

הק' יודא צבי בלוהם בק"ק הג"ל והגליל יע"א

סימן ע"ד

ע"ד לבישת בגדים חדשים לקטן אחרי י"ז בתמוז

בעה"ת ה' הגני נותן לו את בריתי שלום שנת כי עת לחננה כי בא לפק"ק הו"ו יע"א. הגני נוטה שלום כנהר, להמאיר כאור בהיר, אבן הוהר כעצם השמים לטהר. כבוד אחי יקירי וחביבי כנפשי הרב הגאון המהולל, תנא וכייל, יומם וליל, איש גבור חיל, במלחמתה של תורה, מעוטר בתפארה, חריף ובקי בגמרא וסברא, קולע אל השערה, כש"ת מו"ה בן ציון ב"י אברקה"י סארוואש יע"א וכל מרבית ביתו לשלום יפקדו.

אחדשה"ט הגני שולח בגדים חדשים לבני יוסף דוב נ"י החוסה בלל קורתך אי"י אס' יגיע שמה קודם

י"ז בתמוז אס יהיה מותר ללבוש אותם אח"כ קודם ר"ח אב ואליע לפניך דעתו צוה ואס דעתך מסכמת לדברי כן תעשה כאשר דברתי:

הנה דעת מג"א סי תקנ"א סקל"א דתיניק אינו נוהג בחומרות שנוהגין בין המלרים ופסק דמותר ליתן לתינוק צער ויין בצבוע שחל ט"צ בחוכה ודג"מ שס דחה דבריו מדכתב רמ"א ס"ט ומלניעים מר"ח ואילך הסכין של שחיטה והרי לריבין לשחוט לקטנים אר"ו דגס לקטנים אסור, ואני ראה זז אינוי מכיר דבלא"ה איך כתב דמלניעין הא לריבין לשחוט לחולה וליוולדות ולמילה ולסיוס מס' ולמי שא"א לו לאכול מאכלי חלב כמ"ש מג"א סקכ"ה ועיי' צעט"ט צעס צר"י שמתיר לנדה ולמניקת וא"א שלא יתרמי אחה מגו הני אעכ"א דמלניעין אותו ממי שאסור בצער אבל לא למי שמוותר וא"כ י"ל דה"ה קטן דמוותר ובאמת אין מלניעין מהס, ועיי' ד"מ שהביא לשון רי"ו ויש מקומות שנוהגין להנניע סכין של שחיטה ולא לשחוט לקצבים מר"ח אב וכו' והרי אס מלניעין סכין של שחיטה צודאי א"א לשחוט לקצבים ומקמ"ל צוה ולא לקצבים ועכ"ה הפ"י דמלניעין ולא לשחוט לקצבים היינו שלא לשחוט לקצבים ומלניעין הרבה פעמים דהוא"ו הוא נתינת טעם, והסברת ג"ל עפמ"ש תוס' הרא"ש שצעות מ"ו דהא דאחזוקי אינשי צגנני לא מחזקינן היינו כשדנין על אדם פרטי אבל כשדנין על הכלל צודאי איכא הרבה גנני וה"ה לקצבים מלניעין שמהס קונין הרבה צנ"א ויתרמי אינשי דלא מעלי שיאכלו צער ואע"פ שאינן רשאין אבל כשדנין על אדם פרטי אין לחוש שיניח לשחוט אע"פ שאינו רשאי לכן אין מלניעין מהס, ואף שצהגב"מ שהביא ד"מ לא כתב ולא לקצבים הרי קחשיב ואזיל מלכד מה ששוחטין לנורך השבת או לחולה או למילה וכדומה לו הרי כלל צהך וכדומה לו לכל מי שמוותר והיינו גם לקטן.

ומה שהביא מס"ד דאסור לגדולים לספר לקטנים ולכנס כסותם הרי דקטנים אסורים צביצום וצתספורת וכ"כ א"ר אני תמה דאדרבה משס ראה לדברי מג"א דהרי כתב דאסור לגדולים משמע דלקטנים לעלמס שרי ועכ"ה משום דהטעם דאיסור כיצום כמ"ש מג"א שס סק"צ דנראה כמסיח דעתו מאצילות וקטן דאינו מחויב צאצילות ליכא איסור כיצום, ומה דמשמע ממג"א סק"י"ט דכיצום אסור משום שמחה עיי' לצו"ש דשמחה לאו דוקא.

שורב תמה ממה שהביא מג"א שס סקל"ב דמהרי"ל צירך צהמ"ז צלא כום ואמאי היה לו להשקותו לתינוק, ולפענ"ד עפמ"ש חכ"ן סי קס"ח צביאו שעי"ת סי ק"ן דאס לא המצרך צהמ"ז מצרך גם על הכום אלא אחר לא מקרי שמצרך צהמ"ז על הכום ולכן כתב דמי שאסור ציין מכח נדר לא יצרך על הכום ע"ש ולפ"ז אותו המנהג שלא לשחות יין מדעייל אב נמי מכח נדר הוא עיי' טו"ז סי תקנ"א סק"ט ומג"א סקכ"ט וא"כ שפיר נהג מהרי"ל כיון דהוא המצרך לא ישחה מכום של צהמ"ז מה אכני מה שיסחה התינוק הא הוי צבירך צלא כום משא"כ צכום של הצדלה דלא סגי בלא"ה שפיר נותן לתינוק.

ומה שחמה על המג"א שכתב דגס משום מורה לא ספינן לתינוק איסורא דהוא עלמו כתב שס צסי רס"ט סק"א

דמוותר לשחות לקטן כיון שי"א שמוותר אפי' לגדול אף דלא קיי"ל כן מ"מ מותר עכ"פ לקטן וא"כ קי"ח כום הצדלה שמוותר אפי' לגדול היכי דליכא תינוק, ולפענ"ד גם זה לקי"מ דהפ"י צמג"א שס הוא דאס לא ישחו מהכום יהיה צרכה לצטלה וכמ"ש לצו"ש שס צמ"ש כיון דא"א צענין אחר ולכן עכ"ה מוכרח שיסחה אחד לכן כתב שיסחה הקטן ויסמוך על אותן שיטות שמוותר אפי' לגדול ואף דלא קיי"ל כן מ"מ הקטן אף שאסור לו לשחות ווכל לסמוך על אותן שיטות משא"כ כאן צכום הצדלה דמוותר גם לגדול וא"כ ליכא חשש צרכה לצטלה וא"כ מ"ש קטן כגדול שזיין צאיסור מ"ש דישחה קטן הלא גם לגדול מותר אעכ"ה משום צצקטן ליכא איסור אצילות אבל גם משום מורה אסור ליספי ליה והתס צאמת אסור רק דסמכינן על אותן שיטות דגס לגדול מותר כללו של דבר דמג"א אסור גם משום מורה ליספי ליה לתינוק וצסי רס"ט אסר צין לגדול צין לקטן ורק שלא יהיה צרכה לצטלה סמכינן גצי קטן על אותן שיטות דגס לגדול מותר אף דלא קיי"ל הכי משא"כ דמותר אפי' לגדול היכי דליכא קטן וא"כ מ"ט נותני הכום לקטן אעכ"ה משום צצקטן ל"ש חומרות אלו ושפיר הוכיח דקטן מותר צצער ויין.

ומצתה כיון דמבואר דקטן אינו מחויב להתאצל א"כ ה"ה דמוותר ללבוש צגדים חדשים דלצביעה אין איסור כמ"ש מג"א שס סקכ"ג ומכש"כ מ"י"ז צתמוז עד ר"ח אב דאין צו איסור אלא משום דאסור לצרך שהחיינו כמ"ש הצ"ח צביאו מג"א סי תקנ"א סקכ"א והרי דעת טו"ז שס סק"י"ז דמוותר לצרך שהחיינו וכש"כ צצצת שדעת הרבה פוסקים צמג"א סקמ"ב שמוותר לומר שהחיינו.

ועונ"ל הרי אפי' לדעת דג"מ אין צו איסור אלא משום דילמא אחי למסרך דמה"ט אסור ליתן כום של צהמ"ז לתינוק ע"ש ולפ"ז ג"ל עפמ"ש מג"א רסי תקנ"ו דדוקא להצדיל צצצת אסור ליתן לקטן לשחות משום דהוי דבר קבוע כיון שלפי קציעות השנים חל צמ"ש משא"כ צמילה צט"ב שנותני לתינוק ולפ"ז דוקא לאכול צער ונשחות יין אסור משום דהוי קציעות דמוכרח לאכול יש לחוש דילמא אחי למסרך משא"כ שיתרמי לו צגד חדש דהוא אינו קציעות ליכא חשש דאחי למסרך ושרי, לכן ג"ל דקטן יכול ללבוש צגדים חדשים צצצת צצין המלרים קודם ר"ח אב, וחי יסיר מאתנו צגדים הלאים וילצישנו מחללות, ויעשה עמנו לעובה אות, ויחיש ישועות הניצלות, ולא ישמע עוד שוד ושצר ומלחמות.

כנפשך ונפש אחיך הנאמן הדושו"ט כל הימים באהבה רבה וחיבה יתירה.

העבר"י

סימן ע"ה

עוד בהנ"ל להרב הנ"ל ג"י

קבלתי מכתבך ומ"ש היתר לאכול צער מר"ח אב עד ח"צ לתינוק דחתי"ס אר"ח סי פ"ג כתב דנדר ושצועה ישנו צשאלה קיל משאר איסורים ואפי' ספי ליה צידיס מותר

סנהדרין דני"ה רק דהתורה לא ענשה ע"ש דבר נחמד ולפי"ל דהא דספי ליה צידים אינו אסור רק אם החפץ אסור גם להגדול היינו דוקא למי"ד קאו"י אין צי"ד מלווין להפרישו דאז אין על הקטן שום איסור רק דהתורה אסרה להגדול ליתן לו איסור וכי"ל אם אסור לגדול אכל אם אינו אסור לגדול כיון דהקטן מותר ולהגדול ג"כ אינו אסור אי"כ אינו מושיע לו שום איסור משא"כ למי"ד קאו"י צי"ד מלווין להפרישו דאסור לקטן לאכול איסור אי"כ אפי' אם אינו אסור לגדול נמי אסור להושיע לו וכמו בכוס יין לזר דאסור להושיע משום דאסור לזר אע"פ שמותר לאחר ולפי"ו מיושב היטב כיון דמשני לאותן המזכרים עליו ובחמת דלא ליספי ליה צידים אלא כיון דאמרת דצנדר נמי ספי ליה צידים אסור אע"פ שמותר לגדול אי"כ ש"מ קאו"י צי"ד מלווין להפרישו דאפי' מותר לגדול מי"מ כיון דלקטן אסור אסור ליספי ליה צידים.

ולפי"ו מיושב היטב דהת"ם שפיר כתב כיון דקאו"י אין צי"ד מלווין להפרישו ואין איסור על הקטן רק להגדול אסור ליספי ליה איסור ולפי"ו צ"ח נדר שאין אסור להגדול אי"כ אין עליו ג"כ איסור ליספי ליה משא"כ למי"ד קאו"י צי"ד מלווין להפרישו שהאיסור על הקטן נהי דנדר יש היתר לאיסורו סוף כל סוף אסור לקטן ואי"כ שפיר מוכח קאו"י צי"ד מלווין להפרישו דגם מאי נדר מלווה להפרישו וקושייתך בלא"ה לק"מ דהתם אין קושי ממה דאין חוששין שמה יאכילנו תרומה אלא מהא דמלא פירות אין זקוק לו דהיינו דאין מלווין להפרישו ולענין דאין מלווין להפרישו אינו מחלק החת"ם כלל.

ובזה תנוח דעתך כעת אחיך

העבר"י

סימן ע"ז

בענין אשו משום חיצו וקביעת ת"ב

בעה"ת עש"ק נחמו תער"ב תפלתנו לפק"ק האגו- שאוויטץ יע"א.
ה' יענה את שלום כבוד אחי יקירי הרב הגדול מו"ה משה נחום ג"י.

אחרי צרכי מז"ט כי נולד לך בת למז"ט ולצרכה, צאתי להשיבך על קושייתך בתענית דכ"ט ע"ח דאמרין ותשיעי סמוך לחשיכה היות זו את האור והי דולק והולך כל היום כולו וכי' והיינו דארי' אלמלי הייתי באתו הדור לא קבעתיו אלא בעשירי מפני שרובו של היכל זו נשרף וכי' ע"ש וק"ל דהנה ר"י הוא מרא דשמעתא דסובר צ"ק כ"צ דאשו משום חילוי אחרצאי והנמ"י דכ"ג הק' ע"ז אי"כ אין שרינן ערב שבת עם חשיכה להדליק את הנרות והדלקתה הולכת ונגמרת בשבת וכי' ולפי"ו הרי הוא כאלו הצעירה הוא צעלמו בשבת וכי' ותירץ שאין הפירוש אשו משום חילוי דחשבינן המעשה שהדליק גם מכאן ולהבא וכאלו עשה מעשה זו גם

וכרי איסור אכילה צמר צימים אלו הוא מכח נדר ואית ליה התרה עיי' פרי"ח סי' תל"ו כלל ח', הנה צפרי"ח לא מלאחי זכר שיש למנהג זה היתר ודברי חת"ם תמוהים צעני דעיקר ראייתו מהא דאמרין לאותן המזכרים עליו ופריך קטן אוכל נבילות הוא ולא משני דספי ליה צידים ועכ"ה דצנדר אפי' למספי ליה צידים שרי ע"ש דאי נימא דספי ליה צידים מותר צנדר דלא ילפינן מהני תלת דיש היתר לאסורו אי"כ למי"ד קאו"י צי"ד מלווין להפרישו והיינו משום דלהך מי"ד ילפי' מהני תלת דצי"ד מלווין להפרישו כמבואר בגמ' דיצמות ואי"כ הא"ך קאמר ש"מ קאו"י צי"ד מלווין להפרישו הא צנדר אין מלווה להפרישו דיש היתר לאיסורו ולא ילפי' מהני תלת.

ואתה הוספה לתמוה דמי"פ הגמ' ציצמות מת"ע אנצלה הא ח"ט ישנו צשאלה עיי' נדרים דף נ"ט ולר"ח"ס שם אפי' אחר שצ"ח ליד כהן לכן אין חוששין שמה יאכילנו ת"ע דצוה קיל דאמרין קאו"י אין צי"ד מלווין להפריש משא"כ נבילה דאין היתר לאיסורו, ולפענ"ד דברי חת"ם נכונים ואעתיק לך שני גרגרים מחידושי צסוגי דמלס"ה וז"ל בגמ' לאותן המזכרים עליו ש"מ קאו"י צי"ד מלווין להפרישו והקי' המל"מ סוף המ"א דילמא הפי לאותן המזכרים עליו דלא ליספי ליה צידים וספי ליה צידים אסור אפי' למי"ד קאו"י אין צי"ד מלווין להפרישו, וז"ל דלכא"ל לפ"מ דמוקי ליה לאותן המזכרים עליו תקשי מה שפירש"י דהא דהשוה הכתוב הקטן כגדול מני יפליא ילפינן ליה ול"ל קרא הא ציצמות דקי"ד ילפינן ליה או מדם או משרצים או מעומאת כהנים דאינטריך ליה לכולהו אי"כ הי"ע הוי"מ למילף מהתם דאסור לאותן המזכרים עליו אך ז"ל כיון דנדר איתיה צשאלה הוי איסור קל כמ"ש תוס' ברכות ד"כ דזר כיון דישנו צשאלה הוי איסור קל אי"כ י"ל דאף דשאר איסורים אסור לאותן המזכרים עליו מי"מ צנדר אי לאו קראי הוי"א דאינם מוזכרים עליו, אלא דלפי"ו תקשי להיפוך לכתוב רחמנא כי יפליא צנדר דמוזכרים עליו ואנא ידענא דהשתא צאיסור קל מוזכרים עליו כש"כ צשאר איסורים דאין היתר צשאלה ואי"כ ל"ל הני קראי דם ושרצים ועו"כ אי"כ עכ"ה לא אחי דלא ליספי ליה צידים אלא דמוזכרים להפרישו מאיסורים והיינו דקאמר צגמ' לאותן המזכרים עליו ובחמת דלא ליספי ליה צידים ולפי"ו כש"כ צשאר איסורים דאסור ספי ליה צידים ואי"כ ש"מ דצאו"י צי"ד מלווין להפרישו לכ"ע דל"כ הני קראי דם ושרצים ועו"כ ציצמות ל"ל ורש"י שפי פלוגתא היא ציצמות היינו דהכא מוכח דלכ"ע לריך לומר כן.

ועונ"ל דפמג"ד או"ח סי' שמ"ג כתב דהא דספי ליה צידים לקטן אסור היינו דוקא צדצר שאסור להגדול ועיי' צ"ש או"ח סי' קכ"ה ולפי"ו ק"ל מ"פ לאותן המזכרים עליו הא כאן מיירי צנדר ולפמ"ש"ל אי ילפינן מזה הדבר דקטן חייב מלקות מדאינטריך למטועי מקרבן ש"מ דמלקות איכא ואז לית לן הוכחה דאכל אחרים חייב וצדון צצועה דאסור רק לקטן כמ"ש תוד"ה כגון וכיון דאינו אסור לגדולים ספי ליה צידים מותר וז"ל עפמ"ש צ"ש או"ח סי' קכ"ח דלמי"ד קאו"י אין צי"ד מלווין להפרישו אין שום איסור על הקטן לאכול איסור רק דהגדול אסור ליספי ליה איסור אכל למי"ד קאו"י צי"ד מלווין להפרישו בחמת איכא איסורא על הקטן וכדאמרין

הליתו אש צליון הלא הנכרים הליתו וכדאמרין בתענית שם שהנכרים הליתו אייב הם חייבים לא הקציה אך לקי"מ דהא אמרינן אשו משום חיליו וזה דוקא אי לא מני לאהדורה משא"כ האי אשו שהליתו האויבים היה מני הקציה לאהדורה וא"כ ל"ל אשו משום חיליו וא"כ אין הנכרים חייבים והיינו דקאמר אני הליתו אש צליון ואלא הנכרים וקי"כ ל"ל הנכרים הליתו והם חייבים לזה קאמר שמעתתא וכו' אשו משום חיליו וא"כ אי מני לאהדורה ל"ש אשו משום חיליו ושפיר הנכרים פעורים ואפי' הכי רבותא דהקציה ישלם הבצרה כיון דלא הוי רק גרמא ופטור וא"ש.

וענין לפרש גמרא הנ"ל דעיי' מ"ר איכה פ"ד אות ע"ו דריש האי וילת אש צליון על זיהמ"ק ע"ש וקשה נהי דירושלים איקרי מקדש כמ"ש הרמב"ם והרע"ב רפ"ד דר"ה אבל שמקדש איקרי ליון עדיין לא שמענו וג"ל דבאמת הקציה לא הליתו אלא צירושלים ומשם מלאה קולים והלך ושרף זיהמ"ק וזה שאמר הכתוב בית מקדשינו ותפארתינו היה לשריפת אש ע"י וכל מחמדיו היו לחרבה ע"י האש והנה החילוק בין למ"ד אשו משום ממונו או אשו משום חיליו לדעת רש"י צ"ק דף כ"ב ד"ה משום ממונו כשמדלקי בגחלת של הפקר עיי' בתוד"ה אשו ובשמ"ק והנה הקציה כשהשליך האש מן השמים צודאי הפקירו ונתנו ציד האויבים וא"כ אין כאן חיוב רק אי אמרינן אשו משום חיליו והיינו דקאמר כי תלך אש משלמה שמעלמה הלך ושרף את זיהמ"ק מן האש שהליתו ה' צליון ואעפ"כ שלם ישלם המצטיר את הבצרה אהקציה עלי לשלם וכו' וקשה הא הקציה הפקיר את האש כנ"ל לזה תי' שמעתתא אשו משום חיליו וחייב אף צאש שאינו שלו וכרש"י הנ"ל.

וענין לדבר הקשיתי אמאי חייב הקציה לשלם את הבצרה הא האויבים הליתו האש וא"ל שהיו שליחים של הקציה הא אמרינן קידושין מ"ב ע"ב דשילח את הבצרה ציד פיקח הפיקח חייב משום דאשליד"ע אי"כ גם כאן ל"ש שליחות דהוי דבר עבירה שריפת בית אלוקינו ונכרי שהזיק חייב כדאי צ"ק דל"ז ע"ב ונ"ל דאמרין צ"מ ד"י ע"ב היכי אמרינן אשליד"ע היכי דאי צבי עבד ואי צבי לא עבד וכן פסק הש"ך חו"מ צ"ח קפ"ב וכו' היו מוכרחים לעשות כרצון ה' ועיי' דעת הראש"ד בהשגות פ"ו מתשובה הלכה ה' וכיון דבעב"ח אמרינן ישלד"ע שפיר חייב הקציה לבנותה.

ובזה מקרא אני דורש שפוך חמתך על הגוים וכו' דבאמת הקציה חייב משום דהם בעב"ח וישלד"ע אך החינה אם הגויים מאמינים ביכולת ה' אבל באמת כפרו בה' מעולם פרעה אמר מי ה' נצודנלך אדמה לעלוין וכל הגוים איבה ה' ואינם מאמינים ביכולת ה' אי"כ לפי שיטתם לא הוי בעב"ח ושוב אמרינן אשליד"ע והם חייבים וזה שפוך חמתך על הגוים וא"ת הא הם שלוחים מה' והוי בעב"ח ורק המשלח חייב לזה קאמר אשר לא ידעוך ואשר בשמך לא קראו שאינם מאמינים בה' אי"כ לא הוי בעב"ח לכן כי תלך את יעקב הם ואת נוכח השמו המה אבל לא הקציה כי לדעתם אין כאן שליחות.

אך י"ל עפ"מ דאמרין קידושין מ"ג דאפי' למ"ד אשליד"ע מ"מ לענין שיהי חייב ציד"ע ישלד"ע וא"כ שפיר י"ל

אח"כ אלא אדרבה אמרינן בשעה שיואל חן מתחיי נעשה הכל וכמאן דאגמריה צידים צהאי שעתא דמי ובאותה שעה ליכא איסור ע"ש אי"כ קשה כיון דהליתו את האור ביום ט' אי"כ הוי כמאן דאגמריה צידים צו ביום ואמאי קאמר שאלו היה באותו הדור היה קצו צעשירי, ובמכתבך השני כתבת שרלוך היה ליישצ מה שהצו חת"ם או"ח סי' ל"ג אהא דאמרין במגילה ה' ע"ב דלא כך היה המעשה וכו' דילמא שני המעשים היו אמת ואמרתו דפלוגתא של ר"י ורבנן בתענית תלוי בצברת הקושי ותי' של נמ"י ור"י היה סבור בקושי נמ"י ורבנן כתיורו וא"כ לפמ"ש תוס' במגילה שם דמה שרבי זיקש לעקור ח"צ היינו רק שיהיה ציוס עשירי צאצ וכר"י ע"ש עכ"ל היה סבר כצברת הנמ"י בקושי אבל ר"א שמע שפ"א חל ח"צ להיות צצבת ור"ה רבי לומר כיון שאדחי אדחי ואמאי לא תיקון שיהיה ציוס עשירי הא רוב ההיכל צו ביום גשרף ואעכ"ל דסובר כרבנן דר"י וכצברת הנמ"י כתיורו ומזה הוכיח דלא כך היה המעשה עכ"ל.

דע אחי יקירי כי מעיקרא לקי"מ דאף דס"ל לנמ"י דאזלינן בתי תחילת המעשה והכל מה שדולק כאלו נעשה אז בשעה שהדליק מ"מ מודה נמ"י דצצביל סברא זו אינו חושך צחדר צצבת יען שאנו אומרים שמה שדולק צצבת נעשה עוד מצע"י וגם הקדרה החמה שהיד סולדת צו אין לומר שכבר נתקררה יען שנתנה על האש ד' שעות מצע"י וכל מה שנתצלה הוי כאלו נתצלה כשנתנה על האש וכן אם נתכבה הניר אי"א לומר שלא נשאר שום שמן או נר כיון שכבר נעשה הכל בשעה שהדליקו אי"כ צביהמ"ק אלו היה מכבין האש היה נשאר רוב זיהמ"ק קיים וא"כ גשרף הרוב ונתכלה צעשירי לכן היה ר"י קוצע צע"ב וצברת נמ"י הוא יען שאנו רואים לחייבו צצביל שנאכל הגדיש והרי אז אינו עושה שום מעשה רק שאנו אומרים אשו משום חיליו ונחשב אע"פ שאינו עושה מעשה כאלו עשה וקשי' מנר וקדרה ע"ז השיב כיון שהכל רק ע"י שאנו אומרים כאלו עשה מעשה אי"כ מנ"ל לומר שנחשב מעשה שלו כאלו עשה בשעה שהגדיש נאכל אדרבה אנו מחשיבים שהגדיש נאכל בשעה שטעה המעשה ולקי"מ.

וענין עפ"מ דאמרין כתובות דל"א ע"א דבאן אי צבי לאהדורה לא מני מהדר לה ולפ"ז הא דאמרין אשו משום חיליו היינו אם הוא צאופן דל"א לאהדורה וכן קושי' נמ"י מהדלקת נר צע"ש היינו נמי משום דל"א לאהדורה ולכבות דאסור משום שבת אבל כאן דהיה אפשר לכבות האש ושלא תשרף כל המקדש אינו דומה לבאן ול"א אשו משום חיליו ועיי' צ"ש או"ח סי' ק"ע ד"ה ולפענ"ד שגראש כן.

ובזה נ"ל לפרש גמרא צ"ק ד"ם ע"ב אימא לכו מילתא דשויהא לתרווייכו כי תלך אש ומלאה קולים תלך מעלמה שלם אשליד"ע את הבצרה אהקציה עלי לשלם את הבצרה שהצטרתי אני הליתו אש צליון שנא' וילת אש צליון ותאכל יסודותיה ואני עתיד לבנותה צאש שנא' ואני אהיה לה חומת אש סביב ולכבוד אהיה צתוכה שמעתתא פתח הכתוב צנזקי ממונו וסיים צנזקי גופו לומר נך אשו משום חיליו ע"ש והוא תמוה דמה רבותא אם הקציה הצטיר שהצטיח עלי לשלם את הבצרה ועוד מה שייכות להאי אגדתא ולהאי שמעתתא צבדי הדדי ולפמ"ש ינחא דלכאורה קשה איך אמר הקציה אני

דדיני אדם אין הקצ"ה חייב לשלם אבל זיד"ש כזכור חייב וזכה יל"פ המ"ר פ"א סוף אות מ"ג ממרום שלה אש בעלמתי וירדנה ד"א וירדנה שלטה כמד"א כי הוא רודה בכל עבר הנהר ד"א וירדנה רדיא כדתניא חרש רופש את הדיקל ועיי' מת"כ שפי שזכו טורנוס-רופוס ורופש שמו ועורנוס אדון ומושל ולפמ"ש ניחא מאוד דקאמר ממרום רק זי"ש שלה שייך שליחות אש בעלמתי על ענין האש וקשה הלל וירדנה שלטה כמד"א כי הוא רודה הלל הקצ"ה שליט בעולמו וז"ל א"צ עבד א"צ לא עבד וא"כ אפי' זדיני אדם יש שליחות לה רק ממרום לזה קאמר ד"א וירדנה רדיא כדתני חרש רופש את הדיקל שזה שייך אם ההוא איש פשוט ומוכרה לשמוע להי' אבל זה טורנוס-רופוס שהוא אדון ומושל ואינו מאמין בהי' לכן לשיטתו אין הקצ"ה חייב זדיני אדם וא"ש.

אלא דאכתי קשי' אמאי חייב הקצ"ה הא האויזים הניחו ואי משום שליחות הלל אין שליחות לנכרי וחסן ז"ק נ"ע השולח את הצערה זיד חש"ק פטור מדיני אדם משום דאין שליחות לחש"ק והי"ה נמי זכרי וז"ל כמ"ל דדיני שמים חייב, אמנם נ"ל עפ"מ"ש ש"מ"ק ז"ק שם סע"א דמורה ר"י כשצא החרש והוליד האש לגדיש והדליק את הגדיש שהפקח חייב דהו"ל ככל שנטל חררה והלך לגדיש ואכל את החררה והדליק את הגדיש דהיכא דפשע בעל גחלת בגחלתו חייב ע"ש וא"כ הי"ג כיון שהם הביאו למקדש האש שפיר חייב המשלה הקצ"ה אך התניח אי אמרינן שהם הוליכו האש לזביהמ"ק אבל כיון דדרשינן כי תלא מעלמה עכ"ה שהם לא הביאו לזביהמ"ק וא"כ אין הקצ"ה חייב זדיני אדם אלא זדיני שמים ואמרינן ז"ק כ"צ ע"צ דאי דרשינן כי תלא מעלמה מוכה דאשו משום חילוי ע"ש פירש"י.

והנה מלשון הגמ' מוכה שהקצ"ה רק זיד"ש חייב מדקאמר אהקצ"ה עלי לשלם והא גם ז"ד שלמטה יפסקו כן או"י דז"ד שלמטה לא יפסקו דאין כאן חיוב אלא זי"ש, ולפ"ז כיון דאינו חייב אלא זדיני שמים א"כ עכ"ה כי תלא הפירוש מעלמה וא"כ מוכה דאשו משום חילוי חה כי תלא מעלמה וקשה מני"ל לזה אמר שלם ישלם המצטער את הצערה אהקצ"ה "עלי" משום דיני שמים לשלם אבל זדיני אדם לא ועכ"ה שמעלמה ינ"ל ולא שהאויזים הביאו האש ולפ"ז דמוכה כי תלא מעלמה שמעתתא וכי מוכה דאשו משום חילוי וכרצ"ה ז"ק כ"צ הג"ל.

ועי"ל בסגנון הג"ל דקשה איך אמר הקצ"ה עלי לשלם שהליתי הא האויזים הליחתו ועכ"ה ז"ל משום שליחות ולפ"ז ק"ל לפמ"ש קנ"ה ככוונת תוס' ר"ד צמ"ה קפ"ב דשליחות ל"ש אלא צמטשה דהוי כאלו עשה המשלה המעשה אבל במידי דממילא ל"ש שליחות ולפ"ז ל"ש בשולח את הצערה שליחות כיון דדרשינן כי תלא מעלמה ועיי' רש"י בנימוקי חומש ואמאי חייב הקצ"ה [ובחידושי לסוגי' דאש"לד"ע הארכתהי בהא דפריך הגמ' משולח את הצערה ואכ"מ] אך זה שיבוש דהרי כתב הגמ"י הג"ל דלמ"ד אשו משום חילוי הוי מה שדולק אח"כ כאלו נעשה צמטשה שהדליק ואז הוי מעשה שפיר שייך שליחות דכל מה שדולק אח"כ הוא מעשה של הדלקה ועיי' תוס' שבעות ד"ז ע"א ד"ה או ולפ"ז נדרוש כמין חומר כי תלא

מעלמה ולא הוי מעשה ואעפ"כ שלם ישלם וכי אהקצ"ה עלי לשלם וקי' אמאי כיון דלא הוי צמטשה ל"ש שליחות לזה תירץ שמעתתא אשו משום חילוי וקי' קושי' נמו"י ועכ"ה בחירונו שכל מה שדולק אח"כ נחשב כאלו דלק צמטשה שהדליק וכבר הוא צמטשה ושייך שליחות ומחויב הקצ"ה לצותה.

דלפי פירושם הג"ל בגמ' יש לדחות מה שרציתי לעשות סמך למנהג קדוש אצינו מחו"ר הגולה זוק"ל דרשה שכל העולם דורשים תחילה שמעתתא ואח"כ אגדתא והוא עשה להיפוך שדרש תחילה אגדתא ואח"כ ההלכה והרי כאן בגמ' חזינן שדרש אגדה ושמעתתא והקדים אגדה להלכה ולהכיל לא דרש שני דברים רק דבר אחד כלול מאגדה והלכה וכן משמע ליטנא דגמי דאמר אימא לכו מילתא דשוויא לתרוויכו נראה צפירוש שהוא רק דבר אחד והוא מה שאנו קורין דרוש, אמנם נ"ל שכל מנהג יש לו טעם והוא עפ"מ שמעתי דמס"ה דורשים אגדה תחילה דעיי' המוסר מעוררים חו"ש דינים על ישראל לכן אומרים תחילה פלפול וקוצ"ה הדי צלפולא ומתק דדינים ועיי' יע"ד ח"צ ריש דרשה א' והנה אמרינן ע"ז ד' ע"צ אר"י לא לינלי אינש ללוחא דמוספי בתלת שעי קמייחא וכי ואמרינן בגמ' משום דשלש שעות ראשונות הקצ"ה יושב ועוסק בתורה ותורה דכתי' זה אמת וכי אין הקצ"ה עושה לפמ"ש"ד הרי דתורה דכתי' זה אמת יש לחוש דילמא מיפקד דינא לכן מי שדורש פלפול יקדים הפלפול כדי שקצ"ה הדי צלפולא אבל מי שאומר בהלכה תורה דכתי' זה אמת יותר נכון לדרוש צסוף דאם ידרוש תחילה הקצ"ה שומע לתורה דכתיב זה אמת דילמא מיפקד דינא ושפיר עבד קדוש אצינו שדרש הלכה לצסוף.

וב"ש דתלי פלוגתתם צקושי' ות"י נמו"י דר"י ס"ל כסדרת נמו"י צקושי' אין לו שום שחר דא"כ איך מתרץ ר"י קושי' נמו"י איך מדליק הגר מע"ש ודולק בשבת.

ולפ"ז נראה ציישוב קושי' העולם שצחת"ם הג"ל אהא דמגילה ה' ע"צ דקאמר וצקש לעקור ת"צ וקאמר אח"כ לא כך היה המעשה אלא שחל ת"צ בשבת ודחינוכו לאחר השבת וא"כ כיון שהודחה הודחה ולא הודו לו דילמא שני המעשים היו אמת דהנה תוס' כתבו דרבי לא צקש לעקור לגמרי ת"צ דהא אין צי"ד יכול לצטל דברי חבירו אה"כ גדול ממנו שחכמה וצמנין אלא שרצה לקוצעו צעשירי כדאמרי' אלו הואי התם קצעתהי צעשירי והק' פרי"ה צספרו מים חיים א"כ מ"פ צרי"פ אחי רבנן ועקרי תקנתא דתקינן אכנה"ג, והתן אין צ"ד יכול לצטל וכי ומאי קושי' הא כיון דלא מצטלי לגמרי אלא שקוצעין צימים אחרים כה"ג לא מקרי ציעול ות"י קדוש אצינו זוק"ל בחידושו למגילה שם דצשלמא צתי"צ שגם עשירי ראו להתענות שהרי בתל צשבת כ"ע מודים שנדחה לאחד צשבת ומ"ה"ע דאר"י קצעתהי צעשירי שבו נשרף רובו של היכל לכן שפיר לא מקרי ציעול דברי צ"ד אם עוקרו צחשיעי וקוצעו צעשירי דהרי גם לדברי צ"ד הקודם הוא יוס ראו לתענית אבל לעיל צס"ד קאי ד"ה וי"ג וי"ג מתקנת אכנה"ג אינו ראו כלל לקריאת מגילה שפיר מקרי ציעול אם עוקרו מיום שחקנו אכנה"ג וקוצעו ציום אחר ע"ש ולפ"ז הא דרבי

שיגמרו כל הפיוטים זודאי לריך לחזור לראש אבל כמעט ככל הפיוטים שובה כדי לגמור אותה זרכה ולריך עכ"פ לחזור לראש אותה זרכה ולווחתי ככרוכיח על מעשה נבלה זו אבל גברו עלי עזי פנים ואמרו שאין איסור כלל כי כן המנהג אלל גדולי חסידים שלא לומר פיוטים ואני הגורם שאיני מניח לבעל המנהג מימי קדם שאמרו פיוטים אף שכ"כ הרמ"א זסי תרכ"א ס"א מ"מ זהו מנהג חשוב כמו שנהגו הם והש"ץ עושה כדת להכריח אותי לבעל אמירת הפיוטים אבל אזרתי כגבור חללי ולא הנחתי לזוז אפי זוז כ"ש זכות אבותי הקדושים הוא שעמדה לי.

גם פ"א סיים זותערב לפניך וכו' זא"י המחזיר שכינתו לזיון והנוסח הוא זא"י שאותך לזך זיראה נעזוד והטעם כיון שאומר זסוף הזרכה ושם נעזדך זיראה כימי עולם וכשיים קדמוניות לכן מסיים הזרכה ששיין התם שאותך לזך זיראה נעזוד משא"כ כשאומר ותחזינה שמיסיום הזרכה זשזך לזיון זרחמים מסיים המחזיר שכינתו לזיון ועיי ז"ו וש"ע סי קי"ע לריך להוסיף מעין הזרכות והשיב שהלזבלינער רבי הי אומר כך זזאמת כבר כתז זנהגות מהר"א זזוק"ל על סי סור מרע דף עי והרעיש על מה שנהגו המון עם לטעות כמעשה גדולי חסידים ע"ש שהאריך הרבה זדברי חן ושכל עוב ע"ש.

זבגוף הדין אם עשה כך הנה אם לא סיים זרכה הרופא ולא אמר זא"י חוזר ואומר עננו ואח"כ רפאינו כמי"ש מג"א סי קי"ע סק"ו וכיון שחוזר ואומר עננו זודאי לריך לחתום העונה זעת לרה ואם לא סיים כך לריך לחזור לראש אותה זרכה כמי"ש שם זשז"ע ס"ג, וגם כתז מג"א סי קי"ד סק"ע וסוסי" ס"ד דאם משנה זסוף הזרכה הוי משנה ממטבע שזעטו חכמים זזרכות ולא ילא והרי אפי אמר זעשיית מלך אוהב לזקה ומשפע קי"ל סי תקפ"ז לריך לחזור לע"פ זככל השנה אינו אומר כך וכש"כ זזה דרופא חולי עמו ישראל אין לו ענין כלל לענינו א"כ ודאי לריך לחזור וזה פשוט יותר מזיעי זכותחא.

וגם זרכה רפאינו לא אמר לע"פ שסיים זא"י רופא חולי עמו ישראל מ"מ אמר זתוך הזרכה ענינו וזהו שכתז המחבר סי קי"ע דאם עשה זזרכה אחת מהאמלעיות לריך לחזור לראש אותה הזרכה ופי מג"א שם סק"ה דטעה הפי שלא אמרה כתיקון חכמים וזהו ודאי שלא כתיקון חכמים, וזזה מיושב קושי א"ר סי קי"ד סק"ע שהזחתי לעיל דכתז מג"א דטעה זזאמלע אין זכך כלום וכתז א"ר ול"ע לקמן סי קי"ע סק"ד ע"ש והנה מסק"ד יראה כל אדם שאין שום קושי דשם כתז דאחר התפילה יכול להאריך לזורך יחיד ואין זה שום ענין לכאן ועכ"ה דקושייתו מסק"ה דאמרי אם עשה שלא אמרה כתיקון חכמים והרי זזאמלע אינו מזיק אם אמרה שלא כתיקון חכמים, וזאמת יכול אני לומר דמיירי שלא אמרה כתיקון חכמים זסוף הזרכה ולא זזאמלע דזה שפיר מקרי שלא כתיקון וחוזר, אבל להג"ל זלא"ה י"ל דהא דאמר עשה זזאמלע אין זכך כלום היינו שטעה אבל לא אמר שלא מעין אותה הזרכה רק אמר זברים אחרים שאינו זנוסח הזרכה שתיקנו חכמים אבל כאן זסי קי"ע מיירי שאמר שלא מעין

לה לעוקרו מעי ולקוצעו זיו"ד היינו משום דלפי ז"ד הראשון נמי חל קלת פעמים זיו"ד כשהשיעי זשזת ולפ"ז אם זאמת מעולם אינו חל זיו"ד רק אם חל זשזת אמרינן כיון שהודחה הודחה זאמת א"א לעוקרו מעי ולקצעו זיו"ד כיון שאינו ראוי לתענית כלל עוקר ומזעל זברי ז"ד חזירו ואין ז"ד יכול לבעל ומעטה מיושב היעז דא"א לומר דשני המעשים אמת דאם אמר כיון שהודחה הודחה זמעשה שני שז לא יוכל לקיים מעשה ראשונה שרלה לקוצעו זיו"ד דהא אין ז"ד יכול לבעל ואם אמת שרלה לקוצעו זיו"ד לא הי יכול לומר כיון שהודחה דהא דיש לקוצעו זיו"ד היינו משום דפעמים חל זיו"ד כשחל פי זשזת ואי הודחה אינו חל לעולם זיו"ד ודו"ק כי נכון מאוד, ומדויק היעז לא כך הי המעשה אלא שחל וכו' ומוכת דמעשה ראשונה שקר. וחי יזנה המקדש זמהרה, ויזליאנו מאפילה לאורה, לראות זזנין זית הזחירה, וזהרמת קרן משיח וקרן התורה, וזוא יזוא לזך מורה.

כנפשך היפה ונפש אחיך הגאמן הדושו"ט חותם באהבה.

הק' יודא צבי בלוהם

סימן ע"ז

בענין זרכה ענינו לש"ץ

בעה"ת ג' מסות י"ח תמוז ימלטם מכל רעו"ת בזאת השנה לפק"ק הו"ו יע"א.

אודות הש"ץ שהתפלל תפילת שחרית ז"ו זתמוז ושכה לומר ענינו וערם שסיים זא"י רופא חולי עמו ישראל הזכירו אותו והתחיל לומר ענינו ולא סיים זא"י העונה זעת לרה אלא זא"י רופא וכו' ולא השגיח על מה שהרעישו עליו ואחר גמר התפילה אמר שכן המנהג זמקומם לומר ענינו זזרכה הרופא ושאל זשתיים אם יש מקום למנהג זה וזעטות זה איך לריך לטעות כדינא.

תשובה על שאלה ראשונה מה השיב על חלומותיו ועל זבריו הלא מזואר זשז"ע או"ח סי תקס"ו ס"א דש"ץ אומר ענינו זין גואל לרופא וחוחם זא"י העונה וכו' וע"ש זמג"א ואין שום מנהג אחר והכי נהגו זכל תפולות ישראל רק זמקום גויים וע"ה אפשר יש להם מנהג אחר ואותו ש"ץ התפלל פה זיו"ע ולא אמר הפיוטים רק עמד ושחק ולחק רק סיים הפיוטים כדי שיסזרו שאמרם ולדעת עו"ז זסי קי"ד סק"ג דאם שח זתפלה זמזיד אפי גמר כל התפילה לריך לחזור לראש וא"כ כאן נמי אם אמר כל החרוז כמו שתקנו מתקני התפילות שייך להתפילה אבל אם אמר איזה תיבות זזסוף החרוז שאין לו שום ענין או קישור להזרכה ודאי הוי כשח ואפי גמר כל התפילה הוא חוזר ואפי להחולקים לעו"ז עיי א"ר ופמג"ד שם מ"מ זמה שעומד ושחק ודאי הוי הפסק והרי פסק המחזר שם ס"ה זזכ"מ שפוסק אם שכה כדי לגמור את כולה חוזר לראש ואם לאו חוזר לתחלת הזרכה שפסק זכ וכאן למשל זתפילת גשם או על אם שובה עד

אותה הצרכה כמו צני"ד שאמר ענינו בצרכה הרופא לריך לחזור לראש.

ועונ"ל ציישב קושי א"ר עפמ"ש הר"ן ר"ה כ"ח דאפי א"י מלות א"י"ב מ"מ א"ס שמע ממי שמלמד לתנוקות לא ילא דכיון שהוא מכיון למלוא אחרת הוי כהאי דאמרי מינו מחריב בו שאינו מינו אינו מחריב בו ע"ש ולפ"ז א"ס עשה באמלע אין צכך כלום היינו שלא עשה אלא בדברים בעלמא אבל א"ס עשה שאמר צרכה אחרת בתוך אותה צרכה כמו נ"ד דהוי מינו בודאי מחריב בו ומקרי עשות וחוזר לראש אותה צרכה.

ועונ"ל דבעשות כעין זה חוזר לפמ"ש עו"ז סוסי" ק"ח דטועה ומזכיר מאורע שא"ר ימים בתפלה חוזר דהוי כשה באמלע תפלה והביא ראיה מהא דא"ס הפסוק בקול שא"ל בתקיעות דהוי הפסק דאע"פ דשהיה אינו פוסל והפסקה בקול שופר פוסל וכן הסכים צח"א כלל כ"ה סעי' י"ג וה"י דא"ס הפסוק צענינו בצרכה אחרת דהוי כמפסיק בקול שאינו שייך לאותו צבא דמבואר בסי' ק"ן דהפסיד כל אותו צבא ולא עוד אלא אפי' לדעת המחבר דמזכיר מאורע שא"ר ימים אינו חוזר נ"ל דצני"ד לריך לחזור דהרי ילא לו דין זה מהא דא"ס הדיל בשתיבה ילא היינו משום דהתם עכ"פ הזכיר במקומו במקום שלריכין להזכיר וכיון דבשאר ימים כשליך להזכירו מזכיר באותו מקום א"ל לחזור אבל כאן כשאומר ענינו בצרכה רפאינו שאין זה מקומו בשום אופן ודאי לריך לחזור.

לכן לפענ"ד צנידון דין הפסיד הן צרכה ענינו והן צרכה רפאינו ולריך לחזור לראש אותה הצרכה שטעה דהיינו דאומר צרכה ענינו וסיים העונה בעת לרה או העונה לעמ"י בעת לרה ואח"כ צרכה רפאינו, והרופא חולים, יבער כל טומאה וגלולים, וימלא משאלות השאלים, ויחונן עם אציון ודלים.

כנפש החותם בברכה משולשת.

העברי

סימן ע"ח

בסוגיא דמצות לאו ליהנות נתנו

בעה"ת ג' תשא תרס"ה לפק"ק האנשאויטץ יע"א.
שלומים מרובים כטל וכרביבים לכבוד אהובי ידינ"פ הרב הגאון החריף ובקי זך ובקי כש"ת מהור"ר נח ברוך פישער אבדק"ק עפטרעם יע"א
אחרי דרך מבוא השלח היום גערתי בהמון ערודתי לשים עיני על דברי תורתו ואשר יש לי להעיר עליו אמרתי להודיע להדריג נ"י ומיני ומינאי חסתיים שמעתא בעה"ת.
כ' לישב קושי תוס' ר"ה כ"ח ד"ה אר"י שהק' אמאי דקאמר ר"י בשופר של ע"ז לא יתקע וא"ס דמ"ש משלמים

דס"ל לר"י דל"י משום לה"י ולכן גרסו הכא רבא אבל הר"י דג"י ר"י כ' צעה"מ דקושיא תוס' הד"ל ותי' הדריג נ"י דלכאורי יש להצין מדוע באמת ל"י צש"ש נהי דעבד א"י מ"מ הא שמע קול שופר ונ"ל משום דכל מלתא דאמר רחמנא לא תעבד אע"ל"מ וידוע מ"ש מהרש"ד"ס דדוקא היכי דמתקן הא"י אמרי אע"ל"מ אבל היכי דא"י לתקן הא"י אמרי דמהני וא"כ גבי שלמים העצירה משום שנהגה וא"ל דל"י ממילא לא נהגה ולא עבד איסורא אבל גבי משמשי ע"ז שהא"י משום תאבדון וזה עבר בכל אופן ולכך ילא דציעבד ומוסיף והולך לישב קושי רשצ"א יצמות פ"א גבי סנדל של ע"ז צזה.

ואני תמה עליו צזה הא ע"ז אסצה"י משום ולא תבדא תועבה אל ביתך ומשום ולא ידבק צידך מאומה כמו"ש הרמב"ם צפ"ז מטכ"ס ה"ב דנהגה לוקה משום צ' שמות הנ"ל וא"כ א"א דילא הרי נהגה ולוקה עליהם א"כ עכ"ח צריכים לומר דלא ילא ולא נהגה וממילא דאינו לוקה ולא עבד איסורא וכמו גבי ש"ש ומ"ש צשופר של ע"ז דאמרי ילא.

ועוד לפי שיטתו דאיה"נ צע"ז הוא משום מ"ע דאבד תאבדון דהוא מ"ע כמו"ש הרמב"ם שם ה"א א"כ לא הי' לריך לומר משום דא"י לתקן עוד אלא דאפי' יכול לתקן נמי מהני דאינו חוכך הרבה א"ס צמ"ע שלא קיימו מיד ואח"כ קיימו צזה שלא הי' מהיר במלאכתו לא עבד שום א"י וכן נ"ל מבואר בתוס' פסחי' ג' ע"א ד"ה א"ל שכתבו וי"ל דאי לאו עד יום ה"א נאכל ואינעריך ציוס למעוטי שלא ישרף צלילה של אח"כ ועיי' היעב מהרש"א שם והרי ש"ק מ"ע הוא ואי נימא דלריך לקיימו מיד וא"ס לאו מצעל מ"ע א"כ ל"ל קרא דציוס שלא ישרף צלילה של אח"כ כיון דזמן אכילתו נגמר מיד בצוקר א"כ א"ס ימתין עד לילה הרי מצעל מ"ע דבאש שרף אר"י א"ס שורפו אח"כ שפיר קיים המ"ע ובאמת אמרי ע"ז מ"ה ע"ב דלא ציערו מיד ע"ז ולחד מ"ד התם יליף מאבד תאבדון גופא ודריש ל"י אבד ואח"כ תאבדון ופירש"י אלמא יש שפיר הפסק צינתים הרי דלא קיימו מיד א"כ ה"נ נהי דתקע צו מ"מ א"ס אח"כ מאבד אותו לא עבר ולא ציעל מ"ע דאבד תאבדון וא"כ א"ס דאי משום אבד תאבדון שפיר הי' יכול לתקוע ושפיר ילא דלא עבד ל"י א"י.

ובלאה"נ הא כתבו הפוסקי דציעל מ"ע ל"א כל מלתא דא"ר ל"ת אע"ל"מ א"כ אפי' נימא דיכול לתקנו א"ל לתקנו ושפיר ילא דציעל מ"ע אמרי אע"מ וא"כ לא הי' לריך לזה שכבר עבר על אבד תאבדון אבל באמת צנהא"ת ע"ז הא"י משום הני לאוי' שכתבתי ולא משום אבד תאבדון.

ובאופן צ' כ' לישב צהקדס לתרן דברי הרמב"ם שבי שופר של עולה לא יתקע וא"ס תקע ילא שהרי אין מעילה בקול וא"ת הלא נהגה צשמיעת הקול מללה"י ועמד צלח"מ כיון שאמר דאין צקול דין מעילה מה צעי צזה דאמר והלא נהגה ותי' פרי"מ נ"י דכל צו ס"י תקפ"ז כ' שהמודר הנאה משופר הוא צעלמו לא יתקע דנהגה וע"ז קאמר הרמב"ם דקול אין צו משום מעילה אבל עכ"ז קשה הא עכ"פ נהגה צעלמו וע"ז ת"י מללה"י והנה רבא פריך על ר"י אימת מעל לצתר דתקע ולכא"י מה ת"י ר"י צזה וי"ל דצזה פליגי צציוס תרועה הקשה מ"פ רבא כיון דתקע הא א"ל דתקע תקיעה

נעשית עיה"ג וכו' וכן שם פ"ג לענין ק"ק דא"ש בהמתה ולא בהמת זכור ומעשר שללה פרט לכסף הקדש וכסף מעשר וא"כ י"ל נהי דאסרה תורה בהנאה אבל רק להדיוט ולא להנות לעשות מנזה וזה שייך בע"ז אבל לא בשלמים שהוא קודש והאריך בזה הרבה ולכן ר"י מודה בשופר של ע"ז דינא דתורה לא אסרה הנאה לגבי אבל לא בשלמי דהטעם כמשפטי משום דהוא לעול על זוארו ע"כ.

ולא ידעתי איך יפרנס הגמ' שם בר"ה דקתני שופר של עיה"ג לא ינא ואמאי כיון דשופר דומה להני דקתני בסנהדרין שם דאינס בכלל עיה"ג שיהי נשקף אי"כ לא שייך כלל למימר דכתותי מייכתת שיעורי דהא אינו בכלל עיה"ג ואמאי ל"י א"י פשיע דאינו דומה להתם דכל הני הם גופא מנזה אבל שופר אטו הני גופא מנזה הלא אפשר ויכול לתקוע בו גם לשיר ושפיר הוי בכלל עיה"ג וכן נמי שופר של ע"ז לאו למנזה קיימא ואסיר להינות ממנו.

רלי הפטע נראה כעת ביישוב קושי תוס' עפ"י צחינוך מנזה תס"ע דאפי' מכניס דבר ע"ז ברשותו כדי להינות נמי עובר בולא תביא תועבה אל ביתך אע"פ שאינו נהנה ע"ש ורשב"א יבמות כ' דמשו"ה ס"ל לר"י מלה"ג דאי אמרי ינא נהנה ועבד איסורא וא"ל ל"י לא נהנה ולא עבד איסורא יותר נכון לומר דל"י ומשו"ה אמרי בשופר של שלמי דל"י משא"כ בשופר של ע"ז אפי' נימא דל"י נמי עבד משום ולא תביא וכו' שפיר אמרי דינא ובחיודשי הארכתי ואין עת האסף פה מאפס הפנאי.

ובזה הגני ידיו הרוש"ת חותם באה"ר ואה"ע ובכל חתמי ברכות שבמקדש מכבדו ומוקירו כערכו היום מצפה לתשובתו הרמתה.

הק' יודא צבי בלוהם

סימן ע"ט

ע"ד חולה לב שהרופא צוהו שלא להתענות ביוה"כ

בעה"ת צו"ג דהעטר לנו תפלינו לפ"ג האנושאויטץ יע"א.

י"טב ה' לך הכתיבה והחתימה, וחדש עליך שנה נעימה שיעלה לך רפואה שלימה, אחי יקירי וחביבי כנפשי הרבני החרף ושגור, שמו יגור, מו"ה מאיר ג"י.

יקרתך הגיעני אשר בו הודעתני שאף ששני רופאים מומחים ובקיאים מפעסע לוו עליך שלא תתענה צוה"כ הצע"ל כי חו"ש יזיק לך למחלת הלב שיש לך ר"ל ל"ע ויכבד חו"ש החולי לא תשמע להם רק תתענה ותניח קאלעט אומשלאגי"ע על הלב.

ראני איני מבין שאתה רוצה להגיל עמך שתקיים מצות ויה"כ ולא הצלת כלום שהרי אפי' מאכילין את החולה

אריכתא ובתחילת התקיעה מעל וצסוף תקיעה ינא או דתקע צי תקיעות אמנם ז"א כיון דצקול אין בו מעילה ולא הוי אי רק המנזה היא הנאה וא"כ לא מעל עד דתקע תקיעה של מנזה והתינה אם צקול בעלמא א"כ מעילה אבל אם קול בעלמא יש בו מעילה שפיר י"ל בתחילת תקיעה מעל וצסוף מעילה ינא ולח"מ כ' שר"י עכ"ח סובר שקול יש בו מעילה ושפיר ינא דבתחילת תקיעה מעל אבל רבא סובר שקול בעלמא אין בו משום מעילה וא"כ הקול לא מקרי הנאה רק המנזה וי"ל כי תקע באיסורא תקע וא"כ מתורץ שר"י סובר בע"ז ינא דגם ר"י סובר מללה"ג רק שר"י לשיטתו חוץ מן המנזה יש עוד הנאה אחרת דהיינו שהוא תוקע כמ"ש הר"צ אלו דבריו אות באת ממש.

יאמין לי ידידי נ"י הרבה ערצתי להבין דברי ולא עלתה בידי דאם ר"י באמת סובר מללה"ג ומשו"ה בשופר של ע"ז ינא אי"כ שפיר קשה קושי החוס' מ"ש דבשופר של שלמים לא ינא הא מללה"ג ומה יתן ומה יוסף מה שס"ל דיש מעילה צקול ואם כוונתו דשופר ש"ש לא ינא משום דיש עוד הנאה אחרת דהיינו מה שתוקע דיש מעילה צקול משא"כ בשופר של ע"ז ג"כ לא ידעתי להולמו הא בשלמים ליכא מעילה כדאמרי התם רק אי הנאה יש ואם מחמת דנהנה עוד צקול זה גורם הא"י ואמרי דלא ינא כמו כן יש לומר ג"כ בע"ז דלא ינא דגם בשופר של ע"ז נהנה מהקול ואדרבה הא אפי' למ"ד דקוממו"ר אין בו משום מעילה מ"מ בע"ז כתב החת"ס פי לולב הגזול דל"א צ"ע תוס' ע"ז [ואפשר שכיון לתוס' שם דף י"ג ע"ב ד"ה אלא ע"ש] דאפי' צקול ומראה וריח יש איה"ג בע"ז וכש"כ דלא הו"ל למימר דינא.

אך מ"ש צ"י דברי הרמב"ם ובישוב קושי יום תרועה דינמא דתקע תקיעה אריכתא הוא דבר נכון מאוד וכבר כתובים כל הדברי צ"י טעם המלך פ"ה מלולב ה"א וגם אני זכיתי לכוון לזה בעה"ית עד שהי תמי' צעיני מה שהק' יו"ת ולח"מ דמסוגי' דהכא משמע דקול ומראה וריח יש בו משום מעילה וחולק על סוגי' דפסח'י דמה ענין זה לזה הא הכא לאו משום הנאת קול אחינן עלה אלא מכא הנאת המנזה אמרי דנהנה מאיה"כ אבל לעולם מחמת הנאת תקיעה באמת לא עבד איסורא דאין מעילה צקול ולפי' הדבר ל"ע. אבל באמת דבריהם שבעתים מזוקקים וכל פלפולם לאו משום דס"ל דסוגי' דהכא אזלא דיש צקול דין מעילה רק דבהא דצקול אין בו דין מעילה הוא משום דהוי דבר שאין בו ממש כמו"ש רש"י פסח'י דף כ"ז ע"א ד"ה אין בהן וצד"ה קול ומראה ע"ש וע"ז הקשה כיון דאין לך דבר שאין בו ממש יותר מהנאת המנזה ואפ"ה ס"ל דמחמת הנאת המנזה מעל עכ"ה דדבר שאין בו ממש נמי מוטל אי"כ ה"ה דלפ"י דצקול אף שא"כ ממש נמי עכ"ח יש בו מעילה ואם כך כוונתו נדחה דברי טעם המלך הג"ל דשפיר הק' דמה שתקע אריכתא דכיון דבהנאת המנזה שאין בו ממש מוטל ה"ה דצקול נמי מוטל וגם דברי הרמב"ם אינם מיושבי דכיון דקאמר דצקול אין בו מעילה עכ"ה דדבר שא"כ ממש נמי מוטל תו לא אינטריך לומר טעמא דמללה"ג דפשיטא דאי אין צקול דין מעילה אמרי דמללה"ג.

ישוב כ' בחופן ג' דהפי של מללה"ג עפ"י דאמרי סנהדרין קו"ג ר"א אומר כל עיר שיש בה אפי' מזוזה אחת אינה

פניו נשחנה אז נותנים לו ע"ש וא"כ י"ל דשפיר עבד שלל נחן
לה כיון דלא נשחנה פניה והא קמ"ל, או להיפך דלא עבד
שפיר והיה לריך ליתן לה אע"פ שלא נשחנה פניו ודלא כמג"א
ול"ע עכ"ל.

אמנם כעת י"ל ד"ל דאחי לאשמעינן דאין יאה"ר תאב אלא
דבר האסור לו ומצוה ראייה שכיון שאמר לה להמתין
מעט ולא החיר לה לשחות מיד תאב הילכ"ר, או דאחי
לאשמעינן שדדברים כאלו לא יעשה חומרות ופוק חזי מה
עלה ציד אביה שצביל שלא החיר לה לשחות כשאמרה לריכה
אני ומעשה צנידון דידן כיון דשני רופאים מומחים וצקיאים
אמרו שצריך אהיה לאכול דמצוה צסי תרי"ה אס שנים
אומרים לריך אפי מאה אומרים אינו לריך מאכילין אותו
ליח דין לריך בושש דמחויב אהיה לאכול משום מ"ע דוחי צבס
ואך את דמכס לנפשותיכם אדרוש, ציוס האדיר והקדוש,
וצרכת ה' עליך מלוא וגדוש, וכנשר נעוריק יחדש, ותהיה
צריא ושלם, עדי ישוכלל הצירה והאולם, עוד כל ימי עולם.
בנפשך ובנפש אחיך הנאמן בלוב"ח.

העבר"י

סימן פ'

עוד בהנ"ל

בעה"ת אור הבוקר עש"ק נח אדר"ח והעתר לנו תפלתינו
לפ"ג האגושאוויטץ יע"א.
ה' צבאות, יגן עליך כציפירים עפות, ויתן לך בריאות
בשלימות, כבוד אחי יקירי הרבני התורף ובקי מו"ה מאיר ג"י
וכאל"ש.

אחדשה"ט וכי עצרו הימים הקדושים לטובה ועל כן נקרה
לשמוע גם ממך כל עוב ומציתך הי"ו הנב
שורותיך הקצרים קבלתי אשר צו הודעתי כי ה' הטוב והמעבד
היה צעורך להתענות ציוה"כ ע"פ עלת רופא יהודי אף ששני
רופאים מומחים מפעסט אמרו שלא תתענה כי חו"ש לא יעלה
שאפשר לצוה לידי סכנה לא שמעת לדבריהם והחמרת על
עצמך, ואם כי כבר נמשך קצן ציבנה ואין לדון עוד ויה"ר
מלפני אבינו שצשמים שזכות המלוה הגדולה הזו תעמוד לך
צזכות אבותינו הקדושים נמ"ע שה' ישלח לך רפואה שלימה
צמברה מן השמים רפה"ג ורפה"ג עכ"ה"י אכ"ר.

אמנם אילו הוינא התם לא הייתי מסכים לזה דהרי קי"ל
צא"ה"ה סי' תרי"ה ס"ד אס שנים אומרים לריך אפי
מאה אומרים אינו לריך מאכילין אותו ע"ש ואפי רופא יהודי
אומר אינו לריך נמי דינא הכי דהרי כתב ואפי החולה אומר
עמכם ש"ל מאכילים אותו מאחר ששנים אומרים לריך
והחולה הוא יהודי ואין לומר דגם שנים שאומרים לריך מיירי
שהם יהודים ולכן נאמנים יותר אצל צנידון דידן שנים
שאומרים לריך אינם נימולים אינם נאמנים נגד רופא יהודי
ז"א דהרי קי"ל שס ס"א אפי הוא עכו"ם שאומר אס לא
יאכילו אותו אפשר שיכבד עליו החולי ויסתכן מאכילין אותו

ציוה"כ מאכילין אותו פחות מכשיעור לאחר כאכ"פ כמצוה
צא"ה"ה סי' תרי"ה ס"ז שהוא לכל היותר ע' מינוטען כמ"ש
חתי"ס הי"ו סי' ע"ז וסי' כ"ג וא"כ ליכא צשום אופן איסור
כרת, ולהניח קאלטע אומשלאג"ע הרי כתב רמ"א סי' תרי"ג
ס"ע דאסור לשרות מפס מצעו"י ולטעות כמין כלים נגוצים
ולהלטון זה ציוה"כ דחיישונן שמא לא תנגב יפה ויצא לידי
סחיטה וכתב מג"א אף דכשחינה נגוצה יש ג"כ איסור רחינה
מ"מ ליכא איסורא כ"כ כמו צסחיטה הרי דצקאלטע
אומשלאג"ע איכא ג"כ איסור רחינה וגם יוכל לצוה לידי
איסור סחיטה שהוא צכרת א"כ עדיף לאכול פחות מכשיעור
דליכא א"י כרת, וגם יוכל לצוה הרצה פעמים לידי איסור
כרת כי קשה שיכיה מחשבתו כל היום ע"ז שלא יגע
צאומשלאג"ע, ועוד דהרי כתבו תוס' שצעות דכ"ג ע"צ ד"ה
דמוקי דח"ש ליכא אלא איסור צעלמא וקיל אפי מאיסור עשה
וצאומשלאג"ע לדעת מג"א דאית ציה משום רחינה עכ"פ
אסור מה"ת מעשה דצצחון כמ"ש הר"ן פיוה"כ וכן דעת
מג"א רס"י תרי"צ וחמור מח"ש, ועוד דעכ"פ תלמך ללוות
לנכרי שיעשה האומשלאג"ע ויש כאן ג"כ איסור אמירה לנכרי
והרי כתב הש"ך יו"ד סי' רל"ע סק"כ צשם הר"ן דאף דצצועה
חלה על ח"ש מ"מ אינה חלה על איסור דרצנן דדבר דרצנן
חמיר עפי מח"ש שאסור מה"ת שכשהוא אסור מה"ת הרי
מריבויא דכל דוקא וליכא לאו מיוחד לאיסורו וכו' משא"כ
כשהוא אסור מדרצנן דאיכ' לאו דלא תסור ע"ש ולכן אינו
רואה שום טעם צמה שנוה לך יותר להניח קאלטע אומשלאג"ע
מלאכול פחות מכשיעור.

ומלבד כל אלה הרי כתב רמ"א ציו"ד סוסי קנ"ה דכל
חולה שמאכילין איסור לריכין שחאה הרפואה ידועה
או ע"פ מומחה ע"ש ועיי מג"א רס"י שכ"ה וכאן שצחולי הלצ
לריכין לאכול ידועה היא דהרי כתב רמ"א אר"ח סי' תרפ"ו
דאפי כאצי עינים לא יתענו משום דשוריקי דעינא צערפשי
דליבא תלוי כדאמרי ע"ז כ"ח ועיי פירש"י שס וא"כ שהאכילה
רפואה למחלת הלצ וגם הוא ע"פ מומחין א"כ צאכילה עשית
כדין משא"כ לענין קאלטע אומשלאג"ע שאין הרפואה ידועה
ואינה ע"פ מומחין מנין לך היתר לזה.

כללא של דבר אני אינו גוצ צומרות צענינים אלו ועיי
ירושלמי יומא פ"ו ה"ו רבי מנא סלק למצקרה לרבי
חגי דהוי תש"ש א"ל אחינא א"ל שתה צצקיה ונחת ליה צתר
שעה סלק לגציה א"ל מה עבדת הווא לחיותך א"ל כד שרית
לי אזלת לה ועיי צק"ע שאין יאה"ר תאב אלא דבר האסור לו
שוצ הביא ירושלמי חד צר נש הוה מהלך צצוקא וצרתיה עמיה
אמרה ליה צרתיה אבא לחייה אנה א"ל אורכין ליצחר [פי
המתחיי מעט] א"ל אבא לחייה אנה א"ל אורכין ליצחר ומתח
ע"ש וצשיירי קרצן תמה מאי קמ"ל שמתה הצת צלמא על
שעיכבה מלשחות ותי דקמ"ל שאין לסמוך ע"ז שאין יאה"ר
תאב אלא צדצר האסור שצודאי ילך לו התאוה שהרי אמר
לצחו שחשכה צצית ואפ"ה מתה ע"ש והוא תמוה קצת דילמא
כיון שלא החיר לה מיד לכן מתה ואלו החיר מיד כמו ר"מ
לר"ה אזלת לה.

ובגליון ירושלמי כצצתי ו"ל ולפענ"ד עפמ"ש מג"א סי'
תרי"ז סק"א דצשאר כל אדם לא מהני אמירה א"כ

והנה כתב הנתיבות חו"מ סי' ל"א דע"ה דאינו נאמן הוא משום דאומר דדמי משא"כ שני עדים אינם אומרי דדמי ולפי"ז יש לומר כיון דחזינן בגמי דמדמה נאמנות הרופאים לעדות דאמרי תרי כמאה אי"כ י"ל נהי דחיישינן דהרופא אומר רק דדמי היינו רופא אחד אבל שני רופאים אינם אומרים דדמי ולפי"ז מעיקרא דהוי ס"ל דאם החולה אומר לריך אינו אומר דדמי רק יודע בצירור שלריך ליכא למיפריך ממתני ע"פ בקיאיין אין ע"פ חולה לא דע"פ חולה פשיעה דמאכילין כיון שהוא יודע בצירור שלריך חלא דאינעריך לחשמעין דנהי דרופא אומר דדמי מי"מ מאכילין ע"פ בקיאיין דליכא חשש דדמי ולכן פריך בחולה אומר לריך פשיעה אבל לבתר דקאמר דחולה אומר אי"כ אי"כ משום דתוצנה הוא דנקיע ליה ועכ"ה דגם חולה אינו אומר חלא דדמי ולכן שפיר קשה ממתני דמאכילין אותו ע"פ בקיאיין אין ע"פ חולה לא וא"ש.

רבוה נוחא דברי רש"י ד"ה ע"פ בקיאיין שפי תרי ע"פ בקי לא וע"פ עלמו לא תיובתה דר"י בתרווייהו וילד"יק חדה דבגמי קאמר תחילה עלמו לא ואח"כ ע"פ בקי אחד לא וכן נכון דר"י קאמר תחילה דע"פ עלמו נאמן ואח"כ דמאכילין אותו ע"פ בקי ולמה הקדים רש"י ע"פ בקי לא וגם מה שמסיים תיובתה בתרווייהו ומי לא ידע דקשיא עליו בתרווייהו והוא יתור לשון, ולפמ"ש נוחא דבאמת אכא מאכילין אותו ע"פ עלמו ליכא לאקשוויי מהא דמאכילין אותו ע"פ בקיאיין דהא דמאכילין אותו ע"פ עלמו פשיעה ולא לריך למתני כיון דיודע בצירור שלריך רק כיון דאמר דמאכילין אותו ע"פ בקי ש"מ דעעמא דר"י דחולה נמי אי"כ בצירור רק משום ספי"מ מאכילין אותו לכן שפיר קשה בתרווייהו והיינו דקאמר רש"י ע"פ בקי לא כיון דע"פ קשה לכן קשה גם וע"פ עלמו לא תיובתה דר"י בתרווייהו דכיון שאמר תרווייהו לכן קשי בתרווייהו אבל אי לא הוי חמר רק דמאכילין אותו ע"פ עלמו לא הוי קשי כלל וכן.

ואל יטעך דברי רש"י ציומא פ"ד ע"ב ד"ה אבל מלטרפין שפי כגון שנים אומרים לריך וגי אומרים אי"כ ואשה או כותי אומרים לריך מלטרפין למהו פלגא ופלגא וספי"כ להקל דמשמע דרק מלטרפין לדעת אחרת אבל בלח"ה כותי אי"כ דני"ל פשוט דלכארי למה נקט רש"י המשל דמלטרפין לדעת אחרת לענין לריך והול"ל דמלטרפין לדעת אחרת דאם צ"י אומרים לריך וצ"י אומרים אי"כ וגם הם אומרים אי"כ דאין מחללין שבת אבל באמת נראה דכעעס דאין עושין ע"פ גשים וע"פ כותים היינו שהם מתעללים כמ"ש תוס' וע"פ צ"י ארי"ה סי' שכ"ה בשם הרא"ש דגשים וכותים יחשבו שאסור לחלל שבת משום פקי"פ אי"כ אם אומר לא סמיכין עליו ולכן שפיר נקט המשל כשאומר לריך ולפי"ז י"ל דבאמת כשכותי בעלמו צ"י אחרים אומר לריך נמי מאכילין אותו ע"פ חלא דרש"י רבותא אשמעין דאפי' ליטערף לדעת אחרת לא מהני רק כשאומר לריך אבל כשאומר לא לריך לא מלטרפין לדעת אחרת.

רעונ"ל עפמ"ש רמ"א סי' תרי"ח ס"ד ור"ה אם החולה ורופא אחד עמו אומרים לריך אע"פ שמאה רופאים אומרים אי"כ מאכילין אותו ולא חיישינן דחולה אומר לריך

על פיו, וע"י מג"ה סק"ה דעכ"ה נאמן להכחיש ישראל וכתב לצו"ש דהיינו הדין דס"ב אחד אומר לריך ואחד אומר אי"כ דאפי' האומר אי"כ הוא יהודי והאומר לריך הוא עכ"ה נאמן העכ"ה נגד הישראל וכש"כ אם הישראל מוכחש משנים האומרים לריך דמאכילין אותו, וע"י צ"י צ"ש מהרי"ק שמעשים בכל יום שאנו סומכין על דברי רופאים עכ"ה להאכילו ע"ש.

ומה"ט לא זכיתי להבין מה שעמד בחוס' יו"כ דפי"ג דמנ"ל לר"י לעשות אוקימתות שם במתני לומר דינים חדשים שלא כפשט המשנה דקתני מאכילים אותו ע"פ בקיאים דמשמע ע"פ עלמו לא וע"פ בקי אי לא י"ל דר"י הוכרה נומר מ"ש מכה מאי דקיי"ל בעלמא ע"ה נאמן באיסורים וא"כ אמאי לא יהיה רופא אחד נאמן לומר דזה החולה מסוכן וכן נמי אמאי לא יהיה החולה נאמן לומר דהוא מסוכן, ולפמ"ש ל"ל דיהיה נאמן מכה עא"כ בחי' דהרי לענין פקי"פ עכ"ה נמי נאמן ומשום עא"כ בא"י אין עכ"ה נאמן כמ"ש הש"ך יו"ד סי' קכ"ז סק"כ או"י דלאו משום עא"כ באיסורי חתינן עלה.

אבל יותר תמוה צעניי דהרי הרופא אינו אומר שיודע בצירור שיסתכן וכי חולדה נצחיה היא והיך ה' תקנר רק אומר דדמי לפי חומדן דעתו וע"י חת"ם סי' קנ"ח וסי' קע"ה משא"כ בעא"י צ"ה לריך להעיד בצירור שיודע שחסור או מותר וכמ"ש חת"ם ה"ל סי' קנ"ח וא"כ עכ"ה לא מהימן משום עא"כ באיסורי.

רבוה י"ל ליישב מה שעמד חוס' יו"כ שם דפריך התם אהא דחולה אומר לריך ורופא אומר אי"כ שומעין לחולה פשיעה דמ"פ הא לקמן בסמוך פריך ליה ממתני דמאכילין אותו ע"פ בקיאיין אין ע"פ חולה לא ש"מ דיש סברה לומר דאין מאכילין ע"פ חולה ואינו פשוט כ"כ ולפמ"ש י"ל דלכאורה יש לדקדק דבצ"ה אי דחולה אומר לריך פריך פשיעה ובצ"ה אחריתא דחולה אומר אינו לריך ורופא אומר לריך לא פריך פשיעה דמאכילין אותו ואף שבאש"ר"י הגוססחא דגם כאן פריך פשיעה מי"מ הגוססחא בגמי שלנו אינו כן ועוד מתחילה פריך מי"מ משמע דלעעמיה צעי אמאי החולה נאמן ובלא עעס אי"כ וקשי בתרתי חדה דספק נפשות להקל ועוד כיון דלאו סברה הוא שיהיה החולה נאמן אי"כ מי"פ אח"כ פשיעה ולפמ"ש דהרופא אומר רק דדמי ואפ"ה סומכין עליו דספי"כ להקל דאפי' על אי"כ שלו נמי מאכילין אותו כמבואר צ"ה תרי"ה ס"ה וע"י קאמר נהי דחולה אומר לריך מי"מ הוא אי"כ אם לריך או לא דגם הוא אינו אומר רק דדמי מי"מ כיון דהרופא אומר אי"כ הא קיי"ל צ"ה תרי"ה ס"ה אם החולה אומר אי"כ והרופא אומר אי"כ אין מאכילין אותו וא"כ ה"י מי"מ שומעין לחולה וע"י משני דלכ' יודע מרת נפשו וא"כ החולה אינו אומר דדמי רק בצירור וע"י פריך פשיעה כיון דהחולה עושין צ"י והרופא אינו אומר רק דדמי בודאי החולה נאמן וכ"י כאן משום דס"ל דהחולה יודע בצירור משא"כ בהך צ"ה דרופא אומר לריך ליכא למיפריך פשיעה דעובא קמ"ל דאף שרופא אומר דדמי אפ"ה סמיכין עליו משום ספי"כ להקל, חלא דפריך מי"מ כיון דהחולה יודע בצירור דלכ' יודע מרת נפשו אי"כ גם לענין דאינו לריך יהיה נאמן ומשני משום דתוצנה הוא דנקט ליה.

משום דמאמין לרופא זה שאומר לריך ע"ש והוא כדי ליישב דברי הטור דל"ל רופא אחד עמו הלא החולה בעלמו אם אומר לריך נאמן יותר ממאה רופאין לזה קאמר דחולה בעלמו בדואי נאמן רק דיש לחוש אם רופא אחד עמו דמאמין לרופא קמ"ל ולפ"ז י"ל גם כאן דודאי כתיב אחד נאמן אבל אם שאר רופאים עמו יש לחוש שאומר רק לריך משום שמאמין לשאר רופאים קמ"ל דמזטרפים לדעת אחרת ונאמנים.

ובגוף הקושי ל"ל לחולה רופא אחד עמו הלא החולה בעלמו נגד מאה רופאים נ"ל דטור סי' תרי"ח ואם אין שם רופא מאכילין אותו ע"פ שמאחר שהודיעהו שהוא יוה"כ והוא שואל לאכול א"ל לדקדק עליו יותר וכי צ"י דמשמע שאם יש שם רופא אין מאכילין אותו אלא ע"פ הרופא וא"כ איך כתב אח"כ אם הוא אומר שלריך אפי' מאה רופאים אומרים שא"ל מאכילין אותו, ונ"ל שני תירוטים חדא דתחילה מיירי שאין החולה אומר שלריך ואם לאו ירא שיסתכן רק שמצקש לאכול אז מאכילין אותו רק אם אין שם רופא אבל אם יש שם רופא ואומר שא"ל ולא יסתכן אם לא יאכל באמת אין מאכילין אותו אבל אם החולה אומר לריך דהיינו שאם לא יאכל אפשר שיכבד עליו החולי אז באמת נאמן אפי' נגד מאה רופאים.

שנית נ"ל עפ"מ דקיי"ל דכל מקום שהאמינה התורה ע"א הרי הוא כשנים ואין דבריו של אחד במקום שנים עיי' ש"ך יו"ד סי' קכ"ז סק"י"ד ע"ש ובסי' ט"ל סקמ"א ולפ"ז כשהחולה אומר תחילה לריך דכבר האמינה התורה כשנים אז אפי' כבר הוכחש ממאה לא מהני דחרי כמאה אבל אם הרופאים אומרים תחילה א"ל אז לא מהני אמירתו של החולה וא"כ דברי הטור נכונים והם שפה אחת דברים אחדים דקאמר ואם אין שם רופא מאכילין אותו ע"פ וכו' ואז אם הוא אומר שלריך צומן שאין כאן רופא אז אח"כ אפי' מאה רופאים אומרים שא"ל מאכילין אותו ולפ"ז ניתח קושי ה"ל על הטור עיי' צ"י דהא דצעינן כאן רופא אחד עמו היינו משום שהרופאין אומרים תחילה א"ל לכן לא נאמן החולה בעלמו ולריך אחר עמו.

ועוד דאפי' לדעת הרמב"ן שהביא הטור דאין הולכין אחר הבקיות וכמ"ש רמ"א סי' מ"מ כתב בשמו דבאומר לריך חוששין לדבריו ומאכילין אותו אפי' נגד שנים וכש"כ בנידון דידן דשני בקיאיין אומרים לריך דנאמנים אפי' נגד מאה בקיאיין כמו בשו"ן וכש"כ דליכא אלא חד שאומר א"ל בדואי לא היה ראוי לסמוך עליו.

ואחרי שזכרנו שיותר לך לאכול יש לעיי' אי ראוי להחמיר עליו אפי' מותר ע"פ דין לאכול הנה המג"א סי' שכ"ה סק"ו אם לא ראה החולה לקבל התרופה כופין אותו ועיי' בא"ר סי' תרי"ח דמאכילין אותו בעכ"ח והביא בשם או"י דהחמיר על עלמו עליו נאמר ואת דמכס לנפשתיכם אדרוש ואל תהי לדיק הרבה, אלא שראיתי צהת"ס יו"ד סי' רמ"ה שכתב דלהני פוסקים צו"ד סי' קנ"ז דס"ל דאם רוצה אדם למסור נפשו על מצוה קלה הרשות בידו וקדוש יאמר ה"ה בעל שמתו אחיו מחמת מילה ראוי להחמיר על עלמו ולמול עלמו ע"ש וא"כ ה"ה לענין פק"פ אם רוצה להחמיר שלא

לעבור על איסור דראשי אמנם דעת קדוש אבינו מאו"ר הגולה זקוק"ל בשו"ת צ"ש אר"ח סי' ש"ט אינו כן דדוקא אם עכו"ם מתכווין להעבירו על ד"ת ראוי להחמיר אבל בלא"ה א"י לומר לא בעינא להליל עלמי מצוחר דאינו ראוי להחמיר שלא לאכול אפי' להני שיעות.

והנה לא זכיתי להבין דברי חת"ס דבשלמא התם שפיר יכול להחמיר על עלמו כיון דאם מחמיר מקיים מ"ע דונקדשתי בתוך בני ישראל רק שאינו מחויב לקיימו אבל עכ"פ אם מחמיר מקיים מ"ע זו ומשום מ"ע זו החיוב להרוג עלמו באותן מצות שיהרג ואל יעבור לכן גם בשאר מצות ראוי להחמיר משא"כ למול עלמו במקום שאינו ראוי מנין לנו הא אינו ראוי למסור נפשו עבור מ"ע זו ועיי' כעין סברא זו ברא"ש בסוגי' דקל קל דמשו"ה שוחטין לחולה בשבת ואין מאכילין אותו נבלה משום דכבר ניתן שבת לדחות אללו בהצטרה ובצישול ובחמין לו חמין וכו"נ ניתן נפשו לדחות אלל מ"ע דונקדשתי לכן גם במקום שאינו מחויב למסור נפשו ראוי לדחות נפשו אבל לענין למול עלמו מעולם לא ניתן נפשו לדחות אלל מצות מילה.

ועוד דדוקא התם שהנכרי מצוהו להסננה אז אם רוצה לבחור לעשות המצוה ויהרג ראוי אבל כאן במילה שהוא רוצה לקיים המצוה והוא בעלמו מכניס עלמו לסכנה שפיר י"ל כיון דהוא גורם הסכנה עובר על וגשמרתם לנפשתיכם ואך את דמכם לנפשתיכם ועיי' פרי"ד דרוש צ'.

אך הא"ר כתב וז"ל ובפסקי ראקנעי כתב שריצ"א חלה ציוה"כ ואמרו לו הרופאים אם לא תאכל ודאי תמות ואם תאכל שמת תחיה ואמר צרי ושמת צרי עדיף ולא רצה לאכול ומת תנצ"ה ע"כ וכתב שכ"ג ויראה שאינו חולק על אר"ה ורדב"ז דהם מיירי שאמר הרופא ואם יאכל יחיה אבל צריצ"א מסופקים בחיים לכך החמיר על עלמו ע"כ ומשמע מלד הדין אף במעשה דריצ"א מותר רק הוא החמיר על עלמו גם נראה דבכל חולה א"ל לרופא לומר שדאי יחיה אלא במעשה דריצ"א היה מסוכן ביותר שקרוב למיתה הוא ע"כ צא"ר מצוחר שהריצ"א החמיר על עלמו.

אך לא זכיתי להבין הנה מה שהק' דבכל חולה אינו אומר הרופא שדאי יחיה אלא שמת יחיה ואפי"ה מותר ומחייב לאכול, ולפענ"ד קשה יותר דבכל חולה אין אומר הרופא שאם לא יאכל ודאי ימות אלא שמת ימות וז"ל הרא"ש יומא פ"ג ונ"ל דחומרא גדולה היא זאת בספק נפשות דאין לך רופא שיאמר אם לא יאכל שמת ימות אלא הרופא דרכו לומר אם לא יאכל אפשר שיכבד חוליו ויסתכן ע"ש ואפי"ה אזלינן לקולא דספק נפשות להקל מכש"כ בנידון הריצ"א שאמרו שאם לא יאכל בדואי ימות שהיה מותר ומחויב לאכול.

וב"ש דריצ"א היה מסוכן ביותר שקרוב למיתה הוא נראה מדבריו דכיון שהיה מסוכן כ"כ לכן לא היה חייו כדאי לעבור על מצות התורה תמוה בעיני דברי קיי"ל צאה"ע סי' קמ"א סי"ח אם הניחו גוסס לא יתנו לו שרוב גוססין למיתה ואם נתנו לו ה"ז ספק מגורשת וא"כ אפי' היה מסוכן

ציותר מי"מ הוי רק ספק וספק נפשות להקל ומכש"כ כאן שהריב"א היה מדבר ואומר צדק נחות ב"ש צרי עדיף וכתב ב"ש שם סק"ה דאם הוא מדבר יכול לגרש ואם כן כאן עוד נשמחו צו היה בחזקת חיים עכ"פ כמו צגוסם וגם שם הוי ספק אם חי או לא כש"כ כאן דמותר לאכול משום ספק נפשות להקל.

ומ"ש ומשמע מזד הדין אף במעשה דריב"א מותר הנה זה פשוט דהרי ספק נפשות להקל וקוי"ל צם"ה תרי"ח ס"ה אם החולה אומר א"ל והרופא מסופק מאכילין אותו וא"כ כאן דאמרו צבירור שאם לא יאכל ימות צודאי הוא מותר ואין לריבין למשמעות.

אך מ"ש שכ"ג דריב"א מסופקים צחיים לכך החמיר על עצמו הוא תמורה דכיון דמחויב להגיל עצמו ולאכול נהי דמסופקים צחיים נמי היה לריך לאכול ואפי' תאמר דהוי כעין ס"ם דילמא אפי' לא יאכל נמי יחיה כיון דהרופאים אינם יודעים צבירור כמש"ל ואפי' נימא שאם לא יאכל ימות מי"מ הרופאים צעלמם אמרו שאפי' יאכל אפשר שימות מי"מ אפי' ס"ם לא הוי אלא כרוב ואין הולכין צפקני"פ אחר הרוב, וצדהיא קוי"ל צחוי"ח ס"ה שכ"ע מי שנפלה עליו מפולת ספק חי ספק מת ס"ה הוא שם ס"ה אינו שם אפי' אח"ל שהוא שם ס"ה עכ"ו"ס ס"ה ישראל מפקחין עליו אפי"פ שיש צו כמה ספיקות ע"ש הרי דאפי' מסופקים צחיים ויש עוד צדהיה ג' ספיקות דוחה שבת וכש"כ צנידון דריב"א וכן מהך דרופא אומר א"י דמאכילין אותו נמי קשי' ולע"ג.

ומכח זה ל"ל דריב"א ס"ל כחתי"ם דאפי' אם אין העכ"ו"ס רוצה להעביר על ד"ת רשאי להחמיר על עצמו למסור נפשו כדי לקיים המצוה, וצוה ניחא נמי מה שאמר הריב"א ב"ש צרי עדיף ולא יאל מפיו הקדוש והעבור דבר לצעלה והרי אכן קוי"ל ב"ש לאו צרי עדיף, אמנם יען קוי"ל צחוי"מ ס"ה ס"ע דצבא ל"ש"א אפי' צבו"ש ישלם וכיון דל"ש"א צרי עדיף והריב"א לגרמיה הוא דעבד ל"ש"א להחמיר על עצמו לכן אמר ב"ש צרי עדיף, ואולי דהא דלאו צרי עדיף הוא משום דיש חזקת ממון כנגדו וכיון דליכא חזקה נגד הברי דשמא ימות חיישינן לכן אמר ב"ש צרי עדיף.

אמנם גם לדעת קדוש אבי זלוק"ל ל"ל לפרש כוונת הריב"א עפ"מ"ש צב"ש ארי"ח ס"ה ש"ע דל"ל קרא דוחי צבם דפקני"פ דוחה שבת ת"ל דאתי עשה דהשבת אצידת גופו ודוחה ל"ת דשבת לשיטת רש"י יצמות ד"ו ד"ה אלא דעדל"ת שיש צו כרת ואי דשבת עול"ת הא הל"ת נדחה לדעת ריב"א צחולין קמ"א רק לגבי עשה אמרי' מה אולמא דהאי עשה מהאי עשה והרי עשה דפקני"פ עדיף מעשה דשבת דאמרי' יעבור ולא יהרג ולענין שפיכת דמים יהרג ואל יעבור ותי עפ"מ דאמרי' כחצות מ' אי אמרה לא צעינא ליכא עשה דהשבת אצידת וה"י צאצידת גופו אי אמר לא צעינא ליכא עשה כלל ול"ש עדל"ת אך כיון דכתבה תורה וחי צבם דאינו רשאי לומר לא צעינא א"כ שוב פקני"פ דוחה שבת משום עדל"ת ע"ש ולפי"ן ק"ל א"כ צספק נפשות עכ"ה אינו דוחה דספק עשה אינו דוחה ל"ת ודאי וגם ל"ש מה אולמא עשה דפקני"פ

מעשה דשבת דודאי אולמא ואולמא שזו ודאי וזה ספק וא"כ איך אמר רבא ציומא פ"ה ע"ב דכולהו אית לכו פירכא דאשכחן ודאי ספק מנגן ודשמואל ודאי ל"ל פירכא וע"ה פירש"י דמוחי צבם מוכח דגם משום ספק נפשות מותר לחלל שבת הא צספק ל"ש עדל"ת ואיך מותר לחלל שבת על הספק ול"ל דקושי' רבא היה דאשכחן ודאי אכל ספק מני"ל שיחיה אפי' מותר לחלל אכל מוחי צבם מוכח דאפי' צספק מותר לחלל שבת אכל מי"מ אינו מחויב לחלל שבת רק צודאי נפשות כיון דאמרי' עדל"ת מחויב לקיים העשה דהשבת אצידת גופו ואסור להחמיר אכל צספ"ג נהי דמותר מי"מ אינו מחויב להגיל עצמו וע"ש צב"ש לעיל מיני' ותצין יותר והיינו דקאמר הריב"א צרי ושמא כיון דיוה"כ ודאי עשה והללת נפשות דידיה שמא צרי עדיף ואין ספק עשה דהשבת גופו דוחה ודאי עשה דיוה"כ ולא קאי כלל אדברי הרופאים.

אבל כבר פסק הש"ך ס"ה קנ"ז סק"צ דוקא אדם גדול וחסיד ויר"ש ורואה שדור פרוץ צכך רשאי לקדש השם ולמסור עצמו אפי' על מצוה קלה אכל צלא"ה לא ואז ילך לצטח דרכו לעוב לו כל הימים.

וה' יאריך ימך ושנותיד בטוב ובנעימים, ונוכה לבשר בשורות טובות וניחומים, עדי יבא משיח הולך תמים, כנפשו גופש אחיך הנאמן בלונ"ה.

העבר"י

סימן פ"א

עוד בהנ"ל

בעה"ת אור ליום ב' תצוה תרע"ו לפק"ק הו"ו יע"א.

יקרת מכתבך הגיעני צעתו אכל אני ערוד מאוד והיום צאתי להשיב וצמח דסוימת אפתח, כתבת ליישב קושי' כפ"ת ציומא פ"ג שפסקו הפוסקים כר"י צירושלמי דצחולה אומר יכולני ללוס ורופא אומר א"י דהוי ספ"ג להקל והא מדאמר ר' ינאי רופא אומר לריך וחולה אומר א"ל שומעין לרופא משמע דוקא משום דאמר לריך שומעין לו אכל אם היה אומר א"י לא היה שומעין לו דס"ה של הרופא לא הוי ספ"ג, וצמח"כ דצריך אין להם שחר דר"ת להוכיח דר' ינאי נמי הכי ס"ל וא"כ ק' אמאי נקט רופא אומר לריך הול"ל רופא אומר א"י או"ו דל"ל לר' ינאי הא.

ולפענ"ד ציישוב קושי' תויו"כ צשנדקדק דצירושלמי נקט לשון יכול אני והיינו ללוס כפי' המפרש וצבלי נקט לריך ומזה היה ל"ל דמייורי צב' דינים נפרדים עיי' חתי"ם ח"ו ס' כ"ג שכתב שאפי"פ שטכשיו ליכא סכנה רק דאפשר שאיחילד אח"כ הסכנה נמי ספ"ג להקל דצנידון דידיה שם עכשיו הוא צריא ושלם רק כיון דיש לחוש פן אח"כ תדצקבו הרע ספ"ג להקל ע"ש אלא דצ"י ס"ה שכ"ה צחוי"ח קודם מי צבלע עלוקה צביא צשם ר"י דיש מי שכתב שכל דבר שאין צו סכנה עתה

לאו משום עא"י צאי אלא משום חזקה דלא מרעי אומנתו אבל בלא"ה לא דמי דבשלמא קפילא שאומר בודאי שכן הוא לכן אם אח"כ ימלא דודי יפסיד אומנתו משא"כ ברופא שאינו אומר בודאי רק בדדמי כמ"ש חת"ס כמה פעמים ח"כ אפי' ימלא שאינו כמו שאמר ג"כ אינו מפסיד אומנתו שנית בקפילא לאחר שאמר איזה טעם שיש לו ג"כ לריך שיהיה נשאר בראותו טעם ואם לא נמלא כדבריו מרעי אומנתו משא"כ ברופא אם לא יהיה נמלא כדבריו יוכל לתרץ שאח"כ נולד איזה סיבה שנשתנה מדבריו שמה הרוח בלבלתו כדאמר' ציצמות ק"כ.

רמב"ם שהשבת על תי' ראשון צעור אינני רואה שום השגה ועל משמרתו אעמוד ועל תי' השני דכוננת העור דאם אין שם רופא והוא אמר לריך אפי' מאלה ח"י להכנישן דכ"מ שהאמינה תורה ע"ה הרי הוא כשנים וע"ז הקשית דא"כ איך תרתי אח"כ דמשו"ה לריך החולה רופא אחר עמו משום דרופאין אומרי תחילה א"ל דא"כ אמאי באמת נאמן החולה אח"כ אפי' יש רופא עמו גם ז"ה דנהי דהחולה בעלמו ח"י אחר שאמרו הרופאין א"ל משום דאין דבריו של אחד במקום שנים אבל אם יש אחר עמו שפיר נאמנים דתרי כמאה ומאה כחרי ואין אני רואה בזה שום השגה, ועינינו יחוורן כחלגא, ונזכה לכתרו של תורה וחגא, ופי' ישמרינו מכל צרה ופגע.

כנפשוך ונפש אחיך הגאמן הרוש"ת באהבה.

העבר"י

סימן פ"ב

בשיעור דכותבת הגסה

בעה"ת א' וירא מתפתחין תרע"א דרחמי לפק"ק האנר שאויטץ יע"א.
אל הארו אשר בלבנון, לפני שמש שמו ינון, כבוד מר ידינ"פ הרב הגאון המובהק המפורסם פאר ישרון הי חסיד הי עניו כקש"ת מו"ה מרדכי ליב ווינקלער נ"י אבדק"ק מאד יע"א.

השבועתי שובע שמחות צגי"ק אשר הגיעני בזמן שמחה בחג הסוכות העצ"ל והדרי"ג במקום גדולתו שם ענותנותו הליע לפני הפעוע קושיא שהקשה אדם קשה כבדול והייתי נבוכ' אם לבה בחלרות קדשו צד"ת מה שנלעני"ד ליישב למען לא אהיה כמתעתע וכי מה אדע אשר לא ידע אמנס חשבתי אולי מאת ה' היתה זאת כהאי דרבה דלחודדי דאביי הוא דעביד ואמתי אדון לפניו ע"ג קרקע כתלמוד שדן לפני רבו.

והנה כהדרגתי תפס על הפוסקים דפסקו כר"ז ציומא ע"ע דכותבת הגסה פחות מכבילה דהא רבה דאמר דיתירה מכבילה עכ"ה ל"ל דיטנו במילואות דאלי"כ לא יפלגו במילואות וא"כ ר"ה דקאמר בגמ' דלא מיבעי' לי ה' דר"פ משום דגסה אתמר כל כמה דגסה וא"כ עכ"ה ס"ל כרבה

אע"פ שיוכל לבה לידי סכנה אין מחללין אלא שבות דרצנן אבל לא איסור דחי' ע"ש ולא תקשי אר"י מהא דאמרי ציומא פ"ד ע"ב מכבין ומפסיקין ל"ל דאפי' לחצר אחרת ופירש"י דליקה בחצר זו ונפשות בחצר אחרת והם חולים או קענים ע"ש הרי נראה דאפי' במקום שאין כאן סכנה נמי מותר לחלל שבת שמה אח"כ יהיה סכנה ז"ה דהוא ס"ל דכביו הוי מלשאל"ג דרק מדרצנן אסור כמ"ש רמ"ה סוס"י שלי"ד אבל איסור דחי' אסור אם אין עכשיו הסכנה רק איסור דרצנן שרי ותימא על החת"ס ה"ל שלא עמד בזה ולפי"ז תקשי איך קאמר הירושלמי דבאמר יכלני לזום הוי ספי"ג ה' הלשון משמע שעכשיו עדיין אינו לריך רק החשש שאח"כ לא יוכל לזום וכיון דעכשיו אינו סכנה הרי אסור לחלל שבת ואמאי הוי ספי"ג ול"ל עפמ"ש הש"ך סי' רל"ט סק"כ דח"ש קול מאי דרצנן וכיון דבחי' דרצנן שרי אף שעכשיו אין הסכנה כהן כש"כ דח"ש מותר אף שאין הסכנה עכשיו ולפי"ז כיון דעכשיו ליכא סכנה ומיירי רק לענין איסור ח"ש שפיר סמכין אפי' אח"י של הרופא משא"כ גמ' דידן דמיירי שלריך עכשיו לאכול ומיירי אפי' בשיעור שלם אז לא סמכין אח"י של הרופא לכן נקט ר' ינאי הרופא אומר לריך.

רבוה ינחא נמי מה שעמדת ע"ד הירושלמי דקאמר נעשה ספי"ג והל"ל שומעין לרופא ולפמ"ש כיון דמיירי שאין כאן סכנה ול"ה הוי ספי"ג אפי"ה נעשה כספי"ג, ועוד י"ל אחד משני פנים או משום דאם חולה אומר יכול והרופא ח"י הוי כס"ס דילמא כחולה ואח"ל כרופא נמי הוא ספק וא"כ הוי כס"ס דאין כאן פקד"פ ואפי"ה אזלין לקולא והיינו דקאמר נעשה כספי"ג אף דהוי ס"ס אפי"ה הוי כחד ספק או עפמ"ש צמכתוי דנפ"מ צמי שאומר תחילה דכ"מ שהאמינה התורה ע"ה הרי הוא כשנים וירושלמי מיירי שחולה אמר תחילה שיכול לזום והו"ה דשוב אין הרופא נאמן במה שאמר ח"י קמ"ל דנאמן.

ועתה אשובה ואראה מה שהשגת על דברי עמ"ש דצ"י אומרים לריך אפי' מאלה אומרים ח"י ח"י ואמתי דאפי' אם אותן מאלה יהודים ח"י וראיה שלי דקו"ל אפי' אם החולה אומר עמהם ח"י ח"י והחולה יהודי וע"ז הקשית דחולה באמת לא מהני משום דתונבא הוא דנקט ליה אבל רופא יהודי שפיר נאמן, ולפענ"ד דוקא אם החולה בעלמו אומר ח"י אז חיישין דתונבא הוא דנקט אבל אם גם שאר רופאים אמר ח"י ל"ל דתונבא הוא דנקט ליה דהרי שאר רופאים ודאי לאו תונבא נקט ליה ואפי"ה אומרים ח"י ועיי' כעין זה פסחים מ"ו וראיה לזה שהרי כתב המחבר ואפי' החולה אומר עמהם שא"ל ואי נימא דמה שחולה אומר עמהם ח"י גרוע הוא משום דתונבא הוא דנקט ליה מה אפי' דקאמר ה' אין זה חידוש דחולה לא מהני ח"י דאם גם אחרים אומרים ח"י לא אמרי תונבא הוא דנקט ליה.

ועל מה שהשגתי ע"ד תו"כ דל"ל דרופא נאמן משום עא"י באיסורין דכאן עכ"ה נמי נאמן ובאיסורין ח"י וכתבת דבמסכת לפ"ת נאמן וזה שיבוש דרופא אינו מסלפ"ת רק אחר ששאלו ועיי' רמ"ה אה"ע סי' י"ז סט"ו, ומ"ש דנאמן משום דאומן לא מרעי אומנתו כמ"ש הש"ך סי' ל"ח ע"ש הנה גם זה

דיותר מכביצה דכ"כ הוי גסה עדיף וא"כ הא קיי"ל ככולה ש"ס כר"א דכתרא הוא ואי משום הוכחה ר"ז מר"י דס"ל כביצה משביע הא לא קשה לרבה כמ"ש באחרונים לסברה החוס' דאינו רק מדרבנן דמה"ח שביעה גמורה צעין א"כ מ"ט פסקו דכותבת הגסה פחותה מכביצה.

והנה לפי הבנת הדרגתי דלר"א דאמר כל כמה דגסה ולריך להיות הכותבת דמשערין ביה ציוה"כ היותר גדולה מהכותבת הגסות דגם צמין הגדולים יש מעלות מעלות ורבה נמי הכי ס"ל מיושב לי מה שעמדתי זה רבות בשנים על יתור לשון דקאמר רבה וקיס לכו לרבנן דבהכי מיתבא דעתיה צ"ל מהכי לא מיתבא דעתיה דלשון זה משמע דק"ל אמאי סגי בכותבת וזאמח לא צל לתרץ רק אמאי צעין כותבת והול"ל רק דצ"ל מהכי לא מיתבא דעתיה ומשו"ה צעין כותבת ולא סגי בכזית ומלאתי שקדוש אבי מאו"ר הגולה זאוק"ל צ"ש אר"ח סי ע"ח עמד בזה ולהב"ל ניחא דאיכו נמי צשיעתיא דר"א אזיל דכל כמה דגסה וא"כ הרי משכחת ליה נמי כותבת הגסה שכוא עוד יותר מיתירה מכביצה דהחוש מעיד ע"ז ועיי' ציו"ד סי' פ"ו לענין צינים ועוד אי לא משכחת כותבת שתייה גדולה יותר מכותבת מכביצה לא הול"ל יתירה מכביצה אלא היותר גדול ועכ"ה דאיכא שיותר גדולה מזה וא"כ אמאי אמר יתירה מכביצה הא גסה אחרת וכל כמה דהוי גסה א"כ יהיה השיעור עוד יותר גדול מזה דלכן אמר דקיס לכו לרבנן דבהכי מיתבא דעתיה ולכן לא צעין שיהיה יותר גדול אף דכל כמה דהוי גסה.

אמנם לצדי לא כן ידמה דמשום דאמר כל כמה דהוי גסה לא ס"ל דשיעורא רבה דיתירה מכביצה צעין דאל"כ ר"פ דמייבטי לי ולא ס"ל דגסה אחרת כל כמה דהוי גסה עכ"ה מוכרח לומר דס"ל כר"ז דכותבת הגסה פחותה מכביצה וזאמח צעי דר"פ מלי אזיל אפי' לרבה אס האו כותבת דהיא יתירה מכביצה אס היא בגרעינתה ביחד או בלא גרעינתה וע"ז השיב לו ר"א גסה איתמר כ"כ דהוי גסה דהיינו אותו כותבת דמשערין ביה לרבה שהיא יתירה מכביצה ולר"ז שהיא פחותה מכביצה לריך להיות עם הגרעין אבל מלי סבר כר"ז.

ועונ"ל דזאמח תמורה מה שהשיב ר"א על צעי דר"פ גסה איתמר כל כמה דהוי גסה הא אפי' נימח כן מ"מ יש להסתפק אס בהאי גסה אי הוי בגרעינתה או בלא גרעינתה ול"ל דצעי דר"פ היה אס השיעור ציוה"כ הוא משום יתובי דעתא ואז בודאי הוי בגרעינתה דבפחות מזה אינו מיתביה ולריך להיות מטע מצובה או יותר למר כדאית לי ולמר כדאית לי או דילמא לא תליא כלל ביתובא דעתיה רק יש לו שיעור אחר משאר איסורים ועיין תווי"כ שהאריך בזה וע"ז השיב לו ר"א דאפי' לא תליא ביתובי דעתיה מ"מ כיון דגסה איתמר ג"כ לריך להיות בגרעינתה וא"כ ר"א לא קאי אלא אי אמרינן דשיעור יוה"כ לא תליא ביתובי דעתיה ולפ"ז לדין דתליא ביתובי דעתיה ופחות מטע מכביצה נמי מיתבא דעתיה שפיר פסקי כר"ן.

ובעיקר קושיות: אחרונים דתקשי לר"י מהא דלקמן השתא כביצה שצוהי. משבצע דעתא לא מיתבא הי' מיל לדעת

הכי אחרונים דציוה"כ נמי תליא בהנחת גרונו ולענין בהמ"ז צעין הנחת מעיו ושפיר משבצע לי אבל לענין הנחת גרונו אפי' דעתיה לא מיתבא בפחות מכביצה וזכה מיושב מה שהקי הגאון ר' נפתלי סופר זאוק"ל אמתני דקתני האוכל והשותה אין מלטרף דתקשי לר"מ דס"ל ואכלת זו כזית ושבעת זו שתייה כיון דמשבצע דעתיה לא מיתביה ולהב"ל נהי דמשבצע היינו אי איכא הנחת מעיו אבל ציו"כ דלהנחת גרונו מחייב זאמח לא מיתבא דעתיה ועין כי צעוה"ל זאמח הכתיבה וכי לא אוכל להאריך.

והנני חותם בכל חתמי ברכות שבמקדש מכבדו ומוקירו.

הקי יודא צבי בלוהם

סימן פ"ג

בסוגיא דקלב"מ בחייבי כריתות

בעה"ת יום ג' תצא שנת כי עת לחננה כי בא לפק"ק ה"ו יע"א.

בצאת השנה, תפרח כשושנה וכ"ט יהי' לך למנה, לא יקרב לאהלך יגון ואנחה ראש ולענה, ששון ושמחה ורב ברכות סביב אליך יחנה, מאלוקי קדם מעונה ואוצרך ימלא בכוס ישועות חכמה דעת ובינה, כבוד אחי יקירי וחביבי כנפשי הרב הגדול בתורה, מדבר בשפה ברורה, חריף ובקי בגמרא וסברא, כש"ת מו"ה משה נחום ג"י בלוהם.

בעת רעש המלחמה, בכל קלוי המדינה אויביו עלינו קמו, מקול רעם חילים וצליסטרות יחפזו, ונמס כל לצ מהרעב והרזון, וחיינו חיי לטר, בכל דבר עלה למעלה השער, והיוקר יאמיר כי גברו זרועי רשע ומומר, ואנחנו פה בכפר, סמוך לספר, אין עומד צפרץ וגודר גדר, לכן אנחנו צפחד וצבהלה, שלא נלך חו"ש עוד הפעם בגולה, ולצי נשבר בקרבי וחולה, אמנם דבריה הנאמרים בהשכל ודעת, היו לנפשי למשיבת, ושמתתי בהם כעל כל הון כי המה מרווין כל אמאון, למולאי דעת ישרים, אהבים וצוררים, והיה ראוי להשיב על כל פרט ופרט, אמנם קשה לנהלני לאט לאט כי עבודה רבה עלי ירט, שלא לצטל שיעורי יום יום, לפני החג מורא ואיוס, ואנוכי שאול לתלמידים, צפול וצדברי חידודים, ואתה כבר הגעת לפלגות ראובן גדולי חקרי לב, בחכמה ודעת ובינה רב, ואני ירא ללאת נגדך בקרב, ללחום מלחמת התורה, פן אכזה בגחלתך ואירא, לכן אצא בקררה, שלא אטע מדרך ישרה, ובעזרת צראשית צרא, יאיר עיני בתורתו כחמה צרה, ותהי לי לאורה ואצוא על סדר דצריך כנספר אמורה:

ר"ד עמדת בצדריך ליישב קושית אוה"ד אהא דאמרי צ"ק ע"ה גנז ועצב ציוה"כ משלם השלומי דו"ה ופריך אמאי נהי דקעלא ליכא מלקות מיהא איכא וקיי"ל דאינו לוקה ומשלם ומשני הא מני ר"מ הוא דאמר לר"מ ופריך התם ע"ז ומי מניח מוקמת למתני כר"מ ולא ר"ש הא קתני סיפא ר"ש פוער צשני אלו מכלל דככולה מתני מודה. ונראה מפירש"י דקושיתו

מכרת, ועוד דמשני הא מני ר"י הוא דס"ל ח"כ אין בכלל מלקות מי ואתו אי כר"י אין פליג המתני על רחצ"ג הלא אז ודאי פליג עליו דס"ל אפי' מלקות ליכא, הן אמת שלפי הריעב"א הכ"ל ניחא דמשני דר"י אחי לאשמעינן דאפי' הני תנאים דס"ל דח"כ ישנו בכלל מלקות מי נמי פליגי עליו אבל ר"י פשיטא דפליג וספיר אשמעינן רבותא דאינו מוכח ממתני ועי' רש"י סוף מכות אבל קמייחא קשיא.

לכן י"ל דעיון רמז"ם צפיה"מ ר"פ אלו הן הלוקין שכי ואח"כ שגלקה ועשה תשובה נפטר מן הכרת וכו' וצנחון זה נאמר אין אדם חייב צ"י דינין כי כשהלקו אותו לא תחול עליו עונש כרת ולא עונש מיתה צ"ש ע"ש מפורש להדיא דרמז"ם ס"ל דהא דלרחצ"ג מלקות פוטר מכרת משום דקלצ"מ והא דלר"ך תשובה הוא לפ"מ דאמרי צ"מ ל"א אהני זונה אסרה תורה אפי' צא על אמו דחייב לל"ש וא"כ הי"כ נהי דמלקות פטרו דקלצ"מ מחויב לל"ש ולר"ך תשובה כדי שיפטור עלמו גם מעונש האחר לל"ש וקדוש אבינו מאו"ר הגולה ז"ע צשו"ת צ"ש או"ח תשרי ר"י דוח"ס חולין דפ"א הבינו דהתשובה פוטרת מכרת והמלקות צא למרק היסורים ע"ש וצמחכ"ת הנכון כמ"ש וקושייתו לק"מ.

ומעתה אני אומר דכל הני דחלוקין על רחצ"ג כולבו ס"ל דכרת חמור ממלקות עיי' מהכש"ק ס"ה תר"ז סק"ג צ"ש פסקי מהרא"י ס"ה ק"י"ח וכתר פוטר ממלקות כרנצה"ק לא מיבעי ר"י דס"ל דינא כרת באחותו לדונו כרת ולא במלקות בזדאי מפורש בן בקרא וגם מדויק הלשון דלא הול"ל אלא ילכא כרת באחותו שלא לדונו במלקות דזהו עיקר הרבותא דאחי לאשמעינן אבל באמת בחדא מחתא אשמעינן העעם דליכא מלקות כיון דאיכא כרת ופוטר מן המלקות וזהו לדונו כרת וממילא ולא במלקות דאין לחייבו משום שחי רשעות וקבל"מ היינו הכרת אלא אפי' ר"י ור"ע דס"ל דח"כ ישנו בכלל מלקות ארבעים מ"מ הא מסקינן מכות י"ד דטעמא דר"ע דלא הוי שחי רשעות משום דלא פסיקא מילתא לכרת אבל אם ה"י צבור שלא עשה תשובה באמת לא ה"י לוקה ואמאי אע"כ משום דס"ל דכרת פוטר כרנצה"ק אלא משום דלא פסיקא דילמא עשה תשובה מלקין אותו וכן נמי טעמא דר"י דהרי הם לא פליגי לענין ושוין הן בח"כ הן צדין לזוקה והן צטעמי משום כדי רשעתו.

ובזה מיושב לי מה דהוי ק"ל ע"ד הרמז"ם פ"י"ז מסנהדרין ה"י"ז דפי' דכל ח"כ שלקו נפטרו ידי כריתתן הא כיון דאר"י חלוקין עליו חזיריו על רחצ"ג והיינו ר"י ור"ע כמו שפי' הריעב"א והרי קו"ל כר"ע מחזירו ומכש"כ דר"י ס"ל כותי' ואיך פסק כרחצ"ג, ולפמ"ש ניחא דכיון דטעמא דר"ע משום דס"ל כרנצה"ק דכרת פוטר ממלקות ורק משום דלא פסיקא מילתא לכרת משו"ה לוקה וצ"ה רבים חלוקין עליו דקו"ל דכרת אינו פוטר שפיר פסק דלא כר"ע, וצ"ה מיושב נמי לשון רש"י בכריתות צ"י ע"כ ד"ה לדונו שפי' דל"ל ח"כ שלקו נפטרו ולא אמר דל"ל דח"כ ישנו בכלל מלקות כר"ע, ולהג"ל ניחא דבאמת אית לי דישנו בכלל מלקות אלא דכרת פטרו מן המלקות וכן ר"ע דס"ל דלוקה נמי ס"ל כר"י אלא משום דלא פסיקא מילתא לכרת ס"ל דלוקה אלא הא לא

היתה הא כיון דמתני ר"ש נמי היא ואיכו הא ל"ל לוי"מ וחקי הכ"ל הא סתם ר"ש רשצ"י כמ"ש רש"י שצעות ד"ב ע"כ ד"ה משמו וכ"כ הרשב"א צ"ש ס"ה אלק רל"א וכן מצואר צצ"ה מ"ד ע"א דאמרי ר"א סבר כאצוהו והיינו רשצ"י אצוהו דרצ"ש ואתה הוספת לניין שצ"ה דל"ג ע"כ וצ"ה כ"י ע"א ורש"י ד"ה א"ל ושצעות ד"ז ע"כ וד"ה ע"א וצמשה דר"פ יולא דופן וצגמ"ש דמ"א סוע"א ורע"ב ותוד"ה וזלדא דסתם ר"ש רשצ"י והרי שמעינן לי לרשצ"י צמנה"ד ע"ד ע"א דעונשין מה"ד וצרפ"ג דמכות מוכח דמ"ד עומה"ד ס"ל אין מלקות צח"כ ע"ש וכן מסיק הסוגיא בכריתות ד"ג ע"א ור"י ס"ל עומה"ד וא"כ שפיר מחייב ר"ש גבי גו"ע ציוה"כ וליכא למיפטר משום דאין לוי"מ כיון דס"ל אין מלקות צח"כ.

ויען כי עירוב פרשיות אני רואה כאן אמרתי אעבור פרשה"א דא ואתניה וכו' יאיר עינינו בתורתו לכוון הלכה לאמתו ולאסוקי שמעתא אליבא דהלכתא גל עיני ואצטעב נפלאות מתורתך, כי מיון עובדים דודך, ואתך ה' נעבוד ציראה לצדך, הורינו בתורתך הק' דרכיך, לעמוד ולשרת עד ציאת הגואל לפניך.

ע"ין סוגיא דמגילה דף ז' ע"כ והוא תמוה דקאמר הא לענין תשלומין זה זה שוין מני מתני רנצה"ק וכו' ואמאי לא מוקי כ"י ישמעאל דמכות י"ג דס"ל דבין חמז"ד ובין ח"כ ישנם בכלל מלקות ארבעים וא"כ שפיר לא קתני במתני החילוק רק שזה זדונו צדי אדם זה זדונו בהכרת ולא קתני מלקות כיון דצ"ה שניהם שווין שלוקין ומשו"ה לענין תשלומין נמי שווין דכיון דצ"ה כרת איכא מלקות פוטר מתשלומין אבל לא דכרת פוטר מתשלומין כרנצה"ק, וצ"ה ה"י מדויק היעב לשון המשנה דקתני זה זדונו צ"ה ולא קתני זה זדונו צסקילה או צמיתה אלא משום דאח"כ כר"י ואיכו הא ס"ל דהא דלוקין צחמז"ד היינו כשלא התרו צו למיתה כדאמר רבא צמכות שם ולכן קתני זה זדונו צ"ה דהיינו מלקות וליכא מיתה צ"ה התרו צו וגם בהתרו צו היא צ"ה דהיינו מיתה, ול"ל כיון דמצואר צמכות שם דלכ"ע לוקין אח"כ דל"ש לאו שניתן לאזכרת מיתה כרת ע"ש ולפ"ז י"ל חדא מגו תרתי או דצ"כ נמי אי אחרו צ"י לכרת אין צו מלקות כמו צחמז"ד וא"כ תקשי אמאי קתני שזה זדונו צ"ה כדי לאשמעינן דצ"ה אופן הוא צ"ה אפי' לא התרו צו למיתה א"כ איך קתני סתם שזה זדונו בהכרת הא משכחת לה שהוא צ"ה צ"ה התרו צו לכרת אלא למלקות ועי' תוסיו"ט פ"ה דחולין מ"א ועכ"ה דמתני ס"ל דליכא מלקות צח"כ, או דס"ל דאפי' בהתרו לכרת נמי איכא מלקות וא"כ איך קתני סתם דהוא כרת הלא גם מלקות שהוא צ"ה איכא א"י דליכא מלקות צח"כ ס"ל למתני, ולפ"ז תקשי קושיא חמורה דקאמר ר"י חלוקין עליו חזיריו על רחצ"ג ופריך הגמ' תנינא אין צין וכו' ופי' הריעב"א סוף מכות דמשמע לן דסתמא זו היא אפי' לר"ע דאית לי שיש מלקות צמקום כרת ואם איתא דחייבי מלקות שלקו נפטרו מידי כריתתן אידי ואידי צ"ה הוא וכו' ע"ש הא לפמ"ש עכ"ה מתני דלא כר"ע דח"כ ישנו בכלל מלקות דל"כ אמאי לא מוקי לי כ"י ישמעאל ועכ"ה דלשון המשנה פשיטא לי דאין צו מלקות וא"כ שפיר אשמעינן ר"י דחלוקין עליו חזיריו דהיינו ר"ע ור"י כמו שפי' הריעב"א שם דאף דס"ל דח"כ ישנו בכלל מלקות ארבעים אפי"ה אין המלקות פטרו

ס"ל כיון שלקו נפטרו מכריחתן כיון דאינהו ס"ל כרת חמור ממלקות.

וּלְפ"ז י"ל לחדש כיון דר"ע סבר כרנצה"ק דכרת פוער ח"כ אפי' מתשלומין נמי פוער אלא דבהתרו בו אין לריבין שהכרת יפטור אותו דהרי חייב מלקות משום דלא פסיקא מילתא לכרת מי"מ בלא התרו בו שפיר פוער אפי' לא פסיקא מלתא לכרת והוא עפ"מ"ש חוס' ז"צ ל"ב סד"ה וליחזי דמשו"ה אין מוליאין ממון ע"י הרוצ משום דיכול לומר המוכר ללוקח קים לי בנפשאי שאני מן המיעוט דקרי לכדא חזיתא ע"ש ה"ג מני אמר קים לי בנפשאי שלא עשה תשובה וממילא דחיוז כרת עליו ושפיר פוער, ולנ"ש אינו חייב דכר חדשתי דהא דאמרי דקלז"מ חייב לנ"ש היינו לדין דכרת אינו פוער רק חיוזי ז"ד משום כדי רשעתו משום רשעה אחת אחת מחייבו ואי אחת מחייבו משום שתי רשעיות אמרי נהי דז"ד ח"י לחייבו מי"מ חיוזא רמיא עליו ומחויב לנ"ש אבל למ"ד דכרת נמי פוער ל"ל דלנ"ש חייב דהרי הכרת הוא ז"ש ופטרו ומלאתיו ח"כ זל"ה בסוגיא דתרומת חמץ וכעת ח"י איב מקום כבודו ועכ"פ גם לר"ע כרת פוער מתשלומין, אך כ"ז ח"א דטעמא דר"ע משום כדי רשעתו משו"ה חמז"ד אין במלקות ובכרת ל"ש הא משום דלא פסיקא מילתא לכרת י"ל כ"ל אבל ח"א דטעמא דר"ע דח"מ אין לוקין משום דהוי לאו שניתן לאזהרת מז"ד ובח"כ לוקה משום דלא לריכי התראה ולא הוי לאו שניתן לאזהרת כרת אז שפיר איכא למימר דר"ע ס"ל דכרת אינו פוער ור"ע ס"ל כרנצה"ג דמלקות חמור ופוער הכרת והיינו דפריך דכיון דאמר חלוקין עליו חזיריו על רנצה"ג עכ"ה ס"ל טעמא דר"ע משום דלא פסיקא מילתא לכרת וח"כ ס"ל כרת חמור וכרת פוער ח"כ תנינא אין בין וכו' ומוקי לי כרנצה"ק דכרת פוער ח"כ פשיטא דר"ע ס"ל כרנצה"ק וחולק עליו ע"ז קאמר הא מני ר"י דדוקא הוא ס"ל דכרת חמור ממלקות אבל זר"ע י"ל הטעם משום דח"כ ח"א התראה וקמ"ל ר"י דגם ר"ע טעמי משום דלא פסיקא מילתא לכרת, ור"א מחדש דמתני' אינו מוכח דפליג דאפשר ס"ל כרנצה"ג דמלקות פוער רק קתני בהכרת משום דעיקר זדונו בכרת אבל לעולם לקי ובאמת הא דקתני לענין השלומין זה זה שוין אינו כרנצה"ק רק כר"ע דמלקות פוער מן התשלומין, ובזה מיושב מה דהוי ק"ל לפי הריטב"א דמשו"ה פריך תנינא משום דמשמע לי דסתמא זו הוא אפי' לר"ע וח"כ אמאי מוקי לה כרנצה"ק הא גם לר"ע שניהם שוין ולהב"ל ניחא דבאמת זהו תירוטו של ר"א וס"ל דלא אחיה כרנצה"ק, ואפשר דאחיה נמי כר"י בקושיתי.

מבואר מזה דלר"ע כרת פוער כמו לרנצה"ק והא דלקי משום דלא פסיקא מילתא לכרת ואעפ"כ אפי' כשלא התרו בו דליכא מלקות אפי' פוער משום דיכול לטעון קים לי בנפשאי שלא עשיתי תשובה אבל כשהתרו בו מלקות פטרי לי מתשלומין ור"י דס"ל נמי כרנצה"ק ולא לקי כלל והיינו משום דכרת פטרי לי ממלקות כמ"ש וה"ה מתשלומין. וח"כ לקי"מ קושית אה"ד דאפי' ר"ש ס"ל כר"י דאין מלקות בח"כ אפי' תקשי אמאי גו"ע ציוה"כ חייב הא כרת פטרי לי מתשלומין וכן לא קשה נמי מה שהק' חוס' לפירש"י דכרת בכלל כל העריות הי' ולמה ילאה לדונו בכרת ולא במלקות דח"כ מני"ל

לר"י בשאר ח"כ חוץ מעריות דליכא מלקות ולפמ"ש ניחא דלא גלי רחמנא בלחיותו אלא דכרת חמור ופוער ממלקות וח"כ שוב בכל ח"כ דינא הכי.

אלא דח"כ תקשי איך קאמר כחובות ל"ה ע"ז אי כרנצה"ק קשי' לחיותו אי כר"י קשי' ממזרת הלא אי כר"י לחיותו נמי תקשי דהא ס"ל כרנצה"ק דכרת פוער מתשלומין אך ז"א דבלח"ה תקשי מאי קאמר אי כרנצה"ק קשי' לחיותו הלא ממזרת נמי תקשי ועכ"ה דהפ"י אי כרנצה"ק אי כר"י קשיא לחיותו וממזרת ועיין שמי"ק וחוס' שם ומלניו הרבב דכוחתי אלא דאכתי תקשי מ"ש רש"י שם ז"ה אי ר"י דהך מתני' דשזועות דפי' הדליק את הגדיש ציוה"כ חייב ואמאי הא גם לר"י כרת פוער לכן נ"ל נהי דס"ל כרנצה"ק ומ"ה"ע ס"ל דאין מלקות בח"כ מי"מ מתשלומין אינו פוער והוא עפ"מ דקו"ל בחו"מ סי' ע"ה ס"ע דח"י אם פרעתיך חייב לשלם וח"כ ס"ל לר"י נהי דאינו לוקה משום דסתמא לא עשה תשובה וכרת פוער ואף דאפשר דעשה תשובה מי"מ מידי ספיקא לא נפקא ומספק אינו לוקה כמו בהתראה ספק דאינו לוקה ועיין ז"ש חו"מ תשו' רל"ד מ"מ בתשלומין שפיר חייב כיון דודאי הזיק אלא שאחיה רוצה לפטרו משום קלז"מ דילמא לא עשה תשובה וכיון דאפשר דעשה תשובה חייב דהוי ח"י אם פרעתיך וח"כ שפיר מני אחיה הך דמדליק גדיש כר"י כנלפענ"ד פי' הסוגיות לדעת הרמב"ם.

ואמנם מאורן של ישראל מהרש"א מדה אחרת היחה לו בחוס' חולין פי' ע"ה ד"ה הראשון חייב כרת ושניהם סופגין את הארבעים שכתב דלא כר"י אחיה דאמר צ"י על ח"כ שלקו נפטרו מיד כריתתן וכי מהרש"א פי' דלא כהאי תירוטא דהתם דאמר דהך מתני' דמגילה אלא שזה זדונו ז"ה וזה זדונו בכרת כר"י אחיה דלז"ב ליכא מאן דפליג על רנצה"ג דסבר התם דח"כ שלקו נפטרו מידי כריתות אלא כהאי תירוטא דהך מתני' דמגילה לא אחיה כר"י אלא דאיכא מאן דפליג על ר"ה וסבר לא נפטרו מידי כריתות ע"ש ודבריו חמוהים חדה אפי' נימא דר"י ס"ל כרנצה"ג דח"כ שלקו נפטרו מידי כריתותן מי"מ אמאי נקטו דלא כר"י ולא נקטו מריב דעובדא דלא כר' הנניב בן גמליאל ובאמת החוספות יו"ע הגיה דלא כרנצה"ג, ועוד אין לו שום שחר ללוחותי חי' דמתני' דמגילה אחיה כר"י ליכא מאן דפליג על רנצה"ג הלא מה דאר"י חלוקין עליו חזיריו על רנצה"ג הוא ר"י ור"ע דס"ל דח"כ ישנו בכלל מלקות ארבעים וח"כ אי מתני' דמגילה כר"י נהי דר"י ור"ע מני סברי כר"ה אבל ר"י ודאי לא ס"ל כוחיה דהוא ס"ל דח"כ אינם בכלל מלקות מ, וי"ל בכונת מהרש"א דלכאורה ק"ל עובא מי"מ ממתני' דזה זדונו ז"ה וזה זדונו בכרת ארנצה"ג דאם איתא חידי ואידי ז"ה"ה היא, הלא מתני' עכ"ה מיירי בהתרו בו דלח"ה גם שבת אין זדונו ז"ה"ה וח"כ איך קתני זה זדונו בהכרת הלא גם מלקות איכא אעכ"ה דמתני' ס"ל דאין מלקות בח"כ וח"כ גם לר"ע ור"י תקשי מתני' דחולק עליהם וא"ל דמתני' מיירי זה זדונו ז"ה"ה וזה זדונו בכרת כדאי עוגש דז"ה והיינו מלקות דח"כ אמאי מוקי למתני' כרנצה"ק משום תשלומין זה זה שוין הלא גם לר"ע ז"ה שוין לענין תשלומין משום דמלקות פוער והיא קושית חמורה וי"ל דבאמת מתני' מיירי בהתראה וכו'

דקתני וזה זדונו בהכרת היינו כדאי מלקות שהוא צ"ח וצאמת הכ ברייתא כאן לא מוקי מתני כרנצה"ק אלא דאחיא אפי כר"ע אבל לרנצה"ג קשיא הא צאמת ליכא כרת כיון שנפטר ע"י המלקות וא"ש.

[ובזה מיושז דעת הרמב"ם בפ"א משביתא עשור דכל שאסור לטעול בשבת אסור ציוה"כ וכתב המ"מ דהוא ממשנתו דאין חילוק בין שבת ציוה"כ והקי רא"י במגילה הלא מתני אחיא כרנצה"ק שהוא דלא כהלכתא ולפמ"ש ניחא דצאמת צהאי חנן התם חזר ממא דאוקי כרנצה"ק ואחיא אפי כר"ע לכן שפיר פסק כהאי דאין בין וכו'.

ומעתה נ"ל דהנה בהתראת איסור כרת שיהי חייב מלקות יש שני אופני התראה החד שמתרין אותו למלקות והשני שמתרין אותו לכרת ובכל כרת הוא בכלל המלקות וכן מצואר ברש"י מגילה שם ד"ה הא מני שפי דאין מלקין בלאו הניתן לאזהרת כרת אפי התרו בו למלקות וילוף טעמי מהאי קרא ומדכ' ואפי התרו בו למלקות ש"מ דס"ל דתרי גווי התראה איכא החד לכרת וצח פשיטא לי דאינו חייב מלקות אלא אפי התרו למלקות גופא נמי ליכא מלקות אלא דמהרש"א ס"ל בכוונת החוס' דס"ל דנהי דר"י ס"ל דאין מלקות צה"כ היינו היכי דהתרו לכרת אבל אם התרו למלקות שפיר לוקה אפי"פ שיש כרת אלא דלר"ע ור"י אפי התרו לכרת נמי איכא מלקות דכרי רבא אמר התרו צי לקטלא כ"ע לא פליגי דאין לוקה ומת וכו' משמע דלטעם דמפרשינן תחילה אפי התרו לקטלא פליגי ומשמע דדוקא צחמצי"ד ס"ל לר"ע אי התרו לקטלא אינו לוקה אבל צה"כ אפי התרו לכריתות נמי לוקה וצחא פליגי ר"י וס"ל דיצאה כרת באחותו לדונו כרת ולא במלקות היינו אם התרו צי לכרת אבל אם התרו למלקות מודה ר"י דלוקה אפי צה"כ ואפי"ה ח"כ דכרי אמרינן צמכות שם ח"כ ל"ל התראה וחוס' לא ס"ל צח כרש"י כ"ל דאפי צהתרו למלקות ס"ל לר"י דאינו לוקה ולפ"ו החילוק בין המקשן להתרנן דהמקשן ס"ל דמתני מיירי צהתרו לכרת ואפי"ה לוקה ובר"ע וכיון דמלקות פוער מן הכרת איך קתני וזה זדונו בהכרת והתרנן ס"ל דאחיא כרי יחך ומיירי שהתרו לכרת ואז אינו לוקה לר"י ומתני' דלענין תשלומין זה וזה שוין אחיא כרנצה"ק אבל היכי דהתרו למלקות אם לקה שפיר פטור מכרת ולכן כתבו חוס' דהך מתני דהראשון חייב כרת ושניהם סופגין את הארבעים דלא כר"י וכפי מהרש"א היינו לאותו ת"י דאית לי כרנצה"ג ומשו"ה לא קאמר דלא כרנצה"ג דאפשר דרנצה"ג לא אמר דמלקות פוערת מן הכרת אלא אם התרו בו לכרת אז המלקות פוערת אבל אם התרו בו למלקות צאמת אינו פוער ומתני' מיירי דהתרו בו למלקות משו"ה יש בו כרת ומלקות ולכן כתבו דלא כר"י משום דמתני' מיירי אפי בלא התרו למלקות אלא לכרת נמי איכא מלקות וכרת כמצואר צנני דמכות כ"ל וידינו דלא כר"י דל"ל דנפטר ידי כריתתן אפי צה"כ לאותו ת"י דל"ל רנצה"ג.

ואחר הדברים האלה דר"י ס"ל רק היכי דהתרו בו לכרת אז ליכא מלקות אבל בהתרו למלקות ר"י נמי מודה דיש מלקות צה"כ מיושב היטב קושית אה"ד דמדמוקי מתני

דגוי"ט כר"מ דס"ל לוקה ומשלים ועכ"ה דבהתרו בו מיירי וא"כ גם לר"י ולר"ש פטור דבהתרו למלקות מודו דיש מלקות צה"כ ואיך קתני גוי"ט ציוה"כ חייב והא קי"ל דאין לוי"מ.

ובזה סרה קושית רצנו הגדול מהרמ"פ זלוק"ל בעל צרוך מצניס בהגהות הש"ס כריתות וז"ל בכריתות צי ע"צ צתוד"ה ולדונו וכו' ועי' מגילה ד"ז סע"ב הא מני ר"י הוא יעו"ש וא"כ דברי חוס' תמוהים לכאורה ודו"ק והנה כוונתו דכיון דר"י קאמר דאחותו יצאה לדונו כרת ולא במלקות א"כ הוא בכל ח"כ וכדמשמע פשטא דגמי צמכות י"ג א"כ מה הקי חוס' דצשלמים נמי נימא דיצאה לדונו כרת הא כבר ידעינן דצשלמים ליכא מלקות מאחותו ועכ"ה ל"ל דחוס' ס"ל דמאחותו ליכא למילף רק דצעריות ליכא מלקות אבל צשאר כריתות שפיר ח"כ ישנו בכלל מלקות מ' וא"כ איך קאמר צמגילה ז' ומכות כ"ג הא מני ר"י דמתני' דקתני שזה זדונו בהכרת כר"י דליכא מלקות הא לדברי חוס' לר"י ג"כ ח"כ ישנו בכלל מלקות מ' חוץ מעריות וא"כ יוה"כ צידי אדם הוא זהו כוונת קושיתו ולפמ"ש ניחא דקושיתם היתה דצשלמים נמי נימא דיצאו לדונו כרת ולא במלקות וממילא תרתי ל"ל ועכ"ה החד לאתרו לכרת ולא למלקות וחדא לאתרו למלקות דאפי"ה אינו לוקה זה ה"י כוונת החוס' דאולטרין תרי קראי למילף מיני' לדונו כרת ולא במלקות.

ובאמת קושית מהרמ"פ חמורה מאד ולריך נגר וצר נגר דיפרקיני' ואני כתבתי לך זה זמן רב ליישב צפשטות דקושית החוס' דצשלמים נמי נימא דיצאו לדונו כרת ולא במלקות היינו דמשלמים נמי אפשר למילף בן וממילא יילוף משלמים בכל ח"כ דאינן בכלל מלקות מ' ולא מאחותו ואייתר אחותו לחלק אבל צאמת כשילפינן ליה מאחותו נמי על הכלל כולו יצא דכל ח"כ אינן בכלל מלקות ארבעים רק דקושית חוס' ה"י עד דילפת מאחותו לילף משלמים ולק"מ, וע"ז פקפקת דלשון חוס' דצשלמים נמי נימא אינו סובל פירושי, ואין זה כלום דחוס' כתבו דצשלמים נמי נימא ולא לשלמים וביינו דצשלמים ג"כ אפשר לומר הכי ואין לריכין לזה אחותו והוא פ"י יפה צפשיטות, ועוד הקשית הא צפסחים מ"ה וצבועות כ"ו אמרי' דחולין מקדשים לא ילפינן וכו' מהרש"א צצבועות שם דלית מאן דפליגי צזה, ולק"מ דכבר כתב מלוא הרועים ח"צ אות חולין מקדשים דלקולא שפיר ילפינן מקדשים וכן כתבת אהה מפנ"י צסוגיא דמשיכה וש"ש ש"י אות ד' אלא שכתבת דרשצ"ה צחולין קי"ה כתב דאפי לקולא לא ילפינן ומה צכך אם חוס' ס"ל כפנ"י ושאר אחרונים, ואפשר דגם רשצ"ה לא אמרו אלא לענין דם צצשלו דדוקא צקדשים אינו עובר משום דאינו ראוי לכפרה כמי' רש"י צמנחות כ"ה ד"ה דם אבל צחולין דל"ש ה"ע לא ילפינן מקדשים אפי לקולא ודלא כרש"י כ"ל דחולין וקדשים שווין צזה, ואפשר נמי דרק צמה מלינו לא ילפינן חולין מקדשים אבל צשאר מדות שפיר ילפינן דכרי צפסחים כ"ג פ"צ ילפינן איה"כ בכל איסורים צצחורה מחטאת צאם אינו ענין וצפסחים כ"ז ע"צ ילוף ר"י חמץ מנותר צקו"ה וצמה מלינו אפי לחומר' מקדשים ואין לי צזה דבר צרוור ולדברי גדולי אחרונים אנו שומעין עכ"פ מלד זה אין שום פקפוק על דברי.

ורבנו הגדול זוק"ל כתב ליישב וז"ל ונלע"ד דלכא"ה גמ' דמכות תמוה מנא לן בשאר ח"כ זולת עריות דאין לוקין דלא גילה קרע רק באחותו ולי"ש הקישא דר"י רק בעריות, וז"ל דבאמת לר"י לוקה אבל מי"מ אף שלקו לא נפטרו מידי כרת דמאי דכתיב ונקלה אחיך לא כתיב רק בחייבי מלקות אלא דיליף לעיני מלעיניך דכתיב באחותו דקאי גם על ח"כ ועיי' ר"פ אלו הן הלוקין וכל זה למאן דמחייב מלקות בעריות אבל לר"י בעריות אין לוקין ח"ה למילף כל שאר ח"כ מונקלה דפטור מכרת וזה פ"י הגמ' דמכות ודו"ק היעב עכ"ל, ובזה אמרתי ליישב פירש"י בד"ה לדונן דל"ל ח"כ שלקו נפטרו מידי כריתות ולא אמר דל"ל מחני' דר"פ אלו הן הלוקין דחשיב ח"כ ישנו בכלל מלקות אלא דאי הוי אמר כן הו"ה דבכל ח"כ ואפי' הני דלאו עריות ניגבו נמי ליכא מלקות לכן קאמר דל"ל רק ח"כ שלקו נפטרו מידי כריתות אבל דח"כ חוץ מעריות ישנן בכלל מלקות ארבעים אית ליה.

ואתה הארכת ליישב בדבריו כמה קושיות וגם קושית אה"ד הנ"ל ולבסוף הקשית מכתובות דל"ה ע"ב דפריך הגמ' לר"ל דאמר בפירוש ריבנה תורה חייבי מלקות בחייבי מיתות מאן חנא דפליג עלי' דרנבה"ק ופירש"י ומחייב השלומין בח"כ כגון האי דשבעות שהדליק גדיש ציוה"כ בשבעות ל"ג ומחני' דבכ"ה וכו' ליפטרי משום לאו צין התרו צו וצין לא התרו צו דאין כרת בלא לאו וכו' ומשני אי ר"מ אי ר"י ופירש"י דאמר ל"ש מלקות בח"כ וכו' אבל האי דשבעות צין כר"מ צין כר"י ע"ש ולפ"ד מרן בחוס' כריתות הנ"ל אכתי קשה איך משני הגמ' אי כר"י הו"ה אפי' האי דהדליק גדיש ציוה"כ נמי לא אחי' כר"י דהא בכל ח"כ זולת של עריות גם ר"י מודה דיש מלקות ולפענ"ד נראה דאפי' אי ר"י ס"ל ח"כ ישנו בכלל מלקות ארבעים אפי"ה אינו פוטר מתשלומין עפמ"ש חוס' כתובות ל' ע"ב ד"ה זר דהיכי דגלי רחמנא דל"ה קלצ"מ כמו בהזיד צמעילה לרבי אפי' היכי דדבר אחר מעורב צו כגון כרת בפסח נמי לא אמרי' קלצ"מ ע"ש ולפ"ז אינו אומר גם כאן כיון דס"ל לר"י דח"כ ישנו בכלל מלקות מי ואפי"ה לא ס"ל כיון שלקו נפטרו ידי כריתות ועכ"ה דגלי רחמנא דכאן ל"ה קלצ"מ דאל"כ האריך יתחייב מלקות וכרת אמרי' כיון דגלי גלי ואפי' השלומין אינו פוטר ושפיר מחני' דשבעות העידו שלפניו הדליק גדיש ציוה"כ חייצין אפי' לר"י ומיושבין כל הקושיות כאשר כתבת.

אך מה שעומד לנגדי המה דברי מהרמ"ל צ"ק ד' בחוד"ה כר"ה האדם דל"ש קלצ"מ היכי דמחייב' התורה שני עונשין על עבירה אחת כגון שחייבו התורה מיתה וכופר בשביל נפש בההרגין ע"י השור שהשור הוא בסקילה וגם צעלו חייב הכל בשביל הנפש שהמית צוה לא נפטר מטעם קלצ"מ ע"ש וא"כ הי"ן כיון דחייב' רחמנא כרת ומלקות בח"כ ל"ש קלצ"מ וא"כ ל"ש לומר כיון דגלי גלי דכאן לא גלי רחמנא דל"ה קלצ"מ, הן אמת דדברי מהרמ"ל תמוהים לי מתוס' הנ"ל דא"כ מה הקשו מהזיד צמעילה לרבי דכתיבה ח"כ גם גבי חמץ נימא דגלי דל"ה קלצ"מ הו"ה צהזיד צמעילה חייבה רחמנא שני עונשין על עבירה אחת משא"כ חמץ היא עבירה אחרית, וכן ק"ל ממכות י"ג ע"ב דאמרי' לר"ע חמצ"ד אין בכלל מלקות ארבעים משום כדי רשעתו משום רשעה אחת אחת

מחייבו ואי אחת מחייבו משום שתי רשעות ופריך ח"ה ח"כ נמי ומסיק משום שאם עשו תשובה צ"ד של מעלה מוחלין להם דלא פסיקא מילתא לכרת ואי לא"ה לא ה"י מחייב מלקות ואמאי אם התורה חייבתו שני עונשין על עבירה אחת ל"ש קלצ"מ וא"כ אפי' לא עבד תשובה וגם בחמצ"ד יש לחייבו מלקות וליכא למיפטרי משום קלצ"מ דעל עבירה אחת שפיר חייב' רחמנא שתי עונשין וגם הקשו עליו ממכות ד' ע"ב בשלמא רבנן כדי רשעתו וכו' הו"ה הו"ה על עבירה אחת של עדים זוממין שפיר יש לחייבו שתי עונשין וידעתי שכ"ק אצינו מארי' הגולה זוק"ל הסביר דברי מהרמ"ל עפ"ד חוס' שבעות ז' ע"ב והוא צקי צים התלמוד ועיי' בחש"י לר"י שווארטן בהש"א"ג ואולי לדבריו מיושבין קושיות הנ"ל וכעת אינני זוכר דבריו.

רעונ"ל ביישוב קושית אה"ד דברי ה"ה דר"ש ס"ל עומה"ד הוא בסנהדרין ע"ד דס"ל העובד ע"ה יתן להלילו בנפשו מקו"ה ומה פגם הדיוט יתן להלילו בנפשו פגם גבוה לא כש"כ וע"ז פריך וכו' עומה"ד ומשני קסבר עומה"ד וק"ל לפמ"ש מהרש"ה סנהדרין ס"ד דהא דאין עומה"ד הוא משום דזה שעשה עבירה החמורה מזו אינו מתכפר בעונש המפורש בקלה ממנה ע"ש ולפ"ז ק"ל איך יליף ר"ש דעובד ע"ז יתן להלילו בנפשו מעריות הא צתוך עריות הוא ג"כ צת כהן ארוסה דהיא בשריפה לר"ש בסנהדרין ד"ג דס"ל שריפה חמור מסקילה וא"כ קו"ה פריכה הוא דוקא צ"כ שהיא בשריפה יתן להלילו בנפשו ולא ע"ז שהיא קלה ממנה שהיא בסקילה, אך זה שיבוש דאטו מי יליף מצ"כ הוא יליף משאר עריות שאינם בשריפה אלא דלפ"ז קשיא דא"כ איך יליף ר"ש ע"ז משאר עריות דילמא דוקא שם מהני עונש זה דניתן להלילו בנפשו דהיא קלה ולא צע"ז החמור אך זה שיבוש דהא חזינן דצ"כ דהוא חמיר מע"ז ואפי"ה מהני דניתן להלילו בנפשו ולפ"ז מיושב דדוקא הכה ס"ל לר"ש דעומה"ד דל"ל דעונש הקל לא מהני לאיסור החמור דברי חזינן דאפי' למה שהוא חמור ממנה נמי מהני עונש זה אבל בעלמא באמת ס"ל דאין עומה"ד ושפיר ס"ל דח"כ ישנו בכלל מלקות ארבעים.

שנית נ"ל דלכאורה ק"ל אמאי מוקי הא דגוי"ט ציוה"כ כר"מ ואמאי לא מוקי לה כר"י דס"ל ח"כ אין בכלל מלקות ולכן חייב אך ז"ה דניחא לי לאוקמא כר"מ דחסם משנה כר"מ כדאמרי' בסנהדרין פ"ו וע"ז פריך הגמ' מי מניח לאוקמא כר"מ משום דסתמא ר"מ הא הך סתמא גם ר"ש הוא ולדידי' עכ"ה משום דח"כ אין בכלל מלקות מי ח"כ לוקמא ח"ק נמי משו"ה והיינו כר"י דח"כ אין בכלל מלקות וזה פשוט.

ומה שפקפקת אדברי שמן רוקח צש"ש ש"י אות ח"י ומהר"ה חו"ד ס"י ר"מ דקושית הגמ' קאי אמ"ד מעשה שבת דא"י ור"ש ס"ל כר"ה"ס וא"כ לר"ש שחיטת יוה"כ שחיטת שא"י וע"ז פריך כיון דמחני' נמי כר"ש איך מודה בשחיטת יוה"כ ועכ"ה דלא כר"ה"ס דלא נראה כן מדברי רש"י האמת אחרך וגם מה שפקפקת דלדברי הרא"ש מעשה יוה"כ כיון דליכא רק כרת אינו אסור יפה שפקפקת ואין פנאי להאריך בזה, אבל ק"ל לדברי הרא"ש מחולין ל"ב דפריך וקוממא

כריה"ם וכו' ומשני ריה"ם קמפליג צמ"ש לאחרים ולא לו וכו' ע"ש והרי מעיקרה כדפריך ונוקמא כר"מ משני משום דומיא דיוה"כ קתני וכו' ע"ש ואי כדברי הרא"ש הו"ל לשנויי גם כאן דלא מוקי כריה"ם משום דומיא דיוה"כ קתני מה יוה"כ אין מעשה שבת אסור הי"ה בשבת ול"ע כעת.

ואמנם אתה הרחצת הדיבור דבר נעים ליישב קושיא אה"כ דה"ל ותחילה יל"ת ליישב פירש"י ה"ל שכי' לדונו והוא מלמד על הכלל כולו דל"ל ח"כ שלקו נפטרו ידי כריתתן ולא קאמר דח"כ ישנו בכלל מלקות ארבעים וגם דעת ס' הכריתות לר"ש מקיונו סוף בית ט' שהק' אה"ה דאמרי צכריות צ' דאחותו דכתב רחמנא לדונו צכרת ולא צמלקות וכו' ל"ל י"ג מדות דדבר שה"י בכלל ויל"ת מן הכלל לא ללמד על ענמו ילא אלא על הכלל כולו ילא למ"ד ח"כ שלקו לא נפטרו מידי כריתתן ות"י צתי' ה"י דגם דרשא זו הוי כדאידך דבר שה"י בכלל ללמד על הכלל כולו ילא למ"ד ח"כ שלקו לא נפטרו ידי כריתתן והוא תמוה דמשמע למאן דס"ל ח"כ שלקו לא נפטרו מידי כריתתן אע"ג דישן בכלל מלקות אמרי' דעל הכלל כולו ילא והא ודאי ליתא דהא אית ליה דח"כ ישן בכלל מלקות ועכ"ה ר"ל דמאן דס"ל לא נפטרו מידי כריתתן כיון דאינן בכלל מלקות אמרי' דעל הכלל כולו ילא וח"כ הכי הו"ל למימר למאן דס"ל דכל ח"כ אינן בכלל מלקות ומקו"ה צתי' כריתות הצי"ח כן אכל לשון ס' הכריתות כמ"ש ונראה דתלוי האו דאין מלקות בכל ח"כ צתי' שלקו לא נפטרו מי"כ ואיך תלוי זה צזה, וע"ז כתב דק' לרש"י צכריות דפ"י דיל"ת אחותו מכלל עריות לדונו צכרת ולא צמלקות וח"כ לא למדנו רק עריות שהוא הכלל שי"א ממנו אחותו ומני"ל גם צשאר ח"כ דאינן בכלל מלקות וכן הק' מרן מהרמ"פ צהגהותיו וח"ל דשאר ח"כ ילפי מעריות דאיכא למפרך מה לעריות שכן נתן להלילו צנפשו כדאמרי' סנהדרין ע"ג וגם הוא בכלל יכרג ואל יעבור משא"כ שאר ח"כ וגם הוא צערירי לחוס' ריש יצמות צדי"ה אשת אחיו צשם הריצ"ה דרק צעריות לצד יש ערירי אכל פירכא זו שייכא רק אי אמרי' כר"ה דח"כ שלקו נפטרו מידי כרת ח"כ אם אנו אומרים דאין מלקות צתי' חומר"ה הוא מל"ד שא"ה להפטר מן הכרת ע"י מלקות וח"ה ללמוד שאר ח"כ מעריות דעריות חמירי כנ"ל אכל אם ל"ל דר"ה ממיל"ה הא דאין מלקות צתי' קול"ה הוא שפיר ח"ל דילפי' שאר ח"כ מעריות דחמירי ואפ"ה מקילין גבי דאין צכריתתן מלקות כ"ש שאר ח"כ דקולי מעריות כנ"ל צודאי' יש צו קול"ה דאין צו מלקות וכ"כ צאמרי' אש יו"ד ס' ע"ז ולפ"ז נכונים צברי רש"י וס' הכריתות דגם הם ידעי דר"י עכ"ה ס"ל צכל ח"כ שאינן צכלל מלקות וכמצי"ה צמגילה וסוף מכות אלא דהיה ק"ל עריות שפיר ילפינן מאחותו אכל שאר ח"כ ליכא למילף דעריות חמירי לזה חירנו דר"י ל"ל כרצ"ג וח"כ מה שאין צעריות מלקות קול"ה הוא ושפיר ילפינן להקל צשאר ח"כ דקולי מעריות שאינן צכלל מלקות, אלו דצריך.

ואני תמה הלא קושייתך לר"י דנימא דוקא צעריות דנין צכרת ולא צמלקות אכל שאר ח"כ מני"ל תקשי ג"כ לר"י דאמר לכך ילאה כרת צאחותו לחלק נימא נמי דוקא צעריות ילאה לחלק ולא צשאר ח"כ וח"ה נילף מיני' שאני עריות די' צהן כל הני חומרות שכתב וח"ה למילף מינייהו

ועיי רש"י מכות י"ד ד"ה לחלק ויצמות נ"ה ד"ה חייב וצמ"ה גופ"ה לא למד צכריות אשת איש מאחותו שיש לה היתר צתי' האוסרה, ומתחלה עלה צדעתי לומר דכיון דגלי רחמנא צעריות לחלק ילאה וכן גלי רחמנא צשבת דהצטרה לחלק ילאה וילפינן מצנייהו דח"ה מה לעריות שיש צהן כל הני חומרות נימא שבת יוכיח שאינו ציהרג ואל יעבור ואינו צערירי ואפשר שגם אינו ניתן להלילו צנפשו דלא קי"ל כרצ"ג וח"ה מה לשבת ששקולה ככל החורה כולה עריות וכו' וחזר הדין וכו' הלא השוה צהן שחייב עכא"ה אף אי אצי"ה שאר ח"כ ליחייב עכא"ה, אכל לא הונח לי חדה צמל"ה הרועים אות הצטרה הצי"ח צשם הירושלמי דר"י ס"ל הצטרה ללאו ילאה וכאן ר"י הוא דאמר להכי ילאה כרת צאחותו לחלק וח"כ ליכא למילף מצנייהו, ועוד גוף הדבר אינו מצין דל"ל כלל לר"י ילאה כרת צאחותו לחלק הא ר"י ס"ל צכריות ד"ג ע"צ דלאוין מחלקין ועיי צריעצ"ה מכות י"ד שעמד צזה.

אמנם נפל מילתא צליצתי דלדעת הירושלמי ה"ל מיושב ק"י הריעצ"ה דכיון דר"י ס"ל הצטרה ללאו ילאה וח"כ אין לי קר"ה לחלק צמל"ה שבת וצאמת ר"י הוא דאמר צשבת ע"ג אר"י שאם עשאן כולן צהעלם אחד חייב עכא"ה ע"ש אעכ"ה משום דיל"ת כרת צאחותו לחלק ואם אין ענין לזה דברי הלאוין מחלקין אתי לשבת, וצאמת ק"ל ל"ל הצטרה לחלק ילאה לחייב עכא"ה הא אמרי' כריתות ג' אחת שהיא הנה זדון שבת ושגגת מלאכות הרי מצו"ה דחייב צשבת עכא"ה ויש קר"ה מיוחד לזה ול"ל הצטרה, ועוד ק"ל לר"ע דס"ל צפסחים ה' דהצטרה לחלק ילאה מני"ל דילמא לר"ע דס"ל דח"מ אין צכלל מלקות ארבעים ילאה הצטרה מן הכלל ללמד דצשבת ישנו חמצי"ד צכלל מלקות ארבעים.

אבל לא ידעתי קושייתך הלא מצו"ה צמתני' דר"פ א"צ דח"כ ישנו צכלל מלקות ארבעים היינו דחייב כרת וגם לוקין דכתבן הראשון ח"כ ושיניהם סופגין את הארבעים וח"כ ר"י דס"ל דאין צכלל מלקות מ' עכ"ה קול"ה הוא דסגי צכרת ולא צתי' גם מלקות שפיר ילפינן מעריות דחמירי ואין לוקין כש"כ שאר ח"כ דקולי.

דמ"ש דפירכא זו ל"ש אלא ח"ה כרצ"ג דמלקות פוערת מכות ח"כ אם אנו אומרים דאין מלקות צתי' חומר"ה היא מל"ד שא"ה להפטר מן הכרת ע"י מלקות וח"כ ח"ה ללמוד מעריות דחמירי ואף שהרב אומר כן צאמרי' אש ואני עפר תחת כפות רגליו מ"מ לא נהיר"ה לי דכיון דאין מלקות צתי' לא משכחת דהמלקות יפטר אוחו מהכרת כיון דאינו לוקה ואיך משכחת שילקו. ועוד מאן יימר לך דהא דאין מלקות הוא חומר"ה שא"ה להפטר מהכרת אדרצ"ה קול"ה הוא שפטר צדיצורו צלצד ע"י השו"ה כדכתב קחו עמכם דברים ושבו אל ה' ועיי אריכות נוצי"ק א"ה ס' ל"ה ועוד דצריך סוצבים ליישב שיעת ר"ש והרי לר"ש אמרינן סנהדרין ע"ד דגם צע"ז וצשבת ניתן להלילו צנפשו מקו"ה דעריות ח"כ אין זה פירכא מה שניתן להלילו צנפשו צעריות דגם צשאר עצירות ניתן להלילו ועוד מני"ל צאמת למילף שבת מעריות דניתן להלילו צנפשו שאני עריות דחמירי שהן ציהרג ואל יעבור וצערירי משא"כ שבת.

ומ"ש דאם ל"ל דרחצ"ג הוא קולא דאין בחי"כ מלקות וילפי שפיר שאר חי"כ דקילי לענין דברים הכ"ל מעריות דאין זו מלקות ואני אומר מנין לך הא דילמא ילפינן להיפך דשאר חי"כ ניתן להצילו בנפשו מעריות דהשתא עריות דאין לוקין ניתן להצילו בנפשו שאר חי"כ דלוקין גי"כ לא כשי"כ שניתן להצילו בנפשו אבל לעולם ישנו בכלל מלקות מי ואחר בקשת מחילה חלף מאמרי אש דבריו כאן אינם מוכרחים.

ומה שמהבה על ס' הכריתות דאמר דגם אחרות על הכלל כולו יאל למי"ד חי"כ שלקו נפטר מדי כריתות דנראה דאפי"ג דישן בכלל מלקות אמרי דעל הכלל כולו יאל וזה ליתא דהא ס"ל דחי"כ ישן בכלל מלקות ואלו לריי אינן בכלל מלקות ולפענ"ד נראה דבאמת ס' הכריתות ס"ל דגם לריי חי"כ ישן בכלל מלקות דלכאורה יש לדקדק דקאמר לדונו בכרת ואמאי לא קאמר לדונום בכרת כיון דעל הכלל כולו יאל ועוד קשה דקאמר ריי חי"כ בכלל היו והיינו לפי תוס' בכלל מלקות וא"כ איך קאמר אחי"כ ולמה יאלת כרת באחרות והול"ל ולמה יאלת אחרות מכלל מלקות מדאמר ולמה יאלת כרת באחרות משמע דאחרות בכלל כרת היתה וזה אינו לפי תוס' וכבר ישב על מדוכה זו הריטב"א מכות י"ג ע"ב ד"ה ריי אחר שהביא פי תוס' כתב ובודאי שלפי"ז קשה קלת ולמה יאלת כרת דמשמע שיאלתה בכלל כרת [ובריטב"א דפוס מונקאטש כתוב מכלל כרת] שאמרנו בתחלה חי"כ בכלל היו דהיינו כלל של מלקות וז"ל שלא אמרנו אלא שיאלתה מכלל כרת של עריות והא ולמה יאלתה תחלה ענין הוא לברר דינונו וכאלו אמרנו אבל לכך יאלתה כרת ואינו מתחדש בלשון חי"כ כדעבדין בעלמא ואילטריך ריי לומר חי"כ בכלל מלקות היו דבעי לומר שיאלת כרת באחרות להוליאו ממלקות ואלו לא קתני דחי"כ בכל מלקות היו היכי מפיק ליה לאחרות ממלקות אכתי לא עיילתיה אפיקתי ע"ש ועיי תוס' מכות ד"ה ריי דלאו דכל כריתות עכ"ל למלקות אחי אלא דס"ל לריי דהוי כלאו שבכללות וכלאו שאין בו מעשה ולפי"ז י"ל דס' הכריתות ס"ל כריטב"א הג"ל ודלא כתוס' אלא דבכל חי"כ איכא מלקות ורק באחרות ליכא מלקות ומשוי"ה מתניי דלא כריי דקתני דגם באחרות איכא מלקות ומשוי"ה אמר לדונו בכרת ולא במלקות דרק באחרות איכא כרת ולא מלקות אבל לא בשאר חי"כ והיינו דקאמר חי"כ בכלל מלקות היו דבאמת חייבין מלקות ולמה יאלתה כרת באחרות הוא חידוש אחר וכמ"ש הריטב"א ולפי"ז שפיר הוי ק"ל כיון דחי"כ בכלל מלקות והא דיאלתה כרת באחרות הוא להוליאו ממלקות ואמאי לא אמרינן שעל הכלל כולו יאלתה לדונה בכרת ולא במלקות ועי"ז תי דאע"פ שכולן חי"כ בכלל מלקות מי"מ אבני לן אחרות שאינה במלקות אלא בכרת גם על הכלל שהן בכרת ולא נפטר עיי מלקות זהו פשטן של דברים ואף שבחי מקו"ח לא הבין כן אבל לפענ"ד כמ"ש דס"ל כהריטב"א וזוה א"ש היעב סוגיא דמגילה דקאמר הא מני ריי הוא דזה פשיטא דריי פליג ארחצ"ג דלזה בלבד אבני מה שיאלתה אחרות מן הכלל ומתניי כריי אבל ריע אפשר דאינו חולק ולכן קמ"ל דחלוקין עליו חביריו.

ולפי הנחה הג"ל כתבת דכיון דאם חי"כ נפטר עיי מלקות חי"כ הוי חומרא בעריות שאין בו מלקות חי"כ שפיר מלין למילף קדשים מעריות שאין בו מלקות דקדשים חמור

אבל אי לא נפטר עיי מלקות אס' הוי קולא מה שאין מלקות בחי"כ ולא ילפי קדשים מנייהו כדאמרי קידושין מ"א מה לתרומה שכן חול היא אלל קדשים אבל זה דוקא לקולא כמ"ש ש"ש שער יו"ד אות ד' אחוס' שבוטות כ"ו סופ"כ שכתבו ואפי"ג דתרומה חול הוא אלל קדשים ולא ילפינן מקדשים מ"מ קדשים ילפו מנייהו ע"ש והוא נגד גמ' מפורשת קידושין הג"ל דגם קדשים לא ילפי' מתרומה חו"י משום דהתם ילפינן דשליחות מהני דהוא לקולא שפיר קאמר דהוי חול משא"כ כאן דהוא לחומרא דהקדש מהני אפי' בלב שפיר ילפינן לחומרא חב' הוי קושית תוס' דס"ל דריי ל"ל דמלקות פוערת מכרת וא"כ הוי קולא דאין זו מלקות ולא ילפי קדשים מנייהו ומשוי"ה דבשליחות נמי נימא הכי דילא מן הכלל לדונו בכרת ולא במלקות ועפ"ז יישב מה שעמדת פי"ד זקנו תוס' יו"ט בחולין ר"פ אר"ב שהגיה דלא כרחצ"ג במקום ריי דאמאי לא כתבו נמי דמתניי דלא כריי ולהג"ל ריי אית לי בקדשים דינונו בכלל מלקות ודברי תוס' א"ל הג"ה רק תיקון לשון וז"ל וכריי אחיאל דאמר ריי אלו הן הלוקין חי"כ שלקו נפטר ידי כריתות ותיבת דלא שכתב קודם כריי ל"ל אחר תיבת שלקו וכונתם כיון דמוקי בסוף מכות מתניי דמגילה כריי דס"ל גבי יוה"כ ושאר חי"כ דאינן בכלל מלקות עכ"ל חי"כ שלקו לא נפטר מכרת וא"כ מוכח דבקדשים ס"ל דיש מלקות בחי"כ ושפיר אחיאל מתניי דריי אר"ב כותבי עכ"ד.

והנה הוא דבר שכלוי ולפי"ז בשם מהר"ש מקינון ובריטב"א בלח"ה דברי תוס' י"ע נכונים דהא ס"ל בכל חי"כ דאין בכלל מלקות, וגם אס' איתא מתקן לשון תוס' הוי הג"ה וגם אמאי לא קאמר דמתניי ריע דהוא נמי לא ס"ל דמלקות פוערת מכרת דהא אריי חלוקין עליו חביריו ואי דרואה לאשמעינן דריי ס"ל בקדשים חי"כ ישנו בכלל מלקות בקדשים שם במכות הו"ל לאשמעינן, וגם קושית תוס' בכריתות דבשליחות נמי נימא הכי אינו נראה שהוא רק לדברי ריי רק לכ"ע לא נימא דאחיאל לקדשי מזבח אלא למעוטי ממלקות ולדבריהן הוא רק לריי, ועוד דילמא באמת ס"ל לריי דאחיאל למעוטי קדשים ממלקות.

אמנם גוף היסוד שעמדת דבריהן דלחומרא ילפינן קדשים מחולין והוא דאמר הגמ' מה לתרומה שכן חול אלל קדשים היינו משום דילפינן לקולא לא נהירא לי דמתן יימר דמה דמהני שליחות הוא קולא אדרבה הוא חומרא שהפירות נעשים תרומה ואסורים לזרים ואף שגם משיקרא הוי אסורים משום עב"ל תרומה חמורה אבל עב"ל אפשר לתקו חי"כ אדרבה הוא חומרא שנעשה תרומה ונימא השתא בתרומה מועיל השליחות כשי"כ בקדשים אבל הפי' בתוס' הוא כך דהא דמועיל השליחות הוא משום דזכותו וכחו של עב"כ יפה כ"כ עד שיכולת בידו למסור מזכותו וכחו גם לאחר משום שיש לו זכות גדולה בדבר זה שהוא שלו ולכן כדבעי למילף דיכול לעשות שליח לשחוט פסחו נהי שהוא פסח שלו ויואלה בו מי"מ אין לו זכות וכ"כ בזה כיון דא"י לעשות בו מה שיראה כיון שהוא הקדש ואפי' אינו שוחטו לפסח גי"כ אינו חוזר לרשותו רק מקריב אותו שלמים ואפי' לריה"ג דס"ל בבייק י"ב ע"ב דקייק מומן בעלים הוא מי"מ אין לו זכות וכן בו כמו אס' לא היה הקדש ולכן שפיר דחי מה להני שכן חול

אלל קדשים דתרומה שפיר יכול לעשות שליח כיון שהוה ממון שלו יש בו כח זכות כ"כ שיכול לעשות עליו שליח משא"כ צפסח כיון שהוא כבר הקדש ונחלש זכותו ממנו כ"ל אמאי יהיה כחו יפה כבראשונה שיוכל ליתן רשות לאחר לשחוט הלא כבר ילא מרשותו משא"כ תוס' שצועות מיירי שעדיין הוא חולין שפיר כתבו תוס' כיון שמהני תרומה צמחשבה לעשותו תרומה כש"כ קדשים דיפה כחו של הקדש דמהני אבל תרומה מקדשים לא ילפינן דשאני הקדש דיפה כחו של הקדש שצקל מוליאו מרשות בעלים וע"ז מציאים מהך דמה לתרומה דשם חיונן דיפה כחו של הקדש שמויא מרשות בעלים משא"כ תרומה וזכו לע"ז פ"י נכון ואמיתיה כי דברי תוס' וגמ' קידושין הם שפה אחת ודברים אחרים.

צמלקות משום דהוי צ' רשעיות וא"ל דלא הוי צ' רשעיות משום דאם עשה תשובה צ"ד של מעלה מוחלין לו דהא השתא קיימי דלא עשה תשובה הו"ל צ' רשעיות ומשמע דר"י לא פליג אר"ע וס"ל דח"מ אין בהם מלקות דלא פליג עמו כי אם צח"כ וא"כ ס"ל לר"י דרשב דכדי רשעתו וגז"ש דלעיני מלעיניך לא ס"ל דאי ס"ל היה מחייב מלקות צח"כ וא"כ ל"ל לר"י למיפטר ח"כ מיתורא דכרת דאחותו ת"ל מכדי רשעתו, ולפענ"ד לק"מ דבאמת כולכו ס"ל דח"כ ישנו בכלל מלקות ארבעים וכסדרת התוס' מכות י"ג ד"ה ר"י בקושיתם וגם כולכו מודו דאין עושין שתי רשעיות רק דמי שנתחייב שתי עונשין נדון בצמורה דקלצ"מ לכן יליף ר"ע מלעיני לעיניך נדון צמלקות ור"י יליף מאחותו דנידון בכרת דכרת חמור וא"ש.

ואחר הדברים הנ"ל כתבת דמיושב קושית אה"כ דר"ש יליף צחולין פ"ה דשחיטה שא"ר ל"ש שחיטה מצבוח טבח ופריך ניליף משחי"ח ומשני דנין חולין מחולין ואין דנין חולין מקדשים והקי' תוס' א"כ אמאי ס"ל דחינו נוהג בקדשים ניליף משחי"ח דהו"ל קדשים מקדשים ות"י צכ"ש כריתות דע"ז דלכא"ו מ"פ ניליף משחי"ח לישני דנין דבר שאין בו כרת מדבר שאין בו כרת ואל יוכיח שחי"ח שיש בו כרת ות"י דא"כ תקשי אדרבה ניליף משחי"ח דהוי דבר שיש בו מלקות דח"כ לוקין וז"ל דר"ש ס"ל כר"י דח"כ אין לוקין ולפ"ז כיון דס"ל דצדקשים נמי אין לוקין עכ"ח ס"ל דחומרא היא שאין לוקין משום דס"ל דח"כ שלקו נפטרו ויליף מעריות אבל שאר ח"כ ליכא למילף ולוקין ומשוי"ה פריך שפיר גם לר"ש נהי דקטלא ליכא מלקות מיהו איכא, הנה דפריך נכונים לפ"ד צכ"ש אך לא זכיתי להבין דבריו דמה אולמא למילף מצבוח טבח דבר שיש בו מלקות מדבר שא"כ מלקות שג"כ אין שוין אדרבה נילוף דבר שיש בו מלקות מדבר שיש בו כרת דעכ"פ הוי דבר שיש בו עונש דגם כה"ג איכא סוגי' טובא ולא עיינתי צפנים.

דלפ"ז נ"ל עוד ליישב קושית אה"כ דלכאורה ק"ל אמאי משני בגמ' הא מני ר"מ הוא דס"ל לוקה ומשלם ואמאי לא משני דכאן מיירי צלא התרו בו וליכא מלקות משוי"ה חייב וכדמוקי ר"י מתני' דאלו נערות צכתובות לי"ב ואפ"ה גו"ט צשצח פטור דח"מ שוגגין נמי פטורין מתשלומין וכדלמרי' כתובות דל"ה וז"ל דגמ' קאי אליבא דר"ל דמוקי מתני' דאלו נערות נמי כר"מ משום דס"ל דחייבי מלקות שוגגין נמי פטורים מתשלומין ולפ"ז נ"ל דאפ"י לר"י דס"ל דיגלה כרת באחותו לדונה בכרת ולא צמלקות מ"מ הא הוא נמי ס"ל דח"כ ישנן בכלל מלקות ארבעים רק דיליף מאחותו דכרת חמיר וקלצ"מ מ"מ גם מלקות חייב רק שאין עושין מלקות מ"מ לא גרע מכל חייבי מלקות שוגגין דפטורין לר"ל ופריך שפיר ומי מליח מוקמית לה כר"מ וצ"ה יש ליישב לשון בגמ' צכתובות אי ר"י קשיא ממצרת אך אין הפנאי מסכים להאריך, ודי' שנותינו יאריך, ומזכה ליום שכולו ארוך.

העבר"י

ואכתי פש גזן לצרורי דעת צעה"מ ומלחמות והנה הק' צעה"מ סוף מכות אמאי לא פשטיה מדרי"ע דאמר ח"כ ישנן בכלל מלקות ארבעים שאם עשו תשובה צ"ד של מעלה מוחלין להן טעמא דעשו תשובה הא לא עשו תשובה לא נפטרו מידי כריתתן אלמא ר"ע חלוק על ר"ח דר"ח צשלא עשה תשובה קאמר דאי צשעשה תשובה פוטרתן ולא מלקות ות"י התם הכי קאמר שאם עשו תשובה צ"ד של מעלה מוחלין להם אפ"פ שלא לקו וכיון שכן אותה רשעה לא פסיקא ל"י והרי היא כמו שאינה ולפיכך מחייבין אותה מלקות אף צשלא עשה תשובה ולא הוי כשתי רשעיות המלקות והכרת המוטלות עליו לקבל זו או זו ולעולם היכי דלקה נפטר מידי כריתות כרצ"ג ולא פליג עליה ר"ע כלל וצמלחמות שם פקפק עליו דאי ס"ל לר"ע כר"ח צודאי אין כאן שתי רשעיות לכן כתב דלר"ע הוי קשיא אמאי ילקה נימא קלצ"מ וחייב כרת דכרת חמור ממלקות לזה תירץ דכאן אדרבה מלקות חמור שהכרת אפשר שלא יתקיים צו כלל ע"ש.

סימן פ"ד

ע"ד הרמב"ם דשעיר המשתלח טריפה פסול מיעמד חי

בעה"ת
שלום וברכה, מאלוקי המערכה לב"א אהובי וחביבי
הבחור החריף מוה"ר ארי' ליב שטערן נ"י.

מה שהצאת קושי' מהר"ץ חיות צפ"ה מעבודת יוה"כ הח"י דאם היה השעיר המשלח ערפה פסול משום שנאמר יעמד חי א"כ בגמ' חולין י"א דיליף רוב משעיר המשלח דלמא עריפה הוא ופסול משום דאין בגורל קובע לעזאזל אלא צראוי לשם אמאי לא מיייתי הכ' קרא דיעמד חי, ולפענ"ד לק"מ דהרי ראצ"י יליף ליה משעיר המשלח ואיכו הא ס"ל צחולין נ"ז סע"צ עריפה יולדת ומשצחת הרי דס"ל דעריפה חיה וא"כ ליכא למעטא מיעמד חי עריפה דגם עריפה חיה וכדלמרי' חולין ק"מ דלמ"ד עריפה חיה ליכא למעוטי עריפה מחיות ע"ש ולק"מ.

ובזה ישבתי קושית צכ"ש מכות ד"ג. שהקי' אהא דאר"ח צפירוש רצח תורה ח"כ למלקות דגמר לעיני מלעיניך ומשמע דאי לאו גז"ש דלעיני מלעיניך לא היו ח"כ חייבין

תשגה תמיד וכן היום באתי אל העיון ותחילת דינו של אדם עדי"ת.

מה שהק' לדעת הר"ן סוכה מ"ו דמשו"ה אחרוג בשמיני מותר ולא אמרי' מגו דאיתקלאי זביהש"מ של ז' איתקלאי לכולה יומא דח' זביהש"מ גופא לא איתקלאי שהרי זביהש"מ אינו ראוי למנות אחרוג שאפי' לא נעל כל היום אינו נוטלו זביהש"מ דכיון דלולב זבחי' מדרבנן זר מיום ראשון וזביהש"מ ספק הוא סד"ר לקולא משמע דאלו הוי דלוי הוי אמרי' מגו וא"כ זיוע"ר דבאמת דלוי אמרי' מגו א"כ תקשי הא דאמרינן התם הפריש ז' אחרוגים לז"י אמרי' כאו"א יולא זה ואכלה לאתרי ר"א כאו"א יולא זה ואכלה למחר ואמאי הא זביהש"מ ראשון הוי סד"ר וא"כ אסור לאוכלה בשני עכ"ל.

והנה גוף קושייתו הי' יכול להקשות אפי' בשאר ימים שהם דרבנן לדעת מג"א סי' תרנ"ב סק"א שהבין מחשש"ק תחילה דהא דכתב דיעלנו זביהש"מ בלא זכרה קאי אשאר יומי ע"ש א"כ חזיא ליה בכל זביהש"מ ונימא מגו דאיתקלאי אך באמת המג"א חפס לעיקר צסי' תרס"ה תי' הראש"ש דמגו דאיתקלאי מחמת יום שעבר ל"א ולא תי' הר"ן ולכן שפיר ס"ל דלריך ליעלו בכל זביהש"מ ואפי"ה מותר לאכלה דהוי מוקף מחמת יום שעבר.

ורבנן קושייתו ג"ל דכיון דטעמיה דר"ן דל"א מגו משום דאינו ראוי למנוח זביהש"מ וא"כ בהפריש ז' אחרוגים לז"י נמי אפי' לא נעל כל היום נמי אינו ראוי למנוח כיון דיכול ליעול אותו אחרוג שהפריש לשאר ימים ולא אותו שהפריש ליום ראשון דדוחק לומר שהפריש ז' אחרוגים חסרים זר מיוע"ר דחסר כשר וא"כ לא הי' מוקף זביהש"מ ושפיר אכלו.

אבל בלאה"כ ג"ל שכבר עמד ע"ז הר"ן בעלמו ריש ז"לה הביאו ז"י ומחשש"ק סי' תרס"ה שז' דמשו"ה ל"א בהפריש ז' אחרוגים לז"י בכל חד מגו דאיתקלאי לזביהש"מ איתקלאי לכולה יומא דכיון דהפריש ז' אחרוגים לז"י הרי הוא כמתנה בפירוש שאינו מוקף אותו אלא למנוחו ע"ש א"כ נהי כיכי דלא ילא כל היום לריך ליעלו גם זביהש"מ מ"מ אינו מוקף זביהש"מ כיון דעכ"ה מייירי שהתנה בפירוש שאינו מוקף אלא למנוחו, שז' מנחתו ככל החזיון הזה כבר כתוב על ספר הישר פמג"ד באשל סי' תרס"ה ושו"ת בית אפרים אר"ח סי' נ"ח וסי' נ"ט בארוכה ע"ש.

ועוד ג"ל דלכאורה ק"ל ע"ד הר"ן וכן לפ"מ שהבין מחשש"ק סי' תרנ"ב דבשאר יומי אס' לא נעל כל היום א"ל ליעול זביהש"מ משום דהוי סד"ר ואמאי נהי דסד"ר לקולא מ"מ הא יש לו חוקת חיוב וכמו דקיי"ל דסד"ר היבא דאיבא חוקת איסור אזלינן לחומרה הה"כ כאן ועיי' דיני ס"ס אות כ' ומנחתו שכבר ישב על מדוכה זו הפלתי זביהש"מ, ובחזו"ד סק"כ תי' דהתם ה"ע כיון דנעילת לולב הוא איסור דרבנן לא דחינן איסור דרבנן מקמי ספיקא כמ"ש הרשב"א והר"ן בטעם מה שאינו נוטל לולב זחי' מספק מטעם דלא דחינן עלטול דרבנן מקמי ספיקא ע"ש ולא זכיתי להבין חדה דהר"ן נותן עעם משום דהמלוה הוא דרבנן ולכן זביהש"מ הוי ספק דרבנן

רמ"ש צ"ש מהר"ן חיות לתרן קושי' הג"ל דהא דלא קרינן צטריפה יעמד חי משום דקיי"ל ע"א"ח אף דבאמת יש מיטעו עריפות דחיות וכמ"ש מהרש"ל מ"מ רוצה חסוב כוודאי וחשיב כאלו ידוע שלא תחיה ולא קרינן ציה יעמד חי אבל לפי ההו"א צש"ס שם דלא אזלינן צת"ר ומטעמא ורובא כהדדי נינהו א"כ שפיר חסוב רחוי לעמוד חי דמיעוט עריפות חיות הנה ולכן הולרך בגמ' טעם אחר, ואחר אלק' מחילות לפענ"ד הוא שגגה שי"אח מלפני השליט דצס"ד דלא ידעינן רוב לא עדיף הרוב מהמיעוט אבל לא עלה על הדעת לומר שיהיה המיעוט עדיף מרוב ואי מטעם רוב אינה כשרה משום דרוב אינם חיים ולא הוי בכלל יעמד חי מ"מ כי דמטעם מיעוט הוא בכלל יעמד חי הוא כשרה הלא אין המיעוט עדיף מהרוב אפי' צס"ד דלא אזלינן צת"ר ואין לו שום השיבות מ"מ גם להמיעוט אין השיבות יותר ואם הוא פסול מטעם רוב גם המיעוט אין לו השיבות להכשירה וצס"ד לא אמרי' רק דאין לרוב שום השיבות כמו שאין להמיעוט וכמו שאין סומכין על המיעוט כך אין סומכין על הרוב דוק ותשכח.

ומה שתמחה על צ"ש אר"ח סי' ש"ז דלא צריח ליה דבאכילת דברים עמאים איבא נמי איסור עשה שהוא גמ' מפורשת זכחים ל"ד אותה תאכלו ולא בהמה עמאה ולאו הצי' מכלל עשה עשה יפה תמחה וקדוש אבינו רבינו הגדול זלוק"ל עמד בעלמו ע"ז בחזו"ד כת"י והצי' גם דצרי רש"י צפי' ראה וספרי שם וחי' זכני להוליא לאור צמברה ותמלחהו שם, ומדצרי בגמ' הג"ל אני תמה ע"ד פמג"ד צפתיחה לה' שחיעה דבאיסורי עשה איבא נמי האיסור על ח"ש וא"כ איך מוקי ר"ל צשצעות כ"ג ע"ז מתני' צח"ש הא צמתני' קתני נמי שקלים ורמשים דאפי' צח"ש איבא איסור ע"ש ואין אהע"א דמושבצט ועומד מחר סיני וז"ע אללי.

הגני דודך דשו"ט כל הימים.

העבר"י

סימן פ"ה

בענין אחרוג בשמיני מותר

בעה"ת ה' נח העתר לנו תפלתינו לפק"ק הו"ו יע"א. שלומים מרובים, כטל וכרביבים, וחיים טובים, לכבוד אהובי ידידי הרב הגדול, שבח עזו ומגדלו, מו"ה דוד כ"ץ ניויורקה נ"י דיין דק"ק עפעריעס יע"א.

מכתבו היקר הגיעני וצגמר דצריו אדם נחפס שכתב "לא יחרה אפו צי על כי הלאיתיו צדצרים יגעיס" תמה אני על מע"כ ידידי ג"ו וכי כך אני צעיניו שיחרה אפי על כי כתב אלו יהי הדבר מה שיהי אדרבה כל מכתב ת"ח אשר ממנו נודע לי שלומו וצריחות גופו הוא לי למשיבת נפש ואני שש ושמה כמולא שלל רב באמת וצחמים וקו"ח מת"ח הקרוב אלינו כל תפלים לא ישוו זה וצפרע מעכ"ה אשר נחצסם צדי"ת הנחמדים מפז אס' יתן איש את כל הון ציתו צבהצו

יום כן יהי לילה וגם כשהי יום ידעין דחתה לילה ודלמח
כבר הגיע אוחו העת דמה שמעיקרה היה יום אינו מכריח
שגם עכשיו יהיה יום אדרבה עיי שמעיקרה היה יום חוקי
העצב יגידו שיתקרב הלילה ולפי"ל גל דגם בחזקת חיוב לא
מוקמין אלא אם כן זודאי לא קיים המלצה היה ודאי מחויב אצל
אם נימא אפי ודאי לא קיים נמי אפשר דפסקה החיוב ל"ל
דמוקמין בחזקת חיוב כיון דהחזקה גופה הוי בספק אם יש
כאן חיוב ל"ש לאוקמא אחזקה.

אמנם צבית אפרים אריח סי נ"ח הקי לדעת מג"ח סי
תרי"ג לר"ך ליעול הלולב אפי ציהש"מ של שאר
ימים אי"כ מה קאמר בסוכה מ"ו סוכה דחזיה לציבש"מ דאי
איתרמי ליה סעודתה צבי מיתצ בגווה ומיגו דאיתקלאי וכי
אחרוג דלא חזיה לציבש"מ ולא איתקלאי וכי ולהג"ל אחרוג
נמי שוב לסוכה דהרי לר"ך ליעלה ציהש"מ וצרכי לא מצרכי
גם בסוכה ומ"ש דסוכה אסור ואחרוג מותר צשמיני, והנה
כפי מה שנראה ממג"ח הו"א רק חומרה בעלמא מה שנוטל
צשאר הימים וכמ"ש פמג"ד צאשל כיון שאין עורח ליעול למה
לא יעלנו ועיי הגהות לצו"ש שם.

אבל אפי לפי הבנתו נ"ל דלק"מ מתרי ותלת טעמי חדא
דמג"ח לא אמר רק אם לא נטל לר"ך ליעול ציהש"מ
אבל מ"מ אם נטל לא חזיה ציהש"מ משא"כ בסוכה אף אם
כבר אכל מ"מ חזיה ליה ציהש"מ וא"כ שפיר מחלק הגמי
צין סוכה לאחרוג היכי דכבר ילא.

שנית נ"ל עפ"מ"ש קדוש אבי זוק"ל צהשי הג"ל דצמורה
ל"ש חזקה חיוב דאדרבה כשהייב צמורה החיוב גורם
שלא ישאר בחיובו רק יקיים המלצה ויפטר מחיובו ורזין
מקדימין למלצה ע"ש ולפי"ל מעיקרה לא הוקלה לציבש"מ כיון
שידע שלא יעטרך ליעול ציהש"מ שיהי רחי ויקדים למלצה ולא
עלמה ע"ד שלא יעול כל היום משא"כ בסוכה מעיקרה הוקלה
לציבש"מ דילמא מתרמי ליה סעודה.

רצונ"ל עפ"מ"ש רש"י צינה ל"א ע"צ צמתני דצית מלא
פירות דדוקא צהוקלה ציהש"מ מחמת אי דאי
אמרי איתקלאי לכולא יומא אצל צהוקלה ציהש"מ מחמת אי
דרצנן ל"א דאיתקלאי לכולא יומא ע"ש ולפי"ל נ"ל נהי דר"ן
ריש צינה שקיל וערי אי הוקלה למלצה חמיר ממוקלה מחמת
איסור מ"מ י"ל דהיינו דוקא דר"ן לשיטתו דס"ל דלא אמרי
מוקלה מחמת יום שעבר וק"ל מסוכה הוכרח לומר דמוקלה
למלצה חמיר אצל לדעת מג"ח דפסק כהר"ש דאמרי מוקלה
מחמת יום שעבר צמתת מלי למימר דמוקלה מחמת מלצה אינו
חמור וכמו דמוקלה מחמת איסור ל"א מגו דאיתקלאי ציהש"מ
ה"ה דמוקלה למלצה דרצנן ל"א מגו דאיתקלאי וא"כ מיושב
היעצ נהי דמג"ח ס"ל דגם צשאר ימים לר"ך ליעלה ציהש"מ
מ"מ כיון דלא הוקלה למלצה אלא מחמת מלצה דרצנן ל"א מגו
דאיתקלאי וכי משא"כ בסוכה דהוקלה למלצה דאי שפיר
אמרי מגו דאיתקלאי וכי.

אבל מה שהקי פרי"מ לדעת הר"ן הג"ל מה קאמר הגמי
להכני סוכה צשמיני אסורה משום דאי איתרמי ליה

ואזלינן לקולא ולא משום איסור מוקלה שנית צבי שפיר אמרינן
דאינו נוטל משום סי ז' דכיון דאי מוקלה הוי ודאי דצקיאין
צקציע דירחי לא דחינן איסור מוקלה ודאי משום ספק דנעילת
לולב צבי דהו"א רק משום ספיקא אצל ציהש"מ דז' כשם
דנעילת לולב הוי ספק משום שמה כבר פנה היום כך אי
מוקלה הוי ספק שמה עדיין ז' ואין כאן איסור מוקלה אי"כ
מ"ע לא יעול כיון שיש עליו חזקה חיוב.

ראמנם נ"ל עפ"מ"ש מג"ח סי תמ"ו סק"צ שלא יוכל לעלול
דמוקלה הו"א דה"א אסרה"י ואע"ג שלא היה צבול
הציעול כגון שנתחמץ צו"ע ועובר אצ"י דאי ומוקלה הוי
דרצנן כיון דצ"י וא"ת הו"א אסרוהו וכי ע"ש וא"כ ה"נ כש"כ
הו"א דסי מלוח נעילת לולב נדחה מחמת ספק מוקלה דאפי
איסור צ"י נדחה מפניה.

ובזה מיושב מה דהוי ק"ל לדעת הר"ן ה"א ר"י סתמא קאמר
אחרוג צשמיני מותר וא"כ אפי צמקדש נמי ה"י מותר
והרי צמקדש חייב צלולב כל ז' וא"כ גם ציהש"מ לר"ך ליעלה
לדעת הר"ן דהוי סדא"ו ונימא מגו דאיתקלאי ציהש"מ
איתקלאי לכולא יומא ולהג"ל כיון דאי שמיני הו"א אסור
ליעלה משום מוקלה וכל מלצה דאי נדחה מפני איסור מוקלה
דאפי אי צ"י נדחה מפניה אפי צמקדש לא היה יכול ליעלה
ציהש"מ דז'.

ומעתה מיושב קושיותו דכיון דקיי"ל דלולב אסור בעלול
כשאינו לר"ך למלצה כמבואר סי תרי"ח וא"כ צלילה
כשאינו לר"ך למלצה אפי צו"ע אסור לעלול דגם צשופר
הצי"א עו"ז יו"ד סי רס"ו צשם רש"ל שאחר התקיעה נהגו
איסור לעלול ע"ש אלא דצולולב ל"ש זה כיון דצכל פעם שנטלו
מלצה קעציד וכאנשי ירושלים צסוכה מ"ח ע"צ דקאמר
להודיעך כמה ה"י רחין צמלוח אף כ"ז ציום אצל צלילה
דליכא אפי סרך מלצה צודאי אסור בעלול לרש"ל ועו"ז יו"ד
הג"ל ולפי"ל צמקום שטושין שני ימים דשייך איסור מוקלה צשני
אי"כ גם ציוט"ר אסור ליעול צשני דספק מלצה נעילת לולב
נדחה מפני סי איסור מוקלה דשני דלמח כבר לילה הו"א
ואסור לעלול והנה אמרי צינה ד' ע"צ ר"ח ספוקי מספקא
ליה הרי דהיה צצבל ועשה שני ימים יו"ע ע"ש ולפי"ל ה"א דאמר
צהפריש ז' אחרוגי ל"זי מיירי ר"ח צצבל דעושין שני ימים
אי"כ א"י ליעלה ציהש"מ כיון דאסור בעלול ולא הוי איתקלאי
ולכן שפיר אכלה למחר וא"ש.

רביישוב קושי פלתי נ"ל דלכאורה צלא"ה יש להקשות אמאי
יהי פטור ציהש"מ משום דהוי סי לילה נימא
דמוקמין היום צחזקה יום אצל לפענ"ד אף שהרצ צפרשת
מרדכי אריח סי ג' אומר כן אמנם דעת המסדר שם אינו כן
וכן דעת מהרמ"ש אריח סי קמ"ח וגם הצ"מ צללעות הצית
סי ג' ס"ל ג"כ דל"ש לאוקמי אצחזקה היום וכן כצתי אני
הדל צהשי אחרת [עיי חו"ד ה' שמוחה] וכעת נ"ל עפ"מ"ש
קדוש אבי מאו"ר הגולה זוק"ל צשו"ת צ"ש אריח סי ל"ז ד"ה
איצרה דל"א אוקמא אצחזקה דמעיקרה אלא צמקום דהיה לו
צחזקה ואפשר שיקיים כן גם להצ"א לכן אמרינן צצמתת נשאר
צחזקה ע"ש ולפי"ל ציום דמתחילה ידעין דכמו שיש עכשיו

היה רק על אף זו היתר אכילה מה"ת אבל באמת התורה לא אמרה רק דבטינן לכס ואנן מסבירא אמרינן דמה שאין זו היתר וא"י ליהנות ממנו לא מקרי לכס וא"כ התורה אמרה מה שלסבירא דידן לא מקרי לכס אי"ת וא"כ כשאסרוהו חכמים ג"כ לסבירא דידן לאו לכס הוא לכן אי"ת.

שנית נ"ל דהפי הוא כך מדא"ר מיחזי חזי ורבנן הוא דגזרו דמדא"ר אינו נכלל מה שאינו ראוי לשבט מדרבנן ולענין אי דרבנן שוב לא אמרו רבנן דאם אינו ראוי לשבט מחמת אי דרבנן שהוא פסול אי"כ ממנ"פ כבר בשאר ימים דמדא"ר ראוי לשבט ולענין איסור דרבנן לא צטינן שיבא ראוי לשבט משא"כ לענין אחרוג נהי דמדא"ר מיחזי חזי ויש זו היתר אכילה מ"מ רבנן אסרוהו דמה שאין לו היתר אכילה מחמת אי דרבנן שלא ילא זו ויש כח ביד חכמים לטקור דבר מה"ת בשב ווא"ת ורוב פסולי ד' מיניס הם רק מדרבנן כמ"ש עו"ז סי' תרמ"ח סוסק"ז בשם הרא"ש וגם מ"ש לבסוף וכחז הטור יש מחמירין והכי מסבירא כיון דספק דא"ר הוא פירש זו לבו"ש לא להפסולין הם דא"ר כי המה דרבנן רק האחרוג דא"ר ומחמת פסולי דרבנן אי"ת וזכר יש לישב קושי השואל צב"ש או"ת סי' ש"ל ודו"ק.

ומה שהקשיה בכחוצות ל"ג דקאמר וכ"ת ר"מ לוקח ומשלים איח לי מת ומשלים ל"ל והתני גבז ועבד בשבת גר"ט לע"ז גר"ט שור הנסקל משלם דו"ה דברי ר"מ ומפ"ה"ג דלמא לעולם ר"מ מת ומשלים ל"ל והא דמחייב דו"ה בגו"ט בשבת שפיר משכחת ליה למ"ש צ"י א"ת סי' ל"ב גבי דין שזריך לכחוב סתו"ס צימין דגבי שחיטה אם הפיל הוא הסכין דהשחיטה כשרה ואפ"ה פטור בשבת משום דהוי כלאח"י אי"כ מיירי שהפיל הסכין דפטור משום שבת ושפיר חייב צדו"ה ולפענ"ד נראה דאפי' אי כלאח"י פטור לענין שבת מ"מ הכא חייב דכיון דחייב על השחיטה משום גניבה חייב נמי משום שבת וכמו דאמרינן בסוכה מגו דהוי דופן לענין סוכה הוי דופן לענין שבת וכמ"ש אחרונים לענין יש ציטול אחר ציטול כיון דחייב על הציטול משום צב"ה אף דלענין שבת לאו ציטול הוא חייב נמי משום שבת. ודי יזכנו ליום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים, ויתן לנו חיים ארוכים צטוב וצנעימים וימלא עלינו צמחה רחמים, וקרנינו למעלה ירום.

כנפשי ונפש אחיך דוש"ת באהבה ובחיבה.

הק' יודא צבי בלוהם

סימן פ"ז

בדברי הרמ"א דעל מ"ע א"צ לבבזו הון רב

בעה"ת כאור הבוקר ה' תולדות הערב תפלינו לפק"ק האנושאוריט"ז יע"א.

משה שפיר קאמר, דורש קל חומר, גמר וסבר, מלוא דבר, הרבני החר"ף ובקי, העדני העצני, עסיס רמוגי, מו"ה משה שאהנפעלד ג"י בק"ק סטראפקעז יע"א.

אשר הציט לפני קושי אחת ע"ד רמ"א או"ת סי' תרנ"ז סי"א דעל מ"ע א"ל לבבזו הון רב וכמו שאמרו במבבזו אל

סעודה ציהש"מ הוי אכיל לה בגווה ת"ל דלכתי סוכה אף צח אסורה דסוכה כל ז' הוי דא"ר וצדא"ר ל"א סי' ציהש"מ לקולא לא ידענא מה ק"ל הא לר"ן באמת הי"ט דסוכה דאכיל לה בגווה משום דהוי סדא"ו וצדא"רוג משום דהוי סד"ר לא חזיא וקושי מעלתו הוא הפי צגמי דמשו"ה אכיל לה בגווה משום דהוי סדא"ו.

שוב הק' לדעת רמ"א סי' תרל"ח סי"א דסוכה אינה אסורה אלא בסוכה שיש צב צה פ"א אבל אם הזמינה לסוכה ולא יש צב צה לא נאסרה אי"כ אמאי אמרו או"ר דאמרי תרוויבו באומר אינו צודל כל ציהש"מ אבל תנאי אחר לא מהני כיון דכבר חלה קדושה עליהו חו לא פקע ולדברי הג"א הלא לא חלה קדושה עד שיש צב, והני דברים אבל תנאי אחר לא מהני און להם פי' וא"י מה ר"ה צבז אבל גוף קושיהו לפענ"ד לק"מ מתרי טעמי חדא דלמא מיירי באמת שיש צב ציהש"מ ולכן שפיר חלה עליה קדושה ציהש"מ שנית הא פירש"י לכן לא מהני תנאי בסוכה שהרי ציהש"מ עכ"ה יבדל מהם משום דסתר אהלא אי"כ אפי' לא יש צב אבל סוף כל סוף לא מהני התנאי ולכן אם אח"כ יש צב הוקלה למנוח כל ז'.

ובזה תנוח דעתו כעת ידידו הנאמן הדושו"ס באהבה.

העבר"י

סימן פ"ז

בענין אתרוג של תרומה טמאה

לאחי אהובי הרב הגאבדק"י סארוואש ג"י.

זה איזה שבועות כתבת לי קושי צשם זקן דודינו הגאון ר' חיים ק"צ ז"ל צסוכה ל"ה דאמרינן דאתרוג של תרומה עמאה אי"ת ופסול משום דליה היתר אכילה והרי צסוכה כ"ג אמרינן צעשה סוכתו ע"ג צהמה דר"י פוסל דכתיב חג הסוכות תעשה לך שבעת ימים סוכה הראוי לשבט צטינן ור"מ מכשיר משום דהאי נמי מדא"ר מיחזי חזי וכ"פ הרמב"ם פ"ד מסוכה כר"מ וא"כ הי"ט באחרוג של ת"ע כיון דמעשר פירות מדרבנן אי"כ מדא"ר מיחזי חזי ואמאי אי"י ולפענ"ד גוף הדבר דהוי"מ בשאר פירות חוץ מדגן תירש וילכר הוי דרבנן לאו מילתא דפסיקא הוא והרמב"ם פ"ב מחרומות ה"א פי' הכ"מ שם דס"ל דככל פירות האילן תרומות ומעשרות הוי דא"ר והראצ"ד דס"ל פ"א ממעשרות הי"ט דחוץ מחירש וילכר הוי דרבנן אפשר דלא ס"ל האי סברא דמדא"ר מיחזי חזי ולק"מ.

ועו"ל לחלק דצטלמא צסוכה דכתבה תורה חג הסוכות תעשה לך שבעת ימים שהפי שכתב ראוי לשבט אי"כ עכ"ה כוונת התורה היה רק על מה שאינו ראוי לשבט מחמת דעל מה שאינו ראוי לשבט מדרבנן עכ"ה לא היה כוונתו דמנא ידעי שיקומו דור האחרון שיב"ה נחוץ לאסרו והארכתי צזה צמק"א לכן אמרינן דמה שראוי מה"ת שבעה שפיר כבר וכאן נמי אלו אמרה תורה דאתרוג שאין צו היתר אכילה אסור באמת הייתי אומר כיון דמדא"ר מיחזי חזי אף שמדרבנן אין לו היתר אכילה אפי"ה יולא צו דכוונת התורה

יצונו יותר מחומש אפי מלוא עוברת ועיי צ"י דאפי למלוא עוברת כאתרוג וכסוכה אינו מחויב לתת אפי שלישי ממנו ע"ש והקשו ע"ז מהא דאמרין קידושין כ"ע ע"כ כל היכי דליכא אלא חמש סלעים הוא קודם לבנו מ"ע מלוא דגופיה עדיף כי פליגי היכי דליכא חמש משועבדים וחמש בני חורין וכו' ועכ"פ כולבו מודו דחדא מינייהו לריך לפדות ואמאי הא כיון דפדיון בכור לא הוי רק מ"ע וכיון דליכא רק חמש סלעים א"ל לבזוז כל הונו בשביל מ"ע ולפענ"ד אמינא ציה תרי ותלת טעמי:

א) דוקא במלוא שאינה תלוי בממון דאתרוג וסוכה יכול לקיים המלוא אפי לא הוליא עליו הולאות התם אמריין דלא יבזוז יותר משליש אבל במ"ע שהתורה הקפידה על הממון שייולא וזהו המ"ע שיתן ממון אפי יותר משליש לריך לבזוז דכך היא המלוא שיתן הסכום שקלצבה עליו התורה דזהו המ"ע ובפחות אין כאן מ"ע.

ב) מעיקרא לק"מ דאפשר דהא דאמרין בגמ' היכי דליכא חמש משועבדים וחמש בני חורין היינו שאלו החמש הם המה השליש מנכסיו אבל עדיין נשאר לו שני שלישים ואי דא"כ היכי יכול לגבות החמש משועבדים במקום דיש עוד שני שלישים בני חרי אי משום הא לא אריא לא מיבעי לפירוש תוס' שם ד"ה ואזיל דאותן משועבדים הוא מאבי אביו של הבן א"כ אין להם שום שייכות עם נכסיו אותן שני זלישים של האב הבן והאב א"ל לשלם מנכסיו אלא אפי לפי פשוטו דמיירי שהם משועבדים מהאב מ"מ כיון שלא נשאר לו אלא שני שלישים והחמש משועבדים היו משועבדים לכהן קודם שמוכרו כפירש"י דג"ה ככתובה בשטר א"כ שוב לא חייב ליתן הפדיון מהשני שלישים ולק"מ.

ג) דהרי כתבו ראשונים דאפי המלוא עוברת א"ל לבזוז יותר משליש מצואר דמלוא עוברת הסברא נותנת שריך לבזוז יותר מצמלוא שאינה עוברת א"כ י"ל דצמלוא שאינה עוברת שהיא קלה אפי שלישי א"ל לבזוז אמנם י"ל סברא דוקא במ"ע שאינה עוברת ואינו מצטל בכל רגע המ"ע אז י"ל שהוא קל ממלוא עוברת אבל מ"ע שמצטל בכל רגע המ"ע אז אף שאינה עוברת ויכול לקיימה גם אח"כ מ"מ כיון שצטל רגע עובר במ"ע כמו צמילת שכתב רמ"א יו"ד סי' רס"א שעובר בכל רגע א"כ כל זמן שלא קיימו הרי מצטל מ"ע בכל רגע חמור ממלוא עוברת ואפי יותר משליש לריך לבזוז ומ"ש הראשונים אפי צמלוא עוברת היינו שהיא חמור ממלוא שאינה עוברת שאינו עובר בכל רגע אלא הוא עובר בכל רגע על מ"ע לריך לבזוז הרבה כמו צמלית שכתב רמ"א סי' ה"ל שריך ליתן כל הונו וא"כ בפדיון בכור נמי י"ל דעובר בכל רגע ורגע על מ"ע שפיר לריך לבזוז יותר.

ד) י"ל דלכאורה ק"ל לפמ"ש הרמב"ן צ"ב קע"ה דאפי למ"ד שיעבדא לאו דאורייתא מ"מ פריעת בע"ה מלוא והתם עכ"ה לריך לשלם הכל מה שחייב אפי לא ישאר לו פרוטה אחת ואמאי הא במ"ע א"ל לבזוז יותר מחומש אך זה שיבוש דדוקא במ"ע שייכא דוקא לדידיה א"ל לבזוז יותר מחומש אבל במ"ע שהוא חוב לאחריני בודאי לריך לבזוז

אפי יותר מחומש דמאי איכפת להו לאחריס כמה שלא ישאר לדידיה ויאכל הלה ממון אחריס וחדי דאינו מצוזז ממון שלו רק ממון אחריס וזה אפי ציותר מחומש וא"כ הי"ג כיון שמשעת הפדיון של כהן א"כ לריך לבזוז הכל דדוקא צממונו א"ל לבזוז יותר מחומש אבל אין זה צממונו וממון של אחריס לריך לבזוז הכל ונהי דיש לחלק דכחוב הוא ממון של אחריס אבל כאן צממונו של כהן הוא ממון שאין לו תוצעין, אמנם עכ"ה י"ל שיש לו תוצעין דמיירי צמכירי כהונה דאל"ה האריך גובה הכהן ממשועבדים אעכ"ה צמכירי כהונה מיירי ועיי צריעצ"ה וא"כ שפיר ממון שיש לו תוצעין הוא.

ה) י"ל נהי דא"ל לבזוז יותר מחומש מ"מ אם רוצה לבזוז יותר מאן ימחה צידו וצבכי איירי הגמ' שהוא רוצה להחמיר ולבזוז יותר ופליגי אי פדיון צנו או פדיון שלו קדים אבל אי צעי אין חייב לפדות לא את עצמו ולא את צנו כיון שא"ל לבזוז יותר מחומש.

ו) דב"י סי' תרנ"ו הביא הטעם דמשו"ה לא יבזוז יותר מחומש כדי שלא יבא לדידי עוני וכו' שהעוני כמיחה ולפ"ז צשעה שהוא גוסס דרוצ גוססין למיתה אז שפיר יוכל לבזוז יותר ומיירי הגמרא צבכ"ג שהוא גוסס דשרי לבזוז יותר.

ז) א"ר כיון שהטעם שלא יבא לדידי עוני ויפיל עצמו על הצבור כמ"ש צ"י ולפ"ז אם צלל"ה הוא עני ומוטל על הצבור שפיר שרי לבזוז יותר ועיי צעור אר"ה סי' רמ"ב ועיי"ש שם וא"כ מיירי הגמ' שצלל"ה הוא מוטל על הצבור דאין נפ"מ אם יש לו אותן ה' סלעים או לא לכן שפיר לריך לבזוז.

סימן פ"ח

בענין הזכרת י"ג מדות בחנוכה

בעה"ת א' מקץ מאה ברכות לפק"ק הו"ו יע"א.

ביומא דחנוכה, רב ברכה, לכבוד אהו' ידינ"פ הרבני החו"ש איש חמודות, מושלם במעלות ובמדות מו"ה פד"ה שרייבער ג"י בק"ק גיראלט יע"א.

בזו הרגע קבלתי מכתבו היקר אשר לשאלו הגיע אם לומר בחנוכה יה"ר עם שלשה עשרה מדות שאחר תהלים שנוהגים שם לאמרו בכל יום, הקשה לשאלו ממני דבר שאינו מוזכר בשו"ע ואם יסודתו צהררי קודש מן המקובלי א"ך אחרי דעי איש כמוני אשר רחוק מזה יותר כרחוק מזרח ממערב אמנם להוליא בולא כלום אי אפשר לכן אודיעהו כפי מיעוט ידיעתי הנה המג"א סי' קי"ז סק"ג הביא צשס תשובות הרא"ש דאף צשצת שאין מתענין מזכירין י"ג מדות וכן המנהג בכל ישראל לומר בכל יו"ט צשצת הולאות סי"ת שעי"מ ואפי ציו"ע שחל להיות צשצת כתב צשער אפרים שער יו"ד סי"ה ועיי צמטה אפרים סי' תקפ"ד שנוהגין לאמרו אלא שיש

אסכרה ושידון ורוחין ולילין וכל פגעים ומרעין בישין לכל ילדי עמך בית ישראל והוא חידוש ואל ימשל אסכרה וכל פגעים רעים בכל הילדים, ואינו מאמין בשדים המזכר בגמי ובמדרשים וגם חיסר ע"ה והוא מזכר בגמי ב"מ ק"ז גם חיסר מ"ש בניי ותבעל מעלינו ומכל עמך בית ישראל כל גזירות קשות ורעות, ומאז כאשר ראיתי מנעתי מלהתפלל בסדור זה כי אולי גם בתפלה שינה נוסח התפילה ומאן יימר שארגיש צו וכל המשנה ממעצב מעצבו חכמים בצרכות ובתפלות אין לבו שלם עם ה' וצפרט מה שחיסר עמך וישראל כוונתו שהתפילה יעלה גם לעכו"ם ומבואר במג"א סי' קפ"ט כשיש עכו"ם בבית נוהגין לומר אותנו בני ברית כלנו יחד דאסור לברך עכו"ם ע"ש הרי שאין לנו נוהגין בליבראליסמוס בתפלה ובצרכות ועיי' עור סי' תקל"א אבל אם לומר מלכות זכרונות שופרות מפורעניות של עו"ג אומר ע"ש לכן תלילה לזוז מנוסחא הישנה וכבר המליץ חת"ם חדש אסור מה"י בכל מקום והי' ראוי להרעיש עולמות שהעזו פניו לשנות הנוסחא ולפשוט יד בתפלות.

אמנם עד שאנו עסוקין בענין יה"ר נרעיש עולמות שהקהל דשם עומד בלי מקור זה הרבה חדשים וכבר כתבתי להגבאי דשם ועדיין לא נעשה שום תיקון ואין מלך בלא עם ומחויב כל איש ישראל לסייע בידי וכאשר המלתי פנחס זה אליהו אף מי שהוא פנחס ונותן לו את צריתו שלום לריך להיות אליהו לקנא קנאת ה' לצאות כי עזבו צריתך בני ישראל נא לחוס על נפשותיכם ונפשות ביתכם כי כמה מכשולות יאלו מזה ונא להראות מכתבי זה גם לשאר אנשים שירימו קולם על העול הזה, ולמי ששע"מ אמורות בחניכה יזכינו לעלות לציון צרינה.

כנפש החותם באה"ר

העבר"י

סימן פ"ט

ע"ד תוספת אור אי מקרי הנאה ובסוגיא דנ"ח בשמן שריפה

בעה"י"ת ב' מקץ ב' דחנוכה העתר לנו תפלתינו לפק"ק ב' איוראראש יע"א.
 בימי חנוכה, אורה ושמחה, ונס יגון ואנחה, לכבוד יג"פ הרב הגאון המפורסם כש"ת מו"ה נתנאל הכהן פריעד נ"י אבדפ"ה יצ"ו.

נוצם מכתבו הגיעני והנני חוזר על דברים שצט"פ שנדברנו פא"פ לומר ככתב והוא על מה שאמרתי דיש פוסקים ס"ל דתוספת אור לא מקרי הנאה ועיי' כתב וז"ל לא הבנתי מה זה עלה דעתו בדבר שהוא אסור בהנאה תוספות אור ג"כ אסור ורק בנ"ח שאסור משום שניכר של מלוא מותר בנר אחר או חשש משום שמא יטב ע"י בשו"ע סי' רס"ד אבל לענין חיוב"ג ליכא היתר כל הנאה שנהנה אסור וזה פשוט לכל מי

מקומות שאין אומרים בשבת אצל צו"ע לכ"ע אומרי ולא עדיף חנוכה מיו"ט דאף דאמרין שבת כ"ה ע"צ קבעוס ועשאו יו"ט היינו רק בהלל והודאה כמפורש שם ועיי' פירש"י ואף דזה שאומרים שע"מ בשעת הוללות ס"ת הוא דרך בקשה ותחנונים כמ"ש בשער אפרים שם צפתחי שערים דמה"ע אין מתחילין ויעבור ולי"ש משום כל פיסקא דלא פסיק משה כיון דהוי דרך תחנונים והזכר זה בשערי תשובה אר"ח סי' תפ"ח ע"ש וכיון שאומרים אותו צו"ע כש"כ בחנוכה.

אלא שזה תמוה ק"ת דמבואר בסי' תקס"ה ס"ה דאין היחיד רשאי לומר שע"מ דרך תפילה ובקשה וכתב רמ"א וכן אין ליחיד לומר סליחות ופ"י הב"ח ורמז עליו עו"ז סק"ה דהיינו סליחות ככהוג עם ויעבור ע"ש והיינו דרך תפלה ובקשה א"כ גם אם מתחיל ויעבור הוי דרך בקשה א"כ גם צו"ע ה"י לריך להתחיל ויעבור אבל ג"ל עפ"מ"ש הרא"ש פסחים דף ז' דיברך על ציעור להשמיטנו חידוש דעל ציעור נמי להבא משמע דמצרכותיו של אדם ניכר אם הוא ת"ח כדאמרין בצרכות דל"ח לענין המוליא ע"ש מבואר דהיכי דמשמיטני איזה חידוש א"ל לעשות הלך היותר טוב ועיי' עו"ז אר"ח סי' קס"ז סק"ד וא"כ ה"נ שפיר נכון שלא להתחיל מן ויעבור כדי להשמיטני דכשאומר הקרא דרך בקשה ל"ש כל פיסקא דלא פסיק משה וכ"כ עו"ז בכמה דוכתי לענין כמה דברים.

ועיי' שלה"ק מס' ר"ה ריש עמוד הדין שכתב דאף בשבת יוכל להתודות וידוי קלרה ע"ש וכש"כ לומר שע"מ וקו"ה צ"ב של קו"ה בחנוכה, וא"כ מה שאין אומרים היה"ר בשבת ויר"ע עכ"ח לאו משום דכתב צ"י העלתי עויתי פשעתי ול"ל דמה שנמנעים לומר היה"ר אחר תהלים בשבת ויר"ע הוא עפ"מ"ש מג"א סי' פק"ה סק"ג ועיי' צעור שם שאסור לאדם לתבוע לרכיז בשבת והוא מירושלמי שבת פט"ו ה"ג אבל משום השע"מ אין חשש כלל ומכש"כ בחנוכה.

וכ"ז מדינא אבל ראיתי בבית מדרשא של קדוש אבי מאיר הגולה זלוק"ל שלא היו אומרים תהלים בימים שאין אומרים תחנון וכמדומה שראיתי באיזה מקום שגם החת"ם נהג כן, ועפ"ז הייתי מתקן פה שהתחילו לומר תהלים בצוקר מידי יום ציומו שציוס שאין אומרים תחנון אין אומרים רק היה"ר הקלר כדי שיוודע לרבים שהוא ק"ת יו"ט לכן מי שרולא לנהוג כן רשאי אבל גם מי שאומר שע"מ יפה הוא עושה ואין צוה שום דבר צרור ועיי' בשו"ת אמרי אש אר"ח סי' נ"א שכתב על כיוצא בזה וטוב לזן תורה שישמע להורות בענינים כאלה מ"מ לאהבתו אהבת נפש לא אוכל למלט נפשי.

ובהדי שותא הנני לעורר שלפני כמה שנים ילא מעקד הספרים של יאזעף שלטונינגער סדור הנקרא ראצ"ן חדש וציה"ר שאחר תהלים גרעו נוסחא ישנה בניי כתיב ותשלח רפואה שלימה לחולי עמך והוא כתב סתם רפ"ש לחולים בניי ועוברי ימים ונהרות מעמך ישראל תלילס וצוה ונהרות תלילס בניי ועוברות של עמך בית ישראל תלילס והוא כתב וכל המעוברות תלילס ועד הנה נשתכח ממנו שם ישראל ושאונו עמך ואתה אלוקינו ומעתה פוחת הכל בניי ואל ימשל

שיש לו מוח צקדקדו עכ"ד וגם צפיו הרחיב לומר שזר ישראל אסור לומר זאת.

כשנתערבו הנ"ח או צהדליק נכרי עוד נר ע"י זוז"ג אין להם מקרי דיעבד ומותר.

ראנכי אינני מתפעל מדברים כאלו כי כמוני כן אחי הרב החריף וצקי מו"ה מאיר נ"י דעת שנינו שזה דיש פוסקים דחוספות אור לא מקרי הגאה וסמי חדא פרי"מ מקמי תרתי וצפרט שכותב זאת צלי שום ראייה או יתד לתלות בגזכ"ב, ועתה אבאר קצת כפי מוסח הפנאי.

רבוה מיושב מה דהוי קשה לי ע"ז מהא דאמרי שזועות ח"י ע"א והא דאמרת כי פריש מיד אמאי חייב שהיה לו לפרוש בהגאה מועטת ופירש בהגאה מרובה הרי נראה דגם אהגאה מרובה והיינו תוספות הגאה נמי חייב ועי' צ"ש אר"ח סי' רע"ט אבל מלכד שרצח ל"ל האו סברא דאיבו ס"ל משמש מה צעריות פטור ול"ש האו סברא כלל כמבואר שם אבל להג"ל לא דמי לכאן דבנר שרי משום דהוי זוז"ג וכאן לא הוי רק איסור ולא היתר.

בשו"ע אר"ח סי' רע"ז ס"ד כתב חס י"ש נר צבית ישראל וצא עכו"ם והדליק נר אחר מותר להשחמש לאורה בעוד נר ראשון דולק אבל לאחר שיכבה וכו' ועי' צ"י הטעם שכתב כיון שמתחילה היה יכול ליהנות קצת מותר גם עכשיו ליהנות ממנו והרי נר שהדליק נכרי אסור בהגאה כדאי שם ס"א ואפ"ה תוספות האור מותר ומזה הול"א המג"א ומחש"ק צסי' תרע"ג דתוספות הגאה צאור שרי וה"ט דרמ"א שם דאם יש נר היתר צהדי נ"ח שנתערב ואסב"ה"י מותר להשחמש אל"ן ע"ש.

ועונ"ל דאין הפי' התם שהיה לו לפרוש בהגאה מועטת ופרוש בהגאה מרובה כדי לחייבו על הגאה מרובה אלא כדי לפטרו על הגאה מועטת והפי' עפ"מ"ש הרה"מ צפ"ח ממ"א דמשו"ה אין לוקין על ההגאה שכל דבר שהוא מאכל אין צו דרך הגאתו רק אכילה אבל שאר הגאות לא מקרי דרך הגאתו ע"ש מבואר מדבריו דהיינו דאפשר ליהנות הגאה מרובה אף אם הגאה מועטת הוא ג"כ הגאה מ"מ כיון דאפשר ליהנות הגאה יותר גדולה מקרי הגאה הקטנה שלכד"ה"י ועי' ג"ה פסחים כ"ד דמה"ע א"ס ח"י ליהנות הגאה יותר גדולה מקרי אותה הגאה שבהנה כדרך הגאה והיינו דקאמר שהיה לו לפרוש בהגאה מועטת דמקרי שלכד"ה"י ופרש בהגאה מרובה וכיון דאיכא הגאה מרובה הוי הגאה מועטת שלא כד"ה"י ופטור והיינו דוקא משום דאיכא הגאה מרובה וא"כ אין ענין לכאן.

ומ"ש דדוקא משום חשש שמא יעה ולעי' סי' רס"ד לא ידעתי פירושו דאין ענין לכאן כלל ומ"ש דדוקא צ"ח מותר משום שר"ך היכר ימחול לי דכאן מיירי לאחר שכבה כבר דאינו דולק משום מל"ה כמ"ש מחש"ק להדיא ולא צ"י שום היכר אלא משום דמותר נ"ח אסור בהגאה אלא דעו"ז צסק"ז ס"ל דגם אחר שכבה לא יהיו חמורים משעת הדלקתן וכיון דשם הטעם משום היכר כמ"ש לעיל מיניה ח"כ גם אחר שכבה הטעם דלר"ך נר היתר משום היכר אבל מג"א ומחש"ק לא ס"ל כן אלא דהטעם משום מותר שמן שבנר אסור בהגאה וכיון שיש נר היתר הוי תוספות אור דשרי ונייתי ספרי דמחש"ק ונראה שכתב להדיא דאין הטעם משום היכר.

ולכן על משמתי אעמוד דתוספת אור לא מקרי הגאה ומעשה דקדו דברי אחי מהר"מ הג"ל נ"י שאמר ליישב קושייתו ע"ד פנ"י שבה כ"א דקאמר דלר"ה משו"ה אסור להדליק נ"ח צשמן שריפה אף דל"ש כיתה משום דר"ה ס"ל מותר להשחמש לאורה וש"ש אסור בהגאה לישראל ואף דאכתי לכהן שרי מ"מ לא פסיקא לי כיון דבישראל נמי איירי ע"ש וא"כ הא דאר"ה פו"ש שאמרו חכמים אין מדליקין צהם צשבת וכו' מיירי נמי בישראל וק"ל ח"כ מ"פ צשבת כ"ג ע"ב וצשבת מ"ע לא ומאי קושי' הא צנר צבה ודאי מותר להשחמש לאורה דלהכי עבדי משום שלום בית ח"כ שפיר אסור צש"ש משום דאסב"ה"י ופרי"מ כתב שכבר עמד ע"ז מהר"מ צינעטא ז"ע ועכ"י צספרו מגן אבות וכתב דמתני' צבהן מיירי ולק"מ קושייתו ימחול לי ח"פ איבו שפיר כתב דצכהן מיירי דיש לו תי' אחר על קושי' פנ"י או דנ"ח צעי שיעור וש"ש כתיתי מיכתת שיעורי' כמ"ש אחרונים או כתי' אחי הרב הג"ל דהיישין שמה יעה וכתו שאמרו צגמרי וצנ"ח שמה לא ידליק כשיעור ולכן שפיר משני אבל לפני' דאמר דר"ה בישראל מיירי ופ"ש שאחכז"ל אין מדליקין צהן צשבת לישראל קאי שפיר קש"י בג"ל.

ובדמות ראייה נ"ל דתי' פסחים כ"ב ע"ב ד"ה מגין הקי' וא"כ כיון דנפקא לן דאסב"ה"י אמאי אינעריך לאסור לציעה והדלקה ותי' דס"ד דשריא כיון דהוי דרך ציעורו ע"ש והרי אפי' נימא דתוספות אור מקרי הגאה מ"מ לאו מלתא דפשיטא הוא דעכ"פ צנ"ח לא מקרי הגאה והרי כתבו תו' צ"מ ע"י ע"ב ד"ה ונתן דצדבר שיש פלוגתא לאו מילתא דפשיטא הוא ח"כ אמאי לא משני דאינעריך קרא לאסור הדלקה צתוספות אור דאפשר לעשות דשרי אר"י משום דצחמת שרי ולא מקרי הגאה כלל ולא אסרו הכתוב ומשו"ה לא משני הכי.

ר"פה אמר אחי נ"י כיון דמבואר סי' רס"ג דלריכין צי' נרות א' כנגד זכור וא' כנגד שמור ח"כ מיירי הגמ' שיש לו נר אחד רק השני הוא משמן שריפה וא"כ ליכא רק תוספות אור וזה מותר בהגאה לכן לא מלי' למימר דמה"ע אסור צש"ש צשבת דאסור בהגאה.

וטעמא רצא אית ציה דתוספות אור שרי דהרי תוספות האור גורם הכר של היתר והכר של איסור ח"כ הוי זוז"ג דשרי מה"ח דאפי' ציש כדי להחמיץ צאיסור וצביתר ס"ל לתר פסחים כ"ז דשרי וכש"כ צליכא כדי להחמיץ צאיסור וא"כ כאן צתוספות אור ודאי הוי זוז"ג ומותר, ואל' תשיצניי דעכ"פ זוז"ג אסור לכתחלה דג"ל עפ"מ"ש תוס' פסחים ל' ע"א כיון שהקדירות של חרם הן ואם יהיו אסורים ואין להם תקנה זה חשוב דיעבד ע"ש וה"י דאם לא יהי' להשחמש אל"ס

ואם הדברים כהווייתן כמו"ש דבקריאת מגילה לחודא ליכא פרסום הנס אלא ע"י מו"ש א"כ אמאי כהנים מצטלן מעבודתן לשמוע מי"מ והיינו צלבור כמו"ש מג"א סי' תרפ"ז סק"ג משום פרסומי ניסא והא בקריאת מגילה ליכא פרסום הנס וא"ת כדי שיהי' אח"כ פרסום הנס ע"י מו"ש דכהני לחודא נמי ליכא פרסום אלא ע"י קריאה ותרווייהו לריכי א"כ מ"ש דלא קתני נמי כהנים מצטלן מעבודתן כדי לשחות ולשמוח.

ועוד חנוכה יוכיח דליכא מו"ש כמבואר סי' תר"ע ס"ב ואפ"ה כחצו תוס' שבת כ"ג רע"ב כשחל ר"ח עבת להיות בשבת שיש להפטיר בנרות דזכרי משום פרסומי ניסא ע"ש הרי דבקריאה לחודא ליכא נמי פרסום הנס דמ"ש האי קריאה ממקרא מגילה. ובלא"ה"י אין זה שום סברא לומר דבמ"מ לחודא ליכא פרסום הנס אלא ע"י מו"ש מי תלחן זב"י ומי חיבדן יחד והרבה יותר פרסום הנס צמה שקורין המגילה בצבור ממה שאוכלי' ושותי' צתיבסם ביחודות.

אבל נעלם ממך ומהם שמו"א צמגילה שם הק' כן ותי' צטוטו"ד דצמנו כיון דאסור בהספד ותענית וחייב צמי' ואיכא מו"ש יתירא ואפ"י קורא ביחוד ליכא פרסום ש"ד כיון דאיכא פרסום הנס צהני מילי אחרינא אבל שלצ"י דמותר בהספד ותענית וא"ל לשלוח מנות וכו' ליכא פרסומי ניסא כלל אי לא קרא צי ע"ש והוא מחוק מדבש ואולי לזה כוון המש"ב שהצאת ולא הצנת דבריו.

ואם כך כוונתו לק"מ מה שהקשית עליו דרצ סתמא קאמר בצמנה ביחוד בין ביום ובין בלילה והרי בלילה אין עושי' סעודה כמבואר סי' תרל"ה ולדבריו בלילה כיון דלי"ש מו"ש וליכא פרסום וניצט"י וחס כוונתו כטו"א לק"מ כיון דגם בלילה אסור בהספד ותענית ואיכא פרסום בזה לא צטי פרסום צמי"מ.

ועוד ליתא מ"ש דצמנה דקאמר רב קאי אבין ביום בין בלילה דהרי כ' הר"ן ריש מגילה וכשם שהקלו על בני כפרים להקדים כן הקלו עליהם שלא לקרות אלא מגילה של יום או אפשר שקורין אותה בלילה ביחוד ולמחר קורין אותה בעיירות צי ע"ש שלצ"י בעשרה דקאמר רב מיירי רק מקריאת המגילה ביום דבלילה או דאין קורא כלל או דלא בעינן י' א"כ מה דקאמר צמנה צי מיירי נמי רק מקריאת המגילה ציממא. ועוד בלילה לא צטי פרסומי ניסא כולי האי כמו"ש תוס' מגילה ד' ע"א ד"ה חייב דעיקר פרסומי ניסא הוא בקריאה דיממא וכו' וגם עיקר הסעודה ציממא וכו' ע"ש וא"כ בלא"ה יכול לקרות בלילה ביחוד אף דלא הוא פרסומי ניסא הא לא צטי פרסומי ניסא בלילה.

שוב כתבת לפי שיעתך דצמקרא מגילה לחוד ליכא פרסום רק צמשתה ושמתה צממת ס"ל לרצ דגם בלילה חייב צמו"ש כמו"ש מג"א סי' תרל"ה צסם צ"ה ור"א דפליג עלי' ס"ל דאינו חייב ופסקי' כרצ כמו"ש תוס' וניחא שיעת ראצ"י שצצ"י שצריך לנהוג לילו ויומו דומי דקריאה ותמה עליו ולהג"ל ניחא שפי' כרצ.

ועפ"ד האלה נ"ל ליישב קושי' תוי שבת כ"ה ד"ה ומוחר שהק' מג"ל לרצא דכ"ל לר"ה מוחר להשתמש לאורה דלמא הא דאסור בשבת משום דכ"ל ובשבת אינו יכול לתקנו ולפמ"ש א"ש דכבר עמדתי בחידושי דרצא נקט תחילה כז"ל שהוא העטם דאין מדליקין בחול והרי ר"ה נקט תחילה בשבת אבל להג"ל ניחא דר"ה אסור בכל פו"ש והנה אותן שאר שמדליקין יפה אסורי' משום כז"ל ובש"ש שדולק יפה אסור משום דמותר להשתמש לאורה וש"ש אסור בהנאה וא"כ כולחו בין אחול בין אשבת קאי רק העטם דכז"ל קאי אפוי"ש שאין מדליקין יפה וטעם דמותר להשתמש לאורה קאי אש"ש ומיושב קושי' תוי דצממת כז"ל הוא העטם גם לשבת.

ומיהו ללי"ע מדברי הר"ן דכ"א דנהי דרצא מודה דאסור להשתמש לאורה וכיון שכן פשיטא דלריך נר אחרת הכא ה"ק דאע"ג דצטעת הסכנה כיון דמניחו על שולחנו עכ"ה משתמש לאורה אפ"ה לריך נר אחרת לעשות היכר בדבר ע"ש ואיך כתב לעשות היכר לימא דלריך נר אחרת כדי שיע"כ יהיה מותר להשתמש לאורה דלא הוא אלא תוספות האור אורו דתוספות האור אסור ול"ל דז"א דצממת בשעת הסכנה מותר להשתמש לאורה אפי' בלי תוספות האור וא"כ מש"ה שישתמש לאורה אינו לריך נר אחרת וע"י ח"י הר"ן שם דפי' דאפי' לא היה צדעתו להשתמש לריך נר אחרת משום היכר. ומי שהכל צסקירה אחת סוקר, יאיר עיינו צתורתו לדרוש ולחקור, צתוספת אור תורה צצתים כאור הבוקר.

כנפשו ונפש ידידו הנאמן הדושו"ס באהבה ובהיבה.

העבר"י

סימן צ'

בענין פורים שחל להיות בשבת

בעה"ת מוש"ק תשא תרס"ז לפק"ק האנושאויטץ יע"א.
ישא ברכה מאת ה' אהובי גיסי ידינ"פ הרב המאה"ג המופלג ומופלג בתורה וביראה כש"ת מהור"ר יצחק צבי לעבאוויטש נ"י אבדק"ק יוועשד יע"א.

כתבך צא אלו וע"ד שכתבת דבר צסם אומרו צהא דאמרי מגילה ה' א"ר מגילה צמנה קורי' וכו' שלצ"י בעשרה ואותיב עלה דרצ מהא דפורים שחל להיות בשבת ע"ש זמנס וכו' מ"ל שלצ"י זמנס מה זמנס ביחוד אף שלצ"י אפי' ביחוד ע"ש והק' השואל דרש"י פי' העטם דצמנה ביחוד משום דהכל קורין ואיכא פרסום הנס ושלצ"י דאין הכל קורי' ליכא ביחוד אלא צי פרסום הנס א"כ מ"פ מפורים שחל להיות בשבת ע"ש זמנס הא אז הכל קורין ואיכא פרסומי ניסא ולכן קורין אפי' ביחוד והצאת תי' דמבואר סי' תרפ"ח ס"ו וצמג"א סק"ו ע"ש דעכ"פ משתה ושמתה אינו נוהג צע"ש חידוש דפרסומי ניסא ל"ד בקריאת המגילה לחוד אלא צמו"ש ג"כ תלי' וא"כ כיון דצטי"ש ל"ש מו"ש וליכא פרסומי ניסא ולכן פריך שפיר אור"ד.

קורין שפיר קורי' ביחוד ות' זכתי' דקריאה לחוד ליכא פרסומי ניסא אלא בהדי משחה ושמחה וכיון דבע"ש אין עושי' מוי"ש אפי' דקריאה ליכא פ"ג ולכן אסור ביחוד דהוי כשלבי' ועי' השבתי לך אס דדברים כהווייתן ק' מ"ש דלא מצטלי' כהנים מעבודתן משום מוי"ש דהא דקריאה לצד ליכא פ"ג ועוד בחנוכה ליכא מוי"ש ואפי"ה שייך פ"ג לענין קריאה ע"ש ועי' תמכת מדוע לא הקשיתי ע"ד עו"א שליית לך ולא עוד אלא שכתבתי שדבריו מתוקי' כדבש.

והנני להעתיק דברי עו"א שבי' דקורא ביחוד ליכא פ"ג אפי' מצרך דאין היכר שקורא לקיים מצות מ"מ דנראה כקורא זכתי' בעלמא הוא כמו דאמרי' זינח' הי' תפוס ני"ח וכו' אף דמצרך אפי"ה יאמרו ללרכו הוא דלדלקה אלא דזמנו לא קפדי' ע"ז דללא"ה איכא פ"ג זשאר מילי וכיון דאסרו בהספד ותענית וחייב זמימ' ואיכא מוי"ש יתיירא ע"ש וא"כ החילוק רב זיניח' דבעו"א מפורש דרק דקורא ביחוד ליכא פ"ג וא"כ שפיר מצטלי' כהנים מעבודתן לקריאת המגילה כדי שיהי' פ"ג ומשום מוי"ש שפי' אין מצטלי' שכבר הי' פ"ג ע"י קריאה וגם מקריאת חנוכה ל"ק שהוא ג"כ בצבור.

ומתמת קושיות שלי כתבת כעת שמרוב חריפות שלי העלמתי עין לראות תוכן דבריו וחסציר לי צביאור יותר שהוא מיירי ג"כ רק דקורא ביחודות ליכא פרסום רק צלירוף מוי"ש ומיושבי' קושיותי כמו ע"ד עו"א.

ושלשה נפלאו ממני אנכי אינני חריף ואם הוא כותב כן א"ל להסבר שלך ואני לא העלמתי עין כי הכתי' הנ"ל איננו אחי רק כפי מ"ש לי וא"כ אתה לא כתבת כראוי ולכן כיוון כתבתי זמכתבי ואם הדברי' כהווייתן ע"ש.

ואחר כל אלה אפי' אם אומר כן וא"כ חידוש גדול שלא ראה בעו"א תי' באופן זה אך צשינוי למעלותא ויפה כתבתי שדבריו מתוקי' חדא שהעו"א נותן עטם אמאי דקריאת יחיד ליכא פרסום שברואה אומר קורא זכתי' הוא והב"ר מני"ח וכת"י זה גוזר שדקריאת יחיד ליכא פ"ג אלא ע"י מוי"ש צלי' שום עטם.

שנית לדברי עו"א א"ל לפרסום דקריאה כי יש פרסום זשאר מילי ולדברי כת"י יש לורך פ"ג דקריאה כמו"ש בפירוש דליכא פרסום רק צלירוף מוי"ש דהיינו אחר מוי"ש איגלאי מילתא למפרע פ"ג דקריאה והוא דבר שלא אוכל להצין בשום אופן דאיך נתגלה הנם דקריאה שקרא לפני שעת הרבה וגמרה ע"י מה שאוכל ושותה עכשיו קלרה דעתי מנהצין איך האכילה והשתיה עושה פעולה זו על למפרע על שעת קריאה שאין זכר עוד ממנו שיהי' פ"ג ואולי גם עכשיו לא כתבת דברי' כהווייתן.

רבי שתמכת ע"ד עו"א דאיך צשציל אי' הספד ותענית יחי' פ"ג וכי חוי"ש איתרחיש צכל שנה שילטרכו הספד צפורים או מתענין כ"י כל השנה שיהי' ניכר הנם ע"י אכילה ושתי' ומכת זה הוכחת דעיקר כוונתו על מוי"ש שפי' איכא פרסום ולא כמו"ש דגם צלילה איכא פ"ג ע"י אי' הספד ותענית.

והנה כתבת שאתה סומך על זינתי הרב וחושדני זמה שאין צי ויחי' סמיכה שאין זה ממש כי זכר אנכי ולא חדע ולא אצין אצל יען קבלתינהו עלווד אודיעך שלפי"ד הוא שיבש דאי"כ תקשי הלכתא אהלכתא דקיי"ל כרב זמנה אפי' ביחוד וקיי"ל סעודה פורים שעשאה צלילה לא יי"ח ולי"צ צלילה משחה ושמחה וגם אתה רנית לתקן וכתבת דאין ס"ל דזמנת דקריאה לחודא אפי' בלא משחה ושמחה איכא פרסומי ניסא ולשיעתך הוא עעות דאי"כ הדק"ל מ"פ מפורים שחל להיות צשצת.

וגם מ"ש דזי"ח ס"ל דחייב לאכול צלילה מדויל ידיך משתלים דזמגי"א ליון על הב"ח כמוש"ל זבגי"ה ואתה בעלמך כתבת שרמי"א רק לחומרא בעלמך כתבת ואין להאריך צזה כי הדבר בעלמאתא דקריאה לחודא לא הוי פרסום הנם רק צמו"ש ליחא הן ממש"ל גם מכל לשון הראשוני לא נראה כן.

אבל גם לפ"ד עו"א לשון רש"י אינו מיושב כלל דרש"י כי יען דהכל קורי' זו ואיכא פרסום הנם הרי דמתמת קריאה שהכל קורין הוי פרסום לאו משום שאסור בהספד ותענית וכי' הוי פרסום.

ומחזורתא נ"ל עפמ"ש הריעצ"א ומגלה שלבי' דקאמר פרש"י דהיינו י"א וי"צ וי"ג דבני כפרים וקי' דהא בעלה לי' הקדמי' כפרים דהא קיי"ל כרבנן דאמרי' א"ק אותה אלא זמנה וכי' וי"ל דעיקר פלוגתייהו דידכו היינו משום מגילה זמנה ובהא הוא דפליגי ואידך נקטא לי' אגז גררא ואמרי' פי' דהאי שלבי' היינו כשחל י"ד או ע"ז צשצת שהכרכי' או העיירי' מקדימי' ליום הכניסה או לע"ש ע"ש ועי' פני' ועכ"פ הפי' שלבי' גם כשחל פורים צשצת דמקדימי' לע"ש ורש"י חדא מיניכוו נקט ופריך שפיר. ויותר אין מקבל ארוך.

הגני חותם בברוך אהבך גיסר.

הקי' יודא צבי בלוהם

סימן צ"א

עוד בהנ"ל

בעה"ת מוש"ק א"ק בך יברך ישראל למבי"א תרס"ז לפק"ק האנושאויטץ יע"א.
בימי העומר, יגיע עת הזמיר לאהובי גיסי הרב המאה"ג המופלג בתורה מהור"ר יצחק צבי לעבאוויטש ג"י אבדק"ק יוועשד יע"א.

מכתבך קבלתי צעתו והיום שמתי עיני עליהם דדבר אשר כתבת צשם כת"י אשר אתך ליצב קושי' עו"א מגילה הי' דמ"פ לרב דס"ל שלא זמנה צי מפורים שחל להיות צשצת דהא פרש"י דזמנה ביחוד משום דהכל קורי' ואיכא פרסום הנם אפי' ביחוד אי"כ גם צפורים שחל להיות צשצת שהכל

זיחידות יהי לו גם אחר העבודה זיחידות ולמה יבעל מעבודתו יעשה עבודתו ואח"כ יקרא זיחיד ויהי לו ג"כ פרסום הנם בשלמא לענין לקרא בצבור שפי' אמרי מצעלי דאחר העבודה לא יהי לו לצור שיקרא משא"כ כאן דאוחו הפרסום יהי לו אח"כ ועיי' במחש"ק סי' תרפ"ז סוסק"ג כעין זו דבתי"ת דרבים א"ל לבטל מלמודם למ"מ כיון שגם אח"כ יכולי לקרות בצבור וה"ל דכוותי' למה יבעל מעבודתו לקרוא זיחיד אם גם אחר העבודה יהי לו אוחו פ"ג.

ואם יש להקשות הא קשי' כיון דעטם שמצעלי מעבודתן הוא משום פ"ג וא"כ ל"ל לבטל מעבודתן כלל יעשו עבודתן כדרכם ואח"כ יקראו זיחיד כיון דגם זיחיד איכא פ"ג אך ג"ל לקי"מ כמו"ש עו"א דזיחיד באמת ליכא פרסום רק בזמנו סומכ"י על פרסום שאר דיני' שנוכחי' אבל עכ"פ יותר נכון שיהי פרסום בשעת קריאה דהרי רב גופא דס"ל בזמן זיחיד חש להא דר"א ופירש"י וחוזר על עשרה וקובצם וא"כ בשעת קריאה לריך פרסום לכך שפיר מצעלי.

ועוד לפמ"ש מג"א סי' תר"ץ סקכ"ג אע"ג שיש לו ק' אנשים מורה לקרותה בצבור משום ברוב עם הדרת מלך עיי' סי' תרפ"ז ע"ש הרי דס"ל דכהני' דמצעלי מעבודתן למי"מ לאו משום פ"ג בצד הוא אלא משום ברוב עם הי"מ א"כ אפי' אי זיחיד איכא פ"ג מי"מ לריך לבטל לקרותה בצבור משום ברוב עם הי"מ.

ומכל הני עממי' גם קושייתך לקי"מ דזיחיד באמת ליכא פרסום משו"ה לא מצעלי לקרותה זיחיד ואפי' איכא פרסום מי"מ דוקא משום ברוב עם הי"מ מצעלי מעבודתן.

ומ"ש או"י דהפרסום רק בצירוף מו"ש ומיד אחר קריאה יאכל וישתה לקיים חייב אדם וכו' ויבעל מעבודה א"י מה ראית לשעות זה ומי"ל שהכחן יהי רעבתן שימכר לאכול מיד אחר הקריאה דלמא ימתין אחר העבודה וגם אזלי' בשיעת רמ"א כמו שלי"נת באריכות ואיכו ס"ל דא"ל לקיים חייב אדם א"כ לא ישתכר ולא יבעל מעבודה וגם יש צמפירשי מקראות שאין המשחה נקרא ע"ש שתיית יין כי אם על קביעת סעודה ושמחה אחרד"ק פסחי' ק"ט דזמן שזיכמי"ק קיים אין שמחה אלא בצער א"כ אפי' יעשה הכהן מו"ש תכופין למי"מ ויהיבנא לך מה שאמרת מי"מ לא יהי שכור שיהי פסול לעבודה דזמן שזיכמי"ק קיים קיימי"ן והשמחה בצער ואחר העבודה יקיים חייב אדם לצסומי' ובשצביל דבר כזה אינו ראו' לכחוב הוכחה צרורה דלא כדעת בעו"ז.

שוב כתבת ע"ד מג"א סי' תרפ"ז סק"ב שכי' אמ"ש המחצר מצעלי ת"ת לשמוע מי"מ "בצבור" דמה צא לדש ולבו"ש נדחק ועפ"י דבר"ך הני"ל א"ש דבא להשמיעני דהא דמצעלי ת"ת לאו ביטול לגמרי קאמר וכמו"ש באמת סק"ה וע"כ דוקא בצבור דהואיל בצבור לחוד הוי פרסום וע"כ אחר הקריאה יעשה עבודתו או ילמוד אבל זיחיד כיון דרק עיי' מו"ש בצירוף הקריאה הוי פ"ג א"כ שפיר איכא למיחש דאחר הקריאה תמצעל העבודה או הלימוד לגמרי ובאמת אינה נדחית דא"י מפני מגילה דרצנן עכ"ד ידוע תדע כי דברי מג"א פשוטי

ולדידי קושייתך לקי"מ כי אין לורך לעשות שום דבר לפרסום הנם אלא כיון שדיני' אלו נוהגי' כבר מפורסם הנם והרי בהא דתענית עיי' ע"כ כל הכחוב צמגי"ת דלא למספד וכו' ופי' הרע"ב שנטעשו בהם נסים לישראל צב"ש וקבעו יו"ט והא החס אין בהם רק צקל"ת א"י הספד ותענית וצקל"ת רק א"י תענית כדאמרי' שם דף י"ז ע"ב אפי"ה ניכר הנם ונקרא יו"ט בשצביל א"י תענית לחוד וכי איזה היכר יש בזה שנטעשה נס והוא יו"ט וכי בכל שנה מתרחיש חו"ש ביום זה הספד או אין אובלי' כל השנה שיהי ניכר עיי' א"י תענית שהוא יו"ט משום הנם או"י כיון שא"י ודין זה נוהג באוחו יום יש היכירה טובא שהוא יו"ט משום הנם שנטעשה להם ועיי' זקוני' בתוס' יו"ט שם שכי' אבל חנוכה מפ"ג גלוי לכל ישראל עיי' הנהיגו המלוא הרי דשצביל זה בצד איכא פ"ג.

ולפי הנחת עו"א דמשו"ה זיחיד ליכא פ"ג משום דהרואה אומר שקורא צכת"ק בעלמא הוא הי' נ"ל ליישב קושייתו באו"א עפ"י דאמרי' צרי"ה כ"ח ע"ב בזמנו ל"ב כוונה שלצ"ז צעי כוונה ע"ש ואף דהתם רק לענין לעבור מיירי מ"מ עכ"פ מלינו נפ"מ דזמנו אמרי' מסתמא לשם מלוא מכווין ולפי"ז כיון דעיקר טעמא דלא הוי פ"ג זיחיד דיאמרו שאינו קורא לשם מלוא והיינו דוקא שלצ"ז אמרי' מסתמא לאו לשם מלוא מכווין וקורא צכת"ק בעלמא וליכא פ"ג משא"כ בזמנו דסתמא לשם מלוא לא יאמרו דקורא צכת"ק אלא דלשם מלוא מכווין ואיכא פרסום הנם ולפי"ז פריך שפי' מפורים שחל להיות בשצת דקורא נמי שלצ"ז וא"כ שפי' יש חשש זיחיד שיאמרו שאין מכווין לשם מלוא אלא קורא צכת"ק בעלמא וליכא פ"ג.

שוב כתבת דיש הוכחה מפורשת דליכא פ"ג זיחידות אלא עיי' מו"ש ולירופו דלפי משמעות הגמי' מגילה ותוס' שם וכי"מ צשו"ע סי' תרפ"ו וכמו"ש המג"א דהא דמצעלי ת"ת וכו' היינו בצבור וכו' אבל זיחידות א"מ וקי' לפירש"י דבזמנה אפי' זיחיד איכא פ"ג וא"כ אמאי לא מצעלי מעבודתן אפי' לקרוא זיחיד אעכ"ה דאין מצעלי לגמרי העבודה דלא נדחה מלוא דא"י בשצביל מגילה אלא דיחוי לשעתה ואח"כ יעשה העבודה כמו"ש רמ"א שם צשם הר"ן וצ"י צשם תוס' סי' תרפ"ז ס"ב ועיי' ציד אפרים מש"כ להל"ל מקושי' עו"ז ודוחה דבריו וכיון דרק דיחוי הוא ע"כ אמרי' דמצעלי מעבודתן למי"מ בצבור אבל לקרוא זיחיד לא כיון דצקריאה לחודה לא הוי פ"ג רק בצירוף מו"ש ועפ"י המחצר סי' תרל"ה חייב אדם לצסומי' צפורי' וחיישי' שהכחן יקרא המגילה ואח"כ יישב לאכול ולשתות כדינא וישתכר ויהי פסול לעבודה נמלא דיכא עבודה בעילה לגמרי ע"כ לא מצעלי מעבודתן למי"מ זיחיד אע"ג דהוי ג"כ פ"ג ומזה הוכחה צרורה דלא כדעת עו"ז דמצעלי מעבודתן לגמרי דאלי"כ אמאי אין מצעלי לקרוא זיחידות דאיכא ג"כ פ"ג וא"כ מפורש יולא וראי' מצוררת דזיחיד רק בצירוף מו"ש הוי פ"ג עכ"ל.

ואני אומר אם זהו הסמיכה של הסצרה הני"ל אז הוא סמוך על קנה רלוץ כי העמוד אשר עליו צנית יסודך הוא משום דאמאי כהנים א"מ מעבודתן לקרוא זיחיד דאיכא ג"כ פ"ג והוא שיבוש הלא אוחו פרסום שיש לו קודם עבודה

ונכונים דבא להשמיעני דמצטלי ת"ת אפי' כדי שיקראו צבור ואפי' אם לא ינך לצבור ג"כ יקרא המגילה ביחוד מ"מ לריך לצטלה כדי שישמע מ"מ צבור צרוב עם וכן פי' לכו"ש צריחה ולכל מי שיודע לפרש הדברים פשוטים.

דאם יש אחיה קושי' הוא אם נעה מדרך הישר לפי שלך כי מ"ש שפ"י מו"ש יחצטל הלימוד לגמרי ואני אומר ולטעמיך שיקרא צבור ולא יאכל מיד אבל עכ"פ יאכל וישתה אח"כ דזכו חוץ מן הסברה דלא חל תקנת אכנה"ג לענין קיום מו"ש וא"כ כי יאכל אח"כ וישתה אח"כ עדיין יש חשש שיצטל אז מלמודו וא"כ ל"ל שיקרא צבור יקרא ביחוד דיש ג"כ פ"ג ע"י שיאכל וישתה מיד ואי שיצטל מתורתו הלא אפי' יקרא צבור סוף כל סוף יאכל וישתה ויצטל מלמודו ועיי' כעין דברי חלו במחש"ק לענין ת"ת גופא אבל א"ל להאריך בסתירת דברי חלו.

ועמ"ש בשם תוס' מגילה ד' ע"א ד"ה חייב דלילה ל"צ פרסומי ניסא רק העיקר ציממא וע"ז כתבת שפליחה נשגבה לומר כן ואתה עיינת ולא ראית לא מנייחו ולא מקלתיהו וש"כ נח רוגזן שמלאת צנז"י מהדויק א"ת ס"י מ"א ש"י ג"כ דלילה ל"צ פ"ג.

והנה אודה ה' צבל לצבי אשר הנחני בדרך אמת להבין דברי תוס' כמו שפי' נוצ"י אבל עליך אני תמה הלא מתחילה לא ראית בדברי תוס' לא מנייחו ולא מקלתיהו ואיך כאשר מלאת צנז"י כן כבר ראית שתוס' כתבו כן הלא דברי תוס' לא נשתנו והם בכתובי כמו שהיו.

ומה דק"ל לחיך כהנים מצטלי מעבודתן צשציל קריאת הלילה אני אומר שבאמת אין מצטלי וכמו"ש נוצ"י שם ומ"ש שנוצ"י כי ליישב שם דברי תוס' באו"א לא מלאחי כי הוא קאי ליישב דברי תוס' ד"ג רע"א ומ"ש דעכ"פ צעי פ"ג מדרבנן צלילה אינו כן דנוצ"י כי שם דהחיוב קריאת מגילה שהוא מדברי קבלה לזה צעי פ"ג אבל צמ"מ צלילה שהוא מדרבנן ל"צ פ"ג וכ"כ תוס' הג"ל בהדיא.

ולפענ"ד לה"ר דהך מצטלי מעבודתן לא קאי כלל אקריאה לילה דברי הא דקו"ל דחייב אדם לקרות המגילה צלילה היינו לאחר לאח"כ דאז הוא לילה ממש ורק לאחר כי המחצר שיכול לקרות מפנה"מ ולמעלה צם"י תרל"צ וא"כ ל"מ לרי"י דס"ל צרכות כ"ו ע"כ ע"ד פה"מ שהרי תמיד של בין הערבים קרצ והולך עד פה"מ בודאי לא משכ"ל שילטרכו לצטל עבודה צשציל מ"מ שהוא צלילה ממש אלא אפי' לרבנן שם שאמר תפח"מ עד הערב שהרי תמיד של בין הערבים קרצ והולך עד הערב וכי הרמז"ם פ"א מתו"מ ה"ג שהוא עד סוף היום מ"מ לריך להיות קודם לאח"כ עיי' שג"א ס"י י"ז וחוב קריאת המגילה אינו מתחיל רק צלאח"כ ואז כבר נגמר העבודה א"כ לא משכ"ל שילטרכו לצטל עבודתן צשציל מ"מ צלילה וא"כ הא דקתני מצטלי עבודתן עכ"ת אקריאה דיום קאי.

ואת"ל דמצטלי עבודתן קאי אצרי ופדריס שלא נתעכלו שהוא צלילה גם ז"א דתוס' ד"ג ד"ה מצטלי הך

והלא אחר הקריאה יש שהות הרבה לעבודה ותי' דכיון דמשהאיר היום הוי זמן העבודה והם מניחי אותה צשציל הקריאה משו"ה קרי לי' ציעול ע"ש וא"כ עיקר הציעול הוא שדוחי' אותה מזמן המוכשר יותר והרי אמרי' צרכות שם ת"ע אין לה קצב שהרי אצריס ופדריס שלא נתעכלו קרציס והולכיס כל הלילה וא"כ גם אפי' אין להם קצב ול"ש לומר מצטלי שהרי א"מ מעבודתן הקצוב להם שלא קרי ציעול כיון שאין להם קצב.

רמ"ש שתי ע"פ ריעצ"א כתוב צעו"א לא ראית יפה כי אני כתבתי דשצ"ז הוא באמת יוה"כ וגם פורים שחל להיות צשצת ורש"י חד מינייהו נקט ותל"מ. גיסד הנאמן הדושו"ס כל הימים.

הק' יודא צבי בלוהם

סימן צ"ב

בענין החיוב לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי

בעה"ת מוש"ק ל"ס אני אעביר כל טובי על פניך מא"ה ברכו"ת לפק"ק הוי"ו יע"א. בין גאולה לגאולה, שמחה וצהלה, לאיש הנעלה, כבוד ש"ב אהובי הרבני החרוץ ושנון, ריח לו כלבנון, למטה חן ולמעלה חנו, כש"ת מו"ה אלי' דוד העל"ד ג"י בניו יארק במדינת אמעריקא.

בעת אשר כולם צמשתה ושמתה מתענגים, אלה צומר מזמרים, ואלה צנצלים וכנורים משוררים, אלה ציין ושכר שוגים, ואלה צתופים וצמחולות מרקדים, הגיעני יקרת מכחצו צדצר צעתו מה עוב והגני להשיבו כי ידעתי שערבים עליו דברי דודים.

הדי"ף הביא הך דרצא צמגילה ד"ז ע"כ דחייב אדם לבסומי צפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי וכתב הר"ן דמההוא עובדא דמציא צתר הכי דקם רצה ושחטויה לר"י אידחי ליה מומרא דרצא הנ"ל ואיך פסק הר"י כוונתיה ונ"ל לתרץ דלכאורה קשה דקאמר לשנה א"ל נתיי מר וכי הא הוא לא ראה לשחטויה א"כ ה"י דשא"מ דמותר צכה"כ וי"ל עפ"מ דאמרי' שצת כ"כ כל מילי דמר עביד כרצ לצר מהני תלת דעביד כשמואל וכי והלכה כר"ש בגרירה ע"ש ול"צ אמאי לא אמר הלכה כר"ש דשא"מ מותר אלא משום דבאמת רצה כרצ ס"ל דשא"מ אסור צכה"כ ורק לענין גרירה צשצת דגם לר"י מותר מה"ת דשא"מ צשצת דמלאכת מחשבת אסרה תורה כמ"ש תוס' שצת דמ"א ע"כ ד"ה מוחס ורק מדרבנן אסור צזה ס"ל כר"ש דצשצת אפי' מדרבנן מותר דשא"מ ולכן קאמר כר"ש בגרירה דוקא אבל צעלמא דשא"מ אסור לרצה, או עפ"מ דאמרי' שצת דמ"ו ע"כ דאצ"י ס"ל דדוקא בגרירה דלא הוי אלא דרבנן ס"ל דשא"מ מותר וצלי"ס אצ"י כרצה רביה

נקראו לסעודת אחשוורוש ומרדכי לא רצה שיהנו מסעודת אותו רשע וכן המן לא רצה בכך רק החילוק היה שמרדכי לא רצה משום שיהיה יהודי והמן משום שהיה שונא ישראל וזה לעשות כרצון איש ואיש איש זה מרדכי שאצלו נאמר הטעם משום איש יהודי ואיש זה המן שהיה רצונו כמרדכי רק אללו נאמר הטעם משום איש לר' ואויב וכו' וא"כ אף שלדבר אחד נתכוונו מי"מ לזה מגיע צרכה שהיה צביל אהבת ישראל ולהמן מגיע קללה שכוונתו מחמת שנאת ישראל והנה טעם המשחה והשמחה לתקן מה שנהנו מסעודת אותו רשע חייב אדם לבסומי צפוריא עד ללא ידע בין ארור המן שעבור זה שמקלל את המן צביל זה גופא לצרוך מרדכי מגיע צרכה למרדכי ובכן.

ועי"ל עפ"מ דאמרי סנהדרין דל"ו ע"כ דמבני בניו של המן למדו תורה צבני צרק וכתבו הספרים הקדושים דמשו"ה זכה אותו רשע לכך כיון שנתקדש ש"ש ע"י שראו מפלת שונאי ישראל ע"ד נס גדול והודו כולם כי ה' הוא אלוקים וא"כ כל כמה שהוא מקולל ומושפל יותר נתקדש יותר ש"ש ומגיע לו שכר יותר שיהיו בניו לדיקים וזה עד ללא ידע בין ארור המן שכל מה שמקלל יותר את המן ע"י מגיע לצרוך מרדכי שהמרדכי שיגא ממנו יהי מצורף יותר.

ועי"ל ביישוב דברי הרי"ף דלכאורה קשה איך נכשל רבה בזה דשחטיה לר"ז הא אמרינן בנמה דוכתי השתא בהמתן של לדיקים אין הקב"ה מציא תקלה על ידן לדיקים עצמן לא כש"כ ורליתי לומר עפ"מ תוס' ב"מ דק"ד ע"כ ד"ה אמר שהק' כיון דאליהו כהן היה באיך החיה צנה של האלמנה כיון שכבן ה' דכתי' ויתמודד על הילד וי"ל שהיה צרור לו שחייבוו לכך היה מותר משום פק"פ ע"ש וא"כ הי"כ כיון דידע קוב"ה דרבה ליצני רחמי ואחייבוו אין כאן שום תקלה, אלא דלפ"ז תקשו מדוע לא רצה רבה לשנה אחרת לקיים מצות לבסומי הא יכול לסמוך על השתא בהמתן של לדיקים וכו' ואי משום דכתבו תוס' דל"ג אלא צמדי דאכילה הא כתבו אחרונים לדעת האר"ז"ל דכל שנזכר ממשבו חמץ ניגול כל השנה מעבירה א"כ הני דנכשלו עכ"ה שלא ה' זכרים במשבו חמץ א"כ גם צמדי דאכילה נכשלו ו"ל כמ"ש תוס' שם דצ"ב פ' ס' אמר ר"ז על עצמו אם הראשונים כמלאכים וכו' אנו כחמורים ולא כחמורו דרפ"ב כיון שנכשל צאיסור ע"ש וא"כ רבה ור"ז לשיעורם דלא החזיקו עצמם לדיקים שפיר חששו שמה יוצא תקלה ע"י וכו"ז לדידהו אצל מי שצורר לו שאין הקב"ה מציא תקלה ע"י שפיר חייב לבסומי ולאיש כזה הביאו כר"ף.

ודברי תוס' ב"מ ה"ל הואיל ואתי לידן נימא צבו מילתא דתמיה הרי גמי מפורשת נדה ד"ע ע"כ ג' דברי צורות [וע"ש פירש"י דס"ט ע"כ ד"ה צורות פי' שעות] בן שונמית מכו שיטמא אמר להן מה מטמא ואין חי מטמא ופירש"י בן השונמית שהחיהו אלישע מכו שיטמא לאחר שהחיהו מי חשיב כמת ע"ש משמע דקודם שהחיהו פשיעא שמטמא ואמתי הא כיון שידע שחייבוו אין כאן עומאה ו"ל דס"ל לתוס' דבאמת מעיקרא ה' עמא ורק משום פק"פ ה' מותר לעמאות אצל ק"ל הא כתב פירוש המשניות להרמב"ם

ס"ל אצל בעלמא ס"ל לרבה דש"מ אסור ומשו"ה רבה לשיעורו לא רצה לשנה אחרת לשכר פן ישמענו ואפי' יהי דש"מ אסור אצל לדידן דקיי"ל דש"מ מותר אין לריכין לחוש לזה ושפיר הביאו כר"ף.

ועי"ל עפ"מ"ש חי הרי"ן סנהדרין פ"ד ע"כ דדוקא צאיסור לאו דש"מ מותר אצל צאיסור מיתה כגון רליחה דש"מ אסור ע"ש א"כ שפיר עבד רבה דחשש לזה שמה ישמענו אמנם נ"ל דזה תליא בפלוגתא דר"י ורבה ציצמות דקיי"ע דר"י ס"ל דלצאיסור כרת חששו ולצאיסור לאו לא חששו ורבה ס"ל מה לי צאיסור לאו מ"ל א"י כרת וא"כ דברי הרי"ן וש"ס סנהדרין שם אחר שגגת לאו צנו שגגת חנק קאי אליבא דר"י וכן הביא נוב"י"ק חו"מ ס' כ"א ולפ"ז רבה עכ"ה ס"ל כסוגי' דסנהדרין דאליבא דרב קאי וכל מילי דמר עבד כרב וא"כ שפיר חייש רבה אצל לדידן דקיי"ל כרבה דכזה בתריה וס"ל מ"ל צאיסור לאו מ"ל צאיסור כרת א"כ גם צאיסור מיתה דש"מ מותר ועיי' נוב"י"ק ה"ל שפיר הביא כר"ף הך דחייב אדם לבסומי.

ובהדי שותא אודיעבו מה שאמרתו ליישצ קושי' מג"א ס' תרפ"ט סק"ד שהק' דבס"י תרע"ה הביא המחבר י"א דקטן יכול להוליא גדול צ"ח וצמגילה סתם דקטן א"י להוליא ו לפענ"ד נראה דלכאורה ק"ל איך יכול להוליא צ"ח הא קיי"ל ר"ה כ"ח דכונה שומע ומשמיע צטינן והרי אמרי' חולין י"ב קטן יש לו מטעה ואין לו מחשבה ומזה הוכיח קדוש אבי מאו"ר הגולה צ"ש יו"ד דקטן הוי דש"מ וכו"כ שו"ת הרי"ם חו"מ ס' ג' א"כ קטן אין לו כוונה משמיע ואיך מוליא אחרים לענין נ"ח שוב מלאתי שכבר עמד צ"ח קדוש אבי צשו"ת צ"ש חו"מ ס' עט"ד ונ"ל עפ"מ"ש מג"א ס' ס' סק"ג דצמלוח דרבנן לא צטינן כוונה וכיון דלא צבי כוונה שפיר מוליא אחרים וכ"ז לענין הדלקת נ"ח אצל לענין קריאת המגילה דפסק ר"י ספ"ק דצרכות דצמלוח דתליא בצמירה אפי' צמלוח דרבנן צבי כוונה וא"כ קטן דאין לו כוונה שפיר א"י להוליא אחרים.

וע"ד אגדה יש ליישצ דעת הרי"ף עפ"מ"ש רש"י צפי' מקץ וישתו וישכרו עמו ומיום שמכרוהו לא שתו יין ולא הוא שתה ואתו יום שתו ומנין לי' לרש"י הא וי"ל דמי שרגיל לשחות אינו משתכר מחר אצל מי שאינו רגיל לשחות משתכר מיד כיון שאינו למוד כ"כ וכאן כתי' וישתו מיד ששתו מיד וישכרו מזה מוכח שמיום שמכרוהו לא שתו יין, והנה אמרי' מו"ק דכ"ה ע"א צי רבה נהמא דשערי לאינשי ולא משתכח ע"ש וא"כ ה' עני' לכן מיד ששתה נשתכר עד ששחטיה לר"ז ומשו"ה ס"ל אסור לבסומי אצל אן דמשמע מדברי רש"י פסחים ד"ה ע"א ד"ה ע"ש עשו שהיו רגילין לשחות יין א"כ אינן משתכרין שוב שפיר חייב לבסומי.

ואהא דאמרינן עד ללא ידע בין ארור המן לצרוך מרדכי נ"ל ע"ד אגדה עפ"מ"ש ק"י לפרש דברי המד' לעשות כרצון איש ואיש איש זה מרדכי ש' איש יהודי ואיש זה המן ש' איש לר' ואויב המן הרע הזה וכתב כי ע"פ רוב הלדיקים ולהבדיל שונאי ישראל הם צשיעה אחת כי הלדיקים אינם רואים שיהיו בני ישראל אדוואקאטען ודאקעארן וכדומה וכן שונאי ישראל אינם רואים בכך וכן היה בצאותו פרק כי היהודים

יומא פ"ג ואין הלכה כרמב"ם בזה וכו' כי זה אינו מועיל אלא בדרך סגולה וחכמים סוברים כי אין עוברין על המלות אלא ברפואה בלבד ר"ל דברים המרפאין בטבע ע"ש וא"כ שזב קשה איך התיר לאלוהו לעמאות עלמו משום פקני"פ בדבר שאינו מרפא בטבע.

וענין ל' ביישוב דברי הרי"ף דלכאורה ק"ל מה היו דשחטיה לר"ז הא קיי"ל בל"ה ס"י ק"ח ס"ה דשכור מקרי אונס והרי אונס רחמנא פטריה ולא עשה מידי ול"ל כיון דהאונס בל' לו ע"י ששחה יין הוא תחילתו בפשיעה וסופו באונס דקיי"ל בהמפקיד דמ"ג ע"א תחילתו בפשיעה וסופו באונס חייב ואינו ראוי להשכר שיבוא לידי אונס אלא דלכאורה ז"ל דכיון דחייב לבסומי צפוריא א"כ הוא אונס בתקנתא דחכמים כמ"ש תוס' שבת דף ד' קודם כיון דאנו אוסרים לו לרדות הפת אין כאן איסור סקילה וה"ל אין כאן פשיעה.

כנראה שחסר חלק מהתשובה.

סימן צ"ג

בשולח לעני משלוח מנות ומתכוין לצאת בזה גם למתנות לאביונים אם י"ח

בעוה"ת מוש"ק צו תרס"ה לפק"ק האגושאוויץ יע"א.

בין גאולה לגאולה, שמחה וצהלה, לאחי אהובי, ורב חביבי, הרב הגדול החריף ובקי מהור"ר בן ציון ג"י.

יקרת מכתבך קבלתי ולחנס אתה כועם על מניעת תשובתי כי אחר כל התללות שהי לי בעוה"ר בחורף זה אין חידוש אם הי לי עזרת הדברים ועתה באתי להשיב עד"ת.

רע"ד שנשאל בכת"ם או"ח ס"י קל"ט אם שלח לעני מאכל ומשתה שיי"ח משלוח מנות אם מתכוין בזה גם למתנות לאביונים אם י"ח ארי"ד לריך ליתן מנות בפ"ע ומתנות בפ"ע.

והנה מלאתיו שכוונתי לכת"ם דיש לפשוט מהא דאמר"י מגילה ז' רי"ן שדר לי לרי אושיעה אעמא דעוגלא תלתא וגרצא דחמרא שלח לי קיימת בנו רבינו ומשלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים הרי דצמחי דשלח לי קיים תרתי וכ"כ בעו"א שם כן עלה בדעתי בראשית ההשקפה.

ראחר העיון יש לדחות דרש"י כי שם ה"ג קיימת בנו רבינו ומי"מ דהא תרי מנות איכא ול"צ מי"ש דתרי מנות וכי לא ידעי דאעמא דעוגלא וגרצא דחמרא תרי מנות הוא ועיי ח"א מהרש"א שעמד בזה ונ"ל דרש"י רצה לאשמועי' דלא סגי שתי מנות מחד מין רק לריך לשלוח צי מיניס כמו ששלח רי"ן צישרא וחמרא דוקא אז יולא והיינו דכי דהא תרי מנות איכי והיינו משום דהוי שני מיניס הוי תרי מנות.

אלא דהרמב"ם פ"צ ממגילה כ' וכן חייב אדם לשלוח שתי מנות בשר או צי מיני תבשיל או שני מיני אוכלים ע"ש וכד דייקת בדבריו תראה השינוי דבתבשיל ואוכלים כ' שני מיני וכמבואר בגמ' שם דרבה שלח מלא עקסא דקשצא ומלי כסא קימחא דאצטונה וכן שם מהדר שלח לי אצל אם שלח בשר נראה מדברי הרמב"ם דאפי' הם מין אחד סגי רק שיהיה שתי מנות.

רלפ"ז נ"ל דלרמב"ם אם שלח בשר לאו דוקא שיהיו נחתכים לצי חתיכות דמ"ל אם שלח צי חתיכות דכאוי"א כזית או בחתיכה אי' שהוא צי זתים הא אין שום סכנה לומר דצ"י חתיכות קטנות יאל ובחתיכה אחת שהרבה יותר גדולה מצי חתיכות קטנות יחד לא יאל או"ו כוונת הרמב"ם שתיי ראוי לצי מנות ולפ"ז כאן דשלח לו אעמא דעגלא תלתא שהיא חתיכה גדולה ראוי לצי מנות כבר קיים משלוח מנות ולכן בגרצא דחמרא קיים ומתנות לאביונים אצל אם שולח רק מה שראויי לשלוח מנות בצמת לא קיים ומתנות לאביונים.

רענ"ל דמהכא ליכא למשמע מיני עפ"מ דנרא' מריבצ"א אף שהי לו גי' אחרונה רי"ן שדר לרי"ה אעמא דעוגלא תילתא וגרצא דחמרא וכו' בכלהו נסחי גרסי קיימת בנו רבינו ומתנות לאביונים פי' שלח הי' תשורה יקרה צעניו ואמר שאינו מתנה לאדם כמותו ולא יי"ח משלוח מנות איש לרעהו הדר שלח לי רי"ן גופא עגלא תליתאה ותלת גרצו יין שלח לי קיימת בנו רבינו ומי"מ איש לרעהו כלומר שזו התשורה הראוי לך ע"ש מבואר מדבריו שריך לשלוח לו מתנה בגובה שיהי מרובה צו כולו ובלח"ה אינו מקיים מנות מי"מ והכל תלוי ברצון המקבל דאם הוא מרובה גם בפחות ממה ששלח לי אי"כ צמה שהוא יותר ממה שהי מרובה שפיר קיים ג"כ ומתנות לאביונים ועיי מהרש"א בח"א וא"כ לפי גירס' דידן י"ל שרי"א היי מרובה גם בפחות ממה ששלח לו ולכן מקיים תרתי מי"מ ומתנות לאביונים והיינו דשלח לי קיימת בנו היינו לפי שמרובה אפי' בפחות דאפשר דלאחר שלח הי' מרובה בזה לא הוי קיים אפי' מי"מ אלא דדייק בנו קיים אפי' תרתי ולפ"ז אין לסמוך לפעור גם מתנות לאביונים דילמא אין סומך דעת רעהו רק למשלוח מנות וא"כ מתנות לאביונים לא קיים.

רלפ"ש הרי"ן ומי"מ איש לרעהו שתי מתנות לאדם אחד היינו מיני מאכל ומשתה לעשירים ולאביונים די לכל אחד צמתנה אחת שהיא נחשבה צענייהם כדבר גדול ע"ש בודאי ניחא דלרי"א היי נחשב כדבר גדול מאוד ולכן קיים תרתי.

רמ"ש דעפ"מ הרי"ן שלהי ר"ה דאפי' מלות א"כ אצל אם מתכוין בחקיעתו למורה אחרת כגון להתעסק לתינוקות כיון דזה ג"כ מורה גרע עפי ולכ"ע לא יי"ח תקי"ש ודמי להאי דריש זבחים דמינה מחריצ זה וכו' וא"כ היי אם מתכוין לקיים גם מלות מתנות לאביונים אמרי' צת מינה מחריצ זה.

רלפענ"ד לא דמי הרי"ן מיירי שלח חשב כלל לקיים מלות תקי"ש רק להתעסק לתינוקות ואמר"י דנהי דמלות תקי"ש אי"ל כוונה שלח חשב למורה היי יי"ח דלחי כוונה מי"מ

בשביל שחשב למאורח אחרת מחריב זה ולא ינא אצל אס בשעה שתוקע מכוינ ללאת יי"ח וגם שהתימוקות ילמדו מודה הר"ן דיואלא וא"כ הי"ג אס מכוינ ללאת יי"ח מי"מ ומתנות לאציונים נמי יולא ובחגס תמחה שכת"ס לא שח לבו גס לזאת.

רגם מ"ש עפמ"ש הר"ן שבת כ"א דאף דשרי להדליק מנר לנר היינו משום דתרווייהו חדא מלוא אצל שחר מלות נראות כמבטלות זא"ז וא"כ הי"ג מלות משלוח מנות ומתנות צי מלות הן ולי"מ חדא נתינה ללאת ידי שתיבה דנראה כמבטלות זא"ז ובפרט דלעג"ד מלות מתנות עדיף יותר ממשלוח מנות דלדקה מלוא דאף ודמי להאי דפסח"י קט"ו דצ"י מלות שוות אין מבטלות זא"ז אצל צ"י דאף וא"י דרבנן אחי דרבנן ומבטל לדאף — לפענ"ד לא כיוונת יפה דנבי דלדקה מלוא דאף היינו שיתן כפי השיעור והממצא אל יבצא יותר מחומש וכאן מיירי שכבר נתן כשיעור וא"כ אין עליו עוד חיוב מה"ת רק מלוא דרבנן שיתן ציוס ההוא צפורים מתנות לאציונים וזה הוי מלוא דרבנן.

ומה שהאריך בכת"ס דאי מי"מ ומתנות לאציונים ביחד משום דאין עושים מלות חבילות חבילות ע"ש ואני חוכך הרבה בזה דלפענ"ד האי דינא דאין עושים מלות חבילות חבילות רק בשני מלות משונות זה מזה וא"א לעשותן במעשה ובפעולה אחת רק כעת נחועדו יחדיו השני מלות שגריך לעשותן שתיבה וא"א לעשות אחת קודם שיגמר השני לכן נראה כאילו המה עלינו למשא אצל מלות שהם שווין ועושים צפ"א בזה ליכא משום עושה מלות חבילות חבילות דאלי"כ נימא דאסור לומר הלל בטלית של זינית ותפילין דהוי עושה מלות חבילות חבילות וכעת אין הזמן מסכים להאריך אצל אס יהי החזון נפרץ ציינו צס"ד נבוא בארוכה.

ומה שהקי כת"ס ע"ד מג"ע פכ"ט משבת דמלוא אחת דאף וא"י דרבנן ל"ש משום חבילות חבילות א"כ תקשי האי דצרכות מי"ט דאין חותמין בשתיים אף דצרכות דרבנן.

ראני אומר שרי לי מארי אף שבונה עליותיו בזה מי"מ נ"ל דמתהם לק"מ דזה צבור דאס יש לפניו לקיים צי מלות דאף ולריך לקיימם צצ"א לא אמרי שיבטל מלוא אחת ולא יעשה אותה כדי שלא יעשה מלות חבילות חבילות דאעו משום דרבנן נחה מלוא דאורייתא וא"כ לכאף מי"ט אמרי בצרכות

דאין חותמים בשתיים ונבטל חתימה א"י לגמרי משום חבילות חבילות ולי"ל דמטיקרא לא הטביעו שתיים במטבע של צרכות שטבעו חתמים משום אין עושים חבילות משא"כ במקדש השבת ישראל והזמנים דכל חדא וחדא באפי נפשי ועכשיו בהדדי קאתי ל"א שיבטל חדא משום אין עושים מלות חבילות חבילות ולפי"ז אדרבא מכאן ראייה למג"ע דמדמברך מקדש השבת ישראל והזמנים ולי"א שיבך חדא ש"מ דמדרבנן ל"א אין עושים מלות חבילות חבילות ומ"ש שכתבתי ליישב קושי הג"ל הוא לחדודי כי אין הפי צתום מרי"ק ח"י דאין עושים מלות חבילות חבילות משום שאין לבו פנוי לצי מלות דא"י לכויין דטיקרא הכוונה בחבילות עשיית המלוא שעושהו לעשות רלון קונו כמו"ש נוצ"י קמא ס"י ל"ג ובשעת עשיית המלוא א"ל עוד לכוונת המלוא רק לכוונת המעשה שלא יעשה מעשה קוף בעלמא וזה אפי' דרבנן לריך ואס יחשוב למלוא אחת לא ידע מה שעושה ולכן לריך שיהי לבו פנוי למלוא זו שידע מה שעושה.

רגם מ"ש ציישוב קושי מג"א ס"י תרל"ו סקח"י אהא דקיי"ל דמותר לישא אשה צפורים דחגא כתיב ושמתה בחגיך ולא באשחק ולא צפורים והקי מג"א הא קיי"ל אין מערבין שמחה בשמחה גס כן יש לפקפק אצל ערדותי מרובים.

ולפענ"ד כוונת רשב"א דחגא דכתיב בחגיך עכ"ח משמע דדוקא חגא ישמח ולא צד"א וממילא דא"י לשמחה באשתו אצל צפורים דכתיב רק שמחה ואינו כתיב בהדי' במאי ישמח שפיר יכול לשמח במה שיראה ואס שומח באשתו ג"כ קיים שמחה צפורים דאזו זו הוא שמחה צפורים.

שנית דמשתה ושמחה בהדי הדדי כתיב א"כ כמו במשתה כשאכל פ"א ציוס קיים מלות משתה כן אס שמח צפורים פ"א ציוס נמי קיים מלות שמחה ודיו ושפיר יכול לישא אשה צפורים ולא הוי מערב שמחה בשמחה דמלות שמחה צפורים כבר עברה וחלף לו.

ובין תבין שבימים אלו קודם פסח אין לי פנאי אפילו לבלוע את רוקי לכן יהיה בזה שביתת קולמוסי אחיד מחבקד ומנשקד מצפה לשמוע ממך בשורות טובות גם בעניני המסחר.

חקי יודא צבי בלוהם

שאלות ותשובות

ש א ר י ת י ה ו ד ה

חלק יורה דעה

סימן צ"ד

בענין בדיקת השוחט אם הוא מומחה

בעה"ת יום א' תשא עזר"ת ישראל לפק"ק הו"ר יע"א.

בימי הפורים, ה' קרן עמו ישראל ירים, ונזכה לראות בית בנוי בראש ההרים, ויזרח אור לישרים, ה"ג כבוד מר מחו' ידינ"פ אהובי תרב הגאון הגדול ליהודים, כולו ממתקים וכולו מחמדים, תורה וגדולה יחדיו מצומדים, צו"ג בקש"ת מו"ה משה שמואל בלאזנער נ"י אבדק"ק קלוי"ב והגליל יע"א.

הנה צמשך אשר היה פה על החתונה של לאלאינו למזע מרוב עירדות לא הייתי מוכשר ליהנות מזיו הוד תורתו לכן עתה צאתי בדבר אשר כתב צמ"ק ליישב דעת צעה"ע שהציה הטור יו"ד סי' א' דסובר דאין ליתן לשוחט עד שנבדוק את השוחט אם הוא מומחה אבל אם שחט אע"פ שהוא לפנינו אין צריך לבדוק וכתב דסברתו דאם הוא צא לפנינו קודם ששחט הרי אנו דנין על השוחט ואע"פ דרוב הצאים לשוחט מומחין הן אבל לעומת זה איכא חזקה שנעמיד את האיש בחזקה שלא למד ולכן צע"ק למיבדקיה ואם לא בדקוהו ושחט אף דיעבד אסור דכבר איחרע השוחט שדנו עליו והחלטנו שצריך דיקקה אבל אם איש אחד שחט מדעת עלמו אע"פ שעדיין הוא לפנינו מ"מ עתה אין הגדון עליו אלא על הנשחט ועל הנשחט אנו אומרי דאחד מן הרוב מומחין שחט ומה צכך שהוא לפנינו הלא אין לנו נפקותא עתה להחזיקו למומחה או לאינו מומחה.

והנה צנוף הסברא זכיתי להיות צר גילו דמר שליט"א וכן רכתי להסביר הא דאמר"י חולין דף ו' סבין איחרעי צהמה לא איחרעי דצשלמא צעבל ועלה ונמלא עליו דבר חוץ"ן הרי עדיין צריכין אנו לדון אם הוא יכול לעשות טהרות להבא וכיון שלא ידעין צבירור שלא היה עליו דבר חוץ"ן אין לעבר אותו משא"כ צשוחט ונמלאה פגומה הרי צהמה שחטה לפנינו ונשחטה הותרה אלא דהיינו צריכין לדון עליה ע"י הסבין וכיון דאין לדון עוד על הסבין דסבין איחרעי ואסור לשחוט צו אינו נכנס צספק כלל ומשום הא צהמה לא איחרעי.

ואמנם צנידון דצעה"ע לעני"ד אין מקום לסברתו דעכ"ח צריכין לדון על השוחט דאם יתנו לו צהמה אחרת לשחוט עכ"ה אסור לשחטה עד שיבדקו אותו וכיון שאנו צריכין לדון עליו גם להבא ואם ימלא שא"י הלכות שחטה פסק רמ"א סי' א' ס"א דשחטה אסורה למפרע וא"כ איך נכשיר צהמה דעכ"ה נלערך לדון עליו אם הוא מומחה או לא.

אבל גם גוף הסברא אינו מוכרח לפמ"ש הריעצ"א עירובין דל"ז דלמה אלימא חזקה העירוב צצכ"מ אין לנו לדון חזקה אלא מדבר שהספק צא ממנו ע"ש וא"כ כאן נמי שהספק צא מן השוחט וכיון שהדין שצריך לבדוקו ולא סמכין על הרוב א"כ גם אחר שנשחט צריכין לדון על השוחט שהספק צא ממנו ולבדוקו אבל גצי האי דסבין איחרעי שפיר י"ל דר"ח דלא קי"ל כוותיה ל"ל שיטת הריעצ"א.

ועוד דתחילה צריכין לבדקו ולא סמכין על הרוב משום דיש כנגדו חזקה שלא למד א"כ גם אחר שנשחט אין לנו לסמוך על הרוב כיון שיש חזקה איסור של צהמה כנגדו, ועוד אם נכנס לחגר זה דיש נגד רוב המלוין אלא שחטה מומחין הם חזקה שלא למד א"כ נפל פיתא צבירא דא"כ לא אזלינן כלל צח"ר המלוין אבל שחטה מומחין הם דהוי רוצא דתליא צמעשה ולא אזלינן צח"ר כיון דאיכא חזקה כנגדו שלא נעשה מעשה כמ"ש מחהש"ק סי' ח' אבל צאמת לא הוי חזקה דתליא צמעשה כיון דרוב נחצברה העיבור תלוי צמעשה משא"כ כאן גם שהוא עכשיו מומחה ושוחט יפה זה אינו תלוי צמעשה רק מה שלמד כבר היה תלוי צמעשה אבל המומחות של עכשיו אינו תלוי צמעשה וא"כ צני"ד ג"כ לא הוי חזקה שלא למד דעכשיו תו אין לדון ע"ז דכבר מוחזק שלמד.

אבל לפעני"ד נראה צכוונת צעה"ע עפמ"ש הרא"ה צצדה"צ והוא צחור"צ שלי ד"ו ע"צ ועטמא דמילתא דכל המלוין אלא שחטה סומכין אנו לומר שהן מומחין לפי שדבר מפורסם הוא צישראל ואפי' אלא ע"ה שהצבלה אסורה וכן צצמה"ח ואין תקנה צזה אלא צשחטה הלכך אין אדם מישראל חזק לשחוט לעולם אלא"כ יודע הלכות שחטה ע"ש מצואר מדצריו דעטמא דמלוין אלא שחטה מומחין הם משום דמוקמינן אחזקה כשרות שלא יאכל ולא יאכיל אחרים צבלות

בשוחט לשם קדשים דהוי שחיטה פסולה לא מקרי שהייה ולריך לטעמא דאסור משום מ"ע.

אבל דע אחי כי על דברי הראשונים של הב"ח אנו מטעמין כמו שהקי הש"ך דמאי ק"ל אמאי לא פסלין מטעם שהייה הא שפיר משכחת ל"י שלא היה שיעור שהייה בין שחיטה הכשר לשחיטה הפסול ואפי' לפ"מ דמחמיר רמ"א להעריך כל שהייה מ"מ משכחת ליה שקודם סילוק ידין של הכשר התחיל הפסול ולריך נגר בר נגר דיפרקיני לקושית הש"ך ונ"ל לישב ותחילה אבאר קצת דברי הגהות יד שאול בס"י כ"ג שכתב בשם התצ"ש דשהיה במיעוט בתרא דפסול הוא משום דכתי' ושחט פ"א ולא שחט פ"ב ואף שלא מלאתי כן בתצ"ש ס"י כ"ג מ"מ נאמן עלי הדין ר' יוסף שאול ז"ע שדן דין אמת לאמתו ואלו טעמיה דנפשי הוא ג"כ ראוי לסמוך עליו אפי' שלא בשעת הדחק אבל בדיוק נקט דשהיה במיעוט בתרא ילפינן מושחט דלכאורה הוא נגד השכל דעיקר דין שהייה נאמרה למשה צ"ע ולא נזכרה בתורה כלל ופרעי דיני השהייה מוזכר בתורה וליף לה מקרא ועוד דא"כ שהייה לאו הללמ"ם הוא אלא מוזכר בתורה דמושחט מוכח לה ועוד הא אמרינן ר"פ השוחט שחיטה מן האוחר מנין ש"י ושחט ופריך ותו שהייה וכי מנלן אלא גמרא שחיטה מן האוחר נמי גמרא ולהכ"ל מ"ע הא באמת שהייה מושחט גמר לה וא"כ שחיטה מן האוחר נמי מושחט מנין למילף אבל באמת יוחא דברובא קמא הכל הלל"מ ולא ילפינן מושחט רק שהי' במיעוט בתרא ילפינן מושחט ולא קשי' קושיות הנ"ל ולפ"ז ה"י ל"ל לחדש לפמ"ש ח"מ אה"ע ס"י ק"ך סקט"ז דאם כתבו שנים הגט פסול דוכתב דקרא לשון יחיד הוא ע"ש א"כ ה"ג דכתי' ושחט לשון יחיד הוא ואמרינן דאם שחטו שנים פסול רק דרוב שיטות לא ילפי כלום מושחט דלישנא דקרא הוא ולכן לא פסלי שהייה במיעוט בתרא אבל קושיות הב"ח לרש"י דפוסל שהייה במיעוט בתרא ועכ"ח משום דיליף מושחט א"כ גם שנים פסולים לשוחט דקרא לשון יחיד הוא.

אלא דאכתי תקשי הא כתב הרמב"ם פ"א מפסוה"מ ה"ה אבל שנים שוחטין בהמה אחת בקדשים כחולין ש"מ דמותר לשנים לשוחט כחולין ובקדשים מיהו י"ל דרמב"ם מיירי כששוחטין בב"ח אבל בזאח"ז באמת פסול והיינו דאמרי' חולין כ"ע תזבח שלא יהיו שוחטין זבח אחד היינו בזאח"ז אסור ויוחא דברי הרמב"ם שלא תקשי עליו משמעתי' דחולין הנ"ל.

ומה שהבאת ראיה לז"ש או"ח ס"י רמ"ז דבאיסור דרבנן ל"ש ממשקה ישראל יפה כתבת אבל מה שהבאת בתוך הדברים קושי' הגהות מהרש"ש צ"ח ווילנא דדברי רש"י חולין ד"ב דפריך פו"ק מנ"ל ופירש"י ושלמים דאמר רחמנא ואכלו אשר כופר בהם מה הכריח רש"י לפרש כן הא גם מאכילת מצח קשה דהא עריפה אסורה למצח, ולפענ"ד י"ל דרש"י ס"ל כדעת הרמב"ם צ"פ"ב מאיסורי מצח ה"י דעריפה אינו פסול לגבי מצח מה"ט אלא מדרבנן משום הקריבהו נא לפחתך ועיי' כ"מ ועיי' חת"ם יו"ד ס"י ע"ב ובתשובת צ"ש ליו"ד ה' עריפות להגאב"ד פאקש זנוק"ל ולהבצל"ח להגאב"ד לודאש נ"י.

והנה ידוע דחזקה על להבא לא אמרי' דמכ"ע אמרי' שמא ימות ושמא תזנה כיון דעל להבא לא מועיל לא חזקה חי ולא חזקה כשרות ולפ"ז קודם שחיטה אינו מועיל חזקה כשרותו ולכן לריך לבדוקו אבל אחר ששחט שפיר מועיל חזקה כשרותו ולכן א"ע לבדוקו וא"ש.

עוד לעורר אותו בדבר הרעש אשר הרעישו עליו שאמר כי פגימה דקה אינו אלא מדרבנן ואף שאני הפעוט ג"כ אינני מסכים עם כהדרי"ג נ"י להלכה וכדעת הפלתי ס"י ח"י אבל מלאתי תניא דמסויי' ליה והוא היריעות שלמה צ"מ ח"י סק"ד שכתב כן להדיא ואולי לא היה לפני עיניו הבדולחים ספר הנ"ל שכל דבריו שצטתים מזוקקים ימחול א"ע לעיין שם. והגני חותם בברכת שמחת פורים מח"י החותם באהבה רבה ואה"ע מבבדו ומוקירו בערכו הרם והנשא.

העבר"י

סימן צ"ה

ע"ד הב"ח בשחט לשם קדשים אחר שחברו שחט כדי הכשר שחיטה דאסור משום מ"ע

בעה"ת אור ליום עש"ק ויגש מא"ה ברכו"ת לפק"ק וז"ו יע"א. שוכ"ט לאחי אהובי חביבי כנפשי הרב הגדול מו"ה משה נחום ג"י.

מכתבך קבלתי ועל מילי דעלמא אשיב בייחוד וכאן עד"ת באחי יטן אתה מתרעם שאינני משיב לך ובאמת אף כי החילוף מכתבים צ"ת הוא עוזה גדולה ובפרט בימים ההם כי מעורר להרבה חידושים וקנאת סופרים תרצה חכמה בכל זאת א"ח להשיב על כל דבר ודבר רק אם הוא קושי' חמורה או הערה וסבירא חדשה או איזה ספק אבל בדברים שמשתמש בסברות אחרים רק שמתחברים זע"ז ועי"ז מיושב איזה קושי' קשה בכל פעם להשיב ועיי' אמרי' אש יו"ד ס"י ל"ו כי יש ד"ת אשר אין ראוי לפלפל בכתב רק פא"ע ויש שאין ראוי לכתוב רק מן התלמידים אל רבותיהם ע"ש בכל זאת לעשות רצונך חפאתי ואשיב לך כיד ה' העוזה עלי.

כתבת לתמוך ע"ד הב"ח שהביא הש"ך יו"ד ס"י ה' סק"ט דאם שחט אחד הכשר שחיטה וזא אחר ושחט לשם קדשים אסור משום מ"ע ופלא צעינך דש"ך ס"י ב' סקכ"ז הביא בשם הב"ח אמאי דמשמע החס מהמחבר דאם שחט הכשר הרוב ושחט אח"כ הפסול כשר והקי' דדרישה דהא רש"י פוסל שהייה במיעוט בתרא והבין הב"ח דקושיתו הוא אמאי לא פסקינן הכא משום שהייה ע"ש הרי דס"ל דבכ"ג מקרי שהייה א"כ למה לריך לטעמא דאסור משום מ"ע הלא לדעתו בלתי"ה פסול משום שהייה זהו קושיתך וזה לק"מ דב"ח בקושיתו באמת הבין כן דזה מקרי שהייה אבל הלא מתרין דשחיטה פסולה עיי' נכרי לא מקרי שהייה א"כ ה"ה כאלו

וענין עפ"מ ששמעתי ממנהר"ץ חיות לישב קושית חוס' חולין ד"ה לר"מ דאמאי לא קאמר האיך אכלינן אן ות"י דחוד"ה פסח הק' דאמאי לא פריך מצטר תאור ות"י דל"ה למיעוטא אלא מדרבנן והק' לפ"ז כיון דצבצר תאור הכיתר מפורש צחורה איך יכולין חכמים לאסרו לדעת עו"ז ות"י דדוקא לכל העולם אי"י לאסרו אם הכיתר מפורש צחורה אכל כל אדם וכל להחמיר על עצמו אפי' צמה שמפורש צחורה להיתר [ועיי' צב"ש לוי"ד ה' צה' גז' שחידש סברא זו מעצמו ומפרש הא דאר"ז צנות ישראל החמירו על עצמם שאם רואה עיפת דם כחדל ויבצת עליו ז"ל דעמד הפלתי וס"ע אמאי לא אמר חכמים גזרו ולהכייל ניהא דצחמת מפורש צחורה דדס עובר עובר ואין חכמים יכולין לאסרו אלא צבנות ישראל החמירו על עצמם ע"ש] ולפ"ז לא קשי' האיך אכלינן אן לר"מ דכיון דהכיתר מפורש צחורה ולא מזי ר"מ לאסרו אלא דהקושי לר"מ שבוא החמיר על עצמו האיך אכיל וא"כ לא קשה מאכילת מצצה דע"ז אי"י לאסרו כיון דהכיתר מפורש צחורה אלא דאיך אכיל הוא שלמים ושפיר פירש"י משום ואכלו אשר כופר בהם.

אלא דלפמ"ש צ"ש אר"ח סי' ר"מ דרש"י קאי לענין שלמים דמילואים או שני כצ"י עזרת ע"ש דבשאר שלמים ליכא מ"ע דואכלו אשר כפר בהם אי"י ל"ש תירוצ' מהר"ץ חיות הכ"ל דהא בשלמים הקושי לר"מ האיך אכלינן אן ולא על ר"מ שלא היה כהן כמ"ש הרמב"ם צבהדמה ליד החזקה שהי' צן גר דק וגם היה אחר ריב"ז הרבה שהיה אחר החורבן כמבואר שם, ואפשר דמהר"ץ חיות ס"ל כתי' ראשון שצב"ש שם דרש"י צחמת איכא מ"ע צבכילת שלמים וכ"כ רש"י להדיא צפסחים ד"ע ע"א ד"ה צשאר ימות השנה אם הביא שלמי נדבה וכו' אלמא אכילת קדשים עשה הוא צין הנאכלים לכהנים צין הנאכלים לישראל ע"ש מבואר דאפי' צשלמי נדבה איכא עשה ותירוולו נכון.

הגני דוש"ט באהבה אחיד.

תשובה לפענ"ד פשוט דהדיון עם הקהל דמבואר צחוי"מ סי' י"ד ס"א צבהג"ה דאם אחד מצב"ד או הדיונים רולא לשלוח למרחקים ויש חכם סמוך להם הראוי לדון שולחים לסמוך אפי' שברחוק יותר חכם דלאו כל כמיניה לגרום הפסד לצב"ד ע"ש וה"ל כיון שיש דיונים סמוכים שהם חכמים ויותר גדולים ממקום רחוק אך אפי' לא היה כן וגם אפשר לילך לצב"ד קצוב לאו כל כמיניה להרבות הולאות לכפר קטן.

ראפשר כיון דהשוטע משועבד וכפוף להרב צעניני שחיעות הוי כמו תלמיד לרב שאפי' תלמיד הנחצע מחויב לילך אחר הרב כמ"ש פ"ת חו"מ סי' י"ד ס"ד וא"כ צעניני השחיעות מחויב השוטע לילך אחר צב"ד יפה של הרב.

וגם הרי כתב רמ"א שם ס"ו שכ"ז שיש צב"ד צעיר אין אחד יכול לכופ' לחצירו שילך עמו לצב"ד אחר ואפשר דאם אי"א לדון צב"ד שבעירו כעבודא דידן אז צב"ד היותר סמוך יש לו דין זה שא"י לכופ' לצב"ד אחר רק לצב"ד הסמוך, ואפשר ג"כ דלמ"ש רמ"א סי' י"ג דאם אי"י להשוות עצמם לצרור להם הג' מנהיגי העיר יתנו להם ג' ע"ש ה"ל אם אי"י להשוות עצמם על הצב"ד גופא ג"כ מנהיגי העיר ונתנים להם כל הצב"ד.

וגם ספק אללי אם צנידון כזה שייך כלל כך דינא דיותר טוב לדון צבצב"א וצבצב"א כיון דהוא לאפרושי מאיסורא וצחתי"ס חו"מ סי' קס"צ כתב צפשיעות אכל לדון את עצמו פשיעה שצריך לילך לפני כל מי שיזמין אותו לדון ע"ש, וכך הסברא נותנת דכל העטם דיותר טוב צבצב"א וצבצב"א כתב הסמ"ע סי' י"ג סק"ה משום צפעלי דינין סומכין עליהן שיבפכו צצכותן משא"כ צצבר איסור אטו זה שלא צירר אותו לא יבפך צצכותו הלא כתבו אחרונים דצצבר אי"י מקצלין אפי' עדות שלא צפניו משום דצכות הוא לו או דכ"ע צדי"ע נינהו עיי' נוצרי"ק אכ"ע סי' ע"צ סתירת היתר ד' וצודאי יבפוך צצכותיה לכן לדעתי או שיצרור לעצמו דיין ממקום הסמוך או יותר טוב שילך לצב"ד קצוב שיעידו עליו זה הנלפענ"ד כעת.

העבר"י

סימן צ"ו

בדין דמצא לאחר שחיטה טבעת נפרש מהגרגרת

בעה"ת מוש"ק לס' גם ברוך יהי' מאה ברכות לפק"ק תר"ו יע"א.
 כבוד רב אחאי גאון מר"ה בן ציון ג"י.

עתה צאתי להשיב צעודא שצא לידך שמלא השו"צ לאחר השחיטה טבעת נפרש מהגרגרת אך שהיה הטבעת מחובר צמקלת בגרגרת צמיעוט צתרא ולא נפרש לגמרי, ועיניך שפיר חזו צשו"ע סי' כ"ד סו"ע ודעת האחרונים האוסרים והמתירים צענין זה והכני להשיבך לפלפולא צעלמא מה שעיינתי להצין דברי חכמים עד מקום שידינו יד כהה מצעת.

סימן צ"ז

בדין אם אפשר לכופ' השוחט לדונו בב"ד הסמוך לעירו

בעה"ת ג' תצא העת"ר לגו תפילתינו לפק"ק האגו" שאוויטץ יע"א.

מעשה צשוטע אחד אשר מעשיו מקולקלים הן צעניני שחיעות והן שאר דברים והרב מרא דאתרא אינו רולא לדון עליו כי העיז פניו גם נגדו ולזה שיושיבו עליו צ"ד מרצנים ודיונים הסמוכים כי צני כפר אין יכולת צידם להרבות הולאות על צ"ד והשוטע אינו רולא רק ממקומות רחוקות ולהרבות צהולאות והקהל אינם מוחים רק שיהי' ההולאות על השוטע מה שיהיה יותר על הולאות של צב"ד הסמוך, הדיון עם מי.

הנה מ"ש המחבר צו"ד סי' כ"ד סי"ע שחט הטוף כדרכו בהכשר ואחר גמר שחיטה מלא עצמה מהגרגרת שלם על הסכין כשר ע"ש עכ"ה מיירי שאותו הלך שהוא למקום השחיטה נחתך כדרכו וניכר שנחתך ע"י סכין השחיטה אי"כ צודאי שחטו ומה שנעקר מלד האחר צא ע"י גלגול הסכין ו"ל ג"כ אחר ששחט הרוז נפסק מלד אחר דאם קודם לזה הוי פסוקת הגרגרת צרובת דעריפה או"ו דאחר ששחט הרוז נפסק וע"י ש"ך סי' ל"ד סקט"ז וצ"ח חולק רמ"א וס"ל דעריפה והטעם כחז בעו"ז סק"י צ"ש מהרש"ל משום דהוי ספק בשחיטה וצ"ש הב"ח משום דצ"ש שחיטה פוסל הטיקת אפי' במיעוט ולפ"ז צ"ד שהיה מחובר במיעוט בתרא צקנה וא"כ לא נעקר מהבשר והלחי ועדיין מחובר בו כשר לדעת הב"ח ג"כ חבל לדעת מהרש"ל דחייב שנפסק הלד האחר שלא במקום ששחט קודם שחיטה גם זה אסור.

והט"ז דחה דעת הב"ח דגם צ"ש שחיטה אינו פוסל עיקור צכ"ש וכן ג"כ דעת הש"ך שם סכ"ג דמדינא אינו פוסל עיקור כ"ש אפי' צ"ש שחיטה חבל נראה שחושש לדעת מהרש"ל דהוי ספק בשחיטה וכ"כ שצו"י ח"א סי' מ"ו ולפ"ז אם נמלא מן העצמת פחות מרובו על הסכין או על הארץ דכשר שהרי אין כאן עריפות לגמרי אף אם נעשה ע"י דחיפת הסכין ע"ש משמע דאם נמלא הרוז על הסכין באמת אסור ורק צ"ש מיקל משום ס"ס חבל רוב ודאי באמת אסור והצ"ח אומר אפי' צ"ש ספק אסור רוב ומיקל רק במיעוט עצמת על הסכין משום דאז אין כאן עריפות לגמרי והצ"ח חבל נציאים שמחמירים בזה.

והתמיה קיימת על המחמירים הא הוי ספק בשחיטה ולפענ"ד נראה ליישב דלכאורה תמוה צע"י מ"ע אחי עלה מהרש"ל משום ספק בשחיטה הלל אפי' הוא רק ספק עריפות ג"כ אסור דהרי קו"ל סי' נ"ג ס"ד נמלא הגף שזור וא"י אס קודם שחיטה נצטר או אח"כ עריפה הרי דכל עריפות אס הוא ספק קודם שחיטה או לאחר שחיטה הרי הוא עריפה ועי"ן ש"ך סי' נ' אי"כ ה"ג אס הוא ספק שנפסק קודם שחיטת הרוז או אח"כ הרי הוא עריפה אף ז"ל דהרי כתב הש"ך שם סקט"ז דאם יש מקום לתלות השצירה או השמיעה פשיטא דמכשירין וע"י פמג"ד שם וה"ג הרי יש לתלות דע"י גלגול הגרגרת נעשה כן וא"כ אי משום ספק עריפה ה"י תלין בזה לכן הקשו דהוי ספק בשחיטה וצ"ח צ"ח חולק אסור עומדת עד שיודע לך צמה נשחטה וכמ"ש רמ"א שם סי"ז ולא אמרי' דמחמת פרכוס או זריקה נשמטה.

והנה צפסיקת הגרגרת דעת הש"ך סי' ל"ג סק"ד דלא הוי מחיים חלא עריפה והצ"ח הצ"ח הש"ך סי' ל"ד סק"ג דגם דעת הרמב"ם כן הוא דלא הוי עריפה מחיים ואף שהש"ך חולק עליו צ"ח מ"מ דעת המחבר נראה כן בדנקיבת הושט סי' ל"ג כתב דהוי נבלה וצפסיקת הגרגרת ה"ז אסורה משמע דלא הוי נבלה חלא עריפה ולפ"ז אס היינו דנין על החלב שנחלצה או על הצ"ח שהעילה קודם השחיטה והיינו מסופקים אס כבר ה"י נפסק מחיים או לאח"כ אי"כ כיון שיש לתלות שנעשה כן ע"י גלגול הגרגרת היינו מכשירין והיינו

חולין דלאחר שחיטה נעשה כמו בכל סי"ע וידוע סברת הפל"ה ספ"ק דכתובות דהיכי דהוחזק הרוז לענין איסור הוחזק נמי לענין ממון ע"ש ומעתה ניחא כיון דצ"ח עצמת שנמלא יש לדון צ"ח מלד עריפות ומלד השחיטה דמחיים ה"י עריפה ומלד השחיטה הוא נבלה דאין שחיטה מועלת וכיון דלענין עריפות תלין דלאח"כ נעשה ע"י גלגול הגרגרת וכיון דהוחזק דלאח"כ נעשה לענין עריפות הוחזק נמי לענין השחיטה ולכן כאן תלין דלאח"כ נעשה כן ואין כאן ספק וע"י צ"ש או"ח סי' קנ"א כעין סברה זו.

רבוה מיושב היטב דברי בעו"ז שכתב אפי' ספק לנו אס הוא הרוז או לא ניזיל לקולא מטעם ס"ס שמא לא היה הרוז חל"ל שהוא הרוז שמא נעשה ע"י גלגול הגרגרת והק' שצו"י ח"א סי' מ"ו ותצו"ש סי' כ"ד הא בעו"ז גופא ס"ל ססק"י דשחיטה אין מתירין מכה ס"ס דהוי נגד חזקת איסור וכל ה"י ספק בשחיטה ע"ש ומה שתי פמג"ד דלא ה"י ספק בשחיטה דעו"ז לעטמ"י דכ"ש עיקר אינו פוסל אפי' צ"ש שחיטה לא זכיתי להבין דהלא לא משום עיקור בלבד אנו פוסלין אותו אלא משום חשש שנפסק הגרגרת צרובת ולא מהני צ"ח שחיטה כדעת מהרש"ל וזה ה"י ספק דא"י ספק בשחיטה ולא משום מנהגא וע"י שצו"י שם.

רמא שתי כיון דרוז צ"ח אין קנה שלהם נפסקים וגם רוב שחיטות אין נפסק הקנה מחמת דחיפת הסכין וא"כ רובא וחזקה רובא עדיף ע"ש וכונתו דהני רובן מעידים נגד חזקת איסור ושלל ה"י מחיים ולא זכיתי להבין דהרי כתבו תוס' חולין ד"ע ד"ה ואסורה צ"ח מלד משום דרוז פעמים שוחט שפיר ושריא מדא"י לא החמירו לעשות נבלה ע"ש וא"כ למ"ד דהוי נבלה ומעמא צ"ח אפי' לא משגחינן ארובת ואזלינן בתר חזקה דצ"ח צ"ח צ"ח חזקה אסור עומדת עד שיודע לך צמה נשחטה וכיון דקו"ל סי' כ"ה כמ"ד דהוי נבלה כמ"ש הש"ך שם עכ"ה דרוז לא מהני נגד ספק בשחיטה ואפי"ה אסור חבל באמת נראה מדברי תוס' חולין דפ"ו ע"א ד"ה מ"ע דכיון דמספקא להו לרצון דרוז מעשיהם מחוקקים לא מהני חזקה מידי ע"ש וע"י דו"ז ש"ש ש"ג פט"ו שמצו"ר דרוז מהני אפי' נגד חזקת איסור והדבר לריך תלמוד ואין הזמן מסכים ובלא"ה ג"ל ליישב דברי פמג"ד דתוס' לא כתבו דהוי רוב ולמ"ד דהוי נבלה ומעמא צ"ח אפי' לא מהני דוקא התם משום דהוי רובא דתליא במעשה וכמ"ש רש"י צ"ח חולין ד"ע שם משא"כ צ"ח רוב שאין נפסק הקנה דלא תליא במעשה שפיר מהני הרוז נגד חזקת איסור.

ואף שיש לי לדון דהרי כתבו אחרונים דמשו"ה רובא דתליא במעשה לא ה"י רוב משום דאמרינן חזקה שלל נעשה מעשה וכ"י הוא רק אס לא נעשה מעשה כלל חלא אס צודאי נעשה מעשה רק לא ידעינן באיזה אופן נעשה שפיר אזלינן בת"ר דנעשה כאשר הרוז מעיד וה"ג כיון דצודאי נשחט ורק לא ידעינן אס נשחט כראוי היינו רוב הסימן שפיר אזלינן בת"ר דנשחט כהוגן, וגם לפמ"ש מג"א סי' ח' סק"א דרוז התליא במעשה לא ה"י רוב משום ס"ס שמא לא נעשה מעשה ואח"כ נעשה שמא לא כך נעשה ע"ש ג"כ לא ה"י תליא במעשה דכאן ל"ל שמא לא נעשה דהרי צודאי נעשה שנשחט ואין כאן חלא ספק אחד ויש לי צ"ח אריכות דברים ואין עת האסף פה.

ושנית ק"ל ע"ד פמג"ד נהי דרוב בהמות אין קנה שלהם נפסקים וגם רוב שחיטות אין נפסק הקנה מחמת דחיפת הסכין מ"מ מכל אותן בהמות אין נפרש עצמת שלהם אחר השחיטה והאי מדנפרש עצמת שלה איתרע לה רוצח ודמי להא דאמרינן כתובות ע"ז ע"א רוב נשים בתולות נישאות וכל הנישאת בתולה יש לה קול וזו הואיל ואין לה קול איתרע לה רוצח.

ראמנם לפמ"ש דברי עו"ז נכונים דכיון דנידון זה שנפרש עצמת יש לדון ג"כ אקודם שחיטה דלא הוי עריפה ולענין העריפה מהני ס"ם והיינו מכשירים הביזא והחלב וכיון דהוחזק הך ס"ם לענין עריפות דקודם שחיטה הוחזק נמי לענין ספק בשחיטה.

ומהרש"ל נמי מודה לסברא זו אלא שהוא חולק אהמחבר משום דס"ל דליכא צמח לתלות דכמו דיש לתלות בגגול הגרגרת כן יש לתלות נמי דדחיפת הסכין וא"כ כמעט אין חילוק בין נפל על הארץ או שנשאר על הסכין דהחילוק רק אי תלין בגגול הגרגרת או דדחיפת הסכין וצוה אין צידו להכריע כמ"ש ג"ש ס"י ס"ע ומסיים ולכן נ"ל דידן זה העיקר למראה עיניו של דיון לשפוט ע"כ ומי יכול לקבל אחריות זה.

רמ"מ בנידון דידן נ"ל להחמיר דעו"ז כתב צמעשה שזא לידו שהעצמת היה על חוד הסכין ושני לדדי החיתוך על שני לדדי הסכין והכשיר דצוה נראה צרור שלא ע"י דחיקת הסכין על הגרגרת נקפלה חוליא אחת ממקומה ואח"כ חתך זה דאין לחוש לדחיפה כלל אפי' לדעת המחמירים אלא כשרואין שלא נחתך העצמת ויש להם קצת סברא שכה הסכין דחפו ולא היה צו כח לחתכו אבל כאן שאנו רואין שנחתך למה לנו להחזיק איסורא שהיה תחילה דחוף ע"ש ותצו"ש חולק עליו דאטו דוקא צצ"א נעקר יש שנעקר ואחי פורתא פורתא וכשדחף הסכין כנ"ל נעקר רובו ועדיין הוה מעורה צמיטוט ולכן חתכו ככה הסכין ואח"כ נעקר כשדחף עוד וצא לו על הסכין ע"ש מצוואר מדצריהם דיותר יש לתלות דדחיפת הסכין כשעדיין דבוק בהקנה מכשלא דבק כלל דכשלא דבק ונפרש לגמרי א"כ לא היה יכול לשחוט ועכ"כ שלא היה נפרש אבל אם הוא דבוק קצת ולא נפרש לגמרי שפיר יכול לשחוטו כמ"ש התצו"ש אלא שהוא אוסר גם צנפרש לגמרי אפי' נשחט משום דאמרינן דמתחילה לא היה נפרש וא"כ צנידן דידן שלא היה נפרש ושפיר היה יכול לשחוטו אמרינן דנדחק מחמת דחיפת הסכין.

רעוד נ"ל דלכאורה ק"ל מ"ש דכיון דנחתך ראייה שלא נדחק ע"י הסכין דלא לא היה יכול לשחוטו והרי קיי"ל צסח"י דאם תפס הסימנים דהיינו עור צית השחיטה מאחוריו ונדחק הסימן תחת העור אפשר לשחיטה שחעשה שחיטה ע"ש א"כ ה"ג נהי שדחפו הסכין קודם השחיטה מ"מ שפיר יכול לשחוטו משום דתפס הסימנים ונ"ל דעו"ז קאי ביכי דלא תפס צסימנים וא"כ מדשחט ראייה שלא היתה נעקר אבל השתא הכא כמדומה שכל השוחטים מושכין עור צית השחיטה מאחוריו והוי תפס צסימנים וא"כ ליכא ראייה שלא היה נעקר העצמת א"כ צנידון העו"ז נמי אסור וכש"כ צאופן אחר

ועכ"פ צאותן עופות שדרכן למשוך הסימנים מאחוריהן יש להחמיר.

אבל לפענ"ד קשה עוצא על העו"ז נהי דקושי תצו"ש יש ליישב דעו"ז לשיטתו דס"ל דצטנין זה מהני ס"ם א"כ שפיר כתב העו"ז דצשני לידו החתך על שני לידו הסכין דכשר דשמא לא היה נפרש ואח"ל שהי נפרש שמא לא נעקר רובו עד אחר שחיטת הרוב, אבל מ"ש דאף לדעת המחמירים אינו אסור אלא כשרואין שלא נחתך העצמת ולפענ"ד זה תמוה דהחוש מעיד שיש להכיר צין נחתך צסכין לנעקר וא"כ אם אין ניכר חתך צשום לד מן העצמת איך יעלה על הדעת שנשחט ואחר שחיטת הרוב נפרש אר"י דאפי' המכשירים לא החירו אלא צניכר שנשחט מלד אחד כמ"ש בתחילת דברי אבל אם אינו ניכר שנשחט צסכין מלד אי לכ"ע עריפה ואפשר דצסכינים שלהם לא היה ניכר החתך דזה חמשים שנים ולמעט היה שוחטים צצריטוטו וגם זה לא הי עוצ וחד וחלק כמו של עכשיו אבל צחלפים שלנו צודאי לריך להיות ניכר החתך מלד אחד שנשחט, ומ"כ אני חוכך אם צחלפים שלנו שהם יפים חד וחלק והשוחטים שתח"י עושים חלפים חדים עד שכמעט ערס נחנו על האורז כצר נשחטו אם יש אפי' חשש שפ"י בגגול הגרגרת נעשה כן כי חידודם קודמין לגגול ולא הסכינים חותכין השער צצוויר כש"כ שיכולין לחתוך העצמת אפי' נעקר, מכל הלין עטמים הייתי חושש למחמירים ולא היה יולא הדצר צביתר ממני וצפרט שרצו המחמירים שהציא תצו"ש וע"י צפלתו וגם אחד המיוחד צאחרוני אחרונים וראוי לסמוך עליו ואוסר הכל.

רעוד דלשון הד"מ אני שאלתי פי מהר"י מולין ז"ל על עצמות הנמצאים גרורות פעמים רובן ופעמים מקלחן אחר השחיטה ממקום חיבורן צגרגרת והשיב לי דעיקור גמור הוא צשעת שחיטה ע"ש ומדכתב גרורות פעמים רובן ש"מ דאוסר אפי' אם נשאר מקלח אלא דצוה יש לומר דס"ל כדעת הצ"ח שאסור משום עיקור צשעת שחיטה וכן נראה לשונו ואין לא קיי"ל הכי וע"י צככ"א כלל ז' ס"ז, ומכא נראה דמ"ש לעיל לדעת הצ"ח יש להתיר צני"ד ליתא דכיון דיש קצת עיקור אפי' צמיטוט קמח נמי אסור לדעת הצ"ח.

רמ"ש דגליון מהרש"א הביא תש"י חצ"י צנמצא תלוי צעור שאחורי הקנה צמקום דצוק צצואר מלדד להקל א"כ כש"כ צני"ד שלא היה נפרש מהגרגרת לגמרי והיה דצוק צמקלח הנה גליון מהרש"א הנ"ל ראיתי אבל לפמ"ש"ל אדרבה אם דצוק צמקלח דלא שפיר יכול לשחוטו אפי' היה נפרש קודם שחיטה ואין שום ראייה שלא היה נפרש יש לאסרו יותר.

רמ"ש דמהרש"ל הך דהוי ספק צשחיטה וכתב ליישב למ"ש הש"ך רס"י כ"ה דבהמה צחייה לאו צצוקת עיקור סימנים קיימא וגם ליכא חזקה דהשתא הוה דאיתרע לחח"ש ולא מקודם והו"ל כרתתי צמקום חדא ע"י כתובות ע"ז ויו"ד ס"י פ"א וחזקה"ג צלא"ה עדיף כמצוואר שם צגמי ולא הוי ספק צשחיטה עכ"ד ולפענ"ד לכאורה קשה הש"ך הא קיי"ל ס"י כ"ד ס"י"ז שחט אחד מהסימנים ונמצא השני

שמוע ואין ידוע אם קודם שחיטה נשמע או אחר שחיטה הי"ז פסולה ע"ש ואמאי נימא דכשרה דבהמה בחזקה שלא נעקרו הסימנים קיימא ומלאתי שכן הקי' דגוי"מ וחי' דגם הש"ך לא סמך לחזקה זו אלא היכי דליכא שום ריעותא לפנינו אבל היכי דליכא ריעותא דנשמע הסימן לא מהני חזקה וא"כ צנ"ד נמי דליכא ריעותא גדולה שנפרש הטבעת לא מהני חזקה זו כלל.

ובזה הגני חותם בברכה שלימה אחיד.

העבר"י

סימן צ"ח

בשחה לכסות עד שבדק הושט ומצא כעין קוץ

בעיה"ת מוש"ק מקץ ה' חנוכה העה"ר לנו תפלתנו לפ"ג.

ביומא דחנוכה, שלום וברכה, ונס יגון ואנחה, לאהובי ידידי הרבני המופלג ושנון, שמו ינון, מו"ה אלעזר נ"י רובין שו"ב ביישוב ביסטרא.

אשר ששאל ששחט צי' אוזות פעומות זה אחר זה ולא כיסה הדם עד אחר שבדק הוושטין ומלא באחד כעין קוץ וא"י חיזה מהם שחט באחרונה כי"ד ינהג לענין מלות כיסוי ואם לריך לצרך על הכיסוי.

הנה מה שלא רצה לכסות עד אחר צדיקה הוושטין לא יפה עשה וכבר כתב פמ"ג סי' כ"ח צשפ"ד סק"ו דיכסה מקודם וכ"כ תצו"ש שם סעי' כ"ד ופ"ת שם ס"ט ונהי שכתבו הטעם משום שאין השוחט צעלמו צודק יבא לידי התרשלות ואתי לאמנועי ממלוח מ"מ משום לא פלוג אפי' אי איתרמי שהוא צעלמו הצודק נמי לריך לכסות מקודם דאם יראו שהוא צודק מקודם יטעו דאפי' אם אין השוחט צודק נמי אין לכסות עד שיצדקו ויבא לידי התרשלות ועיי' כעין סברא זו בצל"ח צי"ח ח"י ד"ה אדם נראה כמיקר.

ועונ"ל דכש"כ אם הוא צעלמו צודק הוושטין צודאי שייך שיכסה מקודם כדי שלא יתרשל דחיות אין דרך לשחוט הרבה צפ"ח לכן אין חשש שיתרשל במלות כיסוי עד שיצדוק הריאה משא"כ אחות ששוחטין הרבה צפ"ח אם ימתין עד שיצדוק הוושט מכל אפי"א צודאי יש לחוש דאתי לאיטרודי והרי כתב תצו"ש לענין צדיקה הסכין אח"ש צפ"ח ח"ה סי"ב דכשיש לו הרבה עופות לשחוט לא יצדוק אחר כל עוף ועוף שמחמת הגחילה לא ידקדק היטב בצדיקה ע"ש וה"כ כיון שיש עליו לצדוק הרבה וושטין יתרשל ואתי לאטרודי וישכח מלכסות.

ועונ"ל לפמ"ש צ"ח חו"ד סי' ו' הביאו פ"ת סי' ל"ג סוסק"ח דנאצד הוושט כשר ולא דמי לריאה דהתם

מיעוט המלוי הוא שיהיה עריפה ודאי משא"כ צוושט נהי דשכיח שיהיה לקותא אבל אינו מלוי שיהי עריפה ולפי"ז צהיה שפיר אין לכסות עד שיצדוק הריאה כיון דמיעוט המלוי שיהי עריפה לריך לצדוק מקודם כדי שלא יבוא לידי צרכה לצעלה ועיי' מג"א סי' ח' ולריך לצדוק הריאה קודם שיצרך משום שטשוין לפסוק כל שעה ואין כאן חזקה וכן לענין צדיקה הריאה כיון שהוא מיעוט המלוי שיהיה עריפה ליכא חזקה אבל לענין צדיקה הוושטין שפיר יש לסמוך לחזקה.

ובזה מיושב דעת פלתי שם סק"א שכתב דעיקר מלות כיסוי הוא לכסות מיד ואם איחר כמעט ציטל מ"ע ופמ"ג"ד תמה עליו מס"כ דשוחט חיה לא יכסה עד שיצדוק הריאה ולפמ"ש ניחא החס דהוי מלוי שיהיה עריפה וא"כ כל זמן שלא צדק הריאה אין כאן מלות כיסוי ליכא למימר שיכסה מיד ואם לאו ציטל מ"ע דהא אין כאן עשה כלל אבל צל"ח לריך לכסות מיד וא"כ מה"ע נמי אין להמתין בכיסוי עד אחר צדיקה הוושטין דהא מצטל מלות כיסוי לדעת הפלתי.

ולא לחנם כתב הגמ"י שהציא צ"י המעשה כמו שהיה על השוחט תרנגולת כשרה ושחט אחרת ונחנבלה דחייב לכסות דדוקא נחנבלה צשעת שחיטה ולא כתב שנערפה דצנערפה לא משכחת השללה אם מחויב לכסות או לא דודאי כיסוי מיד אחר שחיטה קודם שידע שהיה עריפה אבל נתנבלה משכחת ל"י שהיה צשעת שחיטה, ורמ"א דנקט חיה צאמת הי' יכול למינקט נערפה אלא משום עוף דנקט ג"כ דלא משכחת צנערפה כיון דלריך לכסות מיד נקט נתנבלה.

והנה מדברי הגמ"י הכ"ל דפסקו הרמ"א ג"כ מצוחר להדיא דמחויב לכסות ודעת רמ"א לחלק בין כך דהגמ"י להך דסי"ד דשחט עוף או חיה ואח"כ שחט עליו צהמה דפטור דהתם ידע שדם האחרון כיסה דם הראשון אבל צסתמא חייב לכסות ועו"ז תמה הא"ך שייך ליתן כלל זה לחייב צרכה מסתמא דאטו כל חיות או עופות שוייס אחת לחצירו ולפענ"ד כוונה רמ"א הוא כך דהא קיי"ל כל מילתא דלא רמיא עלי' דאינשי עבד ולאן אדעתיה ולכן צשחט חיה ואח"כ שחט צהמה מיירי צצכוונה שחט עליו צהמה כדי לכסותו וכיון שטעש צכוונה היה זהיר לכסות כל דמו ולא פעור מלכסות וכן משמע הלשון דשחט עליו צהמה דחיינו צכוונה שחטו כדי לכסותו משא"כ צנתנבלה צידו לא חישב כלל לכסותו רק שאיתרמי כך ששחט וכיון דלא חישב לכסותו לא רמיא עלי' ולאן אדעתיה לכן לריך לכסות כיון שא"י אם כיסה אותה, ומ"ש הא"ך שייך ליתן כלל זה לחייב צרכה א"י אנה מחזר צדברי רמ"א שחייב צצרכה וצאמת כתב התצ"ש שם סט"ז דאם א"י שנכסה כל הדם דלמטה יכסה צלא צצרכה.

אלא דצאמת יש לתמוה למ"ש לחי"מ הביאו תצו"ש סקט"ז דהא דצכסוהו הרוח ולא חזר ונחגלה דפטור מלכסות היינו אם נתכסה צצברים שמכסין צכס אבל אם נתכסה צצברים שאין מכסין צכס חייב לכסות א"כ שחט חיה ואח"כ צהמה אמאי פעור מלכסות הלא לא נתכסה צצבר שמכסין צכס ועיי' תצ"ש סוסק"ה אמנם ראיתי דרש"י גבי שחט עליו צהמה פירש שהרי דם צהמה למעלה ומה יכסה מצוחר

סימן צ"ט

ע"ד שבדק השו"ב ואמר שמרגיש על ביה"כ עקיצת איזה דבר ואח"כ מצאו שקוץ תחוב בידו

בעה"ת

ד' בחוקתי תרס"ה לפק"ק האנושאאוויטץ יע"א.

בקהילתינו פה פי' אמור יוס' ד' נשחטה בהמה אחת וכאשר הכניס השו"ב ידו ובדק אמר להקלצ' שמרגיש על זיה"כ עקיצת איזה דבר בידו ונעלה משם והכניס שנית ידו והרגיש כמו בראשונה במקום אחר אח"כ הניח שהקלצ' יכניס ידו לשם ולא הרגיש מאומה וכאשר הוליד השו"ב את ידו מלא אחד שקוץ תחוב בידו ואח"כ הכניס גם השו"ב ידו ולא מלא מאומה והכשיר בהמה שלי שום שאלה וצטע"ק הי' הקלצ' אללי בשאלה וסיפר לי מסל"ת כמה קשה פרנסתו עד שכמעט בהמה זו נטרפה ג"כ אח"כ שלחתי עבור השו"ב וכיון אית צרות לדברי הקלצ'.

ויצן שצאותו פרק הי' כאן רב מכובד אחד ואחו מעלמא אליו והי' בעל אכסני' שלו לריך לשער הרבה הלך ציד חזקה עם שני ערלים ונעל כל הבהמה לעצמו שלא בריון העצב עד שלא נשאר אפי' קיזת צער לכל בני הקהל' על ש"ק ואף שזוחתי ככרוכיא שהוא נגד דת של תורה דברי קיי"ל ציו"ד סי' רנ"א דעניי עירו קודמין לעניי עיר אחרת וצפ"ת סי"ג הביא בשם שמש לדיקה דעניי עיר אפי' הם ע"ה קודמים לעניי עיר אחרת שהם ת"ח ע"ה וא"כ אפי' נניח שאותן דלתי מעלמא צמילי דחסידותא הם טובי יותר מצני הקהלה מ"מ עניי עיר קודמי' ועניי אגחניו בדבר הזה שיהי' לן צער על ש"ק.

ועוד דהא אמרי' צ"צ כ"צ דצני מתא יכולין לעכב שלא יבואו מוכריי אחרים לעירם משום דקא פסקת לי לחיותא ע"ש אי"ב הי"ה שיכולי לעכב שלא יבואו אחרים ויקחו משם שלא ישר להם ממה לקנות דמ"ש דקא פסקת לי לחיותא ע"י מה שמוכרין או ע"י מה שלוקחין וצפרע שהיו לריכין צער גם לחולי' בכל זאת הי' ללא הועיל ואין צידונו להעמיד הדת על חילה אבל עכ"פ לא רייתי להורות צבהמה זו ולויתי להרב הני"ל שהוא יורה כיון שהצער נאכל לאנשים הבאי אליו ולצני קהילתי אין נפ"מ שלא הי' להם צער מזה הבהמה כלל.

אמנם יען בקש ממני הרב הני"ל לעיי' צידון זה וחזיתי לדעתהי' שפשוט צעינו להיתר שלי שום טעם וליכא צמאי להסתפק לאיסור רק על סברות כרסיות ולדעתהי' הוא מלחא דצעי טעמא וגם שהייתי נחמד מאנשיו שמחמת שהרב הני"ל כבר אכל מבהמה זו לכן איני רוצה לעיי' צבריותא דבאי מלחא ולהסיר ממני עקשות פה ולוית שפתיים נתתי אל לצי לעיי' צזה מחמת טעמים המצוראים.

הנה מה שיש להסתפק צבהמה זו דקיי"ל ציו"ד סי' ע"ל סי"ד צדק שהוליד ידו ואמר עריפה ואח"כ הכניס אחר ידו ולא מלא עריפות הראשון נאמן וכי' הש"ך הטעם שאלו

מדצרו שאין כאן שום דם לכסות שהכל מכוסה ע"י דם צהמה וגזי כסהו הרוח צדף פ"ז פי' פטור מלכסות שהרי מכוסה ועומד הוא ולא כתב ומה יכסה משמע שיש דם לכסות רק שכבר נתקיים מצות כיסוי ממילא וכדמשמע הלשון כסהו הרוח שעשה הפעולה מה שהאדם חייב לעשות וכמו שהאדם אינו מחויב לכסות רק מקל"ת דמו כן הרוח לא כיסה רק מקל"ת דמו ולכן לריך שיתכסה בדצרים שמכסין בהם כי מה שכיסה הרוח עומד במקום כיסוי של האדם משא"כ צשחט עליו צהמה דהטעם משום שאין לו צמה לקיים המצוה והוי כאלו לא הי' כאן דם שפיר אין נפ"מ צמה נתכסה כיון דלאו מתורת כיסוי אחינן עלה ועיי' ל"ח פסחים ע"ב כעין סברא זו לענין מל תוך חיי"ת שא"ל להטוף דם ברית כיון שאין לו מה למו"ל הי"ג אין לו מה לכסות.

ובזה מיושב קושי' צבו"ש שהקי' לדברי לה"מ מ"פ ומ"ש מהא דתניא השוחט ונבלע דם צקרקע חייב לכסות למ"ש הסמ"ג דקרקע פסולה משום דכתיב עפר ולא נקרא עפר כי אם דבר הנפרד וא"כ אפי' נבלע צקרקע ליכא כיסוי וא"כ שפיר חייב לכסות משום שנתכסה צדבר שאין מכסין צו אמנם לפמ"ש ניהא דהא דצעי לה"מ שיתכסה צדבר שמכסין צו היינו אם צתורת כיסוי אחינן עלה דמיירי שיש דם לכסות רק כיון שכסהו הרוח פטור מלכסות אבל אם כסה הרוח כל הדם ולא נשאר דם לכסות נהי' דפטור מלכסות כיון שאין לו מה לכסות אבל מצות כיסוי לא קיים והנה הך אבל לא חזר ונתגלה פטור מלכסות מיירי בכל גווני צין שנתכסה כל הדם ואז מהני אפי' צדצרים שאין דרכן לכסות וצין שנתכסה מקל"ת הדם צדצרים שמכסין ועיי' שפיר פריך לאותו אופן שנתכסה כל הדם דמהני אפי' צדצרים שאין מכסין ומ"ש מהא דתני השוחט ונבלע דם צקרקע חייב לכסות נהי' שהוא צדבר שאין מכסין מ"מ הא אין לו מה לכסות לזה משני כשרשמו ניכר ואם יש לו מה לכסות עדיין ולכן מחויב צכיסוי.

ולפ"ז צשחט חיה או עוף ואח"כ שחט עליו צהמה אם יש מקל"ת דם שלא שחט מחויב לכסותו כיון שהשאר נתכסה צדצרי' שאין מכסין בהם, וגם למ"ש עו"ז סק"י הך דינא דשחט ח"י ועליו צהמה פטור מלכסות נדחה מהלכה מרוב פוסקים וכן אחד ת"י צש"ך סק"כ וכשנתגבלה העוף השני דעת פלתי שנכ"ע מחויב לכסות משום דהוי מאותו מין דם שמחויב צכיסוי וגם יש ס"ס שמא לא נתכסה כל הדם וסתמא אמרינן דלא נתכסה ושמא אינו עריפה כלל שלא ניקב רק הפנימי עיי' סי' ל"ג ואפשר דאפי' הפנימי לא הי' ניקב לגמרי לכן הי' אפשר לומר דלריך אפי' לצרך, אמנם ראיתי צפמג"ד סי' כ"ח צמשצ"ו סקט"ו דבספק צרכה לצטלה אפי' איכא ס"ס לצרך אפי"ה טוב שלא לצרך ע"ש ומי יקל ראשו נגדו וצפרע דצרכות אינן מעכבות לכן ני"ל לפמ"ש צ"ש חו"ה סי' פ"ג דצריך רחמנא מרע מלכא דעלמא לית ציה משום מויל"א ש"ש לצטלה לכן יכול לומר כני"ל אשר קצ"ו על כיסוי הדם צעפר.

ובזה הנני חותם בברכת התורה. הקי' יודא צבי בלוהם

בזה חכם עדיף מנביא שעד יום א' ישתנו הדברים וכוונתי
האמת שביום א' הלכו הרה"ק וגבאי לשאלו אותו כדת מה
לעשות השיב שאין לקנסו ואין כאן שום שאלה ופשוט להיתר
וכן ה' עוטן עמדי וכתבתי לי למזכרת אולי יהי נחוץ בימים
הבאים ולא יהי נשכח המעשה כאשר ה'.

הק' יודא צבי בלוהם

סימן ק'

ע"ד הקצב שחותך הטחול במקום העב
וזורקו בלי בדיקה

בעה"ת מוש"ק נח עת הקץ לפק"ק האגושאוויטץ יע"א.
שוכט"ס לירדני הרבני המופלג החו"ש כש"ת מהור"ר
ליפמאן העללער ב"י בכפר גיראלט יע"א.

ע"ד הקלצ אשר אירע לו פעמים תוך צ' שנים שניקב הטחול
במקום הדק שצראש העב וה'י מכוסה בקרום הטחול
וגם מצפנים מקיף קרום הטחול והמורה העריפה ולכן חותך
הקלצ כל ז' העב וזורקו בלי בדיקה ומעלתו חוכך א'י שפיר
דמי למיעבד הכי ע"כ, ואף שלפי דעתי הפעוטה אין כאן בית
מיחוש בכל זאת אמרתי לעיי' צהא מילתא וה'י יחנני דעת
וצינה שלא אכשל צדכר הלכה.

כתב העור יו"ד רס"י ע"ל כל ערפות שמו חכמים צבהמה
ובעוף א"ל לצדוק אחריהם לחזקת צבהמה ח'י ועוף
כשרים הם שרוב צ"ח צריאים וכשרים הם וכ"פ המחבר שם
והוא מדברי רש"י חול'י י"ב ש'י אר"י הלל"מ הוא דסמכין
ארובא אפי' היכא דאפשר וכו' ואהא מילתא סמכין ולא
צדקין ח"י עריפות ע"ש הרי ש'י להדיא דאפי' היכא דאפשר
למיבדק נמי סמכין ארובא ומה"ע לא צדקין ח"י עריפות
וכ"כ הרשב"א צחולין ד"ע ומיהו צשאר עריפות אף לכחלה
א"ל לצדוק כדאמר'י לק'י ודלמא היכי דאפשר אפשר היכא
דלא אפשר לא אפשר אלמא משמע דלרצן אפי' היכי דאפשר
נמי אין צדוקי כלל ע"ש.

אלא שוב"י מהדו"ק צו"ד ס"י נ"ז תמה לדעת הרשב"א
שהביא הש"ך סק"י סק"ו דצ"ס היכי דאיכא לצרורי
מצררי דברי הרשב"א כ'י צתשא ס"י ת"א דס"ס אליס כרוב
ואולי עדיף עפי מרוב וכו' ע"ש וא"כ לדידי' כיון דלא סמכין
אס"ס במקום דאיכא לצרורי קו"ח דלא סמכין ארובא במקום
דאיכא לצרורי צבדיקה שהרי עכ"פ ס"ס לא גרע מרובא ודבר
זה א"א לאמרו כלל דלא נסמוך ארובא במקום דאפשר צבדיקה
דא"כ אן צישרא היכא אכלינן ולא צדקין אחר ח"י עריפות
וכ'י לחלק דדוקא היכי דנולד העריפות מחיים דס"ל להרשב"א
דבעריפות מחיים מקרי חזקת א"י לכן נ"יך לצבר ע"י צדיקה
משא"כ היכי דלא נולד ריעותא מחיים רק לחא"ש וכש"כ היכי
דליכא ריעותא כלל דאמר'י נשחטה צחזקת היתר עומדת עד
שיודע לך צמה נערפה מודה הרשב"א דא"ל צדיקה כלל אפי'

הצדוק השני הכנים ידו צחזק והעציר הסירכה או העצירה
הראשון צהולא ידו ע"ש וא"כ ה"י י"ל יען שמתחילה הרגיש
כאלי ה'י שם קוץ או מחט עטקוץ את ידו אפשר שעי' הולאח
ידו דחפו לפניס לציה"כ או העצה כשהכנים ידו דחפו לפניס
לציה"כ ולכן לא הרגישו מאומה אח"כ ואף שיש לחלק דדבר
זה שמא נחקו צהולאח ידו או צכניסת ידו שייך רק צסירכה
צצנקל יכול לנתקו אצל לא צני"ד אצל צאמת שממקום שהולאח
המחבר דין זה מסייס צו ר"י וע"א נאמן לאסור צדבר המסור
צידו וכמו"ש עו"י שם א"כ מה"ע גם צנידון דידן שייך לומר
דהראשון נאמן.

אבל יען שנמלא קוץ תחוב צידו י"ל להחיר דעל הקוץ שמלאו
תחוב צידו י"ל דכ"י כאן ה'י כמו"ש רמ"א א"י"ח ס"י
תס"ז ס"י"א וגם מעיקרא ה'י הקוץ תחוב צידו וכיון דאיכא
למיתלי שמחמת קוץ זה הרגיש עקילה צידו והרי קו"י"ל ס"י
ל"ו ס"י"ה דצנמלאח נקוצה צמקום שיש לתלות שנעשה אחר
שחיטה כגון שהעציר העצה ידו צכה וכו' תלינן לקולא
דנשחטה צחזקת היתר עומדת לכן גם כאן יש לתלות שמחמת
הקוץ שתחוב צידו הרגיש עקילה.

והרב המופלג מהור"ר דוד נ"י רצ מעשעזנז ראה להחיר
מכה ס"ס שמא מחמת קוץ צצידו הרגיש עקילה ואח"ל
שה'י קוץ תחוב צציה"כ שמא לחא"ש ניקצ. ולפענ"ד עעות
הוא צידו חדא דהוי ס"ס שא"י להתהפך דאח"ל קודם שחיטה
הרי הוא עריפה ועיי' עו"י סוס"י מ"ט שנית דהא קו"י"ל ס"י
מ"ה ס"י"ח דאם עבר המחט מעל"ע ולא נצדק אס יש עליו קו"ד
או לא הוא עריפה כמו"ש הש"ך סקכ"ח דכיון דניקב משני
לדדי הרי הוא צחזקת אסור והצדיקה הוא כדי להכשיר
להולאח מחזקת א"י וכ"כ דאין יודע צצירור שאין שם קו"ד
צאיסור עומד וה"י כיון שלא נצדק אח"כ אס יש קו"ד או לא
הרי הספק השני שמא לחא"ש צאיסורו עומד. ומה"ע עעות
ציד הרצ הראשון הנ"ל שאמר סצרא שאינה נכונה כיון
שהשחט הכנים פעס שלישיית את ידו ולא הרגיש הוא מותר
דצודאלי לא ה'י שם מחט דכיון דיש לחוש צציה"כ ה'י ניקב
מעל"ע כל זמן שלא נצדק הרי הוא צחזקת א"י עד שידע לך
צמאי הותרה.

אבל לפענ"ד נראה עוד עפמ"ש תצו"ש ס"י ע"ל סמ"ח דאס
רואין שטעה הצדוק הראשון צדבר שראוי לעעות צו
קלת צ"א יש להכשיר וה"י יש לתלות שטעה הצדוק הראשון
שמה שעקן את ידו הוא מהקוץ שחצב צציה"כ אצל צאמת ה'י
מן הקוץ שחצב צידו יש להכשיר והסכימו עמדי איזה בני
תורה ומחמת כבוד צבת ולורך הרצה יהודים לערך מאה צלי
ע"ה התרתי צלי שאלה מגדול הדור.

ושתיים רעית עשה השו"ב א'י שלא עשה שאלה צזה מהרצ
דמתא ולא משום אדם ועיי' יד אפרים ס"י ח"י סו"י
צבה"ה צשוחט שהורה צבהמה שר"יך שאלת חכם ה"ה צנידוי
וצפרט שאינו צר אוריין כלל חוץ מדיני שו"ב ושנית שהניח
העצה להכנים ידו תוך הצבהמה שהעצמי א"י וחשודים צבגון
זה וה'י ראוי לקנסו וצפרט שכבר ילא מכשול פ"א מתח"י
וצאותו מעמד הסכים גם הרצ הנכבד הנ"ל צזה אצל הייתי

ניחא דקמ"ל כיון דצקל יכול לזרר דהיינו ע"י כזית צטר ואין כאן ערחה משו"ה לר"ך לזרר וא"כ קשה כנ"ל.

לכן נ"ל עפ"י הרעב"א דמשו"ה תני כפל לשון אכלו מותר לאכול משחיתתו לא אכלו אסור לאכול משחיתתו לאשמעינן דכולה מילתא באכילתו תליא שאם אכלו מותר לאכול משחיתתו לא אכלו אסור לאכול משחיתתו ואפי' דיעבד נמי אסור [ורא"י לא ראה דברי הרעב"א ע"ש] ונ"ל דגם הרעב"א לא קאמר דאפי' דיעבד נמי פסול רק כשהיה כאן וה"י יכול לאכול ולא אכל ואח"כ חלף והלך לו בכותי וא"י לאכול אז פסול דיעבד אבל אם לא היו יכולי ליתן לו כזית צטר שמיד ששחט הניח והלך לו מודה הרעב"א דדיעבד צטר והוא עפ"י דקו"ל צו"ד סי' ח"י סע"ו דאם נפל הסכין ע"ג קרקע קשה תול"י להקל ודוקא שראינו שנפל על חודו אבל מספיקא אין תול"י לומר שנפל על חודו והק"י הש"ך סק"כ דמ"ש מנאצד הסכין ונמלא אח"כ פגום דכשר ותולין להקל ששיצב צו עממות ות"י דכאן הואיל והסכין לפנינו ולר"ך דדיקה א"כ לא ילא מעולם בחזקת היתר אבל התם כיון שנאצד ילא בחזקת היתר ולכך אפי' נמלא אח"כ מוקמי ל"י אחזקת"י דהיתירא ע"ש וה"י דכות"י דדוקא אם ה"י אפשר לזרר ולא ילא מעולם בחזקת היתר אסור דיעבד אבל אם אינו כאן ולא ה"י אפשר לזרר מודה דמותר דיעבד והיינו דקש"י להו לתוס' כיון דתני לא אכלו אסור לאכול משחיתתו דמשמע אפי' דיעבד אסור והא' כיון שא"י לזרר א"כ דומה לנמלא נכרי צ"ד הבור דג"כ א"י לזרר ומותר דיעבד ע"ז משני כיון שיכול לזרר יש לו לזרר והיינו כנ"ל כיון שה"י יכול לזרר וה"י מוטל עליו לזרר כ"ז שלא נתזרר לא ילא בחזקת היתר ואסור ונפ"י ניחא דמה תאמר דשאני הכא דאיכא חזקת א"י דבהמה ולכן לר"ך לזרר ולא הקשו תוס' מידי ז"א דכיון דקושי תוס' קאי אדיעבד דא"ל לזרר אז אפי' בחזקת איסור נמי א"ל לזרר.

דנ"ל דדינו של נוצ"י דבחזקת היתר א"ל לזרר מצוהר דדברי רמ"א סי' ל"ג ס"ע ש"י ויותר ה"י עוב שלא לצדוק כלל ולסמוך ארובא מלצדוק ולהקל במקום דאיכא ריעותא ואי נימא דגם היכי דאיכא חזקת היתר לר"ך לזרר וה"י עריפות הושע דשכיח יותר משאר עריפות א"ך קאמר דעוב שלא לצדוק כלל הא לא סגי בלא"ה ומוכרח לצדוק וא"ך סומך על הרוב א"י כיון דנשחטה הותרה לא צע"י דדיקה וא"ל לזרר ומשום חומרא בעלמא צדקי וושע"י לכן עוב שלא לצדוק משיקל בצמקום דאיכא ריעותא.

רע"י משצ"ז סוס"י מ"ו לענין צעות צדקי ש"י גם מה שנוהגי' העולם להשליך הדקין צלי דדיקה לא נכון הוא כי הוא מיעוט המלוי בתוך הקיץ ושכיח יותר מסוככות הריאה ע"ש משמע דאי לאו דהוי מיעוט המלוי ה"י מותר לזרקן אפי' צלי דדיקה.

אלא דלכאורה קש"י לי ע"ד נוצ"י מהא דזכרות נ"ג ע"א ה"י מהלך חוץ לכרך וראה תימוק ואצוקה צידו צדוק אחריו אם ישראל הוא מצדך אם כותי אינו מצדך ע"ש ואי אמרת דזרוב א"ך דאיכא לזרורי אין מצררי' וסמכינן ארובא א"כ ל"ל צדוק אחריו אמאי לא נסמוך ארובא ויזרך, וסבור

היכי דאיכא לזרורי ע"ש. ובהגהות נח"ץ תמה עליו דלעיל סי' פ"ד סע"י ע"י כתב המחבר צע"ס הרשב"א עבר ובישל פירות חוץ יצ"ח צלח דדיקה אם יכול לצדוק צדוק ואם לאו מותר וכ"י הש"ך העטם משום דמעמיד' הפרי בחזקת היתר ועוד שהרי ס"ס שמא לא ה"י רחש ואח"ל ה"י שמא נמוח ונתצטל ע"ש אלמא דא"ך דאיכא חזקת היתר וגם ס"ס אפי"ה אם יכול לצדוק צדוק. ובמחכ"ת הגדולה דבריו תמוהים דהרי הש"ך סי' פ"ד סק"כ כ"י אדברי רמ"א דלא סמכינן אם צדק הרוב דהוי מיעוט דשכיח דכל שמלוי אין סומכ"י על דדיקה הרוב ודומה לדדיקה הריאה צר"ס ע"ל שהיא מיעוט המלוי ואין סומכ"י המקל"ת על דדיקה הרוב ע"ש הרי דמדמה דדיקה התולעים לדדיקה הריאה דהוי מיעוט המלוי וצדדיקה הריאה רוב שיטות הראשונים והכי קו"ל צס"י ל"ו וס"י ע"ל דאם נאצדה הריאה צלי דדיקה כשה"י אפי' לשיטות המחמירי' כ"י הש"ך שס סק"ה שהיא מטעם קנס אבל מדינא שרי וכן דעת הרשב"א בחול"י ע"י דכשה"י דמוקמי' לבהמה בחזקת היתר מ"מ אי איתא לריאה קמן צדקי לה ולא סמכינן אחזקת היתר וה"י בחולע"י דודאי היכי דא"ל למצדקי סמכ"י אחזקת היתר ומותר צלי דדיקה מ"מ היכי דאפשר למיצדקי צע"י דדיקה ולא סמכ"י אחזקת היתר כמו צריאה.

רבב"א שער ר"ח סי' ע"י תמה עליו מתוס' חולין דף ג' תוס' ד"ה אבל שהקשו למה צשחיתת כותי לר"ך לחתוך כזית צטר וצ"י"ג שנמלא נכרי צ"ד הבור מותר צלח דדיקה ולא תירצו דשאני הכא דיש חזקת א"י צבהמה משא"כ ציון שנמלא נכרי צ"דו שיש חזקת היתר ליון א"י משמע דתוס' לא ס"ל חילוק זה אלא דלעולם לר"ך לזרר תחילה ע"ש ואנא שותא דידי לא ידענא דהרי קושי תוס' ה"י דלמה צ"י"ג סמכינן אסברא דמירתת והכא לא סמכינן אסברא דמירתת ולר"ך לחתוך כזית צטר וא"כ ליכא לחלק דהכא לא סמכינן אסברא דמירתת משום דאיכא חזקת א"י דצחמת מהני סברא דמירתת אפי' נגד חזקת א"י דהרי מצוהר סי' ס"ע ס"י עכו"ס משמע צצית ישראל ונתן הצטר צקדירה ואין ידוע אם הדיחו אם יודע העכו"ס מנהג ישראל סומכין על דבריו וכ"י הרמ"א שס העטם משום דמירתת ע"ש והתם הצטר בחזקת א"י שלא הודח ואפי"ה סמכ"י אסברא דמירתת צלי דדיקה וה"י א"ך דבהמה בחזקת א"י עומדת מ"מ תהני ל"י סברא דמירתת ולא ילערך לחתוך כזית צטר. וא"ל דצמליחה מהני מרתת נגד חזקת א"י משום דדס שנמלא דרצנן א"כ קושי תוס' בלא"ה לק"מ דצ"י"ג ע"י מגע נכרי דהוא דרצנן מהני מרתת משא"כ כאן דאיכא א"י דאורויתת לא מהני סברת מרתת.

אבל לפענ"ד עוד דהפי' דדברי תוס' הוא כך דבלא"ה ל"ע מה קש"י להו הא שאני י"י"ג דנכרי שנמלא צ"ד הבור א"ל לזרר לכן אינו לר"ך לזרר וש"י צלי צירור משא"כ כאן צשחיתת כותי שיכול לזרר ע"י שחותך כזית צטר החיוב עליו לזרר ואסור כל זמן שלא צירר וא"ך שיש להעמיס כן צתי' התוס' שכתבו וי"ל כדפי' לעיל כיון שיכול לזרר ע"י כזית צטר יש לו לזרר לפענ"ד יותר נכון עפ"י צבהמות נח"ץ הכ"ל לחלק דהיכא דליכא ערחה לר"ך לזרר ובמקום שאין ערחה א"ל לזרר וצ"ה מדויק לשון התוס' שכתבו כיון שיכול לזרר ע"י כזית צטר יש לו לזרר והאי כזית צטר הוא שפת יתר ולכנ"ל

סימן ק"א

בדין ניקב ביה"כ ועוד הערות בעניני טריפות

בעה"ת אור ליום שנכפל בו כ"ט לס' ועשית עליה זר זהב לפק"ק האנושאויטץ יע"א.

בן ציון המסולה בפז, לא אניס לי' כל רז, לעשות רצון אביו שבשמים כגמר עז, ה"ג אחי אהובי, חמדת לבבי הרב הגדול בתורה, מעוטרת בתפארה, חריף ובקי בגמרא וסברא, כש"ת מתור"ר בן ציון בלום נ"י וכאל"ש

כתב משנה צא לידי וצרכתי צרכת הנהנין עדי"ת ואזווא להעיר ויען כי אין סדר למשנה אמרתי לעשות סימני דא"ז בלוחותיו (לדגליהם, א) עמ"ש צ"י צסי מ"ח צביה"כ דניקב מל"א כשר דנראה מדברי הרמב"ם דאפי' ניקב מלד חוץ נמי כשר וע"ז הקשית דא"ז יפרנס סוגי' דחולין מ"ח דפריך מ"ש ממחט שנמצא בעובי ציה"כ מל"א כשר ולא מפלגי בין קופא לגוי לקופא לבר ומשני החס' אפי"מ דחקוהו ולרמב"ם הדק"ל דלדד חוץ ליכא לשנויי דא"ז"מ דחקוהו וע"ז כחצתי לך שהוא עשות דהגמ' משני דא"ז"מ דחקוהו בליתמחא דהיינו מחט עצה שקופא לבר ואפי"ה ל"א דחתא מאצראי דע"י אפי"מ דחקוהו נכנס דדופן אפי' בקופא עצה אצל לא עלה ע"ד אדם לומר דא"י לנקב בחורה או בקלישתא אפי' בלי שאו"מ דחקוהו וא"כ הרמב"ם מייירי שניקב מלד חוץ ע"י חודה או בקלישתא וע"ז חממה א"ז הייתי בלוחות שעה דא"כ הו"ל לרמב"ם לפרש בליתמחא דא"ז הקופא לגוי ללד חלל ציה"כ אי ניקב לחוץ עריפה דע"י"מ מצפניס אחא דהא מצחוץ ליכא אפי"מ דחקוהו וצפרט שהקופא כבר כתובה על ס' הישר יעבץ חולין וחתי"ם חולין צס"ם פרי"ח עכ"ד. ואני אומר שעתא תרמוני בלוחותי הי' המקשה מי שיהי' ומקום הניחו לי מן השמים צכות אצוחינו הקדושים ולדידי דקדוקך קלוש מאוד דהרמב"ם לא קאמר צפירוש שמל"א אפי' מלד חוץ נמי כשרה אלא דמשמעה לשונו נראה כן וא"כ מה הו"ל לפרש הלל גוף דבר דמל"א כשר נמי אינו מפרש רק מדכי' ניקב נקב מפולג לחוץ חלל ציה"כ משמע דמלד חוץ כשרה וא"כ צכה"ג שהקופא לגוי לחוץ חלל עכ"י"מ מצפני' אחא הרי הוא נכלל צמי"ש דא"ז ניקב נקב מפולג מצ' לדדי' דעריפה.

ועי"ל דלרמב"ם אפי' ניקב מלד חוץ וקופא לגוי לחלל ציה"כ נמי כשרה ע"י צדיקה כל החלל כמו שכתב צפ"י"א בחלל הגוף כשרה ע"י צדיקה כל החלל כמו שכתב צפ"י"א מה"ש ע"ש ולכאורה ל"צ כיון דלא חיטיי דנקובי נקוב' וחתא דרך הוושע הא"ז נכנס חוץ הגוף כיון שאין דרך המחט לנקוב בקופא ו"ל עפ"י"מ דקוי"ל ציו"ד ס' ג"א ס"ג א"ס הקוף או המחט לא ניקב לחלל אפי' כולו עמון צצשר וכי' אפי' לד העצה של מחט כלפי פנים וכי' טו"ז ושי"ך שם העטעס לפי שדרך הבהמה להחכך בצותלים ואפי' נכנסה דרך קופא דוחק ועובר בעומק היך ע"ש ולפ"י"ו לרמב"ם נמי בכל מחט שנמצאת צפניס עכ"י"מ ל"ל שדוחקת ועוברת העור והצשר וה"כ אי קופא ללד חלל הבהמה נמי דוחקת ועוברת לכן אפי' נמצאת צביה"כ אמרי' כשמחכך בצותלים דוחקת ועוברת העור והצשר וה"כ שזכנסה ע"י שדוחקת צביה"כ אפי' בקופא.

הייתי לומר עפ"י"מ דקוי"ל אפי"מ ס' ח' ס"ע קודם שיצרך יעין צחועי הלינית א"ס הם כשרים כדי שלא יצרך לצטלה וכי' הטו"ז שם דמשום חומרה דלא תשא מחמירין לצדוק ולא סמכין לחזקה ועין יו"ד ס' כ"ח ס"כ וה"ג לא סמכין ארובא צמקום צרכה לצטלה ולריך לברר אלא דא"א לומר כן דהרי החס' לעיל מיני' קחני הי' מהלך חוץ לכרך וראה אור א"ס רוב כותיס אינו מצרך א"ס רוב ישראל מצרך וקאמר נמי צדין הוא אפי' מע"י"מ נמי מצרך ואידי דחני רישא רוב כותיס חני סופא רוב ישראל ע"ש וא"ס נימא דצמקום צרכה לצטלה לא סמכין ארובא וא"ס אפשר לצרורי מצריקין מ"ש דמצרך צרובא ישראל או אפי' צמע"י"מ בלי שום צירור כלל.

שוב מלחתי שכבר עמד צזה מחשע"ק ס' רל"ח סק"י"ג וכי' צצצא קמייחא מייירי שהוא צריחוק מקום וא"י לברר ולכן מצרך אפי' מע"י"מ צצצא דהאי דחינוק מייירי שיכול לברר ולריך לברר ע"ש וקק"ל לדבריו דהא פריך החס' מה אריח חינוק אפי' גדול נמי אריח"ר הכא צסמוך לשקיעת החמה עסקינן גדול מוכחא מלחא דודאי כותי הוא חינוק אמר ישראל הוא אקרי ונקיע ופרש"י גדול מוכחא מילחא דכותי הוא וא"ל לצדוק אחריו ע"ש ולדבריו הלל צחממה אפי' צגדול א"ס הוא צקירוב מקום ויכול לברר לריך לברר וא"ז כי רש"י דצגדול א"ל לברר ועוד צחממה אמאי לא קחני אפי' צגדול רק שיכול לברר לכן צודק אחריו. אצל לפ"ד נוציי' הני"ל דדוקא היכי דליכא חזקה איסור נגד הרוב לריך לברר אצל היכי דליכא חזקה אי' א"ל לצדוק ולברר דברי הגמ' נכוניס דהרי צצצת איכא איסור להדליק ונר של ישראל צחזקת איסור להדליק הוא עומד רק א"ס כבר חלף ועבר יום צצת חו ליכא עוד איסורא ואדרבה איכא חזקה היתר וחיוב להדליק כדי שיצדיל ויצרך ולפ"י"ו משני שפיר כיון דמייירי סמוך לשקיעת החמה ואיכא עדין חזקה אי' הדלקה ולכן לריך לברר ועכ"י"מ לא מייירי אלא צחתינוק דגדול מוכחא מילחא דודאי כותי הוא אצל צכה גופא כבר ניחא אמאי דלריך לברר משא"כ צצצא קמייחא דמייירי צגדול עכ"י"מ דצצת כבר עבר וחלף לו חזקה היתר צחממה א"ל לברר ושפיר סמכי' ארובא אף דיכול לברר.

ובאמת א"י מה שחוכך נח"ץ צצצרי נוציי' הלל דבריו יולאים מפורשים מדברי צ"י אפי"מ ס' תל"ז שהקי' דשוכר צית צ"י"ד אפי"ג דקוי"ל חזקתו צדוק מ"מ א"ס המשכיר לפנינו לריך לשאלו ולא סמכי' לחזקה וכן צ"י מ"ש מכל ח"י עריפות דסמכי' על החזקה דרוב צהמות כשרות ולא צדקינן וחי' דצטרפות לא הי' מעולס חזקה אי' לענין עריפה משא"כ הצית דהו"ל חזקה חמץ שנשתמשו צה כל השנה גרע החזקה שהמשכיר צדוק ולריך לשאלו אי' איתא קמן וכי' המג"א שם דצית דומה להא דלא סמכי' ארוב מלוייס אלא שחיטה מומחים הם ואפי"ה איתא קמן לריך צדיקה הואיל והי' לו חחילה חזקה אי' לענין שחיטה דבהמה צחזקה אי' חמכה"מ עומדת ע"ש הרי דמחלק צין היכי שחזקה אי' מתנגד לרוב לריך וצין היכי דחזקה אי' אינו מתנגד לרוב.

מעלי ועריפה היא דכל האיברים קרום שעלה מחמת מכה
אינו קרום ודלא כהר"ה.

והנה בלי"ם מעמך תבין חלושות דבר זה דאם להיפוך
מרא"ה אחי לאשמועי' דל"מ קרום שעלה מחמת מכה
צטום אבר אי"כ גם גבי לב וקרום של מוח ובאינך הו"ל למיתני
צכ"ג למשמע מיני' דלא מהני זהו קרום שעלה מחמת נקב
ומ"ש דוקא דזכרם הפנימי והמסס וציה"כ אחי לאשמועי'
הכו. וגם נדקו דבריך דל"ל כמ"ש גבי ריאה דא"כ צהני אמאי
קתני צהאי ליטגא דהא אין סרכא פוסלת אלא צריאה בלבד
כדק"ל סי' מ"ו.

ובגוף הדקדוק קתני גבי ריאה וכרם שניקבה הי' אפשר לי
לומר להני שיטות דס"ל צסי' כ"ו צצ"י דאין עריפות
להני חיות ואם שחט הוושע ואח"כ ניקבה הריאה כשרה וכן
שחט הקנה וניקבה הכרם שהוא בכלל צ"מ ג"כ כשרה וא"כ
איך מצי למיתני ריאה וכרם צהדי אינך הא אלו הוי רק ספק
עריפה דדילמא ניקבו צין סימן לסימן ולא מיטרפי ולי' דמיירי
שידעי' צודאי שלא ניקבו צין סימן לסימן דצנקיבת הריאה
מיירי ששחט הקנה תחילה וצכרם מיירי ששחט הוושע תחילה
וא"כ הוי ודאי עריפה והיינו דקתני שניקבה והיינו שניקבה
מכצ' ויודע צצירור שכצ' ניקבה אז עריפה ודאי ואם לא שא"י
צצירור י"ל קושיתי לאמת דהוי רק ס"ט ומד צקנה ומד צוושע
ממילא ידעי' גבי אינך כאו"א אם הוא תלוי צקנה או צוושע
קך דינו.

ג) ובעיקר קושיתי כתבת שאין זה מוכרח דצמתני דוקא
ודאי עריפות קתני דגם נפילה קתני ונדעת
פמג"ד סי' נ"ח הוא רק ס"ע והצי"א כן צסם הר"ן ושאפיר קתני
נמי הריאה שניקבה אפי' אם סי' הוא ומה"ע תמוה צעינך
מ"ש פלתי סי' ל"ג דמשו"ה לא קתני ניטל לחי העליון דעריפה
להרמז"ס מפני שהוא סי' והא נפולה נמי קתני ע"כ. ואחר
אלף מחילות מפמג"ד לצבי לא כן ידמה ולפענ"ד נפולה דקתני
צמתני עריפות ודאי הוא דאעו נפולה נאמרה למשה צסיני
שהוא עריפה, ריסוק איצרי עריפה נאמרה לו והרי ריסוק
איצרים שאם ידעי' שנתרסקו איצרי' הוא עריפה ודאי צין
לדעת הרמז"ס שהוא אם נשתנה אי' מאיצרי' צין להר"ן
שהריסוק בלבד הוא הא"י הרי הוא עריפות ודאי ורק משום
דעי' נפולה דרכה להתרסק קתני נפולה אצל העריפות הוא
ריסוק איצרי' ואם צודאי נתרסקו איצרי' הוא עריפות ודאי
וכ"ע לשון הרמז"ס פ"ע מה"ש הי"ח שכי' גבי נפולה כ"ל
הרי שנפלה וכ"ו ונתרסק אבר מאיצרי' הי"ז עריפה וכ"ל הוא
הריסוק שיתרוץ האצ' ויחלה מחמת הנפילה עד שתפסד
לורתו ותוארו וכ"ו הי"ז עריפה ע"ש אע"פ שצכל שאר דיני
שהצי"א שם כ' רק חוששי' דס"ל שהם רק סי' וחשש צעלמא כ'
גבי ריסוק שהוא עריפה והיינו עריפה ודאי דאליה כול"ל
הי"ז ספק עריפה.

אלא דאין לא ידעי' אם צאמת נתרסקו או נשתנה אי'
מאיצרי' ולכן כ' הר"ן שהפמג"ד צנה עליו יסודו דכולה
מלתא דריסוק אינה אלא חששא צעלמא דהיינו שהוא חולק
על הרמז"ס הנ"ל צמ"ש דצאינך דיני דריסוק הוי רק חששא

ולפי"ן צלח"ה יש ליישב דברי הרמז"ס דלכא"י קשה לפמ"ש
דהרמז"ס דמחט שנמנא צחלל הגוף כשרה משום
דדוחקת ועוצרת ואפי' צקופא ללד החלל וכמו"ש עו"ז וש"ך
הנ"ל מ"ש מ"ש ממחט שנמנא צעוצי ציה"כ דמנ"א כשר ולי"א
ליחזי אי קופא לצ' אי קופא לגיו נימא דהא דמנ"א כשר מיירי
נמי שניקב ללד חוץ וואז אפי' קופא לתוך חלל ציה"כ נמי כשרה
ומשו"ה לא מפלגי' ולי' דהא דאמרי' דעי' דוחק עוצרת
אפי' דרך קופא היינו לצחר דמשני שאו"מ דחקוהו חזיון דעי'
דוחק עוצרת ונכנסת אפי' דרך קופא הי"ה דאמרי' שעי'
שמחך צכותל דוחקת ועוצרת העור והצצר וה"ה להרמז"ס
שדוחקת ונכנסת צעציה"כ אצל לפי ס"ד דמקשן צאמת אמרי'
דאפי' ע"י הדחק נמי אינה נכנסת וא"כ אפי' מוקי לה
כקושיתי נמי תקשי אמאי לי"א ליחזי אי קופא לצ' אי קופא
לגיו ולפי"ן לצחר דמשני או"מ דחקוהו אז אפי' נמנא מחט
מלד חוץ וקופא שלה תוך חלל ציה"כ נמי כשרה וכמו"ש דכסם
שדוחקת ועוצרת העור וצצר הי"ה שדוחקת ונכנסת צעוצי
ציה"כ.

אבל צאמת אין כאן קושי' כלל להרמז"ס דכ"מ פ"ז מה"ש
הי"ח כ' דלרמז"ס אין הפי' צקופא לגו או קופא לצ' כפירשי'
אלא שהוא מפרש קופא לגו שנכנס המחט דרך קופא
ואז כשרה שאין דרך לנקוב צקופא וקופא לצ' היינו שנכנסת
דרך חודה ואז כשהיא עוצרת מנקבת דרך כניסה וכי' ע"ז
הלח"מ שם דלפי"ן קושי' הגמי' מ"ש מעציה"כ דהתם נמי נימא
כשנמנא מנ"א ניחזי אי נכנס דרך חודה נימא שנקב מצי' לדי'
וע"ז תי' או"מ דחקוהו ולא הניחוהו ללאת ולא יראה אלא הלד
הזה ע"ש גם כ' דצצר מנקבת גם דרך קופא וא"כ לק"מ דאם
צחוץ ואפי' הקופא ללד ציה"כ ג"כ י"ל שלא ניקבה מצי' לדי'
דצצר מנקבת וגם אין ענין כלל להא דמשני או"מ דחקוהו
דהפי' דשם צודאי לא נכנס מעל"ע אצל גם צלה או"מ נמי
אפשר שאינו נכנס מעל"ע אם צדקוהו וראו שלא נכנס מעל"ע.

צ) ע"ד הר"ן חולין גבי תרתי אוני דסריכן להדדי דצכסדרן
כשרה שהקי' דאמאי ניקב עריפה כיון דאפשר
דהדרא צריא ע"י סרכא צכסדרן ותי' דאה"י דכל שאפשר
להיות לה תקנה אינו עריפה וכי' אלא שאין כל הנקצי' שווין
יש נקב שאינה ראוי שתעלה צה סרכא ויש נקב שהיא ראוי
שתעל' צו סרכא צכסדרן וכי' אלא מפני שאין אנו יודעי' אם
ראוי שתעלה צו סרכא אם לאו אנו אוסרי' כל נקב מחמת
הסי' ע"ש והקשיתי לדבריו היכי קתני צמתני הריאה שניקבה
שהוא רק ס"ע צהדי אינך שהם עריפות ודאי וע"ז כתבתי
דרך לחות דמשו"ה קתני שניקבה לשון עבר דמתני' מיירי
מריאה שעלתה סרכא שלכס"ד דחזיון שהוא נקב עריפה
שהעלתה סרכא שלכ"ס ודקתני הריאה שניקבה שניקבה כצ'ר
ונסתמה ע"י שלכ"ס זהו ודאי עריפה. ועפ"ד האלה צנית
מגדל ליישב קושי' הרא"ה צצ"ה שהצי"א פמ"ג צפתחה
לעריפות הריאה דאמאי לא קתני הכ' דינא דקרום שעלה
מחמת מכה רק צוושע וצריאה לא צשאר איצרי' דלכא"י
קשה לפמ"ש אמאי קתני צהמסס וציה"כ וצכרם הפנימי ג"כ
לשון עבר ואי דמיירי שעלה צו קרום מחמת נקב עדיין תקשי
יכי כעורה זו לומר צלי' הווה שעדיין נקובה או"ו דאתא
לאשמועי' דאע"פ שעלה צו קרום מחמת נקב לא הוי סתימה

משום דצגמי נקט חוששי ע"ז כ' הר"ן דמזה אין ראוי דנהי דריסוק איצרי הוי עריפות ודאי דהכי נאמרה למשה מסיני מ"מ חן מיכה לא ידעי אס באמת נתרסקו כיון שאין אנו רואי אס נשתנה א' מאיצרי להכי נקט צגמי לשון חוששין דכיון דכולה מלתא דריסוק חששא בעלמא הוא לדין אבל ריסוק גופא היינו העריפות בעלמא הכי הוא עריפות ודאי ועיי' כ"מ פ"ט מה"ש הי"ע ורשב"א חולין י"א גבי הניף צהמה למעלה. ומה"ע כ' הרשב"א חולין מ"ג דלמא דרוסה ודאית שדרסה ארי צפנינו וכל כמה דלא ידעי אס נערפה צכך אס לא אס עבר הארס ל"ד פנימי והאדומו סימני ס"ד קרי לי ע"ש ועכ"ה א"א לומר דכוונת הרשב"א דרוסה רק ס"ט דזה מוכחש מעלמו מכל סוגיות הגמי ודרוסה שנאמרה למשה צסיני ודאי עריפה נאמרה לו ואין הוא דלא ידעי אס הוא ודאי נערפה לכן קאמר משום העלם ידיעתינו ס"ט קרי לי.

ולפי"ז נכונים דברי הפלתי שעמד עליהם גם צס' ל"א צמתני דא"י דניטל לחי העליון למשה גופא צסיני לא נאמרה שהוא עריפות ודאי כיון דאיכא צע"ה שאינו מוק להם מה שנכנס הרוח א"כ לא הי יכולי לומר לו כשיטל לחי שהוא עריפה ודאי ועיי' תוס' חולין כ"צ ע"ב ד"ה שאינעריך. וכן נקוצת הריאה לדעת הר"ן דאיכא נקצי דאי צדרא לי סמא חי עכ"ה לא נאמרה למשה שאס יהי נקצ בריאה שהוא עריפות ודאי דהרי יש נקצי כשרים ולמשה צסיני גופא הי כל נקצ ס' שפיר קשה איך קתני צהדי אינך שהם עריפות ודאי.

ותניא דמסייע לי דנפולה עריפות ודאי מלצ"ה צמתני שכי"כ והוא אחי עלה מכה דברי רש"י שכי צד"ה נפלה מן הגג ואין טעם בעריפות שהל"מ הם דמ"ש דכי גבי נפולה ולא צשאר עריפות הכי וכן מ"ש וצגמי אמר שאס שהתה מעל"ע כשרה שעמד במהרמ"ש מה צעו צזה ע"ש אבל לפענ"ד כוונה אחרת צדברי רש"י דק"ל מ"ש דקתני נפולה צהדי אינך דלא דמי להו דכל עריפות ודאי אפי ירצה כחול ימים הרי הוא עריפה וכאן אפי אס שהתה רק מעל"ע נמי כשרה להכי כ' ואין טעם בערפות שהל"מ דהרי צגמי אמרי שאס שהתה מעל"ע כשרה והרי ודאי עריפה אפי ירצה כחול ימים עריפה אעכ"ה אין טעם שהל"מ הוא ועיי' דג"מ ס' כ"ט.

ודבר תימא ראייתו צרש"י דני"ח ד"ה והלכתא צזכר שכי ס"ט ידי אס שהי יצ"ה ודאי לא נערף ושוצ א"ל לצודקו כגון ס' דרוסה או נפולה וכו' ע"ש והרי צנפולה ל"ל יצ"ה צשהתה מעל"ע סגי ואפשר כיון דצעו צדיקה ואס לא צדקה אז צעו יצ"ה. והי נראה דצעו צדיקה מדאי דאי לא הוי אלא חומרא דרבנן כמו"ש פמג"ד ס' י"ח א"כ יצ"ה ל"ל וז"ע.

(ד) **רב"ש** עוד ציישוב קושיתי דר"ן כ' לפי שיטה זו דאין סרכא צלא נקצ דאס הסרכא הולכת מגצ לגצ או מחיתוך לגצ הוי שלכס"ד א"כ אס נמלא נקצ צגצ האונא דכל היכי שתיסרך יהי עריפה או צנמלא נקצ צוורדא שכי רש"י חולין מ"ו סע"צ והכי קו"ל ס' ע"ל דכ"מ שתיסרך יהי עריפה אפי לכיס שלה א"כ שפיר מש"ל נקוצת הריאה שהוא עריפה ודאי צכה"ג שאפי יעלה סרכא מייעריך צי עכ"ד.

ולפענ"ד צמתני קתני הריאה שניקצת ורדא ודאי לאו ריאה מקרי דצאוני גופא כתצו תוס' צדמ"ז דאינו צכלל ריאה מלשון רצח דקאמר ה' אוני אית לה לריאה. ועוד דהא דעת רש"י דחסרה ורדא כשר ואין לריך להיות ורדא ואיך נאמר דכל דין הריאה שניקצת לא נאמרה רק צדצר שמעולם אפשר שלא יצוא לערפות זו דהרי לפי שיטת רש"י אין להם ורדא. גם מ"ש דצגצ האונא נקצ עריפה ודאי דלא יעלה רק שלכ"ס גם זה אינו דלמא אותו נקצ יעלה סרכא דצוקה דמבואר צשו"ע ס' ע"ל ס"ט שהיא כשרה וכו' הש"ך צשס צ"ו דאפי למ"ד אין סרכא צלא נקצ נמי כשרה, ועיי' צאר הגולה, וגם גוף דברי הר"ן לא זכיתי להצין שכי"כ דלשיטת רש"י מגצ לגצ וכו' או סרכא תלוי עריפה דהוי שלכס"ד ורש"י צד"ה שלכס"ד כ' כגון שתים החינויות נצקו צסרכא ממעל לאמיעתא או מתחתיה הרי דוקא צכה"ג מקרי שלכס"ד דאל"ה הול"ל דאפי מגצ לגצ צתרתו אוני הסמוכין להדדי נמי עריפה.

אבל לפענ"ד צלא"ה קושיתי לק"מ דרש"י חולין מ"ג רע"א כ' דכל הכך עריפות דמניין לקמן צריאה וכו' ודמי לצישרע ולצעיפתא ואטום צריאה כולהו צכלל ריאה שניקצת וכו' ועיי' צצ"ה ולצ"ה רס"י ל"ה האריכות א"כ שפי מ"ל נקצ צריאה שהוא עריפה ודאי צכל הני לקותות שהם משום נקצ ואס יש להם לקותא כזו צודאי לא יעלה סרכא צכסדן.

(ה) **רב"ש** ליש צושי הרא"ה דלמא קתני הכך דינא דקרום שעלה מחמת מכה אינו קרום דוקא צוושט וצריאה ולא צשאר עריפות צנית יסודך על שוא שכתצת צשס פמג"ד דעס דסתומה דמעיקרא הוי סתימה או שלא נעשה עריפה מעולם או דהוי סתימה דמעיקרא צתולדה ונפ"מ אס ניקצ עור א' ועלה צו קרום ואח"כ ניקצ עור השני לפי ראשון מהני ולפי שני עריפה דלא הוי מתולדה ולכן נקט אינו קרום ולא עריפה דהקרום מל"ע אינו קרום ולכן דוקא צוושט וצריאה שיש להם צי קרומים אינעריך לאשמועי הא. וצצית הכוסות שיש לו ג"כ צי קרומים צאמת מדויק צמתני דנקט המסס קודם לציה"כ שלא כסדר עיי' ק"ן תוס"י"ע כדי לסמוך ציה"כ ללשון שניקצו דהיינו שניקצ צבר ועלה קרום אפי"ה עריפה עכ"ד. ואני צעניי לא מלאתי צשום מקום שלינית שיהי צי פירושי צסתומא דמעיקרא ופמג"ד צס"י ל"ג וצפתיחה לעריפות הריאה הציוא רק צי פירושי על קרום שעלה מחמת מכה הי הוי טעמא משום שסופו להתפרק או משום דלא הוי סתימא דמעיקרא ולפענ"ד אין צזה שום ספק דצכל הני דאמרי דהם סתימא דמעיקרא שהציוא רש"י חולין מ"ג ריאה שניקצת ודו"ס וסתומת הכצד צמרה וסתומת ירכיס צחלחולת כולהו סתימא דמעיקרא מתולדה נינהו ולא מש"ל ולא מלאתי שום עריפות שיהי לו סתימא דמעיקרא אס לא מחמת תולדה. וצגוף הדין אס ניקצ עור א' ועלה צו קרום ואח"כ ניקצ הצי צבר האריך פמג"ד ס' ל"ג צמשצ"ו סק"ד דלא הוי רק ס"ט ע"ש וצלח"ה לא הועלת כלום דאכתי תיקשי אמאי לא קתני דקרום שעלה מחמת מכה אינו קרום גבי קרום של מוח לאמרי לה דס"ל צדף מ"ה עד דאינקצ תתאה וכמה צבוותא פסקי כווחייהו עיי' עור ס' ל"א דגם מוח יש לו צי קרומים יגם עמ"ש צציה"כ יש לפקפק אבל אין להאריך צזה. והנה אמאי דקתני צריאה דקרום שעלה מחמת מכה לא הוי קרום

ז) ומ"ש ליישב מאי דאמר' צי עורות יש לו לושט דהאי לו מיותר, הוא דבר נכון יותר ממ"ש אני עפמ"ש עו"ז סי' ל"ג סק"ע דלהני שיטות דשניהם אדומי או לבנים עריפה עפי אס אין לו רק עור א' דאינו נתקלקל מהשני והיינו דקאמר צי עורות יש לו לושט אס יש לו צי העורות אז מש"ל דאי חליף עריפה אצל אס אין לו רק עור א' באמת כשרה ודברך נראה יותר.

וע"ד הדקדוק דקאמרת חילון אדום ופנימי לבן ולא קאמר א' אדום וא' לבן ולפני"ד פשוט דהי' נתון מקום לעשות דחליף ממש היינו פנימי אדום וחילון לבן נמי כשר ואינו עריפה רק צמיהס אדומי' או לבנים ואין חידוש טעות זה שהרי אין אומרי' בערפות זו דומי' לזו וכו'.

ח) רמ"ה שטמדת ראה דאמר' חולין מ"ו האי ריאה דאיגליד כאהונא סומקא ופירש"י שניטל קרום העליון ולכא"פ עפי הול"ל דאפי' ניטל התחתון ולא נשאר רק העליון דכשר לטענין נקב אמרי' בגמ' דתתאה מגין יותר משילאה וא"כ לטענין נגלד הו"ל לאשמועי' יותר נגלד עילאה וע"ז צניית עליות. וי"ל ליישב דלקמן אמרי' גופא א"ר האי ריאה דאיגליד וכו' ועיי' בר"ן שטמ"ד דלמה איתיה האי דרצא ואמרת' ומלאתי זה או כעין זה באחרוני' דאח"כ אמ"ר ריאה שהאדימה כולה עריפה וא"כ מכשיר ריאה דאגליד כאהונא סומקא שאדומה כתמרה אך זה שיבוש דהתם מייירי שהקרום עליון אדום לכן בכונן נקט ריאה דאגליד ואז אי הוי כאהונא סומקא אז כשרה אצל אי לא אגליד והוי כאהונא סומקא עריפה ושייכי אהדי וא"כ שפיר הוי רצותא צוה שקרום העליון הופשט ואע"פ שאדומה כשרה.

שנית י"ל דאס קרום התחתון הופשט פשוט יותר דכשרה דהוי רק חסרון מצפנים דלא שמי' חסרון משא"כ אי איגליד קרום העליון סד"א דתאה עריפה מטעם חסרון שחסר מן הריאה קמ"ל דאפי"ה כשרה ונכון.

ט) וע"ד פירש"י צמחני' דא"ע דקתני הכרס הפנימי שניקבה ופירש"י שניקבה צמשהו ע"ש והוא פלאי דרש"י בתחילת המשנה כבר הקדים וכייל כל נקב צמשהו ולמה זה בכרס שונה ופורש שהוא צמשהו הנה גם אני חשבתי כמו"ש, אצל לפעני"ד נראה עוד דתוס' הקי' דאיך אפשר לומר דאס ניקב עריפה כש"כ ניטל הא ניקב העחול עריפה וניטל כשר וכתבו בכל הני נקובי' דתנא צמחני' פשיטא דכש"כ ניטל ע"ש ולא ציאר' מ"ש עחול מכל הני נקובי' דתנא צמחני' אצל הרשב"א הביא צשס הרמב"ם הטעם לפי שאין נקובתו כשאר הנקובי' דבעחול מפלגי' בין נקב לסומכי' לנקב צקולש"י ע"ש ולפ"י"ז ק"ל איך קתני צמחני' ניקב כרס הפנימי צבדי איך הא בגמ' ד"נ ע"צ אמרי' איזהו כרס הפנימי סניא דיצי וכו' וחי"א מן המינר ולמטה וחי"א מקום שאין צו מילת וחי"א צטפח סמוך לושט וחי"א מפרעתה ע"ש הרי דכרס גופא מפלגי' דצמקום א' ניקב עריפה וצמקום א' ניקב אינו עריפה ואפי"ה קתני צמחני' וליחני' נמי עחול שכמעט דומה ממש לכרס. אצל לפעני"ד דהר"ש נשמר מזה שכי' שאני עחול שאין נקובתו כשאר הנקבי' דמפלגי' בין ניקב צקולש"י ובין ניקב צסומכי'

הי' י"ל ליישב עפמ"ש חת"ס חי' חולין מ"ג ד"ה אי חליף דנקובת קרומים צריאה אינה עריפה מחמת ענמה דעיקר העריפות הוא צניקבו הסמפונות אלא דלרצון אס ניקבו הקרומים שוב אינו מגין על הסמפונות ועתידי' לנקוב. וצוה ניחא מה שטמ"ד מהרמ"ש אמאי לא קתני קרום הריאה שניקבה ולהכ"ל ניחא דצמח"ת אין עריפות צקרומים ענמן רק דאינס מגינים על הסמפונות וצמחני' עריפות מחמת ענמן קתני ולכן נקט הריאה שניקבה. ועיי' סי' מ"א ד"ה כתוב צה"ג דכי דכל שאין הנקב פוסל מ"ע אלא שסופו לינטל אצר אחר מהני קרום שטלה מחמת מכה ע"ש ולפ"י"ז סד"א דקרום הריאה שניקב ועלה צו קרום מהני דאין העריפות מחמת ענמו אלא משום נקיבת הסמפונות קמ"ל דלא דאינו קרום ומשוי"ה אינו קרום ולא אינו עריפה כיון דצמח"ת נקובת הקרום דריאה ל"ה עריפה מחמת ענמו. ובושט א"י כעת חי' נכון.

ו) ומ"ש ציישוב דקדוק ק"ז תוסיו"ע דהו"ל למיתני תחילה ציה"כ ואח"כ המסס לפי הסדר לדעת רש"י דצמסס אפי' צלא נקב מפולש עריפה והוא דעת רמ"א צסי' מ"ה ס"ז סמוך ציה"כ לניקבו לחוץ דדוקא ציה"כ צעי' נקבו לחוץ לא נהירא לי דסוף כל סוף קאי האי נקבו לחוץ גם אהמסס ואמאי הא צהמסס לא צעי' נקב מפולש ועוד דהו"מ למיתני נקבו לחוץ ציה"כ והמסס ועוד דלפ"י"ז נראה דצמסס לא משכחת לי כלל שתהי' צעי' נקב מפולש ודוקא ציה"כ צעי' נקב מפולש וצמח"ת מתני' מייירי צניקב ע"י חולי וכו' צניקב ע"י חולי כי' הש"ך סי' מ"ה סק"י"ב דאפי' צהמסס צעי' נקב מפולש ולדברך עכ"פ איכא למטעי' דאפי' ע"י חולי לא צעי' נקב מפולש ומפסיד ממוקן של ישראל ועוד דהא כי' הש"ך שס סק"י"ג דציה"כ צמקום הדק לא צעי' נקב מפולש ואיך קפסיק ותני ציה"כ שניקבו לחוץ אי הא אתא לאשמועי' כמו"ש הא איכא מקום הדק דל"ב ניקבו לחוץ.

גם מ"ש דלשיטת ר"ת דמשוי"ה נקט מחט שנמלא צעובי ציה"כ מל"א אע"ג דניקב עור א' שלס אפי"ה כשרה עד דאינקיבו תרווייהו משוי"ה סמוך ציה"כ לנקבו צחוץ לשון רבים דציה"כ גופא צעי' שנקבו צי' העורות ג"כ לא נהירא דמ"ש דשציק תנא דמתני' וושט ומוח וריאה דניתני תחילה ולא קתני צכו שנקבו צי' העורות דאלו יש להם צי' קרומים וצעי' נמי עד שניקבו תרווייהו. ועוד לכולהו שנויי' דידך תקשי מ"ש דצמחני' דאלו כשרות נמי הקדים המסס לציה"כ והתם ל"ש למימר כמו"ש וא"ת איידי דקתני צרישא הי"נ תני צסיפא הכי הא סיפא דאלו כשרות לאו משום איידי מיתני' כמו"ש הר"ן שס ותוס' ר"פ א"ע ומחורתא כמו"ש תוס' חדשים דמתני' מייירי לאחר שגשתנה שמיייהו. ולפעני"ד נראה עפמ"ש חי' הר"ן חולין צשמעתין דצסגר וש"ש דלעולם לא חשצין צי' עריפות כחד אלא צחדא מתרחי' או דשוו שיעורן להדדי אע"ג דצצי' איצירים וכו' או דצחד אצר נינהו כמו נחתך רגלי' ונטלו לו"ה ע"ש ומכה זה כי' לצ"א שס דגס המסס וציה"כ כיון שצצוקי' יחד כחד חשיבי ולכן לא דקדק התנא להקדים המאוחר וצבלה"ע תנא דיון לא נחית דקדק צזה דקתני וושט קודם לגרגרת אף שקנה קודם לושט כמו"ש רש"י צכ"ד וכולהו קודם למוח ואין להאריך.

סימן ק"ב

בבהמה שמצאו הדקין בין עור לבשר

בעה"ת אור ליום ד' תצוה תרס"ו לפק"ק האגושאוויטץ יע"א.
בימי הפורים, אור לישרים, אהו' ידינ"פ הרבני החר"ף ובקי, זך ובקי, כש"ת מהור"ר ליפמאן העלער נ"י

יקרתו הגיעני בעתו אבל הייתי מוערד צימים אלו וכעת פניתי מעט לשים עיני ע"ד הבכמה שהי' לה צניעב סמוך לרגל ושחטוה ומלחו הדקים בין עור לבשר שצחו שמה ע"י שהי' נקב בצשר ונעשה ע"י נגיחת השוורים ודעתי הי' להחיר כמו שפי' חכ"א כנג' כי אות' ו' דאס העור קיים וידוע שנעשה מנגיחת הבכמות דהדרא זריא וכשרה לכ"ע ול"ן פ"ח בשם הב"ח וכן הביא בתקון הבית סי' מ"ח סק"ג בשם דמ"א שכי' וכן ראיתי נפסוק הנכה למעשה וחני חסריהם וכ"כ פ"ת סי' מ"ח סק"ג דחס העור קיים כשרה וע"ז כי פרי"מ שצאה"ע שם סק"ג הביא נהחמיר בשם צ"ע וע"י כ"ג קס"ח ופרי"ח סי' וגם הפמ"ג כי ע"ד הב"ח לא ידענא מהיכן למד דין זה שכרם החינוכה משום פנימי וא"כ הוי' די' אוסרי' נגד ד' המתירי'. הכה אין ראוי מזה עוד שהפרי"ח מן המחמירי דכמו כן ל"ן עליו החכ"א בשם הב"ח ויותר הי' לו נהביא שהעו"ז בדף החרון עמד ע"ד הב"ח שמנין לו אבל ע"י צ"ל לב ארי' בדף נ' ובדף נ"ג שהביא מקור לדברי הב"ח מן הגמ' והסכים לדבריו ע"ש.

ולפענ"ד לשון המחני' ר"פ ח"ע דקתני הכרם הפנימית שניקבה או שנקרע רוב החינוכה הכי דייקי דהאי או אין לו הצנה כיון דנקרע רוב החינוכה הוא עריפות אחרת ואין לו שום שייכות עם העריפות של הכרם מ"ש דקתני או דמשמע או ניקבה עריפה או שנקרע רוב החינוכה וגדברי הב"ח שצ"חמה צשר החופה רוב הכרם אינו עריפה מחמת עלמו צ"חמה הי"ה דקאי על הכרם שהעריפות של הכרם הוא אס ניקבה או שנקרע רוב החינוכה עריפה מחמת הכרם וכיון שאינו עריפה מחמת עלמו שפיר אמרי' דאס העור קיים כשרה.

ואף דקק"ל ע"ד הב"ח כיון דמתיר כשידוע שצ"ח מנגיחת השוורי' א"כ תקשי הא דאמרי' זכחי' ע"ד אלא האי עריפה הי"ד אי ידוע לי ליתי ולישקלי' אי דלא ידע לה מנא ידע דאיערוז ואמאי לא מוקי לי' כגון שנתערב צהמה שהיתה לה צליעה מחוץ שידוע שלא נעשה מנגיחת השוורים דזכו עריפה דאפי' החלצ' אסורה עם צהמות שהי' להם צליעה מצחוץ וידוע שנעשה מנגיחת השוורים וכשרה לדעת הב"ח וא"א להכיר איזבו נעשה מנגיחת השוורים ואיזה לא נעשה מנגיחת השוורים ויש ליישב.

ואמנם עעמא דידי שהכשרתי לאו משום הא לחודה אלא משום שצ"חמותו מקום אין מגיע הכרם ואין כרם החינוכה נערפה שם וע"ז כי שאינו מצ"ן צשום אופן שהרי כי הש"ך צפי' צסי' מ"ח סק"ג הוא קרום עב העוצר על כל החלל

ואס נשחיר כעד"ז כשר וע"י צרשצ"ח שהביא הכ' ואס נשחיר לתי' אחר והכ"ש צחדא מחתא מחתינהו ועוד עיין צלצ"ח שעמד ע"ז דאדרבה הכ' נשחיר כעד"ז הוי' חומרה דאפי' צכה"ג עריפה אבל צ"חמה הי' קשה להכ"ש קושיתי הנ"ל דכיון דניטל העחול לא קתני משום דמפנגי' בין ניקב צסומכי' בין ניקב לקולשי' א"כ ניקב הכרם נמי לא ליחני לזה צ"ח הכ"ש לתרץ ואמר דאעפ"כ יש חילוק בין כרם לעחול דבעחול אס נשחיר כעד"ז כשר ולכוונה זו כי רש"י הכרם הפנימי צגמי מפרש דהיינו צכרם גופא יש מקום א' שהי' עריפה צניקב ומקום א' שהי' כשרה וע"ז קשה מעחול לכן כי רש"י שניקב צמשהו דומה לשאר עריפות ושפיר קתני צהדי' אינך מש"א"כ עחול אינו דומה לאינך דאס נשחיר כעד"ז כשרה.

ובהדי' שותא נפל מילתא צליצחי' ענ' מה שהרעיש פלתי סי' מ"ג צהא דאמרי' דף נ"ה לא אמרן אלא צקולשי' אבל צסומכי' עריפה ואי' אישחיר צי' כעד"ז כשרה ותמה כיון דחומרה הי' דצכל נקוצי' אס נשחיר אפי' כקרום של צילה נמי כשרה וא"כ לא אתא לאשמועי' היתירא כי אס איסורה והול"ל ואס לא נשחיר כעד"ז ערפה ע"ש ונפעני"ד לקי"מ דחוס' ר"פ ח"ע [ד"ה ניקב] כי דמשו"ה קתני גבי לב צבית חללו כיון שהוא עב ס"ד שאס ניקב צעומק שהוא חשוצ נקב ע"ש הרי דסצרה נוחנת דצדצר עב א"ל נקב מפולש רק כיון שניקב צעומק הוי' נקב וא"כ כיון דאמר דצסומכי' ניקב עריפה וכ"ד כיון שניקב צעומק עריפה אפי' נשחיר כעד"ז לכן קתני דאעפ"כ אס נשחיר כעד"ז כשרה.

י' ועתה א"יע לפניך איזה הערות (א) צחולין ל"ז ע"צ התס נמי א"א דלא הוי' מסוכנת פורתא מקמי' דליפסק לצוצא וק"ל לפ"מ דקו"ל דנקוצת הושט הוי' צלה וע"י עו"ז גבי אוחות המלעיטי' דאפי' שלטה החולי צחולין אפי' צרוצא נמי כשרה ע"ש וא"כ אכתי קשי' דלמא היינו עריפה היינו מסוכנת ודקאמרת צלה דכ"ר ל"ל להך צלה דלא אחי' מכה מסוכנת וה"ד שניקב הושט כנ"ל. (ב) צחוס' דמ"צ ע"צ ד"ה ואמר כצחו א"ג לענין עריפות אדם קאי וכן לעריפות נמי אגולגלת דמשכחת בין קולא וחומרה וכי' וע"י צמהרמ"ל, וק"ל א"כ מ"פ צמכילתן נ"צ וליחני גבי קולי' צ"ש וחומרי' צ"ה ע"ש הא' וכן לערפה לענין עריפות אדם קאי ומ"ל קולא וחומרה בין לצ"ש ובין לצ"ה וצכה"ג ל"ש למיתני בין קולי' צ"ש וחומרי' צ"ה ע"י ע"י ריש קידושי', (ג) צחולין נ"ז ע"צ ועל דא את סמוך ופירש"י מפני שראית שחיתה המכה אתה סומך להחיר והלא הלכה רווחת וכי' ומסיק אלא מאי אית לך למימר תוך י"צ חודש הוה הי"ג תוך יצ"ה הוה ע"ש וק"ל אמ"ש פמג"ד סי' ל"ג צמשצ"ז דיש לחקור אס עלה קרום מחמת מכה אפשר דחי' יחי' אפי' אלף שנים ע"ש א"כ ל"ל לאוקמי' הכה דמייירי תוך יצ"ה הא אפשר שיחי' אפי' יותר מיצ"ה ואפ"ה עריפה דלודאי עריפה לא מהני יצ"ה כמ"ש פמג"ד ול"יע רב.

והגני חותם בכל חתמי ברכות שבמקדש אחיך הגאמן המחבקך.

הקי' יודא צבי בלוהם

מהחזה ועד הירכים עכ"ל לא ראה דברי רש"י חולין דף ג' ע"ב ד"ה צער החופה שכי והכרם הקרוי פגלל מעטו נחצה צללעות החזה ורובו תחת אותו קרום ורוב החילונה דקאמר מתני רואין כמה יש מן הקרום כנגד אותו רוב הכרם ואם נקרע שם רוב מה שיש מן הקרום כנגד הכרם עריפה ואם ממקום שהכרם כלה ונמטה נקרע אותו קרום כשרה וכו' ע"ש וכ"כ רש"י שם דף מ"ב ע"ב ד"ה ובשר הרי מפורש וילא דדוקא אם נקרע כנגד הכרם עריפה ובאותו מקום שהי השאלה בני"ד אין הכרם מגיע עד אותו מקום וכשרה.

רמ"ש דהמתירי לא התירו אלא כשנראה צליעה מקום גבוה צבהמה מנגיחת השורים אבל כשכל הדקים ילאו לחוץ ממש דרך אותו נקב גדול אשר הי כצי סנעים אפשר מודים ליאסר והרא"י שחין אי מהמתירי מזכיר שילאו הדקי או המעים לחוץ רק כונס כחחד כותבים אם נמלא נקב צצער החופה רוב הכרם והעור קיים וכו' משמע חס הנקב גדול כ"כ שילאו הדקים לחוץ גם הם מודי שהוא עריפה. ולפענ"ד אין זה מזיק כגל מה שילאו הצני"מ והדקי לחוץ שצין עור לבשר דהרי הדין מפורש ברמ"א סי' מ"ז דאם נמלאו המעים צין עור לבשר דאם לא נמלא שם תפירה ולא ניכר שם שנקרע ולא הי ניכר זה שום ריעותא כשרה וא"כ מה מזיק אם ילאו הדקין לחוץ ויפה כתבתי במכתבי שמוה מוכח ג"כ שיש מקום צצער החופה רוב הכרם שחף חס נקרע שכשר ואולי יש לדחות דאפשר מיירי שילאו דרך נקב קטן שחין צו קרע עפה אבל הדין חמת מ"ש דחם אנו מכשירי חס ניקצה ע"י נגיחת השורים או צמקום שכנה הכרם אינו מזיק גם אם ילאו הדקין לחוץ.

ופר"מ י"י כי דאין הדעת סובל שרמ"א מיירי צבהמה דהמעשה שלו צעוף הי כמצואר צד"מ. הנה לא עיי שהד"מ ליון זאת ע"ד הצ"י שכי ובהמה ועוף שווין צדין זה אלא ששנאו התנא צעוף לפי שמלוי יותר ללאת בני מעיו וע"ז הביא הד"מ מעשה צל לפני ראצ"י עמ"ש צ"י ובהמה ועוף שוין וצכוון ליון דצר זה כאן שגדע שגם צדין זה לין צבהמה ועוף שוין וישן צצוימים ההם וצוה"ז חשיב יותר חס רואי הדצר נדפס צצוזה חיבור לכן שאלתי לי המלקט דרכי תשו והביא צסי מ"ז סל"ח ע"ד הרמ"א הבי"ל ול"צ ועיי סי' תורת זצח הספרדי שכי שדין זה ל"ש רק צבהמה אבל לא צעוף וכו' וצסי"מ הביא צשם הבי"ל ממש כעוצדא דידן רק שהי עוד חסרון שהדקין נסרכו לשומן והכשיר ושוב ראיתי גם צסי מ"ח שהביא אוסרי ומתירין אבל צנידון זה יען אין דרכי כל כמה דאפשר להורות מחיבורי אלו לכן לא עיינתי יותר כי מה נפ"מ חס יש לנו ד' אוסרי וד' מתירי או כי אוסרי וכי מתירי. אך צצאמת גם לפי אותן ספרים שיש לנו רבו המתירי כי הדמ"א כי שראה כן להורות א"כ כל אותן שראה נמי מן המתירי יש לחשוב וגם מעשה רצ לכן צצאמת לר לי שלא הכשיר הצבהמה אבל העצר אין.

וע"ד פמג"ד יעיי סי' מ"ט צצמצי" סק"ג שכי ומיהו זה יש לדחות דעוף שאין לו הגנה לצני"מ כ"א הכרם החילונה יש לחסור וע"ז כתבתי דמדברי רמ"א צסי מ"ז שחם נמלא צני"מ צין עור לבשר אי ליכא ריעותא כשרה ואפי נדחוק

דמיירי צעוף מ"מ מוכח דאפי יקב הצער החופה הכרם צעוף נמי כשרה דל"ה איך נמלאו צני"מ צין עור לבשר או"ז כדברי עו"ז דצעוף ל"ש כלל דין צער החופה זה הי כוונתי צצכתצי.

וע"ד גישואי צ' לחיות שהביא רמ"א אה"ע צשם ס"ח שאין לעשות ציוס אי וכתבתי שנוצ"י כי שרק לזרעו לזה כן וכי מעלתו שלא כ"כ רק צאותן שהם נגד גמי זה ליתא כי הדין אשר נשאל עליו הנוצ"י חס שם החתן צשם חמיו ג"כ אינו נגד גמי ואפי"ה כי דדוקא לזרעו לזה כן מזה נראה שעל הכלל כולו ילא. ואף שהרמ"א הביא כ"פ לוואות ר"י החסיד צי"ע כפי הנראה לא הי לפניו סי' חסידים כי צצאה"ע הביא סמ"ק צשם רי"ח וציו"ד סוסי י"א תשבץ צשם רי"ח ודעת נוצ"י אלו ראה רמ"א שיש דברים נגד הגמי לא הי מצילו שרק לזרעו לזה כן.

ובזה יתענג על רוב שלום ידידו החותם בכל חותמי ברכות שבמקדש.

הק' יודא צבי בלוהם

סימן ק"ג

בדין גף העוף שנסדק

בעה"ת יום ד' ראה שנה מצורבת לפ"ק.

ה' יענה את שלום כבוד אחי אהר' ורב חביבי הרב הגאון מהה"ר בן ציון ג"י אבדק"ק סארוואש יע"א.

קבלתי מכתבך והגני שולח לך העתק מתשובת כ"ק אצינו מאור הגולה זצוקללה"ה צענין גף העוף שנצצרה, והנה מאריכות דצריך לא אוכל לעמוד על צוריו רק כמדומה שהמעשה הי שנצצר העלם לארכו דהיינו שאינו נחלק לכל שעה האורך מראשו עד סופו רק נסדק וזה הי עוצדא דידי והי פשוט אללי דאם גם הצוכנא נסדק דעריפה כמ"ש הש"ך סי' נ"ג סק"ה דאם הצוכנא אינו קיים הו"ל צשמוע ואם הוא רחוק מהגוף כרוחב אגודל דכשר כמצואר צסי הבי"ל רק חס הסדק אינו רחוק מהגוף כרוחב אגודל מיצעי לי וחי דעתי נועה להקל כיון דאין חשש שנכנס העלם לפנים וגם אין חשש כיון שהעוף מנדנד אותו הנה והנה כמו"ש עו"ז סק"צ דזהו החשש צצצצרו אגפיו וגם כיון דדעת הצ"ח שהביא הש"ך סק"ז דאם נתרפא שאשי"י דכשר אפי צסמוך לחצורו צגוף וגם הש"ך מסיק דיש ללדד ולהקל עיי פמג"ד שם וכ"ש צנסדק לארכו.

והנה צשני דינים הראשונים הסכים עמדי קדוש אצינו רצינו הגדול זצוק"ל אבל צדין ג' שאם הסדק אינו רחוק כרחב אגודל מהגוף דחה דצרי דעעמי של הצ"ח דאם הי הצצר כ"כ שיקוב הריאה לא הי נתרפא יפה שאשי"י כמו צסי נ"ה וצצצא זו ל"ש צנסדק לארכו ואחר צקשת אלף מחילות אני

לפ"ז בנסדק לארכו שג"כ אינו מכבד הגדוד שאינו תלוי למטה וגם עדיין מחובר הוא לגוף ויונק ממנו וכדאמר חולין קכ"ה הבי"ע ששפפה וכו' קולית ששפה לארכה עממה לרחבה עהורה וסימנך דיקלא ע"ש פירש"י ח"כ אותו חלק שאין בו סדק הוא מחובר יפה להגוף והוא מתגדלת בו כמו מעיקרה לא חיישי שתינקב הריאה וא"כ לפי דעת אחרונים אלו בנסדק אפי' סמוך לגוף ג"כ כשרה וכן בסי' יד ילחך ח"כ סי' קמ"ד בתשובתו אלו בידון זה אם כי במחכ"ת הגדולה אין דבריו ברורים מ"מ דעתו ג"כ נוטה אם לא נלרר הדם מעצר ללעות להכשיר.

אמנם בשביל שאנו מדמי' לא נעשה מעשה וצפרט שדברי כ"ק אבינו רבינו הגדול ז"וק"ל שצעתים מוקפי והדין אהו לפי הסדרה הישרה וגם כתב בזהו תשובה עטס לאיסור עפ"ד רש"י"א שהביא ב"י דכתב ובלבד שלא ישבר ממש סמוך לגוף דאז אפשר דחיישי לנקיבת הריאה הסמוכה לו שמה בהשבר ניתז קורטא מיני וניקב לפניו ע"ש וחשש זה יש גם בנסדק לאורכו שמה ניתז קורטא מיני וניקב לפניו ע"כ הגם שיש לדחות דלרש"י"א מקרי סמוך לגוף אם הוא פחות מכאלצב כמ"ש ב"י צ"ס מהרי"ק סי' נ"ג דפחות מכאלצב מקרי סמוך לגוף ולפ"ז לידן דמקרי סמוך לגוף אם אינו כרוחב אגודל אפשר דליכא למיחש שמה ניתז קורטא מיני מ"מ אינו ברור וגם אפשר כיון דלידן פחות מאגודל מקרי סמוך לגוף ג"כ חיישי שמה ניתז קורטא מיני.

אבל יש עוד טעם להחיר דהרי כתב הפלתי סוסק"א דנשמע אינו עריפה רק באיעכול ניבי ונפסקו וס"ל שהוא דעת התשב"ץ שהש"ך סק"צ חולק עליו ובעה"ע שהביא העור ומקיל בהכפ"מ בלא איעכול ניבי ע"ש וכאן שלא היה ניכר שום ריעותא כמ"ש והניבין והיתרי שלמי' היו והגשים נאמנות ע"ז כיון שהגשים לדקניות צעטת שמנחחי' העוף לאצרים מדקדקי' בכל אבר ואבר אם אין בו איזה ריעותא ולעשות שאלה היו כמלתא דרמי' עלי' וגם הביא הש"ך סי' ל"ב סק"ע צ"ס מהרי"ח דשמועת הגוף צעוף הוא אותו עלם קטן שחזן לגוף המחובר לגוף שנראה מצחוץ וכו' והם ארוכים ואינם רחבים ודומי' לסכינים והם מונחים ממש בגוף על הריאה [והם אותן עצמות שקורין בלשון צ"ח שווערעליך] ע"ש וא"כ אין להכניף שום שייכות לגוף העוף ואף דשיעתא דעלמא אינו קן מ"מ לסנוף יש לנרף לכן אף אם העוף גופא יש להעריף מ"מ הכלים אפי' אותן שצטלו בהם צבלי ראשון יש להכשיר אחר שהיית מעלי"ע.

ולענין השומן שכתבת שהוא ספק אם יש בו והרי קי"ל ציר"ד סי' ל"ח סק"ג דאם אי אפשר לעמוד על שיעורו חיישי שהוא מאיסורי' של דבריהם אסור ע"ש אמנם הביא שם פ"ת סק"ז דבספק שאינו מוטל עליו לידע הוי ממש כנשפך דחולין להקל ול"ש לומר דדעת שו"עם הוא זה שהרי אינו נציה לידע כמה נפל וכ"ש לטעם הר"ן כיון דמלתא דלא שכית הוא ודאי דינא כנשפך ע"ש וגם הכא אינו מוטל עליו לידע כיון שהי' סבור שהוא כשר צעטה ששפכו לתוכו וגם הוא צאמת מילתא דלא שכית ואף שלא החליט כן למעשה מ"מ כאן בלא"ה יש לדדי להקל לכן אם הוא שומן מצ"מ דהיינו שומן

אומר שגם לפ"ז לדקו דברי דהשתא אם כבר נשבר רק משום דנתרפא אמרי' דאם הוי השבר כ"כ שינקוב הריאה לא הי' נתרפא מכש"כ ד"ל דאם הי' השבר כ"כ שינקוב הריאה הי' נשבר שבר חזק לרחבו שלא הי' נתרפא מעולם וכיון שלא נשבר כך ש"מ שלא הי' השבר חזק כ"כ שינקוב הריאה.

וגם דעת קדשו להעריף משום דכיון דלידן נשבר סמוך לגוף דינו כשמוע כמ"ש רמ"א והרי בשמוע אין החשש שנקב הריאה כדרך שהקוץ נוקב אלא משום דבשמוע הגוף מתנתקת הריאה עם הגוף וחשש זה שמתנתקת הריאה הוא ג"כ לשיטה זו בנשבר פחות מאגודל והאי חששא איכא נמי בנסדק לארכו בפחות מאגודל סמוך לגוף כיון שנסדק שם צנח מתנתקת גם הריאה וניקבה ומ"ש ע"ז שזכרנו חזן לגבולו וגם כיון שצוף מגדל נכנס פי' ע"י כח השבר והחצבה, ובש"ך כתוב רק דחיישי לנקיבת הריאה והיינו ע"י שמתנתקת עכ"ד הקדושים והנה כתב ש"י שהביא בזה"ע [סי' נ"ג] סק"ח דאין חשש מחמת שהשוחטי' מעקמים אגפיהם של עופות כיון דכנפים המה מקושרים או שהוא ציד השוחט צודאי לא מינקב דהא עיקר העטם ע"י דמגדל כנפה ניקב הריאה וזה ל"ש הכא ע"ש וכן הביא שם דאם נשבר הגוף סמוך לחיבורו בגוף לפניו ישבר הגוף לגמרי כי היכי דלא לניקב ובהכי כשרה לכ"ע אבל בשמועה ליכא תקנתא ועריפה ע"ש ומדברים אלו למדתי שהם לא הבינו כמו דס"ל לקדוש אבינו ז"וק"ל דנשבר עריפה משום דחיישינן שמכח השצירה מנתקת הריאה דא"כ מה הועילו צמה שהשוחט מחזיק כנפי' או שהם מקושרים וצמה ששוצר הגוף לגמרי הא סוף כל סוף צעטת ששצבר כבר הי' מנתקת הריאה וניקבה ושוצ אינו מועיל שום תקנה לזה אר"ו דמחמת כח השצירה אינה מתנתקת מיד רק אח"כ ע"י נדוד כנפי' לכן כיון שהם ציד השוחט או מקושרים או ששצבר לגמרי דליכא חשש נדוד ליכא חשש שניקבה הריאה וכשירה.

ומדין זה האחרון דיצבר הגוף לגמרי למדתי עוד דהא ע"י שצוף מגדל אותו הנה והנה אפשר ע"י נכנס לפניו ומנקבת הריאה היינו דוקא אם נשבר העלם לגמרי ועדיין תלוי ע"י עור וצפר צחלק העלם הסמוך לגוף והוא מכבד עליה וקשה וכבד לה הגדוד כאשר הנסיון מעיד ע"ז לכן חיישי שע"י נדוד הכבד הזה מתנתקת הריאה ולכן אם שוצרו לגמרי ואין הגדוד כבד וקשה לה צאמת לא חיישי שמתנתקת הריאה, וצוה מלאתי טעם יפה למ"ש הבי"ח דאם נתרפא יפה שאש"י כשר אפי' סמוך לחצורו בגוף והש"ך סק"ו תמה עליו כיון דנשבר סמוך לחיבורו בגוף מערפי' מעטס דחיישי לנקיבת הריאה א"כ מה צ"כ שנתרפא שאש"י ודמי לדלקמן ס"ס נ"ו סק"י צ"ב בנשבר צמקום לומת הגידין דאפי' חזר ונקשר שאש"י ערפה ע"ש ולפמ"ש ינחא כיון דעיקר החשש שניקב הריאה הוא ע"י שצוף מגדל הכנף הנה והנה וזהו רק אם צי השצרים נפרדים לגמרי וזה שלגד חזן תלוי למטה ומכבד עליו הגדוד אבל אם הוא שאש"י עכ"ח שלא הי' תלוי למטה ולא נפרד ולא זו ממקומו דל"כ מי מציאו לכאן וע"כ שגם לאחר שצירה הי' עומד צמקומו כמו בתחילה ולא הי' מכבד הגדוד שוצ ליכא חשש משום שמתנתקת הריאה וניקבה ולכן כשר בשאש"י משא"כ צלומת הגידים שצצירה בלבד חיישי שנפסקו לכן לא מהני שאש"י וא"ש.

יכול לרדוף אחריו שא"י לכם צרה הנדרם ממנו ויגלל ועיי
היעזב במשצלות זהב סק"יז.

ראפי לדעת הר"ן דטעמא דקטע רישי דחד מינייהו כיון
שהי עומד עמהם והי יכול לדרום איזה שיראה אמרי
זה דרם ראשונה ונה רוגזי ובכלוב דרק עיי עורה משיגם לא
נה רוגזיה ולפי"ז לכאף י"ל בכלוב רחב שיכולין להשתמט ממנו
נהי דלא נה רוגזי מ"מ לא אהני כעס שלו כיון שצרחו ממנו
ואיי להשיגם מ"מ י"ל כיון שאינו עומד עמהם והוא כועס
דרם תחילה קודם שצרחו ממנו ואח"כ קטע רישי דזה.

ועוניל דהרי המ"צ הביא שאו"ה חולק על דינו שאם הרג
הרבה נמי תלין שאלו הרג תחילה ונה רוגזיה
מדבזיה המעשה שהכנים חתול ידו ללול של עופות וכו' ונשאר
קלת מתים תוך הלול וקלת חיים ואסרו הכל והקי הטו"ז
סקט"ז מה ראה מהתם לחולק עליו הא או"ה מיירי בלול
ומבואר בשו"ע דבכלוב מחמירין בכל גווני ועיי במשצ"ז
שכתב או לחולק אר"ן בדין כלוב או דמיירי שנכנס תוך הלול
ע"ש ולפמ"ש אין כאן קושי כלל דבשו"ע מיירי בכלוב שא"י
לברוח מפני הדורם לכן מחמירין בכלוב משא"כ או"ה מ"י
מיירי שיכולין להשתמט ואין כאן חומרא דכלוב לכן שפיר כתב
מ"צ דאו"ה חולק עליו ומ"י קושי או"י דלא שמיט לכו ולא
סבירא לכו סברא הג"ל.

שרב הביא לפני איזה לורבא מרבנן ס' דרכי תשובה אשר
לו והראה לי שהביא שם צעם אס לצינה שדעתו להחמיר
אפי במקום שיכולין לברוח אין להתיר בכלוב וצעם ספר שערי
דק" יו"ד ס' ג"צ שדעתו להתיר אס יכולין לברוח ממנו ומה
שמחמיר המחבר בכלוב משום דמיירי שא"י לברוח דהרי כתב
בהדיא שהוא מלא עוף עכ"ח מיירי שא"י לברוח כ"כ באופן
שלא יוכל להשיגם ע"ש ושרי' ל' מארי' מה שראה להוכיח
מדכתב מלא עוף עכ"ח מיירי שא"י לברוח דהרי צ"ע שכתב
שנכנס הדורם למקום לר וכן עוף דורם שנכנס לכלוב מלא עוף
והרי אס יכנס הדורם תוך הכלוב אפי בלי מלא עוף מקרי
לר ועיי ש"ך וטו"ז שכתבו אלא בכלוב שהוא להם מקום לר
ומ"ש מלא עוף דנקט אעכ"ח לישנא בעלמא הוא וה"ל לישנא
בעלמא הוא והרא"י שכתבו דבעופות הנשמעים אנה ואנה לא
חיישינן שחלר רחב אלא בכלוב ומה שנא דנקטו דבחלר רחב לא
חיישינן הלא אפי בכלוב אס אינו מלא עוף נמי לא חיישינן
דאז לא הוי מקום לר או"י דלאו דוקא נקט המחבר מלא עוף
ומדקדוק זה אין להוכיח דשרי אס יכולין לברוח בכלוב ובפרט
שצ"ס אס לצינה הג"ל אוסר וכן דעתי הפעוטה נוטה רק אס
דעת כהדר"ג נ"י להתיר בעלה דעתי לכן בקשתי שעושה
מלפניו להשיב לי צמוקדם האפשרות.

והגני חוהם וכורע בברוך מכבדו ומוקירו כערכו הרם
והנשא.

חק' יודא צבי בלוהם
בק"ק הג"ל

ג. ב. תשובתו הרפה של הגאבדק"ק מאד צולשת בתחילת הספר.

אוזי' או שומן תרנגולי' או בר אווזות כיון דמדאורייתא נתבעל
ברוב אזי נימטי שיבא מכשורה להתיר לעני דבהפ"מ גם השומן
אבל בשומן תרנגולת בשומן אווז' או שאר שומן כיון שעדיין
לא צבירא לי הא מילתא לפי שעה אס הוא מצ"מ או מצש"מ
ובפרט שיש להמתין בזה אינוי מכשיר לפי שעה.

ובזה תנח דעתך אחיך אוהבך מחבקר ומנשקך בלוב"ה
חותם בכל חתמי ברכות שבמקדש.

חק' יודא צבי בלוהם

סימן ק"ד

בדין דרוסה בכלוב

בעה"ת ג' ל' ויודע ה' את אשר לו תרע"א לפק"ק
האנושאויטץ יע"א.

חיים שלום וברכה לכבוד מר ידידי וידיד נכ"ח הרב
הגאון המובהק שר התורה מנורה הטהורה צדיק המפורסם
בכל אפסי ארץ כקש"ת מו"ה מרדכי ל"ב ווינקלער נ"י
אבדק"ק מאד יע"א.

מרחוק אשתחוב מול הוד תורתו ואמינה שלמא רבה למר
ולתורתו ובקשתי שטוחה מלפניו שימחול א"פ לשום
עיניו הבדולחים על דברים אלה אשר הרהבתי בנפשי עוז
להניע קדם הדרגני' בדבר הלכה למעשה ואס אפשר להתחיל
התשובה על קלף הזה מאוד יונעם לי.

והוא, בכלוב מנסרים [צרטענער] ארכה כשני מעטער ורחבה
יותר ממעטער ויש בה נקב קטן ובתוכה הרבה עופות
ומלאו אלא הנקב קטע רישי מעוף אחד ושאר הגוף בכלוב
ודורסין מנזויים [שצכל יום ויום מזיק בכל בית ובית] מה
דינס של שאר עופות.

והנה צו"ד ס' ג"ז ס"י מבואר דבכלוב לא מהני קטע רישי
דחד מינייהו ולא נה רוגזיה משו"ה דמתוך שהם
בורחים אף הוא כועס עליהם, אמנם השבתי שאם הכלוב גדול
שהעופות יכולים להשתמט ממנו עד מקום שאין יד הדורם
מגיע שפיר יש להכשיר וכמו במקום רחב דאפי נמלאת אחת
מהן דרוסה אין חוששין לאינך כמו"ש הש"ך סק"ו ה"ג כאן,
ועיי עו"ז שם סק"י"ד.

אמנם לא נהירא לי כן דהרי לדעת הדרישה שהביא פמג"ד
צמצי" סקט"ז העטם דקטע רישי דחד מינייהו כיון
דחמתו צערה צו כ"כ עד שהרג אחד אלו דרם לאחו מקודם
היה לו להרוג אותו וכ"ת דניגול ממנו אין כח ציד הנדרם
להגלל מיד הדורם ע"ש ולפי"ז י"ל בכלוב שפיר יש לחוש שדרם
מקודם וכ"ת היה לו להרוג ז"ל כיון שאין הדורם שם ולא

שארית

שו"ת יורה דעה

יהודה

פח

סימן ק"ה

עוד בדין דרוסה בכלוב וקטנה מעידה שסגרה הכלוב

בצהי"ת עש"ק ויגש פתרו יושר לפק"ק האנושאויטץ יע"א.

ה' יענה את שלום כבוד מר ידידי אהובי הרב הגאון המפורסם, ריחו כגן הרסים, חריף ובקי בחררי תורה חדר לפנים מחדר, משנתו ערוכה ושמורה על הסדר, סיני ועוקר תרים, מאיר בתורתו לארץ ולעדרים, שלשלת היוחסין, מוכתר בנימוסין, ציס"ע כקש"ת מהור"ר משה ווייס נ"י אבדק"ק זבאראו יע"א.

אחרי דרך מצוה השלום צאתי צוה לשאלו בדבר ה' הלכה למעשה בנידון דרוסה שצא לפני ומחמת נחילת הענין ומאפס הפנאי אני שונה דרך קלרה ובקשתי שטוחה מלפני כהדר"ג נ"ו שימחול ח"פ להיות עט ממכר להשיב כי נחוץ לי לידע צמוקדם האפשרות בכלוב גדול עשוי מנסרים רחבים צרעטער סמוכים זלי"ז פחות מצי אלצעות וצו לערך ע"ו עופות יושבי על נסר צבוצה הכלוב רחוק ממחילות דהיינו צאלמע הכלוב וגי שעות צתחילת הלילה מלאו העופות מפוזר ומפורד תוך החלר ועל הרחוצה וכאשר החזירו לכלוב מלאו שם ד' ה' עופות ולחרנגולת אחת נקטע רישי דידה ולא נשמע שום רעש ולעקה וצרדלם מלווי ונערה פחותה מיי"צ שנים אמרה שאחר שנכנסו העופות לעת ערב לכלוב כדרכם וכעצמם סגרה פתח הכלוב צען שחצצה תוך המנעל ומחמת זה יש שדנים שהוא מעשה חנוש.

ולדעתי אפי' אם גדול ה' מעיד שסגרה לא היה מהני כלל צאי דרוסה לח' דמסקי' צנדה דף ד' ע"צ צככר ע"ג הדף דוקא צעומאה דרצנן אמרי' שאני אומר אדם עהור נכנס לשם ע"ש ועוד דהתם עטמא שרלה לתקנה שלא תפול על מדף עמא לתי' צי שצתום' שם ד"ה שאני אומר והכח אדרצה הרי קלקל שילאו העופות וצודאי לא תלי' ומכ"ש קענה דפי' רמ"א יו"ד סי' קכ"ז דאפי' צקטן חריף וצקי' אי"ג צאי רק צאיכא רגלים לדבר והסכים הש"ך ע"י סוס"י מ"ח וקרוב הדבר שצחמת אימת אצותי' אומרת כן ועוד דחתיכת עץ עשוי ליפול מתוך המנעל כאשר הכסיון מעיד. וחששא דידי דאם נחזיק שבו כולם צכלוב וצרחו משם אי"כ לדעת הר"ן דכ' צהאי דקטע רישי' דחד מינייהו נח רוגזי' ולא חיישי' שמה דרם תחילה דכיון שרם עומדי צמקום שיכולי' לדרום איזה שירלה אומר אני זה דרם ראשונה ודוקא עמד עמהם כיון שיכול לדרום כרלנו נח רוגזי' אצל הצתולי' המכניסי' ידיהם צלול כיון צצורתי' אף הוא כועס ולא נח רוגזי' וד"ז מצואר סי' נ"ז סי' אי"כ ה"ה כאן אפשר צשעה צצרחו לחוץ והיו מלילי' עמם כעם עליהם ודרם. ואפי' לעטם הדרישה דאלו דרם לאיזו מקודם ה' לו להרוג גם אותו וכ"ת דניול ממנו אין כח ציד הנדרם להגלל מיד הדורם אכתי' ו"ל דהיינו דוקא אם הוא צמקום צר וא"י לצרות ממנו צכגון זה אמרי' אין כח ציד הנדרם להגלל אצל אם יכול לצרות מפניו שפיר יש לחוש שגדרם וניול ועכ"ת ז"ל כן דאל"כ לעטם הדרישה אמאי

צתחולי' שעלו לכלוב מלא עופות אמאי כולם אסורי' אפי' קטע רישי' דחד מינייהו נימא נמי אלו היה דורם לא היה ניול מיד הדורם א"י דאם יכול להשמע ויש לו מקום לצרות ממנו יכול להגלל מיד הדורם ועיי' משצ"ז סקי"ז.

והנה מלשון א"י"ה שצביא ד"מ אות ז' שבי מסתמא סתם לול סגור מקרי מקום צר שאינן יכולי' לצרות ע"ש משמע דאם הוא פתוח ויכולי' לצרות ליכא חששא ולכא"י אדרצה מדיכולי' לצרות ניחוש יותר שהי' כועס עליהם ודרם אצל צאמת אין כוונת א"י"ה אלא לומר דלול אפי' גדול הרצה אם הוא סגור מקרי מקום צר וכדעת הרשב"א דצית וחלר מקרי מקום צר וכ"כ שעי"ז צביא ד"מ דצרוי אצל לענין אם צורחי' ממנו וכלוב לחוץ אם הוא כועס או לא מצה לא מיירי.

אבל לפעני"ד ה' נראה להחיר דנימא אכל העופות כאן נמלאו כאן היו, ואותן צצחוץ לא נכנסו לכלוב כלל והיו ספק על ואותן צצכלוב גם כן כאן היו והדורם עכ"ת נכנס צנייכס ועמד עמהם דמצחוץ לא היה יכול לדרום וכיון דרק קטע רישי' דחד מינייהו כל העופות מותרים דנח רוגזי' ואותן שצצחוץ ודאי מותרים כיון דהיו סי' על.

ואפשר לסמוך ג"כ דרוצ אינס דרוסי' וגם חזקה צרורה משעה שגולדה לא היתה דרוסה כמו"ש פמג"ד צשפ"ד סקי"ה.

ומחמת נחילות הענין לא אצריך צפלפולי' והערות ועוד חזון למועד ומעטם זה אשנה ואשלש צקשתי להשיב לי מיד צמוקדם האפשרות כי נחוץ לי מאוד ואולי אפשר להחחיל החשאי על מכתב זה עוצה גדולה יעשה עמדי ואני אודה לו על חסדו ועל אמחו.

הכ"ר ידידו אהובו בלונ"ה החותם בכל חתמי ברכות שבמקדש חותם וכורע בברוד מכבדו ומוקירו כערכו הרם והגשא מצפה לחשובתו הרמה בכליון עינים.

הק' יודא צבי בלוהם בק"ק הג"ל והגליל יע"א

פ"ש לחתנו ידידי הרב המאה"ג החו"ב נ"י באהבה רבה ואהבת עולם.

תשובת הרה"ג אבד"ק זבאראו

שלוכ"ט לכבוד ה"ה אהובי ידידי הרב הה"ג המפורסם לשבח וכר' כקש"ת מר"ה יודא צבי נ"י אבד"ק האנושאויץ והגליל יע"ו.

נועם מכתבו קבלתי בש"ק ואין דרכי לפתוח אגרת בש"ק וביום אחמול לא יכולתי להשיבו מפני התענית וכעת חשתי להשיבו כמצותו להשיב בשולי' מכתבו והנה אם הכלוב הזה אינו ככלוב הנזכר בשו"ע סעי' יו"ד כאשר הזכיר ג"כ מעכתו"ה במכתבו אז יש מקום להקל בפשיטת דהרי סי

מעלתו דקטע רישא דחד מינייהו ואמרינן דנח רוגזי' ובתנאי שהי' ראשו קטוע אי נהרג באופן שראה הדורס המיתה בפניו וכמש"כ הצ"צ בסי' ק' וסי' ק"ה וכן הסכים הפר"מ וכן הסכים גם החת"ס בסי' ס"ג ואף שהפרמ"ג פיקפק עליו בסעי' כ"ה עכ"ל בס"ק ז"ך הביא דבריו להלכה ולפיע"ד נר' לישיב מה שפיקפק הפמ"ג דהרי תלינן לקולא בכל הני אימור עיי"ש נר' דע"כ לא תלינן לקולא אלא היכא דלא חזינן ריעותא או מקלינן וטעמא כמש"כ הש"ך בסעיף ל"ב דרוב בהמות ורוב חיות אינם דורסים אבל היכא דחזינן ריעותא דבצע חד מינייהו או תלינן לחומרא אי לא שיש רגלים מוכיחות דנח רוגזי' וקים להו לחכ"ל דלא נח רוגזי' אלא היכא שראה הדורס שנהרג בפניו תיכף בשעת הדריסה ומילתא דמסתבר זזה נלפע"ד טעמו של הר"י הביאו הטו"ז בסעיף ס"ג דהיכא דנמצא צפורן תחוב אזלינן לחומרא אפי' במקום רחב והטו"ז נחלק עליו ולפיע"ד היכא שנכנס ארי בין השוורים ונמצא צפורן תחוב בגבו של אחד מהם רגלים לדבר דמהארי בא הצפורן ולכן אפי' במקום רחב ס"ל להב"י להחמיר.

להשקותו יצ"ח חיישינן לתקלה משמע אצל פחות מזה לא, אצל הש"ך כתב צסקמ"ז דדוקא בזמן מועט של כ"א יום לא חיישינן לתקלה, וצבא"ט סקל"צ הביא צ"ח דאף צעוף אין משהין כ"א אלא ימכור לעכו"ם ועכו"ם ימיתנו תיכף ע"ש, ונ"ל טעמו עפ"מ"ש חוסי' שצח דיי"צ ע"כ ד"ה דילמא שכתבו ח"ל דהכא מודו צ"ח דפעמים שצריך להשקות שנה שלימה עד זמן זריעה הרי דאם לפעמים צריך להשקות זמן מרובה אז אפי' אם אין צריך להשקות זמן מועט חוששין לתקלה וא"כ הי"י כיון שאם נכנס הדורס צעקה שחם קטנים צריכין להשקות הרבה יותר מכ"א יום לכן חששו אכולהו. *

* כנראה שחטר ואין זה סוף התשובה.

סימן ק"ז

בילפותא דחלב טהורה מותרת משום אבמה"ח

בעה"ת אור ליום ד' בראשית עת הקץ לפק"ק האנשא-וויטץ יע"א.

גור ארי' יהודה, לתורה ולתעודה, צבי תפארה די הודו היניק וחכים טובא ליש ולביא הבחור כהלכה רואין במשנתו סימן ברכה מהולל בשערים המצויינים בהלכה ב"א חביבי חמדת נפשי ולבבי הב' המופלג כה"ד ארי' ליב ג"י כאור הבהיר.

ע"ד קושייתך בצכורות ה' ע"כ דאמרי' וחלב צבחה טכורה מני"ל דשרי אילימא מדאסר רחמנא צב"ח הא לחודי' שרי ואימא חלב לחודי' אסור צב"ח אסור רחמנא וצב"ח צבחה נמי אסור ע"ש ואיך ס"ד למילף מדאסרה רחמנא צב"ח הא שפיר איבעריך לאוסרה משום צב"ח כדי שחיה אסור גם שלכד"א כדאמרינן פסחים כ"ה דצב"ח אסור אפי' שלכד"א משום דלא כתיב צ"י אכילה אצל צבחה חלב אסור משום דם או משום אבמה"ח וכבר קדמוך גומ"ם כלל ג"ח מרי"ט אלגזי שם.

הנה לאותו ד' דאמרי' דסד"א דחלב אסור משום אבמה"ח י"ל עפ"מ"ש הרמב"ם פ"ה ממ"א חתך מן האצר צטר כצרייתו וגידין ועלמות כזית ואכלו לוקה אפי' שאין צו צטר אלא כ"ש ע"ש וכיון דחייב צבחה"ח אפי' צמידי דלאו צר אכילה הוא כלל י"ל דגם שלכד"א חייב צבחה"ח וא"כ לא הי' צריך לאוסרו משום צב"ח דגם שלכד"א יהי' אסור דאפי' אי אסורה משום אבמה"ח נמי אסור צבחה"ח.

ומה"ט הייתי דן ואומר דצדס נמי שלכד"א חייב דהא אמרי' צבחה דוכתי דנפשו של אדם קלה צבחה"ח דם ואפי"ה אסרה רחמנא הרי דצדס לא הקפידה תורה שיהי' דבר הראוי לאכילה ולכן חייב אפי' שלכד"א. ואל תתמה אל החפץ דא"כ אמאי לא קאמר אצוי צפסחים כ"ד הכל מודים צבחה"ח וצדס

ולאו דוקא קטע רישא אלא אפי' אם קרע בטנה באופן דרדאי תיכף נהרג אזלי' לקולא וכמש"כ הצ"צ בתשו' הנ"ל אבל מאוד צריך להתיישב אם הכלוב הזה הוא אינו דינו כלול של תרנגולים דבלול מהני קטע רישא דחד מינייהו ולענין מקום רחב בעופות בוודאי יש להקל במקום רחב דע"כ לא כ' הפוסקים אלא בבהמות דאין יכולין לפרוח אבל בעופות דיכולין לפרוח בוודאי תלינן לקולא במקום ועיין באמרי אש למו"ז הגרש"ל זי"ע סי' רפ"ו ור"מ מה שכ' בזה והביא דברי המ"ב ופלפל עליו ולאשר מעלתו ביקש שאהי' עט ממחר לא יכולתי לעיין היטב ולזה למראה עיניו היפות אם המקום אינו ככלוב או יש להקל אבל בלא"ה נלפע"ד דאין להקל וטוב למכרם לא"י או להשהות עד שיטילו ביצים בתרנגולת. והנה בדרוסה כ' הרמב"ם ז"ל דהחמירו בה ולכן למראה עיניו ישפוט ומעלתו כדאי לעצמו כי כל הדברים פשוטים כ"ד אי"נ דוש"ת ומברכו בכל טוב.

כחפה"ק משה וויס בלאאמ"ר צבי ז"ל.

סימן ק"ז

בדין שהייה עד שיטילו ביצים

בעה"ת

ע"ד עופות קטני צני שני חדשים שנכנס צנייהם הדורס אם מותר להשקות אותם עד שיטילו ביצים שיהי' לזמן מרובה ששה או שבעה חדשים אם לא חיישינן לתקלה, הנכ מפשטות לשון המחבר צו"ד סי' נ"ז סח"י שכתב ול"ל תקנתא אלא לשהויי וכי צנקה שתתעצר ותלד ע"ש נראה דמותר דהלא צבחה משה יותר מו' או ז' חדשים דהרי משהה אותה ע' חדשים או יותר שלאו מיד שגולד הספק טריפות תתעצר וכן נראה לשון הרמ"א שכתב ויש מחמירין עוד דכל שצריכין

דחייב אפי' שלכד"א די"ל כמו"ש תוס' שם ד"ה הכל דמשו"ה לא קאמר הכל מודים בחולין שנשחטו בעזרה משום דכתיב צבו אכילה וא"כ מה"ע נמי לא קאמר הכל מודים צדס וצאמה"ח דלוקה נמי אפי' בשלכד"א.

אך דעת פרמג"ד יו"ד ס"ו ס"ב צשפ"ד שכי' ודע עוד דכל איסור שצחורה אין לוקין עליו אלא דרך אכילה וה"ה אצמיה"ח ולי"ה כיון דגידין ועלמות מלטרפין ולית צבו טעם כרי חייבה תורה שלכד"א הא ליתא אף ג"ה דאין צו טעם אין לוקה כ"א ד"א וכו' ע"ש שהצ"ח סיוע מדברי הרמז"ס שכי' צפ"ד ממ"ה כל האוכלין אין חייב עד שיאכל דרך הגאה [היינו הגאה אכילה דלדידי' ליכא בהגאה צב"ה מלקות] חוץ צב"ה וכה"כ כרי שלא הוליא מהכלל כ"א צ' אלו הא אצמיה"ח לא מצוחר דלא כמו"ש. ואף שיש להקשות דאמאי לא חשיב נמי השנצ"ע דכי' תוס' דלמ"ד השנצ"ע דאף גם שלכד"א חייב עלי' וכיון דרמז"ס פ"ב משחטוב ה"ב פי' דהשנצ"ע דאף אי"כ ליחשב נמי הא דחייב אפי' בשלכד"א וכן הקי' בעלמו אמאי לא חשיב נמי ע"ד נדה י"ל כיון דכי' צפ"ד מעכו"ם הע"י והאמת ממנו כש"כ לוקה מ"ש מאלה מוכה דגם שלכד"א לוקה ולא אילטרין חו' לאשמעינן אצל מחשנצ"ע קשיא כנ"ל.

ובכל זאת לענין אמה"ח י"ל דברים נכונים עפמ"ש נוצ"י מהדו"ת יו"ד סי' ל"ו דהא דצטי למימר דחלב יהי אסור משום אצמיה"ח לאו דיהי חייב מלקות ויהי באזכרתו לא תאכל הנפש עם הבשר שהוא אזכרת אצמיה"ח ולא משום אזכרת לא תאכל הנפש עם הבשר שהוא אזכרת צער מה"ת שהחלב אינו לא צער ולא אצר ולכן אמרו כאמה"ח ולא אצמיה"ח אצל האיסור שהוא צחלב לפי הכו"א הוא משום דלא אשכחן דחתי מה"ח ויהי מותר קודם זביחה דכתיב וזבחת ואכלת יוש צו אי' שאינה זבחה והיינו אי' עשה ע"ש וגזי אי' עשה דש"א"ז כי הפרמ"ג צפתחה לה"ש דלא כתיב צי' אכילה ומה"ע אפי' צה"ש מושצע ועומד ע"ש ולפ"ד כמו דכלאים וצב"ה כיון דלא כתיב צי' אכילה חייב גם שלכד"א ה"ה האי אי' ש"א"ז נמי שלכד"א אסור ולא הוי לריך לאסור החלב משום צב"ה שחיה אסורה משום שלכד"א [ואי דאחתי אילטרין לאסרו משום צב"ה שיהי' לוקה על שלכד"א דמשום אי' ש"א"ז אינו לוקה עיין נוצ"י שם שזה קושית השואל ודעת הנוצ"י] וע"ז ודאי לא קשה מידי דאמאי לא קאמר אצ"י הכל מודים צה"י ש"א"ז דאסור בשלכד"א דלא כתיב צי' אכילה דאיבו חיובא דמלקות אחא לאשמעינן דלוקה בשלכד"א צה"כ ולכן נקט כלאים.

אמנם עדיין קשה למ"ד דם נעצר ונעשה חלב דס"ד דחלב אסור משום דם דמותר בשלכד"א ואילטרין לאסרו משום צב"ה שיהי' אסור אפי' בשלכד"א.

ולכן י"ל ליישב קושיתך וגם קושית נוצ"י שם סי' ל"ג דלשיעט רש"י דע"כ לאו דאף שפיר אילטרין לאסור החלב משום צב"ה דאף משום טעם נמי אסור ולפענ"ד הא דצב"ה טע"כ ולפי' לי' מדדך צישול אסרה תורה כדאמרי חולין ק"ה וכן הא דשלכד"א אסור צב"ה נמי משום דאפקי' רחמנא לאכילה בלשון צישול.

והנה מה"ע דרך צישול אסרה תורה אמרי' צפסחים מ"ד ע"ב דצב"ה אי' תרי' לי' כולי' יומא צחלצה שרי' וכתב רש"י דמותר לשרותו צחלצו ואינו עובר עליו אפי' על אכילתו דלא אסרה תורה אלא דרך צישול ואפי' יהי' צו עעמא ולפ"ד אי' נימא דלעולם חלב אסור משום דם ומשום אצמיה"ח ואילטרין לאסרו משום צב"ה שחיה אסורה הטעם וגם בשלכד"א ועכ"ה משום דרך צישול אסרה תורה אי"כ תרי' לי' כולי' יומא צחלצה שרי' ואמאי כיון דאסורה משום דם ואצמיה"ח יהי' יבוא אסור ועכ"ה דל"ל דאסורה משום דם או אצמיה"ח ואילטרין לאסרו משום צב"ה כנ"ל.

וענ"ל הפי' בגמרא מדאסר רחמנא צב"ה הא לחודי' שרי' הוא כך דהרי אי' צב"ה אינו חל על שום איסור כמצוחר באריכות צפי' המשניות להרמז"ס צכריות צמתני' דיש אוכל אכילה אחת ולא אמרו דמשום צב"ה לכ"ע ע"כ דאף ושלכ"א אסור שיהי' חל על שאר איסור כגון נבלה וחלב ויהי' מאיזה טעם שיהי' עכ"פ אם צישול נבלה או חלב או אצמיה"ח או דם צחלב ואכלו אינו לוקה משום איסור צב"ה כמו"ש הרמז"ס פ"ב ממ"ה ה"ו אך אי' אסרה"י לא ביאר הרמז"ס וכבר חוקר צזה הדג"מ רס"י פ"ד.

אך מה דמיצטי לי' לדג"מ פשיעא לי' לחת"ס יו"ד סי' ס"א"ג וכן דעת לח"מ שם דלרמז"ס אי"כ"ג שפיר חל דלענין אי' אכילה אין אי' צב"ה חל על שום איסור אצל לענין אי"כ"ג שפיר חל והצ"ח כן גם צשם מעיל דקה ע"ש בארוכה ולפי' דצריכס הסוגיא מצוחרת יפכ דוכחת דגמ"ר דאי' חלב אסורה משום דם או משום אצמיה"ח אי"כ איך חל עליו איסור צב"ה והיינו דקאמרינן מדאסרה רחמנא צב"ה ושם אי' צב"ה איכא עליה ש"מ הא לחודי' אסור באכילה וצאמת משום דם או אצמיה"ח וכו' צב"ה צהגאה נמי אסור דאי"כ"ג של צב"ה שפיר חל על שאר איסורים וא"כ אפי' נימא דצב"ה איכא חומרות מה שאינו צשאר איסורים מ"מ ליכא למימר דחלב אסור משום דם או אצמיה"ח ואסרה משום צב"ה משום שאר חומרות דליכא צדס ואצמיה"ח ד"א דאם הוא אסור משום אי' אחר אין איסור צב"ה חל כלל ולי"ש כל החומרות אלו וצזה מיושצ"ס קושיות שנמלאו באחרונים.

ובזה הגני חותם באה"ר דודך מחבקד.

הקי' יודא צבי בלוהם

סימן ק"ח

בענין שלכד"א בדם

בעה"ת אור ליום עש"ק המשפטים תרס"ה לפ"ק. לב"א אהובי וחביבי הבי' כהלכה חו"ש כ"ה ארי' ליב ג"ה.

עמ"ש דיש סברה לומר דצדס אפי' שלכד"א נמי אסור וחייב דנפשו של אדם קלה באכילת דם ואפי"ה אסרה רחמנא

מבצ"ח וכלאים וזדואי ח"ש אסור ושלכד"א מותר כמו בכל איסורים, והמתיר אסורים, יזכני להיות מדוברי משרים, אהובים וזרורי, וגודר גדרים.

חדד אהבך מחבקך וחום בברוך.

הק' יודא צבי בלוהם

סימן ק"ט

עוד להנ"ל בדין חצי שיעור בדם

בעה"ת מוש"ק תצוה תרס"ה לפק"ק האנשאויטץ יע"א.

אהובי ב"א ידינ"פ נ"י ה"ה הב' החו"ש בה"ר ארי' ליב נ"י.

קבלתי מכחך ושנית אחת עוסק בדברי כנפי יונה בדם כיון דנפשו של אדם קלה באכילת דם ח"ש נמי מותר מה"ת וכבר כתבתי לך שדבריו תמוהים לפי קט שכלי וזכר על משמתי לעמודה דברי אמרי זכורות ו' דסד"א דחלב אסור משום דם וצני הגמי מני"ל דשרי אילימא מדאסר רחמנא צ"ח הא לחודי שרי ולכאור ק"ל לפ"מ דאמרי חולין ק"ה ע"צ דבין לרב וצין ללוי ח"ז צטר וח"ז חלב לוקה על אכילתו וא"כ דלמא באמת חלב אסור משום דם ואפ"ה אינעריך רחמנא לאסור צ"ח דאפי' ח"ז צטר וח"ז חלב נמי לוקה דאין לומר דגם משום זה לא אינעריך לאסור דאי חלב אסור משום דם אמרי המל"א ולא דצ"ח ל"ל ז"א דהא באמת הוא נזיר וחטאת שני כתובים הב"ה כאחד ואין מלמדי וצכה"כ לא אמרי המל"א וכ"כ הריטב"א בחוליה שם לפי הס"ד דאמרי גדי אסרה תורה ע"ש וא"כ הדק"ל דלמא באמת חלב אסור משום דם ואנעריך לאו דצ"ח דאפי' ח"ז צטר וח"ז חלב נמי לוקה אך זה שיבוש דהא דח"ז צטר וח"ז חלב לוקה היינו משום דשניהם היחר וע"י תערובות נאסרו ואז חל עליהם שם אי צ"ח וא"כ בח"ז מזה ומזה נמי איכא כזית משום אי צ"ח ושפיר לוקה אצל אי אמרי דחלב אסור משום דם וא"כ לא ע"י תערובות נאסרו א"כ באמת בח"ז צטר וח"ז חלב אינו לוקה דליחא רק ח"ש אי מחלב שאסור משום דם והמל"א ל"א כמ"ש והם באמת לא אמרי רק למסקנא דחלב באמת מותר אז ח"ז צטר וח"ז חלב לוקה וכמ"ש אך התינה א"א דבדם ח"ש אסור אצל א"א דבדם ח"ש מותר הדק"ל מני"ל דחלב שרי דלמא באמת אסור ואינעריך לאו דצ"ח לאסור ח"ז צטר וח"ז חלב דאסורי ולוקי משום צ"ח דכיון דשניהם היחר ועכ"ה ע"ת נאסרו וא"כ בתערובות חל שם אי צ"ח ושפיר לוקה אפי' בח"ז צטר וח"ז חלב אעכ"ה דבדם נמי ח"ש אסור.

מידו יש לדחות דודאי י"ל דבדם ח"ש מותר והיינו דם שנפשו של אדם קלה בו אצל בחלב שאסור משום דם דאדרבה נפשו של אדם חמדתן מודה כנ"י דח"ש אסור א"כ

והוא כעין דאמרי ע"ז ס"ה בעלמא סבר רב נותן טעם לפגם ובשרלים אסור משום דמימאם מאים והרי נועלפ"ג כ' הפלתי ס"י ק"ז על שם הרמב"ם דהוי שלא כדרך אכילתו משום הכי מותר יאפ"ה בשרלים אסור דחזין דהם ענמם מאוס"י ודילי מיני יאפ"ה אסרה רחמנא, שמח לצי שזכתי לכווין למהרש"ק ז"ע בהגהות פמ"ג ס"י ס"ו. וכבר כתבתי לך במכתבי הראשון שהוא מופקד אללי וכעת נ"ל עפמ"ש המל"מ באריכות צפ"ה מיוסו"ת דהיכי דא"א לו להנות הגאה אחרת יותר ממה שנהגה או לאכול דרך אכילה יותר ממה שאוכל אף אם הוא שלכד"א מקרי כד"א דבדבר זה א"א לו לאכול אכיל' שהוא יותר כד"א וכ"כ הרשב"א בקידושין נ"ו ע"צ [צד"ה מנין] וא"ת ומ"ש דהכא מלכ"י קרא לאסור הדלקה ובתרומה עמאה מלכ"י קרא להחיר הדלקה וכ"י וי"ל דהתם צשמן של תרומה דהדלקתו כדרך הגאח אינעריך קרא לרצו"י אע"ג דנעמא אצל הכא צהדלקה שלכד"י כגון שמיים שאין עומדים להדלקה ע"ש מצוה דהיכי דהשמן עומד להדלקה אף דהדלקה צשמן של אכילה הוי שלכד"י מ"מ צשמן שעומד להדלקה מקרי כד"י והוא כסברא הנ"ל ושלכד"י לא מקרי רק אם הי' יכול להנות מדבר זה עכשיו הגאה יותר גדולה והוא הגאה פחותה וא"כ דם שא"א לו להנות הגאה יותר גדולה ממה שנהגה מקרי כד"י.

ומה שהקשית על סברא זו מחולין ק"י דקתני חומר דם מצחלב ולא חשיב וחני נמי שצדס חייב אף שלכד"א וכחצת ליישב דסתם מתני ר"מ ור"מ ס"ל ע"ז ע"ז ע"צ דנועלפ"ג אסור אף שהוא שלכד"א הרי דר"מ בכל איסורים אפי' בשלכד"א ס"ל אסור ולא מני למיתני חומרא זו דם דחלב נמי אית ל"י חומרא זו ולא נהירא לי דאי בעלמא ס"ל לר"מ דשלכד"א חייב עכ"ה לא תאכלו דקרא אפי' שלכד"א משמע א"כ ל"ל למילך דנועלפ"ג אסור מג"מ הא בלא שום ילפותא נמי ידעי' דנועלפ"ג אסור ועיין פלתי ס"י פ"ז סקט"ו.

ולפענ"ד י"ל דלא קחשיב צמתני רק אותן חומרות ששייכי צאי דם לצד ולא צאי אחרים וחומרא דשלכד"א שייך נמי בצצ"ח ובכלאי הכרס וא"כ ל"ל חומר דם מצחלב שאסור שלכד"א שצדצר זה לא בלבד דם חומר מחלב אלא גם צצ"ח וכד"כ חומר יותר מחלב. ואל תשיבני מדתני דדם נובג צעמאים והרי חומרא זו שייך גם בגיד לר"י חולין ק' ע"צ ואצמיה"ה לר"י שם ק"א ע"צ ע"ז אני אומר לך דסתם מתני ר"מ ואיכו פליג על ר"י שם כסתמא דמתני שם דגיד נובג צעבורה ואינו נובג צעמאה וא"כ לדם בלבד איכא חומרא זו.

ומה שהצאת צסם ס' כנפי יונה יו"ד ס"ה שהעלה דם ח"ש מותר מה"ת כיון שא"צ טעם והוא מן הדברים שנפשו של אדם קלה ממנו לכך אמרי דלא נאסר בו כ"א כשיעור שלם מה"ת. שלשה נפלאו ממני צדבריו דחא אמאי לא קתני חומר בחלב מדם דח"ש אסור בחלב ולא דם ומ"ש שם אין לו טעם ע"י לשון המחבר והוא מהר"ש ס"ה ל"ה ס"ע קדירה שיש בו נ"ט זחיס היחר ונפלו בו שני זחיס אחד של דם ואחד של חלב כ"א מלטרף עם הכ"ע של היחר לצעל חצירו הרי דנו"ע. ומ"ש דח"ש מותר כיון ללוקה אכזית שפיר חזי לאנערופי עם עוד ח"ש למלקות ואיך אפשר שעל שניהם ילקה

אי אמרת דחלב אסור משום דם ל"ל דאסור רחמנא בצ"ח ואי דח"ז בשר וח"ז חלב דלילקי ז"ח דחי אי אסור אינו לוקה בצ"ח בשר וח"ז חלב וא"כ י"ל דבדם שראוי לאכול מודה דח"ש אסור ועדיין ל"ע.

ואכתי קשה ע"ד מדאמר ר' כריתות ד' ע"ב דמקשינן דם דחלב ע"ש והא אין היקף למחלה וא"כ כמו דחלב ח"ש אסור בה"כ דם.

ומה שהבאת בשם הלוח אהרן שבי דעפ"ד פ"ח סי' ק"י שהוכיח דסדא"ו מה"ת לקולא מדמשני ר"ל על צרייחא דכל שיטתו צענוש ישנו באזהרה כוי וח"ש מדרבנן וקרא חסמכת' צעלמא ח"כ כוי נמי מדרבנן ומוכח דסדא"ו לקולא ועפ"י חידוש לר"י דח"ש אסור מה"ת עכ"ח סדא"ו אסור ואני אומר שרי לי מארי' אף שאני עפר תחת כפות רגלי דאיך יפרנס דברי הרמב"ם דמוכח שערך לבי תרי דס"ל סדא"ו מה"ת לקולא וס"ל ח"ש אסור מה"ת ולפענ"ד ר"י נמי ס"ל סדא"ו לקולא והכא בכלי שאני דחלב אי' כרת ומודה הרמב"ם דלחומרך לפי ג"י שמה צפ"ע מעו"מ ה"ב ומ"ש דדורש ל"יון דרוש ד' כי דר"מ ס"ל סדא"ו לקולא וא"כ לדידי' ח"ש מותר זה ליחא דאמר ר' ע"ז ס"ו משום ר"מ מנין לכל אי' שצחורה שמתערפי זע"ז שפי ל"ת כל תועבה וכו' ועיי' תוס' שולקי ואם לר"מ ח"ש מותר על צ' האסורי' איך אפשר שילקה ואין להאריך יותר.

ובזה הגני אומר שלי' דחד מחבקר.

הק' יודא צבי בלוהם

ראני אומר לזקו דבריו ועכ"ח נריך לחלק בן דאל"ה תקשי הא דאמרינן חולין ק"י ע דעור חלחולי מחלחל הרי דיש לה נקצים ואיך כתב מג"ח דהוי כלי שאינו מנוקב או"י דהנקצים דקים מאוד וא"י דרך הנקצים, וכן מוכח מהא דכתב רמ"ח סוס"י ע' בשר שנפל לתוך ל"ר שעל הקרקע דינו כאלו היטה ה"ר בכלי והצ"ח הש"ך שם סקמ"ז דצח"ח מספקא ליה אם קרקע מקרי כלי מנוקב וקשה מאי מספקא ליה הא אמרינן חגיגה כ"ב ע"א ארעא כולה חלחולי מחלחלה מצוחר דקרקע מנוקב או"י דגם בקרקע הנקצים דקים מאוד ואין הדם יולא דרך הנקצים ועיי' צח"ש סי' כ"ח סקמ"ח שכתב דקרקע אין הדם נבלע מיד ע"ש.

ולכאורה היה נ"ל להצ"ח עוד ראיה לדברי מג"ח מהא דאמרינן צמ"ז פ"ז דמקואות הכר והכסת של עור כיון שהגביה שפתותיהם מן המים המים שצחוכן שאובין ע"ש וק' אמאי הא העור חלחולי מחלחל וקיי"ל צו"ד סי' כ"א סעי' מ' דכלי שניקב צשוליו אפי' כ"ש אינו חשוב כלי לפסול המקוה ואמאי נעשו שאובין לפסול המקוה כמצוחר שם בדברי הרע"ב או"י דעור הוי כלי שאינו מנוקב וא"י דרך נקצים דקים אלו מיהו יש לדחות עפ"מ"ש רש"ח ואי ר"ן צח"ח ק"י ע ד"ל דאפי' במקום שער לא מינקיב אלא משהו וצ"ע וצ"ע הלכו להם גימזת של שער ע"ש ולפי"ז י"ל דהכא מייירי כבר וכסת של עור לאחר עיבודן דאז ודאי אינם מנוקבין, ומה"ע יש לדחות נמי מהא דאמר ר' צח"ח שם כל נקב שהדיו עובר עליו אינו נקב ע"ש ח"כ כמו שאין הדיו עובר ל"ד אחר בן ה"ר נמי אינו יכול לעבור ומוכח דאסור למלוח ע"ג עור ולהג"ל התם שאני כיון דמייירי לאחר עיבוד ואז כבר הלכו להם הגומזות לכן הדיו עובר עליו משא"כ כאן דמייירי קודם עיבוד שפיר י"ל דעור מקרי כלי מנוקב.

אבל לא זכיתי להבין דברי מג"ח דברי קיי"ל וי"ד סי' ס"ע סח"י דחתיכה שנמלחה ומנוחה על חתיכה שנמלחה בכלי שאינו מנוקב דמוחרת ואפי' קליפה לא צעי כמצוחר צע"ז שם סקמ"ה ולפי"ז אם מלח העור דגם העור נריך מליחה להוליא ממנו דם כדאמר ר' ציומא מ"ח מדם הגפש ולא מדם העור ואם מלחו בכלי שאינו מנוקב ועליה בשר ג"כ כשרה וא"כ אפי' לא נמלח העור אמאי אסור הא צמטעה דעו"ז שהצ"ח שם בצקמ"ד כתב נקודות הכסף דעכ"ח מייירי שלא נמלח שיעור מליחה ונתנה על אוחז אחרת ואין דנין רק על אוחז שלמטה משום שמונחת צ"ר אבל אוחז שלמעלה כשרה ולא אמרינן דהוי כאלו נמלחה בכלי שאינו מנוקב וא"כ אם מלח ע"ג העור נמי נימא דלא הוי כאלו נמלחו כשש"מ דאין חתיכה אחת דחוקה כ"כ ע"ג חצרתה שיעכבו התחתונות את העליונות מלפלוט כמו כן בשמונחה ע"ג העור נימא נמי שאין דחוקה כ"כ ע"ג האור שיעכבו החתיכות מלפלוט ונ"ל דמה"ע דחקו לפמג"ד או"ח סי' תל"ע צ"ח סק"ד והורה דצמלחו ע"ג העור יש להקל בהפ"מ.

ובל זה בעור אבל צשק נ"ל פשוט דלא מקרי כלי שאינו מנוקב דברי קיי"ל צו"ד סי' ר"ח סעי' ל"ח המניח שק או קופה תחת הצינור אין המים הגמטנין מהם פוסלין את המקוה הרי דשק אין לו בית קיבול ועיי' טורי אבז שם ס"ק מ"ה וכן

סימן ק"י

בדין מליחה על שק ועור אי הוי ככלי מנוקב

בעה"ת אור ל"ח ב' ויחי העתר לנו תפלתינו לפ"ג.

שאלה: איש אחד נעל הבשר שהי נמלח בכלי מנוקב לערך עשרה רגעים ונתנו לתוך שק אם מותר הבשר או לא אם השק מקרי כלי מנוקב או לא.

תשובה: צצ"ה דף י"ח תנא ושין שמולחין עליו בשר לל"י אמ"ח ל"ש אלא לל"י אבל לקדרה לא וכתב מג"ח סי' תל"ע סק"ד אבל לקדירה אסור דצעי מליחה עפי ומעבד העור ול"ל שמונח העור צשיפוע דאל"כ הו"ל כלי שאינו מנוקב ובמההש"ק הצ"ח בשם א"ר שהק' מיו"ד סי' ע"ח דמותר למלוח הראש ע"ג העור שעליו וע"כ ל"ל דהמלח מוליא הדם מן הראש דרך נקצי העור ותי' דצחמת הוי ככלי שאינו מנוקב דנקצי דקים מאוד דמלד עלמו אין הדם יולא דרך הנקצים והתם שאני דע"י כח המלח מוליא הדם דרך הנקצים אפי"ג שהם קטנים ע"ש.

קיימא לן שם סעי' אצל הקופה והשק מטבילין ומעלין כדרכן ואינו חושש וכתב עו"ז שם סקעי"ט שהן מנוקצין והמים שבהם לא נעשו שאובין ע"ש הרי מבואר להדיא דשק מקרי כלי מנוקצ והוא דבר שגם החוש מעיד ע"ז. ואכתיו יש לעיין נהי דלענין מים מקרי מנוקצ היינו לענין מים שהוא קלוש אצל דם דלמרינן בשבת ע"ז ע"א דסמיך אפשר דא"י דרך נקבים של השק אמנם ז"א דהרי כתב הש"ך שם סקפ"א שאין השק מחזיק המים ע"ש והרי קו"ל צסי ס"ט ע"ז דכלי מנוקצ מקרי בעינין שאם ישפך שם מים ילאו מיד וכיון שאין השק מחזיק המים שפיר כשר למלוח עליו.

ומה שהביא בהגהות ר"ש איגר ז"ל בשם מ"י כלל י"א שאין למלוח הבשר ולשמו צבד היינו צבד שאין לו נקבים וע"י סי' ר"א סעי' ס"ג אצל צשק שיש לו נקבים שאין מחזיק את המים שפיר מותר למלוח ומכש"כ דמותר דזיעבד כשכבר מלחו וצפרט בהפ"מ כוללע"ד.

הק' יודא צבי בלוהם

סימן קי"א

בדין טעימה לידע אם נמלח הבשר

בעה"ת מוש"ק ואהבד וברכך תרס"ו לפק"ק האגור שאוויטץ יע"א.

המאיר לארץ ולדרים, יורח אור לישרים, וקרנינו ירום כבוד אהוב גיסי ידינ"פ הרב המאור הגדול מהור"ר מאיר ליב פרייא ג"י אבדק"ק שוראן יע"א.

עתה באתי עדי"ת צמ"ש ע"ד הטו"ז ציו"ד סי' ז"ה סק"צ כי בשם הדרישה שפעמים שקונין בשר מן הקלצ וה"י אם נמלח אם לא אסור לישראל לעטום בלשונו וטו"ז חולק עליו דצמרה צסי' מ"ז כי צהדיא דטועמו בלשונו לכן ס"ל דטעימה בלשון אין צו חשש אי צמקום סי' ומש"ה מותר גבי מרה לטעום בלשון וה"ג גבי בשר שא"י אם נמלח מותר אם המקום נקי מדם בעין ע"ש וגם צפרמ"ג שמבאר דבריו שטעימה בלשון אינו אסור אלא מדרבנן ודוקא צמקום ודאי איסור אצל צמקום סי' איסי' כגון גבי מרה ובשר שנקבה מן הקלצ כ"ל לא גזרו רבנן ומותר לכתחלה להכניס א"ע צסי' אי עכת"ד והק' הפרי"ח סי' מ"ז ע"ד טו"ז כ"ל דצמרה נהי דלענין אי טריפה הוה ספק דאם יעטם עטם מר כצבד אזי ליכא אי טריפה אצל לענין אי דם יש כאן ודאי אי כיון שטועם הכבד קודם הל"ה כמ"ש סי' מ"ז והוה כבשר שידוע שלא נמלח דאף אם המקום נקי מדם בעין אסור לטעום בלשונו לכ"ע מפני דם שבו ע"ש וכתבת לישב דהכרעת הפוסקים דשלבד"א אסור עכ"פ מדרבנן ללא כמרדכי ר"פ כל שעה שפי' בשם רצ"י מובא בש"ך יו"ד סי' קנ"ה דשלבד"א מותר אפילו מדרבנן אפי' צאי דאי ע"ש אמנם כ"ל דצאי דרבנן כ"ע מודה דשלבד"א

מותר אפי' מדרבנן דרק צבד שאי מה"ת החמירו כחז"ל לאסור שלבד"א אצל צבד שאיסורו אינו אלא מדרבנן שלבד"א מותר דכולי האי לא גזרו הנה אין לך שלבד"א גדול מעירצ צו דבר מר כמ"ש הרמב"ם פ"ה מיסוה"ת הי"ח ופי"ד ממ"א הי' ואין לך דבר מר ממרה הכי נקרא שמה מרה מפני מרירות שלה לפי"ז גם האי דם צסי' עומד נהי דאם לא יעטם צכל הכבד עטם מר עובר צי איסורין משום ערפה ומשום דם הנבלע צו, מיהו אם יעטם מיד עטם מר אזי לא לצד שאיסור ערפה ליכא אלא דגם אי דם אינו מפני שטעם הדם מעורצ עם טעם המר של המרה והוה שלבד"א שמוחר לכתחלה צאי דרבנן כמ"ש שטעימה בלשון אינו אסור אלא מדרבנן וע"כ כיון שאפשר שלא יעבור צודאי על אי דם מותר להכניס א"ע צסי' לטעום בלשונו, אלו דבריך.

הנה מ"ש דאי שלבד"א מדרבנן אסור אז צאי דרבנן מותר לגמרי צלי שום ראי' והכרח לזה רק צסתם ואינו צמפרש ואחי' צזה כצונה ע"מ לסתור דהרי כי עו"ז יו"ד סי' קל"ז סק"ז אלא כיון דהטעם לפגם ומדרבנן אסור לכתחלה צשאר אי משום גזירה כדליתא סוף עכו"ס וסתם יינס אינו אסור אלא מדרבנן הוה גזרה לגזרה טעם לפגם משום שצחו ושצח גופי' הוה מדרבנן ע"ש וכיון דינא הכי לענין נוטלפ"ג דצכלי שנבלע מאי' דרבנן מותר צאינו צ"י הי"ה נמי לענין שלבד"א דינא הכי דהרי כי הפלתי סי' פ"ז אות ע"ז דנוטלפ"ג מותר מה"ת משום דהוה שלבד"א וא"כ חד דינא אית להו דכמו דנוטלפ"ג היינו כלי צצ"י מותר צאי דרבנן הי"ה שלבד"א כן הי' נראה לכאורה.

אבל תא אחוי לך כי שלבד"א ונוטלפ"ג אינס דומי' זה לזה דהרי שלבד"א מדרבנן מיהו אסור ונוטלפ"ג חוץ מקדירה שאצ"י מותר אפי' לכתחלה כמבואר ציו"ד סי' ג"ג. וכן קדירה צצישל צה צצ"ח או כה"כ אם עברו עליו מעל"ע מותרת מה"ת [ומדרבנן צשאר אי נמי הקדירה אסורה] אף דצצ"ח וכה"כ שלבד"א אסור מה"ת ולוקים עליו ועכ"ח לריכ"י לחלק דצעינא אסורי' אצל אם הטעם נבלע צד"א מותרת ומש"ה נוטלפ"ג מותר ושלבד"א אסור ועיין חת"ם ע"ז צסוגי' דנוטלפ"ג צד"ה ואולי י"ל שפי' להדיא וא"כ אין מטו"ז ראי' לדבריך דנהי דמקיל צכלי צצצ"י שנבלע מאי' דרבנן היינו משום דליכא רק טעם צד"א אצל בשלבד"א צאתת אפי' צאי דרבנן אסור.

ובלא"ה חוץ מה שפי"ת רס"י קי"צ דחה דברי טו"ז הג"ל מהא דר"א צחולין קי"א וגם הביא בשם נוצ"י דאין לסמוך צזה י"ל עוד דגם טו"ז לא אמרה רק צכלי שאצ"י שהיא אסורה משום גזירה צ"י וא"כ צאי דרבנן הוה גזלג"ז אצל בשלבד"א מאן יימר לן דחכמים אסרוהו משום גזירה שמת יאכל כדרך אכילה דינמא דצאי דרבנן הוה גזלג"ז ולא אסרוהו. וצלא"ה אין לדמות גזירות חכמים זל"ז כמ"ש חו"ס ר"פ כל הבשר ויש מקומות דגזרו גזלג"ז ואין לדמות גזירות חכמים זל"ז אלא צמקומות שהש"ס מדמה ע"ש ועיין נקוב"כ יו"ד סי' ז' כ"ז כצתתי לרווחא דמילתא.

ואני צביא לך ראי' צרורה דאפי' שלבד"א רק מדרבנן אסור אפי"ה גם צאי דרבנן אסור שלבד"א דצקדושין נ"ו ע"צ

לכוון בגוף הדבר להגאון מהרש"ק בהגכות פמג"ד סי' ס"ו ע"ש ולפי"ז נהי דמטורצ זה המרה דהוי שלכד"א מ"מ דם שלכד"א אסור ולוקה עליו.

אבל קושטא דמילתא קאמינא כי שלשה נפלאו ממנו ולא זכיתי להבין דצריכס הקדושים של הדרישה ועו"ז ופרי"ח וס' פרי"ח אין לי חבל כפי שכתבת גם הוא א"ח משום דם שע"פ הבשר רק משום דם שבתוך הכבד ולא זכיתי להבין דהא קיי"ל צטוש"ע סי' ס"ז דם איברים שלא פירש מותר ולפיכך מותר לאכול בשר חי בהדחה בלא מליחה וכן הדין גם בכבד כמו"ש רש"י חולין ק"י ע"ב ד"ה כבדא ואע"פ שכולו דם אפי"ה לאחר שפירש וילא הרי הוא דם ואסור הרי דם לאחר שפירש אסור וכן צדק קיי"ל רע"א ד"ה ומשום כי וכו"ז שלא פירש פשיטא לי דמותר וכי פירש מיצעי לי ע"ש הרי מפורש ג"כ דכ"ז שלא פירש הדם מהכבד מותר ושם צד"ה אמאי אע"פ שהדם הנצלע בו היתר הוא מיהו דם הכנוס בצמפונות דם הוא הרי דם שבתוך הכבד מותר וא"כ אמאי לא יהי שרי לעטום בשר מן הקצב וא"י אם מלוח הוא אם לא משום חשש דם שבתוכו אי לעטום הכבד מחשש דם שבתוכו הלא אפי"ה צידוע שאינו מלוח מותר לאכלו דמותר לאכול בשר חי אפי"ה לכתחלה דם איברים שלא פירש מותר ואין אנו צריכים לחי של עו"ז משום דהוי ס' דרבנן דבלא"ה מותר דם איברים שלא פירש מותר. הן חמת דהרמב"ם ס"ל דגם דם איברים שלא פירש אסור ובשר חי אינו מותר רק כשחלטו בחומץ כמו"ש צ"י סי' ס"ז ע"ש וא"כ לשיטת הרמב"ם שפי"י יש חשש שיטעום הבשר מחשש דם שבתוכו מ"מ הא אן לא קיי"ל הכי וא"כ שפיר מותר לעטום הבשר ואין בו שום חשש.

ראף דברי עו"ז כמו שהבין פרמג"ד דה"ע טעמימה בלשון אינו אסור אלא מדרבנן ודוקא במקום ודאי אי חבל במקום ס' אי כגון גבי מרה ובשר שנקנה מן הקצב הנ"ל דהוי ס' אי ספיקא דרבנן לקולא והלא זה רק ספיקא דרבנן ע"י גלגול דכיון דחסרה המרה סדא"ו הוא חולי עריפה היא ורק הטעמימה עשאה סד"ר א"כ הוי סד"ר ע"י גלגול וצב"ג ל"א סד"ר לקולא כמו"ש העו"ז רס"י ק' דכל אלו שאינם בעילים מחמת חשיבתם אז ספיקס לקולא היינו אם מסופקים אם הוא מדברי שאינם מתצטלין או לא אכל אם הספק הוא אם אסור או לא אז ספיקן לתומרה וכו"י כיון דספיקן הוא אם אסור או לא ורק מטעם אי טעמימה הוא דרבנן ל"ש לומר ספיקא לקולא ועי"י פמ"ג צדיני ס"ס סק"א.

וגם גוף הקוי שהקי אדרישה דאוסר לעטום הבשר ומרה דטעמימן לה ג"כ איי להבין לפ"מ דקיי"ל צדיני ס"ס אות כי דספיקא דרבנן דיש לו חזקת איי חזקת איי לחומרה א"כ ל"ק ממכה במרה כיון דטעמימה בלשון דרבנן הוא אכל יש לו חזקת היתר לכן חזקת איי בספיקא לקולא משא"כ בבשר שלקחובו מן הקצב וא"י אם נמלח או לא אותו בשר יש לו חזקת שלא נמלח וכיון דאיכא חזקה לאיסורה אפי"ה ספיקא דרבנן לחומרה, שוב מנלתי שהפליתי סי' מ"ב סק"ב עמד בזה ע"ש. מיהו נפל מילתא בליבאי דחזקה שלא נמלח לא מקרי חזקת איי עפמ"ש עו"ז יו"ד סי' קכ"ז סק"ז שחולק על רמ"א שם וס"ל דחתיכה שאינה מנוקרת לא מקרי חזקת איי כיון שאינו איסור מחמת

בשמעתין דהמקדש בערלה אינה מקודשת הקשו הראשונים אמאי אי"מ צאי"מ הא אפשר להנות זה שלכד"א [והנה מתוס' שתי דליכא פרועה בשלכד"א או דלא סמכה דעתה לא מיירי דתוס' אלו סברו דאפי"ה מדרבנן ליכא אי שלכד"א כמו"ש מל"מ צאריכות צפ"ה מיסור"ת] ותי הריטצ"א בקדושין שם ולא מילתא הוא דנהי דלית זהו איסורא דאי אי מדרבנן מיהו איכא והמקדש צאי"ה הנאה דרבנן כגון סתם יינם וכיוצא בו אי"מ וכו' ע"ש ואי נימא דצאי"ה דרבנן שלכד"א מותר לגמרי א"כ תקשי שמעתין דרגא"י צפסחים ז' ע"א המקדש משש שעות ולמעלה אפי"ה צחיטי כורדנייתא א"ה לקידושי וצין לרש"י דמייירי משעות דרבנן וצין לר"ת דמייירי מחמת דרבנן תקשי אמאי אי"ה לקידושי הרי אפשר להנות זה שלכד"א כיון דהוא אי דרבנן מותר להנות אפי"ה שלכד"א ואין לומר דמייירי דליכא פרועה בשלכד"א או דלא סמכה דעתה מלכד שהוא דוחק דריטצ"א לא ס"ל תי הנ"ל שם בקידושין ועוד דהא אמורא לריך לפרש דצריו א"כ אמאי אין חוששין לקידושי א"ו"י דנהי דאסור רק מדרבנן אפי"ה אפי"ה שלכד"א אסור והמקדש צאיסור הנאות דרבנן נמי אינה מקודשת.

וב"ש דכיון דעירצ בו בכבד המרה שהוא מר אין שלכד"א יותר מזה דמותר לענין אי דם ועריפה, בזה נעלם ממשך דברי הל"ה צפסחים כ"ד ע"א ד"ה ועדיין ושם ע"ב דשלכד"א מקרי שכאשר האוכל הוא עתה לפנינו לריך שיאכל או ינה דרך הנחתו ודרך הנחתו לא מקרי אלא הנחתו היותר חשובה שצידו ליהנות כפי שהוא עכשיו ולכן האוכל חלב חי פטור שהרי הי צידו לצלו שהוא יותר טוב וכו' אבל משקה היולא מן הא"י וכבר נעשה משקה אפי"ה תימא שיעקר הנחתו לאכילה מ"מ הרי כבר נעשה משקה ולפ"מ שהוא עתה הנחתו היותר חשובה הוא השתי ומקרי דרך ע"ש מצואר מדצריו דמאכל אף שגם עכשיו הוא אוכל דרך אכילתו רק אם הי לו אפשר להנות הנאה היותר גדולה וחשובה מקרי הנאה הפחותה אף שגם זה הנאה הוא לו שלכד"א [ובזה מיושב מה שעמדת צפסחים כ"ד ע"ב דקאמר למעוטי שאם אכל חי דפטור דלמה נקיע דוקא הכי הא איכא גם שאר דצרים שהם שלכד"א ובה ניחא דרולא להשמיעני דאף דחלב חי הוא כדרך אכילה מ"מ כיון שהי צידו ליהנות הנאה היותר חשובה כשצשל החלב מקרי ג"כ שלכד"א] ומצואר דאם א"ה לו ליהנות הנאה יותר לפי מה שהוא עכשיו אז גם זה מקרי דרך אכילה ולפי"ז בכבד זה אפי"ה אם מרגיש טעם המרירות של המרה מ"מ אי אפשר להנות ממנו בצופן אחר רק כשמרגיש טעם המרירות הזאת א"כ לפ"מ שהוא עכשיו גם זה מקרי כד"א ויהי אסור.

ועוד כתבתי במקום אחר דאפשר דדם אפי"ה שלכד"א נמי לוקי עפ"מ דאמרינן ע"ז ס"ח ע"ב בעלמא סבר רב נועלי"פ מותר והכא חידוש הוא דהא מימאם מאים וצדילי אינשי מיניי ואפי"ה אסרה רחמנא א"כ ה"ה נועלי"פ נמי אסור ע"ש מצואר דצטרלים כיון דממאסי וצדילי אינשי מהם אפי"ה נועלי"פ שהוא טעם בעלמא אסור וכש"כ שלכד"א שהוא צעינא ולפי"ז אני אומר דגם דם שלכד"א אסור דהרי אמרינן מכות כ"ג ע"ב דנפשו של אדם קנא בצאילת דם ואפי"ה אסרה רחמנא א"כ ה"ה שלכד"א נמי אסור ומנלתי א"כ שזכיתי

עלמנו רק מחמת הגיד או החלב הדבוק בחתיכה וכו' דמה שהי מותר אחר התיקון והניקור גם קודם לזה הי' היתר אלא שלא הי' מצורר ואין שייך לומר דאיתחזק האי' בהאי חתיכה ע"ש והנה מצורר צו"ד סי' ס"ט סי"ד דחתיכה שלא נמלחה לא מקרי חכר"ל וכתבו שם עו"ז וש"ך משום דאין אי' מחמת עלמה אלא מחמת דם הצלוע זה ע"ש וכיון שהחתיכה בעלמה אינה אסורה רק מחמת דם הצלוע זה לא מקרי איתחזק אי' לכן שפיר אמרינן בא"י אם נמלח או לא דהוי סד"ר ולקולא.

ואם יש דיחוי למש"ל תמיכה קיימת ע"ד דם שלא פירש מותר או דנימח דקאי בשיטת הרמב"ם נ"ל ליישב קו' פרי"ה ע"ד פלפול דלכא"י ק' אמאי צעו הטו"ז טעם להחיר לטעום הכבד משום דהוי ספק וספיקא דרבנן לקולא ת"ל דהוי דשא"מ דהוא אינו מכוינ לאכול האיסור אלא לראות אם יש בו טעם מר ודנשא"מ מותר בכל התורה וה"ה כאן ואי משום דהוי פס"ר דהא כי מג"ח סי' שו"ד סק"ה בשם ת"ה דפס"ר צדרבנן מותר וה"נ רק אי' דרבנן הוא דטעימה בלשון מדרבנן אסור וא"כ ל"ש לאסרו משום פס"ר אך ז"ח בדמידי דאכילה גם דשיל"מ אסור כדאמרי' כריתות י"ט ע"ב המתעסק בחלצים ועריות חייב שכן נהנה וא"כ נהי שאין מכוינ לאכול טריפה ג"כ עבדו איסורה צמה שטועם הכבד אי' הוי ודאי טריפה ולכן אינעריך לשנויי מטעם סד"ר והתינה לענין אי' טריפה משא"כ לענין אי' דם שצבד שפיר דהוי דבר שא"מ לאכול הדם מה אמרת מידי דאכילה דשא"מ אסור שכן נהנה ז"ח דהא נפשו של אדם קלה באכילת דם כמוש"ל ואינו שפיר דשא"מ מותר.

ויתר הדברים שכתבת בפסחי' כ"ד הפלפול צזה אך מותר כי א"ח לחלק בין שלכד"ח ולומר דכשגם מטעם באכילתו דהיינו שנוכה גרונו או דבר מר המעורב והסריח מותר מה"ת וחלב חי יש בו אי' רק מלקות ליכא והארכת צזה וזה ליתא דרמב"ם צפ"ד ממ"ח הי"ח בחדא מחתא מחתינהו כשאכלו ונוכה גרונו או אכל חלב חי וכן שאר אופנים של שלכד"ח ודבר פשוט שכן הוא דכיון דממעטי' מלשון אכילה דכתי' רחמנא מ"ל זה או זה כיון דאין בכלל לא תאכל דכ' רחמנא אינו אסור והייתי יכול להאריך לסתור דברים אלו אבל הוא למחסור צדבר שנסתר ממילא. ובסוגי' דצווי' מ"ז לא אכתוב כעת כי טרוד גדול אנכי ואך לרגעים שמתי עיני על אלה הדברים והי' יאר לנו צתורתו כתומים ואורים וזוכה לעלות לליון צרננים.

גיסך אוהבך מחבקך.

הק' יודא צבי בלוהם

סימן קי"ב

בענין חתיכה הראוי' להתכבד

ביר"ד סי' ק"ח צד"מ הביא מ"כ חתיכה שלא ניקרה מגידוין וחלב מקרי ראויה להתכבד דהא ראו' לנכרי וכתב

ד"מ ואין אנו לריכים לטעם זה דהא אפי' באי"ח אמרינן דין חתיכה הראוי' להתכבד ונ"ל דלכאורה תמוה קושי' ד"מ דהא באי"ח הטעם משום דלאחר שנתבטל תהיה רא"ל משא"כ כאן אי אפשר להתבטל דהוי כניכר האיסור וכמ"ש רמ"א סי' ל"ח דאם נפל חלב לתוך החבשיל ונתבטל טעמו בששים לריך ליתן שם מים לוננים ועצב החלב להקפיה ולנזף למעלה על המים ויסירו משם דמאחר דאפשר להסירו הוי כאלו מכירו ולריך להסירו משם וה"נ הרי יכול להסיר החלב והגיד ומקרי ניכר האיסור ולא יתבטל מעולם א"כ אין ענין לאי"ח אך ז"ח כיון דלריך לחטט אחר החלב והגידוין ועיין בטו"ש סי' ס"ה וא"כ לריך לחתוך החתיכה ומבטל לה מדין חכר"ל אלא דלפ"ז לא משכחת צ"י דין חכר"ל דמעולם לא יתבטל ואינו דומה לאי"ח וכשיהי' אפשר שיתבטל אינו עוד חכר"ל לכן כתב דהוי חכר"ל משום דראוי לנכרי.

אך ק"ל למ"ש רמ"א צס"ב דחתיכה שלא נמלחה בטלה דאין איסורה מחמת עלמה רק מחמת דם הצלוע זה וכן פסק המחבר סי' ס"ט סט"ז א"כ אמאי חתיכה שאינה מנוקרת הוי חכר"ל הא אין איסורה מחמת עלמה אלא מחמת החלב והגיד שמוצלע זה ועיין טו"ז סי' קכ"ז ועיין היטב ש"ש ש"ז פ"ה.

ושם במחבר ס"ו הא דצרי' וחכר"ל לא בטלי דוקא בעודם שלימים אבל אם נחתכו או נתרסקו וכו' לא חשיבי וכו' אבל אם נתכוין לכך אסור למרסק וכו' וצרמ"ח ואין חילוק בין נתערבו צמינס או שלא צמינס והטו"ז סק"צ תמה דהאריך שייכא בג"ה זו כאן לענין ריסוק וציעול החתיכה מחמת נחתך ולפי הכרעה דע"ס וכו' ע"ש ונ"ל דלכאורה תמוה איך שייכא תערובות בשלא צמינו ציבש ציבש דאם הוא שלא צמינו הרי אפשר להכירו ולהפריד האיסור ומלאתי שכבר רמ"ז הש"ך ע"ז צסק"ח והנה הש"ך צס"י ק"ט סק"ח כתב בתירוץ השני דמשכחת לה כגון שיש כאן צ"י או ג' מינים ונודע שאחד מהן אסור ואינו יודע איזה מהן זה שייך גם כאן אבל נ"ל דגם התירוץ הראשון שכתב שם שנחתך לחתיכות דקות שאינו ניכר בין זה לזה שייך גם כאן ומיירי כגון שנתערב חכר"ל בין חתיכות אינו מינו והלך וחמתן לחתיכות דקות עד שאינם ניכרים אלא דז"ח דאז בטל ממנו החשיבות ואין לו דין חכר"ל אך ז"ח דכיון שעשאו צמיד אסור למרסק ואינו בטל א"כ עדיין דין חכר"ל יש לו והיינו דכתב הרמ"א כאן גבי ואם נתכווין לכך אסור למרסק דאז משכחת ל"י להך דין דחכר"ל שייך אפי' נתערב באינו מינו והיינו לתירוץ ראשון שצ"ך ואף שזה מטעם אין מצטלין איסור לכתחלה אחינן עלה ואפי' לא היה חכר"ל נמי היה אסור אם ציעלו א"מ איסור בהיתר י"ל למ"ש טו"ז סי' ל"ט דאומר מותר שוגג הוא וא"כ י"ל דמיירי שלענין איסור אמא"ל הי' אומר מותר ולענין לרסק חכר"ל הי' מזיד דמשום אמא"ל הי' מותר כיון דשוגג ורק משום דין חכר"ל אמרינן דאסור וא"ש.

אבל מה שהול"ח צד"מ דין זה דחכר"ל שייך גם באינו מינו מדצרי הרשצ"ח שהביא צ"י סי' ק' שכתב קדירה של מרק שנפל שם צריה ונאצדה אסור הכל הרי דאוסר דברים שאין צטלים מחמת חשיבותן אפי' בא"מ לא זכיתי להבין דמה

היא ראוייה להתכבד וכתבו הטעם משום דאין איסורה מחמת
עלמה ולפרישה הבי"ל בלא"ה ל"ש כאן מהר"ל כיון דיש היתר
לאיסורו דאפי' אי לא מקרי דשיל"מ כמ"ש הטו"ז שם מ"מ אין
איסורו קבוע ואינו אסור משום מהר"ל.

לכן נ"ל דידוע מ"ש האחרונים או"ח צ"ח תמ"ז דחמץ הוי
דשיל"מ אבל הרמ"א יו"ד סי' ק"צ חולק ע"ז דנהי דיש
לו היתר מ"מ כיון דחוזר ונאסר לשנה הבאה לא מקרי דשיל"מ
ולפ"י הפרישה לא כתב דינו אלא בצי"ה שגולדה ציו"ע דלא
יאסור תו לעולם וכיון שאין איסורו קבוע אין דברים החשובים
אסורים ובעלים משא"כ תוס' דמייירי שיחזור לאיסורו דהני
גוזלות כשיגיע יו"ע שוב יאסרו וכן פרועה של הקדש דאף
דיש לו היתר מ"מ שוב יחזור ויאסור אם יקדישו וכן אותו
ואת בנו אם ישחוט שוב בנו האחר שוב יאסור האם לשחוט לכן
לא מקרי דאין איסורו איסור גמור כיון שיש היתר דנהי דמקרי
דשיל"מ ואינו בטל משום זה מ"מ היתר קלוש שיחזור לאיסורו
לא מקרי יש היתר לאיסורו שע"כ גם דברים חשובים יתבעלו,
והאי דבשר ששהה ג"י דבעלה ואפי' מהר"ל י"ל דפרישה לא
ס"ל ה"ע משום דאין איסורו מחמת עלמו אלא משום דיש
היתר לאיסורו.

ובזה יש להשוות גם דעת הב"ח שהביא מג"א סי' תמ"ז
סק"מ דכבר חמץ שנחטט צמלה לא בטיל דהוי דבר
שצמנין ולהפרישה הא יש היתר לאיסורו ואין צו דין דשיל"מ
אבל להני"ל כיון דחצי"פ חוזר ונאסר לא מקרי יש היתר שע"כ
גם דברים החשובים יתבעלו.

ובזה נוחא נמי הא דכתב מג"א [או"ח] סי' תרע"ג סק"ח
דחא דני"ח אינם בטלים משום דהוי דבר שצמנין היינו
לאחר שהולדק וכזה ע"ש דהיינו חוץ שיעור הדלקה וצמותה
השמן הנריך לשיעור הדלקה מצואר צש"ע ומג"א סוסי
תרע"ז דאין להוסיף ולבעלו משום דהוי דשיל"מ לשנה הבאה
ולפרישה אם הוי דשיל"מ א"כ לא הוי צדין דבר שצמנין,
ולפמ"ש נוחא גם זה דמג"א כתב שם דהוי דשיל"מ כמו חצי"פ
דחוזר לאיסורו ומודה פרישה דלא מקרי יש היתר לאיסורו
ודבר שצמנין אינו בטל.

ואמנם נ"ל עוד ליישב מתוס' צ"ה דלכאורה ק"ל אפרישה
דתי משום דהוי דשיל"מ לכן משום דבר שצמנין היה
בטל משמע דאי לא היה לו מתירין לא היה בטל משום דהוי
דבר שצמנין הא קיי"ל ציו"ד סי' ק"י דדברים חשובים אינם
אוסרי אלא צמינו דאמרי צהו מצ"מ ל"צ ועיי' יע"ד ח"ש
דרשה אחרונה בשם או"ח והרי כתבו תוס' חולין ל"ט ע"כ
ד"ה שאני דבאיסור דרבנן אפי' ר"י מודה דמצ"מ בטיל וא"כ
כאן דמייירי צחי מוקלה דרבנן וא"כ משום דבר חשוב שפיר היה
בטיל אלא דשיל"מ אפי' באיסור דרבנן ל"צ כדאמרי צ"ה ד'
ו"ל דפרישה קאי לפ"מ דקיי"ל צ"ח ק"א ברמ"א ס"ח דאפי'
אינה אסורה רק מדרבנן אינה בטילה ודלא כתוס' הבי"ל ונפ"ז
דברי תוס' נכונים דהם נמי קאי באיסור מוקלה דרבנן לכן
משני משיקרא דהוי צ"מ וס"ל דבאיסור דרבנן נמי מצ"מ לא
בטיל ושוב משני לאותן שיטות דבאיסור דרבנן מצ"מ בטל ל"ל
משום דהוי דשיל"מ ולק"מ קושי הג' מבאלחוב.

ענין שמיטה אלל הר סיני החס לאו משום דאינו בטל רק כיון
שידעין שנפל כאן וא"י להסיר וחיישין דילמא יחכל הכרי'
אבל כאן אם חתיכות אינו מינו הרי ניכר האיסור ויכול
להסירו וכמ"ל ועיי' ש"ך רס"י ק"י ולפענ"ד היה אפשר
לומר דלא לו לרשב"א דין זה מהא דאמרינן פסחים י' שדה
שנאבד בו קבר הנכנס לתוכה עמא ע"ש וה"ל כל התבטיל
אסור כיון שנאבד בו צריה אך אין לי תשר רשב"א לענין
צפנים וא"א לדון מבחוץ.

סימן קי"ג

בדין דבר שבמנין ודבר שיש לו מתירין

בעה"ת אור ליום ד' פקודי תרע"ז לפק"ק הו"ו יע"א.

בחודש אדר ראשון, ינצרך ה' כאישון, אחי יקירי וחביבי
כנפשי הרב הגדול בתורה חריף ובקי בגמ' וסברא מו"ה משה
נחום נ"י וכו"ל ש.

היום נתחי אל לצי להשיבך צד"ת ור"ד ע"ד הפרישה צ"ח
ק"צ שחידש דל"א כל דבר שדרכו לימנות ל"צ רק אם
הוא איסור קבוע ולעולם ישאר באיסורו משא"כ דשיל"מ לא
חשיב דבר שצמנין ומיישב שם דברי הטור דנקט צ"ה שגולדה
ציו"ע בין שלימה וכר אינה בטלה דהוי דשיל"מ ות"ל דאינה
בטלה משום דהוי דבר שצמנין או"ח דכיון דל"מ היתה בטלה
משום דבר שצמנין ולולא דשיל"מ לא בטיל והפמ"ד מוסיף
והולך דכן הדין בכל דברים חשובים כמו צ"ח ומהר"ל דאם
יש להם מתירין בטלים ונפ"מ אם נחטט צמנש"מ צמנא
דדשיל"מ בטל וא"כ גם מטעם צ"ח ודברים חשובים בטלים
וע"ז הבאת בשם סי' ערוגת הבושם על יו"ד סי' ע"ז מהגאון
מו"ה ארי' ליבוב מצאלחוב שכתב שחוס' צ"ה י' רע"ב חולק
על דין זה שכתבו דמשו"ה שנים ומנ"ה שלשה אסורים ולא
אמרי' דבעלים משום דצ"ח חשיבי או דהוי דשיל"מ והרי דבר
פשוט דהוא דשיל"מ ואפי"ה כתבו תוס' דצ"ח חשיבי ואינם
בטלים, ואח"ה הבאת דברי תוס' מעילה כ"ה ע"כ ד"ה פרועה
שהק' וליבעל האי פרועה של הקדש שנפלה ברובא וכ"ח
דשיל"מ הוא ע"י פדיון ואפי' באלף ל"צ הא דשיל"מ דרבנן
הוא ות"י דמטבע חשוב ול"צ ע"ש והרי הא דמטבע חשיב ול"צ
משום דהוי דבר שצמנין הרי דשייך דין דבר שצמנין ל"צ גם אי
הוי דשיל"מ וכתבת חילוקין שאינם נראים לך.

עוד אני אומר הרי כתב הטור סוסי ע"ז בהמה שנשחטה
אמה היום ונחטטה באחרות ולריך לשחוט מהם היום
כ"ל תקנתו נכבשינהו דניידי וכר ע"ש ו"ל דנכבשינהו הלא
או"צ יש היתר לאיסורו ועיי' פ"ת שם א"כ בלא"ה דל"ש צ"ח
חשיבי כני"ל [ועיין פרישה שם שחמה דמה מהני נכבשינהו
ניחוש שמא יקח מן הקבוע משמע דבלא"ה לולא הגזירה נוחא
ולדבריו אין לורך צ"ה] וכן מצואר להיפוך ציו"ד סי' ס"ע
ס"י"ד בשר ששהה ג"י בלא מליחה ונחטטה בטלה ברוב ואפי'

רבוזה יש ליישצ לשון הרמזים שהצוה המחבר סי' ל"ב שפי וכן אם נפל לתוך המרק וכו' נוער את הקדירה והקי העו"י סק"ו סק"ח איך כתב נוער הא אין מצטלין איסור לכתחלה ולהני"ל כיון דלעולם לא יבא לידי נתינת טעם אין צו משום מצטלין איסור לכתחלה ויש לדחות.

אך גם דברי חו"ד לא זכיתי להבין דאפי' נאמר דדברי המרדכי אמורים אפי' דצברים שצטלים בששים ודלא כנובי"ת יו"ד סי' נ"ד מ"מ צמידי דחליה צטעמא ודאי לא אמר דכיון דאין כאן טעם ל"ש לאסרו דכל הסברא דאם יש צו טעם אסור משום דהוי כניכר האיסור דחייך אוכל יעטם ואינו צטל אבל אם הטעם חלף והלך לו ואינו ניכר הוי כנאצד מן העולם למה יהיה אסור ואפי' זה ע"י תערובות נמי אינו אסור, לכן נ"ל עפמ"ש רש"י"א הביאו צ"י סי' ק"ג דצכל תערובות הממש צטל צרוב ורק הטעם אינו צטל משום דהוי כניכר האיסור אמנם אם אין כאן טעם הממש צטל ולפי"ז באפשר לסחטו כל זמן שהיה לו טעם גם הממש לא נחצטל דהוי כניכר האיסור ואחר שצטעל הטעם שפיר הוי ע"י"ת אפי' דצברים שאסורים משום שהם צנו"ט, וצזה נדחה נמי דברי הגהות אמרי צרוך שדחה דברי חו"ד מנובי"ת שכי דצדבר שלריך ששים אפי' אם האיסור זה ע"י"ת צטל ולהני"ל אפי' דצבר שלריך ששים מ"מ הממש צטל צרוב ואם האיסור זה ע"י תערובות אין הממש נחצטל ויש לי אריכות דברים אבל אין הזמן מסכים.

וביישוב קושי המרדכי שהקי אהא דש"ז של צו מעמא צמשא לפי שא"א צלא לחלוטי זיבה וכן ציצמה שרקקה דם חליחה כשרה לפי שא"א צלא לחלוטי רוק שנימא דצטל צרוב דם וצרוצ דש"ז ולפענ"ד עפמ"ש קדוש חצינו מאו"ר הגולה זלוק"ל צשו"ת צ"ש או"ח סי' ד' דצ"ה ומה דרק שם איסור צטל מן האיסור אבל אינו נשחנה ע"י הביעול שהצטל יקנה צורת המצטל ואם האורז צטל צרוב דגן לא אמרי שיי"ח מזה כיון שהאורז נעשה דגן ע"ש צאריכות ותיתי לי שזכיתי לכווננו מדעתא דנפשי וא"כ ה"נ אין הביעול פועל שחלוטי רוק יהיו נעשים דם וא"כ אין קוין צורת המצטל וכן א"א לזיבה שישחנה לש"ז מכה ציטול לכן שפיר מעמא צמשא והחלי"ה כשרה וזה אמת ויניב.

ומה שהקי חו"ד דמהיכי תיתי אפשר לסחטו אסור כיון דחתיכה לא נעשה נצלה ליהני טעימת קפילא לחתיכה וכיון דליכא טעמא מה"י"ת יאסר ולפענ"ד לפמ"ש תוס' חולין ח' לחלק צין היתירא צלע לאיסורא צלע דלעולם ע"י הגעלה נשאר משהו רק אם היתירא צלע א"י לחול על משהו שם איסור אבל אם איסורא צלע לא פקע מיניה שם איסור ולכן סבין של ע"ז צריך ליבון וה"נ נהי דהיתר אינו נאסר רק ע"י קצלת טעם אבל אם צבר נאסר אף שאין לו טעם מ"מ כיון דמשהו נשאר צחוכו לא פקע מיניה שם איסור וא"ש.

ומה שהקשית ע"ד המחבר סי' ל"ב פסקי צאם נחצטלכ חתיכת נצלה עם העלמות תחילה ואח"כ נפלה לקדירה היתר עלמות שצה מלטרפין עם האיסור לפי שצלטו מצבר הנצלה כשנחצטלה לצדה ומשמע מלשון המחבר דמלרכינין סי'

חו"ד סי' ל"ב צביאורים סק"א וקי' אמאי ילטרף החתיכה שגפל עליה החלב ונתן צה טעם לשאר חתיכות הא זמן מה קודם שנתפשט צחתיכות אחרות היתה החתיכה אסורה וצא היתירא רק ע"י"ת ואיך יהיה צה כח להלטרף ולסוייע לשאר חתיכות לצטל החלב והרי דצבר זה דומה ממש לסצרת חו"ד סי' ק"ו אלו דצריך.

ולפענ"ד כל דצריך אין להם ציאור למה לך דברי חו"ד לקושי זו הלא צפשיטות היה להקשות כיון דקוי"ל אפשר לסחטו אסור יהיה מאיזה טעם שיהיה אמאי נייעור מיד מותר הא החתיכה קצלה טעם ונאסרה וצו אינה יונחת מידי איסורא לעולם. אבל צאמת אין כאן אפי' ריה קושי וזיל קרי צי רצ גמי צחולין דק"ט מכלל דר"י סבר כי נייעור מתחילה ועד סוף וכו' אסור אמאי הא לא צלע כלל ומשני אימא לא נייעור יפה יפה ע"ש וכן שם צפירש"י ד"ה נייעור מתחלה ועד סוף שפי ר"ה את דברי המתירים צו דכיון דפשט מתחילה הטעם צבולה קדרה ואין צה כדי לאסור את כולו מותר הרי דצנייעור מיד שהוא דומה ממש לנייעור מתחילה ועד סוף מתפשט הטעם צכל הקדירה ואמרי דלא צלע כלל ולא נאסרה אותה חתיכה כלל וזו א"ל לפניס, ומעתה גם מ"ש הוכחה דגם אותה חתיכה מותר צנייער מיד מדלא זכר רמ"א דאותה חתיכה אסורה א"ל לשום דיוקא דכיון דלא צלע לא נאסרה.

אך מה שכתב דקשה ע"ד תוס' שם שכתבו מ"ד אט"ח שגפלה על חתיכת צבר דאם אין נו"ט מותר אט"פ שקודם שחחפשט העפה נו"ט צמקום נפילתה ולא אמרי שיעשה אותה הצצר נצלה כיון דסוף העפה להחפשט צכל החתיכה ע"ש הרי כתבו תוס' צפירוש שמיד שגפל עליו העפה קצלה שם טעם ואיך חוזר להיתירא כשמתפשט הא אפשר לסחטו אסור ויהיה אותו מקצת חתיכה שגפל עליו העפה צאיסורו, וזה ודאי קשה עוצא ולא עוד אלא שאני תמה אפי' נפל לת צלח נמי תקשי לפ"מ דאמרי מכות ד' ע"א צצות מליחה מים שגפלה לים הגדול הציובל שם לא עלתה לו עצילה חיישונן לשלשה לוגין שלא יהיה צמקום אחד וע"י צפירש"י ד"ה לא הרי דגם לא צלח אינו מתערצ צפעס אחת וצמקום שגפל האיסור עומד רגע אחד או יותר צלי שנתערצ ונתון טעם סצבינו וכהאי דאמרי פסחים ע"ו ע"ה דמרתח לה לסולת דהדר הודרינה ע"ש וא"כ אפי' נתערצ אח"כ מ"מ אפשר לסחטו אסור וא"כ אמאי אמרינן אין המדומע מדמע אלא לפי שצצון צתמורה י"ב וע"י ראשוניס צסוגי דע"ת, מיהו צזה היה אפשר לומר דאפשר לסחטו אינו אסור רק אם ניכר החתיכה שנאסרה תחילה ועמד צפ"ע אבל לא צלח אין ניכרת החתיכה שנאסרה תחילה וא"א לאסרה כי הכל מעורצ אלא דצזה שפיר תקשי רק לדעת חו"ד הג"ל כיון דאפשר לסחטו אסור משום דעיקר ציאחו לעולם ע"י"ת ולא מהני ציטול א"כ גם לא צלח הו"ל לאסרו כקושיא הני"ל, לכן נ"ל עפ"מ דקוי"ל סי' ל"ב ס"ז דמותר לצטל איסור מוטע שא"א לצו"א לידי נתינת טעם ע"ש הרי דאיסור שא"א לצו"א לידי נתינת טעם אינו אסור ואין עליו שם איסור דמותר לצטלו לכתחלה א"כ צכל הני כיון שדרכן להחפשט ולא יבא לידי נתינת טעם אין עליהם שם איסור ואין אמרים ציה אפשר לסחטו אסור.

בקדירה של היתר נגד חתיכת נבלה ועלמות שלו והעלמות של איסור אינן מטערפין עם ההיתר לבעול והקשית כיון דעלמות של איסור לא ני"ג דהם ככלי ע"ש להם היתר בהגבלה וכמ"ש עו"ז שם סק"א וש"ך סק"ב וא"כ ניהו דמשערין הנבלה עם העלמות בנתבשל תחילה לזדה כיון דלא ידעינן כמה בלעו העלמות מן הנבלה ולריכין לשער נגד כל העלמות מ"מ אמאי לא נימא דעלמות האיסור ילטרפו ג"כ עם ההיתר ואם יש בהיתר צירוף עלמות של איסור נגד האיסור עם העלמות יהיה מותר, ואני א"י מה קשי' לך הא המחבר לשיעתו צ"י ל"ח ס"ה דאינו מחלק בין כלי חרס לשאר כלים אלא בין קף ישן לחדש דזישנה משערין ככולה כמבואר שם ועיי' צ"י ואי משום דרמ"א לא הגיה בזה הלא גם הרמ"א כתב והסביר ראשונה עיקר והך סברא לחלק בין כלי חרס לשאר כלים הביא בשם ויש אומרים ועיין בכללי כנה"ג שהלכה כסברא ראשונה לכן לא הגיה ודברך שלא בדקדוק.

אבל לדידי קשיא ע"ד המחבר מפסחים דפ"ג ע"א ח"א"א שימוש נותר לאו מילתא הוא ל"ל שריפה וכו' ונשדינהו לדידהו ע"ש ולדברי המחבר כיון שהעלמות בולעים שפיר לריך לשרפם כיון שבלועים מפסח משעת זלייה א"כ נעשה הצלועה נותר ולריך לשרפם והאיך נשדינהו, וא"ל כיון דנבלע בעלמות כרי הוא כמבוער ותו א"ל לבער ז"ל דעיי' מג"א רס"י תנ"א דבבלוע בכלי אינו רק אלא אינו נראה ומנזי ולי"ש לאו דב"י וב"י אכל אינו כמבוער, ועוד דעת הר"ן בסוף ע"ז דבנותר המוצלע בכלי לא הוי כמבוער אלא ע"י הגעלה וא"כ האיך נשדינהו ולפי"ג אל"ל.

ובזה תנח דעתך והבני חותם בברכה שלימה אחיד.

העבר"י

סימן קי"ד

בדין עכבר שנמצא במשקין

בעה"ת

ה' אנכי נותן לפניכם היום ברכה מא"ה ברכו"ת לפק"ק תר"ו י"א.

באתי היום להשיב אודות שאלתו באשה אחת שהעמידה לקפות ג' קדירות בכא"א ד' ליטער חלב וב"י קדירות בכא"א ג' ליטער ואחר שנקפו ולקעה הרא"ם והעמידה הקום על האש לחמם לעשות גבינה ושפכה לתוך השק של גבינה להיות נועטין מי החלב מלאכה בתוך שק הגבינה עכבר ופשו בשאלתו מה דינם של הכלים והגבינה והחמאה.

ועתה נשובה ונחקורה הנה דעת המחבר צ"י דעכבר גם בשאר משקין פוגם וא"ל סי' לבעול פליעתו אך

מסקנת האחרונים דשאר משקין דין שר וחומץ יש לכן ואסור ומ"מ דעתם להקל בהפ"מ אם יש ספק שנכבש בחובו מעלי"ע עיי' חכ"א כלל נ"ח ס"ע וש"ך סק"ז דסומכין על דעת המחבר דגם בשאר משקין הוא פוגם אבל ס"ם לגמרי לא הוי כמ"ש הש"ך שם סק"ד כיון דבש"ס גופא מספקא לכו ופמג"ד דחה דגם ספק הש"ס נכנס בגדר ספק ותפס לעיקר טעם השני של הש"ך דהוי כספק מחמת חסרון ידיעה ולפי"ז למ"ש בטו"ז סי' ל"ח סק"ו דהיכי דהספק לכל העולם ואין אדם יכול לברר נכנס בגדר ספק ועיי' פמג"ד שם ובדיני ס"ם סק"ל"ד א"כ מקרי שפיר כאן ס"ם לגמרי בספק כבוש מעלי"ע כיון דהוא ספק לכל העולם אם פוגם או משבחה, ואף דהעמידו אותו אלל האש מ"מ אין דרך לחמם אלא מטע ופשיעא שלא הי' היד סולדת צו ובכ"ר שאין הידים סולדות צו מסקנת אחרונים כש"ך סי' ק"ה סק"ה דאינו אוסר כלל ואף דבדבר מאכל דעת הש"ך שם ופמג"ד וחכ"א כ"י"ע דלריך קליפה מ"מ בחלב שהוא דבר הנבלל דעת הש"ך צ"י ל"א סק"ה דא"ל קליפה ומותר ואפי' להמחמרים מ"מ במקום הפסד מקילין ובפרט דהאי קליפה הוא רק חומרה והביא פמג"ד בשפ"ד דס"ל גם למג"א דא"ל סי' נגד הקליפה, ועוד אפי' הי' העכבר בקדירה של ג' ליטער גם אחר שלקעו הרא"ם נשאר צו יותר משני ליטער חלב שנקפה והי' צו יותר מס' נגד הקליפה באומד יפ"ה.

ואף דהחלב נתחמץ ויש לו קיוהא אפי"ה לא גאסר בפחות ממעלי"ע דהרי כתב הש"ך סי' ק"ה סק"ב דגם המחבר חזר צ"י"ש דבחומץ השיעור כדי שיתנו על האור ויתחיל להרתיה דדוקא צ"י אמרינן הכי משום דמלוח כרותה אבל לא בחומץ וכש"כ בחלב שנתחמץ שהוא אינו חריף כחומץ, ועכ"פ כרווחתי בזה ליישב דעת רש"י דפי' בכל מקום כבוש בחומץ ול"ר או תבלין עיי' חולין ל"ז וב"י רס"י ק"ה תמה הא אמרי בפסחים מ"ד ע"ב דבצ"ח חידוש הוא דאי תרו לי כולי יומא בחלבא שרי משא"כ בשאר איסורי' והא החלב לאו חומץ הוא משוי"ה לא הוי כבוש ולפמ"ש ניהא מאוד דחלב שטומדת מעלי"ע יש לה קיוהא וחמילות ועיי' הוא נקפה והוי כאלו הי' כבוש בחומץ ואין הפ"י מ"ש רש"י בחומץ שיהי' חומץ ממש אלא שיש לו קיוהא וחמילות וזה שייך גם בחלב כמ"ש נכון ועיי' כנפי יונק סי' ק"ד.

ואמנם בנידון דידן אין לורך בזה דכיון שהי' בכל קדירה ג' ליטער שהם ששים חלאי דעני ועכבר אין לו חלי דעני כפי מה שמטערינן דבר גוש וא"כ איכא ששים כנגדו אבל אכתי יש לחקור אלו לא הי' ששים בכל קדירה מה דינו והנה צו"ד סי' קי"א ס"ז פסק המחבר צ"י קדירות של היתר ונפל איסור לתוך אחת מהן וא"י לאיזו נפל ואין באחת כדי לבעול האיסור ויש בשתייהן כדי לבעול מטערפות לבעולו וכו' וגם הרמ"א מיקל במקום הפסד באדם אחד ומדברי הבי"ח שהביא הש"ך שם סק"י"ע דהאי דינא דמטערפות שייך אפי' באיסור דאי' וכ"ג מטו"ז סק"י"ע שהצ"ן כן מדבקשו למחבר מהא דסי' ק"ה סע"ז ואם אין ידוע אם נגע בצולן כולן אסורות אמאי לא נימא דכולן מטערפות לבעול ומאי קושי' התם בחלב שהוא איסור דאי' מיירי אעכ"ה דבאי' דאי' נמי אמרי' דמטערפין וכ"ג דאפי' באינו מינו נמי אמרי' דמטערפין דא"ל"ה לא הוי מקשה

אחרא אחת והשוחט שחט השצעה אחות ונתן סימן על הנשחטים וכתב כי שחט ז' והלכו בחזרה והוליו כל ערליה האחרא לצעה"צ שלב כי גם המתה צדך חתכו סימניה ולא השגיחו אם יש לה סימן מהשוחט ונאלכו כל האחות וא"י של מי היתה המתה מה דינם של הכלים של שמה צעה"צ אלו.

תשובה: ערס כל יש לחקור צענין לך קביעות שיש צנידון זה כי מה שהלכו יחד לשוחט ודאי לא מקרי קבוע כמ"ש צ"ש אה"ע סי' ד' סק"ח דאפי' האנשים שצטיר מקרי ניידו ועיי' תוס' כתובות דט"ו ד"ה דילמא דאפי' בתוך העיר לא חשבו קבוע אלא בתוך ביתם ועיי' חת"ס שם דצפרי"ט לשדה אפי' בהדרגא לניחותא מקרי פירש ולא הוי קבוע א"כ כש"כ באן דלא מקרי קבוע.

אך מה שפירשו יחד מצית השוחט ליתן לדרכם אם זה מקרי קבוע או לא לכאורה מצוהר צמ"ג סי' שצ"ט סק"ג שכתב דהא דנעקרו כולם ופירש אחד מהם דאזלינן צת"ר היינו דוקא צזה אחר זה דאי צצ"א הא נמי קביעי ע"ש מצוהר דאם כל הקביעות נעקר יחד ממקומו עדיין שם קביעות עליו.

אבל לפענ"ד הדבר צמחלוקת שנויה דמפירש"י יומא דפ"ד ע"ב ד"ה לא לריכא שפי' אהא דאמר שמואל אין הולכין צפקני"פ אחר הרוצ דמוקי ליה צפי' עכו"ם וישראל אחד דפרוש לחזר אחרת ושם נפלה על האחד מפולת צכל דוכתי אמרי' כל דפריש מרוצא פריש צמידי דניידי והכא לא אמרי' הכי ואע"ג דצפרישתן כולה ניידי מצוהר להדיא דדוקא הכא לא אמרי' דמרוצא פריש אי ניידי כולהו צפרישתן אכל צעלמא אי ניידי כולהו מפרישתן אמרי' מרוצא פריש וה"ה צני"ד דאזלינן צת"ר, וכ"כ מדצרי רש"י ד"ה הא דפריש כולהו שפיר הואיל ואתחזק ישראל צבאי חזר שנפלה צו מפולת מפקחין ואע"ג דניידי לא אזלינן צת"ר ע"ש והיינו צפקני"פ אכל צעלמא לא.

אלא דמדצרי תוד"ה הא כתבו ני"ל דפרוש כולהו לחזר אחרת וילאו גם משם ולא נשאר צהם עד אחד שנפלה עליו מפולת דאי פרוש לחזר אחרת ולא ילאו משם מ"ל חזר צו ומ"ל חזר אחרת וכוונת התוס' דגם צחזר אחרת הוי קבוע וכל קבוע כמע"מ דמי ומקמ"ל שמואל דאין הולכין צפקני"פ אחר רוצ וע"כ דילאו גם משם מצוהר דאפי' ניידו ממקום קביעות נמי מקרי קבוע וחלקו ארש"י הני"ל ומלאתי צם' עע סופר ח"א צפתיחה לקבוע אית עו"צ צשם פרי"ח שהוליא קן מתוס' הני"ל ושמתחי.

ומ"כ אין מזה ראייה לנידון דידן דתוס' נמי לא כתבו אלא דוקא אם נקצע צמקום אחר אז מקרי קבוע אכל אם גם צמקום אחר הם ניידו אע"פ שכם הולכין יחד לא מקרי קבוע וצני"ד נמי לא הוי קבוע.

כלום וכ"כ פמג"ד א"כ לפ"י מלצד טעם הראשון הי' אפשר להתיר אפי' צליכא סי' כיוון דהכל נכנס צספק ומלטרפות לששים.

אבל צאמת דעת הש"ך צסי' ק"ה סק"ל דלא אמרינן דמלטרפות אלא צמינו אכל צא"מ לא וצוהר הדבר צאריכות צסי' ל"ב סק"ח דצא"מ כיוון דאפשר למיקם עלה דמילתא א"כ לא נכנס הכל צספק שהרי יודע הדבר ע"י שיטעום העכו"ם כל חתיכה וחתיכה צפ"ע ע"ש וכן החו"ד חי דצרי עו"ז דמייורי רק צמצי"מ וא"כ אין להתיר מטעם זה, אכל לפ"מ שהצין הש"ך שם דעת הרמצי"ם ס"ל צאמת דאפי' צאי דאי' ואפי' צא"מ כל מה שנכנס צספק מלטרפות לצטל ונהי דלא קוי"ל הכי מ"מ סניף מיהא איכא להתיר צנידון דידן.

ומ"מ השתא הכא לדידן דפסק רמ"א סי' ל"ח ס"א דאין אנו סומכין כלל אטעימת עכו"ם וכתב פמג"ד צשפ"ד סק"ד וסקנ"ט דאף צאיסור דרצנן אין נוהגין צטעימת קפילא וצסק"ה כתב דאפי' קפילא ומסיה ל"ת לא מהני לדידן א"כ עכשיו אי אפשר למיקם עלה דמילתא ולא יודע הדבר ע"י שיטעום העכו"ם אפשר דיש לסמוך אדעת הרמצי"ם דאפי' צאי דאי' וצא"מ הכל נכנס צכלל הספק ללרף לצטל.

ועוד ני"ל להתיר עפ"מ דקוי"ל צא"מ סי' תס"ז ס"א דאם נמלא חטה צמלכ רק אחת מלכ אסורה ומתירין את האחרות ואמרינן כאן נמלאת כאן היתה ועיי' מג"א שם סק"ו ועיי' פמג"ד יו"ד סי' ק"ד צשפ"ד סק"ז דאם עלטל הכלי עם השומן ממקום למקום ונמלא חטה עכבר דמותר דלא מחזקינן איסור ממקום למקום ולפ"י צני"ד דנטלו הכלים ממקום שעמדו להעמידם לחמם ואח"כ משם לשופכם לשק של גצניה א"כ אפי' אם הי' נמלא צקדרכ נמי הי' מותר דהוי אמרינן צמקום זה נפל דאין מחזקינן איסור ממקום למקום וכש"כ דנמלא כשהגצניה הי' צשק אמרינן כאן נמלא וכאן הי' צשק וחם לא הי' ושרי הכל אפי' אם אין צקדירה ששים.

אך צזה לריך לעורר דש"ך סי' ק"ד סק"ח כתב דאם הוא מאום עליו אפי' אינו מאום לאחרים אסור לו אפי' צששים וקי' ולכן רק נפש היפה תאכלם. ובוזה הגני חותם בברכה.

העבר"י

סימן קט"ז

בענין קבוע ופריש

בעה"ת

מעשה שצאו מכפר שמה ערליות משמנה צעה"צ לכא"ה אחרא לשוחט מצעה"צ לשוחט דמתא וצדך מתה

סימן קט"ז

בענין ר"מ חייש למיעוטא וספד"א

בעה"ת מוש"ק המשפטים תרס"ה לפק"ק האנאשאוויץ
יע"א.
ה' יענה את שלום אחי אהובי הב' התריף מהור"ר משה
נחום ג"י

שני כתובים הבאים כאחד זד"ת קבלתי וזאתי להשיב ע"ד
מה שעמד הפלתי בקוי בית הספק אות ל' בזה דחוקין
י"א ע"כ דפריך לר"מ דחייש למיעוטא היכי חכיל בישרא
וכ"ת ה"ג פסח וקדשים מח"כ למה דחר דוקא גר"מ היכי
חכיל בישרא הלל חזרתא קדמאה ר"ע וסיעתא בונס חוששי
למיעוטא ונכונה קשי' היכי חכנו בישרא ע"ש וכתבת דנכחי
ק"י מ"פ הגמ' פסח וקדשים מח"ל יתתי עשה חמורה דחכילת
פוי"ק ודוחה ל"ת דעריפה אך ז"ח דח"ש חסור מה"ת וגי"ה
בעידי דמיעקל לאו מקיים עשה, דחכנת פסחים גא קיים
רק כשחלל כזית כמבואר ברמב"ם פ"ה מק"פ וקדשים נמי
בכזית כמו"ש חת"ם אר"ה סי' מ"ע וכעין זה גא הוי בעידנא
כמו"ש דתשו' ר"ה הכהן סי' ל"ד והתינה למ"ד ח"ש חסור
מה"ת אצל חי ח"ש מותר מה"ת לא פריך הגמ' לר"מ דחמרי
עדלית כנ"ל. ועיין בסי' כנפי יונה יו"ד סי' ק"י שהביא מפר"ח
ראי לרמב"ם דס' דאוי מה"ת לקולא מיומא ע"ד דקאמר
איתבי ר"י לר"ל אין לי ללא כל שיטתו בעונש ישנו באזהרה כוי
וח"ש הואיל ואינו בעונש יכול אינו באזהרה ת"ל כל חלב
מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא ע"ש א"כ מוכח דכוי נמי סד"ר
הוא כמו ח"ש דבתא מחתא מחתינהו וא"כ לר"י דח"ש חסור
מה"ת עכ"ה סד"ר לחומרא. וידוע דמאן דבעי בא"ת צי
חומרות ס"ל סד"ר לקולא ומאן דבעי חתיכה אחת ס"ל
סד"ר לחומרא וא"כ ר"ח ס"ל כריתות ח"י חתיכות עכ"ה
סד"ר לחומרא וממילא דח"ש מותר מה"ת ופריך שפיר פוי"ק
מא"ל דל"ל עדלית דלא הוי בעידנא כנ"ל אצל ר"ע ס"ל שבעות
כ"ה ע"כ דח"ש מותר מה"ת שפיר חכיל פוי"ק מכה עדלית
עכ"ד. (ועיין לעיל סימן ס"ה וע"כ).

בגמ' דבריו אדם נתפס דכיון דר"ע ס"ל ח"ש מותר מה"ת
עכ"ה דס"ל סד"ר מה"ת לקולא ואיך אפשר לומר כן
הא ר"ע חייש למיעוטא ולא אזיל אפי' בת"ר לקולא מכ"ש
דלא אזיל לקולא בסי' ואתה רוצה ליישב ר"ע דחייש למיעוטא
ומסקנתך דאפי' לרובא לא חייש ומיקל בסי'. ועוד דא"כ פליג
ר"י ור"ל בפלוגתא דתנאי והול"ל לימא כתנאי ועוד מ"פ ר"י
לר"ל מזרייתא דאין לי וכו' לימא האי זרייתא כר"מ דס"ל
ח"ש חסור מה"ת ואנא דחמרי כר"ע. ועוד איך תפרנס דברי
הרמב"ם דפי' כר"י ח"ש חסור מה"ת וס"ל דסד"ר מה"ת
נקולא. וגם המליצה שמלאת דר"ע ס"ל ח"ש מותר מה"ת
בשבעות כ"ה ע"כ שקר דברת ואיך עלה זאת על דעתך דגמ'
מסיק דל"ל דר"ל, דר"ל למלקות אצל ח"ש חסור מה"ת ואדרבא
מדס"ל בפסחי מ"ד דהמלי"א בכה"כ ש"מ דח"ש חסור מה"ת
דל"ה האיך המלי"א אין כהן שום אי' דח"ש מותר מה"ת אצל
אין כדאי להאריך בדבר זה.

עוד כתב שם בטעם סופר בשם פרי"ח וז"ל וכן מוכח מרמב"ם
פ"ב דשבת ואם נעקרו כוונן מקביעתן חט"ג דכונה
ניידו ואין כהן קבוע מ"מ כוונן אסורים דכה אסורה איתא
התם ואף אם פירשו מהם מקנת חותם שפירשו מותרים דכל
דפריש מרובא פריש והשאר חסורי' משום דאסורה ברובא
איתא ע"כ והנה סי' פרי"ח אין לי אמנם לפ"מ שהביא דבריו
לא זכיתי להבין דז"ל הרמב"ם פ"ב משבת נעקרו כוונן מחלך
זו לחלך אחרת ובעת עקירתם פירש חחד מהן ונכנס נחלך
אחרת ונפלה עליו מפולת ואין ידוע מי הוא אין מפקחין
עליו שכיון שנעקרו כוונן אין כהן ישראל וכל הפורש מהן כשהן
מהלכין הרי הוא בחזקת שפירש מן הרוב עכ"ל מפורש יול"א
שאין דברי הרמב"ם כמו שהביאו בסי' הנ"ל, והר"ם פי'
דבריו דאם בעת פרישתן בעודן מהלכין נכנס אחד מהם לחלך
אחרת בכה"ג אין מפקחין לפי שבעל הקביעות ואם נשאר
אחרים במקומן ואותו מקנת שפירש נכנס לחלך אחרת צין
שיהיה המקנת רוב כלם או אחד מהם מפקחין עליו ע"ש וזהו
פי' הר"ם בגמ' שם וי"ל דהוכחא שלו מדעבי שבעודן מהלכין
פי' אחד מהן לחלך אחרת והרי כיון דמהלכין הם ניידו א"כ
בלא"ה אין כהן קביעות אר"י דאפי' כשההלכין יחד נמי מקרי
קבוע, אצל ז"א דמדכתב ואם נשאר האחרים במקומן ש"מ
דדוקא במקומן מקרי קבוע אצל אם ניידו ממקומן לא הוי
קבוע, אצל הדבר פשוט דמהכא ליכא לאוכחי מידי דכאן אין
הולכין אחר הרוב אפי' זליכא קבוע רק שאנו מחלקין באיזה
מקום הולכין אחר הרוב היינו בפירוש כולם ופי' אחד מהם
אצל אם פירש מקנת אין הולכין אחר הרוב אפי' זליכא קבוע
וא"כ אין מכאן ראייה לדין קבוע באיסורין.

ומה"ט אין כהן קושי' מדברי מג"ח דאף מג"ח לא אמר
דנעקרו זכ"ה שם קבוע עליו ללא כהן צפקי"פ
דאין הולכין אחר הרוב אצל בעלמא לא והא דכתב נשון
דקביעי היינו משום דאין הולכין בת"ר מקרי קבוע כמו בדבר
חשוב שנתערב דשם קבוע עליו ועיי' ש"ך סי' ק"י סקכ"ב.

ולענין אם צבית השוחט מקרי קבוע נראה מדברי פמג"ד
בסי' ק"י צשפ"ד סקכ"ו דמקרי קבוע שחקר במקום
שהקצבים שוחטים צביתם ונוטלים הבהמות משם לחנויות או
הוי פירש או לאו ע"ש משמע דצביתם במקום ששחטו שפיר
הוי קבוע אף שדעתם לפרוש משם.

ולפי"ן כיון דאחר שילאו מצית השו"ב לא מקרי עוד קבוע
א"כ לפ"מ דקו"ל צו"ד סי' ק"ה ס"ג דתרנגולת
צנוגתה מקרי חתיכה שאר"ל ובעלה א"כ ה"ה נמי כאן אזלינן
בת"ר ועל כל אר"ה אמרי' כל דפריש מרובא פריש ועיי' יו"ד
סי' ק"ע דשני צב"ה מותרים לאוכלם ועיי' פמג"ד סו"ס ק"ע
דגם אוחא פעומא צנוגתה מקרי חתיכה שאר"ל, אלא דיש
לחקור אם צאו כוונן לשחול צב"ה או אחד על כוונן איך נעשה
דזודאי יש כהן איסור מיהו לאו להכי מיתחיל וצנ"ד שהיו
בזאח"ז שפיר יש להתיר כנלענ"ד.

העבר"י

הא כ' חת"ס יו"ד סי' כ"ט דנקוצת הוושע אין לו חזקת אי
שא"ז וכן דעת הרבה אחרונים ומודה ר"ע דלא חישיב
למיטעמא ולכן פריך לר"מ.

וכעת ק"ל מ"פ הגמ' פו"ק מא"ל לפמ"ש חת"ס או"ח סי'
קפ"א ביישוב קושי רבי יונתן ז"ע בתוס' קידושין גבי
חדש דעיקר הקושי דשמא השיעור הוא פחות הרבה מזה
וכבר י"ח מלה בהחלי ואידך אסורה אכיל לזה אני אומר הא
ראוי ה' שיהיו פסח מלה ומרור מצטלות זא"ז לולא דמלות
אין מצטלות זא"ז וא"כ חינוח מה שהוא כשיעור מלותו אך
היותר על השיעור והוא אי' חדש מתצטל בפסח ומרור ומלת
מלוא ע"ש וא"כ ק"ל לפ"ו ממנ"פ ה' יכול לאכול דאם הפו"ק
כשרים שפיר אכל ואם הוא עריפה הלא אכל בהדי מלה ומרור
ונתצטל בתוכם חד בתרי ומלות אין מצטלות ל"ש דליכא מלה
א"כ מפסח לא פריך מידי. (ועיין לעיל סימן ס"ב).

ומ"ש ביישוב קושי העולם דאמאי לר"ש אוכל גיב"ע של
טמאה פטור דאין בגידין בנו"ט הא רש"א כ' דעס
קלוש איכא ולא גרע קלוש מכ"ש כ"ש למלקות הוא נכון אבל
אי' מי המקשה דלפענ"ד לא קרב זא"ז דאי אמרי' דעממא
דכ"ש למלקות דסתם אכילה של תורה הוא בכ"ש ודאי אין לו
דמיון דמשום דיש לו טעם קלוש עדיון לא מקרי אכילה ואפי'
אי"א דעממא דר"ש משום אחשבי' אבל בגיד אפי' לא אחשבי'
אמרי' ע"ן [בעלמא היא] והתורה אסרתה. ומ"ש בשם פמג"ד
סי' ס"ב במש"ז סק"ד דאי אין בגידה בנו"ט אז ח"ש מותר
בגיב"ע ע"ש הכה פמג"ד מסופק שם ולפי מה שתפסו אחרוני'
לעיקר דסדרת חזי לאטרופי הוא כך דעכ"ח ח"ש אסור מה"ח
דאל"ה היכי א"ל שתלטרף תכא"פ הא שניהם היתר ואיך
נאסרו א"כ אסרה זו שייך גם בגיד אלא דבאמת ס"ל דאינו
מלטרף תכא"פ כמו אבמה"ח בחולין ק"ג. ומאפס הפנאי לא
אוכל להאריך.

והגני בזה אחיך מחבקר ומגשקד.

הק' יודא צבי בלוגהם

סימן קי"ז

בענין רוב דתליא במעשה

בעה"ת.

לש"ב היקר הרבני החור"ש מו"ה יעקב דוד ב"י.

מה שהקשית בנדח ח' ע"ב תנא ג' צתולות הן וכו' ואם
איתא ליתני נמי הא ומשני רשדרי"א כי קתני מידי
דתלי במעשה מידי דלא תלי במעשה לא קתני וק"ל מחוס'
כתובות שכתבו דתשמיש דאדם לאו מעשה, הכה דברי תוס'
דתשמיש דאדם לא מקרי דתליא במעשה אינו בכתובות אלא
ביבמות דף קי"ט ע"א ד"ה ר"מ וקושייתך היא שיבוס דמי
שיש לו מוח בקדקדו יצין דתשמיש תלוי במעשה אלא שהתוס'
כתבו שם דל"ל דליהוי רובא דתליא במעשה ולא הוי רובא

אך באמת גם ראיות פרי"ח דסדא"ו מה"ח לקולא דמדשני
ר"ל דרבנן וקרא אסמכתא בעלמא עכ"ח כוי נמי דרבנן
הלא מר"י ראי' להפוך דר"י דס"ל ח"ש אסור מה"ח עכ"ח
ברייתא דכל חלב דרשה גמורה היא וכמו דח"ש אסור מה"ח
ה"ה חלב דכוי אסור מה"ח ומ"מ לא תקשי להרמב"ם לפמ"ש
הרמב"ם פ"ט מטו"מ ה"ב דבס' כרת ספיקא לתומרא וחלב
דכרת נמי ס' לתומרא מה"ח אבל עכ"פ אינו ראי' מכאן
דבס' לאו סדא"ו לקולא מה"ח.

וגם מ"ש לכיון דח"ש אסור מה"ח לא הוי צעידנא לא ידעתי
להולמו הלא יכול לאכול שיעור שלם בפ"א דבית הבליעה
מחזיק אפי' ב' זתים ובמרוסק אפי' ג' כמבואר זאת במרדכי
בשמעתא דמלות מצטלות זא"ז וא"כ בהדי קאתי ושפיר
הוי צעידנא. ועוד דהוא נגד גמ' זבחים ל"ג בצרייתא דיקדש
להיות כמובן דפריך וניתי עשה ולידתי את ל"ת ע"ש ומאי
פריך כיון דח"ש אסור מה"ח לא מקרי צעידנא ומשוי"ה ל"ת
עדל"ת. וכן תקשי מירושלמי שהביא תוס' קידושין ע"ל דניתי
עשה דמלה וידחה ל"ת דחדש ומאי קושי' כיון דח"ש אסור
מה"ח לא הוי צעידנא ולי"א עדל"ת. ואם הרב בחדש ר"ח
הכהן אומר כן פריך אני לעשות לי רב להבין דבריו הקדושים
והטהורי. וגם יסודך יסוד רעוע אשר עלי' בניית דברך
שהקשית דניתי עשה דפ"ק וידחה ל"ת דעריפה והוא שיבוס
דחא ילפינן במנחות מי ע"א מן הצקר להו"יא את העריפה
דקרבן עריפה פסול ואם חישי' למיעוטא דעריפה הוא ליכא
לעשה כלל דצכה"ג לא ניתה תורה לעשה ואינו דומה לכלאים
צלי"ת דשם לא גלי רחמנא בשום דוכחא דכלאים צלי"ת לא
הוי צלי"ת דבאמת הם צלי"ת כשרים רק דכשאייתרמי בהדי
הדדי לא ידעי' הי מינייהו עדיף לקיים העשה או שלא לעבור
על ל"ת לכן גלי רחמנא דעשה עדיף וכן בכ"מ דאמרי' עדל"ת
אבל כאן דגלי רחמנא דהקרבן עריפה אינו קרבן ודאי עדיף
שלא לעבור צלי"ת דאין כאן שום עשה. וגיב"ע במוקדשים
דומה שפיר לכלאים צלי"ת ויפה הק' הל"ח שם דנימא עדל"ת
ויש להאריך בזה בדברי שג"א סי' ל"ו לולא שהזמן בוגד בי.

והגך רואה שכל דברך מופרכים וכולו קמשונים וזה גורם
לך שאחה עוסק הרבה במחזרים הלעירים צמנינו
ותמה אני עניך הלא ה' נתן לך חכמה ולב להבין ולהשכיל ומה
לך אלליהם כלך אלא גפ"ת ושו"ע אז תשכיל בתורת ד' ותהיה
לאילן רבבא ואל יקשה צעיניך שהרהבתי בנפשי עוז להוכיחך
ע"ד זה צפרע שאחה הכו"פ כ"ק אבינו רבינו הגדול המקום
יהיה בעזרו שיזכה לראות צנים וצ"ב עוסקים בתור' ובמלות
נחת ורחבה אכ"ר עד ביאת גואל צב"א תאמין לי אחי אה"י
כי לא משום רמות רוחא דאית בי אך טעמים אחרים הניעו
את לצבי וצבעה"ת פא"פ אדבר אחר.

דלפענ"ד נראה בישוב קושי הפלתי עפמ"ש הל"ח ספ"ק
דפסחים דחייבי מיתות יש להם חזקת פטור שאינו
מחויב מיתה וא"כ הא דלר"ע צמכות ז' אלו היינו בסנהדרין
לא נהרג אדם מעולם משום דהוי שאלו דילמא במקום סוף
נקב הוי דמינה שמעי' דר"ע חי"ש למיעוטא היינו משום
דחזקת פטור מסייע למיעוט לכן חי"ש למיעוטא משא"כ כאן
דאפי' עיקר החשש שמה במקום נקב קשחית כפירש"י מ"מ

כדחמרינן בעלמא דרובא דתליא במעשה לא הוי רוב משום דחמרינן חזקה שלא נעשה מעשה או דהוי ספק כמיש מג"א סי' ח' סק"י"א ע"ש משום דתשמיש איש לאשתו בודאי נעשה המעשה ואינו נכנס כלל בגדר ספק דאפי' ביצמה חמרינן ביצמות קי"א אף דמיבזז בזיו מינה אפי"ה רק עד לתחין יומי מוקים אינש אנפשיה ע"ש וכש"כ באיש ואשתו בודאי נעשה המעשה ולכן שפיר קאמר הכי דמידי דתליא במעשה היינו בתולת אדם שזה שלא תהי' בתולה תליא במעשה הביאה.

אלא אי קשיא הא קשיא לי למ"ש תוס' כתובות ט' רע"א דהא דחמרינן ביצמות נ"ע והוא אשה בצחוליה יקח פרט לבוגרת שכלו לה בחוליה דהיינו דבוגרת אין לה בחולים כפיר"ח א"כ איך קתני בתולת אדם דנפ"מ לכה"ג דכיון דקתני רק מידי דתליא במעשה הלא לענין כה"ג אין בתולת אדם תלי במעשה דאם נעשית בוגרת הוא ממילא ולא במעשה ונ"ע כעת.

ומה שהקשית בזה דחמרינן שם כ"ו חמשה שיפורין עפ"ה ופריך החס ותו ליכא והאיכא וכו' וק"ל למ"ש עו"ז או"ח סי' תרמ"ה סק"ד ואכתיו לריך לבאר האי מיעוט שזכר הר"ן להמחמירי' ע"כ לאו מיעוט כ"ש לגמרי קאמר דא"כ גם בחגירת פורן יהיה פסול וזה ודאי דא"כ ליחשבזה צדדי ג' פגימות הן בחולין דף י"ז וכו' וכיון דזה אינו פסול נראה דאף צשיעור פחות מעפ"ה אין שום סבירא להחמיר וכו' ע"ש א"כ תקשי אמאי לא קתני נמי הכי שיפור דעפ"ה מלולב שגפרדו עליו, והנה לפמ"ש תוס' שם ד"ה ותו דלפי המסקנא דלא איירי דדרבנן אלא דדכתיב ולא מפורש שיפורייהו א"ש דכרי כתב העו"ז סי' תרמ"ח סק"ז דהנך פסולים אין עיקרן אלא מד"ס ע"ש ומשו"ה לא קתני ולק"מ.

אבל מטיקרא לק"מ דר"א לא חשיב רק הנך דשיפורייהו עפ"ה דמתני באיזה מקום במשנה או בצרייתא או מימרה דאמוראי אבל הכי שיפור בלולב דגפרד עליו לא מתני בשום מקום ועו"ז מחדש כן מסבירא א"ל למיתני צדי ר"א והעו"ז הקשה שפיר דאי כ"ש ליחני בהנך ג' פגימות דשם לא חשיב מאי דמתניי' באיזה מקום רק מה שדינא הכי פריך שפיר ליחני נמי הא.

* כנראה שחסר ואין זה סוף התשובה.

סימן קי"ח

ע"ד חמאה של עכו"ם

בעה"ת עש"ק חוקת העתר לנו תפלתנו לפק"ק הו"ו יע"א.
ישאו הרים שלום להרבני המופלג וכו' מו"ה טוב"י שרייבער נ"י בישוב גיראלט.

יקרתו הגיעני ואודות אשר שאל שאיש אחד מטפערעם בקש ממנו שישלח לו חמאה של גוי ואיש הזה אוכל חמאה וחלצ שחלצו גוי אס מותר לו לשלוח לו חמאה, הנה צשו"ע יו"ד מצואר סוסי קט"ו דיש מקומות שנוהגין היתר בחמאה של עכו"ם ואם עפערעם מקום שנוהגין בו היתר שפיר מותר

לשלחו ואף שבמקומו נוהגין איסור וכהא דקיי"ל צאו"ח סי' קס"ח סי"ה דאם צעה"צ נזכר מפת עכו"ם וישראל שאינו נזכר בכך מיסב עמו על השלחן כיון דמזוה מוטלת על צעה"צ יבטע מן היפה של עכו"ם והאיך שרי לצעה"צ ליתן לאורח פת עכו"ם כיון שהוא נזכר בו או"ו כיון דאורח אינו נזכר ליכא למיחש, אבל אם עפערעם מקום שנהגו איסור בחמאה של עכו"ם א"כ נהגו כהני גאונים שהציה העור שם שאסרו ועיי' צ"ו דאיכא גי' בירושלמי שצ"ח דבר גזרו על חמאותיהן וא"כ הוי קבלת הרבים צו"ד סי' רי"ד דחל על כל מי שצא לדור צעיר וחייבין לעשות כתקנתן א"כ הרי אסור עליו חמאה של עכו"ם ואם ישלח לו ה"ו עובר על לפ"ע לא תחן מכשול דאפי' המכשול באיסור דרבנן עובר אלפי"ע דא"ו כמו"ש קדוש אבי מאו"ר הגולה בספרו שו"ת צ"ש או"ח סי' ע"ט, ומחמת ערדת הכנת שבת הנני אקלר והקולרים אומרים יצרכך ה' בשבתא עבא, ודעת רחבה.

כנפש ידו הדושו"ט

העבר"י

סימן קי"ט

ע"ד טבילת כלי מצופה באבר גליזירט

ב"ה.

אשה אחת שאלה ממוכר כלי חרס קדרה גדולה מלופה באבר גליזירט לעשות צהם בארשע לפסח אס לריך עבילה, ולפענ"ד דא"ל עבילה דאף שכחצ רמ"א יו"ד סי' ק"כ סי"א דיעבול בלא ברכה מ"מ נאמן עלי דייין בחכ"א כע"ג דיש פוערין כ"ה אפי' המלופין והיינו עכ"ה אפי' מצפנים דתחילה כ' דמלופין צפנים לריכין עבילה ומצחוץ א"ל עבילה וע"ז הביא ויש פוערין והרי כתב דמצחוץ א"ל עבילה ומאי יש פוערין שייך ועכ"ה דקאי אמלופי' מצפנים, ועוד דכרי מצואר ש"ך ק"צ סי"ח וצעו"ז שם סק"י דשואל כלי מחצירו שלקחו לסחורה א"ל עבילה ואף שהעו"ז מחמיר גם בזה להעבילן בלא ברכה מ"מ אפשר דהיינו דוקא בכלי מתכות דאפשר דהעבילה מדא"י אבל צכ"ה לא וכו"כ צינת אדם כלל ס"ה ע"ש, ועוד דכרי כתב הש"ך שם סק"י דסכין של שחיטה א"ל עבילה דעדיון לריכה ביטול ולליה ע"ש הרי כיון דאין משתמשין בו הראוי לאכילה עכשוו א"ל עבילה שרק אח"כ יתחמץ הבארשע ואפי' לשיטה ראשונה דגם סכין של שחיטה לריך עבילה היינו כמיש חכ"ה שם ס"ע דראוי להשתמש בו השמיש אחר אבל קדרות אלו שאינם ראויים לתשמיש אחר ואולי אין להם דין כלי סעודה כלל לכן במקום דלא אפשר כי להעבילם במקוה שטובלין בו הוא מאוס להשתמש בו דבר מאכל וצבארות יש חשש שיצברו והוא כעת צשעת רעש מלחמה ציוקר יש לסמוך לעשות צהם בארשע בלי עבילה.

ובעה"ח פק"ק הו"ו ג' ניסן ימלטם מכל רעו"ת בזאת השנה.

העבר"י

סימן ק"כ

בענין גיעולי מדין

בעה"ת.

להרה"ג מו"ה ... ג"י אבדק"ק ... יצ"ו.

עתה באתי להשיבו על קושיות השני בדברי רמב"ן בחומש פ' מעות שהק' אמאי נלטו במדין על גיעול הכלים ולא במלחמת הכנעני מלך ערד צפי חוקת וע"ז תמה מעלתו שהרי התם החרמו אתהם ואת עריהם ולא היו לריכין להגעיל ותי מעלתו וגם הרב הגאבדק"ק ... נ"י דכיון דהי חרם יש לו היתר שפיר מלין למילף מנזיר דיש היתר לאיסורו משא"כ בגמ', וקלסוהו לחריזות.

ואני אומר אם יש מקום לקושיתו אין התי מועיל לקושיתו רק הוא תי אחר לקושי הרמב"ן דמשו"ה לא לזה הגעלה שם משום דידעו דלריך הגעלה צילפותא דנזיר אבל באמת זה אינו אפי לקושי הרמב"ן דכש"כ דמלין למילף בכלי מדין הגעלה מנזיר דיש היתר לאיסורו וכש"כ כ"מ דאין היתר לאיסורו וגם בלא"ה נהי לאיסור חרם יש היתר לאיסורו מ"מ אותן בליעות שהיו נבלעים בכלים אין להם היתר ולשיעמם א"ל למילף מנזיר.

אבל כ"ז לפי עעותם שהקושי הוא ממלחמת ערד אבל באמת קושית הרמב"ן הוא ממלחמת סיחון ועוג. ובי רים קרו שזכה לישב עה"ת ועה"ע במנוה"ג.

בנפשו היפה ונפש הדרשו"ט ידידו.

העבר"י

סימן קכ"א

בענין הגעלת כלי חלב לבשר

בעה"ת ב' לס' וזהבית וברכך סתרי"ו יושר לפק"ק האנושאווטץ יצ"א.

בט"ו באב, שלום רב, לנר המערב כבוד מר אחי אהובי רב חביבי חמדת לבבי הרה"ג הצדיק החריף ובקי המפורסם בקש"ת מוהר"ר יצחק יעקב בלום ג"י.

אחדשה"ט בזהבית רבה ועזה עיינתי במ"ש — ע"ד מג"א סי תק"ע סק"ל דנוכחי איסור להגעיל כלי חלב לאכול זהם צער וכתב דעממי דק"ל איך אנו מתירי כלים של איסור ע"י הגעלה ברותחיה הלא צעי שיבא רותחיה היטב להוליא הצליעה וא"כ כמו דגזרין צו"ד סי ע"ג סעי צי גבי חליטה דאין אנו בקיאי שמא לא יהיו רותחיה יפה יפה עי בראשונים וא"כ גבי הגעלה נימא כן ג"כ ואולי י"ל דגם בחליטה דיעבד שרי ואם יהי אסור להגעיל יהי כמו דיעבד עיי בסוגי דקדירות צפסח פסחים ד"ל עיי"ש ולפי"ז דברי מג"א נכונים כיון דכלי היתר הם היו לכתחילה ולימ הגעלה

דאין אנו בקיאי להיות רותח יפה יפה וא"כ הוכחת מג"א מליבון צו"ע אינו דליבון ודאי שרי כמוצן עכ"ד. הגה גוף הסברה כיון דיכול להשתמש בהם אם הם כלי חלב ממיני חלב או להיפוך מקרי לכתחלה נכונה דהרי הרי"ף בפג"ה צשמעתין דריחא מילתא כ"כ דהא צפת שאפאה עם הל"ה אסורה למיכל בכותחא אחי אפי כלוי דריחא לאו מילתא דאיכו לא שרי ריחא רק דיעבד וכיון דשרי למיכלא בלא כותחא מקרי לכתחלה ואיכו נמי מודה דאסור. אך לדבריהם תקשי קדירות צפסח היכי מגעילן ברותחיה כיון דלא מתירי הגעלה רק בכלי אי משום דמקרי דיעבד דבלא"ה אינו יכול להשתמש בהן וא"כ בכלי חמץ דמותר להשתותן אהה"פ כמו"ש השו"ע רסי תני"א ועיי מג"א שם א"כ לא תיהיו להו הגעלה כיון דיהי רשאי להשתמש בהן צלי הגעלה מקרי לכתחלה ועיי חת"ס יו"ד סי ק"י. ומ"ש ואולי י"ל דגם בחליטה דיעבד שרי הגה ממקום שהבאת מיו"ד סי ע"ג שם הוא מחלוקת המחבר דבי להדיא דאם חלטו ודיעבד מותר והש"ך צסק"י הציא צסם התי"ח דאפי דיעבד אסור וא"כ לידוהו הא"ך מגעילן מיהו י"ל דדוקא צכד אסרי אפי דיעבד משום דנפיש דמי כמו"ש הש"ך שם ובאמת המג"א סי תני"ד סק"ד כי להדיא דמותר דיעבד ועיי מח"ש שם.

אלא דבגוף הדבר אני נבון מה ענין חליטה להגעלה בחליטה באמת אין אנו בקיאי אם הוא רותח יפה ידה למחלנע צי כמו"ש ציי יו"ד סי ע"ג צשלמא בחליטת רותחין איכא למיגזר שמא לא יהי רותחיה יפה יפה ע"ש משא"כ כאן צהגעלה אנו יודעי רתיחתן כמה כמזכור צשו"ע או"ח סי תמ"א סי"ג דאם הם צכ"כ שהיז סולדת זהם כמו"ש מג"א שם סק"י הם מפליטין ואין לריכיס שיהיו רותחיה יפה יפה ועל זה יכולים לעמוד אם היס"ב. וגם צמ"ש העו"ז יו"ד סי ז"ד דלענין הגעלה לריך שיעלה רתיחה ג"כ אפשר להכיר אם הוא מעלה רתיחה דהרי בחומץ שנתנסך צו"ד סי קכ"ג כי העור וצ"י צסם רית דאין אנו בקיאי איזה מקרי חומץ ואפי"ה קי"ל שם ס"ו דאם הוא מצבע ופי הש"ך שם דהיינו שמעלה רתיחה דאינו נאסר צמגע הרי דצוה שפי בקיאי וה"כ צהגעלה אצל לענין חליטה שריך שיבא רותח יפה יפה צזה אין אנו בקיאי אם הוא פועל פעולת חליטה.

ולדעתי הפעולה נראה להעיר דהנה אחרונים צסם פרי"ת שהקשה איך מותר לצלל בכלי אחר הגעלה הא חזרה וצליעה ממי הגעלה וגם מאי צתוכה וכשמצטל צה מצטל ואלמא"ל ותי דזה שיצוץ דהא הא"י כצר נצטל צשעת הגעלה צמי הגעלה וא"כ צשעת צישול חו לא הוי מצטל איסור לכתחלה אך התינה בכלי אי אצל בכלי חולצת או להיפך עכ"ח לא נצטל דהיתר צהיתר לא צעיל רק צצ"ח משום דדרך צשול אסרה תורה וא"כ כאן צמי הגעלה לא נצטל וא"כ נצלב צתוכה עוד חלב וא"כ שוב צשמצטל צו צשר מא"ל כקושי פרי"ח הג"ל לכן שפיר אסור וליק מליבון דליבון באמת מותר מצטר לחלב או להיפוך. וקדירות צפסח שפיר מגעילן דלענין זה לא מקרי חמץ היתר צהיתר כיון דשמו עליו כמו"ש מג"א סי תמ"ז סק"ד ומשם ואילך כמה פעמים.

ומחזורתא כמו"ש מג"א דאם יעשה כן לעולם לא יהי לו רק כלי אחד ויגעילנו כל פעם שישתמש צו חה

מחזקת טומאה דלוי וכיון דכן מהני גס שילא מדרבנן אטיג שמדרבנן לריך להיות טמא אבל כשטמא טומאה דרבנן דלא נקלש חזקה טומאתו לכן הרי הוא בחזקתו כזראשונה וטמא ע"ש ולפי"ז בכל כתמים שהיא טמאה בלא הרגשה אמרי שפיר שהיא טמאה דכיון דכל הטומאה מדרבנן ולא נקלש כלל טומאה זו משא"כ כאן דאפשר דארגשה וטמאה מה"ת רק דלהני הס"ם להוליא מטומאה דלוי וכיון דילא מטומאה דלוי מהני הס"ם נמי לענין שילא מטומאה דרבנן.

ובחור"ד סי' ק"ץ סקכ"ז כחז דוקא היכי דולא חזיא מגופה וכיון דחזקה הדם בלא מן המקור והרי היא בחזקה שבה הרגשה לכן אמרינן דארגשה וקסברה הרגשה שמש היא משא"כ כשיש ספק בדם מהיכי אחי שפיר תלינן דלחי מעלמא ובהרגשה אמרי הרגשה עד ע"ש אלף שכתב דמשום כחם היא טמאה ע"ש ולריך להבין הא הטו"ז מתיר בנידון ידידיה לגמרי דאפי' משום כחם אינה טמאה ול"ל דדוקא היכי שידעה דארגשה ומסופקת במה ארגשה אז תלינן בהרגשה עד אי מלינן לתלות הדם מעלמא אבל אי לא ארגשה כלל כמ"ש הטו"ז אז באמת אפי' משום כחם ליכא, ובס"ט כחז בפשיטות דתלינן דלחי מעלמא דרבנן ע"ש.

ולפענ"ד גראה דמשו"ה לא אמרי דלמא ארגשה וסברה הרגשה עד הוא דלכאורה קשה אהא דאמרי נדה נ"ח לעולם דארגשה וקסברה הרגשה מי רגלים או הרגשה עד הוא כיון דמספקא במה ארגשה נוקי אותה החזקה עברה ותחי' עבודה ול"ל כיון דליתא לדם ורוז דם מן המקור אי"כ הוי רוי"ח ורובא עדיף אך כל זה אי ליכא דם מעלמא אבל בנידון הטו"ז דהו"ל דם מעלמא אי"כ איך נימא רוב דם מן המקור הא חזיקן דליכא ודאי דם שלא מן המקור ואיתרע ליה רוב זה ול"ל רוי"ח רובא עדיף שפיר מוקמינן לה בחזקה עברה וטעורה ויש לעיין בזה בדברי צ"י שהביא ס"ט שם סד"ה ובזה.

אלא דק"ל דחור"ד סי' ק"ץ סכ"ג הקי' על הטו"ז דמתיר רק שלא בשעת ווסתה הא הוי כמכה שמוציאה דם דתלינן אפי' בשעת ווסתה ע"ש והיה נ"ל לחלק דדוקא בהך דמכה שמוציאה דם שבשעה שבדקה עלמה כבר ישנה המכה בעולם שיש לתלות בה משא"כ בנידון הטו"ז בשעה שבדקה עדיין לא הי' הדם שיוצא מצית הריעו כאן שדעת שיש לתלות בו רק אח"כ ידעינן שיש דם אבל אפשר שבשעת הבדיקה לא היה כאן אותו דם לכן לא תלינן אלא בשעת ווסתה, ולפי"ז באמת קשה מ"ל דתלינן בכה"ג דלמא דוקא אם יש בודאי דם מעלמא בשעת הבדיקה כמו במכה שמוציאה דם החם תלינן משא"כ כאן דאפשר דבשעת הבדיקה לא היה דם כלל באמת לא תלינן, ול"ל דעכ"ה איכא חזקה שזה הדם מעלמא היה גס בשעת הבדיקה דאמרי כאן נמלא כאן היה בדקו"ל בחו"ה סי' חס"ז ועיי' שם במג"א מסק"ו ולהלן ולכן שפיר תלינן בדם שבה מצית הרעי ולפי"ז ה"ה בני"ד כיון שעכשיו יש מקום באלצט שמוציאה דם אמרי כאן נמלא וכאן היה גס בשעת הבדיקה.

ובעתה כיון דס"ט וחור"ד וחכ"ה כולוהו ס"ל להקל בנידון הטו"ז ונידון דידן דומה ממש לנידון הטו"ז ויש

אסור דלמא אחו למטעי כדאי חולין חי ומ"ש השעה"מ פ"ד מיו"ט ה"ה ע"ז יראה שאין ראוי משם כמו שיראה המעיין עיין שם לא זכיתי להבין אמאי אין ראוי משם ואפשר דלא א"ש לפמ"ש חוב' שם ד"ה וליתקן ופ"ה כשיראה לחזור ולהחוך צער והא זכור להכשירה ע"ש הרי דליכא חששא רק שבחוחו פעם יטעה ויצוה לחתוך חלב ואח"כ צער כדמשני הגמ' אבל שיטעה פ"ה וישכח להכשירה לא חיישינן כמו דס"ל להמקשן וה"ה לבתר דמשני גזירה שמה יחתוך ואח"כ צער ג"כ לא נייד מואת הסברי וס"ל דבשל פעם אחרת זכות הוא להכשירה וא"כ גס כאן ליכא למיחש שמה יצא לבשל פ"ה בלי הגעלה כנ"ל כוונתו ותל"מ. ואם יש אחר דברים אל נא תמנע הטוב ממני.

והגני אחיך אזהבך מחבקך ומנשקך בלוג"ח חותם בכל חתמי ברכות שבמקדש ודושו"ט כל הימים.

הק' יודא צבי בלוהם

סימן קכ"ב

ע"ד בדיקת עד שנראה בו טיפת דם ואח"כ ראו שהאצבע שבדקה בו נחתך ומוציא דם

בעה"ת א' בא תרע"ו לפק"ק הרי"י יע"א.

אודות אשה אחת שבדקה עלמה ביום ז' של ז"נ בצוקר ומלאה על העד טיפת דם וראתה שלד החילון של העד הי' מלוכלך יותר ואחר שעה מלאה שהעור של אלצט זה שבדקה נחתך ומוציא דם מה דינה.

תשובה, כבר הביא טו"ז סי' ק"ץ סקכ"ג דברי צ"י דהיכא דליכא למיחש שמה בלא הדם צעד זה מחמת שנתעסקה סמוך למקום שהעד שם צמינו דמים תולין בהם אפי' יותר מכגרים ועוד מפני שקנחה לא יניח מלתות במה שאפשר כיון שלא הרגישה צינחת הדם מגופה והיינו כל שאינו משוך ומזה הוליא טו"ז שם באשה שרגילה להוליא דם מצית הרעי שלה עיי' איזה סבה ובדקה עלמה אפי' צעד הבדוק ובשעת הבדיקה נגעה שם דחולה בה לאין כאן סד"ו כיון שלא הרגישה בדם מן המקור וכחז בס"ט סי' קפ"ג דטעמא של טו"ז כיון דחזיא שלא בהרגשה אטיג דליכא למימר דלמא הרגישה וסברה הרגשה עד היא מי"מ כיון דלפעמים חזיא בלא הרגשה איכא כאן ס"ם שמה לאו מגופה חזיא שמה לאו בהרגשה אחיא שהרי לפעמים איכא דם בלא הרגשה ע"ש וא"כ בני"ד נמי איכא ס"ם זו שפיר תלינן שהדם מן האלצט ושירה לעבול לערב שאין דם זה מן המקור.

דמה שהקי' ס"ט דאפי' אי הוי בלא הרגשה מ"מ מדרבנן עמא נ"ל ליישב עפ"מ שהבינו האחרונים בדברי ר"ש פ"ב ממקואות מ"ב דבני' מקואות אחד שאוב ואחד כשר וטבל בראשון ועשה צני ועשה דשניית עבודה בטומאה חמורה אבל בטומאה קלה תלויות דטומאה חמורה עכ"ה כבר ילא

ידים מוכיחות שבגד החילון של העד דהיינו לאותו לך שנגעו
באלצע ה"י מלוכלך יותר ואלו היה מגופה אותו לך שה"י לך
הגוף היה לריך להיות מלוכלך יותר ועיי" ס"י ק"צ דלאחר
ג"י תולין לכן גם כאן שפיר יש לתלות בדם שזא מן האלצע.
ובזה תנוח דעתו וה"י שלום, מבאי.

העבר"י

סימן קכ"ג

בדין ס' נתעסקה בכתמים ועוד בדברי טו"ז הנ"ל

בעה"ת אור ליום ב' וארא העתר לנו תפלתנו לפ"ג
האנשאוו"טץ יע"א.

מכתבו הנעים הגיעני אודות אשה שבדקה עלמה צעד
הבדוק לה ביום ה' לספירת ז"ג באמנע היום בלי
שהרגישה מקודם זיבת דבר לח וכדומה ומלאה מראה אודם
ממש רק היה פחות מכגרים ועוד וכראותה כי כן הוא שוב
בדקה עלמה צפי בית הרעי ומלאה ג"כ שמוציאה דם משם
ומסתפקת אם צשעה שבדקה באותו מקום בתחילה אולי נגעה
גם בצית הרעי וען שהיתה מהירה בבדיקה עכ"ד ולא ביאר
אם אותה אשה דרכה להוציא דם מצית הרעי אך מכותלי
מכתבו שדימה אותו לדינו של טו"ז ס"י ק"ץ סקכ"ג וגם
מדכתב וכראותה כי כן הוא שוב בדקה עלמה צפי בית הרעי
נראה שדרכה בכך, וגם מ"ש בלי שהרגישה מקודם זיבת דבר
לח וכדומה עכ"ל כלל גם שאר הרגשות שנפתח פי המקור
והזדעזעות גופה עיי רס"י קפ"ג וק"ץ, ואני אינני כדאי לשלח
אליו ומי אנכי להכניס עממי בדין חמור אמנם הואיל ודפק על
פתיח המרתו לעבור פרשתא דא ואתניי וה' ילילני משגיאות,
גל עיני ואציעה מתורתך נפלאות.

כתב הב"י ס"י ק"ץ והביאו טו"ז שם סקכ"ג דהכי דאיכא
למיחש שמא זא הדם צעד זה מחמת שנתעסקו סמוך
למקום שהעד שם צמיני דמים תולין בהם אפי' יותר מכגרים
ועוד דמפני שקנחה צו לא ניח מלתות צמה שאפשר לתלות
כיון שלא הרגישה צינחת הדם מגופה ומיהו היינו כשהוא
עגול אבל אם הוא משוך אפי' בכל שהוא עמאה שחזקת משוך
שהוא מהקינוח ע"ש ודבר זה מצואר צראשונים צנדה י"ד גבי
בדקה צעד הבדוק לה ועחתו ציריכה ולמחר מלאה עליו דם
אמר רצ עמאה נדה וכתבו הראשונים דדוקא כשהיא כגרים
ועוד אבל בפחות מזה תלין במאכלות מצואר דאפי' היכי
בדקה צעד הבדוק לה אם אפשר למיתלי תלין והרשב"א
הצ"ח ראייה לזה מדפריך התם אמתני וניחוש דילמא דם
מאכלות ודחי דאותו מקום בדוק או לחוק הוא אלל מאכלות
אבל אי לאו הכי באמת היינו תולין במאכלות ש"מ דאפי' היכי
בדקה צעד הבדוק לה נמי תלין היכי דמלין לתלות בדבר
אחר ע"ש ואני תמה אי מהתם אפי' במשוך נמי יש לתלות
במאכלות דאי נימא דבמשוך לא תלין א"כ מ"פ וניחוש דילמא
דם מאכלות הוא דילמא מיירי מתניי דהיה משוך וליכא

למיתלי במאכלות אך ז"ח דצחי רמב"ן שם כתב דהא דפריך
וניחוש דילמא דם מאכלות הוא היינו דשלא צשעת צעילה ממש
ודאי אותו מקום בדוק הוא אלל מאכלות שהוא סתום מלכנוס
ואם נכנס מתה היא ואין דמה יולא ממנה אבל כאן יש לחוש
שמא צשעת צעילה דחקה ונכנסה והשמש הרגה ושפך דמה עד
עקבה ע"ש א"כ עכ"ח המאכלות נהרגה באותו מקום וא"א
להוציא הדם משם אלא ע"י קינוח א"כ שפיר משוך הוא אפי'
אם הוא דם מאכלות משא"כ אם אמרינן שמאכלות נהרגה על
העד גופא עגול איצעי ליה לאשכוחי ולא משוך וכיון דמשוך
הוא רגלים לדבר שעי' קינוח הוא צא, ומשו"ה באמת כתב
הטו"ז דהיכי שמוציאה דם מצית הרעי אפי' משוך עהור כיון
שנעשה בקינוח ממקום עהור וכן הכסים בחו"ד סקמ"י
וחכ"א כק"ג סעי' ל"ג דכיון דא"א לזא הדם על העד אלא
ע"י קינוח אין ראייה ממה שהוא משוך שהוא מן המקור
ואפי' במשוך נמי תלין.

אלא שבס"ט ס"י קפ"ג צד"ה גם ל"ע תמה עליו מדברי
הרשב"א שהצ"ח צ"י ס"י ק"ץ באמנע ד"ה והשתא מ"ש
רבינו שכתב האשה שבדקה עלמה צעד הבדוק לה ונמלא
וכי בדקה צעד הבדוק לה ואח"כ עחתו ציריכה או שהניחתו
תחת הכר או תחת הכסת ולמחר נמלא עליו דם אם הכתם
עגול ואין צו כגרים ועוד עהורה דתלין במאכלות שמא
מאכלות נתמעכה שם תחת הכר או הכסת או ציריכה ואע"פ
שהעד בדוק הוא חזקה אם דם קינוח היה משוך היה ואם
משוך עמא ואפי' אין צו כגרים ועוד ואין אומרים צ"ל דם
מאכלות הוא כיון שהעד בדוק אלא זה חומר צעד במחלוק
שהכתם הנמלא בחלוק אע"פ שהוא בדוק צין עגול צין משוך
תולין אותו להקל במאכלות עד שיהא צו כגרים ועוד וכ"כ
הרא"ש ס"פ הרוחה אלמא אע"ג דאפשר לדם מאכלות להיות
משוך אפי' מעמאין צעד הבדוק מספיק כל היכי דליכא
רגלים לדבר שלא זא מקנוח דדוקא היכי דאיכא הוכחה כגון
שהוא עגול הוא דתלין ועוד בעחתו ציריכה נמי זא ע"י קנוח
ואפי' מחמרינן במשוך ואיך כתב הטו"ז להקל אפי' במשוך
בגדון ידיה אע"ג דמכה שבגופה נמי משוך הוא כיון שעי'
קנוח הוא מ"מ אין לנו שום הוכחה לעבר מלעמאה ומספיקא
ראוי להחמיר ע"ש ולפענ"ד נראה דלכאורה ק"ל לדברי רשב"א
דאין תולין רק אם יש ראייה צרורה שאינו זא מן המקור דהיינו
אם הוא עגול דחזקה אם דם קינוח היה משוך אבל אם הוא
משוך דאפשר דזא מן המקור לא תלין א"כ מ"פ אמתני
וניחוש דדם מאכלות הוא דלשיעת הרשב"א היה הקוש"י שיהי'
עהור דאליה לא מייתי ראייה מהתם והרי התם נמי ליכא
רגלים לדבר שלא זא ממקור ואפי' פריך הגמ' דניתלי
במאכלות ועוד אמאי ערבינהו ודני תחת הכר או תחת הכסת
בהדי עחתו ציריכה דילמא תחת הכר או תחת הכסת באמת
במשוך לא תלין במאכלות משום דהתם לא ע"י קנוח הוא זא
וא"כ אם הוא משוך רגלים לדבר איכא שזא ע"י קנוח משא"כ
בעחתו ציריכה דזא ע"י קנוח אפשר דאפי' במשוך נמי תלין
ומ"ש דצחדא מחתא מחתינהו לכן י"ל דאין הפי עחתו ציריכה
שקנחה ציריכה כמ"ש ס"ט אלא הפי כדאמרינן חולין ק"ע
ע"צ ועחו צכותל ופירש"י כובשו צידיו לכותל כדי שישחט
חלצו וה"ג מיירי שעחתה המאכלות ציריכה היינו שבצשעה
ציריכה שנתמעכה שם אבל ציריכה לא היה שום קנוח וכיון

ע"י מאכלות שיהיה משוך שפיר תלין אי איכא דבר לתלות
 זו ועכ"ל ל"ל כן דהרי כתב המרדכי הביאו ס"י קפ"ז
 ד"ה ומ"ש והרמב"ן כתב וכו' דכל היכי דתלין להקל
 במשמע ידא דעבחי אפי' אקיפו ולא חידמי מכשרין הרי
 דכאן אע"פ דליכא רגלים לדבר אפי"ה תולין ועיי' דצ"ח ס"ס.

אבל בלא"ה סד"ט מדויל ידיה משתלים שהרי כתב שם לעיל
 מיניה דעמאל דע"ז משום דהוי ס"ס שמה לאו
 מגופה חזיה ואת"ל דמגופה חזיה שמה לאו בהרגשה ע"ש אי"כ
 לכאורה אפי' במשוך נמי איכא ס"ס הנ"ל שמה לאו מגופה
 ושמה לאו בהרגשה ועכ"ל ל"ל דרשב"א ס"ל כדעת תוס'
 כתובות ע' דהיכי דרוב או חזקה מסייע ללד ספק אחד לא הוי
 ס"ס וכמו שהעיר ס"ע שם וכאן נמי איכא או רוב מן המקור
 או רוב בהרגשה ולא הוי ס"ס ועיי' פני"י כתובות שהביא
 דגם הרשב"א ס"ל כן אבל לדיון דגם ככה"ג מקרי ס"ס כמו
 שהחליט ס"ע שם שפיר כתב ע"ז דתלין אפי' במשוך,
 וממילא דינחא נמי ראית רשב"א מקושי הגמ' וניחוש דילמא
 דם מאכלות הוא הא לרש"י לא מהני אלא לפערה מקרבן
 חטאת אבל ספק עמאל מיהא הוית דהא במתני קתני נמי
 נמלא על שלה לאח"כ עמאים וגם כאן קשה קושי הגמ' וניחוש
 דילמא דם מאכלות ועכ"ל כזה עכור לגמרי משום ס"ס שמה
 דם מאכלות ושמה בלא הרגשה דל"ש למימר כאן הרגשה שמש
 דעכשיו ליכא הרגשה שמש ולריך למימר גם כאן משום דאותו
 מקום צדוק או דחוק הוא אבל בלא"ה היתה עכורה משום
 ס"ס ה"ה בכל הני דתלין לדעת הרשב"א איכא ס"ס ז.

אלא שאני חוכך בדברי ס"ע דאפי' הראשונים דס"ל דאפי'
 היכי דאין לך האיסור וההיתר שזוין נמי מקרי ס"ס
 עכ"ל ה"ע כמ"ש פני"י בכתובות שם דס"ס מטעם רוב דספק
 אחד הוי פלגא ופלגא וכשתלטרף מיעועא דספק השני להך
 פלגא דהיתרה נמי איכא רובא משא"כ בהך ס"ס הנ"ל דבספק
 שמה לא חזיה מגופה לא הוי ספק ממש דהרי מלא כל מס'
 נדה דרוב דמים מן המקור ובספק השני שמה לא ארגשה נמי
 איכא רובא דרוב דמים בהרגשה כמ"ש סד"ט בעלמו.

לכן מ"ל דבשבעות ח"י מוקי להך מתני' בסמוך לווסתה ואז
 ליכא חזקה עברה שהרי היא עלולה לראות בראותו זמן
 ואיכא נגד חזקה עברה חזקה דאורח צמנו צא וכיון שראתה
 דם איתרע חזקה עברה וחזקה דאורח צמנו צא לא איתרע
 וא"כ מן הדין עמאל ודאי ועיי' נוצי"ק ס"י נ"ה לכן אפי'
 נימא דדם מאכלות הוא וחזקה עברה לא איתרע מ"מ איכא
 כנגדה חזקה דאורח צמנו צא והוי רק ספיקא משא"כ שלא
 בשעת וסתה דאית לה חזקה עברה ונהי דאיתרע מ"מ מלין
 לתלות במאכלות וחזקה דאורח צמנו צא ליכא שוב שפיר
 עכורה לגמרי והיינו ראית הרשב"א דא"א אמרינן הכא דאי
 תלין דם מאכלות הוי ספיקא משום דנגד חזקה עברה
 איכא חזקה דאורח צמנו צא א"כ שלא בשעת וסתה עכורה
 לגמרי משום דתלין במאכלות ואית לה חזקה עברה ועיי'
 חו"ד ס"י ק"ץ ס"כ וצוה מיושב נמי מה שהקי חו"ד שם
 סקח"י א"מ"ש ע"ז צנידון הנ"ל דאין כאן סד"א"י כיון שלא
 הרגישה והקי הא איכא הרגשה עד ולהנ"ל כיון דע"ז שלא
 בשעת וסתה מיירי דאיכא חזקה עברה ואיכא למיתלי דם

דלא היה קנוח א"כ אם משוך הוא רגלים לדבר שבה מקנוח
 ושפיר נקטי בהדי הדדי אבל אם אפשר שבה מקנוח ממקום
 עכור שפיר תלין ולהכי שפיר פריך גמ' וניחוש דילמא דם
 מאכלות הוא דאע"פ שאין רגלים לדבר שלא צא מן המקור נמי
 תלין וא"ש.

ועת"ל דבחידושי הרמב"ן נדה שם כתב צדקה בעד הכדוק
 לה ועמחו ציריכה ומחר מלאת עליו דם גרסינן
 בכולהו נוסחי וכן מלינו בשם ר"ח ופירושו שמלאת עליו על
 העד דליכא למיתלי אלא דילמא דם צירך הוה ואי הוה צירך
 נמי כהם הוא ועמא וכיון דאיכא ספיקא דירך גופיה ועוד
 דלא שכיח קרוב יותר לתלות בעד לעומאת נדה ולא צירך
 הילכך בין שמלאת נמי על הירך בין שלא נמלא אלא על העד
 עמאל נדה ע"כ מצוחר מדבריו דודאי אם היה ודאי הירך
 מלוכלך דם היינו יכולין לתלות שהדם הוא מירך אבל כיון
 דרק ספק הוא אם היה צירך וצדבר שאנו רואים לתלות אינו
 צרור שהוא כאן שיהי אפשר לתלות אין תולין משום דהוי
 כס"ס לחומרא שמה לא היה כאן דם צירך ואת"ל היה שמה
 על העד מן המקור היה ולא מן הירך ודבר זה לחלק בין איכא
 צודאי מידי לתלות זו ובין ליכא צודאי מידי לתלות זו דאין
 תולין מצוחר צו"ד ס"י ח"י ס"ט"ו ועיי' צ"ח ס"י כ"ה שהוא
 מטעם ס"ס כנ"ל ולפ"י י"ל דהא דמלריך הרשב"א שיהיה
 רגלים לדבר שלא צא מקנוח היינו צליכא צודאי דבר לתלות זו
 כמו בהניחתו תחת כר או כסת או בעמחו ציריכה דלא ידעינן
 צודאי שהיה מאכלות דהרי אין זה צרור שהיה מאכלות וא"כ
 הוי ס"ס לחומרא שמה לא היה מאכלות ושמה דם זה מן
 הקנוח הוא אבל צנידון דע"ז דאיכא ודאי דבר לתלות זו שהרי
 יודעין בצירור שמו"א דם מצית הריעי וליכא ס"ס לחומרא
 מודה הרשב"א דלא צעינן רגלים לדבר.

ובהכי ניחא נמי מה דיש לעיין לפמ"ש תוס' נדה י"ד ד"ה
 וניחוש דקושי הגמ' היה אנומא על שלו כי לא נמלא
 על שלה אמאי מעמאין כיון דאיכא הוכחה דלא אחי מגופה
 הרי דס"ל דלריך רגלים לדבר שלא צא מגופה ולפמ"ש ניחא
 דגם כאן לא ידעינן שהיה צודאי מאכלות לכן לריכין רגלים
 לדבר שלא צא מגופה אבל אי איכא מידי שצודאי יש לתלות
 שפיר תולין אפי' ליכא רגלים לדבר, וצוה ניחא נמי מה שהקי
 סד"ט ס"י קפ"ג דאין מייתי הרשב"א ראיה מקושי הגמ'
 לעברה לגמרי הא רש"י פי' דקושי הגמ' היה רק דליהוי ס"ע
 ולא לחייב חטאת אבל לעברה לגמרי מנ"ל ולהנ"ל ניחא דודאי
 היכי דליכא מידי שיש לתלות צודאי אין לעבר לגמרי אי לאו
 דליכא רגלים לדבר דלא אחי מגופה אבל היכי דאיכא מידי
 דודאי יש לתלות זו שפיר יש לעבר לגמרי.

אלא דיש לעיין בזה מהא דקו"ל צו"ד ס"י ל"ו ס"ה דתולין
 הנקב במשמוש ידיה דעבחי והיינו שיודעין בצירור
 שהעצבי העצב שם ידו בכה כמ"ש ע"ז שם סקי דה"ה
 הוי ס"ס לחומרא ואפי"ה כתב רמ"א שם דדוקא אם הנקב
 משוך תלין בעצב ולא אם הוא עגול הרי מצוחר דאפי' איכא
 ודאי דבר לתלות זו אפי"ה צעינן רגלים לדבר ונ"ל דהתם אין
 דרך כלל שעי' העצב יהיה עגול ולכן אפי' איכא ודאי דבר
 לתלות זו לריך שיהיה משוך משא"כ כאן דמשכחת ליה נמי

אחר שלא מן המקור ודאי תלין מהיית וליכא שום ספק משום דמוקימין אחזקה וכמו במשמוש ידא דעבדא צבי ליו.

ובזה מלאחי טעם נכון לדעת הרי"ח דקושי הגמי היה בזמנא על שלו משום דאיכא רגלים לדבר דלאו מגופה הוא דגם הוא לה צעי רגלים לדבר אלא משום דכאן מיירי בשעת וסתה דלית לה חזקה טערה לכן לא מקלין אלא צאיכא רגלים לדבר ואז תלין במאכולת אבל שלא בשעת וסתה דאיכא חזקה טערה אפי ליכא רגלים לדבר נמי תלין.

ועי"ל דסד"ע הביא בשם שצ"י שהקי מ"פ וליחוש דילמא דם מאכולת הוא דילמא מיירי מתני דיתר מכגרים ותיתי לי שעמדתי בזה מדעתא דנפשאי ואמרת ע"מ שהביא סד"ע סי ק"ץ סקס"א צדי"ה בתשי פמ"א ד"ל דנתמעכו הרבה מאכולת זה אלא זה עד שנעשה כחם גדול אפי"ג דזמנא על שלה לא תלין בהכי הי"ע דאי"כ צולת גזרת חכמים שחטמא בכתם וכי אי"כ י"ל דקושי הגמי היה דאפי יותר מכגרים ועוד נמי נתלה במאכולת היינו בהרבה מאכולת וכיון דזה לא שכיח כ"כ לכן לריך רגלים לדבר שלא צא מגופה אבל בפחות מכגרים ועוד אפי ליכא רגלים לדבר נמי תלין.

אמנם צאמת גם בסד"ע שם מסיק דטעמא דטו"ז כמ"ש צ"י סי ק"ץ וז"ל וכ"ג מדברי התוספות שהם גורסין טמאה נדה ואפי"ה כתבו וכגון שיש כגרים ועוד דליכא חשש מאכולת והטעם מצוהר דכיון שלא הרגישה רגלים לדבר שלא צא מגופה ולפיכך תולין צמה שאפשר לתלות הלכך פחות מכגרים ועוד תלין דם מאכולת כל שטחתו ציריכה או נתנתו תחת הכר אבל כשהוא כגרים ועוד דנפקא ליה מחשש דם מאכולת אמרינן כיון שקנחה צעד צדוק זה ואין אנו יכולין לתלות דם מאכולת מפני שהוא יותר מכגרים ועוד ודאי מגופה שקנחה צו הוי טמאה נדה ודאי ולא מספקין לה כי היכי דמספקין בזמנא כתב בצגדיה דשאני החם שלא קנחה וזה הטעם צעלמו מספיק לחלק צין עגול למשוך ע"כ וכתב ס"ע שם מדצרו אלו משמע דה"ע משום דטעות זה עכ"פ מלתא דלא שכיחא ולא אמרינן אלא היכא דמוכח שצא מגופה כיון דריב דם בהרגשה אחיה משא"כ היכי דאיכא למתלי דמעלמא אחיה רגלים לדבר דמעלמא אחיה כיון דלא הרגישה מסתבר טפי למתלי מעלמא מלומר דאיהי קטעי ע"ש מצוהר שס"ע צעלמו מודה שא"ל לרגלים דבר אחר שלא צא מגופה מהא דלא ארגשה ואיכא מידי לתלות צו תולין אפי"פ שאין רגלים לדבר, ועוד למדתי מדצרי צ"י דכתב וזה הטעם צעלמו מספיק לחלק צין עגול למשוך הרי שמדמה משוך ליותר מכגרים ועוד דכמו דזה צא מגופה כן נמי אמרינן דמשוך מגופה אי"כ ה"ה נמי דכמו דצויתר מכגרים ועוד תלין היכי דאיכא מידי לתלות צו ה"ג צמשוך אי איכא מידי לתלות שצא ע"י קנוח נמי תולין.

עבורה שכתב ואפי"ג דאיכא לספקינהו במקום מי רגלים כיון דרגלים לדבר דחיק לה עלמא וחזקה דמים מן המקור וכי הרי דע"ז שצא מגופה לריכין רגלים לדבר אבל ע"ז שלא צא מגופה לא לריכין רגלים לדבר, ועיי רמז"ן שכתב אבל צעלה בצדיקה דעדים לא חיישינן למאכולת דרוב דמים מלויין צנשים ואין קנוח העד נמי ממעך מאכולת והרגה ע"ש משמע דאם קנוח העד היה ממעך המאכולת היינו תולין במאכולת הרי שאפי"פ שלא היה רגלים לדבר שלא צא מגופה נמי היינו תולין וגם ממה שהקי דאמאי על שלו שניהם טמאים אפי נמלא לאחר זמן מרובה ליחוש שמא מאכולת הוא שצא עליה אחר שצעל שהרי אינו אלא ככתם צעלמא ומאי קושי דהא סוף כל סוף ליכא רגלים לדבר שלא צא מגופה וא"ו ללא צעינן רגלים לדבר שלא צא מגופה אלא שלא יהיה רגלים לדבר שצא מגופה שפיר תולין ועיי לשון חידושי הר"ן ר"פ הרוחה כחם שכתב פירוש כגון שהיה פחות מכגרים ומשו"ה עבור דתלין במאכולת ואפי"ה משוך טמא שכיון שקנחה צו והוא משוך מוכחא מילתא דמגופה אחיה ולא תלין ע"ש מצוהר מדצרו דדוקא אי איכא הוכחה דאחיה מגופה אז לא תלין אבל בכתם תולין להקל והכי מעין הרבה לשונות מרשצ"ח בחידושו נדה י"ד דלא צעינן רגלים לדבר דלא אחי מגופה.

ועוד אני אומר על דצרי סד"ע הנ"ל הלא אם קנחה ומלאה עגול טמא ודאי היכי דליכא למיתלי בשום דבר ואפי"ה היכי דאיכא למיתלי צאחה דבר תולין אי"כ ה"ה צמשוך נהי היכי דליכא למיתלי טמאה מ"מ אי איכא צמה לתלות אמאי לא נימא דתולין ג"כ לכן צנידון דטו"ז דאפשר צמשוך צא ע"י קנוח ממקום עבור שפיר יש לתלות אפי צמשוך.

ועוד צ"ל דצאמת הא דטמאה כשצדקה ומלאה דם אף דלא ארגשה היינו משום דאמרינן דהרגשת עד הוי אי"כ א"ה דהרגשה הוא שנפתח מקורה או הזדעזעות גופה דצעשה שהיה העד צמקום שהשמש דש אז יאל הדם מן המקור והרי מצוהר צבי קפ"ז ס"צ שאם הדם מן המקור צראש המוך לריך להיות ואם לאו הוא מן הצדדין אי"כ גם כאן אי נימא דלא ארגשה ומן המקור יאל הדם צראש העד היה לריך להיות לכן אם הדם צלדדים של העד עכ"ה לא אחי מן המקור בהרגשה דמעיקרא לא ארגשה והשתא עכ"ה לא אחי מן המקור דאי"כ צראש העד היה לריך להיות אי"כ צכה"ג דיש מקום לתלות והדם צלדדים של העד אפשר יש להקל ומ"ש כיון דטו"ז כתב וצעטת הצדיקה נגעה שם ומשמע דאם אינו צרור שנגעה שם לא תלין צזה הנה צאמת גם צחכ"א כק"ג אות ל"ג התנה צזה ללריך שיודעת צודאי שנגעה שם ע"ש מ"מ כצו כתב חת"ם יו"ד סוס"י קפ"ה כיון ששפת הרחם סמוך מאוד וצעטת הורקת הדם העורק מפי הצעטת יתלכלך גם מקום שפת הרחם ע"ש צודאי נגעה שם צמקום שהיה הדם מהעורק.

דב"ש דלמ"ש טו"ז סי קל"ו סק"ג דצתוך ימי ספירתה יש לה חזקה עומאה ואי"כ ל"ש כאן להקל מספק הנה לדצריך לא היה לנו להקל אפי צפחות מכגרים ועוד אפי

והכי משמע לפענ"ד מדצרי ראשונים דלא צעינן רגלים לדבר שלא צא מגופה ועיי רש"י נדה י"ד ע"צ ד"ה יושבת

לאחר ג"י משום דעכ"פ ספיקא הוא ונוקמא בחזקת עומאה וזימי חרפי עמדתו בזה וקדוש אצונו מאור הגולה זוקללה"ה דחה דברי והנס ככתובים צ"ש חו"ד לכן כיון דטו"ז מדמה הא שמוליאה דם מבית הרעי למכה שבאותו מקום ולאחר ג"י תולין במכה שידע שמוליאה דם אפי' לדעת הש"ך בסי' קל"ז סק"יג לכן לדעתו יש להקל בזה, וחי' יזרוק עלינו מים טהורים וזכה לראות בתומים ואורים, מדבר בשפה צרורים. החותם בברכה שלימה.

הק' יודא צבי בלוהם

סימן קכ"ד

בענין חשבון מ' סאה במקוה

בעה"ת ג' עשי"ת תרס"ז לפק"ק האנושאויטץ יע"א. כוח"ט לידידי אהובי הרבני המופלג, מלא פלג זית רענן, לפני שמש שמו ינון, מהור"ר אלהנו יצחק גרינוואלד נ"י, בכפר גיראלט יע"א.

ע"ד החשבון של מ' סאה במקום שלכם שהמקוה הוא בור עגול והקו הפשוט [דהיינו הדורכמעסער] יש לו שלשים וארבע לאלל והגובה יש לה מאה ועשר לאלל בכמה לאלל הוא מ' סאה.

ימחז'ל א"פ לעיי היטב בתום סוכה דף חי ע"ה סד"ה כמה ואז החשבון יעלה במכון דהיינו שיחזור לרעות מן הנקודה האמנעית מחז' רוחב עיגול ולמטה ויפשיט החוטין מימין ומשמאל נמלא שרחבן באמנע הוא י"ז לאלל ואורך החוט החילון היותר ארוך הוא מאה ושני לאלל כפי החשבון שכל שיש צרחבו טפה יש בהקיפו צעיגול ג"ט ואח"כ יחלוק לשנים באמנע ויתן מקום הקצר של חי למקום הרחב של חצירו כמבואר שם בתום נמלא השטח הוא י"ז לאלל רוחב ואורכו חמשים ואחד לאלל, והנה י"ז לאלל על ג"ה הם שמונה מאות וששים ושבעה וסכום זה על מאה ועשר של גובה הוא תשעים וחמשה אלף ושלש מאות ושבעים לאלל נמלא שבאותו בור יש ל"ה אלף וגי' מאות ושבעים לאלל, וכל לאלל הוא צ' לענטי וגי' רביע לענטי מעטטער ואף שכפי שמדתי יש לאלל הרבה יותר מאלצב בכל זאת לענין מדידת המקוה לחומרה אני מחזיק לאלל רק לאלצב נמלא שבגובה של ג"ה לאלל יש מ"ד אלף ושני מאות ושלושים ושבעה אצבעות דהיינו לאלל מים והוא יותר מן שיעור מקוה שכי' הש"ך ריש חי' מקואות שהוא מ"ד אלף וקו"ה אצבעות וחתי אצבע פחות חתי רביע אצבע והחשבון מכון.

אבל יש עוד אופן אחר למדידה דהרי אמרנו שם בסוכה מכדי כמה מרובע יותר על העיגול ריבוע ע"ש ועיי' רש"י עירובי דף י"ד ע"ב ורע"ב ותום יו"ט פ"ב דאהלות מ"ו ומעשה אלו הי' מקוה זו מרובע דהיינו ל"ד על ל"ד הי' השטח על פני כולו אלף ומאה וגי' לאלל וסכום זה על

מאה ועשר של גובהה הוא מאה ושבעה ועשרים אלף ומאה וששים נכי רביע מסכום זה דהעיגול פחות צרביע יולא ל"ה אלף ושבע מאות ותשעים מסכום הנ"ל שכך הרביע מסכום הנ"ל נשאר ל"ה אלף ושלש מאות ושבעים והוא מכון לחשבון הנ"ל לכן צ"ה לאלל גובה יש שיעור מקוה צרחב אמנם אנו מדקדקי' הרבה ואתהלכה צרחבה לכן אם גובה המים ששים וחמשה או שבעים ילאנו מכל החששות ויש מי סאה.

ומה שליין לעיי' בספרו של רבו הרב מצאניהאד פרי השדה סי' קכ"ה ומ"ש שם דלפי חשבון צלים לריך להוסיף בכל ששים צלים בינה אחת כמו"ש צש"ע סי' פ"ו סי"ה וסי' ל"ח ס"ז דצלים לריך ששים ואחת לצבל פליטתה והיינו משום שיש צלים קטנים וגדולי' כמו"ש ש"ך וטו"ז שם ע"ש והוא שיבוע החם החשש דאין כל הצלים שוין ודלמא יש צתוך בס' צלים חי' או צ' שאינם גדולי' כמו הצילה של חי' לכן לריכי' ס"ה צלים לצבלה משא"כ לענין לשער המקוה צצילים גועל בינה צינונית ומשער סי' פעמים כמו בינה צינונית זו ותו ליכא שום חשש והראי' דהרי פסק שם המחבר להדי' דאם נתצטלה בתצטיל של היתר א"ל אלא ששים מן התצטיל לצבלה הרי דיכולי' לשער ששים נגד בינה אחת ועיי' טו"ז סק"יב וש"ך סקט"ז וימלא שכן הוא.

ובזה תנח דעתו ידידו הגאמן החותם בברוך.

הק' יודא צבי בלוהם

סימן קכ"ה

בענין נדר בעת מחלה

בעה"ת ה' שמיני י"ב למספר מא"ה ברכו"ת לפק"ק הו"ו יע"א.

בימי הספירה, ברכה ערוכה בכל ושמורה, לאהובי תלמידי הרבני המופלג בתורה וביראה וכו' מו"ה וואלף פריעדמאנן נ"י.

עתה צאתי להשיבך על שאלתך אודות אחותך הנערה תחי' שהיתה חולנית וכאשר נחלשה הרבה אמרה בלשון הזה עראגטס מיינע קליידער אין בית המדרש וכאשר נתרפאה אמרה שכוונתה היתה לתתם לנזרך ציהמ"ד ונפשך לשאול הגיע יטן שאמך תחי' עניה ציותר עד שאפי' לחס לך לפי הטף אין לה אם מחוייבת אחותך שהיא ג"כ אלל אמך לקיים נדרה דאז תשאר צלי שום מלצוש.

תשובה דעת דו"ז בקלו"ה רסי' רמ"ג צכוונת העור ושוי"ע דאם אמר הולך לפי מנה אם המקבל עני אמרי' הולך כזכי דכיון דחייב ליתן לעני משום נדר הוא הולך כזכי כמו צחוב ופקדון צחו"מ סי' קכ"ה ונראה שהסכים עמו צנתיבות שם ומלאחי' ממש כדברי הקלו"ה צמח"ה הלכות דקה סוסי' ג' ע"ד העור אלו ונתיבות לא הי' לריך להציא דין אחר משמו ותיתי לי שזכיתי לכווין לסצרא זו מדנפשאי

וינא לי כן מתוס' צ"ב דק"ג ע"ב ד"ה הכא שכתבו דמכירי כהונה מקרי מוחזק משום דאסור לחזור במתנה מועטת חפי בדברים צעלמא וה"ל דכוותי' וא"כ צנידון דידן נמי היא מחויבת ליתן לביהמ"ד מלבושה.

ובכת"ס חו"מ סי' י"ז דחה דברי קל"ח דאינו דומה לפקדון ולהלוואה דא"ל להגלל רק בחזרה משא"כ אי חייב רק משום נדר יוכל להגלל ע"י שאפשר לשאול על נדרו ולפענ"ד הקלו"ה צ"ח ק"כ"ב סק"ב נשמר מזה שכתב ואחי החוב והתן כזכי צ"ח ע"ש והיינו כיון דאמרינן דצ"ח"ג הולך כזכי ח"כ תו לא מלי לשאול על נדרו ולא יוכל להגלל ממנו ושפיר דמיא לחוב רק דינמא לא אמרי' הולך כזכי משום חיוב הגדר דיכול לשאול ע"ז אמר דאחי צ"ח וכמו דאמרי' געו וידו צאין כאחד.

עוד דחה דברי קל"ח מדאמרי' ספ"ק דגיטין הולך מנה לפי' הולך וביקשו ולא מלאו תני חדא יחזרו למשלח ותניא אידך לירשוי מי שנשאלחו לו ור"ה לאוקמא דפליגי אי הולך כזכי או לאו ודחי דכ"ע הולך לאו כזכי ואוקמא צאוקמתוח הרבה ולקלו"ה הו"מ לאוקמא דהא דתני יחזרו נמי שנשאלחו לו איירי באומר הולך לעני דכבר זכה לו השליח בחייו לכן ינתן לירשוי מי שנשאלחו לו והא דקתני יחזרו למשלח כשאינו עני ועכ"ה גם בשולח לעני לא זכה לו רק שא"י לחזור מ"ד נדרו ואין השליח יוכל ליתן לירשוי מי שנשאלחו לו כי לא זכה בחייו וכיון שמת אין לרי"ך לקיים נדרו גם אם יורשוי עניים דלו נדר ולא לירשוי ולכן הו"ל להחזיר למשלח ע"ש הנה מאי דפשיטא ליה דמטעם נדר אין לרי"ך ליתן לירשוי אם מת העני אפי' אם הם עניים במחכ"ת לא ראה דברי מח"א הלכות לזקה סי' ה' שדעתו להיפוך שאם נדר מתנה לעני ומת לרי"ך ניתן לירשוי אם הם עניים והביא שכן דעת הרבה ראשונים ויבאר ח"י"ה לקמן צ"ח"ת.

ובגוף קושיתו נ"ל דלק"מ דלכאורה למה העמיד דבריו ע"ד קלו"ה הלא על המחבר גופא שפסק דבמתנה הולך לאו כזכי הו"מ לאוקמ' דהא דקתני יחזרו נמי שנשאלחו לו מיירי בחוב דקיי"ל הולך כזכי בחו"מ סי' קכ"ה והא דקתני יחזרו למשלח מיירי במתנה ועכ"ה ל"ל דפשיטא ליה לגמרא דצרייתא לא מיירי בחוב כלל ומוקי ליה תרוייבו במתנה ולפ"ז כיון דטעמא דקלו"ה כיון דחייב משום נדר הוי כמו חוב וכדאמרי' קידוש' ד"ג מלוה הכתובה בתורה ופי' תוס' בגון קרבנות ופד"ב וערכין וניזקין ע"ש והה"ל נודר לזקה הוי כמלוה הכתובה בתורה וא"כ לא מלי לאוקמא בעני דבחוב לא מיירי הצרייתא.

ועוד נ"ל דמח"א הג"ל כתב דאם נודר מתנה לעני ומת מחויב לתת לירשוי דבאמירה לחוד זכה העני צו ואם העשיר העני מל"ד שם דאפי' לו לעלמו אינו מחויב ליתן דלא נדר אלא כדי לעשות מלוה בממונו שיהא לזקתו ועכשיו כיון דהעשיר העני אין כאן לזקה ע"ש ולפ"ז ק"ל למה לי האי דינא דמחבר דבאומר הולך מנה לפי' אם המקבל עני א"י לחזור הא אפי' לירשוי עניים א"י לחזור באמירה לחוד אפי' בלא הולך ואם יורשוי עשירים שפיר יוכל לחזור דאפי' אם העשיר העני

יכול לחזור ונ"ל דזה גופא קמ"ל דלשון הולך הוי כלשון נדר ואע"פ שלא נדר מתחילה ליתן לעני חנא כיון שחמר הולך מנה לפי' עני נחייב ליתן מטעם נדר וא"י לחזור כמ"ש הקלו"ה וכ"ז כלשון המחבר דכתב צפירוש דמיירי מעני שפיר נשמע דלשון הולך הוי כמו נדר אצל נפרש הצרייתא דקתני לירשוי מי שנשאלחו לו דמיירי בעני ניכח נמימר דאם היורשים עניים בלא"ה לרי"ך ליתן להם משום אמירה לחוד ואם הם עשירים הכי אינו מחויב ליתן להם אפי' אמר הולך ואי לאשמעינן דהולך הוי נדר הא צצרייתא לא כתיב עני ודלמא בחמת גח הוי נדר אלא משום דסי"ג דכב"ק מתנה הולך כזכי ומשו"ה לא מלי לאוקמא צ"ח"ג.

אלא דלפ"ז נדחה מה שרציתי לל"ד שאינה מחויבת ליתן המלבושים דברי קל"ח צ"ח"ד סי' ר"י"א ס"ח דצנדרים הולכין אחר לשון בני העיר והרי צמדינתינו כשרוכה לחייב עלמו ליתן אחי' דבר לעני מעולם נא נשמע שיחמרו בזה הלשון עראגט'ס וא"כ אין כאן נדר כל עיקר ולהג"ל דלשון הולך הוי לשון נדר שפיר יש כאן נדר ומחויבת ליתנם.

מיהו משום הא לא חריא דשפיר מלין למימר דהולך לאו לשון נדר הוא ומיירי שכבר נדר וחפ"ה שפיר קמ"ל החי דינא דהולך מנה לפי' והוא עני א"י לחזור דמיירי שנדר תחילה סתם לעניים ולא פירש לחיבה עני ואח"כ אמר הולך לפי' עני שוב א"י לחזור וליתן לעני אחר אפי' להני שיטות דס"ל דאם נדר לעני זה יוכל לשנותו לעני אחר ע"י מח"א ה' לזקה סי' ז' ואלדרכה הכי מסתברא עפי' דלמ"ש קלו"ה הוי דומה לחוב ח"כ כמו בחוב מיירי שנתחייב כבר והשתא אמר הולך כן צנדרקא מיירי שכבר נתחייב ועכשיו אמר הולך ולפ"ז צ"ד שמעולם לא נדר ולא ה"י מחויב בדבר אלא עכשיו משום שאמר הולך והחיוב התחיל רק ע"י אמירת הולך באמת לא דמי לחוב ואפי' בעני יוכל לחזור דבמתנה ל"ה הולך כזכי ולחוב לא דמי צ"ח"ג אפי' לדעת קלו"ה.

אבל חכתי אינו מעלה ארוכה להיתר הג"ל דנהי דלשון עראגט'ס אינו לשון נדר כלשון בני אדם מ"מ היא הודית שמתעבתה היה להקדישם לביהמ"ד ונהי דצנדרים צעינן פיו ולבו שוין כדקיי"ל צ"ח ר"י מ"מ קיי"ל הסת' דאם ה"י בלבו פת חטים והוליא צשפתיו פת סתם אסור צפת חטים דאין פיו מכחיש מחשבתו וא"כ ה"י נהי דלא הוי לשון נדר מ"מ אם אומרת שכונתה ה"י כך שפיר הוי נדר ואפי' נימא דלא זכה ביהמ"ד דכיון דלא היתה נודרת מתחילה כמ"ש מ"מ איסור נדר יש כאן.

ומה"ט לא הועלתו כלום צמה שנראה לפענ"ד דכל העורה הזכ' למה דאפי' נימא הולך כזכי היינו רק כזכי וזככי לא מהגי' אלא אם הדבר ציד הזוכה אצל אם לא היה ציד הזוכה לא זכה צ"י מעולם וכיון דכאן לא היו הצגדים ציד שום אדם ומעולם לא נעל אותו שום אדם להוליכם לביהמ"ד בודאי לא זכה בהם וא"כ אין כאן אלא משום נדר.

אמנם נ"ל דאפי' אי הולך לאו כזכי מ"מ צנידון דידן זכה בהם הצ"ח"ד דרעצ"א קידושין ד"ג ע"ב כתב

ומכשׁיכּ שלח יהא משלם רעה תחת עוובה ויאבד ממון אביו
שילטרך לקנות לו מלבושים אחרים וכיון שהוא של אב א״י
להקדישה דאין אדם מקדש דבר שאינו שלו.

רעוד נ״ל לפמ״ש ר״ן בפירושו לנדרים ל״ד ע״ב ד״ה א״ל לא
לאפוקי דאי אומניה עלי כלומר לעולם אימא לך דאי
יהיב ליה במתנה שרי ליה וכי קאמר ליה עליך לאפוקי דאי
אומניה עלי תיחסר לי דהאי שעתא נמי ככרו הוא ע״ש
מבואר דבאומניה גם בשעת אכילה הוא של המזמין ולא של
האוכל ושפיר משכחת שיהא חמץ של אחרים מותר באכילה
באומניה ועיי״ ד״ש אר״ח ס״י קפ״ז וא״כ ה״ג במלבושים כיון
שאביו לקחם שבנו ילך בהם גם בשעה שהולך בהם הם של
אביו וא״י להקדישם וה״ג בנ״ד דכוות״י.

אבל מה אעשה הרי גמרא מפורשת עירובין כ״ד ע״א נגד
זה דהתם תנן אחד המקדיש נכסיו ואחד המעריך
עלמו אין לו בכסות אשתו ולא בכסות בניו ולא בלצב שצוב
לשמן ולא בסנדלן חדשים שלקחן לשמן ופירשׁי אין לו לא
בכסות אשתו שאינו שלו והשתא מה התם דאפי״ בסנדלן
חדשים דפירשׁי דרבותא קמ״ל דאע״ג דעדיין לא נעלוס הרי
הן בחזקתן משעת לקיחה ואינן שלו מכשׁיכּ באותן שהולך בהן
דאינן של אב ע״ש ואם אינן של אב עכ״ה דשל בנו הוי שפיר
יכול להקדישם.

רעוד ראיה לזה מצ״ב נ״א ע״ב אין מקבלין פקדונות וכו׳ ולא
מן התינוקת וכו׳ קבל מן הקטן יעשה לו סגולה ואם
מת יחזור ליורשיו ופי״ תוס׳ דמשבצא לידו אימור מליאה אשכח
ולכך הוי דקטן ויעשה לו סגולה אבל מ״מ לכתחלה אין מקבלין
ע״ש. אמנם בתוספתא פי״א דב״ק תני קבל מן הקטן עושה לו
בהן סגולה ואם מת יחזיר לאביו ע״ש וא״כ ל״ל דאימור
מליאה אשכח הא גם מליאה של אביו הוא ואם במתנה קבלו
הקטן נמי של אביו הוא כמבואר בח״מ ס״י ע״ר וא״כ מאין
לקטן מעות שיעשה לו סגולה עכ״ה שאביו נתן לו דאז אינו
של אביו.

וכן נראה מצ״ב דקל״ז ההוא אימתא דכוה לה דיקלא
בארעא דרבצ״ה כל אימת דהות אזלא למיגזריה כוה
קפיד עילוה אקניתיה ניהל״י כל שני חייו אזל איבו אקנייה
ניהליה לבנו קטן ועיי״ פירשׁצ״ס ואי נימא דגם מה שנותן אביו
לבנו הוי של אביו לא הועיל כלום דגם אז הוי של אביו ואינו
יולא כלל מרשותו אעכ״ה דהוי של בנו ושפיר יכול להקדישה
וה״ג בנידון דידן.

שוב מלאתי שכבר עמד בחקירה זו המח״א בהלכות זכייה
ומתנה ס״י ז׳ והאריך הרבה דתילא בפלוגתא ר״ת
והר״מ ודעתו נוטה שהוא של בנו ובאזיחא דברים זכיתי לכווין
לדבריו ועכ״פ כיון שהוא פלוגתא ולדעת ר״ת אפי״ מה שנתן
לו אביו הוי דאביו וא״כ א״י להקדישה ואף שרבים חולקים
עליו מ״מ מה״ע יש לנו סניף שיכולה להתיר נדרה אף שהיתה
נודרת בעת לרחה עפ״מ שהביא בשׁו״ת מהרשׁ״ם ס״י ל״ב צ״ס
הרלב״ח דהיכי דיש ספק בעיקר הנדר יש להתיר אפי״ צנודר
בשעת לרה אפי״ לכתחלה.

דאפי״ למ״ד שיעבדה לאו דארי מודה הוא דמלוא איכה וכופין
אותו לקיים מלוא זו וכדאמרינן בכתובות א״ל רבדריי לר״פ
לדידך דאמרת פריעת ב״ח מלוא פי מלוא בעלמא ולאו שעבדה
אמר לא ניחא לי למעבד מלוא מאי היאך כופין אותו לפרוע
ב״ח א״ל תנינא ב״ח במל״ת אבל ב״ח כגון שאמרו לו
עשה סוכה ואינו עושה וכו׳ כופין אותו עד שתלא נפשו פי
ה״ג כופין אותו ועד שאתה כופהו בגופו כפהו בממונו כיון
דמלוא דממון הוא ע״ש מבואר מדבריו דמ״ע החלוי בממון
כיון שכופין על מ״ע כופין אותו לקיים בממונו והרי בנדר
איכה מ״ע דככל היוולא מפיו יעשה וא״כ כופין אותו לקיים
נדרו ואפי״ לא הוי אלא ל״ת דלא יחל מ״מ לפמ״ש ח״י הר״ן
חולין דקל״ב ע״ב דאפי״ בל״ת קודם שער עליה נמי כופין
אותו שלא יעבור עליו וא״כ ה״ה בנדר דכופין ועד שאתה
כופהו בגופו כפהו בממונו וא״כ אפי״ בלי הולך כזכי נמי א״י
לחזור דכופין אותו עד שתלא נפשו ועד שאתה כופהו בגופו
כפהו בממונו וא״כ אין כתב הקל״ה שהוא מעטם הולך
כזכי דהוי כמו חוב אך ז״ה דנדר א״י לכופו כיון דמני לישאל
עלה והאין נכופ אותו לקיים נדרו דלמא ישאל עליו אך התינה
בנדר שיכול לישאל עליו אבל הנודר בעת לרה דמסקנת השׁיך
צו״ד ס״י רכ״ח ס״ק ק״ח דאפי״ דיעבד אינו מותר א״כ אינו
יכול לשאל עליו שפיר כופין אותה לקיים נדרה ועד שכופין
אותה בגופה כופין אותה בממונה.

אלא דלפ״ז נ״ל דיש להתיר בנידון דידן דהרי השׁיך שם
הביא צ״ס מהר״מ מ״נ דאפי״ נדר בעת לרה יש לו
התרה ולדעת רמ״א שם עכ״פ לנורך מלוא או לנורך גדול כשיש
אונס או שיראה לחכמי העיר שא״י להתקיים בנדר או שלא
יבוא לידי מכשול כמ״ש השׁיך ובפרט כשלא הי״ תנאי בנדר אם
יזילוה השם כתב פי״ת שם סקל״ט צ״ס רלצ״ה דיש להתיר הנדר
א״כ כאן דלא היה התנאי שהרי לא אמרה רק עראגטים מיינט
קליידער אין ציהמ״ד וכונתה היתה לתתם לציבמ״ד אבל
התנאי לא היה בלצה וא״כ שפיר יש להתיר, ומלוא נמי איכה
דאם תתנה לציבמ״ד תשאר ערטינלחי ותלטרך להטיל עלמה
על הבריות שתעשה בגדים אחרים ועיי״ גוצ״ת חו״ד ס״י
קנ״ע והרי אחכז״ל עשה שנתך חול ואל תלטרך לבריות והכי
ק״ייל יר״ד ס״י רנ״ה והשתא לענין עונג שבת החמור שמתירין
נדרים בשביל עונג שבת כמבואר צו״ד ס״י רע״ו כשׁיכּ שיש
להתיר נדר בשביל אל תלטרך לבריות ואף שבלא״ה לריכה
להטיל עלמה על הלקה מ״מ כיון שהיא בכלל עשה שנתך חול
כמ״ש עו״ז צפ״י העור ריש הלכות שבת ע״ש.

והנה יש לי לדון עוד בדבר אחד דהרי אחותך לאו ממעותיה
קנתה אלו הבגדים אלא שאמך קנתה לה וא״כ ספק
גדול יש לי אם המה שלה ויכולה להקדישם לציבמ״ד דהרי
חזינן במליאה צ״מ ד״ב דמליאת קטן לאביו ומסקינן לא קטן
קטן ממש אלא אפי״ גדול וסמוך על שלתן אביו זהו קטן והכי
ק״ייל בח״מ ס״י ע״ר דאפי״ מה שהרויח בסחורה או במלאכה
הוא של אביו וכשׁיכּ שמה שנותן לו אביו ללרכו כגון מלבושים
שא״י ליתן לאחרים ויערך אביו לקנות לו אחרים תחתיהם
כמו במלבושים כמ״ש גוצ״י הנ״ל והרי הסמ״ע ס״י ע״ר כתב
הטעם דכל אלו של אב שכך היה נראה ישר לחכמים לשלם העוב
לעושה עמו עוב שמזין אותו אע״פ שאינו מחויב לפרנסו

ועוד יש לי חקירה גדולה אם נדר זה חל כלל דהרי במתני דפ"ה דתמורה מ"ו איתא אם אמר על בהמה עמאה ועל בעלת מום הרי אלו עולה לא אמר כלום הרי אלו עולה וכ"ע ע"ש וכ"פ הרמב"ם פנ"ו ממע"ק הלכה ה' מבואר דבדבר שאינו ראוי להקדש אין ההקדש חל והנה אמרין בע"ז ד"כ ונשמרת מכל דבר רע שלא יסתכל אדם באשה נאה וכ"ו ולא בדגדי לבט של אשה ומסקינן אפי שטוחין ע"ג כותל ודעת קדוש אבי מאו"ר הגולה ב"ש א"ח ס"י ל"ג דלמסקנא אפי לא לבשתן מפולס נמי אסור ע"ש וא"כ אין יכולין לעשות מהן שום תשמיש לביהמ"ד וכיון שאינם ראויין לקדושה ממילא שאין ההקדש חל עליהם, ואף שמג"א בסי' קמ"ז סק"ה מתיר לעשות תשמיש קדושה מדברים שנשתמשו בהם להדיוט היינו מהדיוט אבל לא בגדי לבטוים לאשה ומה"ע אני תמה ע"ד חו"י בסי' קס"א שקיהוה להתיר לעשות משירל"ע מעיל לסי"ת והלא בגדי לבטוים של אשה אסור אפי להסתכל בהם ומכש"כ לנשק הסי"ת על בגד זה לכן נ"ל שאין ההקדש חל כלל.

ועכ"פ נ"ל שזכר יש לסמוך ע"ד שצ"ח ח"ש ס"י פ"ג שמתיר במי שנדר בגד לעני שיתן לעני דמי שזוי של מלבוש שנדר ואף שצ"ח אפרים יו"ד ס"י כ"ו חולק עליו מ"מ בנידון כזה שלדעתי אין לעשות מהם שום דבר צביהמ"ד גם צ"ח אפרים מודה שמתיר ליתן דמי שזוי לביהמ"ד.

סוף דבר לפענ"ד תוכל להתיר נדרה ע"י חרטה אף שהיתה נודרת בשעת נרה, וכל חוליו וכל מדוי מאתנו תהי סרה, עד יבוא לך מורה, וצ"ח מקדשינו שכינה תהי שורה, וצרכה ערוכה בכל ושמורה. כנפשוך ונפש רבך תחוחם בברכה.

העבר"י

סימן קכ"ז

אשה שנתנה ס"ת לביהמ"ד ובאה אחרת ומערערת שהס"ת הי' שינד לאביה

מעשה צנתרל"ח השתדל הנגיד המפואר מהור"ר ליב זיסבלחץ נ"י מפה אלל אשה אלמנה אחת עשירה גדולה מהגליל דפה שחתן ס"ת א' אשר לה יפה והדר קלף לבי וכתוב כתב וועליש וגם הכלי קודש לערך חמשה ליטרא כסף שהי על הסי"ת במתנה לקהל דפה וכאשר הי אללה עבור זה השיבה שנפשה להתייען תחלה עם צ' צני אם יסכימו לזה ושז לאחר איה שצועות צא אללה והוליאיה הסי"ת וכלי הקודש הנ"ל ומסרתן למתנה לקהל דפה ואמרה שהוא בהסכמת צני וצנה הגדול צא לעדתינו והולוכה לביה"כ לבקשת הקהל כדי לפרסם עושי מלוה וגם מסרו להאשה הנ"ל אלצוים כמנהג צצרכת תודה עבור מתנה הגונה הזו [ולפני כמה שנים ירדה האשה הנ"ל מנכסי עד שהיתי לריכה לבקש עזר מעדתינו שייעצו עמה וזה הי לפני ד' שנים צצנתרנ"ח ושלחו לה מאה זהו"כ וצנה הקטן מת קודם לזה זה יותר מד' שנים וכתצתי

אחת יען שלמית מזה נפ"מ כאשר יבואר] ועתה צ"ח הנה אשה אחת ומערערת על הסי"ת הנ"ל שהי של אבי ומפורסם ג"כ שהי של אבי שקודם מותו אמר לה שעוד צצנת תקל"ח השכין ס"ת הנ"ל ציד גיסו ר' ישעי צצטענשטיין שהי דר ג"כ בגליל פה חמי של האשה הנותנת צעד מאה וארבעי זהו וזה עלי שחפדה אותה ואחר כמה שנים מת אותו הזקן ר"צ הנ"ל ונפל ציד צנו צעל האשה הנותנת והיא היתה מחזרת לפדותה ממנו וצקש רצית צעד ההלוואה של ק"ס זהו והיא מנעה עצמה מליתן הרצית וע"כ נשאר אללו ועתה שלא כדין נתנה דבר שאינו שלה והיא מצקשת הסי"ת צצורה והמתנה זהו שהקבל נתן להאשה תשלם צצורה. וגם הביאה מכתב כתוב וחתום מאת האשה הנותנת שהודית שאחר שנתתה נודע לה ע"י צני כי הספר אינה שלה רק הי לפקדון ציד חמי מאת אבי האשה המערערת שנתנו לפקדון צצנת תקל"ח מחמת יראת הגייסות ושודדי שהי אז ע"י רעש המלחמה שהי צצדינתיו שהי 1888 למספרם וירא היה שיגזלו ממנו ומסרו ליד גיסו ר"צ חמי של האשה הנותנת הנ"ל שהי איש אמיד ונכד צעיני השרים והי אללו צעוה יותר. והקהל עועני שאינם מאמינים לדברי שהי אללו רק צצורת פקדון וגם אינם מאמינים שהי למשכון אפשר שמכרו לו וחיישי לקנוייה שטעו צ' נשים אלו להוליא הסי"ת מיד הקהל וחזן מזה שהאשה הנותנת צודאי משקרת שהרי מתחילה צבהסכמת צני נותנת וצנה הגדול הולוכו צעלמו לביה"כ ואם אפשר שגם הם שכחוהו צצעת מעשה ונזכרו לאח"כ א"כ מיד הי להם לבקש צצורה כי היא נתינה צעעות וגם אם נודע לה מצנה הקטן עכ"ח צצויו נודע לה ואיך היתה מצקשת עזר לאחר מיתתו צעד מתנה הגונה שנתנה הלא לא היתה שלה כלל של דבר אינם מאמינים לדצריהם וגם אשה המערערת אינה מכירה וחיישי שטעו קנוייה.

הנה אף דקיי"ל צצו"מ ס"י ז' ס"ב וס"י ל"ז ס"ע דסי"ת אין דינן צדייני אותו העיר משום דנוגעי הן מ"מ פה יען שיש תלי"ת כמה וכמה ספרים טובי ויפוס ומכודרי וכשרי וככ"ג אלו הייתי ראוי והגון להכניס את ראשי צין הרים גדולים הי מותר לי לדון צצח אבל חלילה ליתוש כמוני להורות צענין זה מה שלא נמלא מפורש להדיח לכן לא צצתי רק להעיר צצחה ענינים הנוגעים לדין זה.

כתב הרמב"ם פ"ח מטוען ה"ז מי שהיו צידו דצרי העשויים להשאיל ולהשכיר אפי"פ שהודה ואמר לו יודע אני שהם שלך אבל פי מכרם לי או נתנם לי במתנה א"מ אותו מידו אפי הביא זה עדים שהיו ידועים לו שאדם עשוי למכור כליו ע"ש והראצ"ד צהשגות ועווחו"מ ס"י קל"ג השיגו עליו דמה יועיל שיאמר פי מכרם או נתנם לי אפי אם הי אותו פי לפנינו והי עוטן שהמערער מכרם או נתנם לו לא הי נאמן א"כ מה יועיל למחזיק שטוען שפי מכרם או נתנם לו כיון שהמערער עוטן שהשאלם או השכירם לאותו פי ותי הביי דהרמב"ם מיירי שהמערער עוטן טענת גוצבי וצנגוצבי ס"ל דא"כ אם לא ילא לו שם גניבה צעיר דלחזוקי אינשי צצנצי לא מחזוקי ולכן א"מ אותו מידו ופי הש"ך דהאי טענת גוצבים מיירי שהשאלם לאותו פי ומכרם לו והיינו גניבה אבל לא גניבה שגנבם מידו ע"ש שהביא הרצח ראיות לדצרו

ובאמת נ"ל מפורש כן גם בצ"י שכי' דאפי' אח"ל שהוא טוען שהוא השאילם או השכירם לאחר והם נמלטים ביד זה עכ"ל יש כאן טענת גניבה או גזילה שאם אותו אחר מכרם לזה גזן הוא שמכר מה שהשאילו הרי מפורש יולא דפי' טענת גנוזי' לא גנוזי' ממש רק מיירי שטוען שמכר מה שהשאילו לו וזכר הוי גזן משו"ה א"נ המערער.

רלפי מיעוט הבנתו נ"ל להוכיח כמו"ש דרמב"ם לא מיירי בטוען טענת גנוזי' ממש רק בטוען השאלתיו לאותו אחר ומכרם לך וזה הוי טענת גניבה דהרי בפ"ח מטוען ה"ה כ' חבל אם טוען שכלי זה ה"י שלי ונגנב או אצד ונגזל והביא עדים שהוא יודע לו וזה שתחיי' אומר א"י חבל אחרים מכרוהו לי או נתנו לי במתנה אעפ"י שהוא מדברים העשויים להשאיל ולהשכיר מעמידים אותו ביד זה שהוא בידו ע"ש ואי נימא דגם צה"ח מיירי בטוען טענת גנוזי' ממש למה הכפיל הדברים הלא זה ממש דין דה"ה רק בשינוי דהתם כ' שהמוחזק טוען א"י וכאן כ' אפי' הודה ואמר שידוע שהיו שלך והו"ל למכללינהו צדדי דרדדי שטוען א"י או אפי' הודה וכו' ולמה שנאו ונתנו אר"י דצה"ה מיירי שטוען גנוזים ממש וי"ל משו"ה א"נ קמ"ל כאן אפי' טוען השאלתיו והוא מכרם לך דזה נמי הוי טענת גניבה וא"נ המערער.

אבל התומי' שם סק"ה תמה על פי' זה דא"כ מה הבדל יש בין טוען גנוז הוא אהך דא"נ לטוען שאול הוא אהך והוא מכחישו אין לך גניבה יותר מזה דכחש בעמיתו לכפור בפקדונו ועכ"ל נ"ל הואיל ובהיתירה אחי לידו שפיר חיישי' דאולי כופר וכמו"ש שסמ"י יש לו עליו חבל לגנוז לה חיישי' דזה ל"ש ומירתת וא"כ ה"נ אף בטוען על אחר שהוא גנבו ג"כ ל"ה חבל בשאלה והוא שלח ידו בו למכרו חיישי' דמ"ש ע"ש ואחר בקשת אלף מחילות לא זכיתי להבין קושיתו דתוס' צ"מ ו' ע"ה ד"ה ממון כתבו אם לא יזכור יחזיר ולא יעכזבו מס' חבל אין לפרש אם יזכור שא"ה לו יחזיר חבל אם לא יזכור יעכזבו אע"פ שידוע שלא יזכור עוד דא"כ גם מס"ש לא יפרוש מזוהר דסמ"י לא חיישי' אלא אם גם מס' יחזיר חבל אם מס' יעכזבו אז באמת חשוד אממונא חשוד אשזבעתא ולפי"ז בשלמא בשטוען לקוחים והוא טוען שאולים לא הוי טענת גניבה דאמרי' סמ"י יש לו עליו וכמו"ש התומי' משא"כ אם מכרם לאחר הרי חזינן דמס' מעכב לעלמו דהרי מכרו ולא יחזיר מס' תו ל"ל שסמ"י והוי שפיר טענת גנוזי' וא"נ.

והט"ו ס"י קל"ד הך מהא דקו"ל התם ס"ד חבל כשטוען שהאומן מכרו לו שאמר אהה מכרתו לו אינו נאמן ע"ש וא"כ גם התם כיון שהמערער נותנו ליד האומן לתקנו ומכרו לאחר וא"כ האומן גזן והוי נמי טענת גנוזי' ואמאי א"נ המחזיק ואף שאינו ראווי להכניס עלמי בקושי' חמורה אשר הנתיות מעיד שהוא תמיכה קיימת מ"מ לא באחי אלא להערה בעלמא דלכאורי' יש לקדק צדברי המחזר דבס"ו כשהביא דבטוען טענת גנוזי' כ' אינו נאמן וכאן בס"ז דלפי' הג"ל הוי נמי טענת גנוזי' לא כ' א"נ רק אין מוליאין אותם מיודו דמשמע דא"י להוליא כמו בכל ס' חבל אין לומר דהמערער א"נ וזה טעמא צעי כיון דהוא טענת גנוזי' אמאי לא כ' א"נ ועוד יש לעמוד דשם גבי אומן כ' שאמר אהה

מכרתו לו ואמאי לא כ' הכא ג"כ שזה שמוחזק בו טוען שאותו פי' שמכרו לו אמר שאהה מכרתו לו או גם התם לא הו"ל למימר הכי. ונ"ל דבאמת הא דצדכרים העשויים להשאיל ולהשכיר אין המחזיק נאמן לומר לקוח או מתנה הוא בידי אף דאיכא חזקה דכל מה שביד אדם הוא שלו כמו צדכרים שאין עשויים להשאיל ולהשכיר ה"ט דאיך אפשר לומר דמשום שהוא בידו צדאי הוא שלו דאלי"כ מה הוא בידו דו"ל דלכך הוא בידו משום ששאלו ושכרו לו כמו שטוען המערער דדרכו צדך להשאילו ולהשכירו ולכן מוקמי' בחזקה המערער שיש לו חזקה מרא קמא ולפי"ז כשטוען גנוזים או שהשאילם לאחר ומכרו לו א"כ מודה המערער בעלמו שלא צא ליד זה בתורת שאלה או שכירה א"כ שזי' יש לזה חזקה דכל מה שביד אדם הוא שלו ועיין ה"ה פ"ח מטוען ה"ה וצ"י ס"י קל"ג אף כיון שטוען שהשאילו לאותו פי' שזי' אין כאן חזקה דכ"מ שביד אדם הוא שלו אמנם בזה שפיר יש לחוש דלמא אם ה"י אותו פי' כאן ה"י מזכר שצדו צא לידו ומידי ספיקא לא נפקא ולכן לא נפקא מיני' ומוקמינן לי בידו' דמאן דמוחזק צ"י ולפי"ז בטוען טענת גנוזי' ממש א"כ מודה לגמרי שלא ילא מתחיי' בתורת שאלה שפיר אמרי' דא"נ ומוקמי' לי ביד המוחזק דיש לו חזקה דכ"מ שביד האדם הוא שלו דאין להסתפק ולומר דלמא אחא לידי בתורת שאלה דע"י טענת גניבה דהמערער הודה שלא צא לידו בתורת שאלה משא"כ כאן שטוען שהשאילו לאחר א"כ אינו מוכרח ומזכר חזקתו דמה שהוא בידו הוא שלו דכיון דעשויי' להשאיל ולהשכיר אפשר דבאמת בתורת שאלה נתן לו ורק אנו חוששי' שמה אי ה"י כאן ה"י מזכר שהוא שלו ועכ"פ אין הדבר צרור שחזקתו חזקה לכן לא כ' המחזר שא"נ רק א"מ אותם מיודו משום דהוי ספיקא חבל א"נ ל"ל דשמה טוען האמת.

דעפמ"ש דבטוען טענת גנוזי' ה"ט דא"נ דכיון דמודה שלא השאילו יש להמוחזק חזקה דכ"מ שביד אדם הוא שלו מיושב היטב מה שתמה הש"ך דאמאי גנוזי' א"נ יהא נאמן צמגו דהשאלתים לו וכמו"ש תוס' ורא"ש פי' כל הנשבעים וס"פ המקבל דדוקא בטוען אהה גנבת א"נ חבל בטוען סתם גנוזי' דכמה גנזי' איכא בשוקא ע"ש ולהב"ל ניחא דרמ"א ס"י ל"ט סע"י א' כ' ואע"ג דיש לו מגו א"נ דהוי מגו צמקום חזקה דכל מה שנמלא ביד אדם בחזקה שהוא שלו א"כ ה"נ הוי מגו צמקום חזקה ולא מהני מגו רק תוס' ורא"ש לשיטתם שהביא רמ"א שם בשמם דגם צכ"ג מהני מגו ע"ש צש"ך שהביא כן בשמם לכן ס"ל הכא ג"כ דנאמן גנוזי' צמגו דהשאלתים. ומכ"ע י"ל דזאת כוונת רמ"א כאן שהביא וי"ח דלא עדיף מאותו פי' בעלמו וכיון שאותו פי' א"נ גם הוא א"נ ע"ש והסמ"ע תמה עליו דע"כ חולק הטור ארמב"ם משום דלא ס"ל דכוונת הרמב"ם משום דטוען טענת גנוזי' חבל השתא דאמרי' דמיירי בטוען טענת גנוזי' גם הטור מודה דהמערער א"נ ולהב"ל גם הטור ס"ל דמיירי בטוען טענת גנוזי' רק דקאי בשיטת הרא"ש אצ"ו דנגד חזקה זו מהני מגו וא"כ בטע"ג נמי נאמן צמגו דהשאלתים.

והשתא ניחא דבשלמא התם צאומן שהמוחזק טוען שאומן אמר לו שאהה מכרתו לי א"כ לפי דבריו כבר צירר האומן איך צא לידו וזה הציור אינו כלום דאומן א"נ לטוען

ניחא להקול גורם מה שרואים חפץ זה של פי ציד זה וכיון שזודעין שבעה"ב זה אינו עשוי למכור כליו וגם הוא מדברים שאינם עשויים להשאל ולהשכיר זה גורם דפקע קלא נגנבו כליו של פי דל"כ מה צעי גבי האי ולכן אמרי כיון דלא נפק קלא אן סהדי דלא נגנבו וכ"ז דברים שאין עשויים להשאל ולהשכיר אבל דברים העשויים להשאל ולהשכיר אינו מוכח מדלא נפק קלא דלא נגנב דלמא משו"ה לא נפקי קלא דסברי שהשאלו והשכירו ושפיר י"ל דנגנב אפי' לא נפק קלא. ולכן משני ר"ת שפיר אקושי' תוס' מהא דמכיר כליו וספריו ציד אחר וכו' מיירי צאינו רגיל להשאל לאותו שהן צידו וא"כ ה"ל לאפקוי קלא וכיון דלא נפיק ש"מ דלא נגנבה.

ועמ"ש דתוס' ס"ל דמגו במקום אן סהדי נמי מהני א"ל דתוס' שצעות ד"ה וספרא ואר"ת דתוס' איירי בחדם שאינו רגיל עמו דאן סהדי שלא השאל לו הרי דתוס' נמי ס"ל כיון דאן סהדי לא מהני המגו ד"ל דצודאי אס הוי אן סהדי נגד הטענה שהי יכול לעטון גם תוס' מודה דלא מהני אבל אס אן סהדי נגד הטענה שטוען אז שפיר מהני וכ"כ הש"ך בד"מ אות ה' שפי' מיהו ה"ה אס יש עדים על הטענה שהי יכול לעטון וכ"כ הוא ע"ש הרי דכש"כ הוא וסברא ייתר דמגו במקום עדים לא יבני אס העדים הם נגד הטענה שהי יכול לעטון וכ"כ תומים בד"מ לענין מגו במק"ח ע"ש וה"ל לענין מגו במקום אן סהדי אפי' אומר דס"ל לתוס' דאס האן סהדי נגד מה שהי יכול לעטון באמת לא מהני אבל אס אן סהדי נגד מה שטוען ס"ל לתוס' דמהני.

והרא"ש שצעות הציא דיש שהיו רואים לדקדק מדאמר מעיקרא ולי"א חלא ז"א שאולין וז"א לקוחין וכו' והדר מפליג בין דברים העשויים להשאל ולהשכיר ובין אן עשויים להשאל ש"מ דאפי' אמר גנובים דברים העשויים להשאל ולהשכיר א"כ והרא"ש דחה דכאן נמי אמרי אחזקי אינשי בגנבי לא מחזקינן ע"ש ועמד ע"ז בתומים ס"י ל' דאכתי הדיוק במקומו עומד אמאי לא נקט הך ולי"א חלא זא"ש זא"ל בחר דמפליג דברים העשויים וכו' ולדעתו הקלושה אולי י"ל דהרמב"ם כ' דברים העשויים להשאל ולהשכיר מקרי אס הדבר קבוע וקיימי להשאל ולהשכיר עיי' פ"ח מעוטן ה"ע ועיי"ש ברה"מ שהציא צס ראשונים שכתבו והכל לפ"מ שהוא שואל ולפ"מ שהוא משאל וכי' שם שקרובים דברי הרמב"ם לזה ע"ש ולפ"ז צירות גדולות שמצטלים צצית משתאות או דברים שצוכרים להתקשע בהן כלה שפי' הרמב"ם שם שהם דברים העשויים להשאל ולהשכיר אבל אנו יודעים בצירור שזה שמוחזק בהן לא הי' לריך היורות ולא הדברים להתקשע בהן כלה שלא עשה משתה ולא היתה חלא כלה להתקשע בזה אז הסברא נוחתה שאלל זה אן לו דין דברים העשויים להשאל ולהשכיר ותל"ת מלאתי שכ"כ גם התומים בסוסי קל"ג שספרים ציד ע"ה אן להם דין דברים העשויים להשאל ולהשכיר א"כ י"ל משו"ה לא נקט בחר דמפליג דברים העשויים ובין דברים שאין עשויים דע"ז ל"ל ז"א שאולין וז"א לקוחין א"כ דלאו כלל הוא דשפיר משכתה שגאמן בלקוחין ובגון שהוא לא הי' לריך להשאלם.

אמנם העו"ז פי' דברי הרמב"ם דמיירי אפי' כשטוען צפי השאלתים לאותו פי' א"כ להוליא מן המחזיק כי הוא

לקוחה היא צידי לכן שפיר גם הוא א"כ וכדאמרי ציצמות מ"ז ע"א לדבריך נכרי אחא ואן עדות לנכרי כן הי' לפי צירור שלו א"כ ומוליאי' אותו מידו משא"כ כאן לא נקט המחבר צכוון שהמוחזק טוען איך צא ליד פי' ואינו אומר כלל איך צא לידו וכיון דשתיק מזה שפיר אפשר לומר דלמא דין אחא לידו ולכן אן מוליאין מידו מספיקא משא"כ באומן שהמוחזק טוען שצא ליד האומן עיי' מכירה וזה א"כ לכן נקט המחבר סתם שאמר שאתה מכרתו לו וכאן מיירי ששתק מזה ולהכי א"מ אותו מידו. ואן להשיב עמ"ש דגבי אומן נמי משמע אס הי' טוען סתם שאומן מכרו לו ולא הי' מזכיר מה שאמר לו האומן איך צא לידו הי' נאמן א"כ למה נקט שם המחבר צרישא דהאי סעיף צפני אמרת לאומן למכרו לי דמשמע דוקא צכ"ג נאמן אבל צסתם לא ז"א דלפמ"ש צסתם ושחק וא"י איך צא ליד פי' רק א"מ מידו מספיקא א"כ קמ"ל הכא דנאמן ולא רק מספיקא מחזיקין אותו צידו.

ולדעתי הפעוטה הי' אפשר לומר עוד צטעמא דרמב"ם דל"ל דנאמן צגנוצי צמגו דשאלוי' דהרי כ' הש"ך צדיני מגו אות ה' דהא דמגו במקום עדים ל"א מקורו פי' האומני' גבי מיא דנכר פקוד ושם דף פ"א חאה דמ"ל לשקר במקום עדים ל"א פירש"י דאן סהדי שאין אותו הדרך בלא מים ע"ש ומוכח דאפי' במקום אן סהדי נמי ל"א מגו [והודות וכלל לה' כי מלאתי שזכיתי לכווין צזה לדעת הנתיבות צד"מ אות ז'] ועיי' תומי' ס"י ל' סק"ז דכ' צכוונת הרמב"ם צפי דגנוצי' א"כ דאחזקי אינשי צגנבי לא מחזיקי דלא חישי' לגניבה דל"ש שיהי' גנוב ולא יבני קול ע"ש וא"כ מדל"ל קול ש"מ דלא נגנב ואן סהדי דלא נגנב דהרי ר"פ האשה שנתארמלה פריך בגמ' כיון דל"ל קול הנך סהדי שקרא נינהו הרי דהי' ס"ד למימר כיון דליכא קול דגם עדות לא יבני הי' כיון דליכא קול גניבה אן סהדי דלא נגנב ואפי' אינו דומה להתם דהכא עדות מהני מ"מ כ"ז דליכא עדים שפיר י"ל דאן סהדי דלא נגנב וס"ל להרמב"ם דהוי מגו במקום אן סהדי דלא מהני.

מיהו מה דפשיטא לי' לנתיבות דמגו במקום אן סהדי ל"א לא זכיתי להצין דלפי מיעוט הצנתי נראה דתוס' חולק צזה דצרפ"ק דצ"מ הך' דיהא נאמן חליו שלו צמגו דא"כ אמר כולה שלי וכרי' גם התם אמרי' צדף ג' ודי' דאן סהדי דמאי דתפס האי דידי' ומאי דתפס האי דידי' ואמאי לא משני דהוי מגו במקום אן סהדי דל"מ אלמא דלא ניחא להו צתי' זה וחבל צצויאס שהציא שמי"ק מתצבאי' צסגנון א' דהוי מגו להוליא ש"מ דאינהו ס"ל דמגו במקום אן סהדי שפי' אמרי' וא"כ י"ל דתוס' ורא"ש לשיעתם ולהכי ס"ל דנאמן צגנוצי צמגו דשאלוי'.

ובהנ"ל י"ל מה שעמד התומי' לשיעות דנאמן צגנוצי צמגו דשאלוי' דברים העשויים להשאל ולהשכיר אמאי אמרי' שצעות מ"ז לגי' תוס' דמיירי דברים שאין עשויים להשאל ולהשכיר ולי"א חלא ז"א שאולין וז"א לקוחי' אבל צגנוצי' לא כל כמיני' ע"ש הא' צצאיכא הני ריעותות דנאמן לומר שאולים יהא צגנוצים נמי נאמן צמגו דשאלוי' ולהנ"ל דהא דגנוצים א"כ משום דלא ילא קול אן סהדי דלא נגנב

יאמר שמה אלו הי' המוכר מצרר בעדים שקנאם ממך זה בכלל עוונים ללוקח וכו' אלא שחמה א"כ אמאי מויליחין מהיורשים בדברים העשויים להשאל ולהשכיר נימא אלו היו חזיבם קיים הי' מצרר שקנה אותם ע"ש ולדעתו אפשר ליישב עפ"י"ש החומ"י סי' י' סק"ז דבדברים העשויים להשאל ולהשכיר מקרי המערער המוחזק ולכן לא היו מגו להוליא [עיי' תוס' צ"ב ס"ח ע"ב ד"ה ארעתי] אלא היכי דלקח מאחר כיון שצריך לשלם לו משום תק"ה וכל כמה דלא יהיב דמי א"י לזכות בחפץ ולאו שלו הוא לכן מקרי מי שמוחזק צ"י המוחזק וא"י צמגו דהוי מגו להוליא ולפ"י צשלמא כאן שהמוחזק לקח מאותו פי' א"כ הוא המוחזק שפיר אמרי' אלו הי' כאן הי' מצרר ומספיקא לא מפיקין ממונא משא"כ ביורשים שא"ל לשלם דהם לא נחנו עבורו ממון א"כ באמת המערער המוחזק שוב אמרי' להיפוך דמספיקא אלו הי' קיים הי' מצרר לא מפיקין ממונא מיד המערער שהוא המוחזק.

עוד כי הטו"ז דטעמא דרמב"ם כיון שזה המחזיק לא קיבל ממנו אלא מאותו אחר וכיון שחבצו לאותו אחר זכה האחר דהא אין שם עדי ראי' משום זה הלוקח הבא מחמתו יש לו זכותו אפי' דלגבי הו"ל ראה בעדים ע"ש והנה דבר זה תלי' אם זה הלוקח לא היו עדי ראי' והוא פלוגתא סמ"ע וש"ך ונתיבות ודו"ק קל"ה סי' קל"ד ע"ש [וגם אפשר דגם ע"ז תקשי מ"ש דבירוש' ל"א כיון דליכא עדי ראי' שהיא ביד חזיבם ואילו חובצו לא חזיבם לא הי' נאמן המערער ולא יהי' נאמן גם לגבי היורש"י] ועוד יש לי לחקור כיון דהא דנאמן בליכא עדי ראי' הוא משום מגו דהחזרתיו לך כמו"ש צ"ו והרי צמגו צמק"ה איבע"י דלא איפשטא צ"ב הי' ע"ב אי מהני א"כ לא עדיף מגו מחזקה ובחזקה של אדם זה ס"ל לרש"י בכתובות ע"ז דלא מהני לאדם אחר ע"ש אולי גם מגו של זה לא מהני לזה ועיי' מיימוני בחש"י השייכים לסי' משפטים סי' ל"ב שכי' להדיא כטו"ז ה"ל.

ומעתה הלא טענת האשה הנותנת שטענה שסברה שהוא שלה ונדוע לה שאינו שלה אינה טענה דמבואר בחו"מ סי' קכ"ו סי"ג דא"י לומר טעיתי דאדם מדקדק בחשבון קודם שמודה לו ואפי' לחולקי' היינו צמגו דפרעתי או להד"ם ועיי' בזה אריכות הש"ך סי' פ"א סק"ס אצל טעיתי צלא מגו א"י וכש"כ דעדיף אפי' מהודאה בעדים שאין אדם נוחן דבר חשוב שהוא לערך צ"י אלפי' עערות שהוא של אחר ויש לירא שמה ילך אותו האיש לפני ערכאות ויהי' לו קרימינא"ל פראלטי"ם צודאי מדקדק היטב כמו שמדקדק בחשבון שלא יודה לו כי ירא שאח"כ יוליאנו מידו כן נמי כאן לא יתן ויכניס עלמו בסכנה גדולה ועיי' עוד ש"ך סי' פ"א סקע"ז שכי' אפי' דהכא הוי מגו וכו' כיון דעשה מעשה הנתיבה דאין אחר מעשה כלום ע"ש א"כ קרוז צעיני לומר דגם הכא א"י צזה שטעה וגם יפה עוונים הקהל שלא הי' מי שידוע לו כי צן א' הי' כאן והוליו לצי"ה"כ וצן האחר הלא עוד לאחר מיתה היחה מבקשת עזר עבור המחנה ולא צודאי היחה יודעת לפ"ד שאינה שלה וגם מיד הי' לה לבקש בחזרה כיון שהוא מתנה בעשות.

ואחר הדברים האלה אם אמת שאין טענת האשה הנותנת שום ממשות א"כ הי"ז דומה לדין הרמב"ם ה"ל לפי

הש"ך שטענת שהשכינו לזה והיא נתנתו להוי טענת גנובים ויפה עוונים הקהל דצדין נותנת דא"מ מידן וגם לפי עו"ז אפשר אלו הי' בעלה של אותה האשה כאן הי' מצרר שצדין צא לידו וכן לפי צ"י דליכא עדי ראי' ונאמנת האשה ומש"ה א"מ מיד שהם צא"י מכחה, ואפי' לשיעת הש"ך שחולק שם אדעת הרמב"ם משום דצגנובי נמי נאמנת מ"מ מודה כשטוען על אדם פרטי שא"י וגם דעת קל"ה ונתיבות דצמחנה א"י טענת גנובי צמגו דשאלוי דהוי מגו להוליא שאינו מקבל ממון עבורו כמו בלקוחות וכיון דזה הוי טענת גנובי א"י. וא"ל דדוקא כשטוען שצטרון מכרו אז הוי טענת גנובים משא"כ שגם האשה מודית שלא כדיון נתנתו רק שטענה ז"ל דא"כ אמאי צדינו של הרמב"ם כשטוען השאלתים לאותו פי' ומכרו הוי טענת גנובים נימא דסצר שמכרו בעעות שסצר שלו הוא א"י דלא אמרי' שמכרו בעעות כי מדקדק היטב קודם שמוכר או שותן איזה דבר ואין זו טענה. ואפי' לשיעת הרמ"ה שחולק אמחצר שם מ"מ הי"ד בדברים העשויים להשאל ולהשכיר אצל בדברים שאין עשויים להשאל ולהשכיר מודה כמו"ש המחצר שם דנשבע היסת שלא השאל לו אלא מפי לקח ויעמיד כליו בידו והרי כי אס"ז צ"ק ק"י"ד דספרים חשובים אינם עשויים להשאל ולהשכיר ע"ש כש"כ צ"י זה שהי' צימים בהם שובה לערך ג' אלפים עם הכלי קודם שהכסף הי' ציוקר וגם עורות לצי לא הי' שכיח כ"כ צודאי אין נותנים אותו למשכון בעד ק"מ זהו ויש לו צנ"ד דין כלים שאינם עשויים להשאל ולהשכיר ופטור הקהל ע"י היסת.

ועונ"ל דיש לחקור דהרי דעת הראצ"ד שצרא"ש צ"מ ל"ז דשאלה ושכירה שתי טענות הן ואם טוען שאלה ומודה לו שכורה הוי הודאה שלא ממין הטענה ופטור והרמב"ן שם חולק עליו וכפי הנראה מדבריו שכי' וי"ל ש"ש תרווייהו פקדון נינהו וכו' ויש בכלל שאלה שכורה שהרי שניהן חייבין בגו"א ע"ש נראה מזה דסברת הראצ"ד דס"ל דצי טענות נינהו היינו משום דחיוצא דשאלה גדול יותר מחיוב דשכורה דשאלה חייב צאווסין משא"כ בשכורה ולפ"י כאן נמי שהחובצת שהוא משכון על ק"ס וזאת מודית לה צפקדון נמי הוי טענו חטין והודה לה צשעורין דהרי כי הרא"ש צפסחי ד"ו גצי נכרי שנכנס לחצר ישראל דסתם פקדון הוא שומר חנם ואף שאפשר דרא"ש לא קאמר רק בלישגא דגמי מקרי כן מ"מ מחוכן מכחצה שחצה בלשון הגר נראה שאין לה עלי' שום חביעה ולא הלואה עלה כלום וצמשכון קי"ל סי' ע"ב צדין משכנו צשעת הלואתו וצין משכנו שלא צשעת הלואתו הי"ז ש"ש א"כ חובצת מידי דחייב עלה בגו"א וזאת מודית צדבר שפטור בגו"א א"כ לראצ"ד ה"ל ומורי הר"ש שהביא צ"י הו"ל טענו חטים והודה לו צשעורי דפטור ואף דלא קי"ל בהראצ"ד כמבואר בחו"מ סי' פ"ח סי"ע מ"מ כיון דלא הוי יחיד מ"מ יבולי' הקהל דאחי מחמתה לטעון ק"ס לי כהני רבנותא ופטורי ונשאר בהם צידם. וא"ל כיון שהודית יותר ממה שחובצת זו שהרי לפי דברי' אין לה צה שום דבר ושום חביעה ומחייבת עלמה גם צמה שלא חובצת לא הוי כהודאה שלא ממין הטענה דכבר כי הרצ"ב ח"ד סי' קס"ג וז"ל וי"ל להביא ראי' מהא דחגי' צבעות איתיבי ראצ"מ לראצ"א טענו שור והודה לו צשה שח והודה לו צשור פטור וצשלמא אם פטור אף מדמי השור היינו דקטעין לי

הכי אלא חייב דמי השור הרי מודה לו יותר ממה שטענו ומאי פטור משבועה לקחני ותו שטעה הוא זה יודה לו בשה ויתן לו מדמי השור ודוחק הוא לומר שהוא במקום שהשה שוב יותר מן השור דא"כ קשי רישא דשור והודה לו בשה וליל דרישא מיירי במק"א וסיפא במ"א ע"כ מצוה דאפי' שור שוב יותר אפי' פטור נמלא דבהודאה שלא ממין הטענה אפי' מודה יותר נמי פטור ממה שהודה. ואף כי לא זכיתי להצין ראי' זו דלמא מיירי בהצ"ח דאחרת דשור ושה מחירם שוב וניחא בין ברישא ובין בסיפא דפטור דהו"ל הודאה שלא ממין הטענה אבל לעולם אם מודה יותר ממה שחובצו חייב ולא הוי הודאה שלא ממין הטענה מ"מ בין לטעם הודאה שאינו חייב מה שמודה בין לטעם דמחילה שמחל לו דפטרינן טעמו חטים והודה לו בשעורי' אין נפ"מ אם בהודאה יותר ממה שטענו דסוף כל סוף או שהודה לו שאינו חייב זאת או שמחל לו.

והלא לא חייבתו תורה אלא במפסיד לחובצו ממון בכפירתו ותו דמשחק בקוביא ופסולי' מדרבנן אפי' שאין מוליא ממון בעדותן מהני עדותן דאי תפוס אפי' בעדים לא מפיקין מיני' ע"ש מצוה דמזכרו דאם מפסיד לאי זכות תפוסה מקרי הפסד ממון דזכות תפוסה ממון מקרי וכן מצוה דמזכרי הרמב"ם פכ"א מהי עדות ה"ד שכי' העידו על פי' שהפיל שן עבדו ואח"כ סימא את עינו והוצמו משלמי' לאדון דמי העבד ודמי עינו וכי' הכ"מ אף דאין לעבד דמי עינו רק בתפס מ"מ כיון דתפס יש לו מקרי שהעדים ראו להפסידו ממון דדבר קרוב הוא לתפוס ע"ש מצוה ג"כ דזכות התפוסה מקרי ממון וכיון דלעבד יש זכות לתפוס ע"י עדותן חייבוהו להאדון ממון ומשלמי' וכיון דזכות התפוסה מקרי ממון לכל הני אומר איני דאם כפר לאי' ממון אבל עדיין נשאר לאותו החובצו זכות התפוסה שיכול לתפוס ממנו באופן שא"י לתפוס בחזרה מהתופס לאו כפירת ממון מקרי ולא כפר לי' מידי דזכות התפוסה ממון גמור הוא ולפי"ז כיון דמצוה דצ"ק ל"ה וצ"ח שוני' שם וח"מ סי' פ"ח דצ"ח והודה לו בשעורי' מהני אם תפס שעורי' וא"כ לאו כפירת ממון הוא כיון דנשאר לו זכות תפוסה וא"כ ל"ל דתפס ה"ע משום דהו"ל ע"ח והודה לו בשעורי' לשיטת הראב"ד דאז לא הוי מחויב ק"ש דלאו ממון ממש כפר לי' דעדיין נשאר זכות התפוסה כנ"ל.

והרמב"ן שצ"ח שם השיג על הראב"ד הג"ל דאם נימא דקושי' הגמי' בזה אומר שאלוה וז"ח שכורה אמאי מה שטענו לא הודה לו ומה שהודה לו לא טענו דהוי ע"ח והודה לו בשעורי' מאי משני דא"ל אישחצב לי מיהא דכדרכה מתה הא קי"ל צ"ח והודה לו בשעורי' דפטור אפי' מדמי שעורי' ולא לריך לישבצ כלל דפטור לגמרי וי"ל דחוס' צ"ח כחצו דכ"ה פטור משבועה מבי הוא זה ובי' ק"ל הא צדק ה' שם אינעריך כי הוא זה למעוטי הודאה שלא ממין הטענה ואיך ממעט כ"ה וניחא לי עפ"מ ש"מ צ"מ ג' דקושי' החוס' לא קאי רק למאן דס"ל הודאה שלא ממין הטענה חייב שבועה אבל למאן דס"ל דפטור מבי הוא זה כן נמי כ"ה פטור ע"ש נראה מזה דהודאה שלא ממין הטענה נמי פטור משום דכ"ה הוא והרי חוס' צ"ק ק"ז פי' הא דכי כתי' כי הוא זה אמלוג הוא דכתי' אבל בפקדון מעיז ומעוז היינו בטענה דל"ש אלא בפקדון דהיינו ש"ש לריך לישבצ אפי' צ"ח וא"ל הודאה א"כ ניחא דנבי דש"ש הוי הודאה שלא ממין הטענה וא"כ לא עדיף מכ"ה מ"מ צ"ח גופא לריך לישבצ ש"ש ושפיר משני דמשחצב דכדרכה מתה ומגלגלי' עליו.

ויודע אני שיש לפקפק עמ"ש דודאי היכי דמפסיד לי' זכות תפוסה או שמחייב לי' שיוכל לתפוס ממנו הפסיד לו ממון דזכות תפוסה ממון מקרי מ"מ א"ל דאם לא הפסיד לי' זכות התפוסה רק שהפסיד לו מאותו זכות שהוא שלו ממש עד זכות התפוסה דלא מקרי הפסד ממון וא"כ צ"ח והודה לו בשעורי' נמי כפר לי' ממון אותו זכות שהוא שלו ממש ומש"ה שפי' יש לחייבו ק"ש והדק"ל ע"ז איני אומר דודאי צתר דקאמר רבה דחייב ק"ש אם פטר עלמו בגו"א או בשו"מ וכי' חזינן דאפי' בכפר לי' זכות מקלה ממון שיש לו עליו נמי חייב ק"ש שפיר י"ל דצ"ח והודה לו בשעורי' אף דנשאר לו זכות תפוסה מ"מ כיון שכפר לו אותו זכות שיש לו שהוא שלו לגמרי נמי כפירת ממון הוא וחייב ק"ש אבל אי נימא דאם פטר עלמו בגו"א או בשו"מ אינו חייב ק"ש הרי דאם כפר לו מקלה זכות ממון אינו חייב ק"ש כיון דלא כפר לגמרי ועדיין נשאר לו מקלה זכות תו ל"ל דמעטס ט"ח והודה לו בשעורי' יהי' חייב ק"ש דגם התם לא כפר לגמרי ועדיין נשאר לו מקלה זכות דהיינו זכות התפוסה ואינו חייב ק"ש וניחא מ"ש דזה לא הוי כפירת ממון שיהי' חייב עלי' שבועה.

ודר"ז בקלו"מ סי' פ"ח דחב דכרי' מהא דצ"ק ק"ה א"ר הרי אמרו גזל חמץ ועבר עליו הפסח אומר לו הש"ל צעי רבא נשבצ עליו מהו מי אמרי' כיון דאלו מיגנב ממונא צעי שלומי או"ד הא מנח ועפרא בעלמי' ואמרו עלה מלתא דאיבעי' לרבא פשיטא לי' לרבא דא"ר שורי' גנבת והוא אומר לא גנבתי מה עיבו אלך ש"ח אני עליו חייב שהרי פטר עלמו בגו"א ש"ש אני חייב שהרי פטר עלמו משו"מ וכי' ואע"ג דהא קאים כיון דאי מגנב ממונא קכפר הי"ג אפי' דעפרא בעלמא וכי' ואי נימא דש"ש צ' טענות דלמא טעמא דרבה משום דכפר לי' לגמרי דהוי ע"ח והודה בשעורי' דפטור גם משעורי' וכיון דזה חובצו גניבה חב משבצ ש"ח הוי צ' טענות דגנב חייב בגו"א וש"ח פטור וכן בש"ש ובאינך כולבו הוי צ"ע כיון דגנב חייב יותר וכמו ש"ש הוי צ"ע משום דשאל חייב באונסי' ושוכר פטור מאונסי' ע"ש שהוא קושי' עלומה ולפי' מיעוט הבנתי נראה לישבצ דעתה הרשב"א שבועות דל"ה גבי אבל משחק בקוביא מחזי חזי ורבנן הוא דפסלוהו דאע"ג דאם מיפסל אפי' מדרבנן מ"מ לא יתחייב הלא ממון ולמה יגיד

אע"ג דראב"ד חולק אהרמב"ם וס"ל דאינו משלם דמי עינו כיון דאין לעבד רק ע"י תפוסה ע"ש ועכ"ה ס"ל דזכות התפוסה לאו ממון וא"כ איכה לשיטתי' לא העלתי ארוכה לדבריו מ"מ נלעג"ד דזכות התפוסה דשעורי' ממון גמור הוא ומודה בזה גם הראב"ד דהרי בכל ס' ממון דאמר' דמהני תפוסה כגון לשיעות דבתיקו תפס לא מפיקין מני' או בתפס ברשות כ' זקניי בקונה"ם סוף כלל ג' דאם חזר ותפסוהו בעלי' הראשונים דא"מ מידו ע"ש כיון דמה דלא מפיקין מני' משום דספיקא הוא ודלמא באמת שלו הוא כן נמי אם חזר ותפס נמי דינא הכי כיון דספיקא הוא איך גוליאנו מזה דלמא שלו הוא באמת משא"כ בתפוסה דשעורי' צ"ח והודה לו בשעורי'

דכ' הסמ"ע סי' פ"ה סקכ"ה דכיון דתפס ומוחזק צ"י מוכח שלא הודה ולא מחל לו איך יהי תפיסה בחזרה הא כיון דתפס מוכח שלא הודה ולא מחל לו אי"כ צוודאי חייב לשלם דהא דפטור היינו משום דאמר"י דהודה או מחל לו אבל בתפס דעכ"ה נראה דלא מחל לו ולא הודה אי"כ חייב בתשלומי שעורי דהודאת צע"ד כמאה עדים דמי ולהכי באמת לא מהני התפיסה רק על השערי ולא על החטי וקל"ה ס"ל שהוא מטעם סי' וכבר דחה בנתיבות ולפי"ז צדמי עינו דמהני תפיסה לעצד הוא משום דהוא איבע"י דלא איפשטא כמו"ש מ"מ פ"ד מחובל הו"א שפיר ס"ל דזכות התפיסה לא הוי ממון דאותו זכות שנתנו ע"י עדותן לעצד נתנו גם לאדון דיכול לתפוס בחזרה ואי"כ לא הפסידו כלום ע"י עדותן דמה הוי שיחפים העצד מ"מ גם הוא יוכל לתפוס בחזרה ואם אינו תופס איכו דאפסיד נפשי אבל העדים לא הפסידו לו כלום לכן ס"ל להראש"ד דאין העדים חייבי משא"כ בטענו חטים והודה לו בשעורים דכתבתי דלא מהני תפיסה בחזרה שפיר מודה דזכות התפיסה הוה ממון גמור ולאו כפירכ הוא.

ולא לו אבל גבי צריח ודאי חיישינן והכי קיי"ל בחו"מ סי' רנ"ה דצריח חיישי' שיעשה קנויחא על בהקדש ואי"כ הכא שפיר חיישי' שצ' נשים אלו עשו קנויחא להוליא מיד הקהל ומכל הלין טעמים דעתי נוטה דהדין עם הקהל להעמיד בס"ת בחזקתן ע"ן חיים הוא למחזיקים ללמוד משפטים וחקים, שצעתים מזוקקים, וציראת ה' דבזוקים, וכו' יחזקנו ויחללנו לתורתו ולעבודתו בזכות אבותי הקדושים.
פק"ק האנושאויטץ יע"א אור ליום ב' לט' יחזן את פני העיר תרס"א לפ"ק.

העבר"י

סימן קכ"ז

בקושיית תוס' דחמיר קונם מהקדש

בעה"ת מוש"ק בשלח העתר לנו תפלתנו לפ"ג האנשא- וריטץ יע"א.
ה' יענה את שלום כבוד מר דודי אהובי ידידי הרב הג' המפורסם כש"ת מו"ה שמעון ג"י אבדק"ק מהליוויטץ.

קארט"ע דשופריא הגיעני שבע העבר ובימי השבוע אנו ערוך דצברים אחרים ועתה לקחתי מעט פנאי לעיין בדבריו שכתב לייצג קושייתו בתוס' שבועות כ"ב ד"ה אבל שכתבו תימא דחמיר קונם מהקדש ואיכו גופי לא אסיר אלא משום דהוי כהקדש והקדש צעי שו"פ ותמכתו מכריתות ה' ע"כ דאמרין דדלי דלות הוי פרועה נכי ריבעא הרי דהקדש חל אפי' על פחות משו"פ וע"ז השיב דלק"מ דהתוס' קאי על מתני' דשם דלר"ע חייב צכ"ש ואכא קאי הש"ס דהכל מודים בקונמות חייב צכ"ש קרבן והקשו שפיר דכי חמור קונם מהקדש גופא דאמר הש"ס לעיל בהדיא דאינו חייב בפחות משו"פ קרבן מעילה ואפי' חל בהקדש על פחות משו"פ עכ"פ לקרבן מעילה צעי פרועה ולא קשיא מש"ס כריתות דשם לאו לקרבן איירי לחייב מעילה כמוזן אלו דבריו.

ראנ"י תמה עליו שכתב דהכל מודים בקונמות דחייב צכ"ש מיירי לענין קרבן וקאי אמתני' הא אמרין התם להדיא דפריך לר"ע דאמר היכן מלינו צמדבר ומציא קרבן הרי קונמות ומשני קסבר אין מעילה בקונמות הרי דלר"ע ליכא קרבן בקונמות אפי' הוא יותר מפרועה ואיך נימא דקאמר הכל מודים דקאי אפלוגתא דר"ע ורבנן דמיירי לענין קרבן, ובאמת כל הראשונים כתבו דהכל מודים לענין מלקות מיירי רק דהרשב"א אחיחא עלה מכא דאפי' למ"ד יש מעילה בקונמות לריך שו"פ וכמו שסבר מעלתו בדעת תוס' אבל בלא"ה אי"א לומר כן מכא ראיח שכתבתי ומאי דמשני רבינא אח"כ כי קאמר ר"פ לענין כבר תי' הרשב"א שם.

רעד אי נימא דכוונת תוס' והקדש צעי שו"פ מיירי לענין קרבן מעילה תקשי דהא כתבו תו"י כריתות י"ג ע"כ ד"ה ואשם דבקדושת הגוף מועל אפי' פחות משו"פ אי"כ

רעונ"ל דסמ"ע סי' קל"ג סק"ג כי בטעמא דלא מהני צמטלגלי חזקה דג' שנים דלמא שכת למי השאילו והשכירו וגם לפעמים משאילו ומשכיר ליותר מג"ש ע"ש שכי שאלו העעמים הם עיקר וכל אלו העעמים ל"ש הכא צנ"ד דהתוצע צעלמו מודה שעוד צחוי צעל של האשה הכותמת היתה אללו לפדותה ואי"כ היתה יודעת אלל מי הוא וגם מזמן שהי' רולית לפדותה כבר עברו יותר ממי שנה ואי"כ לא הי' ממושכן רק עד אותו זמן שהיתה רולית לפדותה דאל"כ איך הלכה לפדותו וכיון דלא הי' ממושכן רק עד אותו זמן ומאז ועד עתה כבר עברו יותר ממי שנים שפיר הוי חזקה כיון דשחקה ולא מחאה ואי שטוענת שהי' מצקש רבית צעד ק"ס זכה חדא דאחזוקי אינשי צרשיעו לא מחזיקי שהי' רולח לעול רבית ושנית הוי לה למחות שהוא שלה ועוד מאן דכאיצי לי כאיצי אילו לבי אסיא והי' לה לתצוב לדין עכ"ה שאין מאמינים לה צזה ושפיר הוי חזקה.

ראפ"י לשיטת צעה"ע שהציח העור סי' קל"ג בטעמא דלא מהני חזקה צמטלגלי משום דלאו צני שטרא ניכוו ניחא דלכאורה העעס דמטלגלי לאו צני שטרא ניכוו משום דנאמן לומר לקוחין הם צידי אם מוחזק בהם ול"ל שטרא ולפי"ז ק"ל דאי"כ אמאי לא מהני חזקה דצברים העשויים להשאיל ולהשכיר דאי"כ לומר לקוחין הם צידי ול"ל דבאמת גם צקרקע לא מהני חזקה דג"ש רק לענין דאז נאמן לעעון שטרא הו"ל ואירכס ואי"כ דצברים העשויים להשאיל ולהשכיר שאינו עוטן דשטרא הי' צידי ואירכס משום חזקה דג' שנים לחוד אי"כ ושפיר כי העיעור דלי"מ חזקה אפי' דצברים העשויים להשאיל ולהשכיר ולהשכיר הוי צידי ואירכס משום חזקה דג' שנים לחוד אי"כ ולומר לקוח הוי צידי אפי' דצברים העשויים להשאיל ולהשכיר ולפי"ז שפיר מני הקהל לעעון דלמא באמת הי' שטר ציד רי ישעי' צאטעגעשטיין ויותר מחמישים שנה מעת שצא לידו לא הוי מיזדחר בשטרא.

והא נמי דאמר"י בשבועות מ"ב ע"ב חזקה אין אדם עושה קנוי על בהקדש אמרי"ה"מ ש"מ דאין אדם חוטא

קונמות לא חמיר מהקדש דבקדושת הגוף נמי מציא קרבן אפי פחות משׂר׳פ ומג׳ל לדמותה לקדושת דמים ואינו מועל בפחות משׂר׳פ דילמא לקדושת הגוף מדמינן להו דאפי בפחות משׂר׳פ נמי איכא מעילה.

ועוד מה יענה לדברי רשׂי גיטין י״ב ע״ב ד״ה בפחות משׂר׳פ שכתב דלא חייל הקדש אפחות משׂר׳פ ע״ש והרי בש״ס כריתות הג׳ל מצוהר דשפיר חייל מיהו בזה י״ל לפמ״ש תוס׳ שם דדוקא היכי דאין דעתו של מקדיש שיחול על פחות משׂר׳פ אינו חל ע״ש מצוהר דהיכי דעתו של מקדיש שיחול על פחות משׂר׳פ שפיר חל וקיימתי סברא זו מדעתא דנפשאי והיה לי דמיון מתוס׳ צ״ב פ״ד רע״ב ד״ה יין וא״כ לא קשה מכריתות דהתם שהיה דעתו להציא דלי דלות שפיר חל ההקדש אפי בפחות משׂר׳פ אבל כאן ליכא למימר הכי דקאמר כיון דלא מדכר שמה דאכילה כדמפרש דמי א״כ גם כאן מיירי שהיה דעתו על פחות משׂר׳פ ואז שפיר חל ההקדש ואדרבה קשה מתוס׳ גיטין הג׳ל אתוס׳ דהכא שכתבו דהקדש צעי שׂר׳פ אפי במפרש.

לכן נ״ל דפשר דבר כך הוא דרשׂי בשבועות כ״ב ד״ה והרי הקדש כתב שמדבר ואוסר דבזרו את שהוא מקדיש ואם החליף דיבורו ונהנה מציא קרבן מעילה ע״ש מצוהר מדבריו דהקרבן מעילה על חילוף דיבורו אחי וק״ל דהא כתב רשׂי שם דף כ״א ע״ב ד״ה ולא אמרו בכזית למאי דצעי לאוקמא ר״ע כר״ש דכ״ש למלקות דאפי׳ חייב קרבן שבועה אף דאין קרבן אלא בכזית משום דקרבן על חילוף דיבורו אחי כיון שהחליף דיבורו מחייב בקרבן א״כ אמאי צעינן לענין קרבן מעילה שׂר׳פ הא כיון דמצוהר בגמי כריתות הג׳ל דהקדש חל אפחות משׂר׳פ א״כ כיון שהחליף דיבורו שפיר חייב בקרבן אפי ליכא שיעורא לכן נ״ל דבאמת קדושת הגוף חל אפי אפחות משׂר׳פ ומעילה נמי איכא אפי ליכא שׂר׳פ וכדברי תו״י כריתות הג׳ל כיון דהחליף דיבורו מחייב בקרבן והכא דמשני והרי הקדש הא צעינן שׂר׳פ מיירי עכ״ה מקדושת דמים לתו״י הג׳ל ותוס׳ שהקי והקדש צעי שׂר׳פ היינו בקדושת דמים אינו חל אלא אפרוטה ובאמת מה״ע לענין קרבן מעילה נמי צעינן פרוטה אלא דתוס׳ לא נחית לזה דכאן לא מיירי לענין קרבן כמ״ש דלר״ע ליכא מעילה בקונמות וא״ש.

והגני חותם באה״ר.

הקי יודא צבי בלוחם

סימן קכ״ח

אם מותר לקרוא לאביו בשמו לעלות לס״ת

בעה״ת ה׳ שמות תרע״ו לפק״ק הו״ו יע״א.
שוכ״ס לידידי הרבני המופלג מו״ה שלמה ג׳״י.
אודות אשר שאל בני שהוא בעל קורא וזיוו לו לקרות את אביו לעלות לתורה אם שרי לקרותו בשמו.

תשובה לפענ״ד אף דמצוהר ציו״ד סי׳ ר״מ דאסור להזכיר שמו ואפי בשם שאינו פלאי אסור אפי שלא בפניו מ״מ לפ״מ שנראה מדברי הרמב״ם פ״ו מממרים דאביו ורבו בחדא מחתא מחתיבהו והרי מצוהר ברמ״ה סי׳ רמ״ב ס״ז דאסור לקרות לרבו בשמו בלבד אבל מותר לומר רבי מורי פלוני והרי כבודו של רבו גדול משל אביו מצוהר ברמ״ה שם ס״ח א״כ כשׂי׳ בצינו כשמזכיר אבא מארי שמותר לקרותו בשמו ואף שכתב השׂי׳ שם סקכ״ד דגם הכה״ג אינו שרי אלא שלא בפניו אבל בפניו אין להזכיר שמו כלל מ״מ הא הביא פ״ת אות י׳ דאפי בפניו נמי מותר מקרא דכתי׳ אדוני משה כלום.

והיה נל ראה ברורה דכשמזכיר אבא מותר לקרותו בשמו מהא דשבת קט״ו ע״א אר״י מעשה באבא חלפתא ע״ש הרי כיון דהזכיר אבא קראו בשמו, וזוה ניחא נמי הא דברכות דח״י ע״ב א״ל צעינא אבא דפירשׂי דכך היה שמו ע״ש ואיך היה רשאי להזכיר שמו אויז כיון דאבא מורה שהיא אביו והיה מזכיר בשם אחד אביו ושמו שרי.

אלא דקשה ע״ז מקידושין ל״א ע״ב חכם משנה שם אביו ושם רבו ופירשׂי חכם הדורש דרשה ברבים ולחש לתורגמן וכי אם בא לומר דבר הלכה שאמר אביו או רבו לוחש לתורגמן כך אמר אבא מורי בן אמר רבי ומורי ע״ש ונראה מזה דאינו רשאי להזכיר שם אביו או רבו אפי אם אומר בהדיהו מורי ורבי מדנקע רשׂי רק כך אמר אבא מארי וכי.

לכן נ״ל דבלא״ה קשה עובא חדא דאמאי נקע חכם משנה הלא לאו חכם בלבד משנה אלא כל אדם כדקתני לעיל מניה מכבדו בחייו ומכבדו במותו היה אומר דבר שמועה מפיו וכי׳ אלא כך אמר אבא מארי שנית דקאמר משנה והלא אינו משנה כלל אלא הו״ל למימר לא יזכיר שם אביו וכי׳ ועוד דאמאי לריך לשנות ואמאי לא מהני כשאומר רבי ומורי כמ״ש רשׂי בסנהדרין קי ע״א ד״ה בשמו.

ועוד תמוה צעיני דאסור להזכיר שמו של אביו או של רבו דהרי מנינו בפסחים ס״ו שהלל הזכיר רבותיו שמעי ואצטלוין בשמם שלא שמשתם שני גדולי הדור שמעי ואצטלוין ועוד הא מצוהר צ״מ ל״ג דר״ה היה תלמיד ר״ה ואפי׳ הזכיר שמו צ״מ דף כ׳ ע״ב ע״ש וכן מלינו בתורה שיעקב הזכיר ע״ה הזכיר שם אביו צפי וחי בפסוק המלאך הגואל ושם שמה קצרו את ינחק ואת רבקה אשתו, וע״י בילקוט שמות בפסוק ויאמר אנכי אלוקי אביך וכי׳ באותו שעה שמת משה ואמר עמרם אבי וכי׳ הרי שהזכיר שם אביו אפי בפניו דהרי קסבר שאביו הוא ואפי נימא שקודם מתן תורה לא היה קפידא בזה אכתי תקשי מהא דהזכיר שלמה זכרה לחסדי דוד עבדך וע״י שבת ל׳ הרי דהזכיר שם אביו בלי אביו.

ועוד ק״ל אהא דמצוהר ציו״ד סי׳ ר״מ ס״ב וסי׳ רמ״ג ס״ז דאפי׳ שם אחרים ששמם כשם אביו אסור להזכיר ובשם שהוא פלאי אפי שלא בפניו ואמאי יהיה אסור כיון דאינו מתכווין לקרוא אותו הוי דשא״מ ודשא״מ מותר בכה״כ ואי דהוי פס״ר הא כיון דיכול לשנות שמם שוב לא

בשם רק אמרו מו"מ לכך לפענ"ד שרי לקראתו יעמוד אבא מארי ואח"כ שמו, וזכר תנות דעתו.

ידידו החותם בברוך.

העבר"י

רעיי' פ"ת סי' ר"מ דאם אחרים שואלים בן מי הוא מותר לומר ע"ש ומוכח דאם אינו מיקל בכבודו מותר לקרוא בשמו ועו"ש דהעור הזכיר שמו של אביו שהוא דרך כבוד הרא"ש ומוכח דלכבודו מותר להזכיר וגם היכי דיש לפרש לשם ולכבוד מותר להזכיר וניחא מש"ל צהאי דאבא.

סימן קכ"ט

בהא דמניח כבוד אמו ועוסק בכבוד אביו

בעה"ת מוש"ק לס' ושמר ה' אלוקיך לך את הברית ואת החסד שנה מצורכת לפ"ק.

ישא ברכה מאת ה' אהו' ב"א יקירי וחביבי הב' המופלג בתורה וביראה חו"ש כה"ר ארי' ליב שטערן ג"י.

יקרתך הגיעני צעתו וכו' מ"ש דהא דקיי"ל ציו"ד סי' ר"מ סי"ד אביו אומר לו השקיני מים ואמו אומרת השקיני מים מניח אמו ועוסק בכבוד אביו ע"ש שהוא רק מדרבנן הוא נכון ומקומו הוא מוכרע דהרי אמרי כריתות כ"ח האב קודם לאם כ"מ יכול מפני שכיבוד האב קודם לאם כ"מ ת"ל איש אמו ואביו תיראו מלמד ששניהם שקולין אבל אמרו חכמים האב קודם לאם וכו' הרי מפורש יולא דמדאורי מקרא שניהם שווין רק דחכמים נתנו קדימה לאב, ומכאן אני תמה ק"ת עמ"ש פ"ת סי' ר"מ סק"ע דדוקדק נקט המחבר השקיני מים שהיא מלאכה שאין האשה חייבת לצעלה אבל אם האב מלווה מלאכה שאין האשה חייבת לצעלה ואמו ג"כ מלווה לעשות מלאכה זו שניהם שווין ע"ש דהרי צמתני הנ"ל קתני אבל אמרו חכמים האב קודם לאם כ"מ הרי דכ"מ נתנו קדימה לאב.

רמ"ש ליישב בזה קושי נפלאה מצעל מחהש"ק דל"ל קרא דשבתותי תשמרו דאם אמר לו אביו לחלל שבת אל ישמע לו ת"ל מדחזינן שהתורה כתבה קרא מיוחד דהאב יכול להפר נדרי צחו ול"ל הא בלא"ה ידעי דאם ילווה לה שחצבור על נדרה תהי' מוכרחת לשמוע לו מלד כיבוד אב ואינה לריכב שום הפרה ולהנ"ל כיון דמדאורי שניהם שווין ככיבוד א"כ אם האב מלווה שחצבור על נדרה והאם מוחה אינה מחוייבת לשמוע לאב ואינעריך קרא דיכול להפר הנה לתי' זה א"ל בדין הנ"ל דאפי' נימא דמדאורי יש קדימה לאב נמי משכחת לי' האי דינא כשנתגרשה דאז צוודאי שניהם שווין כדאמרי קידושין ל"א ועיי' רש"י שם ד"ה שכן והכי קיי"ל ציו"ד שם.

אבל אם נפלאה הוא צעיניך צעיני יפלא ואני תמה אם ילא דבר זה מפ"ק מחהש"ק דהרי אפי' אי נימא דאם אביו מלווה לעבור על דברי תורה מחוייב לשמוע מ"מ אם אביו חוזר

הוי פס"ר, מכל זה הי' נ"ל כי הכל תלוי בכבודו של אביו או רבו שאם נראה ויכר שכוונתו לכבדו אז אפי' לקרותו בשמו ליכא קפידא וכדאמרי התם ע"ה יש מאכיל לאביו פסיוני ועורדו מן העולם ויש מעמינו בריחים ומצואו לחיי עוה"ב וה"נ יש קראו בשמו וכוונתו לכבדו וצחמת מכבדו שרי ויש שאפי' אומר מארי אפי"ה לא כיבדו ולכן הלל שאמר עליהם שני גדולי הדור ותלה כל גדולתו ותורתו בהם שמיכוה נשיא אין קפידא אי קרא אותם בשמם וכן צ"ח שאמר לו שר"ך ללמוד יען דצעי מייך ר"ה הרי הזכירו לשבח ולגדולתו ושרי לקוראו בשמו וכן יעקב שאמר ויקרא וכו' שם אבותי אברהם ויזחק שג"כ לשבח וכן ראונו להקצר צמרת המכפלה יען שיזחק ורצקה נקצרו שם וכן בשלמה שצקש צזכות דוד אביו שהי' ג"כ לשבח ועיי' שבת שם דצחאותו שעה נכפכו פני כל שוגאי דוד כשולי קדרה וכיון שהיה לכבודו אין קפידא, משא"כ בגחזי שלא היה מכבד את רבו ועיי' פרדרי"א פל"ג וצמאודות מלכים צ' ד' שהיה משחק ומלגלג על דברי רבו אלישע צמה שהחיה הבן לכן שפיר אמרינן דהוי אפקרותא כשקורא בשמו כי לא היה ניכר שרצה לכבדו וממילא בכל תלמיד שאינו ניכר שרצה לכבדו אסור לקראו בשמו וכן אחרים אסור לקרותם אי שמם כשם רבו כיון שאינו ניכר שקורא את אחרים רק את רבו ואינו ניכר שהוא לכבודו.

ולפ"ז ניחא הגמי' דודאי אסור לכל אדם לקרות אביו בשמו רק דחכם שאומר דבר הלכה בשם אביו או רבו דניכר שרונה לכבדו וסד"א דמותר לקרותו בשמו קמ"ל דאפי"ה משנה שמו ולא אמר לא יזכיר את שמו דהוי משמע דאפי' אם אמר אבא מארי או מורי ורבי פי' נמי אסור להזכיר שמו לכן אמר דמשנה שמו שלא יהיה שמו בלבד אלא מוסיף מורי דזה הוי השינוי, כמו צשינוי השם שנשאר לו השם מעריסה רק שמוסיפין שם אחר ואז מותר וא"ש נכון דכשאומר אבא מארי מותר להזכיר שמו כמו צמורי ורבי.

ובזה ניחא דעת הש"ך סי' רמ"ב סקכ"ד דהא דמותר לקרות לרבו בשמו כשאומר מורי ורבי היינו דוקא שלא צפניו אבל צפניו אין להזכיר שמו כלל ופ"ת הביא להקשות מדכתוב אדוני משה כלאם ואמרת עפ"מ"ש פר"ד דרוש ע"ו דדוקא כשמזכיר התואר מקודם כגון אדוני משה שרי אבל הש"ך קאי אם מזכיר שמו מקודם אלא דרמ"א נמי קאמר שמזכיר תואר קודם שם העלם לכן נ"ל לפמ"ש דיהושע התכוון לכבודו של משה כמצואר שם צמדרישם לפי שהיו מתנבאים משה מת ויהושע מכנים לכן שפיר היה שרי להזכיר שמו אפי' צפניו וש"ך מייירי שאינו ניכר שהוא לכבודו ואז אסור להזכיר שמו צפניו, ויש להאריך בזה צדברי הרמז"ם פ"ד מת"ת ופ"ו מממרים ואין הפנאי מסכים.

אך עדיין ל"ע מדברי מ"ד שמשא אמר עמרם אביו ששם לא היה ניכר שהוא לכבודו וגם היה צפניו והזכיר שמו תחילה ול"ל כמ"ש תחילה דכשאומר אביו שרי להזכיר שמו וכן ראייתי הלכה למעשה צבית מדרשא של קדוש אביו מאורי הגולה זנוק"ל שאחי קראו אותו יעמוד אבא מארי מו"מ רב ר' עמרם וכן נהגו כל הגדולים צבית מדרשיהם שהתלמידים קראו אותם

חסור עכ"ד, הנה חנכי פקפקתי ע"ד לבי"א מתי תוס' שם שכתבו דלח"מ שנתגבלי מעלמה הי מותר לו הבשר אי"כ גם כאן הי היתר לאיסורו ע"י מיתה חמס תוס' בקושיהם עדיין לא סברי כן ולכן יש ליישב כמי"ש ואפ"ה לא נהירא לי דהרי בקרא דממעטין מיני בשר כתב צפי פרי עץ זרע זרע לכס יהי לאכלה הרי שלא התיר לו רק פרי עץ וקטניות עיי פ"י רמב"ן שם ועוד הא להרבה שיעות דבשר מה"ח חסור משום בשר בשדה עריפה אין צ"ל מזהר עליו עיי רמב"ם פ"ט ממלכים וכ"מ שם ובחלב ודאי אינו רק משום בשר מה"ח ואינו חסור לבי"א.

ראי לולא דמסתפינא הייתי אומר עיי מ"ר פי משפטים שכתב ו' מלות נלטה דה"ר ועיי צפי עץ יוסף על מדרש ילמדנו פי יתרו סי' ג' שהביא בכמה מקומות צ"ח אי ו' מלות נלטה ובכמה מקומות איתא גם ז' מלות נלטה ולכא"ר קשה אמאי קחשיב וי"ו הא איכא גם אי אכילת בשר לכן הי נ"ל דלא קחשיב רק אלו שאזהרתן זהו מיתתן משא"כ אי בשר לא נקט הגמ' בלשון לויי רק בלשון שלילה לא הותר לו בשר לאכילה דמשמע שלא הותר לו אצל שיהי באזהרה ובמיתה לא אמרי לכן אינעריך קרא על אצמיה"ח שאסור ואזהרתן זהו מיתתן רק המדי לא ס"ל שנלטה על אצמיה"ח אצל בגמ' אין כאן קושי ויש לעיין בזה ברמב"ם פ"ט ממלכים ש"כ ג"כ ו' דברים נלטה ותלי"מ ואי"ה פעם אחרת לעת הפנאי אטייל עמך ארוכות צעקה"ת.

והגני דודך הגאמן מחבקד ומגשקד בלוג"ח דוש"ת וחותם בברוך.

הק' יודא צבי בלוהם

סימן ק"ל

אי ש"ד למוהל למול במקום שיש מוהל אחר

בעה"ת צו"ג תערב תפלינו לפק"ק האנושאויטץ יע"א. ביז כסא לעשור, דומה לעופר, אשכול הכופר, ידינ"פ הרבני המפורא, איש תואר, החו"ב, זך ונקי, כמו"ה ליפמן העללטי ג"י.

יקרתו הגיעני ער"ה העצ"ל בשעה שאין הלבלר יולא בקולמוסו לכן היום ראשית מלאכתו להשיב בתשובה שלימה אודות אס מוהל יכול למול חוץ למקומו במקום שיש מוהל אחר ובפרט אס השוי"צ המוהל ומרהרר אחרי שאמרתי צפומצי שאין כאן שום איסור ומעלתו האריך שהוא איסור גדול ובכלל השגת גבול והוא מהב"ע.

וטרם כל שיח אודיעהו כי צפומצי לא נשאלתי ע"ז רק הרבני מו"ה יוסף והרבני מו"ה שאול נ"י שאלו אותי אס מכבדים אותם להיות מוהל אס מחויבים לקבלם אף שמעלתו רודף אותם עד שר"ש הג"ל הגיד ששלח לשחוט עוף על ש"ק ולח רזה לשחטו ושלחו בחזרה וכמעט לא הי לו בשר על

מלווי חסור לעבור עוד וכן דוקא לעבור לנורך אציו מותר אבל לעבור אח"כ לנורך עצמו שילך וישל בשבת בשביל עצמו ג"כ כיון שאציו חומר לו לחלל שבת בודאי חסור ובהפרת נדרים כיון שהפר האצ אפי' אס חוזר האצ מהפרתו ג"כ הוא מופר ומותר ומיד שהפר יכולה לעבור על נדרה גם לנורך עצמה וא"כ אפי' נימא דמחויב לשמוע לאציו לעבור על ד"ת ג"כ לריך קרא דהפרת נדרים שאס אציה חוזר מהפרתו או שהיא בעלמה עוברת דמותר.

ושנית נ"ל דהא דמחויב לשמוע אל אציו ולכבדו להאכילו ולהשקותו היינו דוקא בדבר שהנחתו לאציו ולנרכו אבל בדבר שאינו נורך לאציו רק נורך עצמו והנחתו אזי מסופק אס מחויב לשמוע לו מה שמלטה עליו ומדברי רמ"א סוס"י ר"מ ש"י וכן אס האצ מוחה צ"ח לישא אותה אשה שיחפון צו הבן אי"ל לשמוע אל האצ ע"ש נראה דמה שהוא לנורך עצמו אינו מחויב לשמוע לו ואין לדחות מאימ"י דר"י שהביא תוס' קידוש"י ל"א ע"כ ד"ה ר"ט דליוו לו שנייחנה לעשות רלונה הרי דאפי' צמה שאינו נורך אציו ג"כ מחויב לעשות לו היינו משום דשם לא הי נוגע הדבר גם לר"י ולא הי ג"כ נורך שלו לעשות נגד רלון אמו לכן הי מחויב לשמוע לה אבל אס הדבר שהוא לנורך עצמו נגד רלון אצותיו אינו מחויב לשמוע לו ועוד כד דייקא בדברי תוס' תמלא דברי נכונים דאריכות דברי תוס' תמוה ולא היה להם לומר רק שאמרו לו שגם זה כיבוד וממילא הוא מלווה ועומד מה"ת לעשות זאת ולמה האריכו וליוו לו שנייחנו לעשות הלא אס הוא כיבוד בלא"ה לא היה מניח מלעשותה ולקיים מלות כבוד אס אבל הוא הדבר אשר דברתי כי באמת צמה שאינו נורך אציו אס רלון הבן אינו כרלון אציו אינו מחויב לשמוע לו ובזה אינו מחויב לכבדו לכן ליוו לו שנייחנו לעשות ויעשה רלנו כרלון אמו ובטעין זה הוא כיבוד דהיינו אס הוא יסכים אבל בלא"ה אין כאן כיבוד לכן ליוו לו שנייחנה לעשות אצל אס הי כיבוד לא הורכבו ללוות כי בלא"ה הי מקיים וכן מורי כל דברי תוס' שם והיינו דקאמר נמי ביצמות הי קס"ד דמחויב לשמוע אפי' לעבור על ד"ת דאמר לי שחוט לי בשל לי ולא קאמר סתם שחוט ובשל והיינו משום דאס אינו לנורך אציו בודאי אינו מחויב לשמוע לו ואין זה כיבוד לכן דייק שחוט לי בשל לי היינו לנורך אציו ואז סו"א דמחויב לשמוע לעבור עדי"ת וא"כ מלד כיבוד א"ה לא הי מהני הפרה כיון שהוא דבר הנוגע לעצמו ולכן שפיר אינעריך קרא על הפרה אפי' אס מחויב לשמוע לאציו לעבור עדי"ת.

ועוד אי מלד כיבוד חו"א גם האס היתה יכולה להפר נדרי צחה ולא להקל אחת כי אס להחמיר דהאס אינה יכולה להפר ועוד אי מלד כיבוד הי יכול להפר גם לארוסה וגם לנשואה ומלד הפרה לא מהני ושפיר אינעריך קרא ע"ז.

ומ"ש ביישוב קושי תוס' סנהדרין נ"ו ד"ה אכל תאכל דל"ל קרא ולא אצמיה"ח הא לא הותר לאדחי"ר בשר באכילה עפ"ד לבי"א ס"פ אי"ע דלאדחי"ר הי חלב ובצים חסור דהא דהתירה תורה חלב היינו משום דאית תקנתא לאי בשחיטה כדאמרי חולין ס"ט ע"ה ולאדחי"ר ולדורו דלא הי תקנתא לאי חלב באמת חסור דהוי אצמיה"ח ולריך קרא דגם חלב

שבת רק ע"פ סיבה או אינם מחויבים לקבלם מחמת זה ולדתי לכאן ולכאן והבאחי דברי מג"א דאין להתקוע בעבור שום מצוה שהרי שנינו הלנועים מושכין את ידיהם מלה"פ ע"ש לכן אם מסלקים עצמם מחמת שיראים מפני המחלוקת עם מעלתו כמדומה שאין איסור וגם צוה לא החלטתי הדבר לגמרי.

אמנם אחר שראיתי ושמעתי שמרעיש עולמות ותובע לדון תורה המובל שכל במקומו והאריך במכתבו אלי אמרתי עת לדבר והגלה האמת כאשר עם לצדי ואדברה נגד מלכים ולא אצוה בעה"ת כי האיסור מציא לידי גיחוך והוא תורה חדשה לא שערס אצותינו ויען אינו מקבל ארוך אצוה על סדר דבריו.

מ"ש שמד הדין אין איסור אלא שצא בשאלה מה בין זה לסדור קידושין כי גם סדור קידושין מלד הדין מותר לאכסנאי אמנם מלד המנהג שנהגו רבנים סלסול בעצמן איסור לאכסנאי לסדר קידושין אפי' אם שולחים הפרס להרב הקבוע כמבואר ביו"ד סי' רמ"ה ומוצא בנזכ"ת חא"ה"ע סי' פ"ג, לא נדק בדבריו כי אותו סלסול שנהגו הרבנים זימים הקדמונים לא היה לא בשביל ממון ולא בשביל כבודם רק בשביל כבוד שמים שראו קלקול הדורות שרבו זחוחי דעת ועזי פנים שמחזיקין עצמם לת"ח ויראי השם ומתגאים עד שפושטין ידיהם בעיקר דיני תורה ושולחין יד בעניינים חמורים ובאמת אין להם לא יד ולא שם בתורה והרבנים הלדיקים וישרים בלבותם אין דרכם לנלח וצפרע שעפ"י רוב המון עם מכריעים ביניהם והיו יראים שעניני קידושין גיטין וחליצה יהיו כעיר פרוצה אין חומה וכמה מכשולות ילאו מזה ואמרין קידושין י"ג ע"א כל שאינו יודע צע"ב גיטין וקידושין לא יבא לו עסק עמהן לכן גדר גדול גדרו שחזן מהרב לא יסדר שום אדם קידושין ובאותן הדורות באמת היה הרב צקי צע"ב גוי"ק אבל לענין מובל איזה חשש איבא אם הדבר הפקר והאצ בידו לבחור מובל כראונו הלא סתם אצ חיים על צרה ויצקש ויבחר במובל שיודע שהוא יותר אומן שלא יערכו למובלו פעם אחרת מחמת קלקלו.

ואם משום שצריך להדר אחר מובל היותר טוב ולדיק כמ"ש רמ"א סי' רס"ד הלא זה החיוב הוא גם לענין הסנדק כמ"ש רמ"א שם והוי לן לתקוני שיהיה גם סנדק קצוע וידעתי שיש להשיב ע"ז מדברי חת"ם או"ח סי' קנ"ה וקנ"ט שמקיים המנהג שאין לכבד לאדם אחד שתי פעמים סנדקאות דהוי כמקטיר קטורת וחדשים לקטורת בואו והפיסו אבל אכן אליבא דנזכ"י קיימין עכשיו ואיבוי הא ס"ל בנזכ"י יו"ד סי' פ"ו שאין שום חשש לכבד אדם אחד שתי פעמים בסנדקאות וכל זה לענין ימים הראשונים.

אבל השתא הכא בזמנינו שאין אחר רשאי לסדר קידושין הוא משום דינא דמלכותא שרק הרב במקומו יסדר קידושין ושנית שהקהל ממנין הרב ע"ז שרק הוא יסדר קידושין ובכל כתב רבנות כתוב הדר הוא צפירוש שהקהל נותנים לו הרשות לסדר קידושין וכיון שנתמנה ע"ז דינו ככה"ג דכתבו תוס' יומא דף י"ב ע"ב שנתמנה צפה ומסתלק צפה ואמרין

התם דראשון חזר לעבודתו והשני אינו ראוי לא לכה"ג ולא לכהן הדיוט ועיי' או"ח סי' נ"ג סעי' ע"ז ומג"א סי' תר"ץ סק"ב ומה"ט כתבו האחרונים שנאמן הרב נגד השוחט כיון שנתמנה ע"ז אבל מעולם לא היה דינא דמלכותא שרק מובל מיוחד ימול ומעולם לא נתמנה מובל מיוחד מהקהל שרק לו לצדו ניתן רשות למול ואין לזרים אחר.

אבל אני תמה עליו עד שהוא מדמה מובל לרב יותר יש לדמותו למלמד דמבואר ביו"ד סי' רמ"ה סק"ב דיכול לעשות מלומדות אף שיש מלמד אחר וה"כ שרי להיות מובל אפי' שיש מובל אחר וגם מבואר בתוס' קידושין ג"ט דאם הצע"ב אינו רוצה להחזיק במלמד זה שרי למלמד אחר להשכיר עצמו אללו וא"כ ה"כ אם אין האצ רוצה במובל זה שרי מובל אחר למול וגם מבואר שם דצע"ב יכול לשכור אותו מלמד ששכר צע"ב אחר שיכול לומר אין רלוני אלא צוה וה"כ דכוותיה יכול לומר שאין רלוני אלא במובל זה.

ועוד נ"ל דברי דעת ד"מ וחצ"ש סי' כ"ח סק"ד דהמל בן חצירו מטעם שליחות אחינן עלה דהמלוה רמיא על האצ רק דאמרין שלוחו של אדם כמותו ובהי שהש"ך חו"מ סי' שפ"ב וקצ"ח שם חולקים צוה מ"מ הני פוסקים ס"ל כן וא"כ איך יעלה על הדעת שיעשה שליח בעכ"ה של המשלח אם אין האצ רוצה בו ומכש"כ לומר שדוקא המלוה כך בעכ"ה של האצ זהו דבר שאין הדעת סובלתו.

שוב כתב דאמרין בסנהדרין פ' חלק לא עשה לרעהו רעה שלא ירד לתוך אומנות של חצירו ותמה דלא קאמר שלא ירד לתוך עסק או לתוך מסחר של חצירו אלא שכוונו בלשונם דאמרין פראד"מ האי אומנא דלא מיינן מעבדין הרי שאומן נקרא המובל והיינו דקאמר שלא ירד לתוך אומנות של חצירו היינו שלא מל במקום שהיה חצירו נהוג למול, הנה גמי זו לא ראיתי צפ"י חלק רק צפ"י הנשרפין דף פ"א ושם יליף ליה מוחת אשת רעהו לא עימא ובלשון זה הוא במכות דף כ"ד ע"ש אך בגוף הדבר ג"כ לא כיון יפה דברי צ"צ דף כ"א ע"א פירש"י רופא מובל, אומן מקיז דם ע"ש הרי שאינו מוכרח שכל מקום דקחני אומן מובל בכלל דא"כ הו"ל לרש"י לפרש אומן, מובל ומקיז דם א"כ שפיר י"ל דמה דקחני שלא ירד לתוך אומנות של חצירו אין המובל בכלל.

ובאמת אין צוה שום חשש משום ירד לתוך אומנות של חצירו ועיי' שטי"ת או"ח סי' תפ"ב אחר שהביא דברי אגרת שמואל כתב ואף דאסור לרמות חצירו לקחת את שלו זהו דבר שבממון אבל צמנות אף שא"א ליקח מיד הזוכה כגון כסוי ומילה וכיוצא מ"מ כל שלא זכר עדיין הם כמדבר המופקר לכל וכל אדם נלטה להשלים את נפשו ולכות ע"ש והרי מבואר ברמ"א סי' רס"ד דכל זמן שלא כיבדו אין לו שום זכות הרי הפקר לכל ורשאי לכות צמנות ואין כאן משום ירד לתוך אומנות של חצירו כי הוא גם אומנות שלו להשלים עצמו.

והדבר מבואר גם בצמ"ע סי' קנ"ו סק"ג שכי דהמחבר לא פירש רופא מובל משום דכתב בצ"ג וה"ה לכל מילי דמלוה שאין יכולין למחות א"כ גם מובל שרי לירד לתוך אומנות של חצירו ע"ש היטב וא"כ אין שום חשש צוה וחידוש

וגם הרופא יהודי אמר שמראה ירוק זה הוא אלל כל התינוקות ואין חשש למולו ומיד ציוס החשישי גם המוהל אמר שכבר עבר המראה ירוק רק שאומר להמתין עוד ז' מעלי"ע אם לריכין להמתין או לא.

תשובה, בגוף הדבר בתינוק שיש לו מראה ירוק ואחר שנפל בו דמו אם לריכין להמתין ז' מעלי"ע נראה מדברי חכ"א כלל קמ"ט אות ד' שכי ואין מלין אותו עד שיבלע בו דמו ואז מלין אותו מיד שאין ממתנין ז' מעלי"ע וכן נראה מרשב"א יצמות ע"א ע"כ שכי והכי אשכחן לגאון ז"ל דכתב כך ראיתי כל תינוק שהוא מלטער בין מחמת חולי בין מחמת דבר אחר אין מוהלין אותו עד שיצריא ואם מחמת חולי כבר שנינו חללתו חמה נותנין לו שצעה ימים להברותו אי מחמת דבר אחר כדתיא אר"י פ"א וכו' הלכך כל קטן שהוא בלער או כחש בעלמו ממתין לו עד שיצריא ע"ש, הרי שכי ואם מחמת חולי כבר שנינו חללתו חמה נותנין לו ז"י ובהאי דר"י כתב ממתין לו עד שיצריא ולא כתב שנותנין לו ז"י ש"מ דבהך דר"י א"ל להמתין ז"י ותימא בעיני על עוטו"ד מהדו"ק חו"ד סי' ר"כ שכי מדלא כי הגאון שאין ממתנין אינו מוכח שא"ל להמתין ולפענ"ד ברור מדחולי הזכיר המתנת ז"י ולא גבי ר"י וגם בתחילה כי ואם מחמת חולי ובהך דר"י כי אי מחמת ד"א ש"מ דס"ל דזה לא הוי מחמת חולי וא"ל להמתין ז"י מדלא כתב דלריך כמו בחולי.

אבל לפענ"ד תמוה מדאמר יצמות דע"א אלל זכריו דאיתגבו צשעת אכילה וליתגבו צשעת עשיה המ"ל ומוקי ליה בגווי טובא ואמאי לא מוקי לה שהיה ירוק צשעת עשיה ובין עשיה לאכילה נפל ציה דמא וכיון דא"ל להמתין ז"י שפיר משכחת ליה דאיתגבו צשעת אכילה וליתגבו צשעת עשיה וא"י דגם צכה"ג לריך להמתין ז"י ושפיר לא משכחת ליה צכה"ג שוב ראיתי שכבר הרגיש צוה צסי' עוטו"ד שם.

אלא דעוטו"ד הביא ראה לדברי חכ"א מלשון הגמ' שבת קל"ד אמרה לי אם ההוא ינוקא דסומק אכתי לא איבלע בו דמא ולימהלוהו וכן גבי ירוק מסיים קאמר עד דנפל בו דמא ולימהלוהו ול"ל הך ולימהלוהו הא ידעין דממילה מיירי או"ו דמלין מיד והאריך צוה ויש לפקפק בדבריו ולפענ"ד גוף הדקדוק ג"כ לק"מ דהרי קו"ל צשו"ע סי' רס"ג צמתו שנים מחמת מילה דאין מלין השלישי עד שיגדל ויתחזק כחו ע"ש אמנם בלא נבלע בו דם או בלא נפל בו דם כתב הנוצ"י מהדו"ת סי' קס"ה דמסתמא לא צאותו רגע שיופסק האדמימות התיר למול אותו דמן הסתם הוא חלוש עדיין כיון שלא נבלע דמו עד עתה ולפ"ז בודאי לריכין להמתין ז"י והא דקאמר ולימהלוהו היינו שא"ל להמתין עד שיגדל ויתחזק כחו.

שוב הביא ראה מדברי ר"י שאמר לה המתני לו עד שיפול בו דמו וכן עד שיבלע בו דמו ולמה לא זכר להמתין לו גם ז"י מעלי"ע צכ"ח מוכח דלא צעי המתנה, ולפענ"ד לפמ"ש נוצ"י דשם דאפשר דגם שנים הראשונים לא נבלע בהם דמם ואז לא השגיחו על הדבר שהרי גם צוה השלישי רק ר"י השגיח על הדבר ולפ"ז דעל זה שמתין ז"י לא היה לריך לומר לה כי גם אחרים ידעו שצריכין להמתין אך זה שצריכה להמתין

שהביא איזה דינים מפ"ת סי' קנ"ו ולא ראה דינים המפורשים בהמצבר.

אלא שמעלתו כתב שמקפחין פרנסתו ע"י שמוהל ממקום אחר מל במקומו הוא דבר זר אללי דהרי כתב רמ"א סי' רס"א על מי שאינו רואה למול צחנם רק צשכר יש לצי"ד לגטור צמוהל זה כי אין זה דרכן של זרע אצרהם ואדרכה המוהלים מהדרין שיתנו להם למול ע"ש וכש"כ מי שאין דרכו כזרע של אצרהם ומל צשכר דוקא שאין לומר על מי שצא לעשות כזרע של אצרהם ולמול צחנם שהוא צכלל יורד לתוך אומנות של חצירו שאדרכה הוא עושה כהוגן ואין חצירו עושה כהוגן.

ובזה נדחה מה שהביא צשם פ"ת דהיכי דברי היזיקא לכ"ע אסור לירד לתוך מסחר של חצירו והרי כאן אין שום היזק דאסור לו ליעול שכר ע"ז וא"כ אין כאן היזק, וגם מ"ש שיש צוה משום מצייש א"י מה ציוס יש צוה וגם אני מוהל וכל בני עירי מכצדים להשו"צ שהוא מורגל ואומן יותר וצבוא עליהם שלא יגיע חו"ש נזק לילדי עם ישראל ה' יחיים וישמרם לנלח ואין זה ציוס רק מניעת הכבוד וכמו דמניעת הריוח לא מקרי הפסד כן מניעת כבוד לא מקרי ציוס ועיי' חו"מ סי' ת"כ סעי' ל"ח ולי"ע.

ואני תמה עליו אחר שראה דברי פ"ת שיש חילוקים רבים לענין מסחר דהיכי דלא פסקי לחיותא שרי לגמרי ואפי' היכי דפסקי לחיותא איכא הרבה חילוקים ועיי' שו"ת צית אפרים חו"מ סי' כ"ו כ"ז מה ראה על ככה לדקדק דלא קתני ירד לתוך עסק או לתוך מסחר דאז הוי משמע דהכל צכלל וצאמת אינו כן לכן קתני מילתא דפסיקא אומנות דאותן אומנות שאסור כולם צכלל ועוד מלאתי סתירה צדבריו דמתחילה כתב שהוא רק מנהג והביא מסדור קידושין ועכ"ח שהמוהלים נוהגין סלסול זה צענ"מ כמו הרצנים ואח"כ כתב שהוא צכלל יורד לתוך אומנות של חצירו ומדינא אסור, גם מ"ש שהמנהג צרוצ מקומות שהשו"צ המוהל הנה צשרציע זהב החדש ראיתי שיצרו שלא יהי השו"צ מוהל כי רגיל לצרך על השחיפה פן יעשה כן אלל המילה ואל תפתח פה לשטן וכבר ה' לעולמים שהמוהל ה' מוהל והי שו"צ ועשה כך. לכן על משמרתו אעמוד שאין צוה שום איסור רק אם אראה אזה עטם הגון צנוי על הפוסקים, אלל בלא זה הדבר צרוצ שאין איסור למוהל במקום אחר למול, וה' את לצבינו ימול, ועל מעשיו יחמול ומעשיו לא יהיה למול. כנפשו ונפש ידידו הנאמן החותם באה"ר.

חק' יודא צבי בלוהם

סימן קל"א

בתינוק שיש בו מראה ירוק אם צריכין להמתין ז' מעלי"ע משנפל בו דמו

בעה"ת עש"ק ויחי צום העשירי ימלטם מכל רעו"ת בזאת השנה לפק"ק הו"ו יע"א.

ע"ד התינוק שנולד והמוהל אומר שיש לו מראה ירוק ולא ימול אותו והנשים אומרות שאין צו שום מראה ירוק

עד שחפול או עד שנבלע בו דמו לא היחה יודעת והלכתיכה להזכירה, או י"ל דיל"ד דקאמר המתיני לו עד שיפול בו דמו והמתינה לו ומלה אותו והך והמתינה לו אין לו פירוש דהול"ל נפל בו דמו ומלה אותו וי"ל דזה פשיטא דכיון דאמר המתיני לו עד שיפול בו דמו שהמתינה בזה ולא אינטריך לאשמעין אלא דקמ"ל והמתינה לו שגם אחר שנפל בו דמו המתינה עוד.

הרמב"ם ראהו בו בשמיני וכו' וק' מנפ"מ אם הוא בשמיני או ביום אחר או"ו דאם ראהו מקודם שמיני ובשמיני לא ראהו לא הוי ריעותא ומלין אותו מיד ע"ש אלא דעל פי זה קשה אי"כ מה זה שכח הרמב"ם דאין מלין אותו עד שיחזרו מראיו כשאר הקטנים מפני שזה חולי הלך זה העטם הוא כדי שלא ימול אבל לא שימולו אותו מיד.

אבל לפענ"ד נראה בכוונת ה"ח דבאמת מ"ש הרמב"ם קטן שנמלא בשמיני וי"ל דרמב"ם שם הח"י כתב אין מלין אלא וליד שאין בו שום חולי שסכנת נפשות דוחה את הכל ואפשר למול לאח"י ואי אפשר להחזיר נפש אחד מישראל לעולם ובחתי"ם יו"ד סי' רמ"ה תמה עליו דמדכ' ואפשר למול לאח"י משמע דאי לאו דאפשר למול לאח"י הוי מלין אותו אע"פ דהוי סכנת נפשות ואמאי הא פקנ"פ דוחה כהח"כ ע"ש ולפענ"ד כוונתו עפ"מ"ש צ"י או"ח רס"י שכ"ה קודם מי שבלע עלוקה בשם ר"י דיש מי שכח שכל דבר שאין בו סכנה עתה אע"פ שיוכל לבא לידי סכנה אין מחללין אלא שבות דרבנן אבל לא איסור דאורייתא ע"ש והנה מצוהר ברש"ב"א ביבמות ע"א ע"כ גבי הא דאר"פ בכא"כ ליה עינא שכי' ועטמא דמלתא משום דאי מהיל ליה דלמא מתוך כאצו וכאצב של מילה אחי לידי סכנה דתרי גוויי סכנה איכא חדא שהחולי גופא סכנה ואז בודאי נדחה מלות מילה מפני סכנת נפשות כדילפיין מוחי בהם ושנית איכא חולי שחולי גופא ליכא סכנה רק ע"י שימולו אותו כאצ החולי וכאצ המילה יציאו לידי סכנה וא"כ עתה אין כאן סכנה רק שיוכל לבא לידי סכנה אין שום מלצה נדחית מפני סכנה כזו וע"י כתב הרמב"ם העטם והיינו דכ' אין מלין אלא וליד שאין בו שום חולי ודייק שאין בו שום חולי אבל אם היה בו חולי אע"פ שאין חולי זה סכנה אפי"ה אין מלין אותו שסכנת נפשות דוחה את הכל וע"י קשה לו הא אם אין עכשיו סכנה אע"פ שיוכל לבוא לידי סכנה אין מלצה נדחית מפני הסכנה לזה תי' דהיינו דוקא במלצה עוברת אבל כאן במגילה אפשר למול לאח"י וא"א להחזיר נפש אחד מישראל לעולם ואכן המלצה נדחה לגמרי לכן שפיר המלצה נדחית לפי שעה ואין מלין ולענ"ד הוא אמת לאמתו של חורה בכוונת הרמב"ם.

ומה שהביא ראייה ממה שאמרו שבת דקל"ז וביבמות דף ע"א במה דמיבטי שם אם צעין מעלי"ע אמר ח"ש דתנא לימא יום הצרחתו כיום הולדו מה יום הולדו לא צעין מעלי"ע אף יום הצרחתו לא צעין מעלי"ע ונדחק שם לתרן ולמה לא מתרן דברייתא מיירי לענין אם נפל בו דמו או נבלע בו דמו אז י"ל דלא צעין מעלי"ע אבל בחללתו חמה י"ל דצעין מעלי"ע מזה מוכח דלא צעין כלל ז"י ע"ש ואני לא זכיתי להבין דבריו הקדושים הא סוגי הגמ' התם קאי לפשוט אי חללתו חמה צעי מעלי"ע או סגי בז"י בלבד מהא דיום הצרחתו כיום הולדו ועכ"ה דמיירי בחללתו חמה ומוכח דלא צעי מעלי"ע ודחי דבאמת צעי מעלי"ע והא דיום הצרחתו כיום הולדו היינו דלריך להמתין עד יום ה' כפירש"י ומעתה הוואה יראה שאין כאן שום חוקמתא רק האצעי נשאתה בספק אי צעין מעלי"ע או סגי בז"י ועיי' ברא"ש שכי' דהוי ספי"ו ועיי' צ"י סי' רס"ב ומעתה אי לא נפל ביה דמא או לא נבלע ביה דמא הוא כחולי כמו חללתו חמה ג"כ הוא בספק אי צעין מעלי"ע או סגי בז"י ואם אינו בחללתו חמה לא צעי כלום ואין כאן לאוקמתא שום דבר, ואי דנימא דלודאי אמרי למילתא רק בנשתנה מראיתו ובזה צעין ז"י אבל בחללתו חמה צעין מעלי"ע אי"כ תקשי להיפוך אם נשתנה מראיתו הוי חולי בכל הגוף וסגי בז"י אמאי לא סגי בחללתו חמה דהתם צעי מעלי"ע ואי לא הוי חולי בכל הגוף אי"כ אמאי צעין ז"י מ"ש מכא"כ ליה עינא כאצ כל דהוא דא"ל להמתין כלום ולפ"ז שפיר י"ל דגם בנשתנה מראיתו לריך מעלי"ע והיינו לבתר דאזלינן לחומרא בחללתו חמה דצעי מעלי"ע אבל כל זמן דלא ידעינן בחללתו איך הדין גם בנשתנה מראיתו נמי לא ידעינן.

וכן י"ל מדברי רש"י שבת קל"ד ע"א לא איבלע וכו' וכשמוהלין אותו יול"ה כל דמו הרי דהסכנה הוא רק כשמוהלין וכן צד"ה לא נפל כתב וממהר לחלוש ולמות מצוהר דרק ע"י שמוהלין אותו נסתכן ולולא המילה לא היה מזיק והיינו כרש"ב"א.

רגם מה שהוכיח מלשון רש"י ביבמות ע"א ע"כ ד"ה דכא"כ ליה עינא שפ"י ואין נותנין ז"י אלא למי שחללתו חמה משמע דשום דבר אין נותנין ז"י רק בחללתו חמה אחר אלף מחילות אינו ראייה כלל אעו חללתו חמה דוקא ממתינים הלל בכל חולה שהוא חולי בכל הגוף ממתינים ומעשים בכל יום שממתינים בחולי שהוא בכל הגוף וכמו"ש העוש"ע סי' רס"ב חללתו חמה וכיוצא בו ודברי רש"י ג"כ הכא חללתו חמה ודכוותי' ואעו כי רובלי ליתשבוז וליזיל כל מיני חלאים ורש"י לשון הגמ' נקט חללתו חמה.

ולפ"ז י"ל דהא דלריכין להמתין ז' מעלי"ע היינו בחולי שהחולי גופא סכנה והוא היה בסכנה לכן לריכין להמתין פן יחזור לחוליו וכמו"ש חו"ס חולין ע"ו רע"ב שרגילות הוא שחוזר לחוליו וכש"כ ע"י המילה אבל אם בחולי גופא ליכא סכנה רק שיש לחוש שע"י המילה יצוא לידי סכנה כמו בכא"כ ליה עינא אז אמרי' דאם החולי עבר שמוחר למולו מיד כי בחולי זה אין לחוש שיחזור לחוליו.

ואמנם דעה ה"ח כפי שהבין עטו"ד דמלין בנשתנה מראיתו והבירא מיד דז"ל ה"ח ומשמע מדברי הרמב"ם צפ"ח דאפי"ה לא נמלא ירוק או אדום אלא ביום השמיני ובו ביום חזר מראהו כמראה הקטנים הצריאים מלין אותו מפני שזה חולי וכשעבר החולי מלין אותו מיד, והנה דבריו מגומגמין ועיי' מה שהאריך עטו"ד וכתב דמדכתב

ומעתה י"ל דהרמב"ם מחדש דין אחר ועיי' שבושת ח"י ע"א דאמרי' דנמלא לבתר הכי משמע ולפ"ז היה

סימן קל"ב

אם חלוש בכלל חולה לגבי מילה

בעה"ת יום ה' מ"ג לעומר תרע"א.

בימי הספירה, ברכה ערוכה ושמורה, להרבני המופלג בהפלגת חכמים חו"ש מו"ה נפתלי גרינוואלד ז"ל.

אשר שאל אודות התאומים שגולדו לכ"ה אצרכם וויים מקיסטרא נ"י שהם חלושים אם למוהלן צמנן ציוס ח', הגה שמעתי שבשו"ת מהרי"א כתב דחלוש הוא בכלל חולה אבל הספר אינו תחיי ולפענ"ד ראה דחולשא הוא חולה מסנהדר"י ק"ז ע"כ עד יעקב לא הוא חולשא בעל רחמי והוי חולשא שפ' ויאמר ליוסף הנה אביך חולה ע"ש ש"מ דחולשא הוא בכלל חולה, ועיי' שבת קל"ד ע"כ איחלש רבא ופירש"י נעשה חולה, ועיי' מג"א סוסי רפ"ב בהנהגת החיובים שכי ויל"ד שאם הילד חלוש שאין יכולין למולו בשבוע ז' ש"מ דגם משום חולשא אין מוהלין •

* כנראה שאין זה סוף התשובה.

סימן קל"ג

בנולד מהול והטיפו דם ברית ואח"כ נעשה בעל בשר ולא נראה מהול

בעה"ת יו"ה מטוה יפרח ימלטם מכל רעו"ת בזאת השנה לפק"ק הו"ו יע"א.

שאלה: תינוק שגולד מהול דהיינו דבשעת קישוי נתגלה כל העטרה דהיינו החוט האדום המקיף את הגיד ולא היה שום עור הערלה ואחר הצדיקה שאין שם ערלה כבועה כמבואר בטו"ז יו"ד סי' רס"ג סק"ב ואחר שאלת שני רופאים יהודים וצדקוהו שאין שום עור דבוק בהגיד הטיפו ממנו דם ברית כמבואר שם בשו"ע סי"ד ולאחר איזה חדשים נעשה התינוק שמן ובעל בשר וגם בשרו רך ומדולדל ונחכסה כל הגיד אפי' בשעת קישוי ולא נראה מהול אבל העור לא היה דבוק בהגיד כלל אם מחויב למולו מה"ת או מדרצקן והספק בזה אם אין הערלה דבוק בהגיד וכשדוחקין אותו למטה בלי שום מעשה אחרת נתגלה כל העטרה אם זה ערל מה"ת או לא ונפ"מ ג"כ אם נולד כך אם שרי למולו בשבת דאם הוא ערל מה"ת ראוי למולו בשבת אבל אם אינו ערל מה"ת והוי נולד מהול אסור למולו בשבת כמבואר צו"ד סי' רס"ו סי"א.

תשובה: הנה גדולי אחרונים חלקו בדבר אם לא חתך כל הערלה ותיקנו אח"כ עיי' פריעה דהיינו שפיי נתגלה כל העטרה אי מקרי מהול או לא דדעת חכ"א כלל קמ"ט סי"ז דהוי ערל מה"ת וכ"כ בתשו' צבני"א והדברי חיים ח"ב יו"ד מס' קי"ד עד סי' קי"ט דחה כל דבריו ופשוט דאם

דעת הרמב"ם דודאי כשנולד ירוק או אדום הוי חולי שיש בו סכנה ואז צודאי לריך להמתין ז' מעלי"ע כמו בכל חולי שיש בו סכנה ויש להאריך בזה הרבה צמ"י שבת קל"ד ובתוס' ומברש"א בחולין מ"ז ע"כ אלא דהוא כתב קטן שנמלא בשמיני שלו ירוק דהיינו מעיקרא לא היה ירוק רק בשמיני נולד בו מראה ירוק אין מלין אותו וכי' אבל רק עד שיחזור מראיתו כשאר הקטנים מפני שזה חולי הוא אבל לא חולי שיש בו סכנה ולכן מלין אותו כשיחזור מראיתו ושא"פ הוי מפני שזה חולי טעם שמלין אותו מיד כיון שהוא רק חולי ולא סכנה, ולפי"ז דברי הב"ח כראי מולקים שכתב ומשמע מדברי הרמב"ם דאפי' לא נמלא ירוק או אדום אלא ציוס השמיני דהיינו מעיקרא לא היה ירוק או אדום והוי"א דאין זה חולי כלל ומותר למוהלו קמ"ל דאפי' בכה"ג רק אם בו ציוס חזר מראיתו כמראה הקטנים הצריאים מלין אותו והטעם מפני שזה חולי הוא ולא חולי שיש בו סכנה ולכן כשעבר החולי מלין אותו מיד וכנ"ל.

ובבט"ר"ד אזיל בתר איפכא דאם נולד במראה אדום וירוק א"ל להמתין ז' מעלי"ע ואם נולד אח"כ המראה לריך להמתין אמנם פירושי בדברי הב"ח נראה יותר כמ"ש ואולם לדינא הסכים לדברי יד הקטנה דגם באדום או ירוק לריך להמתין ז"י מעלי"ע דלא גרע מכאז עינים ציותר דהוי כחולי בכל הגוף דכתב רמ"א לריך להמתין ז' מעלי"ע ועכ"פ הוי ספ"י להקל ולדידי אפשר דהרשב"א מיירי כשאח"כ נולד בו האדום או הירוק אבל אם אדום או ירוק מתולדתו מודה לריך להמתין ומדברי נוצ"י שהבאתי לעיל נראה אף לריך להמתין מ"מ לא קביע ליה זמן כמה ימים לריך להמתין רק שאין מלין אותו מיד לכן נ"ל אם אח"כ נולד המראה אדום או ירוק אם יחזור מראיתו כשאר הקטנים ואם ימתינו עוד שיהיה צריא ושלם ורופא יהודי שיש לו גילוף יהודית והוא מהול ומניח בניו למוול יאמר שמתר למולו אין חשש מדינא אמנם אין רצוני להקל נגד דעת מהר"ש קלוגר ז"ע יטן לפי מיטוט שכלי כוונת הרמב"ם דאפשר למוול לאחר זמן לא לדיוקא אחי דאם א"א שיהיה מותר למוול אפי"פ שיש סכנה נפשות אלא דעיקר כוונתו שלא ידקדקו בזה כי אפי' מפני חשש רחוק מן הרחוק ידחו המילה ולא ימולו.

אמנם צנידון דידן הרי הנשים מכחישות את המוהל וקו"י"ל בא"ח סי' תרי"ח סי"ג דאחד אומר לריך ושנים אומרים א"ל אין מאכילין אותו הרי דשנים נאמנים ואף דהוי גשים מ"מ בדברים אלו הם בקיאות ציותר כמ"ש רמ"א שם סק"ח לענין יולדות ועוד דהא גם הרופא יהודי אומר שאין חשש למוהלו ודעת מג"א שם סק"ד דהולכין אחר בקיאיין וכיון שהם אומרי שאין חשש למוהלו שפיר מותר למוהלו והמוהל שאין חושש לשום דין חורה ומחמת נקימה ונעירה לא ראה למולו בזמנו עתיד ליתן הדין וראוי להעבירו מאומנותו רק שא"א לעשות דבר כי רוב העולם לא יחושו על שום דין ודת ויה' ירחם.

ידידו תחתם בברכת התורה.

העבר"י

הוסר הערלה ממקום חיבורו בגיד הוי נכרת ממש וכדברי חת"ם יו"ד סי' רמ"ט דמילה אין פירושו חיתוך וכריתה אלא הסרת הדבר וכתב ומפורש שם צכמה תשובות דאם אינו דבוק צבגיד אפי' אם הערלה מדולדלת למטה הוי נימול מה"ט ורק אם אינו נראה נימול כלל לריך תיקון מדרבנן ע"ש.

דנ"ל ראייה לדבריו מהא דאמרי יבמות ע"ב ע"א לימא כתנאי משוך ונולד כשהוא מהול וכי מ"ל צהא קמיפלגי דמ"ם משוך דאף ומ"ם משוך דרבנן ותסבירא קטן שעבר זמנו מי איכא למאן דאמר דרבנן אלא דכ"ע משוך דרבנן וכי ע"ש ואי נימא דקטן שנולד מהול רק ערלתו מדולדלת ותלוי למטה הוי ערל מה"ט לאוקמי צמשוך של תורה שנולד מהול וערלתו תלוי למטה ותרי גווי נולד מהול קתני או"י מוכח דצבגיד לא הוי ערל מה"ט ואסור למולו צשצת ועיי' בעין זה צשג"א סי' ג"ה.

דעונ"ל דנקוה"כ סי' רס"ד הבין צדעת רש"י ורי"ו צדשעת המילה אם היה צעל צשר אע"פ שמלו כהוגן אם נראה כאלו אותו צשר חוזר וחופה את הגיד מתקנו ומשפע צאיזמל ע"ש והרי הא מדרבנן צעלמא הוא כדקתני צמתני צשצת קל"ז שהוא מפני מ"ע והרי כיון דחוזר וחופה הגיד עכ"ה לא נימול כהוגן דהרי לריך לחתוך כל העור החופה העטרה עיי' לשון המחבר סי' רס"ד ס"ג ופ"ת שם אות י"א ומאן יימר שחופכו משום שהוא צעל צשר דילמא לא חתך כל עור הערלה או"י כיון שהערלה נפרד מן הגיד ואינו דבוק צו אע"פ שחוזר וחופה הוי נימול גמור מה"ט וא"ל לתקנו אלא מפני מ"ע.

דטעמא ג"ל עפ"מ דקיי"ל צכמה דוכתי כל הראוי לצילה אין צילה מעכצת צו וא"כ הי"נ כיון דראוי שיתגלה העטרה ע"י שדוחין אותו אין מעכצת, הן אמת שכ"ק אצא מארי מארי"ר הגולה ז"וק"ל צשו"ת צ"ש או"ח סי' ל"ו הבין מדברי רש"ים צ"צ פ"א דהא דכל הראוי לצילה אין צילה מעכצת צו אלא צדצר ש"ריך להיות לכתחילה למנוח וצדיעצד כשר צלא"ה ואינו מעכצ צדיעצד כמו צלילה צמנחה צזה אמרי דוקא אם ראוי לצולל כשר צדיעצד צלי צילה ע"ש והרי הכא צדיעצד פסול כשלא נתגלה העטרה א"כ לא מהני מה שראוי להתגלות דהרי הראוי לצילה אינו עושה אותו אלא ציעצד וכה צדיעצד נמי פסול.

אבל צאמת לא זכיתי להבין דברי קדוש אצו דהרי אמרי צחולין דף פ"ג ע"ב למעלה איפשר ליעצוד כיסוי מי לא תניא וכי שחט חיה ואח"כ שחט צהמה פעור מלכסות וכי כדרי"ז כל הראוי לצילה וכי והרי התם אם לא נתן עפר למטה אפי' צדיעצד אין מכסין כמו צמוקדשין ואפ"ה היכי דהי ראוי לכסות כמו צשחט חיה וכפירש"י ד"ה כל הראוי חייב לכסות ומצואר דאפי' אם מעכצ צדיעצד נמי אמרי כל הראוי לצילה אין צילה מעכצת צו וא"כ הי"נ אפי' מעכצ צדיעצד אם אינו נתגלה מ"מ שפיר י"ל כל הראוי להתגלות העטרה אין צילה מעכצת צו אם נתכסה וכן יש לעיין צזה צנדריס ע"ג ע"ש.

דאמנ ראיתי מצוכה גדולה צאחרונים צזה ומי אנכי להכניס ראשי צין הרים גדולים ולהכריע ציניהם

אצל תורה הוא וללמוד אצי לריך, והנה הצינ"א צתשובתו הציא ראייה לריך לחתוך כל צשר הערלה מיבמות ע"א ע"ב דאמרי דלא ניתנה פריעה לא"א ע"ה ואפ"ה אמרינן דהמול ימול לרבות לציין המעכצין את המילה וא"כ עכ"ה ל"ל דרי"ל לציין של צשר הערלה ולא של פריעה, וד"ה סי' קי"ד דהא דאטו צשציל שלא נאטוה על הפריעה לא יכיה צו דין לציין המעכצין אשר יש לימוד ע"ז צודאי אם נשתיר מעור החיתוך ולא נפרע היי שייך לאחצי"ה דין לציין המעכצין אצל ודאי אם אחצי"ה היי פורע הציין צלפורן היי דינו כמל צסכין וכמצואר צחת"ם, ולפענ"ד עפ"מ"ש שג"א סי' ג"צ ולל"ה פסחים דע"ב ליישצ דעת רמ"א סי' רס"ב דאם מל חוך ח' ילא ועי"ז הקי דאם נק"ר כמלותו כשר אמאי דוחה שצת הי"נ דאם ילא צמל חוך ח' אמאי מילה דוחה שצת ותירלו דודאי היכי דנימול קודם זמנו לא קיים מצוה כלל אדרבא מצעלה לגמרי לעולם דצבגעת זמן מצותו א"א לקיימה כיון דאין לו ערלה שכבר נחתכה קודם זמנו ע"ש וה"כ כיון דלא ניתנה פריעה לאחצי"ה אם לא הסיר הערלה אלא ע"י פריעה לא קיים המצוה כלל אלא שאין לו עוד צמה לקיימה אצל מצוה לא עביד כמו צמל חוך ח' או צלילה או כעכו"ם שכל רס"י רס"ד כיון שצאופן זה אין כאן מילה.

דאני אומר אדרבא היא הנותנת דודאי אחצי"ה שלא ניתנה לו הפריעה ולא היי המצוה רק לחתוך הערלה צודאי היי לריך לחתוך כל הערלה אצל לדיין דניתנה פריעה ומל ולא פרע כאילו לא מל א"כ אפי' חתך כל הערלה לא קיים שום מצוה ועיי' תוסיו"ט ס"פ ראד"מ א"כ אין שום נפ"מ אם חתך כל הערלה או לא דעדיין לאו מידי עביד שפיר י"ל דא"ל לחתוך כל הערלה.

דבשור"ת ד"ה סי' קט"ו הציא ראייה ש"ל לחתוך כל הערלה מדברי החכם הספרדי צצ"י סי' רס"ה דאחר שכתב צנמשך וצמסורבל וצמדולדל צדוקין צשעת קישוי כתב ויראה ודאי שצדיקת הקישוי לא נאמרה אלא לגצי המסורבל והמדולדל שנימולו תחילה כהלכתן אצל לכל השאר לריך שתראה העטרה מגולה אפי' שלא צשעת קישוי ע"כ ומזה הוכיח כיון דלא מל כראוי ודאי שלא חלק כל העור החיוני הוא הערלה דא"כ חתך כל העור א"כ מל כהלכתו או"י שאיירי שלא חתך כל העור ואפ"ה כתב דל"מ עד שיראה מהול צלא קישוי וכי ומסיים או"י אם נתפשטה מן דיצוקה למעלה ועקרהו משם עד למטה זהו מילה דלאו דוקא כריתה מקרי מילה וכמ"ש החת"ם אלמא דלהכחם הספרדי אם נעקרה הערלה ע"י פריעה מקרי נימול כהלכתו ע"ש וצשו"ת מהרש"ם סי' כ"ז תמה השואל דהפי' שלא מל כראוי שמק"ת העטרה מכוסה ולזה כתב דאעפ"כ רוב העטרה שהיא מגולה לריך שחיה מגולה גם שלא צשעת קישוי ואדרבא משם ראוי להיפוך שהרי כיון שצשעת קישוי מתגלה מוכח שאינו דבוק צעטרה אלא שמחפה עליו ואפ"ה פוסל והם לציין המעכצין המילה מה"ט ע"ש, ואני צער ולא אציין לא דברי זה ולא דברי זה דברי ד"ה אינני מצין אמאי קרי לי נימול שלא כהלכתו הא כהלכתו וכהלכתו הוא דלא צעי יותר אלא להסיר העור הדבוק צגיד וצאמת אין הפי' מ"ש הש"ך על החכם הספרדי הרי שהחמיר צדמי שלא נימול תחלה כהלכתו ע"ש דודאי לא נימול כהלכתו

אלא אם הספק אם נימול כהלכתו או לא אם נעל כל הליצין המעכבין או לא ורולין לבדוק אותו בזדקין אותו שלא בשעת קישוי ואז אם נראה מגולה צידוע שנעלו כל הליצין המעכבין דאלת"ה אלא שודאי לא נימול כהלכתו מאי צדיקה שיך.

אבל גם דברי השואל במהרש"ם אינו מבין דהא דאמרין בגמ' בזדקין בשעת קישוי היינו כמו שפרש"י בשבת קל"ד ע"ג דמתוך הקישוי מחפשט צערו וא"כ א"י מה קושייתו נהי דשעת קישוי נראה כאילו ניעל כל הערלה והעטרה מגולה לגמרי היינו משום דצער מחפשט ונראה כאילו נפרד כל העור מן הגיד אפי"פ שלא נפרד ולכן צעינן צדיקה שלא בשעת קישוי ואז אם נראה נפרד לגמרי מהני והוי מהול דאל"ה אני אומר ולעמק דצעינן שיחתוך כל עור הערלה א"כ כיון דשעת קישוי נראה שנחתך לגמרי א"כ צדיקה שלא בשעת קישוי ל"ל א"י משום דשעת קישוי נראה יותר שנחתך כל העור א"כ ה"ה שנראה יותר שנפרד מן הגיד בשעת קישוי.

שוב הביא השואל שם ראייה מדנקט צער החופה את רוב העטרה ועור הפריעה ודאי לאו צער הוא וגם ליכא שום חילול שבת צעור הפריעה א"כ עכ"ל דלריך לחתוך מעור הערלה ולמה יחלל שבת ויחתוך מעור הערלה כיון דיכול לחקנו ע"י הפריעה, והנה צוה ודאי לזקו דברי דגם צפריעה יש חילול שבת וכן כתב מג"א סי' של"א סק"י אהא דאדם שלא מל מעולם לא ימול בשבת וכתב מג"א וי"ל דה"ה אם מל ולא פרע מעולם אסור לפרוע בשבת ועעס אחד להם ועיי' מחהש"ק הרי מפורש דגם צפריעה איכא חילול שבת, אלא דמדברי רש"י שבת קל"ג ע"א ד"ה ומוציין ש"י ואע"ג דהיא עשיית חצורה שאין הדם ניתק מחיצורו אפי"י המליצה ומדלא כ"כ גבי ופורעין ש"מ דצפריעה ליכא חילול שבת דה"ל להקשות ואע"ג דעושה חצורה ע"י פריעה וכו' אלא דז"א דהרי גבי מוהלין חותך את הערלה לא כ"כ והתם ודאי הוי חילול שבת א"י דאכילהו קאי הקושי' ומהרש"ל הגיה תחת אפי"י המליצה אפי"י חצורה ועכ"ל דגם צפריעה איכא חילול שבת וכן מצואר בסוף ה' מילה בהא דשני מוהלים לא ימולו בשבת ואמאי הא הפורע אינו עושה חילול שבת ועכ"ל דעושה חצורה ומוציא דם.

רמה שתמה השואל שם מדנקט במשנה ובצרייתא ושמואל אם היה בעל צער או מסורבל כיון דמיירי שכבר נחגלה העטרה פ"א אלא דלחצר שנימול נראה כמכסהו כמ"ש רש"י והרי לדעת ד"ח בכל גווני דינו כבעל צער והול"ל דאם חזר ומתכסה לריך לחקנו מפני מ"ע יחי מאיזה סיבה שיהי ע"ש ולדידי לק"מ דאי הוי קתני דאם חזר ומתכסה לריך לחקנו הו"א דדוקא אם לא חתך כל עור הערלה לריך לחקנו מפני מ"ע אבל כבעל צער או מסורבל בצער שחתך מעיקרא כל הערלה אפי' חיקון לא צעי לכן קתני בהני דצעי חיקון וכש"כ שלא נחתך כל הערלה ונתכסה העטרה דצעי חיקון, ומ"ש הגאון מהרש"ם ז"ל עפמ"ש בא"י הגדול ה"י מילה דאם משך הערלה לזריך למול מדרבנן אפי' נראה מהול כשמתקשה לריך למולו ע"ש א"כ י"ל דמה"ע נקט בעל צער לאשמעטין דדוקא ככה"ג שנעשה מאיליו ולא ע"י שמשך צדידים ע"ש, ומתחילה היה נ"ל דאין זה חידוש אכן נראה מתוס' יצמות דע"כ ע"א ד"ה ומדצריהם שכתבו והא דאמר עכן משוך בערלתו היה ומפיק ל"י מקרא אסמכתא בעלמא היא משמע דדאי לא הוי אבל מדרבנן הוי ערל אבל באמת ז"א דאפשר דצעקן נתכסה כל הגיד אפי' צעטה שנתקשה ולכן ס"ל לתוס' דמדרבנן אבל א"י מחדש לזריך למולו אפי' נראה מהול כשמתקשה, וכן נראה מדברי רש"י סנהדרין מ"ד דעכן אפי' בשעת קישוי היה נתכסה הגיד דהרי פי שם צד"ה מושך בערלה משך את עור אמתו עד שנשחרצצה וכיסחה את ראש הגיד כדי שלא יראה מהול והרי אם ראש הגיד מגולה בשעת קישוי הרי הוא נראה מהול כמ"ש רמ"א סי' רס"ד סי' ועיין חת"ס יו"ד סי' רמ"ה דאפי' רק כ"ש מגולה נראה מהול א"י דאפי' בשעת קישוי היה מכוסה, אלא דלפי"ל לא הקשו תוס' מידי דאפשר דעכן שהיתה אמתו נתכסה לגמרי ה"י ערל מה"ת ור"ה דאמר דמשוך אסור בתרומה מדרבנן היינו היכי שלא נתכסה בשעת קישוי ואפי"ה לריך למולו מדצריהם אעכ"ל דתוס' ס"ל דאם בשעת קישוי נראה מהול אפי' מדרבנן א"ל למוהלו ודלא כא"י א"כ אכתי קשיא לשיטת תוס' אמאי נקט בעל צער אעכ"ל כמ"ש.

רמ"ש דצער החופה רוב העטרה אין עור הפריעה בכלל אינו כן דעת חת"ס בח"י שבת שם דבהא אלו הן ליצין המעכבין וכו' צער החופה הן הערלה והן עור הפריעה בכלל כי כבר תני מוהלין פורעין ומוציין ואי לא דפריעה מעכבת לא מחללין עליו שבת וצוה פי קושי' תוס' ע"ש. אלא דלפי"ל אין ראייה לד"ח שהביא מתוס' שכתבו חימא דמאי איצטריך למתני במתני' מל ולא פרע כאלו לא מל כיון דכבר תני דצער החופה את רוב העטרה מעכב המילה וכי לא פרע עדיין רוב העטרה מכוסה ע"ש והוא תמוה דאלו לאו סיפא לא הוי ידעינן לזריך לפרוע ולכן לריכה לאשמעטין דפריעה מעכב א"י משמע דס"ל להתוס' דעיקר תלוי צעור הפריעה וע"י צנ"א ולהני"ל אין כאן ראייה דצער החופה כולל הן הערלה והן הפריעה והק' תוס' שפיר וכ"כ צנ"א ומהרש"ם, אבל קושטא קאמינא שאינו מבין דצריהם דלו יהי כדצריו דעיקר תלוי צעור הפריעה ליכא לפרש כן דברי תוס' דודאי אם קושי' תוס' היה כיון דקתני מל ולא פרע כאלו לא מל ל"ל צער החופה וכו' שפיר יש להוכיח דעיקר תלוי צפריעה דאל"ה מה הקשו הא הך קאי אערלה וכאן לריך לאשמעטין לזריך לפרוע א"י דעיקר תלוי צפריעה אבל הלל תוס' הקשו להיפוך דלא ליתני מל ולא פרע כיון דכבר תני צער החופה וכו' א"כ אינו מוכח דעיקר תלוי צפריעה אלא דעיקר תלוי צצער החופה, ואולי כוונתם דכיון דהק' כן עכ"ל מוכח דגם צער החופה קאי רק אפריעה וי"ל מל ולא פרע אבל אפי' נימא כן ג"כ לא היה להם להקשות דל"ל מל ולא פרע אלא ל"ל צער החופה דבמל ולא פרע מפורש יותר דהכל תלוי צפריעה ממה שמפורש בצער החופה דהתם יש לטעות דקאי על הערלה ולא אפריעה.

רמה שתמה השואל שם מהא דשבת המל כל זמן שעוסק במילה חוזר בין על ליצין וכו' פי על ליצין המעכבין חוזר וכו' וצ"ל פי דהמעכבין שאינה כשרה עד שיחתכם ובעכ"ל דמיירי צעור הערלה שזריך חתוך ולשי' הד"ח איך יפרנס הך

דינא דהא כל זמן שלא פרע הוי בכלל לא פירש וחוזר גם על
 לזין שאין מעכבין ואם כבר פרע הרי כבר נתגלה העטרה
 וליכא לזין המעכבין ע"ש ואני חמה מי לא משכחה לי גם
 בפריעה שגילה רק רוב העטרה ולא פירש וחוזר לגלות גם
 מיעוט העטרה ואם פירש אז דוקא אם לא נתגלה רק מיעוט
 העטרה אינו חוזר אבל אם לא נתגלה רוב העטרה שפיר חוזר
 ודבריו אינם מובנים לי ולי"ע.

אמנם הד"ח הביא ראייה דא"ל לחתוך כל הערלה ורק צמה
 שהסירו מן הגיד מקרי נימול מהא דחולין קכ"ז
 האבר והבשר המדולדל בצממה מטמאין עומתת אכולין
 במקומן ולריכין הכשר והא דאינו מטמא נמי עומתת נבלה
 ממעט ליה מקרא אלמא דאם א"י לחזור ולחיות ה"י כאלו
 חתוך ומטמא אפי' עו"א ודבר זה ידוע ממשנה דכלים דאם
 אינו כחוש של ערב מקרי א"י לחיות וא"כ אם נשאר מעט כזה
 בודאי הוי כנחתך וכו' עכ"פ חזינן דהתורה לא ירבה כאלו
 אחתהי מה"י לומר דהתורה ריבה גם זה מקרא דמול שנית
 הא י"ל דהתורה לא ריבה רק היכא דהוא דבוק בעור וחופה
 רוב גובהה או רוב הקיפה אבל צאם אינו חופה ודבוק נהי
 דאיתא עדיין הערלה מדוללת למטה כליחת דמי כמו גבי
 אצמיה"ח ע"ש.

ויצן כי הוא דבר חדוש ויש לפעוט כמוני לדון ציה אהיה
 כחלמיה דון לפני רבותיו ע"ג קרקע והנה מהרש"ם
 חמה דהכא הא בעור מחובר להבשר שלמעלה מהעטרה רק
 שדוחקין אותו בפריעה שיהיה מתכווץ ומונח למעלה ואין לו
 דמיון כלל לאבר מדולדל שנחתך מן הבשר אלא שמתחבר ע"י
 חוץ השערה, ולפענ"ד זה לק"מ דאף שמחובר להבשר שלמעלה
 מן העטרה מ"מ הוא יונק רק מאותו חלק שהוא למעלה מן
 העטרה אבל מראש הגיד אינו יונק וא"כ משם כבר פסקה
 חיותה וסברת ד"ח הוא כך דכמו דבשר המדולדל כיון דמקום
 שאינו מחובר בגוף אינו יונק מן הגוף ה"י בכלל כיון דאינו
 מחובר בראש הגיד ושז אינו יונק משם כליחת דמי.

אבל לא זכיתי להבין דברי הערוך ערך הלקט ור"ח צ"ס
 ויולגא דף קל"ג ע"ג פירשו דהא דקתני מהלקטין את
 המילה פי שני שהוא מלשון ילקוט שהערלה הוא כמו ילקוט
 ובתוכו העטרה ולריך לחתוך הילקוט כולו לגלות העטרה ואם
 לא חתכו כולו כאלו לא מל והמל אם לא הילקט צצבת כל
 הליזין המעכבין את המילה כאלו לא מל וחילל שבת וענוש כרת
 ע"ש והנה ילקוט פי המלודות שמואל א' קי"ז בעין שק עשוי
 מעור וא"כ לפי זה אין הערלה מחובר כלל להאבר כמו
 שהילקוט אינו מחובר לחפצים שמונחים בו ועיין רמב"ן
 צנימוקי חומש פי ג' שהבשר הוא כסוי להאבר וא"כ לא דמי
 להך אבר המדולדל דהתם האבר או הבשר מחובר להגוף וינק
 ממנו וכיון שנפרד ממנו שפיר פסקה חיותה כיון שאינו יונק
 ממנו וכליתא דמי אבל כאן כיון שמעולם לא היה מחובר להגוף
 ולא ינק ממנו א"כ אם הסיר ממנו ולא חתכה לא עשה שום
 פעולה איך אפשר לומר דע"י הסרה הוי כמאן דליחת דהרי גם
 מעיקרא היה כמו דליחת.

שנית דהא האבר המדולדל מטמא עו"א היינו משום דנחשב
 כאלו נפרק מן הגוף לגמרי כמ"ש צ"י יו"ד סי' קל"ח

דאבר ובשר המדולדלים חוללין בעצילה משום דכל העומד
 לחתוך כחתוך דמי ועי' צ"ק ע"ז פרה מטמא עו"א דכל
 העומד לפדות וכו' משא"כ כאן אם נימול דהוי נימול אף אם
 לא חתך כל הערלה א"כ שז אינו עומד לחתוך ואינו כחתוך
 ואין לומר דליחת דמי.

שלישית הא אמרי' התם ה"ד אי דמעלין ארוכה אפי'
 עו"א נמי לא ליטמא ואי דאין מעלין ארוכה ע"ג
 נמי ליטמא ומשני לעולם דאין מעלין ארוכה ושאינו ע"ג וכו'
 מצוה דהתם מיירי שאין מעלין ארוכה אבל אי מעלין ארוכה
 אינו מטמא עו"א ולפ"ז צבצר הערלה שהנסיון מעיד שכמה
 פעמים חזר על הגיד ומתדבק בו בחוזק יותר ממה שהיה
 קודם שנימול וכיון דמעלה ארוכה ל"ל כמאן דליחת דמי וז"צ.

עוד הביא הד"ח צ"ס קע"ז מדברי העיטור שפי' מהלקטין
 לגלות את העטרה אלמא דעיקר ה"א הגילוי שמגלה
 הערלה וע"ז פקפק במהרש"ם דילמא שמגלה העטרה ע"י
 שחיתכין הערלה ולפענ"ד כיון דהאי מהלקטין קאי בין אעור
 הערלה בין אעור הפריעה לא אעור הערלה בלבד דמל ולא
 פרע כאלו לא מל וכיון דבעור הפריעה עכ"ח א"ל לחתוך ודי
 צמה שדוחה אותו למטה עכ"ח בעור הערלה נמי ה"פ שדוחה
 אותו בלי שיחתוך.

ובמהרמ"ש יו"ד סי' רמ"ה מלמד תחילה כדעת חכ"א
 מלשון הרמב"ם פ"ג ממילה ה"ב ומלשון השו"ע
 סי' רס"ד שכתבו דוחתכין את הערלה כל העור החופה את
 העטרה וע"י פ"ח שם, וכבר כתבתי במק"א דאין מזה שום
 ראייה כיון דקאי אלכתחלה כיצד מלין ולכתחלה כ"ע מודי
 דלריך לחתוך כל הערלה.

שוב הביא מהרש"י קל"ג ע"ג גבי לזין המעכבין את המילה
 והיינו מדכ' לזין שיורי ערלה והרי מדקתני צמתני
 פורעין א"כ מתקנו אח"כ ע"י פריעה ולמה לריך לחזור על
 שיורי הערלה או"ו משום דאפי' מתקנו אח"כ ע"י הפריעה
 נמי לריך לחתוך כל הערלה, ולפענ"ד נראה דרש"י פי' ופורעין
 את העור המכסה ראש הגיד והוא חמוה מ"ש דנקט דמכסה
 ראש הגיד הלא כל הגיד מכסה לכן אני אומר דהפי' ופורעין
 את העור המכסה ראש הגיד היינו שפורעין רק מה שמכסה
 ראש הגיד ויותר א"ל לפרוע וע"י תו"ח סי' ראד"מ ולפ"ז כיון
 דלדעת רש"י א"ל לפרוע כל העור עד שיתגלה העטרה לכן
 שפיר ס"ל דלריך לחתוך כל עור הערלה עד שיתגלה כל העטרה
 משא"כ לדידן דקיי"ל דלריך לפרוע כל הקרום עד שיתגלה
 העטרה א"ל לחתוך כל עור הערלה, ומה"ט ניחא דצ"י רש"י
 צצבת קל"ז ד"ה ואם שפי' לאחר שנעלה הערלה כולה וכן
 ציצמות ע"א ע"ג ד"ה סוף שלא חתך כל הערלה ע"ש דלרש"י
 כיון דא"ל לפרוע כל העור בודאי לריך לחתוך כל עור הערלה.

ובזה ניחא נמי מה שהביא מהרמ"ש מהא דאמרי' ציצמות
 ע"א ע"ג דילפינן משזב ומול לפריעה ומשנית לזיזין
 המעכבין את המילה ע"ש והנה זה פשוט שאין הוכחתו
 לפיריית שפי' דהא דילפינן משנית לזיזין המעכבין קאי אעור
 הפריעה א"כ י"ל דצצמת א"ל לחתוך כל הערלה וליזין

המעבדין הוא עור הפריעה ועכ"ח דהוכחתו לפירש"י דפי' זינין המעבדין שלא חתך כל הערלה וע"ז קאי הוכחתו דכיון דשזב ומול אתי לפריעה וכיון דפורע איזה זינין המעבדין איכא בערלה הא נתקן ע"י הפריעה ולפמ"ש גם לרש"י ליכא הוכחה כיון דהפריעה הוא לפרוע העור המכסה ראש הגיד ולא יותר וא"כ אינו נתקן ע"י הפריעה לכן לריך לחתוך כל הערלה.

רבוה מיושב נמי קושי תוס' ביצמות ד"ה סוף דהכא ילפינן זינין המעבדין משנית ולקמן ילפינן מהמול ימול ע"ש ולפירש"י ל"ש תי' ר"ת דהכא קאי לזינין המעבדין הפריעה דרש"י פי' דקאי אלא חתך כל הערלה אבל להניל ניחא דודאי ילפינן מהמול ימול זינין המעבדין והיינו עד שלא ניתנה פריעה אבל לבתר דילפינן משזב ומול פריעה סד"ח דאין זינין מעבדין כיון שזנא"ה ניתקן ע"י עור הפריעה קמ"ל שנית דגם בחר דגלי הלכה מלאת פריעה נמי זינין מעבדין וכנ"ל משום דאין לריך לפרוע אלא העור שמכסה ראש הגיד וא"ש.

ומהאי דשבת קל"ז בלא"ה לאו ראייה לפענ"ד דמה שפירש"י לאחר שנעלה הערלה כולה הוא כמוש"ל דרבותא קמ"ל דאפי' אם נעלה הערלה כולה ורק הבשר מכסה הגיד אפי"ה לריך לחקנו מפני מה"ע אבל לעולם א"ל לחתוך הערלה כולה.

שזב כתב מהרמ"ש דאף שזריך לחתוך כל העור מ"מ אם לא חתך ודחקו לאחוריו ג"כ לא הוי ערל כיון שאינו על העטרה ובערות דבר בראיה תליא מילתא וכיון דאינה על מקומה לא נקראת ערלה דרש"י פי' דערל היינו אטום ומכוסה וכיון שדחקו למטה שזב אינה מכוסה ודמיה לכסוה הרוח דפטור מלכסות ע"כ ולפענ"ד מה שמדמהו לכסוה הרוח חמוה הכס פטור מלכסות דכיון דכסוה הרוח ליכא מה לכסות משא"כ כאן אפי' דחאו למטה מ"מ איכא עור לחתכו ואמאי יהיה נדחה, ומ"ש דרק ערל היינו אטום ומכוסה וא"כ כשדחקו לאחוריו לא הוי תו ערל שרי לי מריה דאי נימא דרק ערל לא הוי אמאי ס"ל דמהני הא לא קיים מלאת מילב והוי כמו מל תוך זמנו רק דהתם ליכא מה למול משא"כ כאן דלכתי יכול לתקן ימול ויחתוך מעור הערלה ויחקן המלוא ועכ"ח כמ"ש החת"ם ציו"ד סי' רמ"ע דמילה אין פירושו חתוך וכריחה אלא הסרת הדבר וא"כ תו א"ל לכל דבריו ואמרינן שאפי' דחקו לאחוריו נמי קיים המלוא וכמ"ש ד"ח ומ"ש דבערות דבר בראיה תליא מילתא לא זכיתי להבין מה ענין זה לכאן.

ומ"ש מלשון המשנה שבת דקל"ז דתן איזהו זינין המעבדין בשר החופה את רוב העטרה משמע דוקא החופה ממש ולא חמר שהיה חופה את רוב העטרה או"י דבתר השתא אזלינן אשכ"ח דאם דחקו למטה אינו מעבד ולפענ"ד דלעולם ל"מ וברי בשר החופה לא על בשר הערלה בלדד קאי אלא אעור הפריעה וכמו שהבאתי בשם החת"ם וע"י צפ"פ על משניות וא"כ לא מלי למימר שהיה החופה את העטרה דעור הפריעה ודאי לא מעבד אלא אם עדיין עליו ולא מלי למיתני שהיה חופה.

ומה שהביא ראייה משבת דקל"ג ע"כ מהלקטין את המילה ואם לא הלקיט עגוש כרת ומסוק דהיינו האומן אם עשה זה בשבת וקשה לשון מהלקטין היינו מחתכין פשיטא חי זינין המעבדין כבר תנא לי התם חי זינין שאינו מעבדין פשיטא דהמל אינו חייב וגם למה שינה הלשון תחת מחתכין לומר מהלקטין לכן קאמר עפ"מ דאמרינן שבת קנ"ה ע"כ מהלקטין היינו שמכניס הדבר למקום שאינו חוזר מצואר דהלקיט היינו דמדחיקין ומכניסין הדבר למקום שאינו נראה ואינו חוזר והיינו דתני הכא מהלקטין היינו דקמ"ל דאפי' אינו חותך ממש אלא מתקן ע"י הפריעה ג"כ ילא ידי המילה ולא חילל שבת אלא אם לא הלקיט למקום שאינו חוזר חייב משום שבת ולא ילא ידי המילה ע"ש, ואני תמה מאן יימר דקאי על עור הערלה דילמא קאי הכ מהלקטין על עור הפריעה ומש"ה לא קתני מחתכין ומיירי זינין המעבדין את הפריעה וקמ"ל דמהלקטין דלריך לפרוע כולה ואם לא הלקיט עגוש כרת דמל ולא פרע כאלו לא מל ולאפקוי מדעת תוס' חדשים ס"פ ראד"מ דפריעה ליכא זינין המעבדין ועכ"ה ז"ל כן דהרי אפי' לדעתו ס"ל לרש"י לריך לחתוך כל הערלה כמצואר דצבריו וא"כ עכ"ה אין הפי' של מהלקטין שדוחק עור הערלה במקום שאינו חוזר אלא דקאי אעור הפריעה וא"כ ה"ג לדין שפיר י"ל דלא מהני אם לא חתך כל הערלה ואעפ"כ לא תקשי הא כבר קתני ליה זינין המעבדין גבי בשר החופה היינו לגבי עור הערלה והכא קתני ליה גבי עור הפריעה, ועוד הא באמת קי"ל התם דמהלקטין אפי' למקום שחוזר ואמאי נימא דכאן הפי' מהלקטין כדס"ד מעיקרא דהוא למקום שאינו חוזר ובאמת גם מהרמ"ש הרגיש בזה, ועוד אפי' למאי דס"ד דהוי למקום שאינו חוזר מ"מ הא כתב שם רש"י ד"ה אלא דגבי בהמה לא מקרי למקום שאינו חוזר מהלקטין ואיך עולה על הדעת לומר דגבי אדם מקרי למקום שאינו חוזר מהלקטין כמו גבי עוף וצפרט גבי עור הערלה ואין לו דמיון כלל להתם.

ואם לחשך אדם לומר למה נקט מהלקטין היה אפשר לומר כמו שנוהגין עכשיו לשים לבת על הגיד שכשיחתוך לא יגע ויזיק להגיד דאז אפי' חותך הרבה מעור הערלה בעוט שלא יזיק להגיד ואז אינם נשארים זינין המעבדין לכן נקט לשון מהלקטין כמו האי דיבמות ניטלו ממנו שתיים ועשאן למלקט או במלקות כ' ליקטן במלקע ומשום זה נקרא מהלקטין אבל כבר פירשו הראשונים לשון מהלקטין כמוש"ל וכמו שיצואר לקמן בצה"ת.

ומה שהביא לדקדק בשם חת"ם דשבת פירש"י זינין המעבדין את עור הערלה וביצמות מ"ז ע"כ ד"ה זינין פי' על עור הפריעה, ואני אינני רואה שום תמיה דז"ל רש"י ביצמות חתיכות בשר שלא נפרעת המילה כהלכתה וא"כ לא קאי כלל אעור הפריעה דאז לא הוי קרא ליה חתיכות בשר דעור הפריעה קרום הוא דמקרי כמ"ש הרמב"ם פ"ב ממילה ומ"ש שלא נפרעת כהלכתה מזה אין ראייה דקאי אעור הפריעה דנפרעת היינו גילוי כמ"ש בשבת קל"ז רע"ב וא"כ הפי' חתיכות בשר יש על המילה שלא נפרעת כהלכתה ואדרבה מזה היה ראייה דרש"י ס"ל דא"ל לחתוך כל העור אלא שזריך לפרוע כולה דהיינו לדחוק לאחוריו ואף דא"כ יהיה סתירה

נמי אינו לפעני"ד ד"ל צאמת חפי"א חס חזר וכסה נמי לאו
ערל הוא והוא גופא אחי לאשמעינן דלח הוא ערל והוי מהול
ומשו"ה אין עושין לו חלוק דלח"ה חלל דמקרי ערל צחמת
קשה אמאי אין עושין לו חנוק חלל עושין כל לרכי מונה צשצח
או"ו דלח הוא ערל וא"כ אדרבה מכאן עוד רחיה דגא הוא ערל.

ועני"ל רחיה דחפי"א חזר נמי מקרי מהול דהרי קוי"ל צבעל
צשר דמתקנו משום מ"ע שלח יהא נראה כערל וחס
צשעת קישוי נראה כמבוג ח"ל תיקון כמבוגר צגמי דשצח
קל"ז וצשו"ע סי' רס"ד אצל סגי חס רק מיעוט העערה נראה
נימול ועיי' חת"ס סי' רמ"ח דחפי"א רק מקנת העערה נראה
מגולה סגי דזה נראה כמהול ואמאי נראה זה כמהול כיון
דחזר ונתכסה הרי דינו כחיו מהול או"ו דחפי"א חזר ונתכסה
נמי הוא כמהול, ודוחק לומר דלמחרמ"ש דוקא חס נתכסה כל
הגיד חז הוא ערל ואז אמרינן דאיגלאי מילתא למפרע דגא הוא
מהול ז"א חס אמרת דע"י שחזר ניכר וחיגמ"ל דלח
נחתך כל העערה כיון דלריך לחתוך אותו כולו א"כ חפי"א לא
חזר על כל הגיד נמי עכ"פ כיון דחזר מוכח שלא חתך כל
העערה ואמאי מקרי נראה מהול או"ו דחפי"א חזר עור העערה
נמי מקרי נראה מהול.

אבל לפעני"ד כבר הוא מחלוקת ישנה ותליא בין הפירושים
שכתב הערוך בערך הלקט ת"ר מהלקטין חת המילה
ואם לא הלקט עגוש כרת פי' מלקטין לזין המעכבין את המילה
וזה עיקר ומהו הבין הד"ח יו"ד סי' קט"ו דמדלח כתב חותכין
כמו בלשון השני ש"מ דח"ל לחתוך וסגי צמלקת את העור
ומעכו למטה אצל הפי' אחר מלשון ילקוט שהעערה היא כמו
ילקוט שכתבו העערה ולריך לחתוך הילקוט כולו לגלות
העערה ואם לא חתכו כאלו לא מל הרי שכתב להדיא דלריך
לחתוך כל העערה כולו ואם לא חתך כאלו לא מל זה כדעת
חכ"ה, אמנם איכא פי' שלישי ר"ש ור"ה בני הגאונים פי'
מהלקטין עושה אותה כהלקטי כמו הלקט קטנה היתה בין צ'
צחים ופי' כמין זין יולא ויש צעיקר העערה כמו זין יולא
שעודף על שאר של חמה וכשחתך את העערה יש שמשתיירין
לזין צעיקר עערה שכשנעול אותה עערה מהלקטת ויולא אותו
הזין כהילקטין, ואיכא נמי הריני נזיר כמנין הילקטין קין ר"מ
אומר אף הקרקס שעוקציהן קטנים והלקטיהם מרובין פי'
תרמליהון מרובין ויש צהס גרגרין הרבה דמדקרי לעוקץ הקצר
מעט קרי לתרמיל הארוך מרובה ונראין הדברים שהלזין
עלמן נקראין הלקטין ונעילתן אפשר דמקרי הלקוט ודברי אלו
מסביר דילן אינון ולא מפי שמועה.

וכונת פי' השלישי ג"ל דהך ואיכא נמי הריני נזיר הוא פי'
אחר לא מה שפירשו מקודם כמו הלקטי קטנה חלל
הוא דומה לפי' השני של הערוך שהעערה הוא כמו ילקוט
שכתבו העערה דהרי התרגום של וצילקוט צשמואל ח' קי"ז
ובתרמיליה הרי שפי' והלקטיהם ובתרמיליהון והיינו שהעערה
נקראת ילקוט ומשו"ה מסיים שהלזין עלמן נקראין הלקטין
ונעילתן אפשר דמקרי הלקוט וע"ש אמנם מה שפירשו
מהלקטין כמו הלקטי קטנה ופי' כמין זין יולא הוא כפשיטא
דס"ל כמ"ש הצבור שור שצח קל"ז דעיקר העערה הוא החוט
האדום הגבוה הסובב את הגיד והיינו מהלקטי זה שכתבו

לרש"י שצח קל"ז ע"ה שפי' שטעלה ערלה כולה וכן ציבמות
ע"ה סעי' שרנאה שרריך לחתוך כל העערה, ולפעני"ד נראה
עפ"מ שאמרת ליישב מה שאמרו צגמי שצח קל"ז קטן
המסורבל צצשר דמ"ש דנקט קטן דצחמת חפי"א המסורבל צצשר
חס נחגל מתפשט העערה ונראה כמהול והוא דבר שהגוסין
מעיד שרוב התינוקות לא נראה העערה שלהם כי הוא מכוסה
ע"י עור העערה וד"ה דח"ל לתקנו כלום רק ימחיו עד כי
יגדל ומעלמו יתפשט קמ"ל קטן חפי"א צשעת קטנותו חס אינו
נראה מהול לריך למולו ונפ"ז י"ל דרש"י ציבמות מיירי צגר
ע"פ רוב שהוא גדול לכן ס"ל דח"ל לחתוך כל העערה דחפי"א
אינו חותך כולה רק דוחקו לאחוריו נמי מהני וסגי חפי"א
לכתחלה כי צגדול שוב העערה מגולה רק צקטן ס"ל לרש"י
לריך לחתוך כל העערה שאם לא יתחוך יתכסה העערה, אצל
צחמת חכ"ה הרוחה שצד' מקומות שינה רש"י לשונו צפי' לזין
המעכבין צשצח קל"ז פי' רנועות של צשר שנשארן מן העערה
צשצח קל"ג פי' לזין שיורי ערלה ציבמות מ"ז ע"צ חתיכות
צשר שלא נפרעת המילה כהלכתה, ציבמות דע"ה סעי' לזין
שנשתיירו שלא חתך כל העערה וכעת ח"י טעמו של דבר
והדבר לריך תלמוד.

אמנם דעת מהרמ"ש דלשיטת רש"י ורמב"ם אין לזין
מעכבין צעור הפריעה דרש"י צשצח קל"ז פי' לזין
מעור העערה וכן הרמב"ם פ"צ ממילה ה"צ קרא לעור העערה
עור ועור הפריעה קרום וש"ב צה"ג כתב דחס נשתייר לזין
מעור העערה משמע דעור העערה דוקא ולפעני"ד אינו רואה
שום הוכחה לזה דחס צה"ג כתב כי"ד מוהלן חותכין את כל
העור המחפה את העערה עד שתחגלה כל העערה ואחר פורטין
את הקרום הך שלמטה מן העור צלפורן ומחזירו לכאן ולכאן
עד שיראה צשר העערה ע"ש הרי שכתב להדיא דגם צקרום
הפריעה לריך שיחזירו עד שתחגלה העערה ונהי צשה"ד לא
כתב דין לזין המעכבין חלל גבי עור העערה דחס נשאר
מעור העערה רוב החופה את העערה ח"ז ערל כמות שהיה
מ"מ חלל צהלכה ח' מסיים מל ולא פרע כאלו לא מל ועכ"ה
אדין פריעה שכתב צה"ג קאי ח"כ עכ"ה גם צקרום הפריעה
לריך שיהיה רוב העערה מגולה דלח"כ כאלו לא מל.

אבל צחמת דעת מהרמ"ש דחפי"א לא חתך כל העור העערה
רק דחקו למטה ע"י הפריעה נמי מהני רק חס שוב חזר
וכסה את רוב העערה לא הוא מהול כלל דכל העומד לחזור
כחזר דמי והציא רחיה לזה מהא דתנן שצח קל"ג ואין עושין
לו חלוק לכתחלה ופירש"י לדחוק למטה שלא יחזור העור
למעלה ואס"ד דחפי"א חזר אין כאן ערלה מה"ת ואין
מחללין שצח עליה וכ"ש דאין מחללין לעשות חלוק שלא תחזור
או"ו דחס חזר הו"ל ערל ועוד רחיה מדלח נקט צמתני
דמתקנו רק צבעל צשר וכן שמואל וכן צברייתא כולם נקטו
הדין צקטן ולא קמ"ל רבותא עפי' חס חזר העור למעלה חס
נראה מהול ח"ל לתקנו וכחא דהיתירא עדיף או"ו צה"ג חס
חזר העור למעלה וכו' חזר וניעור.

והנה רחיה אחרונה יש לדחות צנקל כמוש"ל דחתי לאשמעינן
דחפי"א צבעל צשר נמי לריך לתקנו ואי הוא נקט רק מי
שחזר ערלתו סד"ה דבעל צשר ח"ל תיקון כלל, ורחיה ראשונה

ופי כמין זיו יולא ויש בעיקר העטרה כמו זיו והיינו החוט האדום שהוא גבוה יותר משני לדדי הגיד ולכן כתבו שעודף על שאר של אמה היינו שזולג יותר משאר הגיד, וכשחותך את הערלה יש משתיירין זיוין בעיקר עטרה דקודם שנחתך הערלה הגיד שזה בכל מקום וכן אם עדיין דבוק הערלה בחותו חוט ג"כ שזה לזשר הערלה שללד הגוף והוא עיקר העטרה כמ"ש זכ"ש ולכן כתבו שכשנוטל אותה עטרה מהלקטת ויוולא אותו הזיו דכשנוטל אותו עור הערלה אח"כ נתגלה ויוולא אותו הזיו שהוא כמו תל בזולג מן הגיד זהו פירושו של דבריהם ובמהרש"ם לא הבין כן והמעטין בלדק ישפוט שגראין דברי מדבריו.

אבל גם לפי זה נראה שא"ל לחתוך כל הערלה שהרי מתחילה כתב וכשחותך את הערלה ואחר שכתב יש משתיירין זיוין בעיקר עטרה שכשנוטל אותה הרי דשזב לא כתב שחותכין חלה שכשנוטל אותה עטרה מהלקטת נראה כהדיא דהעטרה לא מהלקטת דהיינו שנעשה כחל ובלע"כ רק ע"י נטילה בלי חיתוך בלעד הרי שאפי' לא חתך כל עור הערלה רק שנוטלה נמי מועיל ומקרי מהול.

ואחרי כל חלה נלפענ"ד דבעלה מחלוקת דמעולם הבנתי מה דאמרי' חלו הן זיוין המעכבין את המינה צשר החופה את רוב העטרה היינו שהוא מעכב רק אם הוא דבוק לזשר חבל אם אינו דבוק רק שהוא מכסה העטרה חבל אם רוצה לגלותו יכול לגלותו אז אינו מעכב וזה שאמרו אם היה בעל צשר מתקנו מפני מה"ע היינו שאינו דבוק כלל להגיד רק מכסהו מ"מ כיון שהרוחה אינו יודע אם הוא דבוק או לא משו"ה לריך לתקנו ומלאתי תלוי"ת שכן דעת שו"ת ד"ה מס"י קר"ד עד קי"ע כופל ומשלש הרבה פעמים דדוקא אם העור דבוק להגוף אז מקרי ערל חבל אם נכרת ונפרד עור הערלה מהגוף שפיר הוי מהול מה"ת וכ"כ בתפארת ישראל על משניות פ"י"ט דשבת מ"ו דלזיון המעכבין את המילה נימי העור שנשאר מדובקים מהערלה כהעטרה שכשעדיין מדובקין בעטרה אינו נחשב כמהול עדיין ע"ש [וגם בספר שרביע הזהב החדש צסי' י"א אות צ"ך דכל שאינו דבוק להעטרה הוי נימול מה"ת ואף שקשה לסמוך ע"ז מ"מ ת"ח הוא וא"י מתחיי דבר שאינו מתוקן].

ולפ"ז נ"ל גם לפי שני שצברוך לזריך לחתוך כל הערלה הוא משום זה דבאמת לריך לעשות חיזה פעולה בערלה דהרי אפי' נולד מהול או מל תוך חי קיי"ל צסי' רס"ב לזריך להעוף ממנו דם צרית ע"ש צש"ך וסי' רס"ג אך הוא מיירי שהערלה הוא כמו ילקוט על הגיד וא"כ אינו מחובר להגיד כמו שהחפנים אינם מחוברים להילקוט וא"כ אינו עושה שום פעולה בזה צמה שהוא נופל עד למטה מעטרה כי הוא נעשה מאליו יען שאינו דבוק בו לכן ס"ל לזריך לחתוך כל העטרה ואפשר דבזה אפי' חת"ס מודה דכל טעמא דיליה משום דמילה אין הפ"י חתוך וכריתיה חלה הסרת הדבר והתינה אם הוא מסיר הערלה ממקום חיבורו כהגיד הרי הוא מל חבל אם הוסר מעצמו הרי לא מל שום אדם ולכן לריך לחתוך חבל אם הערלה דבוק כהגיד וכרתו והפרידו מן הגיד עד שנתגלה העטרה גם אותו פי' מידה שא"ל לחתוך כל הערלה.

ולפ"ז נ"ל דמ"ש מהרמ"ש דלאחר שחתך מקנת ערלה ותיקנו אח"כ ע"י פריעה וחזר עור הערלה וכיסה העטרה הרי הוא כאלו לא מל דאיגלאי מילתא למפרע דעמד נחזור וכל העומד לחזור כחזור דמי מיירי נמי דוקא אם דבק העור להגיד חבל בלא"כ לא ויש דמיון לזה בר"ן פא"ט דאם עלה סרבה שלא בכסדרן רחיה שהקצ היה נקצ פסול ועריפה, חבל מטעם דכל העומד לחזור כחזור דמי יש לי לדון הרבה דלכאורה כל הדין דכל העומד לזרוק כזרוק דמי או כל העומד לפדות כפדוי דמי לריך זיאוור דא"כ נימא כל מי שעומד למול כמהול דמי וא"כ יהיה מותר לעשות פסחו אע"פ שצנו אינו מהול משום דכל העומד לימול כמהול דמי וא"י נימא דה"י מ"פ ציצמות ע"ה דאיתנהו צשעת חכילה וליתנהו צשעת עשיה היכא משכחת לה הא משכחת דשעת עשייה רלה למולו וכל העומד למול כמהול דמי ושזב חזר ואינו רוצה למולו דאיתנהו צשעת חכילה וכן נימא דעמא קודם שבעל מותר בצחילת קדשים דכל העומד לטבול כטבול דמי וכבר ישב על מדוכה זו צסי' תפ"י צפסחים סוף פ"ה לכן נראה לפענ"ד דהא דאמרין כל העומד לזרוק כזרוק דמי היינו דוקא לענין דיני התורה כמו נותר שן לפני זריקה דאינו מטמא עומאת אוכלין צ"ק ע"ז ע"ב ואתו אותו צשר לאו אוכל הוא חלה הוא כשאר אוכל רק ארי' הוא דרביע עלה וע"י פירש"י שצעות כ"ד ע"ה ד"ה ה"ג חלה כדרכא, ולזה להסיר ממנו האי ארי מהכי הך דכל העומד וכן לענין שוחט תמימים צפנים דמקרי שחיטה רחוייה אף שצשעת שחיטה אינה רחוייה לחכילה משום דעדיין אסור שלא זרק הדם ע"ז מהכי הא דכל העומד וכ"י כיון דבאמת רחוי הוא לחכילה רק ארי' דאיסורא הוא דרביע עלה ולזה מהכי הסברה דכל העומד וכן בכל מקום הוא צכה"ג חבל היכי לזריך מעשה שיחתוך הערלה ל"ל משום דכל העומד למול כמהול דמי דהפעולה עכ"ה לא נעשה וא"כ גם הכא ל"ש לומר כל העומד לחזור כחזור דמי שמשום זה לא יהיה נימול ובמק"א דחיתי עוד דבריו.

וענין ל"ל עפ"מ שהסביר קדוש אבי מאו"ר הגולה זאוק"ל צצ"ש יו"ד צחוס' צ"ק שם ד"ה כל דלא אמרי' כל העומד לזרוק כזרוק דמה"ע פרה מטמאה עומאת אוכלין חלה אם עומד לזרוק השתא צאותו רגע שאנו אומרים שהוא אוכל דהיינו אחר קבלת דם וא"כ הוי צרגע זה כזרוק והוי אוכל חבל צשעת שחיטה ח"ה לומר דהשתא עומד לזרוק דצרגע זה אינו עומד לזרוק ולא הוי עכשיו כזרוק ע"ש וא"כ ה"י צאותו רגע שכל עדיין אינו עומד לחזור ולא הוי כחזור.

ומצתה מ"ש עו"ז סוסי' רס"ד להסתפק צמי שגולד מהול ואח"כ נמשכה ערלתו עד שאינו נראה מהול כלל דאם לא נולד מהול לגמרי פשיעה ליה לעו"ז לזריך לחזור ולמולו חבל אם נולד מהול לגמרי מספקא ליה ע"ש ולכאורה ק"ל הא מדברי עו"ז לעיל מניה שכי' שכמה פעמים נדמה למובל שכל כראוי ופרע כראוי ובאמת לא פרע כראוי וכ"י שעיקר הפריעה קיימת נראה דאע"פ שלא מל כראוי לא איכפת ליה בזה רק עיקר החשש שלא פרע כראוי חבל אם היה פורע כראוי היה מתוקן אע"פ שלא מל כראוי מצוור מדבריו דגם הוא ס"ל דאע"פ שלא חתך כל הערלה רק שתיקנו אח"כ ע"י פריעה הוי נימול מה"ת ומדברין וכן הבין החכ"ה עכ"ה

חתך כל הערלה ותיקנו אח"כ ע"י פריעה הרי הוא נימול מה"ט וא"ל שום תיקון (ד) אבל אם אח"כ חזר אם הוא דבוק להגיד לריך למולו פעם אחרת אפי' לא כיסה כל הגיד (ה) אם אינו דבוק להגיד וכשדוחקין אותו למטה הוא חוזר אפי' כיסה כל הגיד לריך תיקון באיזמל מדרבנן (ו) ואם לא כיסה כל הגיד אז לריך תיקון משום מה"ט שדוחקין אותו למטה (ז) ואם נולד מכול לגמרי אע"פ שחזר כל העור וכיסה הגיד אבל אינו נדבק בו כלל לריך רק תיקון מדרבנן כי בלא"ה השג"א סי' נ"ה חולק על העו"ז אבל אם הוא כיסה כל הגיד ונדבק בו זהו ספיקו של העו"ז.

סוף דבר צנידון דידן לא היה לריך תיקון אלא מדרבנן כיון שגולד מכול לגמרי ואם נולד תינוק שהוא מכול לגמרי היינו אחר שדוחקין העור למטה נתגלה העטרה ואינו דבוק כלל בגיד אין מלין אותו בשבת לפענ"ד והי' ימול את לבדיו ויחוננו ויברכנו אכ"ר.

העבר"י

סימן קל"ד

עוד בהנ"ל

בעה"ט עש"ק נשא מ"ה למבי"א תרע"ו לפק"ק תי"ו יע"א.
בראש חודש, ברכת ה' מלא וגדוש, להרבני תחו"ש מו"ה חיים לזיער שו"ב בעפצריעס יע"א.

אודות תינוק שגולד מכול לגמרי ואח"כ מחמת שומנו וכשרו מדולדל נתכסה כל הגיד עד שלא נראה מכול אפי' בעת קישוי אבל אחר שדחקו קלת העור ירד למטה ונתגלה העטרה לגמרי כי אותו העור לא היה דבוק כלל בגיד ודעתו ודעת הגאב"ד דשם נ"י שצריכין למוהלו מה"ט דכל שנתכסה הגיד ע"י העור אף שאינו דבוק הוא ערל מה"ט וא"כ צנ"ד הוי סדאי' לדעת העו"ז סוסי' רס"ד.

הנה לבדי לא כן ידמה אלא שאם אין העור דבוק כלל אף שמכסה הגיד א"ל אלא תיקון מדרבנן ויש לי ראיות לזה ואין הפנאי מסכים להאריך רק יעיי' בשו"ת דברי חיים ח"ב יו"ד סי' קע"ו שכתב באמלע התשו' או"י אם נתפשטה מן דיבוקה למעלה ועקרהו משם עד למטה זה הוא מילה ע"ש דמסיים וא"ל למול שנית אפי' אם כסכו שנית להגיד וא"ל למולו אלא מדרבנן ע"ש ועיי' בסי' קע"ז שכופל ומשגש כמה פעמים שא"ל לפרוש רק הערלה מהגיד וז"ל שם אבל באם אינו חופה ודבוק נהי דאיתא עדיין הערלה מדולדלת למטה כליתא דמי ומסיים אפי' אם רק נתקשה ונראה מכול אם נפרד כולו מעל הגיד יש לסמוך וכי' הרי שפתותיו ברור מללו דבכה"ג הוי נימול מה"ט ורק מדרבנן לריך תיקון ואיני אומר קבלו דעתי אבל אי איתרמי מילה כזה בשבת דלדבריהם דהוי ערל מה"ט מוהלנין אותו בשבת ואני אומר דראוי לחוש לדבריו

דאם אין עור הערלה דבוק צהגיד מקרי מכול א"כ מה הוי שנמשך ערלתו כיון שאינו דבוק צהגיד אמאי יהיה ערל הא אפי' ערל גמור ע"י שדחקו למטה מקרי מכול א"כ כשי"ב מי שהוא מכול צודאי מהני מה שדחקו למטה וכאן ל"ש אפי' סברת מהרמ"ש דכל העומד לחזור דכאן צודאי לא עמד לחזור שהרי נולד מכול ולא היה כאן דבר מה שיכיה עומד לחזור ומכח זה אני דן שגם העו"ז מיירי ג"כ רק אם נמשך ערלתו ונדבק להגיד אז לריך למולו אם נולד מכול אבל אם לא נדבק להגיד אז שפיר מקרי מכול ולא מספקא ליה לעו"ז כלל ובכה"ג א"ל תיקון רק מדרבנן משום מה"ט ע"י איזמל.

עוד רגע אדבר צמה שהביא מהרש"ם ראי'ה לריך לחתוך כל הערלה מדברי הרמב"ם פ"י מעומאת לרעת ה"י דמי שהיה צהרת צערלתו ימול אע"פ שהיה מילה שלא צמנה שמי"ע דוחה את ל"ט ככל מקום ואי נימא דא"ל לחתוך כל הערלה א"כ אמאי יחתוך כל הצהרת הרי כתב הרמב"ם שם ה"א דדוקא צקולץ כולו מבשרו עובר בל"ט א"כ יחתוך רק מקלתו ואינו עובר בל"ט ואפשר לקיים שניהם אע"כ לריך לחתוך כל העור ולכן צריכין לעדל"ט, ולדידי לקי"מ חולא דבאמת אפי' לא חתך כל הערלה נמי הוי מכול אבל רק צדיעבד אבל לכתולה לריך לחתוך כל הערלה וא"כ ל"ל שיחתוך רק מקלת הערלה כדי לקיים שניהם הא אינו מקיים שניהם ולריך לחתוך כל הערלה והוא אינו חותך כל הערלה, ואל תשיבני מהא דאמרי שבת קל"ג ואי איכא אחר ליעבד אחר דארשצ"ל אם אהי יכול לקיים שניהם מוטב והרי התם נמי המלוה על האב לכתולה ואפי"ה מקרי אפשר לקיים שניהם זה ליתא דבבר הוכיח תבו"ש סי' כ"ח סקי"ד מגמ' דהכא דאין שום מלוה על האב יותר מאחר ע"ש ורק מדברי ש"ך שהביא תבו"ש נדחה מ"ש ע"ש היטב.

שנית נ"ל דהרי להרצב שיעות בכל איסורים שצתורה ח"ש אסור מה"ט ועיי' חכ"ץ סי' פ"ו ולפ"ז נהי דדוקא צקולץ כולו עובר בל"ט מ"מ נהי דאינו עובר בל"ט מ"מ איסורא איכא וא"כ אפי' צקולץ מקלתו לריך אהי לעטס דעדל"ט שוב אמרי' שיקולץ כולו ונימא עדל"ט.

ועת"ל דלכאורה קשה ל"ל להרמב"ם העטם משום עדל"ט ת"ל דהא אינו מכווין וכדאמרי' שבת קל"ג הא ל"ל קרא דשא"מ הוא ואי כמו דמשני התם דהוי פס"ר דילמא ס"ל לגמרי לריך לחתוך כולו ובלא"ה הוי ערל אבל לדידן דא"ל לחתוך כל הערלה שפיר לא הוי פס"ר דאפשר לחתוך מקלתו א"כ שוב אפי' חותך כולו לא הוי פס"ר וז"ל דהרמב"ם צמל את עגמו או את צנו דלקון צהרתו מכווין ועיי' שבת קל"ג ולכן לריך לעטס העדל"ט ולפ"ז לקי"מ דל"ל שיחתוך מקלתו כיון דמיירי דלקון צהרתו מכווין א"כ אינו רולה שישר אפי' מקלת מצהרתו ולגמרי יהיה עהור.

היוצא מזה דלכתולה (א) לריך לחתוך כל הערלה עד שינתגלה צער העטרה (ב) לריך לפרוש כולו ולא ישאר ל"טין המעכבין אפי' צעור הפריעה וז"ל ר"ה צפירושו ס"פ ראד"מ מי שמל ולא פרע את המילה כלומר לא קרע את העור וגילה את העטרה כאלו לא מל, (ג) צדיעבד אם לא

של אותו זמן שלא למוהלו ודעתם חומרא דאתי לידי קולא הוא ותל"מ. (ועיין בתשובה הקודמת).

אבל לדעתם דס"ל דזה התינוק היה ערל מה"ט מדוע לא חשו למוהלו ולחתוך כל הערלה עד שתתגלה הערלה כמו"ש נשמת אדם בסופו וכן צה"א כלל קמ"ט אות י"ז וכן דעת הרב אחרונים ולכתחלה צודאי ראוי לחוש לדבריו וכמ"ש גם דברי חיים שם, ופרי המהירות החרטה ואני מתון בדן. והגני חוחם בברכת התורה ולומדי.

העבר"י

סימן קל"ה

עוד בענין הג"ל

בעה"ת.

פה צקהילתו יל"ו נמצאים כעת ג' ילדים הי"ו שלא נמולו כראוי אחר שראו אותם כשהאב מתקשה והענין משונה אלל כאו"א הראשון נמשך צער הערלה ומכסה ראש הגיד כולו וצער הערלה תלוי גם מוץ לראש הגיד ואם דוחקין העור לאחוריו נתגלה ראש הגיד עד אותה שורה הגבוהה הסובבת את הגיד כי שם הוא דבוק לאותו חוט הסובב ואינו זז ממקומו רק קצת מאותו חוט היינו פחות משליש נתגלה ג"כ וצזה עין צעין נראה שהמוהל לא חתך צער הערלה לגמרי צשעת המילה אבל אומר צצירור שאז צשעת המילה נתגלה צשעת הפריעה גם אותו חוט ורק אח"כ חזר ונתכסה ונדבק עליו. השני צער הערלה אינו מכסה כל ראש הגיד כי מקצת מצער צבראש הגיד נתגלה ונראה שנחתך מערלתו וא"א לעמוד עליו אם נחתך כל הערלה או לא וגם צזה מכוסה אותה שורה הגבוהה הסובבת את הגיד לגמרי ואינו מכוסה כלל וצער הערלה דבוק לגמרי צאותו חוט וכן צזה אומר המוהל שהיתה מגולה כולה והשלישי הוא צעל צער ונראה כאינו מהול כמו הראשון אך שמשונה צזה שהוא צעל צער ואללו אותה שורה מכוסה לגמרי והצער דבוק עליה, וא"א לדחוק לאחוריו ככל הג' למעלה של אותו חוט וגם צזה השלישי אומר המוהל שהי מגולה צשעת המילה לגמרי ולע"ג מה משפע הילדים הי' יחיים וישמרם.

והנה קראתי לצי מוהלים דפה ועוד מוהל אי ממקום אחר והם החליטו שרק צהילד הראשון לריכין לחתוך קצת מהעור המכסה ראש הגיד כולו ויותר אין לעשות דבר לא צזה ולא צשאר צי הילדים דכיון דראש הגיד נראה מהול צזה סגי וכבר הוא נראה מהול וגם אינו מחיק מה שהשורה הגבוהה הסובבת את הגיד מכוסה כי אין זה צכלל-עטרה רק הצער צבראש הגיד הוא עיקר העטרה ואף צשעת מילה הם פורעי עד למטה מאותה שורה הגבוהה היינו משום צשעת המילה חוזרי אפי על ל"ין שאינם מעכבים אבל אחר שכבר הי' נימול כראוי אין צזה שום חשש, והן אמת שנכנסתי צעו

הקורב שאף שהם לורבא מרבנן אמרתי להם שאיני שואל מהם דיני רק שיאמרו צאיזה אופן אפשר לחקן כי פשוט אללי שטעו צברבא דברים אשר טעותם מחיק ומכביד הענין להחמיר כאשר יצואר לקמן ואצאר קצת צעכה"ת.

הנה מה שאמרו דמה צבראש הגיד נראה מהול סגי הוא טעות דברי המחבר צסי רס"ד ס"ו כי קטן צצשרו רק ומדולדל או שהוא צעל צער הרבא עד שנראה כאלו אינו מהול וכי ואם אינו נראה נימול צעת הקישוי לריך לחתוך כג הצער המדולדל עד שיהי נראה כנימול צשעת קישוי וע"ז כי רמ"א וא"ל שיהי נראה צעת קישוי רוב העטרה וכי אפי אינו נראה רק מיעוט העטרה שנימול סגי וכי הרי דהא דאלו רואי צעת קישוי אם נראה מהול או לא קאי על העטרה ולא על ראש הגיד דל"כ מה ענין העטרה שכתב רמ"א לדברי המחבר שרואי אם נראה מהול שהוא ראש הגיד או"ו הא דנראה נימול או לא יש לראות צהעטרה לא צבראש הגיד. וכן יולא מפורש מדברי קונטי שהציא צ"י צענין הספק מה הוא העטרה ואם נמשכה ערלתו ע"י מיעוץ עד שחכסה העטרה או שהי מסורבל צצער או מדולדל עד שנראה צלתי מהול צעת קישוי חוזרים וקוללים עד שנראה העטרה גלוי צעת הקישוי מצואר דעיקר נראה מהול תלוי צהעטרה אם הוא מכוסה או שהעטרה גלוי. ואולי דמה"ע כי רש"י יצמות דף ע"ב ע"א ד"ה משוך מהול שנמשכה ערלתו וכסתה את העטרה ע"ש ועמד צחתי"ס יו"ד ס"י רמ"א דהאי וכסתה את העטרה הוא מיותר ולהי"ל אפשר דאתא לאפקוי מעעותם הי"ל ולאשמעין דאפי רק העטרה מכוסה אף צבראש הגיד מגולה אפי"ה מדבריהם גזרו עליו מפני שנראה כערל ומצואר ג"כ כ"ל דכיון שהעטרה מכוסה נראה כערל ולריכי למולו. אבל כל הראיות הם דבר שפחים אך למוחר דכן כי הכה"א להדיא כלל קמ"ט סעי' ט"ז ואם אינו נראה צעת הקישוי רק ראש הגיד לא מיצעי אם יש לספק שמה לא חתכו צשעת מילה כל העור דהוי סדא"ז וכי אלל אפי ידעי צודאי שהי נימול כהוגן מ"מ מדרבנן לריך לחתוך כל צער המדולדל עד שיהי נראה כנימול צשעת הקישוי הרי דאפי נראה ראש הגיד אפי"ה לריכי למולו מדרבנן.

ומה שאמרו שהשורה הגבוהה הסובבת את הגיד לא מקרי עטרה רק הצער צבראש הגיד הנה ילא להם טעות זה כאשר אמרו מדברי עו"ז ס"י רס"ד ס"ח וצחמת גם העו"ז הציא שריך לגלות שניהם רוב הצער ורוב חוט הסובב אבל המעיין צפנים יראה שגם חכמי ספרד סברי שהחוט הסובב הוא עיקר העטרה שהרי כתב שעיקר המלוא לגלות כל העטרה עם החוט הסובב שהוא עיקרה, מצואר דהחוט הסובב היא העיקר העטרה וכן אח"כ או שהצער וכי הקיפו של חוט שהוא עיקר העטרה. ועיי צחצו"ש צצכור שור צצת קל"ז שהאריך הרבא להוכיח שרק החוט הסובב זהו עיקר העטרה והציא כמה ראיות לדבר וכ"כ עו"ז אה"ע ס"י הי' סק"צ וכ"ג מצ"ש ס"י כי סק"ג דכולהו ס"ל דצער צבראש הגיד לא מקרי עטרה רק אותו חוט הסובב הגיד והם חלקו לענין ציאת אי צאיזה לז מקרי הערלה אבל כולהו מודו גיד הסובב הוא הוא העטרה. וכן נראה מדברי תוס' נדה ד"ג ד"ה אותו שהקי דלימא הא דקאמר אותו וצולע היינו למטה מעטרה דשרי ואי נימא דגם אותו צער צשאר הגיד מקרי עטרה א"כ

איך אפשר לאחוז למטה מעטרה הא מן החוט הסובב עד ראש הגיד מקרי עטרה מה תאמר דכוונת החוס' למטה מעטרה היינו צאותו לז שהוא לנד הגוף ושם יאחוז כי זהו למטה מעטרה אי"כ מה משני דאם יניח הזרע לצואה עד פי האמה שוב לא יוכל לעכבו הא אם אחוז צאותו מקום שהוא לנד הגוף לא יצוא כלל לפי האמה או"י דאותו צער שצראש הגיד לא הוי עטרה והוא למטה מעטרה.

ולכן אין ספק שעכ"פ כולו ריכי' לחתוך צער המדולדל עד שיהי' נראה כנימול צשעת קישויו דהיינו שיהי' העטרה מגולה דהיא השורה הגבוהה הסובבת את הגיד כמבואר בשו"ע סי' רס"ד ס"ו עכ"פ מדרבנן, אלא דזילד הראשון אשר נראה ויכר שלא נחתך כל הערלה וכן בהשני אשר ספיקא שלא נחתך כל הערלה יש לדון הרבה אם אין לריכין למולו מה"ט דדעת גדולי אחרונים דהוי ערל מה"ט וארבי צנפשי עוז להעיר קלת צדריהם מה שלא זכיתי להצין ואם כי איני כדאי ואינו הגון אמנם חורה היא וללמוד אני לריך :

כתב המחבר כיצד מלין חותכין את הערלה כל העור החופה העטרה עד שתחגלה העטרה וכו' ומדכי' כל העור הריכית בספר דבר ירמיה להגאון ישראל ר' ירמיה לעזו ז"ע צ"כ מה' מילה וכן צפ"ט סק"י"א דאם לא חתך כל העור רק מעט מן העור ותיקנו אח"כ ע"י הפריעה דלא מהני וכן דעת בעל חכמת אדם בשו"ע שצ"כ ספרו הנ"ל דאם לא חתכו כל עור הערלה החופה העטרה אף שתיקנו אח"כ ע"י פריעה אינו נימול מה"ט וצ"כ דברי ירמיה הנ"ל הביא הרבה לשונות ראשונים שצריך לחתוך כל הערלה. ואינו לא זכיתי להצין דכתיב דלריך לחתוך כל עור הערלה היינו דוקא לכתחלה אבל אם לא חתכו עד שתחגלה העטרה והוי מחקנו אח"כ ע"י הפריעה שתחגלה העטרה מני"ל דמעכב ואינו נימול מה"ט.

ובאמת יש להביא ראיה להיפוך מדברי תוס' ס"פ ראד"מ שכתבו תימא אמאי אלעריך למחני מל ולא פרע כאלו לא מל כיון דכבר תנא דבשר החופה את רוב העטרה מעכב המילה וכי לא פרע עדיין רוב העטרה מכוסה ע"ש ואי נימא דאם לא חתך כל הערלה אף שתיקנו אח"כ ע"י הפריעה שחי' מגלה העטרה ג"כ אינו נימול מה"ט לא הקשו מידי דאיכא למימר דברישה מיירי דפרע כדון רק שלא מל כדון שלא חתך כל הערלה וזה מעכב ואינו נימול מה"ט וצ"כ ספיקא קמ"ל הכיפוך אם מל וחתך כדון רק שלא פרע הוי כאלו אינו מל ולריך למחני תרתי או"י דאי נימא דברישה מיירי שפרע כדון לא הוי מעכב מה שגשאר מצער הערלה ולא חתך רק מעט דזה הוי נימול מה"ט.

ובעין זה כי גם חכ"א ודברי ירמיה אלא שדחו כיון דכתיב מחני דאלו הן ליצין המעכבין קאי אמחני דשבת דף ק"יג דקחני עושין כל לרכי מילה צשבת מוהלן ופורעין ואחא לאשמעי' כאן מה שצדיעבד מעכב וא"כ ודאי גם עור הפריעה נכלל שצריך שיהי' מגולה והאי דבשר החופה קאי גם על עור הפריעה והק' תוס' שפיר כיון דבשר החופה קאי גם על עור הפריעה לא איצטריך למחני מל ולא פרע ע"ש. ולפי

מיעוט הצנתי אי"א לומר כן דרש"י צשבת קל"ז פי ליצין המעכבין לזועות של צער שגשארו מן הערלה וכן פי' הרע"ב הרי דמחני' לא מיירי רק מעור הערלה לא מעור הפריעה, וגם מאחר שהרמב"ם פ"ב ממילה קרא לעור הפריעה קרום הרך וכן המחבר סי' רס"ד ס"ג אי"כ י"ל דזה אינו צכלל צער כעין מ"ש העו"ז יו"ד סי' מ"ג דקרום שעל העחול אינו צכלל העחול כיון דקרי ל"י צס"י ס"ד קרום שעל העחול ה"נ קרום שעל הגיד אינו צכלל צער הערלה.

גם מ"ש דבעור הפריעה נמי לריך שיהי' העטרה מגולה כמו בהערלה, הן אמת שזה דעת ר"ת צתוס' יצמות דף ע"א ע"ב ד"ה סוף מילה אבל אינו מוכרח לדעת שאר ראשונים דצשבת קל"ג פירש"י ופורעין את העור המכסה ראש הגיד וכן פי' רע"ב ואמאי כתב רק המכסה ראש הגיד הא גם את העטרה מכסה ועיי' לשון הרמב"ם פ"ב ממילה ופורעי' וכו' עד שיראה צער העטרה וכן לשון המחבר סי' רס"ד או"י כוונתו דפורעין רק מה שמכסה ראש הגיד ולא יותר דבעור הפריעה אינו מעכב מה שהעטרה מכוסה. ולא עוד אלא דלפענ"ד גם דעת הרמב"ם דצדיעבד אם לא פרע עד שיראה צער העטרה נמי אינו מעכב דז"ל שם צה"ב כיצד מוהלן חותכין את כל העור המחפה את העטרה עד שתחגלה כל העטרה ואחר פורעי' את הקרום וכו' עד שיראה צער העטרה הרי דכי' כאן דצין צער הערלה וצין צער הפריעה לריך שתחגלה העטרה, ואח"כ צה"ג כי יש ליצין המעכב"י את המילה וכו' כיצד אם גשאר מעור הערלה עור החופה רוב גובהה של עטרה ה"ז ערל כמות שיהי' זה העור הוא ליצין המעכב הרי שכתב רק דאם גשאר מעור הערלה החופה העטרה ולא כתב נמי דאם גשאר הקרום הרך החופה העטרה שמעכב או"י דס"ל דעור הפריעה אפי' חופה העטרה נמי אינו מעכב וכן דעת ר"י שצתוס' יצמות הנ"ל ע"ש וכן דעת תוס' חדשים צמתני' דס"פ ראד"מ אי"כ מחני' דאלו הן ליצין מעכב"י לא מיירי מפריעה לרוב שיטות אי"כ קמה וגם נלצה רא"י מדברי תוס' דאע"פ שלא חתך כל הערלה אם פרע כדון אינו מעכב אם נחגלה העטרה ע"י פריעה.

רענ"ל דאפי' לשיטת ר"ת [עיי' השמטה צסוף התשובה] דס"ל דבעור הפריעה נמי ליצין מעכבין צכלל זאת ס"ל דאפי' לא חתך כל הערלה אם תיקנו ע"י הפריעה אינו מעכב דאל"כ אמאי לא משני התם ציצמות ע"א ע"ב צתוד"ה סוף מילה שהק' דהכא דריש משנית ליצין המעכבין את המילה ולקמן דרשי המול ימול לליצין ולהני"ל לא הוי מקשי מידי דחד קרא אחא להיכי שלא חתך כל הערלה ופרע כדון עד שנתגלה כל העטרה וחד קרא להיכי שלא פרע כלל וא"ל דלא לכתוב רק הך דפרע כדון ושלא פרע כדון הוי מייחתי צמכש"כ מפרע כדון ז"א דאז הוי מוקמי' לקרא להיכי שלא פרע כלל מידי דהוי אחושב ושכיר או"י דס"ל דזה אינו מעכב אם לא חתך כל הערלה ופרע עד שנתגלה העטרה ואחא לא אחי קרא לעכב"י. וגם א"ל כיון דמשני דבעור הפריעה נמי ליצין מעכבין ה"כ היכי דלא חתך כל הערלה ותיקנו ע"י הפריעה שמעכב, אומר אני שאין זה מוכרח ולא קרב זא"ז דצאמת עיקר מלות מילה שיהי' העטרה עד שיראה צער העטרה כמו"ש הרמב"ם שכתחתי לכן אם לא פרע עור הפריעה כראוי י"ל דמעכב

דעדיין צער העטירה מכוסה בקרום הרך ולכן מעכב משא"כ
בחופן זה אף שלא חתך כל הערלה מ"מ כיון שע"י הפריעה
נתגלה העטרה שפיר קיים המזוה כראוי כיון שהעטרה מגולה.

ואמנם מה שהצ"ח חכ"א ראי' מהא דכ"ה הש"ך סוסי' רס"ד
שהק' לדעת הב"ח וחסם הספרדי שבצ"י דס"ל דבלא
נימול כהלכתו לא מהני כשבדוקי' בשעת הקישוי אלא לריך
לחתוך הצער עד שתהא העטרה מגולה אף שלא בשעת קישוי
והק' הש"ך דבירושלמי גרסי' אמתני' דאלו הן ז' ז'ין המעכבי'
ר"א צ"ע ר"י בחופה רוב גובהה של עטרה ר"ע צ"ע אומר
בדוקי' אוחו בשעה שמתקשה ע"ש אלמא דבלא נימול כהלכתו
נמי אמר שמואל בדוקי' אוחו בשעה שמתקשה ע"ש הרי
דמשמע דאפי' אח"ל שגם עור הערלה מעכב מ"מ אפי' בלא
נימול כהלכתו אם נראה כשהוא מתקשה שהוא מהול ח"ל
לחתוך ע"ש ואני אומר דמש"ך אין ראי' דלפי מיעוט הבנתו
הפי' בדברי הירושלמי דאלו בדוקי' אם אוחס ז' ז'ין הנשארי'
המה ז' ז'ין המעכבי' או לכו צודקי' כשמתקשה ואם בשעה
שמתקשה נתגלה העטרה הרי ידעי' שנימול כהלכתו ולא נשארו
ז' ז'ין המעכבי' ואם בשעה שמתקשה ג"כ לא נתגלה העטרה
ידעי' שנשארו ז' ז'ין המעכבי' אבל זאת מודה הש"ך דלריך
לחתוך כל הערלה רק אם בשעה שמתקשה נתגלה העטרה זה
ראי' שחתך כל הערלה ולכן שפיר הק' הש"ך לדברי הב"ח
דעכ"פ מוכח דאם בשעה שמתקשה נתגלה העטרה הרי הוא
נימול כהלכתו דזה ראי' שלא נשארו ז' ז'ין המעכבי' אבל בנידון
דקיימתי צ"י דבאמת לא חתך כל הערלה וגם בשעת קישוי לא
נתגלה העטרה רק שמתקני' אוחו ע"י הפריעה י"ל דש"ך
ס"ל דלא הוי נימול כהלכתו ואין ראי' מדברי הש"ך להיתר.

אבל י"ל דכמו דאין ראי' מש"ך להיתר כן אין ראי' מחכם
הספרדי והב"ח דבני"ד שלא חתך כל הערלה רק תיקנו
ע"י הפריעה אין ראי' לאיסור דאפשר דהם ס"ל כמוש"ל צ"ע
כמה שיעות דבעור הפריעה א"ל לגלות העטרה ח"כ צכ"ג
ס"ל כיון דשלא בשעת קישוי לא נתגלה העטרה מקרי אינו
נימול כהלכתו אבל אם תיקנו ע"י הפריעה ונתגלה העטרה
אף שלא בשעת הקישוי באמת מודו דהוי נימול כהלכתו ומה"ע
כ' החכם הספרדי אבל לכל השאר לריך שתרצה העטרה מגולה
אפי' שלא בשעת קישוי ולא כתב לריך לחתוך הצער עד שתהא
עטרה מגולה וכמו"ש הב"ח והוא עלמו לעיל מיני' וקול"ץ עד
שתרצה העטרה גלוי' משום דבאמת אין לריך לחתוך הצער
רק יכול לתקנו ע"י עור הפריעה שדחקו למטה ואז אם נתגלה
העטרה אפי' שלא בשעת קישוי הוי נימול כהלכתו.

וראייתי בחת"ס יו"ד סי' רח"ס דמותיב להש"ך לסיוע
להחכם הספרדי מדנקט שמואל ורשב"ג בשעת
קלי"ז ע"צ נראה ואינו נראה ומתקשה משמע שזכו הדון
המחדש גבי תיקון מפני מ"ע ואס"ד דגם בעיקר מילתא תלי'
כל השיעורי' במתקשה ח"כ מ"ש דאשמעי' זה גבי תיקון דרבנן
ולא גבי דאי' ע"ש ולפענ"ד ה"א אפשר להעיר דאי נימול דבלא
נימול כהלכתו משערי' באבר רק מ"ש דדברבנן משערי'
כשמתקשה הא כל מה דתיקון רבנן כעין דאי' תיקון ח"כ גם
דברבנן לא הוי לן לשער רק באבר רק ועוד הא כל עעס דלריך
תיקון מדרבנן במסורבל ובמדולגל משום מ"ע הוא שלא יהי'

נראה כאינו מהול וא"כ אי דלא משערי' באבר רק ואף
שבשעת קישוי נתגלה העטרה מ"מ כיון דשלא בשעת קישוי לא
נתגלה מקרי אינו נימול ח"כ אכתי איכא מ"ע שלא נימול
במסורבל ומדולגל אם לא יהי' נראה מהול אפי' שלא בשעת
קישוי דבדאי' לריכין שיהי' מגולה אפי' רק וכאן הוא מגולה
באבר רק אבל ח"א דגם דלא משערי' רק כשמתקשה ניחא
דכעין דאי' תיקנו וגם ליכא מ"ע דלעולם אין משערי' באבר
רק ולא יעשה אדם כלל לומר שאינו נימול יען שאינו נראה
מהול באבר רק דלעולם אינו נראה מהול באבר רק. ושמואל
ורשב"ג שפיר אינעריכי' לאשמעי' הכא דמשערי' כשמתקשה
כיון דהכא סגי כשנתגלה שלי' העטרה סדי'א דעכ"פ נשער
אוחו משכו באבר רק קמ"ל דאפי' אם אוחו מקלת אינו נראה
רק כשמתקשה נמי סגי אבל לעולם צ"י דבאי' צ"י דברבנן
משערי' כשמתקשה.

שוב הביא חכ"א ראי' לאי' מדאמר' ציננות דאחעי"ה לא
נלעוה על פריעה דאפי"ה אמרי' שם דהמול ימול לרבות
ז' ז'ין המעכבי' את המילה ח"כ עכ"ל ז"ל דר"ל ז' ז'ין של צער
הערלה ולא על הפריעה. ואני לא זכיתי להביין דבאמת דבזה
לא ה"י אדם מסתפק מעולם דלז'ין המעכבין קאי גם על צער
הערלה רק כיון דאחעי"ה לא נלעוה על הפריעה ח"כ ח"א
לחקן ז' ז'ין המעכבי' רק כשחתך מצער הערלה ואף שאחעי"ה
קיים גם פריעה כמבואר צמדי' לך ובתוס' יצמות מ"מ ע"ז לא
נלעוה מעולם ח"כ לא ה"י יכול לתקנו ע"י הפריעה אבל
השתא הכא שנלעוהו על הפריעה ומל ולא פרע כאלו לא מל
מנ"ל דלא מהני שנתגלה העטרה ע"י הפריעה הא זה שייך
למזות מילה ובלתי זה אינו נימול ושפיר י"ל דמהני אם מתקנו
ע"י הפריעה.

וגם מה שנראה מדברי רש"י שצ"ת קלי"ז ד"ה ואם ה"י בעל
צער שכי' שהי' שמן וכי' לאחר שניעלה ערלה כולה וכי'
הרי שכי' לאחר שניעלה ערלה כולה נראה דס"ל דלריך לחתוך
כל הערלה. והנה לפמ"ש"ל אין ראי' כלל דבאמת לכתחלה כ"ע
ס"ל דלריך לחתוך הערלה כולה וא"כ אין ראי' כלל ואדרבה
רש"י אחי' לאשמעינן דלא תימא דוקא כשלא חתך כל הערלה
ותיקנו ע"י הפריעה ואז אם חזר אוחו העור וחיפס את הגיד
לריך לתקנו מדרבנן אבל אם חתך כל הערלה אפי' מדרבנן ח"ל
תיקון קמ"ל דאפי' ניעלה כל הערלה נמי לריך תיקון אבל
אפשר דאם לא ניעלה כל הערלה ותיקנו ע"י הפריעה נמי ח"ל
תיקון אלא מדרבנן אם חזר וכיסה את הגיד.

ומצאתי תני' דמסויע לי המהר"ם שיק יו"ד סי' רמ"ה דס"ל
דחנקה ע"י הפריעה אם לא חתך כל הערלה שפיר
מהני והוי נימול מה"ת ורובה לדמות לכסוה הרוח לענין כיסוי
הדם דאינו חייב יותר לכסות ה"ג נהי' דלא קיים מזות מילה
כראוי מ"מ גם ערל אינו ע"ש ולפי"ז כמו דקיי"ל ציר"ד סי'
כ' ס"א דכסוה הרוח וחזר ונתגלה חייב לכסות ח"כ ה"ה
הכא אם חזר העור וכיסה מחויב לגלותה וכמו שמסיק שם
הוא עלמו ח"כ בני"ד שפיר חייב למול אוחס פעם אחרת. אבל
לפענ"ד הוא רק דמיון בעלמא לכסוה הרוח דהתם כיון דכסוה
הרוח אין לו עוד מה לכסות ולכן פעור מלכסות משא"כ
כשעדיין עור הערלה קיים ואם עשה שלא כהוגן ולא קיים

רמה שהביא ראי' מדלח נקט צמתני' דשבת דק קל"ז חלח צבעל צשר מחקנו משום מי"ע וכן שמואל וצברייתא כולם נקטו הדין צקטן מסורבל ולא קמ"ל רבותא טפי דצכה"ג שלא חתך כל הערלה ותיקנו ע"י פריעה ואח"כ חזר העור למעלה נמי א"ל תיקון רק מדרבנן וכחא דהתירא עדיף ולפענ"ד אז לא הוי ידעי' דצבעל צשר לריך תיקון כלל והייתי אומר דצחמת רק צכה"ג כנ"ל לריך תיקון אבל צעל צשר אינו לריך שום תיקון ואי משום דכחא דהתירא עדיף כבר כתב הל"ח ריש צ"ה דצדרבנן כח איסורא עדיף ועיי' ל"ח שם ד"י צ בתוס' ד"ה דלמא צעירוצ והוא"ה ומשוי"ה נקטי צעל צשר אבל לעולם צנ"ד נמי א"ל תיקון חלח מדרבנן.

ואם נניח דצנ"ד אס' לא חזר עור הערלה הוי נימול מה"ט וכמו"ש מהרמ"ש ה"י נ"ל להביא ראי' דאפי' חזר עור הערלה נמי לא הוי רק ערל מדרבנן מתוס' יצמות דק ע"צ ד"ה ומדצריהם שכתבו וכו' דאמר צנגמר הדין עכן משוך ערלתו היה ומפיק לי מקרא אסמכתא צעלמא היא ואי נימא דצנ"ד כל זמן שלא חזר הוי נימול מה"ט וכשחזר הוי ערל מה"ט כדעת מהרמ"ש הנ"ל א"כ שפיר מ"י לשנות דבענן מיירי שלא חתכוהו כל ערלתו ותיקנו ע"י פריעה ולכן כשמשך הוי ערל מה"ט משא"כ משוך דיצמות מיירי שצחמת נחתך כל הערלה לכן לא הוי רק ערל מדרבנן או"י אפי' נימא דבענן לא נחתך כל הערלה נמי לא הוי רק משוך מדרבנן ולכן אינעריך לשנות דקרא אסמכתא צעלמא. וכן ממה שכתבו צאו"ד וכו' דאמר צפ"ק דשצעות דמשוך ערלה צכרת [לא מלאחי שם] היינו שלא מל כלל ואמאי לא משני דהתם מיירי שמעיקרא לא חתכו כל הערלה וכיון שנמשך הוי ערל דא"י ושפי' חייב כרת משא"כ כאן דמיירי שנחתך כל הערלה הוי ערל מדרבנן או"י דל"ש דאף אס' לא נחתך כל הערלה נמי רק משוך מדרבנן הוי ולכן אינעריך תוס' לתרץ דלא מל כלל.

אבל אין להביא ראי' מדלח משני התם אהא דפריך משוך לריך שימול לס"ד דמקשן דס"ל שימול מה"ט דמיירי צמשוך שלא נחתך מעיקרא כל הערלה וכיון דמשוך לריך שימול מה"ט משא"כ ר"ה מיירי שנחתך כל הערלה לכן צמשוך הוי רק ערל מדרבנן ומדלח משני הכי ש"מ שגס צכה"ג לא הוי רק מדרבנן ד"ל דצחמת הוי מ"י לשנויי הכי רק דהאמת משני לי שהוא רק מדרבנן.

והנה מדצרי העו"י סוסי' רס"ד שכי' שצריכי' לעיי' היעצ אס' הפריעה כראוי שאס' חזר ונתכסה שלא יהי' לריך למולו שנית ולא כתב כן לענין חיתוך הערלה ש"מ דס"ל דאס' הפריעה כראוי אפי' אין החיתוך כראוי הוי נימול מה"ט ואין צריכי' לתקן אח"כ אפי' חזר ונתכסה דאלי"כ הי' לריך להזהיר לראות גם צחיתוך מה"ט שאס' חזר ונתכסה שלא ינערך לחזור ולמולו או"י דאין לחוש אס' נפרע כראוי וכמו"ש.

והנה צבחי' תינוק השני אפי' לשיטת חכ"ח כיון דספיקא הוא אמרי' רוב מנזיין חלל מילה מומחים הם וכמו"ש גם חת"ס צסי' רח"ס אפי' נגד חזקת ערל וצודאי נימול שפיר אמנם יטן שטעו ואמרו דהחוט הסובב לא הוי צכלל עטרה וגם דנראה מהול לא קאי על עטרה רק על ראש גיד מזה נראה

מנחת מילה כראוי הרי עדיין צידו לתקנו ויש עוד מה לתקן אמאי נימא דאין כאן ערלה הא עדיין איכא עור הערלה. ועוד למש"ל דעיקר המנחה שתהיה העטרה מגולה ואין נפי"מ אס' העטרה נתגלה ע"י חיתוך עור הערלה או ע"י הפריעה סוף סוף נתגלה העטרה א"כ הרי הוא דומה לכסהו הוא עלמו וחזר ונתגלה הדם דפעור מלכסות אבל אין דומה כלל להתם כמו"ש.

ומ"ש שם להחליט שצריך למולו פ"ה מה"ט כיון דאותו עור חזר איגלאי מילתא למפרע דהי' עומד לחזור וכאלו לא נתגלה העטרה מעולם דכל העומד לחזור כחזר דמי. ואי תמה איך ילא דבר זה מפיו הקדוש וכי מה ענין זה לכל העומד לזרוק כזרוק דמי או כל העומד לפדות כפדוי דמי התם הרי עומד הדם לזרוק ומיד צרגע אחר יזרק הדם לכן אמרי' אף שצרגע זה עדיין לא זרקו מי"מ הרי יכול לזרוק גם עכשיו וכיון דצידו לזרוק גם עכשיו וסוף כל סוף יזרוק אותו צרגע אחר אמרי' דגם עכשיו צרגע זה כזרוק דמי ומטמא עו"י"א משא"כ כאן וכי עומד הוא לחזור הרי אין צידו להחזירו וגם אינו מוכרח שיחזיר אמאי נימא דכחזר דמי. ועוד לדצריו אמאי אמרי' יצמות ע"צ דמשוך לריך שימול מדרבנן והיינו שנתכסה העטרה ואמאי לריך רק למול מדרבנן הא כיון שנתכסה נימא שהי' עומד לכסות וככסה דמי וא"כ מעולם לא נתכסה העטרה וינערך פריעה מחדש מדאי' דמעולם לא נתכסה. ועוד דאמרי' מנחות ק"ה ע"צ צעלמא פרה עומדת ליפדות הוא וכי מלוה לפדותה וכי והא לן לפני זריקה דמלוה למזרקי' וכי הרי דלא אמרי' דכפדוי או כזרוק דמי רק משום דמלוה לפדות ומלוה לזרוק וא"כ הכא מה מלוה איכא שיחזור צשר הערלה ואדצרה איסורא איכא דנעשה ערל וצכה"ג צודאי לא אמרי' דכזרוק דמי כמו"ש תוס' חולין דף פ' ע"צ ד"ה דכמה הכא דמחוסר זמן ואינו ראוי ליזרק דאסור ליזרק לא הוי כזרוק הי"ג לא אמרי' דכחזר דמי.

שוב הביא ראי' דצכה"ג דנ"ד דאס' חזר עור הערלה הוי ערל מה"ט מדאמרי' צצבת קל"ג דאין עושין צצבת חלוק ופירש"י לדחוק למטה שלא יחזור הערלה למעלה ואס"ד דאפי' אי חזר אין כאן ערלה מה"ט ואין מחללי' שבת עלי' וכש"כ דאין מחללי' לעשות חלוק שלא תחזור או"י דאס' חזר הו"ל ערל ע"ש גם זאת לא זכיתי להצין וכי מיירי מתני' דהתם שלא חתך כל הערלה ותיקנו ע"י פריעה דנימא דאס' חזר הערלה הו"ל ערל מה"ט הא הוא דאין עושי' חלוק ארישא דמתני' נמי קאי דקתני עושי' כל לרכי מילה צצבת מוהלי' ופורעי' וצגמי מפרש דצבא דעושי' כל לרכי מילה קמ"ל דכ"ז שלא פירש חזר אפי' על ל"זין שאין מעכצ"י הרי דמתני' מיירי שנימול כראוי דחזר אפי' על ל"זין שאין מעכצ"י ואז אס' חזר עור הערלה צודאי לא הוי ערל מה"ט דאלי"כ משוך מדרבנן היכי משכחת לי וע"ז מייתי הך דאין עושין חלוק ומאי קמ"ל כיון דאפי' אס' חזר לא הוי רק ערל מדרבנן וכש"כ דאין מחללי' לעשות חלוק שלא תחזור ועכ"ח דהיא גופא אחת לאשמעינן כיון דאפי' אס' חזר לא הוי ערל מה"ט ואין מחללין עליו אח' השבת לכן אין עושי' גם חלוק אבל אס' צחמת הי' ערל מה"ט והיו מחללין אח' השבת היו מחללין ג"כ צצביל לעשות חלוק דכמו דעושין כל לרכי מילה הי"ה גם החלוק א"כ אפי' נימא דקאי גם צעלח חתך כל הערלה כראוי ותיקנו ע"י אפי"ה אס' חזר העור לא הוי רק ערל מדרבנן ומה"ט אין עושין חלוק.

שארית

שרית יורה דעה

יהודה

קיב

צאלו הדברים שאפשר לו למול לאח"י ואי אפשר להחזיר נפש אחת מישראל לעולם ע"ש.

אלא דאכתי יש לעיין דהר"ן והרא"ם פ' שמות הקשו כיון שמתחילה לא רצה למולו עד שיבא למלרים מפני הסכנה וא"כ אמאי נעגש מפני שטסק במלון תחילה ואח"כ רצה למולו דהא"ך ימול כיון שהיה לו עדיין ללאת לדרך ותי דארתו מלון סמוך למלרים היה ובאורחא פורתא ליכא סכנתא וא"כ גם כאן נכי שיטערך לברוח מ"מ אין לו לברוח דרך רחוק ובדרך פורתא ליכא סכנתא וא"כ מחויב למולו.

ואמנם כ"ז אם ברור שלא ילערך לברוח אלא דרך פורתא אצל אם אינו ברור אז אסור למולו דאמרינן יצמות ע"א ע"כ ובמדבר מ"ט לא מהול איבע"א משום חולשא דאורחא וכתב הריעב"א פ"י שהדרך סכנה לכמול וכיון דע"פ ה' יחנו וע"פ יסעו לא היו יכולים למול ע"מ להתעכב עד שיתרפא הרי כיון שלא היו יודעין עורח הדרך כמה היה אסור להם למולם וא"כ בנידון דידן נמי כיון שא"א לידע כמה ילערכו לברוח אסור למולו, ולא עוד אלא שג"ל דלפי דעת הריעב"א אפי' לאורחא פורתא נמי לא מהלינן שהרי כתב דמש"ה נעגש מ"ר על ערלת בנו שלא מל אותו בדרך לפי שהיה יכול להתעכב במקום אחד עד שיתרפא הנמול שהרי לא קבע לו הקב"ה זמן לשוב למלרים ע"ש ולא ניחא ליה למימר משום שהיה דרך פורתא והיה לריך לימול כמו"ש הר"ן והרא"ם אע"כ משום דס"ל דגם אז לא היה מחויב למול אלא משום דהיה יכול להתעכב.

אלא דקשי לי ע"ד הריעב"א הא אמרי בנדריים הג"ל אמול ואשבה ג"י הקב"ה א"ל לך שוב מלרים הרי שדעת מ"ר היה שזווי ה' שא"י לעכב ואיך קאמר שנעגש לפי שהיה יכול להתעכב, ועוד דהא אמרינן שם אלא מפני מה נעגש משא מפני שנתעסק במלון תחילה ולא משום שהי' לו להתעכב, ונ"ל דלכאורה ק"ל איך אמרינן דנעגש מפני שנתעסק במלון תחילה הא אמרי' ציבמות ע"א ע"כ בעשרה לא מהילי משום חולשא דאורחא ע"ש וא"כ מוכח דכשנא מן הדרך אסור למול, צשלמא להר"ן והרא"ם דבאורחא פורתא ליכא סכנה י"ל דשפיר ה' יכול למולו דרמב"ן ריש פ' יתרו כתב דהרי אלוקי' היה קרוצ למדין וא"כ עדיין לא הלך משה אורחא רחיקא דאח"כ כתי' ויפגשבו בחר אלוקים ומעשה דמילה היה קודם ולא הלך רק אורחא פורתא וכמו דאחר המילה אינו מזיק אורחא פורתא כש"כ קודם המילה אצל לריעב"א קשיא דלדידיה ליכא חילוק בין אורחא רחיקי לפורתא ונ"ל דבאמת ה' דעת מרע"ה להתעכב שם במלון ולמולו ולפי"ז באמת צוה נתרשל מ"ר דתחלה אמר אשבה ג"י הקב"ה א"ל לך שוב וסבר דאסור להתעכב וע"ז אינו מניע לו שום עונש כי כוונתו לש"ש אצל במלון נתישב לעכב ולמולו וא"כ סבר דמותר להתעכב וא"כ קשה מדוע לא מל מיד והיה מעכב שם, וצוה מיושב קושי הרא"ם והר"ן מדוע מתחילה לא רצה למולו ולצסוף רצה למולו וכנ"ל.

ואכתי קשי לי איך כתב הריעב"א דהי' יכול להתעכב הא פסק הרמב"ם צפ"צ משבת דכשהצבור בסכנה מחללי

שאונם מומחי ואין לסמוך עליהם וילאו מכלל דרוצ מלויים וכמו"ש גם חת"ם שם וע"ז רמתי בתחילת מכתבי שפ"י בעלמא ידיעות קשה הדבר יותר.

ריען כי המוכלים דפה אמרו שכמעט אינו צסוג האפשרות לתקן זאת והיא סכנה ולערא דגופא מאוד לכן נכנסתי צפרנא דחוקא חולי ה' אפשר להוילאם מחזקת ערל דא"י כי גדולה מילה שלא נחלה למרע"ה אפי' שעה אחת אמנם אם אין לריכי תיקון אלא מדרבנן חולי ה' אפשר להמתין עד כי יגדלו הנערים קרוצ לצ"מ ואז יתקנו הם את עלמם ואז נזכה צעה"ת גם למורה דק משיח דקיננו ויתקיננו בעל"ה עובד אמן כ"ר.

ובעה"ח פק"ק האנושאויטץ יע"א אור ליום ג' בהר בחקתי ל"ז למב"א תרס"ג לפ"ק.

הק' יודא צבי בלוהם אבדפ"ה הגליל יע"א

נשמט, וכן מדברי המחבר סי' רס"ד סי"ה נראה כדעת הרמב"ם דגם צעור הפריעה יש לינין מעכב' ונ"ל לגלות העטרה ומעכב שהרי יש לינין מעכבין וכו' אם נשאר מהעור וכו' הרי שדייק ולא כתב כלשון הרמב"ם אם נשאר מעור הערלה משמע דס"ל דגם צעור הפריעה לינין מעכבין.

סימן קל"ז

בבורח ממקום למקום אי מוטל עליו למול ביום הח'

בעה"ת ג' יתרו העתר לנו תפלתינו לפ"ג האנושאויטץ יע"א.

שוכ"ט להתורני מו"ה יצחק ג"ב ג"י מק"ק דזקלא מתגורר ביישוב גיראלט.

הגנ"י להשיבו ע"ד אשר שאל שהיה מוכרח לברוח מפני שונא הרודף חיל רוסיא עם אשתו היולדת תי' וצא לכאן לגיראלט וצנו הנולד לו למצ"ע בן שמונת ימים היום אם מחויב למולו כי יש חששא גדולה שגם מכאן ילערכו לברוח ויהי מוכרח ללאת עם תינוק הנימול.

תשובה: דבר זה מתורת מרע"ה למדנו דאמרינן נדרים ל"א ע"כ תניא ריב"ק"א גדולה מילה שכל זכיות שעשה מ"ר לא עמדו לו כשנתרשל מן המילה ש' ויפגשבו ה' וכו' ארי' חו"ש שמ"ר נתרשל מן המילה אלא כך אמר אמול ואלא סכנה היא ש' ויהי ציוס השלישי צהיותם כואצים אמול ואשבה ג"י הקב"ה א"ל לך שוב מלרים אלא מפני מה נעגש משה מפני שנתעסק במלון תחלה ש' וכו' מבואר שמרע"ה לא מל את בנו צשעה ש"ל לדרך מפני שסכנה הוא לו וכאן נמי שאפשר שיהיה מוכרח לברוח אינו מחויב למול את בנו דספק נפשות להקל וקיי"ל צו"ד סי' רס"ג שר"ך ליזהר מאוד

ומעתה דברי הריטב"א כהוגן ואפי' באורחא פורחא אין למול ולהכניס עלמנו בסכנה אבל לפעמי"ד אף הר"ן לא אמרה אלא לגבי משב דהיה קודם מ"ת ולהרבה שיעות דין צ"ע היה להם וכיון דבאורחא פורחא ליכא סכנה היינו דרוז אינם מסוכנים באורחא פורחא ובצ"ג אפי' אם הרוז מסייע להקל לא אזלין בתריה כל שכן אם הרוז מסייע להחמיר ולא מניין להקל אפי' בפק"פ אבל לדין דאין הולכין בפק"פ אחר הרוז אפי' באורחא פורחא אף דרוזן אין מסתכנים מ"מ אסור למול דאין הולכין בפק"פ אחר הרוז.

ולפ"ז נ"ל ליישב דעת הרא"ם שהק' האריך התייר לעבור על מ"ע דמילה משום סכנת הולד והלא עדיין לא נתנה התורה דכתי' בה וחי זהם ולא שימות בהם עד שיחזיר במקום סכנה וכו' ושמה י"ל דהאי קולא קולא דאחיה לדי חומרא הוא שיותר טוב לבטל מלוא אחת במקום סכנה שיקיים כל המלות ממה שיקיים מלוא אחת ויבטל כל המלות ע"ש ופ"ד דרך האחרים דרוז צ"י תמה עליו חדה דהא קי"ל דצ"ג אפי' צ"י עבירות דיברג ואל יעבור צ"י יעבור ואל יהרג וא"כ איך יעלה על הדעת שהיה מחויב להכניס עלמנו בסכנה משום מלות מילה, ועוד אפי' נימא דמחויב להכניס עלמנו לסכנה בשביל מלות מילה מ"מ רק הוא מכניס גופו לסכנה בשביל מלוא דידיה אבל לא שיכניס אדם אחר לסכנה בשביל מלוא דידיה וא"כ הכא איך יכניס את בנו לסכנה בשביל מלוא דיליה ועוד כיון שכתב דסברא הוא דיותר טוב לבטל מלוא אחת במקום סכנה שיקיים כל המלות ממה שיקיים מלוא אחת ויבטל כל המלות א"כ ל"ל וחי זהם צ"י ישראל הלא מלך הסברא ידעיין שמלוא נדחה מפני סכנת נפשות ומוטב לעבור מלוא אחת כדי שיקיים מלות הרבה, ולפעמי"ד כוונת הרא"ם הוא כך דכפ"ת ביומא פ"ה הקשה מ"ל דוחי זהם נאמר שישראל יחלל שבת בעבור פק"פ חזירו דילמא רק לו נאמר שהוא עלמנו ויכול לחלל שבת במקום סכנת עלמנו אבל לא חזירו וחי קדוש אבי מאורי הגולה זלוק"ל צ"ש או"מ סי' ש"ט דס"ל לשמואל דלחולה עלמנו א"ל קרא דמסברא מותר מוטב שיחלל שבת א' וכו' וע"כ קרא דוחי זהם אחי דאחרים יכולין ומחוייבין לחלל שבת בשביל החולה ובסי' ש"י הק' עליו השואל דאי מסברא אשכחן ודאי ספק מני"ל כדאמרי' יומא פ"ה ע"צ דאמרי' דכולבו אית לכו פירכא דאשכחן ודאי ספק מנין לבר מדשמואל דדריש וחי זהם ולא שימות בהם והשיב קדוש אבי דווקא אי ילפינן מקרא דושמרו אבל מסברא אין פק"פ דוחה שבת שפיר פרכינן דילמא לא גילתה תורה רק בזדאי ולא בספק אבל אי אמרינן מסברא מוטב שיחלל שבת אחת שפיר י"ל דשייך האי סברא אפי' בספק ולחולה עלמנו ולי"ל קרא דוחי זהם רק לאחרים ע"ש מצוחר מדבריו דמשום סברא דמוטב שיחלל שבת אחת ולא יחלל שבתות הרבה ידעינן דאפי' ספק פק"פ דוחה המלות אבל רק לגבי חולה עלמנו אבל לגבי אחריו לא ידעינן דדוחה אלא מקרא דוחי זהם וממילא אי ליכא קרא דוחי זהם לא אמרי' דספק נפשות דאחריו דוחה מלוא דיליה ומחויב לקיים מלוא שלו אע"פ שיש פק"פ לאחרים, והנה הא דתינוק הנימול שיואל לדרך שהוא בסכנה אינו ודאי שזיק לו הדרך ויהיה בסכנה אלא שהוא ספק סכנה או רוב דודאי איכא מיעוט שאין מזיק להם עורח הדרך ולפ"ז מעיקרא הוא סבר הרא"ם דספ"י דוחה המלות מוחי זהם ילפינן ליה ולכן קשי

עליהם את השבת ואפי' יחיד הנרדף מפני עכו"ם מלוא על כל אדם לחלל עליו שבת כדי להצילו וכאן שילא משב להלנת כל ישראל אחי היה מותר לו להתעכב בשביל מלות מילה, וא"ל דהא דמותר לעבור איסור בשביל צרת הצבור ולחלל שבת היינו שאם לא יעבור לא יהיה בידו אח"כ להציל אבל אם אפי' יתעכב ולא יחלל שבת יהיה בידו אח"כ להציל אסור לחלל שבת ז"א דהא אמרי' מגילה דמ"ו ויעבור מרדכי א"ר שהעביר יום ראשון של פסח בתענית אע"פ שהיו יכולין להתענות אח"כ כי הגזירה הי' רק לשנה הבאה מ"מ צאלו אמרו מקדימין ולא מאחרין דכדי שיהיה ההלכה תחילה מותר לעבור וא"כ יהיה ה"י דכותיה ונ"ל דהנה הא דמחויב להציל את חזירו ילפינן בסנהדרין דמ"ג מלא תעמוד על דם רעיק ע"ש ועיין רא"ם דס"ל דגם מ"ע דוחי זהם רק לישראל נאמר ולא לצ"ג כיון שהיה קודם מ"ת א"כ גם הלאו דלא תעמוד ג"כ לישראל נאמר ולא לצ"ג וא"כ לא היה ראוי לבטל מ"ע דמילה כדי להציל את ישראל דלאו עלי דידיה רמיא להצילם, וצוה מיושב נמי קושי הרא"ם והר"ן דמעיקרא סבר שלא למולו בדרך ואח"כ ראה למולו דמעיקרא סבר שיש לו דין ישראל לכן אמר אמול ואלא סכנה הוא ומלוא על מלות וחי זהם ולכן אמול ואשהה ג"י הקצ"ה א"ל לך שוב דכיון דיש לו דין ישראל מחויב למהר בהללחם דאם לאו עובר משום לא תעמוד על דם רעיק, ומיושב נמי הא שהקשיתי לעיל דאיך כתב הריטב"א שה"י לו להתעכב דהקצ"ה לא קבע לו זמן לשבז למאריס דודאי מעיקרא מודה הריטב"א כיון דס"ל שה"י לו דין ישראל דא"י להתעכב אבל אחר שנתעסק במלון תחילה ולא מהר להציל את ישראל עכ"מ ס"ל דאין לו דין ישראל ואינו מלואו על לא תעמוד על דם רעיק ושזב שפיר מחויב למולו אף שיהיה לו סכנה דאינו מלואו על וחי זהם ושפיר כתב הריטב"א דהיה יכול להתעכב דאחר שראה למולו בדרך מוכח דאין לו דין ישראל וא"כ אינו מלואו על לא תעמוד על דם ושפיר היה יכול להתעכב.

ובסגנון זה נ"ל עוד ליישב קושי הרא"ם והר"ן דהנה הפלא"ה צפנים יפות פ' נח כתב דצ"ג הלילה הולך אחר היום ולפ"ז אם נולד ליל השני ליום וי"ו א"כ אם דין צן נח היה להם לריכין למולו ביום ה' כי ביום ה' נולד שהלילה הולך אחר יום ה' אבל אם דין ישראל היה להם לריך למולו ביום וי"ו וכבר הבאתי דעת הרא"ם דצ"ג מחויב לקיים המלוא אפי' ע"י סכנה ולפ"ז מעיקרא הוי סבר דיש לו דין ישראל והיה אסור להכניסו לסכנה ולכן לא מל אותו אבל בשבא למלון ונתעסק במלון תחילה היינו לשיעתו ראה להלן ואח"כ למול כשיגיע למאריס ולא ביום זה שנולד בלילה כשיבא למאריס ויבקש המיתו דמחויב למול באותו יום דהלילה הולך אחר היום נמלא שיש לו דין צ"ג ושפיר היה מחויב למולו.

ובזה מיושב קושי מהרש"א וכו' חייב מיתה משום שנתרשל וברי אין זה רק עשה ולהני"ל ניחא דהא דבא עליו העונש לא משום דעבר על מ"ע אלא כדי לקיימו בזמנו דעכשוו זמניה ולפ"ז הרי אמרי' כחוצות פ"ו דמ"א צמל"ת אבל צמ"ע כופין אותו עד שתלא נפשו ופי' ח"י הר"ן בחולין קל"ב דכיון דהוא קודם עשיה כופין אותו עד שתלא נפשו כדי שיעשה וא"כ אף שלא היה חייב מיתה מ"מ ויבקש המיתו כדי לקיים המ"ע.

סימן קל"ז

בס"ת שבתיתת רבו נמשך קו עבה משולי הבי"ת לחלל הרי"ש, מה דינו

בעה"ת יום ג' כי ברוד הוא ימלטם מכל רעו"ת בזאת השנה לפק"ק הו"ו יע"א.

שאלה: ס"ת ישן שכבר קראו בו הרבה שנים בכל שבת ושבת ובקריאת פי חוקת מלאו בפסוק אשר רבו בני ישראל שמן השולים של הבי"ת של רבו מן העוקץ הימני היו"א חוץ מן הירך משוך קו עבה לתוך חלל הרי"ש אשר תינוק דלא חכים ולא טיפש חשבו לגורת ה"א איך לריכין לתקן אותם.

תשובה: ערס אשיב בעיקר הדיון לריך אני לבאר לי דברי צ"י א"ח ס"י ל"ב וז"ל כתוב בסמ"ק שאם נפלה טיפת דיו קודם שנגמר האות ולא היתה האות ניכרת ואח"כ נעל הדיו או כמו כן אם לא היתה מוקפת גויל בתחילת עשייתה דאמריי דפסולה ואח"כ נעל הדיו הוי כחק תוכות ופסולה אבל אם כבר נכתבה בתקנה ואח"כ נפל הדיו עליה יעלה כדאמריי צירושלמי עכ"ל, והירושלמי הזה הוא צפרק היה קורא והבי איתא התם עירב האותיות אית תני כשר ואית תני פסול מ"ד כשר מלמטה מ"ד פסול מלמעלה כגון חר"נו תפארתנו אבל אר"ך ותפארתך לריכא וכתבו כרש"א בתשו"י פ"י דה"ק מלמעלה פסול לפי שעד שלא נעשית אות נפסלה אורתא והלכך אם צ"ל לגרור ה"ז כח"ת שלא נעשית אות מעולם עד עכשיו שהוא גורדו אבל כשנדקדקו מלמעלה ל"י של תפארתנו וחל"נו אחר שנגמרה אורת האות הוא שגדדקה ומתחלטה כשרה היתה ואם צ"ל עכשיו לגרורה אין זה כחק תוכות והלכך אפי' אינו גורד כ"ש יכול לגרוד כשר וכדרי"ז דאמר כל הראוי לציולה וכ"י אבל אר"ך ותפארתך שהכ"ף דבוקה באמלעות רגלה עם התי"ו לריכא כלומר ספק דאויכא למימר דאף היא אינה אות עד שיגמר רגל האות שבה לגמרי וא"ל דינו כלמטה וכשר עכ"ל וכן הוא בתשו"י המיוחסת להרמב"ן ס"י רל"ז ונראה שהסמ"ק היה מפרש כן הירושלמי ומשו"ב כתב אם היתה מוקפת גויל בתחלת עשייתה דאמריי דפסולה ואח"כ נעל הדיו הוי כח"ת ופסולה כלומר שאם נדבקה האות קודם שתגמר דהיינו בתחלת עשייתה פסולה ולא סגי כשיפריד צין הבי' אותיות הדבוקות דהוי ח"ת וצריך לגרוד כל האות הנדבק ומדאמריין צירושלמי הזה דכל שנעשית כל האות בכשרות שוב אינה נפסלת אם נדבקה למד משם סמ"ק להיכא שנגמרה האות ואח"כ נפל צ"ל עיפת דיו דיכול ליעלו ולא מופסל משום ח"ת עכ"ל צ"י.

וב"ל הרואה יראה שהרש"א מפרש הא דלמעלה פסול הוא לפי שעד שלא נעשית האות נפסלה אורתא פסול וא"כ פשוט דאם נפל טיפת דיו קודם שנעשית אורתא ונגמרה נמי פסול לפי שנפסלה אורתא עד שלא נעשית האות והוא הדיו שכתב סמ"ק בתחילת דבריו כמבואר לכל מעיין ולפ"ז תמוה לי ע"ד רצ"י ח"ד דלמה כתב דסמ"ק מפרש הירושלמי כרש"א משמע דבעיקר הדיו אינו שוין וצאמת שניהם שוין גם כזה דאם נפסלה אורת האות עד שלא נגמרה דהוי ח"ת ומ"ל אם

ליה כיון דלא כתיב צ"י מ"ל דספק נפשות של צנו שנימול ויו"א לדרך דוחה מ"ע דאז למול את צנו ע"ז משני דסברא הוא מוטב שיעבור מלוח אחת כדי לקיים מצות הרבב וממילא דגם ספ"י דוחה המלוח כסברת קדוש אצי ולפ"ז לא קשה דצ"י יעבור ואל יהרג ופשיטא דפקי"פ דוחה המלוח היינו דוקא ודאי נפשות אבל לא ספ"י והר"א"ס מייירי צספ"י וגם כיון דלא כתיב וחי בהם צ"י אינו מחויב לבטל מלוח דיליה שצביל ספ"י דאחריני וגם אינעריך וחי בהם בישראל דמשום ספ"י דאחריני עובר על המלוח.

אך לפני תירו"ו עכ"ל מוכרח לומר דמלוח של זה נדחה מפני ספ"י דאחריים גם אי משום סברא דמוטב שיחלל שבת אחת ואל יחלל שבתות הרבב וא"כ הדק"ל ל"ל וחי בהם בישראל, לכן י"ל בישב קושי"ז דמשום מצות מילה דיליה איך ידחה נפש צנו דמהרש"א צ"ח הק' דאמאי היה מחויב מיתה שצביל שצטל מ"ע ותי' דאזכרתן זהו מיתתן ואף שהרבה יש לפלפל בזה אם על מצות שניתנו לצנו יעקב נמי אמריי אזכרתן זהו מיתתן אבל עכ"פ הוא ס"ל כן ולפ"ז לא היה ספ"י דאחריני אלא ספ"י דיליה שהיה לריך לקיים המ"ע כדי שלא ימות ואי דאם ימול יהיה צנו בסכנה מ"מ אם לא ימול יהיה הוא ודאי צמיתה ומה חזית דדמא דידך סומק עפי דינמא דמא דידיה סומק עפי ועוד דהוא צודאי יהיה צמיתה ואלל צנו רק ספק לכן שפיר מותר להכניס את צנו בסכנה.

וביישוב קושיי הר"א"מ י"ל עפמ"ש קדוש אצי זלוק"ל צ"ש חו"ח ס"י קמ"ח דאף לסוצרים דאצרכה וזרעו יש להם דין צ"י עד מ"ת לחומרה ה"ד צמנות שהם שווין צה עם שאר צ"י דהיינו שצט מצות צ"י אבל צענין המלות שמויחדים צה אצרכה וזרעו שאין נוהגין בשאר צ"י צענין זה הם כלאחר מ"ת ודינם צהם כישראל לאחר מ"ת אפי' לקולא ע"ש וא"כ לענין מצות מילה שניתנה רק לאצרכה וזרעו דינם צכל עניניהם כמו לאחר מ"ת שאינו דוחה נפשות ה"ה קודם מ"ת אין מצות מילה דוחה נפשות.

ועוד צ"ל סברא ישרה דאף אם צ"י אין המלוח נדחה מפני פקקי"פ היינו דוקא אם אין המלוח גורם הפקקי"פ ומה אולמא דהאי מצוה מהאי מצוה אבל אם המלוח גופא גורם הסכנת נפשות אז צודאי נדחה המלוח דשוב אמריין מאי אולמא דהאי מצוה מהאי מצוה להיפוך ואינו נימול.

וביישוב קושיי מהרש"א דאמאי היה חיוב מיתה שצביל ציטול מצות עשה י"ל ע"ד דרוש דאמריי בצרכות מי דבעידן ריתחא מעניש אעשה והתם צמשה כתיב ויחר אף ה' צמשה וא"כ היה עידן ריתחא ומבואר בתוס' צרכות ז' רע"א דבעידן ריתחא היה יכול לומר כלם הרי דבעידן ריתחא מכלה ולכן נענש משה אבל מחוררתא כמ"ש מהרש"א דנענש משום וסביציו מאוד נשערה, אבל עלינו רק לעשות כתורה, דאפי' מצות מילה החמורה, נדחה מפני נפש יקרה, וחי עלינו רוח ממרום יערה, וכל התפרקאות דעדו עלינו יהי לנו לכפרה, וחי יזילינו מכל צוקה וצרה, ויודרכינו דרך ישרה, שישצו צנים לגבולם צמורה, כנפש המשחתך צלעך של ישראל אשר כחמה צרה, ונזכה לראות צשכלול האולם והצורה, וצירושלים עיר הקודש לפירת תפארה, עיר האדק יקרא.

כנפש הגאנח והמדוכה העומד לברוח מפני רודף עם עדה המאשרה. העבר"י

העור [ופשוט שדקדוק זה הוא רק לפ"מ שהגיה יד אפרים
צמג"א ובכה"ג עיין מהר"מ אלשקר ולא לפמ"ש בצפרים
שלנו עיי מהר"מ אלשקר ובכה"ג].

אלא שמדברי פמג"ד באשל סי' ל"ב צמג"א הג"ל נראה ק"ת
שלא הבין כן דברי הסמ"ק שכתב אדח"א"ד שכתב
אמאי ומכשיר רמ"א באה"ע סי' קכ"ה סי"ד הן דינו דהרד"ק
וכן דינו של כה"ג כמ"ש מג"א אה"ג דסמ"ג פוסל עפי
כשנפלה עפה קודם שנגמרה האות וכו' וכתב פמג"ד וי"ל עוד
דקודם שנגמר נפלה עפה והשלים האות ואח"כ גרר העיפה הא
גרר קודם והשלים כשר ע"ש ונראה דסמ"ק מכשיר בגרר קודם
שנגמר האות אבל באמת יותר נראה שפמג"ד קאי לפרש דברי
מג"א דאם נפל עיפת דיו דמייירי בכה"ג שהשלים האות קודם
ובזה פוסל.

והנה הפמג"ד תמה אמג"א דלמחצר ורמ"א באה"ע סי'
קכ"ה הג"ל דמכשיר בכה"ג תרי דינים דמחק העיפה
וגמר האות ע"י כתיבה או שמשך העיפה וגמר האות לענין
גע ה"ה לגבי תפילין כשר הא החזי האות שלא במתכווין נכתב
ואנן כתיבה לשמה צעינן בתפילין, [ועכ"ה כוונתו דצעינן
כוונת מלוא דאלי"ה גם צגע צעינן לשמה ועיי לבו"ש] ואני
תמה ביותר אפי' דלא צעינן לא כוונת מלוא ולא כוונת מעשה
כתיבה נמי היה לנו ליפסול דהרי אפי' שחיעה דקיי"ל דלא
צעי כוונת ואפי' לא מתכווין לשום חתיכה בעולם נמי כשר
כדאמר"י חולין ל"א דמה"ע הפילה הוא כשר ואפי"ה נפלה
סכין ושחטה פסולה כיון שהוא מעשה קוף בעלמא א"כ כש"כ
הכא דצעינן עכ"פ כוונת מעשה הכתיבה דפסול ואפי' צגע
יהיה פסול כמו שחיעה, ולחלק ולומר דהא דמכשרין נפלה
העיפה מייירי שהפילה הוא כשרה לכתוב נראה ק"ת דוחק
דכל כי האי הו"ל לפרש ולא לסתום, ולולא דמסתפינא הייתי
אומר עפמ"ש הרשב"א שבת ק"ד ע"ב שכתב מהא דאמר"י
הב"ע בגון שנטל לגגו של ח"ת עשאו שני זיינין שמעיי דכה"ג
מקרי חק תוכות שאינו אלא כמפריד צין שתי אותיות דבוקות
וכן שנטלו לגגו של דלי"ת ועשאו רי"ש ואינו אלא כדיו שנפל
ע"ג האות ומעצירו ע"ש והרי עשאו רי"ש כדלי"ת ונטלו לגגו
ועשאו רי"ש מצוחר צב"י סי' ל"ב צ"ס תשובות הרשב"א
לר"ך שיגרוד כולו הרי נראה דגם בכה"ג הוי חק תוכות
אעכ"ה ל"ל כמ"ש לעיל בהכשרה כך פסולה דלעולם אינו נפסל
האות הן מלד ח"ת הן מלד חסרון כוונת הן מלד כל שיטתו
בקשירה ישנו בכתיבה אלא אם הפסול נעשה בכל האות
כהכשרה דכמו בהכשרה צעינן כל האות ה"ג בפסולה אינו נפסל
אלא כשכל האות נעשה בפסול והיינו הך דשבת לענין חיוב
חטאת שפיר אינו חייב כשנטלו לגגו של דלי"ת ועשאו רי"ש
אבל מדרבנן מודה הרשב"א דגם בכה"ג הוי ח"ת וכש"כ לענין
שאר פסולים ומשו"ה פוסל כאן בתפילין כשעשה מדלי"ת רי"ש
והיינו מדרבנן ולפ"ז י"ל דהכי דמדרבנן אף שאינו נעשה
הפסול בכל האות מקרי ח"ת ס"ל למחצר דהיינו דוקא בתפילין
אבל צגע אף מדרבנן אינו פסול ומשו"ה מכשיר בכה"ג שני
דינים גבי גפ.

אלא דבאמת זה ליתא דגם צגע מלינו הרבה פסולים שאינם
בכל האות כמצוחר שם צ"ס קכ"ה סי' ע"ז צרמ"א

נפסל לורת האות ע"י שנדבקה לחצתה או ע"י עיפת דיו
שנית דכתב צ"י ומשו"ה כתב אם לא היתה מוקפת גויל
בתחלת עשייתה דאמר"י דפסולה ואח"כ נעל הדיו הוי כח"ת
ופסולה והוא תמוה דהא גם הדיו כשנפל עיפת דיו קודם
שנגמר האות יולא כמו כן מדברי ירושלמי כמ"ש ולמה כתב רק
הך דמוקפת גויל יולא מדברי ירושלמי [שלישית תמוה צעיני
דצ"י דצ"ה ומ"ש רבינו ובגרידת דבק אות לאות הביא דברי
סמ"ק וכל אות ואות לר"ך שכתב מוקפת גויל מדי רוחותיה
ואם נגעה אות לחצתה יועיל חיקון ולא מקרי ח"ת אבל
בירושלמי מכשיר נגיעה אות לאות מלמטה ופוסל נוגעת
מלמעלה ע"ש הרי נראה שטעם הירושלמי צנוגעת אות לאות
משום דלא הוי מוקף גויל ולא משום ח"ת].

לכן י"ל דבאמת צפי הירושלמי שווין דעד שלא נגמר האות
נפסלה לורתו לא מהני שום חיקון וכמ"ש ירושלמי
דלמעלה פסול אף הסמ"ג מחדש דין אחר דהיינו דרשב"א יש
לפרש שהקלוקל נעשה מתחילת עשייתה והוא גמר האות כך
עם הקלוקל אז כ"ע מודי דאותה האות לריכה גרידה וכן
מורה לשונו שכתב שלא נעשית אות מעולם עד עכשיו שהוא
גורדו משמע דאחר שגורדו נעשית אות ע"י גרידה לצד ואם
לא היתה נגמרת לורת האות א"כ גם עכשיו שהוא גורדו לא
נעשית עדיין אות אעכ"ה דמייירי שגמר האות אחר שנדבקה
למעלה משך אותו עד למטה כגון שנדבק ראש הנו"ן כפופה
לדרי"ק כפופה ואעפ"כ משך אותה למטה ועשה אותה נו"ן,
אבל הסמ"ק מייירי שכשעשה ראש הנו"ן נפלה עיפת דיו ולא
משך אותה ולא גמרה רק מיד ערס שנעשית עוד האות גורדו
וסד"א דדוקא באות מזיק ח"ת דהיינו כשכבר קבל לורת האות
אבל כשעדיין גולם ואינו שום אות אינו מזיק ח"ת וכהא
דאמר"י סוכה י' בהכשרה כך פסולה מה הכשרה בעשרה אף
פסולה בעשרה קמ"ל דזה נמי פסול והוא מדוייק צנשון
הסמ"ק נפלה עיפת דיו קודם שיגמר האות ולא היתה האות
ניכרת והך ולא היתה האות ניכרת מיותר דהרי אפי' היתה
האות ניכרת נמי פסול וכמ"ש מג"א סי' ל"ב סקכ"ג אלא
דאחי לאשמעינן דאפי' כשנפלה העיפה לא היתה שום אות
ניכרת רק על גולם נפל נמי לא מהני החקיקה.

אמנם כבר נחלקו בזה אבות העולם בכוונת דברי מג"א סי'
ל"ב סקכ"ג שכתב דאם נפלה עיפת דיו אפי' האות
ניכרת להדיא פסול ושזב הוסיף אפי' מחק העיפה לגמרי וגמר
האות ע"י כתיבה פסול דצעינן שיהא כל האות ע"י כתיבה
ופי' לבו"ש ויד אפרים דמייירי שכתב מק"ת אות ונפל עפה
ומחק העפה והוי אותו מק"ת ח"ת וגמר האות ע"י כתיבה
פסול דצעי' כל האות ע"י כתיבה ולא ע"י חקיקה דהיינו
ח"ת וכאן מק"ת האות דהיינו חלקו הראשון והוא הדיו
שכתבתי על שם סמ"י ז' אבל מחהש"ק הגיה דברי מג"א דל"ל
אם לא מחק העפה לגמרי והוא הדיו שהביא אח"ז צ"ס כה"ג
ע"ש משמע דוקא כשהשלים האות מן העיפה הוא דפסול אבל
כשמחק העיפה אינו נפסל, אלא דבאמת יש לפקפק ע"ד
מחש"ק דלדבריו למה כפל מג"א הך דינא צ"ס כה"ג והי' די
באמר"י וכ"כ כה"ג כדרכו בקל"רת האומר וגם מודי ובכה"ג
משמע שהיה מילתא אחריתא ואפשר שלשון זה ובכה"ג נראה
שהוא חולק ע"ז וכן דרכו של צ"י לדקדק הרבה פעמים בדברי

שלמטה אין לה עוקץ אי"כ לא מזיק אם נפל ע"ד על עוקץ היולא בקו שלמטה כי אפי' העוקלס מלמעלה נמי אין עיכוב אם לא עשאוהו ואם החסרון אינו מזיק גם הע"ד שעליו אינו מזיק.

אמנם ראינו בק"ע צירושלמי פ"צ ה"א ע"ד הירושלמי אומרים לצי"ת מי צראך והוא מראה להן בנקודה ואומר זה שנמשל [ופי ק"ע שזורה אות הצי"ת מרובעת ויש לה עוקץ חד מלמעלה ללד ימין נועה ללד האל"ף ועקב עב למטה ונקודה שלמעלה והוא העוקץ מראה על האל"ף שאל אחד צראה] ומה שמו והוא מראה להן בנקודה שלאחריו [ופי ק"ע הוא העקב שללד האל"ף] וא"כ נראה שהעקב צריך להיות צצי"ת ע"ש זעכי"פ י"ל דכמו דהעוקץ לדעת הקסת אינו מעכב ה"ה העקב לדעת ק"ע אינו מעכב.

ובקסת הסופר סי' ה' בלשכת סק"ד הק' אהא דתוס' התם שכתבו דעוקץ השמאלי של יו"ד מעכב דאיך פשיטא ליה כ"כ שזה מעכב דפריך פשיטא ועוד אמאי שבקי לעוקלי צצי"ת ונקטי עוקלה דיו"ד ואי פשיטא להו דעוקלי צצי"ת אין מעכב איך מקשין אעוקלי דיו"ד פשיטא דמעכב ועוד הק' הקסת שם וכן פמ"א ח"א סי' ס"ו דמה הק' תוס' על פירש"י דמיירי בעוקץ של ימיני דהא פשיטא דאין זה אות הא זכו קושיא הגמי והא נמי פשיטא וי"ל עפמ"ש קסת סי' ח' בלשכת סק"ד ליישב קושי' ג"פ סי' קכ"ה סקל"צ על הסמ"ק איך מכשיר ע"ד לאחר שנגמר האות הא הוא בעלמו כתב דאם עשה ה"א במקום ד' דא"י למחוק הרגל שבהא דל"ת משום דהוי ח"ת ותי' דשאני התם שנעשה אות אחרת משא"כ כהא ע"ש מצואר היכא דדמיא לאות ולורה אחרת גרע טפי וה"ה אם דמיא לורה של דבר אחר נמי יותר פסול ולפי"ז יו"ד בלי שום עוקץ הכי הוא נקודה קטנה ודמיא לחיריק ולפי"ז בגמי פריך והא נמי פשיטא דלריך עוקץ אבל תוס' הק' עוד יותר לדעת רש"י דאם אין לו עוקץ פשיטא דאין זה אות אלא נקודה כחיריק וכיון דדמיא למלתא אחרתא עוד יותר פשוט דפסול ומדויק שכתבו דאין זה אות.

והנה הביאו אחרונים קושי' גדולה בשם הריב"ש אהא דארי"א חזינא להו לספרי דווקא דצי רב דחטרי להו לגביה דח"ת ותלו ליה לכרע"י דה"א חטרי להו לגביה דח"ת כלומי חי הוא צדומו של עולם ותלו ליה לכרעיה דה"א וכי משמע דווקא ספרא דווקני עשו כן ולא שאר סופרים והא אמרי שבת ק"ג ע"ב שלא יכתוב בהי"ן חית"ן וחית"ן בהי"ן הכי דלכל הסופרים אסור לכתוב בהי"ן חית"ן וחית"ן בהי"ן ואמרתו ליישב דודאי לריך הפרש צין בהי"ן לחית"ן דאל"ה אינו ניכר צין אות לאות אלא דמה יהיה בהפרש ציניהם אינו מצואר ויוכלו לתקן איזה דבר שיהיה ניכר איזהו ח"ת ואיזהו ה"א וע"ז קאמר בשבת שלא יכתוב בהי"ן חית"ן וחית"ן בהי"ן אבל בגמי דמנחות קאמר דספרי דווקא דחירו להם בהפרש צין בהי"ן והחית"ן דחטרי לגביה דח"ת ותלו ליה לכרעיה דה"א ולפי"ז ניהא דבגמי מנחות דפריך מפני מה כפוף ראשו ע"ש ולכא"פ מאן יימר דכפוף ראשו אעכ"ח דידיעין דכך עבדו של יו"ד שיהיה ראשו כפוף משא"כ צצי"ת חי לאו העוקלץ שלמעלה ולמטה הכי הוא דומה לכ"ף כפופה וא"כ

דכל הפסולים בסמ"ס פסול נמי בגט לכן נראה כמ"ש בית מאיר שם ס"ה והסכים עם הפרי"ח דמה שנעשה שלא ע"י כתיבה פסול אבל מה שנעשה ע"י כתיבה בפסול כל שאין החקיקה גומרת לורת האות ולריך להוסיף עד שיטעה הלורה כראוי אף מדרבנן לא הוי ח"ת אבל צרי"ש שעשאו ד' ודכוותי' למחוק כל האות לא הוי ח"ת אלא מדרבנן וכן דעת פמ"א ח"א סי' ס"ו דח"ת לא הוי אלא בחקק כל האות אבל לא בחקק מקלת האות.

ומצתה אם נמלא בס"ת אחר שנגמר איזה עיפת דיו על אות או בחוף האות ומסופקים מתי נעשה אם קודם שנגמר האות או לאחר"כ כשכבר נגמר דאזלינן לקולא כיון דח"ת כזה לא הוי אלא מדרבנן וסד"ר לקולא, ולא עוד אלא אפי' לשיטת הר"ן שהצי"א צ"מ שם דס"ל דרי"ש שעשאו דל"ת נמי הוי ח"ת דא"י מ"מ אם אנו מסופקים מתי נעשה אם בתחילת האות או בסופו נמי יש להכשיר עפמ"ש האחרונים גבי מילה אם נמשך ערלתו דא"ל חיקון אלא מדרבנן דרוב מלויין א"ל מילה מומחין הם וצודאי נתגלה העטרה בשטה שכל ה"ה כאן צודאי נעשה באופן שאינו נפסל דלא"ה הוי יולא מתח"י דבר שאינו מתוקן ותלינן שאח"כ נעשה אלא כל זה שייך בנפל עיפת דיו אבל רי"ש שנעשה כעין דל"ת או צי"ת ככ"ף הכי נראה וניכר ש"ל מתח"י דבר שאינו מתוקן או מחמת שכתה או מחמת טעות אחר, וכן לדעת הרמ"ש שהצי"א העור ומחבר סי' ל"ב סק"ז דלא חילקו צין אם נפל הדיו בתחילה או בסוף פסול אי"כ ודאי גם ככה"ג פסול ומ"מ י"ל דגם להרמ"ש לא הוי אלא ח"ת מדרבנן וכמ"ש צ"מ דהרי הרמ"ש כתב דצרי"ש שעשאו כדל"ת דא"י לגרוד ולתקנו דהוי כמו ח"ת הכי ש"י דהוי רק כעין ח"ת אבל לא ח"ת ממש.

ועתה אשובה ואראה צידודן דידן והוא יפרד לשלשה ראשים (א) מה דינו של הרי"ש כיון שחינוק דל"ת ולי"ט קורא אותו ה"א (ב) כיון שאותו קו שעושה אותו לה"א דבוק צצי"ת והוי דבוק אות לאות (ג) כיון שנראה ודבוק לקולא של צי"ת.

ואבוא מן המאוחר אל המוקדם, הנה דעת מג"א סי' ל"ב סק"ג דאם הטפה מחסרה קולא של אות או שנראה כאלו היא גופה של אות אע"פ שהאות ניכרת להדיא פסול והוא ממנהרד"ך ופרי"ח אה"ע סי' קכ"ה ס"ח מצי"א לשונו וכי הוא זה שאם נפלה טפה דיו באות ונראית כאלו היא מגופה של אות שאף אם האות ניכרת לל"ת ולי"ט פסול דלא גרע מחסרון קולא של יו"ד ואפי' הימני דהתם נמי היו"ד ניכרת וכי היכי דפסלינן בחסר מגוף לורת האות הואיל ונשתנית מלורת הלוחף ה"י יש לנו לפסול ביתר צלורת גופה עכ"ל הכי דלא הזכיר כלל שמחסר קולא של אות רק כיון דכתב דלא גרע מחסרון קולא של יו"ד הוכיח המג"א דכמו דחסרון קולא של יו"ד פוסל ה"ה אם נפלה עיפת דיו על קולא נמי פוסל ולפי"ז דוקא באות שחסרון קולא פסול כמו קולא של יו"ד דאמרי' במנחות כ"ע ע"א דמעכב וה"ה דפוסל גבי עיפת דיו אבל במקום דאינו פוסל חסרון קולא של אות ה"ה דע"ד ע"ג אינו פוסל ומלאתי שתל"ת כיוונתי בזה לדעת קסת הסופר סי' ח' ס"ג, והנה תמונת אות צ' מצואר צצ"י סי' ל"ו ובקסת סי' ה' ס"ג דדוקא בגמי לריך להיות עוקץ מימין ומשמאל אבל קו

לריך שיהי חיזה הפרש בין כ"ף לבי"ת רק שצחרו ההפרש לבי"ת יש עוקלין והוי ממש כמו חטרי לכו לגייה דחי"ת ותלו לכרעי דה"א שעשו ספרי דווקנא.

ומעתה כיון דפרי"ח חולק על גוף הדין דאפי' היכי דטי"ד מחסר קולו של אות אינו פסול וכן הביא באה"ע באו"ח סי' ל"ב סקכ"ו בשם בע"ת ולפמ"ש גם נדעת הרד"ך דוקא באות שהעוקן מעכב מזיק ט"ד ולא בעוקלין של בי"ת שאין מעכבין ועוד דוקא אם נפל ט"ד על העוקן גופה אז אפשר מיירי הרד"ך דפסול דמחסר קולו שג הות חבל לא היכי שנפל סמוך לקולו אבל מלשון אינו נראה כן ועכ"פ מטעמים הבי"ל יש להכשיר.

ב) ומה שיש לעיין יטן שתינוק קורא להרי"ש עם ט"ד ה"א, אי"ב דבוק הבי"ת לה"א פשוט דכשר ע"י גרידה כמבואר באו"ח סי' ל"ב סח"י דאם נדבקה אות לאות בין קודם שתגמר וצין אחר שנגמרה פסול ואם גרר והפרידה כשר ע"ש רק ע"י התינוק שקורא אותו לה"א יש סניף להתיר עוד הבי"ת מטעם איסור הרד"ך דמחסר קולה שג בי"ת דאם הוא שייך לה"א אין לו שייכות לבי"ת ואי"ב הבי"ת כשר ומחמת דביקות נמי כשר, ואפי' לדעת הסמ"ק דפוסל גרידת אות לאות נמי יש להכשיר עפמ"ש מג"א סי' ל"ב סק"ג דאם האות גדול ונדבק בסופו באופן שאם נגרר מה שדבוק מ"מ ישאר לורת אות כשר והי"ב כיון שהוא בעוקן ואפי' אם יגרור נמי ישאר לורת אות נמי כשר וצפרע שהוא דבוק רק בעוקן דהבי"א מג"א שם בשם המאירי דאם אינו דבוק בעלמו ורק התג האחד דבוק בצחרו כשר, ומ"מ נ"ל דסמ"ק חולק ע"ז דהרי העטם של דין המאירי ואם האות גדול שאפי' אם יגרר ישאר לורת האות דכשר הוא מטעם שכתב מחה"ק דהדבקות פסול משום דמקום הדבק הוי כנעול וחסר מן האות ולכן אם נשאר לורת האות כשר אבל לפ"מ שנראה מצ"י גבי גרידת דבק אות לאות הוא מטעם דאינו מוקף גויל ואי"ב ת"ן שום נפ"מ צזה וכל דחק פסול וכ"י דעת הסמ"ק ע"ש מ"מ כיון דקיי"ל להדיא דמותר לגרר ליכא שום חששא צזה.

ג) אודות הרי"ש שטי' העיפה התינוק קורא אותו ה"א, הנה העו"ז סי' ל"ב סק"יז דכל אות שנכתב צבית כתובות אם נפסל חלק אחד היינו שנכתב באחרונה די אם גורר אותו חלק שנכתב בפסול כמו צמ"ס שהוא נו"ן כפופה ווא"ו ונדבק למטה די בגרירת הווא"ו וכן בגימ"ל שהוא וא"ו יו"ד ונעשה הפסול צו"ד דדי בגרירת הו"ו וחקר הפמג"ד צמשצלות דגם בדל"ת ועשאה ה"א די בגרירת הרגל ונשאר דל"ת, ולפענ"ד לא דמי דכ"ף כיון שנריך לתקן הווא"ו ולריך לגרוד כולה ואח"כ לתקן הווא"ו הרי נעשה התיקון צגוף האות שפיר לא הוי חק תוכות משא"כ בגרידת רגל השמאלי לא נעשה צגוף בדל"ת שום תיקון שפיר הוי ח"ת ובאמת גם הפמג"ד מסיק שם דגם ה"א במקום דל"ת לריך לגרוד קלת הגג או הירך ולעשות מעשה צגוף האות.

אלא דיש לחקור נהי דל"ת ועשאה ה"א לריך גרידה מגוף האות או הגג או הירך אבל כשיש רגל שמאלי לרי"ש דאף דתינוק קורא אותו ה"א מ"מ הרי ידעינן דלאו ה"א הוא

לורת ה"א הוא דל"ת ונקודה אך באמת ז"א דהרי נפלה ע"ד תוך חלל בי"ת ונראית כפ"א ג"כ אינו מועיל כשגורר העיפה אלא לריך לגרור כל האות וכן כתב פמג"ד באשל סי' ל"ב סקכ"ו דאם כתב כ"ף פשוטה במקום ה"א ימחוק הרגל ויעשה די ואח"כ רגל שמאלי שאם יכתוב תחלה רגל שמאלי לא מהני עד שימחוק כל הרגל ע"ש והרי כ"ף פשוטה כתב צ"י סי' ל"ז דעגול למעלה כרי"ש ומ"מ אפשר שיהי נקרא שם ה"א עליה הי"ב כאן.

סוף דבר הנה הרי"ש ודאי לריך תיקון שיגרור הט"ד וגם את הגג עד שיצטל לורת רי"ש וכמו"ש הקסת סי' ח' סי"ב ומפמג"ד סקכ"ו נראה שדי עד שישאר לורת וא"ו והבי"ת לפענ"ד אי"ל שום תיקון רק בגרידה לצד מ"מ מהיות טוב יגרוד קלת ויתקנו. דברי החותם בברכת התורה ולומדיה.

העבר"י

סימן קל"ח

אם מותר לשרוף העלים הנדפסים מחומשים וכת"י חדו"ת

בעה"ת אור ליום ב' תצוה יבא ששון לפק"ק האנו" שאור"טז יע"א.

על דבר השאלה אם מותר לשרוף העלים הנדפסי מסידורי וחומשי וכת"י ח"ת שצאים לידי ציון שנזרקים לאשפה והם נדרסים צרגלי צנ"א, הנה צו"ד סי' רפ"ב סי"ה כתב אין זורקין כתבי קודש ואפי' הלכות ואגדות וכתב צפ"ת סק"ז שצאר שצע אוסר ג"כ לשרוף כת"י אע"פ שצלו ונמחקו ואין ישיע"ק או"ח סי' קנ"ד וספרים אלו אינם תח"י אבל לפענ"ד נראה דכש"כ הוא דאסור לשרוף דהרי קי"ל ססי ש"ס דהרואה ס"ת שנשרף או תפילין או אפי' מגילה אחת מהנביאים או מהכתובים קורע שתי קריעות ועיי' צש"ך שם סקנ"ו דככל כליון אבל אם אינו מכלה רק שמצזה אותו לא מלינו שרריך קריעה הרי דכליון שריפה חמור משאר ציון.

וכן מבואר באו"ח סי' רפ"ה סי"ה דצראה צחלוס ס"ת שנשרף מתענה אפי' שצבת ואלו נפסל ס"ת על הארץ לריך מג"א ססי מ' סמך למאי שנהגו העולם להתענות הרי דשריפה חמור מנזרק.

אמנם נ"ל כיון דודאי צאי לידי ציון מותר לשורפן והוא כעין דאמרי' צמתני דתרומות פ"ח מ"ח ומייתי לי צפסחי דף ע"ז חצית של תרומה שנשצרה צגת הפליונה ותחתונה חולין עמאים וכר רי"א אף יעמאנה ציד והכי קי"ל אי"ב הי"ב כיון דסוף כל סוף אחי לידי ציון אף שהוא ממילא מ"מ מותר לו לשרוף גם ציד כמו התם ועיי' עו"ז אר"ח סי' של"ד סק"יז ע"ש.

זה יולא מפורש מדברי מחהש"ק סי' ח' סקט"ז צמה שמפרש דברי מג"א שם צמ"ש ולא דמי דאם לוצש עליה אחר גם רמ"א מודה דיצרך ע"ש וכ"כ שערי תשובה סי' כ"ה סק"ג דאם נפסק הקשר ורואה להניח תפילין אחרים דהכל מודים שיצרך ע"ש דה"ז דומה למה דקיי"ל בל"ח סי' ר"ז ס"ו דנעל צידו פרי לאוכלו וצריך עליו ונפל מידו ונאבד או נמאס לריך לחזור ולצרך אע"פ שהיה מאותו מין לפניו יותר כשצרך על הראשון וה"נ כיון שקוצע מזוהר אחרת לריך לחזור ולצרך.

ומה"ט הי' נ"ל דאפי' אם צעבה שקצע מזוהר זו קצע מזוהר אחרות ג"כ וצריך עליהם א"כ כשנעל מזוהר אחת לצדקה עדיין מזוהר אחרות קבועות נימא דתלי צמ"ש רמ"א סי' ח' סו"ד דיי"א דוקא כשנשאר עליו עליה קטן ולפי הבנת טו"ז שם דעת י"א אלו דאפי' באין דעתו לחזור נמי א"ל לצרך כשיש עליו עליה קטן וא"כ הי"נ כיון שנשאר עדיין מזוהר א"ל לצרך אבל להג"ל י"ל דזה לא מהני רק כשלוש אותו עליה שיצרך עליו משא"כ במזוהר שהיה מזוהר אחרת שפיר י"ל דאפי' נשאר מזוהר אחרות צבית נמי לריך לצרך ועוד יש לחלק דהתם שפיר אמרינן כיון דעדיין עליו עליה קטן אמרינן דלא הסיח דעתו ממנו וכמ"ש מג"א שם סק"ט צמ"ש הצ"ח דגוף זה כיון שעדיין עליו המלוא וליציית ע"י עליה קטן אמרינן דלא הסיח דעתו משא"כ במזוהר נהי שבחדר אחר עדיין מזוהר עליו צביל זה ליכא למימר שעדיין לא הסיח דעתו בחיוב מזוהר של חדר זה דעכ"פ חדר זה שנעל ממנו המזוהר לצדוק נשאר בלי מזוהר כלל וחדר אחר או פתח אחר שהוא חיוב צפ"ע א"י לפטור את זה ושני החדרים או פתחים אין להם שום שייכות זה לזה ואינו מועיל מה שנשאר מזוהר בחדרים או פתחים אחרים.

א"כ

והנה לפמ"ש דמשעה שנפסל אזדא לה מלואה נ"ל דבלא"ה לריך לצרך דברי הפסול ויכל להיות שנעשטשו האותיות או שחסר או יתיר אות או שנכתב שלא כהוגן וא"כ לא מיבעיא באופן זה האחרון ודאי לא מהני צרכתו וה"י צרכתו צרכה לצעלה כיון שלא היה מזוהר כלל אלא אפי' היתה כשרה צעבה שקצעה ורק אח"כ נתקלקלו ע"י טעושו והרי זה לא נעשה צפ"ח רק לאט לאט וא"כ דמיא למ"ש תוס' נדה דף צ"ב ע"ב ד"ה התם דצמקוה ליכא לאוקמא אחזקה כיון דרגילות להתחסר מעט מעט עכ"ל ל"ל דצרגע אחרון חסרה אלא מעיקרא ודלמא הרבה מעיקרא ועיי' טו"ז יו"ד סי' א' סק"ו וב"י יו"ד סי' פ"א וה"נ עכ"ל לא נעשטש לגמרי באופן שנפסל צרגע אחרון אלא מעיקרא ודלמא הרבה מעיקרא וא"כ עכ"ל מזמן רב נפסל והרי כתב מג"א סי' ח' סק"ח וסי' כ"ה סק"ב דאם לא הי' צדעתו ללוצשו מיד לריך לצרך משום דהוי הפסק גדול עיי' מחהש"ק שם וכש"כ כאן דהוי הפסק רב ולריך לצרך.

ובזה נדחה מה שר"תו לחדש דאם תיקן הפסול במזוהר באופן דלא הוי שלא כסדרן כמ"ש הש"ך יו"ד סי' רפ"ח סק"ב לא יצטרך לצרך דמיא לתיקון הקשר כשנפסק או הותר צמ"ש כ"ה ולהכיל ז"ל דכבר הי' הפסק רב משעה שנפסל עד שבדקה ושפיר לריך לצרך ובלא"ה לך למש"ל דאחר שאזדא לה מלואה לריך לצרך וה"נ אזדא לה מלואה כמש"ל.

וגם צמפריס הנדפסים כתבו הרבה פוסקים כיון שנדפסים ע"י עכו"ם אין צהם שום קדושה ועיי' בהגהות יד שאלו סי' רפ"א צמ"ש צרכי ועיי' פ"ת סי' רע"א סק"כ ובסי' רפ"ב סק"ב הביא דכתיב שקורין רש"י ג"כ יש קלת היתר לנהוג בזיון וכן כתיב שלנו וגם כתיב אין כותבי השם רק אלוקים ועיי' צמ"ך יו"ד סי' קע"ט סק"א דשם שנכתב בלשון חול כמו גא"ט בל"א מותר למחוק, אך ראייתו שקדוש אבי אמו"ר מאור הגולה זלוק"ל לא הניח לשרוף העלים הנדפסים רק לזה להניחן בארגז ולקצרן ועיי' סי' רפ"ב סק"י אבל כתיב ח"ת לא הי' מזוהר ומעשה רב לכן יש לעשות כנ"ל.

הק' יודא צבי בלוהם

סימן קל"ט

כשמוריד המזוהר כדי לבדוקה אם צריך לברך כשחוזר וקובעה

בעה"ת ב' ר"ח אב פ' דברים תערב תפלינו לפק"ק האגרושאויטץ יע"א. בחחדש אב, ברכות רב, להעוסק בחוקי חורב, הרבני המופלג החרוץ מו"ה יצחק שאהנפעלד נ"י פה.

אודות אשר שאל צדק מזוהר צביתו ומלאו פסול אם לריך לצרך כשקוצע מזוהר אחרת וגם איך הדין אם אינו פסול.

תשובה: זו לא שמענו אבל כיו"א צו שמענו בל"ח סי' כ"ה סעי' י"ב צבנשמטו ממקומם וממשמש צהם להחזירם למקומן לריך לצרך ואף שהביא מג"א שם צמ"ש שלי"ה דהאידינא לא נהיגי לצרך היינו משום דצעעת תפלה אינו מסיח דעתו מהם אבל כאן דל"ש הא ודאי לריך לצרך וגם ממה דמבואר שם דאם נפסק אחר ההדוק עיי' מג"א שם סק"ג או שבוחר אחר שהניח של ראש דלריך לצרך דכבר נגמר מעשה המלוא וה"נ דכוותי וכן מבואר שם סי' ח' סע"ו גבי נפלה עליותו שלא צמתכווין דלריך לצרך דכבר אזדא לה מלואה וה"נ כבר אזדא לה מלואה ולריך לצרך ואין להשיב דלא דמי דצמזוהר הרי נעלו מדעת משא"כ צנשמטו דתפילין או כשנפלה שלא מדעת שפיר הוי גמר מלוא משא"כ צמזוהר דנעלו מדעת דמיא להא דקיי"ל בל"ח סי' ח' סו"ד דאם פשע עליותו מדעת דלדעת רמ"א שם א"ל לצרך, דזה אינו דודאי אם הייתי אומר דגמר מלוא הוי צעבה שנעלה לצדוק הי' אפשר לחלק שנעלה מדעת אבל צממת עיקר העעם דנגמר המלוא משום דנפסלה כי אז כשנפסלה נגמרת מלואה וזה הי' שלא מדעת שפיר לריך לצרך ועיי' היעב מחהש"ק סי' כ"ה סק"ג דה"ט צנפסק הקשר כיון דלא הרגיש כשנפסק הוי הפסק ולריך לצרך.

ועונ"ל דלא דמי לפשע עליותו דהתם כיון שלוצש אח"כ אותו עליה עתמו שפיר ס"ל לרמ"א דא"ל לצרך משא"כ כאן שקוצע מזוהר אחרת אפי' רמ"א מודה דלריך לצרך ודבר

מרדכי או"ח סי' א' אצל מ"ש דמזוזה דומה לתפילין ולדעת ז"י לריך לברך ולפענ"ד לא פסיקא לי מילתא דהרי קיי"ל זיו"ד סי' רנ"א דמזוזה יחיד נבדקת פעמים שבע שנים וא"כ חיוב עליו וכך הוא המלצה שיסיר אותה לבדוקה כמו בסוכה וא"כ כמו דהתם א"ל לברך ה"י במזוזה א"ל לברך.

אבל לפענ"ד נראה בכוונת ז"י דלא ס"ל תי' ד"מ דזיב"כ הוי נדחה דז"ל העור צסי' ח' אצל אס' היה דעתו ללושבו מיד כגון שפסע אותו כדי ליכנס לזיב"כ צזה אזי מסתפק אס' לריך לברך שיש פנים לכאן ולכאן דאזיכא למימר כיון דילפינן כל החורה מתפילין ותפילין כל אימת דממשמש צזה מזכר וכי' א"כ כש"כ הכא שיש לו לברך מיכו' י"ל דשאני התם שזו ממקומן ולא ידע שלא היו במקומן אצל אס' הזיון ממקומן אדעתא להחזירן מיד התם נמי לא היה לריך לברך ולזה דעתו נוטה עכ"ל מבואר מדבריו דמדמה זיב"כ לפשט לדבר אחר דאליה ה"י לו לכתוב אצל אס' פשט עליהו לכנס לזיב"כ או"י דמייירי צכל פשיטה ונקט למשל לכנס לזיב"כ"ס ועוד מדמסיים דאס' הזיון ממקומן אדעתא להחזירן נמי א"ל לברך לכן מסופק גם גבי זליית אס' פשט כדי ללושבו מיד כגון לכנס לזיב"כ"ס וא"ל לברך ומי דמי צהזיון הרי לא ה"י לריך להזיון משא"כ בלכנס לזיב"כ"ס, וא"ל דהרי כאן צליית צאמת אין נפ"מ אס' יולא לזיב"כ"ס או למקום אחר לכן שפיר פשט ציולא לזיב"כ"ס מהזיוס דז"א דצאמת מי"ע לא עמד העור ספיקו גבי תפילין אע"כ"ה משום וכי' דלהעור אין נפ"מ צין תפילין למלות אחרים דעיקר הספק צנוי משום דילפינן כל המלות מתפילין ואס' צתפילין דינא כך לחלק צין ה"י לריך לחלץ כדי לכנס לזיב"כ"ס או לא לריך לחלץ ה"י צשאר מלות נמי דינא הכי וא"כ שפיר כתב ז"י כיון דמלינו צרצא צצריך כשחלץ לכנס לזיב"כ"ס ולהעור אין נפ"מ צין לזיב"כ"ס לחולץ למקום אחר וילוף כל המלות מתפילין א"כ גם צליית לריך לברך כשפושטן ע"ד ללושבו מיד.

רמב"ט יש לדחות דברי מהרמ"ש שם שכתב דעעמא דהני שיטות דס"ל דאס' דעתו ללושבו מיד א"ל לברך ולא חשיב גמר משום דכיון דלריך לפושטן מאזיזה סיבה ודעתו ללושבו מיד מקרי ההפסק חישב לעשות מלוא ונאנס ולא עשאה מעלה עליו הכתוב כאלו עשאה וא"כ גם צשעת הפשיטה מקרי עושה מלוא אצל זה רק במלוא חיובית כמו תפילין אצל צליית דרק כשהוא לבוש מחויב צליית לא אמרי' הכי ולכן החמיר רמ"א צסי' ח' שיהי' נשאר ע"ק עליו ומזוזה דומה לתפילין א"כ אין לו לחזור ולברך ע"ש.

דבריו תמוהים צעוני דמ"ש דמזוזה דומה לתפילין דהוי מלוא חיובית הלא אינו חיוב עליו שיהי' לו בית שמחויב צמזוזה שלא יהי' לו ד"א על ד"א כמבואר ציו"ד סי' רפ"ו סי"ג או שאין לו תקרה שם סו"ד או שאין לו שחי מזוזות ומשקוף או שאין הפתח צבוח יו"ד עפחים צסי' רפ"ז ודמיא ממש לזליית שאס' אין לו צגד של ד"כ פטור וה"י דכותיה וכ"כ להדיא קדוש אצי אמרי' מאור הגולה צבית שערס יו"ד הלכות מזוזה ותיתי' לי שזכיתי לכיוון לדבריו הקדושים.

ומצאתי צפ"ת יו"ד סי' רפ"ט שכתב על מה שנסתפק צרכי' אס' הסיר המזוזה לבדקה ודעתו לחזור ולקבעה יש להסתפק אס' יצרך כשחוזר וקובעה ותמה שם מה מקום ספק צזה וכתב שמה י"ל דהכא לא הוי ע"ד לחזור ולקבעה דשמה ימלא פסול ולכן נסתפק צזה עכ"פ מבואר מדבריו דהיכי דנמלא פסול ודאי לריך לחזור ולברך רק דהספק הוא כשחוזר וקובעה וכן דעת ספר מהרמ"ש יו"ד סי' רפ"ה דאס' נמלא פסול וקובע מזוזה אחרת לריך לברך.

אמנם צספק השני שמסופק צרכי' ה"ל פוסק צמהרמ"ש ה"ל דא"ל לברך ועעמיה דז"י סי' ח' הוכיח דכשפשט העליה ע"ד ללושבו א"כ לריך לברך מסוכה מי' מרצא דמקדים ועייל לבית הכסא ונפיק ומשי ידיה ומנח תפילין ומצרך וכי' איצטריך זימנא אחריתי וכי' ורצא ה"י לבוש תפילין כל היום וא"כ חללס ע"ד להניחם מיד ואפ"ה מצרך וד"מ וע"ז דחו דשאני התם דאסור לכנס לזיב"כ צתפילין ונדחה לגמרי משא"כ צליית דמותר לכנס לא הוי דיחוי ועיי' מג"א סי' כ"ה סקכ"צ וע"ז כתב מהרמ"ש דז"י לשיעתו צסי' ס"ה דצהפסיק צאמלע ק"ש ע"י אונס שהיו מים שותתין על צרכיו או שהלך צמזוזות המטונפות אינו חוזר לראש ולא מקרי הפסק וא"כ אין חילוק צז"י צין אונס לרלון ושפיר צביא ראייה מרצא אמנס כ"י לענין תפילין וזליית אצל צסוכה שכך המלצה תשבו כעין תדורו שילא לחוץ ויחזור מודה ז"י דא"ל לחזור ולברך ומיושב קושי' מג"א סי' ח' סקחי' על הצ"י מסוכה ומזוזה דומה לתפילין וזליית לריך לחזור ולברך לדעת ז"י וסייעתו.

ולפענ"ד אי עעמא דז"י משום דס"ל דאונס נמי לא מקרי הפסק ומשו"ה צביא ראייה מרצא א"כ צאמת תקשי ארצא גופיה מי"ע מצרך תתפילין נהי דעייל לזיב"כ מי"מ הא אונס לא מקרי הפסק אלא עכ"ה י"ל דס"ל לצ"י כמי"ש ראשונים צצכות כ"ג וציתר ציאור צתוס' ר"י החסיד ותוספות הר"ש צצרכות שם דצמקום העינופת שפיר שרי לקרות דגברא לאו דחויא הוא אלא המקום וצמים שותתין על צרכיו נהי דגברא דחויא מי"מ כיון דלא אסרה תורה אלא כנגד העמוד א"כ מים שותתין מקרי גברא חזיא וראוי להתפלל משא"כ רצא דה"י לריך לפנות דגברא דחויא מדא"י ומכ"ת ה"י לריך לחלץ תפילין שפיר מקרי דחויא ושפיר הק' ד"מ.

הן אמת דקשי' לי עיבא על ד"מ דאס' נימא דבנכנס לזיב"כ מקרי נדחה ולריך לברך א"כ תקשי הא דאמרין סיבה מי' ורצא אמר הלכתא צצבן היינו דחינו מצרך תתפילין אלא שחריית צלצד אר"מ צרה דבת שמואל חזינא ל"י לרצא דלא עביד כשמעתיא אלא מקדים וקחי' ועייל לזיב"כ ונפיק ומשי ידיה ומנח תפילין ומצרך וכי' איצטריך זימנא אחריתא וכי' ומנח תפילין ומצרך ע"ש ומאי קושי' דילמא לעולם ס"ל כשמעתיא דא"ל לברך תתפילין כל זמן שמניחן והא דמצרך כשנפיק מזיב"כ היינו משום דה"י נדחה כד"מ אצל צלא"ה היכי דחינו נדחה צאמת א"ל לברך ולע"ג ואפשר דהיינו שהכריחו לצ"י לומר שאין חילוק אס' פשט מעלמו או נכנס לזיב"כ.

רמ"ש ציישוב קושי' מג"א מסוכה צגוף הדבר צצר קדמו פמג"ד צאשל שם צמקומו ע"ש וכ"כ צצ"ת פרתה

דאגציה נפק ציה שפיר מזי מצרך עליה צתר הכי כיון שיס עליו לנענע עדיין שהוא שיירי מזוה והיינו דעיקר מזוה הוא רק הנעילה פ"א ואח"כ איכא סניפין למזוה הנענוע צהלל וגם צהושענות צבל שיהיה מזוה ליטלו כמה פעמים ציום ויקיים צזה מ"ע אין לנו.

וראיה לזה דהרי צמ"ע דלילית צודאי ליכא עליו חיוב רק אם יש לו צגד של ד' כנפות מקיים מ"ע דלילית הרי צדמ"ע שאינה חיובית נמי מצרכין אי"כ מדוע נתחצטו הראשונים מתי יצרך צלולב הרי יכול לעלו ונהי דמדאגציה נפיק ציה מ"מ עדיין מקיים מ"ע אף שאינו מחויב אי"כ שפיר יכול לצרך וכמו שהציא הרא"ש צסוכה מ"צ צשם הירושלמי נתעטף צו אומר אקצ"ו להתעטף אלמא אע"פ שכבר נתעטף מצרך אי"כ הי"י יכול לצרך שהרי עדיין מקיים מ"ע ואיך מחלק הרא"ש צין לילית ללולב צלולב כבר ילא משעת נעילה הלא עדיין מקיים מ"ע ושפיר יוכל לצרך אר"צ דמיד דנפיק ציה אין כאן עוד שום מ"ע ולכן אי"י לצרך אלא משום הטעמים שכתבו הראשונים צסוכה מ"צ.

שוב הציא צ"ש שם ראייה שהחיוב שיהיו מונחים עליו כל היום ממנחות דל"י ע"א יעד מתי מניחן עד שהשקע חמה ר"ח עד שתכלה רגל מן השוק וחכ"א עד זמן שינה וצודאי כאן הפירוש לשיעורא שצריך שיהיו מונחים כל הזמן הזה דאין לומר דאי לא מנח מנח לה שהרי קתני אח"כ ומודים חכמים לר"י שאם חלץ וכ"י ושקעה חמה שוב אינו חוזר ומניחן ועכ"ל שיעור שאמרו חכמים עד שהשקע חמה אינו לענין תחילת הנחה רק לענין שיהיו מונחים עד זמן שינה ואי"כ לר"י ות"ק נמי כן הוא שצ"ל מונחים כל הזמן הזה ע"ש.

ואחד אף מחילות ונשיקות כפות ידיו הקדושים לא זכיתו להבין דבריו הקדושים דשפיר מצינן למימר דפלוגתתם דאי לא מנח עד הזמן הזה מנח להו כדי שיקיים מזוה דרמ"א ואח"כ קתני ומודים חכמים לר"י שאם חלץ וכ"י דהיינו שכבר קיים המזוה החיובית רק כדי לקיים מ"ע שאז אינו מניחם מששקעה החמה כיון שאין כאן חיוב מ"ע רק כשמניחן מקיים מ"ע ואדרבה הכי עדיפא עפי דאי אמרינן דהחיוב שיהיה עליו כל היום אי"כ צאמת תקשי כיון דזמן החיוב לחכמים עד זמן השינה אי"כ צאמת תקשי מדוע שאם חלץ וכ"י ושקעה חמה שוב אינו חוזר ומניחן כיון דחיובא רמיא עליה להניח ואיך יצטל מצות תפילין צבל לפמ"ש ניחא שפיר דודאי כל זמן שלא הניח הזמן עד השינה ולכן כשחלץ ואז כבר י"ח ואין כאן אלא לקיים מ"ע עבדינן הרחקה עפי דרק עד ששקעה החמה מותר להניח.

וכן י"ל שמצוה צדברי הרמב"ם צפ"ד מתפילין הי"י שכתב ומאימתי זמן הנחתן משיראה את הצרו צרחוק ד"א ויכירהו עד ששקע ע"ש ופי"מ ומאימתי זמן הנחתן כלומר שיכול להניחן אי"כ מדתחילת הזמן היינו שיכול להניחן ולא שמחויב להניחן אי"כ גם מ"ש עד ששקע החמה נמי רק שיכול להניחן ולא שמחויב להניחן ועוד אי נימא דהאי ששקעה החמה לענין שמחויב שיניחו עליו עד אותה שעה אי"כ לקמן צבלכה כ"ה כשכתב שמתחתן שיהיו עליו כל היום ה"ל למכתב

ומ"ש דתפילין הוי מזוה חיובית ולכן צריך לצרך לפענ"ד ז"א דודאי הוי חיובית דלא סגי ליה צלא הניח צבל אם הניח פ"א ציום כבר נפיק מידי חיובו ואם מניח אח"כ מזוה הוא דקעציד צבל אינו מחויב צדבר רק הוי כמו לילית וכ"כ פמג"ד אר"ח סי' ל"ז צאשל סק"צ וכן דעת השואל צצ"ש שם דאם הי עליו תפילין פ"א ציום כבר קיים המזוה.

אלא שראיתי צצ"ש הכ"ל דעת אחרת אהו דתפילין כל היום מחויב להניחם וכך היא מצותן שיהיו מונחים כל היום וכל רגע שמסלקן עברה היא צידו והציא ראייה מדברי תוס' סוכה מ"ה ע"ב ד"ה אחד שבי' וה"ע דסוכה דאי מיתרמי ליה סעודה לא אפשר למיכל חוץ לסוכה אע"פ שכבר אכל צו ציום צסוכה וכן בתפילין כל היום מצותן שיהיו מונחים צראשו וצזרועו אצל לולב אין עיקר מצותו אלא פ"א ציום כדאמר מדאגציה נפיק ציה ומדכתבו צלולב שאין עיקר מצותו אלא פ"א ציום משמע דעיקר מזוה לא הוי אצל מזוה מיהא הוי כל היום וכאנשי ירושלים צסוכה מ"א ע"ב אלא דעיקר המזוה הוא רק פ"א ציום וממילא משמע דתפילין עיקר מצותן שיהיו מונחים כל היום וכל רגע שמסלקן צלי לורך עברה הוא צידו עכ"ד קדוש צבי מאו"ר הגולה זצוק"ל.

והנה אף שצשו"ת שאילת יעצ"ן ח"ר סי' הי' חוכך צזה להחמיר שתלמיד או צנו יחלוק על רבו או אציו וכש"כ תלמיד מוצהק וקו"ח תלמיד וצנו אם אינו קרוצ להם צחכמה וצדידי אינהו לכולהו צנו ותלמיד גמור כי רק ממעין תורתו שאצתי ואנא אפי' כחלא לגבי חמרא לא הוינא לגבי אצא קדוש ישראל זצוק"ל כי צצברתו הישרה אין דומה לו צכל זאת קים לי צגוה שאין נחת רוח יותר לפניו צעלמא דקשוע רק צצניו יעסקו צחורה ויפלפלו ויסתרו את דצריו ומכש"כ אם עכ"פ הם חושצים צדעתם שכוונו האמת נחת רוח לפניו ונעשה רצונו כי גם צחיים חיותו לא הי' שמחה אחרת אצלו ולפניו רק צצניו וצ"צ יהיו עמלים צתורה לכן שרי' לי מארי'.

מ"ש דלולב אף שינא מ"מ מזוה ליטלן כל היום וכאנשי ירושלים הנה שם לאו משום מזוה אחינן עליה אלא משום חיוב מזוה דכ"כ רש"י סוכה מ"א ע"ב ד"ה הוה מצלי ציה כשהיה מתפלל היה לולבו צידו מצוה חיבתו עליו היה מתפלל צו וכן שם צד"ה הכא ומתוך שהציבה מזוה עליו אין משאה ושימורה צבד עליו ולא עריד וכ"כ הריעצ"א שם ואף צצד"ה הכא יש לעשות דגוף הלקיחה ונעילתה מזוה אצל הריעצ"א הציא צשם רש"י על הכא כי מתוך צציבות של מזוה שנעלן לצאת צו ע"ש הרי דהמזוה רק כשנעלו לצאת צו ועכ"ל ז"ל הכי אלא דצלקיחה נמי מקיים מ"ע מ"ש דדוקא אנשי ירושלים עבדי הכי הא על כל אינש רמא לקיים מ"ע וצצילית נמי צעידן ריתחא מענשינן עלי' אצל אי משום חיוב מזוה ניחא שאנשי ירושלים צאופן זה מצצבין המזוה ושאר אנשים צאופן אחר יכולין לחצבו ואי"כ כיון דצלולב ליכא רק חיובא אם נעלו יותר מפ"א ציום אי"כ בתפילין שפיר י"ל דלא הוי רק מ"ע אצל לא חיוב מזוה רק כמ"ש.

ומה שכתב תוס' אצל לולב אין עיקר מצותו אלא פ"א ציום הוא עפ"מ"ש הריעצ"א סוכה מ"ב מיהו אע"ג דכיון

דהיינו עד שתשקט החמה או"ו דהאי שיעור כאן מיירי לענין חיוב הנחה ולזה מהני האי שיעורא ולקמן לא הוי לריך למוכתב דכיון דהאי שיעורא מהני לענין חיוב המזוה ה"ה דמהני לענין המזוה, ועוד אי נימא דהכא מיירי לענין חיוב הנחה ח"כ כיון דשיעורא עד שתשקט החמה ל"ל למימר אח"כ בהלכה כ"ה שמזוה להיות עליו כל היום הא כבר אמרה או"ו דלא מיירי האי שיעורא אלא דאי לא מנח מנח להו.

שוב הוכיח צ"ש דהאי דמנחות מיירי לענין שיהיו מונחים כל היום לדעת תוס' שם ד"ה ר"א ר"י וחכמים ס"ל לילה זמן תפילין רק דחיישינן שמא ישן בהם ועבד ר"י הרחקה טפי מדרבנן ע"ש והרי לריך להניח בכל יום ולא סגי בלא"ה להניח בלילה וא"כ בדברי חכמים עכ"ה אין הפי דאי לא מנח מנח להו דאם לא מנח ביום ודאי ביטל מ"ע אע"כ לריך שיהיו מונחים כל היום וא"כ בת"ק ור"י נמי הפי כן ע"ש ולא זכיתי להבין דהרי אי לילה זמן תפילין מדוע נימא דאי לא מנח ביום ביטל מ"ע הא כיון דאמרינן דרק פ"א לריך להניח ח"כ באיזה שעה שיראה יוכל להניחם וכדאמרינן גבי לולב בסוכה ל"ח דכל היום כשר ללולב והיינו משום דלילה לאו זמן לולב אבל אי גס לילה זמנו ה"י יכול לעלו וא"כ בתפילין בדאמת זמנו הוא שפיר יכול להניחם גם בלילה.

עוד כתב צ"ש דסברה נמי הוא שהחיוב כל היום דדוקא במזוה שיש בה מעשה או דיבור אם עשה המעשה או הדיבור נגמר המזוה אבל מזוה שאין בו מעשה רק שנעשה על גופו ולא נתנה בו תורה שיעור ל"ש לומר שבשעה חדה כבר נתקיים המזוה, ולפענ"ד ק"ל דהרי אמרינן הגיגה דף ז' דכ"ע לא פליגי דעויל ומתחזי ונפיק ועיי' ברע"ב רפ"א דפאה ועיי' רש"י הגיגה דף ז' ותוס' שם ד"ה הכל, והתם נמי לא עבד שום מעשה רק שנראה בעזרה ואפ"ה מלי לנחת מיד ואינו חיוב עליו להיות שם כל היום אע"פ שאינו עושה מעשה וא"ל דבמלות ראייה א"ל לשהות כלל רק בנכנס ויולא סגי ח"כ המזוה באמת ע"י מעשה ולא בלא מעשה דא"כ תקשי הא דאמרינן הגיגה ד' ע"ב דעמא פטור מן הראיה ופירש"י שאינו יכול לנכנס למקדש דכתיב כי מקדש ה' עמא ונכרתה והרי פסק הרמב"ם ספ"ג מציאת מקדש דאינו חייב כרת עמא שנכנס למקדש אלא אם שבה כשיעור השתחויה ח"כ מ"ע עמא פטור כיון דנכנס ויולא אין כאן חיוב כרת ושפיר יכול לקיים מלות ראייה או"ו לריך לשהות שם וא"כ כיון דלא עבד מעשה ולא נתנה תורה שיעור ח"כ היה לריך להיות שם כל היום.

ועוד נ"ל עפ"מ"ש תוס' שבועות דף י"ז ד"ה או דמשו"ה חייב בכלאים אם לזוש בהם כדי שיעור פשיטה ולגישה אף דאינו עושה מעשה והוי לשאצ"מ משום דתחילת הלגישה היה ע"י מעשה מקרי יש בו מעשה וא"כ ה"ג בתפילין כיון דתחילת הנחה היה ע"י מעשה ח"כ כל מה שמונחים עליו מקרי מעשה וא"כ בכל רגע שיכול לחלץ יש לומר דנגמך המזוה כמו בכלאים שכל רגע שיכול לפושטן עובר בלאו.

ולפענ"ד נראה קצת ראייה דלא צעי שיהיו מונחים עליו כל היום מדאמרינן מגילה דכ"ח שאלו תלמידיו את ר"ז במה הארכת ימים א"ל וכו' ולא הלכתי ד"ה בלא תורה

ובלא תפילין וקשה מה רבותא לתפילין ממנ"ע אי היה גוף נקי מ"ע לא ואם לא היה גוף נקי ח"כ שפיר עבדי אחרניתא שהלכו ד"ה בלא תפילין ועיי' תוס' ר"ה ד"י"ז ד"ה קרקפתא אבל לפמ"ש היינו רבותא כיון דהחיוב לא הוי רק שיהיה עליו רגע אחת ואח"כ אין עליו חיוב ואפ"ה לא הלך ד"ה כדי לקיים מ"ע.

ומדברי הרמב"ם שהבאתי לעיל שכתב ומאימתי זמן הנחתן משוראה את חזירו וכו' עד שתשקט החמה ואי נימא דהיינו לענין חיוב שמחויב שיהיו מונחים עליו כל אותו זמן למה כתב שם בסוף הפרק שמלוה שיהיו עליו כל היום הא כבר כתב שמחויב בזה, ועוד מדכתב בסוף הפרק וז"ל קדושת תפילין קדושתן גדולה היא שכל זמן שהתפילין בראשו של אדם ועל זרעו הוא עניו וירא שמים ואינו נמשך בשחוק ובשיחה בעלמא ואינו מהרהר מחשבות רעות אלא מפנה לבו בדברי האמת לפיכך לריך אדם להשתדל להיותן עליו כל היום שמלותן כך הוא ע"ש יקשה איך כתב לפיכך וכו' אעו רק משום זה לריך להיות עליו כל היום הלא לא סגי בלא"ה ואי"ה אם אין מונחים עליו כל היום או"ו אינו מחויב רק רגע אחד ורק שעושה כל פעולות האלו ישתדל שיהי עליו שגם בזה מקיים מ"ע ומרויח כל בני עובות וסגולה תהי לנו.

ובאמת בית שערס גופא באו"ה תשו' כי נראה דס"ל דאין חיוב כל היום שכתב דמשו"ה אם התפלל ערבית עד שלא הניח תפילין אינו מניח אח"כ עפ"מ"ש הרשב"א ר"ה ע"ז דכשמבעל מ"ע עובר על כל תגרעו ולפ"ז כתב נהי דבתפילין מזוה להניחם כל היום מ"מ אם הניחם רק שעה אחת שוב אינו עובר על כל תגרעו ומיירי שכבר הניחם פ"א ולכן אינו מניחם אחר שהתפלל ערבית ומיושב שם קושי מהרש"ק והביא ראיה לזה משבועות כ"ה ע"ב לא הנחתו תפילין וכו' והאי היום מיותר אלא לפמ"ש תוס' שם דאחי לאשמעינן אע"ג דליחא בלא אחי ולפ"ז דוקא באומר היום ליחא בלא אחי דהוי נשבע לבעל את המזוה כיון שלא יניח היום כלל אבל בלא היום לא משמע לעולם ח"כ כשהניח שעה חדה שוב ליכא בלא אחי משום נשבע לבעל את המזוה כיון שאינו עובר על כל תגרעו בביעולה ע"ש הרי דס"ל כיון דהניח שעה אחת שוב ליכא חיוב עליו רק שמקיים מ"ע ודברים אלו כתב קדוש אבי מאור הגולה זקוק"ל לעת זקנתו שנתר"ז וצו"ד בימים הקודמים תרע"ל ש"מ דבתרייתא חציבה לכן צודאי אין חיוב רק פ"א וא"כ כשהלפן לנכנס לביהכ"ם שוב ליכא שום חיוב ודלא כמהרמ"ש.

הדרן לקדמייתא גם מ"ש מהרמ"ש כיון דלריך לפושטן עדיין לא מקרי גמר דהוי בכלל חישב לעשות מזוה וכו' לא ידענו מה קאמר דהא דמעלה עליו הכתוב כאלו עשאה אינו שיהי ממש כאלו עשאה דאעו אם אנסוהו עכו"ם שיאכל חוץ לסוכה אעפ"כ אינו מצרך לישב בסוכה דבאמת לא אכל בסוכה רק שמקבל שכר כאלו עשאה וכדאמרינן סוטה י"ד ע"א כלום אתה מצקש אלא לקבל שכר מעלה אני עליך כאלו עשיחם, ועוד דכבר הקי צ"ש או"ה ס"י וי"ו וס"י שני"ה דאיך אמרינן נאנס ולא עשאה מעלה עליו הכתוב כאלו עשאה מירושלמי שהציא ש"ך חיימ ס"י כ"ה סק"ג דאונסא כמאן דלא עבד. אמרינן

אבל אונסא כמאן דעביד לא אמרינן הרי ללא אמרינן כאלו עשאה ותי בשתי ה"ל דדוקא באונס גמור אמרי' כאלו עשאה או אם חישב לעשותה לגמרי לשמה או אם לא עשאה אחר ע"ש וכל אלו התירושים לא שייכי כאן דאינו אונס גמור כשנכנס לביה"כ דאפשר דיכול לעכב מיל ושיהי' ודאי כוונתו לש"ש ג"כ קשה וגם אחר יכול לעשותה ולהניח תפילין ח"כ שוב אמרי' כירושלמי דאונסא כמאן דעביד לא אמרינן אבל לפמש"ל בדברי העור דלהעור אין נפ"מ בין תפילין לשאר מצוה ג"כ נדחה דברי מהרמ"ש דאפי' נימא כסדרתו דתפילין הוי מצוה חיובית אפי' אחר שחלץ ולא ליצית מי"מ לדעת העור ילפינן מתפילין ואם בתפילין ח"ל לבדך אחר שחלץ שהוא שיטת העור ורמ"ח ה"ה צלית ולא הועיל כלום ביישוב דברי הרמ"ח.

ועוד י"ל דלכאורה ק"ל אהמחבר דפסק דצכל פעם שפושט הטלית או חולץ התפילין כשחזר ולבשן לריך לבדך דמ"ש מצרכת החורה בסי' מ"ז סעי' יו"ד דאם הפסיק מללמוד דא"ל לבדך ואפי' מרחץ וביהכ"ס לא הוי הפסק כיון שדעתו לחזור וללמוד והלא גם כאן דעתו לחזור וללבושן ואפי"ה מצדק ובשלמא לרמ"א לא ק"ל דס"ל דביהכ"ס הוי הפסק לתפילין ובת"ת אפי' ביהכ"ס לא הוי הפסק אף דאסור להרהר בד"ת משום דס"ל כסדרת האגור שהביא ב"י סי' מ"ז לפי שאף כשהוא נפנה לריך ליחזר דנינים כמו בגלוי עפה וכי"ל יקנה אבל ב"י דס"ל דתפילין אפי' לא לכנס לביהכ"ס וכן צלית מקרי הפסק ולריך לבדך מ"ש מת"ת וי"ל דר"י צרכות דף י"א כתב דאכתי איכא למידק הא חזינן צלית ותפילין שמלותן כל היום ואפי"ה אם חנץ אותן וחזר ומניחן פעם אחרת לריך לבדך וצלית נמי וכו' וה"נ אע"פ שמלות הקריאה כל היום היה לו לומר שיבדך צרכת החורה צכל פעם ופעם ונראה לו לתרץ שאינו דומה זה לזה מפני שהתפילין כשחולץ או הצלית כשמפשטן מעליו נגמרה מלותן ולפיכך כשחזר ומניחן פעם אחרת מצוה אחרת היא ולריך לחזור ולבדך אבל בקריאה שקרא פעם אחת עדיין לא נגמרה מלותה שהיה כל היום ולפיכך כשקורא וחוזר למלותו הוא חוזר וא"ל לחזור ולבדך ע"ש ודבריו לריכין ביאור גדול דאכתי לא ידעינן הפרש בין תפילין לצלית שמלותן כל היום לת"ת וכמו שהקשיתי וכבר עמד בזה ב"ש ארי"ח סי' ל"ב.

ואזלא כיון דאין חיוב עליו להניחן עוד משא"כ בת"ת דאסור להפסיק ולאותו החיוב שהיה עליו כשהתחיל ללמוד יש עליו גם עכשיו כמו מתחילה שפיר לא נגמרה המצוה וכשחזר ללמוד אינה מצוה אחרת רק למצוה ראשונה הוא חוזר דאסור אפי' להפסיק שפיר לא מקרי הפסק ומה מתקו דבריו שכתב אבל בקריאה שקרא פעם אחת עדיין לא נגמרה מלותו וברי בתפילין כתב כשחולץ עדיין לא נגמרה המצוה ח"כ הו"ל למימר אבל ע"י שהפסיק מקריאה לא נגמרה מצוה אבל הוא הדבר אשר דברתי דתפילין כשחלץ כיון דאין עליו חיוב רק פ"א ח"כ ע"י שחלץ ח"כ נגמרה מצוה החיוב ומתחיל קיום מ"ע אבל כאן בקריאה שקרא פ"א עדיין לא נגמרה מלותה כי החיוב אינו שרק פ"א ילמוד רק החיוב שילמוד כל היום וצפעת שנית אינה מצוה אחרת מצד ראשונה לכן שפיר אין לריך לבדך ור"ע נמי דב"י ולפ"ז במחזה נמי כיון דהחיוב עליו תמיד שיהי' מחזה בפתחו והכל מצוה אחת צלי הפסק דמיה לת"ת שא"ל לבדך אפי' לב"י ודלא כמהרמ"ש.

היוצא מזה (ה) דאם נמלא פסול במחזה וקובע אחרת לריך לבדך.

(ג) **אפי'** אם בשאר פתחים מחזות שקבע בשעה שקבע אותה שנפסלה נמי לריך לבדך.

(ג) **אפי'** לא קבע אחרת רק תיקנו באופן דמותר לתקן נמי מצדק כשקובע.

(ד) **תפילין** אינו חייב להניחן רק פ"א ביום ואח"כ אין חיוב רק מקיים מ"ע כשמניחן.

(ה) **לדלב** אין חיוב רק פ"א ביום ואח"כ ליכא רק חיוב מצוה.

(ו) **מחזה** החיוב שיהיה תמיד מחזה על פתחו דהיינו לאחר ל'.

(ז) **אם** הסיר המחזה לצדקה ולא נמלא צו פסול וחזר וקובע אינו מצדק.

ובזה אשים קנצי למילין ירידו הדוש"ת.

הק' יודא צבי בלוהם

בק"ק הג"ל והגליל יע"א

סימן ק"מ

ע"ד רש"י בחולין קל"ד חלה ספק איסורא שיש בו עון מיתה ולא סמכינן אחזקה

בעה"ת אור ליום ג' לס' וכל אשר הוא עושה ה' מצליח בידו לפק"ק האגשאוויטץ יע"א.

ישאו הרים שלום לאהובי רעי יקירי הרבני החו"ש, לפני שמש שמו יגון, במעשה ידי ארגון, פרי תואר זית רענן, הגביר מו"ה נתן נטע פלעטנבארג ב"י כאור הבהיר בק"ק וואשאראש באמעני.

יקרתך הגיעני צעתו ויהי כבודך מחול כי לא הייתי עט סופר מהיר כי צעוקי צלותו פרק הייתי שרוי בצער כי זה חמשה שבועות אשר נלקת ממני מחמד לבי בר

דג"ל ביאור דבריו או לפמש"ל דתפילין נהי דמלותן כל היום וצכל פעם שמניחן מקיים מ"ע אבל חיוב לא הוי רק פעם אחד ביום וכש"כ ליצית משא"כ בת"ת כתב ב"ש ארי"ח סי' ל"ב דנהי דצקציעת זמן לת"ת ביום וצלילה קיים מ"ע דוהגית צו יומם ולילה אבל עוד מ"ע ושננתם לצניך שיהיו ד"ת משוננים צפיק ולריך ללמוד תמיד צלי הפסק ואמרינן ציומא די"ע ע"צ השח שיחא חולין עובר צעשה שני ודצרת צס ולא דצברים אחרים וראצו"א עובר צלאו שני כל הדברים וכו' ולפ"ז בתפילין אם הניחן כבר נגמרה מלותן דחו אין עליו חיוב וכן אח"כ כשחולץ פעם שני ג"כ אותו מ"ע שקיים עד הנה נגמרה ואם חוזר ומניחן מתחילה מ"ע אחרת דצכל פעם ופעם הוא מ"ע אחרת דחיוב אין עליו רק פעם אחת וצרכה אחד נגמר אותו החיוב ושפיר כתב ר"י נהי דמלותן כל היום היינו צצכל יום מקיים מ"ע מ"מ כיון שאין חיוב עליו כשפושטן נגמרה

חכים דוד שאול ע"ה בן די שנים וחלי וחי ישמור כל בר ישראל מכללה ויגדור פירלותינו ופרלת עמו ישראל ברחמים ולא ישמע עוד שוד ושבר בגבולינו אכי"ר ועתה הנני להקריב לפניך תודתי מנחת יהודה עבור מחיר הספרי דבי רב ש"ת צית שערים א"י מקדוש אבי מאור הגולה זלוק"ל וגם להשיב צד"ת.

אודות הקושיא מחכם אחד ברש"י חולין קל"ד ע"ה שכתב חלה ספק איסורא שיש בה עון מיתה הלכך לא סמכינן אחזקה והוא תמוה דאמרין חולין דף י"ב האומר לשלוחו לא ותרום והלך ומלאו תרום מאי א"ל אין חזקתו תרום ופריך התם ממנ"פ אי חזקה שלית עושה שליחותו אפי' תרומה נמי ע"ש ומאי פריך הו' תרומה עון מיתה ולא מוקמינן אחזקה.

והנה תמוהים דברי רש"י ביותר דהרי אמרינן קידושין פי' סוקלין ושורפין על החזקות וא"כ אפי' בדנ"פ אזלינן בתר חזקה וכש"כ בעון מיתה וכל הש"ם מלא דמוקמינן אחזקה הן בלשון א"ש הן בשאר איסורי מיתה בין להקל בין להחמיר ואיך כתב רש"י דבעון מיתה לא מוקמינן אחזקה וז"ל דס"ל לרש"י כמ"ש פ"ח סי' ק"י כלל ששי דמדרבנן מחמירין ולא אזלינן בתר חזקה וי"ל לו כן מדברי רש"י קידושין ה' גבי נתנה הוא ואמר הוא דמסקינן ספיקא הוי וחיישינן מדרבנן דמדא"ל מוקמינן אחזקה ורק מדרבנן חיישינן דלא מוקמינן אחזקה ולכן כתב רש"י שפיר דהו' דספק חייב היינו מדרבנן דלא מוקמינן אחזקה מדרבנן משא"כ התם כיון דבשחיטה הציב לו חזקתו שחוט עכ"ל מדא"ל מיירי דמוקמינן אחזקה א"כ שפיר פריך ליה דמדאורייתא אפי' בתרומה נמי ואמאי אין חזקתו תרום.

אבל יותר נ"ל עפ"מ"ש צ"ח שזננת העמקים לפמג"ד כלל י"ב בשם תה"ד דהו' דאזלינן בדנ"פ בתר חזקה היינו בחזקה שאינה פוסקת שהוא מכה רוב כמו חזקה אין אדם פורע תוך זמנו וכו' וע"ש בדבריו דחשיב נמי חזקה שע"ש שהוא מכה רוב דרוב בני אדם עושין כן אבל בחזקה הפוסקת ולאו מכה רוב הוא לא אזלינן בדנ"פ בתר חזקה זו והארכתי בעניינים אלו במק"א ולפ"ז ס"ל לרש"י דהו' דבעון מיתה לא אזלינן בתר חזקה היינו חזקת פטור דפרה ללאו מכה רוב הוא רק דאמרין כמו שהיה פטור מעיקרא כן עכשיו פטור משא"כ בחזקה דשע"ש שהוא מכה רוב דאפי' בדנ"פ אזלינן בתר חזקה כזו אפי' בעון מיתה נמי אזלינן בתריה ועיי' צ"ח סי' ק"י דדיני ס"ס ד"ה ונ"ל.

ובזה מיושב איך קאמר דמשום חזקה דשע"ש תהי' חזקתו שחוט וחזקתו תרום הו' נגד זה חזקת עבל וחזקת איסור שאינו זכות או איסור אצמ"ח וכמדומה שכבר הרגישו אחרונים בזה ולפ"מ"ש יחא דחזקה דשע"ש הו' מעטס רוב ועדיף מחזקת עבל וחזקת אי' שא"ז דרו"ח רובא עדיף.

ושלישית נ"ל דלכאורה יש לתמוה כיון דבעי מיני ר"ד לענין שחיטה ופשוט לי' דחזקתו שחוט אמאי בעי מיני שוב בהאומר לשלוחו לא ותרום ומלאו תרום כיון דלר"ד

לא שאני לי' בין שחיטה לתרומה וכמו דפריך לי' לבסוף ממנ"פ א"כ כיון דפשוט לי' דחזקתו שחוט שוב עכ"ל אמרינן נמי חזקתו תרום ומאי מיבעיא לי' ונ"ל דפלוגתא דר"ד ור"ג היא פלוגתא שהציאו תוס' עירובין ל"ב רע"א דלדעת הר"ש היכי דאחי מכשול למשלח אמרינן חזקה שע"ש ור"ת חולק עליו דאפי' אי אחי מכשול למשלח נמי אין חזקה שע"ש באיסור תורה ועיי' בטויו"ד סי' של"א והנה תוס' רי"ד בקידושין נ"ח כתב דבמלות נתינת תרומה איכא שני מלות חדא לתקן איסור עבל וזבה סגי אפי' חטה אחת דפותרת את הכרי ושנית מלות הפרשה כפי השיעור שנתנו חכמים עין יפה וכו' ע"ש ולפ"ז י"ל דהכא לא מיירי לתקן את הכרי דכבר תיקנו רק שאמר לשלוחו לא ותרום היינו לקיים מלות הפרשה ונתינה לכהן ומעיקרא בעי מיני' האומר לשלוחו לא ושחוט דאחי מכשול למשלח ושפיר קאמר חזקתו שחוט דבמקום דאחי מכשול למשלח אמרינן שע"ש ושוב בעי מיני' האומר לשלוחו לא ותרום היינו במקום דלא אחי מכשול למשלח שכבר פטרה את הכרי בחטה אחת ומש"ה נקט ומלאו תרום דלתקן את הכרי ל"ש ומלא תרום דחטה אחת אינה ניכרת בכרי רק לקיים מלות נתינה וע"ז הציב לו אין חזקתו תרום דס"ל כהני שיטות דדוקא היכי דאחי מכשול אמרינן שע"ש אבל ר"ד לא ס"ל חילוק בין אחי מכשול למשלח או לא אחי מכשול וכשיטת ר"ת הנ"ל שפיר פריך ליה ממנ"פ ולפ"ז כיון דמיירי שכבר נתקן הכרי ורק לקיים מלות הפרשה שפיר מוקמינן אחזקה כיון דליכא עון מיתה ומיושבים דברי רש"י.

ובזה נ"ל ליישב דברי בעור יו"ד סי' של"א שכתב אבל הר"ש פסק דאפי' בשל תורה סמכינן אשע"ש אם הו' בצינן שיביה מכשול למשלח אם לא יעשה הלכך אם יודע שכרו תרום ל"ה לשמא תרום אחר אבל אם אין יודע לו שהוא תרום לא יסמוך אשליה וקשו עליו דהו' מסקינן כאן בחולין תרומה דילמא אחריתי שמע ואזל תרום הו"ל תרום שלא מדעת והתרום שלא מדעת אין תרומתו תרומה א"כ אפי' מלא תרום הכרי נמי אסור דחיישינן דילמא שמע איגש אחריתי ותרום ונ"ל דבשע"ת ח"ב כלל מ"ב אהו' דאמרין הו"ל תרום שלא מדעת דלא הוי נריך למימר אלא דילמא שמע איגש אחריתי ותרום ותשל"מ אין תרומתו תרומה ולפ"מ"ש י"ל עפ"מ"ש רש"י חולין י"ב ע"ש דבשחיטה אפי' לא עשאו שליח והלך ושחט נמי שחיטתו כשרה כיון דסוף כל סוף נשחט שפיר אפי' נעשה שלא מדעת צעה"כ ע"ש ולפ"ז נ"ל דבתרומה נמי דוקא להפריש כדי נתינה נריך דעת צעה"כ ושלח מדעתו לא מהני מאתם גם אתם מה אתם לדעתכם אף שלוחכם לדעתכם אבל לרבנן הכרי בחטה אחת אפי' שלא מדעת צעה"כ נמי מהני ומתוקן הכרי כמו בשחיטה דסוף כל סוף הכרי מתוקן.

ובזה יש ליישב מה שעמדו אחרונים בקידושין מ"א ואלא הו' דתקן האומר לשלוחו לא ותרום תרום כדעת צעה"כ וכו' פחת עשרה וכו' מנ"ל דל"ל להציא הך דפחת עשרה הו' מרישא שמעת מינה שליחות ולא הו"ל לאתויי אלא רישא דהאומר לשלוחו לא ותרום וכו' ולהנ"ל י"ל אי מרישא הו"מ למימר דמיירי דשלה לו לתקן הכרי וזבה לא בעינן שליחות דאפי' תרום חטה אחת לתקן הכרי שלא מדעת צעה"כ נמי מהני לכן נריך להציא סיפא דמיירי להדיא מהפרשה כדי נתינה חכ עכ"ל הו' מעטס שליחות ולכן בעי מנלן.

ולפי"ז שפיר קאמר דילמא אינש אחריני ותרוס הוי תשל"מ כיון דהכא מיירי שכבר נתקן הכרי כמ"ש שמוכרח מהגמ' היינו דקאמר הו"ל תשל"מ דהכא מיירי מהפרשה כדי נתינה דזבח נפ"מ אי הוי תשל"מ וכל התורם שלא מדעת אין תרומתו תרומה ולפי"ז העור דמיירי דאתי לידי מכשול ועכ"ח מיירי לתקן הכרי דזבח יוכל לבא לידי מכשול שפיר כתב דאם יודע שכרו תרום ל"ח לשמא תרום אחר דאפי' תרום נמי מהני דלתקן הכרי לא צעין שליחות משא"כ בגמ' כאן דמיירי לענין הפרשה כדי נתינה דצבי שליחות לכן שפיר יש לחוש לשמא תרום כוללעני"ד לפוס ריב"עא.

אפשר לומר דפער ממתי"כ דעיקר הפער אחיה מכח חזקת ממון שהוא מלד שהוא ישראל ואיך יפער אותו על אותו זמן שהי נכרי הלא לא היה לו אז חזקת ממון כלל ואיך תיבני ליה לפער אותו ממתי"כ וגם מה משני פרה בחזקת פטורה קיימי יותר הו"ל למימר דגר בחזקת פטור קיים כיון דעיקר הפער משום שהספק אם נכנס בכלל החיוב דאך משלך וזה קאי על הגר ולה על הפרה.

אבל לפעני"ד נראה ביישוב קושית זקני הג"ל ומעיקרא עלה במתשבה לפני עפמ"ש נוצי"ק אה"ע סי' י"ג צ"ס הריב"ש דחזקת חי וחזקת א"ח אף שתלויים זה צוב מקרי צ" חזקות וצ" חזקות עדיפי מרובא ע"ש וה"כ איכא שני חזקות פטור חזקת פטור דפרה וחזקת פטור דגר שהי נכרי עד הכה וא"כ נהי דבמת"כ ומת"ע לא אזלינן בת"ר אמנם צתר שני חזקות דעדיפי מרוב שפיר אזלינן אלא דיש לפקפק דל"ד לריב"ש דהתם השני חזקות משני שמות הם לכן עדיפי מרוב אצל כאן חזקת פטור חדא הוא ומשם אחד לא מקרי שני חזקות אצל בחמת אי משום הא לא אריא דו"ל דכאן הוי שני חזקות חזקת פטור דבהמה ודגר חדא ועוד חזק"מ וא"כ משני שמות הם ועדיפי מרוב כנ"ל.

אמנם אחתי ק"ל ע"ד רש"י דהא אליבא דרבה קיימינן הכא דאיכו דמתרין ספק איסורא לחומרא א"כ איך כתב רש"י דבעון מיתה לא אזלינן בחר חזקה אצל בלאו אזלינן והא רבא אמר להדיא ביצמות דף קי"ט ע"א מכדי הא דאורייתא והא דא"י מ"ל איסור כרת מ"ל איסור לאו ועיי' רש"י שם שפירש מי לא צעין למיחש לספק איסור לאו כי הכי דחיישינן לספק איסור כרת הכי דאין נפ"מ בין איסור לאו לאיסור כרת וא"כ כמו דבאיסור לאו אזלינן בחר חזקה ה"כ צעון מיתה ואי נימא כמש"ל דרש"י רק מדרבנן קאמר דבעון מיתה מחמירין א"ש אצל הא לאו כ"ע וראש יוסף חולין י"ב דחה דברי פרי"ח צשתי ידים ולדידי לע"ג.

ועוד דטו"א במילואים שלו ר"ה י"ד תמה אהא דאמר רבא הכא פרה בחזקת פטורה קיימא קמא בחזקת חיובא קיימי דתקשי דיוקא דרישא דמשמע דרק משום חזקת פטור פערין ליה אצל ספיקא חיובי מחייבי לסיפא דקאמר קמא בחזקת חיובא קיימי דמשמע הא משום ספיקא היה פטור ונ"ל דבאמת תמוה אמאי בחורי הנמלים הכל לעניים ואפי' רוב לא מהני מכל מקום הא הבעל הבית מוחזק בכן ויש לו חזקת ממון דעדיף מרוב דהא לא אזלינן בממון בת"ר משום חזקת ממון ועיין פני"ו ואמאי לא אזלינן בחר חזקת ממון דבעה"צ ונהי דאמרינן דאך משלך ותן לו היינו היכי שהיה לבעה"צ מכה רוב או מכה חזקה אחרת אצל אין לך דבר שעומד נגד חזקת ממון וצ"כ"ג לא אמרה תורה דאך משלך ותן לו ונ"ל עפמ"ש התומים סי' ע"ב סק"ה"ה בעעמא דאמרינן מתשאי"מ דהא דלא אמרינן צו"ש צרי עדיף הוא משום דאיכא חזקת ממון נגד הצרי כמבואר בתובות י"ב וצ"מ ל"ו וצ"כ"ה דוכתי וכו' אי איכא חזקת ממון אצל בחמשין ידענא וחמשין לא ידענא דחמשין בודאי לריך ליתן כבר איתרע חזקת ממון שלו ע"י שריך להוציא ממון מחזקתו בודאי א"כ פסקה החזק"מ שלו והדרינן לכללא דצו"ש צרי עדיף ע"ש מבואר דצדריו דאם במקלת התציעה ודאי חייב פסקה החזק"מ ולפי"ז כאן נמי כיון דהעליונים בודאי לעניים שוב גם על התחתונים אין לבעה"צ חזקת ממון ולכן מספק חייב כיון דליכא חזקת ממון שיפער אותו ולפי"ז היינו דקאמר רבא פרה בחזקת פטורה קיימא ואין עליו שום חיוב לשלם ממתי"כ לכן שפיר פטור דחזקת ממון פטרה משא"כ קמא בחזקת חיובא קיימא על מקלת שהוא לעניים וא"כ חייב צכולהו דחזקת ממון פטרה משא"כ קמא בחזקת חיובא קיימא על מקלת שהוא לעניים וא"כ חייב צכולהו דחזקת ממון ידידיה פסקה ושפיר ל"ל בחזקת חיובא קיימא דאי לאו דחייב במקלת גם בצמא היה פטור ולפי"ז מיושב קושית זקני נהי דבצמא לא אזלינן בת"ר מ"מ חזק"מ שפיר פטרה כמו בכל ספק ממון רק דבצמא ליכא חזק"מ אצל רבא שפיר קאמר בחזקת פטורה

ועוד דהא דבאוי דתנא ר"ח שמונה ספיקות בגר ארבע לחומרא וקחשיב צבור בהמה עמאה והתם ליכא לא מיתה ולא כרת ואפי' מלקות נמי ליכא על איה"נ עיין מל"מ פ"ה מיסוכ"ת אפי"ה אמרינן ספק איסורא לחומרא ולא אזלינן בחר חזקה, ועוד ק"ל דמרדכי הביא שרי"מ ה"ק לרי"ב מ"ט בחורי הנמלים הכל לעניים ואמאי לא ניזיל בת"ר ורובא לאו של לקט הוא והשיב לו משום דכתיב עני ורש הלדיקו דאך משלך ותן לו ע"ש וה"ק זקני צקונה"ם סוף כלל אי דא"כ מה משני רבא רבא פרה בחזקת פטורה קיימי השתא רובא לא מהני במתנות כהונה ובמתנות עניים דמדמי לכו בגמ' משום דאך משלך ותן לו כש"כ דחזקה לא מהני דהא ר"ח רובא עדיף ות"י חת"ם צנדרים דף ז' [ובל"ם אין לך ספר חת"ם ואשתיק לשגור] י"ל דה"פ דש"ס פרה בחזקת פטורה דלא אמר רחמנא דאך משלך אלא מי שהועיל עליו מתנות עניים תו כל ספק שיוולד אמרינן דאך משלך אפי' נגד רוב וכש"כ נגד חזקה אף הכא פרה בחזקת פטורה דהרי אנו מסופקים אי הועיל עליו מלות דאך משלך דהרי ע"ז אנו דנין אם נשתעב עד שלא נתגייר וכיון שזה גופיה ספק אי שייך צו דאך משלך הדרינן לכללן אוקי ממונא בחזקת מריה ע"ש מבואר מדבריו דאף דלענין דאך משלך ותן אף דלא מהני נגדו לא רוב ולא חזקה אפי"ה אם הספק אם נכנס בכלל החיוב לא אזלינן לחומרא אפי' לגבי דאך משלך א"כ מנ"ל למימר ספיקא דאיסורא לחומרא דלמא היינו דוקא מי שצכלל החיוב והאיסור אם יולד ספק אזלינן באיסורא לחומרא אצל בספק איסורא שהספק אם נכנס בכלל החיוב ה"ה בכל ספק איסורא אף דאזלינן לחומרא מ"מ אם נכנס בכלל החיוב לא אזלינן לחומרא.

ובלאה"נ לא זכיתי להבין דבריו לפמ"ש שמי"ק ספ"ק דכתובות דבגוי ליכא חזקת ממון ע"ש א"כ איך

בהמה נחושה ללמא עריפה הוא ופטור ממתי"כ אך זה שיבש
הא דלזלין בתי"ר ורוב בהמות כשרות ויש לו חזקה כשרות
א"כ עיקר החיוב מתי"כ אחי"א מכה רוב ולפי"ז מיושב היעב
נהי דבהמה ושאר מתי"כ ומתי"ע לא פטרינן מכה רוב וחזקה
מי"מ בזרוע והלחיים והקיבה דעיקר החיוב מכה רוב וחזקה
כ"ל שפיר פטרינן ליה גמי מכה ר"ח דאי לא ניזול בתי"ר
אין כאן חיוב מתי"כ כלל ושפיר קאמר רבא פרה בחזקה
פטורה קיימא.

ומ"ש ביישוב קושית חכם כ"ל דהכא כיון דמלא תרום יש
הוכחה לחזקה יפה אמרת ומה שעמדת למה באמת
קתני ומלא תרום הנה לפי שיטתך אולטרין כדי שיהיה הוכחה
לחזקה ואי לא"כ לא הוי אמרינן חזקה שטי"ש דזענין מיחה
לא מוקמינן אחזקה ולפענ"ד מלכד מש"ל י"ל כיון דפירות
בחזקה עבל קיימי א"כ מה מהני חזקה דשטי"ש הא איכא
כנגדו חזקה עבל רק כיון דמלא תרום עכ"ה איתרע חזקתיה
ועיי' הגהות אשר"י חולין פ"ק לענין הקושיא אך גאמן על
השחיטה ושפיר מהני חזקה שטי"ש.

ויש לי להאריך הרבה בענינים אלו אבל יען כבר הארכת
אמרת עוד חזון למועד בעה"ת כד ה' הטובה עלי והגני
חותם באה"ר רעך כנפשו דושו"ט כל הימים.

הק' יודא צבי בלוהם

סימן קמ"א

בדין דלא תקלל חרש וע"ד רש"י שכתב מה
חרש מיוחד שהוא בחיים

בעה"ת עש"ק אמור ס"ב למבי"א תע"ג לפק"ק הרי"ו.

בימי הספירה, יערה ה' עלינו רוח טהרה, ונוכה לראות
בבניו בית הבחירה, ושכלול האולם והגדרה כבוד גיסי יקירי
אהובי הרב הגאון הצדיק בנש"ק מו"ה יוסף צבי סופר ג"י
אבדק"ק שאמשאן יע"א וכל מרבית ביתו לשלום יפקדו.

אחרי שובי לביתי עיינתי עוד הפעם בדבר קושיתי שהקשיתי
לו על משתה בנו מו"ה חיים כ"י ע"ד רש"י צפי
קדושים על פסוק לא תקלל חרש אין לי אלא חרש מנין לרבות
כל אדם וכ"י א"כ למה נאמר חרש מה חרש מיוחד שהוא
בחיים אף כל שהוא בחיים ילא המת שאינו בחיים והקשיתי
הא אמרינן בכריתות דף ו' ע"ב הסך זשמן המשחה וכ"י מה
גמי פטור דכיון דמית לי מת מיקרי ולא אדם ע"ש א"כ נכתוב
לא תקלל אדם א"כ הוי ידעינן דילא המת כיון דלאו אדם
מקרי ולמה כתיב חרש, וע"ז השיב מע"כ גיסי ג"י דדוקא
לענין סך ממטענין מה מאדם דכיון דמת אין הסיכה עושה
שום פעולה אבל לענין קללה שפיר היה גם מת בכלל אדם
וכבר אמרתי לו פא"פ שאין משמעות הגמי כן דכיון
דממטענין משום דלאו אדם נינהו א"כ ה"ה צמת אפי' עושה
פעולה גמי הוי ממטענין להו משום דלאו אדם הוא.

קיימא דכיון דאיכא חזקה פטור אית ליה חזקה ממון ופטור
כמו בכל ספק ממון

ואחר הדברים האלה דאפי' בספק מתי"כ ומתי"ע גמי
ספיקא לקולא לנתבע משום דלזלין בתי"ר חזקה"מ ורק
צקמה חייב משום דפסקה חזקה"מ נכונים מאד דברי הר"ן
נדרים דף ז' גזי צעיה דיש יד לזקה או לא ופסקו הרמב"ן
והרשב"א לחומרא דהוי ספיקא דאיסורא ור"ן תמה עליהם
מגמי דהכא דאמרינן קמה בחזקה חיובא קיימי הא לא"כ
פטור והאחרונים תמכו עליו הא ספק מתי"ע לחומרא משום
לדק משלך ותן לו וגם מרישא דקאמר פרה בחזקה פטורה
קיימא משמע הא ספיקא לחומרא ולמ"ש ניחא מאד דבספק
מתי"ע גמי ספיקא לקולא וצקמה ה"ע דחייב משום דליכא
חזקה"מ כמ"ש והא דקאמר פרה בחזקה פטורה קיימא היינו
גמי מה"ע כיון דבחזקה פטורה קיימי יש לה חזקה"מ ומש"ה
פטור ושפיר הוכיח הר"ן מקמה דדוקא משום דליכא חזקה"מ
חייב הא לא"כ פטור.

ובזה מיושב קושית עו"ה צמילואים ששם לפי מה שהבין
דאם דקמה בחזקה חיובא קיימא לאו דווקא דאפי'
בספק גמי חייב משום לדק משלך וכ"י והרבה להקשות מהא
דכ"מ ז' ספק בכורות אחד כזור אדם וכ"י הממטע"ה חזון
דפטור ובכורות דף י"א ישראל שיש לו עשרה ספק פטר
חמור מפריש עליהן עשרה שיון ומעשרן והן שלו חזון דמפריש
רק להוליא מידי איסור אבל א"ל ליתן לכהן וכן עוד מזכיר
בכורות דף י"ע אס ספק אכל צמומו לצעלים חזון מכ"ד דאף
בספק מתי"כ מקרי ספק ממונא לקולא אף בלעדי חזקה
ובחתי"ם נדרים כ"ל הביא בשם ר' צללאל רנשבורג ז"ל
שהקשה מייצמות ל"ע כהנת שנחערב ולדה בולד שפתחה
דפטורים ממתי"כ שא"י להוליא מידם אמאי לא נימא לדק
משלך ותן לו ולפמ"ש באמת גם צמת"כ ה"כ דאיכא חזקה"מ
פטור וצקמה רק משום דליכא חזקה"מ חייב ומש"ה צכל ה"י
דאית לצעלים חזקה"מ שפיר פטרינן מספיקא.

וביישוב קושית ר' צללאל רנשבורג ז"ל כ"ל עוד דצמת"כ
הגדולה לק"מ דזכ פשוט דהשתא דמחויבים ליתן
לכהן מתי"כ ספק ממון של אחרים משום לדק משלך כש"כ
דיכול הבהן להחזיק בספק ממון של אחרים משום לדק משלך
ותן לו ובפרט אס הוא ממון שלו וא"כ בהאי כהנת שפיר
פטורים ממתי"כ כיון שהוא ספק כהן כש"כ דיכול להחזיק
צמתות שלו משום לדק משלך ותן לו דדילמא כהן ומגיע לו
הממון ואולי יש לחלק.

וענ"ל ביישוב קושית זקני דהנה יודע סברת מהר"מ
בינעטב זאק"ל על קושית מהר"ש מקינון א"ך מותר
לזרוע נחושה דילמא נחל איתן הוא ואי משום דלזלין בתי"ר
היא הו"ל קצוע וכל קצוע כמטי"מ דמי ות"י הוא ז"ל משום
דלכאורה אכל נחל איתן יש לחוש דילמא העגלה עריפה הוי
ואין כאן איסור רק דלזלין בתי"ר בהמות כשרות א"כ מה
דהוי קצוע הוא רק מכה רוב וא"כ ל"ל דהוי קצוע ולא ניזיל
בתי"ר אין כאן קצוע כלל וכן אני אומר כאן דלכאורה כיון
דקיי"ל יו"ד ס"י ס"א ס"ד דעריפה פטור ממתי"כ א"כ צכל

שארית

שרית יורה דעה

יהודה

ק"ט

אף שהוא צחיים מי"מ אינו מיוחד לחיים, וכמחיה חיים ישלח לנו ישועה וחיים וזכרה עד צלי די.

כנפשו הטהורה ונפש גיסו אהבו בלב ונפש חפצה חותם בברכה משולשת.

הק' יודא צבי בלוהם

סימן קמ"ב

בפלוגתא דר"י ורבנן בקידושין כ"ט לפדות את בנו ולעלות לרגל איזה קודם

בעה"ת ב' עקב מא"ה ברכה"ת לפק"ק הר"ו יע"א.

ישאו הרים שלום לכבוד יידי הרב הגאון החריף ובקי מו"ה באיר ווייס ב"י בנש"ק אבדק"ק מעלניצא במדינת פולין יצ"ו.

אחרי שזכי לביתו מן המרחץ אמרתי להשיבו ע"ד קושיתו צה"ל דקידושין דכ"ט ע"כ לפדות את בנו ולעלות לרגל פודה את בנו ואח"כ עולה לרגל ור"י עולה לרגל ואח"כ פודה את בנו וכו' ומפרשין טעמא דרבנן דא"כ כל זכור בנין חפדה וכו' ולא יראו פני ריקס וק"ל בין לר"י ובין לרבנן ל"ל קרא הא מלוה הכתובה בתורה ככתובה צעור דמי ולאצ"י דאמר למפרע הוא גובה א"כ כבר הוא משועבד לכהן ופשוט דפדה"כ קודם דלריך לפדותו וא"ל דגמי לא מיירי רק לענין לאקדומי אבל יכול לקיים שניהם דחוס' הר"י שצ"ס וילגא פי דמיירי שאין לו הולאות על שניהם ועיקר הפלוגתא איזה מן המלות יעשה.

ותחילה א"י כוונתו צמה שהוסף ולאצ"י דאמר למפרע הוא גובה הא הא הא דלמפרע הוא גובה היינו משעת הלואה וזה שייך בהלואה מחזירו שהלואה קודם לזמן חיוב הפרעון אבל במלוה הכתובה בתורה כמו פדה"כ שעת הלואה זמן הפרעון צאים ביחד ואי משום דס"ל דגמי מיירי שזמן הפדיון הגיע קודם זמן עליית הרגל ולכן ס"ל שכבר נחייב בפדיון הנה צוה לא הוי פליג ר"י ופשיטא דפדה"כ קודם דכבר חל עליו החיוב לפדותו ועיין הפלא"ה ח"א דמיירי שחיוב הפדיון ועליית הרגל צאים בפעם אחת ואין נפ"מ כלל א"א למפרע הוא גובה ואי יש נפ"מ ובלא"ה אין מקום לקושיתו מדוע נימא דס"ל כאצ"י הא קיי"ל כרצא דמכאן ולהבא הוא גובה ולק"מ.

ועוד הא לרבנן ודאי לק"מ דהא לעיל מיני פליגי ר"י ורבנן ואמרין לרבנן לא אמרי' מלוה הכתובה בתורה ככתובה צעור דמי וחסם רבנן דר"י צ"מ הוא ר"מ ולית להו כלל מלוה הכתובה בתורה ככתובה צעור דמי, ואפי' לר"י דס"ל דמלוה הכתובה בתורה ככתובה צעור דמי מי"מ גם לעלות לרגל הוי מלוה הכתובה בתורה וכמו דהכנסים משועבדים לפדיון כן משועבדים לעלות לרגל ואינני רואה אפי' ריח קושי.

ובהפלא"ה הק' כיון דעכ"ה מיירי שאין לו קרקע על שניהם רק על אחד מהם א"כ פשיטא דלריך לקיים מלות פדה"כ דהרי אמרי' פסחים ד"ה דמי שאין לו קרקע

גם מה שאמר דצמת אין הסיכה עושה פעולה ומשו"ה ממעטין מאדם הגם שיש לו פנים צהלכה דהרי אמרינן צמת פ"ו מנין לסיכה שהיא כשחיה וכו' זכר וצמח כמים צקרבו וכשמן צעממותיו ע"ש ואין צמח מרגיש צחמל אמנם צצמת שייך סיכה גם צמת דהרי אמרינן יצמות ע"ד ע"א איזה דבר שצוה צחיים וצמתים הוי אומר זו סיכה הרי דשייך סיכה גם צמת וכן צירושלמי יומא פ"א ה"א ואיזה דבר שמוחר להי ואסור צמת הוי אומר זו סיכה וע"ש צק"ע שפי' איזה דבר ששייך צחי וצמת עכ"פ מוכח דשייך סיכה צמת ותמה אני על מע"כ גיסי נ"י דנהירין לי כל מפרשי תורה ושכח לפי שעה שהרמזין צנימוקי חומש פי' חצא מציא הן הגמ' הן הירושלמי [ומה שצמת שם הרמזין שאם סך צשמן ממנו למת הרי צערו צעומאה וכבר התוודה עליו לא צצמתי ממנו צצמא ע"ש ולפמ"ש רש"י יצמות ע"ד שם ד"ה לא נתתי ממנו למת וכו' כלומר מן המעשר עמא לא נתתי ממנו למת וי"ל דדוקא מעשר עבוד אסור לצער צצמא אבל מעשר עמא לא ושפיר מתוודה לא נתתי ממנו למת דהיינו מעשר עמא ולא וי"ל לירושלמי הך דרשא דרש"י יצמות ע"ג ע"כ והציאו רש"י בין שאני עמא בין שהוא עמא].

שוב אמר מע"כ גיסי נ"י דאי הוי כתיב אדם אז לא הוי מניין לרבווי דחייב על א"א אף לאח"מ דכיון דמת לא אדם מקרי וצמחכ"ת דבר זה א"א לאמר כיון דיש לנו קרא מיוחד לרבות על א"א אף לאח"מ ומופנה הוא אפי' הוי"מ למעוטי מלא תקלל אדם הוי מרבינן לי דחייב כיון דאיכא קרא מיוחד, ועוד נהי דמת לאו אדם מקרי מי"מ אצ"ו מקרי דהרי קיי"ל בקידושין ל"א ע"כ מכבדו צחיו ומכבדו צמותו הרי דגם לאח"מ מקרי אצ"ו ועיי' סנהדרין דף פ"ה ע"כ למה איצטרריך קרא מיוחד לרבות קלל אח"מ מצואר דצכלל אצ"ו הוא, ועוד דהא כתבו חוס' סנהדרין שם ד"ה ומה וכן רש"י רע"ב דמכה אצ"ו לאח"מ פטור משום דילפי' לי מנפש ע"ש וי"ל קרא ח"ל כיון דכתיב ואיש כי יכה כל נפש אדם ומת לאו אדם מקרי וממילא אימעט א"י משום דאצ"ו מקרי גם לאח"מ אף דלא מקרי אדם.

אלא דק"ל אמאי דאמרין ר"פ הנחנקין והציאו רש"י צחומש סוף פי' אמור מה מכה צמח מחיים אף מכה א"א מחיים כיון דהתם מפיק לי מקרא לאצ"ו צלשון ומכה אדם יומת כמ"ש רש"י שם דצמח א"א דבר הכתוב וכיון דמת לאו אדם מקרי ממילא אימעט לאח"מ ולמה לריך להיקשה מה מכה צמח וי"ל דהיינו הך מ"ש דכיון דאף לאח"מ מקרי אצ"ו וכיון דאדם דכאן קאי לאצ"ו ואמו צצמת הוי"א גם לאח"מ.

לכן לא מצאתי לפי שעה תי' אחר רק ע"פ מה דאמרין סנהדרין פ"ה ע"א הו"ל ליהרג וכו' צה אחר והכבו וקללו פטור ע"ש הרי דמי שנגמר דינו למיתה פטור המקלל מי"מ פדיון מת לא הוי ומקרי אדם וזה צבור וא"כ אי הוי כתיב אדם הוי חייב המקלל אף אם קלל מי שנגמר דינו למיתה וזה צכלל אדם הוא כל זמן שחי לכן כתיב חרש ומדוייק צצמרה מה חרש מיוחד שהוא צחיים והך מיוחד מיותר לאשמעינן שהוא מיוחד לחיים משא"כ מי שנגמר דינו

פטור לעלות לרגל אי"כ אם יקיים מלות פדיון אין כאן מלוא לעלות לרגל ע"ש ולא זכותי להצין די"ל דמייירי שיש לו שזה ששה סלעים ואפי' אם יקיים מלות פדה"צ עדיין ישאר לו קל"ת קרקע ויהי חייב לעלות לרגל דהרי אין לו שיעור כמה קרקע לריך שיהי חייב לעלות לרגל ולק"מ.
ובזה הגני אומר שלום ידירו הנאמן הדושו"ט.
העבר"י

סימן קמ"ג

ע"ד התו"כ פ' אמור יאמר לאמו ומה ת"ל אביו

בעה"ת יו"א ויגש עזרת לפק"ק הו"ו יע"א.

ביומא דחנוכה, שלום וברכה, לכבוד אהרן דינ"פ הרבני החריף ובקי, זר ובקי מו"ה משה כהן נ"י בק"ק שאראשפאטאק יע"א.

יען הדרך ירע לנגדי לא הגדתי לו צביאור רחב את דעתי בדבר אשר אמר לאמר לאמו ומת"ל לאביו וכי אלו כן הייתי אומר מה אמו זידוע אף אביו זידוע אביו חזקה מנין ת"ל ולאביו ובק"א מביא שבת"א הרשב"א תמה ע"ז הא מעמא ממנ"פ אם אביו הוא שפיר מעמא ואם לאו אביו הוא הרי הוא ממזר ואינו מוזכר על הטומאה ע"ש ותי' מעלתו דתו"כ מייירי היכי שנחשב אביו עם אחר ואינו ניכר מי הוא אביו לזה לריך קרא דמוחר לו לעמאות, ואני השבתי לו דל"ל שבאופן זה יהיה מותר לו לעמאות דאפי' לדעת הרמב"ם דסד"א"י מה"ת לקולא מ"מ צאיקבע איסורא מודה דאזלינן לחומרא וא"כ מהיכי תיתי נימא דכאן אפי' צאיקבע איסורא ספיקא לקולא, וכעת אני רואה שצ"ל"ה דברי תו"כ אינם סובלים פירושו דודאי אי הוי אמר אביו ספק מנין היה יכול לפרש דמייירי צספק צאופן הנ"ל שהוא ספק אביו אבל התו"כ אמר אביו חזקה מנין דהיינו שהוא ודאי אביו צחורת חזקה רק דבשאלה אם מעמא לאביו חזקה אבל אין כאן ספק אחר רק דילמא לאו אביו הוא שמכח חזקה אמרי שהוא אביו וא"כ ל"ל שכוונתו דהספק הוא שנחשב.

ובזה דחיתי נמי מה שר"תי אני לפרש דתו"כ מייירי צכחן שמת צלי צנים ויבמה אחיו ונולד צן זה לז' חדשים דהוי ספק צן עי' לראשון או צן ז' לאחרון וא"כ הוא כהן ודאי ואם זה אביו הוי ספק לזה אינעריך קרא דמוחר לעמאות, וצזה היה מיושב מה דקשה לכאורה דאיך קאמר מה אמו זידוע דכיון דמספקא ליה על אביו אם הוא אביו אי"כ גם אמו הוי ספק דאם לאו אביו הוא עכ"ה אמו זינתה והוי חללה וגם הוא חלל וחללים מותרין לעמאות כמבואר צתו"כ שהביא רש"י פי' אמור וא"כ גם לאמו מעמא ממנ"פ כמו צאביו אם יש ספק על אביו, אבל להנ"ל דמייירי צספק צן ז' לראשון או צן עי' לאחרון אי"כ לא הוי אמו חללה ואעפ"כ לריך קרא דמוחר לעמאות לאביו משום דיש ספק שבראשון אביו והוא כהן ודאי אעפ"כ מותר לעמאות לשני אמנם כיון דתו"כ לא נקט אביו ספק אלא אביו חזקה לא מייירי משום ספק אלא צאביו שהוא מכח רוב וע"ז שפיר קשה קושי' הרשב"א.

אבל לפענ"ד נראה עפ"מ שהקי' הרה"ג מרי"ב פנחס לימענד נ"י ראצ"ד מגראסווארדיין נ"י לקדוש אביו מאו"ר הגולה זאוק"ל אמתני' דמכות כ"א ע"צ דיש חורש תלם אחד וחייב עליו משום שמנה לאוין וכי וכלאים וכהן ע"ש דהרי כתבו חוס' שצח פ"ה ע"א ד"ה לא חסיג דצכלאים עובר נמי משום לא חסיג רק אינו לוקה משום דהוי לאו הניתן להשבון והיינו לאו הניתק לעשה ולפ"ז תקשי למ"ש רש"י תמורה ד' ע"ב ד"ה ה"ג דכהנים כיון דחמיר קדושתיהו החמיר עלייהו עפי' מישראל דלילקי אפי' אלאו שניתק לעשה אפי"ג דישאל לא לקי ע"ש הרי דכהנים לוקין אפי' אלאו הניתק לעשה וא"כ לוקין אלא חסיג צבול רעיק והו"ל למיחשב דלוקה עי' כיון דמייירי צכהן וכלאים והשיב לו קדוש אביו זאוק"ל דרש"י לא כתב דכהן לוקה צלאו הניתק לעשה אלא דוקא צאותן ל"ת דשייכי צכהנים לצד אבל צשאר להנ"ל ע' דשייכי גם צבי ישראל דאין לוקין, גם כהנים אינם לוקין, ולפ"ז לאו דלא חסיג כיון דל"ש רק צבי כהנים לצד גם כהנים אינם לוקין משום דהוי להנ"ל ע', עכ"פ מבואר דכהנים כיון דריצח רחמנא צהו קדושה יתירכ לענין אותן דברים שהם משונים ושאר קהל ישראל יש להם דין אחר ולפ"ז י"ל כהי דהוי אביו לכל מיני משום דאזלינן צת"ר היינו לענין כל מלות החורה דכהנים וישאל שוין צה אבל לענין עומאות כהנים סד"א דלא ליהני רוב ולא נסמוך ע"ז שהוא אביו מכח רוב או חזקה לכן לריך קרא דאפי' צאותן מלות ששייכי צכהנים לצד נמי אזלינן צת"ר.

אבל קושעא קאמינא שאיני מצינן קושי' הרשב"א דהרי דריש צתו"כ לה יעמא מלוא וכן הביא רש"י צחומש וכן אמרי' צצחים קי' ועיי' צעור יו"ד סי' ע"ג כל המתיים האמורים צפרשה צכהן מעמא להם מלוא שיעמא להם ואפי' לא רכא מעמאין אותו צעכ"ה ע"ש ולפ"ז ודאי מותר לעמאות כקושי' הרשב"א אבל דרשת תו"כ קאי לענין מלוא אין לי אלא לאמו ודאי שהוא מלוא ומעמאין אותו צעכ"ה אביו חזקה שהוא מלוא לעמאות ומעמאין אותו צעכ"ה מנין ת"ל לאביו ולק"מ.

המשך החשובה חסד.

סימן קמ"ד

עוד בהנ"ל

בעה"ת כאור הבוקר עש"ק וארא עו"ד אקבי"ץ עלי"ו לנקבצ"י לפק"ק הו"ו יע"א.

ישא ברכה מאת ה' כבוד ידינ"פ אהובי, ורב חביבי, זקן ונשוא פנים, כאשר ברוך מבנים, מופלג בהפלגת חכמים ונבונים, הרבני הישיש החריף ובקי, עמר גקי, מו"ה משה כהן נ"י כאור בהיר.

יקרת מכתבו הגיעני צעתו אבל ערדותי מרובים עד אין לשער ואין לספר חכ צלצד לפרנס את צתי תי' הכלה צתכשיעין וצמלצושים צימים ההם אשר היוקר עלה מעלה ראש ואינו צנמלא כלל וצפרע צמקום כמקומי רחוק מן העיר וכי. ומ"ש שכוונתו ציישוב תו"כ היה צצאמת על אביו חזקה לא לריך קרא כקושי' הרשב"א ולא אחי למדרש אביו חזקה רק כדי למעט אם נחשב האב, והנה גם מעי"ב יודי הרגיש

בעלמו בחלישות הדבר שנימא דעיקר הריבוי אחי למטע, אבל מלכד זה דחייתו במקומה עומדת כי לתערובות האב לא אילטריך שום מיעוט כיון דאיקבע איסורא אפי' לרמזים דסדא"ו מה"ת לקולא אבל באיקבע איסורא מודה דאזלין לחומרא ופשיטא דאסור לעמאות.

רמ"ש שכוונתי בחירולי השני לדברי אה"ח עה"ת פי' אמור וליין לעיי' צ"ע עשירית האופה מהלדיק מקאמארגא זוק"ל צזה אני מחזיק לו עוצה שהראני שזכיתי לכווין לדברי גדולי עולם אבל סי' עשירית האופה אינו צנמלא כאן וצ"ע אוחה"ק ראיתי עוד תי' אחר וז"ל כיון שיש מליאות שאביו אין לו אלא חזקה והבן מוחזק בכהן כגון שיש לפניו צ" בני אדם מוחזקים בחזקה כהנים כל אחד בפ"ע, גם מוחזקי שאלה מהם אביו ואחד בנו ומליאות זה יכול להיות שירע חזקה האב שאינו כהן ולא יורע חזקה הבן להסירו ממדריגת כהן ונאמר שאין זה אביו ונשאר הבן בחזקתו וכיון שכן אם לא אמר לאביו הייתי דן שלא יעמא לאביו חזקה באופן הנזכר מטעם שמה יורע חזקה אביו והבן ישאר כהן לעולם ולזה אמר התנא אביו חזקה מנין ת"ל לאביו ע"כ.

ושלשה נפלאו ממני ולא זכיתי להבין הדא כיון דחזקה האב לא איתרע כלל רק חזקה כהונה איתרע מני"ל לומר שהבן נשאר בחזקה כהונה רק שאינו אביו אדרבה יותר נכון לומר דחזקה שהוא אביו כדקאי קאי וחזקה כהונה של הבן פסקה וזה פשוט כ"כ עד שלא אילטריך ע"ז שום קרא, ועוד דעיי' רמ"א יו"ד סי' פ"ג סי"ה ואפי' בשאר דגים אין להחמיר ולפשפש ולבדוק וכי' וכתב הש"ך סק"י"א דאחזקי איסורא לא מחזקינן אפי' היכי דאיכא לצרורי ול"ד לרסי' אי' דאע"ג דרוב מוחזקין בשחיטה אין לסמוך לכתחלה על החזקה במקום דיכולין לצררו דכחא אין אנו מתירין הדגים מכח חזקה אלא אמרי' מהיכי חיתי יהי' כאן איסור ע"ש מצוה מדבריו דהא דלריך רוב או חזקה היינו רק במקום שיש לספק אבל במקום שאין צומה להסתפק א"ל לרוב וחזקה ולפ"ז כאן אהא דאם הוא אביו אין להסתפק כלל א"כ אין לנו לחוש שאינו אביו ובודאי הוא, רק על כהונתו יש להסתפק כיון שנולד ריעותא בכהונתו דאביו, ועוד עפ"מ"ש פמ"א ח"צ סי' מ"א דמי שאכל עוף ואח"כ מלא צו אחד מחיי טריפות דאין לריך כפרה כיון דמד"ת היה מותר לאכלו על סמך הרוב לא עשה שום איסור ע"ש והרי לדברי אה"ח עיקר החשש שמה יורע חזקה האב ולא היה ראוי לעמאות ולכן לריך קרא דמותר לעמאות ולפ"ד פמ"א א"ל שום קרא כיון דעכשיו לא הורע חזקה האב א"כ כדון עושה שמעמא עלמו ואין עליו שום עונש משום איסור ולא לריך קרא ע"ז.

ובעצת נפל מילתא בליבאי כוונה אחרת בת"כ דאילטריך קרא כגון שבה עליה כהן כשהיתה פנויה ואין לה קי"ל ציבמות ס"א דפנוי הבא על פנויה עשאה זונה ובאותו יום נשאה כהן אחר ונולד אח"כ הבן הזה ע"ז אחי קרא דמותר לעמאות לשני דהוא ממני"פ כהן צין שנולד מהראשון צין שנולד מהשני כיון שזה השני יש לו חזקה דרוב בעילות אחר הבעל ונולד מהשני, ואף דאמרי' כתובות י"ג ע"ז מי שזרעו מיוחדם אחריו ילא זה שאין זרעו מיוחדם אחריו כבר כתבו תוס' שם שזה רק מדרבנן אבל מדא"ה כהן הוא וע"ז אילטריך קרא. **רמ"ש** צייטצו קושי' מו"ה פנחס נ"י עפ"מ"ש מור"ם לוצלין בכוונת תי' תוס' כיון דקרא מיירי נמי בהשגת גבול

ממש לענין ממון דאין לוקין עליו דכוא ניתן להישבון לכן אין לוקין עליו נמי גבי כלאים ולפ"ז כתב דרש"י לא כתב אס בישראל פטור מכח ניתק לעשה ואם לא היה ניתק היה חייב אז בכהן גם בניתק חייב אבל אם ישראל אינו חייב בלא ניתק אין הו"א שכהן יהיה חייב וא"כ כאן בלאו דלא חסיג דאפי' בלא ניתן להישבון דהיינו לענין כלאים אפי' ישראל נמי אינו לוקה אז כהן ג"כ לא לקי, הנה אף שהוא כהן שדעתו יפה לפי הבנת מהרמ"ל אבל לפענ"ד דברי מהר"ם לריכין פי' דמאי קאמר כיון דניתן להישבון אינו לוקה ה"ה במקום דלא ניתן להישבון נמי אינו לוקה כמו בכלאים הא בכל להנלי"ע אמרי' במכות ע"ז לחד מ"ד היכי דבעלו ולחד מ"ד היכי דלא קיימו דלוקה ואמאי כיון דמקום דעומד לניתוקי אינו לוקה נימא בלאו זה לא ניתן למלקות וגם היכי דבעלו ולא קיימו לא לילקי, ועוד בלאו דלא חסיג גבול גופא היכי דבעלו ולא קיימו דתי' לא ניתן להישבון ג"כ ראוי שילקה כדאמרי' מכות ע"ז ע"א לענין גזל ומשכון דאמרי' כיון דחייב בתשלומין אין לוקה ומשלם אבל מחויב מלקות על הלאו רק דב"ד א"י לחייבו משום שתי רשעיות אבל מלקות איכא על הלאו דהרי אס גזל פחות משו"פ דאינו חייב בהשגה באמת לוקה וכדאמרי' כתובות ל"ב ע"ז לענין חובל בחצירו דצפירוש ריבחה תורה חובל בחצירו לתשלומין ולא למלקות מ"מ אמרי' התם בהכחו הכאה שאין צו שו"פ דלוקה כיון דאין כאן תשלומין א"כ ה"ה צ"מ דאינו לוקה משום דניתן להשבון בכל זאת אס אינו ניתן להשבון שפיר לוקה ועיי' מל"מ פ"ג ממלוה ולוה ה"ד שגראה לו דבכל להנלי"ע אס יש לך דאינו ניתק לעשה ואז צדין הוא לוקה אף על אותו לך שנלי"ע ע"ש הי"ב א"כ הי"ב כיון דעל אותו לך הלאו כשזרע כלאים צדין הוא לוקה כיון דאינו נלי"ע א"כ גם בהסגת גבול ממש אף דהוי נלי"ע היה מן הראוי שילקה, ול"ל עפ"מ"ש התומים סי' ל"ז סוף סק"ז לחלק צין ניתק לעשה לניתק לעשה דודאי ניתק לעשה דהוא ממילא שפיר אמרי' כמו בתמורה לחומרא דהואיל דבלצור ליתא אף ביחוד לוקה ולא קשה איך יתכן לומר קום ועשה וילקה דהא אין אנו לריכין למעשה? דממילא הוא ותמורתו קודש אבל במקום דלריך לומר קום ועשה א"כ א"א לומר דילקה דלא יתכן לומר קום ועשה ולהלקותו וע"כ דאין בלאו זה מלקות וא"כ אמרי' להיפוך אף גם מקום דאין צו קום ועשה אין צו מלקות דאין לחלק הלאו לחלצין או כולו מלקות או כולו פטור ע"ש ולפ"ז בלאו דלא חסיג ג"כ לריך לומר לו קום ועשה ואז אינו לוקה שוב גם על הלך השני שאינו נלי"ע משא"כ צביטלו או לא קיימו דשוב אין כאן נלי"ע שפיר לוקה אבל קמייחא קשי'.

ועוד גוף דבריו אינני מבין מ"ש דכאן בכלאים אף שאינו ניתק פטור לכן גם כהן פטור והרי גם בכלאים אינו פטור אלא משום דהוי ניתק וניתן להישבון ובאופן זה בכהן חייב וא"כ כלאים דפטור רק משום דניתן להישבון א"כ בכהן חייב.

רמ"ש דמתני' דמכות דחייב בכלאים הוא משום דאיתא כר"ע דמקיים בכלאים וצוה ל"ש איסור השגת גבול אינני מבין דהא מדוע ל"ש אי לא חסיג גבול במקיים בכלאים כמו צוריעה ועוד דהרי ר"ל מוקי לה כר"ע אבל לר"י שם לא איתא כר"ע.

והגני חותם באהבה.

סימן קמ"ה

כשסתימת הקבר היתה ביה"ש
כיצד מונים לאבילות ז'

בעה"ת א' ויחי מא"ה ברכו"ת לפק"ק הו"ו ע"א.
שוכ"ס לדידי הרבני המופלג בתוב"י חו"ש מו"ה יצחק
ר"ב נ"י.

אודות אשר שאל שחמותו נקברה ונגמר סתימת הקבר
זיהש"מ כולד תמנה אשתו הז' אם מיום שעבר או
מיום מחר, הנה הפ"ת סי' שע"ה סק"ה רמז על דברי הרדצ"י
ח"א סי' רס"ח דמי שמע שמועה קרובה זיהש"מ השצין
זיהש"מ מן היום ומונה אבילות מאותו יום ע"ש ועיינתי בפנים
שהעטס דספק אבילות להקל וא"כ כאן נמי מונה זיהש"מ מן
היום.

אך כד הוינא עליה ראיתי בספרן של לדיקים מהגאון מו"ה
שניאור זלמן מלוצ'ין זלוק"ל בספרו שדעתו שמוקמינן
אחזקת היום לענין נידון אחר ומאז לא ראיתי ספר זה ואפי'
שם בספר נשתכח ממני רק כמדומה שהי' שו"ת על או"ח אצל
כעת עיינתי בזה ונ"ל דלא מוקמינן אחזקת היום מתרי ותלת
עטמי.

חדא דאמרינן שבת דל"ה ע"צ העושה מלאכה בשני זיהש"מ
חייב העאת ממנ"פ ע"ש פירש"י ואי מוקמי אחזקת
היום אי"כ אפי' עבדו בחד זיהש"מ של שבת למו"ש נמי חייב
העאת ולא אשם תלוי משום דמוקמינן אחזקה כמ"ש תוס'
כתובות דכ"ג ע"ג ד"ה הבא עליה.

שנית דמג"א סי' שמ"ב מסופק אם באפוקי יומא נמי לא
גזרו על השבות זיהש"מ דמספיקא לא פקעה קדושה
ע"ש ואי אמרת דמוקמינן אחזקת היום אי"כ פשוטא גזרו דכל
סד"ר בחזקה איסור אזלינן לחומרא כמ"ש ש"ך בס"ס אות כ'.
שלישית דאמרי' ביומא כ"ח אמר להם הממונה לאו ורואו
אם הגיע זמן שחיטה אם הגיע הרוחה אומר
ברקאי ע"ש וע"י סמכינן ושחטינן לתמיד ואי נימא דמוקמי
היום בחזקת' אי"כ גם הלילה מוקמינן בחזקת' וא"כ איך
נאמן הא ע"א אינו נאמן נגד החזקה כדקו"ל ביו"ד סי' קכ"ז
ס"ג זכה"ה או"ו דלא מוקמינן אחזקת היום, וכדאי טעם
הרדצ"י דספק אבילות להקל לסמוך עליו זה הנלפענ"ד.

אחר זמן רב מלחתי צ"מ אה"ע צלעות הבית סי' ב' שדעתו
ג"כ דלא מוקמינן אחזקת היום וכן כתב הגאון המגיה
זשו"ת פרשת מרדכי או"ח סי' ג' ומכרמ"ש או"ח סי' קמ"ח
ותיתי לי שבחיזה דברים זכיתי לכווין לדבריהם וטעמא נ"ל
עפמ"ש תוס' נדה ב' ע"ג דמשו"ה לא מוקמינן במקוה אחזקה
משום דחסר ואחאי.

והי' בזה שלום מנאי ידידו.

העבר"י

סימן קמ"ז

אם רשאי אבל לעבור לפני התיבה בשבת
במקום חשש שיתבטל המנין

בעה"ת מוש"ק מקץ עו"ד אקב"ץ עלי"ו לנקבצ"י לפק"ק
האגשאוויטץ יע"א.

במוצאי שבת חנוכה, יבוא אל הנחלה ואל המנחה, והיתה
הרוחה, לכבוד אהר' ידינ"פ רבני החו"ב מו"ה נפתלי גרינאווארד
נ"י בכפר סקראפסק יע"א.

מכתבו מעש"ק וישלח הגיעני כאשר הייתי זשוקי צראי
צעירדות נשואי צתי תי' ובעש"ק העבר צאתי לציתי
צשלים והיום צאתי להשיב על שאלתו שצמקומו מחמת רעש
המחלמה צעורה נתמעטו האנשים ומוכרחים צשעת הדחק
הזה להתפלל ע"י לירוף ויש שם אצל תיב"ח הוא יורד לפני
התיבה שאינו רשאי לומר ק"י ע"י לירוף כמ"ש מג"א סי' נ"ה
סק"ד אך צשצת שהמנהג שאין אצל יורד לפני התיבה רואה
לילך למקום אחר ועי"ז יתצטל המנין אם רשאי לעבור לפני
התיבה גם צש"ק.

ולפענ"ד שפיר דמי למיעבד הכי דרמ"א יור"ד סי' שע"ז
כתב אצל לא נהגו להתפלל צשווי"ט אע"פ שאין
איסור צדבר ע"ש והרי ר"ח שחרר עצדו לנרפו לעשרה צצרכות
דמ"ז ע"ב וע"ש צרש"י ד"ה מלוא דרבים להוליא רבים י"ח
לקדושה ואף דמשחרר עצדו עובר צעשה כדאמרי' התם והשתא
אם תפילת עשרה דוחה עשה דאי' כש"כ תפלת עשרה דוחה
מנהג צעלמא ועי"ו מג"א סי' ל' סק"ל, ועוד דהא כתב הש"ך
יור"ד סי' שע"ז סק"ד דהכי דליכא עדיף מיניה מותר לאצל
להתפלל צשווי"ט וכש"כ דצצביל שלא יתצטל תפילה צציצור
שמותר לו להתפלל, וכן נראה מהא דמצוחר צאו"ח סי' י"ג
סי' אס אין שם מי שודע להיות ש"ך כי אס צן יג"ש ויור"ח
מוטב שיכא הוא ש"ך מישצטלו לשמוע קדושה וקדיש ואף
שהמדות שמנו חכמים צש"ך שם סי' הוה מדינא דגמי מ"מ אין
משגיחין בזה אס יתצטל המנין וכש"כ שאין משגיחין על המנהג
צמקום שיתצטל המנין.

ועונ"ל עפ"מ שהציוא פ"ת סי' שע"ז סק"ח צשם מאיר
נחיצים דאס הוה רגיל לירד לפני התיבה קודם
האבילות מותר לו להתפלל צשווי"ט ע"ש והעטס עפ"מ דקו"ל
סי' ת' שר"ת הוה עולה לתיבה חוץ צשצבה כיון שהוה קוראין
אותו צכל צצת אס לא יקראו אותו יהוה אבילות של פרהסיא
דאינו נוהג צשצת ויור"ע וה"כ אס לא יתפלל עכשוו יהוה
אבילות דפרהסיא ולפ"ז צני"ד נמי אס יתצטל המנין ע"י שאינו
יורד לפני התיבה יהי' אבילות דפרהסיא ואינו נוהג.

רגם יפה כתב מעלתו ודימה להא דטו"ז סי' שז"א סק"ד
שאס יתצטל המעשה מותר לאצל ליכנוס לצית החתונה
וה"ה הכא אצל מה שהציוא ממכרמ"ש או"ח סי' קפ"ג הוא
סבר דהא דאצל אינו מתפלל צשווי"ט הוא משום דאסור
צשמחה ולא הוה דהכי כתב טו"ז או"ח סי' תר"ס צשם תשו'
רמ"א שהמנהג הוא משום דמכ"ד מתוחה עליו ועוד דא"כ
יהי' לאצל אסור לכנס למנין כמו דאסור לכנס צשאר מקום
שמחה, וכ"ז דברים פשוטים שמוחר לאצל להתפלל צשווי"ט אס
ע"כ יתצטל המנין, והשומע תפלה, ירחס על עס סגולה,
ויצנה העיר על תלה.

כנפשו ונפש ידידו החותם באה"ר.

העבר"י

שאלות ותשובות

ש א ר י ת י ה ו ד ה

חלק אבן העזר

דהא דאמר בעדי אוקף היינו אי סבירא לן סימנים לאו דאורייתא דילמא לעולם סימנים דא"י והכא מיירי דלית ליה סימן לכן לריך לעדי אוקף וע"ז משני דאי סימנים ל"ל עדים נמו ל"ל ע"ש.

סימן קמ"ז

בסוגיא דסימנין וחיישינן לשאלה

בעה"ת

אבל לפענ"ד נראה דרש"י בד"ה כתב רחמנא חמור פ"י קרא יתירה לדרשא והוא שפת יתר דכל צר בי רב ידע דבכ"מ דאמרי דאי כתב רחמנא הו"א וכי כתב רחמנא הקרא לדרשא אחי וכל הש"ס מלא מזה וגם מ"ש רש"י בד"ה בסימני אוקף אם אין לו סימן בחמור כך לו ג"כ מיותר והיה די בחמור אם אין סימן בחמור ובגמוק"י בלמח חסר כך לו, ואמתי ליישב דפנ"י בחובות ד"י"ב ה"ק אפי' למ"ד צו"ש לאו צרי עדיף מ"מ זה דוקא משום דאיכא חזקת ממון כנגד הברי אבל באצידה דאין המוצא מקרי מוחזק כמ"ש הראשונים אי"כ ל"ל קרא דמהדרי אצידה בסימנים ת"ל משום דהמוצא טוען שמה ובעל אצידה צרי וחזק"מ ליכא ואז צרי עדיף ותיירו דיכול לומר מרובא דעלמא נפל אינו מובן הלא הרוב אינו מתנגד לברי שלו כיון דגם מי שטוען שהוא שלו הוא מרובא דעלמא ועיי' חת"ס אה"ע ח"ב סי' קמ"ד ופ"י קדוש אצי מאו"ר הגולה צ"ש אר"ח סי' ק"ה דכוונת הפנ"י כיון דרק אחד אצד חפץ זה ורובא דעלמא לא אצדו אי"כ יכול להשיב לאותו שאומר שממנו נאצד שגם הוא מרובא דעלמא שלא אצדו וא"כ הרוב נגד הברי ע"ש ולפ"ז ק"ל ל"ל חמור דמהדרי חמור בסימני אוקף ת"ל משום צו"ש כיון דטוען שגם החמור שלו וכאן ל"ש לומר שהוא מרובא דעלמא שלא אצדו כיון דהאוקף צודאי שלו והוא אצדו שכרי נתן צו סימנים אי"כ כבר ילא מהרוב ושזב שפיר נאמן מכח צו"ש ואדרבה יותר יש לומר שהוא אצדו שכבר ילא מהרוב משנימא שאדם אחר אצדו שלא ידעין שילא מהרוב ודומין לזה מה שמבואר ביר"ד סי' קי"א וסי' קי"ז דתולין הקלקלה במקולקלת, ועוד כיון דאמרי דאי סימנים דא"י חוששין לשאלה רק באוקף לא חיישינן דלא מושלי אינשי וא"כ עכ"ח כיון דאוקף שלו גם החמור דאוקף לא שאלו ואיך צא על חמור של אחר ולי"ל קרא ולי"ל דהנה אמרי התם ומימר אמר כ"ע לא ידעו סימנים מובהקים דידה ואנא יבצנא סימנים מובהקים דידה ושקלנא לה ועיי' שמי"ק דסימנים מובהקים לאו דוקא אלא סימנים בעלמא ועיי' פירש"י שכתב ומימר אמר טוב לי שיחזירנה לכל

הלכה פסוקה צשו"ע אה"ע סי' י"ז סכ"ד דאפי' סימנים מובהקים ביותר בכליו אינם כלום דחיישינן לשאלה והכ"מ סקמ"צ סתם וכתב אפי' ארנקי ושאר כלים דאמרי ביצמות דלא מושלי אינשי אפי"ה חיישינן הכא דעכ"פ לא הוי סימן מובהק גמור, וצ"ש סקס"ע כתב וצח"מ מסופק צזה ולי"ל ג"כ כמ"ש לפי התי סימנים דרצנן ובעינן סימן מובהק ביותר אז אפי' בכלים אלו ליכא מיהא סימן מובהק ביותר כי אע"פ דאין שכיה להשאל חותם מ"מ לפעמים משאל חותם וכו' ומסיים מיהא הסוגי עדיין אינו מיושב ע"ש, וכתב הנוצרי"ק אה"ע סי' ל"ב דהיינו מה דקשה לשיטת צ"י מסוגי דצ"מ דכ"ז איבעי לכו סימנים דא"י או דרצנן וקאמר ת"ש חמור בסימני ומשני אימא בעדי אוקף ואי כשיטת הרצ"י דאי סימנים דרצנן אפי' בכלים דלא מושלי חיישינן לשאלה דעכ"פ לא מקרי מובהק ביותר דומנין דמשאל אי"כ קשה אף דנימא בעדי אוקף עדיין מוכח דסימנים דא"י דאי דרצנן מאי משני עדי אוקף להחזיר החמור יחוש לשאלה מאי אמרת לא שאלו אינשי אוקפא הרי אם סימנים דרצנן לא מהני זה ועדיין יחוש לשאלה ומזה דמהדרינן החמור בעדי אוקף ולא חיישינן לשאלה מזה מוכח דסימנים דא"י לשיטת הרצ"י ונוצרי"ק שם הרעיש עולמות בקושיי זו ע"ש.

ונ"ל ליישב דברי צ"י דאמרי צ"מ כ"ז אי כתב רחמנא שאלה הו"א ה"מ בעדים דגופה וסימנין דגופה אבל חמור בעדים דאוקף וסימנים דאוקף לא מהדרי כתב רחמנא חמור דאפי' חמור בסימני האוקף וכתבו תוס' בד"ה בעדי אוקף פ"י אי סימנים לאו דא"י והוא תמוה מ"ט נטרו עד הכא הלא מעיקרא דקאמר הו"א ה"מ בעדים דגופה הוי מני למימר דהא דבעי עדים היינו אי סימנים לאו דא"י ועיי' מהר"מ ש"י"ף ופנ"י, וגם המהרש"א כתב ע"ד תוס' אבל אי סימנים דא"י לא איצטריך ליה לרצווי עידי אוקף דליכא לאשכוחי עדים בלא סימנים כמ"ש התוס' וכוונתו כ"ל דקשי ליה מני"ל לתוס'

האומר סימניה ללא שכיה דינמא סימנין דידה אלא אנה דכ"ע לא ידעי וכי ע"ש מצואר דמי שאין האצידה שלו אינו מכיר הסימנים רק הצבעה"צ דרכו שידע הסימנים ולפי"ז כיון שיש סימן על החמור ובעל האצידה אינו מכיר הסימן זה מורה שאין החמור שלו וא"כ מנד צו"ש או מנד דאוכפא לא מושלי אינשי לא הוי מהדרינן כיון דאיכא ריעותא גדולה שאין מכיר הסימן שיש להחמור וכ"ז אם יש לו סימן ובעל אצידה אינו מכירו אבל אם באמת אין לו סימן כלל אינו לריך קרא כיון דאין כאן ריעותא הוי מהדרי מתעס צו"ש או מעעס ללא מושלי אינשי אוכפא וזה מדוייק בדברי רש"י אם אין לו סימן בחמור והיינו לו אין סימן שאינו מכירו אבל החמור יש לו סימן אז כתב רחמנא חמור קרא יתירה לדרשא אבל אם אין סימן בחמור כלל אז אינו לריך קרא יתירה לדרשא וא"ש.

ובזה מיושב מה שעמד נוצ"ק שם אמאי דאמר"י ת"ש חמור צסימני אוכף וכתבו תוס' דברייתא הו"א ואי ברייתא הו"א אפשר דמה דקתני חמור אינו קאי אקרא דמיותר חמור אלא דינא קאמר דחמור מהדרי צסימני אוכף והרי לענין חזרת אצידה לא חיישינן לשאלה ואין נפ"מ בין כלי דמושלי ללא מושלי אינשי כמ"ש תוס' יבמות דק"ך ע"כ ד"ה כליו דאפי' מלא פירות בכלים חייב להכריז כדאמר"י צ"מ כ"ד א"כ מ"ע נקט אוכף ללא מושלי הו"ל למימר פירות בכלים ולהב"ל ניחא כיון דפירות אין להם סימן כדאמר"י ר"פ אלו מניאות ופשיעא דמהדרי מכה צו"ש כ"ל אלא אפי' חמור דסתם חמור יש לו סימן והוא אינו מכירו וסד"א ללא ליהדריה קמ"ל דאפי"ה מהדרינן דקרא יתירה דחמור להכי אחי וא"ש.

אלא דלפי"ז קשי"י לי מ"ע באמת כתבו רחמנא חמור דמהדרי ליה חמור צסימני אוכף אף שאינו מכיר הסימן על החמור הא כתבו תוד"ה מה שמלה דאם אין לו סימנים מיאש דכיון דאין לו סימנים אינו יכול לחקור אחר עדים ומשו"ה מיאש ועיי' מהרש"א א"כ כיון דאין לו סימן בחמור מיאש מיניה ואמאי נהדריה ניהליה אף זה שיבוש דאין הפי' דחמור צסימני אוכף דהתורה גלי' דמהדרינן בלא סימן אלא הפי' דהתורה גלי' דגם זה מה שהאוכף שלו על החמור גם זה מקרי סימן ומהדרינן ושוב אינו מיאש דיכול לחקור אחר עדים אם ראו החמור שיש עליו האוכף שלו ושוב אינו מיאש.

ובהכי אחיה שפיר לישנא דרצא דקאמר דאזי כתב רחמנא שמלה הו"א צעדים דגופה וסימנים דגופה אבל חמור צעדים דאוכף וסימנים דאוכף אימא לא מהדרי' לו כתב רחמנא חמור דאפי' חמור צסימני האוכף והוא תמוה דפתח בתרתי עדים וסימנים ומסיים צהלא צסימנים וצוצו"י שם עמד עוד מה אריא זה צמה דכתב שמלה הוי עעינן עעות זה דדוקא צעדים דגופה וסימנים דגופה אפי' אי גם שמלה לא הוי כתיב והוי כתיב רק כל אצידת אחיך ג"כ הוי אמרי דוקא צעדים דגופא וסימנים דגופה אבל חמור צעדי אוכף וסימני דאוכף לא כיון דלית לן לימוד ע"ז לרצות ממילא אימעוט דהא חזינן באמת צעי קרא מיותר לזה ולמה תלה עעות הזה בצמלה דקאמר אי כתב רחמנא שמלה הו"א הי"מ וכי וצאמת שמלה אינו מיותר דשמלה לדרשא דידיה אינעריך כדדריש צמחני מה שמלה יש לה סימן ויש לה תוצעים וכי והכי הו"ל לרצא

למימר כולהו נריכי שמלה לדרשא דמחני חמור לסימני אוכף כדאמר צשור ושה, ולהב"ל י"ל דרצא כאן פשיעא ליה דסימנים דרצנן ושמלה לתוצעין והיינו לייאוש אחי ואפי' סימנים דרצנן ולא מהדרינן אלא צעדים מ"מ לריך לסימנים שעי"ז ימלא עדים שיאמר להם מכירים אתם שמלה שלי כמ"ש תוס' והיינו דקאמר אי כתב רחמנא שמלה למעוטי כשמיאש הו"א הי"מ צעדים דגופה וסימנים דגופה דעי"כ אינו מיאש דכיון דיש לי עדים א"כ צעוח שיחזרוהו לו וסימנים דגופה עי"ז ימלא עדים אבל חמור צעדים דאוכף וסימנים דאוכף אימא לא מהדרינן החמור דנהי דעל האוכף אינו מיאש כיון דיש לו עדים ויש לו סימנים מ"מ על החמור אין לו סימנים ומיאש כתב רחמנא חמור דאפי' חמור צסימני דאוכף נמי אינו מיאש מן החמור דכיון דיש לו סימנים על האוכף ואינו מיאש מן האוכף שוב יש לו גם סימן על החמור שאוכף שלו עליו וג"כ אינו מיאש שזכו הסימן שאוכף שלו עליו ועיי' שמי"ק צד"ה אהל"ל סימני דאזי ועיי' נוצ"ק אה"ע סי' ס' ד"ה ואצוא ומיושב דנקט שמלה וגם דמסיים צסימנים.

דלפ"ז מיושב קושי' פניי שהקי' אהא דקאמר ת"ש חמור צסימני אוכף והקי' דילמא מיירי צסימנים מוצהקים דמהני אפי' אי סימנים דרצנן ואיך פשע מכאן דסימנים דאזי ולהב"ל ניחא דאפי' אם יש לו סימנים מוצהקים על האוכף מ"מ סימני החמור הוא רק מה שהאוכף עליו זה ודאי לא הוי סימן מוצהק ואפי"ה מהדרי' ושי"מ סימנים דאזי דאזי עכ"ה גם האוכף מהדרי' צלי סימנים מוצהקים כמו החמור ועי"ז משני אימא צעדי האוכף דצאמת גם האוכף לא מהדרינן צסימנים דסימנים לאו דאזי וממילא דגם החמור לא מהדרי' משום הסימן שאוכף שלו עליו אלא דגז"ה"כ הוא ועוד יצואר לקמן צזה.

ולפמ"ש ניחא נמי מ"ש תוס' ת"ש חמור צסימני אוכף צרייתא הו"א ולא ניחא לכו למימר דקאי אדברי רצא ועיי' מהרמ"ש שם מה שנתחצב צזה ולהב"ל ניחא דתוס' נמי ס"ל דלרצא פשיעא ליה דסימנים דרצנן ולהכי נקט עדים וסימנים דנקט היינו משום דעי"י סימנים אינו מיאש וא"כ ליכא למיפרך מזה דסימנים דאזי דלרצבא איכו ס"ל סד"ה.

הדרך לקמייתא דמה דמהדרינן חמור צסימני אוכף היינו משום דזה שהאוכף שלו עליו הוי סימן על החמור וא"כ מיושב קושי' מהרש"א דילמא הא דקתני צעדים דאוכף היינו אפי' אי סימנים דאזי רק שאין לו סימן זה אינו דחמור צעדי אוכף לא משכחת שלא יהיה סימן על החמור דכיון דהאוכף שלו זה הוי סימן על החמור שאוכף שלו עליו ואפשר דאפי' סימן מוצהק נמי הוי אלא עכ"ה הא דקתני צעדים דאוכף קאי אי סימנים לאו דאזי וכ"ז כאן בחמור צעדי אוכף דעכ"ה הוי סימן ל"ל דעדים מיירי אי סימנים לאו דאזי אבל צעדים דגופה שפיר י"ל דמיירי אפי' אי סימנים דאזי רק לריך עדים כשאין לו סימנים ומשו"ה לא כתבו תוס' התם פי' אי סימנים לאו דאזי. וצזה מיושב נמי קושי' מהרמ"ש צתוד"ה מלאו שהקי' מ"פ תוס' דלוכח מהכא סימנים דאזי דילמא מיירי צסימנים מוצהקים ולהב"ל נהי דעל הכים יש סימנים מוצהקים מ"מ הגט דמהדרינן הוא רק משום שהוא צכים שלו שזכו הסימן כמ"ש ואיך מהדרי' אעכ"ה משום סימנים דאזי.

דנאמן מה"ע שלא השאילם ולק"מ קושי נז"י דאפי חי סימנים לאו דאח ומשני חמור צעדי אוכף אפי"ה לא חיישין בחמור לשאלה.

אלא דלפי"ז קשיא עובד מ"פ חמור צסימני אוכף נוחש לשאלה הא כיון דנאמן על החמור משום צו"ש שוב נאמן ג"כ על החמור שלא שאלו מכה צו"ש, וכן קשי מהא דמלאו קשור צכים וכו' אמאי כשר נוחש לשאלה הא כיון דמהדרינן להכים ע"י סימנים שוב נאמן על הגע מכה צו"ש כ"ל א"כ נאמן גם לענין שאלה שלא שאלו מכה צרי, מיהו בזה היה נ"ל ליישב דאף דאמרי דמכה צו"ש מהדרינן ליה היינו משום דליכא חזקה נגד צרי ידידה דהמולא לא מקרי מוחזק כמוש"ל ועיי שמי"ק ספ"ק דכתובות אצל לגרש בחותו גע מכה צרי ידידה ודאי אסור דהא איכא חזקה אשת איש נגד צרי ואז לא אמרי צרי עדיף לפ"מ דקו"ל צו"ש לאו צרי עדיף היכי דאיכא חזקה ממון כנגדו ה"ג כאן ועכ"ה הא דמלאו קשור צכים וכו' אפי' לזמן מרובה כשר מכה סימנים כשר לגרש אצל מכה צרי לא דהוא נגד חזקה אשת איש וא"כ לענין שאלה נמי לא מהני צרי שלו שלא שאלו דנגד חזקה א"ה לא מהני צרי שלו ולק"מ.

אלא דקשה לי על זה דכבר עמד נז"י"ת סי' ס' צסס מהר"י פוזנר ז"וק"ל אהא דאמרי מאי נפ"מ לאהדורי גע אשה צסימנים אי אמרת דאח מהדרי' דברי אס סימנים דאח ודאי דלא נפקא לן משום דוכתא רק מדרשא דשמלה כמפורש שם צסוגי' וא"כ איך נילף משמלה שאין הסימנים צאים להוליא החזקה דברי אין שם שום חזקה כלל משא"כ גבי גע אשה להוליא מחזקה א"ה לא מהני דאלימא לסתור כח הסימן ע"ש ואמרת ליישב חדא דנגד חזקה א"ה איכא גם חזקה דאין אדם חועט ולא לו כדאמרי צ"מ ד"ה וה"ג אלו לא היה השליח יודע בצירור אחר שהחזירוהו לו שזה הגע שנאצד ממנו לא היה מגרש בו ואיכא חזקה להדי חזקה וסמכין אסימנים דכשר לגרש בו.

ובזה נ"ל ליישב אריכות לשון הגמי דקאמר ואי אמרת דרצנן כי עביד רצנן תקנתא צממונא אצל צאוסורה לא עביד רצנן תקנתא והו"ל למימר צקיור ואי אמרת דרצנן לא מהדרינן דכבר עמדו אחרונים על לשון הגמי דקאמר לאהדורי גע אשה ואמאי לא קאמר נפ"מ דאס מלאו מת ויש לו סימן דמשיאין את אשתו דמתני דאין מעידין מיירי שאין זה סימן כדאמרי צגמי, וגם משפירש"י לאהדורי גע שאצד מן השליח המציאו קודם שנתן לה הוא תמוה דלמה לא נקט רש"י שנאצד מן הבטל מהדרינן ליה לגרש בו, ונ"ל דלכאורה ק"ל עמ"ש דמשו"ה סמכין דכשר לגרש בו דאלו הוי ידע השליח שאין זה הגע לא היה מגרש בו הא כתב הר"ן צגיטין דכ"ז דמשה"ה אס מלאו אחר הגע לא מהדרינן ליה צעצ"ע אף דאפי ע"ה אית ליה עצ"ע דחיישין דילמא משקר משום הפסד שכרו ע"ש א"כ ה"ג אף שאינו מכיר בצירור שזהו הגע מי"מ יתן לה משום הפסד שכרו וא"כ הוי חוטא ויש לו.

אבל לפענ"ד זה אינו וכדי שלא להאריך הרבה אציה רק דברי מג"ה סי' תמ"ג סק"ד שכתב דמי שהשכין אצל

ולפי"ז כיון דכל העטס [דחמור צסימני אוכף מהדרינן הוא משום דהאוכף סימן על החמור ואפי נימא דסימן מוצהק הוי י"ל דה"ע] דצ"י כיון דאי סימנים דרצנן חיישין לשאלה אפי' צדבר דלא מושלי אינשי אין ראי מן הכלי על החפץ דאפשר שהשאל לו וא"כ אין כאן סימן מוצהק מן האוכף על החמור דאפשר דהשאל לו האוכף ולפי"ז אס ניכר שלא השאל לו צאמת מהדרינן, והנה יש לי לומר דאוכף על החמור שפיר יש לו היכר אס הוא שלו או שהשאל לו דהנה העטס דלא מושלי אינשי אוכפא הוא משום דמסקצא ליה לחמרה ופירש שמי"ק כי פעמים שחיה צהמת צעל האוכף רזה וצהמת השואל שמה וצשנותים עליה זה האוכף מתפתח וכשמחזירו על צהמתו של המשאל מסק צה ע"ש ולפי"ז אס אנו רואים שלא מתפתח האוכף וגם הוא מונה על החמור ישר כמדת גוף החמור שפיר י"ל דזה הוי סימן מוצהק עפ"מ דקו"ל צו"ד סי' ק"ה [ס"ע] ראש כצש שנמלא טריפה ולא נודע מאיזו כצש הוא והקיפו הראש ללארו של אחד מהכצשים ונמלאו החתיכות דומות ומכוונת יפה יש לסמוך על זה להחיר האחרות וא"כ ה"ג אס האוכף מכוון לגמרי לגוף החמור י"ל דהוי סימן מוצהק דלא נשאל האוכף לזה החמור ואף שיש לחלק דהתם ראייה שאינו מאחרים שאינו מכוונת להם ולזה מכוונת משא"כ צהאי אוכף נהי דמכוון לזה החמור מי"מ אפשר דגם לחמור אחר היה מכוון מי"מ גם הכא איכא מעלוותא דאף דהכריזו האצידה מי"מ לא נמלא מי שאומר שהוא שלו וא"כ שפיר ראייה שהוא שלו.

והנה כבר הצאתי קושי פנ"י שהק' אהא דקאמר ת"ש חמור צסימני אוכף איך חזינן מהכא דסימנים מה"ת דילמא מיירי צסימנים מוצהקים ולעולם סימנים דרצנן ות"י צסס המפרשים דצאמת הא דמשני צעדי האוכף היינו סימנים מוצהקים דהוי כמו עדים ע"ש ולפמ"ש דזכו הסימן שאוכף שלו על החמור ומאי סימן מוצהק הוא אמנס ניחא לפמ"ש היכי דמכוון על החמור נראה שאין האוכף נשאל על החמור וא"כ דברי צ"י נכונים.

ראמנם לפמ"ש יש ליישב קושי נז"י צאופן היותר נאות דלכאורה קשה לדעת פנ"י צכתובות הנ"ל דצאמת לא אינעריך קרא דמהדרי' אצידה צסימנים דמשום צו"ש צרי עדיף מהדרי' אפי' למ"ד לאו צרי עדיף דהכא ליכא חזקה דממונא אלא דאינעריך קרא משום דיכול למימר ליה דלאו ממנו נפל אלא שהוא מרובא דעלמא שלא נפלו מהס א"כ מ"פ ת"ש חמור צסימני אוכף ומוכה דסימנים דאח דילמא לעולם סימנים דרצנן והא דמהדרי' חמור משום דאוכף ודאי ממנו נפל דהרי אית ליה סימנים צגווה וא"כ ינא מרובא דעלמא וא"כ שוב נאמן על החמור משום צו"ש אך זה שיצוש דקושי הגמי היה מן סימני האוכף דנהי דכיון דמהדרינן ליה האוכף מהדרינן נמי החמור מכה צו"ש מי"מ איך מהדרי' האוכף ע"י הסימנים אי סימנים לאו דאח ע"י משני הגמי דלעולם סימנים לאו דאח והאוכף מהדרינן ע"י עדים והחמור צאמת מהדרינן ע"י צו"ש כמ"ש, והנה כתב מהרש"ה צתוד"ה מלאו דאי נימא דמיירי שהוא עצמו מלאו דאז נאמן שהוא שלו צמגו שלא אצדו א"כ אף לשאלה לא חיישין דנאמן צמגו שלא אצדתיו דלא השאלו א"כ ה"ג כיון דנאמן שהוא שלו מכה צו"ש ה"ה

שפיר אין לומר שלולא שהיה צטוח שזכו הגט לא היה מוסרו לאשה הלא מוכרה למסרו שלא יפסיד שכרו מה תאמר שאומר לו הש"ל כי אינו ניכר הכיזק הלא אם לא ימסור עכ"ח ניכר הכיזק שאין זה הגט דאם היה גט זה היה מסרו אי"כ מזה שלא ימסור הוא ניכר הכיזק ופטור מלשלם שכרו והדבר לריך תלמוד.

שנית י"ל עפ"מ"ש הפלאה ספ"ק דכתובות דמשו"ה צ"ח"ג ומפחה הקנס לאביה אף דלא אמרי דאביה הוא אלא משום דרוב צעילות אחר הצעל ואין הולכין בממון אחר הרוב מ"מ כיון דהוחזק הרוב לענין איסור שהוא אביה לקבל קידושה ולהפך נדריה הוחזק נמי לענין ממון הרוב ע"ש וכן אני אומר כאן כיון דהוחזקו הסימנים לענין ממון הוחזקו נמי לענין איסור כמו התם דהוחזק אף דאין הולכין בממון בת"ר כן הכא נגד חזקת איסור אשת איש, וזוה אי"ש נמי לשון הגמ' כי עבדי רבנן תקנתא בממונא כיון דמלך ממנוא לריך להחזיר הגט מדרבנן סד"א דגם לענין איסורא הוחזקו הסימנים שהוא שלו קמ"ל דא"סורא לא עבדי רבנן תקנתא וגם ניחא דקאמר לאהדורי גט ולא לענין מיתה דהוי נגד חזקת אי"א משא"כ בגט דהוחזק לענין ממון הוחזק נמי לא"י.

מבואר מזה דאין כאן חזקת איסור אי"א מהני עעמיס שכתבתי אי"כ גם צמלאו קשור צכים ליכא חזקת אי"א ושוב נאמן מכה צרי ידיה אי"כ מ"פ וניהוש לשאלה הלא גם שלא שאלו נאמן צברי שלו כמו"ש וז"ע.

אלא דעל גוף הדבר שכתבתי לליכא חזקת איסור אשת איש צחזרת הגט תקשי דאי"כ מ"פ מהא דאין מעידין אלא על פרטוף הפנים עם החוטם אע"פ שיש סימנים צגופו וצכליו ש"מ סימנים לאו דא"י ומאי קושי דילמא לעולם סימנים דא"י אצל רק היכי לליכא איסור אשת איש משא"כ צהך דאין מעידין שפיר ליכא איסור אי"א נגד הסימנים לכן לא מהני הסימנים ולא מיצעי להך תי משום דאמרי כיון דהוחזקו הסימנים לענין ממון הוחזקו נמי לענין איסור אי"א דודאי ליכא כאן חזקת אי"א נגד הסימנים אלא אפי' להך תי דחזקה דאין אדם חוטא ולא לו מוקמי נגד חזקת אי"א מ"מ זה מהני לענין גט לליכא רק חזקת אי"א משא"כ צהך דאין מעידין לפמ"ש הפני"א לכתובות דכ"ב צשם הריב"ש דצמיתה ליכא תרי חזקה חזקת חי וחזקת אי"א אי"כ אפי' נדחה חזקת אי"א אכתי ליכא חזקת חי לכן לא מהני הסימנים.

ובילדותי הערתי איזה הערות ע"ד פני"א ואף דקטנותא הוא אמרתי להעלותם כאן והנה הצחתי ראייה לדבריו דצ" חזקות אף אם הם קשורים זה צזה מקרי צי חזקות מהא דאמרי כתובות דע"ה ע"ב אלא משנתארסה משום דליכא תרתי חזקה העמד הגוף על חזקתו וחזקה אין אדם שותה צכום אי"כ צודקו והאי ראה ונתפיים הוא מאי אמרת חזקת אין אדם מתפיים צמומין הוי חדא צמקום תרתי ופירש"י דהעמד ממון על חזקתו לא אמרי דצמקום חזקה דגופא חזקת"ה לאו כלום הוא ע"ש משמע דאלו היה חזקת"ה שיה לחזקת הגוף ה"י מועיל משום דגם לצעל ליכא תרתי

חצירו חמץ והמלוה פשע ולא מכרו צע"פ לעבוי"ם כחיצוה כמבואר שם אם החמץ צעין אומר לו המלוה הרי שלך לפניך דאומרים צחיה"כ הש"ל והלוה לריך לשלם לו ע"ש והרי מבואר צחוי"מ סי' ע"ב ס"ב דמלוה על המשכון הוי ש"ש וחייב צגניבה ואצידה מ"מ אף דפשע דלא מכר החמץ כיון דהוי החק שאינו ניכר אומר לו הש"ל ומקרי דשמר כראוי וממילא דה"ה צשאר ש"ש דמקבל שכר שמירה ועיי' צש"ך חוי"מ סי' ש"ג סי"ה דש"ש דפטור מן האונסין אם נאנס הדבר ששמר לא הפסיד שכרו ומכש"כ אם ע"פ הדין מקרי שמירה מעולה דמקבל שכרו משלם ולפ"ז כיון דסימנים דא"י ומדריין לי הגט אלא דהשש הא"י מגרש צו דיש חזקת אי"א ואין כה הסימנים לגרע החזקה שפיר י"ל דחזקה דאין אדם חוטא ולא לו מגרע חזקת אי"א דאין לו לחוש להפסד שכרו דכיון דהגט צידו אומר לו הש"ל ומקבל שכרו משלם אצל הר"ן קאי לענין תחילת החזקה אם נחזיר לו הגט או לא שפיר קאמר דיש לחוש שאומר שזכו הגט שנאצד כדי להחזירו דאם לא מדריין ליה אינו יכול לומר הש"ל ומפסיד שכרו וא"ש.

והנה הצ"ש סי' קל"ב סק"י"ג כתב דאם הצעל אצד ג"כ אין להחזירו צעצ"ע דחיישינן דמשקר משום שכר הסופר ע"ש ולפ"ז אפי' אי סימנים דא"י ומדריין ליה לצעל מכה סימנים מ"מ אי"י לגרש צגט זה כיון דליכא חזקת אי"א ואין כה צסימנים לגרע חזקה זו מה תאמר דיש כנגדו חזקה דאין אדם חוטא ולא לו הלא כאן הצעל חוטא ויש לו שלא להפסיד שכר הסופר ולפ"ז שפיר כתב רש"י לאהדורי גט שאצד מן השליח דהשליח שפיר יכול לגרש צו דליכא חזקה דא"י"ה ולא לו משא"כ הצעל לליכא חזקה זו אי"י לגרש צו משום דהסימנים אי"י לגרע החזקה אי"א ומה"ע נמי לא אמר צגמ' דנפ"מ להחזיר אשת מת ע"י סימנים דאין הסימנים יכולין לגרוע חזקת אי"א וצמת ליכא שום חזקה נגד חזקת אי"א וא"ש.

ומעתה ניחא דהרי כתב הרא"ש גבי הוא אומר סימני הגט והיא אומרת סימני הגט ינתן לה לפי שהוא היה מכיר סימני הגט קודם שנתן לה אצל צל"ה"ה מהדרי לצעל כמו צחפיסה ונראה שם מדבריו דנהי דאין הגט כשר לגרש צו מ"מ מהדריין ליה כיון דאית ציה לך ממון והממון שצו מהדרי אלא דלפ"ז תקשי אי"כ מ"מ אמריין דאי סימנים דרבנן פסול לגרש צו הלא כיון דמדריין ליה משום לך ממון והגט צידו נימא דאי לאו דהיה מכירו צעצ"ע לא היה מגרש צו משום דאין אדם חוטא ולא לו ולהפסד שכרו ליכא למיחש כיון דהגט צידו אומר לו הש"ל אף ז"א דכיון דלא"סורא לא עבדי רבנן תקנתא וא"כ אי"י לגרש צו דאמרי דלא זהו הגט שנאצד וממילא דהפסיד שכרו שוב ליכא למיחש דמשום הפסד שכרו קאמר שזכו הגט שנאצד וא"כ ולפ"ז ל"ל לא מדריין דצחמת מדריין ליה משום לך ממון שצו ומש"ה קאמר כי עבדי רבנן תקנתא צממונא היינו צלך ממון שצגט אצל צחאיסורא לא עבדי רבנן תקנתא שיהיה מהני אי"כ לגרש צו כמו"ש וממילא פסול לגרש צו כמו"ש ודו"ק.

אמנם אף כי הוא דבר נאה מ"מ אינו מתקבל על האמת דלא דמי הך דגט להאי דחמץ דשם נהי דאסור צהנאה מ"מ כיון שאין ניכר הכיזק אומר לו הש"ל משא"כ כאן צגט

ואמאי הא חזק"מ לא הוי רק משום דא"א מתפיים בזמנין וקשורים זצ"י אעכ"ה דאף אם צי חזקת משולבות זצ"י הוי תרי חזקה.

מיהו יש לחלק דנהי דחזק"מ קשור בחזקה דא"א מתפיים דאם מתפיים בזמנין ליכא חזקה ממון כלל מ"מ הך חזקה דא"א מתפיים אינו קשור בחזק"מ דאפי' אין לו חזקה ממון כגון שתפס מ"מ איכא חזקה דא"א מתפיים משא"כ בחזקה חי וא"א כח"א קשור באידך אפשר דלא מקרי רק חזקה אחת.

שוב אמרתי להביא ראיה להיפוך מדאמר' צ"ב ה' חזקה א"א פורע חוך זמנו וק"ל דמג"ל דמה"ע חייב הא כתבו תוד"ה וצא דמייירי שיש עדים שהודה בפניהם ואיכא חזקה חיוב ועיי' קל"ה לכן חייב אעכ"ה כיון דחזקה חיוב קשור בחזקה דא"א פורע תו"ז הכל חלה חזקה הוא, וכן אמרתי להוכיח מדברי תוס' שבועות מ"ה ד"ה כי דחזקה דאין עובר על כל תלין לא מהני רק כי איכא חזקה דאין שכיר משהב שכרו ולכאורה מי תלה החזקות אלו זצ"י וכתב בשו"מ מהר"ד סי' כ"ח דהא קיי"ל צסי' שלי"ע דבלא תצטו אינו עובר בצ"ת ודלמא לא תצטו השכיר ואין כאן חזקה דאין עובר בצ"ת אך ז"א כיון דחזקה דאין שכיר משהב עכ"ה תצטו וא"כ איכא חזקה דאינו עובר בצ"ת ע"ש א"כ גם שני חזקות אלו קשורים זצ"י דמדאינו משהב אינו עובר ומדאינו עובר עכ"ה דאינו משהב ואפ"ה מקרי שני חזקות ומוכח כפניי.

ואז אמרתי קנה לישב מה שראיתי צסי' אבני שוהם כע"ז אוח ו' שהק' לדברי הריב"ש ממנהי' דר"ש ברכות דחלה זמן ק"ש באכילת תרומה דכהנים הא בספק זיהש"מ אין כהן יכול לאכול תרומה דאיכא צי חזקות חזקה יום וחזקה עומאה משא"כ לענין ק"ש ליכא רק חזקה יום אעכ"ה דצי חזקות כחלה שוינהו ואמרתי דכאן מודה הריב"ש דמקרי חלה חזקה כיון דצי החזקות אינם באים רק מאדם אחד אבל חזקה חי אחי מצטל וחזקה א"א מן האשה זהו השו"ב אללו צי חזקות, וכעת אני רואה דקוש"י זו לק"מ דברי חזקה אחת ג"כ מכריע הספק וכמו דהספק אסור צבי חזקות לחומרן כן אפי' בחזקה אחת ובמקום דילא מצי חזקות ילא נמי מחזקה אחת ולכן אם הכהנים מותר' לאכול בתרומה ה"ה דמוחר לקרות ק"ש אף דהוי שני חזקות והריב"ש לא חילק רק צין גע למיתה דמה דמהני צגע שאין שם רק חזקה א"א לא מהני צמיתה דאיכא צי חזקות ופשוט וברור.

עוד הק' שם מיצמות פ"ח דבצי למימר דע"א"נ בעדות אשה מידי דהוי אטבל הקדש וקונמות הא התם ליכא רק חלה חזקה משו"ה נאמן משא"כ לענין מה בעלך דאיכא תרי חזקה ואפ"ל דבעבל אם מעיד שמתוקן ג"כ מעיד נגד צי חזקות איסור עבל וחזקה צמון דשבע שיש להם חלק בפירות אלו היינו התרומה, כל זה אמרתי צילדותי והארכתי צסוגי דמומין ואכ"מ שוב מלאתי צנוצ"יק סי' מ"ג שבעיר ע"ד פניי מגמי' דידן ודחה דצרוי ולפ"ז מיושב קוש"י מבר"י פאנר וא"כ ליכא חזקה איסור א"א וישפיר נאמן מכה צרי וא"כ גם לענין שאלה ליכא למיתה אבל לדברי פניי נדחו התי' וישפיר איכא חזקה א"א ולא נאמן מעטם צרי משא"כ בחומר.

לכן נ"ל ציושב קוש"י מבר"י פאנר עפ"מ"ש פניי ללכאורה תמוה לפמ"ש תוס' צ"מ ד"כ ע"כ דלא ילפינן איסורא מממונא לחי ראשון משום דצ"א החמירו א"כ אפי' חי סימנים דחי בצאידה איך מהדרי' הגע נימא דצ"א החמירו ולתי' השני דצ"א חיישינן לשני יוסף צן שמעון משום לפי וצממון ליכא לפי א"כ אמאי חי סימנין דרצנן לא מהדרינן הא כיון דשמו ושם אביו ושם עירו מורה שזהו הגע וכנגד הלעז תיבהי נמי סימנים דרצנן, ומ"ש פניי דכיון דילפינן דבר דבר מממון ה"ה לענין סימנין חי מהני לענין צמון מהני לענין גע דאין גז"ש למחלה לא זכיתי להצין דדבר דבר מממון ילפינן צמון שיש צהדיה חזקה אלימתא חזק"מ וה"ה דמהני עדות לענין דשצ"ע נגד חזקה אבל איך ילפינן דשצ"ע דאיכא חזקה צהדיה מממון דליכא חזקה צהדיה דצאידה אין המולא מחזק, אבל מ"ש פניי דצאמת חלה מחוללת צאידך דהיינו כיון דמדלחי לא חיישינן לשני יצ"ש וא"כ מדלחי צשמו ושם אביו ושם עירו כשר וגם סימנים מהני מה"ת א"כ כיון דאיכא מה"ת תרתי למעלותא לכן אפי' צ"א ערוה לא החמירו משא"כ חי סימנים דרצנן נהי דלא חיישינן לשני יצ"ש מה"ת מ"מ צ"א החמירו ע"ש ולפ"ז מיושב קוש"י מבר"י פאנר דנהי דאיכא חזקה חי א"א מ"מ מה"ת מתרי טעמי כשר הגע דלא חיישינן לשני יצ"ש א"כ כבר ילאה מחזקה א"א עיי' שמו ושם אביו ושם עירו וא"כ שפיר מהני סימנים כמו בצאידה אף דאינו נגד חזקה, וצ"ה ניחא נמי דנקט נפ"מ ללחודורי גע ולא לענין מיתה דיל' דסימנים לא מהני נגד חזקה א"א אבל צגע שמו ושם אביו ועירו כבר דחו חזקה א"א וא"ש.

אלא דגם ע"ז תקשי מ"פ מאין מעידין הא שם איכא חזקה חי א"א ומשו"ה לא מהני סימנים וראיתי שגם הפניי הרגיש צזה ודחה דלישנא דמנהי' אע"פ שיש סימנין צגופו וצכליו משמע אפי' בתרומתו יש לו סימנין אלא דקשי' ליה עלה א"כ למה משני צגמי גופו דארוך וגו' כליו דחיישינן לשאלה והיה די צאמרו דעל גופו אין לסמוך אע"פ דלא חיישינן לשאלה וממילא דליכא תרתי למעלותא ולא מהני סימנים נגד חזקה א"א אבל לפענ"ד נראה עפ"מ שהצ"א אחרונים צשם חכ"ץ סי' קל"ד שכתב להתיר צסימן צינוני צגופו וסי"ת או עב"ע צכלים מעטם דאף דהסוברים דחיישינן לשאלה היינו לשאלה דרצים ר"ל שזה הנעלם השאיל למי שהוא אבל לשאלה דיחיד שזה שיש לו הסימן השאיל למיוחד נמי צסימן זה להא לא חיישינן וכדלחי צפי' ג"פ דקע"צ ע"ש ועיי' צחת"ם סוסי' נ"ז שכתב צשם מברש"ל דסימן צינוני צגופו וסימני כלים ציחד חשיב סימן מוצבק ע"ש ולפ"ז הוי ס"ל להגמי' דאע"פ שיש סימנים צגופו וצכליו ציחד אפ"ה אין מעידים והוי ס"ל דזה הוי סימן מוצבק או דצכה"ג לא חיישינן לשאלה לכן חי סימנים דחי אף דהוי נגד איסור א"א מ"מ כיון דהוי סימן מוצבק או דאין כאן חשש שאלה תיבהי אפי' נגד חי א"א אעכ"ה מדלח מהני עכ"ה דסימני צינוני מדרצנן ולכן צסימן מוצבק נחתין דרגא דעכ"פ נגד חי א"א לא מהני ע"ז משני גופו דארוך וגו' ואין כאן סימן צינוני ולכן כליו דחיישינן לשאלה כי אין כאן נפילה דחד ולא סימן מוצבק והוא שפה אחת ודברים אחרים אבל לעולם סימנים דחי צדשצ"ע צריך צי סימנים כנ"ל.

ובזה י"ל ליישב מה שעמדתי דלפ"מ דמשני דלעולם סימנים דא"ר אמאי קתני אין מעידין אלא על פרלוגף הא באתת סימנים נמי מהני דסימנים דא"ר ולהנ"ל יוחא כיון דבעי תרי סימנים בגופו ובכליו או שיהי סימן מובהק או להו"א מחשש שאלה א"כ פשיטא דמהני ולא אינטריק אלא דאתי לאשמעינן דאפי' על פרלוגף הפנים צלי סימן מובהק וגם בחשש שאלה נמי מעיד.

ומעתה גם גבי אין מעידים ליכא למיחש לאיסור א"ר כיון דמייירי שיש צ"י סימנים וא"כ גם גבי גט מייירי דליכא איסור א"ר ושפיר י"ל דנאמן בצרי שזבו הגט דצו"ש צרי עדיף ותירו"ל על קושית צ"י קמה וגם נלצה.

ואכתי תקשי מ"פ מחמור צסימני אוקף נוחש לשאלה הא כיון דנאמן על החמור משום צו"ש שזב נאמן גם צצרי שלא שאלו אצל י"ל דלק"מ דלכא"ר יש דקדק מאי קאמר חמור צסימני אוקף נוחש לשאלה הא כאן קאי אי סימנים דא"ר דהרי קאמר דלעולם סימנים דא"ר רק דחיישי' לשאלה א"כ מאי קושי' מחמור צסימני אוקף הא כבר אוקימנא לעיל דהאי מייירי צעדי אוקף דסימנים דרצנן וא"כ מאי שייטא דהך לכאן אך זה שיבוש דהא כתבו תוס' דהך ת"ש חמור צסימני אוקף צרייתא הוא והיינו דדינא אתי לאשמעינן דמהדרי' חמור ואוקימנא צעדי אוקף דסימנים דרצנן משא"כ כאן קאי אדרצנא דדריש לעיל מקרא דחמור יתירה לסימני אוקף וזה שפיר מייירי מה"ת ועיי' מהרמ"ש אלא דלפ"מ תקשי ל"ל קרא דחמור דמהדרינן חמור צסימני אוקף ת"ל מטעם צ"ש, וי"ל דלק"מ דאמר' צ"צ דקל"ה ע"א דצנא אחד מן האחים ואמר על אחד זה אחינו ושאר אחים אומרים אין לנו יודעין דאין לו חלק צירושא ואמר רבא זאת אומרת מנה לי צידך והלא אומר איי פעור והתם קפסיק ותני ל"ש קרקע ול"ש מטלטלים והרי צקרקע אמרי' צ"מ ד"ז ע"א וצפרש"י שם ד"ה מקרקעי דכל היכי דאיתיה צרשות מריה קיימא וא"כ אין האחים מוחזקין ואפ"ה צו"ש לאו צרי עדיף ס"ל [הן אמת שהרמב"ם פ"י משום דלא הוחזק צצן אחר ונראה שמה"ע הולך לזה דאפי' במקום שאין חזקת ממון תיבוי איזה חזקה נגד הצרי ואף שספק אללי אם חזקה צצרך שלילות והעדר נכנס בצד חזקה שתיבוי נגד צרי ועיי' צשו"ת שיצת ליון סי' ע"ו דלא מלינו חזקה כזו] וא"כ ה"ה נמי כאן אף דמולא אינו מוחזק אפ"ה לאו צרי עדיף וא"כ שפיר אינטריק חמור לסימני אוקף ולדידיה ל"ל משום צו"ש אצל צרייתא דלעיל דלא דריש מקרא אלא דינא קאמר שפיר סבר צו"ש צרי עדיף וה"ה דלא חיישינן לשאלה מה"ע וצצרי צ"י נכונים, ועדיין ל"ע ואפשר שאגיב עוד למקום יישוב. ועיי' שמ"ק נוחש לשאלה פרש"י שמא השאיל כיסו לאחר והוא קשרו צו פ"י שמא השאיל כיסו לאחר ושכח אצל אם השליח אומר צרי לי שלא השאלתי כיסו לשום אדם אחר שנתתי צו הגט למאי נוחש ע"ש ומייירי שמלאו אחר וא"כ האי דניחוש לשאלה צכל גווני מייירי שהשליח עושן שמא על השאלה וא"כ שפיר י"ל כמ"ש דנאמן שהוא שלו צטענת צרי ועושן צרי לזה ולא לזה ששאלה.

אבל יש לי להעיר דלפ"מ דאמר' צ"מ ד"ל ע"כ אחו היא אצידה וכי חמור וכליו הפוכין פרה רלה צין הכרמים

ע"ש וכן חמור צסימני אוקף צכלל מקום מצכיר החמור רק עם האוקף מזה היה נראה לי דחמור צלצד אין לו שום סימן והכל יוכר רק ע"י אוקף ולפ"מ היה ל"ע דא"ר מהדרי' חמור צסימני אוקף אי חיישי' לשאלה הלא החמור אין לו סימן וכן הגידו לי כמה סוכרים שכמעט אי אפשר להכיר שום סימן א"כ השואל שאינו מכיר סימני האוקף כמ"ש שמ"ק והחמור אין לו סימן כמ"ש נמוק"י א"כ כבר איחש ואמאי ליהדריה ניהליה, ומזה הייתי דן דצאוקף גלי רחמנא דלא חיישינן כלל לשאלה וצזה גם הצ"י מודה דלא מושלי אינשי אפי' אי סימנים דרצנן ול"ע.

אבל יותר פשוט ונכון י"ל צצמדקק צלשון הגמי דפריך ת"ש חמור צסימני אוקף ומשני אימא צעדי אוקף הלא מגיה הצרייתא דלאו צסימנים מהדרינן אלא צעדים והו"ל למימר תני צעדי אוקף וי"ל דצבר הצאתי לפ"מ שפירש התוס' דהאי חמור צסימני אוקף צרייתא הוא א"כ מ"פ דילמא באתת רק מדרצנן מהדרי' דצרייתא לא דריש מקרא אלא דינא קאמר אצל לדעת צ"י דס"ל דאפי' צכלי דלא מושלי אינשי רק אי סימנים מה"ת מהדרינן דלא חיישי' לשאלה אצל אי סימנים מדרצנן אפי' צכלים דלא מושלי אינשי נמי חיישינן לשאלה א"כ עכ"ה מוכח סימנים דאורייתא דאי דרצנן לא הוי מהדרי' חמור צסימני אוקף, אלא דז"א דהא כתבו תוס' ציצמות דק"ך ע"א ד"ה כליו דמדרצנן לא חיישינן לשאלה להחזיר אצידה ע"ש א"כ מדרצנן ליכא שום חשש שאלה צאצידה והדק"ל דילמא צרייתא מדרצנן מייירי ומ"פ וי"ל דצאתת זהו ת"י הגמי אימא צעדי אוקף דמדא"ר לא מהדרי' אלא צעדי אוקף וא"כ מה דקתני חמור צסימני אוקף מדרצנן הוא אצל צעדי אוקף שפיר לא חיישינן לשאלה דמדא"ר לא חיישינן לשאלה צצבר דלא מושלי אינשי וא"ש נכון מאוד. ועיי' צצמ"ק שכתב תני צעדי אוקף כלומר דהא דנקטיה צסימני אוקף משום דרצנן אוקמיה צסימנים דאלו מדא"ר ל"ל למימר אלא עדי אוקף ע"ש שפ"י ממש כמ"ש אף דג"י שלו היה תני וכצ"כ אי גרסי' אימא ונהנתי.

אמנם ק"ל דציצמות דק"ך ע"כ קאמר ולהך ליטנא דאמר' סימנין דא"ר וכי ואי חיישינן לשאלה חמור צסימני אוקף היכי מהדרי' וכי מלאו קשור צבים וצארנקי וצצצעת היכי מהדרינן וק"ל הא הך צרייתא איתא אפי' אי סימנים דרצנן וכמו"ש תוס' שם ד"ה אמר' וא"כ אמאי לא פריך רק להך ליטנא דסי' דא"ר הלא לשיטת צ"י אפי' אי סימנים דרצנן נמי חיישי' לשאלה ול"ל דצ"י ס"ל כהך ת"י התוס' דאי סימנים דרצנן מייירי שהוא צצנמו מלאו ואז לא חיישינן לשאלה דנאמן שלא שאלו צמיגו דלא אצדתיו אצל לשאר ת"י תוס' קשי'.

אך ראה זאת ראיתי צצמ"ק צ"מ שכי' מהא דאמר' כיס וארנקי וצצצעת לא מושלי אינשי שמעינן דמעדי' עליהו ואפי' למ"ד סימנין לאו דא"ר דהא מהדרינן גיעא עלייהו ולא חיישינן לשאלה כלל כי הא וסמכין עלייהו לאהדורי גע אשה וה"ה לעידי מיתה הרצב"א עכ"ד, הרי מפורש יולא דאפי' למ"ד סימנים לאו דא"ר צכל זאת לא חיישינן לשאלה צכלי דלא מושלי אינשי ומצואר מדצרי הרצב"א דלא צצ"י ולא ראיתי צאחרונים שהצואו דצרי רצב"א אלו שהוא עמוד גדול לסמוך עליו דהרי כתב להדיא דמעדי' עלייהו והיינו אפי' צצמת וצגט.

משא"כ בדבר הבא מן ההפקר אף דיש לו סימן מ"מ לא יעלה על דעת המולא שנאבד מאיזה אדם רק יחשוב שהוא זכה זאת מן ההפקר שהרי גם מי שנאבד לו זכה רק מן ההפקר ויחשוב שהוא זוכה כעת מן ההפקר וגם בעל אבידה יבין שהמולא יחשוב כך ולכן באמת מ"מ כי אינו מלפני שיכריזו אותה ולכן המולא שהוא המוחזק מ"מ להכריזו ומעתה מיושב הכל בדבר הבא מן ההפקר מיירי שאינו הפקר רק יש לו בעה"כ וגם מיושב דבאמת גם העשוי ב"מ מ"מ רק זאת מוכח מדבר הבא מן ההפקר דודאי מ"מ כמ"ש וגם דבר הבא מן ההפקר יש לו סימן ואפ"ה מ"מ כג"ל ושפיר כתב רש"י למעוטי מידי יודעינן ציה דמ"מ דכיון דדבר הבא מן הפקר מ"מ להכריז משום דבעל אבידה מ"מ ה"ה כל מידי דמ"מ רק בדבר הבא מן ההפקר אמרי דסתמא מ"מ ובדבר העשוי ב"מ לא אמרי דסתמא מ"מ ולכן דייק רש"י וכתב יודעינן ציה דמ"מ דכאן לריבין לידע בודאי דמ"מ.

ובהכי דבעל אבידה מ"מ כיון שידוע שהמולא לא יכריז ולא יחזיר כ"ל ליישב קושי מהרש"א בתוד"ה מה שכתבו אפי' אי סימנים לאו דא"ו וכ"ו וכוונתם זהה כמפורש בתוס' צ"ק הג"ל דאי סימנים דרבנן א"כ כמו דמ"מ מדבר שאין בו סימן כך מ"מ מדבר שיש בו סימן וגם דבר שיש בו סימן לא מהדרי וא"כ מ"מ מהרש"א ולא ניחא לכו בפשיטות אי סימנים לאו דא"ו סימנים כ"ו נסבה פירושו כ"ו דק"ל למהרש"א דילמא להיפוך דבין יש סימן ובין אין סימן אינו מ"מ ונימא דהא דקתני במתני' מה שמלה שיש בה סימנים כ"ו נסבה ועיי' צ"ק דס"ו בתוד"ה מולא במהרש"א ושם תי' דא"כ שמלה למאי אתי דנפ"ל לתובעין ול"ל דבין יש בו סימן ובין אין בו סימן מ"מ וכיון דתתי' שמלה ש"מ דמ"מ, והנה לפירושי ברש"י הג"ל הרי איננו ע"מ שמלה לדבר הבא מן ההפקר אלא דתוס' לא ס"ל כפירש"י, ומ"מ מהרש"א סימנים כ"ו נסבה כ"ו שלא תקשה דכיון דאינו מ"מ אפי' מדבר שאין בו סימן א"כ אין נפ"מ בסימנים לכן כתב דבאמת כ"ו נסבה כדליתא בגמ', אבל לפמ"ש יש ליישב דיש לומר צ' עמ"ס ל"מ א"ה אחד משום דהמולא לא היה מחזיר שום אבידה רק אם יש בה סימן מוכרח להחזיר דמלות התורה כך הוא או משום שיבורר שאינו שלו דל"ה דאיתרמי סימן כסימן אבל אם אין בו סימן כיון שאינו מחזיר בעל אבידה מ"מ או ד"ל דהמולא היה מחזיר הכל רק כיון דיש לחוש על בעל אבידה שהוא רמאי לכן אם נתן סימן מצורר שאינו רמאי וכשאין בו סימן מ"מ כיון שאינו מצורר שאינו רמאי, והתוס' ס"ל דהע"מ דהמולא לא היה מחזיר וא"כ אפי' אם יש לו סימנים א"ל להחזיר דכיון דבעל אבידה יודע שא"ל להחזיר א"כ מ"מ לכן בק' דאפי' אי יש לו סימנים נמי מ"מ דלא יחוש שיבורר שאינו שלו דהלא מדא"ו א"ל להחזיר בסימנים משום דאיתרמי סימן כסימן אבל איך נימא כקושיא מהרש"א דאינו מ"מ כלל אפי' מדבר שאין בו סימן ז"ל דאפי' לע"מ דמ"מ משום דחשדינן לרמאי ג"כ מ"מ מדבר שאין בו סימן כיון דא"ל לברר שאינו רמאי.

ובזה מיושב קושי מהרמ"ש [דקאי אפי' לתי' מהרש"א דשמלה למעוטי אתי] שהק' דאדרבה אי סימנים דרבנן ולא צעיק שמלה לסימנים עכ"ה שמלה ליחוש אתי אבל אי סימנים דא"ו ואיננו ע"מ שמלה דמהדרינן בסימנים יחוש

אלא לדבריו שפיר תקשי מ"פ ציבמות הג"ל רק למ"ד סימנים דא"ו יחוש לשאלה הא גם ליישנה סימנים דרבנן נמי תקשי יחוש לשאלה ויכול לשנויי דבכלי דלא מושלי אינשי לא חיישינן לשאלה וי"ל דהנה גוף הדבר דחיישינן לשאלה לריך ביאור דמ"ל לחוש לזה ומ"מ יש בו ולכאורה היה נראה דמ"מ אין מקום לחוש לזה עפ"מ הש"ך יו"ד סי' פ"ג סק"ה ע"מ הרמ"א ואפי' בשאר דגים אין להחמיר לפשט ולבדוק וכ"ו דהוא משום אחזקי איסורא לא מחזקינן אפי' היכי דאיכא לברורי ול"ל לרבי' א' דאע"ג דרוב מוחזקינן בשמיטה אין לסמוך לכתחלה על החזקה במקום דיכולין לברורי דהכי אין אנו מתירים הדגים מכח חזקה אלא אמרי מהיכי תיתי יהא כאן איסור ע"ש והבין קדוש אבי מאיר הגולה צ"ש יו"ד דכוונתו דהא דלריך רוב או חזקה היינו רק במקום שיש צמח לספק ואז באמת לריך לברורי אבל במקום שאין צמח להסתפק א"ל לרוב חזקה ואפי' איכא לברורי מצרינן ע"ש א"כ ה"ה כיון דאין שום דבר שיכניס לספק זה ששאלו ואין צמח להסתפק ואמאי יחוש לשאלה [ואין לומר לפ"מ דאמרי צ"מ ד"צ ע"כ א"ה כל שערי דתו לקמן יחוש להו הכי כל שערי לא ריעי הני ריעי ופרש"י הואיל ונפל איתרע וה"ה כיון דנפל ואבדה איתרע ויש לחוש לשאלה ז"ל הא תברא בל"ו דרש"י כתב אם היה כשר היה מזהר בו וזה ל"ש כאן ועוד אדרבה נימא דאם חיישת לשאלה ואין החמור שלו אדרבה נימא דאין החמור של השואל דאלו הו' שלו היה מזהר שלא [יחבד].

וב"ל עפ"מ נוצי"ת אה"ע סי' ס' ליישב קושי מהר"י פזנר דא"ך יליף לאכדורי גע' אשה בסימנים מדמהדרי אבידה בסימנים הא שאני גע' אשה בסימנים נגד חזקת א"ל ותי' דבאבידה נמי לולא הסימנים מועילים היה מ"מ ממנו וא"כ המולא מוחזק בו ועיי' הסימנים מוליחין אותו וא"כ גבי אבידה נמי הו' מוחזק לולא דכתבה רחמנא דעיי' סימנים אינו מ"מ וא"כ אי כתבה רחמנא שמלה בסימנים מועילים הו' ג"כ נגד חזקה ע"ש ולפ"ז כיון דהמולא היה מקרי מוחזק ורק סימנים מוליחין אותו מחזקה א"כ שפיר פריך דנימא יחוש לשאלה וכמו דקיי"ל דאין צרי מועלת נגד שמה להוליא מוחזק כן לא יהני הסימן נגד השמה של המולא שהוא מוחזק דילמא שאלו.

ועפ"ד האלה דבשזיל סיבה מועטת דחשש שאלה אין להוליא מיד המוחזק כ"ל ליישב מ"ש רש"י במתני' וכל שמלה יש לה בעלים תובעין אותה שלא נעשית אלא צידי אדם ולא בזה מן ההפקר והק' תוס' צ"ק דס"ו ע"ה דל"ל קרא פשיטא דעל הפקר פטור ושמיך בק' גם כשעשוי צידי אדם אפשר דאיחש, ועוד ק"ל דהא גם כשצח מן ההפקר אפשר שיש לו סימן ומ"מ מ"מ וגם תמוה דרש"י שם ד"ה אף כל שיש לו תובעין למעוטי מידי יודעינן ציה דמ"מ דא"ך אתי למעט מידי יודעינן ציה דמ"מ דלמא למעוטי דבר שאינו עשוי צידי אדם, ולפענ"ד כוונת רש"י הוא כך דמשכחת שיש לאדם דבר הבא מן ההפקר וגם יש לו סימן בכל זאת חלוק מדבר שעשוי צידי אדם דדבר העשוי צידי אדם המולא יודע שנאבד מאחד ומחויב להכריזו וגם בעל אבידה יודע זאת ומשוי"ב אינו מ"מ כי יודע שהמולא יכריז אותה ויתן סימן ויחזירה לו

מנ"ל ודילמא אפי' בליכא סימנים נמי אינו מיהא, ולמ"ש גם זה לק"מ דתוס' ס"ל דמיהא משום דהמולא יחזיק לעלמו וא"כ צאין צו סימן שאינו ניכר שאינו שלו בודאי יחזיק לעלמו וא"כ צעל אצידה מיהא ולעעם משום רמאות ג"כ מיהא שיחשדו אותו שהוא רמאי ולא יחזירו לו.

והנה צהא דחשדין ליה שהוא רמאי כתב פני"ו ז' פירושים אי דע"י הסימנים מצורר שאינו רמאי והיינו שידרשכו אם רמאי הוא או לא ויל"פ ג"כ דרשכו אם רמאי הוא דהיינו אם ידעין שאינו רמאי אז מחזירין בסימנים ע"ש והנה הגפ"מ צין שני הפירושים נ"ל דהוא חמור בסימני אוקף דאם רק ע"י סימנים מצרר אם הוא רמאי א"א לאהדורי חמור בסימני אוקף דהרי על חמור אינו מצורר אם הוא רמאי משא"כ אם הפי' לנריך לצרר אם הוא רמאי ואח"כ מחזירין לו בסימנים א"כ אפי' חמור בסימני אוקף מהדרינן, וצוה אמרתי ליישב דברי רבא דקאמר אי כתב רחמנא שמלה וכו' כתב רחמנא חמור דאפי' חמור בסימני אוקף מהדרי' וכבר הצאתי לעיל מה שעמד נוצ"י לזה דמהדרינן צעדים גופה וסימנין דגופה לא נריך לשמלה דגם מוכל אצידת אחיך הוי ילפינן דמהדרינן צעדים גופה וסימנין דגופה ונ"ל דק"ל עוצא דהרי רבא צעלמו אמר לקמן דסימנים דא"י דכתי' ויהי עמך עד דרוש אחיך אותו דרשכו אם רמאי הוא או לאו מאי לאו בסימנים א"כ איך קאמר אי כתב רחמנא שמלה הו"א הלא גם מקרה דוכי עמך וכו' מוכח דמהדרי' בסימנים ואפי' נימא דהאי עד דרוש צעדים מיירי אצל עכ"פ שמלה אינו נריך לזה לכן נ"ל דבאמת עד דרוש אחי שנדרוש אם רמאי הוא אך רבא כאלן מסופק אם צעדים או סימנים לכן קאמר אי כתב רחמנא שמלה הו"א כפי הראשון דע"י סימנים נדרוש אם רמאי הוא או לאו ולא אצל חמור צעדי דאוקף וסימני דאוקף לא מהדרי' כיון דע"י סימני האוקף אינו מצורר שאינו רמאי על החמור וכן צעדים קמ"ל דחמור בסימני אוקף דהפי' שנריכין לידע אם הוא רמאי ואז מחזירין בסימנים וכיון שידעין שאינו רמאי שפיר מותר להחזיר חמור בסימני אוקף.

ועי"ל דודאי מכל אצידת אחיך הו"א דמהדרי' צעדים ולהכי אינעריך שמלה דאפי' בסימנים אלא דאכתי הו"א דצעין סימנים מוצהקים שהוא כמו עדים כמ"ש צשמ"ק והיינו דקאמר אי כתב רחמנא שמלה הו"א צעדים דגופה כמו העדים כן ובסימני דגופה נריכין להיות הסימנים אצל חמור וכו' ובסימני דאוקף לא מהדרי' דזה לא הוי סימן מוצהק קמ"ל חמור דאפי' חמור בסימני אוקף וזה ודאי אינו סימן מוצהק על החמור וע"י צשמ"ק צד"ה ואח"ל סימנים דא"י ואפי"כ מהדרי' וצ"מ דסימנים דא"י, ומשו"ה לא מסיים נמי אפי' צעדי דאוקף דעיקר הוכחתו דרק בסימנים מהדרי' דסימנים דא"י ולכן לא הציא הרי"ף הא דרבא דכיון דס"ל בסימנים דרבנן לא ס"ל הא דרבא כלל.

ובזה ניחא מה שעמדו חוס' על צעדי דאוקף דזה קאי למ"ד סימנים לאו דא"י הלא מיד גבי שמלה הו"ל למימר דהא דקתני צעדים דגופה מיירי אי סימנים לאו דאורייתא ולהכ"ל ניחא ד"ל צכוונת מהרש"ה צתוס' זה דק"ל דילמא חמור צאמת לא מהדרי' אלא צעדי אוקף ולהכ"ל ז"א

דעיקר אחי לאשמעינן ללא צעינן מוצהקים רק סגי בסימנים אמלעים ולפ"ז גבי עדים דגופה אינו מיותר דהרי אחי לאורויי דסימנים דקאמר היינו סימנים כעדים אצל כאלן ל"ל הכי לכן קאמר אי סימנים לאו דא"י, אך זה שיצוה דקושי' מהרש"ה מנ"ל דאינעריך קרה לסימנים דילמא בסימנים מוצהקים מיירי שיש על האוקף אלא דעיקר הרצותה דסימני אוקף או עדי אוקף מהני לחמור ולכן הכי דילמא קרה אחי לאורויי רק דצעדי האוקף מועיל אצל לא סימנים, אלא דלפ"ז יש ליישב צפשיעות ע"פ צמ"ק הני"ל דסימנים מוצהקים ממש כעדים ואם גלי רחמנא דעדי אוקף מהני ה"ה סימנים מוצהקים, וגם תוס' אינו מיושב מה שעמדו דצריהם כאלן דילמא גלי רחמנא צחמור דאע"פ שאין סימן צחמיר אלא כיון שיש סימן מוצהק על האוקף מהדרי' ועוד יש לפקפק צזה והקורא יצין מעלמו לכן אין להאריך.

ואכתי קשי' לדברי נוצ"י הני"ל דלולא דגלי רחמנא דחייב להחזיר בסימנים מקרי המולא מוחזק ובמקום דאינו מחזיר צאמת המולא מוחזק א"כ איך יליף צצ"ק דס"י ע"א יאוש צגניצה מאצידה דילמא דוקא צאצידה יאוש קונה כיון דהוא מוחזק מהני יאוש שיהיה שלו משא"כ צגניצה לא מקרי בגנב מוחזק לא מהני יאוש שיכנס כ"כ צרעותו שיהי' מוחזק ויהיה שלו, ונ"ל דצגני' אמרי' ודילמא לסימנין הוא דאחי וכו' אמרי מדקתני לכו תנא לסימנין גבי שמלה וכו' ש"מ דשה לאו לסימנין הוא דאחי, והוא חמור דרש"י פי' דהקושי' היתה דשה אחי לסימנין משום דגמי' דחי לקמן אשמלה דתנא חוצעין אינעריך ליה וסימנין כדי נצבא ושמלה לאו לסימנין אחי א"כ איך משני מדנקט לסימנין גבי שמלה הא כדי נצבא ובצמ"ק דחק צוה גם יש לדקדק דהול"ל ש"מ דסימנים דרבנן או שה לאו דא"י ואמרתי ד"ל דהפי' צהא דדחי תנא חוצעין אינעריך ליה היינו דאפשר סימנין דא"י רק מהכא ליכא לאוכחי וי"ל ג"כ דחי' כיון דאחי לתוצעין ל"ל דאחיא לסימנין, וצוה היה אפשר ליישב קושי' תוד"ה מה דירושלמי יליף מאשר תאצד דירושלמי ס"ל דסימנין דא"י מדיליף ליה משמלה וא"כ ליכא למילף יאוש מיניה אצל גמרא דילן דמספקא לן אי סימנים דא"י או דרבנן לכן ס"ל דשמלה ליאוש אחי, אלא דלפ"ז ק' אמאי נקט כלל סימנין גבי שמלה כיון דאחי ליאוש א"כ א"א למילף סימנים משמלה אך ז"א דהא כיון דמספקא ליה ואפשר דסימנים דא"י ואז ילפי' ליה משמלה נקט גבי שמלה ולפ"ז צקושי' הוי ס"ל דשפיר אפשר דסימנים דא"י רק משמלה א"א למילף דפשיעא דאחי לתוצעין לכן שפיר הכי' דניליף משה לזה חי' אמרי מדנקט סימנים גבי שמלה וגם תוצעין וצוה מדוייק דהציא כל המשנה מה שמלה מיוחדת שיש לה סימנין ויש לה תוצעין שהוא ליותר וכו' די צאמרו מדנקט תנא לסימנין גבי שמלה עכ"ה דתנא גופא מספקא ליה ונקט סימנין אי דא"י ותוצעין אי לאו דא"י ש"מ דשה לאו לסימנין הוא דאחי דאי סימנין דא"י יליף ליה משמלה וכפי' השני, ולפ"ז הנוצ"י לא כתב אלא אי סימנים דא"י ואז שמלה אחי לסימנים ולא ליאוש ואז המולא מוחזק משא"כ בגמי' קאי לפ"מ דקיי"ל סימנים דרבנן ואז שמלה ליאוש אחי דע"י סימנים אינו מיהא ולא קנאה זה שמלח שפיר ילפי' גניצה מאצידה, וע"י צנוצ"י שם.

ובזה יש לפרש דברי תוס' ד"ה מה, שכתבו צתחילת דצריהם צצ"ק אמרי צגניצה דילפינן יאוש מאצידה וע"י

סימנים אינו מייחש וא"כ זה לאו לסימנים הוא דאחי דל"ל אז שמלה למעוטי דבר שאין בו סימן וכנ"ל.

ואמנם מדברי הרשב"א והר"ן שהביא שטמ"ק מפורש דלא כנוצ"י הג"ל שהק' אהא דאמרי לא צעדים פירש"י עד שיביא עדים שהי' שלו וילדי"ק א"כ קרא למאי אינטריך אי לאשמעינן דמחזירין צעדים פשיטא ואי לאשמעינן דאפי' בסימנין לא ליהדר לישחוק קרא מניה ואנא ידענא דמנא תיתי וי"ל דסברא הוא דנהדר בסימנים דלאו לאפוקי ממונא ממר ומיתב למר הוא להכי אינטריך קרא דלא נהדר אלא צעדים עכ"ל ולפי דברי נוצ"י דכתב דלולא הסימנים מקרי מוחזק א"כ אין סברא כלל שנו"א ע"י הסימנים מן המוחזק ואדרבה כתבו להדיא דלאו לאפוקי ממונא ממר הוא ואינו קרוי מוחזק דרק משו"ה מהני סימנים ותימא צעיני שנוצ"י ראה השמ"ק כמו שהביא שם ולא עמד צדו ועוד כיון שכתבו סימני' סברא הוא דלאו לאפוקי ממונא למר ולמיתב למר הוא ע"ש מצוהר להדיא דהכי דצא להוליא מחזקתי לא מהני סימנים ולידוהו קושית מהר"י פוזנר חמורה מאוד, לכן נ"ל כעת ליישב דלכאורה ק"ל מאי קאמר נפ"מ לאהדורי גט אשה בסימנים דאי אמרת סימנים דאח' מהדרי' דל"ל סימנים כלל בגט אשה לפמ"ש פני' שהבאתי כמה פעמים דל"ל סימנים ת"ל מטעם צו"ש דמ"י למימר לי' דלאו מניה נפל אלא מרובא דעלמא דהיינו שזה שאומר שהוא שלו הוא מרובא דעלמא שלא נפלו מהם וא"כ הוי הכרי נגד הרוב ולא מהני ולפ"ז תקשי ל"ל בגט אשה בסימנים ת"ל מטעם צו"ש ואי שהוא מרובא דעלמא שלא נפלו מהם הא רובא דעלמא אין מגרשין נשותיהן וא"כ ממני"פ אס' הוא מן המיעוט שלא נפלו וא"כ הוא מן המיעוט שגרש ואחרים לא גירשו והם מן הרוב שלא גרשו ולריבין להחזיר לו ואמרת דצאמת לא מיירי התורה כלל שהוא אומר צרי שהוא שלו דאז בודאי נאמן מטעם צרי רק דהכא מיירי שא"י יותר רק שהצגד שלו הי' לו סימנים אלו ואף לאחר שהחזירו לו אינו מכיר הצגד שהוא שלו רק יודע שצגד שלו הי' לו סימנים כמו זה הצגד וע"ז גלי רחמנא דאשפי"ב מהדרי' לי' על סמך הסימנים ולא חיישינן דלמא איתרמי סימן כסימן, דל"ל אלא דמיירי שאח"כ מכיר בצירור שהצגד שלו א"כ מ"פ מהא דאין מעידין אלא על פרטות הפנים עם החוטם אשפי"ב שיש סימנים בגופו וצבוליו הא שאני התם דמיירי שאין כאן פרטות הפנים כלל ורק ע"י סימנים לכן אין מחזירין להשיאה אצל כאן באצידה הרי מכיר אח"כ הצגד או הגט שהוא שלו ולכן סמכין אסימני' לאהדורי אצל לא לגרש בו רק ע"י שמכיר בצב"ע שהוא שלו או"י דמיירי שגם אח"כ אינו עושן צרי שהוא שלו רק יודע שחפץ שלו והגע הי' בו סימנים אלו וא"כ אין כאן צרי כלל ולכן שפיר לריך סימנים.

מהרמ"ל ומהרמ"ש שטמדו מה צדו ופמ"ש דאי ילפינן גניבה מאצידה ליחוש עכ"ח דסימנים לאו דאח' וא"כ איך קתני מה שמלה מיוחדת שיש בה סימנים ועכ"ח דאסמכתא א"כ גם תוצעין אסמכתא וע"ז הק' שפיר דבאצידה גופא מנ"ל.

ועונ"ל צפי' דצרי הגמי' דקאמר אמרי כיון דנקט להו תנא לסימנין גבי שמלה וכו' דהא בקושי' הוי ס"ל דסימנים כדי נסבה דשמ"ק פי' תוצעין שיהיה שו"פ והני דילפי מומלאתה ואשר תאצד חולקין אמתני' וא"כ חייתר שמלה לסימנים ולפ"ז דצרי הגמי' מולקיס דלכא' תמורה דהאי ת"ש אשר תאצד פרט לאצידה שאין בה שו"פ אין לו שום שייכות לדלעיל אמנם להג"ל ניחא דצאמת קשי' ליה מדקתני תנא תוצעין אינטריך ליה וסימנים כדי נסבה ולכן ודילמא זה לסימנין הוא דאחי ע"ז משני דליתא דצאמת מדקתני להו תנא לסימנין גבי שמלה ש"מ דשה לאו לסימנין הוא דאחי דילפי לסימנין משמלה אך ע"ז קשה הא קאמר תנא תוצעין אינטריך ליה ע"ז קאמר הא תוצעין הפי' דצעי' שו"פ לזה קאמר ת"ש אשר תאצד פרט לאצידה שאין בה שו"פ וכו' וא"כ לא אינטריך שמלה לשו"פ היינו לתוצעין ועכ"ח לסימנין ולא ילפי משה וא"כ זה לד"ה קשי', וצוה ניחא דצא' הוא דאמר שה דאצידה לד"ה קשי' ועיי' בפני' ולהג"ל כיון דמגמי' נראה דגם צא' יליף דצעי' שו"פ מאשר תאצד או מומלאתה וא"כ שמלה לסימנים לכן שה דאצידה לד"ה קשי'.

ובהדי שותא מה שהק' בתוד"ה לגיחז' וצו' דצו"פ לא אינטריך וצ"ל שו"פ ל"ל קרא ונ"ל דתוד"ה פרט כתבו דס"ד דפחות משו"פ חייב מכל אצידת אחיך ואמרת' עפמ"ש בה"מ ריש הלכות גניבה דפמשו"פ צממון הוי כמו ח"ש מאיסורין וח"ש באיסורין ילפינן ציומא ר"פ יוה"כ מכל דכת' גבי חלב לכן הו"א דגם כאן ילפי' ח"ש צממון דהוא פחות משו"פ מכל ועיי' צ"ש או"ח דח"ש אינו אסור מה"ת א"כ צא משיעור שלם וא"כ מיושב קושי' דשפיר י"ל דאין צו שו"פ ואפ"ה סד"ח דמחויב להחזיר כיון דצא משיעור שלם ואז אסור קמ"ל ועיי' צשמ"ק, וצוה אפשר ליישב קושי' פני' דלמא אינטריך זה על שצא אצידה אחר שנתיאש דמהני יחוש אף דצגוף האצידה לא קני אחר שנתיאש כיון דבאצידה אחי לידים אצל שצא אחר היחוש קני ולהג"ל השצח גריר צתר עיקר ואם העיקר לא קני גם השצח לא קני ויש לחלק אצל י"ל עפמ"ש האחרונים דאף דהפקר הוא אפי' קודם דאחי לרשות זוכה אצל יחוש לא קני עד דאחי לרשות זוכה ולכן אס' היחוש קודם עשה קנין צמה שמשכו לביתו אצל אס' היחוש אחר הקנין צמה יקנה וא"כ ה"ה נמי בשצח אצידה דלא קני אחר היחוש.

אבל יותר פשוט נ"ל עפמ"ש מהרש"א ומהרמ"ש בתוד"ה מה דשמלה למעוטי אחי דמדבר שאין בו סימן מיאש דל"ה הרי הוא צכלל דכל אצידת אחיך והנה כתבו תוס' דדוקא ע"י סימנים אינו מייחש ולפ"ז אי' שה לסימנים א"כ מדבר שיש בו סימן בודאי אינו מייחש ומדבר שאין בו סימן עכ"ח מייחש כיון דאין בו סימן וא"כ שמלה ל"ל ולפ"ז היינו דקאמר כיון דקתני לסימנים גבי שמלה להורות דרק ע"י

אמרת' ליישב פירש"י שכי' לאהדורי גט שאצד מן השליח המציאו קודם שנתן לה והוא תמורה אמאי לא פירש לאהדורי לצעל ונ"ל עפמ"ש השמ"ק דבאצידות דעלמא לא חיישינן לשאלה דאס' נהדר למשאל הל"ה שלו מהדרינן ליה ולשואל לא חיישינן דשואל לפי שעה א"י סימנים שלו ע"ש, וה"כ זה השליח אפי' אס' יש לו סימנים מ"מ א"י ומכיר בצעי' הגט שיהיה צרור לו שהוא אותו שנאצד ולפ"ז צבעל שפיר י"ל דלכן אי סימנין דאח' מותר לגרש בו היינו משום שאח"כ צרור

לשני יצ"ש הרי אסור לגרש בו ומעתה כיון דגזרו חכמים להסתפק שמא איכא שני יצ"ש הרי הוא סד"א ואזלינן לחומרא שפיר לא מהני סימני דרבנן להחזיר ספק איסור דא"י.

רעונ"ל דיש לתמוך על איכות לשון הגמ' כי עבד רבנן וכו' והו"ל למימר א"י סימנין דרבנן לא מהדרינן ואמרתי ליישב דהנה דעת פמ"א ח"ג ס"ו צ' דבאיסור דרבנן כגון צמים שאין להם סוף סמכין אסימני דרבנן והבאתי סמוכין לדבריו מדברי רש"י צ"מ כ"ז ע"ב ד"ה סימנין דרבנן שכי' וגבי אשת איש דאיסור דא"י הוא לא סמכין עליוכו ע"ש והרי היה די אם ה"י אומר וגבי א"י לא סמכין ולמה מוסיף דא"י דא"י הוא אר"י לאשמעינן דדוקא ב"א דא"י דא"י לא סמכין על סימני דרבנן אבל ב"א דא"י דרבנן הוא סמכין על סימנין דרבנן, אלא דדו"י צ"ש ש"ז פכ"ג חולק עליו וס"ל דא"י לענין איסור דרבנן לא מהני סימנין דרבנן ע"ש ולפ"ז י"ל דהיינו דקאמר כי עבד רבנן תקנתא במומנא אבל באיסורא יהיה באיסור מה שיהיה בין איסור דרבנן בין איסור דאורייתא לא עבד רבנן תקנתא ולא מהני משא"כ אי הוי אמר לא מהדרינן הו"א דוקא לענין גט לא מהדרינן אבל באיסורי דרבנן מהני סימני דרבנן קמ"ל דס"ל דא"י באיסורי דרבנן לא מהני סימני דרבנן ולפ"ז ה"י לענין שאלה דחיישינן אפי' באיסור דרבנן כמו דחיישינן בא"י דרבנן דאיתרמי סימן כסימן ועי' פ"ת ס"י י"ז סק"ג ד"ה עוד דאי חיישינן באיסור דרבנן דאיתרמי סימן כסימן ה"י לענין שאלה, ולפ"ז י"ל דסוגי' דיצמות הוי ס"ל דבאיסור דרבנן מהני סימני דרבנן ולא חיישינן לאיתרמי סימן כסימן וא"כ לשאלה נמי לא חיישינן ומש"כ פריך רק למ"ד סימנין דא"י אבל למ"ד סימנין דרבנן במקום דמהני סימנין דרבנן צאמת לא חיישינן לשאלה.

ואחרי הדברים האלה נ"ל ליישב סידור קושי הגמ' דפריך ת"ש אין מעדין וכו' אע"פ שיש סימנין בגופו ובכליו ש"מ סימנין לאו דוקא וכו' אמרי וכו' כליו דחיישינן לשאלה אי חיישינן לשאלה חמור בסימני אוכף היכי מהדרי אמרי לא שאילי אינשי אוכפא וכו' ואצט"א כליו בחיורי וסומקי אלא הא דתניא מלאו קשור צבים וכו' כשר ואס"ד חיישינן לשאלה כי מלאו קשור צבים אמאי כשר ניחוש לשאלה וכו' וכל העובר ישחומם לבחור דמשני אצט"א וכו' א"כ אמרי דלעולם לא חיישינן לשאלה ואפ"כ לא מהני סימני כליו משום דמיירי בחיורי וסומקי א"כ איך חוזר להקשות ואס"ד חיישינן לשאלה וקודם דמשני ואצט"א הו"ל להקשות מאלא הא דתניא וכו' וביצמות צאמת הקדים הקושי מהא דמלאו קשור וכו' ואח"כ משני ואצט"א כליו בחיורי וסומקי והלא דבר הוא.

ולפמ"ש י"ל דלכאורה נ"ל להצוה ראייה לדעת הש"ש הנ"ל דא"י לענין איסור א"י דרבנן כגון צמים שאל"ם נמי לא מהני סימני דרבנן מהא דקתני סתמא אין מעדין אלא על פרלוק הפנים עם החוטם אע"פ שיש סימנין בגופו ובכליו והרי סתמא קתני א"כ מיירי אפי' צמים שאל"ם ואמאי לא תיהיב הסימני דרבנן אר"י דא"י לענין איסור א"י דרבנן נמי לא מהני סימני דרבנן וא"כ שפיר הוכיח מהך מתני דסימני דרבנן וגם מה דס"ל לגמ' דידן דא"י לענין איסור

לו שהוא שלו לכן פ"י שאצד השלוח דאינו יודע צירור שהוא שלו דלפי שעה אינו מכיר אותו כ"כ רק שיודע שהגט שהצוה היה לו סימניו אלו ואפ"כ מהדרינן.

וכעת נ"ל דקושיתי לק"מ דנהי דגט לא דמי לאצידה דבאצידה איכא רוב נגד הצרי משא"כ בגט אין הרוב נגד הצרי דאיכא רוב דאין מגרשין נשותיהם נגד הרוב דמרובא דעלמא נפל מ"מ לא מהני הצרי משום דנגד הצרי איכא חזקה א"י וכמו דלא מהני נגד הרוב כן לא מהני נגד החזקה א"י ולפ"ז שפיר מדמי גט לאצידה דכמו דסימני מהני באצידה אף שהוא נגד הרוב דמרובא דעלמא נפל ה"י דמהני בגט אף דהוי חזקה א"י כמו באצידה נגד הרוב ובגט ליכא רוב דנגד הרוב דמרובא דעלמא נפל איכא רוב דאין מגרשין נשותיהן ורק חזקה א"י וכיון דסימני מהני נגד רוב מהני נמי נגד חזקה א"י וא"ש.

ואחרי הדברים האלה כי דברי גו"י מפוקפקים נ"ל ליישב מ"ע אנו חוששין לשאלה דהנה מתוס' יצמות ד"ה כליו נראה דחשש שאלה הוא חששא דא"י שרי כתבו דפשיטא ליה וודאי אפי' אי חיישינן לשאלה מה"י אבל מדרבנן ל"ח לשאלה להחזיר אצידה אלא שה"י היכי מפקינן מקרא דמהדרי חמור בסימני אוכף ניחוש לשאלה מה"י וע"ש ולכאורה היכי רמיזא בתורה חשש שאלה ולולא דמסתפינא הייתי אומר דבצמת מהא דגלי רחמנא חמור בסימני אוכף או צעדי אוכף ונקט אוכף ולא מרדעת דהרי החמור רגיל יותר במרדעת שצריך לו לחממו וא"כ יותר רגיל שהחמור יאצד במרדעת מצאוכף אר"י דדוקא באוכף מהדרינן משום דלא מושלי אינשי אבל במרדעת לא מהדרינן משום דאיכא חשש שאלה ומחמור בסימני אוכף ילפינן ליה, וצוה יוחא מה שעמדו ראשונים דאי חיישינן לשאלה א"כ צב"ל אצידה ניחוש לשאלה ולהכ"ל כיון דמחמור ילפינן ליה א"כ דוקא דומיא דחמור בסימני או צעדי אוכף חיישינן לשאלה ולא באצידה דעלמא.

אמנם יש לחקור אי סימני דרבנן וא"כ במציאה לא חיישינן לשאלה כמ"ש החוטם מ"מ לענין איסור אי חיישינן לשאלה או לא כגון שפ"ל צמים שאין לו סוף ויש סימן בצגדיו אי חיישינן לשאלה או לא כיון דחזינן דבמידה דרבנן לא חיישינן לשאלה, ונ"ל דפ"י הק' איך אמרי ואי אמרת כי עבד רבנן תקנתא במומנא אבל באיסורא לא עבד רבנן תקנתא דאמאי לא ניהדריה כיון דמדא"י מהדרי גט אשה ע"י שמו ושם אצו ושם עירו שכתב בגט ואפ"י בהחזק שני יוסף בן שמעון ורק מדרבנן לא מהדרי א"כ לענין איסור דרבנן תיהיב סימני דרבנן, ואמרתי ליישב עפ"מ"ש להסביר דברי הש"ך דדינו ס"ם אות י"ז ח"י י"ט לחלק בין צער שנתעלם מן העין דספיקו לקולא ובין גביות דס' לחומרא דבשלמא בבגנתמה"ע אילו האדם צעממו מסופק שמא נתחלף מותר דאזלינן בת"ר וא"כ ה"ה אם חכמים תקנו ואסרו משום ספק שמא נתחלף עכ"פ ספיקא לקולא כיון דאין כאן דררא דאיסור דא"י משא"כ בחלב שחלבו נכרי אילו האדם מסופק שמא נתערב בו דבר עמא היה אסור כיון דהוי סדא"י וא"כ אם חכמים גזרו להסתפק שמא יש בו דבר עמא א"כ אם אמרו חכמים שיהי סדא"י אזלינן לחומרא כמו בכל סדא"י ולפ"ז ה"י כיון דאם אנו מסופקים

דרבנן אז זודאי חיישי לשאלה איכ קשה ולטעמך דמתני דאין מעידין וכי הוא משום דסימנין דרבנן וזודאי חיישינן לשאלה ואיכ פשיטא דקשה חמור בסימני אוקף היכי מהדרין ע"ש.

ולפענ"ד דאי סימנין דרבנן איכ עכ"ח הא דאמרי חמור בסימני אוקף היכי מהדרין האו חמור לאו לחמור יתירא דקרא קאי אלא דינא קאמר דמהדרי חמור בסימני אוקף ואיכ לא קשה דניחוש לשאלה דהרי כתבו תוס' יצמות דק"ך ע"כ ד"ה כליו דלהחזיר אבדה לא חיישינן לשאלה ועכ"ח דקושיתו היתה דאי סימנין דרבנן איכ הא דדרשי קרא יתירא דחמור היינו חמור אפי צעדי אוקף וגם ע"ז תקשי דניחוש לשאלה איכ הו"ל להקשות ולטעמך דסימנין דרבנן איכ חמור צעדי אוקף היכי מהדרי וכמו שהק' שם אח"כ, ע"ז אני אומר דלק"מ דהרי הביא שמי"ק צ"ס הרמב"ן וז"ל אי חיישינן לשאלה חמור בסימני אוקף היכי מהדרין פי וה"ה לעדי אוקף אלא דהשתא ס"ל סימנין דא"י ומשוי"ה אקשי סימנין, וכן מסיים אח"כ אצל למשאל שהשאלו לו חיישינן ולפיכך ק"ל בגמ' חמור בסימני אוקף או צעדי אוקף ע"ש הרי מפורש דקושית הגמ' באמת היה גם אצדי אוקף ג"כ ואיכ שפיר פריך וי"ל דגם אי סימנין דרבנן חיישינן לשאלה.

וערנ"ל לפ"מ שהבין מהר"י פוזנר צתשו נזי"ת סי' ס' כוונת הב"ש דכיון דחיישינן לשאלה איכ מגרע כח הסימן מובהק דלא הוי מובהק ביותר הטעם דאף בסימן מובהק שהוא דבר זר ומפולג לא נמלא כי אחד מני אלף וכיון שיש עוד חששא דשאלה שזי אין הדבר זר ומפולג להיות החוש הנמלא הוא איש אחר הן מפאת שיש לו ג"כ כלי כזה או שצעל הכלי השאלו לו אותו הכלי צעלמו משאיכ צעז"ע דליכא רק חששא דשאלה לחודה לא חיישינן ע"ש ולפי"ז ליכא לאקשויי חמור צעדי אוקף היכי מהדרין דהרי פירש"י בד"ה אימא לעדי אוקף אם יש עדים המכירין צעז"ע לאוקף שהוא שלו איכ הפי' דחמור צעדי אוקף צעז"ע ואיכ ליכא חשש שאלה כלל ומשוי"ה לא פריך מחמור צעדי אוקף דניחוש לשאלה.

אך ראה זאת מלאתי צשמ"ק שכתב צהא דאמרי וכי אדם עושה טובה וי"ל דדבר שיש צו סימן מלוי שיכה צו סימן מובהק או עדים שיזכרו ע"י הסימן ויעידו צעז"ע וכי זה דוחק ואפשר דאפי עדים לא מהימני אלא בסימן מובהק אי סימנין לאו דא"י ע"ש נראה מדבריו דהוי ס"ל דסימן מובהק עדיף מצעז"ע דאפי עדים לא מהימני צעז"ע אלא בסימן מובהק וישצתי צזה פירש"י צהא דמשני בגמ' דרשהו אם רמאי הוא אם לאו מאי לאו בסימנין לא צעדים ופירש"י שיביא עדים שהוא שלו והק' צעז"מ הלא אי סימנין לאו דא"י איכ שמלה לתוצעין אחי והוא ג"כ עכ"ח ע"י עדים איכ תרתי קראי לעדים ל"ל ואמרתו עפ"ד שמי"ק ה"ל דמחא הוי סד"ח דדוקא אם יש לעדים סימנין מובהקים מהדרין אצל צעז"ע דאפי צעדים גרוע מסימנין מובהקים לא מהדרין קמ"ל דאפי צעז"ע מהדרין לעדים ולכן כיון דכתב תרתי קראי פירש"י שפיר לא צעדי אוקף אם יש עדים המכירין צעז"ע לאוקף אצל למהר"י ע"ק דאם צעז"ע לא חיישינן לשאלה כש"כ בסימנין מובהקים. דלא חיישינן.

א"י דרבנן לא מהני סימני דרבנן כמ"ש וע"ז משני דלעולם י"ל סימנין דא"י אלא דחיישינן לשאלה וכיון דס"ל לגמ' דידן דגם לענין איסור דרבנן לא מהני סימנין לכן גם באיסור דרבנן חיישינן לשאלה וע"ז פריך חמור בסימני אוקף וקושי או סוצת והולכת צין אי חמור בסימני אוקף דא"י או דרבנן עכ"פ ניחוש לשאלה דהרי אפי סימנין דרבנן ג"כ קשה ניחוש לשאלה וע"ז משני דלא מושלי אינשי אוכפא, אצל הקושי מהא דתניא מלאו קשור דהוא עכ"ח אי סימנין דא"י דאי סימנין דרבנן איכ מיירי שמלאו הוא צעלמו וליכא חשש שאלה ג"כ כמ"ש מהרש"ח צתוד"ה מלאו ע"ש לכן לא ערבינו ותנינו עס חמור בסימני אוקף דחמור בסימני אוקף קאי אפי הוי סימני דרבנן ניחוש לשאלה דהרי אמרת אין מעידין וכי אפי שיש סימנין בגופו וצלוו והיינו אפי צמים שאל"ם ומשום דחיישנן לשאלה כ"ל משאיכ מלאו קשור קאי רק אי סימנין דא"י אצל ביצמות דקאמר דלענין איסור דרבנן לא חיישינן לשאלה כמ"ש ואיכ הקושי רק באיסור דא"י דחיישינן לשאלה לכן שפיר ערבינו ותנינו ומקשה ציחד מחמור וממלאו קשור וא"ש היעב.

ומצתה העמדנו דברי רש"ח על מכוס ואיכ מפורש יולא שדעת הרש"ח נגד דעת צ"י אלא אפי למ"ד סימנין דרבנן נמי לא חיישינן לשאלה צדבר דלא מושלי אינשי ומסיבין עליהו לאהדורי גט אשה וה"ה לעדי מיתה.

ובמור כן הם נגד דעת מהר"ל מפראג שהביא צ"ש סי' ס"י ע"ק ס"ט דאי אמרינן סימנין דרבנן לא חיישינן כלל לשאלה והביא שם סמוכין לזה ומדברי הרש"ח מפורש יולא דהוי ס"ל דאפי אי סימנין דרבנן דוקא צכלים דלא מושלי אינשי לא חיישינן לשאלה כמו שכתב להדיא צכים וארנקי ועצעת לא מושלי אינשי שמעינן דמעידין עליהו ואפי למ"ד סי' דרבנן ולא חיישינן לשאלה כי הא.

אך נראה צפירוש דעת הרש"ח כדעת הב"ש שם דלמ"ד סימנין דרבנן וצ"ע סימן מובהק ציותר שפיר חיישינן לשאלה דכיון דחיישינן לשאלה ליכא מובהק ציותר אצל צארנקי ועצעת דלא מושלי אינשי לא חיישינן לשאלה אלא שהגוז"י מהדרי"ק אה"ע סי' ל"ב הקיפו צחצוילי חצויות ומעטה כל אלו הקושיות גם על דברי הרש"ח סוצים ויצוהו אחת לאחת.

ראשונה יסעו מדברי הגמ' דקאמר ת"ש אין מעידין אלא על פרלוק פנים עס החוטם אע"פ שיש סימנין צגופו וצכלים ש"מ סימנין לאו דא"י אמרי וכי כליו דחיישינן לשאלה אי חיישינן לשאלה חמור בסימני אוקף היכי מהדרין וכי והנה סוגיות הש"ס צכל מקום כשמקשה איזה קושי להוכיח איזה דין ומתח"ן לו המתח"ן והמקשה חוזר להקשות על תי זה הוא להחזיק קושי ראשונה ולמימר שהתירון נסתר והוכחה ראשונה קיימת וכן כאן הק' מתחלה להוכיח סימנין דרבנן ודחה דלעולם סימנין דא"י וכליו דחיישינן לשאלה וע"ז חוזר ומקשה ואי חוששין לשאלה חמור בסימני אוקף היכי מהדרין א"י דאין חוששין לשאלה ואיכ מוכח הוכחה ראשונה דסימנין דרבנן ועכשוי אי ס"ד כדברי הב"ש דאי סימנין

דבריו דהאיבעינהו היה לענין סימן מוצקת אבל בסימן מוצקת מיהא מהדרינן ומאי תקנת חכמים שייך צדק ואמרתו עפמ"ש ב"ש כ"ל דאי סימנים דרצנן נמי חיישינן לשאלה וממילא מגרע חשש שאלה הסימן מוצקת שאינו סימן מוצקת ביותר וא"כ אפי' בסימן מוצקת נמי לא מהדרינן לכן כתב הראב"ד דאינו מחזור שאי סימנים דרצנן לא עבדי רצנן תקנתא באיסורא דשפיר היה לריכין לחקן שעכ"פ ליהדרי ולא ניחוש לשאלה כיון דאיבוד וחילוף לא שכיח וכן במיתה לא ניחוש לשאלה עכ"פ בסימן מוצקת משום דעגונא דייקא ומינסבא כ"ל פירושו ולפ"ז גם דברי הראב"ד מטון כדעת הב"ש דאפי' אי סימנים דרצנן חיישינן לשאלה ומגרע כח הכי מוצקת.

ועוד נ"ל ראה לדברי ב"ש דתוס' בקי אמאי לא הוכיח מהא דמלאו קשור בכים ובארנקי וכו' אפי' לזמן מרובה כשר דסימנים דאוי ותוי תוס' ביצמות ק"ך דמייירי שמחזירין לו בעדים או בסימן מוצקת ע"ש ולפ"ז ק"ל לשיעת מהר"ל דאי סימנים דרצנן לא חיישינן כלל לשאלה א"כ דאמרי דמייירי שמחזירין לו בסימן מוצקת משום דסימנים דרצנן א"כ מ"ע נקט שמלאו בכים וארנקי דלא מושלי אינשי הא אפי' בשאר כלים נמי מחזירין דלא חיישינן לשאלה וא"י כדעת הב"ש דאפי' סימנין דרצנן ובעינין סימן מוצקת מ"ע חשש שאלה מגרע כח הסימן מוצקת ולא הוי מהדרינן ליה אלא משום דמייירי בכלים דלא מושלי אינשי מש"ה מהדרינן בסימן מוצקת.

ומה שהקי נוב"י כ"ל דא"כ אמאי פריך מחמור בסימני אוקף ואמאי לא פריך מחמור בעדי אוקף דהלא אפי' דרשינן עדים וא"כ סימנים דרצנן וזדלתי חיישינן לשאלה והכי מהדרינן נ"ל עוד עפמ"ש הר"ן חולין גבי סימני צינים דתנינא לוקחין צינים בכל מקום ואין חוששין לא משום נ"ע משום דמיעוטה נינהו והקי הר"ן א"כ מ"פ חו התם ודילמא דעוף עמא נינהו ומאי קושי הא עופות עמאין נמי מיעוטה נינהו ותוי דאי סמכין האי מיעוטה להאי מיעוטה דנבלות ועריפות הו"ל רובא ע"ש ולפ"ז אני אומר גם כאן דאי מהדרינן בסימנים נהי דלא חיישינן דילמא איתרמי סימן בסימן מ"מ איכא דמיתרמי סימן בסימן ואם נלרף זאת צדדי האי דמושלי נהי דרובא דאינשי לא מושלי מ"מ איכא דמושלי הו"ל רובא ולא מהדרינן משום חשש שאלה וכ"ז אי מהדרינן בסימנין וא"כ שפיר יש להקשות דניחוש לשאלה ואיכא תרי מיעוטי דהו"ל כרובא שאינו שלו לא מהדרינן משא"כ אי מהדרינן בעדים דליכא אלא מיעוטה דשאלה שפיר לא חיישינן לשאלה אבל הב"ש כתב דאי סימנין דרצנן ואז מלתי שפיר חיישינן דילמא איתרמי סימן בסימן ואפי' בסימן מוצקת אפי' נימא דליכא חששא דאיתרמי מ"מ חששא דשאלה איכא א"כ מיגרע כח דסימן מוצקת ולא מהני, שז מלתי בפניי שלי שדפס פעם ראשונה שנתקלי"ה צפויורדא ואיכא דף הראשון של פניו סדר נזיקין השמעות למס' צ"מ שלא נדפסו בשאר פניו אח"כ ושם כתוב כעין זה הו"ל ואיכא נמי רובא דרוב בני אדם אינם משאילין משא"כ אי מהדרינן מחמור בסימני אוקף שפיר איכא למיחש לשאלה דאיכא תרי חששא ד"ל איתרמוי איתרמי סימנא כי האי ואת"ל דלא איתרמי איכא חששא דשאלה עכ"ל והנאני כי דרכתי דרך זה.

ובגוף קושי נוב"י נ"ל דהנה בכל הספרים הגי' אקושי הגמי חמור בסימני אוקף היכי מהדרינן הכי אמרי אוקף לא משאלי אינשי אוקפא ובהגהות הב"ש מחק תיבת אוקף דבאמת אין לו שום פירוש אבל נ"ל דהפי' הוא כך כיון דלדעת מהר"ל מפרחג אי סימנין דרצנן לא חיישינן כלל לשאלה א"כ תקשי כיון דבעי להוכיח מהכא אי חיישינן לשאלה חמור בסימני אוקף היכי מהדרינן ועכ"ה דל"ה לשאלה וסימנין דרצנן א"כ מ"ע נקט אוקף דלא מושלי ומ"ע לא נקט מרדעת שהחמור רגיל לילך בו יותר מצאוקף ורגיל יותר שיאבד במרדעת מצאוקף כמ"ש נוב"י סי' כ"ל אעכ"ה משום דאוקף לא מושלי אינשי אפי' אי סימנין דרצנן אבל בשאר דברים חיישינן לשאלה א"כ ה"נ אי סימני דאורייתא והיינו דקאמר דרנא להוכיח חמור בסימני אוקף היכי מהדרינן אי חיישינן לשאלה ועכ"ה דל"ה לשאלה וסימנין דרצנן ע"ז קאמר אמרי אוקף אי לא חיישינן לשאלה מ"ע קתני אוקף ולא מרדעת אעכ"ה דלא מושלי אינשי אוקפא ולפ"ז שפיר נ"ל דאפי' אי סימנים דרצנן נמי חיישינן לשאלה ואי דא"כ הו"ל ונטעמך ולפמ"ש במאי דאמר אוקף שפיר אמר ליה ולנטעמך כ"ל וא"ש.

ומדברי הרמב"ן שהבאתי לעיל דפי' דקושי הגמי חמור בסימני אוקף היכי מהדרינן שפירש דה"ה דפריך מעדי אוקף ומסיים גם אח"כ דהקושי היה גם מעדי אוקף ע"ש יש ראה ברורה לבי"ש דלדברי מהר"ל מפרחג דאי סימנים דרצנן ל"ה כלל לשאלה א"כ מה ראה הרמב"ן לפרש דקושי הגמי היה גם אי חיישינן לשאלה חמור בעדי אוקף היכי מהדרינן ומאי קושי הא אי מהדרינן בעדי אוקף עכ"ה סימנין דרצנן וא"כ לא חיישינן כלל לשאלה וא"י אפי' אי סימנין דרצנן נמי חיישינן לשאלה וע"ז משני אמרי לא שאלי אינשי אוקפא וש"מ דאפי' אי סימנין דרצנן נמי חיישינן לשאלה חוץ מכלים דלא מושלי וזה נמי דלא כב"י דאי סימנים דרצנן אפי' בכלים דלא מושלי חיישינן לשאלה דהרי גם על קושי חמור בעדי אוקף היכי מהדרינן משני נמי לא מושלי אינשי אוקפא.

והראב"ד שהביא שמ"ק צהא למאי נפ"מ לאהדורי גט אשה בסימנים וז"ל פי' בסימן שאינו מוצקת אבל בסימן מוצקת מיהא מהדרינן ולא ידענא מהי תיתי אי סימנין דרצנן נינהו ואיכא למימר מעד דרוש אחיך אותו נפקא דרשי עד שתדרוש את אחיך אם רמאי הוא אם אינו רמאי ואפי' תימא דרישה זו בעדים ה"מ לספק רמאי שמלריכין אותו להביא עדים על אצד זה שכיח שלו אבל לאדם שהוא ידוע שאינו רמאי לא נריך מכלל דבסימנים מהדרינן והשתא מספקא לן הכך סימנים אי סי' מוצקת הוא או לא דאי סי' מוצקת הוא רצנן הוא דעביד תקנתא לאהדורי אבידתא בסימן שאינו מוצקת אבל גט לא ואי סימן שאינו מוצקת הוא אפי' גט אשה נמי דהא דאורייתא הוא ואכתי לא מחזור כלל אלא אי סימנים דרצנן עבד רצנן תקנתא נמי אפי' בגט איבוד וחילוף לא שכיח ובמיתה האיש נמי משום עגונא דייקא ומנסבא ותקינן דליהדר בסימן מוצקת ואצד אפי' בשאינו מוצקת, והנה דבריו תמוהים שכתב ותקינן דליהדר בסימן מוצקת הלא לזה שיחזירו הגט בסימן מוצקת אין לורך לתקנת חכמים דכיון דסימנים מוצקתים מעד דרוש ילפינן כמ"ש בתחילת

הגנב היבא סייעתא למבריל מדברי הרמב"ם בפ"ד מה' גזילה ואצידה דז"ל השמלה בכלל אצידה אחיך היתה וכן השור והשה והחמור ולמה פרט הכתוב חמור להחזירו בסימני מרדעת ע"ש וקשה למה נקט הרמב"ם מרדעת ולא אוכף כדאי בגמ' דעכ"ה חילוק גדול ביניהם דאוכף לא מושלי אינשי ומרדעת מושלי דאל"ה אלא דגם מרדעת לא מושלי אינשי מ"ט לא נקט בגמ' מרדעת הא החמור רגיל יותר במרדעת שמחמם ליה מצאוכף ורגיל יותר שנאצד במרדעת מצאוכף אלא עכ"ה דרמב"ם ס"ל סימנים דרבנן ואז לא חיישין לשאלה כדעת מהר"ל וא"כ אפי' מרדעת נמי מהדרי וצגמ' נקט אוכף היינו אי ס"ל סימנים דא"ו ואז דוקא אוכף דלא מושלי אינשי מהדרינן ולא מרדעת ע"ש והב"מ דחה דבריו לפמ"ש תוס' יצמות דבממון להחזיר אצידה לא חיישין לשאלה ומש"ה נקט מרדעת דלא חיישין לשאלה ולפענ"ד יש לפקפק ע"ז דכיון דרמב"ם קראי יתירה קדריש ויליף ליה מחמור קשה לומר דנקט מרדעת משום דמדרבנן לא חיישין לשאלה ואף דרמב"ם ס"ל סימנין דרבנן מ"מ לריבין לדרשות אלו אפי' אי סימנים דרבנן לפנין עדי אוכף ומה שנקט סימנים היינו משום דזה הוא לשון הגמ'.

צ"ש צרי עדיף ולפי"ז שאר אצידה שפיר יש להחזיר משום צ"ש ומה שהוא מן הרוב שלא אצדו זה ליתא צכאן דהא רובא דעלמא לא היה שלהם מעולם ולא היה יכולים לאצדו והיא היתה שלו ואינו מן הרוב ושפיר מחזירין משום צ"ש, אלא דלפי"ז תקשי אמאי ניוחש לשאלה ליהמניה משום צ"ש צרי עדיף דהוא שלו וא"ת שהוא מרובא דעלמא שלא אצדו הא רובא דעלמא לא היתה שלהם מעולם ולא היו יכולים לאצדו והוא היה שלו ואינו מן הרוב וי"ל עפמ"ש רש"י יצמות דק"צ ע"כ ד"ה מלאו קשור צכים דניחוש לשאלה שמא שכה צו את הגט והצ"ש כתב דיש חשש שמא השאילם ושכה ועיי' נוצי"ק אה"ע סי' ל"ז שבהין כן צ"ש וכיון דיש לחוש לשאלה ושכחם שוב לא מהני צרי ידידה שנאמר שהוא שלו ולא שאלו כיון דיש חשש שכה משא"כ במכירה דהוא מילתא דתמיהי ולא שכיח שימכור אדם כליו שפיר זכור הוא שלא מוכרם ומהני צרי ידידה ולפי"ז י"ל דהיינו נמי טעמא צכלים דלא מושלי אינשי כיון דאין דרכם להשאילם אס' לפעמים מדכר דכיר וכיון דעוין צרי שלא השאילם בודאי נאמן ולפי"ז מיושב היטב דגם לגניבה ומכירה לא חיישין כיון דהוא מילתא דתמיהי מדכר דכיר ונאמן שלא נגצו ולא מכרם ולפי"ז י"ל דמש"ה נקט הרמב"ם דמחזירין חמור בסימני מרדעת להשמיענו דלא חיישין למכירה דמכירה מדכר דכירי אינשי.

ומה שג"ל צזה הוא דהח"מ סי' י"ז סקמ"צ כתב דלא צלצד לשאלה חיישין אלא ה"ה למכירה ולאצידה דחיישין ע"ש והק' הגו"י הג"ל דא"כ מה משני צגמ' כ"ס וארנקי וטענת לא מושלי אינשי אכתי תקשי כי מלאו קשור צכים מה הוי ניוחש לאצידה ומכירה דלזה לא מהני מאי דלא מסמני דהרי לא מדעתו נאצד וגם הגנב לא מקפיד על מזלו של זה וגם אס' מוכרו נראה שאינו מקפיד, ולזה כתב הגו"י שם דגם הח"מ לא אמרו אלא לשיעת הצ"י והריטב"א דלמ"ד סימנין דרבנן אפי' צכלים דלא מושלי אינשי לא חיישין לשאלה אז גס לגניבה ואצידה ומכירה חיישין אצל צלא"ה לא ע"ש וזה תימא קאת דשמ"ק הביא צשם הריטב"א וז"ל וא"ת כל אצידה שצעולם לא נחזיר וניחוש למכירה או למתנה וי"ל דמכירה או מתנה מילתא אחריתי הוא ולא מפקינן ממונא מחזקתי כיון דהוי מידי דלא קאי למכירה ואין זה עשוי למכור את כליו ועוד מנא ידע המוכר שאצד הלוקח החפץ ההוא דבשלמא צשאלה איכא למוחש שהשאיל כליו לחצירו ואצדו מן השואל והשואל נשצפ לו ושלם לו דמיהן ולפיכך כשצומע המשאיל את המכרז רגלים לדבר לחוש שהן כליו שאצדו צצית השואל אצל צמכר ומתנה ל"ל הכי עכ"ל והרי הריטב"א הוא מרא דהאי הלכתא דאי סימנים דרבנן אפי' צכלים דלא מושלי חיישין לשאלה ואפי"ה ס"ל דלא חיישין למכירה וגניבה ואצידה.

שוב הביא גו"י סייעתא למבריל לפי הקדמה שלו דמ"ד הסברה לא חיישין לשאלה כלל רק מדכתבה רחמנא שמלה הו"א ה"מ צעדי דקופא וכ"ו אצל חמור בסימני אוכף לא מהדרי דחיישין לשאלה קמ"ל דצאוכף לא חיישין לשאלה כן פי' דברי הגמ' ולפי"ז הק' דכיון דאינערין שמלה להכי דחיישין לשאלה א"כ עכ"ה סימנים לאו דא"ו דסימנים דא"ו רק משמלה הוא דילפי' ואפי"ה דוקא משום דכתי' שמלה אמרי' דחיישי' לשאלה אצל צלאו קרא לא הוי חיישין לשאלה דאל"ה למה קאמר דשמלה אחי לאורוי' דחיישין לשאלה א"כ מוכח דאי סימנים דרבנן לא אמרי' דמ"ד הסברה ידעינן דחיישין לשאלה, והנה הוכחה זו ודאי יש לדחות דצאמת מ"ד הסברה חיישין לשאלה אצל דוקא צכלים דמושלי אינשי אצל כלים דלא מושלי צצאמת מ"ד הסברה לא הוי חיישין לשאלה ואינערין שמלה דאפי' צהני כלים דמושלי אינשי נמי חיישין לשאלה עד דכתב רחמנא חמור אפי' בסימני אוכף דצכלים דלא מושלי לא חיישין לשאלה שוב מלאתי שכן מסיק הגו"י צעלמו, אלא שעדין ק"ל לשיעת צ"י דס"ל דאי סימנים דרבנן אפי' צכלי דלא מושלי נמי חיישין לשאלה מ"ד הסברה א"כ למה קאמר רצח אי כתב רחמנא שמלה הו"א דלא אחי לסימנים אלא דניחוש לשאלה הלא מ"ד הסברה הוי חיישין לשאלה.

ולפענ"ד נראה ליישב דנוצי"ק סי' מ"ג ד"ה ולפי"ז הק' ע"ד חמ"ה ה"ל א"כ היכי מחזירין שום אצידה ניוחש למכירה דמכירה שייך בכל דבר צשמלה וצכל אצידה ותי' קדוש אצי מאו"ר הגולה זאוק"ל צצ"ש אה"ע לפי פמ"י שהצחתי כמה פעמים שהק' ל"ל סימנים צאצידה ניהדרי מכה צו"ש דאין שום אדם מכחישו צצרי וגם אין למונא חזקת ממון ולכ"ע צרי עדיף ותי' דהמונא יכול לומר דלאו ממנו נפל אלא מרובא דעלמא דהיינו זה שאומר שממנו נפל הוא מרובא דעלמא שלא אצדו חפץ זה וא"כ הרוב נגד הצרי ולכן אינו מהימן משום

אבל גם צזה י"ל דאפי' לצ"י חיישין רק לשאלה אס' החפץ שלו הוי סימן על החפץ האחר כמו חמור בסימני אוכף שהאוכף סימן על החמור או מלא עליות צכלים או שהצגדים מעידין על המת אצל צכלי צלצד לא חיישין לשאלה ואינערין שמלה דגם צכה"ג חיישין לשאלה וכתב רחמנא חמור דדוקא צכה"ג דחמור בסימני אוכף שדבר אחר מעיד על החמור צכה"ג יש לחוש צעלמא לשאלה, ואי דתקשי לס"ד דליהדר אצידה המ"ל כיון דצכל דבר חיישין לשאלה י"ל היינו היכי דהביא עדים שלא השאילם וכמו שצריך עדים שאינו רמאי ואח"כ מהדרי בסימנים.

הכלים הוא רק סימן על המה ועל הגע וכן מוזכר בגדולי אחרונים כ"פ ועיי' נוציית אה"ע סוסי סי' [ועיי' מ"ש לעיל כמה פעמים] וכיון דיש חשש שאלה שזו אינם הכלים סימן מובהק על האדם ע"ש אבל אם יש לו עב"ע אז צאמת לא חיישין לשאלה וכמו"ש מהר"י פוזנר נוציית סי' סי' דדוקא בסימן מובהק אף דלא שכיח כלל שיתרמי סימן כסימן זה מ"מ אינו מן הנמנע ואפשר אחד מאלף שיתרמי סימן כזה ויש ג"כ חשש חיישין אבל בעב"ע דליכא אלא חשש שאלה לחודה לא חיישין ע"ש ולפ"ז שפיר י"ל נהי לאותו ז' דסימנין דרבנן מלד הכצרה חיישין לשאלה אבל עדיין בעב"ע לא הוי חיישין לשאלה ואינעריך קרא דשמלה דאפי' בעב"ע נמי חיישין לשאלה עד דאתי חמור לאפוקי דלא חיישין כלל לשאלה ולא זכיתי לירד לעומק דברי נוצ"י.

רבזה יש ליישב היעב מה שעמדתי בתוך הדברים וכן עמד נוצ"י הג"ל דרבא פתח ברתתי ומסיים בחדא דפתח אי כתב רחמנא שמלה הו"א הני"מ בסימני דגופא ועידי דגופא אבל חמור בסימני דאובך ועידי דאובך לא מהדרינן קמ"ל דאפי' חמור בסימני דאובך ואמאי לא סיים נמי קמ"ל חמור בסימני דאובך ועידי דאובך ולפ"מ א"ש דצאמת אי סימני דרבנן לא נריך להך דשמלה דחיישין לשאלה אלא לחמור בעב"ע דאובך או בעידי דאובך דשם אין הסברה נותנת דניחוש לשאלה בעב"ע דאובך וכש"כ בעידי דאובך ולפ"ז כיון דגלי רחמנא חמור דאפי' במקום שמלד הסברה חיישין לשאלה אפי"ה לא חיישין כש"כ במקום שהסברה נותנת דלא ניחוש לשאלה בודאי לא חיישין והשתא לחמור מפיק ליה משמלה דלא ניחוש לשאלה בסימני דאובך שהסברה נותנת דניחוש לשאלה וכדאמרי' כתב רחמנא חמור דאפי' בחמור בסימני אובך תו לא נריך להזכיר בעידי דאובך כיון שהסברה נותנת דלא חיישין לשאלה ודאי מפיק ליה חמור משמלה.

דנ"ל להביא עוד ראיה ברורה לדברי צ"ש דבגמ' אמרי' ת"ש אין מעידין אלא על פרוף הפנים עם החוטם אפי"פ שיש סימנין בגופו ובכליו ש"מ סימנין לאו דאף ולכאורה תמוה לפי האי ס"ד דסל"ד א"כ מאי דקתני אפי"פ שיש סימנין בגופו עכ"ה דר"ה לאשמעינן דסל"ד א"כ הך בכליו ל"ל דהשתא סימנין דגופא לא מהני כש"כ סימני דכליו ודאי לא מהני דהרי סימני דגופא עדיפי מסימני דכלים שהוא הסימן על גוף האדם כמש"ל וא"כ למה קתני כליו והוא לכאורה שפת יתך, אלא עכ"ה ל"ל כדעת הצ"ש דאי סימנין דרבנן מלד הסברה חיישין לשאלה ואפי' סימן מובהק ביותר לא מהני דחשש שאלה מגרע כה הסימן מובהק ולכן שפיר קתני אפי"פ שיש סימנין בגופו ובכליו מיירי אפי' בסימן מובהק נמי אין מעידין ובגופו מיירי מסימן אמצעי ובכליו מיירי אפי' מסימן מובהק וא"כ ש"מ כדעת צ"ש דלדעת מהר"ל תקשי ל"ל ובכליו וע"ז משני דאפי' אי סימנין דאף נמי חיישין לשאלה לא בלבד אם הוא דרבנן.

רבזה י"ל ליישב סידור הגמ' דכאן דמטיקרא פריך אי חיישין לשאלה חמור בסימני אובך כיכי מהדרינן ניחוש לשאלה ומשני לא שאלו אינשו אובפא וכי' והא קאמר ואצט"א כליו בחיורי וסומקי וא"כ להך דאצט"א משנין דלעולם

שוב דחה דבריו הג"ל דרבא קאי אי סל"ד ואז אתי שמלה להורות דחיישין לשאלה דאין אפשר דרבא קאי אי סל"ד א"כ אמאי קאמר הו"א ה"מ צעדי דגופא וסימנא דגופא סימן מאן דכר שמייכו עכשיו דס"ל סל"ד א"כ אדרבה כיון דאינעריך קרא להורות דחיישין לשאלה ואי סימנין דרבנן מסברה חיישין לשאלה לדעת צ"ש אפי"כ מזה גופא דאינעריך קרא דחיישין לשאלה מוכח דסימנין דאף ומש"ה נקט סימנין דגופא וא"כ בין להמהר"ל ובין לצ"ש איכא הוכחה לדעת דידיה למהר"ל כיון דשמלה אפיקתי להא דחיישין לשאלה עכ"ה סל"ד ואפי"ה נריך קרא דחיישין לשאלה וכן יש ראיה לצ"ש כיון דנריך קרא דחיישין לשאלה ש"מ סימנין דאף דאי דרבנן מסברה ידעין וא"כ בין למר ובין למר לפי העשות ספיקא ליכא והדבר מוכרח ללד אי אלא שלמהר"ל מוכרח דלאו דאף ולצ"ש הדבר מוכרח דהם דאף ולפ"ז תקשי לתרווייכו דהא חזינן שרצא בעלמנו ספוקי מספקא ליה שהרי אחז בלשונו דאי דכתב רחמנא שמלה הו"א ה"מ צעדין דגופא והיינו אי סל"ד וסימנא דגופא והיינו אי סימנין דאף וא"כ דברי רבא המה דלא כתרווייכו.

ולפענ"ד מהר"ל מתרץ לעעמיה וצ"ש מתרץ לעעמיה מהר"ל מתרץ לעעמיה דלעולם אי סל"ד לעולם חיישין לשאלה ומש"ה אינעריך קרא דשמלה דחיישין אלא אפי' אי סימנין דאף ואז אפי' נימא דמסברה חיישין לשאלה מ"מ היינו דוקא בכלים דמושלי אינשו אבל בכלים דלא מושלי אפי' אי סימנין דאף נמי לא חיישין לשאלה ואינעריך שמלה לדידי' דאפי' בכלים דלא מושלי נמי חיישין לשאלה עד דגלי רחמנא חמור דבכלים דלא מושלי לא חיישין לשאלה וא"כ אפי' אי רבא מספקא אי סימנין דאף או דרבנן ואפי"ה אפי' לאותו ז' דסימנין דאף נמי אינעריך קרא דחיישין לשאלה בכלים דלא מושלי.

אלא דבלא"ה לא זכיתי להבין דמאן יימר דלמהר"ל אי סימנין דאף מלד הסברה חיישין לשאלה דילמא צאמת גם אי סימנין דאף אינו מלד הסברה רק דרביה רחמנא אבל לא שהסברה מחייבת והראיה להך איצט"א כליו בחיורי וסומקי דג"כ מיירי דאמרי' סימנין דאף כמבואר בסוגי' דכאן ודיבמות ואפי"ה כתבו תוס' להך תירוץ לא חיישי' לשאלה וא"כ אפי' לאותו ז' דסימנין דאף נמי נריך קרא דשמלה לאורויי דחיישין לשאלה וכוונת נוצ"י נעלמה ממני צ"ה.

וב"ש מתרץ לעעמיה וכמוש"ל דלעולם מלד הסברה אי סימנין דרבנן מכה סברה חיישי' לשאלה אבל רק בכלי דמושלי ואפי"ה אינעריך קרא דשמלה דאפי' בכלי דלא מושלי דאז אפי' אי סימנין דרבנן לא חיישין לשאלה לדעת הצ"ש ואתי קרא דשמלה להורות דאפי"ה חיישין לשאלה אפי' בכלי דלא מושלי עד דגלי רחמנא חמור דבכה"ג לא חיישין לשאלה.

ועוד נהי דצ"ש ס"ל דאי סל"ד מלד הסברה חיישין לשאלה היינו בסימן מובהק ביותר מגרע כה הסימן והסביר קדוש אבי מאמר הגולה ז"וק"ל צ"ש אה"ע דצמכירי' סימני כלים של מת או סימני חפיסה ודלוסקמא של הגע הלא

לא חיישין לשאלה והא דלא מהני כליו משום דלא הוי סימן וא"כ התמיה קיימת מאי פריך תו אלא הא דתניא מלאו קשור זכים וכי ואס"ד ניחוש לשאלה כי מלאו קשור זכים אמאי כשר ניחוש לשאלה וכי הא כזר דחי דלי"ח לשאלה וזיבמות באמת פריך תחילה ממלאו קשור זכים דניחוש לשאלה והדר מסיק הך איבע"א כליו בחיורי וסומקו, אמנס לפמ"ש ניחא דלכאורה יש לתמוה על תי' זה כליו בחיורי וסומקי דאי כליו מיירי זכה"ג ל"ל למיתני כלל כיון דכזר קתני אע"פ שיש סימניו בגופו דמיירי בארוך וגוף שאין זה סימן שהרבה ארוכין וגו' ויש א"כ אם בגוף לא מקרי זה סימן כש"כ חיורי וסומקי שהוא גם כן מה"ע שהרבה כאלה יש דלא הוי סימן וא"כ משנה שאינה לריבה הוא, אמנס נ"ל דמעיקרא תי' דזכליו אחי לאשמועינן דחיישין לשאלה ולא מהני סימן ואחי השתא למימר לבתר דמשני בחמור דאוכף לא מושלי אינשי וא"כ זכליו דלא מושלי אינשי לא חיישין לשאלה וא"כ קשה אמאי קתני סתם וזכליו דמשמע אפי' זכלים דלא מושלי וא"כ אמאי לא מהני סימן דכלים הא זכלים דלא מושלי ליכא חשש שאלה לזה קאמר דשפיר מני מיירי אפי' זכלים דלא מושלי ואפ"ה לא מהני משום דאז מיירי שהכלים חיורי וסומקי ולא הוי סימן רק דאחי לאשמועינן דאפי' דכלים דלא מושלי נמי לא מהני וכליו כולל כלים דמושלי אפי' זכלים לא מהני ודלא מושלי כשאין בהם סימן רק חיורי וסומקי ולפי"ז גם לבתר דמשני כליו בחיורי וסומקי נמי חיישין לשאלה ושפיר פריך מהא דמלאו קשור זכים, והא דלא המתין עד לבסוף בהך איבע"א היינו משום כיון דאמר אוכף לא מושלי אינשי הוי קשה ליה מ"ע קתני זמתי כליו סתם ומשני ליה מיד וא"כ סוגי דצ"מ א"ש וכן סוגי דיבמות לא קשה, רק תוס' נראה דלא ס"ל כן אצל לבי"ש מיושב הסוגי שפיר.

ומה שהקי מהר"ל דאי נימא אפי' סימנים דרבנן חיישי לשאלה א"כ אפי' זכלים נמי חיישין לשאלה אמאי קתני זמתי דסימנים לא מהני ליחסי דאפי' זכלים לא מהני, והנה כזר כתבתי זשם מהר"י פוזנר דזכלים לא חיישין לשאלה וגם אחי העני כתבתי מילתא זעעמא עפ"ד הר"ן חולין ושכ"כ פניו ולק"מ.

סימן קמ"ח

עוד בענין סימנים וטביעת עין

בעה"ת אור ליום ד' וארא תרס"ח לפ"ק.
שפעת שלום, לאוצר בלום, כהן שדעתו יפה בהיות דאביי ורבא, ידידי הרב המאה"ג מוהר"ר צבי דיק הכהן דיין בק"ק אויהעל יע"א.

קבלתי מכתבו וע"ד קושייתי דזכרי הר"ן חולין ל"ו זכיהו דזכ"ע. עדיפא מסימנים ואפ"ה לא מהדרי אבדתא זכלים כגון זכורבא מרבנן או היכי דליכא הניי נאמן אדם לומר אלו כליו של פלוני דכיון דל"ל הנאה מיני לא חיישין

דמשקר וע"ז ק"ל מהא דאמר ר"מ כ"ח סימנים ועדים יתון לבעל העדים סימנים וסימנים וע"א ע"א כמאן דליתא דמי ע"ש והשתא לדברי הר"ן תרי תמיכי דכרינן הכא חדא ל"ל עדים הא ע"א נמי נאמן כיון דל"ל הניי א"כ זכ"ע דיהי עדיפא מסימנים דאחרוני ועוד אמאי זכ"ע וסימנים וע"א ע"א כמאן דליתא אדרבה ע"א שמעיד שמכיר הדבר זכ"ע עדיף יותר מכל הסימנים שזעולם, וע"ז כתב מע"כ דזכרי הר"ן אמורים רק אם ליכא התנגדות לע"א אצל אם ע"א אומר שמכיר אותו זכ"ע ולאדם אחר יש סימנים עליו א"כ אני אומר מה שמכיר אותו ומעיד בעד משום שהוא אומר דדמי כמו שחיישין בא"ח זמלחמה זיבמות דקט"ו שהוא אומר דדמי משא"כ זשני עדים אם מכירים זכ"ע ל"ל דדמי כמו שמזכיר שם זכ"ע זכ"ע זכ"ע וזשפיר שני עדים עדיפס משני סימנים וממילא מוצן שגם קושייתו האחרת מחורן זכ"ע דזכ"ע חיישין שאומר דדמי אם יש התנגדות כנגד זכ"ע שיש לו עכ"ד.

ראני לא אוכל להבין דא"כ מה עדיפא זכ"ע מסימנים כיון דסימנים לחודי מהני אפי' לענין איסור כדמשמע זשמעתינן דא"ל אית לך סימני זכ"ע ועז"ע לחודי נמי מהני ואם הן זה כנגד זה אז עז"ע לא עדיף מסימנים א"כ זמאי עדיפא, וגם לשון הגמרא לא משמע הכי מדאמר מרישא הוי"א סימני עדיף מזכ"ע דהא מהדרינן אבדתא זכ"ע ולא מהדרי זכ"ע א"כ עכ"ה לפי הס"ד סימנים עדיפא אפי' אם יש נגדו זכ"ע דהרי ראייתו משום דמהדרינן אבדתא זכ"ע ומהאבדה מהדרי זכ"ע וסימנים אפי' אי ליכא כנגדו זכ"ע א"כ הוי"א מה שאמר דזכ"ע עדיפא מסימנים היינו אפי' יש סימנים כנגדו.

רזה נ"ל כוונת גליון הש"ס שז"ן על אות עדיפא עיי' תוס' זכוכות ד"ג רע"א דשם כתבו תוס' דעדיף לאו דוקא אלא כי דדדי נינהו ועדיף היינו חשיב עיי"ש והכא מוכח להיפך דכמו דזכ"ע עכ"ה הפי' דסימנים מהני יותר מזכ"ע ה"ה למסקנא דמסיק דזכ"ע עדיף היינו נמי אפי' נגד סימנים ומוכח דעדיף הפי' שהוא יותר טוב וכדעת רש"י זכוכות שם.

ועיין ריע"א שכתב אהא דאמר ש"מ זכ"ע עדיף איכא למידק היכי שמעי מהכא דעדיף מסימנא דהא לא משמע מיני אלא שהם שז"ן דהא שרינן נמי זכ"ע וי"ל דקים לן דכל היכי דאמר דזכ"ע מילתא דעפי עדיף וקשוע מסימנים ונפ"מ דאי אחי תרווייהו לקמן דיבצנן זכ"ע ולא לסימנא ככל מידי דמכין זכ"ע ע"ש הרי דכתב להדיא דאפי' נגד סימנים זכ"ע עדיף ודלא כמו"ש מעלתו וכן סיים דזכרי הר"ן ולא אמרו דלא סמכי על ע"ה זכ"ע אלא זכ"ע שחובעת לעלמה וכי' וה"ה לאחרים כל היכא שאינו חשוד וזודאי קשה כנ"ל.

אלא דהוי ק"ל ע"ז מדאמר ר"מ זכ"ע דאלו אחי זי תרי ואמרו פלגי דהאי סימנא והאי סימנא קעל נפשי לא קטלינן לי ואלו אמרו אית לן זכ"ע בגווי קטלינן והרי החס אלו אחי שני עדים ואמרו זכ"ע פי' הרג את הנפש קטלינן לי ואלו אחי זכ"ע אחרונה ואמרו דפי' דהאי סימנא קטלא זודאי לא קטלינן אי לית לי הני סימני ואי אית לי

הרי אין עבִיִּיעַ נגד הסימנים והם הטבִיִּיעַ נגד הסימנים בודאי לא קטלי לִי הרי דאִין הטבִיִּיעַ מועיל נגד הסימן אבל אחר העיון זה שיבוש דהתם חס אומרים פִּי דהאי סימני והאי סימני קטלא חֵף דאִין פִּי שמעדין עליו נהרג מִיִּם שפיר אין מועיל עדותן של אלו בטבִיִּיעַ דעכִיִּפּ הם מוכחשים מעדים שאמרו שלא זה הרגו אלא פִּי דהאי סימני כהאי סימני הורגו אבל באצידה ששני טענות הם אמת שיש לו הסימנים וזה מכיר בטבִיִּיעַ אז באמת טבִיִּיעַ עדיף וכמוִיִּשׁ.

וגם מִיִּשׁ דבִּיעִיָּא חיישינן שאומר בדדמי כמו בטבִיִּיעַ במלחמה ציבמות קטיו ולא חיישינן לדדמי בשני עדים כמוִיִּשׁ הראשִׁשׁ שם ולפענִיִּד דמיא כעוכלא לדנא התם אמרי עממא למא חיישינן דאומר בדדמי משום זימנין דמחו לִי בגירא או ברומחא וסברא דדאי מת ואיכא דעבד סמתרי וחי משאִיִּכ הכא דליכא במאי לספוקי שאומר בדדמי ולמה יחוש לזה, ועוד אמאי מהדרינן לנורבא מרבנן בטבִיִּיעַ יחוש נמי שאומר בדדמי והרי בטבִיִּיעַ במלחמה אפיִי הוא נורבא מרבנן נמי חיישינן שאומר בדדמי אִיִּכ היִנּי יחוש כמו דחיישינן באינש אחרינא דאומר בדדמי.

ובן עירו הרבני החוִיִּשׁ מוהרִיִּר ירמיי ראזענבלטער גיי מקיִּיק סערענטעש אמר ציטוב קושיתי בגייל עפִיִּמ שהאריך לזכִיִּיר דגמי קאי הכא אי אמרי סימנים דרבנן אבל אִיִּא סימנים דאורייתא סימנים עדיפי מטבִיִּיעַ וצִיִּיִּמ קאי בגמי אי סימנים דאורייתא לכן לריכין לעדים וגם סימנים וסימנים ועיִּיִּא יניח וזה הוא טעות דכיון דאמריִיִּי תדע דאי אתי צי תרי ואמרו פלגיא דהאי סימני והאי סימני קטל נפשי לא קטלינן לִי ומקמיל פשיטא וכי תעלה על דעתך לומר דעיִּיִּי סימנים דרבנן קטלינן לִי אוִיִּי דהכא נמי מיירי אי סימנים דאִיִּי ועוד דמשמע דאי סימנים דאִיִּי באמת קטלינן עיִּיִּי סימנים והוא דבר שאין הדעת סובלתו ותוסִיִּי הקי דמשכיל שעיִּיִּי סימנים אתי לידי קטלא אבל על סימנים גופא לא עלה על הדעת לומר דקטלינן ומה שטען דכמו דמהדרינן גט אשה עיִּיִּי סימנים הִיִּי נמי דקטלינן הוא טעות בשעה דמהדרי ל שליח אין אנו דנין על איִיִּי אִיִּיִּי וכמִיִּשׁ הרמבִּיִּים דאי בטבִיִּיעַ יוחזק וכוִיִּי מהני הסימנים לאהדורי לשליח והראי דקבעי למנפִיִּיִּי אי סימנים דאִיִּי או דרבנן ולא אמר לפנין קטלא אוִיִּיִּי שִׁיִּי דעיִּיִּי סימנים לא קטלי.

ומעיקרא עלה על דעתי ציטוב קושיתי דגמי צִיִּיִּי מיירי בסימנים מובהקים ואלו עדיפי מטבִיִּיעַ והכא מיירי מסימנים שאינם מובהקים וזה בטבִיִּיעַ עדיף ולכן התם אין עאִיִּי נגד הסימנים מובהקים משאִיִּיִּי הכא נגד סימנים שאינם מובהקים שפיר נאמן עיִּיִּי בטבִיִּיעַ אבל אִיִּיִּי לומר כן דברי גמרא קאמר התם אתִיִּיִּי סימנים דאורייתא ואי סימנים מובהקים כגון נקב שיש באות פִּי לִישׁ למימר אתִיִּיִּי דזה לכִיִּיעַ ופשוט שהוא דאִיִּי ועיין שמיִּיק גבי איבעיִּיִּי לכו אי סימנים דאִיִּי או דרבנן.

לכן נִיִּיל דאִין הפי התם שהעדים או העד מעידים בטבִיִּיעַ שהוא של אחר רק שמעידים שחפץ זה שיש לו הני סימנים הוא של זה ועיין תוסִיִּי צִיִּיִּי מִיִּי עיִּיִּי דִיִּיִּי הֵאֱתִית

לי סהדי וכוִיִּיִּי סימנים שהוא בטבִיִּיעַ נותן הסי ועדין אומרים שחפץ שיש לו סימן זה הוא של זה ואז יתכן לבעל העדים ושפיר הוי רבותא וכן סיִיִּי וסיִיִּי עיִּיִּי כמאן דליתא דמה אולמא דעיִּיִּיִּי ושפיר קאמר יניח אבל כשמעיד עיִּיִּי בטבִיִּיעַ אז שפיר נאמן וכדברי הרִיִּין.

שוב מלאתי בנוצִיִּיק אהיִיעַ סיִיִּי נִיִּיא דִיִּיִּי ולא עוד שהעיר צמשִׁיל דהגמי קאי אי סימנים דאִיִּי זרואיתו גִיִּיִּי מדקאמר דאי אתו צי תרי וכוִיִּיִּי ושם עמד דלמה לא קטלינן עיִּיִּי סימנים כמו דשרינן אִיִּיִּי סימנים וכי לחלק גם בזה בטעוִיִּיִּי עיִּיִּיִּי.

ומדברין בלוחה תשובה דִיִּיִּי אמנם שכי ומיִּישׁ צמליעתא שאין מעדין על הסימנים שמא דוקא בסימנים אמרו כן וכוִיִּיִּי אבל עיִּיִּי עיִּיִּיִּי רואה לומר שמכיר את הסיִיִּי ויש לו טבִיִּיעַ צסיִיִּי הזה שהי צאִישׁ הזה בחייו עיִּיִּי למדתי יישוב לקושיתי בגייל כי אני הרהרתי בסברא זו אבל לא היִנּי נפיש חילי לומר כן עד שמלאתי כן דודאי בטבִיִּיעַ שפיר נאמן אפיִי עיִּיִּי ומהדרינן לזה שמעיד עליו שהוא שלו והתם צִיִּיִּיִּי קאי דאִין העדים מכירין את החפץ בטבִיִּיעַ רק שיש להם טבִיִּיעַ בסימן שיש להבגד שהוא של זה לכן בעינן עדים אבל עיִּיִּי לא מהני כיון שאינו מעיד על החפץ גופא רק על הסימן של הבגד לכן אינו נאמן.

ונאמנים עלי דברי דודים, מעשה חידודים, כנפשו ונפש ידידו החותם בברוך.
חקי יודא צבי בלוהם

סימן קמ"ט

בסוגיא דחופה קונה

בעהיִיִּיִּי ה' מקץ תרס"ז לפק"ק האגשאוויטץ יע"א. ביומא דחנוכה, יאיר כאור האבוקה, הבחור כהלכה, רואין במשנתו סימן ברכה, אחי אהובי, רב חביבי החרוץ ושנון, זית רענן, במעִיִּיִּי ארנן מוה"ר שאר בלום ג"י.

את נדרי אשלמה היום להשיב עד"ת צסוגיא דחויִּיק אשר כתבת אשתקד ליישב דעת רבייִּיק דלא הביא הך דרִיִּיִּי דס"ל קידושין דחויִּיק ומשמע דרִיִּיִּיק לא ס"ל הכי וצדק ג' אמרי מנינא למעוטי מאי ואמרי למעוטי חופה ולרִיִּיִּי וכוִיִּיִּי למעוטי חליפין ורִיִּיִּיק לא הביא אלא למעוטי חליפין ומשמע דכרִיִּיִּיִּי וכתבת דרִיִּיִּיק בכתובות פִּי חופת נדה אינו קונה דאינה ראוי לביאה ולרִיִּיִּי י"ל דאפיִיִּי חופת נדה אעיִּיִּיִּי שאינה ראוי לביאה נמי קונה דרב נמי ס"ל ציבמות נ"ז דיש חופה לפסולת דאינם ראויין לביאה, ולכן לא הביא דרִיִּיִּיִּי ואפיִיִּיִּי ל"ל למעוטי חופה דבאמת חופה הראוי לביאה קונה גם לידי עיִּיִּיִּי ולענין זה טעות דמשום דפי דחויִּיק אינו קונה דאינה ראוי אינו מוכח רק דחופה הראוי לביאה קונה אחר קידושין דהתם בחופה שלאחר קידושין מיירי ואין ענין לכאן כלל

שארית

שו"ת אבן העזר

יהודה

קכט

וכמו בכל קנינים אף אם הם קנינים עוצים ואינו רוצה לקנות
באלו לא מהני ועיין צ"מ י וה"ג דכוותיה.

גם מ"ש עפ"מ שעה"מ שהק' לשיטתו דסברי כר"ב דתוס'
הק' דנימא דיו אסוף דינא ותי דהכי דמיפוך קו"ח
ל"א דיו כר"ע וא"כ אכן דקו"ח כרצון דאפי הכי דמיפוך
קו"ח אמרין דיו א"כ דינא דר"ה ליתא ותי דנהי דקו"ח
מיפוך מ"מ צמ"מ ילפי ליה ור"ה נקע קו"ח לרווחא דמילתא
ועיין פנ"י וגם הר"ף ס"ל דצמ"מ ילפי חו"ק ור"ה לא ביזא
משום דיליף מקו"ח. ואיני יודע מה אהה שח דעכ"פ הו"ל
לאתנויי דחו"ק יהיה מעטס מ"מ ולא לישחוק לגמרי.

ובע"י תמה ע"ד תוס' הג"ל שהק' דנימא דיו אסוף דינא
דמהיכי מייחית דחו"ק משום דגומרת דיו לזא מה"ד
להיות כנידון מה להלן אחר כסף אף כאן אחר כסף הלא זה
קושיא בגמ' ועוד כלום חופה גומרת אלא ע"י קידושין וכי
גמרי וכו' ולפענ"ד לק"מ דר"ה ס"ל דגומרת עדיף מקונה
וכיון דחופה גומרת כש"כ דקונה וע"ז פריך בגמ' מנ"ל
דגומרת עדיף דילמא לעולם קונה עדיף מגומרת ומש"ה
מהני חופה כיון דאחר הקנין הוי וע"ז השיב אב"י דעכ"ה
גומרת עדיף דל"ה תיבהי כסף לגמור ממכש"כ דקונה וע"ז
הק' תוס' דאפי' תאמר דגומרת עדיף כדמסיק מ"מ נימא
דיו וכמו החס אחר כסף ה"ב כאן.

ולפענ"ד י"ל עפ"מ מהרש"א דל"ה חופה גומר וקונה
כא' והק' אחרונים א"כ מ"פ רבא ג' תנן ד' לא
תנן דלמא משו"ה לא קתני חופה דקונה וגומר מש"ה בני
ואמרתיו כיון דאיצט"י היא לקמן אי ביזא אירוסין עושה או
נישואין עושה וצ"י אב"י ורבא למיפשע דאירוסין עושה ודחה
לכו וא"כ י"ל דס"ל ביזא נישואין עושה וא"כ גם ביזא קונה
וגומר כא' ושפיר פריך דהו"ל למתני חופה כמו ביזא ובר"ף
י"ל דספוקי מספקא אי נישואין או אירוסין עושה ומש"ה
לא ביזא ר"ה דדילמא נישואין עושה וא"כ שפיר קשה אמאי
לא קתני ליה וגם לא מלי למימר למעטוי חופה דלמא אירוסין
עושה ביזא וא"כ י"ל דמשו"ה לא קתני חופה דגומר וקונה
כא' צהדי איך דאין עושין רק אירוסין.

ורקושיא שעה"מ שהבאת אי אין חופה באלמנה דלמא משו"ה
לא קתני חופה צמתני דלא קתני אלא מילתא
דפסיקא דשייך בין באלמנה בין בצחולה ומ"פ ג' תנן ד' לא
תנן ולפענ"ד לק"מ דביזא נמי ל"ש צקונה פחותה מצת ג' ולא
הוי מילתא דפסיקא ואפ"ה קתני ליתני נמי חופה.

ובזה תנח דעתך כעת והגני חותם בכל חותמי ברכות
שבמקדש אחיד אוהבך מחבבק ומגשקך.

הק' יודא צבי בלוהם

פ"ש לאחינו האהוב הב' החריף מה"ר משה נחום ג"י.

דאפי' מאן דס"ל החס קונה הוא הרא"ש ס"ל הכא דאינו
קונה ומעטס הנ"ל ועוד דא"כ בר"ף כשמואל ביצמות שם
דס"ל לפירש"י דחו"ק ואין חופה לפסולות והו"ל לאחויי דברי
שמואל.

ובאחרונים הק' לשמואל דס"ל אין חופה לפסולות וחו"ק מ"פ
צקידושין ג' תנן ד' לא תנן דילמא לא קתני רק
אותן דרכים דמהני נמי לפסולות מש"ה חופה וכו' כעין
קושיא בר' יו"ע מיומני צתוס' יצמות ולפענ"ד עפ"מ
הר"ן ד"י גבי איצט"י ביזא אירוסין עושה וז"ל איכא למידק
ביזא דקני צתן קידושין ה"ד אי דאיכא חופה ביזא ל"ל
ואי דליכא חופה כיון שביזא איסור הוא הא קו"ח דזא על
ארוסתו צתית חמיו לוקה אינו צדין שחקנה וכו' מאמר
דהיתירא קונה מאמר דאי ל"ק ותי דה"ה דאם צא עליה
שלא לשם נישואין אלא דרך זנות דח"ק ולוקה ע"ש מצוהר
מדבריו דביזא דאי ח"ק ועיין צ"ש סי' ס"א סק"צ [ויש לי
להאריך בזה צסוגיא דקידוש אינו לוקה וצסוגיא דקידושין
שלא נמסרו לביזא ואין עת האסף] וא"כ מתני נמי לאו
מילתא פסיקא קתני דמהני צפסולות א"כ חופה נמי אף דאין
חופה לפסולות הו"ל למיתני חופה.

ומ"ש דר"ף פ' הערלה אינו קונה דדעתו על גמר ביזא
והא דאמרי ביצמות האשה נקנית לצעלה דהערה
היינו צביזא שלאחר קידושין וא"כ קו"ח דר"ה פריכה
דבערה יוכיח דגומר וא"כ ולכן לא ביזא וס"ל נמי דאין
חופה לאלמנה כירושלמי צתוס' יומא אכל צתחילה יש חופה
לכן לא מלי למימר למעטוי חליפין. גם דבר זה אין לו שחר כיון
דקו"ח דר"ה פריכה א"כ מנ"ל לר"ף דחו"ק ומהיכי יליף ליה
ואי משום דחופה באלמנה ח"ק ש"מ צצחולה קונה זה טעות
החס מיירי צחופה שאחר קידושין ואינו ענין לכאן.

וביישוב קושיא אחרונים הנ"ל לר"ף דהערה ל"מ אלא
צסוף קנין אכל צתחילה קנין דעת' אגמר ביזא
וא"כ קו"ח דר"ה פריכה דהערה יוכיח דגומר ואינו קונה
ונ"ל דצקידושין ד' ע"ב אמרי והלא דין הוא ומה יצמה שאינה
נקנית צכסף נקנית צביזא זו שנקנית צכסף אינו דין שנקנית
צביזא וק"ל לשיטת הר"ף הנ"ל איך מלי למילף קידושי ביזא
מייצמה הא ציצמה דהערה נמי קונה כמצוהר צרמצי"ם פ"ב
מייצום ה"ג וכאן אמרי דדעת' אגמר ביזא דוקא אך זה
שיצוש דצחמת לפי ס"ד דילפי מקו"ח הייתי אומר דצבערה
נמי קונה אפי' צתחילה קנין והא דאמרי דצבערה ח"ק
ודעת' אגמר ביזא היינו לצתן דמסיק דילפינן מוצעלה ודחה
וקו"ח דמה ליצמה שכן זקוקה ועומדת והנה רש"י פי' שכן
זקוקה ועומדת שאין הביזא אלא לגמור אכל קנין דמשיקרא לא
והרי לר"ה דס"ל דגומר עדיף מקונה וא"כ אם גומר ציצמה
כש"כ דמהני צקנין מעיקרא ושפיר מלי למילף דביזא קונה
מקו"ח ליצמה וא"כ הערה נמי מהני אפי' צתחילה קנין
וא"כ לר"ה לשיטתו צחמת קונה גם דבערה.

ובלאה"נ ח"י מה קושיא דצחמת י"ל דהערה נמי קונה
צתחילה הקנין רק משום דאמדינן דדעת' אגמר
ביזא ואינו רוצה לקנות דבערה אכל אם הי רוצה הי מהני

סימן ק"ב

בענין מקח טעות בנשואין בכנסה
בחזקת בתולה ונמצאת מעוברת

בעה"ת אור ליום ג' לס' גם ברוך יהי' תרס"ז לפק"ק
האנושאויטץ יע"א.
ישאו הרים שלום, לאוצר בלום, כבוד הרב הגדול בתורה,
חרוף ובקי בגמרא וסברא, כש"ת מוהר"ר יוסף הלוי צווייג
אבד"ק פאטיק במדינת גאליציען יע"א.

יקרת מכתבו הגיעני ויהי' נח כבודו מחול כי לא בחתי על
החתום כי דרכי מעולם למנוע עלמי צדק וזפרט דלא
לריכי לדידי כי ימלאו כ"כ חוץ ממני וגם עתה לא לתקוע עלמי
דבצר הלכה כי אם לפלפולא בעלמא בחתי.

ע"ד איש אחד אשר נשא אשה בשלבי ירח שצט בחזקת שהיא
בתולה ואחרי אשר קרצ אליה מלא אוחה מעוברת
לזנונים ולמראה עיניו שפט שהיא מעוברת יותר כמשלש
חדשים ויבדל ממנה בזעם כי נמאסה בעיניו מחמת פגם
זוהתה וביקש להפריד מאתה בגי"פ והאשה כי ראתה שנמאסה
בעיני בעלה נסעה תיכף מזה ותרחק רגלה ותלך לנוד באשר
תמלא וכפי הנראה עשתה זאת למען הסתר צושת זוהתה שלא
יכירו הכל בהריונה והתמהמה בדרך עד אחר חג הסוכות
דשנת תרס"ה ואחר שזכה למקומה הראשון ספרה כי ילדה
בת צחג הסוכות והילדה לא חייתה רק ימים אחדים ואולם
הבעל כ"ל ידע בזנפשו כי שקר מלי אמנם לא הי' יכול
לצרר דבריו אז כי לא ידע מקום שצתה ולדחה אמנם כעת
אחר החקירה והדרישה נודע הדבר כי ילדה האשה בת עוד
צרי"ה אז שנחרס"ד והילדה חייתה כ"א יום כי כן כתב מנהל
ספרי חיים שבקהלה קדושה סטאניסלאב בכתב טעודה הלידה
[געבורטסמאטריקטן שיינ] שבכפר קטוהין אשר בסמוך
לסטאניסלאב שמה הייתה ושמה נמלאת צעת לדחה ונמלא
לפי"ז כי ילדה לחמשה חדשים שלימים ועוד חייה ימים אר"ד
ויען כי הבעל ממקום כבוד והרב אשר במקום האשה סלק
את ידיו והרשה לכל ציד"ל להזמין את האשה לד"ת ולכן
הזמין מעלתו את האשה זה גי"פ ולא שמעה בקולו ומסרבה
לעמוד לדין ורונה להתיר לאיש הזה לישא אשה על אשתו עפ"י
היתר מאה רבנים.

הנה דברי מהרי"ט שרמז עליו צאה"ט אה"ט סי' קט"ו סק"כ
הביא חו"י צחת"ס אה"ט ח"א סי' קמ"ח אשר זה
לשוגו, עובדא הוב' צא' שגשא אלמנה ונתצבר שזינתה בהיותה
פנויה וילדה תחתיו ושאל השואל והשיב שם שלא צירר השואל
מה נסחפק וכי ח"ל ומי"מ ח"ל הואיל ונמלאת מעוברת ויאל
עליה ש"ר מאוסה היא בעיניו ומפגמה טפי הלכך היא מקח
טעות דומי' דהא דאמרי' פ"ק דכתובות כנסה בחזקת בתולה
ונמלאת בעולה ל"ל כלל וכי' וח"ל דשאני החם משום דבחזקת
בתולה כנסה דהא צנמלאת מו"ט יש לה כתובה מנה אלא
טעמא משום קפידא הוא דבעילה קפיד דהו"ל פגמי רבתי
צבכי כדאמרי' ס"פ בן סורר ומורה מעשה צאדם אחד שנתן
עיניו צאשה כ"ש לצעלה שפגם לו ופגם לצניח אשר תלד

ואפשר שיהא צדין להויתרה בלא תוספות אם נודע שזינתה
בהיותה פנויה ודעתא דלמישקל ולמיפק לא כי לה וחלוי ע"ז
נשאלה שאלה עכ"ל וח"י שם תמה אי קפיד אבעילה צאיסור
ופרייות וא"כ כנסה בחזקת בתולה ונמלאת בעולה בהיתר
כגון שכבר נישאת ונתאלמנה לא יהי' מק"ט וא"כ אדמפליג צין
מו"ט לדרוסת איש ליפלוג צדידי ע"ש ואני אומר וליטעמך
אי אשצירת בתולים ע"י בעילה קפיד א"כ צה עליה שלא
כדרכה או בהעראה למי"ד ציצמות נ"ה זו נשיקת אצד דעדיין
לא אצדה בתוליה כדמוכח צנסהדרין ע"ג ע"צ א"כ זו עדיין יש
לה בתולים וא"כ אדחני צמו"ט דלא הוי מק"ט ליחני צבני
דלא הוי מק"ט אר"י דאבעילה צאי' ופרייות קפיד ולכן צבני
נמי הוי מק"ט. והא דלא מפליג צדידי' כשכנסה בחזקת בתולה
ונמלאת בעולה בהיתר כגון שכבר נשאת ונתאלמנה י"ל מו"ט
אילטריך לי עפ"י דאיתא צצ"ר פ' ס' אות ה' והנערה טובת
מראה מאוד בתולה ואיש לא ידעה חנין מו"ט כתובתה
מאתים דר"מ וחכ"א כתובתה מנה ר"ח משום ר"ח עטמי
דר"מ ואיש לא ידעה הא אם נבעלה מען בתולה ע"ש וצמפרש
ען יוסף הכי דלר"מ מו"ט בתולה גמורה היא וכ"כ צשט"מ
לטעמי דרשצ"א דאליבא דר"מ שפיר מקרי' בתולה ע"ש
ומקרא יליף לי ואילטריך לאשמעינן לאפוקי מדר"מ דלא הוי
בתולה ואין לה אלא מנה אלא דק"ל אי נימא דטעמא דהוי
מק"ט משום פגם תקשי הא דאמרי' בכתובות י"א ע"צ ת"ר
כנסה ראשון לשום נישואין ויש לה עדים שלא נסתרה א"כ
נסתרה ולא שחתה כדי ציאה אין השני יכול לטעון טענת
בתולים שהרי כנסה ראשון וא"ר עלה ז"א כנסה בחזקת
בתולה ונמלאת בעולה יש לה כתובה מנה הא שאני ושאי
החם ליכא פגם דאיכא למתלי צבעלה הראשון ומשוי"ה אינה
בתולה אצל כנסה בחזקת בתולה ונמלאת בעולה דאיכא פגם
אמאי אית לה אפי' מנה צשלמא לטעמא דשצירה שפיר דמיא
להדידי דכיון דכנסה ראשון לא הוי מק"ט אף דאיכא עדים
שלא נבעלה ה"ה צכנסה בחזקת בתולה אצל לטעמא דפגם
קשי אצל צאמת י"ל דהיינו דקאמר ר"א לעולם אימא לך ל"ל
כלל ושאיני הכא שהרי כנסה ראשון דהפי' שהרי כנסה
הראשון ה"ט דאפי' זינתה ליכא פגם דאיכא למיתלי צבעלה.

ואל תשיבני דאי נימא דמשום פגם הוי מק"ט א"כ צנאנסה
דליכא פגם כדאמרי' כתובות מ' ע"א לא מיבעי
נאנסתי דלא קא פגים לה ועיין פ"ח אה"ט סי' ס"ח סק"ח
שהביא כ"י דה"ט מ"ש תוס' כתובות ט' דאנסה קלא אית
לה שאינה צושה לפרסם הדבר ע"ש א"כ שמעתין דמשארסתני
נאנסתי המ"ל דהבעל עוטן לא כי אלא עד שלא ארסתיך
נאנסת והוי מקחו מק"ט וביון דטעמא משום פגם וצאונם
דליכא פגם לא הוי מק"ט אף צאמת צרש"י כתובות מ' נשמר
מזה שפי' צדי"ה דלא אין לעז של אנוסה גדול כשל מפותה הכי
גם צאנוסה איכא לעז ואיכא פגם ושפיר הוי מק"ט.

וחת"ס נמי ס"ל דמשום פגם איכא מק"ט ורק משום שצירת
בתולים איכא נמי מק"ט אלא שחתה נהי דאיכא
צפגם מק"ט מ"מ מי שקל צפלס שיהי' דומה לפגם פנסה
בחזקת בתולה ומלאה דרוסת איש אפי' בהיתר ולפענ"ד
הרבה יותר קשה לפניו הפגם שיהי' לו ולצניו ע"י הזנות כל
ימי חייו ממה דצעי למיטעם טעם בתולה שכוא הנאה עוברת

ומי ש' דאין האשכ מתעצרת מביאה ראשונה כבר כ' נוצ"י וחת"ם כ"ל דבוא רק רוב אין מתעצרות אבל מעוט מתעצרות וצמק"א הארכתי.

ומי"ש אף שהנוצ"י פקפק בזה היינו אהך דא"א מתעצרת מביאה ראשונה עכ"פ לסניף יש לררף גם כך סברא דאם אינו רוב עכ"פ מיעוט המלוי הוי לררפו לרוב היולדות שאין יולדות לה"ח ואיזה ימים לא ידעתי מה קאמר ומי"ש דאם אינו רוב הלא אדרבה הנוצ"י כ' דרוב אין מתעצרות מצ"ר וגם מה שרונה לררף הלא מנידון הנוצ"י ממש כנ"ד וג"כ אינו מלערף. וגם מה שהביא דמהר"ט לא התיר רק בצביל שטען טענת בתולים אחר ו' חדשים הנה הביא שם בנידון ידיה הרבה היתרים להתיר וכל א' כדאי לעלמו וגם אחד דיש לאשה חזקה הגוף שנולדה בתולה וזה שייך גם כאן.

ועל מה שהביא בשם מהר"ט מחמת שלא נתקיים הולד ל"י תלין אותה בצעלה ואמרי' דנפל הוי וע"ז כתב דה"ד ביש לה חזקה כשרות ולא נכנס הצעל ג"כ לביה"ס עד אחר לדחה משא"כ צנ"ד שהצעל טען תיכף צבירור והוכחות כ"ל מראין שהאמת כדבריו אין לנו לחוש למיעוטא דנפלים כדי להחזיקו למסקר ומוציא ש"ר על בתולה ישראל והאריך בזה א"י מ"ע עדיף ל"י חזקה כשרות דצעל מחזקה כשרות דאשה ונימא שלא זינתה מעיקרא. וצפרע דיש סברא לומר אשה מזנה מחכפכת ומזנה ועפ"י רוב אינה מתעצרת א"כ איכה רוב זה נגד רוב נשים ולד מעליא יולדות שכי מעלתו.

לבן לפענ"ד כיון שמסרבת לעמוד לדין יקבל עדות שלא בפניה שהיתה הרה לזנונים ואז בלי שום חשש יש להתיר עפ"י הסכמת ק"ר דבלא"ה כ' צד"ח ס"י ג"א דאם מסרבת לעמוד לדין יש לה דין עוברת ע"ד מותר לגרשה צענ"ח וע"ד מעלתו ה"י לי להעיר ועוד חזון למועד אם יב"י החזון נפרץ צימינו ולא באתי רק על קושית צ"מ ס"י קע"ז דבח"ל אית לה חוס' כחובה שכתב לה מחמת חיבת ציאה וק' מה צין זה להנאמר בחו"מ ס"י ר"ל וציו"ד ס"י קט"ו בעצת המוכר עריפה דא"י ואכלן הלוקח דקיי"ל דנפסד להמוכר הדמים וכתב בסמ"ע טעם א' משום דאכילת איסור תורה לא נחשב כלל הנאה דנפשו של אדם חותה באכילת איסור וא"כ אמאי חייב צת"כ בח"ל הא לא היה לו שום ח"צ ולפענ"ד החס נתן המעות צעד הצטר וכיון שהוא עריפה ואינו נהנה ממנו לכן לא צריך לשלם כי העיקר המעות חלופי הצטר ה"י משא"כ הכא אמרי' דמחמת ח"צ הוא נותן לה מחנה הח"כ אבל לא שקונה הביאה צעד הח"כ רק מחמת חיבתה מתנה בעלמא הוא דיהיב לה ונהי דנפשו חותה ציאה מ"מ מתנה דיהיב קיימת.

רב"ק אאמור"ר הגאון ישראל מוהר"ר עמרם שליט"א א"ל לפני כמה שנים עפ"י חוס' ע"ז י"ד ע"צ ד"ה מקום ותי ר"י דשאני רביעה שהוא מתאווה לכל בהמה ובהמה ע"ש וכש"כ לגבי אדם דשייך לומר שהוא מתאווה לכל גוף וגוף ולפי"ז גבי צטר עריפה הלא הנאה זו ה"י יכול להינות הנאה זו מצטר כשר ולכן נפשו חותה באכילת איסור משא"כ כאן הנאת ציאה זו לא ה"י יכול להינות מגוף היתר כיון שהוא מתאווה לכל גוף וגוף.

ודמי קלת לכוחשא דגופנה צנ"ק כ"ע ע"א דחיישינן להרבה מי"ד ע"ש ועיין חוס' כחובות ע"ל ע"א ד"ה לער ואם זה הוי מק"ע כש"כ צפגס ואין להאריך.

והנה החת"ם מסיק שם להלכה דאם הצעל אינו רולה יכול לגרשה צענ"ח ואין צוה משום חרגמ"ה מ"מ לא הפסידה חוספת כחובתה ע"ש ולא ציאר טעמו אמאי יכול לגרשה צענ"ח ולפענ"ד נראה עפ"י דפי רמ"א ס"י ע"ז ס"ז דאם עשה שלא כהוגן שקדשה צרמאות וצתחצולות כופין אותו לגרש ע"ש ומה"ע כ' צ"ש ס"י קי"ז סקנ"ד דאפי' בשאר מומין אם ה"י צה מומין אלו והוא לא ידע דכופין אותה כיון שעשתה שלא כהוגן כמ"מ צתשו הר"ש כלל ל"ה אם הוא עשה שלא כהוגן וקדש צרמאות כופין אותו וה"ה דכופין אותה וכל היכי דצאיס כופין דינא הוא דצאשה מותר לגרש צענ"ח ותי"כ נמי ל"ל כמצואר צצ"ש ס"י ס"ז סק"ד.

אמנם זה דוקא אם ה"י דבר צרור שזינתה מעיקרא אבל צנ"ד אין לנו עדות צרור שזינתה רק שהצעל אומר קן כאשר קרב אליה מלא אותה שהיא מעוברת ולמראה עיניו שפע שהיא מעוברת יותר כמשלש חדשים וברי להרבה שיטות אין הצעל נאמן בזה"ל דאיכה חדרגמ"ה שלא לגרש צענ"ח צעננה להוציא את אשתו ע"י זנות דחיישינן שמא עיניו נתן באחרת כמ"מ רמ"א ס"י קע"ח ס"ע ועיין צנוצ"י ס"י י"א. וכ"כ פ"ח ס"י ס"ח בשם ישעי"ק דצב"ל ליכה טענת פ"פ דחיישינן שמא ענב"א.

וגם הלשון שכי מעלתו אינו מוצן לי ואחרי אשר קרב אלי מלא אותה מעוברת לזנונים א"י הפ"י של קרב אלי אם הוא מלשון וצערס יקרב א"כ כ"ע הוי נמי מכירין צה ויוכל להביא עדות ע"ז ואי משום שאינו רולה לקבל עדות שלא בפניו והיא אינה רולית לעמוד צדין הא צכה"ג מותר לקבל עדות שלא בפני צע"ד כמצואר בחו"מ ס"י כ"ח סע"ז צרמ"א ואם הפ"י כמו קריבה דג"ע וצאמת לא הכירו שהיא מעוברת א"כ הצעל מנא ידע ולשער עוד שהוא כמשלש חדשים.

וגם מה שהביא כתב תעודה שילדה בחודש אב שהוא לערך חמשה חדשים שלימים הוא מפוקפק מאד חוץ מזה שאין לסמוך בזה לענ"ד ואינו כספר המרדכי כידוע והס מן הדברים שצעל פה שאי אחה רשאי לאומרם צכתב וצפרע אם הוא ציד ישראל הנה דעת רמ"א אה"ע ס"י כ' ס"ד דאמרי' שיפורה קגרים וצה' חדשים וצ' ימים א' מחודש הראשון ויוס א' מחודש האחרון הוי יולדת לז' וא"כ משלחי צצט עד איזה ימים בחודש אב ה"י צ"ז ונוצ"י אה"ע ס"י כ"צ וחת"ס אה"ע ח"א ס"י ו' החזיקו צמעז פסק הרמ"א ואף שצ"מ שם וצללעות הבית חוכך בזה להחמיר י"ל דהיינו דוקא להתיר אשה לצעלה שאסור מה"ח אבל צנ"ד שאין כאן א"י דא"י מודה צ"מ דיש לסמוך ארמ"א.

ומי"ש דמהר"מ לא התיר רק משום דה"י לה חזקה כשרות וכאן אצדה חזקה כשרותה יען שהרחיקה נדוד להסתיר זמן הלידה צוה לא אצדה חזקה כשרותה רק דה"י לה ציוש מחמת שהצעל הוציא עלי ש"ר משום זה הרחיקה נדוד

שאלות ותשובות

ש א ר י ת י ה ו ד ה

חלק חושו משפט

סימן קנ"א

ע"ד הרמ"א באם הרוב מסכים לדין אחד
אבל מטעמים שונים

בעה"ת יום א' לסי' ברוך תהיה מתפתחין תרע"א דרחמי
לפק"ק האנושאוריטץ יע"א.

ומשה עלה בתורה, מעוטרת בתפארה, חסו"ן נחום בגמרא
וסברא, היא שמלתו לבדו לאור"ה, חרי"ף חדה מונחת על
סברא ישרה, גמר וסבר, מלא דבר, בקל וחומר, ומשה שפיר
קאמר, יוציץ ציץ ויפרח כתמר, אחי יקירי וחביבי כנפשי הרב
מו"ה משה נחום נ"י יושב בשבת תחכמוני ותנא תונא בבית
חמוהו ויגדל משה ויצא שמו הטוב כשמן תורק, מלא עתיק.
ירא וותיק, במשנתו מחוקק, עד לא יסור שבט מיהודה ומבין
רגליו מחוקק.

עתה באחי עדי"ת אודות הרמ"א חו"מ סי' כ"ה ס"ב שפסק
דאם הרוב מסכים לדין אחד אע"פ שהם מטעמים
שונים מ"מ אזלינן בתרייהו הואיל והם מסכימים לענין הדין
ע"ש והבאת ראי' לדבריו מגמ' חולין דל"ו ע"א דאמרין השוחט
והחיו דם על הדלעת ונתקנה הדם צין סימן לסימן ומסיק
דלא הוכשר לקבל עומאה משום דרבי לגבי ר"ש ור"ח היו חד
במקום שנים ואין דבריו של אחד במקום שנים אע"ג דהא
דלא הוכשר לא היו מטעם אחד לר"ש ור"ח דלר"ש לא הוכשר
משום דסובר דרק דם שחיטה מכשיר [וזה טעות שכתב דלר"ש
רק השחיטה מכשרת ולא הדם כדקתני במתני' ועיין פירש"י
ד"ה בואו ונסמוך] ולר"ח הטעם משום דאין לשחיטה אלא
לצסוף אלמא כיון דלדין מסכימים אזלינן בתרייהו לפי שהם
רובא אע"ג דלא היו מטעם אחד והיא הערה נכונה.

ועד שאתה מסייע לדברי רמ"א אני מוסיף מכלן לדברי
הש"ך שם סק"י"ע שכתב דבאיסור דאורייתא לא אזלינן
בחר רבים אס מסכימים להקל משני טעמים אס פוסקים הדין
מתוך החיבורים ואין הרבים לפנינו ע"ש והרי סתם ר"ש
שצ"ש"ם הוא רש"י דהוי קשיש מיני דרבי עובא כמבואר
צמ"צ"ם בהקדמת יד החוקק דר"ש קיבל מר"ע ועיין צננהדרין
פ"ו סתם ספרי ר"ש וכולהו אליבא דר"ע ופירש"י ממה

שלמדו מר"ע אמרו וכשמת ר"ע נולד רבי כדאיתא קידושין
דע"צ ע"ב ורבי כמה דורות אחריו היה ועכ"פ לא היו נושאין
וגותנין יחד ור"א שאמר בואו ונסמוך ע"ד ר"ש לא שמע זאת
מפי ר"ש אלא מפי השמועה ידע דינו של ר"ש וא"כ כיון שלא
היו רבים יחד איך פסק באמת לקולא כיון דרבים פוסקים
דאינו מכשיר כיון שלא היו כולם ביחד הוי לן למיזל לחומרא
כיון שאינו מטעם אחד.

מיהו לאו מילתא הוא דאמרי דהרי אמרינן עירובין ל"א
ע"א ושבת דקמ"ז ע"ב אמר רבי כשהיינו לומדין תורה
אלל ר"ש צתקוע אי"כ רבי ראה ושימש ולמד לפני ר"ש ועיין
בהקדמת יד החוקק.

מ"מ קושיתי עדיין במקומה כיון דבאותו הדין לא היו נ"י
יחד דר"ש לא מיירי משוחט והחיו אי"כ לא מקרי רבים
ואיך פסק ר"א כר"ח ור"ש צמ"צ"ו כיון שצ"ח"ה אינו מטעם
אחד והו"ל למיזל לחומרא לדעת הש"ך הג"ל.

ויותר אני תמה לפי אוקימתא דר"א דר"ח ספוקי מספקא
לי אי ישנו לשחיטה מתחילה ועד סוף או אינו עד
לצסוף ומסיק אהא הו"ל רבי חד ואין דבריו של אחד במקום
שנים ע"ש והרי קי"ל צמ"צ"ם סי' ח"י דדיין שאומר אינו יודע
אינו מלטרף לרוב וכיון דלר"ח ספוקי מספקא איך קאמר
הו"ל רבי חד ואין דבריו של אחד במקום שנים הא אין כאן
שנים.

ועוד ק"ל איך קאמר הו"ל רבי חד הא טעמי דרבי משום
דישנו לשחיטה מתחילה ועד סוף והרי ר"י נמי ס"ל
הכי צדף כ"ע ע"ב והרמב"ם פסק כותי' צפ"ד משחיטה
ה"ג אי"כ רבי נמי הוי שנים ואמאי קאמר בואו ונסמוך ע"ד
ר"ש שהם תרין ועוד דהא קי"ל בכל הש"ס דהלכה כרבי
מחצירו וא"כ מאי מספקא לי לר"א מאחר שרבי וכו' ור"ח
וכו' אנו על מי נסמוך הלא פשיטא דנסמוך ארבי דהלכה כרבי
מחצירו וצ"ג. וגם הלשון בואו ונסמוך ע"ד ר"ש הלא לאו
אר"ש צלצד הוא סומך כי אס גם על ר"ח דהטעם הוא משום
דהם רבים ועוד אמאי לא קאמר הו"ל יחיד ורבים והלכה
כרבים כדאמרין בעלמא וקאמר ואין דבריו של אחד וכו'.

אבל האמת יורה דרכו דהנה כבר כתב מהרש"ם חו"ד סי' פ"ב בשם הרשב"א והרא"ש ומהרי"ק דבמדין דלריך רוב אין נקרא רוב אלא כאשר יעמדו כולם כאחד ואז בשכמת רוב העומדים נתקיים הענין בעכ"ה ע"ש וכ"כ מהרי"ע ח"א סי' ס"ה [ודע שכתובות מהרמ"ש חו"ה סי' ש"ה איתא תשובה בזה והוא להגאון ישראל מהר"מ פערלס זוק"ל אבל מסדרי תשובה הנ"ל החליפו והמירו ושינו הדברים כראונם לשלוח יד במשיח ה' ולבנות את הגא"י הנ"ל וכתבו שסובב והולך על הסעמינאר אבל שקר צימינס כי אני יודע בבירור שהי' שם ענין אחר ולא הסעמינאר וע"ז לא כתב הגא"י שאינו אסור מחמת שלא היו כולם יחד] וכן הביא מנ"ח מ"כ ע"ה בשם ג"פ דבעינן רובו מתוך כולו וכ"כ בסי' דברי ריבון סי' נ"ג ועיין נוצ"ק סי' כ"י ועיין חו"מ סי' רל"א בבא"ה"ע ופ"ה ונלחתי לזיין כל אותן מקומות ובימי חרפי הארכתי בענינים אלו וא"כ בסוגיא דידן דמבואר שלא היו נ"י ביהודי ל"ש כלל כאן דינים השייכים לנ"י דנחזיל בת"ר ולכן אין מכאן ראי' לדברי רמ"א דהוא מייירי היכי שנו"י יחד עפ"ה"ת אז קמ"ל דאפי' משני טעמים נמי מקרי רובא אבל כאן שלא היה עליו שם ב"ד לכן אזלינן בתרייהו אפי' משני טעמים ולכן ל"א יחיד ורבים דזה שייך היכי שנו"י יחד והכא לאו מדין יחיד ורבים אחינן עלה כמ"ש וגם לא קשה מאוקמתא דר"א דר"א אינו נכנס נגד מנין הרוב דזה דוקא אם נ"י יחד אבל לא בנ"י והכא ה"ע דהרי קו"ל הלכה כרבי מחזירו כמבואר בזמנה דוכתי אמנם איכא גם כללא אחריני דאין הלכה כחלמידי במקום הרב וכתב יד מלאכי בסי' ל"ה דאפי' נגד רבו שאינו מוצהק נמי אין הלכה כחלמידי וכיון דרבי למד תורה אלל ר"ש אין הלכה כמותו וגם אין הלכה כר"ה שלמד אלל רבי כמ"ש הרמב"ם בהקדמת יד החזקה ולכן כיון שהכללים סותרים זא"ז לכן אזיל בתר שנים ר"ה ור"ש ולא בתר רבי דהוי חד ואף דר"י נמי ס"ל ישנו לשחיטה מתחילה ועד סוף מ"מ הא כתב יד מלאכי סי' ע"ל דאין הלכה כחלמידי במקום הרב אף כשהחלמידיים הם רבים ומקרי חד ולפ"ז הש"ך לא כתב דינו רק במקום אחר אבל כאן מכא שהכללים סותרים אחדדי שפיר אנו סומכין על הרוב ודוקא במקום אחר היכי שאין נ"י יחד אז אם הרוב משני טעמים לא סומכין עלה אבל הכא לענין להכריע בין הכללים שפיר מהני אפי' הוא משני הטעמים וזה הנלפע"י ומי שכתו יפה יתרון באופן היותר נכון.

תערוכות חד בתרי בשאינו מינו כתב הש"ך שם סק"ח כגון שיש כאן ב' או ג' מינים ונודע שאחד מהם אסור וא"י איזה מהם ע"ש וא"כ הרוב ג"כ שני מינים ולעפ"כ מצטלן האיסור המועט וכיון דדין זה שייך צביעול איסורים א"כ עכ"ה ל"ל כן צדיינים שאם הרוב שני מינים דהיינו שני טעמים מצטלן ג"כ המועט וא"ש.

ובזה הנני חותם באהבה רבה ובחיבה יתירה אחיך מנשקך הדרוש"ט.

הק' יודא צבי בלוהם

סימן קנ"ב

בענין ערכאות עכו"ם ודינא דמלכותא

בעה"ת ד' לסי' ויגש יהודה אליו ויאמר בי אדוני סת"ר"ו יושר לפק"ק האנושאויטץ יע"א.
אל האדם הגדול בענקים, שושנת העמקים, דורש משפט וחוקים, ה"נ כבוד עטרת תפארת ישראל, צדקתו כהררי אל חכם למואל, חסיד ועניו כהקטן שמואל, נאם הגבר תורת יקותיאל, הרב הגאון האדיר בתדיר ושאינו תדיר, משנתו ערוכה ושמורה על הסדר, חריף ובקי חדר לפניו מחדר, עומד בפרץ וגודר גדר, כק"ש משבחים ומפארים מוה"ר"ר אברהם יצחק גליקס נ"י ויופיע, עד יבא המושיע, האבדק"ק טאלטשווא יע"א בעה"מ ספרים היקרים באר יצחק ושו"ת ידי יצחק.

אחרי הקידה חמש מאות מול כוד תפארתו גיה"ק קבלתי בעתו אודות ספרו היקר שו"ת יד יצחק ח"ש ופקודתו שמרה רוחי כאשר עיניו הצדולחים לנוכח יציעו, ואם כי ידעתי מך ערכי כי לא באתי עד הלום לעמוד במקום גדולים ואיני ראויה והגון לכך ללחום במלחמתה של תורה ואף כי פחד יצחק ה"י לי שלא אכזה חו"ש בגחלתו והייתי מן הראויים להיות נחבא אל הכלים אמנם החרש לא אוכל כי חס לבי בקרבי כי על הכלל כולו ילא צדבר הנוגע למשפטי תורתיו הקדושה ואת חלוקים אני ירא אם החרש אחריש לעת הזאת אשר דיני החורה ירדו עשר מעלות אחרונות אין דורש ואין מבקש אותה והחורה מונחת בקרן זוית ואין איש שם על לב לכן תמכתי יתדותי בחסד לאצרהם ופחד יצחק משפטינו האירה להאיר עיני במילתא דתמיבה שראיתי בספרו היקר ופליאה דעת ממני נשגבה לא אוכל לה, וכי הוא זה:

במעבר לדף של הקדמה כתוב הערה וז"ל כן ידוע לכל כי הרבה דינים הנמלאים בספרים האלו אינם נוהגים בפועל בזמננו לדוגמא הלכות מקח וממכר, גניבה וגזילה, אצידה ומליאה, נחלות, שבועות, עדות פוגשים רבית קנסות חרמות וכדומה כולם היו נהוגין בזמנים עברו ולא צהווה ובכל הענינים הנ"ל אנו נוהגין רק כפי חוקי הארצות אשר אנחנו היהודים חוסים בללם, עלינו לחזור לשמור ולעשות פסק התלמוד דינא דמלכותא דינא ע"כ.

ובהדי שיטה אני תמה מדברי הש"ך הנ"ל עמ"ש במהרמ"ש חו"ה סי' ש"ה דאפי' לא הוי רובא מתוך כולו ולא נ"י יחד מ"מ הוי רוב נהי דרובא דאיתא קמן לא הוי מ"מ מקרי רובא דאיתא קמן ע"ש א"כ אמאי לא אזלינן בת"ר אפי' הם משני טעמים נהי דלרובא דאיתא קמן ליכא לאצטרופי כיון שהוא משני טעמים כנראה מדבריו שם שכתב כיון שאין הרבים לפנינו מ"מ נדון ב' דין רובא דאיתא קמן ונזיל בת"ר חו"י לענין פס"ד לא מהני כלל רובא דאיתא קמן.

אבל לפענ"ד נראה סיוע לדברי רמ"א דהרי צביעול איסורים ילפינן מאחרי רבים להטות וא"כ כל הדינים השייכים וישנם צביעול איסורים איתא נמי צדיינים והנה קו"ל ביו"ד סי' ק"ע דאפי' בזמן צשאינו מינו נמי מדאף חד בתרי בעיל רק מדרבנן אינו בעיל דאם יבשלם יתן טעם והא דמשכחת לה

את בנייהם דיני העכו"ם ויצנו להם צמות עלולות צצות מדרשי העכו"ם חלילה לא תהא כזאת בישראל חו"ש שמא תחגור התורה שק עליהם עכ"ל הרי מה שהלטער אותו לדיק על ירושת הצעל דקוי"ל שהוא דרבנן ומה הרעיש ע"ז וקוי"ח צ"ב של קוי"ח לעקור מלכות התורה בצביל דינא דמלכותא והרשצ"ח כ"י שאין צוה שייך דינא דמלכותא דינא.

ובאמת אמרו רמ"א בחו"מ סוסי' שס"ט דלא אמרי דינא דמלכותא דינא אלא בדבר שיש בו הנאה למלך או שהוא לתקנת בני המדינה אבל לא שידונו דיני עכו"ם דא"כ צעלו כל דיני ישראל ע"ש ועיין סמ"ע שם שהצוה לדי"ש דמ"ד רק בדבר שהוא מדיני המלוכה ודברי הרשצ"ח האלו ג"כ הביא הב"י סי' כ"ו שם והסמ"ע כ"י דאפי' אם גזר המלך בהדיא לילך בחר דיני הערכאות דאין על דיני ישראל לקיים זה מכה זה דעלינו לקיים מן הדין ד"מ דעל כזה לא אמרו ע"ש ומכש"כ דאינו גזירת המלכות ואם צ"י צע"ד רול"ס דדי"ת מי ימחה צידם ולמה נדון להם בערכאות ולא כמה שכתוב כתב יושר ודברי אמת של תורתנו הקדושה. ובמחוז זה שולחין הערכאות אל הרב ואין בו שום חטא ועוון מלך חוקי המדינה ומה לנו ולגרה הזאת לדון ישראלים דינינו גופן שלהם לא תהא כזאת בישראל.

הן אמת שאנחנו דיני ישראל אין אנו מקבלים עלינו לדון דין תורה ממש כמו"ש בשו"ע חו"מ סי' י"ב ס"כ ריכין הדיינים להתרחק בכל היכולת שלא יקבלו עליהם לדון ד"ת וצטור שם הביא הירושלמי פ"ק דסנהדרין צימי רשצ"י צעלו ד"מ ארשצ"י לית דחכים דדין ריב"ה צאו צ"י אגשים לפניו א"ל ע"מ שדדינו ד"ת א"ל איני יכול לדון לכם ד"ת ולפ"י עוד צימי רשצ"י אין שום חכם גמור שיוכל לדון דין תורה ובסמ"ג עשין קע"ז גרם בריך רחמנא דליכא דחכים מידון ופי' בהגהות שה"י מצרך להשי"ת על שצעלו ד"מ מלדון ד"ת דכיון דאינם חכמים וצקיאוס לא יקבלו עליהם ד"ת וינללו מעונש ע"ש מכל הלין עעמים אין אנו מקבלים לדון דין תורה אבל בכל זאת אנו דנים מפי סופרים וספרים הכל עפ"י שו"ע רק שאינו נקרא ד"ת גמור רק פשרה קרוב לדין ופשרה נמי דין מקרי ועיין חת"ם או"ח סי' נ"ד שאעפ"כ יורד לנכסיו עפ"י דעתו ומשמת ומנדה על המסרב כי אין לו לדיין אלא מה שעיניו רואות.

ואחר הדברים אני שואל ומצקש התרה עוד מה תועלת מלא צוה לפרסם הדבר אפי' לו יהיבנא שדינו דין אמת אבל איזה תקנה וקיום התורה ילמיה מזה ומה ה"י איכפת ל"י להדר"ג נ"י אם ידון אותם כפי דין השו"ע ואיזה חורבא נפיק מזה עד שהולך לעורר ע"ז צראש ספרו ולדעתי אדרבה נתן יד לפושעים כי לא יאצו ולא ישמשו עוד לדברי התורה הזאת כי יתלו הכל בדד"מ וצפרט שסופר ומונה אי רצית ג"כ שהוא ע"פ דינא דמלכותא ומי שמע כזאת ומי ראה כאלה להתיר איסור חמור כרצית שכתבו בספרים שהוא ככופר באלוקי ישראל משום דינא דמלכותא דינא ישחקע הדבר ולא יאמר ובהנה עוד רצות אשר לא נשמע ולא נראה ויאמין לי כהדר"ג נ"י שלא מפני גובה לב ורמות רוחא דאית בי כתבתי דברים אלה אבל לבי עלי דוי שפה קדוש יאמר זאת ויאל תקלה גדולה כזאת מתחת יד גדול הדור כמוי"ב.

ואני מרעיד ומשתומם, גאון ישראל תל תלפיות שכל הפיות אליו פונים לרוש את ה' ולצקש תורה מפיו לשאוב ממעין תורתו, שופט כל הארץ לא ידבר משפט, שצכל דינים נלך אחר נימוסייהם חלילה מעשות זאת וכי לא תהי' תורה שלמה שלנו כדברי תפלה שלהם והתורה"ק מעידה ומי גוי גדול אשר לו חוקים ומשפטים לדיקים ככל התורה הזאת אשר אנכי נותן לפניכם היום ופירש"י לדיקים והגונים ומקובלים וכ"כ הרמב"ן והמשפטים צעלמם הם לדיקים ישרים וטובים צישוצ העם והמדינות וכי מניח אני את היפה ואדצק צרעה חו"ש ומקרא הבי"ל אני דורש שמשיים אשר אנכי נותן לפניכם היום כמו שדרשו חז"ל על פי אשר אנכי מצוה אתכם היום שיהיו עליכם חדשים כאילו שמעתם צו ציום והיינו שלא תעשה התורה עתים שרק צימים אשר היו לפנינו ה"י אפשר לעשות כן ולא צימים אלו רק אשר אנכי מצוה אתכם היום צכל יום ויום שאתה עומד צו אני מצוה אותך צכס כן צענין המשפטים לא תאמר שאינם צבוה רק מלפנים היתה זאת בישראל זה טעות כי אשר אנכי נותן לפניכם היום היינו גם ציום שאתה עומד צו.

והרמב"ן שם כ"י עוד ואמר כי צחקים וצמשפטים תועלת גדולה שהם תפארת לעושיהם מן האדם ואפי' שונאיהם ישצחו אותם צכס ועוד שהם תועלת גדולה שאין כמותה שהשם יח"י קרוב להם צכל קוראם אלו וכן העור צחו"מ סי' א' אחר שהאריך צמעלות המשפטים כ"י כי המשפט הוא יסוד ועיקר גדול צעצודה ה"י ע"ש ודברים אלו לא נאמרו על נימוסי הגוים אשר משפטים צל ידעום ומי שהולך אחר דיניהם צודאי גם כ"י יזעק וישועע שחם תפלתו וחומת צרול מפסקת צינו לצין אצינו צצשמים, ועל משפטיהם לא נאמר כי הם יסוד ועיקר גדול צעצודה השם כי אדרבה מחלל את השם ומייקר את אליהם כידוע.

הביטח נא וראה אדוני מה שהצוה צ"י חו"מ סי' כ"ו צשם הרשצ"ח ששאל על אחד שמתה צחו ותצב את חתנו בערכאות העכו"ם שיחזיר לו כל הנדוניא צעענה אע"פ שדיני ישראל הצעל יורש את אשתו כיון שהכל יודעים שהם הולכים דיני עכו"ם הרי כל הנושא אשה שם כאלו התנה כן וכמו שאמרו כתובות ס"ז גמלי דערצ"י וכ"י והשיב כל דבר צצממון תנאו קיים וצאמת אמרו שמתנין צכענין זה אבל לנהוג כן מפני שהוא משפט העכו"ם צאמת נ"ל דאסור לפי שהוא מחקה את העכו"ם וזהו שהזכירה התורה לפנייהם ולא לפני העכו"ם ואע"פ שניהם רולין צכך והוא דבר צצממון שלא הניחה תורה את העם שהוא לנחלה לו על רצונם שייקרו חוקות העכו"ם ודיניהם ולא אפי' לעמוד לפנייהם לדין אפי' בדבר שדיניהם כדיני ישראל והמציא ראי' לזה גמלי דערצ"י טועה וכ"י אבל ללמוד מזה לילך בדרכי העכו"ם ומשפטיהם חו"ש לעם קדוש לנהוג ככה וכ"ש אם עתה יוסיפו לחטוא לעקור נחלה הסומך על משענת קנה הרצוף הזה והעושה אלה מפיל חומות התורה ועוקר שרש וענף והתורה מידו תצקש ואומר אני שכל הסומך צזה לומר שמוחר משום דינא דמלכותא טועה וגזלן הוא ואפי' גזילה ישב רשע מקרי כדאמרי צ"ק סי' ע"ב וצכלל עוקר כל דיני התורה השלימה ומה לנו לספרי הקודש המוקדשים שצצרו לנו רצי ואחריו רצינא ור"א ילמדו

סימן קנ"ג

ע"ד הולכין אחר הנתבע

בעה"ת יום ד' וארא מא"ה ברכו"ת לפק"ק ה"ו יע"א. ישא ברכה מאת ה' כבוד ידינ"פ אה"ו הרה"ג החור"ב כש"ת מו"ה יצחק טייטלבוים נ"י ראבדק"ק בארטפעלד יע"א.

יקרתו הגיעני היום אודות איש אחד משם שיש לו וועקסיל על איש מעיר אחרת איזה צ"ד לריך להתרות את הנתבע אם הצ"ד מעיר הנתבע או הצ"ד מעיר הנתבע ודעת מעלתו שאין לריכין לזה צ"ד הנתבע וצפרע שיש לנתבע וועקסיל על הנתבע דמבואר בשו"מ ח"ג סי' ח"י ומבואר בדברי גאונים כלל כ"ג סי' ד' לשאר הגז"ל דצוה מחויב הנתבע לילך לעיר הנתבע לד"ת הנה גם אני ראיתי כן בדברי הגאונים אבל טעמו נעלם ממני ושו"מ אין לי לכן אני דן מבחון משום דעראטע צידו ולריך עפ"ד דמלכותא לשלם במקום הנתבע מדמי ל"י להאי דמבואר בסי' י"ד צרמ"א דאם יש לנתבע מעות במקום הנתבע או צעיר אחרת יכול הנתבע לעקל על מעותיו ואם זה כוונתו דמשו"ה צ"ד של הנתבע יכולין לדון א"כ צנידון דידן אין להם רשות ע"ז דהרי מבואר בסמ"ע שם ועוד יותר צרמ"א סי' ע"ג סי' דדוקא אם הלואה מצדו נכסיו מעקלין אבל אם אינו מצדו אע"פ שמתמועט מידי יום יום א"י לעכז וגם מבואר צרמ"א שם דאם הנתבע זייט לו דינו צעירו ולא גברא אלימא הוא לא יעכבו מעותיו וא"כ באופן שא"י לעקל פשיטא דאין שום רשות לצ"ד של הנתבע עליו, וגם אפשר שהשו"מ לא אמרו אלא אם לזה מעות דאז מנינו בשו"ע סי' י"ד דכופין את הלואה לילך לצ"ד הגדול אם המלוה רואה צדק משום דעבד לזה לאיש מלוה כמבואר בעו"ש"ע שם אבל אם חייב לו משום שנתן סחורה בהקפה דל"ש טעמא דעבד לזה גם השו"מ מודה דאין הנתבע הולך אחר הנתבע.

בהמחוס צ"ד עליהם וכל הגדרים וסייגות שעושין צעיר אחת א"ל עיר אחרת לשמוע להם שאין כח הצ"ד רק צעירים כמו שהאריך בזה בעל צרוך מצניס בחשוכה אחת לעיר קאשוי וצני עיר זו א"ל לחוש כלל לדברי צ"ד מעיר אחרת וא"כ פשוט דה"ה על התרחת צ"ד מעיר אחרת א"ל לחוש, ועוד דהרי מבואר צרמ"א סי' י"ד סק"ו דכבר נהגו צה"י שכל זמן שיש צ"ד צעיר אין אחד יכול לכופ לנצירו שילך עמו לצ"ד אחר וגם מבואר שם דהנתבע לריך לילך אחר הנתבע אם הוא צעיר אחרת אע"פ שצעיר הנתבע יותר גדול מבואר דהכל נחתך ע"פ הצ"ד של עיר הנתבע, וגם ממ"ש דדוקא כשנראה לצ"ד לעכז המעות לריכין להודיע להנתבע משמע דצ"ל אין להם רשות על הנתבע, ועיין רמ"א יו"ד סוס"י רמ"ה לענין אם צא חכם אכסנאי לעיר שכי וכן הותר לו לדון בין שני צעלי דינים שצעיר הצאים לפניו לדון דדלמא הרב שצעיר אינו ממועט להם ש"מ דוקא משום טעם זה מותר לדון אבל בלא"ה אסור כמו שאסור לו להורות או"ה ולנהוג שררה וגם דוקא אם צאים שניהם אבל בלא"ה אין לו שום רשות שם ואף שיש לפקפק אבל פשטן של דברים מורים כן, ועיי' עירובין ד"ה ע"צ חוד"ה והא שכי ממאי דחשו נמי לדשמואל לא פריך וכו' דהא דחשו לדשמואל משום דנהרדעא אתריה דשמואל הוה אבל מדחשו לדרכ באתרי דשמואל פריך שפיר ע"ש הרי דע"ד חכם שצעירם ה"י לריכין לחוש אבל ע"ד חכם שצעיר אחרת לא לריכין לחוש עד דפריך והא וכו' והא דאמרין קידושין ד"ע ע"א מיזל לא מיצבו לך למיזל משום דגברא רבה את ות"ל דר"ן שיהי צעיר אחרת לא היה יכול להזמינו אבל באמת זה טעות משום דצעירו של ר"י לא היה יכול להזמינו שלא היה צ"ד אחר לכן היו לריכין שצ"ד מעיר אחרת זמינו ועיין צ"ח סי' ז' ואריכות פירש"י צ"ח לא תיצעו לריכין ציחור ואין הפנאי מסכים.

דב"ש שבאמת יש הרבה צתי דינין שפוסקין כיון שעתה נכתב בפאקטארה לאהלצאר אונד קלאגזאר במקום הנתבע מחויב הנתבע ללכת לעיר הנתבע אך צעירו אין נוהגין כן רק כותצין להנתבע שאם רואה דוקא שהנתבע יצא למקום הנתבע ישליש על הולאות שאם יצא הנתבע ליום המוגבל והנתבע לא יעמוד אהו לד"ת יתן לו צעד הולאות כי מבואר בחו"מ סי' י"ד שאם אמר אחד לנצירו לך ואני אבא אחריך ולא צא מחויב לשלם לשכנגדו יציאותיו, ולענ"ד אותן צתי דינים שעושין כן דייני דפרסאי נינהו דמלצד מש"ל דשו"מ לא אמר אלא לענין הלואה משום עבד לזה ולא כשחייב משום סחורה עוד יש לחלק דדוקא בעראטע כיון דהנתבע בעלמו חתם על העראטע שכתוב לאהלצאר במקום הנתבע הודה לו שידון שם ונתרלו לו, ואפי' לילך לערכאות אי לאו משום איסור ערכאות ה"י מהני כמבואר סי' כ"ו סי"ג וד' משא"כ בפאקטארה שהמוכר כותב בעלמו ומעולם לא נתראה לו הלוקח מהיכי תיתי ידון במקום הנתבע, וגם מה שנהגו במקומו לא אוכל להצין כיון שהם מודים דצכה"ג הנתבע הולך אחר הנתבע מ"ע ישלם לו ההולאות ומה שחשש שמא יצא למקום הנתבע ולא ירצה לדון עמו ויפסיד עוד ההולאות ילענ"ד יש לחוש גם להיפך לפמ"ש העור סי' י"ד דו"א לצ"ד הגדול אין שומעין אלא לנתבע דא"כ יתנו העניים עיניהם בעצורים ויתצטרו לילך למרחוק ויתנו להם כל תציעתם כדי

וגם דברי שו"מ קשיא צעיני דהרי כתב הש"ך סי' ע"ג סקל"ד דאף שנחפשע המנהג כדברי המחבר מ"מ אין לך בו אלא חידושו ע"ש וכש"כ דלא נוסף דאפי' ע"י עראטע יוכל לעקל, ומה שחמה בהגהות מהרצ"פ ע"ד הש"ך ממ"פ אם חז הלואה גם לאחריני א"כ הוי הדיון תולצ"ה במקום שחז לאחריס ולא מהני תפיסה כדקיי"ל סי' ק"ה סי"א ואי אינו חז לאחריני מה זה שכתב אין לך בו אלא חידושו הלא דינא הכי הוא כמבואר שם ס"ד דצכה"ג שירא שיפסיד נכסי מהניא התפיסה ולפענ"ד לקי"מ צסי' ק"ה מיירי שהתופס יודע שיפסיד נכסי ולכן שרי ליה לתפוס מטעם השבחה אצידה כמ"ש צ"י שם משא"כ כאן מיירי שהצ"ד א"י מזה כלל שיצריחם רק המלוה עומן כך וכן א"י שהלואה מצדו נכסיו רק ע"פ המלוה וזה חידוש שהצ"ד סומכין ע"ד המלוה ומעכצין נכסי הלואה.

אבל אפי' לו יהיבנא דהיכי דמעקל המעות כפוף הנתבע תחת צ"ד של מקום הנתבע אבל אם אין כאן עיקול פשיטא שא"ל לשמוע להם דודאי צ"ד של עיר אחרת א"י לתקן שום תקנה לעיר אחרת כמבואר בחו"מ סי' צ' דדוקא

לריך ליתר אחר הנחצב ומע"כ הרגיש בעלמו צביטול דבר זה ולכן הוסיף מדעתו שכתב בערעטע גם קלאגזאר אזל זה שקר ועיין דב"ג כלל כ"ב אות ד' שלא הזכיר קלאגזאר רק לאהלזאר וגם אין כותבין כלל קלאגזאר לכן דבר זה ליחא.

ומה שכי שלא עיינתי בעושי"ע צסי ע"ג שכתבו אם רואה הדיין אמתלא ולכן דחיתי קושית הגרות רב"פ תמה אני וכי כך אני בעיניו שבאותו מקום שלמדתי לא רחיתי דבריהם, אזל עיין בערוך שפי אמתלא שיש פנים לדבר דהיינו שאפשר שהוא כן ולכן יפה חלקתי בין הדבקים, וגם לק"מ מה שהקי"מ שכל מלוח יעשה כן כי עכ"פ לריך הדיין לידע אם יש פנים לדבר.

אבל מ"ש כי מוכרחים לעשות נגד דין השו"ע מפני שנשתנו העתים וענין המסחר הוא באופן אחר בזה לדקו דבריו אזל ידע מעכ"ת נ"י כי גם המסחר במקומות משונים זה מזה לכן מה שנראה נכון במקומו אינו נכון במקום אחר לכן לדעתי עוב יותר להחזיק בעמ"ש כמ"ש בשו"ע.

ידידו הנאמן החותם באהבה

העבר"י

סימן קנ"ה

בענין הזמה בעדי שטר

בעה"ת יום ה' לט' פקוד תע"ג לפק"ק האנשוויטץ יע"א.

בימי אדר, שלמא אשדר, להוד והדר, בתדיר ושאינו תדיר, כבוד מר אחי יקירי ידינ"פ הרב הגאון הצדיק המפורסם חו"ב כש"ת מו"ה יצחק יעקב בלום נ"י וכל מרבית ביתו לשלום יפקדו.

למשיבת נפש היכי לי דברי תורתך אשר כתבת ליישב דברי המחבר בחו"מ סי' ל"ד ס"ט דעדי השטר אינם נעשים זוממין רק אם יש עדים שיודעים היום שחתמו ע"ז השטר או עדים שראו זה השטר וחתומת ידם צו ציום פלוני כיון שהזמו נפסלו למפרע מיום שנודע שחתמו על השטר וכי אזל לא נפסלו מזמן הכתוב בשטר משום דמחזיקין העדים בחזקת כשרות דאמרינן השתא הוא דאיתרע ולא מפסל למפרע והקי"מ החומים דצו"ד סי' פ"א בגזירה שנעשה מצדמה הנמלאת עריפה פוסק המחבר כשיטת הרשב"א דאם ברוב שהוגלד פי המכה דודאי היה שלשה ימים קודם השחיטה מעריפין למפרע דכיון דילתא שעה אחת מחזקתו וא"ל לומר עכשיו נטרפה חו לא מהני לי חזקתו ומעריפין למפרע וא"כ ה"ל כיון דמשעה שעדים ראו השטר ודאי נפסלו וא"כ הרי יאלו מחזקת כשרות ונפסלין למפרע, וע"ז לחלק יאלת דוקא בהוגלד פי המכה אסרינן לעולם משום דעריפות לא תליא ברזון כלל רק דממילא נעשה העריפות וא"כ בהוגלד פי המכה דעכ"ל נולד העריפות זמן מה מקודם שוב אמרינן דילמא נולד העריפות תיכף בשעה שנולדה הבהמה אסרינן לעולם החלז

שלא ילטרכו ליתר ע"ש הרי שחששו לתקנת הנחצב וה"ל כל גראסיטע ויכל לתצוע כל מי שירלה והצו"ד דעירו זמין את האיש ממקום רחוק או שישלח הולאותיו ולמען שלא ילטרך ליתר לשם או לשלח הולאות כדי שאותו האיש יוכל לנסוע למסחרו על הולאות של אחרים יתן לו חציעתו, ועוד הלא הפאקטארט הוא ציד הלווקה ומנא ידעי שהמוכר אומר אמת שכתוב לאהלזאר וקלאגזאר במקומו דילמא התנה הלווקה בהיפוך, ומה שמדמה להך דלך וכי לענ"ד לא דמי כלל דהתם לריך לשלם כיון שהבעית ליתר ורימה אותו שלא להך משא"כ כאן שישלם ההולאות מספק שמה כשיבא החוצע למקומו לא יעמוד דיון לא ידעתי מי"ל להוליא ממון מיד המוחזק ואדרבה הלא מצויר שם דאפי"ה הזקיקתו לדון בעיר אחרת נמי אינו משלם הולאותיו ומכש"כ דמחויב ליתר לעיר אחרת.

ומ"ש שלא אמרו אדם שאין צ"ד מעיר אחרת יוכל להתרות הנחצב שאינו דר שם, במח"כ הוא לא יוכל לומר רק שלא שמע אזל לא שלא אמרו והרי גם אני אומר כן וכן בכל צחי דינין ששימשתי נהגו כן וכל כי האי מילתא ליחאמר משמי ברבים ומעכ"ת הפרז על המדה וכתב ישחקע הדבר ולא יאמר כי החוצע יעשה הולאות בחנם כדי שהצ"ד של הנחצב יתרה אותו ואי משום הא לא ארי"ה כי הצ"ד של החוצע יוכל לכתוב להצ"ד של הנחצב להתרותו וא"ל לעשות ההולאות, ומ"ש וכן נוהגין בכל צחי דינין הנה כל מנהג חדש שנהגו לריך שיהיה לו סמך ויסוד על הדין ובלא"ה אין לסמוך עליהם כמ"ש תוס' צ"ב ד"ב ע"א ד"ה צבול שכתבו ומוכח מכאן דיש מנהגים שאין לסמוך עליהם אפי"ה היכי דתנן הכל כמנהג המדינה וצפרט שיש דיינים שאינם ראויים. והי יעורני למען שמו בזכות אצותי הקדושים נ"ע שלא אלטרך לעולם לישב דיון.

והיה בזה שלום ידידו הרושו"ט.

העבר"י

סימן קנ"ד

עוד להנ"ל

בעה"ת אור ליום עש"ק בא מא"ה ברכו"ת לפק"ק הו"ו יע"א.

מכתבו היקר הגיעני ומ"ש דעמנו של שו"מ משום דכל דבר שבמזון תנאי קיים, זה ודאי אמת וי"ב דכל תנאי שבמזון אפי"ה צלי דיני תנאים נמי מהני כמ"ש הנתיבות סי' ר"ז סק"א וכן מצויר צסי ע"ג ס"א וכל הדין דאל תפרענו אלא בעדים הוא צלי תנאי לכן בודאי אם כתב לאהלזאר במקום החוצע לריך לשלם במקום החוצע אזל אין זה עעם שהנחצב ילך לדון במקום החוצע ואיך עלה על דעתו לומר כן והרי בכל מלוח אפי"ה אינו כתוב לאהלזאר במקום החוצע ניתן לתצוע בכל מקום כמצויר רס"י ע"ד ואפ"ה לריך החוצע ליתר אחר הנחצב וה"ל זה אף שכתוב לאהלזאר במקום החוצע

שלה משא"כ פסלות שנפסל אדם מחמת רשעו דהוא ברלונו של אדם ל"ש לומר כיון דחזינן דנפסל זמן מה מקודם איפסיל לעולם מעיקרא בודאי דז"ל דהא היה לו חזקה כשרות ואמרין דעתה הוא שהרשע ומש"ה לא פסלינן העדים מזמן הכתוב רק מזמן ראיית השטר ומקודם ראייה לא נפסל כלל כיון דהוא תלוי ברלונו כנלע"ד לחלק, ולא נעלם ממני ש"ש ש"ג פ"ד ולא רש"א בחי' לחולין דף י"א ע"ב ד"ה אחיה מפרה אלו דבריו.

כשרות הם כמו שאנו אומרים בהמה וכי נשטעה ילאה מחזקה איסור שהיה לה ונחזקה היתר עומדת עד שידוע לך צבירור כמה נערף כמבואר פ"ק דחולין כמו כן כל בן ישראל עשאו ה' ישר מתחילת בריאתו ונחזקה כשר עומד עד שידוע צבירור בקש חשבוניות ואורחות עקלקלות ללאות מדרך האמת הישר ע"ש מבואר מדבריו שכל בר ישראל נצרה שיכיה כשר וישר וא"כ משנולד עד הבר מלוא בודאי היה כשר לכן שפיר מוקמינן לחזקה וכל כמה דלא ידעינן שילא מחזקתו נחזקה כשרות הוא לכן לא פסלינן לעדים רק משעה שידעינן צבירור שחתמו על השטר משא"כ בצבמה כיון דמשכחת ליה שהוא ערפה מצטן כדאמרין חולין דף ע"ב ע"ב ע"ש הרי דמשכחת נולדה עריפה מן הצטן ועכ"פ היא חזקה שלא נתצברה בשעתה כמ"ש תוס' וראשונים חולין י"א גבי פרה אדומה וא"כ עכ"פ לא הוי ידעינן מעולם צבירור שהיא כשרה לכן שפיר אמרינן דאם ילאה מחזקה גם למפרע ילאה וסברה דכותיה מלאהו ציו"ד סי' ח"י לענין סכין אס הכי בדוק צבירור דמכשרינן עפי מצבתם סכין וכן צסי' ק"ץ לענין עד הבדוק שהוא קול מעד שאינו בדוק וכן לענין חלוק שס.

והנה גוף סברתך כבר מבואר צ"ח שהציה מג"ח סי' ח' סק"י"א ועיין צפנים וכן צסי' תל"ז דדוקא דבר שהוא צבצב ואינו תלוי בדעתו של אדם אוקמינן לחזקה אבל לא דבר שתלוי בדעתו, אלא דהתם הוא להיפך דצבצב התלוי צבצב אמרינן דאזלינן בחר חזקה ולדידך אדרבה משו"ה לא אזלינן כאן בחר חזקה אבל צאמת היינו הך דבכל מקום אזלינן בחר הדבר שהוא צבצב וכיון דכאן הא שילא מחזקה תלוי צבצב אזלינן בתריה, וכן מ"ש דצבצב שתלוי ברלונו של אדם ל"ל שילא מחזקה כבר למפרע ג"כ מלאתי דוגמא לזה מה שהציה ילקוט הגרשוני אות חזקה חי צס ש"מ דמי שנמסר לתלוי ואנו מסופקים מתי נתלה ל"ש להעמידו על חזקה חיים דכל שצידו לתלותו מתי שיראה ל"ש חזקה חיים וה"כ להיפך לענין שילא מחזקתו נמי מוגרע גרע אס תלוי בדעתו ורלונו והסברה חד לכל הלאדים.

ורק"ל ע"ד מהרשד"ם מהא דאמרין יומא פ"ב ע"ב א"ל לחישו לה לא אילחישא קרא עליה זרו רשעים מרחם ועיין צפירש"י שם וק' הרי כשנולד וגם צצטן אמו היה כשר וישר ואיך אפשר שגם צמעי אמו נתנכרו מעשיו לאציו צצטמים. ושנית נ"ל עפ"מ דקיי"ל דרוב התליא צמעשה לא הוי רוב צצכורות דף כ' והטעם כתבו אחרונים משום דאיכא חזקה כנגדו שלא נעשה מעשה והצדדים צרוים לכל ת"ח ולפ"ז ה"י אס נסתר החזקה אס נסתר ממילא צלי שום מעשה שפיר י"ל שנסתרה אבל אס סתירת החזקה תלוי צמעשה האדם אמרינן אדרבה שלא נעשה מעשה אדם והאדם לא עשה מאומה ולפ"ז ניחא צשלמא בעריפות הצבמה ע"פ רוב העריפות נעשה ממילא כי אפי' ניקב אחד מן האצדים שניקצתן צמשהו ע"י מחט ג"כ הוא ממילא שהרי דרכו של המחט לנקוב וכמ"ש תוס' יצמות דף קי"ע דהא שאדם נוקק לאשתו אינו חשוד תלוי צמעשה אלא ממילא משום דכך הוא הדרך משא"כ לפסול העדים מחזקה כשרות זה תלוי צמעשה שחתמו או שהעידו שקר אמרינן אדרבה חזקה שלא נעשה מעשה וכל כמה דלא ידעינן צבירור שנעשה מעשה שילא ע"י מחזקה כשרות אמרינן דלא נעשה מעשה לכן אין נפסלינן למפרע.

ומ"ש דלא נעלם ממך דברי ש"ש ורש"א חולין נראה כוונתך שמשם יש סתירה לדבריו וצאמת אין. אני רואה שום סתירה דברש"א שם מצרר אי אמרינן כשיגלה שעה אחת מחזקה וגם מדברי ש"ש אין סתירה לדבריו, ואולי כוונתך דצדצריך מיושב קושיות אחרונים שהציה שם ע"ד צ"י יו"ד סי' קי"ע דאפי' מי שהמיר אינו חשוד למפרע שאס שחט או ניקר חלב ואח"כ המיר צאותו יום הכל כשר והקי ממקוה שנמדד ומלא חסר כל עהרות שנעשו ע"ג למפרע עמא משום דמוקמינן לחזקה עמא והרי חסר לפניך וה"כ הרי איכא חזקה איסור של הצבמה והרי הרשע לפניך ולפי דבריו א"ש דדוקא צמקוה שהא שתחסר המקוה אינו תלוי ברלונו והוא צבצב כך לכן מחזקינן למפרע משא"כ צאותו שהמיר שהוא תלוי ברלונו שנעשה רשע וצזה ל"ש לומר שכבר למפרע היה רשע שאין רלונו של אדם שזה צכל פעם וכנ"ל זה נכון.

ודצו"ל עפ"מ"ש תוס' נדה דף צ' ע"ב ד"ה התם דדוקא צמקוה מעמאינן למפרע ואמרין הרי חסר לפניך משום דרגילות להתחסר מעט מעט ועכ"ח כבר ילא למפרע מחזקתו אמרינן דהרבה למפרע ילא אבל צנגע שדרכו להתחסר צפעס אחת אמרינן השתא הוא דחסר ע"ש והרי בעריפות לא מיציעיא אס הוא ע"י חולי דודאי אין דרכו שינקוב צפ"א רק מעט מעט כאשר הנסיון מעיד אלא אפי' ע"י מחט צאותן שאין העור דק כמו צבמסס נמי אינו נעשה צפ"א כמ"ש הש"ך סי' מ"ח סק"ב ע"ש ומכש"כ צאותן איצרים שהדופן עב הרבה כמו קרקצן ולב וא"כ ע"פ רוב נעשה העריפות לאט לאט לכן עכ"ח ילא קל"ת למפרע מן החזקה אמרינן דהרבה למפרע ילא משא"כ כאן צעדות שנעשו פסולים צפ"א צשעה

אלא דהחילוק המתוק מדצש ונפת לופים שכתב ש"ש שם הוא תמוה מכאן שהוא כתב דדוקא אס מסופקים מתי נעשה המעשה דהיינו העריפות או החסרון צמקוה או הפגם צסכין אס עכשיו נעשה או מקודם אז מחזקינן האיסור למפרע משא"כ צמי שהמיר הרי ידעינן שרק עכשיו המיר רק שנימא כמו שנעשה עכשיו מעשה רשע כן עשה גם מעיקרא מעשה רשע זו לא אמרינן ע"ש והרי הכא ג"כ הספק רק על המעשה מתי נעשה אס צשעה שרוא העדים את השטר או מזמן הכתוב צשטר נימא דמוקמינן לחזקה וא"י להוליא ע"י עדותן ולט"ב.

ולפענ"ד נראה ציישוב קושיות התומים עפ"מ"ש מהרשד"ם חו"מ סי' ש"י שדבר גלוי וידוע שכל ישראל צחזקה

שחתמו שפיר לא פסלין למפרע ואמרין השתא הוא דנפסל, וזכה מיושב קושית ש"ש על צ"י שהבאתי לעיל ודו"ק שזב מלאתי שדו"ז בקלו"ח סי' ל"ד סק"ה העיר קלת מזה ע"ש.

ועונ"ל דבאמת תמוה צעוני איך עדי השטר נעשין זוממין הא צמה שחתמו עלמן על השטר עדיין אין כאן עדות דבשלמא עדים שהעידו צפני צ"ד בתורת עדות ואלו"ו הכי העידו שקר ועברו על הללו עדות שקר אבל כאן שצמה שחתמו עלמן לא העידו בתורת עדות ואלו"ו וגם עדיין לא נעשה שום מעשה ע"י עדותן שהרי לא נעשה ע"י שטר זה שום דבר ואמרין צ"מ דס"צ בשלמא כולחו עבד מעשה אלא עדים מאי עבד אלא לאו ש"מ דשומא מילתא היא והתינה צריצת דכתיב לא תשימון אבל בעלמא לא א"כ לא עשה עדותן שום פעולה על הדבר שהעידו ואין כאן שום עדות ואיך נעשין זוממין, אך זה שיבוש דברי עדים החתומים על השטר נעשה כמי שנחקרה עדותן צ"ד והוי כמו שהעידו לפני צ"ד בכל דיני עדות ושפיר נעשין זוממין אך התינה מזמן שידעין צדאי שחתמו הוי כנחקרה עדותן צ"ד אבל אם אנו מסופקים אם חתמו מזמן הכתוב בשטר א"כ ע"ז גופא אנו דנין אם נחקרה עדותן מאותו זמן אי לאו א"כ ל"ל שיהיו נעשין זוממין למפרע מזמן הכתוב בשטר כיון דע"ז אנו דנין אם נחקרה עדותן ואם לא נחקרה אין כאן שום עדות ול"ש דין זוממין א"כ אין לפסול למפרע ועיין כעין סברא זו בצ"ש אור"ח סי' קנ"ג משא"כ בצריפות שפיר אסרינן למפרע.

ובזה י"ל ליישב דעת הרמב"ם צפ"ג מהי עדות שפסקו המחבר בחו"מ סי' כ"ח סי"צ דרק מד"ם חותכין ד"מ בעדות שצטער שלא תנטול דלת וכבר הביא הש"ך שם דשערי גיעין וקידושין אנו דנין צעדי חתימה לצד ולפמ"ש י"ל דבאמת טעם הרמב"ם כמ"ש דצטעה שחתמו על השטר אין כאן שום עדות ורק צריצת חייבין משעת שומא אבל בעלמא לא אבל צגט מילתא אחריתא הוא דברי גע שחתמו עליו עדים הוי ריח הגט ופוסל מן הכהונה עיין ח"מ סי' קי"ן א"כ כבר עשה עדותן איזה פעולה ושפיר הוי עדות לכן מהני מדאי ומודה דעדות צגט הוי דאי וממילא ה"ה לקידושין דאיתקש הוייה לייאחב אך הדבר לריך תלמוד דאפשר לרמב"ם ריח הגט מדרבנן הוא כמו בגרושה מאישה דס"ל דהוי דרבנן ולא כתצתי אלא להערה בעלמא.

ועונ"ל ציישוב קושית התומים דהנה הא דאמרין בצריפות שיאל למפרע מחזקת כשרות אבל לא ודאי הוא, והנה בקלו"ח סי' ל"ד סק"ו הביא קושית העולם אהא דקוי"ל סכ"ה דשנים אמרו שצטעה עבירה שהוא פסול לעדות ושנים הכתישוכו שלא עשה עבירה זו פסול מספק מ"ש משתי כתי עדות המכחישות זא"ז וזו צאה צפ"ע ומעידה וזו צאה צפ"ע ומעידה דמוקמינן אחזקת כשרות ומ"ש כאן דלא מוקמינן אחזקת כשרות ופסול מספק ות"י צגט הב"ה דצגטי כתי עדים המכחישות זא"ז ליכא מאן דמסהיד עליו דפסול הוא אלא אגן חזינן לפי דצריכה דחד מינייהו מסהיד שקרא ולהכי מוקמינן כל כת בחזקתו אבל הכא קא מסהיד דהאי גברא פסול הוא כה"ג מוקמינן אחזקתיה דכל תרי ותרי אע"ג דאית ליה חזקת כשרות ספיקא דרבנן הוא ע"ש מצוחר דהיכי דאנו מעלמינו חוששין לספיקא

אז לא פסלין ליה כמו צגטי כתי עדים המכחישות זא"ז ולפ"ז הא דאסרינן בצריפות למפרע הוא משום דאנו חוששין שגם מעיקרא יאל מחזקת כשרות ואסור מספיקא משא"כ כאן צעדים שהוא רק מכח אומדן שלנו שהרצה למפרע אסור שפיר מוקמינן אחזקת כשרות ולא פסלינן ליה למפרע מזמן כתיבת השטר.

אבל לפענ"ד קשה עובא על האי דינא דמחבר דעדי השטר ניזומים רק אם יש עדים מתי ראו השטר ומתי חתמו א"כ אין עדות הזמה עדות רק ע"י עדות מתי חתמו על השטר א"כ איך מהני כלל הא קוי"ל בחו"מ סי' ל"י ס"ג דצעין שיעידו דבר שלם ולא חלי דבר וא"כ הוי חלי דבר שאין עדות הזמה מועיל צלי עדי חתימה והכא עדי חתימה אינם המזימים כמצוחר מסמ"ע שם סק"צ ובאמת לשיטת החוס' צ"ק ד"ע ע"צ דהיכי דמעידים מה שיכולין לראות לא הוי חלי דבר אפשר דה"נ לא הוי חלי דבר אמנם הרי"ף בחוס' שם חולק ע"ז ודעת צ"ש אה"ע סי' קמ"צ דדעת המחבר סי"צ כדעת הרי"ף א"כ הוי כאן חלי דבר ואין כאן עדות כלל ולא נעשו זוממין כלל ולע"ג לדעתו.

סימן קנ"ו

עוד להג"ל

מה שחתמה ע"ד נוצי"ת אה"ע סי' ע"ז צד"ה ואמנם השני שכתב דבאצידה כל זמן שלא זכה שום אדם ברשות צעלים קיימא ויכול להקדישה ע"ש מהא דחולין קל"ט ע"א דאמרין שם אפי' בהקדש צה"צ כיון דמרדה פקעה הקדש מיני משום דהפקר הוא הרי דאנו ברשותו של צעל אצידה, ולפענ"ד לק"מ דהכי כתבו תוס' שם ד"ה כיון שמעינן מהכא דאוזין ותרנגולין של חולין שמרדו בצעליהן והלכו להם הוי הפקר והמחזיק בהן זכה דהא הכא ה"ע כיון דמרדו הוי הפקר ע"ש הרי שכתבו דרק משום דמרדו הוי הפקר ומשו"ה כתבו תוס' דאוזין ותרנגולין הוי הפקר ולא ד"א שנאצדו להם משום דאלו מרדו ועיין צריעצ"א שם כיון שנאצדו וא"א לגצר להחזיר ע"ש הרי דרק משום דמרדו וא"א להחזיק אז הוי הפקר אבל ד"א שפיר ברשות צעלים קאי כמ"ש נוצ"י.

רע"ד הקושית צע"ז סי"ג דמשני הש"ם דקאי בחלרה והק' צחור אי מי לא עסקינן צזונה מח"כ ולא קנה חלרה דאשלד"ע הנה צאופן זה אין זה דרך קושי כיון דלא קשה רק אי מיירי מחייבי כריתות אמרי' דלא מיירי מח"כ ולק"מ אלא דיש להקשות לדעת הרמב"ם פ"א מאישות ה"ד דכל הבועל אשה צלי קידושין עובר משום לא תהיה קדשה ואיכא ג"כ איסור צביאה וגימא דאין חלר קונה משום אשלד"ע אבל יפה אמרת דהקנין שהחלר קונה לטלה אין כאן עבירה כלל ושפיר קונה לה חלרה משום שליחות וסברא זו כתובה גם צנוצי"ת אה"ע סי' ע"א ע"ש והוא אמת וי"צ.

אבל קושטא קאמינא לא ידעתי מה היה לו הלא אמרינן להדיא צצ"מ דף יו"ד דבחלר אמרינן ישלד"ע או משום דלא צר חיובא היא או משום דבעכ"ה מותיב צה ומה"ע קונה הגניבה ולכן גם כאן אמרינן דקונה לה חלירה דבחלר ישלד"ע. ובזה הגני חותם באה"ר ואה"ע אח"ד.

העבר"י

סימן קנ"ז

בענין עדים זוממין ובדין הרגו אין נהרגין

למר ינוקא, קנקנא חדתא דאית בי עתיקא צנא טבא מלא פלפלא חריפתא ומתוקה, אל תיתלי בי בוקי סריקא, ה"ב ב"א אהובי ורב חביבי חמדת לבבי הבחור כהלכה כה"ר ארי' ליב שטערן נ"י.

החשיתי עד היום להשיבך עדי"ת וכו'.

א) ע"ד הגהות פורת יוסף בש"ס וילגא מכות דף ה' שמסתפק בזה דאמר"י התם הרגו אין נהרגין אם מת הגדון קודם שהזמו העדים ואח"כ נעשו זוממין אי נהרגין מן נימא דצ"י אחיו קיים וכיון שמת פעורים או"ד דוקא משום שנהרג על ידם וע"י צ"ד א"י שוב להרוג את העדים משא"כ כשמת מעלמו אחר גמר דין ולא ע"י צ"ד ע"ש.

וכתבת לפשוע מחולין ו"א ע"ב דאמר"י אחיה מעדים זוממין דא"ר ועשייתם לו כאשר זמם לעשות וגו' וליחוש דילמא כך לאסכידו ציה ערפה הוי אלא לאו משום דאמרין זיל צתר רוצא וכ"ת דדק"י ליה והתניא צריצי אומר לא הרגו נהרגין הרגו אין נהרגין ע"ש ואי נימא דמת מעלמו נהרגין אכתי איך יליף רוצ מע"ז דילמא מיירי הקרא ככה"ג דמת הנידון מעלמו ושפיר יכול לדקוק אותו או"י דאפי' אם מת מעלמו נמי אין נהרגין עכ"ד.

ולפענ"ד ז"א דהרי ילפותא מעדים זוממין דילמא הך לאסכידו צ"י ערפה הוי הוא משום דהוי עדות שאח"כ כלעיל מיני ע"ש וכן מצוהר בתוס' ד"ה וכו' תימא והנה ק' עוצא מ"פ וכו' תימא דדק"י ליה ופירש"י כלומר דכשנהרג ע"י עדותן וא"כ הזמו משתעי קרא ונדק"י קודם שנהרגם אכתי שפיר מוכח רוצ דילמא ימלא עריפה והוי עדות שאח"כ לזה הוי עדות כלל ואיך מקבלים עדותן הלא אחר שיהרגו אותו ונדק"י ויהי עריפה לא יעשו צו דין הזמה ואיך מהני עדותן כלל ואיך הורגין עפ"י עדותן שאח"כ ועכ"ה משום דאזלי צת"ר דלאו ערפה נינהו כדצ"י למימר מעיקרא ושז שפיר מוכח רוצ.

אך ז"א דהרי כתבו תוס' מכות דף צ' צד"ה מעידי' דגבי עדות דגו"ה לא חיישין כלל צאתה יכול להזימה דמהיכי נפק"ל דצ"י עדות שאח"כ מכאשר זמם והא מוכח בגמ' דכאשר זמם לא נכתב לגבי עדות דגו"ה ולא קאי כלל עלי' בשום דל שבעולם ע"ש וא"כ אי נימא דכאשר זמם לא קאי רק אחר שהרגו הגדון אבל קודם שנהרג לא קאי כלל עניינהו כאשר זמם וא"כ מהיכי תיתי נימא דצ"י עדות שאח"כ כיון דכל זמן שלא נהרג הגדון לא מיירי כלל קרא דכאשר זמם דמיני' ילפינן דצ"י עדות שאח"כ וא"כ אי הקרא לא מיירי קודם שנהרג הגדון צאתה לא צ"י עדות שאח"כ ואין זה חידוש כ"כ דהרי כתב הגו"ז קמא חאה"ע סי' מ"ו שהוכיח מירושלמי דעכ"ה ז"ל דרצ סבר דעדות שאח"כ הוי עדות ואף שהוא נגד כמה סוגיות צבלי וירושלמי. מ"מ מה מוכח עכ"פ דרצ לא צ"י

עדות שאח"כ דצאתה בכל תלמוד צבלי צכ"מ שמלינו צעדות שאח"כ לא מחשיב עדות הוא מימרה דאמוראי וא"כ איכא למימר דרצ לא ס"ל הך דינא ע"ש ולפי"ז י"ל דהיינו דדחה וכ"ת דדק"י ליה וכאשר זמם קאי רק אלאחר שנהרג הגדון ועל קודם שנהרג לא מיירי קרא דכאשר זמם א"כ לא צ"י עדות שאח"כ וממילא דאינו מוכח רוצ דאפילו ניחוש דהך לאסכידו צ"י עריפה שפיר הורגים אותו עפ"י עדותן לזה צ"י שיהיב אח"כ וע"ז דחה מצריצי דאמר לא הרגו נהרגין הרגו אין נהרגין וא"כ כאשר זמם קאי רק על קודם שנהרג הגדון ושפיר ילפי מיני דצ"י עדות שאח"כ וכיון דצ"י עדות שאח"כ שפיר ק' דילמא הך לאסכידו צ"י עריפה או"י דאזלינן צת"ר דלאו עריפה נינהו ולפי"ז ליתא למ"ש דאחר דמסקי' לזה הרגו נהרגין וכאשר זמם קאי אקודם שנהרג א"כ עכ"ה דצ"י עדות שאח"כ וא"כ מה אהני לן אם נדק"י כשמת כיון דיש חשש דעריפה הוא א"כ צשעת עדותן ה"י עדותן עדות שאח"כ מחשש דילמא ערפה ולא הוי עדות כלל ולמא הורגין אותו מ"ת דצאתה נימא לזה צ"י עדות שאח"כ דכאשר זמם לא קאי רק כשמת הגדון אחר שנגמר דינו הלא גם זה נדחה מדברי צריצי דקאמר דכאשר זמם קאי גם אקודם שנהרג הגדון ושפיר צ"י עדות שאח"כ וממילא מוכח דאזלי צת"ר ועיין נוצי"ק אה"ע סי' ע"ד.

ומ"ש עפ"י רצנו צחיי פ' שופטים צעמא לזה הרגו נהרגין והרגו אין נהרגין משום דכיון דהרגו אוקי תרי להדי תרי צ' אחרונים המזימים להדי צ' הראשונים משא"כ אם לא הרגו נהרגין לפי שיש ג' נגד צ' העדים הראשונים צ' עדים האחרונים המזימים ובעל דבר המכחישים אותו ויש להאמין יותר לג' מלצ' ע"ש וא"כ פשוע דאפי' מת מעלמו נמי אין נהרגין דאוקי תרי לצהדי תרי.

הנה צילדותי גם אני שמשתי הרצה דצבריו ליישב דעת הרמב"ם דצמלקות וממון לא אמרי' כאשר זמם לעשות ולא כאשר עשה אבל דע צני כי דברים אלו נאמרים רק ע"ד אגדה לשבר את האוזן אבל לדין יש תשובה דא"כ מאי האי דאמרין צ"ק ע"ב ע"ב דעדים זוממין חידוש הוא דהא תרי ותרי נינהו מאי חזית דסמכת אהני סמוך אהני ומאי חידושא דילמא משום הכי סומכים אחרי אחרונים משום דגם צע"ד מסייע צהדייהו והוי תרי נגד ג' ונאמנים הג' יותר מהצ' ועוד הא אמרי' מכות דף ה' ע"ב ע"פ שנים עדים או שלשה עדים יומת המת אם מתקיימת העדות צשנים למה פרע הכתוב צשלשה אלא להקיש שלשה לשנים מה שלשה מזימים את השנים אף השנים יזומו את הג' ומנין אפי' מאה ת"ל עדים א"כ חזינן דשנים יכולים להזים אפי' מאה ותרי כמאה ומאה כתרי א"כ ה"ה אם הצע"ד מסייע לאחרונים והם ג' אינם חשופים יותר משנים א"כ מהי"ע ל"ל עוד דהשנים עם הצע"ד שהם ג' יהיו נאמנים יותר מן הראשונים שהם צ' דתרי כמאה ומאה כתרי ופשוע שאם יצאו שני עדים ויזומו המזימים שיעשו צהם דין הזמה דמה שלשה מזימין את השנים אף שנים מזימין את הג' אף דצע"ד מסייע להם כמו כן אין להאמינם יותר מצ' הראשונים אף דצע"ד מסייע להם. ועוד דצמכות ד"ו ע"ה פריך לזה מעתה וכו' הורג ורובע ילינו ומשני יקום דבר צמקיימי הדבר הכתוב מדבר וא"ה לשנים האחרונים משו"ה

נאמנים משום דבעי' דמסייע להם אייב אדרבה מהייע לא יעשו זהם דין הזמה כיון דהבורג והרוצע נמי במקיימי הדבר אייב הוא וילי הראשונים דבאחרונים נמלא אחד מהם קרוב עדותן בטלה.

ואמנם עפמי' התמיים סי' ל"ח דעמא דהרגו אין נהרגין משום דאם הבעי' מודה לעדים הראשונים המחויבים אותו אין עושין זהם דין הזמה אייב בשלמה צטוד הבעי' חי אמרי' אלו אמת אחס היה מודה ולא היה מניח לקטלא נפשות כאלה וכיון שמכחיש ועדים אחרונים המזמיים כדבריו ולכך יוצאים לקטלא אבל אם כבר נהרג אמרי' אלו היה חי וראה נפשות הללו לקטלא הי' חוזר ומודה לדבריהם כי מה שלא הודה שלא זיקש להחזיק עלמו רשע אבל אם הי' רואה שעיי' יצואו נפשות הללו לקטלא הי' חוזר ומודה לדבריהם להילם מהרג ומספיקא לא מפיקין לקטלא ושפטו והלילו העדה כתיב ע"ש ולפי' גם אם מת מעלמו אין נהרגין דאמרי' אלו היה חי היה מודה לדבריהם ואינם צר הזמה ומספיקא לא מפיקין לקטלא.

אבל לפעני' נראה עפמי' הרמזין עה"ת פי' שופטים וז"ל אבל אם נהרג ראובן נחשב שהי' אמת כל אשר העידו עליו הראשונים כי הוא צעונו מת ואלו היה לדיק לא יעצנו הי' צידם כמו שאמר הכתוב הי' לא יעצנו צידו ולא ירשיענו בהשפטו ועוד שלא יתן הי' השופטים הדיקים העומדים לפניו לשפוך דם נקי כי המשפט לאלוקים הוא וקרב אלוקים ישפוע ע"ש וכי' פני' מכות דף הי' ואי' כל אלו העממים לא שייכי אס מת מעלמו דברי לא היה נעצ צידם כי הי' הלילו מידם ולא נהרג עיי' וגם לא נתן הי' להשופטים שישפכו דם כי ידם לא שפכו הדם הזה וממילא שפיר נהרגין.

ועוד נ"ל דאבה דתני בריבי לא הרגו נהרגין הרגו אין נהרגין פרכי' במכות הי' לאו קו"ח הוא אי' לימדתנו רבנו שאין עונשין מהי' והנה המהרש"א בסנהדרין דף ס"ד ע"ב כתב בעמא דאין עונשין מהי' אע"ג דקו"ח מדה היא בתורה מי' אין לדון כן לענין עונש דאימא זה שעשה עבירה החמורה מזו אינו מתכפר בעונש המפורש בקלה ממנה ע"ש ואי' הי' כשהרגו אין די להם בעונש הקלוב להם כשלא הרגו ולפי' כשמת מעלמו שלא עשו עבירה חמורה יותר מכשלא הרגו די להם בעונש כמו בשלא הרגו.

ובלאה"נ דבר זה ליתא דברי כתב הריעב"א מכות שם אבה דאמר במתני' וברי אחיו קיים לאו דנפ"ל מדכתיב לאחיו דהאי ודאי שפיר מקרי אחיו אפי' לאחי"מ וכדכתיב להקים לאחיו שם בישראל וכתוב קרבן ושאו את אחיכם וצמי' לא נפ"ל דהרגו אין נהרגין אלא מדכתיב כאשר זמם לעשות ושאין עונשין מהי' אבל מלאחיו לא נפ"ל מידי וכי' אלא הכא לרווחא דמילתא נקטו רבנן ועדיין אחיו קיים ואע"ג דלא נפ"ל מלאחיו ע"ש אייב ליכא לספוקי כלל במת מעלמו דפשיעא דנהרגין ולי' הא אחיו קיים צמי' וליכא הא לאו מלאחיו קיים ילפי' דהרגו אין נהרגין כמי' הריעב"א אלא מכאשר זמם לעשות ולא כאשר עשה וכשמת מעלמו לא הוי כאשר עשה דהם לא עשו ולא כלום רק זממו לעשות.

אלא דיש לי לדון קלת דאי לא צמי' אחיו קיים וכמו"ש הריעב"א רק אם לא מת או נהרג עיי' עדות שהזממו נהרגין דלי' לומר כאשר זמם לעשות ולא כאשר עשה כיון דהם לא עשו ולא כלום ילמיח דין חדש דאם נתחייב שחי מיתות עיי' שני כחי עדים דנידון בחמורה כדאמרי' סנהדרין פ"א וכגון שנגמר דינו על עבירה קלה תחילה וכדאמרי' התם ואחר שנהרג בחמורה הזממו עדים הראשונים שהעידו על מיתה קלה שפיר נהרגין אע"פ שכבר נהרג הנדון דלא על ידם נהרג ולי' לומר כאשר זמם לעשות ולא כאשר עשה דהם לא עשו כלום.

ובדברי הריעב"א שהצחתי לעיל נדחה מה שהקשה בחזרו המופלג כה"ר חיים סופר נ"י אשר לומד שם דרש"י בחומש פי' הא דהרגו אין נהרגין ילפינן מכאשר זמם לעשות ולא כאשר עשה ובמתני' דמכות הי' אמרי' משום דלאחיו אחיו קיים צמי' ולא ראה הגמי' צפני' דהיה יכול להקשות מגמי' אמתני' אבל לדברי הריעב"א גם במתני' על ועשייתם לו כאשר זמם לעשות ולא כאשר עשה סמוך. ועוד דמכאשר זמם לעשות ולא כאשר עשה ילפינן דהרגו אין נהרגין ואחיו קיים אחי לאורוי' דלא הרגו נהרגין דמלאחיו קיים אינו משמע דבהרגו אין נהרגין רק לאפוקי מלדוקים שאמרו דוקא הרגו נהרגין דאפי' אחיו קיים נמי עושים דין הזמה ואי' דלכתוב כאשר זמם לעשות ולא צמי' אחיו קיים אני אומר דבהאי דינא שכחתי לעיל צמי' שנתחייב צ' מיתות דנידון בחמורה לשיעת ריעב"א עושים דין הזמה דלי' למימר לעשות ולא כאשר עשו דהם לא עשו ולא כלום והיינו משום דלאחיו שיהי' אחיו קיים לאו דוקא אבל אי' אמרינן דלאחיו דוקא קיים צמי' באמת צכה"ג אין נהרגין דאע"פ דלעשות ולא כאשר עשו אבל אחיו קיים לא הוי שהרי עדיין אינו קיים ואינם עושין דין הזמה צכה"ג ועיי"ש.

והנה זה איזה חדשים הקשני לורב אחד מצארעפעלד זהא דאמרי' מכות הי' חייבי מלקות מנין ת"ל רשע רשע חייבי גלות מנין אחי' רוצח רוצח וכתבו רש"י ותוס' דמשו"ה לא יליף חייבי גלות מגז"ש דרשע רשע דהכי הואיל ולא מדין כאשר זמם קא מתרבו לא אחי' מלקות דידהו מגז"ש דרשע רשע דמהיה לא ילפי' אלא עדים זוממים להרשיע הנדון למלקות דהאי רשע רשע צנידונין כתיב וקפי' הכי' לא צדק צ' אמרי' רמז לע"ז מהי' מנין שלוקין דכתיב והלדיקו וכו' והי' אס צן הכות הרשע והתם קאי אעדי בגו"ח או אעדי גלות אייב ע"כ האי רשע גם אעדי גלות קאי ושפיר מני' למילף מגז"ש דרשע רשע ואמר לי' שכבר הק' אלאמ"ר שליט"א כן ואין פותר אותו לו.

ולפענ"ד עפמי' תוס' מכות ד' ע"ב ד"ה ורבנן דהא דקאמר לעיל גבי לא תענה משום דהוי לשאב"מ היינו אי' לאו קרא דוהלדיקו אבל צתר דגלי' לן קרא דוהלדיקו דשייך צו יש לנו לומר דלקי' מלי' אייב עיקר קרא דוהלדיקו וכו' והי' צן הכות הרשע אחי' לאורוי' דלוקין על לאו דלא תענה אף שאב"מ ממילא דעדי בגו"ח ועדי גלות שפיר לוקין משום לא תענה דהוי לאו שאב"מ אבל לעולם קרא דוהלדיקו וכו' והי' צן הכות הרשע מיירי צנידון ולי' דלאחר שנעשה

מעשה אין עוֹשֵׂין דִּין הַזְמָה מִרְשַׁע רְשַׁע דְּלֹא קָאֵי אֲלֵא בְּנִדְוֵינֵי.

והראי' ואלו עסוקים ב'אותו ענין אמרתי להביע לפניך מה שאמרתי ליישב קושי'ת הפלא'יה קידושין מ"ג אהא דא"ר ש"י'ע והק' לשיטת הרמב"ם פ"ח מעדות דאין העדים זוממין והרגין עד שזימו את עצמן דבעי' שלא יהא הכחשה בגוף העדות אבל אם יש בהזמה הכחשה ג"כ בגוף העדות כגון שאומרים עמנו הייתם העדים עם ההורג צעלה הזמה א"כ ק' היאך ש"י'ע הא הו"ל עדות שאאי"ל דאם זימו אתם הו"ל הכחשה לגוף העדות ע"ש והנה למה שהבאתי לעיל בשם נוצ"י דרב ס"ל דעדות שאאי"ל מקרי עדות א"כ רב לשיטתו לק"מ דלא בעי שהעדות יהי' אאי"ל. וזכה אמרתי ליישב מה שעמד א"י'ה בזה דאמרתי התם דבר"ש אמרי' אש"י'ע כיון דאמר מר שש"א"כ הו"ל כגופו דאכתי בנאי נחלקו בני אמוראי ומאיזה טעם סובר רב דלא הוי כגופי' והרי באמת שש"א"כ ע"ש. ועד שהוא מתמה דאמאי אינו סובר רב דהוי כגופו אני תמה מ"י'ע דבר"ש דסברי דהוי כגופו למ"ש דו"ז בקלו"ה ס"י קפ"ב בכוונת תוס' ר"י'ד דשש"א"כ לא אמרי' אלא במידי דעשי' דאז הוי ל' מעשה שלוחו כמותו אבל במידי דליכא עשי' לא אמרי' שש"א"כ וכי' ומש"י'ה צפסה וקידושין וגירושין הו"ל מעשה שליח כמותו וכאלו הוא צעלמו שחט הפסה וכן בקידושין וגירושין כאילו הצעל עצמו נתן הקידושין או הגירושין וכי' אבל בחפילין כשהשליח מניח חפילין הנחה זו שהיא עשי' חשיב כאלו המשלה עשה הנחה זו אבל אכתי לא הניח חפילין על ראשו אלא על ראש שליחו דאין גוף השליח כגוף המשלה וכי' ע"ש א"כ דוקא לענין מעשה השליח אמרי' שש"א"כ אבל לא שיהי' גוף השליח כגוף המשלה דנימא במידי דמשלה פסול לעדות לעלמו גם השליח פסול להעיד לו אבל להבי' ניחא דבאמת י"ל דטעמא דבר"ש דל"ל שליח נעשה עד היינו כקושי'ת הפלא'יה כיון דאיכא הכחשה והזמה כאחת הו"ל עדות שאאי"ל והיינו דקאמר דהו"ל כגופו יען שהוא כמו שאמרו דגם צע"ד הי' עמהם לענין זה הוי כגופי' ומש"י'ה לא הוי עד דהו"ל עדות שאאי"ל וא"כ רב דס"ל דעדות שאאי"ל מהני שפיר ל"ל דהו"ל כגופי' כאילו שאמר דגם צע"ד היה עמהם ושפיר איכא טעם נכון בנאי דפליגי כ"ז כתבתי לפטומי מילי בעלמא.

שפיר מהני הזמה דידכו אף בהכחשה כאחת ומחורתא נ"ל עפמ"ש תוס' מכות שהבאתי דצמקום דא"א לקיים כאשר זמם לא צעינן עדות שאאי"ל דאי א"י לקיים דין הזמה עדות שאאי"ל נמי מהני דלא קאי כלל עלי' ועשייתם לו כאשר זמם וא"כ צעדי הקידושין דל"ש כלל דין הזמה דאיזה הזמה תעשה להם ולא קאי עלייהו כלל דכאשר זמם ממילא דלא צעי' שיהי' עדות שאאי"ל וכ"כ בנוצ"י קמא אה"י'ע ס"י נ"ז בתחילת ובסוף החשובה וא"כ לק"מ קושי'ת הפלא'יה.

ב) רמ"ש ליישב דעת תו"ח חולין ק"צ דאם צלע דבר מאכל מקרי שלכד"א ואפ"ה צלע מנה ילא והק' הנוצ"י מהדו"ק ס"י ל"ה דהרי בחולין ק"ג ע"ב לא משכחה לרשב"א שלוקה משום אצמיה"ח רק בגרימתה זעירתה שצלעו כולו כאחד הרי שחייב כשצלע ואי צלע דבר מאכל הוי שלכד"א אמאי חייב הא כל אי' שצתורה אינו חייב שלכד"א ע"ש וכתבת עפמ"ש במכתב הקודם דאצמיה"ח חייב אף שלכד"א ושכ"כ רע"א ז"י'ע צחי' לפסחים תיתי לי שזכיתי לכוון דבריו אבל כבר כתבתי שפמג"ד יו"ד ס"י ס"ב חולק ע"ז ודבריו מעין להלכה. אבל לפענ"ד נראה עפמ"ש חת"ם בסוגיא דח"ש אהא דאי אחת מולא אלא במפרש ח"ש וכי' לשון אי' אחת קשה דהרי משכח"ל נמי צלעא כד"א כמ"ש תוס' שצעות כ"ב ע"ב ד"ה דמוקי לה מכאן נ"ל דר"ל דלא בעי הגאח גרונו אלא אכילה במעו חייב נמי שלכד"א כיון שנתמלאו מעו הרי דר"ל שלכד"א נמי חייב וא"כ דמוקי האי בגרימתה זעירתה אליבא דר"ל הוא שפיר קאמר שצלע כולו כאחד וחייב אף שלכד"א.

רע"ז"ל דתו"ח לא אמר דבר מאכל הוי שלכד"א אלא דוקא לפי מה דקיי"ל הגאח גרונו צעי' וכשצלע אין לו שום הגאח מש"א"כ למ"ד הגאח מעו צעי' א"כ אף כשצלע נמי יש לו הגאח דעכ"פ נתמלא כרסו א"כ למ"ד הגאח מעו צעי' שפיר קאמר בגרימתה זעירתה שצלע כולו כא' דלשיעתי' ב'אות חיים כשצלע דלא הוי שלכד"א אלא כדרך הגאחן.

רע"ז"ל עפמ"ש הר"ן ביומא ע"ה צהני אמוראי דהוי יולאים ביוה"כ במידי דלאו מנעל הוא והק' הר"ן דהני דמידי דלא הוי מנעל ליכא למיחש משום נעילה סנדל אכתי היכי נפקי צ"ה הני דכיון דלא הוי מנעל משא הוא ואסור ללאת צו וקיי"ל דיש עירוב והולאה ליוה"כ וכי' אבל לדידי לא קשיא דכי אמרי' מידי דלאו מנעל הוי משא ואסור ללאת צו ה"מ צצת דכיון דמנעל מותר צו כל מידי דלאו מנעל הו"ל משא ואסור ללאת צו מש"א"כ ביוה"כ שהמנעל אסור ודרבן של צ"י'א ללאת ב'אותן המינים לא הוי משא אלא כמנעל הוי להבוא יומא ע"ש [מבואר דדבר שא"א להיות רק שלא כדרך מקרי השלל כדרך כדרך] והנה רש"י בחולין שם ד"ה בגרומיתא ואין אדם לועסו אלא בולעו א"כ דרכו דוקא לבלוע ולפי"ז צדבר שדרכו ללועסו ובולעו כיון דיכול לאכלו כשלעסו ובלעו שפיר מקרי שלכד"א כדברי תו"ח הג"ל מש"א"כ בגרומיתא שא"א לאכלו וללעסו אלא לבלוע מקרי זה כד"א וכסברת הר"ן הג"ל. ובה ניחא נמי מה דק' לתו"ח מכתובות ל' ע"ב כגון שתחב לו חצירו בצית הצליעה ואמאי חייב הא הוי שלכד"א עיין בספרי דמר אביך ג"י אות שלכד"א ותמלא גס תי' פ"א שכתבתיו ולהג"ל ניחא כיון דחצירו תחב לו ללעסו

רע"ד נ"ל דטעמא דרמב"ם דבהכחשה והזמה כאחת אין עוֹשֵׂין דִּין הַזְמָה דבין לר"ה ובין לר"ה צעני כתי' עדים המכחישות זא"ז עכ"פ ב'אותו עדות אינם נאמנים ופולגתייהו לענין עדות אחרת אבל ב'אותו דבר הם מוכחשין ולפי"ז כשהמזימים אמרו עמנו הייתם וגם ההורג והם מכחישים דלא הם ולא ההורג הי' עמהם דהיינו דלענין הזמה גזו"כ הוא דבחרתי מהימנו מ"מ לענין הכחשה מה חזית וכיון דהם מוכחשים ואינם נאמנים ל'אותו דבר שמשעידים עכשיו שוב א"י להזים כיון דל'אותו דבר הם פסולים מכה ההכחשה וכ"ז באופן שכתב הרמב"ם שאלו המזימים אומרים שגם ההורג היה עמהם והם אומרים שלא הי' עמהם שפיר הם מוכחשים וממילא דלא הוי הזמה מש"א"כ כאן בקידושין שאמרו להשליח עמנו הייתם א"כ צמה שאמר השליח דלא הי' עמהם לא הכחיש דצריהם שלא היו הקידושין ואינם מוכחשים עוד

ולאכלו אי"כ הצליעה נמי מקרי שלכד"א ושפיר הוי מתחייב
בנפשו ועיין היעב.

ג) **רע"ד** אמונת שמואל שהביא פ"ח סי' ס"ג ועשה כלל חדש
דהיכי דשרי לדידי ואינו אסור אלא לבי' שרי
לאושיעו דלי"ד למושיע כוס יין לחזיר אף דלדידי שרי מ"מ
התורה אסרה עליו כשיהיה נזיר אבל בא"י דשרי לדידי כמו
אצמיה"ה בעמאים שרי להושיע לבי' ואינו מוזכר על לפ"ע
והקשית מדברי תוס' חגיגה י"ג ע"א ד"ה אין מוסרים שהקי'
ת"ל דכותי העוסק בתורה ח"מ והמלמדו עובר אלפ"ע לא תתן
מכשול ולדברי אמונת ישראל מה קושיא כיון דשרי לישראל
ואינו אסור אלא לבי' ליכא משום לפ"ע, כבר קדמוך רבנן
במנ"ח מר"ב וזכר ה"י ג"ל עפ"מ"ש ציד מלאכי אות שע"ז
שלמי שהושיע לא עביד איסורא שהנזיר לא שחה כוס יין ובי'
לא אכל אצמיה"ה אפ"ה עבר המושיע אלפ"ע שבנתינה מיד
עובר והבאתי סמוכין לדבריו מתוס' צ"מ י' ע"ג ד"ה דאמר
שהקי' ואפ"י אמר לכהן נמי וכתבו וי"ל דכהן מקרי בר חיובא
הואיל ואם מקדשה לעגמו חייב אבל ישראל אע"ג דעובר משום
לפ"ע לא תתן מכשול כשמקדשה לכהן כיון דאי מקדשה לעגמו
לא מתחייב לא מקרי בר חיובא ואף דבשעת קידושין לא עביד
כהן שום אי' דקידש אינו לוקה וכדמסיק שם התוס' ואפ"ה
כתבו תוס' דישראל עבר אלפ"ע ש"מ דמשעת נתינה מיד אע"פ
שהאחר לא עביד איסורא ככה"ג ס"ל דליכא משום לפ"ע אבל
התם דהגוי עוסק בתורה ועביד איסורא מודה אמונת שמואל
דאפ"י אי שרי לדידי נמי עבר אלפ"ע.

ובדי שלא תקשה ע"ד אמונת שמואל מדברי תוס' צ"מ הני"ל
שכתבו דישראל שקידש לכהן אשה גרושה עובר אלפ"ע
אף דלישראל שרי היה י"ל דאמונת שמואל נמי לא אמרה אלא
להושיע לעכו"ם דאינו בכלל ערבות דאף אם עובר העכו"ם
ועביד איסורא זכר אינו עושה ישראל שום אי' שפיר הוי
שרי לדידי משא"כ בישראל שכל ישראל ערבים ז"ל ואף
דשרי לדידי מ"מ יש איסור לישראל האחר ואם האחר עובר
אותו איסור מכה ערבות לא מקרי דשרי לדידי ולכן שפיר
עובר ישראל אלפ"ע אף דלדידי שריא.

ד) **רע"ד** מהרי"ט ה"א סי' קכ"ז דכ' דאין יכול להקדיש
ע"ש משום דהוי מילי ומילי לא מימסרן לשליח
ובמחנה אפרים ה"ל שליחות סי' ג' ובנוצ"י מהדו"ת יו"ד סי'
קמ"ז הק' אי"כ ל"ל קרא בנדריים דף ע"ג דאשה יקימנו ואשה
יפירונו למעט הפרה ע"ש של הצעל ת"ל משום דהוי מילי
ומילי לא מימסרו לשליח ע"ש ומ"ש למ"ש מהרי"א אה"ע
סי' כ"ז דבשכר מילי מימסרי לשליח ואינעריך קרא בהפרה
לשליח בשכר דלא מהני הנה אי"י טעמו של דבר אמאי בשליח
בשכר מילי מימסרו ולכן לא אכניס עגמי זכר וראיתי במחנה
אפרים שם שכי המגיה דמהרי"ט מיירי שאמר לו שיקדיש לו
שורו של שליח וספר המהרי"ט אין לי אבל לפ"מ שהביא חת"ם
גיעין סי' דבריו וז"ל מהרי"ט בתש"י ה"א סי' קכ"ד שנראה
לו שאם אומר אדם לחברו לא והקדש שור אחד משורי אין זו
דין הקדש דמילי נינהו ומילי לא מימסרו לשליח ע"ש מצואר
דא"ל להקדש שורו של המשלח ולא שורו של השליח ודברי
המגיה תמוהים.

ולפענ"ד נראה להעיר דלכאורה ק"ל איך כי מהרי"ט
דהקדש לא מהני ע"י שליח דהוי מילי ולא מימסרן
לשליח הא אמרי' תמורה ג' ע"ג לא תיתני ומימר משום
דבדיבורו עשה מעשה ופירש"י ד"ה דבדיבורו עושה מעשה
שעושה מחולין קדשים הרי דהקדש מקרי מעשה ולמה לא
תיהי הקדש ע"י שליח וי"ל עפ"מ"ש המרדכי גיעין סי'פ האומר
אהא דמילי נינהו ומילי לא מימסרן לשליח והקי' והא אמרי'
ושילח ושלחה מלמד שהשליח עושה שליח ואין זה כ"א מילי
והיכי משום שליח וכו' וממורי הכהן קבלתי כל היכי שאין
הדבר נגמר ע"פ השליח חשיב מילי ולא מימסר לשליח אבל
קבלת הגע זכו גמר הדבר אבל הנתינה שאמר לעדים חשיב
מילי משום דאין הדבר נגמר עד נתינת הגע מצואר מדבריו
דהא אי מילי מימסרי לשליח לא תליא כלל אי הוי מילי או לא
אלא בגמר מעשה תליא דאם נגמר הדבר ע"י שליח מיקרי
מעשה ואם לא נגמר ע"י הוי מילי ולפ"י יחא דהקדש
אינו נגמר הדבר ע"י השליח דעדיין לריך להביאו להקריב
שפיר לא הוי אלא מילי ולא מימסרי לשליח ואף דהקדש מקרי
מעשה מ"מ כיון דגמר מעשה לא הוי מקרי מילי לענין זה
דלא מימסרי לשליח משא"כ בהפרה כיון דהוי גמר מעשה
שפיר מקרי מעשה ומימסרי ואינעריך קרא למעטוי דלא
מהני.

ה) **רע"ד** מהרי"ט ש"ף צ"מ ש"י צ"ה דא"ר מפני מה אמרה
תורה מצ"מ העענה ישבע וכו' קשה למסקנת
הפוסקים דל"א מגו לאפטורי משבועה ואפ"ל דבשבועה דא"ר
אמרי' וק"ל אי"כ מ"פ בשבועות מ"א מה איכא בין שבועה
דא"ר לשבועה דרבנן הא עובא איכא צינייהו דבשבועה דא"ר
אמרי' מגו לאפטורי משבועה ובשבועה דרבנן ל"א וכן הק'
הרב הגדול מהור"ר נתנאל נ"י אבדק"ק איוואראש. ולפענ"ד
נראה עפ"מ"ש הרא"ש שבועות מ"ה בעמ"א דאמרי' מגו
לאפטורי משבועה דמ"ל ממון מ"ל שבועה אטו שבועה לאו
ממון הוא דזימנין דלא צעי אישחצושי וקיהיב ממונא ע"ש
וכ"כ העור סי' ל"ג דשבועה אחי' לכלל ממון והרי אמרי' שם
בשבועות דא"ר מוחת לנכסי' דצ"ח נחתינ לנכסי' דרבנן לא
נחתינ לנכסי' אי"כ בשבועה דרבנן אפ"י לא צעי אישחצושי
לא אחי' לכלל ממון דלא נחתינ לנכסי' וה"ע דמהרי"ט ש"ף
דצ"ח כיון דנחתינ לנכסי' אי"כ כל שבועה אחי' לכלל ממון
ולא מקרי מגו לאפטורי משבועה אלא לאפטורי ממונא משא"כ
בשבועה דרבנן דלא נחתינ לנכסי' ולא אחי' לכלל ממון שפיר
הוי מגו לאפטורי משבועה ולי"א מגו לאפטורי משבועה
וכ"ז לבתר דמסיק דצ"ח נחתינ לנכסי' ודרבנן לא נחתינ
לנכסי' שפיר יש לחלק גם לענין מגו לאפטורי משבועה בין
שבועה דא"ר דרבנן אבל מעיקרא דלא הוי ידעינן לחלק בהכי
גם לענין מגו לאפטורי משבועה ליכא לא פלוגי בין שבועה
דא"ר לשבועה דרבנן וגם בשבועה דא"ר לא אמרי' מגו לאפטורי
שבועה.

והב' המופלג כ"ה עובי' מאשקאוועט תי' דגמי לא קאמר
מה איכא בין שבועה דא"ר לשבועה דרבנן היינו אם כבר
נתיחייב שבועה אז פריך מה איכא לחלק ציניהם אבל איך יכול
לפעור עגמו שלא יבא כלל לידי חיוב שבועה ע"ז לא צעי הגמי
דמה איכא ולכן לא קאמר הנפ"מ לענין מיגו לאפטורי משבועה
ודבריו נראים נכונים.

דכחל נגד המלוה נאמנים מלד עדות ולא משום מגו רק כי היכי דלא יהיו נוגעין דמשויה אומרים פרענו למלוה דלא יתבע מהם הלואה ע"ז אלו אומרים דנגד הלואה הם נאמנים במגו אף אם ילטרך הלואה לפרוע להמלוה ע"ש מצוחר מדבריו דהסכים למהרי"ט דמגו מגצרה לגצרה לא אמרי והכח לא הוי מגו מגצרה לגצרה יען שהם נאמנים מכח עדות ולא מכח מגו רק דמהני שלא יהיו נוגעים ולפ"ז התינה לענין נגיעה שפיר אמרי דמהני המגו משא"כ לאחר שתקנו היסת הם צע"ד נגד הלואה ל"ל דנאמנים מכח מגו דיהיבנא למלוה דהוי מגו מגצרה לגצרה ול"א צכ"ג מגו.

וע"ד הר"ן ק"ל הא דעת הר"ן בשבועות מי דלענין שבועות היסת מסתברא שאין מחייבין אותו בפחות משתי כסף וא"כ כיון דקידושי אשה בפרועה סגי א"כ לא הוי נוגע בעדות כלל דבפרועה לא תיקון רבן שבועת היסת ואי נימא דירושלמי מיירי בשקדשה ביותר מפרועה דהיינו בשתי כסף א"כ אדמפליג בירושלמי בין קידשה בכסף ובין קידשה בשטר ליפלוג בכסף גופא בין קידשה בפרועה ובין קידשה צ"ב כסף ויותר וללע"ג.

וכ"ק אלאמור רבנו הגדול רבי עמרם שליט"א המקום יחי צשורו כי לי בירושלמי קאי אפלוגתא דבי"ש ובי"ה ובי"ש ס"ל בריש קידושין דדינר וצטור דינר וא"כ ע"כ פלוגתייהו בכסף בקידשה דדינר דבפחות מדינר בלאה"ג אין קידושין כלל ודינר שש מעה כסף כדאמרי קידושין י"ב ושתי כסף פירש"י בשבועות ל"ה ע"כ שתי מעות כסף וצוה שפיר תקנו שבועת היסת גם להר"ן. ולפענ"ד אכתי קושיתי במקומה עומדת על הר"ן גופא שכי דדוקא אם קדשה בשטר שאין בו שו"פ ולדבריו אפי"י יש בו שו"פ נמי נאמנים ואינם נוגעין כיון דבפרועה ליכא שבועת היסת. ועוד חיך פסיק וקתני אצל בכסף לא דנוגעין בעדותן הן הא שפיר משכחת לי דגם בכסף לא יהיו נוגעין בעדותן כגון שקדשה בפרועה עד צ"ב כסף וליכא שבועת היסת ואינם נוגעין כלל. גם מ"ש כ"ק אלאמור שליט"א לפ"מ דקיי"ל צסי פ"ח ס"ג דתצטעוהו כלום א"ל כפירה שתי כסף והרי אשה מתקדשת בש"פ וא"כ שפיר משכחת שבועת היסת בכסף בקדשה בכלי שיש בו שו"פ והוי נוגע בעדות. והנה מלכד דאכתי תקשי ע"ד הר"ן גופא וכמו"ש עוד קשה בירושלמי דא"כ אדמפליג בין שטר לכסף ליפלוג בכסף גופא דהא בירושלמי לא מיירי דוקא כשקדשה בשוה כסף הא מיירי נמי מכסף וליפלוג בין פרועה לשתי כסף או בין פרועה לכלי ששו"פ ולא זכיתי להבין דבריו הקדושים.

והנה א"ע לפניך מה שאמרתו בקידושין שם צייטו קושית תוס' ד"ה עד כאן ל"פ שכתבו תימא אמאי קאמר עד כאן לא פליגי כי נמי פליגי מי לא פריך שפיר ממילתיה דבי"ה ונ"ל דח"מ ס"י ל"ה סק"ג כי דהא דאמרינן דהשתא דתקנו שבועת היסת גם בקידושי כסף אינם נאמנים דהוי נוגעין בעדותן היינו דוקא אם שניהם שליחים אצל אם אחד שליח והשני עד א"כ השליח פטור משבועה דיש לו עד המסייע א"כ לא הוי נוגע בעדות ושפיר נאמן אפי"י בקידושי כסף רק לדעת הר"ן דס"ל דלא מהני מה שהאשה מודה שקבלה כיון שאין עדותו מתקיימת רק ע"י האשה לא הוי עדות א"כ הי"י כיון

זוה זמן רב הקשיתי לפ"מ דקיי"ל דשבועה דרבנן לא אמרי מתשאי"מ ועיין תוס' צ"מ ג' רע"ב א"כ שפיר הו"מ למימר הנפ"מ לענין מתשאי"מ דשבועה דאף אמרי מתשאי"מ משא"כ בשבועה דרבנן.

ובביאורי מהר"מ שוף ה"ל ראייתו שחמה עליו דהא מקור דעת הרמב"ם והר"ן מגאש הוא משבועת השומרים דאפי"ג דאית לי מגו דלהד"ם לא אמרי מגו לאפטורי משבועה וכמצוחר בהר"א"ש פ' כל הנשבעים גם מציא ראי' ממצ"מ דל"א מגו לאפטורי משבועה ע"ש. ולפענ"ד נראה דכוונת מהרמ"ש דמדאף שפיר אמרי מגו לאפטורי משבועה רק מדרבנן לא אמרי מגו לאפטורי משבועה והיינו דקאמר דלרצה דפריך מפני מה אמרה תורה ליכא לאקשווי דהוי מיגו לאפטורי דמדאף מיגו לאפטורי משבועה נמי אמרי וניחא מה שדייקו אחרונים דקאמר מפני מה אמרה תורה דהול"ל מפני מה מצ"מ הטענה ישבע אלא דבאמת לדידן לא קשה דניהמני מצ"מ במגו דכ"ה דהוי מיגו לאפטורי משבועה אלא כיון דמדאף אמרי נמי מגו לאפטורי משבועה לכן פריך מפני מה אמרה תורה דעל תורה גופא קשה דמצ"מ יהא נאמן במגו דכ"ה. ואם כך כוונתו בלא"ה לא קשה קושיתך דבאמת בין בשבועה דאף בין בשבועה דרבנן לא אמרי מגו לאפטורי משבועה וא"כ לא מלי למימר דהיינו דאיכא בשבועה דאף לדרבנן כמוצן.

ואם כנים הדברים יש לי ליישב דעת בירושלמי שהציא הר"ן בקידושין דף מ"ג וז"ל הר"ן ומ"מ נראה דכיון דמסקי דהשתא דתקון רבן שבועת היסת לא אמרי בממונה הן הן שלוחיו הן הן עדיו אף בקידושין לא אמרי הכי אלא בקידושי שטר שאין בו שו"פ אצל בכסף לא דנוגעין בעדותן הן ולא מהמני ובירושלמי נחלקו צוה אמרו שם ארצ"ח נראים דברי בשקדשה בשטר אצל אם קדשה בכסף נעשה כנוגע בעדות ארי' מכיון שהאמינתו תורה אפי"י קדשה בכסף אינו כנוגע בעדותו ודברי ר"י תמוהים דנהי דמה"ת מהימן מ"מ כיון דתקון רבן שבועת היסת נמלא נוגע בעדותו ע"ש ולה"ל ניחא דהפלאה הך' אמאי דאמרי והשתא דתקון רבן שבועת היסת מישחצעי הני עדים דיהיבנא לי והכי הפלא"ה דאמאי ישבעו להמנו במגו דאהדרינהו ללוה במגו דא"כ הוי אמרי יהיבנא למלוה ותי דהוי מיגו לאפטורי משבועה ע"ש ולפ"ז כיון דהא דמגו לאפטורי משבועה לא אמרי אינו אלא מדרבנן א"כ מדאורייתא באמת א"ל שבועה דנאמנים דאהדרינהו ללוה במגו דא"כ הוי אמרי יהיבנא למלוה וליכא שבועה כלל וא"כ אינם נוגעין בעדותן ושפיר קאמר ר"י מכיון שהאמינתו תורה א"ל שבועה כלל ואין כאן נגיעה.

וביישוב קושית הפלא"ה נ"ל עפ"מ"ש הש"ך ס"י קכ"ו סק"י"ה הך' בתשו' מהרמ"ט דהא לסברת הי"א צסי"ט שיכול לחזור צו ליכא מיגו דכשאומר עשיתי מפסידו ללוה שהמקבל חוזר עליו ואלו ה"י אומר פרעתי למקבל ה"י המקבל מפסיד ושמה זה אינו מתיר לעצמו אלא לגבי האי ולא לגבי האי ופי' הש"ך דזה הוי מגו גמור דהרי אמרי דהשליח נאמן לומר שנתן למלוה במגו דא"כ אמר החזרתו ללוה היכא דאינו לריך לישבע וכי הנוצ"י מהדו"ק הו"מ ס"י י"ט דז"א

שאלו עדותו מתקיימת ולא מקרי נוגע בעדות אלא ע"י אחר לא מקרי עדות ע"ש וק"ל מ"פ לר"ב מצרייתא דאמר לשלשה לאו וקדשו לי האשה דלמא לא קאמר רב דשליחו נעשה עד רק היכי דאחד שליח וע"א מסייע לו ומשוי"ה שליח נעשה עד בלשון יחיד ולא הוי נוגע בעדות משא"כ צרייתא מיירי דכולהו שלוחים והוי נוגעין בעדותן לדעת רש"י בעצמות דגם צמן המשנה ה"י שבעת היסת ומשוי"ה אינס נאמנים, אך ז"ל דהא צ"ש אמרו א"י שליח ושנים עדים וע"כ ל"פ אלא בשלשה אבל בשנים לא ואמאי לא יהני אם אמר לשנים נימא ג"כ שא"י שליח וא"י עד ומסייע לשליח ח"כ לא הוי נוגע בעדות ויהא נאמן ועכ"ה ז"ל דס"ל כדעת הר"ן כיון דעדוהו אין לו קיום רק ע"י עד אחר לא מקרי עדות ח"כ גם לר"ב דס"ל דצב"ג מהני עדותו שפיר תקשי ל"י צרייתא דקתני דלא מהני והתניח מצ"ש שפיר מלי למיפרך אבל מצ"ה ליכא לאקשו"י דמלי למימר קושיתי לאמת דצ"ה ס"ל דכולהו שלוחים משוי"ה לא מהני דהוי נוגעין בעדות וע"ז קאמר שפיר אח"כ הוא דאמר כי האי תנא וכ"י צ"ש שליח וע"א וכ"ל דשליח וע"א נמי מהני דאז לא הוי שליח נוגע בעדות וכח"מ כ"ל ודו"ק.

הגני חותם בברוך דהדך.

הק' יעב"ץ

סימן קנ"ח

בענין עד אחד נאמן נגד חזקת איסור והיזק שאינו ניכר

בעה"ת יום א' לס' תולדות תער"ב תפילתנו לפק"ק האנושאויטץ יע"א.
שוכס"ס לכבוד ידידי הרב המאור הגדול חו"ש מו"ה אשר לעמל פג"ל שפיטצער נ"י אבדק"ק ירכדארף והגליל יע"א.

מכתבו קבלתי ויען הייתי ערוך להשיב לאחרים לכן לא יכולתי להשיב על אחר ויהיה כבודו מחול ועתה הנני להשיב ותחילת דינו של אדם עדי"ת בדבר שנאמר לו מפי רבו הגאבדק"ק אונסדארף נ"י קושי צשמי עמ"ש פניי גיעין נ"ד ע"צ דמשוי"ה ע"א נאמן להתיר נגד חזקת איסור משום דאין אדם חוטא ולא לו ח"כ מ"פ התם צגיעין אהא דטהרות שעשיתי עמך ביום פלוני דאר"א שורת הדין אינו נאמן מכה"ג ציוה"כ דנאמן שפגלו דהא מחשב צקדשים עובר בלאו משום דמפסיד הקדשים כמ"ש הרמב"ם פה"י מפסהמ"ק וח"כ משוי"ה נאמן שפגלו דאין חוטא להפסיד קדשים צחנס ולעבור בלאו ולא לו משא"כ בעהרות דליכא חזקה זו שפיר אינו נאמן וע"ז כתב מעלתו דלק"מ ולא מאי קושטא קאמר הרי ג"כ חטא שהפסיד הקדשים וחטא שפגלן ולא לו וכיון דבין כך ובין כך ל"ש ח"א חוטא ולא לו ועכ"ה ילא מחזקה זו שוב הו"ל לאוקמא הקדשים צחזקתן כמו בעהרות וז"פ ונכון עכ"ד.

הנה פשוט זה תל"ית לא נעלם ממני אבל לא נכון צעיני דאז לריך לומר דכה"ג פגל צמזיד דאי צשוגג ל"ל דכבר

יאל מחזקה זו דחוטא ולא לו דצשוגג לא חטא עיין רמב"ן פ' ויקרא א"ו דצמזיד מיירי וח"כ תקשי יותר מ"פ מכה"ג הלא כהנים שפגלו מזידין חייבין ח"כ דילמא משוי"ה כה"ג משום דלריך לשלם אמרינן מתוך שנאמן להפסיד לעלמו נאמן להפסיד הקרבן וכדאמרינן התם צס"ת משא"כ בעהרות גבי ר"א אפשר שנטמאו צשוגג וחולי משוי"ה קאמר נטמאו מעלמן ואינו חייב לשלם להכי אמר שורת הדין ח"ג ולכן היה ניחא לי יותר לאוקמא צשוגג ולהקשות כנ"ל ועכ"פ אחרי ריבשא אני רכיב.

אלא דלכאורה ל"ל דמשוי"ה נאמן כה"ג משום דלריך לשלם ואמרינן מתוך כ"ל דהרי כ' ח"י הר"ן הביאו קדוש חצי מאור הגולה זקוק"ל צצ"ש אוח"ס ס"י שכ"ד דהא דנאמן משום מתוך היינו דוקא צאיסור דע"א"כ אלא דצאשכחיה ולא ח"ל או שהוליאה מתח"י כמו צס"ת יש צצרה שלא להאמינו כיון דלא ח"ל צפעס ראשון לזה מהני צצרת מתוך להאמינו ח"כ ל"ל דמשום מתוך נאמן דזה לא מהני רק אם לא ח"ל צפעס ראשון אבל לא לענין דע"א יהיה נאמן.

ובזה יוצן גמי קידושין דף ס"ה אבל איבי אימא וכ"י קמ"ל ועיין רש"י שפי' דאסרה נפשה אכ"ע וח"כ קשה צאמת אמאי לא תהיה נאמנת נימא מתוך שנאמנת לאסור עלמה אכ"ע תהי נאמנת נמי חדידיה כמו צס"ת ולדבר הר"ן ניחא דצצרה זו דמתוך לא מהני רק היכי דע"א"כ ורק משום שלא אמרה פעם ראשונה מהני צצרה דמתוך אבל לא שמחמת מתוך נימא דיביי נאמן לזה לא מהני צצרת מתוך, שוב מלאתי שכבר עמד בזה עו"ז יו"ד ס"י קכ"ז סק"ד ע"ש ותי' שם תי' אחר ומדלא משני כדברי הר"ן ש"מ דלא שמיע אלא אפי' לענין נאמנות נמי אמרינן צצרת מתוך ח"כ דהרא קושיתי דאי צמזיד פגול לא פריך כלום אטהרות א"ו"י דצשוגג פגול ולא ל"ש צצרה כ"ל דכבר חשיד להפסיד קדשים צצאמת אינו חשיד והא דפיגל והפסיד הקדשים היינו צשוגג.

אבל בלא"ה אין תירונו עולה יפה וכי רק משום איסור הפסד קדשים איתנין עלה דאין אדם חוטא הלא צודאי לא יחטא לעבור איסור שחיטת והצאת חולין בעזרה דאם לא פיגל ח"כ אותו קרבן שיצא תחת זה הוא חולין בעזרה וגם יחלל יוה"כ במלאכות הרבה צחנס ולכן שפיר הקשיתי דילמא משוי"ה נאמן ציוה"כ משום דאין אדם חוטא צאיסור שחיטת והצאת חולין בעזרה וחילול יוה"כ ולא לו לכן ודאי קושטא קאמר שפגלו משא"כ בעהרות דליכא חזקה זו שפיר קאמר ר"א שורת הדין ח"ג.

ומה שהשיב על מה שהקשיתי לחזקה דשוגגים פעורים מטעם שידועו הרי בלא"ה יודיעו שלא יצא להקריב קרבן פסול וכחצ שאינו מצין דחזקה דח"א חוטא ולא לו ל"ש אלא כשאין לו ריעותא אבל הכא אם ישחוק יפטר מן החשלומין וחשו שלא יודיע וז"פ עכ"ד הנה צגוף הדבר שגג דאף דזה חזקה שאין אדם חוטא ולא לו אבל לא מנינו בכל הש"ס להיפוך חזקה צצודאי יחטא היכי שימלא לו עובה ואדרבה כל ישראל צחזקה כשרות שלא יחטא ולא יעבור ל"ת צצביל הרווחת ממון ואדרבה הרי כתב הר"ן סוכה ל"ג ד"ה

ע"ד צ' סותרים הדריס צעיר אחת ולהם מסחר שוב ולתחילת חנות המסחר הוא במקום טוב שצוררים ושצים מלויים שם ועיי"כ רואה סימן צרכה צמסחרו ועתה רואה השני לקנות הצית אשר צו החנות מאת צע"צ כדי שיבא החנווני מוכרה לעקור חנותו משם ויבא הוא תחתיו ושאלת האם רשאי ואין צוה שום גדוד איסור.

לפענ"ד דאסור מתרי ותלת טעמי (א) דק"ל צחוי"מ סי' רל"ז המחזיר אחר דצר לקנותו או לשכרו צין צקרקע צין צמעלעלין וצא אחר וקנאו נקרא רשע ע"ש כרי דאפי' אס מחזיר לשכרו וצא אחר וקנאו נמי מקרי רשע וכיון דהדר צו צודאי מחזיר לשכרו א"כ הקונה נהי דאין מויליאין מידו אס קנאו מ"מ רשע מקרי. ואין לדמותו להפקר ומתנה או למ"ש רמ"א דאס קונה דצר א' וצא צצירו ויוכל לקנותו צול שאינו מולא לקנותו רק צמקום אחר הוי כמו מליאה ויוכל לקנותו כל זמן שלא זכה צו הקונה ע"ש וה"כ כיון שאינו מלוי עוד מקום שיבי' מסוגל כ"כ למסחר מפני עוצרים ושצים כמו זה להוי כמו מליאה ומתנה ז"ל דהכא הוה כמו שזה הדר שם כצר זכה צאותו מקום ודמ"י להא דאמרי' צ"צ כ"א ע"צ מרחיקין מלודת הדג מן הדג כמלא רילת הדג משום דשאני דיהצי סייארט ופירש"י הלכך כיון שהכיר זה חורו ונתן זה מחנות צתוך מלא רילתו צעוה הוא שילכדנו וה"ל כמאן דמטי לידו ונמלא צצירו מחיקו וה"כ כיון שזה הכיר שסם המקום גורס לפרנסה ה"ל כמאן דמטי לידו וזכה צאותו מקום ולריך להרחיק ממנו ועוד שלא צאותו מקום דוקא מלויים עוצרים ושצים אלא צרחו צוולו או צכל הדרך א"כ ל"ד כלל למליאה ומתנה שאינו מולא דצר זה צמקום אחר כמו"ש תוס' קידושין ג"ע שאס לא זכה צצאת לא ימלא אחרת אצל כאן כרי ימלא אחרת שיקנה או יצנה צית אחר ואף שיעלה לו צדמים אין צצך כלום כמו"ש סמ"ע שם סק"צ ועוד דש"ך סק"ג הביא צסם הרמצי"ן דאפי' אינו מולא צמקומו לקנותו כ"כ צול נמי אסור דהואיל ומכר הוא אין לחלק א"כ כאן נמי אף שאינו מולא מקום מסוגל כ"כ למו"מ מ"מ כיון דמקח וממכר הוא אסור. ונ"ל ק"ת סיוע לרמצי"ן הנ"ל מהא דקידושין ג"ע דר"ג קצלי' לר"ן וכן ממאי דארי' לר"א ואלא מר מ"ע עמיד הכי ומאי קושי' דלמא לא מלא ר"א לקנות כ"כ צול צמקום אחר וליכא משום עני מהפך צחררה אלא ודאי דאפי' צכה"ג רשע מקרי ואסור ומכש"כ דלכתחלה יש למחות שלא יעשה איסור דמתקרי עלי' רשע.

דצר זה רצנו הגדול אמרו דצמלות ל"ת את כל הון ציתו יתן קודם שלא יעצור עליה ע"ש ופסקו רמ"א ציו"ד סי' קנ"ז סי"א וגם כאן לא היתה קושיתי רק כיון שכל ישראל צחזקת כשרות ולא יעצור איסור להקריב קדשים פסולים על גצי מצח אפי' אס יגיע לו הפסד ממון א"כ אמאי שוגגין פעורים כדי שיודיעו הלא כיון דשוגג היה יש לו חזקת כשרות ולא יקריב קרבן פסול ולאזיה לורך פערו אס מדינא חייב.

ורבות פלפלתי צוה צלמדי סוגיה זו אך אז אני זכיר שלא להציא ממרחק לחמי אצל כעת נ"ל הסצר דצר עפמ"ש תוס' שצעות מ"ו ע"צ ד"ה וספרת דהא דאחזוקי אינשי צנגצי לא מחזקין היינו כשדנין על אדם פרעי אמרינן דיש לו חזקת כשרות ולא גנצ אצל כשדנין על הכלל כמה גנצי איכא צשוקא וה"כ כיון דדנין על הכלל שפיר יש לחוש שימלא אדם רשע שיקריב קרבן פסול כדי שלא יצטרך לשלם ולהכי אמר דפטור כדי שיודיעו וא"ש.

אבל אין זה מספיק לתרץ מה שהקשיתי לר"י דס"ל השא"כ ל"ש היוק אמאי הולרכו לחייב מזידין שלא יהיה כאו"א הולך ומטמא או מפגל צצחים של חצירו כיון דמחשב צקדשים עוצר צלאו ליכא למיחש להכי שיעשה איסור לעצור צלאו דחששו על הכלל שימלא אחד שיעשה כן דכיון שאומר שלא יהיה כאו"א משמע דחייש שכל אדם יעשה וזה מן הנמנע דרוצ ישראל צחזקת כשרות.

אלא דמ"ש לתרץ קושי' זו משום לא פלוג צתקנתן ומיישב קושית פנ"י גיעוין נ"ג לרצ דס"ל מנסך ממש וס"ל השא"כ ל"ש היוק א"כ צמזיד חייב משום שלא יהי כאו"א הולך ומנסך והא צזה ליכא למיחש שילך וינסך ויעצור איסור חמור דע"ז אעכ"ה משום לא פלוג וימחול לי ת"י דלא פלוג אס הראשונים או גדולי אחרונים אמרוהו לריך אני לכוף את אזני כאפרכסת ולקבל צצומה וציראה דצריהס אצל לא מאנשי דורינו וקושית פנ"י לק"מ צעיני ד"ל דמיירי צישראל מומר ומלאתי שצכיתי לכווין לדצרו אצל כאן צפגול ל"ל הכי דהוי מומר לפגל דאז צלא"ה עבודתו פסולה כיון דהוי מומר לאותו דצר כמו צשחיעה ציו"ד סי' צ'.

וה' יאיר עינינו להבין ולהשכיל בתורת ה' ובזה אחתום בברכה.

הק' יודא צבי בלוהס

סימן קנ"ט

בענין עני המהפך בחררה ודינא דבר מצרא

בעה"ת ב' ראשי המטות סתר"ו ירשר לפ"ק פה האנו" שאוויטץ יע"א.
 יושב בסתר עליון, ירים קרן עם עני ואביון, ויראנו בשוב ה' ציון כבוד ידנ"פ אהובי גיסי הרב המאה"ג המושלם מוהר"ר מצ"ד ליב פרייא נ"י אבדק"ק שוראן יע"א.

היום קבלתי תכריך מכתצין צד"ת וכאשר אפנה אשים עיני עליהס כיד ה' העוצה עלי וכעת הנני עט ממכר להשיצ

צ כתב המחצר חו"מ סי' קע"ה סעיף ס"ג השכיר ציתו לאחר ואח"כ מכרה לאחר אפי' אינו צן המלר אין השוכר יכול להוליאו מידו ע"ש והיינו משום דמחצר לשיעטו צסעיף נ"ו דמשכנתא אין צו דינא דצ"מ אצל לרמ"א שם דצמשכנתא איכא דינא דצ"מ הה"כ דצשכירות איכא דצ"מ וכמו"ש סמ"ע ס"ק קט"ז וכן מסיק הנתיבות סק"ז דאפי' כצר קנאח המלרן השוכר יכול להוליא מידו.

ולפענ"ד שכירות כש"כ הוא ממשכנתא דהשתח משכנתח דאינו דר צה וגם אינו קנוי לו צשכירות ליומי ממכר הוא כש"כ דאית צ' משום דינא דצ"מ ועיי' צצ"י שם ואפי' למ"ש מהרש"ל צתשובה סי' מ"ג שהציא פ"ת סקכ"ח

דאף דזמשכנתא יכול המלוה להוליאו מיד המלך מ"מ דשכירות אי"ז ואפי' מכרה המשכיר לאחרים אין השוכר יכול להוליא ממנו הגם שלא זכיתי להבין כמו"ש מ"מ ג"ל דמהרש"ל נמי לא אמרה רק אם כבר זכה וקנה זו האחר משום דקיי"ל דלוקח מקרי מוחזק לכן לא מפקינן מיני' דיכול לטעון קים לי כהני שיטות דשכירות ליכא משום דינא דז"מ אצל כ"ז שלא קנאה מקרי השוכר מוחזק וא"י לקנות אותו וכ"כ להדיא ב"י סוסי קע"ה דדיניס אלו ע"ש היטב ולענין הדיון ג"ל כיון דקיי"ל דלוקח הוי מוחזק וכי אצל אם לא קנה אלא שרולה לקנות והמלך מעכב ע"י ג"ל שאומרים למוכר שימכור למלך כיון דאין הלווקח מוחזק עפי' שייך מלך כהבוא ארעא מהלוקח.

רזה זמן רב תמכתי על מה שהביא הרא"ש דשכירות יש זו דז"מ דשכירות ליומא ממכר הוא ומטעם זה יש זו אונאה וה"ה לענין מלרנות שייך ב' הטוב והישר כמו גבי מכר ע"ש וק"ל הא מסקינן דע"ז ע"ז דשכירות ל"ק והק' תוס' שם הא דפרק הזהב מסיק דשכירות יש זו אונאה מדכתיב וכי תמכרו ממכר לטעמיתין אלמא מכר קרינא לי ותי' דמאי דממכר קרינא לי לפ"ש היינו דוקא לגבי אונאה דכתיב ממכר מיותר מיהו בשאר מקומות אמרינן דשכירות הוא ל"ק ע"ש ולהרא"ש דגם דז"מ אמרינן שכירות ליומא ממכר הוא א"כ תקשי קושית תוס' דכ"כ מסקינן שכירות לא קנה. ועוד דהרא"ש סותר דבריו דע"ז שם סי' כ"ז שחמה על מה שנהגו האידנא היתר להשכיר בתים לנכרים ואע"פ שמכניס לתוכו ע"ז והאר"י ומסיק ועוד נהי דלדין שכירות לא קניא כיון שיד האומות תקפה ודינייהם שכירות ליומא ממכר הרי דכ' כדהי' דק דדיניהם שכירות ליומא ממכר וא"י כתב כאן דלענין מלרנות שכירות ליומא כמכר. הן אמת שלשן הרא"ש כחשי' אינו כמו"ש הטור ולק"מ אצל לפי לשון הטור נ"ג.

ג) בתקנות שנסוף ספר תשי' מהר"מ בר צרוך כתב תקנה שלא לשכור בית גוי שדר בו חבירו ישראל ע"ש ומדבריו מבואר ב' דברים, א' דדוקא אם הוא ביתו של גוי אסור לשכור אצל אם הוא בית של ישראל מותר לשכרו, ב' דדוקא לשכור אותו אסור אצל לקנותו מותר וא"כ ב"ד אם הכע"כ ישראל מותר לקנותו. אלא דב' דברי גאוניס כלל כ"ו הביא אצל תשו' קדמוניס שאסרו אפי' לקנותו ומסיק דכל כי האי כיון דהוי ספק בעיקר התקנה אזלינן לחומרא להקונה וקולא להמחזיק וא"כ לפ"ז ב"ד נמי איכא חזקה להשוכר ואסור לשכרו.

אלא דדבריו תמוהים שכי' דהיכי דהספק בעיקר התקנה אזלינן לחומרא להקונה וא"כ אפי' מה דלא כתיב בפירוש בלשון התקנה נמי אסור זה אינו דמהכ"כ או"ח סי' קי"ג סק"ל"ה הביא להדיא דשם תשו' הרא"ש דכל תקנה אין להוסיף על לשון התקנה א"כ גם הכא אין מוסיפין וכיון דלא כי בפירוש רק שלא ישכח שפיר אמרינן דמותר לקנותו.

ד) אבל כל זה לרווחא דמלתא אצל בלח"י איסור גמור הוא ואין לך יורד לתוך אומנות חבירו יותר מזה כמבואר בחו"מ סי' קנ"ו לקפה פרנסתו של חבירו בשביל שרואה סי' ברכה יותר ממנו ואף שגם הוא אינו חסר מאומה

ועיין חת"ס חו"מ סי' ע"ט דשם רציתי ד"ה שיטה ג' לכן חס' לי לזרעו דאזכרה להשיג גבול עולם, והנותן לחם לכל בשר, זמין פרנסתו בהיתר ולא באיסור, ואלו יהי' אף להעשיר, פן יבואנו חוסר. וצטורות עובות נזכר לצשר.

כאוות נפשך היפה ונפש גיטך הרוש"ת וחותרם בכל חתמי ברכות שבמקדש.

הק' יודא צבי בלוהם

סימן ק"ס

בענין כופרא כפרה

בעה"ת מוש"ק מקץ ה' דחנוכה מא"ה ברכו"ת לפק"ק ה"ו י"א.

ביומא דחנוכה, רב ששון ושמחה, והיתה הרווחה, לאחי יקירי חלונ"פ הרב הגדול בתורה, חריף ובקי בגמרא וסברא, מו"ה משה נחום נ"י וכו"ל.

עתה הנני להשיבך על העתק גרגיר אחד מגליון הש"ס שלך אשר הי' של מן מהר"מ פערלס זוק"ל וכתב שם הרצה הגבוה ומסרת לי ביומא דהולולא של קדוש אצונו מאו"ר הגולה זוק"ל ח"ל בגליון מס' צ"ק ד"מ כופרא כפרה וכי ועיין ברעב"א [במכות דף ב' ע"ב] פי' משום דאין ממשכנין ואפי' אי ממשכנין בעינן עד שיאמר רולה אני וכל זמן שאינו רולה אין כאן תשלומין ולכן אינו בהזמנה ואפי' מלקות ליכא לדעת רמב"ן, ועיין תוס' שצועות פ"ד מ"ה דמקום שאין יורדין לנכסיו גם שצועות העדות ליכא ולי"ע מירושלמי שצועות פ"ה ה"ו המית שורך בני והוא אומר לא המית משביעך אני חייב והא שצועת הפקדון ושצועת העדות ילפינן מהדדי ולמה חייב הא אין יורדין לנכסיו ולי"ע לע"ד עכ"ד הקדושים.

ראני אומר שרי' לי מאריה כי אין התחלה לקושיתו וכי כעורה היא לומר דירושלמי קאי למ"ד כופרא ממונא והלא הריעב"א במכות שם מביא דשם הרצה שיטות דס"ל דר"ע הוא דאית ליה כופרא ממונא מדמוקי בצ"ק דמ"א ע"ב דר"א ס"ל כופרא כפרה ש"מ דר"ע דפליג ס"ל כופרא ממונא ע"ש וא"כ שפיר מניין למימר דירושלמי קאי אליבא דר"ע דס"ל כופרא ממונא, ולא עוד אלא דעכ"כ ג"ל דירושלמי שם ס"ל כופרא ממונא דהרי איצט"א דהתם היה אם משלם שלושים דעבד ע"פ טעמו אי כל השלושים הוי קנס או רק יותר מכדי שוויו הוי קנס וע"ז פשט דירושלמי ח"ל תמן תנין המית שורך עבדי והוא אומר לא המית משביעך אני ואמר אמן פטור [וש"מ דכולה קנס דאלי"ה אמאי פטור לגמרי עכ"פ דמי שוויו חייב] אר"ה קומי ר"י תיפתר שהמית עבד מוכה שחין [ולא שוה מידי א"כ הכל קנס ופטור] ח"ל אמור דצתריה [היינו כמו בצבלי אימא סיפא] המית שורך בני והא אמר לא המית משביעך אני ואמר אמן חייב ופתרה צמוכה שחין ויהא פטור [פי' אם נימא דצרייתא מיירי צמוכה שחין גם סיפא מיירי צמוכה שחין ומוכה שחין אינו שוה כלום ואמאי

סימן קס"א

בענין שומר אבידה ועוסק במצוה

בעה"ת אור ליום ג' ב' דחנוכה מתפתחין תרע"א דרחמי לפ"ק.
ביומא דחנוכה שלום וברכה, לאהובי ב"א הבחור כארזים,
גל אגוזים, חרוץ ושנון, פרי תואר זית רענן, ארי לייב ששערן
ב"י.

קבלתי יקרתך וטרם אשיבך דד"ת אמרתי טובה תוכחה
מגולה על אשר הודעתני שאתה דורש צחצחת שפת
עבר בלשון הקדש הגב בודאי מזה גדולה להכגיל בלשון הקדש
אשר זה ניתנה התורה אבל לעשות מזה תנועה קולטוריאלי
הם מדברים אשר חדשים מקרוב באו לא שערום אבותינו
ומתקנים אתנו רבותינו ואבותינו הקדושים אשר צדורות
שלפנינו היו מחצבין ביותר לה"ק והיו צקיאוס זה צטוי וכל
דיבור ודיבור אשר ילא מפיהם הוא מרגלית טובה לא כך
נהגו רק היו לומדים תנ"ך וידעתם זה ממילא ולפי ראות
עיני הלה"ק אשר נהוג צימים בהם צומן הזה צין המשכילים
אין לו טעם וריח הגם שחמרו שחלפו והמירו אותו רע צטוי
אבל שקר צימיים ובל"ס נודע לך מה שהמליץ קדוש אבינו
מאור הגולה זוק"ל על הפסוק והנה עיניכם רואות ועיני
אחי צימיין ופירש"י ושאתי אחיכם שאני מהול ככם כי פי
המדבר אליכם בלה"ק כי צדורות האחרונים הגסיון מעיד כי
עפ"י רוב אותם אנשים אשר עשו ידיעת הלשון לקצוע וכל
מגמתם להפיץ ידיעת הלשון היו פוקקים וכופרים ופרקו עול
התורה והמלכות כמו מענדלזאהן ואחיות מריע"י שם רשעים
ירקב ותלמידיהם לכן כיון שדיבר יוסף הלדיק עמהם בלה"ק
הולך להראות להם שהוא מהול כי בלא"ה לא היו מאמינים
לו שהוא יהודי לכן אהובי הרף מזה ותלמוד דבריכם אשר
תכליתם מרובה כאשר עשו וראינו אלל אבותינו ורבותינו
הקדושים נמ"ע.

ועתה באתי מה שהקשית בהא דאמרין צ"מ פ"ב ובכ"ד
דשומר אבידה רי"א כש"ש ומפרשין טעמא בצ"ק נ"ו
ע"צ בההוא הנאה דלא צעי למיתב ליה ריפתא לעניא הוי
כש"ש הלא צלדקה כתבו תוס' בחולין דף ק"י ע"ב יש גם
לאו דלא תקפוץ ולא תאמץ ופסקו הרמב"ם פ"ז ממתי"ע
וביו"ד סי' רמ"ז והא דעוסק במלוא פטור מן המלוא הוא
דוקא ממ"ע ועיין ברמב"ם פ"ג מה' גו"א ה"י וכתבת שכבר
שאלת דבר זה מן הרב לומדים ואין פותר אותה לך,

הנה הא דעוסק במלוא פטור רק ממ"ע מדכתב הרמב"ם
בגו"א ה"ל ואם נאנסה פטור ששומר אבידה כש"ש
הוא מפני שהוא עוסק במלוא ונפטור מכמה מ"ע כל זמן
שהוא עוסק בשמירתה היה אפשר לומר לפמ"ש ראשונים
הוא דפטור מלמיתב ריפתא לעניא היינו צעשה שעוסק
ומטפל באבידה וא"כ י"ל דצ"ל פשיעא דפטור דאמרין
עדלית כיון דהוי צעידנא דמיעקר לאו מקיים עשה אלא
אפי' מטעה דאין עשה דוחה עשה נמי פטור כיון שהתחיל
צמלוא זו קודם.

חייב ועיין פני משה שם] ע"ש ואי נימא דירושלמי קאי למ"ד
כופר כפרה מאי קושי דמיירי צמוכה שחין ואע"ו מוכה
שחין לאו בר ישראל הוא ומותר להרגו הלא הוא כישראל אחר
לכל מיילי ואם שורו המית אותו לריך כפרה כמו בישראל אחר
שהוא צריא ושלם או"י דירושלמי קאי למ"ד כופר ממונא
ושויי לריך לשלם וכיון דמיירי צמוכה שחין אינו שור כלום
ופריך שפיר ופתרה צמוכה שחין ויהא פטור וכבודו של אותו
זקן אשר חביב אללנו כצבת עינינו צמוקומו מונח וקושייתו לק"מ.

שנית נ"ל דלכאורה ק"ל ע"ד הריעצ"א דהא כתבו תוס'
כריתות דיי"צ ע"א סד"ה או שהק' איך מחייב ר"מ
והאמר לא אכלתי ובע"כ לא יציא חטאת דחייבי חטאת אין
ממשכנין ותי' דהתם מיירי כשאמר דלא ניחא לי בצפרה אבל
האי ניחא לי בצפרה אלא שצבור להיות פטור ממשכנין ע"ש
א"כ זה שמעידין עליו העדים יודע צעלמו שהוא פטור ולאו
הי מחויב צודאי הי משלם הכופר א"כ צכה"ג ממשכנין
ושפיר ליחייבו הע"ז לשלם אך זה שיצו דעדים שפיר מלי
לעטון לא חייבנו לך שום ממון דאי צעית היית אומר דלא
ניחא לך בצפרה ולא היית מרואה כי מאן יומר לך להיות לדיק
ולבציא כפרה דומיא הא דאמרת צ"ק דע"ח ע"ב גנב פטר
עלמו כצב ועיין מהר"מ מיינן שהציא חכ"ץ סי' ק"ב והתינה
לענין העדים משא"כ הירושלמי קאי צאומר שהמעשה שקר לא
המית אבל אי היה אמת היה משלם הכופר רק שהוא טועה
שא"ל לשלם וכיון דאין ידעין צאמת שרריך לשלם ואז שפיר
ממשכנין כמ"ש תוס' לכן מחוייב צצבעת הפקדון.

ועונ"ל דלכאורה דברי זקנינו תוסיו"ע תמוכים שכתב
דצממון שאין יורדין לנכסיו אין חייבין קרבן צצה"ע
הא כתב הרשב"א צצבעת דל"א ע"א אהא דמ"ד מלך
אבל משחק צקוציא מחזי חזי ורצנן הוא דפסלוהו תמוה
לי מ"מ כיון דפסלוהו רצנן ואפי' יגיד לא יתחייב הלה ממון
למה יגיד והלא לא חייבתו תורה אלא צמפסיד לתוצע ממון
צכפירתו ותי' דמשחק צקוציא ופסולין דרצנן אטי"פ שאין
מוציאין ממון צעדותן מהני עדותן דאי תפוס אפי' צעדות לא
מפקינן מיניה ע"ש א"כ מצואר מדברי רשב"א דגם אצממון
שאינו יולא צדיינים ואין יורדין לנכסיו רק דלהני ציה תפיסה
חייבי צקרבן צצבעת העדות והוא נגד דברי תוסיו"ע אך זה
שיצו דהרי תוסיו"ע קאי אשאמר לי ליתן מאתים זו וזה
אפי' תפוס מפקינן מיניה לכן פטור משה"ע ולפ"ז מיושב
היעב נהי דכופר כפרה ואין ממשכנין מ"מ אי תפוס לא
מפקינן מיניה דהרי התורה חייבתו לשלם הכופר וכיון דמהני
תפיסה שפיר חייבין קשה"ע וממילא דחייב נמי צצה"פ צצממון
דמהני ציה תפיסה ושפיר קאמר הירושלמי דחייב.

וע"ד הרשב"א ה"ל ק"ל מצבעות דל"ג ע"ב ושחבל צי צני
וכי שהדליק גדושי צצבת הרי אלו פטורים והיינו
משום דליכא חיוב ממון דאמרי קלצ"מ והרי כתב רש"י צ"מ
דל"א דאתנן זונה אסרה תורה אפי' צא על אמו דאף דקלצ"מ
מ"מ אי תפוס לא מפקינן מיניה ע"ש א"כ לדברי הרשב"א
שפיר חייבין כיון דהוי ממון לענין תפיסה חייבין קשה"ע
וצקלצ"מ נמי הוי ממון לענין תפיסה ולע"ג.

ובזה הגני חותם בברכה ושלום אחיך
העבר"י

ועי"ל דדוקא מלי"ת שעברה בקו"ע אינו פטור כיון דלריך לעבור עליה ע"י מעשה אי"כ עכ"ל אינו עוסק במלואה שלריך לעסוק במעשה לעבור בלי"ת ומש"ה ל"ש עוסק במלואה פטור מלי"ת אבל אם עובר בלי"ת בשו"ת כמו לא תקפוץ ולא חאמץ שפיר י"ל דעוסק במלואה פטור ממנות אפי' מלי"ת.

ועוד דז"ל הרמב"ם פ"ז ממח"ע ה"ב וכל הרואה עני מבקש והעלים עיניו ממנו ולא נתן לו לדקה עבר בלי"ת שנאמר לא חאמץ את לבבך ולא תקפוץ וכו' מצוה דדוקא אם מעלים עיניו אז עובר אבל הכא אינו עושה משום מעלים עין רק משום דפטור ואינו עובר בלאו ועוד כיון דפטור מלמיתב ריפתא לעניא ליכא לא עשה ולא ל"ת כי אין עליו שום חיוב לדקה שוב מלאתי שכבר כחובה קושיא זו בעט סופר ח"ג כלל ע"ג ותי' בתרא כחוב גם שם ותל"מ.

הק' יודא צבי בלוהם

סימן קס"ב

בדין קם ליה בדרבה מיניה

בעה"ת ה' ויחי תרע"ו לפק"ק הו"ו י"ע א.
 שוכ"ט ליהדי הרבני המופלא ומופלג חרוץ ושנון מו"ה יהודה זאב הלוי האב"טראן נ"י בק"ק וואלבראם במדינת רוסיש-פולין.

כתב זה אלי וע"ד קושית שו"ת רנ"ה שהק' על הירושלמי פ"ג דכתובות ה"א שהק' אהא דמדליק גדישו של חזירו בשבת פטור משום קלז"מ הא על שזולת ראשון יהיה חייב מיתה ועל שזולת השני יהיה חייב חטומין דעל שזולת הב' ליכא מיתה דכבר נתחייב מיתה בשזולת הא' ויהיה חייב חטומין על שזולת הב' ומשני דהוי כמו חייבי מיתות שוגגין דפטורים מחטומין כן נמי דשזולת הב' דבאמת מחויב מיתה רק דאין אין יכולין לחייבו ב' מיתות ולכך הוי כמו חמ"ש דפטורין ע"ש והק' צ"ס ה"ל דא"כ איך אמרי שבעות ל"ג ע"א משביע אני עליכם שחצוהו וחתידו שפלוני הדליק גדישי צוה"כ חייבין דלא כר"ג בן הקנה דעושה יוה"כ בשבת דפטור מחטומין הא שפיר אחי' כותיה דהוי דעל שזולת ראשון פטור דכרת פטור מחטומין מ"מ על שזולת שני שפיר חייב דאין פטור כיון דליכא חיוב ומטעם ח"כ שוגגין ליכא למיפטריה דרש"י בפסחים כ"ט כתב דלרנב"ק ח"כ שוגגין חייבין בחטומין עכ"ד.

והנה שו"ת רנ"ה אינו תח"י ולא שמיעא לי כלומר לא ס"ל הבנתו בירושלמי דלדבריו היכי דנתחייב מיתה בשביל עבירה אחת שוב א"א שיפטור עוד מחמת קלז"מ כיון דליכא עוד חיוב מיתה דבתרתי קטלא לא קטלינן לי וא"כ מ"פ בכתובות ל' ע"א לימא מתני' דלא כרנב"ק הא שפיר מלי אחי' כותיה דלוקי למתני' שכבר נתחייב כרת ממקום אחר

וא"כ שוב אין כרת פוטרו ולכן חייב בחטומין, ועוד הא דקאמר התם אי ר"מ קשיא צהו דילמא הא דפטור משום דעדיין לא נתחייב שום מיתה לכן מיתה פוטרתו אבל בגנב ועצב בשבת פטור באמת משום דד' וכו' אמר רחמנא דאלי"ה היה חייב דכיון שכבר חייב מיתה משום הגניבה אי"כ אין העצובה יכול לפטרו.

אבל לפענ"ד אין כוונת הירושלמי דעל שיבולת שני נמי פטור משום דהוי חמ"ש אלא עפ"מ דאמרי כריתות ע"ו ק"ר כגרוגרת וחזר וק"ר כגרוגרת צהעלם אחת כיון דאפשר לערב שתי גרוגרות צב"א אינו חייב אלא אחת ועיין רש"י ד"ה שתי ע"ש הרי מצוה דכל מלאכה גדולה שיש בה הרבה שיעורין ואם היה מחלקו לכל שיעור ושיעור היה צו כמה חיובין מ"מ אם עושה אותו צב"א ליכא אלא חיוב אחד וא"כ ה"י אף שיש כו"כ שבליים מ"מ כיון שהדליקן צב"א הוי הכל מלאכה אחת.

ח"ל הירושלמי אהא דאמר דצחוסם פי פרה ודש צה חייב בחטומין דמשעת חסימה איכא מלקות מכאן ואילך בחטומין הרי המלי"ת גדישו של חזירו בשבת על שזולת הראשון חייב מכות מכאן ואילך בחטומין ולית אמר כן על כל שיבולת ושיבולת יש צה התריית מיתה וכאן על כל חסימה וחסימה יש צה התריית מכות עכ"ל הרי מפורש להדיא דאין העטם משום חמ"ש דהרי כתב דיש צה התריית מיתה ועוד דהרי מסיים ועל כל חסימה וחסימה יש צה התריית מכות ואי העטם משום חמ"ש אכתי תקשי לר"י דס"ל חייבי מלקות שוגגין חייבין אי"כ אמאי בחסימה פטור אבל לפי פירושי ניהא דכמו בשבת אף שאפשר שכל שיבולת יהיה מלאכה צפ"ע מ"מ כיון שעשאה צפ"א הוי הכל מלאכה אחת ה"י בחסימה הוי הכל חסימה אחת.

ואולי אפשר לפרש עפ"מ הנמוקי צ"ק כ"ב גבי אשו משום חזיו איחצאי דהוי כאילו הצעירו צידו והק' אי"כ איך מדליקין נרות צע"ש והולכות ודלקות בשבת וכן מאחזיזין את האור במדורת בית המוקד וכו' ותי' דאין הפי דהוי כאילו עושה מלאכה אח"כ אלא דהוי כאילו אגמריה צידים צהתחלתו כשעשה המעשה שנגמר הדבר מחמתו אח"כ ממילא ע"ש וה"י היינו דמשני בירושלמי דל"ל דעל שיבולת ראשון יהיה חייב מיתה ועל שיבולת השני חטומין כיון דליכא חיוב מיתה בשזולת השני דז"א דשעשה שהדליק השזולת הראשון הוי כאילו אגמריה ודלק כל הגדיש צהתחלתו וכו"ה בחסימה אבל החיוב קאי גם על השזולת השני.

ויותר י"ל דכוונת הירושלמי דצחוסם נתחייב מכות מיכן ואילוך דליכא מכות כיון שאינו עושה מעשה והו"ל לאו שאין צו מעשה לכן חייב בחטומין וע"ז פריך הירושלמי הרי מלי"ת גדישו של חזירו בשבת על שיבולת הראשון חייב מכות ושוב אינו עושה שום מעשה ואין כאן מכות לכן מכאן ואילוך בחטומין וע"ז משני ולית אמר כן והוא עפ"מ תוס' שבעות ד"ז ע"א ד"ה או דמש"ה חייב אכלאים אם שובה כדי פשיעה ולגישה אף שאינו עושה מעשה משום דתחילת הלגישה היה ע"י מעשה ע"ש וא"כ ה"י כיון דתחילת הדלקה

לכתחילה יש בו לד מיתה כיון דדינו שיהרג ואל יעבור רצון נמי מודי דחייב פוטרים מתשלומין מידי דהוי כבא במחמת שפטור מלשלם כשגנב שם במחמת צסנהדרין ע"כ או כמו ניתן להלילו בנפשו שם דע"ג דפוער והאריך בזה ומסיים וליע לדינא.

ראני תמתי חייב אמאי אמרינן כתובת לי ולאפוקי מרנבה"ק ופירש"י דמתני דאחותו יש לה קנס לאפוקי מר"י ע"ש ולדבריו כרצון נמי לא אחיה כיון דצטריות מיירי דדינו דיהרג ואל יעבור ורצון נמי מודו דחייב פטורים מתשלומין וע"ז השיב דח"ס צעמנו כתב לדבריו תקשי מאי משני הגמי צסנהדרין דאמאי חייב באחותו קנס הא הן ניתן להלילו בנפשו דמיירי באופן דליכא ניתן להלילו בנפשו אכתי יהא פטור משום דהוי זיהרג ואל יעבור וי"ל דאחיה כר"י דס"ל דעריות צנעב שיה לשאר איסורים דיעבור ואל יהרג וא"כ י"ל דגם המשנה אחיה כר"י ומיירי צנעב דאז אינו צדידיה יהרג ואל יעבור אבל כרנבה"ק בשום אופן לא אחיה דאפי' אינו יהרג ואל יעבור מ"מ הכרת פוערו אמנס כרצון שפיר אחיה חליצה דר"י דאין כאן יהרג ואל יעבור וכתב נמי אינו פוער אלו דבריו.

ראני אומר זהו קשה משל ראשונה דחייב מ"פ כתובת ל"ב ע"כ מתני דאלו נערוה יש להן קנס וכי הבא על אחותו ממתיני דאלו הן הלוקין הבא על אחותו ואמאי לא משני דמתני דהכא מיירי צנעב לכן ליכא יהרג ואל יעבור שיפטור אותו מתשלומין משו"ה יש להן קנס משא"כ מתני דמכות מיירי צפרהסיה דיהרג ואל יעבור פטור מתשלומין וליכא קנס לכן לוקה, מה תאמר דכמו דיהרג ואל יעבור פוער מתשלומין ה"נ יפטור ממלקות דצמיחה ומלקות נמי אמרי קלצ"מ ואי מיירי צפרהסיה דיהרג ואל יעבור היאך לוקה ועכ"ה צנעב מיירי דליכא יהרג ואל יעבור ע"ז אני אומר דעכ"ה יתא דאין יהרג ואל יעבור פוער ממלקות דחלי"כ אפי' אי מתני דמלקות מיירי צנעב נמי תקשי אמאי לוקה הא אמרי התם במלקות דמתני דלא כר"י אלא כר"ע ע"ש והרי לר"ע אפי' צנעב צעריות יהרג ואל יעבור ואיך משכחת מלקות באחותו כלל אעכ"ה דאין יהרג ואל יעבור פוער ממלקות וא"כ ליכא למירמי רומיא דמתני אהדדי מכח שני דברים חדא דמתני דהכא ר"י דליכא יהרג ואל יעבור צנעב ולכן משלם קנס ומתני דהתם כר"ע דאפי' צנעב יהרג ואל יעבור ופטור מתשלומין ולכן לוקה ואפי' כר"י אחיה מתני דמלקות דעכ"פ צח"כ ס"ל לר"י דלוקה והאי כר"י נמי אחיה כמבואר שם אכתי מלי לאוקמא דהתם מיירי צפרהסיה דליכא יהרג ואל יעבור וליכא קנס משו"ה לוקין אפי' דאין יהרג ואל יעבור פוער תשלומין ודלא כח"ס.

רענ"ל להביא ראיה דאין יהרג ואל יעבור פוער ממלקות מדפריך צסנהדרין ע"ג ממתיני דחייב ואמאי לא פריך ממתיני דאלו הן הלוקין דאמאי לקי נימא דפוער משום דניתן להלילו בנפשו ומיתה פוער ממלקות אעכ"ה דניתן להלילו בנפשו אינו פוער ממלקות וה"ה דאין יהרג ואל יעבור פוער ממלקות וטעמו פשוע דהא דח"מ שוגגין פטורים מתנדב"מ ולפי' ליה בכתובת ל"ה והתם צמיחה וממון מיירי

ע"י מעשה וכן בחיסום תחילת החיסום היה ע"י מעשה ושוב מקרי הכל ע"י מעשה, ועיין תוס' כתובות ל"ג ד"ה וניתרי בזה תכ"ד והקי' הא בהתראה איכא עפי מכ"ד ות"י דכל זמן שעוסקים באותו דבר השיב הכל תכ"ד ע"ש ושפיר קאמר הירושלמי על כל שיבולת ושיבולת יש בו התראה מיתה דכיון דהוא תכ"ד של התראה ראשונה הוי הכל בהתראה והכל חשוב מעשה כג"ל וכן הוה צחסימה ונכון.

אמנם אפי' לפי הבנתו נ"ל דלק"מ עפ"מ דאמרי' מכות י"ד רע"א דמשו"ה חייב ישנו בכלל מלקות ארבעים שאם עשו תשובה צ"ד של מעלה מוחלין להם ע"ש ולפי"ז לעינן שבת דהוא איסור סקילה שפיר אמרינן דעל שיבולת שני אינו חייב לכבר נתחייב צשיבולת ראשון וצתרי קטלא לא קטלינן ליה משא"כ ציוה"כ שהוא איסור כרת שפיר חייב כרת גם על שיבולת שני ואי דצתרי קטלא לא קטלינן ז"ל דאם יעשה תשובה על הכרת ראשון ופקע שפיר יש מקום לחול לכרת שני ועיין תשובת אב"מ סי' י"ג כעין זו לענין אהע"ה ע"ש דבריו המתוקים ולפי"ז שפיר קאמר דאי כרנבה"ק אמאי חייבין ואי משבולת שני ואילך הא ציוה"כ גם משיבולת שני ואילך איכא כרת דפוערו לרנבה"ק.

אלא דק"ל ע"ז מהא דאמרינן פסחים דל"ג ע"ה חייב כרת על הראשון וחייב כרת על השני ופירש"י וצדד גברא לא משכחת לה דצתרי קטלא צחד גברי ליכא ע"ש ולהל"ל שפיר משכחת ל"י כשעשה תשובה על כרת ראשון ופקע חל כרת שני ואולי כוונת רש"י דרק צפ"ה לא משכחת שתי כרת צחד גברא אבל צעשה תשובה מודה דחל השני ע"ש.

המשך התשובה חסד.

סימן קס"ג

עוד בענין קם ליה בדרי"מ

בעה"ת מוש"ק ח"ש תרע"ו לפק"ק האגשאוויטץ יע"א. במוצאי שבת קודש, ברכת ה' מלא וגדוש, לכבוד דינ"פ אהובי הרב הגאון המפורסם לשבח ולהתלהב כש"ת מו"ה ברוך נח פישער ג"י אבדק"ק צפערעס יע"א.

יקרת מכתבו קבלתי ציום ג' העבר והן היום ראיתי דבריו בנידון שכח חת"ס אה"ע ח"ה סי' קל"ג אות ג' צנעב שחוצבת מן הכועל האתן שהצטיח לה והוא כופר דקיי"ל צח"מ סי' פ"ז סכ"ה דלריך לישצב והצ"ה חולק כיון דעכשו כולם נדות וצועל נדה קלצ"מ ושכן משמע משיטת רש"י צ"מ ז"ל ואין כאן לא ממון ולא שבוט והש"ך סי' נ"ח דחה דבריו דהרי לא קיי"ל כרנבה"ק דחייבי כריתות פוערין מתשלומין אלא כרצון דדוקא חייבי מיתה צ"ד פטורים מתשלומין וחתי"ס שם מחזיק דינו של הצ"ה דעד כאן לא פליגי רצון ארי"א אלא באותן חייבי כריתות שאין בו לד מיתה כלל אבל צעריות נהי היכי שכבר עבר לית ציה אלא כרת אבל

ומלקות וממון ילפי' החס מגז"ש דמכה מכה או רשע רשע
אבל חמ"ש ומלקות ליכא שום קרא דפוטור וניתן להלילו
בנפשו דפוטור היינו רק משום דהוי כחייבי מיתות שוגגין
כמ"ש רש"י בסנהדרין דף ע"ג ע"ב ד"ה הבא וה"ה יורג ואל
יעבור דכוותיה דאינו פוטור ממלקות.

ועוד יש להביא מהא דאמרינן מכות י"ג ע"ב לעולם
כדאמרינן מעיקרה שאם עשו תשובה צ"ד שלמעלה
מוחלין להן מאי אמרת הא לא עבדי תשובה לא פסיקא מלתא
לכרת ע"ש ואכתי קשיא אמאי צעריית לוקה נהי דאכתי לא
פסיקא מילתא לכרת מ"מ הא היה ציהרג ואל יעבור ויפטור
ממלקות אע"כ דאינו פוטור וא"כ מלי לאוקמא האי דמלקות
בפרהסיא וכר"י או אפי' בלגנא וכר"ע ומדלא מוקי הכי ש"מ
דמתני' לאו בלגנא מיירי ודלא כר"י וא"כ קשה כנ"ל.

ועוד קשה לדבריו אמאי קתני בסיפא דחמצ"ד פטורים
מקנס דחמצ"ד פטורים מתשלומין ליפלוג וליחתי בדידה
בחיובי כריתות גופא הא דקתני חייב מיירי בלגנא דליכא
יהרג ואל יעבור ואי הוי בפרהסיא דליכא יהרג ואל יעבור
פטור מתשלומין והוי אשמעינן רבותא טובא כר"י דצעריית
נמי בלגנא ליכא יהרג ואל יעבור.

ועוד דהא כתבו תוס' כחובות דל"ה ע"ב ד"ה אי ולא מלי
למימר נמי דמתני' כר"ע דסבר עדים זוממין קנסא
ואית לי לוקה ומשלם ולי' מת ומשלם דלר"ע מלין למימר
דלא גמר עדים זוממין ממשי"ר וכו' ולדבריו בלא"ה לא מלי
אחיא כר"ע דא"כ אמאי חייבי כריתות משלמין קנס הא
בלא"ה פטורים משום דיהרג ואל יעבור דאפי' אי בלגנא מיירי
נמי יהרג ואל יעבור.

ועוד קשה לתת"ס מהא דאר"ה כחובות ד"ל הכל מודים
בצא על הנדה שמשלם קנס והלא ר"ח ודאי להלכה קאי
דקיי"ל ביו"ד סי' קנ"ז אפי' בלגנא יהרג ואל יעבור וא"כ
אמאי משלם קנס יפטור משום יהרג ואל יעבור ונדה ג"כ
עורה היא עיין מנ"ח מרל"ו אף שלא נראה לי כן מדברי תוס'
גיטין ב' ע"ב ד"ה הוי דשצ"ע עי"ש.

ועוד תקשי ל"ל בסנהדרין ע"ג הטעם דניתן להלילו בנפשו
הא אלו שניתן להלילם בנפשם הם כולם מאוחזן שדינא
יהרג ואל יעבור ראייה ועריות כמבואר שם במתני' ות"ל
משום דיהרג ואל יעבור פטורים ואפשר דדברי חת"ס אהך
מתני' קאי ואף שגם זה דוחק לאוקמי מתני' כר"י דלא קיי"ל
הכי ועוד דאמרינן סנהדרין פ"ג סתם מתני' ר"מ וכולהו
אליבא דר"ע ע"ש הרי דמתני' ר"ע מ"מ י"ל כן ואל נפלו אחיזה
קושיות ממתני' דא"כ ה"ל על מעלתו שרואה לאוקמא גם
מתני' דכתובות כר"י, וגם מדברי רש"י סנהדרין ע"ג ע"ב
ד"ה הבא שכתב ורע"ג דחייב כרת לא מיפטור מתשלומין ומאי
קשיא הא יהרג ואל יעבור פוטרו וא"ו דאינו פוטור.

אבל גם מלד הסברא נ"ל דיש לחלק בין ניתן להלילו בנפשו
וצא במחירת לדין דיהרג ואל יעבור דהתם מה שניתן
להלילו בנפשו או שמתר להרוג בצא במחירת הוא משום

עונש שהתורה הפקירה לחייו וניתן רשות לכל אדם להרגו כי
כל אדם צ"ד בדבר זה לכן כמו בצ"ד אמרי' משום רשעה אחת
אחה מחייבו ואי אחה מחייבו משום שתי רשעיות הי"ג באלו
פטור מן התשלומין משא"כ צדין דיהרג ואל יעבור שאינו
מחמת עונש אדרבה שכרו שמור לו לעוב"ב אין סברא בשביל
שראו לשכר שלא יערך לשלם מה שמועל עליו ול"ש למימר
קלצ"מ דאין עושין לו החמור.

שנית הא מבואר ברמב"ם פ"ה מייסוה"ת דככל מקום
שדין יהרג ואל יעבור אס עבר ולא נהרג אין עליו
שום עונש רק שצ"ע מ"ע ע"ש והנה הא דניתן להלילו בנפשו
דפטור מתשלומין פירש"י בסנהדרין שם ד"ה הבא משום דהוי
כח"מ שוגגין דפטורין והרי הא דחמ"ש פטורין ילפינן ממכה
אדם ומכה בהמה מה מכה בהמה לא חילקת בין שוגג למזיד
לחייבו ממון אף מכה אדם לא תחלק בו בין בשוגג בין במזיד
וכו' לפטרו ממון ולפ"ז במכה בהמה שלו ל"ש לחייבו ממון
ה"י במכה אדם שלו ל"ש לפטרו וכיון דיהרג ואל יעבור
תלוי בדעתו וברצונו א"כ אס נהרג הרי מכה אדם שלו ל"ש
לפטרו ממון וא"כ משום יהרג ואל יעבור אינו פטור מתשלומין.

ומה שהביא חת"ס סיוע לדבריו מדברי תוס' צ"ק ד"ע ע"ב
ד"ה אהן אסרה תורה אפי' צא על אמו שהק' דמני'ל
הא ות"י משום דעיקר אהן צעריית הוא דכתיב כדמוכה צפי'
כל האסורין דזונה דגבי אהן בחייבי כריתות משחטי ותמה
פנ"י דילמא דוקא בחייבי כריתות דאינו פטור מן התשלומין
אבל צא על אמו דחמצ"ד מני'ל ועכ"ה דצח"כ נמי פטור משום
דאיכא נד מיתה דיהרג ואל יעבור ולפענ"ד כוונת התוס'
דלכאורה ק"ל מקמ"ל רצא אהן זונה אסרה תורה אפי' צא
על אמו לפמ"ש הרמב"ם פ"א מאישות ה"ד דכל הבועל אשה
לשם זנות בלא קידושין לוקה מה"ת לפי שבעל קדשה ע"ש
וא"כ בכל אהן אי אחי לקמן לדינא ל"א לי זיל שלים דהרי
קיי"ל אין לוקה ומשלם ואפ"ה אסרה תורה א"כ ממילא ידעינן
דה"ה צא על אמו דאהן אסור ומלאתי שכבר עמד צוה צס'
יס התלמוד שם והניחו צל"ע ולפענ"ד לק"מ לפמ"ש תוס'
כתובות ל' ע"ב ד"ה ולא ציי דאוכל תרומה בשוגג והזיד
במעילה לרבי דאמר במיתה דחייב גז"כ הוא ואפ"ה אס
עצירה אחרת מעורבת בו בגון אוכל חמץ של הקדש צמועד
אפי' לרנצה"ק פטור דאמרי' היכי דגלי גלי היכי דלא גלי לא
גלי ע"ש ה"ה כאן משום לאו דלא יקדש י"ל דגלי רחמנא דלא
אמרי' קלצ"מ אבל בצא על אמו דעצירה אחרת מעורבת סד"א
דלא אמרי' כיון דגלי גלי קמ"ל דשפיר אמרי' כיון דגלי גלי,
אלא דאכתי תקשי מני'ל לרצא לומר כיון דגלי גלי דהרי התוס'
ס"ל דל"ה הך סברא ולי' כמ"ש התוס' דזונה גבי אהן בחייבי
כריתות משחטי ולכאורה ל"ב דהא רצא ס"ל התם צתמורה
דלא מיירי בח"כ ורק אצוי ס"ל גז"ש דתועבה תועבה ע"ש
ול"ל דרצא נמי ס"ל דמשחטי בח"כ אלא דאפי' צאין ח"כ נמי
מיירי אבל מודה דצח"כ נמי מיירי והרי קיי"ל ח"כ ישנו בכלל
מלקות ארבעים וא"כ אמאי אהננה אסור הא אי אחי קמי'
לדינא ל"א לה זיל שלים ועכ"ה אמרי' כיון דגלי גבי לאו דלא
יהיה קדש ולוקה ומשלם ה"ה אס עצירה אחרת מעורבת בו
נמי לא אמרי' קלצ"מ וא"כ שפיר אהן זונה אסרה תורה אפי'
צא על אמו ומיושב היעב קושית פנ"י דבאמת מחייבי כריתות
הוכיח כן וא"ש.

לאחרים או היכי דהאיסור שייך לשניהם אבל אם רק המוכר עשה איסור במזיד אבל האם היתה שוגגת ולא עבדה איסורא באיסורו של מוכר אז שפיר מהני ולפי"ז כאן נמי נהי שהבן עשה איסור במזיד אבל האם היתה שוגגת ולא עבדה איסורא ל"ל אעל"מ דמה איכפת לה באיסורא דבן כיון שמלדה המקח קיים, אלא דאכתי תקשה איך אפשר לומר שהאם היתה שוגגת הא אמרי בקידושין מ"ו ע"ב גבי המקדש באחותו לכ"ע אדם יודע שאין קידושין תופסין באחותו ע"ש וכש"כ שהאם יודעת שאסורה לבנה בשלמא לענין לאו דלא יקדש אפשר שלא ידעו שיש בזה איסור דהרי להראב"ד באמת אין כאן איסור ועיין תוס' ב"מ ע"ו שכתבו דבדבר שיש פלוגתא ל"ש אדם יודע אבל האם יודעת בודאי שאסורה לבנה ול"ל שלא הכירה בו שהוא בנה וזה היה השוגג וממילא ל"ש אעל"מ וכ"ז כאן אבל בנידון דב"ח שכתב שכולם נדות שאין הפנויות עובלות בזמה"ז ואדם יודע שנדה אסורה עכ"ח דמזדין המה וא"כ שפיר אעל"מ והוי מקח כנעשה באיסור דהמקח בטל ואין לריך לשלם לה.

המשך התשובה חסר.

וביישוב קושית הש"ך ע"ד הב"ח נ"ל דלכאורה ק"ל אמאי אהתן זונה אסרה תורה אפי' בא על אמו משום דל"ש חייב או אי תפוס לא מפקינן מיני כמ"ש רש"י ב"מ ל"א לפ"מ דקו"ל ביו"ד סי' ר"ל דמקח הנעשה באיסור המקח בטל דכל מילתא דאמ"ר לא תעביד אעל"מ אי"כ אין כאן אהתן כלל ונ"ל דלכאורה קושית ים התלמוד הנ"ל תמוה צעני דילמא הא דאסרה תורה אהתן זונה היינו כשהיו שוגגין ולא ידעו שיש איסור קדשה דאין חייבין מלקות וחייבי מלקות שוגגין חייבין בתשלומין כדאמרי כתובות ל"ד ולפי"ז י"ל דגם אעל"מ ל"א בשוגג ועיין מלא הרועים בסוגין אות י"ד. אלא דלפי"ז ק"ל אמאי באהתן אמו פטור מדינא הא כתב רש"י כתובות ל"ד ע"ב ד"ה שוגגין שלא התרו בהן ע"ש ונראה דהא דחמ"ש פטורין היינו כשהוא מזיד בלא התראה אבל שוגג גמור חייב וכן נראה מדברי רש"י בכמה מקומות וכיון דמירי בשוגג גמור חייב מדינא ול"א ח"מ שוגגין פטורים ול"ל דבאמת הבעל מזיד רק אמו היתה שוגגת ולכן מדינא שפיר פטור משום קל"ב"מ ול"ש חייב ול"א אעל"מ עפ"מ"ש פמ"א ח"א סי' ל"ד דהא דאמרי אעל"מ דוקא בעובר על איסור שאינו נוגע אלא לעלמו ולא

תושלב"ע

✱ ✱

✱

מפתח העניינים

או ילמדו קצת בכל שבוע מפרשת השבוע — איך יקראו הבנים את אשת האב.

סימן י"א

בדין גר שמשופק אי אמר משיב הרוח ומעריך הגשם — מחדש דין בעומד בתפילת י"ח ומסופק אם הזכיר חג הסוכות או שמ"ע דלרמ"א אינו חוזר ולמג"א חוזר דאזלינן בתר הרגיל ביותר, ומחלק בין ערבית לשחרית — באשה שלא מלחה מעולם ופ"א בשלה מעצמה ואינה יודעת אם מלחה.

סימן י"ב

בדין כהן שנשא גרושה אי לקרותו לתורה — מחלק דין לקרותו ראשון או מפטיר — מלמד זכות על הקוראים לעלות לתורה להני שעוברין על כה"ת במקום שמוכרין המצות.

סימן י"ג

בדין חסירות ויתירות בס"ת אי יש להוציא אחרת — מאריך בדבר הנובי"ת או"ח סי' יב' ובהחילוק בין חסירות ויתירות ושאר טעויות.

סימן י"ד

בדין ס"ת שנמצא פסול אי להוציא ס"ת אחרת או לקרא בס"ת שהוכן למפטיר — בענין כבוד הציבור ודחייתה, וקריאה בע"פ ומצדד לחלק בין קריאה לעצמו או להוציא אחרים — בענין המתחיל במצוה אומרים לו גמור.

סימן ט"ו

ע"ד אה"ק שצנחין בו ס"ת רק בחורף אם מותר לעשות ממנו שולחן לקריאת התורה — מבאר קדושת הארון וקדושת השולחן — בענין הורדה מקדושה חמורה לקלה ובשיטת הטו"ז דעדיף לעשותו קדושה קלה משיגנו לגמרי.

סימן ט"ז

בעניני נמי' ואמאי אין מברכין על רחיצת ידים — בביאור הילקוט כל האוכל בלא נט"י סימן רע לו ועליו הוא אומר והי' כשמעו וגר'.

סימן י"ז

בדין ליטול למים אחרונים דרוק — בענין נקיון ידים בעפר — מצדד דרוק למים אחרונים הוי כענין הקריבהו לפתחך הירצך וכו', — בענין הזכרת ש"ש ברקיקה.

סימן י"ח

בדין ברכת האילנות באייר.

סימן י"ט

בענין שביתת בהמתו בשבתות נכרי — אי מהני תנאי לגבי שביתת בהמתו — ובענין שנים שעשאוהו וברירה.

אורח חיים

סימן א'

בענין כלאים בציצית — ע"ד קושית הברית אברהם איך ילפינן עדל"ת מכלאים בציצית דלמא ציצית משום דמללה"נ — יבאר בטעמי מללה"נ ובענין נהנה גופו בהרי מצוה.

סימן ב'

בדין תפילין שהי' רצוה מתחת למעברתא אי הוי ציצוה — בביאור שיטת הרשב"א והמג"א סי' כ"ז סק"ה — בענין מקום יש בראש להניח ב' תפילין — יבאר ענין מב"מ אינו חוצץ וכל לנאותה אינו חוצץ.

סימן ג'

אם נכנס הלמ"ד בתוך הה"א אי הוי שלא כפרדו — מסמך מהמשנה דכלים פ"ג מ"ה.

סימן ד'

בדין הנחת תפילין דר"ת אי מיחזי כיוהרא — במ"ש הברכ"י דאם רוב בני תורה וגם קצת בעה"ב מניחין לא מיחזי כיוהרא ובמ"ש בשבו"י דגם בכה"ג מיחזי יוהרא.

סימן ה'

כנופה היה"ר אחר הקרבנות.

סימן ו'

בענין הכוונה בפותח את ידיו — בדבר אי רבו בכלל רעהו — בענין אין מלאך עושה שתי שליחות.

סימן ז'

בדין חזקה בש"י — אם יכול לכבד לאחר להתפלל באינו רוצה להתפלל בעצמו.

סימן ח'

בענין עשיית מנין נפרד בעזרת ביהכ"נ — בדבר המרדכי בספ"ק דר"ה לגבי הבאת ס"ת.

סימן ט'

בדין הנוגע בשערות ראשו אי בעי נמי' — מעורר מלשון המחבר שנראה דוקא אם חיכך בראשו ולא בנגיעה בעלמא — יבאר דלגבי הנחת תש"ר עכ"פ אין לדקדק בנגיעה דהכשרו בכך — בחליצה לא מזדהרי שהרב יטול ידיו אחר שמלביש המנעל ליבם.

סימן י'

בענין נוסח השמיע' — אם התינוקות ילמדו החומש כסדר

שארית

מפתח הענינים

יהודה

סימן כ'

ע"י היתר המכירה לגבי איסור דשבייתת בהמתו — בכה"ג שנעשה רק מלאכה דרבנן — ביאור בשיטת המג"א עפ"י המהרש"א פסחים דף ס"ו — בחילוק דכרמלית לשאר שבותים — אם איכא ר"ה בזה"ז — בחילוק דשבייתת בהמה ומחמר.

סימן כ"א

עוד בהג"ל ובענין שכיתת בהמה ומחמר ברי"ט — במי שיש לו קבלנות שעבדיו ושפחותיו טוענים העגלות באבנים ומוליכים אותם בסוסים להערל חוץ לתחום — מבאר האיסור לגבי יו"ט — ובאיזה מלאכות שייך שבייתת בהמתו — בשיטת הרמב"ן בעשה דשבתו.

סימן כ"ב

במי שקיבל שבת מבע"י אי מותר לוטר לגוי לעשות לו מלאכה — מעורר מב"מ דף צ' ובטעם דאיסור אמירה לנכרי — ענין קבלת שבת משום גדר — בחילוק קבלת שבת דכל הציבור או דיהיד.

סימן כ"ג

אם מותר לפחות הדלקת מספר הנרות מדיניות הנשים — יבואר המצוה דריבוי הנרות — באם צריך התרה כשהעני ואינו יכול להרבות כ"כ בהוצאות שבת — בנתיקת השער.

סימן כ"ד

בדין השפארע"י שתוחבין בו הנרות שגורם לכיבוי הנר — מאריך בדין דגרם כיבוי וקירוב כיבוי במתכוין ושלא במתכוין.

סימן כ"ה

ע"י המג"א בקידוש מבע"י אם מותר לו לאכול בליזה בקידוש זה — בענין מחוסר זמן ומחוסר מעשה.

סימן כ"ו

בדין אמירה לנכרי בכיבוי נרות ביהכ"ע — בשיטת המג"א דשבות ע"י אמירה לעכו"ם מותר במקום הפסד גדול — בענין אדם בהול על ממונו — שבות דשבות במקום מצוה ובמקום פסידא — מצדד דנרות ביהכ"ג שאני — בענין שומר מצוה לא ידע דבר רע — בקבלן נכרי להאיר הביהכ"ג — מאריך בדין קבלנות בשבת.

סימן כ"ז

אודות החלב שמבצאים מכפר לעיר בש"ק — בענין קנין סטימותא בדשלב"ל — בדין התחיבות בדשלב"ל — במקנה בחול והקנין נגמר בשבת — בענין קנין רשות — בחשש מראית עין שהקנין נעשה בשבת.

סימן כ"ח

עוד בהג"ל — בדבר תשובת הרא"ש דקנין סטימותא מועיל לדשלב"ל אם הוא רק לענין שלא יוכל לחזור.

סימן כ"ט

עוד להג"ל — בענין קנין רשותו ואם צריך תנאי שלא יקנה לו ביתו — אודות משא ומתן בקביעות בשבת.

סימן ל'

עוד להג"ל — אם קונה החלב כשכא לביתו מדיני דמלכותא — בענין חיוב אחריות בחמץ — בענין כתב גלחות וגזירת מו"מ משום שמא יכתוב.

סימן ל"א

בדין טלטול התפילין בשבת ע"י הפלית — בביאור השיטות אם יש איסור לטלטל תפילין בשבת — בהחילוק אם מגיח תפילין בשבת לשם מצוה או בפירוש שלא לשם מצוה — אם מקרי כים הטלית בסיס לדבר האסור ולדבר המותר.

סימן ל"ב

בדין צביעה באבלין — אם מותר לצברוע העוגות במשקה פירות אדומים — בהש"ס שוחט משום מאי מחייב — בהחילוק בהצובע והנצבע אם שניהן מין אוכל או אחד מהם אינו מין אוכל — כמה חילוקי דינים בזה.

סימן ל"ג

בענין פכילה בליל ש"ק — ע"ד גזירת מרתצאות — בענין להטיל שאובין למקה והחילוק בין מקוה למעין — בדבר הירושלמי שכן אדם טובל לקריו בשבת — וענין נראה כמתקן.

סימן ל"ד

בענין ריבוי בשעורין — ע"ד הר"ן בביצה — בענין טעה בדבר מצוה ועשה מצוה — מבאר בענין השוחט בשבת ואע"ל"מ.

סימן ל"ה

אם איכא במילה מלאכת גוזז — ע"ד השט"מ ק בכתובות דף ו'.

סימן ל"ו

בענין מבשירי מילה — בהסוגיא דשבת דף קל"ב ובפ"י הר"ן.

סימן ל"ז

אם מותר לילך בשבת להגיד דעתו בעד בחירת ציד לועד המדינה — יבאר אם אין בזה עובדא דחול, שכר שבת, ומה שנכתב בספר שהוא מלאכה דאורייתא, ואם אין בזה משום לפ"ע — בהא דחלק גג הח"ת ונעשה שני זמינין — בחיוב רושם וכותב.

סימן ל"ח

ע"י האיסור בחתיכת הנר והדבקותה — בענין מלאכת ממרח ומבשל — ע"ד הרמב"ם במתיך מיני מתכות — בהש"ס ביצה ל"ב בענין ליבון רעפים — ובענין בישול אחר בישול — ואיסור מוקצה — ע"ד תשובה על חילול שבת.

סימן ל"ט

בענין חרק ד"א ברי"ה ררך למעלה מ"י המסתעף — מבאר ענין מהלך כעומד דמי — בשבת צ"ב המוציא משא למעלה מ' שכן משא בני קהת — בשבת דף ה' ה"י טעון אוכלין וכו' — בדבר השמטת הרי"ף הק דרבא דהמעביר. חפץ מתחלת ד' לסוף

שארית

מפתח העינים

יהודה

ד' אע"פ שהעבירו דרך עליו חייב — בשבת צ"ט עמוד ברה"י גבוה י' ורחב ד' וזרק ונת ע"ג מהו — מה שהביא הרי"ף הא דבן עזאי דמהלך כעומד.

סימן מ'

בענין עקירה והנחה ע"ג מקום ד' — ע"ד התוס' בשבת דף ד' ע"ב ד"ה זרק — בטעמי עקירה והנחה ע"ג מקום ד' — בחילוק דקלוטה והנחה ע"ג זיו כל שהו — בענין אב ותולדה ומה דבעינן שיהי' במשכן — ע"ד ידו של אדם — בענין מושיט למטה מ'.

סימן מ"א

הערות בריש עירובין — בענין לבדו הללמ"ס.

סימן מ"ב

בענין עירוב משום דירה או משום קנין — בהש"ס סוכה דף ג' בבית שאין בו ד' על ד'.

סימן מ"ג

ע"ד דשיל"מ בעירוב — בהתוס' בעירובין דף מה' ע"ב ובביצה ל"ט גבי מים ומלח — מחלק בין אם יש ודאי איסור תחומין וספק אם נעשה דבר המתירו או אם ספק אם יש איסור תחומין.

סימן מ"ד

עוד בהנ"ל — בדבר הרמב"ם פ"א מיו"ט דלא הביא ספק ביצה נולדה ביו"ט או בחול דאסור — בדין דשיל"מ בצריך להוציא הוצאות — בטעמי דשיל"מ — ע"ד הצל"ח דבטלטול ל"ש דשיל"מ.

סימן מ"ה

בדין השזכר בית מחברו ב"ד — בענין רובא וחוקה ורוב התלוי במעשה — ע"ד נדרים נאמרים בכל לשון.

סימן מ"ו

בפוגיא והמשכיר בית לחברו — בענין שכירות קניא — ע"ד המג"א בסי' רמ"ו מהג"א דשכירות קניא לחומרא.

סימן מ"ז

ע"ד השפירטום לפסח — בענין אכילת שמן זית בפסח ואתי לאחלוף, — בגזירת קטניות ובענין הי"ש הנעשה מתפוחי אדמה — העתק מכתב הגרעק"א.

סימן מ"ח

ע"ד הי"ש שלקחו ממנו השלמון ונתיאש כבר מזה ואחר הפסח החזירוהו אי הוי חמץ שעבר עליו הפסח — בהש"ס חולין קל"א הרי שאנסו בית המלך גורנו ומג"א סי' תמ"א סק"ג — בהך נדרים ל"ג דפורע לו חובו ופריעת בע"ח מצוה — בחמץ דנכרי באחריות הישראל — בדין דנותן חמצו לנכרי במתנה ע"מ להחזיר — בשיטת הר"י בהפקיד חמצו דהוא ברשות המפקיד — מאריך בדין קבלת אחריות.

סימן מ"ט

ע"ד שהזמין י"ש מביח"ד פרשטי ישראל והם שלחו לו חג

הפסח — בענין חמץ שעבר עליו הפסח — בדבר הרמב"ם בעכו"ם ששבת חייב מיתה ביד"ש — בענין התראה בב"ג והתראת ספק.

סימן נ'

בענין אפר חמץ — בדבר המג"א רס"י תמ"ה בשיטת הרמב"ם — בענין חיישינן לתקלה בזמן מסוים — שלכה"ג בחמץ — בדין דשריפת קדשים — בפסחים דף ז' המקדש משש שעות ולמעלה — בשיטת רש"י דאיכא בל תוסיף בנשים המקיימין מעשהז"ג.

סימן נ"א

עוד בהנ"ל — ע"ד תשובת אב"מ סי' יט' — בתמורה לד' ונקברין אפרן אסור והתניא וכו' — בענין איסוה"ג דמת.

סימן נ"ב

בענין דשיל"מ ובדברי המלחמות בפ' כ"ש — דשיל"מ במין בשאינו מינו — בענין טבל — בשיטת רש"י בשא"מ — בקושית הש"ך יור"ד סי' ק"ב על היש מי שאומר דס"ט לא הוי דשיל"מ — בדשיל"מ אי אמרי' כל דפריש מרובא פריש — בטומאת משא אי שייך ביטול — אי באיסוה"ג שייך מב"מ לא בטל — בדין שביעית אי הוי דשיל"מ — בשיטת הרמב"ם בחמץ.

סימן נ"ג

ע"ד הרמב"ם דאינו לוקה על חמץ בכ"י אלא בקנה חמץ — בדבר הגמוק"י בב"ק באשום משום חיצו — בגדר לאו שאב"מ.

סימן נ"ד

עוד בהנ"ל — ע"ד התוס' דמשהה חמץ ע"מ לבערו אינו עובר — ענין אכילת קדשים וביעורן — בפסחים מ"ו כיצד מפרישין — בענין כל העומד לשרוף כשרוף דמי — ע"ד הקצוה"ח סי' תס"ב בשכח מחמת אונס לבטל חמצו — בפסחים דף ה' רע"א אינו צריך — בענין ביטול מטעם תשבתו — בענין מתוך — בקושית הרא"ש מלוניל המובא בפסחים דף ה'.

סימן נ"ה

בדין דרוצה בקיומו בחמץ — מה שנותנין לכתוב בשטר מכירה עד למדידה — בדבר הפר"ח שרק ביי"ג שייך האיסור דרוצה בקיומו — הערה מסי' תמ"ח ס"ב ומתשובת הרשב"א סי' קע"ו — בחילוק אם האיסוה"ג הוא של ישראל או של העכו"ם — רוצה בקיומו תליא באיסור ב"י ובענין בליעה — בהחילוק אם רוצה בקיומו כדי שיהנה אח"כ או רוצה בקיומו בשביל שלא יהנה מאיסוה"ג.

סימן נ"ו

בדין מכירת חמץ וצביתת בהמתו — אם בשבת שבתוך הפסח מותר לעשות מלאכה בבהמות ובשדות הזרועות חמץ דליכא מ"ע דהכל יודעים שהם מכורות — אי סגי בקנין כל דהו לגבי חמץ — בקנין כסף ומשיכה ובמתנה לקנות בקנין שאינו קנין — בענין הפקר ב"ד.

שארית

מפתח העינים

יהודה

סימן נ"ז

ע"ד הגעלה ע"י הקיסור בכלי שאיסורו ע"י קיסור — בדבר הרמ"א ביור"ד סי' ק"ה ס"ג — אם ההבל עושה חיבור משום ניצוק — מאריך בדין ניצוק חיבור — חום הזיעה הוי כחום של כלי שני ובשיטת הב"ח בזה — בענין אי לזיעה הוי דין מים — ע"ד יישון י"ב חודש.

סימן נ"ח

עוד בהנ"ל — בענין דשיל"מ ואין מבטלין איסור לכתחילה — חמץ היתרא בלע — ס"ס בדשיל"מ — דשיל"מ כשאינו בעין — כשלא הי' ניכר האיסור קודם שנתערב.

סימן נ"ט

ע"ד הארשט שנותנין בו ביצה שלימה ויש חשש שהנכרים מטמינין הביצים בקמח — בענין רוב וקבוע — בענין חזר וניעור בחמץ.

סימן ס'

אם מותר לאיש הנותן הקמה ללישת המצות שיערה גם המים — בהחשש שלא יהי' זהיר — הערה מש"ס חולין דף ח' גבי טבח שצריך ג' סכינים.

סימן ס"א

אם עדיף ליקח ג' מצות שמורים שנאמו בע"פ אלא שלא הופרשה חלה מהם או עדיף ליקח מצות שמורים אחרים שלא נאפו בע"פ — חלת חו"ל אוכל ואח"כ מפריש — שאין לשון שיעור חלה.

סימן ס"ב

בענין עדיף במצוה של חדש — בקושי הרבי ר' יהונתן — במ"ע אי אולנין בתר הנאת מעיו או גרונו — בענין ח"ש ובעידנא.

סימן ס"ג

אם דין דיחוי אצל מצות שייך במצוה — בהחילוק אם הפסול מחמת עצמו או מחמת גברא — בדין דנראה ונדחה ובמ"ש התוס' בסוכה דף ל"ג — בסוגיא דחולין דף ק"כ ובקושיית הנוב"ק על רש"י בפסחים דף לה' ע"א המחזה וגמעו — בדין דיחוי במצות דרבנן.

סימן ס"ד

עוד בדין דיחוי אצל מצוה — בשיטת הפנ"י בסוכה ל"ג דהוי רק דרבנן — בדין דיחוי מעיקרא ונראה ונדחה.

סימן ס"ה

ע"ד הש"ס חולין י"ב פסח וקדשים מאי איכא למימר — בענין עדיף וביטול חד בתרי — בשיטת הנוב"י דיבש ביבש אין מבטלין איסור לכתחלה מה"ת — בענין שבירת העצם.

סימן ס"ו

בענין הזכרת נשמות — אם מזכירין נשמות בשבת בימים שאין אומרים תחנון — הזכרת נשמות ביו"ט.

סימן ס"ז

אם מותר לזרוק האפר מסיגרי' בערת ביו"ט — בענין פס"ר בדרבנן.

סימן ס"ח

ע"ד היאך יכרך כשעושה עירוב תבשילין וע"ה ביהר — בש"ס ברכות מ"ט לפי שאין מצות חבילות חבילות ובש"ס סוכה מ"ו תן לו מעין ברכותיו — בענין ברכה שאינה צריכה — ברכת הפרשת תרומות ומעשרות — בגדר מצות חבילות חבילות ואם יצא בדיעבד.

סימן ס"ט

עוד בהנ"ל — מצות חבילות חבילות במצוה דרבנן — בענין מהב"ע דרבנן לענין אם יצא המצוה ולענין הברכה.

סימן ע'

אם מותר לפתוח ביו"ט צלוחית יין שחתום כחותם אותיות — בדבר הרמ"א בסי' ש"מ ס"ג ובדג"מ שם — בענין מחיקה ביד שמאל — בשבות דשבות במקום מצוה.

סימן ע"א

בש"ס ביצה דף כה' רע"א אפי' כוית חי' מבי"ט — לר"ע דלית לי' מתוך וחישי למיעוטא היאך מותר לשחוט ביו"ט — בענין שלכ"א.

סימן ע"ב

עוד בהנ"ל — בהש"ס חולין יב' לר"מ היאך אכל בשרא למה לא הקשה לר"ע — בענין שלכד"א במ"ע — מצד דר"ע לית לי' מתוך רק גבי הבערה משא"כ בשחיטה אפיה ובישול — לר"ע דחישי למיעוטא י"ל דהוי כפלגא ופלגא.

סימן ע"ג

בסוגיא דשמא יעבירו — בענין עדיף ואין עשה דשופר דוחה עשה ול"ת דיו"ט — מכשירי מצות — למ"ד מכשירי ללב ושופר דוחין את השבת אם גזרינן שמא יעבירו — בענין דטעה בדבר מצוה — בענין מתוך — בענין רדיית הפת.

סימן ע"ד

ע"ד לבישת בגדים חדשים לקמן אחר י"ז בתמוז — במ"ש המג"א הדרג"מ אי מותר ליתן לתינוק בשר ויין בשבוע שחל ת"ב בחוכה — בענין תספורת וכיבוס בגדי הקטנים — בענין אחי למיסרך.

סימן ע"ה

עוד בהנ"ל — בענין מנהג שיש היתר בשאלה — בסוגיא דמופלא הסמוך לאיש וקטן אוכל נבילות.

סימן ע"ו

בענין אשז משום היצוי וקביעת ת"כ — בשיטת הנמוקי' בב"ק בש"ס ב"ק דף ס' אימא לכו מילתא דשוי' לתרוויכו — בענין אשלד"ע.

שארית

מפתח הענינים

יהודה

סימן ע"ז

בענין ברכת ענינו לשי"ץ — בשי"ץ שאמר ענינו ברפאינו וסיים בא"י רופא וכו' — אם צריך לחזור לראש — בשיטת הר"ן סוף ר"ה במצות אצ"כ דמינה מחריב בה.

סימן ע"ח

בסוגיא דמצות ללה"ע — בשופר של ע"ז — בשופר של עולה — שופר של עיר הנדחת.

סימן ע"ט

ע"ד חולה לב שהרופא צוהו שלא להתענות ביה"כ בשיעור דכ"א"פ — בענין לעשות בגדים לחים להצטנן בהם ובחשש סחיטה.

סימן פ'

עוד בהנ"ל — בדין דשנים אומרים צריך מאכילין אותו — באם ב' רופאים נכרים אומרים צריך ורופא יהודי אומר אינו צריך — בהש"ס יומא דף פג' — בנאמנות החולה עצמו — באם רשאי להחמיר בכה"ג שצריך לאכול.

סימן פ"א

עוד להנ"ל — בקושיית הכפ"ה ביומא פג' — היכא שעכשו ליכא סכנה רק שאפשר שיתילד אח"כ הסכנה — בענין ח"ש ואיסור דרבנן — בנאמנות רופא וע"א נאמן באיסורין.

סימן פ"ב

בשיעור דכותבת הגסה — בדברי הפוסקים כר"ז דהשיעור פחות מכביצה — בפ"י דברי ר"א ביומא גסה איתמר כל כמה דגסה — מתרץ קושיית אחרונים מהא דאמר השתא כביצה שבועי משבע.

סימן פ"ג

בסוגיא דקלב"מ בחייבי בריות — בקושיית אוה"ד על הא דפריך הש"ס ב"ק על מה דאמרי' גנב וטבח ביה"כ משלם וכו' ולא ר"ש הא קתני סיפא ר"ש פוטר הא סתם מתני' רשב"י ושמעינן ל"י דעומה"ד — סוגיא דמגילה דף ז' ע"ב דמוקי מתני' כרנבה"ק — דברי הרמב"ם דח"כ שלקו נפטרו ידי כריתתן — מחדש דר"ע ס"ל כרנבה"ק דכרת פוטר מתשלומין ולוקה רק משום דלא פסיקא מילתא — דעת מהרש"א בחולין פ', נו"נ בדבריו ומתוך כוונתו — ב' אופני התראה באיסור כרת ומיישב קושיית מהרמ"פ בכריתות — מביא דברי המהרמ"ל ב"ק דל"ש קלב"מ היכי דחייבתו התורה ב' עונשין על עבירה אחת ומיישב קושיית אוה"ד — בדברי ספר הכריתות דגם אחותו על הכלל כולו יצא למ"ד ח"כ שלקו נפטרו מידי כריתתן — מברר דעת בעה"מ ומלחמות — ישוב לקושיית בכו"ש בענין גז"ש לעיני לעינד.

סימן פ"ד

ע"ד הרמב"ם דשעיר המשתלח טריפה פסול מיעמד חי — מהש"ס חולין י"א — בענין טריפה אינה חיה.

סימן פ"ה

בענין אתרוג בשמני מותר — בדבר הר"ן בסוכה מ' —

בענין נטילה ביה"ש וסד"ר לקולא — בענין איסור טלטול דלולב כשאינו צריך למצותו — בגדר דחוקת חיוב.

סימן פ"ו

בענין אתרוג של תרומה טמאה — מעשר פירות דרבנן במחלוקת הרמב"ם והראב"ד — רק לגבי סוכה אמרי' כיון דמדאורייתא חזי — בהש"ס כתובות דף ל"ג.

סימן פ"ז

ע"ד הרמ"א בפ"י תרנין דעל מ"ע אי"צ לכזבו חזן רב — מחלק בין מצוה התלויה בממון למצוה שאינה תלויה בממון והוצאת הוצאות כאתרוג וסוכה — מצוה עוברת ומצוה שאינה עוברת קולתה וחומרתה — בשיטת הרמב"ן דאפי' אי שעבודא לאו דאורייתא מ"מ פריעת בע"ח מצוה — אם רשאי להחמיר לבזבו יותר.

סימן פ"ח

בענין הזכרת י"ג מדות בחנוכה — בדבר המג"א בס"י קי"ז סק"ג — בענין אמירת וידוי בשבת.

סימן פ"ט

בענין אי תוספת אור מקרי הנאה ובסוגיא דנ"ח בשמן שריפה — מ"ש בב"י או"ח ס' רע"ו בבא עכו"ם והדליק נר אחר — בענין זוז"ג — ע"ד הפנ"י בשבת כ"א.

סימן צ'

בענין פורים שחל להיות בשבת — במגילה דף ה' בזמנה ושלא בזמנה — פרסומי ניסא תליא גם במשתה ושמחה — בטעם דשלא בזמנה בציבור.

סימן צ"א

עוד בהנ"ל — בדבר הטו"א דמכח איסור דהפסד ותענית הוי פרסומא ניסא — בענין כהנים מבטלין מעבודתן למקרא מגילה — מבטלין ת"ת למקרא מגילה — בענין פרסומי ניסא בלילה.

סימן צ"ב

ע"ד החיוב לבסומי בפורי'א עד דלא ידע בין ארור המן לפרוך מרדכי — הרי"ף הביא המימרא דחייב אדם לבסומי עד וכו' אף שהביא העובדא דקם רבה ושחטי' לר"ז — בענין דבר שאין מתכוין — על מ"ש בחי' הר"ן דבאיסור מיתה כגון רציחה דשא"מ אסור — ע"ד המג"א מ"ש מגילה מני"ח דקטן אינו יכול להוציא גדול — קטן אין לו מחשבה — בענין אין הקב"ה מביא תקלה על ידן — באונס רחמנא פטרי' ותחלתו בפשיעה וסופו באונס.

סימן צ"ג

אם שולח לעני משלוח מצות ומתכוין לצאת בזה גם למתנות אביהנים אם ייחזק — ע"ד הכת"ס או"ח סימן קל"ט ובש"ס מגילה דף ז' — אי בעי ב' חתיכות או סגי בחתיכה גדולה שיש בה ב' זיתים — בשיטת הר"ן סוף ר"ה דמינה מחריב בה — בענין אין עושין מצות חבילות חבילות — בענין נשואין בפורים.

שארית

מפתח הענינים

יהודה

יורה דעה

סימן צ"ד

בענין בדיקת השחט אם הוא מומחה — בשיטת בעה"ע דאין ליתן לשחוט עד שיבדקו אם הוא מומחה ומ"מ אם שחט כבר אין צריך לבדוק — בענין רוב מומחין וחוקה שלא למד — בענין חוקת כשרות וחוקה דלהבא — ע"ד פגימה דקה.

סימן צ"ה

ע"ד הבי"ח בשחט לשם קדשים אחר שחררו שחט כדי הכשר שחיטה — ע"ד שהייה במיעוט בתרא ושחיטת נכרי ולשם קדשים במיעוט בתרא — בטעם הפסול דשהייה במיעוט בתרא אי מקרא או מהללמ"ס — באיסור דרבנן אי שייך ממשקה ישראל — בהיתר מפורש בתורה — בהמ"ע דאכילת קדשים.

סימן צ"ו

ע"ד שחט שרוצין לדונו כבי"ד הסמוך — הוצאת הליכה לב"ד מרוחק על מי — בענין כפיפות השחט להמרא דאתרא — עדיפות דובל"א.

סימן צ"ז

כדין דמצא לאחר שחיטה טבעת נפרש מהגדרת — בענין ספק בשחיטה וספק טריפות — בענין רובא וחוקה ורובא דתליא במעשה ובחילוק אם נעשה המעשה בודאי אלא שלא ידעין באיזה אופן נעשה — בחלפים שלנו שהם חדים.

סימן צ"ח

בשהה לכסות עד שבדק הושט ומצא בעין קרץ באחת האצות — שצריך לכסות תיכף — בשחט חי ואח"כ שחט בהמה עליו.

סימן צ"ט

ע"ד השו"ב שבדק ואמר שזכרנו על ביה"כ עקיצת איזה דבר ואח"כ מצאו שקרץ תחוב בידו — בסי' לט' סי"ד — בחוקה דכאן נמצא כאן הי'.

סימן ק'

ע"ד הקצב שחותך הטחול במקום העב וזורקו בלי בדיקה — אפי' היכא דאפשר למיבדק נמי סמכינן ארובא — בס"ס היכא דאיכא לברורי — בדין בדיקת התולעים.

סימן ק"א

כדין ניקב ביה"כ ועוד הערות בעניני טריפות — בשיטת הרמב"ם בניקב מצ"א מצד חוץ — ובשיטתו בקופא מלגו או מלבר — ע"ד הר"ן בתרתי אוני דסריכין להדי דבכסדרן כשרה — דינא דקרום שעלה מחמת המכה — בדין נפולה — מ"ש המסס קודם לביה"כ וסחימה דמעיקרא — בחולין מר האי ריאה דאיגליד כאהונא סומקא — בנקובת הטחול — הערות בפ' אלו טריפות.

סימן ק"ב

בבהמה שמצאו דיקין בין עור לבשר — בשיטות הפוסקים בזה — דיוק מלשון המשנה ריש אלו טריפות שניקבה או

שנקרע רוב החיצונה — הערה מזבחים דף ע"ד — מקום הכרס — אם יש חילוק בין עוף לבהמה — ע"ד נשואי ב' אחיות ביום א'.

סימן ק"ג

כדין דגף עוף שנשדק — בנסדק לארכו — בדין דנשמט — בספק אם יש ס' — בנתערב שומן תרנגולת בשומן אות.

סימן ק"ד

כדין דרוסה בכלוב — אם יש לחלק בין כלוב גדול שהעופות יכולים להשמט או כלוב קטן ובהכי איירי בסי' נ"ז ס"י —

סימן ק"ה

עוד כדין דרוסה בכלוב וקטנה מעידה שפגרה הכלוב — אפי' גדול מעיד לא מהני באיסור דרוסה דאורייתא. — תשובתו הרמה של הגאד"ק זבאראוו וצוק"ל בנידון.

סימן ק"ו

כדין שהייה עד שיטילו ביצים — בהחשש דתקלה אם הוא רק בשהיית שנה או בשהיית יותר מכ"א יום.

סימן ק"ז

כילפתא דחלב מהורה מותר משום אמה"ח — בקושית הש"ס בכורות ו' חלב מגלן דשרי — בענין שלכד"א בדם ובאמה"ח — בהא דדרך בישול אסרה תורה.

סימן ק"ח

בענין שלכד"א בדם — בדבר הפליתי להרמב"ם נוטל"פ הו' שלכד"א — בגדר שלכד"ה — בדין ח"ש בדם.

סימן ק"ט

עוד בהנ"ל כדין ח"ש בדם — בבכורות ו' בהילפותא להיתר חלב — בענין היתר מצטרף לאיסור — בענין ספיקא דאורייתא.

סימן ק"י

כדין מליחה על שק ועור אי הוי כלי מנוקב — בדבר המג"א סי' תצ"ט ומחצה"ש שם — בהש"ס דעור לחולין מחלחל — בחילוק באם העור ג"כ צריך מליחה — ראי' מיר"ד סי' ר"א סל"ח דשק מקרי כלי מנוקב ואם יש לחלק בין מים לדם.

סימן ק"יא

כדין טעימה לידע אם נמלח הבשר — ע"ד הטו"ז בסימן צח' סק"ב — בענין שלכד"א אי איכא איסורא — ושלכד"א באיסור דרבנן — ועוד בדין דם שלכד"א.

סימן ק"יב

בענין חתיכה הראויה להתכבד — בראוי רק לנכרים — באיסור בלוע — באינו מינו.

סימן ק"יג

כדין דבר שבמנין דשיל"מ — ע"ד הפרישה בסי' קב' — הערה מתוס' מעילה כא' — בחמץ אי הוי דשיל"מ — בדין דני"ח אינם בטלים — אם דבר חשוב אינו בטל מה"ת ובענין

שארית

מפתח הענינים

יהודה

מופלא שבסנהדרין — בדין חלב מבהמה שאכלה חמץ — והואיל ואישתרי — בדבר הצליח דבטלטול ל"ש דשיל"מ — בדין דאפשר לסחטו ובמ"ש החו"ד ריש סימן ק"ו — שם האיסור בטל אבל אינו נשתנה — בדין עצמות מצטרפין.

סימן קי"ד

בדין עכבר הנמצא כמשקין — במצאו עכבר בשק מי חלב — בענין כבוש ביש לו קיוהא — בליכא ס' — ע"ד טעימת עכו"ם.

סימן קט"ו

בענין קבוע — בפירשו בב"א או בזא"ז — אם בבית השוחט מקרי קבוע.

סימן קט"ז

בענין ר"מ חייש למיעוטא וספריא — בשיטת ר"ע דח"ש מותר מה"ת — בענין בעידנא — ע"ד קושית הרבי ר' יהונתן במצה של חדש — טעם קלוש וכ"ש למלקות.

סימן קי"ז

בענין רוב דתליא במעשה — בנדה ח' ובתוס' יבמות דף קי"ט לגבי תשמיש — בענין בוגרת — בשיעור טפח דלולב שנפרדו עליו.

סימן קי"ח

ע"ד חמאה של עכ"ם — תליא במנהג ובאו"ח סי' קס"ח לגבי פת עכו"ם — בשולח חמאת עכו"ם למקום שנהגו איסור איכא לפ"ע.

סימן קי"ט

ע"ד טבילת כלי מצופה באבר גליוירט — בחילוק דמצופים מבחוץ או מבפנים — בכלל שאין משתמשין בו הראוי לאכילה עכשיו.

סימן ק"כ

בענין גיעולי כדיון — ע"ד הרמב"ן בפ' מטות.

סימן קכ"א

בענין הגעלת כלי חלב לבשר — אם לא בקיאנין ברותחין יפה יפה כמו דלא בקיאנין בחליטה — העיקר כטעם המג"א דיגעלנו בכל פעם שישתמש בו ואתי למטעי.

סימן קכ"ב

ע"ד בדיקת עד שנראה בו טיפת דם ואח"כ ראו שהאצבע שבדקה בו נחתך ומציא דם — ע"ד הטו"ז סי' ק"צ סקכ"ג — במ"ש הר"ש פ"ב ממקואות מ"ב — ע"ד החו"ד לחלק בין ודאי בא מגופא או לא — יש ידיים מוכיחות שהצד החיצון של העד מלוכלך יותר בדם מצד הפנימי.

סימן קכ"ג

עוד בהנ"ל בדבר הטו"ז פ"ב סקכ"ג — בענין התלי' בדם מאכולת — בחילוק עגול ומשוך ובשיטת הרשב"א דאין תולין

רק אם יש ראי' ברורה שאינו בא מן המקור — בס"ס שמא לאו מגופא ושמא לאו בהרגשה — באין צד ההיתר והאיסור שוין מי הוי ס"ס מהתוס' כתובות ט' והפנ"י שמה — בסמוך לוסתה דליכא חזקת טהרה — בהך דדלמא הרגשת עד בנמצא בצדדי העד.

סימן קכ"ד

ע"ד החשבון דמי סאה במקוה — בהתוס' סוכה דף ח' ע"א.

סימן קכ"ה

בענין נדר בעת מחלה — ע"ד הקצוה"ח בסי' רמ"ג בהולך כוכי ובמ"ש הכ"ס חו"מ סי' י"ז — בנודר מתנה לעני ומת — בנדריים הלך אחר לשון בני"א ובאמרה לשון הולך שאינו רגיל לאומרו כשרוצים ליתן לביהמ"ד — בענין פיו ולבו שוין — בדבר הריטב"א דשעבודא ל"ד מ"מ מצוה איכא — בהמחלוקת אי נדר בעת צרה יש לו התרה ולצורך מצוה — כשהבגדים קנתה האם לבתה מסתפק אם יכולה ליתן לביהמ"ד — בש"ס ערכין כד'.

סימן קכ"ו

ע"ד אשה שנתנה ס"ת לביהמ"ד ובאה אחרת ומערערת שהס"ת הי' שייך לאבי' — במ"ש הרמב"ם פ"ח מטוען ה"ז היו בידו דברים העשויים להשאל וכי' — בהחילוק בין טוען גנוב לטוען שאול — בעני חזקה מה שתח"י האדם הוא שלו וחזקת מ"ק — ע"ד מיגו במקום עדים ובמקום אנן סהדי — גדר דברים העשויים להשאל ולהשכיר — מיגו במקום חזקה — בחו"מ סי' קכ"ו ס"ג דאינו נאמן לומר טעיתי דאדם מדקדק בחשבון — בשיטת הראב"ד דשאלה ושכירה שני טענות הם — בענין הודאה שלא ממין הטענה — זכות תפיסה — בטעמא דלא מהני במטלטלי חזקת ג' שנים.

סימן קכ"ז

בקרשית תוס' דחמיר קונם מהקדש — תמיהה ע"ד מתוס' בכריתות י' דמוכח דהקדש חל על פחות משנ"פ — שו"ט בפ"י דברי התוס' שם.

סימן קכ"ח

אם מותר לקרוא לאביו בשם לעלות לס"ת — כשמזכיר אבא מארי מותר כמו ברבו — מעורר מקידושין ל"א חכם משנה שם אביו ושם רבו.

סימן קכ"ט

כהא דמניה כבוד אביו ועוסק בכבוד אביו — בכריתות כ"ח נראה שרק מדרבנן ממ"ש אבל אמרו חכמים — באמר לו אביו חלל שבת — בשאינו להנאת אביו — בענין הפרת נדרים — במ"ש תוס' בסנהדרין נו' ד"ה אכל תאכל.

סימן ק"ל

ע"ד למלך במקום שיש מדהל אחר — בענין סידור קידושין אם מותר לאכסנאי במקום הרב — בענין כיבוד סנדקאות — בענין מלמד במקום שיש מלמד אחר — בגדר יורד לתוך אומנות חבירו.

שארית

מפתח הענינים

יהודה

סימן קל"א

בתינוק שיש בו מראה ירוק אם צריכין להמתין ז' מעל"ע משנפל בו דמו — מאריך בביאור השיטות בזה אם נימול מיד או לא — מחלק אם החולי גופי סכנה הוא או שיש לחוש שע"י המילה יבוא לידי סכנה.

סימן קל"ב

אם חלוש בכלל חולה לגבי מילה.

סימן קל"ג

בנולד מהול והטיפו ד"ב ואח"כ נעשה בעל בשר ולא נראה מהול — בשיטת הבינת אדם והדברי חיים בחיתוך הערלה — בענין כל הראוי לבילה — אי בפריעה איכא חילול שבת — בדבר התוס' בשבת קלז' דאמאי איצטריך למיתני מל ולא פרע וכו' — שם בדף קלז' כל זמן שעוסק במילה חוזר על ציצין המעכבין — בראית הר"ח מחולין קכ"ז מאבר המדולדל וכו' — ובשאר ראיותיו — בשיטת המהר"מ ש"ק — מאריך בהך דציצין המעכבין — ובפירושי הערוך על מהלקטין — ז' חילוקי דינים.

סימן קל"ד

עוד בהג"ל.

סימן קל"ה

עוד בענין הג"ל — בנראה מהול רק בראש הגיד — מהו עטרה — בלשון המחבר חותכין את הערלה כל העור החופה עטרה — אם בעור הפריעה ג"כ צריך שיהי' העטרה מגולה — בדעת הבי"ח והחכם הספרדי שבב"י — במ"ש המהר"ם ש"ק.

סימן קל"ו

בכורה מקום למקום אי מוטל עליו למול ביזם הח' — בהך דנדרים לא' אמול ואצא סכנה לולד — בחילוק בין דרך פורתא או דרך ארוכה — בב"נ אי חייב לקיים המצוה בסכנה — אם הך סכנה דדרך ע"ד הודאי או על דרך הרוב והספק.

סימן קל"ז

ע"ד פ"ת שבתיתת רבו נמשך קו עבה משולי הבי"ת לחלל הרי"ש — בשיטת הסמ"ק בנפלה טיפת דיו קודם שנגמר תאות — במ"ש המג"א סי' לבי' סקי"ג — בהש"ס שבת קד' ובהרשב"א שמה ודין דחך תוכות.

סימן קל"ח

אם מותר לשרוף העלים הנדפסים מחומשים וכת"י חדו"ת — מחלק דאם באים לידי בזיון מותר לשורפן.

סימן קל"ט

כשמעריך המזוזה כדי לבודקה אם צריך לברך בשחזור וקובעה — באו"ח סי' כ"ה סי"ב לגבי תפילין בנשטמו ממקומן — בענין טלית — באם כשקבע מזוזה זו קבע מזוזות אחרים ג"כ — באונס אי מקרי הפסק — בחילוק בין תפילין ללולב מפלפל עם מ"ש בב"ש ובחיוב דתפילין כל היום — ז' חילוקי דינים בזה.

סימן ק"מ

ע"ד רש"י בחולין קל"ד חלה ספק איסורא שיש בו עון מיתה ולא סמכין אחזקה — תמי' מש"ס קידושין פ' סוקלין על החזקות — דבר שושנת העמקים לחלק מתי הולכין בדנ"פ בתר חזקה.

סימן קמ"א

כדין דלא תקלל חרש וע"ד רש"י מה חרש מיוחד שהוא בחיים — קושי' ע"ז מכריתות דף ר' הסך בשמן המשחה וכו' — ע"ד הגדרת אדם לאח"מ.

סימן קמ"ב

כש"ס קידושין כ"ט לפדות את בנו ולעלות לרגל — בענין למפרע הוא גובה ומלוה הכתובה בתורה.

סימן קמ"ג

ע"ד התר"כ פ' אמור יאמר לאמו ומה ת"ל אביו — במ"ש הרשב"א הא מטמא ממנ"פ דאם לאו אביו הרי הוא ממזר ואינו מוזהר על הטומאה — במכות כא' יש חורש וכו' — כהנים לוקים אפי' על לאו הגל"ע באם הלאו שייך רק בכהן.

סימן קמ"ד

עוד בהג"ל — במ"ש באוה"ח הק' — בחזקה במקום דאיכא לברורי — במקום שאין ספק א"צ לרוב וחזקה.

סימן קמ"ה

ע"ד שהי' פתימת הקבר בה"ש אם מתין מיום העבר — במ"ש הרב"ז בשמע שמועה קרובה ביה"ש — אי מוקמינן אחזקת יממא ובמ"ש המג"א סי' שמ"ב.

סימן קמ"ו

אם רשאי אבל לעבור לפני התיבה בשבת במקום חשש שיתכבול המגין — במ"ש הרמ"א סי' שע"ו ובפ"ת שמה ממאיר נתיבים ברגיל.

אבן העזר

סימן קמ"ז

כסוגיא דסימנין חיישינן לשאלה — בב"מ כ"ז אי כתב רחמנא שאלה וכו' — במ"ש הפנ"י בכתובות י"ב בב"י ושמא באבדה — בקושי' הנוב"י היאך ילפינן סימנין דאורייתא משמלה דבאבדה דליכא שם חזקה לגט להוציא מחזקת א"א — במ"ש הריב"ש בב' חזקות אף אם הם קשורים זה בזה — בסוגיא דכתובות ע"ה ע"ב וב"ב ה' ע"ב — בענין פחות משה פרוטה בגניבה — היכא רמיזא באורייתא חשש שאלה — ע"ד הש"ש דגם בא"א דרבנן לא מהני סימנים דרבנן — בביאור קושית הש"ס חמור בסימני אוכף היכי מהדרינן — בהחשש דמכירה ואבדה.

סימן קמ"ח

עוד בענין סימנין וטבירות ע"ז — ע"ד קושית הר"ן חולין צ"ו — אי בעד אחד חיישינן שאומר בדדמי.

שארית

סימן קמ"ט

בפניא רחופה קונה — בישוב הרי"ף שלא הביא הך דר"ה רחופה קונה — בענין אין חופה לפסולות — אי העראה קונה.

סימן ק"נ

בענין מקח טעות כנשואין ככנסה בחזקת בתולה ונמצאת מעוברת — ע"ד הח"ס אהע"ז ח"א סי' קמ"ח — אי משום פגם איכא מקח טעות — בנאמנות הבעל בטענת זנות — באם מסרבת לעמוד לד"ת יש להתיר עפ"י ק' רבנים.

חושן משפט

סימן קנ"א

ע"ד הרמ"א באם הרוב מסכים לדין אחד אבל מטעמים שונים — ע"ד הרמ"א בחו"מ סי' כ"ה ס"ב ורא"י מחולין דף לו' — קושיא ע"ד הש"ך דבאיסור דאורייתא לא אזלינן בכה"ג בתר רבים — בשיטת מהרשד"ם בזה ורובו מתוך כולו — בענין ביטול ברוב באיסורין.

סימן קנ"ב

בענין ערכאות עכו"ם ודינא דמלכותא — ע"ד הר"י חו"מ סי' כ"ו בשם הרשב"א לגבי ירושת הבעל בערכאות עכו"ם — דינא דמלכותא רק מדבר שהוא מדיני המלוכה.

סימן קנ"ג

ע"ד הולכיין אחר הנתבע — במ"ש השו"מ ביש לתובע וועקסיל על הנתבע מחויב התובע לילך לעיר התובע — מעורר מדברי הש"ך בסי' ע"ג.

סימן קנ"ד

עוד להנ"ל — בענין תנאי שבממון — ומ"ש בסי' ע"ג ברואה הדין אמתלא.

סימן קנ"ה

בענין הזמה בעדי שטר — ע"ד המחבר בחו"מ סי' ל"ד דאמרין השתא הוא דאיתרעי ולא מיפסל למפרע ובקושית התומים בזה — בענין חזקת כשרות ובשיטת מהרשד"ם בזה משום דכל בן ישראל עשאו ה' ישר מתחלת בריאתו — מעיר ע"ז מיומא פ"ב זורו רשעים מרחם ורוב התלוי במעשה — חתימת עדים אי מקרי תורת עדות.

מפתח הענינים

יהודה

סימן קנ"ו

עוד להנ"ל.

סימן קנ"ז

בענין עדים זוממין דהרגו אין נהרגין באם מת מעצמו — בחולין י"א אתיא מעדים זוממין — ע"ד עדות שאתה יכול להזימה בתירוץ התוס' בריש מכות — בטעם רבינו בחיי על הרגו אין נהרגין — בקושית ההפלא"ה ע"ד הרמב"ם דהכחשה והזמה הוי הכחשה מקידושין מ"ג דשליח נעשה עד — במ"ש התוס' רי"ד דבמצוה שבגופו ליכא שליחו של אדם כמותו — באם בליעה מקרי שלא כד"א — בענין לפני עוור היכי דשרי לדידי' — ע"ד המהרי"ט שאינו יכול להקדיש ע"י שליח — בענין מיגו לאפטורי משבועה ובמ"ש מהר"ם שיף בב"מ ג' מ"מ אמרה תורה מ"מ וכו' — בענין שבועת היסת בפרוטה.

סימן קנ"ח

בענין עד אחד נגד חזקת איסור החיזוק שאינו ניכר — ע"ד הפנ"י גיטין נד' מה דפרין כה"ג ביוה"כ וכו' — בהש"ס קידושין סה' אבל אייהי אימא וכו'.

סימן קנ"ט

בענין עני המהפך בחררה ודינא דבר מצרא — בחו"מ סי' רל"ז המחזיר אחר דבר לקנותו או לשכרו וכו' — בחו"מ סי' קע"ה סס"ג וסעיף נו' ומחלוקת המחבר והרמ"א במשכנתא אי איכא דב"מ.

סימן ק"ס

בענין כפרא כפרה — בירושלמי שבועות פ"ה ה"ו ובריטב"א במכות ב' ע"ב — בתוס' כריתות י"ב לענין חייבי חטאות אין ממשכנין — בענין שבועת העדות.

סימן קס"א

בענין שומר אבידה ועוסק במצוה — בב"מ פ"ב דשומר אבידה שומר שכר — והחילוק בין עשה לל"ת בעוסק במצוה.

סימן קס"ב

בענין קם לי' בדרבה מיני' — ע"ד הירושלמי במדליק גדישו של חברו — בענין אשו משום חיציו.

סימן קס"ג

עוד בענין קלבדי"מ — ע"ד הח"ס אהע"ז ח"א סי' קלג' — בכתובות ל' לאפוקי מרנבה"ק — בענין יהרג ואל יעבור — בענין לצי"ש ותפיסה.